

МАКС КІДРУК

КОЛОНІЯ

НОВІ ТЕМНІ ВІКИ

КНИГА 1

ВИДАВНИЦТВО
БОРОДАТИЙ
ТАМАРИН

Анотація

2141 рік.

Людство на Землі ще не оговталось від хвороби клодис, що призвела до найбільшої за пів століття пандемії, коли з'являється новий патоген, який інфікує винятково вагітних жінок. Група вчених-імунологів намагається з'ясувати, що він таке і чи пов'язана його поява з нейтринними спалахами, зафіксованими довкола планети.

Чисельність населення марсіанських Колоній перевищує сто тисяч мешканців, і третина з них — народжені на Марсі. Вони програють суперспеціалістам із Землі боротьбу за робочі місця в наукомісткій економіці Марса і змушені гарувати, мов раби, на низькокваліфікованих ручних роботах. Що більше їх сягає повноліття, то дужче вони прагнуть змін, не усвідомлюючи, що ці зміни ставлять під загрозу саме існування Колоній.

«Колонія» — перша книга фантастичного циклу «Нові Темні Віки» про світ у XXII столітті. Це історія про те, що людина, попри всі досягнення цивілізації, не змінюється, й ані збільшення тривалості життя, ні навіть перетворення на двопланетний вид не гарантує людству порятунку.

Дизайн ілюстрації на обкладинці Мартин Якуб і Haizon Production

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Обережно! Ненормативна лексика!

МАКС КІДРУК

Кідрук Макс

НОВІ ТЕМНІ ВІКИ. КОЛОНІЯ

ДІЙОВІ ОСОБИ®ЗЕМЛЯ

Фелікс КУТОРАЙ - штаб-сержант, службовець агенції «Фронтекс»

Нера ФРАНКІВ - лікарка, керівниця медичного підрозділу 4-ї східноєвропейської бригади агенції «Фронтекс»

Тамара ФРАНКІВ - матір Нери

Нестор ФРАНКІВ - батько Нери

Маркіян КНИШ - молодший капрал, службовець агенції «Фронтекс»

Ед РУСОЛ - командир 1-ї роти 4-ї східноєвропейської бригади агенції «Фронтекс», капітан

Міріам ТАЙСАЄВА - польова командирка парамілітарної організації «Шипи»

Тайрон КРОУДЕР - заступник Верховного комісара Глобальної Екологічної Організації

Кіана КРОУДЕР - ландшафтна архітекторка, дружина Тайрона

Джейк ДЕЛЬГОММ - асистент Тайрона

Лорен ЛІНЧ - адміністраторка Управління з охорони довкілля США

Ронна ГАЛЕАНО-КРОУДЕР - докторка наук, молекулярна генетикinja, сестра Тайрона Кроудера

Арріго ҐАЛЕАНО - колишній чоловік Ронни, доктор наук, молекулярний біолог

Турі Натаніель ҐАЛЕАНО-КРОУДЕР - син Ронни й Арріго

Аніта Натаніелева - няня

Юнія РОМО - асистентка Ронни

Лексі РІВЕРА - репортерка

Бо МЕЙНАРД - професор-регент Джорджтаунського університету, епідеміолог

Аріальдо БЕНЦОНІ - голова Національного інституту алергії та інфекційних хвороб

Дагмара ДРОБНА - докторка наук, директорка варшавського Центру епідеміологічного моніторингу

Джейлін ГОНКАЛА - польова асистентка на антарктичному нейтринному детекторі IceCube 2.0

Стеллан ЯНГ - доктор наук, морський біолог, керівник антарктичної станції Амундсена-Скотта

Тельма БАРРЕТТ - докторка наук, спеціалістка з проблем космології та фізики субатомних частинок, координаторка досліджень на нейтринному детекторі IceCube 2.0

Гейл КОННЕР - науковий журналіст

Том ЛЕФТВІЧ - науковий журналіст

Корлі ВАЙЛДЕР - керівниця наукового сегмента орбітальної станції Deep Space Habitat

Має ЙОШАґА - старший помічник командора орбітальної станції Deep Space Habitat

Донна ДОУСОН - 67-ма президентка США

Ельм ҐРОМЕР - держсекретар США

Нед ЛЕНАґАН - міністр оборони США

Ґлана ВІНТО - директорка НАСА

Леон БОКАНЕґРА - директор ЦРУ

Боб НОЛАНДЕР - прессекретар президентки Доусон

Зельда ГАРРИСОН - спецпредставниця президентки Доусон із питань боротьби з тероризмом

Мааріт ТРАН - радниця президентки Доусон із національної безпеки

Марія НАСТАЧЕНКО - президентка України

Белла БЛОТТО - репортерка

Кім ГАРТРИ - репортерка

Флінт БАКЛІ - репортер

Аксель МЕНДЕС - ведучий ранкового шоу CBS This Morning

Шаєна ГЕЛЛЕР - редакторка сайту Politico

Арло Б'ЄРЛІНГ - політик, кандидат у президенти США від Республіканської партії

Нейлор ГОУЕЛ - головний стратег виборчої кампанії Б'єрлінга

Айден ҐОРДОН - президент США у 2114–2122 рр.

Доріан БОЛДЕН - президент США у 2130–2138 рр.

Ілья СЕЧІН - правитель Росії (2048–2122 рр.), диктатор

Євгеній ЧЕРЄПАНОВ - правитель Росії (2122–2132 рр.)

Ґеоргій НЕДЕЛЯЄВ - правитель Росії (з 2132-го), диктатор

Лазар ЧЕ`СЕЛЬСЬКИЙ - керівник групи двосторонніх відносин в інвестиційному фонді «Кліпер-СБР»

Фарид аль-АКБАРИ «Чорний халіф» - ісламський релігійний фанатик, терорист

Абдул Фаттах аль-АТАЛЛАХ халіф - Великої Ісламської Держави, терорист

ДІЙОВІ ОСОБИ®ЗЕМЛЯ

**позначені° персонажі мають стосунок до подій на Марсі,
але проживають на Землі курсивом виділено імена
народжених на Марсі**

Зоя, відома також як ZoeOfMars - лайфкастер-блогерка
Ар'я ТЕРАНЕН - відеооператорка, співмешканка Зої
Рекс БАРБО - астронавт, перший серед людей, чия нога
ступала і на Місяць, і на Марс
Ліам РООРД - гірничий інженер, підприємець
Гестер РООРД - керівниця Марсіанської транспортної служби
в Тіньовому Кургані, дружина Ліама
Джилл РООРД - донька Ліама й Гестер
Мервін РООРД - син Ліама й Гестер
Яміл АНГЛАДА - директор охоронної компанії Trustline
Security
Сабіла КАН - співробітниця Trustline Security
Дако ДЕЛІЧ - співробітник Trustline Security
Туомас ААЛТО - співробітник Trustline Security
Еландон ТОРНДАЙК - перший народжений на Марсі
Г'юго БЕССЕЛЬ - приятель Еландона, один із небагатьох
народжених на Марсі, хто страждає через надлишкову вагу
Йорг ФЛОРІАН - голова Ради Дев'ятнадцятих
Фінн БАУЕР - голова Спеціальної служби
Ренді ГАННОН - офіцер Спеціальної служби
Вігго СВЕННІНГСЕН - доктор наук, директор Лабораторії
синтетичної біології, радник Ради Дев'ятнадцятих
Бйорн МЕТЦИНГЕР - радник Ради Дев'ятнадцятих
Емма ФЛАММАРІОН - радниця Ради Дев'ятнадцятих
Альфред КЕЛЛЕР - радник Ради Дев'ятнадцятих
Рита ДЮРЕР - радниця Ради Дев'ятнадцятих
Берта ТІЛЬГНЕР - радниця Ради Дев'ятнадцятих
Айна ЛЕНЬЄРО - керівниця банку UniCredit Mars
Джон Ф. ГОРН - віцепрезидент США за президентства
Айдена Гордона (2114–2122 рр.)
Фердинанд ЗОММЕРФЕЛЬД° - промисловий магнат,
засновник і почесний президент корпорації Deer Space

Resources

Отто ЗОММЕРФЕЛЬД° - старший син Фердинанда, голова ради директорів Deep Space Resources

Аврора ЗОММЕРФЕЛЬД - донька Отто

Егон ЗОММЕРФЕЛЬД - молодший син Фердинанда

Тайлін ЗОММЕРФЕЛЬД - колишня дружина Егона позначені ° персонажі мають стосунок до подій на Марсі, але проживають на Землі курсивом виділено імена народжених на Марсі

Аріана ЗОММЕРФЕЛЬД - донька Егона та Тайлін, народжена на Марсі

Ерна ГІММЕЛЬБЛАУ - радниця Ради Дев'ятнадцятих, операційна директорка Deep Space Resources на Марсі

Малкольм БРЕДШОУ - президент компанії Planetary Solutions

Медард БРЕДШОУ - син Малкольма

Тім НОРТОН - генеральний директор компанії Norton Industries

Кайден ДІЛЛАРД - племінник Тіма, чоловік Аврори Зоммерфельд

Рувен О'ТОРМЛІ - олдермен ірландської громади в Мідлдоні

Джейк ГАЙНС - права рука Рувена

Тобі ФАРРЕЛЛ - охоронець Рувена

Кілан МАГАУРАН - очільник Центру швидкого реагування

Оскар О'МАРА - технолог хімічної компанії «Ігнеро»

Джеррі ТІРНАН - ватажок викидайл в ірландських пабах Мідлдона

Кассія РУЕДА - асистентка оператора Марсіанського кратерного радіотелескопа, за сумісництвом директорка Першої публічної школи Ньюборна

Луана АНДРАДЕ - лікарка Центральної лікарні Ньюборна

Кандела ПРАДО - архітекторка

Джим ДОВЕР - власник крамниці вживаних скафандрів у Ньюборні

Беон ДЖИ - пілот
 Ларіон СУВОРКІН - начальник Кемерґи (з 2138-го)
 Юрій ПЕРЄВЬОРТОВ - начальник Кемерґи (2124–2138 рр.)
 Ліа РОБІЛЬЯР - астронавтка ЄКА, командирка першого
 пілотованого польоту із Землі до Марса
 Бекка БАУМАНН - народжена на Марсі
 Йоса БОННЕЛЬЄ - народжена на Марсі
 Луїджі «Тарган» БРІЦЦОЛАРА - народжений на Марсі
 Міранда БУГАДДІ - народжена на Марсі
 Б'янка ЕРЕНФЕЛЬД - народжена на Марсі
 Джона ДОНОГ'Ю - народжений на Марсі
 Леонід «Лео» КЕМХЕБЕКОВ - народжений на Марсі
 Аїк ЛЕДЖЕР - народжений на Марсі
 Гвенлен ЛЬЮЇС - народжена на Марсі
 Кора МОНАГАН - народжена на Марсі
 Томіслав «Томі» НЕМЕТ - народжений на Марсі
 Башир ель-НУРАНІ - народжений на Марсі
 Шон О'ГАЛЛОРАН - народжений на Марсі
 Ембер О'МОРАН - народжена на Марсі
 Мейв О'НІЛЛ - народжена на Марсі
 Трела РОКЕРОН - народжена на Марсі
 Денеб дель ТОРО - народжена на Марсі
 Ріона ФІЦДЖЕРАЛЬД - народжена на Марсі

РАДА ДЕВ'ЯТНАДЦЯТЬОХ* «Берлінська стіна»				
Сектор	Сфера відповідальності	Член Ради		Група впливу, з якою афілійовано радника чи радницю
Науковий	молекулярна біологія	Віґго Свеннінгсен	DK	—
	геологія	Надін Роатта	FR	—
	астрофізика	Герман Таушев	RU	—

	представниця НАСА	Інка Паландер	US	—
	представник ЄКА	місце вакантне	—	—
Інфраструктури	промислове та цивільне будівництво	Бйорн Метцингер*	DK	PlanetarySolutions
	транспорт та орбітальні станції	Ніна Грей	US	SpaceX/Boeing
	комунікаційні мережі та міжпланетний зв'язок	Аманда Клебба	GB	IPN Services
Виробничий	гірнична справа й астероїди	Ерна Гіммельблау	DE	Deep Space Resources
	паливо та водна енергетика	Мікаела Маттсон	SE	Deep Space Resources
	сільське господарство	Павло Загарія	UA	Томуто
	земельні ресурси, кадастрування та знезараження ґрунтів	Берта Тільгнер*	CH	PlanetarySolutions
	атомні станції й електромережі	Таннер Гілмор	US	NortonIndustries
	робототехніка та 3D-друк	Аїка Тано	JP	Toyota Robotics
	машинобудування	Альфред Келлер*	DE	Daimler AG
Координування та контролю	життєзабезпечення (ТКВ) і постачання із Землі	Емма Фламмаріон*	US	PlanetarySolutions
	бюджет і регулювання діяльності марсіанських банків	Рита Дюрер*	AT	UniCredit Mars
	спеціальна служба	Фінн Бауер*	DE	—
	Голова Ради	Йорг Флоріан*	DE	—

УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА

Ольга КАРАМАН - перша українка на Марсі, фундаторка Діаспори

Горан ЗАГАРІЯ - засновник і голова Ради директорів агрохолдингу «Томуто»

Павло ЗАГАРІЯ - старший Горанів син, радник Ради Дев'ятнадцятьох

Григир ЗАГАРІЯ - середній Горанів син, керівник підрозділу молекулярних біологів у складі агрохолдингу «Томуто»

Кайя ДОМЕК - дружина Григора

Данило ЗАГАРІЯ - син Григора та Кайї

Лук'ян ЗАГАРІЯ - молодший Горанів син

Марко ВЕЛЕТ - операційний директор «Томуто», один із найближчих соратників Горана

Елеонора ВЕЛЕТ- голова патентного відділу у Виробничому секторі Ради Дев'ятнадцятьох, дружина Марка Велета

Майя ВЕЛЕТ - донька Марка й Елеонори

Фіона БРАЙКО - директорка з розвитку агрохолдингу «Томуто», співвласниця мережі овочевих маркетів BeFresh

Дарій БРАЙКО - керівник будівельного підрозділу в складі агрохолдингу «Томуто», чоловік Фіони

Іво МАРИЧ - оператор технологічного устаткування в спорудах закритого типу

Меланія МАРИЧ - дружина Іво

Устим «Бенджі» МАРИЧ - старший син Іво та Меланії, гітарист Critters

Данка МАРИЧ - донька Іво та Меланії

Мар'ян МАРИЧ - молодший син Іво та Меланії

Лесь КОРДАС - керівник підрозділу з підвищення живильних властивостей ґрунту в складі агрохолдингу «Томуто»

Гая КОРДАС - співвласниця мережі овочевих маркетів BeFresh

Дем'ян КОРДАС - син Леся та Гаї

Іван ВАЙДА - керівник безпекового підрозділу в складі агрохолдингу «Томуто»

Таїра ТАТАРИН - співмешканка Івана Вайди

Кирило ВАЙДА - син Івана Вайди

Потап ДЗЕГА - ексчемпіон України з боксу, заступник Івана Вайди

Ельміра БРЕЙГЕЛЬ - фінансова директорка «Томуто»

Яків КУФТА - технолог червоноярського підрозділу «Томуто»

Влада КОГУТ - технологія червоноярського підрозділу «Томуто»

Ярко КУФТА - син Якова та Влади

Антон ТАРУТА - начальник реакторного цеху Кам'янської АЕС

Аміна Фрай - адміністраторка ньюборнського мотелю «Патера»

Лана ФРАЙ - донька Антона й Аміни

Ярема ОДНОВОЛ - народжений на Марсі

Артем СТЕХ - народжений на Марсі

Веремій РЕУС - народжений на Марсі

Анна РЕУС - мати Веремія, сестра Івана Вайди

Андрій РЕУС - батько Веремія

Захар ШОСТАК - технолог харчового виробництва

Кость МАХНО - співробітник безпекового підрозділу «Томуто»

Стас ШКАБАРА - співробітник безпекового підрозділу «Томуто»

ГУРТ CRITTERS [\[1\]](#)

Бенні ЛОУ - бас-гітара, головний вокал

Чед МАЙКЛЗ - ударні

Кортні ПАЛМЕР - клавішні, вокал

Устим «Бенджі» МАРИЧ - ритм-гітара, бандура, вокал

Мервін РООРД - флейта

Мейв О'НІЛЛ - волинка

Ріона ФІЦДЖЕРАЛЬД - віолончель, вокал

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ВЕО - висока еліптична орбіта (див. додаток «Орбіти» наприкінці книги)

ВМК - важкий міжпланетний корабель

ДДМЗ - Донбаська демілітаризована зона

ДПМ - префікс, який стосується обладнання для забезпечення діяльності на поверхні Марса (ДПМ-скафандр)

ДСУ - допоміжна силова установка

ЕПП - електроенергія, паливо, провізія — аббревіатура на позначення марсіанських систем життєзабезпечення II рівня, що мають нижчі за системи I рівня (див. ТКВ) вимоги щодо надійності; очікуваний час виживання в разі виходу ЕПП-систем із ладу становить від кількох годин до тижня

ЄКА - Європейська космічна агенція

ЛСБ - Лабораторія синтетичної біології

МТС - Марсіанська транспортна служба

НАСА - *National Aeronautics and Space Administration*, Національне управління з аеронавтики та дослідження космічного простору

НОО - низька опорна орбіта (див. додаток «Орбіти» наприкінці книги)

ПКД - префікс, який стосується обладнання для забезпечення діяльності у відкритому космосі (позакорабельна діяльність), як-от ПКД-скафандр

ПСЖЗ - портативна система життєзабезпечення

РТГ - радіоізотопний термогенератор

СБО - середня близькоземна орбіта (див. додаток «Орбіти» наприкінці книги)

СДП - спеціаліст із динаміки польоту

СПС - система повітряних сигналів

СС - Спеціальна служба

ТКВ - тепло, кисень, вода — аббревіатура на позначення марсіанських систем життєзабезпечення І рівня, вихід яких із ладу несе миттєву загрозу життю та здоров'ю колоністів

ЦКП(о) - орбітальний центр керування польотами

ЦКП(н) - наземний центр керування польотами

ЦЛН - Центральна лікарня Ньюборна

ADR/PTS - *Aircraft Data Relay & Position Tracking System*, супутникова система передавання даних і відстежування місцеперебування літального апарата

ALC - *Airlock Chamber*, повітряний шлюз

ATV - *All Terrain Vehicle*, марсіанський всюдихід, ровер

AUV - *Aerial Utility Vehicle*, повітряне судно загального призначення (конвертоплан або гоппер)

BM-17 - *Bathroom Malodor 17*, бойова неотруйна речовина, американський урядовий стандарт туалетного смороду

COPUOS - *United Nations Committee on the Peaceful Uses of Outer Space*, Комітет Організації Об'єднаних Націй із використання космічного простору з мирною метою

CSS - *City Surveillance System*, міська система відеоспостереження

DRS-сервери - масив автономних серверів, які обертаються довкола Сонця на п'яťох еліптичних орбітах між Марсом і Землею та через які реалізовано міжпланетну мережу

DSR - компанія *Deep Space Resources*

EASA - Європейська Агенція Авіаційної Безпеки

EPA - *Environmental Protection Agency*, Управління з охорони довкілля США

FDO, «есдеп» - *Flight Dynamic Officer*, спеціаліст із динаміки польоту

FRD - *Facial Recognition Device*, портативний пристрій для розпізнавання облич

GEO - *Global Environmental Organization*, Глобальна Екологічна Організація

HLB - *Highland-Lowland Boundary*, високогірно-низинна межа, умовна лінія, що відділяє південні, здебільшого, високогірні регіони від низовин на півночі Марса; існування HLB може бути наслідком зіткнення Марса з великим небесним тілом на ранньому етапі еволюції Сонячної системи

HU - *Hospital Unit*, лікарняний модуль

IATA - *International Air Transport Association*, Міжнародна асоціація повітряного транспорту

IPN - *Interplanetary Network*, міжпланетна мережа

JAXA - *Japan Aerospace Exploration Agency*, Агенція аерокосмічних досліджень Японії

MCRT - *Martian Crater Radio Telescope*, марсіанський кратерний радіотелескоп

MPS - *Mars Positioning System*, марсіанська супутникова система глобального позиціювання, аналог GPS'у на Землі

MRSS - *Mars Remote Sensing Satellite*, супутник дистанційного зондування Марса

NTSB - *National Transportation Safety Board*, Національна рада з безпеки на транспорті, урядова агенція США, обов'язком якої є розслідування аварій цивільного транспорту

Prop, «проп» - *Propulsion System Controller*, оператор контролю за рушійною установкою

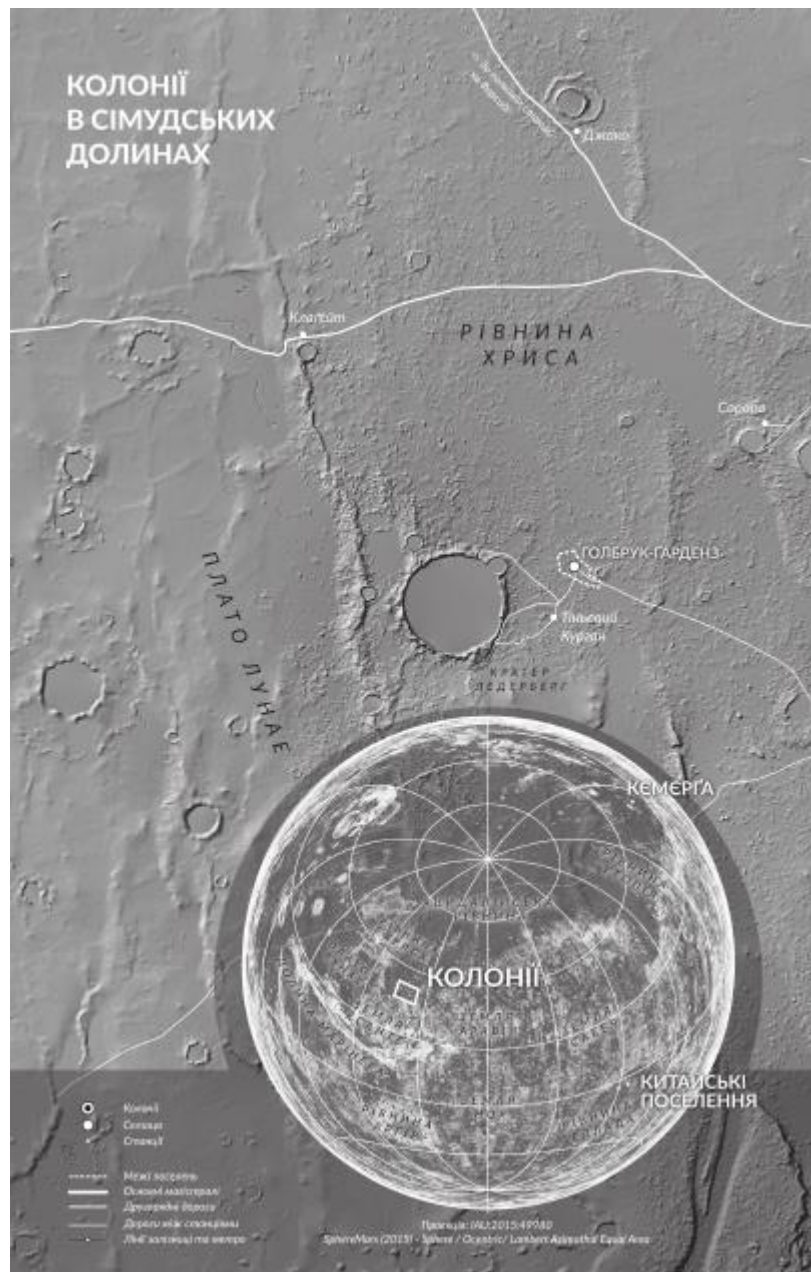
PS, «пеєс» - *Payload Specialist*, спеціаліст із корисного навантаження

«PS» - компанія *Planetary Solutions*

RAS - *Range Awareness System*, система контролю дальності в ДПМ-скафандрі, визначає максимальну відстань, на яку можна безпечно віддалитися від ровера чи житла

RLV - *Reusable Launch Vehicle*, клас багаторазових ракет-носіїв, які використовують для запуску вантажних орбітальних кораблів «Старлайнер»

VX - Ві-Екс, бойова отруйна речовина нервово-паралітичної дії

Середньовіччям швидко поступилося аналогії з іншими Темними Віками — астрономічними, — періодом на світанку часів, коли Всесвіт, розширившись, став прозорим для світла, проте ще не містив у собі нічого, що могло би світити. Не було ні зір, ні планет, ні галактик — жодної краплини світла в непроникній чорноті. І це значно краще пасувало для опису майбутнього, у яке вступало людство: темрява насувала звідусіль, і ніхто не знав, що чекає за нею.

ПРОЛОГ

Антарктична станція Амундсена-
Скотта, Південний полюс
19 вересня 2141-го

Джейлін Гонкала пробула на станції тиждень, і вже освоїлася б, якби не ватяна тиша, що тиснула на мізки, та немовби скам'янілі сутінки. Останнє дошкуляло найдужче. На Південному полюсі сонце сходить і сідає раз на рік, тож коли Джейлін вибиралася з житлового корпусу й задирала голову, її бентежила містична однаковість передсвітанкового неба: один і той самий градієнт від густо-синього з одного краю до майже повної відсутності кольору з іншого. До цього неможливо було звикнути: тьмяне, втомлене світло збурювало у грудях дивне почуття, якому Джейлін не знаходила назви та від якого інстинктивно скулювалася.

Не те щоби небо взагалі не змінювалося. Світліша його частина притискала до обрію оранжеву смужку, під якою, на градус-півтора нижче від горизонту, ховалося сонце. Світило рухалося по колу, тягнуло смужку за собою, але не показувалося, не впливало на загальний рівень освітленості. Джейлін не розуміла, з якого дива цей період вважають білою ніччю, коли насправді все довкола сіре: сірий і через те наче підгнилий лід, сірі станційні будівлі, сірі мазки хмар над головою. Лише позаду неї, над занедбаним геодезичним куполом, серед жменьки ледве видимих на сіруватому тлі зірок холодно сяяв Юпітер.

Джейлін піднялася на льодяний пригірок і окинула поглядом масив бурових веж удаліні. Чотири дні тому звідси почалася її екскурсія-ознайомлення. П'ятдесятип'ятирічний доктор

Стеллан Янг, керівник станції Амундсена-Скотта, набивав тютюном люльку і, жестикулюючи, пояснював призначення купи химерних об'єктів довкола центральних корпусів: наземні цистерни для заправлення літаків, посадковий майданчик під конвертоплани^[2], антенне поле, геодезичний купол...

Територія станції складалася з трьох секторів: відведеного для атмосферних спостережень Сектора чистого повітря, вільного від всюдиходів і важкого обладнання Тихого сектора (там проходили сейсмічні й інші чутливі до вібрації експерименти) й нарешті Темного сектора — ділянки з розташованими на ній детекторами для вивчення темної матерії. І саме туди дивилася Джейлін: під стояками бурових веж, глибоко в товщі антарктичного льоду, містилася найбільша у світі нейтринна обсерваторія IceCube 2.0.

Джейлін почула неквапливі кроки й озирнулася. Ледь означеною в півтемряві доріжкою наближався худий чоловік із гачкуватим носом. Доктор Стеллан Янг. Він помітив спрямований на нього погляд і помахав. Джейлін махнула у відповідь, а коли Янг підступив ближче, зауважила, що він стискає в долоні чашку з гарячим чаєм.

— Ти як? — запитав чоловік.

Його спеціалізацією була морська біологія, та оскільки до найближчого моря було дві тисячі кілометрів, на станції Янг виконував переважно адміністративну роботу.

Джейлін знизала плечима.

— Ще не знаю. — Потім подумала, що Янг може не так зрозуміти, й додала: — Але я рада, що я тут.

— Справді?

— Усі серйозні проєкти зараз на паузі, тому це... — вона вказала підборіддям у бік веж, що темніли вдалині, — не так і погано.

— Ну, так, — Стеллан подмухав на чай і зробив ковток. — А батьки?

— Що батьки? — перепитала Джейлін.

— Як поставилися до того, що ти подалася асистенткою на полярну станцію?

— Не скажу, що кричали від захвату, але й не заперечували.

— Насправді вони не здивувалися. Матір Джейлін очолювала консалтингову компанію в Пало-Альто й після того, як шість років тому її донька відмовилася від кар'єри фінансистки та вступила на департамент астрономії в Берклі, не дивувалася нічому. Матір якось раз запропонувала їй роботу у своїй компанії, а коли Джейлін відмовилася, більше не наполягала. Батько ж тільки рукою махнув: роби що хочеш. — Під кінець, перед від'їздом, вони вже наче й тішилися з того, що я звалюю.

Янг гмикнув.

— Осточортіли одне одному за карантин?

— Не те слово. — Каліфорнійський університет у Берклі перейшов на дистанційне навчання ще в лютому сто сорокового. — Двадцять місяців ніби під домашнім арештом.

— Страшно було? — Стеллан скопив на неї очі.

Якщо не брати до уваги нетривалі послаблення, клодис-пандемія лютувала впродовж двох років. Пів сотні станційних техніків на чолі з доктором Янгом, чие завдання полягало в підтриманні робочого стану обладнання протягом зими 2140-го, застрягли на станції і про події у світі дізнавалися здебільшого з випусків новин. Картинки там були лячні: ряди лікарняних ліжок на вулицях Нью-Йорка, братська могила завбільшки з кар'єр у передмісті Атланти, натовпи безхатченків, які лізуть через стіну на кордоні з Мексикою...

— Ні, — відповіла Джейлін.

— Зовсім?

— Зовсім, — вона помотала головою.

За двадцять місяців установлений на її смартфоні додаток CLODIS DigiTracer лише кілька разів сповіщав про хворих на клодис або осіб, які контактували з хворими, та й то в сусідніх районах: Крествуд-Гіллз, Голмбі-Гіллз, Вествуд-Віллідж. На тому все — за період карантину в районі Бель-Ейр жодного випадку зараження клостридією не зафіксували, тож ні мародерів, які спустошували діловий центр Лос-Анджелеса, ні схожих на привидів хворих, які пленталися бульварами, вивергаючи під себе літри рідкого лайна, Джейлін не бачила.

— Наш будинок у західній частині Лос-Анджелеса, — сказала вона, — хороший район, те-се...

— Санта-Моніка?

— Бель-Ейр.

— Круто, — Янг покивав.

А тоді замовк, як замовкали подруги та приятелі Джейлін, щойно усвідомлювали, що вона мешкає в районі, де будинки, дешевші за десять мільйонів, вважають несмаком.

Мружачись, Джейлін подивилася на смужку світла над горизонтом і сказала:

— Дивні ці постійні сутінки. Час ніби зупинився.

— Це ненадовго. Ще два дні — й сонце визирне. Отам. — Янг тицьнув у точку на горизонті, правіше від вишок. — А тоді, кружляючи, підійматиметься, — палець намалював кілька кіл у повітрі. — Підійматиметься і не зникатиме аж до двадцять третього березня наступного року. Ще встигнеш скучити за сутінками, повір.

— А що це за звук сьогодні вранці був? Ви ж чули? За годину до сніданку.

— Скрип?

— Ага.

— У крижаному щиті утворюються тріщини.

— Це окей? Тобто так і має бути?

— Не має. Я тут десять років уже, з перервами, проте такого не пам'ятаю. — Янг роздув ніздрі. — Відчуваєш запах? — Джейлін пригнулася й хитнула головою. Пахло наче дощового дня на цвинтарі: щільною, настояною вогкістю. — Льодовик тане, — пояснив Янг, а тоді повторив: — Так не має бути.

За сотню кроків позаду них темніла будівля з вузькими вертикальними вікнами — перший із двох ідентичних житлових корпусів. Янг повів очима на табло електронного термометра, причепленого над головним входом.

Той показував +0,6 °C. Хоча можна було й не перевіряти: і він, і Джейлін стояли в самих жилетках поверх вовняних светрів.

— І часто тут такі температури? — поцікавилася Гонкала.

— Буває й до плюс п'яти, але завжди в грудні-січні, серед літа. Ніколи о такій порі. Минулого року до кінця вересня трималися сорокаградусні морози.

Джейлін і собі глянула назад. Житлові корпуси склалися з окремих модулів, вивіщених на бетонних палях, щоби запобігти замітанню снігами, ось тільки цієї зими снігу не було, через що будівлі нагадували табун зігнаних докупи всюдиходів-крокерів із «Зоряних воєн», старого фантастичного фільму, який Джейлін відкопала в мережі на карантині.

— Сто років тому в цей час температура взагалі опускалася до мінус вісімдесяти. — Янг переступив із ноги на ногу та скривився, коли замість порипування під ногами захлюпало. — Тому нуль без сонця — це трохи не тойво.

Вони замовкли. Янг сьорбнув чаю, озвався:

— Сьогодні перша зміна?

За пів години — о десятій за новозеландським часом — Джейлін заступала на своє перше чергування в дата-центрі.

— Ага.

— Гаразд.

Янг одним махом вихилив вміст чашки.

— Ходімо? — кивнув на житлові корпуси.

— Я ще трохи побуду.

Янг рушив стежкою назад. Джейлін провела його очима, а тоді розвернулася до вишок, глибоко під якими товщу криги пронизували тисячі впаяних гірлянд із фотосенсорами.

Перший IceCube збудували 2010-го неподалік місця, де зараз лежали труби, що їх використовували під час буріння. Детектор складався з вісімдесяти сталевих ниток, опущених у свердловини завглибшки два з половиною кілометри. Кожна з ниток між глибинами 1450 і 2450 метрів мала фотосенсиори: для виявлення нейтрино, що прилітають із космосу. Нейтрино — найбільш розповсюджені частинки у Всесвіті, вони виникають у надрах зірок, під час спалахів наднових, при зіткненні космічних променів з атомами речовини, і водночас вони напрочуд «сором'язливі». Якби можна було створити свинцевий стрижень завдовжки зі світловий рік, нейтрино пролетів би його з кінця в кінець, не зачепивши жодного атома. Іноді нейтрино все ж взаємодіють із матерією, наприклад, зіштовхуються з протоном у молекулі води, продукуючи елементарні частинки, які, розлітаючись, лишають по собі світловий слід. Цей слід можна зафіксувати фотосенсорами, проте важко відрізнити від фонового шуму. Через це нейтринні детектори встановлюють глибоко під землею, у воді або під льодом.

До середини ХХІ століття в «Льодяному кубі» досліджували нейтрино, що прилітали з глибокого космосу. Згодом детектор себе вичерпав, тож 2048-го його законсервували й не згадували аж до 2120-го, коли інтерес до нейтрино спалахнув знову. На той момент стало зрозуміло, що ніяких WIMP'ів^[3] — масивних частинок, які би прояснили природу темної матерії, — не існує, що темна матерія є складнішою, ніж вважали, і ймовірно, не

поступається складністю видимій речовині. Через появу нових теорій, окремі з яких передбачали, що взаємодія між частинками темної матерії породжуватиме нейтрино певних енергій, на початку 2130-х учені взялися розконсервовувати старі обсерваторії — «Льодяний куб» на Південному полюсі, «Каміоканде» в горах Японії, «Антарес» у Середземному морі — з метою наново вивчити відомі скупчення темної матерії. Більш ретельний аналіз нейтрино, які надходять від них, мав допомогти з'ясувати, яка із запропонованих теоретиками моделей є правильною, й остаточно розкрити природу темної матерії.

Старий IceCube із вісімдесятьма свердловинами впродовж року фіксував не більше як дві дюжини нейтринних зіткнень, тож у травні 2132-го Національний науковий фонд США профінансував будівництво IceCube 2.0. Роботи завершили в лютому 2140-го. Новий детектор складався з 5050 ниток зі стадесятьма сенсорами на кожній і після введення в експлуатацію мав фіксувати півтори сотні нейтрино на рік.

Джейлін дивилася на пошрамовану гусеничними траками кригу, думала про кілометри льодовика під ногами й уявляла, яких зусиль вартувало прошити його свердловинами на всю товщину. Зв'язок між нейтрино і темною матерією був темою її магістерської. З погляду науки робота видавалася актуальною, а ось практичне її застосування у світі, який лише оговтувався після найбільш виснажливої від початку століття пандемії, викликало запитання. Джейлін захистилася пів року тому (дистанційно, певна річ), за два місяці отримала з Берклі диплом, після чого здебільшого марнувала час у підвалі батьківського будинку, прилипнувши до ігрової AR-консолі. А тоді в самісінький розпал нестерпно спекотного літа, коли ні ігри, ні серіали в неї більше не лізли, вона натрапила на інформацію Відділу полярних програм Національного

наукового фонду про завершення будівництва нового нейтринного детектора на Південному полюсі. Хтозна-чому Джейлін надіслала резюме й одержала запрошення на онлайн-співбесіду. За її результатами Відділ полярних програм запропонував їй піврічний контракт і посаду польової асистентки на станції Амундсена-Скотта.

Джейлін усміхнулася, пригадавши, що уявила, коли почула оте «польова асистентка» вперше. Перед очима постала картинка, як вона, горблячись під поривами вітру, задубілими на морозі пальцями стискає штатив із пробірками, а поруч який-небудь старший науковий співробітник, засипаний снігом і з бурульками, що стирчать із ніздрів, наче ікла моржа, щось вишукує у кризі. Насправді все виявилось банальним. Її обов'язки здебільшого полягали в тому, щоб витріщатися в монітор, нічого не чіпати та стежити за тим, щоб ніхто інший також нічого не чіпав. Століття тому детектор розташовувався в окремій будівлі над свердловинами. На початку 2133-го апаратне обладнання перенесли до Центру зберігання та обробки даних (по-простому — дата-центру) в одному з житлових корпусів, і Джейлін навіть не мала вистромлювати з будівлі носа. Докторка Тельма Барретт, якій на вигляд було не менше тисячі років і яка очолювала дослідницьку групу, що працювала на «Льодяному кубі», після влаштованої Стелланом екскурсії пояснила їй, як усе функціонує: «Система видає звуковий сигнал, коли щось подібне на нейтрино прилітає з обраної ділянки віддаленого космосу. Дані на сервери надходять автоматично. Від тебе вимагається проконтролювати правильність їхнього збереження в лог-файл. Таке траплятиметься нечасто. — Стара дивилася на Джейлін із таким виразом, ніби не сумнівалася, що до того часу, як оновлений IceCube упіймає перше високоенергетичне нейтрино, молодій асистентки вже не буде на станції. — Дуже нечасто».

Джейлін востаннє ковзнула очима по масиву бурових веж і зиркнула на годинник. За п'ять десятих — час повертатися. Вона розвернулася й закрокувала до житлових будівель.

22:05 NZST^[4]

Чимале загалом приміщення дата-центру видавалося тісним через нагромадження серверних шаф і відсутність вікон. Праворуч від входу висіла смартдошка з графіком чергувань, ліворуч розташувався операторський пульт, стіну над ним затуляли півтора десятка екранів. Більшість — неактивні. Запах злежалого пилу надавав повітрю пришерхлої текстури.

Після м'якої півтемряви полярного неба світло штучних ламп неприємно різало очі. Мружачись, Джейлін націдила кави з автомата та переконалася, що потрібні монітори ввімкнено. Щойно вона вмостилася за пультом, у дверях вигулькнула голова доктора Янга.

— Готова?

Джейлін стенула плечима. Готова до чого? Вони ж не ракети на орбіту запускають.

— Не перепрацьовуйся. — Стеллан підморгнув і намірився піти, проте останньої миті Джейлін зупинила його запитанням:

— У разі надзвичайної ситуації мені будити вас чи... докторку Барретт?

Ішлося, звісно, не про надзвичайну ситуацію. Джейлін просила дозволу звертатися до Янга в обхід страшенно в'їдливої Тельми.

— Якої надзвичайної ситуації?

— Наприклад, пожежі.

— У «Льодяному кубі»? — Янг пирхнув. — Це просто детектори, які підсилюють світловий сигнал. Під кілометрами

льоду. Я біолог, я не знаю, чи може з ними щось статися, проте перейматися, що вони згорять, гадаю, точно не варто.

Джейлін почервоніла так гаряче, аж Стеллану стало її жаль.

— Ну, якщо система сповістить про вловлення відразу кількох нейтрино, тоді, гадаю, так, можна будити докторку Барретт, — слабка усмішка підсмикнула щоки, — щоб відсвяткувати. В іншому разі нічого страшного, якщо почекаєш до ранку. — І кинув на прощання: — Гарної ночі.

— Вам теж, докторе Янг.

Коли Стелланові кроки віддалилися, Джейлін увімкнула планшет, запустила YouTube і скинула бровами: відео Zoe Climbs Olympus Mons, part 4^[5] опинилося на першій позиції вкладки «Популярне». І це за годину! То був завершальний, четвертий епізод із серії влогів про сходження ютуберки ZoeOfMars на марсіанський Олімп^[6]. У першому епізоді Зоя розповідала про Мортена Ронгстада та Торда Енберга, засновників компанії Martian Adventures, а також про шлях від Ньюборна до Базового табору біля підніжжя вулкана. Увесь другий Торд і Мортен вели її до ескарпів^[7] на північному сході Олімпу. Під час третього Зоя залишила табір і почала сходження. Те відео завершилося прибуттям до напівукопаних у землю модульних жител якраз перед вершиною, де Зоя та її супутники перебули останню ніч. Четвертий і останній влог мав показати вихід до кальдери^[8].

Джейлін натиснула на кнопку «Грати» та прикипіла до планшета.

Зоя, Торд, Мортен і Зоїна операторка вибралися з табору на світанку. Стежку, якою вони рухалися, кожні кількесот метрів перетинали тріщини. Через найвужчі норвежці перекинули навісні містки, ширші оминали. Схил поволі крутішав, і Зоя дедалі частіше допомагала собі руками. В одному місці їй навіть довелося лізти навкарачки.

«Мерзну, — захекано коментувала вона. — Тут триндець як холодно. У мене в скафандрі є тепловідбивна плівка, і на висоті Ньюборна її, типу, вистачає. Під час ранкових пробіжок я взагалі не вмикаю обігрів. Зараз же система обігріву працює на повну, але я... — Вона піднесла долоню до на-шоломної камери, зігнула та розігнула пальці. — Руки дубіють».

«Наче взимку на Землі», — вставив Мортен. Зоя повернула голову, й у Джейлін на екрані постав високий чоловік у пневматичному скафандрі. Тиск усередині таких є нижчим порівняно з атмосферним^[9] на Землі, й Ронґстад звучав, наче мультяшний персонаж. Джейлін ніяк не могла до цього звикнути.

Зоя розсміялася.

«Я не така стара, Мортене. — В еластичному скафандрі повітря надходило лише до шолома, тиск був достатнім, а тому її голос лунав без спотворень. — Я не застала холодних зим на Землі».

Провідник розвів руками.

«Зате побувала в майже повному вакуумі на вершині найвищої планетарної гори».

Зрештою компанія опинилася перед урвищем. Кальдера нагадувала велетенський ударний кратер на похилій рівнині, усередині якого проступало кілька круглих формацій меншого розміру — кальдери в кальдері.

«Атмосфери не роздивитися. — Зоя показала на протилежний край провалля: — Ось ця оранжева, ледь видима смужка — це вона. Тут немає звичного для Ньюборна серпанку, а небо над головою майже чорне. — Плин слів урвався: Зоя, вигнувши спину, закинула голову; біля норвежців у незграбних пневматичних костюмах вона здавалася зовсім крихітною. — Дивовижно, як усе відрізняється від рівнини. Холодне сонце,

чорне небо, і. не знаю, чи ви бачите. незважаючи на висоту, тут усе ж є хмари. Сірі й безтілесні, наче привиди».

Операторка навела камеру на Зою, і Джейлін, попри чорнильні тіні на шоломному забралі, розгледіла злегка розтулені губи та вловила блиск у сіро-блакитних очах. Зоя спрямувала погляд повз об'єктив і промовляла так, ніби стримувала подих, щоб не розплакатися. Її погляд випромінював надзвичайну силу, і під його натиском у голові Джейлін зринула несподівана думка: а чи змогла б вона бути, як Зоя? Не ютуберкою, ні. Джейлін розуміла, що недостатньо дотепна, геть-чисто позбавлена здорової самоіронії та навіть не наполовину така харизматична. Та чи могла б вона потрапити на Марс і робити там саме те, що подобається? Протягом десятиліть після першої висадки 2057-го марсіанська колонія була крихітним напівавтономним поселенням, чимось на кшталт станції Deer Space Habitat, тільки на іншій планеті. Туди рвалися хіба що фанатики та фрики, які були не від того, щоби гарно померти. Усе змінилося 2112-го, з народженням на Марсі першого немовляти. Відтоді в колоністів не залишалося вибору й Колонії щодень ставали дедалі більш автономними. Тепер на Марс вирушали не лише обрані, як-от суперпрофесіонали чи багатії, які можуть собі дозволити проживання на іншій планеті, а й звичайні люди. Тож Джейлін захоплено споглядала дівчину в стильному еластичному скафандрі, яка прилетіла на Марс іще до свого двадцятиліття, яка швидко освоїлася на планеті й почала заробляти на життя тим, що...

Ді-і-дон-н.

Звук завмер у її вухах. Джейлін відірвалася від планшета й поглянула на монітор. Більшу частину екрана займала тривимірна модель «Льодяного куба»: топографічна сітка вгорі окреслювала поверхню криги над детектором, донизу від неї збігали білі лінії — «нитки» з фотосенсорами. Ось тільки це було

не все. Після сигналу на кількох «нитках» у центрі щільними кетягами повисли різноколірні сфери. Колір сфер на діаграмі мінився від червоного через оранжевий і жовтий до зеленого.

У правому верхньому куті висвітилося:

DATE - 19 Sep 2141

TIME - 22:36:58.939251776 NZST

EVENT_NR - 01

PROJECTED_EVENT_TYPE - COSMIC NEUTRINO

T INTERVAL - 0...4000 ns^[10]

Джейлін відкинуло назад у кріслі — щось пройшло крізь «Льодяний куб»! Кольором програма кодувала час, а розмірами сфер показувала інтенсивність сигналу. Джейлін провела пальцем над інтерактивною панеллю, примушуючи повзунок прокрутки опуститися. Відкрилася таблиця з даними від фотосенсорів.

Перше зіткнення! Докторка Тельма Барретт прибула на станцію на два тижні раніше, «Льодяний куб» за цей час кілька разів запускали у тестовому режимі, але не зафіксували жодного зіткнення. А щойно вона, Джейлін, сіла за.

Ді-і-і-дон-н.

Джейлін сфокусувалася на моніторі, проте дивилася скося й недовірливо, так ніби боялася зруйнувати те, що бачить, поглядом. За пів сотні ниток праворуч і нижче від розсипу цяток, що зображали першу нейтринну подію, виростали нові грона різнокольорових сфер. Напис у куті екрана змінився:

DATE - 19 Sep 2141

TIME - 22:37:12.738475935 NZST

EVENT_NR - 02

PROJECTED_EVENT_TYPE - COSMIC NEUTRINO

T INTERVAL - 0...3500 ns

Над головою шумів кондиціонер. На чверть хвилини Джейлін застигла, а тоді, все ще не наважуючись відвести погляд від монітора, усміхнулася. Дві нейтринні події з різницею в часі менше як хвилина. Та де там! Заледве кілька секунд минуло. «Льодяний куб» мав фіксувати в середньому одне зіткнення щодня, але оскільки останні тижні детектор мовчав, не дивно, що сьогодні він упіймав одразу два нейтрино з різницею якихось кілька се...

Ді-дон-дон-н!

Ді-дон!

На моніторі проступили три нові різноколірні скупчення.

DATE - 19 Sep 2141

TIME - 22:37:34.058372858 NZST

EVENT NR - 05

PROJECTED EVENT TYPE - COSMIC NEUTRINO

T INTERVAL - 0...3000 ns

Джейлін насупилася. На мить відчула щось схоже на сплеск ейфорії, та вже за секунду, усвідомивши, що доведеться будити докторку Барретт, спохмурніла. І ще. Було щось іще. Вона мусила б радіти, а натомість не могла позбутися недоброго передчуття. П'ять зіткнень за хвилину. не те щоби щось геть нереальне, проте раніше для такого знадобилось би від кількох місяців до пів року.

Щойно вона про це подумала, почалося пекло.

Ді-дон-ді-дон-ді-дон-ді-дон-дон-дон-дон-дон-ді-ді-ді-ді-
дідідіііііі...

Джейлін згрупувалася, наче людина, що розганяє автомобіль до максимальної швидкості. Сигнали накладалися. Їхнє поєднання спершу нагадувало зливу, що довбе купол парасольки, потім перетворилося на тріскотливий звук, який

зрештою вилився у дратівливе гудіння. На моделі детектора зринули тисячі кольорових сфер, а цифри навпроти параметра БУБНТ_НЯ замиготіли так швидко, що, здавалося, підстрибували. Вісім десятків. півтори сотні. п'ятсот. тисяча нейтринних зіткнень. Лічильник пришвидшувався на очах.

Джейлін роззирнулася, на її губах проступила боязка усмішка. Це розіграш. У неї сьогодні перше чергування, і колеги по станції вирішили познущатися. Викрутивши голову, вона витріщалася на двері дата-центру й чекала на появу доктора Янга, кого-небудь із його заступників чи навіть докторки Барретт. Ось тільки ніхто не приходив, а стугін, що линув із динаміків, не тихшав. Усмішка зів'яла.

Джейлін повернулася до монітора. Якщо це не розіграш, то що? Що як сигнали справжні? Вона пригадала, як викладачка квантової теорії поля у Берклі, розповідаючи про нейтрино, підносила над головою руку з випрямленим пальцем і стверджувала, що кожної секунди її пучку протинають шістдесят мільярдів нейтрино. Джейлін глипнула на крайню фалангу вказівного пальця. Шістдесят мільярдів. Щосекунди. Мільйони трильйонів за рік, із яких «Льодяний куб», найбільший і найсучасніший нейтринний детектор у світі, вловлював щонайбільше кілька сотень. Тепер же програма повідомляла про сотні зіткнень за хвилину. Якщо це не розіграш, не чийсь дурнувятий жарт, то гудіння, від якого Джейлін зводило зуби, означало зростання потоку нейтрино з віддаленого космосу в сотні тисяч... (вона потерла пальцями лоба, математика не належала до переліку її улюблених дисциплін). у мільйони разів. Може, й більше.

«А, до біса», — Джейлін відсунулася від столу. Хай краще насміхаються, ніж прогавити щось важливе.

Вона вискочила з дата-центру, промчала коридором до сходів, що вели на другий поверх, і завагалася. Янг чи Тельма

Барретт? Докторка Барретт займала одну з «літніх» кімнат далі коридором, тоді як Стеллан Янг — просторіші «зимові» апартаменти на другому поверсі. Пом'явшись, Джейлін кинулася сходами на другий поверх. Мигцем проминула залу для відпочинку, дісталася до Стелланового помешкання та постукала у двері.

— Докторе Янг?

Тиша.

Тук-тук-тук!

— Докторе Янг!

Джейлін піднесла руку, щоб постукати втретє, коли двері прочинилися. Стеллан був у спортивних шортах, худі без рукавів і гумових кроксах.

— О, Джейлін, давно не бачилися. — Він потер очі, від кутиків очей розбіглися зморшки. — Що таке? Пожежа?

Найпростіше було би сказати як є: «Льодяний куб» подає тисячі сигналів про нейтринні події. Проте Джейлін боялася помилитися й натомість видихнула:

— Ви мусите на дещо глянути.

— Гарзд. — Стеллан переступив поріг і махнув рукою: ходімо.

Джейлін увійшла до дата-центру першою. Протиснулася між серверними шафами, нагнулася над кріслом і спрямувала погляд на правий верхній кут екрана. Лічильник показував вісімнадцять тисяч зіткнень. Вісімнадцять тисяч! Точніше Джейлін сказати не могла: перші три розряди числа навпроти EVENT_NR змінювалися так швидко, що годі було встежити.

— Що за звук? — Гудіння затоплювало кімнату, і Стеллан, шукаючи його джерело, закрутив головою.

— Ось, — Джейлін тицьнула у монітор.

— Що це? — Янг нахилився.

За час роботи на станції він не раз мав перед очима діаграми із зображенням зіткнення, але тепер розгубився. Картинка на моніторі стала невпізнаваною: «нитки» детектора зникли під суцільною плямою, що нагадувала величезну різнобарвну гліцинію. Та гліцинія мінилася і пульсувала, викидаючи нові китиці з червоними, оранжевими та зеленими квітками.

— Звіти про зіткнення, — відповіла Джейлін, — уже двадцять тисяч.

— Тобто гудіння... це...

— Сповідання про нейтрино. Їх багато, і вони зливаються, е, в один звук.

Стеллан потягнув повзунок донизу. Щосекунди під діаграмою вигулькували нові таблиці.

— Ну, вітаю, — він з осудом глипнув на Джейлін, — ти спалила «Льодяний куб».

— Що?

— Жартую, — усмішка підсвітила обличчя. — Це помилка. Хибний сигнал. Десь закоротило дроти. Або вода проникла під ізоляцію.

— Ну.

— Ми за рік зафіксуємо кількасот зіткнень — це якщо пощастить. А тут уже скільки?

Джейлін покосилася на число праворуч від EVENT_NR.

— Двадцять дві тисячі.

— Щось десь загнуло — і він повідомляє нам про нейтрино з південної півсфери.

— Атмосферні?

«Льодяний куб», попри те, що розташовується у найпівденнішій точці планети, реєструє нейтрино, які надходять крізь товщу Землі з північної півкулі. Річ у тім, що зіткнення космічних променів з атомами атмосфери супроводжується появою незліченної кількості атмосферних

нейтрино. Їхня енергія незначна, і для дослідників вони не становлять цінності. Водночас їх так багато, що навіть двокілометрова товща криги відсікає не всі. Серед відомих елементарних частинок лише високоенергетичні нейтрино з космосу спроможні прошивати Землю наскрізь, і саме тому «Льодяний куб» обробляє сигнали, що надходять із-під землі, й ігнорує все, що сиплеться з неба. Іноді під час перевірки та налаштування сенсорів детектор запускають у «реверсному» режимі — тестують на фонових нейтрино з атмосфери, — і саме про це казав Стеллан Янг: трапився збій, через який «Льодяний куб» узявся виводити на екран дані про низькоенергетичні атмосферні нейтрино.

— Так. — Янг кивнув на монітор. — Це звичайний шум.

Джейлін заправила волосся за вухо. Отже, дарма непокоїлася. Хоча. дивно. Вона ладна була заприсягтися, що п'ять перших нейтрино надійшли знизу. Втім, сперечатися не наважилася. Янгові видніше.

— Що тепер?

— Доведеться все вимкнути. Завтра вранці розберемося.

На цих словах сусідній дисплей видав сигнал.

— А це що? — повернув голову Стеллан.

Джейлін пересунула крісло до сусіднього монітора:

— Відеовиклик від. Цу. Цудзі. — Під аватаркою в центрі екрана зависнув напис «Цудзіхара Моромао викликає».

— Це «Каміоканде». — Розслаблений вираз злетів із Янгового лиця. — Відповідай!

Стоп'ятдесятитонний водяний детектор «Супер-Каміоканде» розташовувався на глибині тисяча метрів у стволі цинкової шахти Каміока біля Токіо і був другим за величиною після IceCube 2.0 нейтринним телескопом у світі.

Джейлін натиснула «Прийняти виклик».

— Так?

На екрані вималювалось обличчя без зморщок, із рівним проділом у волоссі й акуратно підстриженими вусиками.

— Доброго вечора. Моє ім'я доктор Цудзіхара, я працюю... — чоловік, на вигляд сорокарічний, говорив повільно і з акцентом. А тоді помітив Янга: — О, Стеллане, привіт!

— Моромао, — доктор Янг зреагував легким кивком, — як справи?

Японець запевнив, що все гаразд, проте дивився на Стеллана очима, які немовби промовляли, що насправді він хоче сказати зовсім інше.

— Щось сталося?

— Ти подумаєш, що ми тут якісь нерозумні. Мені самому здається, що це проблеми з обладнанням чи. — очі ковзнули вбік, — чи з програмним забезпеченням. Але ми двічі все перезавантажили, і я хочу переконатися, чи не фіксуєте ви на «Кубі» якихось. — тут Цудзіхара вставив японське слово, схоже на «ізьоо», але швидко виправився: — аномалій.

Ще до того, як він закінчив речення, Стеллан тихо зронив:

— Твою маму.

— Перепрошую? — Цудзіхара нахилив голову до екрана.

Янг перевів погляд на Джейлін і втупився в неї так, ніби це вона завинила в тому, що відбувається.

— У них те саме.

— Стеллане? — долинуло з екрана.

— Як, бляха. — Янг повернувся до монітора. — Моромао?

— Так?

— Скільки у вас сигналів про зіткнення?

Цудзіхара посміхнувся, наче людина, яка знає, що зараз видасть щось неприємне.

— Ти здивуєшся.

— Ну ж бо.

— Тринадцять тисяч, Стеллане.

— У нас уже майже тридцять, — прошепотіла Джейлін.

Вирішивши, що його не розчули, доктор Цудзіхара повторив:

— Три-над-цять.

— Тридцять, — мотнув головою Стеллан, а тоді начебто сам до себе: — На «Каміоканде» нижча чутливість.

— Тридцять тисяч? — Морوماо зблід так, ніби щойно дізнався про вирок за злочин, якого не скоював. — Тобто у вас... теж?

Янг стиснув плече Джейлін і звелів:

— Телефонуй французам на «Антарес». Хтось має бути в списку контактів. Викликай будь-кого, хто зараз онлайн. — Нейтринна обсерваторія «Антарес» розташовувалася на глибині двох тисяч метрів у Середземному морі біля узбережжя Франції. — І ще Шермана Спрінгфілда з Гоумстейка. — Стелланів давній приятель, який певний час перебував на станції Амундсена-Скотта, три роки тому очолив нейтринний детектор на ультрачистій важкій воді^[11] в шахті закритої золотої копальні Гоумстейк, штат Південна Дакота. Стеллан не був певен, що вони працюють, але однаково вирішив зателефонувати.

— Гаразд. — Джейлін насупилася. — Але в Гоумстейку зараз ніч.

Насправді був ранок, однаке Стелланові було начхати.

— Байдуже! — вигукнув він. — Хтось мусить чергувати. — Поміркувавши, замахав рукою: — Або ні. Краще я сам. Підводься! Ворушися!

Він смикнув Джейлін за футболку, наказуючи звільнити місце.

— А я.

— Буди Тельму. — Зауваживши, що вона знітилася, Стеллан підвищив голос: — Негайно! — після чого розгорнув панель із контактами й узявся розсилати виклики.

У дверях Джейлін глянула на монітор — сорок п'ять тисяч зіткнень, — і заквапилася коридором до кімнати Тельми Барретт.

Докторка відчинила двері лише тоді, коли Джейлін загамселила по них так, що затремтів одвірок.

— Що? — сімдесятидворічна Тельма мала бліде обличчя та насторожений, немовби в очікуванні якогось підступу, погляд: — Чого тобі?

Детектор сповіщає про десятки тисяч зіткнень — у край проста, на перший погляд, фраза застрягала в горлі, і Джейлін, уникаючи дивитися Тельмі в очі, проказала:

— Вас кличе доктор Янг.

— Ти знаєш, котра година?

Джейлін зиркнула на смартлет на лівому зап'ястку.

— За чверть одинадцята.

— Я не запитувала, котра година, пришелепо, я питала, чи ти усвідомлюєш, що о такій порі. — Тельма махнула рукою. — Що йому потрібно?

«Детектор сповіщає про десятки тисяч.»

— Ви повинні піти до дата-центру. У нас. там дещо сталося. Надзвичайна ситуація.

Тельма обвела очима коридор за спиною дівчини та захряснула двері. Джейлін залишилася сама. За пів хвилини двері розчахнулися знову.

— Ти ще тут? — Тельма обсмикнула халат, підперезалася.

Джейлін відступила, даючи докторці дорогу. Потім, плентаючись назирці, вона вивчала обсіпану старечою гречкою шию і думала не так про те, що спонукало Тельму замість спокійно доживати віку пертисся на антарктичну станцію, як про те, хто її сюди пустив. Розпатлана та пом'ята після перерваного сну, докторка Барретт скидалася на людину, що не дотягне не те що до кінця полярного літа, а й до початку наступного тижня.

Утім, зовнішність виявилася оманливою. Тельма штовхнула двері дата-центру так, що вони грюкнули об стіну, і ще з порога пронизливо каркнула:

— Що відбувається?

Стеллан нарешті промовив фразу, яку не змогла озвучити Джейлін:

— «Льодяний куб» сповіщає про десятки тисяч зіткнень. — Він скосив погляд на екран і виправився: — Уже понад сотню.

— Понад сотню? — Тельма сонно кліпнула.

— Понад сотню тисяч, — кивнув Стеллан.

— Ви п'яні? — Тельма закотила очі. — Це збій. Ми не отримали б таких результатів, навіть якби поряд із Сонячною системою рвонула наднова.

Стеллан показав на монітор з обличчям Моромао.

— Це доктор Цудзіхара з «Каміоканде». — Перевів палець на сусідній екран, із якого на них дивилася років на п'ять старша за Джейлін дівчина: — Катя Троттє з «Антаресу». — Палець перемістився на ввімкнутий, але темний монітор із підписом унизу «Шерман Спрінгфілд: камеру вимкнено»: — І доктор Спрінгфілд на зв'язку з Гоумстейка. У них те саме. У всіх.

— Рада вас бачити, докторко Барретт, — усміхнулася Троттє.

— Ви знайомі? — вигнув брову Стеллан.

— Моя колишня студентка. — На мить Джейлін здалося, що докторка Барретт нарешті скаже щось приязне, додасть яку-небудь банальність, яку зазвичай виголошують за таких обставин, але ні. Стара примружилася, так ніби вивчала обличчя Каті крізь лупу, а тоді процідила: — Складно повірити, що ми зустрілися не за касою в «МакДональдз».

Несподівано монотонне гудіння урвалося, комп'ютер видав короткий звуковий сигнал і вивів на екран повідомлення:

ERROR 1608. Unable to process data^[12].

— Що воно пише? — звела на перенісці брови Тельма.

Джейлін наблизилася вказівник до коду помилки і пробігла очима довідку, що сплила над ним. — Код шістнадцять-нуль-вісім... системна помилка... частину даних не буде збережено.

— У нас п'ятсоттерабайтне сховище даних, — гаркнула Тельма, — не верзи дурниць.

Джейлін клацнула по read more:

— Тут написано: випадковий збіг у часі. або сигналів забагато. світлові сліди від двох чи більше нейтринних зіткнень накладаються. програма, попри зменшення параметра T_INTERVAL, не розрізняє окремих нейтринних подій, а тому сповіщає про неможливість збереження інформації про них.

Щось промайнуло в очах Тельми. Ще не стурбованість, ні, радше збентежене зацікавлення. Збій — це одне, а коли комп'ютер повідомляє, що не встигає обробляти дані, — то зовсім інше. Дані звідкись мали надходити. Учепившись за край стола, стара залякла над монітором. Різноколірна «гліцинія» продовжувала розростатися: іще трохи — й китиці полізуть за межі екрана. Докторка Барретт пробурмотіла:

— Та ви знущаєтеся.

— Що це може бути? — Під час їхньої відсутності Стеллан націдив з автомата кави і зараз постукував нігтем по вушку горнятка. — Наднова?

За лічені години до гравітаційного колапсу в надрах надмасивної зорі починаються катастрофічні процеси, які стискають ядро так, що протони перетворюються на нейтрони, продукуючи незліченну кількість нейтрино. Фотонам потрібен час, щоби пробитися крізь верхні пласти зорі, нейтрино ж на ці пласти не зважають, вільно покидають ядро й у такий спосіб постають першим свідченням того, що зоря ось-ось вибухне — стане надновою.

Відповів Цудзіхара:

— Ну, якщо припустити, що повз Сонячну систему пролітає разів у двадцять важчий за Сонце блакитний надгігант, якого ми примудрилися не помітити, тоді — так, цей спалах сигналізує, що він за кілька годин перетвориться на наднову, але.

— Маячня, — з погано прихованим презирством у голосі обірвала його Тельма, — на сотні світлових років довкола немає жодного гіганта, ладного вибухнути.

— Принаймні вчора ввечері ще не було, — погодилася Катя.

— Тоді що це, в біса, таке? — Стеллан розкинув руки, ніби хотів відірвати монітор від стіни. — Ну, тобто, реально?

Тельма похитала головою:

— Теоретично — якась незрозуміла активність у ядрі галактики.

— Нелегальний ядерний реактор, — озвався Спрінгфілд.

— Саморобна атомна бомба, — знову Цудзіхара.

— Дурниці. Це все дурниці, — замотала головою Тельма. — Якби це була бомба, ми б її зараз не обговорювали.

— Тоді що? — повторив запитання Стеллан.

— Ну, — Тельма втупила погляд у стіл. — Щось таке, із чим ми ще не стикалися.

«Це не відповідь», — подумала Джейлін.

Чверть хвилини всі мовчали, а потім Тельма, тицьнувши пальцем у Джейлін, проказала:

— Ввімкни новини.

— Які?

— Будь-який новинний канал.

Джейлін сіла у вільне крісло, активувала робочу станцію і, ввівши у пошуковому рядку 24h news channel, перейшла за першим посиланням зі списку результатів.

— Тільки не «Фокс», — прошипіла Тельма. — Що-небудь для людей із мізками.

Джейлін клацнула «Повернутися назад» і запустила «Світові новини» на «Бі-Бі-Сі». На екрані плечистий здоровило у піксельній формі, з поголеною начисто головою та квадратним підборіддям, чи то невпевнено, чи то неохоче розповідав про знищення партії нелегального теломіду з Марса. Репортерці не вдавалося витиснути з нього більше за два-три односкладні речення. На хвилину Джейлін, Стеллан і докторка залякли, чекаючи на появу напису «Надзвичайні новини», проте інтерв'ю тривало.

— Що там? — не витримала Катя Троттє.

Джейлін знизала плечима. Нічого. Потім запитала докторку Барретт:

— Шукати щось іще?

— Ні. Визнач напрямок, із якого прилітають нейтрино. — Після позирку Стеллана вона уточнила: — Треба зв'язатися з Аресібо, Канарами й Атакамою^[13]... з іншими великими телескопами. Пояснимо ситуацію, попросимо скасувати заплановані спостереження і задамо їм напрямок. Нехай дивляться. Не розумію, що це може бути, але якщо воно нас не спалить, за кілька годин отримаємо найфантастичніші небесні знімки за всю історію астрономічних спостережень.

Доки Джейлін, водячи пальцями по столі, під'єднувала до станції монітор із «гліцинією», з темного екрана вгорі долинув голос доктора Спрінгфілда:

— Хтось уже замислювався над тим, наскільки це небезпечно? Ну. всі ці нейтрино проходять і через нас також.

— Не знаю, — Тельма супилася. — Поки що, гадаю, нічого страшного, але якщо потік не вщухатиме достатньо довго. — вона не договорила. Хай якими «сором'язливими» є нейтрино, за такої щільності потоку вони зрештою засмажать на своєму шляху все живе.

Двома доторками Джейлін активувала клавіатуру та зосередилася. Напрямок. Джерело. Не згадувати про небезпеку. Чотири дні тому за цим самим монітором Тельма Барретт вчила її, як визначати напрямок прильоту частинки: дані з фотосенсорів треба перекинути у підпрограму, яка, враховуючи положення Землі, встановить розташування точки на небесній сфері, з якої прибуло нейтрино, і пов'яже цю точку з найближчим космічним об'єктом. Джейлін розгорнула таблицю з даними про одне з перших зіткнень, виділила параметри, а тоді завмерла. Пальці застигли над підсвіченими віртуальними клавішами.

Це безглуздя. Навіщо вона це робить?

У голові спливли Стелланові слова.

(щось десь загнуло — і він показує нейтрино з південної півсфери)

Джейлін узялася пальцями м'яти підборіддя. Відчуття, що виконує непотрібну роботу, було ірраціональним і необґрунтованим, але невідчепним.

Чому? Чому визначення напрямку не має сенсу?

(показує нейтрино з південної півсфери)

Джейлін уявила Земну кулю, уявила полярну станцію в найпівденнішій її точці, уявила трильйони нейтрино, які протинають планету з півночі на південь, а тоді...

(це звичайний шум)

(з південної півсфери)

...до неї дійшло. Хребет немовби електричним струмом протнуло.

— Докторко Барретт!

— Визначила?

— Ні. Я тут подумала. «Каміоканде». «Антарес». це ж північна півкуля.

— Так.

— Якщо не помиляюся. — Джейлін зам'ялась, і Тельма змахнула кистю, мовляв, не зволікай. — Їхні сенсори, як і в «Льодяному кубі», налаштовані фіксувати нейтрино, які пронизують товщу Землі.

— Так, і що?

— То як вони можуть фіксувати сигнал одночасно з нами, тобто сигнал із-під землі, якщо вони у північній півкулі?

Джейлін говорила плутано, але сподівалася, що Тельма зрозуміє. Чорт забирай, стара мала здогадатися першою!

— Джейлін, ти переймаєшся не тим, — невдоволено буркнув Стеллан.

— Ні, ні, стривай. — Тельма закліпала, наче людина, яка фотографується на паспорт і знає, що нічого доброго з того не вийде. — Таки її правда.

Стеллан звів брови. Джейлін почала пояснювати свою здогадку сміливіше:

— Ми перебуваємо в найнижчій точці південної півкулі, ось тут, — вона зобразила руками Землю та показала на розташування станції

Амундсена-Скотта. — Тобто якщо ми отримуємо сигнал із-під землі, то для детектора у північній півкулі, — палець ковзнув угору вздовж невидимої сфери, — той самий сигнал мав би надходити з неба, а отже, губився б на тлі атмосферних нейтрино.

Стеллан і Тельма презирнулися. Тельма стояла ближче до неї, і Джейлін відчула, як докторка напружилася. Стелланові знадобилось на кілька секунд більше, щоб осягнути те, що вже усвідомили Тельма та Джейлін: якщо нейтринні обсерваторії, розташовані в різних півкулях, водночас фіксують потужні нейтринні потоки з-під землі...

— Твою мать! — чоловік викашляв каву через ніздрі. — Земне ядро?

— Що далі, то гірше, — приречено видихнув Спрінгфілд.

— Щось у ядрі? — пробелькотів з екрана Цудзіхара.

Тельма глипнула собі під ноги з таким виразом, ніби чекала, що земля під нею розверзнеться.

— Так. Може. Я не знаю.

— Що саме? — знову Стеллан.

— Я не знаю! — повторила вона. — Я все життя дивилася на небо. Я не знаю, що такого має статися в ядрі, щоби звідти вилетіло стільки нейтрино!

— Треба зв'язатися з фахівцями, — запропонував Спрінгфілд.

— З геологами? Це ж до компетенції геологів належить, так?

Тельма похитала головою:

— Сумніваюся, що геологи знають більше за нас про високоенергетичні нейтрино.

— Стривайте. — Джейлін піднесла вгору палець. Вона все ж вирішила перекинути дані в підпрограму для визначення напрямку, запустила розрахунок і тепер тупилася в діалогове вікно на кутку екрана.

— Що? — всі разом.

— Це не ядро.

— Як? — Тельма нахилилася до неї.

— Я обчислила вектор для першого зіткнення. Траєкторія прильоту проходить під кутом сорок вісім градусів із віссю планети.

На хвилину дата-центр провалився в тишу: кожен осмислював почуте. Чотири нейтринні детектори з різних точок Земної кулі зафіксували спалахи високоенергетичних нейтрино. На перший погляд таке можливо лише за умови надходження нейтрино із земного ядра. Оскільки «Льодяний куб» стоїть на полюсі, тобто на осі планети, кут надходження у такому разі мусив би дорівнювати нулю або ж бути максимально близьким до нуля. Проте кут виявився значно більшим, отже, нейтрино

летіли не з ядра, і це означало, що. Скляні очі, розгублені погляди, міцно стиснуті губи — ніхто насправді не уявляв, що це означає.

— Чотири одночасні спалахи в різних точках небесної сфери?
— пробубоніла Катя.

— Нереально, — відрізала докторка Барретт.

— Теоретично джерело може бути одне, — без особливої певності почав Морوماо, — але розміщене так, щоб надсилати до нас сигнали з-під землі. Це, звісно, складно уявити...

— Але це можна перевірити, — заметушилася Катя.

Вона обернулася і звернулася французькою до когось за межами огляду камери. За мить жінка середніх років у лабораторному халаті принесла Каті глобус і купку якихось дротів. Катя якусь хвилину марудилася, протикаючи глобус дротами під різними кутами, і зрештою підсумувала:

— Без варіантів. Для трьох детекторів іще можна добрати кілька точок, із яких сигнали надходили б із-під землі, але як його не крути, — Катя тицьнула глобусом у камеру, — коли детекторів чотири, для одного з них нейтрино прилітатимуть із неба.

Отже, сигнал не з ядра. але й не з космосу.

— Джерело під землею, проте не в ядрі? — висловив припущення Стеллан.

— Узагалі фантастика, — пирхнула Тельма.

— Не більше за двісті тисяч зафіксованих зіткнень, — парирував Стеллан.

— Типу якби вони летіли з ядра, це не була би фантастика, — буркнув Спрінгфілд.

— Ні, ні, — закрутила головою Тельма. — Має бути щось іще. Несподівано Шерман Спрінгфілд стрепенувся:

— Воно сповільнюється!

— Ні, — заперечив Стеллан.

— Слабшає, — наполягав Спрінгфілд. — У мене слабшає.

— У мене теж, — докинув Цудзіхара.

Фрази сипалися одна на одну. Тельма стиснула скроні долонями, а тоді нахилилася до екранів.

— Докторе Цудзіхаро, докторе Спрінгфілде, Катю, — вона промовила таким тоном, що суперечки стихли. — Раніше ми стикалися з одиничними подіями й, визначаючи напрямок, говорили про небесне тіло, яке може бути джерелом нейтрино: який-небудь квазар, наднова чи віддалена галактика. Зараз у нас потік, і в разі, якщо джерело потоку розташовується в космосі, зафіксований фотосенсорами напрямок має змінюватися, адже Земля обертається. Тобто у двох довільних подіях вектори відрізнятимуться. Але якщо джерело чи джерела містяться в надрах Землі, отже, вони обертаються разом із нами, і зафіксований вектор не змінюватиметься, хай як довго ми спостерігатимемо потік. — Вона обвела поглядом обличчя на екранах. — Розумієте?

— Так, докторко, — Моромео покивав.

— Нам потрібно визначити напрямки, з яких нейтрино надійшли на детектори, для кількох різних у часі зіткнень.

— Уже працюю над цим, — відповіла Катя.

— Я теж, — Джейлін активувала клавіатуру — і пальці запурхали над стільницею.

На якийсь час запала тиша. Спрінгфілд таки мав рацію: потік стишувався — гудіння стало фрагментованим і зрештою розпалося на окремі звуки. Джейлін зауважила зміну звукового сигналу лише після завершення розрахунків і, прикусивши губу, втупилася в екран.

— Ну що там? — Тельма вистукувала пальцями по спинці крісла. — Вектор стабільний? Рухається?

Джейлін ковтнула слину. Як там сказав Спрінгфілд? Що далі, то гірше.

— Ні те, ні те.

— Що? — Тельма стиснула спинку, аж хруснули пальці.

Стеллан застогнав. Джейлін почала пояснювати:

— Я взяла дві події з різницею у три хвилини. Вектори різні, але... Імовірним джерелом першого нейтрино є Аліот у сузір'ї Великої Ведмедиці. Джерелом другого — Алькор у Великій Ведмедиці. Кутова відстань між ними становить вісім сотих радіана^[14]. Якщо точніше — чотири градуси двадцять дев'ять мінут і тридцять п'ять секунд.

Вона показала на число внизу діалогового вікна: 4°29'35".

— Три хвилини? — уточнила Тельма Барретт.

— Так.

Докторка вилаялася: похибка оновленого «Льодяного куба» не перевищувала трьох кутових секунд. Земля обертається зі швидкістю п'ятнадцять градусів за годину, за три хвилини вона змістилася на три чверті градуса, тож різницю аж у чотири з половиною градуси між подіями ніяк не могли зумовлювати ні рух планети, ні тим паче похибка детектора.

— Що це, в дідька, означає? — Стеллан заплутався.

— Джерело не тут, воно в космосі, й... — Тельма стиснула крісло так, наче силкувалася відламати шматок. — І це не джерело. Джерела. Щонайменше два в нашому секторі — у північній півкулі.

— Три, — Джейлін не припиняла перетягувати дані у програму розрахунку, тож визначила напрямок для ще одного нейтрино. — А ні, зачекайте, не три. — На мить Стеллан і Тельма пожвавилися, сподіваючись, що Джейлін зараз скаже, що помилилася, що джерело насправді одне, натомість дівчина промовила: — Уже чотири. — Пауза. Пальці Джейлін продовжували пурхати над клавіатурою. — П'ять. Ну, власне,

кожен із оброблених сигналів вийшов з іншої точки зоряного неба.

— Кутові відстані? — проваленим голосом запитала Тельма.

— Усі об'єкти поряд, але відстані між ними більші, ніж можна було би пояснити обертанням Землі. Секунду, — Джейлін вивела перелік на екран. — Отже, Феркад, тобто Гамма Малої Ведмедиці. Блакитна зоря HD 147321 у Малій Ведмедиці. Ета Дракона. Далі... е-е... Одинадцята Малої Ведмедиці. Едасіх, або Йота Дракона. Галактика NGC 6217 у Малій Ведмедиці. Тубан, або Альфа Дракона. Альдхіба, теж у сузір'ї Дракона. Далі?

— Ні, — докторка Барретт притулила долоні до губ. — Катю, що в тебе?

Троттє подивилася в камеру:

— Лямбда Павича.

Тельма спересердя ляснула себе по стегні:

— Це ж протилежний бік зоряного неба!

— Галактика NGC 6752, — правила своє Катя.

— Де це?

— Теж у сузір'ї Павича, але задалеко від Лямбди, щоби виправдати похибкою вимірювання. Зоря HD 190984 — там само.

Озався Шерман Спрінгфілд:

— Дельта Змієносця.

— Чорт! — Тельма важко дихала.

Останнім промовив доктор Цудзіхара із «Супер-Каміоканде»:

— Галактика M104 Сомбреро в сузір'ї Діви. Галактика NGC 4697 у сузір'ї Діви. Зоря HD 103774 в сузір'ї Ворона.

Здавалося, весь космос спалахнув.

Зацькований погляд докторки Барретт метався між моніторами.

— Що, чорт забирай, відбувається? — тремкий голос розрізав застояне повітря дата-центру. Тельма крутила головою, мовби

чекала, що хтось вручить їй інструкцію «Як діяти в ситуаціях, коли небо спалахнуло». — Ми зафіксували потік нейтрино, який на п'ять порядків перевищує звичні значення, із десятків різних точок? — Погляд перестрибнув на Джейлін, тоді на Стеллана. А тоді Тельма повторила: — Що, чорт забирай, відбувається?!

Джейлін мовчала. Сигнали про нові зіткнення надходили дедалі рідше, і вона подумала про краплі, що стікають із даху після шаленої зливи.

— Зоря Спіка в сузір'ї Діви, — розітнув тишу голос Моромао. Тельма ковзнула по монітору відсутнім поглядом.

— Це найяскравіша в сузір'ї Діви. Якщо не помиляюся, має бути зараз над нами. Її легко побачити.

— Надворі надто світло, — заперечила Джейлін, — ми нічого не розгледимо.

Тельма не могла виборсатися з потоку власних думок, а тому заговорила секунд за п'ять.

— Двісті тисяч зіткнень. Не знаю, що там сталося, — вона показала пальцем на небо, — але боюся, коли світло від тих подій досягне Землі, замість перейматися, чи ми його побачимо, доведеться вигадувати, куди сховатися, щоб воно нас не спалило. — Помовчавши, вона кивнула на стіл: — Чий планшет?

Джейлін відповіла, що її, і Тельма, схопивши гаджет, непристойно жваво пошкандибала з дата-центру.

— Куди вона? — запитав Стеллан.

Джейлін знизала плечима. Керівник станції підвівся і визирнув у коридор:

— Схоже, подалася назовні.

Джейлін бовкнула:

— У неї мій планшет.

— Ага. — Стеллан переступив поріг і попрямував за Тельмою.

Джейлін якийсь час сиділа, утупившись у монітори, з яких на неї витріщалися Катя Троттє та Цудзіхара Моромао, а тоді також підскочила.

Одягнувши жилети, Стеллан і Джейлін вибралися з житлового корпусу на лід. Тельма стояла за пів сотні метрів від входу, тримала планшет на витягнутих руках і, повертаючись, вела ним уздовж горизонту. Підійшовши, Джейлін помітила, що докторка запустила додаток для вивчення нічного неба. Зірок не було, але мобільний трекер їх і не потребував. За датою, GPS-координатами й орієнтацією планшета він вимальовував на екрані карту сузір'їв і вказував розташування видимих планет.

Тельма наближалася до світлої плями на обрії, коли на екрані між Левом і Терезами виник п'ятикутник із приєднаними до чотирьох його вершин ламаними лініями. У центрі світився підпис VIRGO^[15]. Половину сузір'я ховав горизонт, і лінії нижче від виднокола додаток зображав пунктиром.

— Я помилилася. — Тельма роздула ніздрі. — Діва надто низько. Спіка під обрієм. — Вона глипнула через плече на Джейлін. — Що вони ще називали?

— Е-е... — Джейлін наморщила лоба. — Щось у сузір'ї Ворона.

Тельма поволі підіймала планшет, аж поки не наштовхнулася на простий чотирикутник із підписом CORVUS^[16].

— Паскудство, Ворон просто над тим місцем, де зараз Сонце.

— Іще Павич, — пригадала Джейлін. — Троттє визначила Лямбду в сузір'ї Павича.

Сузір'я Павича виявилося у них над головами. Тельма навела планшет на ділянку неба, підписану PAVO^[17]. Додаток викреслив на сірому тлі сузір'я, що складалося з трикутника, п'ятикутника та трьох відрізків, поставив кружечки в місцях розташування зір і подав до них підписи: Пікок, Бета, Дельта, Лямбда тощо.

— Ось вона, — прошепотіла докторка Барретт. — Лямбда Павича.

Джейлін Гонкала та Стеллан Янг застигли обабіч розхристаної жінки, яка наче в молитві піднесла над головою руки, і, позадиравши голови, переміщали погляд то на екран, то на полярне небо, там, де трекер намалював кружечок із підписом Х Рауо. Усі троє ледь дихали. Так буває під час літньої грози: застигнеш біля вікна, чекаючи на блискавку, яка ось-ось пошматує небо... а блискавка ніяк не спалахує. Хвилини спливали, Тельма втомилася, кілька разів міняла руки, не бажаючи опускати планшет, але нічого не відбувалося. Небо відливало звичною для цієї пори сірістю — занадто темно для тіней, занадто ясно для сузір'їв.

У повітрі над озером Едвард, Центральна Африка 3 год 43 хв
після зафіксованого на станції Амундсена-Скотта нейтринного
спалаху

Добігала кінця четверта година польоту вантажного Airbus A650 компанії Turkish Airlines, рейс ТК43, який повертався в порожні з Йоганнесбурга до Стамбула. У лівому, командирському, кріслі сиділа сорокап'ятирічна Алара Тайфур, зеленоока шатенка з тонким безгубим ротом. Напарник, із яким вона працювала впродовж останніх восьми років, нещодавно вийшов на пенсію, і два тижні тому його місце в кріслі другого пілота зайняв тридцятирічний Ердем Мендерес. Вони відбули зі Стамбула понеділкового ранку, везучи до Південно-Африканської Республіки хімікати, ліки та трохи запчастин для сільськогосподарської техніки, а тепер прямували назад із порожнім відсіком: уряд ПАР протримався до кінця пандемії, проте вивозити з країни поки що не було чого.

Сонце сідало в червоній заграві на заході. На небі — жодної хмарини. Лайнер летів так плавно, що, здавалося, взагалі не рухався.

Ердем дивився перед себе розслаблено та сонно. Алара, витягнувши шию, виглядала щось у правому вікні кабіни. Раніше, до клодису, вона курсувала тут постійно.

— Отам, — вона випростала руку.

— Де? — повернув голову другий пілот.

— На сході. Бачиш?

Ердем розрізняв лише зелене полотно тропічного лісу.

— Три роки тому там було велике місто, — пояснила Алара. — Мбарара. Регіональний центр. А тепер усе заросло.

Другий пілот напружив зір, але однаково нічого не розгледів.

— Його покинули через температуру?

— Ні.

Ердем кинув оком на карту на екрані: крихітний літачок перетинав синю пляму, підписану «озеро Едвард», і наближався до лінії з позначкою широти 0°.

— Ми ж на самому екваторі.

— Так, але під нами Східноафриканське плоскогір'я. Кілометр, місцями більше, над рівнем моря. Плюс гори довкола. Он там, попереду, — Алара показала на північ, — масив Рувензорі, я ще пам'ятаю сніг на вершині Стенлі. Далі вулкан Вірунга, а отам, — рука перемістилася трохи східніше, — відроги Іматонгу. Там Південний Судан. Тобто колись був Південний Судан.

Перша хвиля вбивчого тепла накрила улоговину Конго на початку 2120-х. За п'ять років повітря під покровом тропічного лісу вже прогрівалося до плюс п'ятдесяти, а у містах навіть уночі температура не опускалася нижче ніж тридцять градусів за Цельсієм. Протягом останнього десятиліття вологі та гарячі повітряні маси дедалі частіше проривалися крізь ланцюжок гір,

що облямовував західний кордон Уганди, і затоплювали центральну частину Східно-африканського плоскогір'я. Температура повітря підскакувала до плюс сорока та не спадала тижнями. Попри це, до спалаху клодис-пандемії угандійці якось давали собі раду.

— Тоді чому люди пішли?

Алара стенула плечима.

— Не знаю. — Її подруга працювала диспетчеркою гуманітарних конвоїв у Кенії та розповідала, що угандійська система охорони здоров'я зазнала краху після першого ж спалаху. Коли люди вийшли на вулиці, Бусара Адонго, тодішній президент, утік до Танзанії, після чого все посипалося. Відтоді про Уганду дізнавалися хіба із супутникових знімків. Зараз ситуацію залагодили. ІАТА знову внесла Кампалу до списку активних аеропортів, а ООН кілька днів тому оголосила про створення перехідного уряду. — Як на мене, у них немає змоги відрядити когось з'ясувати, що там відбувається на заході. — Вона ще раз знизала плечима. — Ну, й не факт, що люди пішли.

Ердем нахилився до вікна. Зі сходу насувалася пітьма, і з такої висоти вода в озері відливала брудно-сірим.

— Уяви тут сідати, — бовкнув він.

— З якого дива?

— Ну, — Ердем зобразив незрозумілий жест рукою, — раптом щось станеться — і нам доведеться приземляти літак.

— Це що, наприклад, станеться?

— Ну, вийде з ладу двигун.

Алара підозріло зиркнула на нього. Подумала, чи не запитати, коли в нього востаннє не на льотному тренажері виходив із ладу двигун, але промовила інше:

— У нас достатньо палива, щоб на одному двигуні дотягти до Північного полюса.

— Та просто уяви. — Ердем обмацував поглядом вкрите чагарниками узбережжя озера. — Я раніше літав на Нью-Йорк і постійно над таким заморочувався. Особливо вночі. Раптом те, раптом се. Моделював різні ситуації, прокручував у голові, як діятиму. Що як посеред Атлантики відмовлять двигуни й треба буде сідати на воду? Що як у хмарі влучить блискавка? Я завжди почувався впевненіше над землею. Якось так... — Помітивши, як витріщилася на нього Алара, Ердем додав: — Нас же не вчили сідати на воду.

Алара хитнула головою, усім своїм виглядом показуючи: якого біса ти тоді взагалі став пілотом? Ердем не вгавав:

— Я про те, що коли летиш над землею, то за потреби знайдеш місце для посадки. Купа аеропортів під боком, шосе, врешті-решт можна й поле підшукати. А тепер...

— Що тепер?

Він кивнув на джунглі внизу.

— Навіть якщо пощастить приземлитися, ми ж там зваримося швидше, ніж нас урятують.

На заході та півночі озера Едвард здіймалися хребти висотою понад три тисячі метрів, тож Алара знала, що в разі аварійної посадки тепловий удар їм не загрожує, але замість сказати про це взяла напарника на кпини:

— Або нас знайдуть ісламісти й відрубують голови.

— Ти ж казала, під нами нікого немає.

— Це у Мбарарі нікого. А під нами гори. І спека там точно не проблема.

Ердем подивився на дисплей. Озеро Едвард повільно рухалося вниз екрана.

— Спека — нехай, але ісламісти?

— У горах температура нормальна для життя, і цілком можливо, що пандемія сюди не дісталася.

— Ти серйозно? — вирячився на неї Ердем. — Унизу можуть бути ісламісти?

Алара ковзнула поглядом на північ. Вона літала тут сотні разів і на власні очі бачила, як повільно, але неухильно на колись родючі землі півночі Уганди наступає пустеля.

— У Південній Сахарі більше не сховатися, а піти вони могли або на північ, до середземноморського узбережжя, або на південь, сюди. І я щось не чула, щоб під час пандемії Каїр чи Александрію штурмували озброєні «калашами» бородачі на технічках^[18].

— Та ну тебе. — відвернувся Ердем.

Алара провела пальцями по губах, прикриваючи самовдоволену посмішку.

Наступної миті бортовий комп'ютер видав попереджувальний сигнал, а шум у кабіні змінився. Обоє пілотів прикипіли поглядами до дисплеїв на панелі керування. Вертикальна смужка під написом ENG1 — індикатор потужності лівого двигуна — спадала і зрештою стислася до горизонтальної рисочки.

— Відмова двигуна номер один! — скрикнув Ердем.

Алара не була забобонною, але глипнула на нього так, ніби ладналася вирвати язика. Наврочив!

Лайнер накренився й вирівнявся — автопілот, компенсуючи втрату тяги з лівого борту, переналаштував регулювальні площини на крилах і хвості. Алара, визирнувши у вікно, обстежила двигун. Видимих пошкоджень не було. Перевела очі назад на дисплей. Жодного повідомлення про несправність, загоряння чи коротке замикання. Рівень палива достатній, насоси під напругою, тиск палива у межах норми. Двигун просто зупинився. Чортівня якась.

— Оголошуй аварійну ситуацію. — Алара поклала руку на бічний джойстик, готуючись перебрати керування, якщо вимкнеться автопілот.

За Ердемом лишалися переговори із Центром супроводу польотів у Александрії. Він поправив вушну гарнітуру й утопив кнопку передавача:

— Пан-пан, пан-пан, пан-пан^[19], Ті-Кей сорок три... Александрія-контроль, це Ті-Кей сорок три, ви мене чуєте? Прийом!

Спливло кілька секунд — і єгипетський диспетчер відгукнувся:

— Ті-Кей сорок три, вас слухаю.

— У нас... е... аварійна ситуація. Вихід із ладу двигуна № 1.

— Уточніть ваше розташування.

Комунікація та обмін даними проходили через супутник, але борт ТК43 поки що був надто далеко, щоб диспетчер бачив його на радарі.

— Щойно пролетіли екватор.

— Зрозумів. Ваше рішення?

Ердем утупився в Алару. На заході — Конголезька улоговина. На півночі — мертвий Судан, Нубійська та Єгипетська пустелі. Повертатися немає сенсу. До Каїра чи Александрії чотири години льоту. Може, більше, зважаючи, що працюватиме один двигун.

— Ентеббе. — Алара вирішила не ризикувати. — Аеропорт у Кампалі.

Ердем затиснув кнопку передавача:

— Александрія-контроль, це Ті-Кей сорок три, ми б хотіли приземлитися в Кампалі, в аеропорті Ентеббе. Якщо це можливо, звісно.

— Ті-Кей сорок три, вас зрозумів, зв'язуюся з диспетчером у Кампалі.

Алара опустила перед собою інтерактивну панель із прозорого пластику, на яку бортовий комп'ютер вивів контрольну карту з переліком дій у разі відмови двигуна. Припасовуючи панель, вона зачепила вікно та відсмикнула руку: лікоть мов окропом ошпарило. Алара спохмурніла, піднесла руку й торкнулася скла всіма п'ятьма пальцями — пучки обпекло пронизливим, палючим холодом. Алара шикнула. Скло виявилось таким холодним, що годі було втримати пальці довше ніж кілька секунд.

— Що таке? — запитав Ердем.

Алара перевірила значення зовнішньої температури: -72°C . Брови з'їхалися на переніссі. Мінус сімдесят два!

— Температура.

— Що? — не втямив другий пілот.

Літак затрясло: смуга спокійного повітря закінчилася.

— Зверни увагу. — Щойно Алара показала на дисплей, температура стала нижчою ще на градус: -73°C .

— А... — Ердем застиг із роззявленим ротом.

Алара подивилася на позначку висоти. Airbus займав триста тридцятий ешелон^[20], а на такій висоті над екватором температура не опускається нижче за -35°C . Власне, кілька хвилин тому вона такою й була.

— Це помилка, — сказав Ердем.

— Торкнися до скла.

Другий пілот притулив і відразу відсмикнув долоню.

— От лайно!

Тієї самої миті значення на дисплеї оновилося: -74°C .

— Таких температур тут не було з льодовикового періоду, — промовила Алара.

— Я не розумію.

Його обірвав скрип атмосферних завад, а потім голос у навушнику:

— Тi-Кей сорок три, викликає Кампала-підхід, що у вас трапилося?

Угандійський диспетчер говорив наче з набитим ротом, і з усієї фрази Ердем попервах розібрав лише «Кампала-підхід».

— Кампала-підхід, це Туркіш Тi-Кей сорок три, повторіть, будь ласка.

— Що у вас трапилося?

— Кампала-підхід, відмова двигуна № 1, просимо аварійну посадку.

— Тi-Кей сорок три, вас зрозумів. бачу вас на радарі. Виконуйте правий розворот, нуль-один-п'ять, знижуйтеся і підтримуйте два-п'ять-тисяч.

— Кампала-підхід, вас зрозумів: нуль-один-п'ять, висота двадцять п'ять тисяч.

Алара задала нові параметри автопілота, літак повернув на схід і почав знижуватися.

— Гаразд, спробуємо запустити. Готовий?

Оскільки вона керувала лайнером, Ердем мав би працювати над перезапуском самотійно. Та 650-й, попри щораз сильніші поштовхи, тримався курсу, а через порожній вантажний відсік — ще й ешелону (потужності одного двигуна вистачало для збереження висоти), тож Алара вирішила допомогти другому пілотові.

— Так, — кивнув той.

Вона зачитала перший пункт контрольної карти:

— Паливо.

Ердем сягнув рукою до перемикача на дисплеї, який під'єднував двигун № 1 до іншого паливного бака, але не встиг нічого зробити. Розмірене гудіння змінив громоподібний гуркіт,

а літак затрясло. Світло в кабіні немовби зіщулилося. Алара скинула голову, пронизала поглядом переднє вікно — і очі наче вперлися в стіну. 650-й влетів у хмару. Набухле від вологи сталєво-сіре шмаття хльоскало по шибках і фюзеляжу. Автоматично ввімкнулися двірники, розмазуючи по склі мутнуваті краплі. Відчуття було, ніби лайнер перемістився в центр сніжного бурану.

— Це град? — зойкнув Ердем.

— Ні, — слова заледве пробивалися крізь шум, Аларі доводилося кричати. — Просто хмара... ми влетіли в хмару!

Airbus трусило так, що Алара клацала зубами, ризикуючи прикусити язика, а голос неприємно деренчав.

— Звідки вона взялася? — Ще секунду тому небо було чистим до самого Судану. Ердем показав на дисплей. — На погодніму радарі порожньо.

Алара підтягнула ремені безпеки, після чого визирнула в бічне вікно. Сподівалася обдивитися двигун, але марно: хмара виявилася непроникною, і вже за метр від фюзеляжу не давала розрізнити нічого, крім збовтаного місива чи то з кристалів льоду, чи то з краплин.

Тіні в кабіні стали ще густішими.

— Звідки вона взялася? — дратуючись, повторив Ердем. Ним мотало з боку набік так, що мусив схопитися за край крісла.

Алара перевела погляд на дисплей. Ердем казав правду: погодній радар на десятки миль попереду показував чисте небо.

— Таке буває. в хмарі забагато вологи. замість відбивати радіохвилі вона поглинає їх, і на приймач нічого не надходить. Система вважає, що перед нами чистий простір.

Краєм ока вона помітила, що температура за бортом упала ще на градус, а тоді почула новий попереджувальний сигнал.

— Що за?.. — Ердем аж стрепенувся у кріслі.

— Другий двигун! — скрикнула Алара. — Зупинка двигуна № 2!

— Бляха!

— Не вірю.

За мить вимкнувся автопілот. Алара міцно вчепилася за ручку керування на бічній панелі. Ердем затиснув кнопку передавача і дзвінком від напруження голосом заволав:

— Мейдей! Мейдей! Мейдей!

— Ті-Кей сорок три? — відгукнувся диспетчер з Ентеббе.

— Мейдей! Мейдей! Мейдей!

— Ті-Кей сорок три, означте природу вашої ситуації.

— Зупинка двигуна № 2!

— Двигуна № 2 чи № 1?

— Ми втратили обидва! — загорлав Ердем. — Обидва двигуни!

— Е-е-е.

— І у нас страшна бовтанка!

— Ті-Кей сорок три, ми підготували смугу сімнадцять. ваша смуга один-сім. Як зрозуміли?

За найкращих умов з утратою тисячі футів висоти їхній літак міг пролетіти три милі, тобто загалом не більше за сто вісімдесят кілометрів. Ердем сфокусував погляд на карті та запанікував:

— Ми не дотягнемо! До Ентеббе понад двісті кілометрів!

— Заспокойся! — відкарбувала Алара.

— Не дотягнемо!

Алара зосередилася на інтерактивній панелі, вгорі якої блимав яскраво-червоний напис RESTART ENG 1,2^[21]. До біса холод і хмару, основне — перезапустити двигуни.

— Паливо, — упевнено проказала вона.

Ердем заляк і не реагував.

— Паливо! — гаркнула Алара.

Ердем отямився.

— Перемикаю баки, — і тицьнув пальцем у відповідний перемикач на дисплеї.

Алара зауважила, що з його рота вихоплюється пара.

— Допоміжні насоси!

Ще два натиски.

— Обидва ввімкнено.

— Селектор режиму двигунів — на запалення!

Ердем здійняв руку до перемикача над головою.

— Режим запалення, підтверджую.

— Важелі керування тягою на малий газ!

— Малий газ. — Ердем переставив обидва важелі до упору назад. — Підтверджую.

— Швидкість?

На дисплеї навпроти напису AIRSPEED, kn горіла зелена цятка.

— Оптимальна.

— І... — Алара затамувала подих. — Старт обох двигунів!

Ердем усвідомлював, що від сили натиску нічого не залежить, та попри це втопив пальці в піктограми із зображенням турбін на дисплеї так, що побілили нігті. Зрештою відвів руку, трохи виждав — індикатори потужності навіть не смикнулися.

— Результат негативний!

— Старт ДСУ!

Ердем натиснув кнопку APU, дочекався появи зеленого сигналу та відповів:

— ДСУ запущено.

Хоча би щось. Принаймні без електрики вони не залишаться.

— Як щодо міста, про яке ти казала? — покосився на неї Ердем.

— Мбарара?

— Так.

— Воно покинуте, там нікого немає.

Їх трусило так, ніби вони мчали на автомобілі розбитою ґрунтівкою.

— Непокинуті для нас недосяжні. — Ердем мусив нахилитися, щоб вона його чула. — Там є посадкова смуга?

Алара не знала. Та це й не мало значення.

— Пізно. На такій широті ніч настає миттєво. — Навіть якщо смуга є, на ній не буде посадкових вогнів. — У темряві ми не сядемо.

Один за одним пролунали кілька аварійних сигналів.

— Ну що знову? — скрикнула зубами Алара.

На моніторі перед другим пілотом розгорнувся довжелезний список повідомлень про збої. Ердем узявся зачитувати:

— Утрата сигналу GPS... утрата зв'язку із супутником... конфлікт визначення висоти.

— Конфлікт висот?!

Бортовий комп'ютер Airbus визначав висоту у два способи: за значенням тиску та за показниками радара щодо висоти над рельєфом. Другий спосіб передбачав додавання до показників радара висоти рельєфу над рівнем моря: її комп'ютер отримував із супутника, який стежив за літаком. Програма порівнювала обидва значення. Якщо вони відрізнялися, комп'ютер повідомляв про конфлікт висот і скасовував більшість автоматичних функцій. Алара знала про це, проте ніколи ні з чим таким не стикалася.

— Напевно, відмовив ADR/PTS-передавач, — припустив Ердем. — У нас повний нуль навігаційних даних.

Отже, супутник їх не бачить. Алару охопило відчуття цілковитої самотності серед важкого хмаровиння, що стрясало та шарпало літак. За тим відчуттям виникло ще більш

іраціональне бажання переконатися, що за межами кабіни все ще є хтось, хто переймається долею їхнього рейсу, й вона натиснула кнопку передавача:

— Кампала-підхід. Кампала-підхід... ви на зв'язку?

— Ті-Кей сорок три, вас слухаю.

— У нас додаткові проблеми. з авіонікою.

— Чим я можу допомогти?

Не зводячи очей із засипаного повідомленнями дисплея, Ердем промовив до Алари:

— Стрибок швидкості.

За чверть століття в кабіні пілотів Алара ніколи не чула цього словосполучення: під час її польотів не траплялося жодного режиму, ні штатного, ні аварійного, до якого його можна було б застосувати.

— Кампала-підхід, будьте на зв'язку. — Вона повернулася до Ердема. — Що ти сказав?

— Швидкість змінилася з чотирьохсот до майже п'ятисот сорока вузлів^[22].

Тисяча кілометрів на годину. Ще трохи — і від перевантажень літак розвалюватиметься на льоту.

— Як... Ні... Ми б відчули... — Вона поглянула на монітор, але збагнула, що без зв'язку із супутником їй немає із чим звіряти швидкість.

— Щось із сенсорами, — сапаючи, видувив із себе Ердем. Попри холод у кабіні, на його чолі виступили краплі поту. — СПС неначе збожеволіла!

«Обледеніння, — подумала Алара, — сенсори вкрилися кригою».

Голос диспетчера в навушнику ледве прорізався крізь зовнішній шум:

— Ті-Кей сорок три, у вас усе гаразд?

— Кампала-підхід, чекайте. — вона хотіла насамперед з'ясувати, що не так із показниками швидкості, проте диспетчер не став чекати.

— Ті-Кей сорок три, ви зникли у мене з радару.

Алара й Ердем презирнулися:

— Що?!

— Ви можете вказати. е. ваш курс? Висоту? Які-небудь візуальні орієнтири?

— Кампала-підхід, ми влетіли в щільні хмари, видимість майже нульова. Курс. — Алара кинула погляд на дисплей і залякла. У разі виходу з ладу ADR/PTS-системи бортовий комп'ютер мав би перемкнутися на магнітний компас, але стрілка на круглому покажчику напрямку стрибала, наче очманіла, а значення під нею висвітлювалися в хаотичному порядку: 64. 329. 185. 19. Ліворуч блимав червоним крихітний знак оклику.

«Компас? Чорт забирай, навіть компас?!»

— Ті-Кей сорок три. — нагадав про себе диспетчер.

Алара збрехала:

— Ми продовжуємо нуль-один-п'ять. — Насправді вона не уявляла їхнього напрямку руху.

— Ті-Кей сорок три, ви сказали «щільні хмари»? У мене на радарі не видно хмар аж до Кісангані^[23].

— Кампала-підхід, нас нещадно трясє. Зустрічний вітер. — Алара поглянула на монітор і вдруге жахнулася. Сто сорок два вузли! Все, що вище за сімдесят, на цій планеті вважали ураганом. Такого просто не могло бути.

— Гаразд. Ті-Кей сорок три, вас зрозумів. знижуйтеся. — бубоніння диспетчера звучало дещо ображено, так ніби він думав, що його розігрують. — У мене на радарі чудова погода. Це підтверджують дані супутника.

Двигуни, система повітряних сенсорів, зв'язок із супутником, магнітний компас. а тепер іще й диспетчер в Ентеббе не бачить їх на радарі. Алара зосередилася на інтерактивній панелі. Через тряску слова розпливалися, тож вона напружувала зір, щоб хоч щось роздивитися. Бортовий комп'ютер безперестану тасував інструкції на контрольній карті, лишаючи незмінним один пункт угорі списку: LAND ASAP^[24]. Алара відсунула панель убік.

— Перезапускай двигуни, — наказала Ердемові. — Не зупиняйся, поки не запрацює хоча б один. Я спробую витягти нас звідси.

650-й теліпало так, що слова випорскували з рота, немовби подрібнені шредером.

— Мені важко дихати, — прохрипів Ердем.

Алара змріяла його поглядом — другий пілот сидів блідий, з обличчям, що аж блищало від поту, — а тоді усвідомила, що сама мусить дедалі більше напружуватися, щоб набрати в легені кисню. Сповіщення про розгерметизацію не надходило. Крім того, не було відчуття закладеності у вухах і болю в голові, що супроводжували би падіння тиску. Утім, розбиратися вона не мала часу.

— Маски на обличчя! — Алара клацнула перемикачем ліворуч від головного дисплея.

Дві масивні кисневі маски опустилися зі спеціальних ніш над кріслами.

Тільки коли холодний кисень, лоскочучи, полився в горлянку і звужене поле зору розширилося, Алара зрозуміла, як сильно страждала від задишки.

— Ми пришвидшуємося! — Ердем тицьнув пальцем у дисплей.

— Дурниці. Сенсори вкрилися льодом. Забудь про це.

— Але ми набираємо... набираємо висоту!

Алара нахилилася до моніторів. Позначки висоти на альтиметрі рухалися вниз, що означало: літак підіймається. Як таке може бути за нульової тяги?

— Це божевілля. і це.

І це було саме те, що муляло. Алара Тайфур літала з сімнадцяти років. Подолала шлях від тонкокрилих планерів і крихтних чотиримісних турбопропелерних літаків до реактивних гігантів на кшталт Airbus A650. На відміну від Ердема вона вміла літати, а не просто знала, як керувати літаком. І зараз Алара усвідомлювала: вона почувається не так, як почувалася би в стодвадцятитонному авіалайнері, в якого відмовили двигуни. Попри мертві турбіни, щось утримувало їхній Airbus у повітрі.

Наступної миті ввімкнулася автоматична система сповіщення про загрозу звалювання:

— *Stall! Stall! Stall!*^[25]

Бортовий комп'ютер нахилив ручку контролю вперед, опускаючи ніс і примушуючи літак набирати швидкість. Попередження про звалювання урвалося, та вже за секунду динамік видав моторошно спокійним механічним голосом:

— *Overspeed. Slow down!.. Overspeed. Slow down!..* ^[26]

Уперше відтоді, як система повідомила про зупинку двигуна № 1, Алара запанікувала. Вона ніколи — ні у повітрі, ні на тренажері — не чула, щоб ці повідомлення лунали одне за одним. Жоден літак не може рухатися з надмірною швидкістю й одночасно зісковзувати з потоку. Це взаємозаперечні явища.

— Сповільнюйся! — заверещав Ердем. Якщо вони й далі пришвидшуватимуться, фюзеляж розірве від перевантажень.

Комп'ютер, щоби скинути швидкість, підняв спойлери^[27]. Літак іще дужче затрясло.

— Ні! — Алара кількома натисками заблокувала команду, спойлери опустилися. — Щось не так!

— Нам треба знижуватися! — кричав другий пілот. — Виводь нас із хмар!

Алара підібгала губи; попри могильний холод у кабіні краплі поту поколювали шкіру над очима. Спочатку треба зрозуміти, де вони. Вона втопила кнопку передавача:

— Кампала-підхід, ви все ще не бачите нас?

— Т... сор... и... повто... б... ка...

— Кампала-підхід, це Ті-Кей сорок три, ви мене чуєте?

— Кампала-підхід?

У відповідь — шипіння радіозавад.

«Чорт».

Кисневі маски мали вбудовані мікрофони, і в Алариних вухах відлунювало надсадне Ердемове дихання. Це заважало зосередитися.

— Перезапускай двигуни, — наказала вона.

Потому глибоко вдихнула й подала ручку керування вперед. 650-й, здригнувшись, клюнув носом і почав знижуватися.

Якоїсь миті комп'ютер знову видав попередження про надмірну швидкість, Алара дозволила йому ледь підійняти спойлери, проте зниження не перервала.

За пів хвилини Ердемове хрипіння урвалось і в навушниках пролунало:

— Двигуни мертві. Нічого не можу вдіяти.

— Диспетчер, — крізь зуби процідила Алара.

Ердем кивнув.

— Кампала-підхід, мейдей, мейдей, мейдей. це Ті-Кей сорок три.

Марно.

— Спробуй Александрію.

— Александрія-контроль, мейдей, мейдей, мейдей. це Ті-Кей сорок три, у нас надзвичайна ситуація. Александрія-контроль, це Ті-Кей сорок три, ви нас чуєте? — Надтріснутий голос тонував у шипінні, й Ердем уже не вірив, що їх хтось почує.

Зненацька хмари попереду забарвило червонясте світло.

— Виходимо? — скинувся Ердем.

Алара не озвалася — знекровлені губи утворювали схожу на шрам, ледь видиму риску, — проте послабила натиск на джойстик. Літак почав вирівнюватися.

Коли за мить вони випірнули з хмар, Алара не стримала вигуку:

— *Siktir!*^[28] Ти коли-небудь бачив таке?!

Хмари були не просто дір'явими та клоччастими, вони мали такий вигляд, ніби очманіле від люті божество шматувало їх тисячами кігтястих лап. Вихори схльостувалися та перепліталися. Конічні вирви з пошарпаними краями спершу розпухали, а тоді змикалися, неначе намагаючись розчавити все, що вхоплювали всередину. Підсвічена багрянцем перина вкривала небо, скільки сягало око, і її поверхня — зловісна, обважніла від вологи — вирувала, закипаючи. З найтемніших ділянок час від часу вивалювалися свинцеві протуберанці, на які тут-таки, заганняючи назад, накидався вітер. Окремі шматки все ж відривалися і, тріпочучи, мчали повз літак. Мчали з неймовірною швидкістю.

Ердем прошепотів:

— У нас або реально шістсот вузлів, або... я не знаю...

Алара нахилилася, щоб визирнути у бічне вікно. Тьмяне світло омивало край крила тріпотливими хвилями, що нагадували вогні святого Ельма. Унизу стелився ще один шар хмар, тонший і рівніший, крізь розриви в якому проглядалася

безживна земля чорного кольору. Незвичність тієї землі опам'ятала жінку.

— Де гори?

Вона повернулась і вперла погляд у монітор. Комп'ютер виводив на дисплей якусь карту, однак без зв'язку із супутником визначити їхнє місцеперебування не міг. Алара перемкнула навігатор на режим сканування. Замість кольорової висотної мапи довкола літака з'явилася чорно-біла рельєфна сітка — земля під лайнером. Пілоти заходилися вивчати переплетіння покручених річищ.

— Де ми? — запитав Ердем.

— Не розумію. Іматонг... — Скло маски взялося інеєм й Алара протерла його передпліччям. — Гори мали бути ліворуч і попереду. Де вони?

Вона провела пальцями по дисплею, збільшуючи масштаб. Навігатор домалював раніше невидимі ділянки. Попереду стелилася одноманітна рівнина. Щось подібне до гірського масиву — неоднорідний рельєф із перепадами висот — проступило на північному заході, позаду літака.

— Ось! Позаду.

— Це не Іматонг, — мотнув головою Ердем. — Ми не проминули б їх.

— Гори позаду! Треба розвертатися.

— Чекай, але сонце...

— Що сонце? — Алара метнула на нього розлючений погляд.

— Воно за нами, на заході. — Він показав за спину. — Отже, ми весь час рухалися правильно.

— Якби ми рухалися правильно, праворуч від нас було б озеро Вікторія. Ми залетіли надто далеко!

Ердем наморщив лоба. Вони не могли. Надто мало часу минуло. Після повороту на схід від гір на кордоні з Південним Суданом їх відділяло чи не п'ятсот кілометрів. Як вони до них

дісталися? Без тяги лайнер опинився б на землі задовго до перших відрогів. Й Аlara, схоже, цього не усвідомлювала.

— Послухай, Аларо.

— Заткнися і перезапускай двигуни. — Вона зациклилася на горах і не хотіла нічого чути. — І вийди нарешті з кимось на зв'язок.

Аlara подумала, що сонце вже мало б сісти, проте злякалася туманної глибини, до якої ця думка вела, і виштовхала її зі свідомості.

— Скажи, що ми повертаємося на Кампалу. скажи: ми знижуємось, і. і хай дадуть нам напрямок.

Ердем затиснув кнопку передавача, але не зронив жодного слова. Крізь розриви в хмарах на півдні він дивився на незнайому кам'янисту пустелю, підсвічену оманливим рожевуватим світлом.

— Господи, чому так холодно? — Аlara важко дихала. Спершу вирішила, що в балоні закінчився кисень, потім утямила, що то волога з віддиху намерзла на стінках кисневого шланга та майже повністю перекрила просвіт у ньому.

Аlara потрусила маску. Це не допомогло. Поглянула на дисплей. -89 °C за бортом. Зустрічний вітер сто шістдесят вузлів. Так не буває. Думки у збідненому киснем мозку мерехтіли, наче лампочки, що ось-ось згаснуть. Вона зняла маску, виявила, що кисню в кабіні ще менше, й напнула її назад. Але чому? Вони вже достатньо низько й мали би, попри розгерметизацію, дихати вільно. І ще цей холод. і вітер. і. Аlara зупинилася очима на уривках хмар, які миготіли над лайнером. Швидко. Надто швидко. А що як повітряні сенсори не брешуть? Зустрічного вітру такої сили вистачило б, щоб утримати позбавлений тяги літак у повітрі. Але якщо це так, якщо вони справді тримаються на зустрічному потокові, на спробі розвернутися вітер ударить у бік і. Це кінець. Їх викине з неба.

У животі громадився страх. Долоню, що обхоплювала бічну ручку, вкрила плівка поту. Алара не знала що робити. Гірський масив на заході віддалявся.

— Я повертаю, — прохрипіла вона, — виконуємо правий розворот.

Після чого нахилила ручку керування вперед і праворуч. Сигнали з кабіни пішли до електроприводів елеронів на краях крил і до стерна у хвості. 650-й накренився і почав розвертатися.

Кабіну затоплювало червонясте сяйво. Ердем Мендерес, витягнувши шию, дивився на захід, звідки воно напливало, і несподівано вигукнув:

— Аларо, ні! — Він показав на щось за вікном: — Це не сонце!

— Що?

Вона встигла краєм ока ковзнути по втиснутому між хмар і помережаному чорними патьоками дискові, більше схожому на зморшкувату жовтогарячу вакуолю, коли в лайнер немовби вгатили гігантською бейсбольною битою. Кисневі маски злетіли з облич, ударна хвиля прокотилася фюзеляжем, у вантажному відсіку щось із пронизливим металевим скреготом зламалося. 650-й заледве не перекинуло догори дном, на дисплеї заблимали червоним десятки піктограм, а з динаміків полилося голосове застереження:

— *Stall! Stall! Stall! Stall! Stall!*

Літак зависнув, балансуючи на краєчку крила, а тоді продовжив завалюватися і зрештою під безпристрасний речитатив бортового комп'ютера, який не втомлювався повідомляти про входження в режим звалювання, каменем помчав назустріч чорній землі.

Антарктична станція Амундсена-Скотта, Південний полюс

21 вересня 2141-го

Обговорення аномального нейтринного спалаху не припиняли протягом доби.

Доктор Янг бродив наелектризований, мов хмара. Докторка Барретт відлучалася з кімнати для відеоконференцій хіба що до туалету та сперечалася з доктором Спрінгфілдом, доктором Цудзіхарою й десятком інших науковців про те, як діяти далі. Джейлін і Катя намагалися дати раду гігабайтам даних, отриманим із нейтринних телескопів.

Ближче до вечора 20-го за новозеландським часом пристрасі вляглися. Та перша доба, впродовж якої точилися найзапекліші суперечки, завершилася нічим. Учені не дійшли згоди не лише стосовно причини спалаху, а й навіть його назви. Єдине, що вдалося того дня, — це зв'язатися з керівниками Калтекського детектора гравітаційних хвиль, орбітальної гамма-обсерваторії «Пеллегріні» та комплексу рентгенівських телескопів на станції Deep Space Habitat і з'ясувати, що жодна з обсерваторій не зафіксувала нічого надзвичайного.

«Льодяний куб» після спалаху також мовчав.

За чверть до півночі Тельма Барретт і Стеллан Янг попленталися спати. Джейлін теж сховалась у своїй кімнаті, проте заснути не змогла. У голові, не знаходячи виходу, крутилися різні думки. Вона якийсь час пролежала з розплющеними очима, а тоді повернулася до дата-центру і продовжила копирсатися в даних із детектора.

Джейлін відшукала в мережі спрощену 3D-модель Землі, завантажила її в графічний редактор, після чого протягом чотирьох годин, зосередившись, наче хірург, який робить операцію на відкритому серці, додавала до неї лінії, вздовж яких летіли нейтрино. Не тільки з «Льодяного куба», а й з інших обсерваторій.

О 4:47 з'явилося сонце, та Джейлін цього не зауважила. Вона впоралася з розрахунками невдовзі по п'ятій і потім чверть години як неприкаяна тинялася порожніми коридорами станції. Джейлін дещо виявила та відчайдушно прагнула цим поділитися. Кілька разів вона підступала до дверей Тельми, але постукати не наважилася.

Зрештою, збагнувши, що до сніданку навряд чи з кимось перетнеться, Джейлін потупцяла до своєї кімнати. Спати не хотіла, тож зайшла до ванної та стояла під гарячим душем, поки груди й плечі не стали червоними, а шкіра на пучках зморщеною. Почистивши зуби, вона задивилася на власне відображення у дзеркалі. Згаслі очі, скусані губи, вена на лобі, що, здавалося, ось-ось розірветься. Мабуть, таки треба подрімати. Хоча би спробувати. На цій думці в коридорі грюкнули двері. Джейлін вибігла з ванної та припала вухом до дверей якраз вчасно, щоби почути човгання кроків. Дочекалася, поки кроки віддаляться, й визирнула. Тельма Барретт дошкандибала до кінця коридору і попрямувала до сходів, що вели на другий поверх. Джейлін нашвидкуруч одягнулася, взяла планшет і рушила назирці.

Годинник показував п'ять по шостій ранку. О такій порі станційний кухар іще не брався до роботи і їдальня стояла порожньою. Джейлін застигла на порозі. Тельма приготувала собі каву, вмостилася за столиком і мляво жувала сандвіч. Джейлін кашлянула, щоб виявити свою присутність. Стара не зреагувала. Джейлін наблизилася та промовила:

— Можна мені...

Вікна їдальні виходили на Тихий сектор. За ними не було нічого, крім льодяних торосів. Тельма мала такий вигляд, ніби в той момент її ніщо не цікавить більше за понурі тіні, що пролягли між ними.

— Чого тобі? — Стара навіть не повернула голови.

— Я.

— Можна що? Присісти? Взяти стілець? Хочеш запропонувати мені ще кави? — Обличчя було сіре, наче в людини, якій бракне повітря. — Я не читаю думок, Гонкало.

— Хочу з вами поговорити.

— Ну, говори. — Тельма виколупала нігтем шматок шинки, що застряг між зубами.

— Можна я сяду?

Джейлін почала опускатися на стільчик, але Тельма різко заперечила:

— Ні.

Джейлін підхопилася, неначе обпікшись.

— Та я жартую. Сідай.

— Я хочу поговорити про те, що сталося вчора. — Джейлін примостилася на край стільця.

— Ну? — Тельма зміряла її байдужим поглядом.

— Я дещо поррахувала сьогодні вночі... поки всі інші спали.

Докторка промовчала, і Джейлін, зиркаючи на неї, збагнула, що та теж не склепляла повік. Помовчавши, дівчина продовжила:

— Я всю ніч намагалася зрозуміти, звідки прилетіли нейтрино.

— Не ти одна.

— У мене не дуже в університеті було з математикою. — Джейлін зам'ялася. — Але, е, коли кажу «математика», я маю на увазі алгебру. З геометрією навпаки було окей. Тобто коли була змога уявити розв'язок задачі, я легко з нею справлялася. Але якщо задача абстрактна. всі ці формули. вони для мене нічого не означали.

За вікном над підталою кригою підіймався туман. Джейлін правила далі:

— І ось, щоб краще уявити, я стала позначати напрямки, з яких прилітали нейтрино, на моделі Землі. Сигнали надходили з визначених ділянок зоряного неба. Ми на «Кубі» фіксували нейтрино з Великої Ведмедиці, Малої Ведмедиці та сузір'я Дракона. На «Антарес» нейтрино летіли із сузір'я Павича, на детектор у Гоумстейку — зі Змієносця, на «Каміоканде» — із сузір'їв Діви та Ворона. Попри це, я не знайшла нейтрино, одержаних строго з однієї точки. Я вибирала частинки, які надійшли одна за одною, шукала якісь залежності, проте марно. Ніяких закономірностей, ні часових, ні просторових. А потім, дивлячись на всі ці лінії на моделі Землі, я раптом збагнула, що такий розкид у напрямках можна легко пояснити.

Докторка Барретт сіпнулася на слові «легко».

— Як?

— Якщо припустити, що джерело, яке випромінювало нейтрино, розташовувалося ближче, не обов'язково на Землі, але. значно ближче до нас.

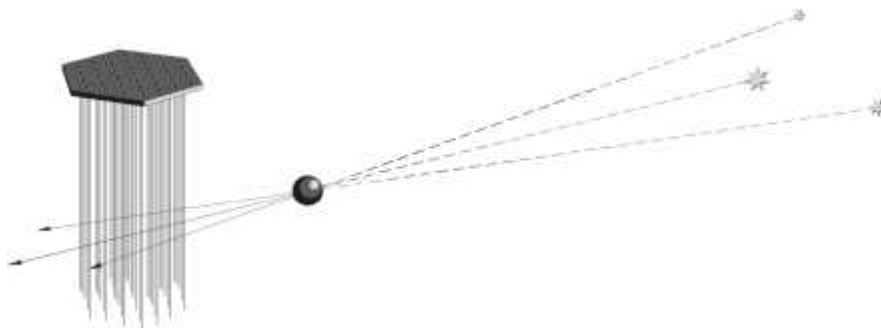
Тельма потерла пальцями мішки під очима.

— Ми дискутували про це вчора з людьми, точно не дурнішими за тебе.

Джейлін із кам'яним виразом на обличчі активувала планшет, поклала його на стіл і розвернула до Тельми.

— Ось що я намагаюся пояснити. Ми тут, — вона показала на детектор у лівій частині малюнка. — Якщо джерело тут, — палець перемістився на сферу ближче до центру, — то нам лише здаватиметься, ніби нейтрино летять із різних точок. Ми за звичкою шукаємо джерело серед віддалених об'єктів, проте це неправильно, розумієте?

Минуло три десятиліття відтоді, як Тельму Барретт востаннє запитували, чи вона розуміє, що їй кажуть. Докторка глипнула на Джейлін так, ніби зараз дасть їй копняка.

— І що, по-твоєму, це може бути за джерело?

— Ви ж самі вчора казали: щось таке, із чим ми раніше не стикалися.

Тельма зітхнула. Втома давалася взнаки. Вона не мала сил сперечатися.

— У нас дані про сотні тисяч зіткнень. Роблячи обмежені вибірки з них, ти знайдеш підтвердження будь-чому. — Стара відіпхнула планшет. — Це хибнопозитивний результат. Коли вибрані дані начебто підтверджують твою гіпотезу, але ти обрала їх із такого великого масиву, то насправді це ні на що не вказує.

— Так, але...

— Розмову закінчено.

— Ні, не закінчено! Я усвідомлювала, що це доволі кволе припущення, проте також знала, що зможу довести або спростувати його. Тому вирішила не брати до уваги, що нейтрино надходили хаотично, просто спробувала усереднити напрямки — всі, які мала. Я почала з двох довільних нейтринних подій. Їхні вектори утворюють плоский кут, я визначила бісектрису цього кута й позначила лінією на схемі. Потім узяла наступну подію та визначила бісектрису між її вектором і щойно намальованою лінією. І так далі. Я послідовно промальовувала бісектриси між якомога більшою кількістю.

— Мені відомо, що таке бісектриси, Гонкало, — крижаним тоном промовила Тельма.

— Гаразд. — Джейлін відчувала, що її час збігає. — Я усереднила дані для кожної обсерваторії, що зафіксувала спалах, і отримала чотири лінії, вздовж яких на ці детектори надходили нейтрино. І знаєте що?

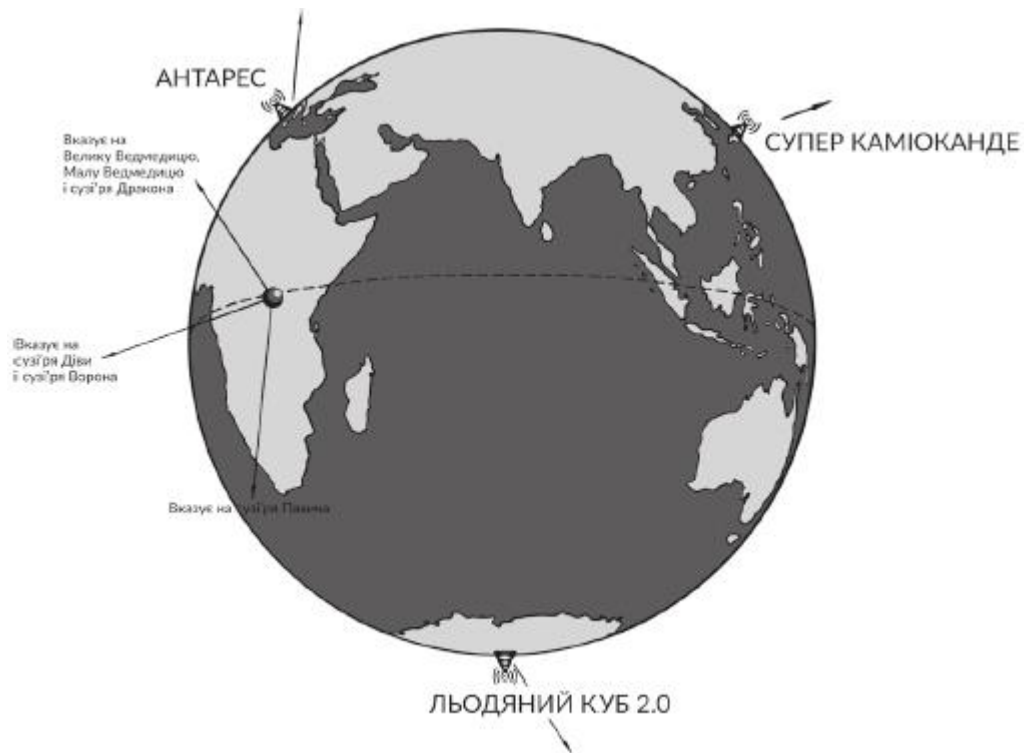
Вона затихла, чекаючи, що Тельма запитає «що?», проте стара дожовувала сандвіч і не дивилася на неї. Ідіотська пауза затягувалася, і Джейлін, розгубивши запал, пробелькотіла:

— Як ви гадаєте, докторко, яка ймовірність того, що хибнопозитивні результати від усіх чотирьох детекторів зійдуться в одній точці?

До цього моменту Тельма мала такий вигляд, ніби перебуває десь в іншому місці, та після останніх слів усе змінилося. Вона сфокусувалася на асистентці, й Джейлін подумала, що ще ніколи нічий погляд так її не протинав.

— Якщо ти зараз морочиш мені голову.

Тельма не закінчила речення. Джейлін вивела на екран зображення Землі та знову підсунула планшет. Пунктирні лінії від трьох видимих на цьому ракурсі детекторів пронизували планету наскрізь і накладалися в одній точці над Африкою.

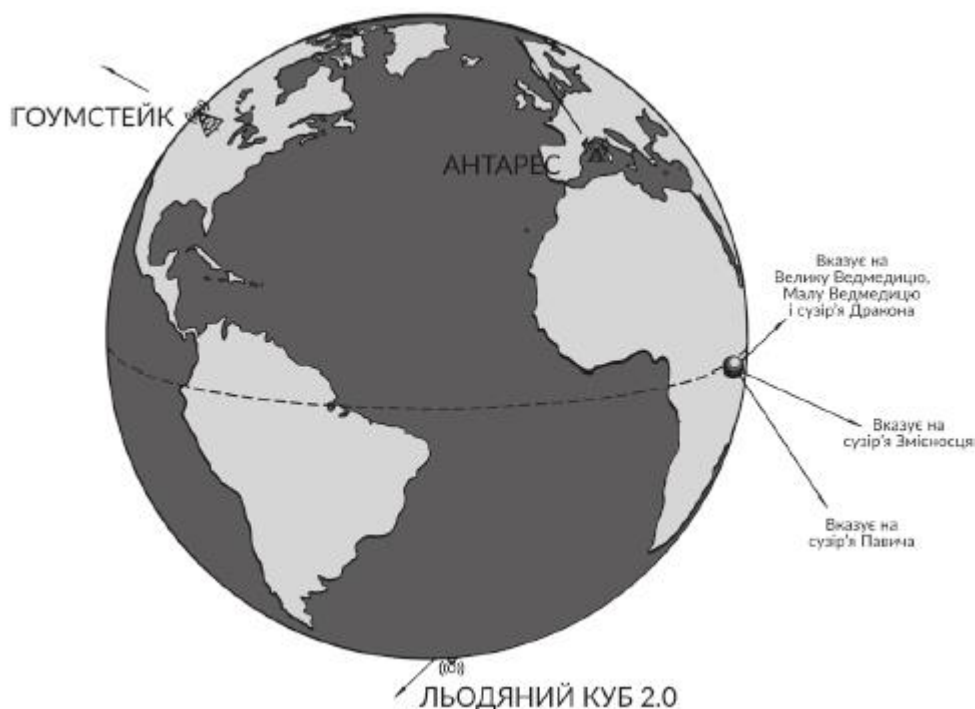

— Усі лінії перетнулися в одній точці.

Напевно, секунд двадцять Тельма Барретт витріщалася на неї. Не на тривимірну модель на екрані, ні, вона тупилася в Джейлін. І лише коли та повторила:

— Усі. До єдиної, — Тельма перевела погляд на зображення.

Джейлін повернула модель: «Каміоканде» зник, зате з'явився детектор у Гоумстейку.

— Точка на Землі? — запитала Тельма.

— Майже.

— Що означає «майже»?

— Над озером Едвард. На висоті кількох кілометрів над поверхнею. На кордоні між Угандою і територією, що колись була Демократичною Республікою Конго. — Збагнувши, що їй вдалося стерти зарозумілий вираз з обличчя докторки, Джейлін засяяла. — Щось у повітрі над озером «спалахнуло», сипонувши навсібіч високоенергетичними нейтрино.

— Але там нічого не було. За минулу добу ніхто не фіксував нічого екстраординарного.

— Не зовсім. Учора там розбився вантажний літак.

Погляд старої був водночас смиренний і збентежений. Джейлін упивалася моментом.

— І ця катастрофа... — Тельма поворушила губами, — збігається в часі зі спалахом?

— Ні, — мотнула головою Джейлін. — Літак розбився на чотири години пізніше.

Тельма мовчала хвилину, після чого, кречнувши, підвелася.

— Ми готуємо статтю. Я, Цудзіхара, Спрінгфілд. Іще кілька дармоїдів із ЦЕРНу. Ну, і ти тепер також. Будеш співавторкою. — Вона тицьнула пальцем у планшет. — Опишеш усе, що щойно розповіла.

— Е-е-е. — Джейлін почувалася так, ніби ось-ось знепритомніє. — Так. Гаразд. Я все виконаю.

— Чернетка має бути в мене на столі у п'ятницю вранці. Три абзаци, не більше.

— П'ятниця ранок, три абзаци. — Джейлін закивала. — Буде зроблено.

Стара рушила до виходу з їдальні, проте, ступивши кілька кроків, зупинилася. Повернулася.

— Тільки не здумай писати про літак. Узагалі забудь про нього. Ми подаватимемо статтю в *Nature* або *Science*, і якщо ти поза нашими спинами патякатимеш про збіг спалаху з катастрофою того лайнера, присягаюся, наступні твої статті не підуть далі сміттесайтів *disinfopedia.org* чи *paranoiamagazine.com*.

Ми зрозуміли одне одного?

Джейлін підвелася:

— Я вас почула, докторко Барретт.

Добру хвилину після того, як Тельма зникла за дверима, вона стояла, впершись руками у стільницю й намагаючись утямити: докторка Барретт справді підморгнула чи то їй, пришелепі, приверзлося?

КРОУДЕР

Селище Діксон, Красноярський край,
РФ

21 вересня 2141-го

Іржавий баркас із обвішаним шинами носом, торохкочучи, підходив до причалу, що вистромлювався у море за пів сотні метрів на південь від єдиного бетонного молу морського порту Діксона.

На борту були двоє чоловіків і жінка. Сорокарічний Тайрон Кроудер, темношкірий американець з аристократичними вилицями, тримався за планшир і, відлущуючи нігтями фарбу, вишукував щось поглядом на півночі. У рубці позаду тіснилися Тоня Родіонова, литовка років тридцяти п'яти зі стягнутим у хвіст волоссям, і кремезний шкіпер у картатій сорочці та в'язаній шапці.

Кроудер обіймав посаду першого заступника Верховного комісара GEO. Родіонова була директоркою і поки що єдиною працівницею представництва GEO в Литві (представництва, яке вже третій рік мало вивіску, але не мало офісу, на двері якого її можна було би почепити). А шкіпер... ну, Кроудер не здивувався б, якби з'ясував, що той пов'язаний із ФСБ. Чоловік, якого приставили до них у Норильську, за три дні перекинувся з Тонею заледве сотнею слів, а Кроудерові навіть імені свого не назвав.

Коли крізь туркіт біодизельного двигуна пробився голос, Кроудер озирнувся. Шкіпер показував на берег і щось говорив російською, у відповідь Тоня знизувала плечима. Кроудер вихилився з-за рубки й угледів Джейка. Хлопець балансував на

краю причалу. Зауваживши Кроудерів погляд, він замахав над головою згорнутим у трубку планшетом. Кроудер захотів махнути у відповідь, але відчув на собі насторожений погляд шкіпера й передумав.

Стояв повний штиль. Море під низькими хмарами ледь коливалося, і збурені човном хвилі безперешкодно котилися до берега.

Двигун, пирхнувши, затих, і баркас причалив до пірса. Росіянин скочив на струхнявілі дошки й узявся кріпити швартов. Кроудер повернувся, щоб допомогти Тоні, проте Джейк його випередив: схопив її за руки, перевів на настил, після чого підступив до Тайрона й уп'явся в нього вимогливим поглядом.

— Ну що там? Кажіть!

Джейк Дельгомм був Кроудеровим асистентом. На добрі півтори голови нижчий за боса, він, дивлячись на Тайрона, мусив задирати підборіддя.

— Кепсько. — Кроудер узяв на плече сумку зі зразками та рушив до берега. — Тисяча шістсот частин на мільйон^[29].

У Джейка очі рогом полізли. Кроудер і Родіонова припливли з Кам'яних островів, де заміряли концентрацію метану в повітрі. Це було метою їхньої подорожі. Дорогою до Діксона Джейк сам робив заміри спочатку в Новому Уренгої та Норильську, потім у занепалих містечках уздовж Єнісею: Дудінці, Усть-Порті, Воронцово. Що ближче до океану, то вищими ставали значення, аж поки у Діксоні концентрація природного газу в повітрі не сягнула шести тисяч частин на мільярд^[30]. Удвічі більше ніж у середньому по планеті й у вісім разів вище за доіндустріальний рівень, але Кроудер казав про тисячу шістсот частин на мільйон. Тобто в тисячу — тисячу! — разів більше за норму.

Вирішивши, що йому почулося, Джейк перепитав:

— На мільйон? — і з надією поглянув на Тоню: він же обмовився, так?

Тоня похитала головою.

— Я бачив, як повітря над водою горить, — похмуро зронив Кроудер.

За кілометр від позбавленого рослинності Західного Кам'яного острова він помітив, як крізь товщу води підіймаються бульбашки. Спершу Кроудерові здалося, ніби під поверхнею метастає риба, і тільки коли човен наблизився, він збагнув, що у воді нічого немає... нічого, крім пухирців газу, від зовсім крихітних, завбільшки з намистину, до величезних, розміром із баскетбольний м'яч. Місцями поверхня океану неначе скипала — стільки метану підіймалося з осадового чохла.

А потім Тоня Родіонова запалила сірник і кинула його за борт.

— Ніколи такого не бачив, — продовжив Кроудер. — Вона кинула у воду сірник. Я спочатку не зрозумів навіщо, а тоді ледь не надув у штани. Серйозно, Дельгомме: повітря горіло.

Ледь видиме блакитнувате полум'я розлетілося на десятки метрів, так нібито під баркасом була не вода, а спирт. Вогонь умить згас — на висоті метра над водою концентрації метану бракувало для горіння, — та все ж якийсь час повітря палало.

Джейк змахнув із лоба волосся та покосився на Кроудера. Він і уявити не міг, що з отих шляхетних губів, які зазвичай видавали на-гора продумані та граматично правильні речення, можуть зірватися слова на кшталт «надув у штани». Кроудер видавався йому типовим університетським інтелектуалом: розумним, витонченим і трохи зверхнім, але що прискіпливіше Джейк придивлявся, то більше помічав переплетіння зморщок довкола губ, які, проявляючись, надавали обличчю боса майже

лютого виразу. У моменти гніву чи неспокою, коли Кроудер міркував про роботу, а ще більше коли говорив про те, на що перетворюється планета, ці зморшки поглиблювалися, спокійний погляд загострювався, а очі, попри брунатну каламуть кришталіків, випромінювали лихоманковий блиск, сліпучий і непримиренний.

Перед тим як забратися з причалу, Кроудер ковзнув поглядом по темній, мов нафта, гладіні затоки та промовив наче сам до себе:

— Таке враження, ніби варто висікти іскру — і все довкола запалає...

Насправді він був у розпачі. Останній у світі автомобіль із бензиновим двигуном зійшов із конвеєра заводу «Рено» у передмісті Парижа в листопаді 2078-го. Менш ніж за рік, на початку літа 2079-го, компанія «Сауді Арамко» викачала з родовища Аль-Гавар, колись найбільшого у світі, останній барель нафти. До кінця вісімдесятих викиди вуглекислого газу значно скоротилися, та це не зупинило глобальне потепління. Навпаки: у новому столітті зростання середніх температур на планеті пришвидшилося. З одного боку, це відбувалося через те, що наприкінці ХХІ століття концентрація CO_2 в атмосфері вже становила сімсот п'ятдесят частин на мільйон, тобто на момент, коли саудівці висмоктали з чотирикілометрової свердловини на сході Аравійського півострова останнє відро викопних вуглеводнів, вуглекислоти в атмосфері й так було забагато. З іншого — річ у тім, що температура на планеті більше не залежала тільки від вуглекислого газу, бо з потеплінням запустилися та набирали силу процеси, які раніше не впливали на клімат. Одним із таких було виділення метану з тепер уже теплих вод Північного океану.

Метан накопичувався в донних відкладах відтоді, як на Землі виникли водойми достатньої глибини. Проникав крізь тріщини в корі й за низьких температур і високого тиску сполучався з водою, утворюючи метангідрати — кристалічну, схожу на лід речовину. Метангідрати притиснуті до дна багатокілометровою товщею води, і саме тиск утримує їх від розпаду назад на воду та метан — усюди, за винятком дна Північного океану.

Проблема з метангідратами в Арктиці полягає в тім, що там їх стабілізує не тиск води, а кришка з вічної мерзлоти на дні, що дає їм змогу залягати у мілкіших водах. І ця кришка із середини ХХІ століття танула. Улітку 2042го вперше в історії кораблі курсували повз Північний полюс, не стикаючись на шляху з кригою. Ще за пів століття крига на поверхні не замерзала навіть узимку — і Північний Льодовитий океан став просто Північним. А метан почав вивільнятися з розривів у не-такій-уже-й-вічній мерзлоті.

Кроудер знав це давно, та найстрашнішим було те, що виділення розчиненого у воді метану будь-якої миті могло стати неконтрольованим — вибуховим. Арктичне дно ховало тисячі гігатонн метангідратів, і розпад хоча б кількох сотень із них миттєво збільшив би вміст метану в атмосфері в десятки разів. Наслідки такого «вибуху» виявилися б катастрофічними для всього живого на Землі.

Повідомлення про аномально високу концентрацію метану Кроудер отримував з Арктики протягом двох минулих років, але вирушив на північ лише після скасування карантину. Вони з Джейком насамперед полетіли до Гренландії, де метан просочувався з льодовика, а тепер ось дістались Таймиру, і Кроудер на власні очі побачив, як усе складно.

Тоня спустилася з причалу. Джейк, тупцяючи, видивлявся місце, де менше грязюки.

— Завтра острови Антарктичного інституту, — нагадала Тоня.

— Так, — підтвердив Кроудер.

— О восьмій на цьому самому місці.

Він кивнув. Тоня додала:

— Щось знадобиться — телефонуйте, — і пішла.

Джейк і Тайрон залишилися самі. Кроудер розстебнув пухову безрукавку. Джейк, мружачись, кивнув у бік затоки:

— Гадаєте, воно вистрелить?

Темою Джейкової магістерської був викид придонного метану як причина пермсько-тріасового вимирання, наймасовішого в історії Землі — так звана гіпотеза метангідратної рушниці, тож він як ніхто розумів перспективи планети після руйнування крижаної кірки на дні Арктики. Метангідратна рушниця вистрелить, із води вивільняться мільйони тонн газу, який затопить суходіл на тисячі миль. Метан, хоч і легший за повітря, змішавшись із краплинами вологи, триматиметься біля поверхні достатньо довго, щоби прикінчити все живе. Далі — кислотні дощі, вогняні смерчі, зростання температури та подальша дестабілізація гідратів метану. Лавиноподібний процес, який підсилює сам себе і який не зупинити.

Кроудер не вагався жодної секунди.

— Так.

Джейк підібгав губи.

— Коли?

— Не знаю. Може, наприкінці століття, а може, вже завтра. — Він поглянув на Тоню, яка, задираючи ноги, мов чапля, пробиралася до свого будинку: — Вона каже, за островами Арктичного інституту концентрація газу ще вища, тому не виключено, що це вже відбувається.

— А що вони загалом?

— Росіяни?

— Ага.

Кроудер пирхнув.

— Хочуть їх видобувати.

Сама думка про таке видавалася божевіллям, і Джейк аж перепитав:

— Видобувати що?

— Метангідрати.

Джейк блимнув очима. Пробивати підводну мерзлоту для видобування природного газу, усвідомлюючи, що вся його маса може будь-якої миті ринути до поверхні — це наче свердлити дірку в тисячотонному бакові з ракетним паливом, тримаючи в зубах запалену цигарку.

Шкіпер зупинився за будівлею портової адміністрації та звіддалік спостерігав за ними. Кроудер торкнувся Джейкового плеча та зронив:

— Ходімо.

Вулиць як таких у Діксоні не було. За причалом починалася смуга голої землі, встелена жирною багнюкою. За нею височіли бетонні коробки, де мешкало населення селища. Від причалу до будинків збігали ледь означені стежки, що відрізнялися від решти території меншою ковзкістю бруду. Усе довкола було сірим. Лиш де-не-де на пригірках над бухтою виднілися жмутки прив'ялої трави.

Кроудер закрокував на схід. Джейк, чвакаючи, посунув назирці. Чоботи місцями вгрузали в бруд так сильно, що, витягуючи, доводилося притримувати їх за хляви. Вони проминули забігайлівку «Хлеб да вода», завернули у провулок за будівлею «Сбербанку» і зовнішніми сходами піднялися на другий поверх споруди з вузькими вікнами. Опинившись усередині та причинивши двері, Кроудер мовив:

— Кажи.

— Лінч дещо надіслала, — скоромовкою проторохтів хлопець.

Колишня екоактивістка Лорен Лінч, яка після перемоги Донни Доусон на виборах очолила Управління з охорони довкілля, належала до вузького кола тих, на чію думку президентка зважала найбільше. Джейк повернув до Кроудера планшет і прогорнув кілька супутникових знімків. Якесь поселення. Брудне озеро. Скупа рослинність. Вузькі путівці.

— Що це? — Кроудер зняв чоботи й навшпиньки перетнув коридор, який від вулиці відрізнявся лише тим, що бруд на підлозі висох на камінь.

— Селище Катве на березі озера Едвард у Центральній Африці.

— І? — Кроудер дістав із холодильника банку коли.

— Позавчора там загинуло кількасот людей. Лінч пише, причиною могла бути лімнологічна катастрофа.

Кроудер звів брови. Лімнологічне виверження — це викид значного об'єму вуглекислого газу з відкритої водойми, щось на кшталт відкоркування пляшки з газованою водою, яку перед тим збовтали. Такі виверження рідкісні та трапляються переважно у глибоких озерах із застоюною водою. Вуглекислий газ важчий за повітря, після викиду він опускається до землі та витискає кисень, що може призвести до загибелі людей і тварин. Кроудер усе це знав. Чого він не розумів — як саме лімнологічна катастрофа в Центральній Африці стосується особисто його?

— І? — повторив він.

— Напевно, вважає, це якомсь пов'язано з нашою роботою тут, в Арктиці.

Прокручуючи між пальцями алюмінієву бляшанку, Кроудер пригадав усе про великі лімнологічні катастрофи минулого: озеро Ніос у Камеруні наприкінці ХХ століття — тоді загинуло чи не дві тисячі осіб; озеро Ківу, Руанда, у першій половині 2040-х; озеро Масю на острові Хоккайдо в Японії — це ближче

до кінця 2090-х. Чотири чи п'ять років тому він читав про викид газу на півночі Чорного моря, та оскільки виверження пройшло далеко від узбережжя, дані були неточними.

— Але це не одне й те саме, — Кроудер похитав головою. — Лімнологічне виверження — не те саме, що метангідратний вибух.

Перед лімнологічним виверженням вода у водоймі насичується вуглекислотою. Вуглекислота здебільшого має вулканічне походження, але іноді виникає через гниття органічних решток, що опускаються на дно. Тиск на глибині більший за той, що біля поверхні, і CO_2 , замість підійматися, розчиняється у воді. Так триває століттями, водойма наповнюється вуглекислотою і чекає на найменший поштовх для запуску катастрофи. Цим поштовхом може виявитися зсув ґрунту, сильний дощ чи вітер — будь-що, що порушить рівновагу насичених газом придонних шарів. Як наслідок — утворюються крихітні бульбашки, що підіймаються з глибини і вивільняють іще більше CO_2 . Формуються цілі колонії газу, які мчать до поверхні, тягнучи за собою дедалі більше пересиченої вуглекислотою рідини. За лічені хвилини вивільняються тонни CO_2 , збурюючи справжні цунамі. Так, певна подібність із метангідратним вибухом є. Основна ж відмінність полягає в тому, що лімнологічне виверження — це локальне явище, наслідки якого за жодних умов не становлять глобальної загрози.

— Лінч просила вийти на зв'язок, — сказав Джейк, — щойно з'явиться змога.

Кроудер покректав. Лінч була з тих людей, які ріжуть, не подумавши, — абсолютно нездатна на компроміси. Тоді, коли Кроудер марудився над магістерською в Колорадському університеті, Лінч із намальованими від руки плакатами

пікетувала офіси нанотехнологічних корпорацій, і зараз, опинившись у кріслі адміністраторки ЕРА, замість домовлятися з цими корпораціями про фінансування будівництва заводів для вловлювання CO₂, продовжувала на них наїжджати. Лінч, хоч і знала, що Кроудер не схвалює її методів, співпрацювала з ним залюбки. І не втомлювалася нагадувати, що Доусон геть не від того, щоби Кроудер пішов до них в уряд — керівником Екологічної ради Виконавчого офісу.

По периметру планшета, що лежав на столі, забігали вогники. Джейк глянув на екран.

— Це вона, — посунув планшет до Кроудера. — Мені вийти?

— Сиди.

Кроудер натиснув «Відповісти». Перші слова випорснули з динаміків іще до того, як налагодився відеозв'язок.

— Кроудере, мої вітання! — На екрані постало обличчя з чіткими лініями брів і зачесаним назад чорним волоссям.

— Радий бачити, Лорен.

— Прикинуся, що повірила. — Лінч була б симпатичною, якби не вигнуті донизу кутики губ і різка манера розмовляти. — Передивився знімки, що я надіслала?

— Так. Але не розумію...

— Хочу, щоб перед поверненням додому ти злітав на Едвард. У вівторок там загинуло кількасот людей. Припускаю, у GEO на цю поїздку немає бюджету, тому, якщо погоджуєшся, витрати за мною.

— Навіщо?

— Хочу, щоб ти пояснив мені, що там сталося.

— Я не відмовляюся, але навіщо? — повторив Кроудер. — Це не перша та не остання лімнологічна катастрофа. І мені не потрібно летіти до Африки, щоб пояснити, що те саме може трапитися у Баренцовому та Карському морях, лише у стократ

більшому масштабі, і замість вуглекислого газу з води валитиме легкозаймистий метан.

— Я не впевнена, що це лімнологічна катастрофа, — урвала його Лорен.

— Що ти сказала?

— Я нічого не зрозуміла з твого пояснення, але хочу, щоб ти полетів до Уганди, бо Леон запевняє мене, що припущення про лімнологічну катастрофу видається йому непереконливим.

Кроудер кілька разів кліпнув. Леон Боканегра був директором Центрального розвідувального управління США.

— Дозволь запитати, а яке припущення видається ЦРУ більш переконливим?

— Якби мала відповідь, не гнала б тебе на інший континент. Повертайся, у Домодєдово чекатиме наш пілот, який доправить тебе літаком до Уганди.

Кроудер потер пальцями надбрів'я. Яка, в дідька, Уганда? У нього є робота, він мусить підготувати звіт про все, чому став свідком у Сибіру та Гренландії. Він мусить переговорити з Верховним комісаром. Але що потім? Він перевів погляд на Лінч. За два десятиліття після установчого з'їзду Глобальна Екологічна Організація так і не запрацювала, як було заплановано. Третина країн, які 2122-го підписали угоду про заснування GEO, досі не ратифікували статут і задовольнялися роллю спостерігачів. Серед них Росія, Бразилія й Австралія. Про створення Міжнародного суду з питань охорони довкілля, заради якого все це, власне, й затіяли, взагалі не йшлося. І Кроудер, попри статус другої людини в організації, почувався безпорадним. Рік за роком він фіксував, як дедалі більше родючих земель засолюється й перетворюється на пустку, дедалі більше підземних горизонтів виснажується, дедалі більше зростають температури, й нічого не міг удіяти. Після пандемії

бюджет GEO, який і до того не так щоби вражав, змілів до нікчемних восьмисот мільйонів доларів на рік.

Кроудер зітхнув. Левова частка з тих восьмисот мільйонів надійшла від ЕРА, тож відмовитися він не міг. І щойно змирився, що повернення додому доведеться відкласти, думки потекли новим річищем.

— Чекай. Уганда? Там узагалі є хтось, на кого можна покластися? — тактовний спосіб запитати, чи його не пристрелять одразу після приземлення.

— Тиждень тому в Кампалі під егідою ООН сформували перехідний уряд.

«Перехідний від чого до чого?» — зринуло у Кроудеровій голові.

— Ти сказала тиждень?

— Так.

— Ну, тоді я спокійний.

Лорен удала, що не вчула іронії.

— Ось і чудово, — кивнула вона. — Дай знати, коли дістанешся Москви.

І вимкнулася. Кроудер звів очі на Джейка. Кілька секунд мовчав.

— Можеш не летіти, якщо не хочеш.

Дельгомм зустрів свій двадцять четвертий день народження два тижні тому в селищі Данмарксхавн на північному сході Гренландії, і Кроудер розсудив, що асистент уже достатньо натерпівся. Ну й навряд чи йому знадобиться фахівець із пермсько-тріасового вимирання в Уганді.

Джейк силкувався відкрити куплену в місцевому продуктовому магазині консервну бляшанку, яку, судячи з мало не зламаной об неї відкривачки, виготовили з куленепробивної сталі. Не підводячи очей, він потрусив головою.

— Ні, я полечу. Я з вами.

У повітрі над округом Камвенге, Західна Уганда

23 вересня 2141-го

Височенний Коман Намара, зі шкірою такою чорною, аж відливала синню, відірвався від планшета і, намагаючись перекричати рев пропелерів, повідомив:

— Перетнули екватор.

Тайрон і Джейк дісталися столиці Уганди вчора ввечері. Коман Намара, якого угандійське Міністерство охорони природних ресурсів призначило їхнім супровідником, зустрів в аеропорті Ентеббе та відвіз до готелю «Перлина Африки», де вже тиждень пиячили відряджені на відбудову державного апарату Уганди співробітники ООН. Намара заїхав по них на світанку та повіз назад до аеропорту, звідки на білосніжному оонівському конвертоплані Falcon LI Дельгомм і Кроудер попрямували на захід до гірського масиву Рувензорі. Разом із ними летіло троє співробітників Служби внутрішньої безпеки Уганди під командуванням танзанійського майора Роберта Нангобі.

Кроудер звів очі на Комана, кивнув, а тоді нахилився до ілюмінатора, ніби сподіваючись побачити на землі лінію екватора. Двигуни були опущені, й велетенські чорні лопаті з ревом вгризались у повітря. Falcon добряче трясло. Кроудер уже хотів відвернутися, коли в розриві між хмарами помітив відблиски на водяній гладіні.

— Це воно? — Торкнувся пальцем скла.

— Ні, це Джордж, — Коман старався, проте його рідною була суахілі, тож англійською він звучав так, нібито говорив із закладеним носом. — До Едварда двадцять кілометрів.

Кроудер хитнув головою. Перед вильотом до Кампали він іще раз розмовляв із Лорен. Знала вона небагато. Катастрофа майже напевно сталася відразу після смеркання. Лінч надіслала кілька

детальніших знімків, зроблених супутниками Міністерства оборони, на яких було видно, що ввечері 19-го в Катве розмірено текло буденне життя, але з настанням ночі щось трапилося, бо в селищі так і не загорівся жоден ліхтар. На ранок супутник сфотографував кількадесят трупів, які попадали мертвими там, де їх заскочила темрява. Опівдні 20-го до гір на заході на пошуки місця падіння зниклого літака «Турецьких авіаліній» вирушила нашвидкуруч зібрана група слідчих. Уранці 21-го вони скерували один зі своїх дронів до Катве і, двічі на різних висотах пролетівши над селищем, підтвердили загибель усіх мешканців. Після двох днів польотів над горами група розширила територію пошуків і виявила, що загинули також мешканці прибережних селищ Мвея та Рвеншама на південь від Катве.

Літак пошукова група так і не знайшла.

Куполоподібні хмари розпухали й ущільнювалися, і в салоні поменшало світла. Кроудер, відкинувшись на крісло, заплющив очі й осмислював можливий зв'язок між зникненням рейсу ТК43 та загибеллю людей на Едварді. Катастрофа збіглася в часі з катаклізмом у Катве. Що це — просто збіг? Чи обидві події пов'язані? Теоретично об'єм викинутого під час лімнологічного виверження газу міг виявитися достатнім, щоб пошкодити лайнер. Можливо також, що ніякого виверження не було, натомість 650-й перевозив токсичні речовини, які після падіння рознесли узбережжям і отруїли людей. Утім, що більше Кроудер міркував, то більше схилявся до думки, що й перше, і друге припущення хибні. Порушити політ такого великого лайнера міг би метан. Він легший за повітря і, піднявшись на достатню висоту, міг спричинити падіння підйимальної сили, спотворення показів альтиметра чи навіть вибух двигунів. Ось тільки під час лімнологічного виверження відбувається вивільнення не метану, а вуглекислоти, яка, на відміну від

метану, є важчою за повітря. Значні об'єми вуглекислого газу нізачо не піднімуться вище за кілька десятків метрів над водою. Стосовно другого припущення... Лінч запевняла, що турецький лайнер летів із Йоганнесбурга порожнім.

Турбулентність шарпала нерви та сплутувала думки. Кроудер спробував зосередитися на тому, як діятиме після приземлення, коли звук двигунів поінакшав. Він розплющив очі — розриви зникли, і конвертоплан помалу знижувався крізь товщу хмар. Увімкнулися вбудовані в стелю динаміки та згори полився голос командира екіпажу:

— Над озером низька хмарність. Заходитимемо з півдня, від води, щоб не зачепити дерева. Якщо нижній край хмар виявиться нижчим за триста футів, сідатиму на асфальтівку на схід від селища. Це все, що маю на карті. Далі вам доведеться пішки.

Він ні до кого не звертався, та попри це майор Нангобі прогорлав:

— Прийнято!

Конвертоплан накренився, завертаючи на південь. Кроудер озирнувся на танзанійця.

— Хто були ті люди, що загинули в Катве?

— Місцеві, — пояснив Нангобі. — Пересиділи пандемію в горах. Кажуть, непогано тут улаштувалися.

— Хто каже?

— Інші люди.

— Це не могли бути парамілітарні загони з басейну Конго?

— А чого ви боїтеся? — майор усміхнувся. — Що місцеві, що бойовики — однаково мертві.

Кроудера відповідь не вдовольнила. Він вивчав карту перед вильотом. Катве — не єдине селище в регіоні, вище в горах розкидані й інші поселення. Не хотілося без попередження

приземлитися на території, що її якийсь самопроголошений князьок із колишньої ДРК вважає своєю вотчиною.

— У Катве — так, — погодився Кроудер. — А в навколишніх горах?

— Сюди мали надіслати солдатів, — мовив Намара. — «Блакитні шоломи».

— Коли? — повернувся до нього Кроудер.

— Наступного тижня.

«Чудово».

— Тобто ми без захисту?

— Не зовсім, — заперечив Намара. — Слідчі, які шукають зниклий літак, отаборилися в горах на північ від озера. У них із собою кілька дронів. Не захист, звісно, але про появу чогось підозрілого, певно, повідомили б. — Бовтанка раптом стишилася, у салоні посвітліло — конвертоплан вискочив із хмар. Намара нахилився до вікна і жестом запросив Кроудера визирнути. — Ну, і не думаю, що нам знадобиться захист.

Кроудер притулився до ілюмінатора. «Фалкон», опустивши ніс, летів за сотню метрів над землею. Удалині виднілися вкриті чагарями пагорби. Вздовж роздовбаної асфальтівки, що пролягала паралельно до узбережжя, вишикувалися покорчені оливи та притрушені пилом акації. Ближче до берега рослинності не було. Лиш де-не-де клаптями пробивалася з-під землі трава... А потім Кроудер побачив тіла. Заплутавшись у переплетінні гілок молочаю, униз головою висів хлопчак років десяти. У рівчаку, збоку від дороги, валялося кілька собак. На узбіччі стояв мопед, неподалік якого розкинулися долілиць двоє чоловіків у яскравих футболках.

Конвертоплан сповільнився й почав обертатися довкола вертикальної осі: пілот вибирав місце для приземлення. Погляду Кроудера відкрилася півкругла затока. Ближче до води земля темнішала, і там, серед трави, він угледів мертву

дівчинку. Вона неприродно вигнулася, ніби ухиляючись від чогось, що кололо спину. Кроудер навіть із висоти роздивився, як крихітні пальці вгризаються в землю.

Пілот, схоже, залишився незадоволений місциною і повів машину далі на північ. За вікном промайнули цегляні хатини з проваленими дахами та без шибок у квадратних вікнах. Перед ганком крайньої, найдалі від дороги, скорчився чоловік у сірій сорочці. Біля нього мордами у пісок розсипалися два десятки мертвих кіз. Трохи далі, на в'їзді в Катве, розпласталася на спині гладка жінка у квітчастій сукні. Поруч із нею валявся кошик, із якого висипалися плоди авокадо й манго.

— Господи! — Кроудер, тулячись щокою до шибки, перевів очі на центр селища. Ті самі напіврозвалені будівлі... багато будівель... і ще більше мертвяків.

— Пристебніться, — закрипіли динаміки. — Сідаємо.

Кроудер відчув, як шлунок підпирає горлянку — конвертоплан шугнув униз, і наступної миті через підняту пропелерами куряву перестав бачити за вікном хоча б щось.

Селище Катве, округ Касесе, Західна Уганда
23 вересня 2141-го

Передусім уразила тиша. Коли лопаті припинили обертання, а вони віддалились достатньо, щоб не чути потріскування двигунів, Кроудер кахикнув лише для того, щоб перевірити, чи не оглух. На заході під низько провислими хмарами відливала лускою затока. Берег, скільки сягало око, був пологим, і неосяжний простір, у якому вони зупинилися, дисонував зі звуками від нього. Точніше — з їхньою відсутністю. Такою непроникною могла бути тільки тиша шумоізованих приміщень, і Кроудер намагався притлумити відчуття, ніби їх накрили велетенським прозорим ковпаком.

Потім ударила спека, виснажлива та всепроникна — у затінку від такої не сховаєшся. Кроудерове тіло за лічені секунди вкрилося потом, наче хтось усередині клацнув перемикачем «підігріти». Проціджене хмаровинням світло розтікалося повітрям і обдавало жаром з усіх боків. Поодинокі дерева вздовж асфальтівки танцювали у мареві, що хвилями здіймалося від розпеченого ґрунту.

Попри запевнення Лінч, що дрон, який обстежував Катве, не виявив у повітрі токсичних речовин, перед виходом із «Фалкона» Тайрон, Джейк і Коман надягнули захисні окуляри та респіратори. Спустившись із трапу, Джейк дістав аналізатор повітря та потримав прилад перед собою. Переконавшись, що індикатори горять зеленим, він зняв маску. Кроудер і Намара постягували респіратори на підборіддя вслід за ним. Легше від того не стало: повітря нагадувало переварений кисіль.

Майор Нангобі та троє його супутників обмінялися притишеними фразами і рушили до селища. Кроудер провів їх очима, а тоді, впіймавши погляд Джейка, мовив:

— Ми до озера.

Утрюх вони подолали дорожній насип і закрокували до води.

До затоки залишалося кількадесят кроків, коли Кроудер збагнув, що не бачить слідів виверження. 21 серпня 1986 року на озері Ніос у горах на північному заході Камеруну відбулася лімнологічна катастрофа, унаслідок якої загинуло тисяча сімсот осіб. CO₂, розтікаючись від озера, поширився на відстань двадцяти п'яти кілометрів і вбив усе живе на своєму шляху: людей, худобу, птахів. Іще перед вильотом Кроудер переглянув фотографії з місця катастрофи. Після виверження багаті на залізо придонні шари опинилися на поверхні й, окислившись, забарвили воду в червоний колір. Рівень води знизився на метр, а збурені викидом цунамі повалили сотні прибережних дерев.

Нічого такого на Едварді не було. Ні зміни кольору, ні падіння рівня води. Жодного видертого з коренем дерева. Озеро не вивергалось.

Кроудер став за метр від води, вперся руками в боки й видихнув. Повітря пульсувало від спеки. Пластиковий пакет, неначе медуза, проплив перед ним у повітрі. Зрушена лопатями пилюка, осідаючи, заважала дихати. Він обстежив берег на півдні, а тоді розвернувся і ковзнув поглядом в інший бік, до селища. Побачив двох здохлих корів чорно-строкатої масті зі схожими на півмісяці рогами, кілька деревець з опущеним віттям, жінку в квітчастому вбранні, яку зауважив іще з повітря, і похитав головою. Що тут, у дідька, трапилося?

— Бляха, — прохрипів з-за спини Джейк.

— Що? — Кроудер озирнувся.

— Спекотно.

— Ага.

Джейк що п'ять секунд зморгував краплі поту з повік, зелена футболка з довгими рукавами темніла під пахвами. Підійшов Коман, застиг поряд. Кілька секунд усі мовчали. Зрештою Джейк озвався:

— А озеро — воно, хех, воно ж не вибухне знову? Я просто думаю, а що як воно, типу, вивергнулося не повністю, і частина газу лишилася на дні, і він попре з води? — Важко дихаючи, він покосився на Кроудера. — Таке ж може бути? — Хапнув ротом повітря. — Але ми ж це помітимо, ну, що виверження наближається? Тобто до того, як почнемо задихатися? Я хочу зрозуміти, чи ми встигнемо добігти до конвертоплана, якщо, ну...

Він говорив, не зупиняючись, немовби намагався сховатися від спеки за стрекотом власних слів, аж поки Кроудерові не урвався терпець.

— Дельгомме, помовч.

Джейк заткнувся, проте рота не стулив і продовжував дихати, висолопивши язика.

Кроудер повернувся обличчям до води. Озером, попри штиль, розбігалися брижі. Далеко на заході в імлі, що розмивала лінію обрію, спалахували безшумні блискавки. Він розумів, що забір зразків буде формальністю — навряд чи аналіз виявить підвищену концентрацію іонів металів чи надмір вуглекислоти у воді, — та все ж наказав:

— Набери води. Дві-три пробірки, не більше.

Джейк дістав із наплічної сумки скляні пробірки, поплівся до берега та наповнив їх. Упоравшись, потупав до Кроудера.

— Тепер куди?

Той махнув рукою на будівлі, що бовваніли в мареві на півночі. Вони рушили навпростець через поле, і на півдорозі до селища Тайрон збагнув, що спека, може, й не найбільша їхня проблема. Над землею слався стійкий дух гнилизни, і що ближче вони підходили до Катве, то сильнішим той ставав. Кроудер напнув респіратор назад, проте задушливо-солодкавий запах прослизав під маску, і він на кожному вдихові кривився.

Цього разу першим крокував Намара. Коли до перехрестя на в'їзді в селище залишилося три десятки метрів, угандієць зупинився і витріщився на коров'ячі туші, що громадилися віддалік.

— Що? — лице Джейка залило зеленкуватою блідістю. — Що там таке?

— Немає мух, — гортанним голосом проказав Коман.

— І стерв'ятників, — додав Кроудер.

Він натиснув на респіратор так сильно, що на перенісці й вилицях з'явилися сліди. Джейк переминався з ноги на ногу та водив очима по землі, ніби видивлявся невідомо куди зниклих стерв'ятників у траві довкола.

— Це через виверження? — пробурмотав Намара.

Не було ніякого виверження, подумав Кроудер, але вголос нічого не промовив.

— Ну, так... мухи ж також дихають... їм також потрібен кисень, — Джейк випльовував слова короткими чергами, втискаючи їх між неглибокими покvapливими вдихами. — Це нормально... мухи й ці... с... стерв'ятники... вони загинули... разом із коровами.

Кроудер, обернувшись, прибрав руку від респіратора.

— Скільки часу минуло відтоді, як це сталося?

— Четверта доба вже, — відповів Намара.

— І за чотири доби жодна муха не прилетіла сюди побенкетувати?

Джейк блимнув очима.

— Чорт.

Кроудер рушив до селища, та Коман жестом його зупинив.

— І ще трава.

— Що з травою? — Кроудер утупився під ноги.

— Мені не подобається, який вона має вигляд. Не лише тут. Усюди.

Кроудер нарешті зауважив: острівці трави вздовж асфальтівки здавалися дивними. Прим'яті та пожухлі, жодної стеблинки сторчма. Таке трапляється, коли трав'яний покрив вигоряє на сонці, ось тільки тут було щось інше. Трава не здавалася сухою, радше трохи прив'ялою.

Кроудер якийсь час придивлявся до купки розкиданих над берегом деревець, а тоді попростував до них в обхід коров'ячих туш. Джейк пошкандибав за ним. За пів хвилини вони зупинилися перед схожим на кущ деревом із гладенькою корою та довгастим листям. Віття стелилося по землі, листя із загостреними кінчиками скрутилось і обвисло. Де-не-де в гіллі виднілися сформовані з м'ясистих грудочок плоди. Кроудер

відгорнув пальцями один із листків — біля черешка скупчилися химерні бурі плями.

— Як у тебе з ботанікою? — запитав Кроудер асистента.

Джейк щось пробелькотів. Кроудер дістав планшет і сфотографував листок. Повагавшись, зірвав його.

— Пакет для зразків.

— Га? — Джейк вишкірився, неначе в нього тицьнули паяльником.

— Пакет із герметичною застібкою, Джейку.

— А, так... зараз...

Хлопець видобув пакет і простягнув його Кроудерові. Той поклав листок досередини і повернув пакет. На той момент обличчя Джейка скидалося на нестиглу диню.

— Ти як? — Кроудер зміряв його поглядом. — Підеш до селища?

Дельгомм покивав.

— Можеш не йти.

— Ні, я піду.

— Упевнений?

— Піду.

Кроудер подав знак Намарі, який тупцяв оддалік, і вони попрямували до Катве.

За кілька кроків від першої хатини Кроудер і Намара, не змовляючись, сповільнилися. Від смороду запаморочилось у голові. Джейк не відставав, але хитався, мов п'яний.

Зрештою Кроудер зупинився. Сморід, здавалося, прослизав у свідомість. На кожному вдихові він породжував відчуття, наче ковтаєш назад щойно вивергнуте блювотиння. Повсюди вздовж дороги, що розтинала Катве з півночі на південь, лежали розпухлі тіла. Удалині вимальовувалася масивна постать майора. Танзанієць, витираючи хустинкою лице, обстежував будівлю із саману.

— Це так. я не розумію. — прогудів з-під респіратора Намара, — мають же бути. птахи. хоч що-небудь живе.

— Усе загинуло. — Кроудер крутив головою, вишукуючи напрямок, де би смерть не лізла на очі. — Навіть рослини.

Навколо — жодного звуку, крім їхнього надсадного дихання. Спів птахів, шелест тварин у траві, дзижчання комах — нічого цього не було. Навіть час начебто зупинився, завмер, очікуючи на щось жахливе.

Кроудер і Намара простояли б отак ще хтозна-скільки, якби не приглушене кумкання. Озиралися. Джейк, зірвавши респіратор, блював над придорожньою канавою. Помітивши погляди, хлопець рвучко випростався і помахав:

— Я в нормі! — обличчя розпухло, очі сльозилися. — Пане Кроудер, не переймайтеся, будь ласка, зі мною все гаразд.

Кроудер кивнув і посунув углиб селища. Коман Намара почвалав за ним.

— Що саме ви хочете побачити? — поцікавився угандієць.

— Ти тут раніше бував?

— Ні.

«Тоді чому запитуєш?»

Обабіч шляху стояли старезні одноповерхові будинки з плоскими дахами та запнутими дрантям вікнами. То тут, то там попід стінами тулилися очеретяні прибудови. Дерев майже не було — переважно кущі, — а з тих, що все ж траплялися, жодне не вивищувалося хоча б над найнижчою будівлею. В одному з подвір'їв Кроудер уледів закопані в землю колоди; на натягнутих мотузках висіла запрапа білизна. Трохи далі виднілася загорожа, за якою валялися здохлі кози. З іншого боку асфальтівки лежала купа цегли.

Майор Нангобі та троє його супутників звернули на стежку, що вела до пагорбів на північному сході, й зникли за будівлями. Кроудер зупинився. Навіщо він тут? Який сенс вештатися

селищем? Щоб з'ясувати, що тут сталося, треба провести розтин тіл, принаймні одного тіла, а для цього потрібен спеціальний транспорт, ноші, захисні костюми. Це не його робота.

Він вивчав поглядом мертвяків неподалік. Щось було не так. За чотири дні внутрішні органи мали б розкластися, проте... Якби не роздуті животи, тіла видавалися б моторошно нормальними. Кроудер не знав, куди сховатися від їхніх скляних, немовби здивованих поглядів. Мерці наче намагалися щось повідомити йому та дивувалися, чому він їх не чує.

Позаду знову закумак Джейк. Кроудер озирнувся. Його асистент, зігнувшись, впирався руками в коліна. Щойно заспокоювався й підводив голову, неначе показуючи, що тепер уже точно все, як горло підпирала чергова гаряча грудка.

Раптом Намара вигукнув:

- Треба забиратися.
- Що? Чому? — повернув голову Кроудер.
- Ви більше не пітнієте.
- Ні. Це.

Він провів пальцями по обличчі над захисними окулярами. Лоб був сухий, як пергамент.

— Це. — Суплячись, Кроудер скосив очі на Намару: — Що це означає?

- Це погано, — сказав угандієць.

Людський мозок припиняє потовиділення, коли воно більше не дозволяє позбутися надлишку тепла та нормалізувати температуру: мовляв, якщо витискання вологи із потових залоз не допомагає, то не варто ним заморочуватися.

Кроудер утупився в точку за кілька метрів попереду себе.

— Чуєте мене? — Намара підніс руку, проте поторсати не наважився. — Це небезпечно, ви можете померти.

Припинення потовиділення за такої спеки могло закінчитися чим завгодно: від утрати свідомості до зупинки

серця.

— Розумію, — Кроудер кивнув, тягнучись поглядом праворуч. Там тулилися до дороги кілька халуп.

— Нам треба йти, — напосідався Намара.

— Поглянь туди, — Кроудер випростав руку. Він не відривав очей від тіней під найближчою будівлею.

— Що там? — Намара примружився.

— Собака.

— Пес?

— Так, пес.

Намара звів брови. Якого біса? Тут же повно здохлих псів.

— Пане Кроудер, вам треба якнайшвидше...

А тоді він побачив. Усе, що колись було живим у Катве, лежало мертве. Горілиць, долічерева, скорчившись чи розпластавшись — байдуже як, але лежало. А пес, на якого показував Кроудер, стояв на чотирьох.

Стояв.

— Він стоїть, — прошепотів Намара.

— Вона, — поправив його Кроудер.

У тіні від халупи залякла плямиста сука з набухлими сосками та скошланою шерстю на загривку. Облізлу морду тримала опущеною, наче винюхувала щось на землі. І при цьому не рухалася.

Кроудер і Намара також не рухалися, поки до них не пришкутильгав Джейк.

— Собака, — бовкнув хлопець.

— Так, — пошепки зронив Кроудер.

— Жива?

— Ніби, не знаю.

— Вона стоїть.

— Так, але не рухається.

Джейк потер лоба.

— Опудало?

Кроудер скривився.

— Хто робитиме опудало собаки?

— Отже, жива.

Насправді ніхто з них не вірив. Не те щоб вони уявляли ситуацію, за якої собака померла навіссячки й так і лишилася на ногах, просто не могли досягнути розумом, що після того, що сталося в Катве, хоча би щось живе

могло вціліти. Тож коли сука викрутила голову, ніби хотіла вкусити себе за бік, а потім випросталась, усі троє здригнулися.

— Жива!

Собака закинула морду, помотала нею в повітрі. За мить угамувалась і на негнучких лапах подибала до хатини. Не видаючи жодного звуку, вона якийсь час розгойдувалася: уперед і назад, уперед і назад, неначе терлась боком об цеглу, ось тільки залишаючись від стіни за кілька сантиметрів. Перед тим як знову залякнутися, сука потупцяла на місці, припадаючи на лівий бік. Обважнілі соски колихалися в такт із рухами.

— Вона вагітна? — пошепки запитав Джейк, коли тварина завмерла.

Йому ніхто не відповів. Тиша тиснула на барабанні перетинки. Кроудер, не зводячи погляду із псини, рушив до неї.

— Вважаєте, нам треба її забрати? — пробелькотів Намара.

Кроудер так не вважав, але вже збагнув, що із сукою щось негаразд, і вирішив наблизитися. Порівнявшись із рогом хатини, він озирнувся і відшукав очима Джейка.

— Таке враження, що вона не дихає.

За такої спеки будь-який пес тримав би язика висолопленим, натомість сука не розтуляла пащу взагалі.

— Як це? — Джейк став як укопаний.

Кроудер знизав плечима. У голові розгоралося тріскотливе багаття. Він відчував, як язики полум'я б'ються об стінки черепа, проте думати міг тільки про те, що весь час, поки не зводив очей із суки, так і не помітив, щоб її ребра здіймалися чи опадали.

Крім того, було ще дещо.

— Вона сліпа, — мовив він. — У неї щось із очима.

Очі собаки були заплющеними, зі слъзових каналів струменіли темні патьоки. Кроудер змркував, що, може, це все

й пояснює — тварина рухалася наосліп. А тоді сука знову засмикалася. Її м'язами прокочувались хвилі тремтіння, ніби її прошивало струмом. Собака сахнулась убік, ударилась головою об стіну, позадкувала.

— Там іще тіла, — Джейк показав на темний отвір дверей, — усередині.

Кроудер схилив голову та обмацав поглядом темні нутрощі будинку.

За порогом обличчям догори й ногами до виходу лежала дівчина. На вигляд років шістнадцяти, не більше.

Біль, що колупав потилицю, став сильнішим.

Собака повалилася набік і забилась у конвульсіях, але Кроудер не відлипав очима від входу до халупи. Щось не давало відвернутися. Кілька секунд він метався думками між собакою та дівчиною, аж поки не збагнув, що саме прикувало його увагу. У дівчини не було здуття.

Кроудерові ноги самі понесли його до будинку.

Пекельний сморід кислотою обпалив ніздрі вже на порозі. Запах був такий, що Кроудер зупинився, неначе наштовхнувшись на стіну. Вишкірився, просунув пальці під захисні окуляри й натиснув на очі. За секунду, пересиливши себе, ступив крок до дівчини, обличчя якої ховала півтемрява. З того місця, де стояв, Кроудер розрізняв лише рожеві ступні. І щойно він на них поглянув, як права стопа ворухнулася.

Кроудер ледь зі шкіри не вистрибнув. Дівчина жива!

— Сюди! — Він замахав руками. — До мене!

Він підскочив до африканки, присів поруч і поклав її голову собі на коліна. Тіло було теплим і податливим, як пластиковий пакет із желеподібною субстанцією.

— Паскудство...

Гнильний сморід роз'їдав слизові, Кроудер закашлявся.

Затуляючи носа обома руками, поряд присів Намара.

— Жива?

— Так, ворухнулася.

— Охрініти. — Намара важко дихав. — І що тепер?

— Забираймо її звідси.

Щойно Кроудер намірився просунути руку під спину дівчини, вона розплющила очі й учепилася йому за лікоть. Намара, верескнувши, позадкував. Кроудер теж сіпнувся, проте не відступив. Він схилився над дівчиною та стягнув респіратор, щоб не лякати її.

— Ви мене чуєте? — Ніякої реакції. — Пані?

Африканка влипла у Кроудера каламутним поглядом і мовчала. На порозі хатини Джейк укотре бурхливо виблював.

— Пані. — прошепотів Кроудер.

Упродовж кількох довгих секунд темношкіра дівчина дивилася на нього з непідробним подивом, так ніби не розуміла, де вона і як тут опинилася, після чого стулила повіки та завмерла. Кроудер поторсав її, спробував намацати пульс, але нічого не відчув.

Дві наступні фрази наклались одна на одну. Перша пролунала в будинку. Це Кроудер закричав:

— Їй потрібно до лікарні. Негайно!

Друга долинула ззовні.

— Назад! Назад! — горлав майор Нангобі. — Де ви всі, чорти б вас узяли?! Мерщій до «Фалкона»!

Намара вискочив надвір. Кроудер підхопив дівчину на руки та чкурнув слідом.

Огрядний танзанієць мчав із немислимою для його ваги швидкістю, випередивши на добрі десять метрів своїх стрункіших супутників. Підбігши, він загальмував так, що ледь не збив із ніг Джейка.

— Що таке? — запитав Кроудер.

— Чотири пікапи на півночі, — тіло майора пашіло жаром. — Рухаються до нас.

Повз них, не зупиняючись, протупотіли угандійські есбешники.

— Пошукова група? — Перед очима пливло, рука під дівочими стегнами наливалася свинцем. — Ті, хто шукають літак? — Кроудер раптом усвідомив, що пошукова група навряд чи пересувалася б на пікапах.

— Ви десь бачите уламки літака після катастрофи? — Нангобі штовхнув Джейка у спину та замахав рукою в бік конвертоплана.

— Тоді хто це? — продовжував Кроудер.

Замість відповіді майор захекано видав:

— На хріна ви берете її з собою?

— Вона жива.

— От лайно! Ну ж бо, давайте сюди.

Нангобі був важчим і міцнішим, і Кроудер передав йому дівчину. Танзанієць закинув її на плече та скривився:

— Срань Господня, та вона вже засмерділася!

— Вона жива! — додав металу в голосі Кроудер. — Розплющила очі й учепилася мені в руку.

Майор кивнув, мовляв потім розберемося, і наказав:

— Бігцем до «Фалкона»!

І вони побігли.

Коман наздогнав угандійців. Джейк серед усіх був найповільнішим і, якби не ноша на плечах у Нангобі, плентався б останнім, а так вони з майором трималися на рівні. Підскочивши до конвертоплана, Кроудер схопився за ступку дверцят, щоб не впасти. Хапаючи повітря ротом, він ввалився до салону і, розвернувшись, угледів, як перший із пікапів виринув із хмари куряви наприкінці асфальтівки.

Двигуни вже працювали — «Фалкон» рвався в небо, що кілька секунд здіймаючись над землею, і Кроудер, перекикуючи шум лопатей, загукав до Джейка та майора:

— Швидше! Покваптеся!

Наступної миті Джейк зашпортнувся й упав ницьма. Нангобі пригальмував. Не знімаючи з плеча африканку, підчепив хлопця за комір і ривком поставив на ноги. Ще за секунду Джейка підхопили двоє угандійців і, наче мішок, поволокли до конвертоплана. Майор застрибнув на борт останнім.

— На місця! На місця! — ламким від напруження голосом командував пілот. — Злітаємо!

Нангобі кинув дівчину на крісло, затягнув ремінь безпеки, після чого впав на сидіння навпроти та пристебнувся сам. Кроудер прослизнув далі. Його місце зайняв Джейк, і він примостився у вільному кріслі з лівого борту.

Двигуни заревли — і конвертоплан шугонув угору.

Кроудер провів пальцями вздовж лінії волосся — жодної краплини вологи, а тоді припав до ілюмінатора.

Три пікапи просунули асфальтівкою до виїзду з Катве. Нангобі говорив про чотири авто, проте останнього не було видно. Зрештою два автомобілі зупинилися неподалік місця, де Кроудер натрапив на вагітну суку, а один проповз до місця приземлення «Фалкона». На дорогу висипали чоловіки у військовій формі й картатих арафатках. Більшість озброєні «калашами». Двоє чи троє тримали в руках сучасні гвинтівки Warmonger. Кроудер затамував подих, чекаючи, що хтось із них видобуде з багажника переносний зенітно-ракетний комплекс і «випиляє» їх із неба, проте чоловіки просто стояли і, позадиравши голови, спостерігали, як конвертоплан віддаляється.

Набравши висоту, пілот заклав крутий віраж — повів їх на південь, якнайдалі від гір і від Катве, — і чоловіки в арафатках

зникли з поля зору.

Кроудер видихнув. Коли пропелери «Фалкона» почали черкати завісу з хмар, він помітив, як у місці, де піщана мілина переходила в темну воду, скинулася рибина, і знову подумав про те, що озеро живе. З озером нічого не сталося. Хай там що трапилося в Катве, Едвард тут ні до чого. А тоді згадав про дівчину.

Звільнившись від ременів, Кроудер метнувся до африканки. Приклав пальці до шиї. Поводив угору, вниз, сподіваючись намацати поштовхи в шийній артерії.

Серцебиття не було.

Кроудер обвів очима угандійців.

— Серед вас є лікар?

Мовчанка.

— Гаразд.

Він відстебнув дівчину, поклав на підлогу, сам прилаштувався між кріслами. Закинув її голову назад, опустив підборіддя, тремтячими руками дістав із кишені хусточку й накрив посинілого рота. По тому склав долоні навхрест, уперся в центр грудей і, рахуючи вголос, узявся натискати:

— Раз! Два! Три! Чотири! П'ять! Шість! Сім!..

Дорахувавши до тридцяти, Кроудер зупинився, припав до дівочого обличчя та двічі вдихнув повітря в розтулений рот. Випроставшись, почекав кілька секунд, переконався, що груди не надимаються, і повторив усе спочатку.

— Раз! Два! Три! Чотири! П'ять!..

Потім іще раз. І ще раз. І ще раз. Кроудер не зупинявся, тиснув дедалі дужче, рахував голосніше, вдував повітря в легені з одчайдушною несамовитістю, майже з люттю, проте марно. Зрештою Джейк наважився торкнутися його за плече.

— Не треба більше. Вона померла.

«Фалкон» пробився крізь хмари і летів рівно, не здригаючись. Кроудер продовжував тиснути долонями на худі груди. Хлопець посмикав його сильніше.

— Тайроне, — Джейк збагнув, що це вперше відтоді, як став до роботи в GEO, звернувся до боса на ім'я. — Досить. Вона вже нежива.

І Кроудер нарешті зупинився.

ГОРАН ЗАГАРІЯ

Купол Astrodome, Ньюборн
Сімудські долини, рівнина Хриса, Марс
Рак 26, 46^{[\[31\]](#)}

Коли замість Марка Велета до класної кімнати зайшов старий Загарія, тиша запала така, що аж дзвеніло у вухах.

Тридцятидворічна іспанка Кассія Руеда, директорка школи, впізнала Горана відразу. Кемхебековим, попри те, що бачили його вперше, також не знадобилося багато часу, щоби зрозуміти, з ким доведеться мати справу. Помилитися було неможливо. Горан Загарія мав по-розбійницьки скуйовджену кучму та розкішну, випещену бороду. На голові де-не-де промаювали білі нитки, зате ретельно спланована борода, що сягала ключиць, залишалася всуціль чорною. Марат і Каміла Кемхебекови здогадалися, хто перед ними, бо такі бороди на Марсі були рідкістю. Їх носили тільки ті, хто їздив у герметичних роверах і літав на конвертопланах, які стикувалися до герметичних рукавів, тобто міг собі дозволити не вдягати скафандр для робіт на відкритому просторі. Доглянута борода була виявом колосальної заможності, й Кемхебекови знали: щоб порахувати людей із такими бородами в Ньюборні, вистачить пальців однієї руки. Руеда, отямившись, заговорила:

— Пане Загарія, рада зустрічі, проте, гадаю, вам не варто було перейматися, — від хвилювання вона ковтала слова. — Ситуація, звісно, серйозна, та я не сумніваюся, що ми залагодили б її з Майїним батьком, і вам зовсім не потрібно було...

— Велет за сотні кілометрів звідси, — Горан помахом руки примусив її замовкнути. — Вирушив до долин Тіу й до вечора не повернеться. Я замість нього.

Під пекучим поглядом блідо-блакитних очей Кассія не знала, куди подітися.

Горан Загарія був кимось на кшталт старійшини в українській Діаспорі. Ніхто його не обирав, але він був одним із перших українців на Марсі, він заснував крихітне господарство, яке зрештою перетворилося на агрохолдинг «Томуто», й саме він допомагав освоїтися новоприбулим. Завдяки цьому Загарія зрештою досяг такого впливу, що його влада стала майже необмеженою, а слово набуло ваги закону.

Кассія ж була звичайною найманою працівницею, чий дозвіл на проживання на Марсі діяв рівно стільки, скільки і її контракт. Вона здобула магістерський ступінь з астрофізики в Лундському університеті та обіймала посаду асистентки оператора на радіотелескопі MCRT. Посада не вимагала повної зайнятості, а тому, щоби не ризикувати, чотири земні роки тому Руеда влаштувалася вчителькою в Першу публічну школу Ньюборна. Директоркою її призначили п'ять місяців тому. Роботи було багато, траплялися соли, коли вона не склепляла повік упродовж двадцяти годин, утім Кассія не нарікала. Життя на Марсі їй подобалося. Чи то пак подобалося б, якби не такі моменти, як зараз.

Відтоді, як Загарія стулив рота, ніхто не видав жодного звуку, але порушувати мовчанку Горан не квапився. Він підступив до кафедри, розгорнув величезний, завбільшки як придверний килимок, планшет і повернув екран до Руеди та Кемхебекових.

Марат і Каміла — подружня пара росіян з Архангельська — перебралися на Марс вісімнадцять земних років тому. Десять років тому розлучилися. Марат був зварювальником у компанії Deer Space Resources. Каміла пілотувала транспортні гоппери,

що курсували між Колоніями та водяними штольнями на півночі, а після того, як штольні виснажилися, якийсь час жила в Кемерзі, російському поселенні в низинній області Патера Орк неподалік вулкана Елізій, по суті на іншому боці планети. Їхній син, п'ятнадцятирічний Леонід «Лео» Кемхебеков — височенний, як і всі народжені на Марсі, — спирався на парту позаду батьків. Напівпрозорий гіпс із програмованого пластику вкривав його праве передпліччя: від кісточок на долоні — до ліктя. Та частина, що охоплювала зап'ясток, і досі пульсувала, рівняючи потрощені кістки.

Окрім Ѓорана, Кассії та Кемхебекових, у класній кімнаті перебувала ще Майя Велет — войовнича чорнявка з обсипаним ластовинням обличчям і косою до пояса. Схиливши голову, вона полірувала поглядом носики черевиків.

Лео перебігав очима з директорки на батьків і назад, і помалу його обличчя витягувалося. Їого привели подивитися на Майїне покарання, та після того, як у класній кімнаті з'явився чоловік із холодними очима й мовби з каменю висіченою бородою, все змінилося. І батьки, і директорка набули якогось безпорадного вигляду.

Загарія покректав і, тицьнувши в екран, запустив відео. Він розумів, що нічого нового не видивиться, тож лише вдавав, ніби прилип поглядом до планшета. Насправді Ѓоран просто зволікав. Він би хотів обговорити ситуацію віч-на-віч із Майєю, вислухати її версію, проте Кемхебекови вже були в кімнаті, коли він прийшов. І це все ускладнювало. Страшенно ускладнювало. Бо попри те, що Ѓоран переглянув запис із пів десятка разів, він так і не зрозумів, що, в біса, сталося.

Руеда та Кемхебекови вперли погляди в екран.

Відео було з цієї самої кімнати. З камери спостереження, що висіла над головою Ѓорана. Кольорове, але без звуку. В поле огляду камери потрапляла частина парт і стіна із затемненого

скла за ними. В центрі екрана — у проході між партами й упівоберта до камери — стояв Лео Кемхебеков. На стільчику перед ним лежала металева конструкція з кількох пружин і пари страхітливих, прикрашених зубцями клешень. Горан не здогадався б, що в нього перед очима, якби йому не пояснив Марко Велет, батько Майї: то був капкан, і не простий, а найбільший із будь-коли створених людиною — призначений для ловів великих ведмедів.

Ведмежий, трясця його матері, капкан. На Марсі.

Поодаль — у лівому верхньому куті екрана — збилася докупі група однолітків Лео. Серед них виділялася висока дівчина, яка, примружившись, стежила за хлопцем.

Майя.

Юнаки довкола неї звивалися від нетерплячки. Хтось жестами під'юджував Лео, хтось крутив пальцем біля скроні. Попри відсутність звуку, було видно, що всі навперебій щось вигукують. Лише Майя стовбичила нерухомо, наче статуя.

Лео на екрані нахилився до капкана, обвів поглядом спускову пластину, пружини під нею, потім глянув на дівчину. І тоді Майя кивнула.

Горан стримав невдоволене покректування. Якби не цей кивок, він би розігнав їх усіх до дідькової матері: і вчительку, і вишкребка, і його батьків. Але Майя, чорти б її взяли, кивнула — дала відмашку, — після чого Лео опустив праву руку та стуленими вказівним і середнім пальцями натиснув на пластину, що приводила капкан у дію.

Далі трапилося те, що мало трапитися: капкан спрацював. Клешні блискавично зімкнулися, переламавши променеву та ліктьову кістки, наче сірники. Бризнула кров. Лео випростався — різко, ніби в нього з усього маху загнали залізний кілок. Один із його приятелів приклав долоні до щелепи та відсахнувся.

Інший робив такі рухи головою, ніби ось-ось виблює. Усі щось навперебій вигукували та жестикулювали.

Сам Лео вчепився лівою рукою в передпліччя правої, роззявив рота й завив. Звуку не було, проте з того, як розчахнулася пащека, Ѓоран міг уявити силу крику. Не підтримувана ні кістками, ні сухожиллями долоня теліпалася на шкірі та м'язах. Хлопець крутнувся на місці й метнувся до виходу, але, засліплений болем, промахнувся та налетів на стіну. Боліло, напевно, пекельно, бо Лео, не припиняючи завивати, колотився головою об пластикову перегородку. Приятелі обступили його, силкуючись розімкнути клешні.

На галас прибігла Кассія. Спершу взялася розтягувати юнаків, але за мить, угледівши Лео, мало не заточилася.

І лише Майя зберігала спокій, із кам'яним обличчям споглядаючи, як корчиться від болю її однокласник.

«Це триндець, — подумав Загарія. — Просто срака якась».

— Ну що ж, — він поставив відео на паузу, склав долоні до купи та потер пучки пальців.

— Як бачите... — почала пані Руеда.

— Так, я бачу, — перебив її старий. — Усе бачу. А ви бачите, щоб хтось штовхав постраждалого? — він заговорив тоном приятним і водночас цілковито позбавленим почуттів. Кассія не очікувала на відсіч і примовкла. — Я не чую, — вигнув брову Ѓоран.

— Ні, але.

— Хтось узяв постраждалого за руку та силоміць устроїв її в капкан?

— Пане Загарія, ви не.

— Чш-ш-ш, — Ѓоран майже торкнувся губів директорки пальцем. — Пані директорко, ви надіслали повідомлення Маркові Велету, який, не покладаючи рук, працює, старається, щоб і вам, зокрема, було що їсти, де написали, ніби його донька

ледь не відірвала руку однокласникові. По-перше, не руку, а кисть. По-друге, — він підніс долоню до планшета, наче рекламний агент, який силкується впарити товар незговірливим клієнтам, — не відірвала. Я не помітив на відео фонтанів крові, які, на мою скромну думку, мали б супроводжувати відокремлення долоні від передпліччя. А по-третє, пані Руеда, погляньте ще раз на запис. — Загарія повільно, так ніби рухався під водою, поводив долонею перед екраном. — Майю від постраждалого відділяють два з половиною метри. Ви ж не намагаєтеся переконати мене, що наша дівчинка навчилася ламати кістки самим поглядом? Чи, може, вважаєте, начебто Майя силою думки примусила постраждалого вчинити те, що той учинив?

Руеду дратувало те, як Горан уникає називати Лео на ім'я, але вона здогадувалася, що він вдається до цього навмисно, а тому не реагувала.

— Пане Загарія, річ же не в тім.

Горан не дав їй закінчити.

— Так, я усвідомлюю: Майя приволокла до школи ведмежий капкан. — Він метнув погляд на принишклих батьків Кемхебекова. — І, мабуть, ми всі погодимося, що Марс — непідхоже місце для ведмежих капканів. Тому, пані директорко, я гарантую, що такого більше не повториться. Я запевняю, ми проаналізуємо сьогоднішні події, разом із батьками Майї зробимо висновки і дівчину буде належно покарано. — Ще один скупий напружений позирок у бік росіян. — Я обіцяю записати покарання на відео та надіслати відеозапис усім зацікавленим сторонам.

Остання фраза прозвучала так зловісно, що директорка закліпала.

— Що ви збираєтеся робити?

— Ну, пальці не відрубуватимемо. — Навіть Каміла здригнулася. Загарія витримав паузу, а тоді, показуючи, що жартує, підморгнув. — Але вигадасмо щось достатньо серйозне, щоб у родини Кемхебекових не лишилося й сліду від думок про те, ніби ми хотіли їх зневажити. Ну й щоб у Майї більше не виникало бажання залучати до навчального процесу неналежні предмети. Але, будь ласка, не перетворюйте нас на монстрів, — він акцентував на словах «ми», «нас», «наша дівчинка», даючи зрозуміти не так директорці, як росіянам: не лізьте, не треба, зачепите одного — матимете справу з усіма. — Так, Майя принесла до школи капкан, так, вона дещо необачно встановила капкан серед класної кімнати, але якби цей юнак не чіпав його, нічого лихого не сталося б.

Каміла чмихнула, проте... нічого не сказала. Якби на місці Загарії був Марко Велет, вона б, певно, вже вибухнула, але Горан... Зариватися зі старим дурнем, який, подекуять, відчиняє ногами двері кабінету самого Йорґа Флоріана, не видавалося хорошою ідеєю.

Директорка востаннє спробувала перебрати контроль над розмовою:

— Пане Загарія, я не можу з вами пого.

Горан нагородив її важким поглядом.

— Якщо комусь із ваших учнів прищемить пальця дверною стулкою, ви ж не побіжите до Йорґа з вимогою депортувати на Землю проєктувальника повітряного шлюзу, адже так?

Кассія підібгала губи. Горан повернувся до Майї:

— Ти вже попросила пробачення?

— Я? — дівчина стрельнула спідлоба очима. — Ні.

Загарія клацнув пальцями та схилив голову. Майя пробурмотіла:

— Я... пере... прошую...

— Таке ще раз повториться?

— Ні... я більше так не робитиму.

— Тобі жаль?

Майя затамувала подих, помовчала і за мілісекунду до того, як пауза розтягнулася б до непристойності, крізь зуби процідила:

— Так, мені жаль.

Ґоран подумав, що над інтонацією ще годилося би попрацювати, але, як то кажуть, маємо що маємо, і з показною бадьорістю підсумував:

— Інцидент вичерпано. Усім дякую. Можемо розходитися.

— Пане Загарія, ви не.

Ґоран посміхнувся до неї, і Кассія, відчувши погрозу в тій посмішці, затнулася. Батьки Лео розчаровано презирнулися.

— Пане Марате, пані Каміло, — Ґоран повернувся до росіян і двома пальцями торкнувся лоба над скронею — загальновживаний жест прощання, який польові працівники на Марсі перейняли від астронавтів. — Було приємно познайомитися. — А тоді суворо глипнув на Майю: — Рушаймо, панянко.

Майя нагородила Лео тріумфальним поглядом і, неначе балерина, про-дефілювала до виходу з кімнати.

12:41 MST^[32]

Вони опинилися на зовнішній галереї, що тулилась до стіни купола Astrodome, найбільшого та найновішого у Ньюборні. Загарія потягнувся поглядом крізь укріплене полігональною кевларовою сіткою скло до Драконових гір, що виднілися на заході. На мить затримав очі на скелях, які здіймалися над вкритою осадовими породами рівниною: вижидавав, чи ніхто з Кемхебекових не кинеться навздогін. Утім, двері за спиною

залишалися зачиненими, і Горан, кречнувши, попростував до ескалатора, що вів на перший рівень.

Майя посунула назирці.

Вони ступили на ескалатор, і дівчина промовила:

— Горане, пробачте. — Нора Велет, її мама, була двоюрідною племінницею Загарії, тож Майя доводилася йому кимось на кшталт троюрідної онучки. Попри це, дівчина змалечку зверталася до Горана на ім'я. Загарії того року виповнювалося сто двадцять сім, але після шістдесяти років на тело-міді сивина майже зникла з волосся і він мав вигляд щонайбільше п'ятдесятип'ятирічного чоловіка, який стежить за собою: плаский живіт, худі стегна, ямочки під вилицями. — Я... це більше не повториться.

— Знаю, що не повториться.

Горан глянув на смартлет на зап'ястку. За чверть перша. Він спізнюється на нараду в Кам'янці. Через поїздку до школи день полетів шкереберть.

Вони проминули склад вживаних скафандрів Довера, мотель «Патера^[33]», ресторан мережі It's Food і Управління нагляду за гірничими роботами. Коли порівнялися зі входом до станції метро «Ньюборн Північна», Загарія нарешті запитав:

— Де ти взяла ведмежий капкан?

— Надрукувала на 3D-принтері.

— Хто дозволив? — Горан позирав на дівчину згори вниз, наче шуліка, що видивляється здобич.

На Марсі працювала ціла екосистема роботизованих 3D-принтерів, які давали змогу створювати що завгодно, зокрема і зброю, тож програми, які крізь них проходили, ретельно перевіряли. Не можна було просто завалитися до друкарського цеху та «виліпити» собі що заманеться. Точно не ведмежий капкан.

Майя зітхнула.

— Минулого тижня почалася практика з конструювання. Завдання було вибрати реальний об'єкт, змодельовати його в 3D і надрукувати. Ми саме вивчили основи інженерної графіки та програмування 3D-принтерів.

Ніхто не заморочувався, тобто моделювали всякий мотлох, типу там люстри, шахові фігурки... або... ну, всяке таке, а тоді... — поки Горан розбирався з директоркою і Кемхебековими, Майя обмізковувала, як виправдовуватиметься, тож описувала все рівним, упевненим тоном, але що більше говорила, то дужче нітилася, заготовлені фрази розпадалися, потрібні слова вислизали і голос дедалі більше хирів. — Данка Марич надрукувала горщик для квітів, а Б'янка Еренфельд — фрактальний куб, хоча й той не моделювала, а завантажила з мережі. Шон О'Галлоран надрукував ДПМ-шолом у натуральну величину, але він був без скла, і я вирішила, що це якось тупо, і нудно, і. і.

— І надрукувала ведмежий капкан, — з неочікуваною лагідністю в голосі закінчив за неї старий.

Майя знову зітхнула.

— Не зовсім. На біології ми, не, проходили біосферу Землі. Вчитель показував фотки ведмедів, розповідав, що на них у XX столітті полювали капканами. Я спершу не повірила, а після уроку полізла в мережу, знайшла кілька моделей, ну і згадала про завдання з практики. Мені, звісно, жаль ведмедів, але водночас і цікаво... типу... ну... як воно... пра... працює.

Слова закінчилися. Хтось наче прикрутив кран у голові. Майя розтуляла рот, потім затуляла рот, але не витискала із себе жодного звуку.

Горан подумав, що, поки не пізно, Велету слід поспілкуватися з керівником виробничої практики у першій публічній. Бо страшно уявити, що ця мала виклепає в цеху після

того, як почує про другу російсько-українську війну на уроці історії.

— Як ти примусила того йолопа вкласти руку в капкан?

Майя наїжачилася.

— Я не примушувала, — веснянки на обличчі збіглися докупі. — Ви самі бачили!

Ґоран підняв і опустил брови. Лео Кемхебеков не міг бути таким тупим, щоб із власної волі застромити руку у ведмежий капкан. Чи міг?

— Не обманюй.

Майя шморгнула.

— Там різні пружини. Залежно від натягу стулки змикаються з різною швидкістю. Я перед тим спробувала з олівцем і зрозуміла, що з найслабшою пружиною встигаю відсмикнути руку, а тому, коли мене попросили, типу покажи, покажи, поставила її, ну, найслабшу, і кілька разів рукою натискала на спускову пластину. Лео сказав, що це якась фігня, бо якщо я встигаю відсахнутися, то ведмідь і поготів. Я запропонувала йому спробувати і, заряджаючи капкан, поміняла пружину. на найтугішу.

Ґоран похитав головою. Чортяка.

— У нього не було шансів?

— Не було. — Чергове коротке зітхання.

— Ти згадувала, тобі жаль ведмедів. А цього дрища кирпоносого не жаль було?

— Ні, — ні вагань, ні навіть натяку на каяття в голосі. — Не жаль.

— Він образив тебе? — Ґоран зауважив, як напружилися Майїні вилиці. — Займав?

— Не займав, але...

— Кажи.

— Два тижні тому. Була перерва. Ми вийшли з класу. Данка, Лана, Шон. Макс Хоткевич. Ярکو Куфта. Ще Ембер була. І Кора Монаган. — Загарія поморщився. Ембер була донькою ортодонта з Мідлдона Оуена О'Морана. Про Кору він нічого не знав, але, судячи з імені, вона також була з падді^[34]. Горанові не подобалося, що діти з Діаспори відвідують одну школу з ірландцями та росіянами, проте українська школа в Кам'янці давно не вміщала всіх охочих, тому вибору не мав. Майя помітила, як сіпнулося його обличчя, і додала: — Аріана Зоммерфельд теж була! Вона нечасто з'являється, а того дня була. Розумієте? — Горан кивнув, демонструючи, що так, розуміє. — І ось ми стоїмо, а цей козел підійшов і витріщився на мене. І спитав, чи людина без ніг може носити шкарпетки. Я відповіла, що ні.

Горан сповільнив крок. Майя, скоса позираючи на нього, продовжила:

— Потім він спитав, чи людина без рук може носити рукавиці. Я знову сказала, що ні. Ну, це ж очевидно! А тоді він тицьнув у мене й запитав, чому. чому. — Її губа затремтіла, — чому я ношу бюстгальтер.

Загарія заклав руки за спину. Люди, що траплялися їм галереєю, шанобливо розступалися. Секунд двадцять вони крокували мовчки, а тоді Горан буркнув:

— Наступного разу постарайся, щоб той вилупок запхав у капкан голову.

— Що?

— Я до того, що впродовж двох наступних місяців щодня після школи працюватимеш у полі з Лесем Кордасом.

Майя пополотніла. Вона нещодавно потоваришувала з Корою Монаган, разом із якою вже двічі тусила із самою Аріаною Зоммерфельд. Три дні тому Аріана натякнула, що запросить їх

на вечірку в Мірафлорес, але через роботу в Кордасів про це можна забути. Щойно у класі пронюхають, куди запроторив її Загарія, з нею більше не спілкуватимуться до кінця віків.

— Але. — почала вона.

— Що «але»?

Ґоранів голос затвердів, і Майя прикусила язика.

Одна з причин, чому авторитет Загарії з року в рік лише міцнів, полягала в його гіпертрофованому почутті справедливості. Він нікому не давав спуску, з особливою вимогливістю ставлячись саме до найближчих. Історії про те, як Ґоран докорами та прискіпуванням доводить до сказу власних дорослих синів, стали чимось на кшталт міських легенд у Кам'янці. Майя одного разу сама бачила, як Ґоран повівся зі своїм наймолодшим, Лук'яном. Того дня її, ще геть малу, не було з ким залишити, і батько взяв із собою. Майя сиділа у всюдиході та спостерігала, як пів десятка чоловіків скупчилися на краю тридцятикілометрового кратера Ораїбі в гирлі долини Ареса. Видивлялися місце для оранжерей. Ґоран щось розповідав, показуючи пальцем на дно кратера. Лук'ян відступив убік і теревенив із кимось по супутниковому зв'язку... забувши відтиснути радіотангенту. Його голос тихим тлом дзижчав у всіх навушниках. І тоді Ґоран, не перериваючи розповіді, підкрався до сина зі спини й з усього маху навернув йому копняка. Лук'ян злетів із крайки кратера і, не маючи змоги спинитися, поскакав схилом до самого дна. Було смішно, ось тільки ніхто не засміявся. Чоловіки давилися, притемняли скло в шоломах, відтискали кнопки передавачів, бо знали: їм доведеться непереливки, якщо Ґоран уловить хоч один смішок. Пізніше Майя дізналася, що технолог із харчового виробництва Захар Шостак таки не стримався й гикнув. Його сміх лунав у ефірі рівно три секунди, проте цього виявилось достатньо. Ґоран тоді змовчав, та вже наступного сола Шостак поїхав

працювати до Леся Кордаса. І харчовими технологіями відтоді більше не займався.

Майя не наважилася перечити й покірно мовила:

— Воля ваша, Горане.

— І перекажеш Лесеві, нехай запише відео, як ти там бовтаєшся з бачками. Щоби було що надіслати кирпоносому.

Дівчина не озвалася.

Вони дісталися входу на станції «Ньюборн Північна», але повернули в інший бік, до переходу, який сполучав Astrodome із приватним стартовим столом, де на Загарію чекав VIP-конвертоплан Boeing Evolution.

Селище Кам'янка

Сімудські долини, рівнина Хриса, Марс

13:27 MST

Горанові виповнилося шістдесят п'ять наступного дня після того, як у грудні 2079-го 22-й армійський корпус збройних сил Росії форсував Перекопську протоку й удерся до Херсонської області, а 8-ма загальновійськова армія перетнула кордон на півночі та посунула на Харків. На той час Загарія володів у Херсонській області шістьма тисячами гектарів орних земель, на яких вирощував овочі та баштанні культури. Друга російсько-українська війна тривала «всього» шістнадцять місяців (на росіян тиснули дипломатично, і вже у квітні 2081-го українські війська скинули їх назад у море), проте стала більш руйнівною. Після відходу окупантів земля, звісно, нікуди не поділася, проте інфраструктура була вщент зруйнованою. Горан утратив усе: техніку, овочесховища, елеватори. Відступаючи, росіяни підривали навіть дорожнє покриття. Хоча найгірше було з людьми. Кожен п'ятий із тих, хто працював на Горана, загинув, решта ж роз'їхалися по світу.

Протягом кількох місяців Загарія марно намагався відновити зруйновані підприємства, аж доки Ольга Караман, його багаторічна компаньйонка, не запропонувала облишити все і полетіти на Марс. Сімдесятитрирічна Ольга до війни очолювала трейдингову компанію, що перевозила Горанову продукцію до Європи. Під час вторгнення вона втратила не тільки бізнес, а й сім'ю: у боях за Скадовськ загинули її чоловік і двоє синів. Ситуація була непевною, кошти вичерпувалися, тож Загарія дав згоду.

Орбітальний шатл із Гораном та Ольгою на борту приземлився на космодромі «Фалконгерст» невдовзі після заходу сонця 9 сола місяця Стрільця 14 року за марсіанським календарем^[35]. За місяць Загарія на Ольжині гроші заснував невелике господарство у кратері Яла на південь від Ньюборна, а за чверть століття перетворив його на найбільший агрохолдинг Марса: «Томуто» належали дев'ять сільськогосподарських куполів і три сотні оранжерей загальною площею сімнадцять тисяч гектарів. На тому Горан не вгамувався: 2110-го призупинив закупівлю води в Planetary Resources і почав розробляти водяні шахти на Ацидалійській рівнині. 2122-го добився від Йорґа Флоріана, голови Ради Дев'ятнадцятьох, дозволу на спорудження атомної електростанції в Кам'янці. Будівництво шістсотмегаватної станції завершилося 2125-го, зробивши «томутівські» куполи незалежними від електрики з Ньюборна. 2126-го в холдингу з'явилася мікробіологічна лабораторія, 2131-го куполи обладнали системами пасивного обігріву, 2134-го до них додалося нічне електричне опалення. Останнє нововведення — розсувні накриття на випадок спалаху на Сонці — встановили на більшість оранжерей рік тому.

Із середини 2120-х Горан більше не міг усе це контролювати особисто. «Томуто» не припиняла дробитися на підрозділи та

обростати дочірніми компаніями, і наради, які спершу були щотижневими, відбувалися тепер кожного другого дня. На одну з таких він саме спізнювався.

Прилетівши з Ньюборна, Горан вервечкою наземних галерей дістався масивної бетонної будівлі в центрі Кам'янки — штаб-квартири холдингу. Забіг сходами на найвищий, третій, поверх і ступив до зали для нарад — просторого приміщення зі стінами кремового кольору й вікном на південь.

— Перепрошую, — з порога пророкотав Загарія. — Вибачте, що змусив чекати.

Більшу частину приміщення займав стіл із білого пластику. З обох боків за ним сиділи зо два десятки жінок і чоловіків.

— Щось трапилося? — запитав Дарій Брайко, чоловік середньої тілобудови з очима горіхового кольору, керівник будівельного підрозділу, що споруджував для «Томуто» оранжереї та допоміжні будівлі.

— Нічого, — Горан уникнув його погляду. Це було простіше, ніж пояснювати, що Велетова дочка притарабанила до школи ведмежий капкан і виявилася за крок від того, щоб розв'язати третю українсько-російську війну. Горан опустився на своє місце біля вікна та обвів очима присутніх. — Почнімо.

— Велет двічі виходив на зв'язок, — повідомила Гая Кордас. На вигляд сорокарічна, з шовковистим волоссям і довгими віями, вона разом із Фіоною Брайко володіла мережею овочевих маркетів BeFresh.

Загарія кивнув. Велетові розвідники надібали дещо цікаве у кратері Мазурського, і це було основною темою сьогоднішньої наради.

— Маріє, набери Велета. — Як завжди, коли звертався до інтегрованої в будівлю голосової асистентки, старий закидав голову і промовляв у стелю.

— Телефоную... Маркові... Велету...

Горан відчув, як у нагрудній кишені дзизнув згорнутий планшет, і наказав:

— На головний екран, будь ласка.

— *Переводжу виклик на головний екр...*

Асистентка не договорила. На східній стіні зали вималювався прямокутник, із якого в них зосереджено втупився Марко Велет. Останніми роками він, як і Загарія, нечасто вибирався на поверхню, і з незвички після половини дня у ДПМ-скафандрі обличчя йому спухло, а зморшки навколо губів набрякли вологою. Внутрішня камера була широкоформатною — і це ще дужче спотворювало Маркове лице.

— Горане, моє шанування, — захекано привітався Велет.

— Ти як? — Загарія махнув рукою.

— Хочеться зняти підгузок. А ще більше — почухати підборіддя.

Зображенням майнула тінь, а тоді пролунало постукування: Велет випнув щелепу і тюкнув рукавицею об шоломне скло, показуючи, як йому кортить дістатися до щетини, що кіркою вкривала щоки та підборіддя.

— Як хлопці? — поцікавилася Гая.

— Ярема добу не вилазив зі скафандра, каже, поту вже по кісточки, проте тримається.

— Що ви знайшли? — запитав Брайко.

— Тут зсув стався тиждень тому, не більше... зараз, чекайте, глянете...

Велет змінив налаштування. Прямокутник із його обличчям зменшився та перемістився у правий нижній кут, натомість екран вивів зображення з нашоломної камери.

Марко повернувся обличчям до схилу. Стіну кратера навпроти нього розтинала навпіл вертикальна смуга сіро-синьої породи — слід нещодавнього обвалу. Під смугою височів насип із каміння.

— Зсув, — продовжив Велет, — оголив пласт мерзлої породи. Коли Ярема надіслав фото, я подумав, це якась помилка. Водяний лід не може залягати на такій широті. Ми видерлися нагору й у чотирьох місцях пробурили навскісні свердловини: три, три з половиною, шість і дев'ять метрів. Так ось, це не мерзла порода...

Він зробив паузу. В залі для нарад хтось позаду Гаї Кордас розчаровано зітхнув. Дарій Брайко знизав плечима, мовляв що ви хотіли, див не буває: ніякого водяного льоду на низьких широтах. Ось тільки Велет і далі мовчазно поглипував із кута екрана, й поволі до всіх доходило, що його слова суперечать тому, що вони бачать. Високо на схилі двоє розвідників забивали у ґрунт металевий штир із циліндричним MPS-датчиком на кінці — маркер, за яким супутник визначатиме межі ділянки для оформлення заявки в земельному управлінні. Щось було не так. Навіщо Велетові стовпити ділянку з пустою породою?

— Велете. — Загарія прискалив око.

І тоді зазвичай стриманий Марко розплився в широченній усмішці.

— Це не мерзла порода, — пробасив він. — Це чистий водяний лід.

Залою прокотилася хвиля наелектризованого шепоту. Горан відкинувся на крісло. Гая захитала головою. Брайко аж ногами засовав від збудження. Велет дозволив фразі повисіти в повітрі, а тоді додав:

— Вміст H_2O в породі — 95 %.

Найглибші водяні штольні Ацидалійської рівнини за багато тисяч кілометрів на північ від Колоній давали концентрацію не більше за дев'яносто два.

— Правильніше буде: вміст породи в H_2O — лише 5 %, — виправився Велет.

— Ти жартуєш, — вирячився Загарія.

— Ні, Горане.

Велет випростав руку — на долоні лежав шматок сірої породи. Тоді потер пальцем одну з його граней і показав, як з-під пилу пробиваються виблиски льоду. У розрідженому повітрі лід миттєво випаровувався — й над грудкою курився сизий туман із водяної пари.

Кілька людей у залі ахнули. Горан глипнув на Дарія, який погладжував тонкі смужки вусів, а тоді перевів погляд на екран. Вода. Багато води, ще й так близько від Колоній! І це здавалося неймовірним, бо вода для економіки Марса важила більше за нафту для Землі в епоху вуглеводневої енергетики. Вода була потрібна для виробництва ракетного палива, продукування кисню, обігріву помешкань, вимивання солей із реголіту, охолодження реакторів, вирощування сільськогосподарської продукції, зрештою для пиття. Жоден технологічний процес на Марсі не обходився без води. І саме з водою від моменту заснування Колоній у Сімудських долинах був найбільший клопіт.

Більшість великих поселень на Марсі розташовується в низинах біля екватора. Там тепліше, щільніша атмосфера краще захищає від космічного випромінювання, у довколишніх горах вистачає руд і мінералів. Єдине, чого немає в екваторіальній зоні, — це води. Чи то пак льоду^[36]. Впродовж перших десятиліть колоністи практикували використання мобільних установок для випарювання води з реголіту. Вантажили сухий ґрунт у герметичні камери, нагрівали та збирали крихти виділеної з нього вологи. Якийсь час цього вистачало, проте потреби Колоній щороку зростали. На початку 2140-х поселення

в Сімудських долинах споживали шість мільйонів тонн води на рік, і знадобилося б шістсот років, щоб тисяча установок із РТГ на-випарювала таку кількість, тож із середини 2070-х колоністи взялися добувати воду в льодяних шахтах на півночі планети, подібно до того, як на Землі добували вугілля. Утопія, Аркадія, Ацидалійська рівнина — криги там не бракувало, проблема полягала лише в тім, що її доводилося доправляти за три тисячі кілометрів на південь. Навіть зараз, 2141-го, чверть вартості продукції «Томуто» становили витрати на перевезення води. Саме тому знайти пласт водяного льоду за триста п'ятдесят кілометрів від Ньюборна було чимось немислимим.

Велет викинув льодяну грудку та вказав пальцем на схил попереду себе.

— Там ціла плита. Сотні мільйонів тонн. Щонайменше.

— Чому стільки часу її ніхто не помічав? — запитала Гая Кордас.

— Бо ніхто не шукав воду на таких низьких широтах, — відповів Велет.

— Але ж ми її знайшли.

— Випадково. Супутники нічого не фіксували.

— Як таке взагалі можливо? — не заспокоювалася Гая. — Той лід мав би випаруватися мільйони років тому. Там до поверхні метрів п'ятдесят, не більше.

— Не знаю. — Марко похитав головою. — Хай над цим морочать голову геологи. Найважливіше — що ми її знайшли. Плита тепер наша.

З іншого боку стола озвався Іван Вайда, високий чоловік із гороподібними плечима та накачаними грудьми. Пригладивши пальцями борідку-еспаньйолку, він промовив:

— Мої хлопці потрібні?

Незайняту землю на Марсі вважали нічиєю. Будь-хто міг застовпити будь-яку ділянку з єдиною умовою: налагодити її

ефективну експлуатацію протягом трьохсот шістдесяти солів. Якщо за цей час заявник не подавав підтвердження про отримання прибутку із землі, ділянка знову набувала статусу нічії. Система не ідеальна, й усі на Марсі це знали. Траплялося, компанії-конкуренти псували одна одній техніку, обвалювали входи до шахт, сподіваючись перехопити особливо апетитний наділ. Коли вільної землі поблизу Колоній лишилося обмаль, рейдерські захоплення стали заледве не нормою, й за останні два десятиліття всі великі корпорації завели безпекові підрозділи, що дбали про захист землі й активів. Іван Вайда очолював такий у «Томуто».

— Ні, — сказав Горан. — Ніхто про це не знає. І ми оформимо заявку, перш ніж хтось дізнається. — Старий дещо пригадав і зиркнув через стіл на Вайду: — Як там, до речі, твій племінник? — поклав пальцями у повітрі: — Як його? Віктор?.. Валерій?..

— Веремій, — холодно відповів Іван. — Веремій Реус.

Для Горана не було таємницею, що Іван ставиться до племінника з особливою приязню, прихильніше навіть як до рідного сина. Сімнадцятирічний Кирило Вайда був нетямким неробою, натомість Веремій Реус — син Іванової сестри Анни — мав трохи лою під чубом. У п'ятнадцять IPN Services кликали його до свого відділу кібербезпеки. У шістнадцять Epic Games пропонували йому посаду мід-девелопера з можливістю швидко піднятися на рівень старшого розробника, але Вайда вмовив племінника працювати на «Томуто».

— Та начхати, — Загарія махнув рукою. — Він знайшов «щура»?

— Усе не так просто, Горане.

— Тобто не знайшов.

— Це не його робота, Горане, але він шукає.

Місяць тому мешканці Кам'янки почали помічати дещо дивне під час користування месенджером. Власне, саме Веремій

першим забив на сполох. Якогось дня він прийшов до Івана Вайди та показав лог-файл свого профілю. За тиждень програма зафіксувала три входи із пристроїв, до яких Веремій не мав стосунку, без, що важливо, повідомлень про злам чи спробу зламу. І він був не один такий. Акаунти кількох Веремієвих приятелів залишалися активними, коли їх самих у мережі не було, а непрочитані повідомлення перетворювалися на прочитані, попри те що їх не відкривали. Вайда порушив це питання на найближчій нараді — і Ѓоран наказав розібратися. Вайда в тому нічого не тямив і запитав у племінника про те, як можна отримати доступ до облікового запису, не зламуючи пароль? Веремій припустив, що зловмисники зламали якийсь менш захищений застосунок, яким користуються мешканці Кам'янки, наприклад, додаток для замовлення продуктів у BeFresh, вивантажили з нього базу користувачів із паролями й у такий спосіб (люди ж бо часто послуговуються одним і тим самим паролем для різних програм) одержали доступ до акаунтів у месенджері. Припущення було таке собі, проте кращого на думку не спадало, і Вайда розіслав мешканцям Кам'янки рекомендацію оновити паролі. Це розв'язало проблему на певний час, але згодом усе почалося спочатку, й дедалі більше кам'янчан зауважували підозрілу активність у своїх месенджерах.

— Не його робота? — повторив Загарія. — А чим він такий зайнятий?

— Установлює маркери на схилі. — Вайда показав на екран.

— Ми вже закінчуємо, — Маркове лице розгорнулося назад на всю стіну, — вночі я повертаюся. Веремій також.

— Чудово, — кивнув Ѓоран.

Залу між тим наповнив схвильований гомін: усі водночас заговорили про виявлену Велетом льодяну плиту та перспективи, які вона відкривала. Відтепер не доведеться

економити воду під час промивання реголіту. Згодом можна буде взагалі відмовитися від ґрунту, зробивши всі оранжереї гідропонними. Хтось згадав про рибні ферми, давню Фіонину ідею, якій не давали ходу саме через нестачу води.

Марко шепнув до Ґорана:

— Наберете опісля.

— Гаразд, — Загарія закинув голову: — Маріє, кінець зв'язку.

— *Завершено розмову... з Марком Велетом...*

— Що в нас далі? — Ґоран, закликаючи до тиші, постукав кісточками пальців по столу.

Мовчанка запала підозріло швидко. Ніхто не наважувався озватися першим. Зрештою Павло, найстарший Ґоранів син, промовив одне слово:

— Грибок.

Павло був такий самий худий, як і Ґоран, із такими самими небесно-блакитними очима, але без батькової різкості в рухах і колючості погляду.

— Знову? — спохмурнів Загарія.

Павло ствердно похитав головою.

— Червоний Яр поки вдається вберегти від зараження, проте оранжереї на південь від Нойнштадта й куполи у кратері Яла всуціль інфіковані.

— Нічого не можемо вдіяти з цим гадом, — докинула Гая Кордас.

Грибок не шкодив рослинам, але пожирав прикорм для мікроорганізмів, призначених для видалення з реголіту перхлоратів. Це підвищувало кислотність ґрунту, не кажучи про те, що самі по собі перхлорати, чия концентрація збільшувалася внаслідок зменшення кількості бактерій, виявляли паскудну здатність накопичуватися в щитоподібній залозі й зупиняти метаболізм.

— Який рН? — звів брову Загарія.

— П'ять і вісім, п'ять і дев'ять, — відповів Павло.

Щоб рослини росли, водневий показник мав бути не меншим за шість і п'ять.

— Мало, — скривився старий.

— Ми вивалили весь наш дефекат. Дві тонни на гектар. Це понад те, що вже було. — Павлові очі залишалися розфокусованими, ніби він думав про щось інше. — Рівень рН поволі зростає, проте бактерії не встигають відновлюватися. В кожній четвертій оранжереї за Нойнштадтом урожай хиріє. На заході цьогорічні посіви квасолі ми, вважайте, вже втратили.

— Паскудство. — Горан повернувся до невисокого чоловіка із синяво-чорною чуприною, такою густою, що, здавалося, всотує світло з повітря. Шиї в чоловіка не було: голова стирчала просто із пліч, а коли Горан штрикнув її власника поглядом, якимось дивом втиснулася в тулуб іще глибше. То був Горанів середній син, Григир. Горан цвіркнув: — Кажі щось.

— Ми працюємо, батьку.

Григир, хоч і не мав наукового ступеня, очолював групу молекулярних біологів «Томуто». У Мідлдоні функціонувала велика Лабораторія синтетичної біології, але вона перебувала у підпорядкуванні Ради Дев'ятнадцятих. Окрім того, Горан знав, що її керівникові, доктору Вігго Свеннінгсену, приплачує Англада за нелегальне перевиробництво теломіду, який потім переправляють на Землю, а тому волів із ними не зв'язуватися.

— Ми працюємо, — передражнив Загарія. — Як ви працюєте, дармоїди?

— Намагаємося створити мікроорганізм, який знищить грибок.

— Треба не намагатися, а створювати. Скільки ще часу потрібно?

Григир, просячи підтримки, скосив погляд на старшого брата, потім на Дарія Брайка, потім на Гаю Кордас, але ніхто не

зреагував.

— Пів року, може рік.

Більш реалістичним терміном було півтора марсіанського року, тобто тисяча солів, але Григир не насмівся озвучувати таке перед батьком.

— Ти здурів? — з Горанових губів злетіла слина. — За рік ця зараза з'їсть не лише наші рослини, а й нас самих!

— Треба все перевірити, — мляво опирався Григир. — Ти ж не хочеш, щоб мікроорганізм повбивав і грибок, і бактерії? Щоби повторилася Паніка?

Горан відмахнувся.

— Які ще варіанти?

— Виморозити ґрунт, — запропонував Брайко.

— Це означає вивести з експлуатації оранжереї. — Горан мотнув головою. Потім доведеться заново прогрівати ґрунт, наpomповувати атмосферу, запускати черв'яків і бактерії. — Надто довго. Й надто дорого. І не факт, що розв'яже проблему.

— Розв'яже, — Григир спробував відновити розмову. — Грибок гине за низьких температур.

Горан проігнорував його, і тоді Дарій узявся пояснювати:

— Нехай Велет проінспектує все, що зараз підростає, визначить, скільки оранжерей треба залишити, щоб виконати контракт із Радою. Решту ж можемо відкрити. У нас достатній запас міцності, Горане.

— Це допоможе?

— Ну... — Брайко завагався.

— Ну, що? — Горанова брова вигнулася над оком роздратованим знаком запитання.

— Допоможе, але спершу треба з'ясувати походження грибка. Можна вигребти весь ґрунт і завезти новий, за потреби хоч сто разів перелопатити його в інфікованих оранжереях. Але поки не

дізнаємося, звідки з'явилася ця зараза, все марно. Він повертатиметься.

— Є ідеї, звідки грибок? — запитав Ґоран.

Дарій похитав головою.

— Занесли із Землі, — мовив Павло. — Ми вживаємо заходів, щоби він не розповсюджувався, але станом на зараз...

— Знайдіть і зниште цю гидоту, — обірвав сина Загарія.

Дарій, Павло та Григїр перезирнулися. Григїр, відхилившись, щоби батько його не бачив, закотив очі.

— Так.

— Гаразд.

— Як скажете, Ґоране.

— Що там далі? — старий склав руки на столі.

— Кварцова руда, — озвався Дарій.

— Яка ще кварцова руда? — насторожився Ґоран.

— Ми відкрили поклади кварцу неподалік Резерфорда.

Загарія наморщив лоба. Кратер Резерфорда був на височині Терра Аравія за тисячу сімсот кілометрів на схід від Ньюборна.

— Ми маємо розвідгрупу в Аравії? — здивувався Ґоран.

— Ви самі її відряджали три тижні тому, — мовив Дарій.

— А. ну, нехай, — було видно, що Ґоран не пам'ятає. — І що?

— Руда чиста, і поклади достатньо великі, щоби почати розробку.

Діоксид кремнію (основна компонента скла) — це найпоширеніший мінерал на Марсі: реголіт наполовину складається саме з нього. Проблема в тім, що другим за поширеністю складником марсіанського ґрунту є оксид заліза Fe_2O_3 , тобто пил, що надає склу мутності й видалити який надзвичайно важко. Використання кварцової руди замість ґрунту не лише покращило би прозорість, а й здешевило собівартість виплавлення скла.

— З неї вийде скло не гірше, ніж на Землі, — правив далі Брайко. — Зможемо виготовляти й шибки для оранжерей, і дзеркала та фотопанелі. У перспективі потіснимо Planetary Solutions.

Ґоран змахнув рукою, примусивши його замовкнути. Секунд десять розмірковував.

— Тисяча сімсот кілометрів, Дарію.

— Ну-у. — розвів руками Брайко.

— І там бездоріжжя.

— Так, але.

— Це Аравія. Це не гладенька Ацидалійська рівнина. Там повно каміння і кратер на кратері. Як ми, бляха, доправлятимемо її сюди?

— Воно того варте, Ґоране.

— Нам доведеться прокладати дорогу, доведеться з нуля спорудити скловиплавний. склоробний. чорт, я навіть не знаю, як його правильно називати!

— Складувний, — підказав хтось із-за спини Івана Вайди.

— Так, трясця, складувний завод! Доведеться запрошувати фахівців із Землі, й то не одного-двох, а цілий табун, бо ніхто з нас склом раніше не займався.

Дарій метнув погляд на Ельміру Брейгель, фінансистку, що сиділа за Гаєю Кордас, відхилившись так, щоб не потрапляти Загарії на очі. Вона прилетіла на Марс чотири роки тому й у свої тридцять п'ять була наймолодшою серед присутніх. Ельміра могла би переконати старого упертюха, пояснити, що в них достатньо вільних коштів на рахунках, але боялася навіть поглянути на Ґорана, не те що заговорити першою.

— До вікна п'ять земних місяців, плюс шість місяців перельоту, — наполягав Дарій. — Устигнемо. Застовпимо ділянку, запросимо інженерів із Землі й акурат під кінець року запустимо виробництво.

— Не знаю, — Горан вагався. — Треба подумати.

Дарій сперечатися не став.

— Ще питання? — задер бороду старий.

Питання, може, і були, та в Горанові відчувалося якесь нездорове напруження, а тому всі німували.

— Тоді на сьогодні все, — Горан жестом показав, що нараду закінчено. Коли люди почали підводитися, він відшукав очима чоловіка з хвилястим каштановим волоссям неподалік входу та мовив: — Маричу, затримайся.

Чоловіки та жінки, негучно перемовляючись, вийшли із зали для нарад. Усі, крім одного. Іво Марич — стрункий чоловік, начебто п'ятдесятирічний, хоча насправді значно старший, — почекав, поки вони з Гораном залишаться самі, й перемістився ближче до старого.

— Розкажуй, — звелів Загарія.

— Сім дистилляторів пошкоджені до невідновного стану. У двох апаратів тріснули приймачі дистилляту і ще в одного зникла нагрівальна баня.

У фінансових звітах Іво Марич фігурував як «оператор технологічного устаткування у спорудах закритого типу». Цей евфемізм мав на меті приховати той факт, що сферою відповідальності Марича було самогоноваріння. За винятком пива виробництво алкоголю на Марсі підлягало забороні, хоча, крім вікових, обмежень на його споживання не було: будь-якого дня у будь-якому з пабів Мідлдона, Роквейла чи Ньюборна можна було замовити собі до вечері чарку чогось міцнішого за пиво. Привозити алкоголь із Землі коштувало дорого, а тому вже пів століття його нелегально виготовляли на Марсі: на півночі Колоній ірландці гнали кукурудзяний бурбон і ячмінний віскі, на півдні українська Діаспора виробляла кілька сортів горілки й термоядерну полинівку, яку на Землі називали абсентом.

— Це все? — Горан сидів упівоберта, поклавши лікоть на стіл.

— Вони відкрили сорок бідонів із перваком, — Іво замовк. Казати, що весь їхній уміст розчинився в марсіанській атмосфері, було зайвим.

— Сорок? — сикнув Загарія.

— Так.

— І вони хочуть, щоб ми повірили, що це сталося через влучання метеорита?

— Підкинули ось це, — Марич дістав із кишені каменюку завбільшки з апельсин. Чорну пористу, зі срібними вкрапленнями. — Навпроти пролому у вікні.

— Справжній? — роздув ніздрі Горан. — Це справжній метеорит? — Нібито це щось змінювало. — Вони нас за дурнів мають?

— Я відніс камінь до лабораторії. Він не був у космосі. Скельний уламок, звідси, з поверхні. Тож це, радше, щоб постібатися. Ну й за метр від проламу із землі стирчало ось це.

Маричеві пальці прослизнули до кишені та розгорнули на столі перед Загарією крихітний зелено-біло-помаранчевий триколор із цупкої тканини. Ірландський прапорець.

Іво мовив:

— Падді розбили вікно, потрощили апарати, а потім підкинули каменюку й увіткнули в реголіт оцю ганчірку, щоб у нас не виникло сумніву щодо того, хто так учинив.

Горан поцокав язиком. Тиждень тому старший син Іво Марича Устим разом із приятелями Яремою Одноволом і Артемом Стехом прокралися до ірландської віскокурні на півночі Мідлдона та перерізали трубопровід, яким до цеху, де зберігали дошки для бочок, подавали гарячий теплоносій. За ніч приміщення вистигло, дорога деревина, яку падді тягли аж із Землі, замерзла на камінь і частина бочок потріскалася. Горан

розумів, що це так не минеться, й ось позавчора вночі ірландці завдали удару у відповідь.

— Що мені робити? — запитав Іво Марич.

— Що із запасами?

— Маємо двісті літрів спирту в лавових каналах у Драконових горах.

— Вистачить.

— Так. І за тиждень усе відновимо, не хвилюйтеся.

— Гаразд, — Ѓоран покивав. — Можеш іти.

— Е-е... але... що з оцим? — Іво тицьнув пальцем у прапорець на столі.

Загарія якийсь час мовчав.

— Я щось вигадую.

— Вайда запевнив мене, що ми їм цього не подаруємо.

— Не подаруємо. Але на сьогодні ти вільний.

Під час розмови Іво не підводив очей вище від лінії Ѓоранових пліч, одначе після останніх слів подивився старому просто в обличчя. Щось промайнуло у спантеличеному погляді, проте він так нічого й не сказав.

Мовчки, не попрощавшись, Марич покинув залу.

Загарія не обертався від вікна. Кілька хвилин милувався Акрополем і акуратними розкиданими на кремово-коричневій рівнині будівлями, а тоді хрипко покликав:

— Маріє...

— Слухаю, пане Загарія.

— Будь ласка, набери ще раз Велета.

— *Телефоную... Маркові... Велету...*

На стіні проступив сірий прямокутник.

— На планшет. — Ѓоран дістав планшет, розгорнув лише наполовину, потому виловив із кишені навушник і вставив у вухо. — Звук на гарнітуру.

— Переводжу виклик на. планшет. Звук подається на... моногарнітуру.

Марко відповів одразу. Він усе ще стояв біля підніжжя схилу, зосередившись на чомусь угорі. Кілька секунд чоловіки мовчали, потім Велет запитав:

— Їздили до школи?

— Так.

— І як?

— Повернешся — сама розповість. Якщо хочеш почути мою думку, дрищ отримав по заслугі.

Велет повів бровами, та уточнювати не став.

— Що ви вирішили з директоркою? І що його батьки?

— Дав усім просратися. — Ѓоран самовдоволено гмикнув. — Не переймайся цим. Але з донькою поговори. Воно, звісно, кумедно вийшло, та краще такі вистави не повторювати.

— Поговорю, обов'язково.

— І від завтра я відправляю її до Кордаса.

— Надовго? — Марко всміхнувся самими кутиками губ.

— Два місяці. Хай попрацює руками.

— Ну, гадаю, їй не зашкодить.

— Не зашкодить.

Вони замовкли. Велет розумів, що Ѓоран зв'язався з ним не для того, щоб розпитувати про льодяну плиту в кратері Мазурського чи розповісти про Майю.

— Я домовився про зустріч із Флоріаном і Радю, — зрештою сказав старий. — Сьогодні вранці.

— На коли?

— На двадцять восьме.

Післязавтра.

— Гаразд.

— Далі вже нема як зволікати, — супився Загарія. — Маємо з'ясувати все з ними.

Ішлося про ситуацію, яку вони поміж себе називали «проблемою дітей».

— Так, я розумію, — Велет зітхнув.

— Повертайся, підготуємося. — Горан потер пальцями очі. —
Маємо все спланувати.

РОННА

Станція Deep Space Habitat
Середня близькоземна орбіта, 21 200
кілометрів над поверхнею Землі
24 вересня 2141-го

За останні п'ять років це було вже друге тотальне фіаско Ронни. Їй нещодавно виповнилося тридцять шість, але у той момент хотілося, наче дитині, накритися з головою, згорнутися клубком і не вилазити з-під ковдри тиждень. Ось тільки на орбітальній станції не було ні ковдр, ні ліжок і нічого, що за відчуттями могло б їх замінити, тож Ронна, зависнувши перед монітором і догризаючи ніготь на вказівному пальці, не зводила погляду зі статті на сайті інформагенції Associated Press.

THE TOO LATE HEART^[37]

*Семирічний хлопчик помер, не дочекавшись на
трансплантат.*

*Літак, що віз вирощене на орбіті серце, не зміг
приземлитися в аеропорту Даллас/Форт-Ворт через погодні
умови.*

Ронна ворушила губами, неначе подумки проговорюючи прочитане, проте очі кольору розплавленого золота не опускалися нижче за рядок зі словами «погодні умови». Вона фізично не могла просунутися далі. Серце, про яке йшлося в статті, було її. Тобто нею вирощене — чотири дні тому, в цьому самому модулі. Воно мало б урятувати життя хлопчаків. Проте

не врятувало. Через зливу, що не вщухала впродовж шести годин.

Якоїсь миті погляд розфокусувався, літери розпливлися, і Ронна побачила власне відображення у глибині екрана. Худорлявої статури й далеко не красуня. З гострим носом і неспокійними очима. Цупке волосся, що вже забуло, як це — влягатися під власною вагою, стирчало навсібіч, формуючи довкола голови розкуйовджену сферу. Ронна дивилася на себе, а у грудях зріло дивне почуття, якась тоскна порожнеча, що розросталася й мов холодним газом наповнювала її ірраціональною приреченістю.

Ронна вирішила, що буде лікаркою, у тринадцять, коли від крововиливу в мозок померла її мама. За п'ять років вона вступила до Гарвардської медичної школи й до останнього вважала, що займатиметься нейрохірургією. Утім, коли настав час визначатися зі спеціальністю, Ронна обрала трансплантологію. На початку того року одне з найкривавіших злочинних угруповань Китаю — гонконзька тріада «Шуйфонг» — хакнуло базу даних Національної комісії з охорони здоров'я КНР. За даними медичних карток тріада підшуковувала та викрадала донорів. Молодих людей з усіх кінців країни доправляли до захованої в горах Тибетського автономного округу клініки, де хірурги-самоуки вилучали у бранців потрібні органи, а самих їх убивали. У січні 2128-го у мережу потрапив запис, на якому група голих юнаків і дівчат із розлінованими тілами тиснуться одне до одного на морозі. Обведені маркером і пронумеровані ділянки на їхніх тулубах позначали, які саме органи вирізатимуть. Ронна не змогла додивитися відео, хоча й того, що переглянула, виявилось достатньо: щось клацнуло у грудях, і думка вивчитися на нейрохірургиню залишилася в минулому.

Після отримання диплома Ронна продовжила навчання в ординатурі під керівництвом професорки Арлет Шофур'є. Вісімдесятирічна Шофур'є очолювала групу, яка впродовж чверті століття досліджувала проблеми ксенотрансплантації^[38], а саме: генетичне модифікування ембріонів свиней і бабуїнів для досягнення сумісності їхніх органів з імунною системою людини. Старшим асистентом в Арлет був енергійний постдок з Італії Арріго Галеано. Попри різницю у віці, Арріго з Ронною почали зустрічатися, а в жовтні 2132-го, одразу по тому як Ронна завагітніла, побралися. Ронні не так щоб дуже кортіло заміж, однак Арріго їй подобався, вони працювали над одним проектом, і коли наступного дня після того, як вона розповіла про вагітність, італієць запропонував одружитися, пробубніла, що згодна. У червні 2133-го у них народився син — Турі Натаніель Галеано-Кроудер.

За десять місяців після народження сина Ронна повернулася до роботи. Протягом наступного року все було гаразд, аж поки в січні 2135-го не померла Арлет Шофур'є. Ще до смерті професорки постала очевидною хибність припущення про можливість пересадження генетично змінених органів тварин у тіло людини, і учасники досліджень один за одним відколювалися від групи. З десятків людей відмовляли Арріго, проте той нікого не слухав і вирішив продовжувати проект. Він очолив лабораторію, домігся виділення нового гранту і навіть довів справу до клінічних випробувань на людях. Випробування не просто з тріском провалилися, вони виявилися кінцем академічної кар'єри Арріго й ледь не довели його до в'язниці. На щастя, Ронна розлучилася з чоловіком за місяць до того — у лютому 2136-го, щойно дізналася про інтрижку з аспіранткою з Індії Амбікою Барвадекар.

Це стало першим великим фіаско Ронни Галеано-Кроудер: упродовж місяця вона залишилася без роботи, без чоловіка й без конкретних цілей у житті. Зраджена та самотня. З малолітнім сином на руках.

На початку березня 2136-го Ронна переїхала до брата у Вашингтон. Кілька наступних місяців не вистромлювала носа за межі братового будинку та геть не приділяла уваги синові. Трирічним Натаном опікувалася братова дружина й запрошена нею няня. Спливло ще чотири місяці, перш ніж Ронна взялася шукати роботу. Надіслала резюме до Центру трансплантології в лікарні університету Говарда, одержала запрошення на співбесіду та пройшла її так успішно, що головна лікарка відразу повела її на екскурсію. Й ось там, в одній із палат дитячого паліативного відділення, Ронна зустріла семирічну дівчинку з обличчям ангела та хворобою серця, що не давала малій шансів. Ронна не могла відвести погляду, не могла не дивитися... І тоді в голові спалахнула іскра, за нею друга, третя, породжуючи відчуття палахкотливого бенгальського вогню. Головлікарка щось розказувала, проте Ронна не чула жодного слова. Завмерши перед дверима, вона витріщалася на власне відображення, спостерігаючи, як в очах, у всьому її вигляді проступає щось зрадницьке. Вона не могла спасувати. Не мала права.

Ронна вискочила із Центру в сльозах і більше ніколи там не бувала.

Того самого вечора вона засіла за написання заявок на фінансування дослідницької роботи та розсилання листів фармацевтичним компаніям. За наступні три місяці вона отримала з десятків відмов, іще частіше не отримувала відповіді взагалі, аж поки наприкінці листопада у месенджері не вигулькнуло повідомлення від директорки зі стратегічного планування британського фармацевтичного гіганта Kross

Pharmaceuticals. Директорка запросила Ронну до штаб-квартири в Лондоні, де після нетривалих перемовин рада директорів компанії погодилася профінансувати її проєкт.

Оскільки ксенотрансплантація повністю вичерпала себе, Ронна вирішила працювати в галузі тривимірного біопринтингу. Технологія не нова, добре напрацьована, тож єдина пов'язана з нею проблема — це застій у галузі з кінця 2060-х. Медики друкували будь-які моноклітинні тканини на кшталт суглобів, артерій, окремих м'язів чи шкіри, проте на тому все: 3D-друк складних порожнистих органів, які сформовані з клітин різних типів і чиє функціонування неможливе без нервових сигналів із мозку, нікому не вдавався. Під час навчання в Гарварді Ронна дізналася про на той час іще сиру технологію збирання біоматеріалів за допомогою програмованих молекулярних асемблерів. Асемблери давали змогу створювати складні структури з різних типів клітин, і Ронна переконала директорів Kross Pharmaceuticals, що за кілька років на її основі розробить технологію створення штучних сердець. Вона зібрала команду з молодих науковців, знайшла програміста, який тямив у програмуванні асемблерів, орендувала модулі на станції Deep Space Habitat (порожні органи можна друкувати лише в невагомості) і стала до роботи.

Ронна пригадувала те дивовижне відчуття, коли вперше на власні очі бачила, як унаслідок диференціації стовбурові клітини перетворюються на серцеві, а тоді починають скорочуватися в чашці Петрі. Це здавалося магією: навчитися вирощувати клітини серцевого м'яза. Попри те, що вибудувати з них повноцінне серце виявилось непросто (надто тонка тканина рвалася, надто товста призводила до гіпертрофії серця), вона таки добилася свого.

Спливло п'ять років, три з яких Ронна провела на СБО, середній близькоземній орбіті, де навчилася вирощувати

повністю сумісні з імунною системою реципієнта штучні серця. Останній експеримент відбувся три місяці тому, наприкінці червня. З відібраного у піддослідного щура генетичного матеріалу Ронна виростила потрібні клітини, у спеціальній асемблерній камері склала з них щуряче серце, після чого разом з асистенткою Юнією Ромо просто на орбіті пересадила орган тому самому щурові. За два тижні щур уже гасав спроектованою для невагомості кліткою, наче то не йому зробили надважку операцію.

Ронна поміняла ногу, якою трималася за захват для ніг, і знову прилипла до екрана. *The Too Late Heart*. Малий у даллаській клініці через неоперабельний дефект лівого передсердя страждав на серцеву недостатність третьої стадії. Його стовбурові клітини передали на Deer Space Habitat п'ять днів тому. Менш ніж за добу Ронна виростила серце. Яскраво-червоний пульсуючий орган під'єднали до рециркулятора, що проганяв крізь серцеві камери підтримувальний розчин, потім помістили в контейнер і скерували до транспортного термінала на НОО, низькій опорній орбіті, на висоті п'ятисот кілометрів над Землею. Ще за добу спусковим модулем контейнер доправили до затоки на півночі Багамського архіпелагу. Після того як катер берегової охорони підібрав контейнер, його вертольотом перевезли до військової бази на узбережжі Флориди, і вже звідти спецлітаком ВМС до Далласа. Лайнер кружляв на кордоні Техасу три години, але зрештою сів на запасному аеродромі, тож орган потрапив до клініки вранці наступного дня, коли серцевий м'яз уже не скорочувався. За пів години хлопчик помер.

Ронна давно зрозуміла, що найслабшою ланкою її проекту є логістика: доправляти орган зі станції, що обертається на висоті двадцяти тисяч кілометрів над Землею, — це ризиковано й дорого. Вона вже не раз заводила мову про перенесення

лабораторії на низьку опорну орбіту, проте її куратор у Kross Pharmaceuticals щоразу відмовлявся. НОО забита тисячами супутників, заправними станціями для міжпланетних кораблів, транспортними терміналами. Там просто немає місця, тож утримання крихітного модуля на НОО коштуватиме дорожче за будівництво великої лабораторії на середній близькоземній чи високій еліптичній орбітах. Та що там, Kross узагалі пропонували Ронні вирощувати серця на Землі, попри її запевнення, що за земної гравітації це неможливо.

Хоча не це найважливіше.

Ронна торкнулася екрана. Провела пальцем угору, відкриваючи решту статті. Ліворуч у тексті вигулькнула фотографія малого. На знімку йому років п'ять. Змарнілий, із миском темного волосся над лобом і не по-дитячому зосередженими очима. З підключичної артерії стирчить катетер. Ронна відчула, як на очі навертаються сльози. Те серце мало врятувати не лише хлопчика, але і її кар'єру. Він був уже п'ятим її пацієнтом. Четверо інших, яким упродовж серпня пересадили вирощені на орбіті серця, один за одним померли на початку вересня. Причини їхньої смерті не стосувалися роботи Ронни — штучні серця чудово прижилися, проте від усвідомлення цього тільки гіршало. Яка іронія, гірко думала Ронна, щойно вона довела до пуття технологію вирощування сердець, щойно проблема імунного відторгнення стала історією, як з'явилася клята клостридія. Бактерія, яку ніщо не може вбити.

Ронна добре пам'ятала, як усе починалося. Спершу — нічим не прикметний риновірус, який передавався повітряним шляхом. Він спричиняв гарячку й у кожного п'ятого переростав у запалення легенів. Запалення були легковиліковні, летальність становила менше за 0,05 %, а для боротьби з ними використовували антибіотик нового покоління «Аладерал». Три

таблетки долали навіть тотальну пневмонію з ураженням усіх легеневих сегментів. На жаль, разом із хвороботворними бактеріями антибіотик нищив чималу частину кишкової мікрофлори: лактобактерії, ентерококи, еубактерії — словом, багато всього, але не *Clostridium difficile*^[39]. Клостридії в незначній кількості живуть у кишківниках усіх людей, за нормальних умов імунна система та наявність корисних бактерій не дають їм розмножитися. Після «Аладерала» клостридії вибухово плодилися, призводячи до гострого ентероколіту^[40] з повним букетом найтяжчих симптомів: діарея, інтоксикація, лейкоцитоз. Саме собою захворювання не смертельне, але... Ронна, схиливши голову, вперлася підборіддям у груди і стиснула пальцями перенісся. у цій історії було занадто багато «але».

Той штам клостридії, що спричиняв коліт, виявився резистентним не лише до «Аладерала», а й до всіх відомих класів антибіотиків. Ронна пригадувала, як на початку 2139-го у медичних журналах одна за одною виходили статті, автори яких зі щораз більшою тривогою констатували, що той чи той антибіотик є безсилим проти нової клостридії. «Терколозин», «Бактецетам», «Адисепт», як і жодні їхні комбінації, не діяли. Діарея могла тривати тижнями. Спершу помирав кожен четвертий. Улітку 2139-го летальність сягнула сорока відсотків, але оскільки хворих, у кишківниках яких після риновірусної інфекції збунтувалася клостридія, все ще було небагато, загальна кількість смертей лишалася невисокою.

Поки в геномі клостридії не відбулася мутація.

Новий штам не тільки назбирав десятки генів резистентності від інших бактерій, а й цілковито втратив гальма у продукуванні токсинів, і взимку 2140-го від тяжких форм коліту вже помирали пацієнти лікарень, які не приймали антибіотиків.

Навіть незначне послаблення імунітету запускало процес безконтрольного розмноження клостридії. Бактерії з роду *Clostridium* утворюють спори (це дає їм змогу виживати за несприятливих умов), й уже за лічені тижні нова клостридія вибралася за межі лікарняних стін. Завдяки неймовірній живучості вона поширилася світом, наче пожежа. Зрештою новий штам назвали *Clostridium Magnus* (клостридія могутня), а саму хворобу — clodis (скорочено від *Clostridium disease*^[41]).

У квітні 2140-го кількість нових хворих подвоювалася щодня. Коли в інфекційних відділеннях на північному сході США не стало місць, довкола лікарень напнули намети. Коли й вони переповнилися, ліжка розміщали просто на вулиці, вздовж тротуарів. Катастрофічно бракувало крапельниць, фізрозчинів, апаратів штучної імунізації крові, та найважливіше — лікарів. Летальність сягнула шістдесяти шести відсотків.

Ронна на той час була на орбіті й пам'ятала, як, зависнувши перед цим самим монітором, переглядала відеозаписи з Фоллз-Черча, вашингтонського передмістя, де мешкав її брат, Тайрон Кроудер. Хтось зняв ряди високих лікарняних ліжок, вишикуваних обабіч Паркової авеню, й шеренги відер із нечистотами під ними. На зіжмаканих простирадлах лежали химерні покручі, що тільки віддалено нагадували людей. Упродовж дня кожен із них вивергав до десяти літрів білуватих випорожнень із темними кров'яними вкрапленнями. Якщо протягом години після перших проявів хвороби пацієнта не під'єднували до апарата внутрішньовенної регідратації, починалося зневоднення: обличчя зморщувалося, слъзові канали пересихали, кров загусала в судинах. Позбавлені кисню м'язи зводило судомами — аж до розривів. Один за одним відмовляли внутрішні органи. Жертва впадала у стан шоку і, не припиняючи вивергати рідкі випорожнення, помирала.

Ронна пригадувала, як оператор крокував повз ліжка, на яких розметалися бліді, із посинілими губами хворі. Не було різниці між живими й мертвими, лише окремі з іще живих простягали до камери покручені судомами руки. Вони нагадували мертвяків, які постали з могил.

Одразу після першого спалаху клодису Кроудер вивіз дружину та Ронниного сина до літнього будинку в малозаселених горах Біттеррут на заході Монтани. Ронна ж стриміла на орбіті. Наприкінці 2140-го Kross Pharmaceuticals скоротили фінансування, штат зменшився до трьох осіб, однак Ронна не згортала роботу. Навіть на день. До сьогодні.

Із чотирьох перших реципієнтів троє померли від клодису, і це попри те, що після трансплантації їм не прописували імунодепресантів. Причиною смерті четвертого був септичний шок через МРЗС, метицилін-резистентний золотистий стафілокок — іще одну «внутрішню» бактерію, що не піддається лікуванню антибіотиками. У малого, що чекав на серце в даллаській клініці, аналізи не показали ні *Clostridium Magnus*, ні МРЗС, тобто він мав усі шанси вижити після операції, проте... не склалося.

І це виявилось останньою краплею. Рада директорів Kross Pharmaceuticals просто зараз вирішувала долю проекту. Ронну поставили перед фактом засідання ради за добу, вона ніяк не могла встигнути на Землю, тож замість неї до Лондона полетів Кентон Дрейган, програміст. До зали, де проходила нарада, Кентона не запросили, й ось уже півтори години він чекав на рішення директорів у офісному лобі.

Зачепившись пальцями ніг за фіксатор, Ронна розгойдувалася в невагомості. За умовами контракту права на її розробки належали Kross Pharmaceuticals. Що вони з ними робитимуть, якщо надумують закрити проект? А що робитиме вона? Ронна не могла позбутися розчарування, так ніби довго

щось вишукувала в темній кімнаті, тягнулася до чогось важливого, але зрештою намацала самі уламки.

Дзизнув смартлет, сповіщаючи про текстове повідомлення. Вона махнула кистю, перекидаючи його на екран. У правому нижньому куті сплив прямокутник із текстом:

*> Kross задоволені твоєю роботою, претензій
не висувають, але закривають проєкт.
Зателефоную пізніше.*

Ронна ні на що не сподівалася, проте є звістки, підготуватися до яких неможливо. Вона проковтнула гіркий клубок і безпорадно роззирнулася, усвідомивши, що вперше за багато років не знає, як діяти далі.

Смартлет знову завібрував. На екрані вигулькнуло:

> Тримайся.

За секунду надійшло ще одне повідомлення:

*> Я серйозно: не вішай носа.
Ми щось вигадасмо.*

Ронна скривилася. Нічого вони не вигадують. Це кінець. Удруге за п'ять років їй дісталася від життя найкоротша соломинка. Кілька секунд Ронна хиталася з боку на бік, із кожним рухом збільшуючи амплітуду, а потім таки не витримала: звільнила ноги з-під фіксатора, притулила коліна до грудей і, заплющивши очі, уткнулася в них носом.

16:11 UTC [\[42\]](#)

Не розплющуючи очей, Ронна оберталася довкола поперечної осі. Коли прямокутне із заокругленими кутами вікно опинилося над головою, від монітора долинув сигнал про запит на встановлення відеозв'язку.

Ронна випростала ліву ногу і, відштовхнувшись від стіни, прокрутилась у зворотному напрямі. Перед тим як зачепитися за фіксатор, не дивлячись, натиснула «Прийняти виклик». Думала, то Кентон, і здивувалася, коли на моніторі проступило обличчя незнайомки років тридцяти. Симпатична, смаглява, з очима приємного кавового кольору та хвилястим волоссям, що спадало на плечі.

Ронна пригладила власні настовбурчені кучері й наморщила носа, відчувши на долоні вологу: за невагомості краплинам нікуди стікати й у її волосся часом накопичувалося до трьох літрів вологи.

— Докторко Галеано?

— Галеано-Кроудер, — сердито поправила Ронна. — Ви хто?

— Лексі Рівера.

— Що вам треба?

— Я щойно дізналася, що рада директорів Kross Pharmaceuticals припинила фінансування ваших досліджень.

Ронна занесла руку над кнопкою розривання зв'язку.

— Почекайте! — жінка замахала руками. — Не вимикайтеся! Я не репортерка.

Ронна подумала, що слухає її на п'ять секунд довше ніж годилося б, проте затримала палець за сантиметр від екрана. «Я не репортерка». Втім, зупинило Ронну не це. Якби піддалася початковому імпульсу, то останніх слів уже не почула б. Було щось іще. По-перше, Ріверині очі, що немовби говорили й після того, як Рівера замовкала. По-друге, Рівера не скидалася на журналістку-стерв'ятницю на зразок тих, що взяли її, Ронну, в облогу після того, як Арріго прославився на всю галактику, відтрахавши свою аспірантку. По-третє, обличчя Рівери здавалося знайомим.

Ронна відвела палець від монітора та повторила:

— Хто ви?

Лексі всміхнулася.

— Якщо відверто, я таки репортерка. — Помітивши, як Роннина рука смикнулася до екрана, вона замотала головою: — Ні, ні! Будь ласка, вислухайте! — Вона набрала у груди повітря та скоромовкою проторохтіла: — Я пишу про науку для New York Times, веду колонку на сайті Scientific American, а чотири роки тому отримала премію для ЗМІ від Американського інституту біології. Ви були на нагородженні. Навряд чи мене пам'ятаєте, проте могли бачити. Ми точно перетиналися на вечірці після церемонії.

Ронна повільно хитнула головою.

— Я пригадую. — Насправді ні, не пригадувала, проте тепер принаймні знайшла пояснення, чому лице жінки видається знайомим.

— Знаю, ви не в захваті від спілкування зі ЗМІ. — Лексі кашлянула. — Але я зараз в Україні, невдовзі вирушаю до ДДМЗ, там якась незрозуміла ситуація з клодисом, вакцин немає — й регіон може стати осередком другої хвилі захворювання, тобто якщо клостридія знову мутує, то це з великою ймовірністю станеться саме там, і я...

Слухаючи, Ронна швидким поглядом окинула кімнату, з якої телефонувала Рівера: завішене шторами вікно, старомодні меблі, найновішим серед яких на вигляд було не менше як сто років, і вицвілі шпалери на стінах. «Хто, чорт забирай, зараз клеїть шпалери на стіни?»

— Я пишу книгу, — правила далі Рівера. — Про те, як пандемія вплинула на світ. І про те, що людство вступає в епоху неперервних світових епідемій, коли.

— Ми не вступаємо в епоху епідемій, — обірвала її Ронна. — Епідемії були завжди. Ми вступаємо в епоху невиліковних інфекцій, а це означає, що світ скотився до точки, у якій

накопичені за чотири сотні років знання про хвороби стають непотрібними. Вони більше не допомагають рятувати людей.

Лексі енергійно закивала.

— Можна я це використаю на звороті книги?

Ронна зітхнула.

— Що ви хочете почути?

— Визнаю, що, можливо, питати про таке надто рано, але поясніть, чому Kross відмовили. Вони вирішили, що вирощування органів на орбіті нерентабельне? Це через клостридію? Якось пов'язано з тим хлопцем, якому не встигли доправити серце?

— Я дізналася про закриття проекту за хвилину до вашого дзвінка. Я не можу знати ні причини рішення ради директорів, ні тим паче їхніх подальших планів.

— Окей, а що робитимете ви? Яке ваше рішення?

— Припускаю, для його ухвалення мені знадобиться трохи більше ніж одна хвилина.

— Але зізнайтеся: ви ж знали, що насувається. І маєте якесь бачення, куди все рухається. Бо пів сотні років тому нам розповідали про дизайнерські гени та кінець усіх хвороб, що нібито не за горами, а натомість ми отримали клонис-пандемію та змушені відмовлятися від, як я розумію, відпрацьованої технології вирощування людських органів.

Ронна кілька секунд німувала. Потім:

— Ви справді пишете книгу про пандемію?

— Гаразд, — Рівера підняла долоні, немовби показуючи, що здається. — Я не одержувала премії Американського інституту біології. І пишу не про науку. Ну, не зовсім про науку. Але я була на тій церемонії та справді працюю над книгою. Я прилетіла до України, щоби.

— Лексі, на все добре.

Рівера подалася вперед, обличчя зайняло весь екран.

— Заждіть! Останнє запитання! Єдине, що я хочу почути.
Роннин палець наближався до кнопки розривання зв'язку.
— ...що ви скажете про новий проєкт вашого чоловіка?
Ронна сахнулася і, якби не захват для ніг, відлетіла б до стіни.
— Що ви сказали?
— Новий проєкт, — Лексі дивилася на неї так, ніби намагалася загіпнозувати, — вашого чоловіка.
— Колишнього чоловіка, — просичала Ронна.
— Звісно. Колишнього.
«Розривай. припиняй це. не слухай її.», — стукало в Ронниній голові. Натомість вона стиснула долоню в кулак і напруженим голосом запитала:
— Що за проєкт?
— А ви не знаєте?
Півсекундне вагання.
— Ні.
— Доктор Арріго Галеано збирається вирощувати члени, — виголосила Рівера. — Для китайців. І запевняє інвесторів, що залучив до цього й вас.
У сусідньому модулі, мугикаючи під ніс якусь мелодію, працювала Юнія Ромо. Її тихе монотонне наспівування не затихало й на мить. Після Рівєриних слів мугикання урвалося й запала така тиша, що стало чути, як шипить, проходячи крізь фільтри, повітря.
Ронна видушила з рота слабке сичання й лупонула по кнопці вимикання монітора.
Обличчя Лексі Рівєри зникло, а екран потемнів.

16:27 UTC

З технічного погляду слова *deer space*^[43] у назві найбільшої з будь-коли виведених на орбіту автономних станцій не

відповідали дійсності. Двадцять одна тисяча двісті кілометрів над рівнем моря — це, певна річ, достобіса високо, та все ж недостатньо, щоб говорити про «глибокий космос». Проектувальники переконували, що на момент вибору найменування на вищих за СБО орбітах не було жодного житлового модуля, хоча більш прозаїчне пояснення полягало в тому, що назва компанії, яка споруджувала Habitat, звучала саме Deep Space Resources.

Хай там як, навіть за вісімдесят років після введення в експлуатацію перших житлових блоків станція Deep Space Habitat залишалася найбільшим рукотворним об'єктом у космосі. Сто сорок тисяч кубічних метрів герметичного простору, понад дві тисячі окремих модулів і сімдесят п'ять тисяч тонн обладнання забезпечували комфортне проживання тисячі п'ятдесяти постійних мешканців. Кільканадцять приватних контракторів використовували станцію для дослідження надпровідності, мікробіологічних експериментів, тестування новітніх засобів життєзабезпечення в умовах невагомості, обслуговування гірничих апаратів, що розробляли навколоземні астероїди, а також як перевалочний хаб для доправлення на низьку навколоземну орбіту вантажів із Місяця.

Ронна не могла знайти собі місця. Щойно заплющувала очі, перед внутрішнім зором вимальовувалось обличчя Арріго. Образ був розмитим: вона не бачила Арріго півтора року, взагалі не знала, чи він живий, зате тепер...

«О боги, яке було б щастя, якби той нікчема здох від клодису».

До модуля зазирнула Юнія. Спостерігши, що обличчя Ронни аж почорніло від припливу крові, вона не ризикнула прокрадатися до приміщення та повисла у стикувальному шлюзі. Ронна її не помічала. Вона схопилася руками за монітор, опустила тіло та натиснула на кнопку ввімкнення. Коли екран

спалахнув, прогорнула список контактів, відшукала рядок з іменем колишнього чоловіка і тицьнула пальцем в іконку виклику.

Хвилину відповіді не було. Зрештою на екрані проступило заспане обличчя Арріго на тлі стіни з бурою плямою. Ронна відзначила, як колишній постарів. Тобто він не був старим, поки що, але змінився від часу їхньої останньої зустрічі: на тім'ї не лишилося волосся, шию прикрасили складки, а півмісяці набряків під очима стали завтовшки з її мізинця.

— Викладай, що це за історія з членами, — вишкірилася Ронна.

Арріго пальцями розгладив мішки під очима та прогудів:

— Ти знаєш, котра година?

— Мені по цимбалах, котра в тебе там година! — загорлала Ронна. — Продирай очі й розповідай, у що ти мене втягнув!

Він поводив долонями по щетині. Камера зсунулася, відкривши огляду ліворуч на екрані край матраца, вкритий м'ятим простирадлом.

— Чула про лейтенанта Берардо Б'яджіотті?

— Ні.

— Уся мережа про нього гуде.

— Ні!

— Це морпіх, колишній вояк із натівського миротворчого контингенту в Донецькій демілітаризованій зоні. Останні два роки працював на «Фронтекс»^[44] в Алжирі.

— Це нічого мені не каже.

— Два тижні тому, — мовив Арріго, — лейтенант Б'яджіотті підірвався на протипіхотній міні на півдні Алжиру. Бідолаха вцілів, але йому відірвало обидві ноги по коліна і член із мошонкою. Протези для ніг йому сяк-так склепали, а ось із членом... ну, розумієш. Йому пришили щось, що за формою

нагадувало член, а насправді було безживним шматком м'яса. Виписавшись із госпіталю, Б'яджіотті подав до суду на «Фронтекс» через те, що під час підписання контракту його не попередили про неможливість відновлення після травм певного типу. І тоді мене осяяло. Я раптом подумав...

Ронна заплющила очі. Ні, ні, ні. Це не може бути правдою. Це не може відбуватися з нею. Не може.

— ...подумав: це ж золота жила, Ронно! Забудь про свої серця! Ну ж бо разом вирощувати члени!

«Будь ласка, Господи, зроби так, щоб усе виявилось сном. Зроби так, щоб коли я розплющу очі, його не було на екрані».

Але, певна річ, коли Ронна підняла повіки, Арріго Галеано нікуди не подівся.

— Ти ж це не серйозно, еге ж?

— Я прочитав статтю про одного малого, який гігнув, не дочекавшись на орган з орбіти. — Роннині вилиці напружилися, проте Арріго не зважав. — І про тих чотирьох, що гігнули перед ним. Розумієш, чому я не цікавлюся, як у тебе справи? Kross іще вливають гроші у твій проєкт?

Він спостеріг, як Роннині очі набули хворобливого жовтуватого відтінку, й витягнув губи трубочкою:

— О-о-о... О-о-о... Що, вже? Справді? Kross прикрили крамничку? Яка прикрість. — Чоловік з удаваним співчуттям похитав головою. — Але чому ти мовчиш?

Ронна не розтуляла губів.

— Коротше, поки ти б'єш байдики на орбіті, я дослідив ринок. І ти не уявляєш, ти зараз мені тупо не повіриш. Ану, як гадаєш, скільки китайців ладні платити за те, щоби пришити собі товстіший і довший член? Ну, вгадай!

— Арріго.

— Просто спробуй! Не хочеш? Байдуже. В анонімному опитуванні серед трьохсот тисяч респондентів двісті тридцять

тисяч заявили, що хотіли би продовжити або потовщити статевий член, і кожен третій виказав готовність заплатити за операцію сотню тисяч євро.

— До чого тут гроші? — крижаним голосом проказала Ронна.
— Тобі не цікаво, що станеться з бажанням китайців пришити собі товстіший член, коли вони дізнаються, що у нас не залишилося дієвих антибіотиків і після операції вони ризикують померти від інфекції?

— Відмовляєшся допомогти?

— Ти глухий?

— Ні, це ти мене не чуєш. У мене є спонсори. Для початку дають сорок мільйонів. Стосовно інфекцій. ну, ми якось вирулимо. Використовуватимемо одноразові герметичні бокси, триматимемо клієнтів у цілковитій стерильності, поки шви не загояться. Повір, вони платитимуть стільки, що ми для кожного відкриємо окрему операційну.

— Це не спрацює. Ти знаєш це не гірше за мене. Інфекції є внутрішні: МРЗС, ВРЕ^[45], новий штам клостридії врешті-решт. Їх ніхто не підхоплює, вони завжди всередині.

— Сорок мільйонів, Ронно. Без зобов'язань. У тебе три модулі та тридцять тонн обладнання на орбіті, і подумай, що буде, щойно Kross припинять платити за оренду стикувальних доків?

— Арріґо пальцями показав, як модулі злітають з орбіти та мчать донизу. — Бум! Усе, що ти створила за п'ять років, згорить в атмосфері. Тобі це треба?

— Ти не розумієш? — Ронна ледве стримувалася, щоби знову не зірватися на крик. — Люди з пересадженими органами помиратимуть від інфекцій!

Він змахнув руками:

— Чому це тебе обходить?

Ронна застигла з роззявленим ротом, а тоді відвернулася. Вона раптом пригадала, як Арріго зрадив її. Того дня мережею ширилося вірусне відео з назвою «А в Убері весело»: якийсь таксист записав, як парочка, яку підвозив, злягалася в авто. Водій сперся руками на кермо та тримав телефон так, щоби камера частково захоплювала його глумливо викривлене обличчя, а частково — неподобство на задньому сидінні. Пасажир — високий чоловік із сутулими плечима — розташувався спиною до водія. Пасажирка — фігуриста дівчина з довгим волоссям — лежала під ним, обличчям догори та задерши ноги. Чоловік приспустив штани і, не помічаючи, що їх знімають, прилаштувався на пасажирці. Попри погану якість, Ронна впізнала у пасажирці Аррігову аспірантку Амбіку Барвадекар. Потім роздивилася родимку на лівій сідниці чоловіка та збагнула, що то Арріго. Ролик набрав вісім мільйонів переглядів за перші пів години. До кінця доби всі спільні знайомі довідалися, хто на тому відео. Але найгірше те, що Арріго до останнього впирався, запевняючи Ронну, наче то не він на записі.

Ронна повернулася до монітора й утупилася в обличчя на екрані. Невже він завжди був таким? Задовго до розлучення вона усвідомила, що Аррігова енергійність — це просто результат холеричності, а його начебто винахідливість — ніщо інше як дратівлива звичка хапатися за будь-які, навіть цілковито пропащі ідеї. Він завжди був із тих, хто здатен продати сніг ескімосам, але те, що Ронна спостерігала зараз, ні в які ворота не лізло. Вона не могла повірити, що колись мала почуття до чоловіка, який тепер витріщався на неї з темної кімнати.

— Жаль, що я не можу імплантувати тобі нові мізки, — проказала вона і розірвала зв'язок.

Кілька секунд Ронна висіла перпендикулярно до екрана, потім, узявшись за кут монітора, опустила ноги, зайшла в Google й увела в пошуковому рядку ім'я «Лексі Рівера».

Репортерка дописувала у пів десятка видань, зокрема й у New York Times, але не в Scientific American. Кілька колонок були про перевитрати коштів компанією Biogen головним урядовим підрядником, який розробляв вакцину проти клодису. Стиль статей був крикливий і в'їдливий, теми висмоктані з пальця, зате кількість переглядів зашкалювала.

Ронна перемкнулася до вікна відеоконференцій, на панелі останніх контактів виокремила Ріверу й натиснула «Виклик».

Коли налагодився зв'язок, екран показав ошелешену Лексі. Та сиділа з виглядом, ніби їй зателефонував Папа Римський власною персоною.

— Хочете крові? — войовничо запитала Ронна.

— Е-е...

— Ладні на що завгодно заради крикливих заголовків, кліків і репостів?

Рівера розгубилася.

— Докторко Галеано-Кроудер, я таки пишу книгу. Я розумію, що ми з вами не. — вона роззирнулася, показала рукою собі за спину. — Просто погляньте, де я сиджу. Схоже на нью-йоркський офіс?

— Отже, слухайте. — Ронна пропустила її слова повз вуха. — Ви знаєте, чим я займалася до того, як вирушила на орбіту?

Лексі наморщила лоба.

— Щось пов'язане з пересадкою органів від мавп і свиней?

— Правильно. Це називають ксенотрансплантацією. Ембріони свиней чи бабуїнів генетично модифікують так, щоб після пересадження їхні органи не відторгала імунна система людини. Ми працювали над цим роками, і доволі успішно, а потім проєкт зазнав фіаско. Пояснити чому?

— Ну.

— Чули щось про транспозони?

— Е-е-е.

— Це ділянки ДНК, які можуть пересуватися у межах геному. Здебільшого залишки древніх вірусів. Звідки вони беруться? Іноді вірус, проникаючи в організм, замість воювати з імунною системою вирішує скласти зброю та вбудовує свій геном у ДНК. Вірусу як такого більше не існує, зате його геном продовжує копіюватися з покоління в покоління разом із генами організму. Не найгірша еволюційна стратегія насправді. У нас із вами майже половину геному становлять такі ось гени-привиди. Транспозони здатні переміщатися геномом, перескакувати з місця на місце, що може зруйнувати той чи той ген. Скажімо, якщо транспозон приземляється серед гена фактора згортання крові — все, ви більше не маєте білків, які відповідають за згортання крові, зате маєте гемофілію. Таке стається нечасто. Знаєте чому? Тому що транспозони з'явилися давно, і наш геном навчився давати їм раду. Ви ще зі мною?

— Так.

— Я вже завершую, ще трохи. Так ось, проблема з ксенотрансплантатами, тобто органами бабуїнів чи свиней, придатних для пересадження, полягала в тім, що разом із ними в людський геном потрапляли чужорідні транспозони — такі, з якими геном людини не знав що робити, бо він їх ніколи раніше не бачив. Ми називали їх «сплячими красунями»: поки «спляча красуня» сиділа в тілі тварини-донора, все було гаразд, але щойно опинялася в організмі людини, починалося пекло. Захисні системи не розпізнавали транспозон, він безперешкодно стрибав між хромосомами та руйнував усі гени на своєму шляху. Що ще гірше — процес каскадно наростав: «сплячі красуні» вивільняли питомо людські генетичні паразити, їхня кількість збільшувалася, в геномі

накопичувалися мутації і в багатьох реципієнтів розвивався рак.

Юнія Ромо просунулася на пів корпусу досередини модуля й завмерла, тримаючись рукою за край стикувального шлюзу.

— Пухлини росли, наче гриби після дощу, — пояснювала далі Ронна. — У буквальному сенсі. Їхній ріст можна було спостерігати неозброєним оком. Я намагалася зупинити колишнього чоловіка, та це відбувалося вже після того, як він... як ми розлучилися. Тож коли я спробувала зчинити галас, доктор Ґалеано переконав наглядову раду в тому, що я мщуся через ревності. Пізніше, коли ті вісліюки нарешті допетрали, що добровольці мруть від жахливих форм раку швидше, ніж померли б із хворим органом, доктор Ґалеано спробував усе зам'яти. Мовляв, реципієнти й так померли б, то навіщо наголошувати на тому, що вони померли від чогось іншого?

Лексі дивилася на співрозмовницю широко розплющеними очима.

— Не розумієте, навіщо я це говорю? — фрази зміїлися з Ронниного рота. — Однією з причин, чому доктор Ґалеано примудрився уникнути в'язниці після того, як усі реципієнти, що брали участь у випробуваннях, померли, виявилася неспроможність обвинувачення довести, що він знав про ризик виникнення агресивних форм раку. Проте повірте мені, пані Рівера, він знав. Доктор Ґалеано все чудово усвідомлював і зобов'язаний був закрити проєкт, натомість наполог на клінічних дослідженнях із залученням людей.

У Рівери щелепа відвисла.

— Що? — Ронна смикнула головою. — Щось не так? Історія недостатньо скандальна?

— Я. е... Що ви хочете, щоб я із цим зробила?

— Ви репортерка чи хто? Я маю вчити вас, як обходитися з такою інформацією? Робіть, що вам вдається найкраще:

накидайте лайно на вентилятор.

Ронна розірвала зв'язок, відштовхнулася від екрана, відлетіла до стіни, вздовж якої кріпилися щурячі клітки, й забилася в куток за ними. Її асистентка — мініатюрна, із зеленими очима та рудим волоссям — наважилася впливти до модуля. Юнія повисла в повітрі за два метри над керівницею.

— Чого витріщилася? — задерла голову Ронна.

Юнія за словом до кишені не лізла, тож анітрохи не знітилася.

— Тому макаронникові треба було накрутити хвоста п'ять років тому.

— Нам обрізали фінансування, — буркнула Ронна.

— Наскільки?

— Я сказала обрізали, а не скоротили. Проект скасовано. Це кінець. Від завтра ти безробітна.

«І я теж».

Ронна чекала, що хоча б це розворушить напарницю, проте та лише знизала плечима:

— Гаразд.

Зітхнувши, вона випросталася:

— Треба спакувати все, що можна спустити на Землю.

— Треба то треба.

І Юнія, розвернувшись, пірнула назад у шлюз.

Зоя

Кратер Ледерберг
300 кілометрів на захід від Ньюборна
Рак 27, 46^[46]

Третя камера не працює, — Зоя показала на триногу із закріпленою на кінці прямокутною пластинкою та висунутим із неї об'єктивом.

Ар'я Теранен, двадцятичотирирічна фінка з фігурою атлетки й волоссям і бровами такими світлими, що здавалося, наче вони вкриті інесм, схилилася над пультом.

— Сигнал іде.

На ній, як і на Зої, був еластичний скафандр, лише трохи обшарпаніший: неопренові вставки на колінах витерлися, а ущільнення під шоломом вкривали зигзаги тріщин.

— Індикатор не горить, — сказала Зоя.

— Зараз. — Ар'я натиснула на кнопку, що виводила зображення з третьої камери на екран пульта. — Картинка є, фокус є, і... запис також. Усе гаразд. Мабуть, то індикатор.

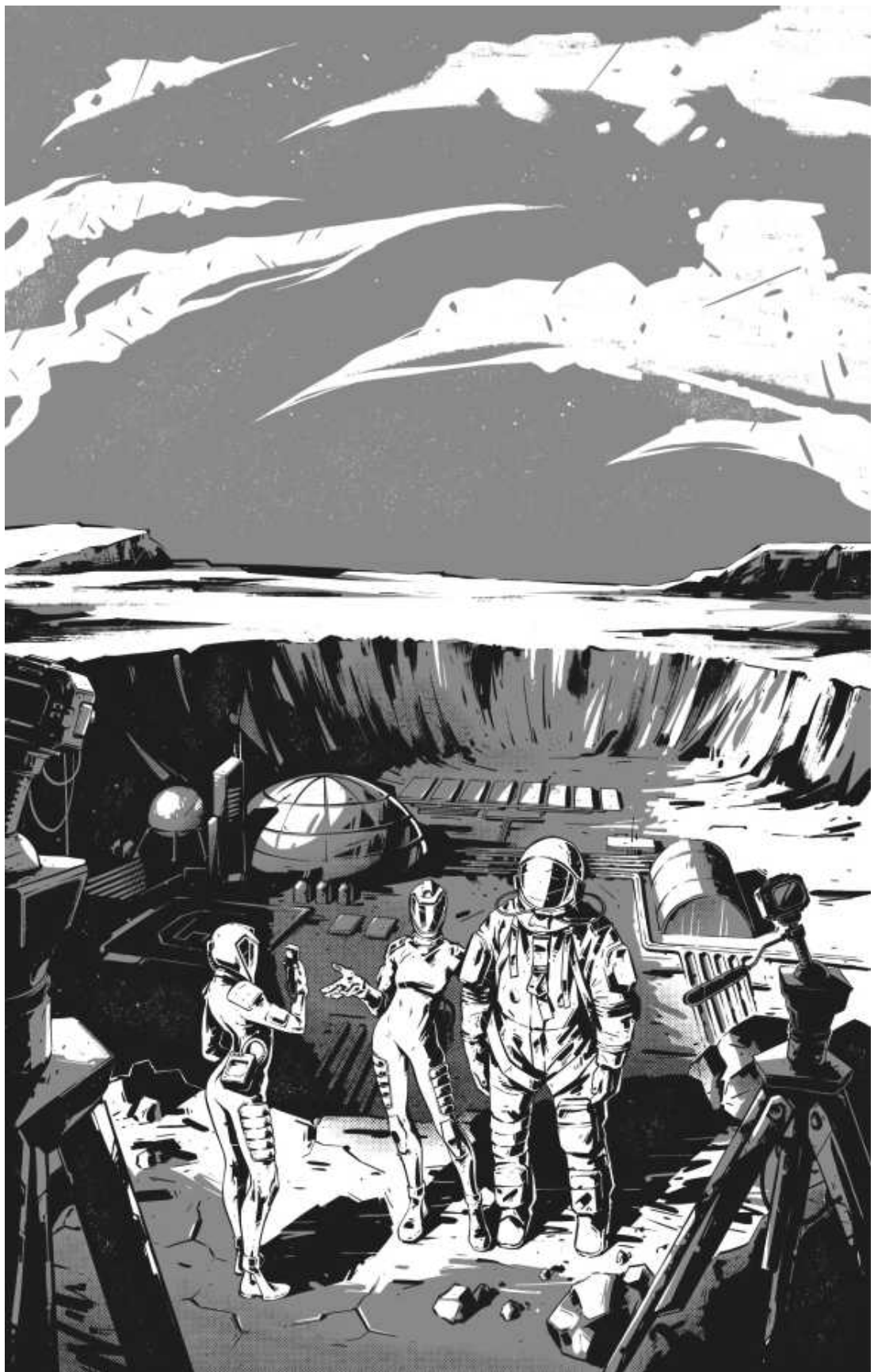
— Добре, — Зоя покивала, потім показала «окей», з'єднавши в кільце великий і вказівний пальці. Попри те, що прилетіла на Марс п'ять земних років тому, вона досі забувала, що під час роботи на поверхні варто послуговуватися жестами, бо вираз обличчя за шоломним склом важко роздивитися. Зоя вказала на триногу: — Переставимо до краю?

— У мене чудовий ракурс. Під час монтажу наблизимо.

— Окей.

Кратер Ледерберг височів акурат на лінії HLB — умовній межі, що перетинає всю планету, відділяючи південні

високогір'я від рівнин на півночі, — й належав до так званих кратерів-привидів. Він був старий і добряче поруйнований давніми селевими потоками: від загостреного краю на поверхні лишилася ледь піднята кільцева структура, а дно вистеляв пласт осадових порід. Зоя та Ар'я встановили три камери на пригірку над південним його схилом і тепер спрямували погляди на північ, де серед кряжів пролягала ґрунтова дорога — дві колії з утрамбованої породи, що з'явилися після проходження гусеничних машин. Дорога тягнулася зі сходу. Петляючи між дюнами, заповзала у кратер, після чого завертала

на південь і підходила до скупчення технологічних будівель, розкиданих під схилом. Між будівель стояла техніка: навантажувачі, самоскиди, електровози з хвостами із кривобоких вагонеток — усе червоне від пилу. Вгорі на схилі прилаштувалися кілька зовсім монструозних, заввишки, напевно, метрів із десять, машинерій.

Понад дорогою розгортався шлейф пилу.

— Це він, — мовила Ар'я.

Над гребенем однієї з дюн вигулькнула верхівка велетенського всюдихода, такого самого занехаяного, як і решта техніки у кратері.

Зоя поглянула на смартлет.

— Вчасно.

— Ага.

— Ти записуєш?

— Ні.

— Увімкни великий план, зніми, як наближатиметься.

Ар'я поклацала кнопками на пульті, а тоді повернулася до Зої.

— А ти готова? Можемо зняти підводку, поки він під'їжджає.

— Його буде видно?

Ар'я зиркнула на екран.

— Так.

Зоя вималювала в уяві кадр і замахала руками:

— Так, так! Чудова ідея. Погнали!

— Три кроки назад, — туплячись у монітор, скомандувала

Ар'я. — Тепер лівіше, бо затуляєш відвали використаної породи.

— Насрати на них, — нетерпеливилася Зоя.

— Нє, вони прикольні.

— Ну, гаразд, — Зоя відступила вбік.

— Отак добре.

— Виблиски? — сонце висіло за спиною операторки, тож Зоя цікавилася, чи спалахи на склі не засвічуватимуть камеру.

— Усе ідеально. — Ар'я вказала на триногу біля себе: — Говориш на камеру номер один. Якщо треба, друга також працює постійно.

— Окей, тоді я готова.

Ар'я піднесла над головою руку.

— І... — різко опустила її, — поїхали!

Зоя стала впівоберта до камери і якийсь час удавала, ніби щось видивляється на півночі. Всюдихід вибрався з-за дюн і сунув до схилу. З-під титанових коліс вихоплювалися клуби порохняви. Зоя роззирнулась, підняла із землі шматок породи й повернулася до камери.

— Друзі, це знову я — Зоя-з-Марса, ваші вуха та очі на запасній планеті, що врятує людство в разі катастрофи на Землі. — Пальці погладжували камінець. — І сьогодні за моєю спиною кратер Ледерберг, одна з ударних формацій на межі між височиною Лунае та низовиною Хриса. Просто зараз улоговиною позаду мене наближається гірничий інженер Ліам Роорд. Пан Роорд прилетів на Марс із Нідерландів, оселився вдалині від Колоній і відтоді двадцять років заробляє на життя, видобуваючи алюміній. Я здогадуюся, що ви щойно подумали: ну, приїхали, Зоя знімає відео про алюміній. Але не кваптеся перемикати, нудно не буде. Бо насправді цей епізод не про видобування металу. — Вона відкинула шматок породи; той повільно, так наче був із картону, прокрутився в повітрі, впав на пісок і покотився схилом. — Насправді сьогоднішній влог про теломід. Про те, як найбільша принада Марса перетворюється на його найгірше прокляття.

Зоя зупинилася.

— Знято! — прогорлала Ар'я.

— Усе добре?

— «Найбільша принада перетворюється на найгірше прокляття». Геніально!

— Ай, заткнися, — Зоя не розуміла, чи Ар'я жартує, чи хвалить щиро, і відмахнулася.

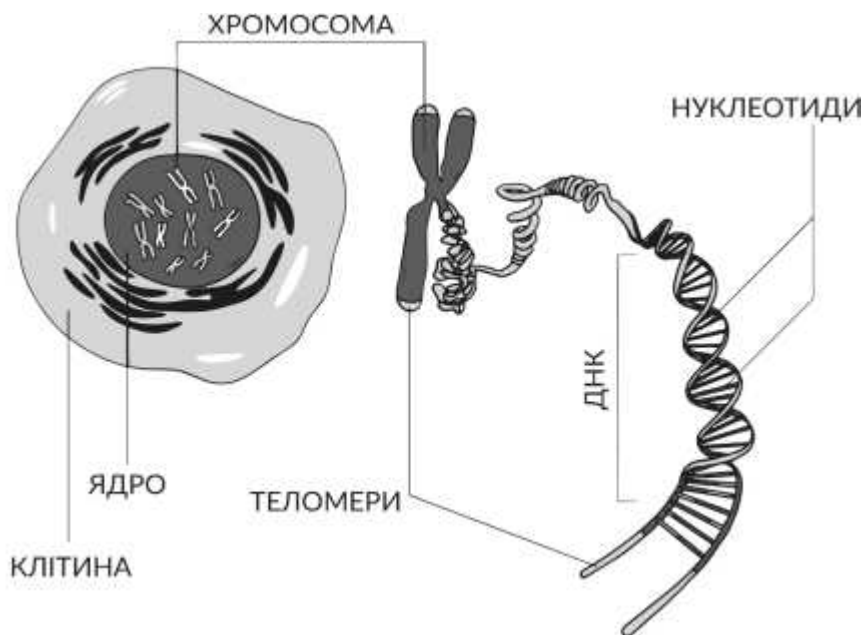
Насправді ж вона відчувала таке саме збудження. До сьогодні найбільше переглядів збирали її влоги про сходження на Олімп, велике інтерв'ю з Еландоном Торндайком, першим народженим на Марсі, а ще історія паралізованої молодої жінки, яка після травми хребта залишилася на Марсі й улаштувалася диспетчеркою в орбітальному центрі керування польотами. Кожне з них набирало по мільярду переглядів протягом місяця, та Зоя сподівалася, що епізод про теломід має всі шанси подолати позначку в півтора мільярда. Щонайменше.

Номінально теломід був препаратом для усунення наслідків впливу космічної радіації. Його розробили в компанії Biogen для астронавтів першої марсіанської місії. На той час мало хто знав, як саме людське тіло прореагує на тривалий переліт. Одні вчені стверджували лише про незначне зростання ризику захворіти на рак, інші ж переконували, що за два роки заряджені частинки, якими наповнений космічний простір, пошматують мізки астронавтів так сильно, що на підльоті до Марса вони не зможуть туалетом скористатися, не те що керувати спусковим модулем. І так з'явився теломід. Його терапевтична дія базувалася на використанні ферменту теломерази, що давав змогу відновлювати довжину теломер, особливих структур на кінцях хромосом, чиє основне завдання — захищати людську ДНК. Клітина з довшими теломерами відзначається геномною стабільністю, тобто здатна ремонтувати проблемні ділянки власної ДНК. Теломери коротшають під час кожного поділу клітини, а вживання теломіду дозволяло зберігати їхню довжину й відтак запобігати пошкодженням ДНК у польоті чи на незахищеній магнітним

полем поверхні Марса. Це зводило майже до нуля ризик захворіти на рак. Але не тільки.

Теломід мав важливу побічну дію. Таку важливу, що без неї польові станції в Сімудських долинах ніколи не стали б багатолюдними Колоніями.

Більшість старечих хвороб розвивається, коли через укорочення теломер проявляються генетичні вади організму, і теломід, утримуючи теломери довгими, зупиняв процес старіння. Про це заговорили, коли перші колоністи стали повертатися на Землю з вигляду молодшими, ніж вирушали у політ. Певна річ, безсмертя теломід не забезпечував. Він не вберігав від інфекцій, із невідомих причин не запобігав хворобі Альцгеймера й низці інших нейродегенеративних захворювань, але старечі хвороби здебільшого все ж відвертав.

На початку 2070-х теломід зі зрозумілих причин заборонили на Землі. На Марсі ж навпаки препарат був життєвою потребою. Його виготовляли в мідлдонській Лабораторії синтетичної біології та безоплатно надавали всім колоністам. Це стало основною причиною чотирикратного збільшення потоку

переселенців упродовж 2080-х: потенційний колоніст більше не обирав між порівняно хорошими умовами на Землі й можливістю непогано заробити на Марсі. Тепер вибір стояв між щонайбільше сотнею років на материнській планеті та перспективами прожити набагато довше на Марсі. А це вже було неабищо.

Зоя спостерігала, як шестиколісний всюдихід повзе схилом. Коли ровер підсунув ближче, виявилось, що то один із найстаріших марсіанських ATV — Toyota Type 44. Марсохід програвав у швидкості й економічності більш сучасним «Роамеру» та «Дастеру», зате на планеті не існувало рельєфу, який «Тип 44» не зміг би подолати. Хіба що на прямовисні скелі не дерся.

Ліам Роорд зупинив свій ATV неподалік пригірка, на якому чекали Зоя й Ар'я, і вибрався назовні. Зоя помахала й усміхнулася, попри те, що Роорд навряд чи бачив її обличчя. Інженер махнув у відповідь і перевальцем рушив до дівчат.

— Твій вихідний не закодовано, — нагадала Ар'я, — він уже може тебе чути.

Зоя, не припиняючи всміхатися, показала великий палець. Потім тихо запитала:

— Ти долучатимешся?

— Ні, — Ар'я покрутила кистю, що означало заперечення.

Отже, Зоя її чутиме, а Ліам Роорд — ні.

— Гаразд.

Ліам наближався.

— Ар'є, будь ласка, під'єднай пана Роорда, — солодкавим від надміру приязності голосом проказала Зоя. — Так... — Вона повернулася до інженера і постукала пальцем по шоломному склі навпроти вуха: — Пане Роорд, ви мене чуєте?.. Прийом, прийом!

І тут налагодився зв'язок. Ефір сповнило поклацування, яке лунало всередині старого пневматичного скафандра, та хрипке Ліамове дихання, що контрастувало з життєрадісним голосом Зої. Зоя наморщила носа. Біс із ним, із диханням, але клацання. доведеться помучитися в аудіоредакторі, щоби прибрати його. Втім, на її голосі це ніяк не позначилося:

— Я вас чую, прийом. А ви мене?

— Чую вас добре, Зоє.

— Чудово, пане Роорд!

— Ліам. Звертайтеся до мене просто Ліам.

— Гаразд, Ліаме! Як почуваєтеся? Скажіть «хело» глядачам мого каналу!

Чоловік утупився в Зою так, ніби вона попросила його роздягтися.

Зоя почула, як реготнула Ар'я, а тоді з тією самою награною бадьорістю виголосила:

— Гаразд, розповідайте, чим ви тут займаєтеся.

Роорд зупинився біля неї, поставив руки на пояс і окинув поглядом техніку вниз.

— Я інженер. Гірничий інженер.

— Так, це дуже цікаво. — «Господи, який він нудний». — І чим ви займаєтеся?

Пауза. Ще один промовистий позирк на дівчину.

— Видобуваю алюміній.

— І як ідуть справи?

У горлі Ліама щось вогко клацнуло. Зої здалося, наче він стримується, щоб не бовкнути чогось такого, про що потім жалкуватиме.

— Погано, — зізнався чоловік.

Над Зоїним вухом пролунав голос Ар'ї:

— Нехай щось покаже.

— Покажіть, у чому полягає ваша робота.

— Ви хочете, щоб я запустив усі... усе...

— Ні, ні, — Ар'я аж руками замахала. Роорд переводив погляд із неї на Зою й назад. — Бога ради, хай просто розповість.

— Просто розповідайте, — мовила Зоя. — Стисло.

Роорд підступив до краю схилу.

— Ну... е... алюміній видобувають із глинозему. Глинозем — це компонента мінералу бокситу. І я, значить, починаю з того, що готую породу до підриву. отам, — він тицьнув пальцем у видолинок із розсипчастими схилами коричневого кольору. — Пробурюю у скелі кілька шпурів^[47].

Зоя не знала, що таке шпур, але вирішила не перебивати. Пошукає в мережі та зробить текстову вставку. Або виріже. Ліам продовжував:

— ...закладаю вибухівку, підриваю її та навантажувачем згрібаю все в самоскид. Потім везу руду до бункера-накопичувача. Далі глинозем треба розчинити в кріоліті й електролізувати вуглецевими електродами. Якщо вам цікаво, де я беру електроди, то це піроліз метану в реакторі Сабатьє, а метан.

Зоя зиркнула на Ар'ю. Електроліз, піроліз, реактор Сабатьє. Вона уявила, як на цьому моменті тисяч двадцять глядачів відписуються від її каналу. Вона перервала Ліама:

— А це що?

Зоя махнула у бік гусеничних монстрів, що височіли поодаль.

— Де? А, то гірничі комбайни. Якщо порода залягає на поверхні, її можна збирати так само, як на Землі комбайни збирають зерно.

Зоя помітила, що в одному з комбайнів тріснуло скло, з іншого сповз ланцюг.

— Ви на них не працюєте?

— Вони зламалися.

— Усі три?

— Так.

— І ви їх не ремонтуєте?

— Не маю за що. — Роорд відвів очі від камери. — Я роблю все сам.

Зоя німувала, розглядаючи інженера. На вигляд його скафандр був іще

старіший за «Тип 44». Здавалося, єдина деталь, яка в ньому нормально функціонує, — це мікрофон: вона чула кожне поскрипування всередині.

— Ви сказали, справи йдуть не дуже. Чому?

— Кріоліт, — Ліам глипнув на неї. — Ви не знаєте, що таке кріоліт?

— Ні.

— Це мінерал. Камінь. Такий же твердий, як і боксит. — Він копнув грудку, що валялася під ногами. Вона покотилася, залишаючи за собою борозну. — Щоб добути алюміній, я маю розчинити в ньому глинозем. Розумієте? Кріоліт треба розплавити. Для цього потрібна температура в тисячу градусів. — Ліам закашлявся. — Я маю або тягнути сюди силову лінію з АЕС у Тулоні, або везти десятки пересувних РТГ. І те, й те дороге.

Зоя покосилася на Ар'ю. Операторка жестом показала їй: закінчуй. Зоя повернулася до інженера:

— Думаю, цього достатньо, Ліаме. Ви не проти, якщо ми продовжимо у вас удома?

— Дорогу ви знаєте. — Він розвернувся та закрокував до свого всюдихода. Зоя почекала, доки чоловік віддалиться, після чого, не дивлячись

на Ар'ю, прошипіла:

— Жодного слова.

— Я ж попереджала.

— Збирай камери.

— Я казала тобі: ми дарма приперлися.

— Бляха, Ар'є, — Зоя аж зубами заскреготіла, — збирай камери!

— Пів тисячі кілометрів, — не вгавала операторка. — Заради цього нудоття. Їбанутися! Ми тепер засвітла додому не доберемося.

Зоя махнула рукою й закрокувала до видолінка, де вони лишили «Роамер».

11:26 MST

На початку 46-го за марсіанським календарем на Марсі проживало сто двадцять тисяч осіб у двох сотнях поселень. Поселення умовно ділили на три групи. Перша та найважливіша — колонії. Таких було всього п'ять: Нью-борн, Мідлдон, Роквейл, Тулон і Нойнштадт, й останній уже майже злився з Ньюборном. Усі п'ять розташовувалися в Сімудських долинах на півдні рівнини Хриса. Колонії вирізнялися значною заселеністю (не менше як десять тисяч мешканців), розвиненою інфраструктурою та наявністю хоча б одного купола. Найбільшою колонією був Ньюборн: вісім куполів і сорок дві тисячі мешканців, переважно вихідців зі Штатів, Канади та Європейського Союзу.

Друга група — селища. Вони зазвичай розташовувалися неподалік великих підприємств, родовищ чи льодяних копалень і складалися з постійних помешкань для робітників і їхніх сімей — без, утім, усієї потрібної інфраструктури, на кшталт лікарень чи шкіл. Селища налічували від кількох сот до двох-трьох тисяч мешканців. Найвідомішими серед них були російська Кемерга в кратері Патера Орк на протилежному від Сімудських долин боці планети; розкішний житловий анклав Мірафлорес, де осідали

переважно багатії із Землі та топменеджери марсіанських компаній; абсолютно відрізані від решти Колоній китайські Гуанграо та Фушань у низовині Еллада — єдині поселення південної півкулі Марса; а також українська Кам'янка. Найбільші селища, як-от Фушань чи Кам'янка, відрізнялися від колоній хіба відсутністю куполів і меншою чисельністю населення.

Й нарешті третя група — польові станції. Скупчення віддалених, часто надувних помешкань, де проживали сезонні робітники чи дослідники. Остлі, Фалконгерст, Мюнгофен, Червоний Яр, Тенгун, Циншань, Джанча-чао, Песчанка, Пустово, Таш-Рабат — їх було найбільше, проте постійно використовували менше як третину, інші то консервували, то відновлювали залежно від потреби.

Помешкання, яке чверть століття правило Роордам за домівку, було дуже малою та дуже старою польовою станцією: три надувні відсіки, сполучені напівжорсткими переходами, й вузький, присипаний шаром реголіту сховок від сонячних спалахів.

Поки Ар'я налаштовувала світло, Зоя оглянула помешкання. Гігієнічний модуль, крихітна кухня, дві спальні з ліжками, що ховалися у стінні ніші. Ліам, схиливши голову, завмер за столом у кухні. На шафі біля нього висів паперовий плакат, який рекламував життя на Марсі: кратерований рельєф і кілька затертих фраз поверх нього.

FAMILIAR LANDSCAPE NEXT HOME FOR HUMANITY A FRONTIER OF FREEDOM AND PROSPERITY^[48]

Зоя втупилась у плакат, і Ліам, простеживши за її поглядом, мовив:

— Привіз його із Землі.

— Ви вірили в це? — запитала вона. — Тому сюди прилетіли?

— Я прилетів, бо 2109-го Deep Space Resources притягнули на геостаціонарну орбіту астероїд 2009 DD45 і за три роки спустили на Землю алюмінію більше, ніж виплавила людська цивілізація за століття. Я прилетів, бо лишився без роботи. А це... — в голосі забриніли жовчні нотки, — фронтера, яка чекає на підкорення. піт-стоп на шляху еволюції у мультипланетний вид. так, був час, коли я вірив у це, Зоє.

Перед відльотом Роордові малювали справжній рай: вільна економічна зона, відсутність податків, нічим не стримувана конкуренція. І річ не в тім, що обіцянки виявилися неправдивими, просто диявол, як завжди, криється в деталях. Родовищами бокситів поблизу електростанцій уже володіла Planetary Solutions. Була група незалежних гірників, які добували глинозем в Аравії, але вони трималися осібно та не підпускали до себе чужих. І перші, і другі мали кошти, аби винайняти охорону, а Роорд був сам. Щойно він потикався на більш-менш варту розробки ділянку, його гнали геть.

Зоя протиснулася повз Ліама й опустилася на стільчик-триногу збоку від камери. Інженер роздивлявся її, мов під мікроскопом.

— На що ви дивитеся? — тренування стерли жіночі форми нанівець, і Зоя була сухою та підтягнутою, наче хлопчик-підліток.

— Ваш костюм... — сказав Ліам.

— Що? — не зрозуміла Зоя.

— Еластичний скафандр, що на вас. він іншого кольору.

— Не зрозуміла?

— Перед тим як погодитися на інтерв'ю, я глянув один із ваших влогів. Про Олімп. Ви там були в іншому еластичному скафандрі.

— Ну, так, у мене їх декілька.

— Ви там казали, що не вмикаєте обігрів під час пробіжок, і я. я подумав: трясця, ви маєте еластичний скафандр, просто щоби бігати. На Марсі.

— Бо бігати в гідравлічному — це наче скакати в зав'язаному над тім'ям мішку. — Зоя стримано всміхнулася. — І з пральною машинкою на спині.

— Мені одного такого вистачило б, щоб віддати борги за пів року, — прошепотів Ліам. Вираз досади застиг гіпсовою маскою на його обличчі, і Зоя поквапилася змінити тему.

— Скільки вас тут?

Вони сиділи посеред відсіку з куполоподібною стелею, такого крихітного, що виникало відчуття клаустрофобії.

— Що? — розгубився чоловік.

— Хто ще живе з вами?

— Моя дружина Гестер і двоє наших дітей, Джилл із Мервіном.

Поки Зоя гадала, якою буде реакція її аудиторії, якщо вона запитає у Ліама, як узагалі існують у такій тіснязі, Ар'я завершила налаштовувати камеру й мовила:

— Я готова.

Зоя стягнула гумку, що втримувала волосся, й розпустила його.

— Ліаме, ви як? Можемо починати?

— Я? Ну, напевно, так.

— Тоді ми знімаємо!

Ар'я плеснула в долоні, сигналізуючи про початок дубля. Ліам занервував:

— Що я маю робити?

— Розкажіть, що з вами сталося, — запропонувала Зоя.

— Я. — Він поводив рукою по грудях, наче намагаючись упіймати біль, що розплився всередині. — Е... я хворий на рак. У

мене рак легенів. Четвертої стадії.

Зоя кивнула. Ліам посовав ногами, викреслюючи сліди на припорошеній пилом підлозі.

— Мені дивитися на вас чи в камеру?

— Як вам зручно.

— Я не можу говорити це камері.

— Тоді дивіться на мене. Не переймайтеся. Просто не мовчіть.

— Я хворий на рак, — повторив він.

— Давно?

— Напевно, — слова були ледь голосніші за подихи, — думаю, так. Давно.

— А як же сенсори?

Теломід не забезпечував стовідсоткового захисту, іноді щось не спрацьовувало або мутацій було забагато, і рак усе ж розвивався. Через це зубні щітки на Марсі оснащували аналізаторами, які досліджували бактерії та кров із мікропорізів на яснах і в разі виявлення онкомаркерів підсвічували щітку червоним, закликаючи її власника звернутися до лікарів.

— Я вимкнув їх, — Ліам схилив голову. — Тобто виколупав.

— Тоді як ви дізналися, що у вас рак?

— Моя лікарка... я поїхав до Ньюборна минулого тижня. Що зі мною щось негаразд, збагнув три місяці тому. Але, ви ж знаєте, на рак мало хто хворіє двічі, і я ніби як не знав, що саме відчуваю. Здогадувався, що щось недобре, просто.

— Ви не зважали на бюлетені? — запитала Зоя.

Компанія IPN Services, яка підтримувала міжпланетну мережу, щомісяця розсилала користувачам пам'ятки з описом дій у разі появи онкомаркерів.

— Читав їх, звісно, але. — Ліам смикнув плечима. — Я звернувся до лікарки, лише коли побачив, що відхаркую кров.

Вона пояснила, що це рак, і. — він гірко посміхнувся: яка іронія, — заборонила вживати теломід.

— Чому?

— Теломід рятує від раку, поки в тебе немає раку. Утримує теломери довгими, й. ну, ви знаєте. Якщо ти вже хворий на рак, теломід — найстрашніша отрута. — Ракові клітини за визначенням не надто схильні до апоптозу^[49], а з теломеразою їх узагалі неможливо знищити. — Мені зробили рентген, лікарка взяла кров, щоб з'ясувати, який саме тип раку в мене, і.

Він замовк.

— І?

— Якщо коротко, то лікувати вже нічого.

Зоя весь цей час кивала, а після останніх слів завмерла.

— Це після того ви погодилися на інтерв'ю?

Про Ліама тиждень тому їй розповіла знайома в онкоцентрі Ньюборна. Зоя відразу зв'язалася з ним, але Ліам навідріз відмовився зустрічатися. А вчора написав сам, погодився, щоправда, з однією умовою: опублікувати запис не раніше ніж за два соли після інтерв'ю.

— Так, — підтвердив Ліам. — Погодився, бо все погано. Мій рак невиліковний.

Зоя не зводила з нього очей.

— Я колись хотіла зняти влог про лікарню, і лікарі тоді запевняли мене, що здатні вилікувати будь-який рак, що імунотерапія майже в ста відсотках дає позитивний результат.

— Імунна терапія дієва, поки немає метастазів. Потім вірусні вектори просто не дістаються до всіх ракових клітин.

— А якщо спробувати більшу дозу? Чому ні?

— Я те саме казав лікарці. Але вона пояснила, що вірус-вектори можуть пошкодити ДНК — і це знову ж таки призведе до раку. Більша доза вилікує рак легенів, але спричинить

лейкемію чи рак кишківника. Чи ще щось. Іще більша доза взагалі спровокує «цитокіновий шторм» і прикінчить мене. Я вже сказав вам, Зоє: цьому ніяк не зарадити. Надто пізно.

Зоя раптом збагнула, що перед нею людина, яка однією ногою стоїть у могилі. Осягнула це так гостро, аж скулилася. Так, колоністи іноді гинули. Вона чула про чилійця, який підірвався, використовуючи водневий паливний елемент. Трьох австралійців засипало у водяній штольні на півночі Ацидалійської рівнини. Японець помер від набряку легенів, надихавшись випарів карбонілу заліза в ливарному цеху. Проте ніхто не помирав сам собою. Усе мало бути навпаки: люди летіли на Марс, аби жити вічно. «Ну гаразд, — виправила себе Зоя, — не вічно». Ніхто не знав, як довго можна відновлювати теломери, але найстарішим колоністам перевалило за сто сорок — і вони геть не скидалися на безпомічних старців.

Зоя подумала, що недооцінила Ліама. Безвідносно до того, що він розповість далі, це вже висококласний матеріал. А тоді перейшла до основного.

— Рак на Марсі — рідкість. Теломеразна терапія вберігає 98 % колоністів. У тих, у кого рак усе ж з'являється, хворобу діагностують на ранній стадії та виліковують імунотерапією. — Півтора року тому Зоя планувала записати сюжет про лікування раку на Марсі й виявила, що останній пацієнт, якому знадобилося хірургічне втручання, одужав задовго до її прильоту. — Що сталося з вами?

— Я не вживаю теломід уже сім... уже, напевно, вісім земних місяців.

— Чому?

— Не заробляю на нього.

Зоя зобразила здивування: дехто із глядачів на Землі міг не знати, що те-ломід на Марсі є безплатним.

— Стривайте, теломід же має бути безоплатним.

— У теорії так. А на ділі. Ми розселяємося все далі, а лабораторія лише одна, у Мідлдоні, тож з'явилися люди, які, типу, взялися доправляти теломід на замовлення. І які зрештою почали цим зловживати.

— Що за люди? Про кого ви кажете?

— Яміл Англада та Сабіла Кан із Trustline Security. Я певен, що є й інші.

Зоя відчула, як по руках під костюмом побігли мурашки. Вона не очікувала, що Ліам назве імена.

— Про які зловживання йдеться?

— Вони підвищували ціну. Поступово. А коли. — Його обличчя потемніло, над головою немовби хмара нависла. — Ну, був період, я не мав чим платити, й Англада якийсь час давав теломід у борг, а потім вони заходилися тиснути: вимагали частку в бізнесі, просили переписати родовище в Ледерберзі. Хотіли, щоб я став орендарем на власній землі.

— Але ви не погодилися.

— Щойно я на це зважуся, Рада Дев'ятнадцятих анулює мій дозвіл на проживання. А я... — Він задихав часто й неглибоко, неначе ковтнув щось гаряче.

— Діти, — зрозуміла Зоя.

— Так. — Ліамові очі стали вологими. — Мервіну щойно виповнилося п'ятнадцять, Джилл ось-ось буде вісімнадцять. Обоє народилися на Марсі.

— Можете показати їх?

Роорд дістав крихітний, завбільшки з долоню, планшет, вивів на нього фотографію та повернув екраном до блогерки. Знімок було зроблено на тлі бістро Beyond Meat у Тулоні. Ліам обіймав симпатичну руду дівчину в синьому гольфі з високою горловиною та порівняно невисокого як на народженого на Марсі темноокого хлопчика.

— Їм тут тринадцять і п'ятнадцять відповідно. Якщо Рада анулює дозволи на проживання, ми з дружиною повернемося на Землю, а вони — ні. — Він вимкнув планшет. — Мервін і Джилл вирушать до інтернату. Я просто не можу. цього дозволити.

Несподівано в кадр влізла Ар'я.

— А це що?

— Ар'є. — насупилася Зоя.

— Серйозно, поглянь.

Операторка взяла з полиці довгастий футляр із прозорою кришкою.

— Обережно! — вигукнув Ліам.

— Що це? — поцікавилася Ар'я.

— Флейта.

Ар'я відкинула кришку та роздивлялась інструмент.

— Справжня флейта? — Зоя подалась уперед, щоб і собі подивитися.

— Справжня. — Ліам скосив на неї погляд, так наче запитував, а що ще це може бути. Голограма?

— Ви граєте?

— Мій батько грав на флейті в камерному оркестрі. Він навчив грати мене, а тепер я вчу Мервіна, — Ліамове обличчя забарвилось збентеженим розчаруванням. — Чи радше намагаюся вчити.

— Що змінилося, коли Яміл Англада зрозумів, що ви не віддасте бізнес?

— Він продовжив підіймати ціну.

— І як довго ви платили за теломід?

— Загалом?

— Так, загалом.

— Десять років, — Роорд повагався. — Може, одинадцять.

— Земних?

— Так.

Зої не вартувало й уточнювати: якби Ліам мав на увазі марсіанські роки, це означало б, що він платив за теломід від моменту прибуття на Марс.

— Не хочу видатися неввічливою, але... — уперше за багато часу їй не вдалося дібрати слів, тож на кілька секунд Зоя затихла. — Чому ви нічого не робили так довго? Бо через це виникає враження, нібито вас усе влаштовувало.

Ліам гмикнув.

— Якби спочатку Англада вимагав те, що вимагає зараз, певна річ, я б шукав інші варіанти. Та попервах вони були люб'язними. Брили за доправлення копійки. Місячна доза обходилася мені дешевше за вечерю в «Централдомі». — Десять років тому купола «Централдом» іще не спорудили, та Зоя не виправляла. — Це було зручно. Я міг, не відриваючись, працювати на плато. Але потім вони підняли ціну. Якось я забирав у Мідлдоні надіслане із Землі обладнання та вирішив захопити теломід, однак у лабораторії мені відмовили, мовляв пакунок, призначений для моєї родини, вже взяла Сабіла Кан. Собі на сором я тоді нічого не запідозрив і платив далі. Аж поки вони не підняли ціну вдвічі. А тоді ще вдвічі. Я розлютився, поїхав до Мідлдона, до лабораторії, сказав, що забиратиму ампули сам, але мене не послухали. Наплели щось про Постанову про запобігання нелегальному обігові теломіду й угоду про доправлення, яку я начебто уклав з Англагою, хоча я нічого не підписував. Наступного дня Англада з трьома дебелими угорцями знайшов мене на рівнині. Вони потрошили обладнання, випустили з балонів зріджений кисень, мене побили. Англада попередив, що відтепер мушу платити їм не лише за теломід, а й за захист. І я скорився.

— Чому? Ви не намагалися.

— Не намагався що? У нас є поліція, куди я можу звернутися?

— Ну, є радник Бауер.

Фінн Бауер був одним із членів Ради Дев'ятнадцятьох і очолював Спеціальну службу, що була на Марсі чимось середнім між поліцією та рятувальною службою.

— І як би Фінн учинив? Посварився б на них пальчиком? Радник Бауер. — Ліам пирхнув. — У нього ні повноважень, ні засобів для здійснення правосуддя. Ви ж знаєте, як воно робиться: платиш за послуги охоронній фірмі та забуваєш про Бауера. — Він помовчав. — Я не боровся, Зоє, бо який у цьому сенс? Яка різниця: платити якимось вискочням за захист від банди Англади чи платити самому Англаді? Потім, коли все зайшло надто далеко, я вже не мав грошей, аби підняти когось. Ніхто не брався розрулювати цю ситуацію, бо. бо.

— Що саме зайшло надто далеко?

— Яміл вимагав продати йому все. Не частку в бізнесі, а все: землю, техніку, клієнтів. Я відмовився. А тоді все разом обвалилося: руда пішла порожньою, через пилову бурю, що тривала шість місяців, підскочили ціни на воду, а в Deer Space Resources подорожчала електроенергія. Мені довелося підняти ціну на кінцевий продукт — і це ще більше підкосило бізнес. Рік тому я погодився все продати. Сподівався, що виторгованих грошей вистачить, щоб якийсь час прожити в Роквейлі, сподівався, що щось вигадую, почну нову справу чи влаштуюся розвідником у DSR, але... Англада запропонував ціну, вдвічі меншу від реальної. Я обурився. Він у відповідь припинив постачати теломід. Коли я зрештою погодився, цей негідник знизив ціну ще вдвічі. Шматок лайна! — Наче втиснуті в обличчя очі спалахнули вогнем. — Я отримав би більше, якби порізав техніку на брукс. Мені довелося благодіяти, щоб він принаймні продовжив продавати теломід. За останні кілька місяців грошей вистачало лише на оплату рахунків за електроенергію, відсотки за кредитами та на теломід — для дружини, доньки та сина. Але не для мене.

Між Зоїних брів з'явилася складка.

— Ви зверталися до Йорґа Флоріана?

— Так, уже рік — марсіанський рік — домагаюся зустрічі. Але, схоже, я надто дрібна рибина для них.

— А з доктором Свеннінгсеном? — не відступалася Зоя. — Я не розумію. Ви ж можете повідомити, що не одержуєте належний вам теломід. Він зобов'язаний вам його надати!

Ліам утомився. Дихав так, наче штангу штовхав.

— Я їздив до Мідлдона пів року тому. Зі Свеннінгсеном не говорив, але в Лабораторії мене відшили. Коли я взявся сваритись, вони пригрозили, що внесуть моє ім'я до бази даних контрабандистів, які постачають теломід на Землю. — Здавалося, Ліам провалюється під землю й нічому не зупинити його. Помережане зморшками обличчя чорніло, мов папірець, що згорає у попільничці. Він мовчав, напевно, хвилину, а тоді позбавленим емоцій голосом мовив: — І ось я тут, шість місяців по тому.

— Що ви робитимете тепер? — ледь чутно запитала Зоя.

Ліам Роорд не відповів. Лише мовчки дивився кудись повз камеру.

12:37 MST

На те щоб перетягти апаратуру до багажника, Ар'ї вистачило чверть години. Зоя в цей час сиділа на передньому сидінні «Роамера» і, затиснувши долоні колінами, почувалася так, ніби наковталась жару.

За двадцять до першої Ар'я вмостилася за кермо, і вони рушили у зворотну дорогу.

На виїзді з улоговини, де було житло Роордів, стояла заправка. Ліам відкрив її сім років тому, сподіваючись підзаробити на продажі пального, проте марно: до цієї частини

височини Лунае ніхто не навідувався. Основні шляхи, що вели до польових станцій на Фарсиді, пролягали північніше.

На кам'янистому виступі перед заправкою стирчав посічений піщаними бурями знак із надписом:

NEXT HYDRAZINE, METHANE OR OXYGEN

400 MILES!

ФЕЛІКС x НЕРА

Тренувальна база 4-ї
східноєвропейської бригади «Фронтексу»
Північне передмістя Полтави, Україна
25 вересня 2141-го

Рівня-а-а-йсь!

Капітан Ед Русол, командир 1-ї роти 4-ї східноєвропейської бригади «Фронтексу»^[50], не став чекати, поки западе тиша. Заклавши пальці за пояс, він озирнув чоловіків, які шикувалися під штаб-квартирою «Фронтексу» — триповерховою будівлею з пласким дахом і рядами однакових вікон. Більшість Русол знав особисто, з одними служив у ЗСУ, з іншими перетинався у миротворчих військах ООН, а тому зазвичай уникав формальностей. Одначе не сьогодні.

— Стру-у-унко!

Чоловіки виструнчилися — на обличчях застигло здивування. Русол ніколи не горлав. Панібратства не попускав, але й беззастережної покори не вимагав. Іще більше дивувало те, що у 1-й роті було сімнадцятеро жінок, але на плацу — за наказом Русола — зібралися самі чоловіки. Ну, і вишенька на тортіку: капітан був не сам. Поруч із ним стояла жінка в строгому діловому одязі зі стягнутим у гульку пшеничним волоссям. На вигляд років двадцяти, не більше. Та це якщо не приглядатися. Бо прискіпливіше вивчення давало зрозуміти, що вона набагато старша. Незнайомка, не мигаючи, роздивлялася чоловіків на плацу й щоразу, коли хтось наводив оком у відповідь, звужувала зіниці й немовби впивалася в лице. Дивним чином під її поглядом ніяковіли саме чоловіки, й вони завжди

потуплювалися першими. Її очі немовби належали іншій людині.

Перед жінкою стримів столик, заставлений пластиковими баночками зі штрихкодами на боках.

— Дві новини, — кахикнувши, почав Русол. — Перша: маю приємність відрекомендувати вам лікарку Неру Франків. — Він показав на жінку. — Від сьогодні вона очолює медичний підрозділ 4-ї бригади. — Над шеренгами злетіло перешіптування. Русол підвищив голос: — Нехай вас не вводять в оману зовнішність, пані Франків лише рік як повернулася з Марса. Насправді вона старша за багатьох із вас.

Із глибини строю долинув тихий посвист. Капітан роздув ніздрі й кілька секунд мовчав. Тоді продовжив:

— Щоб запобігти новому спалахові хвороби клодис, у Європейському центрі з профілактики та контролю захворюваності ухвалили рішення провести вакцинацію на територіях, які пандемія оминула. — Відчувалося, що Русол підготувався. — Зокрема, на сході України. Завдання доручено нашій бригаді. Це означає: щойно на склад надійде вакцина, лікарка Франків у супроводі одного з наших підрозділів вирушить за Стіну вакцинувати місцеве населення.

Капітан скосив погляд на стіл із баночками.

— Тепер друга новина. — Він напружився, волосся на потилиці наїжачилося. — Ви всі чули про нашого італійського колегу лейтенанта Б'яджіотті, який під час виконання бойового завдання на півдні Алжиру наступив на протипіхотну міну і... і зазнав ушкоджень, несумісних... з... е... — Русол ковтнув слину. — Несумісних із виробництвом дітей. Простіше кажучи, крім ніг, лейтенантові Б'яджіотті відірвало член із мошонкою.

У задніх рядах хтось реготнув. Капітан Русол, фальшиво прокашлявшись, мовив:

— Йому пришили орган.

Лисий здоровань зі схожими на товстих черв'яків губами, що стояв посередині першої шеренги, наважився перебити командира:

— Капітане.

Голос був низький і сильний, одначе Русол вдав, що не почув його.

— ...йому пришили орган і навіть забезпечили змогу... м-ме... механічної ерекції.

— Капітане, дозвольте звернутися! — Той самий голомозий здоровило, голосніше.

Обличчя Русола сіпнулося, так ніби він зачепив язиком відкритий зубний нерв.

— Штаб-сержанте Куторай, дозволяю.

— Раз уже ви завели цю розмову, отже вона важлива, а тому, гадаю, ми маємо право знати, що саме тому бідосі пристрочили між обрубками. І що це за механічна ерекція така?

Капітанове обличчя наливалось багрянцем. Він двічі розтуляв рота, але не видушив із вуст і слова. Замість нього заговорила Нера Франків:

— Артерію та шматки шкіри надрукували на біопринтері, смужки м'язів узяли з литки, а замість мошонки пришили гумову грушу із соляним розчином, і тепер лейтенант Б'яджіотті напompовує член вручну перед кожним статевим актом. — Від шеренг не долинуло жодного звуку: ні смішків, ані шерехів, ані навіть подихів. «Фронтексівці» наче й не дихали, ловили кожне слово, чи то через те, що саме лікарка казала, чи то через те, якою була її мова: розмірена, наповнена усвідомленням інтелектуальної вищості. — Нервові закінчення лікарі поки не навчилися вирощувати.

Вона відступила на крок, показуючи, що закінчила. Кілька чоловіків у перших рядах спантеличено Perezирнулися. Гумова груша? Йосип драний на кобилі, вона серйозно?

— Лікарко Франків, дякую за пояснення, — кивнув Русол. — А вам, штаб-сержанте, дякую, що запитали, бо це підводить нас до основної проблеми. Гадаю, вам відомо, що лейтенант Б'яджіотті подав до суду на керівництво агенції «Фронтекс» через... через те, що... — Ед стискав у руці папірець і тепер похапцем підглянув у нього, — що його належно не поінформували про неможливість повного відновлення після поранень певного типу. Лейтенант Б'яджіотті має непогані шанси відсудити у.

— А якби йому відірвало голову, він би теж подав до суду через неналежне інформування про можливі наслідки? — крикнув Куторай.

— ФЕЛІКСЕ, БЛЯДЬ!! — вибухнув Русол. Із губів злетіли пуп'янки слини, громоподібний голос прокотився плацом, відбився від будівлі та повернувся назад. — Я не дозволяв звертатися!

— Пробачте, капітане. — Штаб-сержант опустил голову й ображено поглипував із-під покремсаного зморшками лоба. — Вибачте.

Обличчя капітана стало мов стоп-сигнал. Він продовжив здушеним від напруження голосом:

— Оскільки лейтенант Б'яджіотті має непогані шанси відсудити в агенції «Фронтекс» чималу компенсацію, командування тимчасовим миротворчим контингентом НАТО у ДДМЗ, спільно з командуванням Сухопутних військ Збройних сил України, спільно з керівництвом агенції Європейського Союзу «Фронтекс» видали директиву чотирнадцять-вісімдесят-три-ес-нуль-дріб-ікс, — капітан Русол хапнув повітря і пересилив бажання заплющитися, — про обов'язкову здачу сперми службовцями підрозділів, які залучені до проведення операцій на території ДДМЗ.

Він заштовхав папірець до кишені. Потім безгучно, самими губами витиснув: «Фух, бляха». На мить запала мертвотна тиша, після чого чоловіки зашумукалися, захвилювалися.

— Капітане, можете пояснити людською мовою, що це означає, — вигукнув штаб-сержант Куторай. — Будь ласка!

— Людською мовою це означає, що перед виходом на завдання ви маєте здати сперму, щоб у разі травм, які унеможливають дітовиробництво, не лише могли надувати член пришитю між ніг гумовою грушею, а й зачати, трясця вашій матері, дітей!

І знову — тиша. Дві, п'ять, десять секунд. А потім.

— Еде, що ти тільки-но сказав? — обурився штаб-сержант. — Що це за хрінь така?

— Відставити розмови! — на повні груди заволав капітан. — Шикуйсь! У колону по одному! Розібрати баночки та здавати сперму — КРО-КОМ РУШ!

Чоловіки підступали до столу, роззиралися, ніби не розуміючи, як опинилися серед плацу, але помалу розбирали баночки. Штаб-сержант Куторай підійшов одним з останніх. Наблизившись, утупився в лікарку так, наче хотів розплавити її поглядом.

Нера Франків здавалася ідеальною: жодної цятки на гладенькому обличчі, жодної складки на одязі, жодного пасма, яке вибилося б із зачіски.

— Що мені із цим робити? — Здоровань промовляв нахраписто, випнувши щелепу, проте Нера не знітилася та спокійно відповіла:

— Треба подрочити. Ось сюди. Потім обтерти серветкою та принести до медкабінету на другому поверсі. Якщо вам потрібні картинки для стимуляції, пошукайте у мережі. — Вона всміхнулася. — Ви впораєтеся, я у вас вірю.

Куторай влип у неї поглядом. Жили на шиї поздувались, щелепа кілька разів смикнулася, але за мить обличчя розслабилось, і замість бовкнути щось уїдливе він узяв баночку та посунув геть.

26 вересня 2141-го

Крізь напівопущені жалюзі до кабінету Еда Русола проникало приглушене світло.

— Супроводжуватимеш Франків за Стіну.

Торс капітана нависав над столом із натурального дерева. Біля монітора стояв вазон із кактусом-цереусом. Кактус був геть лисий і більше скидався на встромлений у землю огірок. На стіні за спиною Русола замість президентки Настаченко висіли портрети генерала Залужного та Івана Мазепи. Нера Франків, закинувши ногу на ногу, сиділа у кріслі навпроти. Фелікс застиг у центрі кімнати і з кислим виразом на лиці буравив очима стіну над головою Русола.

Капітан не зводив зі штаб-сержанта вимогливого погляду.

— Візьмеш Shrek One і Spartan Neo. Людей добереш сам. Дві вогневі групи. Щодо озброєння ніяких обмежень. Я зв'яжусь з мідяками й подбаю, щоб вас пустили за Стіну.

Поки Русол говорив, Нера роздивлялася Фелікса. Розплесканий ніс, безформні губи, шрами над переніссям і за вухами. Брови наче у неандертальця. Очі на перший погляд понурі й безбарвні, та вартувало Феліксові розплющити їх більше, як вони зблискували чимось хижацьким і загрозливим. Його обличчя було переплетінням усіх можливих дрібних вад, які, поєднуючись, наче компенсували одна одну. На плечі, крім логотипа «Фронтексу», виднівся шеврон 72-ї механізованої бригади імені Чорних Запорозжців — білий череп у чорному трикутнику з написом «Україна або смерть».

— Є питання? — озвався капітан.

Не відриваючи погляду від стіни, штаб-сержант мовив:

— Мені здається, це... е...

— Що?

— Це.. ця жінка... вона...

Русол наїжачився.

— Із цим проблеми? Не хочеш працювати з Франків, бо вона жінка?

У липні того року лейтенант 1-ї роти обізвав підлеглу «пиздливою сучкою», та накатала гнівний пост, який розлетівся мережею, після чого добігав кінця другий місяць, як капітан Русол на пару з підполковником Гурковським, командиром бригади, безперервно жерли лайно. Вони виголосили лейтенантові догану, примусили його записати відео з вибаченнями, до відео додали субтитри сімома мовами й опублікували його на сайті «Фронтексу». Пізніше Гурковський зібрав пресконференцію, на якій перепрошував і запевняв, що такого більше не повториться, а Русол написав колонку, де доводив, що інцидент є непорозумінням і не може свідчити про цінності, які поділяє командування східноєвропейського «Фронтексу». Зрештою лейтенанта звільнили, проте це не допомогло. Два місяці й українські, і європейські ЗМІ дерли Русола та Гурковського на шмаття.

Капітан наставив палець на здорованя:

— Феліксе, перед тим як ти роззявиш рота, я тебе дуже прошу, я тебе, курва, благаю просто: ретельно добирай слова.

— Капітане, річ не в тім. Просто. ви впевнені, що це хороша ідея?

— Звісно, бляха, впевнений! — Русол скидався на вулкан напередодні виверження. — Ти гадаєш, якого хріна я тебе покликав сюди?! Поцікавитися твоєю думкою?!

— Еде... капітане... — Фелікс втягнув носом повітря. — Я не про те... Вона... я не вважаю, що це гарна ідея, бо.

— Кажи вже! — хрипнув Русол.

Але Фелікс так і не сказав. Стулив рота й німував чверть хвилини. Коли ж нарешті стало зрозуміло, що на пояснення не дочекатися, замість штаб-сержанта, зітхнувши, мовила Нера:

— Бо замість сперми він здав сечу.

— Що?! — кадик капітана Русола сіпнувся так, наче хотів вискочити з горлянки.

— Штаб-сержант Фелікс Куторай замість здати сперму попівсяв у баночку, капітане.

Обплетені прожилками очі капітана полізли з орбіт, вена на шиї засмикалася. Він мав такий вигляд, ніби збирався видерти з корінням Феліксову голову та потовкти нею решту тіла на відбивну. Фелікс, схоже, усвідомив, що мусить щось удіяти, щоби порятувати ситуацію.

— Капітане, я розумію, що не виконав наказ, але он молодший капрал Книш узагалі притарабанив шматочок калу всередині.

Русолу неначе кулаком під ребра вгатили. З перетиснутого горла вихопилися гортанні звуки, так нібито він намагався чи то приглушити схлипування, чи то набрати мокротиння перед тим як харкнути. Зрештою капітан перевів погляд на Неру та просипів:

— Це правда?

— Так.

— Чому ви не доповіли?

— Подумала, що пояснювати дорослому чоловікові, що в разі незворотного ураження статевої системи з лайна вийдуть так собі діти, не належить до переліку моїх обов'язків. Крім того, молодший капрал Книш не один такий. До цього, з вашого дозволу, флешмобу приєдналося все його відділення, а тому... —

Лікарка розвела руками. — Я вирішила не заважати: нехай бавляться.

— Ціле відділення?

— Плюс-мінус.

— І скільки. скільки ще здало не сперму?

— Восьмеро. Ну, і ще п'ятеро принесли слину. Наплювали в баночки.

Фелікс Куторай придуркувато посміхнувся.

— Ось бачите, капітане, я не такий відбитий, як вам могло би.

— Феліксе, заткнися! — гримнув Русол. — Я тебе добре знаю! Ти не нахезав у ту баночку лише через те, що не хотів хезати!

Фелікс стулив рота й опустив погляд, усім своїм виглядом промовляючи: тут ви мене підловили, кеп, визнаю. Капітан кілька секунд тупився в стіл, після чого вп'явся налитими кров'ю очима в штаб-сержанта.

— Твоє відділення супроводжуватиме лікарку Франків за Стіну. Вирушаєте, щойно надійдуть вакцини. Але присягаюся, що після повернення вам усім, усьому твоєму загонові, знадобляться нові задниці. Будете срати в мене кривавою юшк. — Зиркнувши на Неру, він затих. Секунд п'ять сопів, а тоді махнув рукою: — Пішов геть із моїх очей.

— Так точно, капітане! — Фелікс виструнчився. — Слухаюся, капітане!

І вислизнув із кабінету.

Русол схилив голову та потер пальцями скроні.

— Я перепрошую за нього. За них усіх. У них там половина роти жертви атрофії мозку в частинах, що стосуються спілкування з жінками.

— Так, — відповіла Нера. Вона вже зрозуміла.

Капітан глипнув на неї спідлоба, без слів запитуючи: так — що?

Нера помовчала, тоді сказала:

— Я можу йти, капітане?

— Звісно, — та майже відразу покликав: — Франків. чекайте.

— Нера стала, повернулася. — Я так і не зрозумів: у нас усе гаразд? Конфлікт вичерпано? Ви поїдете з Феліксом?

— Якщо він захоче.

— Його ніхто не питатиме, важить, аби вам було комфортно.

— Усе гаразд, капітане.

Русол кивнув і додав:

— Він не такий придуркуватий, як вам могло видатися. Тобто він придуркуватий, ніде правди діти, але найкращий, хто у мене є. Там, за Стіною, крий Боже що трапиться, на нього можна покластися.

— Рада це чути, капітане.

— Ну, і ви ж знаєте, хто він? Сподіваюся, через це ніяких проблем не виникне?

Між бровами Нери пролягла зморшка.

— Є щось іще, що мені треба знати про штаб-сержанта?

Капітан, не моргаючи, дивився на лікарку.

— То ви не знаєте?

— Ні.

— Він батько Зої.

Станом на кінець 2141-го в Сонячній системі існувала лише одна Зоя, для позначення якої можна було не використовувати прізвище, проте Нера просто не могла в таке повірити. Вона повела очима з боку в бік, немовби вишукуючи приховану камеру.

— Це якийсь розіграш?

Але який сенс? На що вони очікували? Що вона завершить на radoщах?

— Пані Франків, я щойно дізнався, що восьмеро моїх людей підсунули вам какахи замість сперми, на біса мені ще вас

розігравати? Фелікс Куторай — батько Зої-з-Марса.

Зоя-з-Марса. Zoe Of Mars. Вона була легендою. Нера ніколи не зустрічала її, проте знала, що Зоїн сукупний дохід від реклами за минулий рік лише трохи поступився прибутку банківської системи Марса, через яку, зважаючи на відсутність оподаткування, проходили чималі суми із Землі. З Марса було вигідно експортувати відносно малооб'ємну продукцію з високою доданою вартістю — здебільшого щось таке, що можна передати фотонами, а не атомами, — і Зоя, де-факто нічого не виробляючи, стабільно потрапляла в топ-п'ятірку марсіанського експорту: програмний код, тритій, туризм, фінансові послуги та вона, двадцятип'ятирічна реаліті-блогерка з України. Зоя першою скористалася тим, що IPN Services розташували DRS-сервери^[51] на проміжних орбітах між Марсом і Землею, забезпечивши можливість обміну значними об'ємами даних. Усі ці Зоммерфельди, Бредшоу та Нортони були багатшими, вони володіли Марсом, але й не мріяли про таку популярність. Зоя була обличчям Червоної планети. Нера не йняла віри, що ось це посічене шрамами голомозе непорозуміння, яке підбило своє відділення здати їй випорожнення замість еякуляту, — Зоїн батько. Як?.. Чому?.. Звідки в нього гроші, щоб відправити доньку на Марс? І чому він сам залишився на Землі? І... і... Голову аж розпирало від запитань.

— Без проблем, капітане, — сказала вона.

Русол кивнув. Нера рушила до дверей, але він знову її покликав.

— Франків, зачекайте. Ще одне. Ви ж не... ну, ви ж не здали невідповідні зразки до. е-е... бляха, де цю всю чортівню зберігають?

— До банку сперми?

— Так.

Нера схилила голову й мовчки дивилася на нього.

— Гаразд, я зрозумів. Дурне запитання. Ви вільні.

Вона кивнула та вийшла, акуратно причинивши за собою двері.

Хвилину по тому

У коридорі Нера дістала планшет, відкрила Google й у пошуковому рядку надрукувала zoe of mars. Посилання вгорі списку результатів вело на сторінку Вікіпедії. Нера натиснула на нього та пробігла очима перший абзац:

Zoe Kutorai (/zəʊi' ku:tə'raɪ/; Ukrainian: Зоя Куторай; born March 20, 2116) is a Ukrainian YouTube personality currently residing on Mars. She is best known as ZoeOfMars with over a trillion views across her YouTube channel since 2137; generally recognized as the most successful lifecaster of the digital era^[52].

А потім іще, напевно, хвилину стояла й не рухалася, безмовно туплячись в екран.

КРОУДЕР

Кампала, Уганда
25 вересня 2141-го

Кроудер сподівався, що розтин проведуть одразу після повернення з Катве й уранці в неділю вони з Дельгоммом вирушать додому, проте в Кампалі, та ще й у вихідні, нікому не було діла до небіжчиці, привезеної зі селища на заході країни. Проблема була також із тим, хто, власне, робитиме розтин. У суботу ввечері Коман Намара знайшов південноафриканську лікарку, яка колись працювала в лабораторії судово-медичної експертизи Йоганнесбурга, ось тільки в неділю вона чергувала у клініці «Накасеро» та могла взятися за тіло не раніше понеділка. Довелося затриматися в Кампалі аж до вівторка.

У неділю Кроудер планував зустрітися зі співробітниками Міністерства охорони природних ресурсів, які відвідували Катве до нього, проте вночі після повернення відчув сильний головний біль і весь наступний день провалявся в ліжку. Попри кондиціонер, що працював на повну, Кроудер знемагав від спеки та страшенно пітнів. До вечора простирadlo під ним посіріло від вологи, а сам він виснажився так, що ледве доплентався до туалету. Джейк Дельгомм кілька разів перепитував з-за дверей, чи все в нього гаразд, та Кроудер незмінно спроваджував його геть.

Уранці в понеділок, 25 вересня, Кроудер усе ще почувався зле, проте змусив себе виповзти з ліжка та з'їв на сніданок варене яйце. Маріет Вердоорн, лікарка, з якою Намара домовився про розтин, вийшла на зв'язок о другій пополудні. Повідомила, що через брак часу звіту не готуватиме, тож якщо

Кроудерові цікаво, він має приїхати та побачити все на власні очі. Кроудер зателефонував Джейкові, той висмикнув Комана, і за чверть години вони вже мчали до клініки.

Їхати було недалеко: «Накасеро» розташовувалася в центрі Кампали. Патологоанатомічне відділення містилося в підвалі, де раніше зберігали трупи. Власне, все відділення — це тільки зала для розтинів і кілька допоміжних кімнаток. Холодильники стояли в іншому крилі, мерців на розтин везли через пів клініки, через що повсюди в підвалі витав слабкий гнильний душок.

Маріет Вердоорн — кістлява стара з шилоподібним носом — зустріла чоловіків у коридорі. На ній був лікарський халат — білий, аж сліпило очі, — і спущена на підборіддя хірургічна маска. Вона привіталася з усіма за руку й рушила до зали для розтинів. Джейк вирішив не геройствовати, перед дверима з написом «Секційна» промовисто зиркнув на Кроудера та далі не пішов. Разом із Намарою залишився в одній із підсобок.

Кроудер услід за лікаркою ступив до похмурого, погано освітленого приміщення з пожовтілими кахлями на стінах. У центрі стриміли два металеві столи, над якими горбилися хірургічні світильники. Збоку тулилися побурілі від тілесних рідин ваги для органів. Ближчий до входу стіл був порожній. Вердоорн попрямувала до віддаленого, на якому під простирадлом лежало тіло, вдягла рукавички, натягнула маску та відгорнула простирадло.

— Що саме ви волієте почути?

Підлоговий фанкойл загуркотів, наповнюючи приміщення холодним повітрям.

— Ем... — Кроудер роздивлявся мертву дівчину. Відтоді, як бачив її востаннє, вона немовби поменшала. Потім звів погляд на лікарку: — Що стало причиною смерті?

— Найімовірніше удушся.

Пам'ять виштовхала на передній план спогад про те, як африканка розплющила очі та схопила його за руку.

— Тобто вона задихнулася?

— Так.

— Але... цього не може бути.

Вердоорн знизала плечима. Ну, раз не може бути, то й нехай.

— Ми знайшли її живою, — сказав Кроудер.

— Коли?

— У суботу.

— Це неможливо.

— Дівчина була живою, коли в суботу вранці ми.

Лікарка перебила його:

— Орієнтовний час смерті — між третьою ночі та дванадцятою дня 20 вересня.

П'ять діб тому. Маячня.

— Ви помиляєтеся, — Кроудер холодно посміхнувся.

Маріет Вердоорн, вочевидь, відповіла йому такою самою зверхньою посмішкою, але Кроудер не був певен, оскільки нижню частину її обличчя затуляла маска.

— Ні, не помиляюся. Я давно не проводила розтинів, але працювала на повну ставку в патанатомічній лабораторії ще до того, як ви з'явилися на світ, і повірте, сорок років тому в Йоганнесбурзі роботи не бракувало. — Наприкінці не вистачало хіба презирливого «синку». — Тому якщо я сказала, що дівчина померла щонайпізніше опівдні 20 вересня, то так воно й було.

— Дівчина була живою, коли ми забирали її з Катве. — Уперто мотнув головою Кроудер.

— Вона мертва п'ятий день, — поблажливо-повчальним тоном продовжила Вердоорн. — Половина її органів розклалися. У нутрощах на такій стадії накопичуються гази, іноді під час натиску вони вириваються крізь отвори — і тіло смикається. Та це лише трупні гази, пане Кроудер.

— Я знаю, що таке трупні гази. — Він тицьнув пальцем у тіло:
— Вона розплющила очі та схопила мене за руку. Багато бачили мертвяків, які витворюють таке під дією трупних газів, пані лікарко?

Марієт схилила голову до плеча, ніби дослухалася до гуркоту фанкойла за спиною.

— Отже, ви літали до Едварда?

— Так.

Ну, зрозуміло ж.

— Спекотно було, коли приземлилися?

— Що?

— Як довго ви перебували на відкритому просторі?

— Не знаю, я не заміряв час, і взагалі, як це стосується... — Кроудер збагнув, куди вона хилить. — О, та годі вам, я не перегрівався.

Марієт придивлялася до нього.

— Нудота, пульсуючий головний біль, пришвидшене серцебиття. — Вона примружилася. — Ні?

— Ні, — збрехав Кроудер. Попри те, що навіть зараз почувався нездоровим: удари серця відлунювали у скронях гупанням ковальських молотів. — Послухайте, не лише я бачив, як вона ворухнулася. Вона схопила мене за руку. Пізніше, на борту, я чверть години намагався її реанімувати!

Лікарка примирливо-буденно відказала:

— Тоді вам доведеться навчитися жити далі з думкою, що впродовж чверті години ви робили штучне дихання трупові. — Її голос затвердів. — На той момент, коли ви знайшли дівчину, бактерії з її кишківника вже перетворили внутрішні органи на кисіль.

Кроудер пригадав, яким драглистим і податливим було тіло африканки, коли виніс її з будинку, і притулив долоню до губів. Трясця, невже він аж так облажався?

— Я не міг... я ж не... — Йому здалося, наче торохтіння фанкойла посилилося, і він хмурився, не розрізняючи, шумить у нього в голові чи поза нею.

— У суботу по обіді вона вже була в холодильнику. Її органи не могли перетворитися на желе за ті кілька годин, поки ви доправляли її до лікарні.

— Гаразд, — Кроудер вирішив не сперечатися. — Як саме вона померла?

— Ви стверджували, начебто на озері стався викид вуглекислого газу.

— Я нічого не стверджував.

— Ну, я чула, ніби це пояснює загибель стількох людей. Неважливо. — Вердоорн кивнула на тіло. — Вуглекислота тут ні до чого. У її крові немає вуглекислого газу. Взагалі.

Останнє насторожило.

— Так же не має бути? Тобто це ж ненормально, так?

Лікарка затримала погляд на нерухомому тілі.

— Ви коли-небудь бачили людину, яка померла від отруєння вуглекислою?

— Ні.

— Це називають газовим ацидозом: насичено червоні трупні плями, ціаноз обличчя, точкові крововиливи на слизових оболонках дихальних шляхів. — Вердоорн похитала головою: — Тут нічого такого. Крім того, за вираженого ацидозу змінюється кисло-лужний баланс організму, зменшується рН, тобто кров стає більш кислою, а тут усе навпаки — кров лужна. У ній не вистачає CO_2 . І це... — вона кинула швидкий погляд на Кроудера й відвела очі, — збиває з пантелику.

— Поясніть.

— Аналіз показав у край низький рівень оксигемоглобіну^[53] в артеріальній крові. Це може бути побічним ефектом від

отруєння азотом.

— Вона отруїлася азотом? — насупився Кроудер. — Це як?

— Ну, це доволі умовне отруєння, радше азотна асфіксія. Дихальний центр в організмі реагує на надмір вуглекислого газу, тому під час вдихання чистого азоту болісних відчуттів не виникає. Без кисню в організмі не утворюється CO_2 , а той, що був, встигає вийти через легені, що робить кров лужною. Це також пояснює відсутність слідів на шиї та грудях.

Кроудер перевів очі на мертву угандійку.

— Тобто?

— Людина, яка відчуває, що задихається, роздряпує шкіру на грудях, шиї, іноді на обличчі, — пояснила Вердоорн. — Інстинктивно намагається відновити доступ повітря. Під час вдихання азоту цього не трапляється. Концентрація кисню в крові повільно падає, після чого настає втрата свідомості. Людина задихається, проте не усвідомлює цього. — Лікарка провела пальцями по задубілій шиї дівчини, ледь повернула підборіддя. — Ось, жодних слідів.

Отже, азот? Кроудер насупився ще більше. Повітря на три чверті складається з азоту, тому питання можна ставити двояко: звідки взялася кількість азоту достатня, щоб задушити все живе на берегах озера Едвард, або що мало статися, щоб витиснути весь кисень із повітря на такій великій території?

— Якби її доправили раніше, — Марієт накрила тіло простирадлом, — або якби я мала кілька тіл, можливо, сказала би більше. А так. це все, що можу.

Кроудер, утупившись у підлогу, продирався крізь чагарник думок. Пригадав мертвих мурах між зів'ялого листа, прив'ялу траву, вагітну суку. Згадав, як африканка розплющила очі та схопила його руку... І це все — через азот?.. Дівчина

задихнулася, три дні пролежала мертвою, а тоді. Що? Ожила?.. Дурня якась.

— Ще запитання? — Вердоорн стягнула рукавички, кинула їх до смітника.

Кроудер ковзнув поглядом по секційній залі.

— Ні. — І тут-таки стрепенувся. — Хоча, так, є ще одне.

— Я вас слухаю.

— Хтось із місцевих може поглянути на ось це? — Він видобув із кишені пакет із листком усередині.

Лікарка взяла його, розгладила і придивилася.

— Вас цікавить, що це за рослина?

— Ні, тобто частково так, бо я також хотів би дізнатися, що з нею сталось. Ось тут, бачите? — він показав. — Ось ці темні плями.

Вердоорн примружилася.

— По-моєму, листок просто всох.

— Я теж так гадаю. Але так само всохли всі дерева та трава довкола Катве, тож я припустив, чи не може в цьому листові критися щось таке, що допоможе з'ясувати, що там сталося.

— Гаразд, спробую допомогти. Та це займе трохи часу. Сумніваюся, що в Кампалі зараз знайдеться багато ботаніків.

— Я завтра вирушаю до Америки, тому, якщо ваша ласка. — Кроудер приклав пучку до смартлета, намірившись відкрити доступ до контактів, але лікарка спинила його.

— Дельгомм залишив ваші контактні дані. Я вам напишу.

— Дякую.

— Поки що немає за що дякувати.

— Ні, справді.

— Не засиджуйтеся на сонці, пане Кроудер.

Маріет Вердоорн, стягнувши маску, рушила до виходу із зали.

Після повернення до готелю Кроудер примусив себе з'їсти сандвіч і випити трохи чаю, після чого повалився на ліжко й затих. Остерігаючись, що нудота повернеться, він майже не рухався. Вікна виходили на південь, до озера Вікторія, і Кроудер спостерігав, як призахідні промені повзуть стіною готельної кімнати. Раз у раз проводив рукою по животі. Шкіра під пальцями була шерехатою. Кроудер помітив це ще зранку, коли вдягався, проте вирішив не зважати: пухирців було небагато. Тепер же крихітні та тверді на дотик виступи вкрили нижню частину тулуба так щільно, що ігнорувати їх стало неможливо.

Упевнившись, що шлунок спокійний, він сповз із ліжка, прихопив планшет і почовгав до ванної. Випростався перед дзеркалом і шумно втягнув повітря крізь ніздрі.

Підстелева лампа ледве світила. Кроудер припасував планшет на умивальник і ввімкнув режим ліхтарика. Екран спалахнув, заллявши ванну білим світлом. Кроудер придивився до себе у дзеркалі. Відтоді, як вирушив до Гренландії, він облишив тренування, і м'язи тепер зробилися в'ялими, а шкіра на животі втратила пружність. Мружачись, він оглянув груди та живіт. Нижня частина тулуба здавалася темнішою за решту, і лише наблизивши обличчя до дзеркала, Кроудер збагнув чому: шкіру живота від діафрагми до промежини вкривали запалені пухирці. Частина вже з гноєм. Тисячі пухирців. Якби він був білошкірим, це відразу впало б у вічі, а на темному тлі висипка лишалася непомітною. Кроудер провів долонею по грудях, відтягнув шкіру на боках, пальцями натиснув на очеревину. Шкіра на животі була теплішою ніж на решті тіла, та поза тим неприємних відчуттів не виникало. Ні болю, ні свербіння.

Ну гаразд, хіба свербіння... зовсім трохи.

Кроудер вимкнув планшет, поплентався з ванни та сів на ліжко. У голові промайнули слова Марієт Вердоорн.

(нудота, пульсуючий головний біль, пришвидшене серцебиття...)

Він скосив погляд на смартлет. Активував його, під'єднав до планшета, почекав, поки завершиться синхронізація, і зайшов у застосунок Your Health. Пробіг очима рядки з параметрами: якість сну, кількість кроків, спожиті калорії, показники серцевого ритму. Стоп. Краї брів піднялися. Пульс протягом доби був стабільно високий: 95. 114. 126 скорочень на хвилину. Навіть уночі — не менше за вісімдесят. Так ніби він не лежав, а ходив. Усю ніч.

Далі — гірше. Кроудер перемкнувся на вкладку «Температура», й у нутрощах немовби запрацював гребний гвинт. Із вечора 23 вересня його температура була субфебрильною й не опускалася нижче за 37,3 °С.

«Це від перегріву, — подумав Кроудер. — Це має бути від...»

А тоді опустил погляд на живіт.

І це також?

Гребний гвинт закрутився швидше. По-нормальному треба було би проконсультуватися з кимось у «Накасеро». Навіть із Вердоорн, якщо не знайдеться нікого менш уїдливого. Можливо, це алергія. Чи реакція на перегрівання. Ну, щось таке, чим не варто перейматися, ось тільки. Кроудер роздивлявся пухирці. Що як це щось інше? Серйозніше?.. Він дряпнув один із гнояків нігтем — пухир луснув, а з ранки вицідилася краплина крові впереміш із гноєм. Трясця! Кроудер мотнув головою. Ні, він не лишатиметься в Африці й на хвилину довше ніж потрібно. Якщо це справді щось серйозне, то він зігніє тут швидше, ніж дочекається допомоги. Ліпше дістатися додому і там звернутися до лікаря. Так буде краще. Так буде правильно.

Він ліг на спину, випростав ноги, склав долоні на животі. Глибоко в надрах мозку знову зароджувався біль, то запускаючи щупальці у скроні, то втягуючи їх назад, ніби вагаючись, чи виповзати зі сховку.

Кроудер навів будильник на четверту тридцять, щоби бути в Ентеббе за півтори години до вильоту, і заплющив очі.

«Ще трохи... Завтра... Основне — протриматися до літака...»

Кампала, Уганда
26 вересня 2141-го

Кроудер прокинувся за десять хвилин до дзвінка. Якийсь час лежав на боці, споглядаючи, як світлішає небо на сході, і прислухаючись до вистукування у вухах. Почувався він краще, ніж коли засинав, одначе радити не поспішав.

Сівши на подушках, він узяв до рук планшет і розгорнув застосунок Your Health.

Дві години глибокого сну. Серцебиття та рівень кисню в нормі. Температура — 36,8 °C. Ніби все гаразд.

Кроудер підвівся, дочовгав до дзеркала й оглянув живіт. На рівні діафрагми з'явилося кілька нових гнійників, але більшість учорашніх підсохла. Шкіра на дотик здавалася менш шерехатою та найважливіше — не такою гарячою, як учора. Прийнявши душ, він уперше від суботи відчув, що голодний. Кроудер зателефонував на рецепцію, попросив подати сніданок у номер, а тоді з'їв усе, що йому принесли. Шлунок кілька разів підозріло завмирав, проте позивів до блювання не виникало.

За п'ять до шостої до кімнати зазирнув Джейк, і вони рушили до аеропорту.

В Ентеббе Коман Намара допоміг їм дотягти речі до стійок реєстрації, після чого довго та розчулено прощався. Переліт був із пересадкою в Туреччині, й зареєструвавшись на рейс

«Турецьких авіаліній» до Стамбула, Кроудер із Дельгоммом пройшли до зали очікувань. Вони зайняли крісла біля панорамного вікна з видом на летовище. Навпроти вигравав на сонці білосніжний Airbus із яскраво-червоним хвостом. Неподалік стояли кілька оонівських конвертопланів і військовий гелікоптер без розпізнавальних знаків. До посадки залишалося пів години. Джейк відкинув голову на спинку й закуняв. Кроудер розгорнув планшет і став знічев'я накидати тези доповіді про поїздку до Сибіру:

- метан удвічі легший за повітря, підіймається
- велика концентрація біля поверхні означає, що виділяється давно й у значних кількостях
- на відміну від інших природних катастроф — ураганів, повеней — виділення саме собою не припиниться
- напівзаходи недієві

Перечитавши останній рядок, Кроудер спохмурнів. Напівзаходи... Він згадав про Кіану. Вони побралися 2137-го, і перші три роки немовби й не жили разом, стільки часу він проводив у відрядженнях. Амазонія, Індонезія, дельта Меконгу, північна Австралія. Десятки поїздок на рік. Кіана не нарікала, жартома повторюючи, що хтось же має рятувати світ. Потім почалася клодис-пандемія, і вони несподівано отримали змогу бути разом безперервно, й удень, і вночі. Кіана тішилася. Вони багато спілкувалися, запоем переглядали старі серіали, разом займалися спортом. Їхній карантин більше нагадував другий медовий місяць, й у квітні Кіана завагітніла. Тож Кроудер замислився, як воно тепер буде? Після того, як клодис відступив. Він більше не хотів лишати Кіану. Не хотів, як очманілий, мотатися світом, поки його донька ростиме без батька. Тим паче, що GEO, організація, якій він присвятив третину життя, не функціонувала. Була ні мертвою, ні живою. Ні на що не здатний інституційний зомбі. Останні слова, які

Кроудер надрукував у нотатці, — напівзаходи недієві, — підхльоснули такі думки. Напівзаходи були сутністю GEO. Організації постійно чогось не вистачало: фінансів, політичної волі, важелів впливу. І Кроудер раптом усвідомив, що на його «сибірський» звіт не чекає нічого доброго: документ опублікують, обговорять, а потім покладуть під сукно. Як і решту його звітів за останні десять років.

Кроудер згорнув записник і якийсь час міркував. Зрештою відкрив месенджер, відшукав серед контактів Лорен Лінч і написав повідомлення: «Спиш?» Він устиг повести очима на годинник у кутку планшета — п'ятнадцять по сьомій — і прикинути, що на східному узбережжі США ще немає півночі, коли на екрані заблимало сповіщення про вхідний відеовиклик. Лорен. Кроудер натиснув «Відповісти».

— Знущаєшся? — пирхнула Лінч, щойно налагодився зв'язок.
— Вважатиму за щастя, якщо до другої ночі виберуся з офісу. Ви там як?

Кроудер глянув на Джейка. Хлопець куняв, прилаштувавшись на сусідньому стільці.

— П'ятнадцять хвилин до вильоту. Живі.

— Умгу, ось тільки вигляд у тебе кепський. — Крізь шум, що линув із динаміків, пробивався гомін голосів. Схоже, Лорен стежила за відеоконференцією на сусідньому екрані. — Якісь новини?

— Нічого такого. Дівчина, яку ми вивезли з Катве, померла від ядухи. Азотна асфіксія. У крові немає слідів вуглекислоти, і це підтверджує те, що я тобі казав: не було ніякого виверження.

— Азотна асфіксія — це як? — неуважно запитала Лінч.

— Надихалася чистим азотом. Або вдихала повітря без кисню.

— О, — Лорен різко повернула голову.

— Що?

— Турецький лайнер. — Вона почухала шкіру над лінією волосся. — У нього по черзі відмовили двигуни. Мені пояснили, що за такої ситуації бортовий комп'ютер запускає діагностику та надсилає дані на супутник, щоб у разі втрати лайнера з'ясувати, що сталося. І ось що дивно: перевірка не виявила відхилень. Двигуни були справними. Я зв'язалася з директором NTSB, поцікавилася, що це може означати, і він припустив, що одне з двох: або проблеми з упорскуванням палива, або недостатня кількість кисню в камері згоряння. — Вона поглянула на Кроудера. — З паливом проблем не виникало.

— Ти гадаєш...

— Ну, навряд чи це просто збіг. — Гудіння голосів на тлі посилювалося. — Кроудере, вибачай, я не.

— Ще кілька секунд. Я, власне, не через те до тебе.

— Ну? — Лінч продовжувала дивитися вбік.

— Я тут подумав, і. — Кроудер помовчав. — Якщо твоя пропозиція в силі, то я згоден.

Лорен повільно, ніби спроквола, повернула голову до камери.

— Ти про що?

— Я йду з GEO. І хочу працювати в уряді.

— Ого. — Її очі розширилися. — Це, типу, трохи несподівано.

— Якщо Доусон забирає пропозицію назад або ти не хочеш. Словом, я все зрозумію.

— Ні, ні, все в силі: Екологічна рада твоя. — Лінч розсміялася.

— Ласкаво прошу на борт, Кроудере.

— Що смішного?

— Довго ж ти викаблучувався.

Він відмахнувся. Лінч злегка насупилася.

— Маєш кепський вигляд. Серйозно.

— Ні.

— Ти наче мішок із невивпраною білизною.

Кроудер покосився на відображення в кутку екрана, розгладив долонею щоки.

— Це спека.

— Окей, тримайся. Ми чекаємо. — Вона підвелася. — Піду потішу Донну.

Зображення зникло швидше, ніж Кроудер устиг відповісти.

Він відкинувся на спинку й обвів очима чергу, що вишикувалася перед гейтом. Півтори сотні людей, до яких постійно підходили нові. Активувавши планшет, він додав до нотаток іще один рядок:

- *питання створення міжнародного кліматичного суду є першорядним*

Перечитав, поставив дужки після «суду» й утиснув уточнення:

- *питання створення міжнародного кліматичного суду (або інституції, яка матиме повноваження накладати санкції на порушників кліматичного законодавства) є першорядним*

Підкреслюючи останнє слово, Кроудер зауважив, що залишає на екрані вогкі відбитки. Він витріщився на долоню — із передпліччя на зап'ясток і далі на кисть стікали каламутні краплини. Одразу шість чи сім струмочків. Кроудер торкнувся шиї. Волога. Він увесь у поту! Кроудер крадькома зиркнув на Джейка. Хотів бовкнути щось на кшталт «спекотно тут, еге ж», але тільки міцніше стулив рота. Погляд ковзнув до стелі. Паралельно до вікна, що виходило на летовище, тяглася вентиляційна труба, з якої то тут, то там стирчали відвідні патрубки. З одного з патрубків звисала обліплена пилом нитка павутиння. Нитка тріпотіла під потоком повітря, що било з вентиляційного отвору. Кроудер опустил голову, оглянув залу й побачив двох темношкірих хлопчаків у довгих сорочках, які бавилися, підставляючи обличчя струменю під таким самим вентиляційним відводом на іншому кінці зали.

Охолоджене повітря добивало від стелі до підлоги, а отже — кондиціонери працювали на повну.

Закусивши губу, Кроудер запустив застосунок Your Health і перемкнувся на вкладку «Температура». Наступної миті перед очима немовби постала пульсуюча лінза, яка то наближала, то віддаляла планшет.

38,1 °C.

Трясця, та в нього гарячка.

Шлунок неначе обпалило розжареним вугіллям.

«Без паніки,— Кроудер стиснув долоні.—Треба протриматися до літака».

А далі що?

Від думки про п'ять годин перельоту до Стамбула, а тоді ще, напевно, не менше за дванадцять до Вашингтона стало мляло.

— Увага! — залюбки рознісся приємний жіночий голос. — Оголошується посадка на рейс 606 «Турецьких авіаліній» до Стамбула. Пасажири, які летять бізнескласом, а також учасники програми Priority Pass, пройдіть до виходу першими.

Люди заворушилися, черга поціливішала. Джейк позіхнув, підвівся, почвалав у її кінець. Кроудер, сірий, наче привид, подибавав назирці, ступаючи обережно, ніби крокував мінним полем.

Зупинившись наприкінці черги, Джейк розвернувся та нарешті помітив, що з його босом щось негаразд.

— Вам зле?

У кишківнику немовби рибина на гачку смикалася, проте Кроудер заперечив:

— Я у нормі.

Джейк не зводив із його обличчя занепокоєного погляду: на кінчику Кроудерового носа висіла краплина завбільшки з горошину.

— Але ви...

— Кажу тобі, все гаразд!

Кроудер відвернувся та зазирнув у планшет. Температура підскочила до 38,3°. Тут-таки дзизнув смартлет, і у правому нижньому куті вигулькнуло повідомлення від дружини:

> Сподіваюся, у тебе все добре

Дуже чекаю Люблю

Кроудер на автоматі відписав:

< Вилітаю з Ентеббе

— а потім неочікувано для самого себе застогнав: живіт під діафрагмою обпало боєм. Він відірвався від планшета та вигнув спину, переконуючи себе, що це шлункові кольки. Кілька разів вдихнув, подумки порахував до десяти, проте біль не минав. Навпаки: гарячий обруч дедалі щільніше стягував шлунок і сунув униз, до кишківника. Відчуття було, наче невидима рука силкується витиснути вміст його нутрощів, як пасту з тюрника.

— Пане Кроудер... — розчавленим голосом озвався Джейк.

— Скільки мені повторювати?! Зі мною все гаразд!

— Ні, — хлопець замотав головою, — не гаразд, — і показав на Кроудерові штани.

— Що?! — той розставив ноги й нахилив голову. — Що там таке?

І тієї самої миті відчув, як внутрішньою поверхнею стегон стікає щось гарячіше за піт. На полотняних штанах проступили

бурі плями. Вони розросталися, опускаючись від промежини до колін і на литки.

— Що за... що це.

Кілька секунд Кроудер справді не розумів, а потім угледів, як із-під холоші на мокасин потекли смердючі водянисті випорожнення.

— Паскудство. — від переляку його голос змінив хрип.

Коліна підігнулися. Кроудер почав опускатися, так ніби вирішив присісти навпочіпки, проте на півдорозі шарпнувся, наче від удару струмом, і лантухом повалився на бік. Тіло затряслось у судамах, кишки перетворилися на кубло змій. Кроудер скорчився, до краю напружив сідниці, але марно: із кожним болісним посмиком з анального отвору вихлюпувалася нова порція рідкого лайна.

Жінка, що стояла за ними, закричала. Пасажири почали обертатися на крик і, шепочучись, задкували. За лічені секунди черга розпалася. Люди сахалися та зрештою метнулися врозтіч. Кілька чоловіків помчали навпростець, перестрибуючи з крісла на крісло.

Пояснювати, що саме вони бачать, не було потреби.

Лише Джейк застиг на місці.

— Відійди! — звиваючись, прогарчав Кроудер. Хлопець не послухався. Навпаки підступив ближче. — Не наближайся до мене! Це клодис!

Не те щоб він був певен, але якщо не клодис, то що?

Джейк схопився за телефон, одначе збагнув, що не знає номера виклику екстрених служб. Чорт, він не знав навіть, чи є вони в Уганді.

— Що робити? — прошепотів він.

— Відійди, — повторив Кроудер. Хлопець не рухався, і Тайрон підвищив голос: — Геть звідсіля! Забирайся! Ти можеш заразитися!

— Я вас не покину. Я лише... я не знаю, що робити.

Кроудер обвів вираченими очима переляканих пасажирів, які, штовхаючись, пробивалися до виходу. Вдалині термінала хтось репетував. Здається, арабською. Кишківником прокочувалися судами, виштовхуючи рештки водянистих випорожнень назовні. У голові паморочилося. Світ стягувався довкола, наче петля.

— Телефонуй Лінч, — наказав Кроудер і опустив голову на підлогу.

ЛЕСЬ x МАЙЯ

Колонія Нойнштадт
Сімудські долини, рівнина Хриса, Марс
Рак 28, 46^[54]

Усім, що мав, Лесь Кордас завдячував Загарії. Він був одним із перших, кого Ѓоран викликав на Марс. Ѓоран розрахувався з Лесевими боргами на Землі, оплатив його переліт до Марса та забезпечив роботою після прильоту. Впродовж тих ранніх років, коли ніхто, навіть сам Загарія, ще не уявляв, на що перетвориться заснована ним ферма, Лесь і Ѓоран щодня по дванадцять годин поспіль гарували пліч-о-пліч в оранжереях-тристасороківках^[55], а тоді вдягали скафандри й на роздовбаному ровері «Тип 44» вирушали по органічні відходи. Після заснування «Томуто» Лесь очолив підрозділ, який відповідав за підвищення живильних властивостей ґрунту, тобто продовжив займатися тим, чим займався з моменту прибуття на Марс, — добривами.

А з добривами на Марсі завжди був клопіт.

Марсіанський реголіт загалом придатний для вирощування земних рослин, однаке, по-перше, має забагато солей перхлоратної кислоти (по-простому — перхлоратів), що є отруйними для всього живого, а по-друге, не містить органічних сполук, які потрібні для росту рослин. Першу проблему колоністи розв'язували, запускаючи в марсіанський ґрунт бактерії, які виїдали перхлорати, або ж — за наявності достатніх запасів води — вимиваючи перхлорати з реголіту. З другою було складніше. На Марсі немає гною, торфу, мулу чи компосту — нічого з того, що на Землі використовують для удобрення

ґрунту, а тому попервах поселенці обходилися бактеріальними добривами — мікроорганізмами, життєдіяльність яких сприяла накопиченню в реголіті необхідних елементів. Ось тільки створення живильного середовища для цих мікроорганізмів вимагало значних ресурсів, і 2100-го, коли населення Колоній перевалило за десять тисяч, лабораторії встигали вирощувати мікробні культури заледве для половини оранжерей. Частково дефіцит покривали азотними добривами, однак азоту на Марсі також було не густо, видобування його давалося тяжко — і зрештою весь молекулярний N_2 кинули на потреби енергетики та металургії. У марсіанських фермерів не залишалося вибору, крім як підживлювати ґрунти відходами життєдіяльності. Інакше кажучи, фекаліями^[56].

У цьому й полягала робота Леся Кордаса: понад шістдесят земних років він збирав екскременти для Ґоранових оранжерей. Нині на Леся працювала сотня людей, які на марсоходах-асенізаторах щотижня об'їжджали поселення в долині Хриса: від Мірафлореса на півдні до британських польових станцій на 30° північної широти.

Попри чималий штат, Лесеві не сиділося в офісі. До середини 2130-х він продовжував вибиратись у поля, де трудився поруч із простими асенізаторами, а два останні роки ці виїзди взагалі стали регулярними: Лесевому синові виповнилося тринадцять, і Кордас-старший вирішив на власному прикладі продемонструвати, що справжньому чоловікові не годиться цуратися брудної роботи. У будні він приїздив на люксовому Touareg Equinox по сина до школи, вони перевдягалися в старезні скафандри, брали один з асенізаторів і прямували відкачувати нечистоти в селищах довкола Ньюборна.

Відучора до них приєдналася Майя Велет, і Лесь, який спочатку поставився до її появи байдуже, тепер постійно

супився. Увімкнувши задню передачу, він підрулював до приземкуватої прибудови без вікон, що виступала зі стіни житлового комплексу на півдні Нойнштадта. На один із моніторів відкритої кабіни надходило зображення з камери заднього огляду, проте Лесь позирав не на ворота, до яких наближався, а на постаті в коричневих скафандрах на відкидних підніжках із правого боку кузова. Його син, Дем'ян, стежив за рухом причепа, готовий подати батькові знак зупинитися. Майя ж, звівши голову, теліпалася на поручні ганчір'яною лялькою.

Зупинивши асенізатор, Кордас-старший затиснув тангенту на передпліччі й бадьорим голосом, що дисонував із насупленими бровами, проказав:

— Ваш вихід, малята.

Дем'ян зіскочив із підніжки та закрокував до прибудови. Майя шмарклею зіслизнула на землю і з виглядом засудженої, яку ведуть на страту, попленталася слідом.

Технічне приміщення було негерметичним, і коли Дем'ян притулив до замка лікоть з ушитим у тканину ключем, розсувні двері миттю роз'їхалися.

Обабіч від входу спалахнули галогенові лампи. Колби потемніли від часу, і світло було бляклим, утім його вистачало, щоб освітити щитову, венткамеру, компресорне відділення та три бокасті контейнери з білого пластику в найдальшому куті. Дем'ян увімкнув налобний ліхтар і, глянувши на них, діловито прокоментував:

— Знову бочки.

Новіші помешкання на Марсі оснащували стаціонарними колекторами, з яких фекалії відкачували насосом в асенізаторну цистерну. Більш давні таких хайтек-фішок не мали, тож нечистоти з них збирали у бачки, які замінювали вручну. Дем'ян підступив до першого бака, закрутив запірний кран над ним,

дістав зі стегової сумки гайковий ключ і взявся викручувати шуцер зі з'єднувального вузла.

Лесь став на підніжку кабіни та звіддаля спостерігав за підлітками.

Після кількох обертів шланг вискочив зі з'єднувального вузла та чхнув застоюним повітрям. Дем'янові на скафандр бризнули шматочки фекалій і клапті туалетного паперу. Майя, скривившись, відвернулася. Дем'ян, не переймаючись, стягнув бочку з опори. Вона була на коліщатках і з напівкруглими ручками, що теліпалися з боків на шарнірах. Він ухопився за одну, іншу повернув до Майї.

— Поволокли.

Вони покотили бочку до причепа. Дем'ян заштовхав її на ваги. Майя застигла поряд, утупившись у логотип TOMUTO на причепі: стилізований під старослов'янський напис і під ним — зображення надкушеного помідора. Майїн тато любляв переповідати історію про те, звідки взялася назва. За десяток років після заснування Ѓоранові ферми перетворилися на корпорацію, що, логічно, потребувала назви. Й ось на початку 2099-го Ѓоран зібрав директорів, аби ту назву вигадати. Велет, Брайко, Марич, Кордас що тільки не пропонували — Мрія, Harveston, МарсАгро, — ніщо старому не подобалося. Вони день просиділи, згоди не дійшли, й Ѓоран, розпсихувавшись, загорлав, що якщо за годину результату не буде, він учинить, як колись Стів Джобс, і назве компанію «Помідором». Звісно, нічого чоловіки не придумали, й тоді Ѓоран ухопив планшет і у формі для реєстрації товарного знаку надрукував: TOMUTO. Старий неправильно написав англійське *tomato*, але оскільки був накручений до краю, ніхто йому не заперечив. Навіть Майїн тато не ризикнув. Так воно й залишилося. Колись Майя всміхалася на кожній згадці про це, та не сьогодні.

— Скільки там? — пролунав у навушниках голос Дем'янового батька.

Дем'ян подивився на табло.

— Вісімдесят два! Майже повний.

— Ого, нормально так навалили наші німецькі партнери.

— І я так кажу, тату!

Дем'ян викотив із причепа таку саму, проте порожню бочку й почекав, доки маніпулятор завантажить усередину щойно зважену. Далі поволік порожню до технічного приміщення. Майя пленталася позаду. Дем'ян поставив бочку на порожнє місце, під'єднав трубопровід, відкрив запірний кран. Виждав кілька секунд, переконуючись, що з'єднання не пропускає повітря, а тоді перейшов до сусідньої та, перекривши трубу, взявся розкручувати з'єднувальний вузол.

Несподівано Майя просиччала:

— Як ти це терпиш? — і копнула заповнений фекаліями бак.

— Що? — не зрозумів хлопець.

Вони були одного віку, навчалися у паралельних класах, але спілкувалися мало. З Дем'яном узагалі мало хто спілкувався. Він був із тих наївних добряків, які зі шкіри пнуться, щоби видаватися своїми у будь-якій компанії, не помічаючи, який жалюгідний вигляд ті потуги мають збоку.

— Як ти можеш цим займатися? — вона тицьнула пальцем у патрубок.

— Ну... — Дем'ян зітхнув. — Хтось же має це робити.

— Це, бляха, на голову не налазить! Ти народжений на Марсі, ти житимеш двісті, якщо пощастить, усі триста років, і ти хочеш увесь цей час тягати лайно?

— То й що? — Дем'ян закліпав. — Ми ж у скафандрах.

Майя ляснула долонями по шоломі й відвернулася. Їй було гидко. Її нудило. Вона подумала, що якщо ще раз побачить, як із

колекторного шланга випорсне його вміст, то виригає гамузом усе, що з'їла за обідом. Наблює собі просто у скафандр!

— Що таке, малята? — На вході до технічного приміщення вималювався Лесь. — Чого стоїмо?

— Не хочу більше цього робити! — Майїні очі застинали сльози. — Не хочу!

— Утомилася?

Вона поводила вгору-вниз долонею з розчепіреними пальцями, що приблизно відповідало закочуванню очей. Лесь удав, що не помітив жесту. Насправді він усе розумів — не лише через те, що не вимикав радіо та чув їхню розмову, — просто розумів, як воно, в такому віці по кілька годин на день совати бочки з лайном, хоча ще два дні тому Майя не відрізняла б колектор із фекаліями від бака-розширювача системи опалення.

— Можемо зупинитися на перерву.

— Ні! — неочікувано голосно викрикнула вона. — Я не втопилася!

Промінь Дем'янового ліхтаря падав на лицьовий щиток її шолома. Лесь побачив, як на внутрішній поверхні скла проступили бризки слини.

— Тоді в чому проблема? — якомога м'якше запитав він.

Кілька секунд у навушниках чулося лише сердите сопіння, а тоді Майя вибухнула:

— Вони називають мене лайняркою! Гівновозкою! Фекальною, блядь, принцесою! І ще. і ще. ви не уявляєте, що вони сьогодні мені писали!

— О. — Дем'ян витягнув губи.

Так ніби він не знав. Майя повернулася й тицьнула в нього пальцем.

— І тебе вони теж називають гівнярем!

— Мене?

«Ти гальмо! А чому, ти думаєш, із тобою ніхто не товаришує?!»

— Так! І про всю вашу сім'ю кажуть, що ви... — Майя збагнула, що захопилася, і прикусила язика.

Та було вже пізно.

— Що ми що? — запитав Лесь. Голос змінився. — Що вся наша сім'я — гівновози. Еге ж?

— Пробачте. — Майя взялася за ручку бочки. — Треба заволокти це до причепа.

Лесь акуратно торкнувся до її плеча:

— Облиш. — Майя не випускала ручку, і він обережно відігнув її пальці та повів за собою. — Ходімо.

— Куди? — крізь губи прорвалося щось подібне на жалібний схлип.

— Зупинимося на перерву. — Він подав знак синові. — Ти теж, Дем'яне.

Хлопець ступив кілька кроків, але потім повернувся до бочки, стягнув її з підставки та поштовхав перед собою. Ну, щоби двічі не мотатися.

Вийшовши з приміщення, Лесь обвів Майю довкола марсохода та поплескав долонею по масивному передньому бампері.

— Сідай.

Майя не ворухнулася.

— Сідай, — терпляче повторив він, — поспішати нам нікуди.

Майя, відтиснувшись долонями, умостилася на поцяткований заклепками металевий брус. Лесь склав руки на грудях і сперся на бампер сідницями. Наблизився Дем'ян і, сплівши руки на батьків манір, застиг нерухомо поряд. Приблизно хвилину Лесь Кордас німував, чекаючи, поки вирівняється Майїне дихання. Зрештою розсудив, що дівчина достатньо заспокоїлася, і обвів рукою простір перед ними.

— Що ти бачиш?

Місяць Рака — останній місяць північної весни — це період кришталево ясної погоди у північній півкулі. У повітрі не крутилося жодної порошокинки, а погляд безперешкодно сягав горизонту^[57]. Майя, мружачись, оглянула простір за житловим комплексом. Перед нею розкинулася горбкувата рівнина, всіяна кам'яними уламками й помережана сітчастими дюнами. Вона не розуміла запитання.

— Це... ну.

Це просто Марс. Що він хоче почути? Не знайшовши за що зачепитися оком, Майя повернула голову праворуч. Удалині виблискував сріблом масив фотоелектричних панелей, за ним виднілися кілька оранжерей, ще далі старі модульні житла із захисними щитами із брудного льоду на дахах сусідили з новими, сучаснішими будівлями з бетону.

Лесь заговорив — повільно, ретельно карбуючи кожне слово:

— Коли твій дід, — він не вдавався в тонкощі й називав Горана Майїним дідом, — тікаючи від росіян, що вирізали всіх у Херсонській області, прилетів сюди, там, куди ти дивишся, була пустка. Люди жаліються, як тут важко. Не те повітря, вологість їм не така, їжа надто прісна. Твій дід ніколи їх не розумів. Досі не розуміє, як можна бути такими невдячними. І сліпими. — Помовчавши, він із притиском повторив: — Що ти бачиш, Майє?

— Е... я... — Вона відчула себе наче на уроці геології. — Це рівнина Хриса... алювіальна низовина^[58]. А тут перед нами. мені здається, це... е... ерозійна?.. — Вона показала на улоговину, що пролягала зі сходу на захід, і зиркнула на Кордаса. — Ерозійна долина.

Лесь не слухав її, блукаючи очима вздовж обрію.

— Це все земля, Майє. Так, на Марсі важко, але це все — нічия земля. — Він обвів рукою залляту сонцем рівнину, що

розкинулася за Нойнштадтом. — Просто приходь і бери. Коли Загарія прилетів сюди, Колонія налічувала дві тисячі мешканців, проте росла шаленими темпами, і він повірити не міг, що це правда, що так узагалі буває: безкоштовна земля. Заграбастуй скільки заманеться. Усе, що він мав в Україні, все те, через що розв'язали війну росіяни, тут було дармовим.

Лесь, звівши очі, поглянув на сонце. Крихітне кружальце було навіть не на половину таким сліпучим, як на Землі. На Землі він не зміг би так дивитися, не затемнюючи скло. Жаль, що ні Майя, ні Дем'ян ніколи цього не дізнаються.

— Так, треба було будувати теплиці, наpomпувати всередину повітря, вигадувати, де взяти воду та як забезпечити її рециркуляцію, проте найважливіше — земля! — виявилось дармовим. — Лесь повернув голову до Майї. — І твій дід узявся зводити оранжереї. Сам. Усе виконував власноруч: збирав компресори, вкладав теплу підлогу, запускав у землю черв'яків. Ґрунт тут хороший, але, ти ж знаєш, без добрив нічого не росте. 2090-го там, у Ньюборні, була напівдослідницька та страшенно неефективна станція, на якій вирощували капусту та горох, хоча й дурню відомо, що за тепличних температур горох не росте, йому надто жарко. Нікчеми-агрономи не хотіли ділитися нічим, маю на увазі добрива у них щоразу доводилося вибивати з боями, і попервах твій дід мусив нипати між поселеннями та випрошувати в колоністів відходи. Він брав усе, що давали, а розплачувався частиною врожаю. Овочі у нас були смачніші, ніж у тих ледарів із Ньюборна, тож згодом нам уже пропонували не лише фекалії, а й інші органічні відходи. А за кілька років і цього стало бракувати. 2112-го Загарія замовив компост із Землі, бо того, що ми діставали тут, на Марсі, було замало. — Лесь узяв її за руку та стиснув. — Можеш уявити, скільки коштувало притягнути кільканадцять тонн перегною з іншої планети? Тепер ми вирощуємо їжу в теплицях на поверхні, в

коридорах у Кам'янці, під куполами Ньюборна, на стінах будівель у Тулоні, у печерних лайтбоксах на бескидах Ксанте. Ми вирощуємо солодку картоплю, японську редьку, тверду пшеницю, кукурудзу, моркву й огірки. Ми печемо хліб. Ми виплекали сади з дерев авокадо і яблунь. Цього року ми взялися за хміль і базилік. — Він випростався й широким жестом обвів долину: — Три чверті людей, які живуть на цій планеті, споживають їжу, яку ми вирощуємо. — Лесь постукав пальцями по кірасі. — Ми. Рада Дев'ятнадцятих перед тим, як оголошувати квоти на народження та ліміт в'їзних віз на наступний рік, іде до нас і запитує, скількох ми зможемо прогодувати. — Виразний акцент на «ми» та «нас». — Навряд чи німці, америкоси чи брити це визнають, але ми рулимо цією планетою. Не забувай цього, Майє. І коли наступного разу якийсь телепень ображатиме тебе через те, чим ти займаєшся... чим займається твоя родина. не зважай. Насолоджуйся усвідомленням, що без твоєї роботи той нероба не протягнув би й місяця. Будь вищою за це. Ми люди іншого ґатунку, і ми нікому не бажаємо зла. — Лесь ступив крок убік і махнув рукою на пластиковий бачок, який Дем'ян висунув із причепа. — Ну то як? До роботи?

Майя сповзла з бампера і мовчки поволокла порожню бочку.

— Ідіть, — мовив Лесь. — А я тут постою, початую, щоб нічого не вкрали.

Сама ідея, що хтось крастиме баки з фекаліями видавалася дивною, і Дем'ян перед тим, як рушити за Майєю, покосився на батька. Але той жестами спровадив його, мовляв, усе гаразд, іди.

Коли Майїн силует розчинився у півтемряві технічного приміщення, Лесь покликав її по радіо:

— Майє.

— Так?

— Хто саме писав оту гидоту, про яку ти казала? Є якийсь дармоїд, який діставав тебе найбільше?

Вона повагалася.

— Лео Кемхебеков.

— Умгу. Це часом не син «деесерівського» зварника Марата Кемхебекова?

— Він.

— Хлопець же із Землі? Тобто малий Кемхебеков прилетів уже із сином, так?

— Ні. Він, як і я, народжений на Марсі.

— Жаль. — промимрив Лесь із таким виглядом, наче не знав, через що саме йому жаль. — Гаразд, працюйте.

Лесь почекав, доки Дем'ян і Майя віддаляться, а тоді відкинув кришку комунікатора на передпліччі. Він міг напрямую зв'язатися з Гораном, але здогадувався, що старий десь у цей самий час спілкується з Флоріаном, а тому волів його не турбувати й натомість набрав номер Фіони Брайко. Фіона збила виклик. За лічені секунди на запиленому екрані сплигло повідомлення:

> Я з Гораном на зустрічі з Р19.

Лесь Кордас, незграбно тицяючи в крихітну клавіатуру, набрав відповідь:

< Я знаб, де ти. Це теоміново.

Повідомлення вийшло з одруками, та Лесь нічого не виправляв — рукавичні пальці в скафандрі були такими товстими, що він припустився б додаткових помилок — і натиснув «Надіслати».

За тридцять секунд Фіона перетелефонувала. Кордас спершу зиркнув на тангенту збоку від комунікатора — переконався, що та відтиснута й підлітки не чутимуть розмову, і лише після того прийняв виклик.

— Що трапилося? — Фіона говорила пошепки, і Лесь пересунув регулятор звуку на максимум, щоби краще чути її.

— Це Лесь, — а тоді сам мимоволі зашепотів: — Лесь Кордас.

— Лесю, я знаю, що це ти. Кажи, що хочеш.

— У мене до тебе прохання.

Із шоломних динаміків над вухами долинуло нетерпляче зітхання.

— Це не може почекати?

— Ні, — шепотів Лесь. — Ви ще на зустрічі?

— Так.

— Треба скасувати дозволи на проживання для Марата Кемхебекова та його дружини. — Шморгнувши носом, він повторив по складах: — Кем-хе-бе-ков. Запам'ятаєш чи надіслати повідомленням?

Пауза.

— Лесю? — у голосі Фіони прорізалися тривожні нотки.

— Га?

— Що сталося?

— Ну, тобі ж не до розмов, а це трохи довга історія, якось розповім. Але Ѓоран зрозуміє. Думаю, він усе зрозуміє.

Кілька секунд Фіона мовчала.

— У Кемхебекових є діти?

— Так,хлопець.

— Ти ж розумієш, що він залишиться без...

Лесь її перебив, і тепер уже в його голосі забриніло невдоволення:

— Із пацаном я розберуся. Твоє завдання — простежити, щоб Ѓоран нічого не підписував, доки не переконається, що Флоріан

витуристь Кемхебекових із Марса.

— Лесю, так не можна. Ти маєш пояснити, що вони накоїли.

Кордас прокашлявся.

— Їхній вилупок збиткується з Майї Велет. І з мого малого також. Глумиться з нас усіх.

Фіона затихла. Лесь ніколи не вимагав, аби його вказівки неухильно виконували. На відміну від Брайка чи Велета він не переймався впливовістю, та водночас був одним із найстарших колоністів у Діаспорі, одним із найдавніших компаньйонів Горана, а це... ну, це багато важило. Фіона мовила:

— Добре.

— Добре що?

— Я скажу Горану. — Й розірвала зв'язок.

Майя з Дем'яном притарабанили до причепа останню бочку. Лесь помахав їм, почекав, доки вони підуть монтувати порожню, а тоді набрав дружину. З Гасю його познайомив Горан на початку 2125-го, за тиждень потому, як у куполі Terminus Nux у Роквейлі сталася вибухова розгерметизація, що призвела до загибелі пів сотні колоністів. Зважаючи на різницю у віці, яку не згладжував навіть теломід, їхні стосунки відразу були дивними. У тому сенсі, що ні Лесь, ні Гая по-справжньому не кохали, та попри це спромоглися створити сім'ю й ладні були горлянки перегризти одне за одного. І за сина, певна річ, також.

Коли Гая відповіла, Лесь заговорив покvapним, схвильованим тоном, таким несхожим на той, яким спілкувався з підлітками, що кому-небудь сторонньому могло би видатися, наче то зовсім інша людина:

— Отже, так. Є такий собі пан Марат Кемхебеков. Подейкують, він збирається летіти назад на Землю, але до вікна ще. скільки. скільки там?.. Ага, три місяці. Ось. То зроби мені ласку, якщо раптом пан Кемхебеков чи його дружина прийде до тебе скуплятися, перепроси та скажи, що у маркеті переоблік.

Скажи, що можеш продати йому хіба капусту. І так усі три місяці до самого відльоту. Будь ласка. Так, моя хороша, ти все правильно зрозуміла: я хочу, щоб упродовж наступних трьох марсіанських місяців Кемхебекови їли саму капусту. — Рот стиснувся в ризку, а нижня губа випнулася. — Або капусту, або нехай жеруть власне лайно.

Гая на відміну від Фіони зайвих питань не ставила, і Лесь, почувши ствердну відповідь, подякував і розірвав зв'язок.

Майя з Дем'яном досі вовтузилися з третьою бочкою, і Кордас швидко зателефонував Іванові Вайді, голові холдингового безпекового підрозділу.

— Іване? Це Кордас. Лесь Кордас. Ти як там? Як ся маєш? Як сестра, племінник? Усі здорові? — Якийсь час Лесь, підмугикуючи, слухав, за звичкою похитував головою. Потім скинув брови на лоба. — Таїра викликала із Землі матір? І Загарія підписав документи? Прилітає найближчого вікна?.. Ох, співчуваю. Навіть на Марсі тебе дістане. — Лесь наморщив лоба. — Чекай, а скільки їй?.. Ого. Ну то, може, не все так погано. Може, гігне дорогою. Це ж пів року в невагомості теліпатися. Гаразд, слухай, знаєш такого собі пана Кемхебекова? Ага, так, зварювальник у DSR. А знаєш його малого? О, бляха, а в нього їх декілька?.. Ну, я теж не знаю, а того, що мені треба, кличуть Лео... Ага, Лео, в сраку його, Кемхебеков. Чотирнадцять років. Чи п'ятнадцять... Мені байдуже насправді. Візьми Потапа, відшукайте відморозка та відпиздять так, щоби без знеболювального не міг навіть кліпнути. — Роздувши ніздрі, Лесь вислухав відповідь, після чого енергійно закивав. — Ага, дякую. І тобі не хворіти!

Поміж дюн на півдні виник пиловий вихор, і вітер повільно штовхав його на захід, до фотоелектричних модулів на півдні Нойнштадта. Закінчивши розмову, Лесь Кордас затримав на вихорі погляд і пробурмотав:

— Гівновози...

А тоді з ніжністю погладив одну з бочок.

РОННА x КЕНТОН

Станція Deep Space Habitat
Середня близькоземна орбіта, 21 200
кілометрів над поверхнею Землі
25 вересня 2141-го

Що більше речей опинялося в боксах, призначених для відправлення на Землю, то більше мотлоху спливало навкруги, аж поки Ронна, перелітаючи з модуля в модуль, не почала, наче криголам, проштовхуватися крізь нагромадження використаних фільтрів, пробірок для центрифуг, насадок для подрібнювачів і купи іншого лабораторного дріб'язку.

Тіло пронизувало хворобливе відчуття ломоти. За найменшого поруху в м'язи впивалися тисячі голок. Ронна не збиралася аж так довго залишатися на орбіті, попервах планувала пробути не більше за пів року, проте спалахнула пандемія — і вона застрягла на станції на двадцять місяців. Упродовж перших десяти Ронна регулярно тренувалася, потім розлінувалася, вигадувала відмовки, а останні кілька тижнів не навідувалася до спортивного модуля взагалі. Вона усвідомлювала, що кістки втрачають кальцій, серцевий м'яз слабне, а судини атрофуються, проте у невагомості наслідки цього не відчувалися, і Ронна постійно знаходила важливіше заняття, ніж налягати на педалі чи розтягувати еспандер. Коли виявилось, що до 1 жовтня їй потрібно звільнити модулі та покинути станцію, вона нарешті схаменулася. Запізно, звісно, але хоча б так. Учора ввечері вона не злазила із тренажерів протягом трьох годин — і сьогодні почувалася так, ніби її відшмагали батогами.

Хай там як, Ронна не зупинялася, пакуючи та перепакуюючи обладнання. Біль та притлумлене роздратування через хмару непотребу, що кружляла довкола, принаймні дозволяли відволіктися від похмурих думок. Вона саме намагалася ввіпхнути електронний мікроскоп до боксу, в якому вже лежали два термостати, сушильна шафа та пристрій для вакуумної фільтрації, коли монітор за її спиною видав сигнал про вхідний виклик.

Ронна озирнулася. З екрана на неї дивився Адольф Гітлер. Ронна секунд п'ять витріщалася на чорно-білу аватарку й лише потім перевела погляд на підпис під нею. Телефонував Кентон Дрейган, її програміст.

Ронна підпливла до монітора та прийняла виклик.

На екрані виникла потворна, майже повністю лиса голова з непропорційно великим лобом, звуженим підборіддям і немовби пожмаканою лицьовою частиною черепа. Кентон страждав на прогерію — рідкісне генетичне захворювання, за якого людина народжується з уже вкороченими теломерами. Хворі на прогерію діти в шість років мають вигляд німечних старців, а приблизно у тринадцять помирають від інсульту чи інфаркту. Чи то пак помирали, поки на початку 2090-х ВООЗ не добилася дозволу на використання теломіду з лікувальною метою на Землі. Кентон був одним із небагатьох землян, які легально отримували марсіанський теломід і що три місяці проходили теломеразну терапію. Терапія не виліковувала його, але стримувала хворобу на одному рівні. У лютому Кентонові виповнилося сорок два, і якби не теломід, він був би мертвий чверть століття тому.

Побачивши Ронну, коротун подався вперед. Загострене обличчя, яке дивно поєднувало риси невинної дитини та зморшкуватого старця, розтяг-лося в усмішці.

— У тебе пінцет у волоссі.

— Та хай йому, — глипнувши на відображення в кутку екрана, вона намацала серед кучерів крихітні щипчики з чорної сталі.

— А це що? — Кентон показав на щось понад її плечем.

Ронна озирнулася.

— Або дозатор, або піпетка. Залежно від того, на що ти показуєш.

— У вас там щось рвонуло на станції?

— Ти в курсі, що в тебе на аві Гітлер? — запитанням на запитання відповіла вона.

— Круто, еге ж?

Ронна закотила очі.

— Господи, Кентоне, що в цьому крутого?

— Я навмисно. Завантажив у профіль фотографії диктаторів і встановив рандомний вибір: система сама зупиняється на фотці, що її показує. Вчора був Мао, позавчора — Пол Пот, а ще у мене там Сталін, Путін, Іді Амін, Башар аль-Асад, Сечін, Лукашенко, Чаушеску.

— Нащо?

— Ну, сама подумай: телефоную я комусь незнайомому, людина дивиться на екран, а там — Путін, і відразу напружується, налаштовується на щось неприємне, приймає виклик, а тут — опа! — просто гидкий карлик. — Його сміх був наче рипіння іржавих завіс. — І настрій умить поліпшується!

Ронна відвела погляд від екрана. Схожий на старече кректання сміх завмер, і Кентон посерйознішав:

— Гаразд, зрозумів, тобі не смішно.

Ронна мала такий вигляд, наче життя згасало в ній.

— Вибач, що не зателефонував учора, — промовив він. — Із Лондона не було квитків першого класу, довелося летіти економом, а там зв'язок сама знаєш який. Ну, і розказувати, власне, нічого.

Ронна поглянула в Кентонові очі. В них не було ні співчуття, ні розчарування. Нічого з того, що вона воліла би побачити. Вони пропрацювали разом п'ять років, Кентон Дрейган був найціннішим членом її команди, проте досі залишався для Ронни загадкою. Іноді, коли вона намагалася пробитися крізь каламуть кришталіків, гадаючи, про що він думає, Ронні здавалося, ніби Кентон вважає всіх інших людей просто сировиною для власних, їй невідомих замислів. Утім, це завжди було невиразним, скороминущим здогадом. За весь час роботи на неї Кентон жодного разу її не підвів, ніколи не нарікав і, попри те, що мав підстави, не просив зробити його співавтором патентів. Утупившись у монітор, Ронна збагнула, що цей крихітний скалічений випадковою мутацією чоловічок — єдиний у цілому світі, хто розуміє, як вона зараз почувається. Від усвідомлення цього їй стало так гірко, що вона розплакалася.

— Ей, ти чого? — звів брови Кентон.

Ронна опанувала себе.

— Не зважай. — У невагомості сльози не стікали з очей, вона мусила скліпувати їх, а тоді прибирати з повік пальцями. — Ти не запитував, куди Kross подінуть обладнання, яке залишається на орбіті?

— Ніхто з обладнанням не морочитиметься,—відрубав коротун. — Kross розуміють, що нічого звідси не витягнуть, і вже списали його.

— Проте це їхнє обладнання, а наші рахунки порожні. Якщо ми не заплатимо за обслуговування, наступного місяця модулі від'єднають і скинуть у Тихий океан.

Обладнання для лабораторії доправляли на орбіту протягом п'яти років, і Ронна, навіть за великого бажання, не спустила б його на Землю за лічені дні. Модулі, які винаймала Kross Pharmaceuticals, були старими, навряд чи комусь захочеться

переобладнувати їх власним коштом, тож керівництву Habitaty дешевше турнути їх у глибокий космос чи втопити в океані, а тоді дозволити новому орендареві вивести на СБО нові.

— Агов, Ронно, — покликав коротун. — Ніхто нічого не топитиме. Відмовили Kross Pharmaceuticals, знайдемо когось іншого.

— Ти не розумієш, — вона мотнула головою.

— Та їм начхати на обладнання!

— Річ не в обладнанні! — Ронна обвела рукою мотлох, що витав у неї за спиною. — Який у цьому сенс? Навіщо відточувати технологію створення імплантів, якщо кожен другий реципієнт помиратиме після трансплантації через інфекцію?

— А хто сказав, що ми далі друкуватимемо серця?

— Ти знову за своє.

— Так. — Він закивав — і ріденькі жмутки над скронями кумедно затряслися. — Так, за своє! І я не розумію, чому ти впираєшся. Ми можемо створювати з нуля повноцінні організми. Це набагато крутіше за вирощування людських сердець.

Кентон був самоуком. У сімнадцять опанував мови JavaNEO, C# та F#, у дев'ятнадцять — основи програмування фізичних рушіїв для відеоігор.

2119-го він уже працював на компанію Epic Games, спершу як тестер кімнат віртуальної реальності, а невдовзі одним із розробників. Протягом наступних років Кентон займався вдосконаленням рухової динаміки у мережевому шутері EG Wireout. 2124-го його переманили в DARPA, Агенцію передових оборонних дослідницьких проєктів, де він розробляв програмне забезпечення для ураження рухомих цілей на орбіті. Проєкт згорнули, коли Штати та Китай підписали меморандум про заборону випробування космічного озброєння. Після того Кентон мав пропозиції й від ІТ-гігантів, і з оборонного сектору,

проте програмування йому набридло — і він перекинувся на людський геном. Це здавалося логічним наступним кроком: на відміну від комп'ютерного коду ген можна «запускати на відтворення» в будь-якому організмі, й це... словом, це було цікаво. Кентон почав із дитячого набору «Молекулярна біологія для дошкільнят» і за два роки закінчив онлайн-курсом синтетичної мікробіології від Кембриджського університету. Незабаром він уже вмів на основі бактерій створювати молекулярні машини, які за командою складали з амінокислот білки та транспортували їх куди потрібно. Та позаяк його знання з мікробіології все ж не вирізнялися глибиною, ці сполуки виходили нефункціональними. Кентон потребував когось на кшталт Ронни, хто би вказував, що саме треба програмувати.

Відтоді, як Ронна взяла його у проєкт, Кентон намагався вникнути в найдрібніші аспекти її роботи. І тільки після того, як перший прототип асемблерної камери запрацював на орбіті, він натякнув Ронні, що їм не варто обмежуватися серцями та що він не бачить фундаментальних перешкод для того, щоб за шаблоном відтворити, скажімо, не надто складну нервову систему. А звідти вже було рукою подати до ідеї скомпонувати з нуля який-небудь примітивний організм.

Попервах Ронна зацікавилася. Це було ще до клодису, гроші лилися рікою, від неї не вимагали постійно літати на орбіту, і вони з Кентоном часто засиджувалися допізна, спілкуючись про проблеми, які можуть виникнути під час вирощування різних за щільністю тканин в одній асемблерній камері. Попри це, Ронна ніколи не ставилася до ідеї серйозно. Для неї ті бесіди були чимось на кшталт інтелектуальних вправ, і минув рік, перш ніж вона усвідомила, що Кентон не жартує. Надалі Ронна лише відмахувалася, а ось коротун ніяк не заспокоювався. Раз у раз нагадував, що вони не мають зупинятися на досягнутому, що

він здатен запрограмувати рої молекулярних дизасемблерів, які «скануватимуть» організм: у буквальному сенсі розбиратимуть його на складники, щоб потім відтворити його в асемблерній камері. Якийсь час Ронна пробувала пояснити, чому це нереально, чому це неетично та чому за жодних умов вони нічим таким не займатимуться, та Кентон її не слухав, і зрештою їй це набридло. Надалі вона обривала такі розмови, щойно коротун їх заводив.

— Ми про це вже сотню разів говорили, — із погано прихованим незадоволенням мовила Ронна.

— Принаймні спробуймо! Візьмемо того твого молюска, у якого мозок має один нейрон... як там його?.. аплизію!

Це була ідея Ронни, поки вона ще не второпала, що Кентон насправді намірився скопіювати живу істоту: як модельний організм для експериментів із відтворення нервової системи використати аплизію — одного з найбільших представників черевоногих молюсків, також відомого за назвою «морський заєць». Нервові клітини аплизії такі великі, що їх видно неозброєним оком.

— Мозок аплизії має не один нейрон, — дратуючись, заперечила Ронна. — Просто відростки нейронів товсті, тому їх легко досліджувати.

— Та байдуже! Ти розумієш, про що я. Розвинемо у слимака рефлекс, розберемо його на атоми, зліпимо докупи, а тоді подивимося, чи рефлекс збережеться. Подивимося, чи зможе він пам'ятати після того, як ми з нуля зберемо його в камері.

Це також була ідея Ронни: напрацювати в аплизії умовний рефлекс, поєднуючи подразнення струмом із нейтральним стимулом, наприклад, спалахом лампочки чи доторком паличкою, аж поки набута реакція — втягування зябер — не виявлятиметься лише внаслідок дії нейтрального стимулу, без

удару струмом. А потім подивитися, чи збережеться така сама реакція у скопійованого організму.

— Для початку треба, щоб молюск після збирання був живим.

— А серця, які ти надсилаєш на Землю, мертві?

Ронні у грудях кольнуло. Кентон казав правду. Вона не мала права на помилку: штучне серце мало стати ідеальним; якщо воно зупиниться хоча б на дві хвилини, пацієнт помре. Наскільки червононогий молюск складніший за людське серце? Ну, це гарне запитання.

— Я вже втомилася повторювати: ми муситимемо водночас вирощувати в камері рідини, тканини, хрящі. І я не уявляю, як це все поєднати, як.

— Для цього й існують експерименти. Для цього в нас є купа обладнання на орбіті!

— Це не наше обладнання, Кентоне. І за кілька днів воно полетить в океан. І взагалі, хто дасть на таке гроші? Який практичний сенс у цьому?

— А який практичний сенс у дослідженні темної матерії? Це фундаментальна наука! Коли розберемося з аплизією, візьмемося до складніших організмів, а там. буде видно.

— У кращому разі ми підтвердимо, що свідомість має під собою фізіологічне підґрунтя, а з цим і так ніхто не сперечається. Значно досвідченіші групи не можуть вибити фінансування на розроблення нових антибіотиків, а тут ти кажеш про.

— Телепорт.

Це слово в буквальному сенсі викликало в Ронні анафілактичну реакцію. Роздирання організму молекулярними роботами, вирощування на основі його ДНК десятків типів клітин і збирання з них якнайточнішої копії

було чим завгодно, але не телепортуванням. Та Кентон, спостерігши одного разу Роннину реакцію, не втрачав нагоди

підштрикнути її.

— Припини, — зашипіла вона.

— Телепорт!

— Кентоне!

— Кому цікаві твої антибіотики? Ми можемо зробити щось нове, це, блін, прорив буде. Ми ввійдемо в історію! Я впевнений, ми знайдемо пасіонаріїв, які захочуть вкластися.

— Послухай...

Він не чув її.

— Чисто гіпотетично: якби хтось дав гроші на «телепорт», ти б ним займалася?

— Та який це, в біса, телепорт?! — Ронна потягнулася пальцями до шиї на екрані, показуючи, що готова задушити його.

— Не присікуйся. — Кентон усміхнувся. — Займалася б чи ні?

— Чому в мене таке відчуття, наче ти вже з кимось говорив про це?

— Не говорив. Але я поставив тобі запитання. Дай, будь ласка, відповідь.

— Я б займалася. — Ронна зітхнула. — Проте ніхто не дасть на це гроші, Кентоне. Тим паче зараз, після клодису. Ми на нулі. Весь світ у глибоченній кризі.

Кентон дивився їй у вічі.

— Спускайся, ми щось вигадасмо.

Вона похитала головою.

— Ти ж знаєш, як я не люблю циганити в тих набундючених нікчем гроші.

— Знаю. А ти знаєш, що я б із задоволенням циганив їх замість тебе, але я довбаний карлик, і ще жодного разу не чув, щоб набундючені нікчеми давали гроші на дослідження невідомірки, який, не нахиляючись, може зазирати під спідниці їхнім дружинам.

— Ти нестерпний.

— Дякую. То ми домовилися? Залишай усе як є. Нікого не звільняй. — На той час на повну ставку в проєкті працювала лише Юнія Ромо, тож зауваження було зайвим. — І спускайся. У нас попереду чимало роботи.

Якийсь час Ронна мовчала.

— Навіщо ти це робиш?

— Що?

— Ну, ось це все.

— У тебе є щось важливіше за роботу?

Запитання заскочило її зненацька, і жінка замислилася.

— У мене є син.

— Коли ти востаннє його бачила?

У голосі не вчувалося докору, та Ронніні брови однаково з'їхались на перенісці.

— Ми спілкувалися вчора.

— Наживо.

Її погляд ковзнув убік. Це було двадцять місяців тому. Не менше. Та й про хлопця у Далласі, який помер, не дочекавшись на серце, вона згадувала частіше ніж про Натана.

— То я запитаю ще раз. — Карлик ледь нахилив голову. — Чи вважаєш ти, що у твоєму житті є щось важливіше за роботу?

Вона знову промовчала.

— Ось тому, Ронно. — Він скупі всміхнувся. — Трудоголіки мають триматися трудоголіків.

Смартлет стиснув зап'ясток — і Ронна покосилася на кут екрана. Там сплигло повідомлення з одного слова:

> СУКА!!!

Відправник — @dr.galeano.

Наступної миті нутрощами розпливлося дивне заспокійливе тепло. Ронна помітила мікроскоп, який не встигла заштовхати до вантажного боксу — і той тепер дрейфував до стінки модуля, й подумала: начхати, хай усе лишається. Може, Кентон має рацію. Може, не все так погано. А тоді тихо мовила:

— Незабаром побачимося.

Кентон, кивнувши, від'єднався.

Вашингтон, округ Колумбія
Хвилина по тому

Кентон мешкав у квартирі на сьомому поверсі восьмиповерхового кондо^[59], що височіло в самісінькому центрі фешенебельного району Гловер-парк. Північні вікна виходили на подвір'я російського консульства, під яким, якщо вірити розповідям темношкірого консьєржа, ховалася мережа тунелів, що тягнулася до будівлі Військово-морської обсерваторії.

Закінчивши розмову, Кентон відсунувся від монітора та виставив руки перед собою. Пальці тремтіли. Він зателефонував Ронні, щойно приїхав з аеропорту, навіть речі не розпаковував, утім тремтіння було не від втоми.

Не лише від неї.

Він зліз із крісла, пошкандибав до вітальні, дістав із бару пляшку віскі та келих, наповнив його на два пальці й кількома повільними ковтками осушив до дна. Цівочка зігріла стравохід, але не заспокоїла. Анітрохи.

Якийсь час Кентон удивлявся у порожній келих, вагався, чи не наповнити його знову, але зрештою сховав усе назад до бару.

Алкоголь не допоможе. Не сьогодні.

Тремтіння поширилося на решту тіла, скотилося з грудей на живіт і стегна. Кентон раз у раз здригався, наче від поривів

крижаного вітру. Він знову поглянув на долоні й невесело всміхнувся. Тремтять. Наче у наркомана.

Так і є, він довбаний нарик. Хіба ні?

Із виглядом людини, яка боїться, що за нею стежать, Кентон повернувся до кабінету, підійшов до непоказних дверей у кутку і притулив пучку великого пальця до замкового сенсора. Сканер розпізнав відбиток — і двері прочинилися. Кентон прослизнув досередини.

Потаємна кімната була втричі меншою за кабінет. З-за вікна, наполовину затуленого рулонною шторою, лилося передвечірнє світло. Навпроти входу на всю довжину кімнати витягнувся стіл. Стіну над ним затуляли стелажі з тераріумами, де жили саламандри, сцинки, тарантули й навіть змії. На столі перед стелажми вишикувалися рядком банки із прозорого пластику, у яких копошилися таргани, мухи та кольорові жуки.

Голодні. Кентон роздув ніздрі. Повітря здавалося затхлим і кислуватим на смак. Він знав, що всі вони голодні — його не було понад добу, — проте вирішив, що годівля зачекає.

Він також голодний.

Коротун розвернувся. У кутку праворуч від входу стояли три штативи з фотокамерами. Він пересунув два з них до стола. Потім узяв зі стелажів герметичну посудину завбільшки з валізу для ручної поклажі й акуратно, ніби боявся, що від найменшого поруху та розлетиться на друзки, поставив на стіл. Внутрішню поверхню днища та стінок вкривала чорно-коричнева речовина. Кентон схопив зі столу одну з банок з мухами та потрусив її. Розколошкав комах. Знявши кришку з банки, притулив її до отвору в стінці посудини та тримав так, поки частина мух не залетіла досередини. Відставивши банку, Кентон видряпався на стілець без спинки, підпер голову руками та налаштувався спостерігати.

Чорною кристалічною субстанцією на стінках посудини був трийодид азоту. Щоб його отримати, Кентон змішував йод із концентрованим розчином аміаку, а потім висушував. У рідкому стані трийодид азоту цілковито безпечний, зате після висушування стає напрочуд легкозаймистим. Спалахує від найменшого доторку.

Спливло чверть хвилини — й одна з комах сіла на стінку. Чи радше спробувала сісти, бо щойно торкнулася лапками сухого трийодиду, пролунав тріск — і над місцем, де була муха, розпливлася хмарка бузкового диму.

Комаху буквально розірвало на шматки.

Кентонові очі запалахкотіли, а крізь зуби із сипінням вихопилося повітря. То стискаючи, то розтискаючи кулаки, він дивився, як інші мухи заметалися посудиною. Заблискали спалахи, неначе від розриву крихітних петард. Одна за одною мухи гинули, зачіпаючи днище чи стінки. Посудину заволокло димом. І щоразу, коли чергова комаха зникала в тріскучому зблискові, програміст аж шикав від задоволення.

Після того, як полум'я поглинуло останню муху, Кентон випростався і якийсь час тупився скляним поглядом у стелажі. Йому трохи покращало, тремор стихився, хоча до справжнього полегшення було далеко.

Мало.

Недостатньо.

Відставивши посудину вбік, він дістав із-під стола скляну трубу квадратного перерізу завдовжки з метр. Смуги трийодиду на її внутрішніх гранях формували простенький лабіринт. Кентон пильно оглянув трубу, поклав її перед собою. Далі по черзі ввімкнув відеокамери. Першу посунув до стільця, на якому сидів, вічко другої націлив на вихідний отвір труби. Переконавшись, що об'єктиви сфокусувалися на потрібних точках, Кентон увімкнув режим сповільненого знімання, після чого зняв зі стелажа тераріум із найбільшим своїм павуком — синювато-сірим із помаранчевими «наколінниками» мексиканським тарантулом. Відкинувши кришку, він обережно взяв павука. Розмах лап перевищував двадцять сантиметрів, тож Кентонові доводилося підтримувати тарантула обома долонями. Він опустив його на стіл перед входом у трубу та легенько підштовхнув досередини.

— Ну ж бо...ну...

Тарантул якийсь час не рухався, неначе запідозривши недобре, а тоді смикнув парою передніх лап і рушив уперед. Щойно він опинився у скляній трубі, Кентон затулив шматком скла вхідний отвір і затамував подих.

Усе скінчилося за три секунди.

Павуча лапа черкнула край чорної смуги. Трийодид азоту спалахнув, вогонь умить перекинувся на вкриту срібними волосинками кінцівку. Тарантул сахнувся, наскочив на задню стінку, шарпнувся вбік, зачепив іще дві смуги й кинувся вперед, відчайдушно перебираючи лапами та здіймаючи за собою яскраві спалахи. Павукові навіть вдалося висковзнути з труби, та було вже пізно: вогонь охопив його всього. Тарантул скрутився на столі, поволі стаючи обвугленою грудкою.

Кентон дивився на нього, дихаючи, наче людина, у якої ось-ось станеться серцевий напад: нестямно й уривчасто. Вибалушені очі нагадували згустки крові. Коли тарантул застиг,

чоловічок крутнувся на стільці, зупинив знімання і, розгорнувши планшет, вивантажив відзняті файли.

Від нетерплячки паморочилось у голові.

Знадобилася хвилина, щоб обрізати та з'єднати файли в один. Упоравшись, Кентон обхопив планшет долонями та запустив змонтований ролик. На екрані велетенський павук повільно згорав у племенистих виблисках. Кентон перетворився на статую. Прикипів до планшета очима. Від почорнілих решток тарантула здіймалися смужки смердючого диму, та він не зважав. Не помічав навіть, що з кута роззявленого рота звисає цівка слини.

Він поставив відео на повтор: запис добігав кінця й тут-таки починався знову. І так десять, двадцять, тридцять разів, аж поки світло за вікном не почало вичахати.

Кентон увесь цей час не рухався. Дивився. Сполохи на екрані вихоплювали з півтемряви гостре обличчя, щомить більше увиразнюючи зморшки довкола розтягнутих у посмішці губ.

ГОРАН ЗАГАРІЯ

Зала засідань Центрального
виконавчого офісу Ради Дев'ятнадцятьох,
Ньюборн
Рак 28, 46^[60]

Мої вітання, панове. — Йорґ обвів поглядом прибулих, кивком привітав Павла Загарію та Марка Велета, подав руку Горанові. — Дякую, що зібралися. — А тоді жестом запросив усіх до помережаного сірими прожилками мармурового стола. — Прошу, сідайте.

Горан пройшовся вздовж стільців із хромованими ніжками та вигнутими спинками, що вишикувалися ліворуч столу. Він був у чорній сорочці з довгими рукавами та ненав'язливою білою вишивкою на грудях. Ніякої марсіанської атрибутики, лише на лівому плечі виднілася синьо-жовта нашивка, поцяткована бурими плямами. Горан запевняв, що вирізав її з поплямованого кров'ю бойового прапора, привезеного з України.

Окрім Павла, Марка та Загарії, до офісу Ради Дев'ятнадцятьох приїхали Фіона Брайко, Ельміра Брейгель і Лук'ян, Горанів молодший син. Фіона відала запасами продовольства на складах «Томуто», Ельміра за потреби могла прояснити фінансові питання, а Лук'ян... ну, він був єдиним, хто не мав стосунку до теми зустрічі. Він узагалі нічим конкретним у «Томуто» не займався. Горан усюди тягав його за собою, сподіваючись, що Лук'ян знайде собі заняття до душі, але поки що без особливого успіху.

Йорг Флоріан — блондин із зосередженим обличчям, далекий від стереотипного уявлення про офіцера німецької армії, — опустився у крісло з іншого боку стола. До прибуття на Марс Йорг був кадровим військовим, дослужився до звання генерал-інспектора Бундесверу, а з 2085-го входив до складу ради директорів ЄКА, Європейської космічної агенції. На початку дев'яностих, коли кількість колоністів, які залишалися на Марсі, почала стрімко зростати й у ЄКА та НАСА усвідомили потребу формування єдиного органу керівництва Колоніями, Йорг полетів на Марс. На той час він не мав ані знань, ані досвіду, потрібних для виживання на Червоній планеті, але й вимагалось від нього інше: привчити до дисципліни тих, хто ці знання та досвід мав. І Флоріан чудово впорався з роботою.

Йорг сів. Із боків від нього посідали шестеро інших членів Ради. Із протилежного боку вмошувалися українці: Марко та Фіона — обабіч Горана, Ельміра та Лук'ян — на двох менших стільчиках за спиною Марка.

Горан озирнув присутніх і подумав, що вже й не пригадує, коли відбулося перше таке засідання. Років із п'ятдесят тому, не менше. Тоді Рада Дев'ятнадцятих іще називалася просто Радою, і в її складі були лише п'ятеро членів: двоє науковців від ЄКА та НАСА, по одному представникові від Planetary Solutions і Deep Space Resources, а також Йорг Флоріан як керівник. 32-го року склад поповнився шістьма новими членами — представниками Norton Industries, «Томуто», Daimler AG, а також трійкою незалежних експертів. 40-го Рада розширилася знову й нарешті перетворилася на Раду Дев'ятнадцятих. Тоді ж виник поділ на сектори: Науковий, Виробничий, Інфраструктури і Координування та контролю.

Попри регулярні розширення, Рада так і не перетворилася на повноцінний владний центр, тож реальної централізованої влади на Марсі не існувало. Планетою де-факто заправляли

кілька могутніх родів: Зоммерфельди, Нортони, Бредшоу. Вони співіснували в умовах системи негласних стримувань і противаг, яка гарантувала всім автономію та кращі шанси на виживання. Цю систему тримали вкупі не харизматичні лідери, не закони чи правоохоронні органи, а усвідомлення крихкості марсіанського суспільства, тож Раді залишалося тільки підтримувати статус-кво.

Утім, у міру розростання Колоній це ставало робити дедалі важче. Рада була невиборним органом із розмитими повноваженнями та, що ще більш важливо, не мала засобів примусу. Йоргові доводилося маневрувати та порушувати лише ті питання, для залагодження яких він міг застосувати економічні важелі. Він мусив йти на компроміси з різними групами впливу — не лише з українцями, певна річ, але, зважаючи, скільки продовольства виробляв агрохолдинг «Томуто», з українцями треба було домовлятися передусім. Від них залежало, скільки віз Йорг видасть, скількох людей залишить на Марсі ще на рік, яку кількість новонароджених прогодує.

Коли шурхання стільців стихло, Флоріан і Загарія схрестили погляди. Вони поважали один одного, та зустрічатися не любили. Щоразу сперечалися до хрипоті: через ціни на провіант, привілеї для українців, в'їзні квоти. Кожну їхню зустріч готували, наче якийсь саміт. Але не цього разу. Сьогодні вони зустрілися без попередніх обговорень.

Не бажаючи починати розмову першим, Горан знову ковзнув поглядом по обличчях радників і радниць обабіч Флоріана.

Скраю ліворуч сиділа Рита Дюрер, схожа на скелет австрійка. Губи з опущеними кутиками стиснуті у дужку. Рита пів життя пропрацювала в скандинавському банку «Нордеа», після переїзду на Марс очолила місцевий UniCredit, а тепер відповідала за бюджет Колоній. Вони з Гораном давно знали

одне одного, й Рита на прискіпливий позирк українця відповіла поглядом пошарпаної життям світської левиці, яку нічим не здивувати.

Далі — Альфред Келлер. Низькорослий чорнявчик з італійськими вусиками, що повторювали форму його усмішки. Останні два десятки років він керував марсіанським філіалом машинобудівного гіганта Daimler AG.

За Келлером, відсунувшись від столу, розвалився огрядний Бйорн Мет-цингер — сорок сім років, зелено-блакитні очі, темно русяве волосся, — головний інженер секції ПЦБ^[61] у компанії Planetary Solutions. Данець за національністю. Дарій Брайко відгукувався про Метцингера як про аморфного чоловіка, якого не цікавить ніщо, крім дешевих мильних опер і їжі.

Місце поруч із Йоргом займала Емма Фламмаріон — мулатка з грецьким носом, арабськими очима та короткою стрижкою. Геть молода — і з вигляду, й фактично, молодша навіть за Ельміру Брейгель. Фламмаріон була американкою, прилетіла минулого вікна, певний час обіймала посаду заступниці керівника ТКВ-підрозділу в Planetary Solutions, а кілька місяців тому після особистого клопотання Малкольма Бредшоу увійшла до складу Ради. Горан бачив її вдруге за життя.

З іншого боку від Йорга тупилася в стелю швейцарка Берта Тільгнер. Як і Бйорн та Емма, вона працювала на Planetary Solutions, а в Раді Дев'ятнадцятьох очолювала Управління земельних ресурсів.

І нарешті праворуч, осторонь від решти, розмістився Фінн Бауер. У мішкуватому, схожому на мундир жакеті, білій сорочці та вузькій краватці він мав би комічний вигляд, якби не вираз обличчя людини, яка ніколи не всміхається. Фінн очолював

Спеціальну службу, яка стежила за дотриманням порядку та надавала допомогу за надзвичайних ситуацій.

Етнічних німців серед них було лише троє — Бауер, Флоріан і Келлер, але через німецькі прізвища всю сімку прозвали «Берлінською стіною».

— Почнімо, — нарешті озвався Йорг.

— Так. — Горан усміхнувся.

Лук'ян передав йому пластикову теку — й Горан без поспіху витягнув із неї аркуш паперу формату А4 з надрукованою на ньому таблицею^[62].

РІК		НАСЕЛЕННЯ МАРСА, осіб				Відсоток народжених від загального населення, %
Григоріанський календар	Марсіанський календар	Загальне	Іммігранти (новоприбулі)	Емігранти (повернулися на Землю)	Народжені на Марсі	
2057	1	6	6	-	-	
2059	2	11	6	0	0	
2061	3	14	6	3	0	

РІК		НАСЕЛЕННЯ МАРСА, осіб				Відсоток народжених від загального населення, %
Григоріанський календар	Марсіанський календар	Загальне	Іммігранти (новоприбулі)	Емігранти (повернулися на Землю)	Народжені на Марсі	
2063	4	26	24	12	0	
2065	5	41	24	7	0	
2067	6	50	24	15	0	
2070	7	77	48	21	0	
2072	8	103	48	19	0	
2074	10	182	102	16	0	
2076	11	565	408	14	0	
2078	12	937	408	13	0	

2080	13	1310	408	31	0	
2082	14	1857	612	56	0	
2085	15	2385	612	72	0	
2087	16	2929	668	107	0	
2089	18	3613	812	122	0	
2091	19	4620	1156	139	0	
2093	20	5719	1300	188	0	
2095	21	6885	1380	196	0	
2097	22	7796	1460	425	0	
2099	23	8831	1332	272	0	
2102	24	11 125	2584	251	0	
2104	25	13 528	2682	247	0	
2106	27	15 956	2714	245	0	
2108	28	18 710	3036	238	0	
2110	29	22 281	3828	220	0	
2112	30	26 606	4620	270	1	0,004
2114	31	31 465	5208	323	5	0,02
2117	32	35 654	4596	384	11	0,05
2119	33	39 425	4188	402	23	0,1
2121	34	43 204	4188	414	48	0,2
2123	36	47029	4188	406	98	0,4
2125	37	50 825	4188	519	199	0,8
2127	38	54 460	3984	643	405	1,5
2129	39	58 860	4482	779	823	2,7
2131	40	64 473	4980	957	1684	5,1
2134	41	72 649	4980	992	4271	10,4

РІК	НАСЕЛЕННЯ МАРСА, осіб	Відсоток нар

Григоріанський календар	Марсіанський календар	Загальне	Іммігранти (новоприбулі)	Емігранти (повернулися на Землю)	Народжені на Марсі	оджених від загального населення, %
2136	42	83 589	4980	890	6928	17,3
2138	44	97 103	4980	1118	9699	24,9
2140	45	112 484	4980	939	11 362	31,6
2142(прогноз)	46	128 153	4980	1245	12 000	37,1
Загальна чисельність народжених на Марсі (ураховуючи прогноз на 46 рік)					47 557	

Папір!

Аркуш був сірий, увесь поцяткований. Однак це був папір, і серед людей із правого боку стола здивування не виявили хіба Емма Фламмаріон і Йорґ Флоріан (Емма ще пам'ятала папір із Землі, а Йорґ знав Горана та не здивувався такій витівці). Навіть Рита Дюрер розімкнула примхливий вигин губ і витягнула шию. Целюлозних комбінатів на Марсі не було, папір на планеті не виготовляли, тож пачка на сто аркушів коштувала дорожче за кілограм родію^[63].

Тінь вдоволеної усмішки підсвітила зморшки на Горанових щоках. То була ідея Велета: надерти кори з яблунь, зібрати полову, яка не пішла на перероблення після жнив, і виготовити трохи паперу. Для Горана це був ще один спосіб підкреслити власну заможність, адже людей, які могли собі дозволити щось надрукувати на папері, на Марсі було ще менше ніж тих, хто міг носити довгі бороди. Якої-небудь практичної потреби в роздруківці, звісно, не було — «Берлінська стіна» готувалася до зустрічі, й кожен мав таку таблицю у планшеті, — зате ефект вона справила неабиякий.

Натішившись, Загарія випнув бороду та виголосив:

— Гадаю, всі розуміють, чому ми зібралися: на цій планеті забагато дітей. І якщо так далі триватиме, за кілька років ми не

знатимемо, що з ними робити.

— Що ви пропонуєте? — глухим, немовби від застуди, голосом запитала Рита Дюрер.

— Зменшити ліміт, — сказав Горан.

Ішлося про обмеження максимальної чисельності новонароджених, яке Рада запроваджувала три останні марсіанські роки поспіль.

— Ми не можемо заборонити людям народжувати, — заперечила Емма. — Це суперечить самому духові колонізації. Ми не можемо взяти та...

Загарія відмахнувся від неї, наче від надокучливої мухи.

Озався Йорг Флоріан:

— Чим спричинене таке хвилювання про демографічний склад Колоній, Горане? Мені здається, ви взагалі не маєте цим перейматися.

Горан кивнув, так ніби подякував за нагоду поговорити з кимось дорослим.

— Я не можу цим не перейматися, Флоріане. Ця планета — мій дім. Так само, як і для кількох тисяч моїх співвітчизників. І я не хочу, щоб за двадцять земних років нею вешталися тисячі голодранців без кваліфікації, без заняття і... — він зробив паузу, щоб підкреслити наступні слова, — без змоги відправити їх назад на Землю.

— Це мій головний біль — гадати, якою буде соціальна структура Колоній за двадцять років. Усе, що мені потрібно від вас, — почути, скільки ротів ви прогодуєте до наступного вікна. Про решту я подбаю. — Йорг подивився на нігті лівої руки й ніби ненароком підштрикнув: — Я чув, у вас проблеми з грибком?

Горан не зреагував на шпильку.

— Жодних проблем, голово. — Старий розслаблено всміхнувся. — Навіть якби були, у нас достатньо запасів, аби

виконати зобов'язання перед Радою.

— Тоді в чому річ? — зобразив здивування німець.

Вони обоє знали в чому, проте продовжували цей ритуальний танок.

— В ось цьому. — Горан потицяв пальцем в аркуш. — У тому, що ми створили надто хороші умови в Колоніях і тепер не встигаємо за їхнім зростанням.

Він мав рацію. Податків на Марсі не збирали, та завдяки умовно добровільним внескам від компаній Planetary Solutions, IPN Services, «Томуто» й інших Рада з початку століття відкрила сто двадцять дУТСадків. Корпорація Deep Space Resources профінансувала будівництво двох десятків шкіл і доплачувала своїм фахівцям, аби ті підпрацьовували там вчителями. Більшість компаній купували в «Томуто» продуктові набори й роздавали їх співробітникам із дітьми віком до тринадцяти років. Словом, у другій половині 2130-х Колонії в Сімудських долинах були не найгіршим місцем для того, щоб виховувати дітей. Особливо зважаючи на те, що коїлося на Землі.

Уперше про це заговорили на засіданні Ради 34 Скорпіона 43-го^[64]. Того року загальна чисельність народжених на Марсі сягнула п'ятнадцяти тисяч і надалі зростала. На наступний, 44-й, рік Рада встановила ліміт: не більше за десять тисяч новонароджених. Народилося 9699. 45-го ліміт підняли до одинадцяти тисяч, ось тільки через неможливість проконтролювати, скільки малюків з'явиться на світ, по факту народилося 11 362. Після цього Йорг наполіг на введенні обов'язкової попередньої реєстрації. Пара, що планувала народити дитину на Марсі, мала подати заявку й дочекатися на погодження Ради. З огляду на кількість заявок визначали кількість запасів води, кисню та продовольства. На поточний, 46-й, марсіанський рік ліміт підняли до дванадцяти тисяч. Рак

був лише другим місяцем року, проте кількість поданих заявок уже перевищила десять тисяч.

Ґоран провів пальцем по передостанньому рядку в таблиці.

— Я тут написав «прогноз», але це не відповідає дійсності, бо на сьогодні — і ви це знаєте, Флоріане, — ліміт заявок майже вичерпано. Це означає, що до кінця цього року загальна чисельність народжених на Марсі сягне сорока восьми тисяч. — Палець зупинився внизу таблиці. — Рік лише почався, а їх уже майже сорок відсотків від загального населення.

Ґоран, дивлячись на Йорґа, помовчав. Ніхто йому не заперечив, і він продовжив:

— Знаєте, скільки серед цих сорока восьми тисяч тих, кому зараз більше за тринадцять? — Ґоран за звичкою міряв вік земними роками. — Це легко порахувати. — Палець піднявся на кілька рядків. — Усі, хто народився до 2128-го за земним календарем. Так ось, їх трохи понад одна тисяча шістсот. Решта сорок шість тисяч — це нероби, які нічим не займаються, крім того що їдять, п'ють, перетворюють кисень на вуглекислий газ і цілими днями шпиляться в комп'ютерні ігри. Це не проблема, ми можемо їх утримувати. Проблема в тому, що за десять років третині з них доведеться шукати роботу. І це будуть не ті розумники, які прилітають із Землі. І не товстосуми, котрі, хоч і самі нічого не роблять, вливають сюди достатньо грошей, щоб ми привозили ще більше розумників. Уловлюєте? — Ґоран кинув промовистий позирк на Емму. — Викликаючи людей із Землі, ми обираємо найкращих. Саме тому тут такі умови. — Він махнув у бік опуклих еркерних вікон, із яких відкривався огляд південної частини Нью-борна. Куполами «Остергаль» і «Аркадія» повзали півсферичні роботи-чистильники, надраюючи полімерне скло. — Ось тільки генетика — примхлива штука. Іноді у найкращих батьків народжуються найнікчемніші діти, й немає способу цьому зарадити. З кожним

роком серед дітлахів на Марсі стає дедалі більше неповносправних, із дислексією, з усякими генетичними захворюваннями, просто лінивих чи тупих. Через надмірну стерильність середовища у них починаються розлади імунітету та когнітивні порушення на кшталт аутизму чи синдрому гіперактивності й дефіциту уваги. Ви не гірше за мене знаєте, генерале: такі ніколи не працюватимуть, а житимуть дуже, дуже довго. І нам доведеться їх годувати. Проблема також у батьках, яких доводиться дедалі частіше спроваджувати на Землю...

Це була ще одна вагома причина буму народжуваності впродовж минулих років: Рада значно менш охоче голосувала за висилання колоністів, які втратили роботу, якщо ті мали народжених на Марсі дітей.

— Вони працюють, — голос Емми Фламмаріон дзвенів від обурення. — Чимало із цих дітей, про яких ви кажете, вони.

— Працюють лише ті, кому за вісімнадцять. Знаєте скільки їх? — палець ковзнув аркушем до рядка за 2123-й рік. — Сто вісімдесят шість. — Горан пропікав її очима. — Всього — сто — вісімдесят — шість. Ви впевнені, що зможете платити щонайменше сорока восьми тисячам, коли вони виростуть?

Його тон не схиляв до подальшої дискусії, проте Емма не відступалася:

— Ми зможемо їх навчити. За наступні десять років...

— Хто це робитиме? І навчити чому?

— Горане. — спробував утрутитися Йорг.

— Це так не працює, — замотав головою Загарія. — Ми викликаємо людей на Марс, коли для них є робота. Якщо раптом я усвідомлю, що на Марсі є потреба в додаткових фотопанелях, і надумаю відкривати складувний завод, то запрошу із Землі склярів. Якщо потреба зникне або склярі погано виконуватимуть свої обов'язки, я спроваджу їх назад. Але брати й просто так навчати кількасот шмаркачів виплавляти скло — це

безглуздя, бо ніхто не знає, чи через двадцять років нам знадобиться так багато фотопанелей.

— Є й інші професії, — не вгавала Емма.

Побачивши, як спалахнули Горанові очі, Йорг зрозумів, що Загарія весь цей час заганяв їх у пастку, й метнув несхвальний погляд на мулатку: мовчи! Та було вже пізно.

— Раднице Фламмаріон, не можу з вами не погодитися, — голос лився наче мед. — Є професії, які важко автоматизувати і які, відповідно, будуть актуальними завжди: рільники, овочівники, садівники, працівники на низькокваліфікованих ручних роботах. І якби шанована Рада дозволила нам використовувати молодь на.

— Горане, ні, — відрізав Йорг.

Загарія невдоволено смикнув губою:

— Ви недослухали.

Ще одна проблема: везти чорноробів із Землі було не вигідно, проте саме їх останнім часом Колонії потребували найбільше.

Фінн Бауер буркнув зі свого краю стола:

— Хай договорить.

Попри непоказну зовнішність, було у Фіннові щось притягальне, якась незбагненна харизма, яка примушувала всіх, хто бачив його вперше, затримувати на ньому погляд.

Горан вдячно кивнув.

— Ідея проста: дітлахи мають долучатися до робіт у сільгоспкуполах і оранжереях. Якщо частина народжених із дванадцяти років допомагатимуть вирощувати їжу, ми зможемо підтримувати як завгодно стрімке зростання Колоній упродовж як завгодно довгого часу.

— Із дванадцяти років? — скинула брови Берта Тільгнер.

— Батько вперше привів мене на поле, коли мені було шість, — Горан розвів руками. — Й відтоді залучав до праці.

— Але...

— Моя троюрідна онучка просто зараз, після уроків, допомагає чистити колектори в Нойнштадті. І корона з голови не падає.

— Ви їм платитимете? — поцікавилася Рита. — Цим дітлахам. Горан мляво підсміхнувся.

— Ну, Рито, за гроші я й зараз можу підрядити робітників.

— Цьому не бути! — мотнув головою Йорг.

— Я не вимагаю негайної відповіді. — М'яка півусмішка не сходила з Горанового лиця. — Можете порадитися, зважити все, перекажіть мою пропозицію пані Тайлін Зоммерфельд чи панові Малкольму Бредшоу, послухайте їхньої думки.

Він натякав, що люди, які фінансують більшість проєктів Ради й мають вплив на ухвалення рішень, будуть не в захваті від скорочення ліміту. Для Зоммерфельдів і Бредшоу більше ротів означало більше нових жител, більше спожитої електроенергії, більше добутих ресурсів, а отже — більше прибутків.

— Це не предмет для дискусії, — рішуче мовив Йорг. — Діти не працюватимуть на полях. Крапка.

Горан і не чекав, що Флоріан погодиться, а тому не став вдавати розчарування.

— Тоді зменшуйте ліміт.

Йорг глибоко вдихнув і повільно — дуже повільно — випустив повітря.

— Скільки нових ротів ви прогодуєте?

— Зважаючи на динаміку нашого виробництва, а також на те, що ви щойно відмовили мені в.

— Горане, назвіть цифру.

— Скажімо, шість тисяч.

— Та годі! — Емма відкинулася на спинку. — Ми не можемо врізати ліміт удвічі!

Загарія мовчав і не зводив очей із Флоріана.

— Як щодо десяти тисяч? — запропонував Йорг.

— Сім.

— Дев'ять.

— Сім із половиною.

Йорг Флоріан закусив губу.

— Вісім тисяч, Горане, і припинімо це. На менше я не пристану.

Горан поворушив носом, ніби до чогось принохувався.

— Тоді так: вісім тисяч новонароджених, плюс двісті п'ятдесят додаткових в'їзних віз для переселенців з України 2144-го, плюс два сорокатонні контейнери, у які він. — Загарія безцеремонно показав пальцем на Фінна Бауера, — не зазиратиме.

— Двісті п'ятдесят віз? — розтулив рота Альфред Келлер.

— Так.

— Ви так поводитесь, ніби робите для нас послугу, — обурилася Емма. — Але ж ви годуватимете цих вісім тисяч не за просто так, ми ж вам платимо!

Обличчя Загарії закам'яніло:

— Сім тисяч.

— Бога ради, Горане. — Йорга обурювало Горанове нахабство, і водночас він розумів, що проблема реальна: врешті-решт дітлахам доведеться шукати роботу. Тож він вів перемовини за інерцією, просто тому, що знав: якщо викаже слабкість, наступного разу впертий старигань зі схожою на губку бородою зжере його з тельбухами. — Вісім тисяч, сто віз та один контейнер, який Спеціальна служба пропускає без огляду.

— Сто п'ятдесят віз.

Йорг махнув рукою. Клятий упертюх!

— Хай буде сто п'ятдесят.

— Чудово! — Горан почекав, доки чоловіки й жінки із протилежного боку стола видихнуть, а тоді кахикнув. — Щоправда, мушу уточнити: вісім тисяч — це ліміт для 47-го.

Далі, 48-го ліміт новонароджених слід зменшити до шести, а 49-го — до чотирьох тисяч.

І так було щоразу: щойно вони розслаблялися, він угризався в їхні горлянки з новою силою.

— Розтуди його! — не стримався Фінн Бауер.

Рита Дюрер скорчила гримасу:

— Це вже занадто навіть для вас, Горане.

Загарія посерйознішав.

— Поки не продемонструєте мені, як ви інтегруватимете їх в економіку Колоній, ми на більше не погодимося. Ви ростите дармоїдів. — Він потицяв пальцем в аркуш. — За п'ять років їх тут стане більше за тих, хто працює. І знаєте, що найгірше? Фахівці, що прилітають із Землі, роблять свідомий вибір. Розуміють, що буде важко, проте погоджуються, й у винагороду отримують довше життя. А у нас тут на підході кількадесят тисяч прищавих підлітків на порозі пубертатного періоду, які вживання теломіду сприймають за належне. Якщо ви не примусите їх працювати... — старий похитав головою, — буде біда. Або пускайте їх на поля, або закривайте до дідька цю фабрику з виробництва дитинчат.

— Це замасковане рабство, — надув губи Бйорн Метцингер.

— Ви пропонуєте запровадити на Марсі феодальну систему.

— Називайте це як хочете, раднику Метцингер, але це Марс, і як на Землі, де 1 % фермерів харчує 99 % населення, тут ніколи не буде. На цій планеті менше сонячного світла, менш родючі ґрунти, постійна нестача добрив. Генетично модифіковані сорти покращують справу, але їх недостатньо. Нам потрібні люди, раднику. Інакше про зростання можете забути.

Йорґ, схиливши голову, тер лоба пальцями. Вони мусили домовитися про зменшення ліміту. Не тому, що це було треба Горанові, а задля загального блага Колоній. Обоє це знали. Проте Загарія продовжував буцатися, наче баран, і вибивати для себе

привілеї. І якимось — йому завжди це вдавалося, — повернув розмову так, що Йорґ не міг не погодитися на його умови. Скрипнувши зубами, він підсумував:

— Вісім тисяч новонароджених, плюс сто п'ятдесят віз із 2144-го, пропуск одного контейнера без огляду Спеціальною службою та зменшення квот на народження до шести тисяч через два роки й до чотирьох іще за два.

Загарія просяяв.

— Чудово! Готуйте угоду.

Рада Дев'ятнадцятих рідко збиралася у повному складі, але цього й не треба було, бо згідно зі статутом рішення ухвалювала більшість. Йорґ знав, що «Берлінська стіна» проголосує, як він накаже. Це сім голосів. Павло Загарія очолював відділ сільського господарства у Виробничому секторі — ще плюс один. Йорґ також розраховував на голос доктора Віґго Свеннінгсена з Наукового сектора, й сам голосував замість відсутнього представника ЄКА. Це ще плюс два голоси. Разом — десять, рішення ухвалено. Йорґ зиркнув на Емму, і та, схилившись над планшетом, узялася складати протокол для збору електронних підписів.

Поки вона друкувала, Фінн Бауер повернувся до Загарії:

— Просто цікаво: що ви в тому контейнері везтимете?

— Конденсатори та фільтри для самогонних апаратів.

Заявляти таке в обличчя голові Спеціальної служби було ще тим нахабством, але Ґоран знав, що може це собі дозволити. Фінн, пирхнувши, запитав:

— Сорок тонн?

Загарія подарував йому найкращу свою посмішку.

— Вони часто псуються, раднику.

Несподівано підвелася Фіона Брайко. Підступила до Ґорана і, зігнувшись, щось зашепотіла старому на вухо. Загарія вислухав, двічі кивнув і підніс над головою долоню.

— Зачекайте.

— Щось іще? — насторожилася Рита.

— Так. Скасування дозволу на проживання Марату Кемхебекову та його дружині.

Йорг звів брову. На кілька секунд запала тиша.

— Якого дідька, Горане? — пирхнув Фінн. — Що вони вам зробили?

Загарія впер важкий погляд у Йорга:

— Плюс сто п'ятдесят віз, один контейнер і Кемхебекови летять додому. Інакше — ніякої угоди.

Йорг кілька секунд морщив лоба, а тоді махнув рукою:

— Біс із вами, юкі. Домовилися.

Вийшовши із зали засідань, Загарія саяв. Він прямував коридором, де не було нічого, крім неприкрашеного бетону й панорамного вікна, у заглибленні під яким зеленіла трава. Насичена зелень трав'яної смуги водночас і контрастувала, і по своєму гармоніювала з похмурою сірістю бетону.

Велет, утупившись у планшет, простував на крок попереду. Лук'ян, Фіона й Ельміра трималися позаду.

— Чудовий день, еге ж? — Горан повернув голову до вікна, а тоді озирнувся на Фіону. — Що там за ситуація в Леся?

— Він не розповів, а я не стала розпитувати, щоб не заважати.

Наступної миті Велет зупинився так раптово, що Загарія ледь не налетів на нього.

— Ти чого? — звів брови старий.

— Нора написала із земельного управління.

Велетова дружина того ранку подавала заявку на реєстрацію ділянки на схилі кратера Мазурського. Горан не передбачав проблем, а тому запитав для годиться:

— Усе гаразд?

— Ні, — Велет мотнув головою. — Нам відмовили. Один із маркерів не відповідає.

— Що?!

Задля уникнення непорозумінь Управління земельних ресурсів розробило правила, що регламентували щільність установлення MPS-маркерів, і залишало за собою право відмовити у виданні сертифіката власності на землю, якщо якесь із них порушено.

— Вони не можуть зареєструвати ділянку, — випалив Марко.

Ґоранове обличчя потемніло. Він зловив себе на думці, що таки перестарався і тепер Йорґ і Фінн мстяться йому, проте відкинув її. Як би вони встигли? Ще ж із будівлі не забрався. Та основне — Велет чітко означив причину відмови: сигнал з одного з маркерів не надходить до супутника, клерк з Управління не може прокреслити межі ділянки, а відтак відхиляє заявку. Йорґ і Фінн тут ні до чого.

З іншого боку — ще ніколи за весь час, поки він на Марсі, MPS-маркери не відмовляли.

«Чорт», — Ґоран роздув ніздрі.

— Телефонуй Іванові. Хай вилітає до Мазурського. Негайно.

— Вилітає? — повторив Велет.

Поблизу Мазурського не було посадкового майданчика. Там узагалі нічого не було: ні доріг, ні заправок, ні польових станцій. «Томуто» нещодавно закупили партію «Емпіреїв^[65]» — новітніх боїнґівських конвертопланів загального призначення, які могли приземлятися будь-де, ось тільки їхній практичний радіус не перевищував двохсот десяти кілометрів. Максимальна дальність була вдвічі більшою, тобто «Емпірей» міг дістатися до кратера, проте на повернення назад уже не мав би палива.

— Так, — Ґоран труснув бородою. — Хай бере «Емпіреї» та летить!

— До кратера триста п'ятдесят кілометрів. Як ми їх потім повернемо?

— Начхати! Я вишлю навздогін караван із пальним. — Старий запустив пальці в бороду, стиснув їх у кулак. — На Бога, Велете, навіть якщо ми покинемо ті бісові AUV у пісках, льодяна плита важливіша!

Велет кивнув і пришвидшився, але Ґоран замахав рукою, зупиняючи його:

— Стій! — Старий, насупивши брови, розмірковував. — Лети з Іваном. Скажи, хай отабориться на схилі та залишається біля кратера, поки не оформимо документи. З'ясуєш, що там і як, відновиш маркер — і відразу повернешся.

— Я зрозумів.

— Поквапся.

І Марко побіг — у буквальному сенсі побіг — коридором.

ВЕРЕМІЙ

Штаб-квартира холдингу «Томуто»,
Кам'янка
Рак 28, 46^[66]

Дивися!

Веремій Реус застиг перед розподільним щитом. Електротехнічне приміщення було тісним, із низькою стелею: Ярема Одновол заледве поміщався поруч, визираючи з-поза Реусового плеча. Всередині металевої шафи ховалося кілька клемних блоків, але хлопці прикипіли поглядами до маршрутизатора^[67], розташованого на окремій полиці. Роутер роздавав мережу не лише на штаб-квартиру, а й на прилеглі будівлі, а тому був чималим: пів метра завдовжки, сантиметрів тридцять у ширину, заввишки зо три пальці. По периметру здіймалися вісім коротких антен: по дві з боків і чотири вздовж задньої крайки. На передній панелі виблискував ряд індикаторів, наче бісеринки очей. Усі темні. Веремій напружено вдивлявся в роутер, міркуючи, що той нагадує перекинутого на спину павука.

— Що?

— Він вимкнений, — сказав Реус.

— Та ні. — Ярема був на рік молодшим, мріяв, як і Веремій, стати програмістом, хоча до Веремієвого рівня вочевидь не дотягував. Найбільше, що йому світило, — посада електромеханіка в одному із Брайкових підрозділів. — Перевір живлення. Мабуть, щось із кабелем.

— Поглянь, — Реус показав пальцем на перемикач передньої панелі, який стояв у положенні ВІМК.

— Але ж мережа...

Хлопці мов за командою перевели очі на смартлети: обидва були під'єднані до мережі, рівень сигналу максимальний — п'ять поділок із п'яти. Мережа на місці.

— Не може бути, — пробурмотів Одновол. — Якщо він вимкнений, звідки тоді надходить сиг.

Перш ніж він закінчив речення, Веремій випалив:

— Фейкова точка. Я мусив одразу здогадатися.

Він читав про такі. Зловмисники на Землі ставили фейкові вайфай-точки в публічних місцях, робили їх безпарольними й крали особисті дані всіх, хто мав необережність до них під'єднатися. Те, що маршрутизатор для забезпечення доступу до мережі в центральній частині Кам'янки був вимкнений, але сигнал однаково звідкись надходив, означало, що десь неподалік працює фейкова точка, яка його підміняє.

— Тут? — блимнув Ярема.

— Навряд. Тут її би знайшли. Напевно, десь на поверхні.

Реус гарячково розмірковував. Той, хто встановив фейковий маршрутизатор, уже бозна-скільки часу має доступ до всього, абсолютно до всіх незашифрованих даних, які пересилають мережею. Логіни, паролі, дані з додатків, коди доступів до зовнішніх шлюзів — усе.

— Треба повідомити Велетові, — вирішив він. — Негайно.

Хлопець дістав планшет — і той одразу завібрував, ледве не вистрибнувши з рук. Уздовж крайки замиготіли світлові цятки — вхідний виклик.

— Хто це?

Реус опустил погляд. Марко Велет.

— Про вовка промовка.

Він провів пальцем по екрані, приймаючи виклик. З'явилося обличчя Велета.

— Реусе. — Чоловік побачив голову Одновола, що вистромлювалася з-за плеча. — Яremo.

— Так, пане, — озвався Веремій.

— Я тут, — виструнчився Одновол.

— Добре, що ви разом. Є для вас робота.

Велетову увагу щось відвернуло, він на мить відвів очі, і Веремій, скориставшись паузою, відтарабанив:

— Я знайшов витік. Нас хакнули.

— Про що це ти? — Марко, насупившись, утупився в камеру.

— Ми на мінус другому в головній конторі. Перевірили маршрутизатор. Він вимкнений.

— То ввімкніть його. — Велет не розумів.

— Е-е, я думаю, він вимкнений уже давно. Проте покриття не зникало, а це означає, що хтось підклав нам, типу, фейкову вайфай-точку.

— Ти серйозно? — Велет потер пальцями лоба.

— Так, хтось щонайменше кілька місяців тому отримав доступ до всіх даних, які незашифрованими виходили з головної контори. І з прилеглих будівель.

— Де ця точка?

— Не знаю. Десь поблизу. Напевно, за межами будівлі. Хоча може бути де завгодно. Я її знайду, але мені знадобиться допомога.

Велет облизав губи. Кілька секунд щось обмірковував.

— Гаразд, я тебе почув. Розберемося пізніше. А поки тягніть свої гепи до космодрому.

Хлопці презирнулися.

— Що сталося? — запитав Веремій.

— Один із маркерів на Мазурського не відповідає.

— Ви ж повинні вже були зареєструвати ділянку.

— У тому-то й річ: ми не встигли.

— Ви сказали «до космодрому»? — бовкнув із-за спини Ярема.

— Так, вилітаємо, щойно будемо готові.

— Це як? — Веремієві брови піднялися. — Ми полетимо? До Мазурського...

— Реусе, я добре знаю, де кратер Мазурського. — Зображення смикнулося, Велет, схоже, роздратовано труснув планшетом. — Ти забагато питаєш. Руки в ноги — й уперед до «Пантеону»!

— Так, пане.

— Вайда чекає на вас.

— Уже біжимо.

Екран погас. Хлопці вступились один в одного. За мить Веремій потягнувся до роутера.

— Треба ввімкнути його.

Ярема перехопив його руку.

— Ні.

— Що не так?

— Ну.

— Поставимо пароль, примусимо всіх перелогінитися, та й по всьому.

— Сумніваюся, це. — Ярема зам'явся, добираючи слова. — Щойно ми його ввімкнемо, той, хто поставив точку, вкурить, що його викрили. А я чомусь гадаю, що спершу треба було б її знайти. Ну, фейкову. Вона може бути й зовні, щоб її поставити, багато розуму не потрібно, достатньо дібрати частоту. Але щоб точка запрацювала, хтось мав вимкнути його, — він показав на маршрутизатор. — Хтось серед нас, розумієш?

Веремій повільно хитнув головою.

— І мені здається, — продовжив Ярема, — Велет був би не проти дізнатися, хто це. Знайти точку, розмістити довкола неї камери й усе таке.

Ярема мав рацію: мережа «підтікала» кілька місяців, і додатковий день чи два нічого не вирішать.

Він кивнув і захряснув металеві дверцята.

ГОРАН ЗАГАРІЯ

Кам'янка

Дві години після зустрічі у
виконавчому офісі Ради Дев'ятнадцяток

За сорок хвилин, поки наземна обслуга готувала «томутівські» конвертоплани до вильоту, Горан примчав до Кам'янки й замкнувся в залі для нарад у штаб-квартирі холдингу. Приблизно стільки само часу Марко Велет з'явився на те, щоб зібрати необхідне для облаштування табору спорядження й висмикнути з Кам'янки потрібних людей.

О першій нуль п'ять за стандартним марсіанським часом два боїнгівських «Емпіреї» злетіли з кам'янського космодрому й узяли курс на південний схід. За двадцять хвилин навздогін за ними рушив караван «Роамерів» із гідразином і мастилом. Марсоходи мали бути біля кратера Мазурського вже поночі, не раніше ніж за сім годин.

У першому конвертоплані, крім Марка, пілотів й Івана Вайди, розташувалися Веремій Реус і Ярема Одновол, а у другому — Потап Дзєга, колись професійний боксер, чемпіон України з боксу, а нині права рука Вайди, колишні бійці Сил спеціальних операцій ЗСУ Кость Махно та Стас Шкабара, а також Кирило Вайда, Іванів син. Усі озброєні гумовими кийками й арбалетами, достатньо потужними, щоб із тридцяти метрів пробити кірасу пневматичного скафандра.

«Емпіреї» дісталися Мазурського за годину й приземлилися на скелястому підвищенні за сотню метрів на захід від кратера. Весь час, поки пілоти вишукували місце для посадки, Горан собі місця не знаходив. То сідав у голові стола, то підхоплювався й

міряв кімнату кроками. Коли Велет увімкнув нашоломну камеру, Загарія нарешті вгамувався. Завмер упівоберта і, поклавши руку на стільницю, впер погляд у зображення на стіні.

За ілюмінаторами «Емпіреїв» повільно опадав долу звихрений реактивними вихлопами пісок. Чоловіки наділи шоломи, понизили тиск у скафандрах. Пілоти опустили вхідні рампи. Утім, вибиратися назовні ніхто не квапився. Потап запустив над місцем висадки безпілотник, швидко провів його над краєм кратера, а тоді впродовж хвилини намотував дедалі ширші кола навкруг конвертопланів, переконуючись, що в долині нікого, крім них, немає.

Упевнившись, що вони самі, чоловіки ступили на плато.

Горан, загібаючи стопами, підсунувся разом із кріслом до стіни. Картинка майже не змінювалася: Велет застиг серед обведеного дюнами видолинка. Роззирався. У височині над його головою пропливали жовтуваті хмари з дрібного пилу й частинок гідрату заліза. Стиснувши долонями коліна, Загарія спостерігав, як Вайда залишає Стаса й Кирила біля конвертопланів, як Потап Дзєга підіймає дрон іще вище і як решта людей скупчується довкола Марка. Зрештою Велет розвернувся й попрямував до кратера. Іван, Веремій, Ярема й Кость Махно вервечкою побрели за ним. Розмов не вели, обмінювалися знаками, лише зрідка Велет і Вайда перекидалися короткими репліками в ефірі.

За хвилину вийшли до Мазурського.

Стіна кратера над льодяною плитою була майже прямовисною. Щоб опинитися біля пошкодженого маркера, треба було лізти на дно й уже звідти дертися схилом угору. Південніше від місця зсуву Велет раніше закріпив кілька кевларових мотузок. Він наблизився до першої з них, закріпив карабін і, відштовхнувшись ногами, ковзнув донизу.

Зображення на стіні в залі для нарад застрибало. Горан зморщив носа й перемкнувся на камеру безпілотної камери, проте дрон завис над місцем висадки конвертопланів, і позначена маркерами частина схилу залишалася поза полем його зору.

Горан вивів на стіну зображення з нашоломної камери Велета і, дочекавшись, поки той зупиниться, нетерпляче запитав:

— Що там?

Марко простежив за Яремою з Веремієм. Хлопці були височенними й постійно перечіплювалися. З-під їхніх ніг зривалися хвилі з піску й каміння. Велет перевів погляд правіше, де крізь пил зблискувала сріблом льодяна плита. На перший погляд ніяких змін. Нічого підозрілого принаймні.

— Не знаю.

Він пошукав очима маркер, від якого не надходили повідомлення. Його стійка трохи похилилася. На кілька градусів, не більше. На тому все. Слідів нового зсуву не було, інші маркери здавалися неторканими.

Веремій із Яремою дісталися підніжжя схилу. Велет рушив до купи каміння під льодяною плитою та жестами покликав їх за собою.

— Що ти бачиш? — Горан застукотів ступнею по підлозі.

Зображення наблизилося — Велет прокрутив зум на шоломі. Ось тільки це лише посилювало тремтіння, і Горан відчув запаморочення.

— Не наближай! — гаркнув він. — Просто опиши.

Велет стишив ходу.

— Маркер похилений... наче...

— То похилений чи ні?

— Горане, зараз хтось із хлопців підніметься — і ми все з'ясуємо.

Велет повернув голову ліворуч. У Яреми заклинило карабін, хлопець вовтузився, намагаючись відчепитися від троса. Веремій уже прямував до Марка. На кілька секунд він зник за скелястим виступом, а коли знову опинився в полі огляду камери, показав на схил і щось промовив.

Із динаміків зали для нарад у Кам'янці долинуло сухе потріскування. Горан нічого не розібрав, лише зауважив, що Велет махнув рукою на схил і звелів:

— Підіймайся й перевір.

Щось у його голосі не сподобалося Загарії.

— Що він побачив? Що тобі сказав малий? — Горан роздув ніздрі. — Там якісь сліди?

— Так... — пролунало з динаміків. — Можливо...

Веремій вискочив на купу каміння, що громадилася під місцем зсуву, і, допомагаючи собі руками, подерся схилом.

— Що можливо? — не вгавав Горан. — Що за сліди? Новий зсув?

— Ні, не зсув.

— То чиї там сліди?

— Горане, я не знаю. Це можуть бути наші сліди. Ми ж не з повітря маркери втикали. Дайте трохи часу, я розберуся й доповім.

— Паскудство, — прошипів Загарія.

Горанові пальці перебирали бороду. У динаміках знову застрекотіло. Хтось вийшов на зв'язок із Велетом. Той слухав, час від часу кидаючи репліки у відповідь.

— Ти впевнений? — Велет розвернувся, і Горан побачив на екрані Ярему: хлопець нарешті від'єднався від троса і, задержавши голову, дивився на схил, яким ліз Веремій. — Гаразд. Дізнайся. Не поспішаймо. Будьмо обережні.

Горан не витримав:

— Хто то? З ким ти говорив?

— Із Потапом, — відповів Велет.

— І що?

— Горане.

— Чому ви повинні бути обережними?

— Він помітив із дрона сліди нагорі. На краю схилу, за пів кілометра на північ від місця, де ми висадилися. Неначе хтось.

— Проїжджав? — Горан різко випростався. — Там хтось проїжджав, так?

— Ні, Горане. Навіть якби хтось проїжджав, ми б нічого не вирізнили, тут повно наших слідів. Але Потап каже: таке враження, наче там хтось приземлявся.

Кілька секунд Горан ворухив губами, ніби пережовуючи слова перед тим, як їх озвучити:

— Приземлявся?.. Ні, ні. Бути такого не може.

— Потап помітив щось схоже на сліди від реактивних струмин.

— Але.

Загарія насупився так, що йому аж відстовбурчилися вуха. Реактивні струмини? Неможливо. Найближчі селища до кратера — Кам'янка й Червоний Яр. Найближчий великий космодром — «Фалконгерст». До нього понад чотириста кілометрів. Ніхто не міг прилетіти до Мазурського. Ніхто.

Орбітальні апарати й суборбітальні гоппери не сядуть серед перетятої місцевості, вони просто розіб'ються, а конвертоплан повинен мати запас ходу щонайменше вісімсот кілометрів, щоб успішно повернутися туди, звідки прибув. Такою дальністю не міг похвалитися жоден AUV на Марсі.

Але, як подумати, його ж люди до Мазурського *прилетіли*.

— Якщо там хтось приземлявся, він і досі має бути на схилі, — заторочив Загарія. — Ти ж розумієш, вони не могли просто прилетіти і...

— Я розумію, Горане.

— Щось не те, — буркотів старий. — І хто такі вони? Як вони дізналися про плиту? І навіщо було прилітати, а потім одразу вшиватися? Щоб повалити один MPS-маркер? Маячня якась. Це точно не сліди вихлопів.

Ось тільки він сам не вірив у те, що казав. Конвертоплан під час посадки змітає з марсіанської кори силу-силенну піску й каміння, лишаючи на поверхні характерні підпалини. Їх не сплутаєш ні з чим. Якщо Потап сказав, що виявив сліди літального апарата, то майже напевно так воно і є.

— Велете, — знову покликав Загарія.

Динаміки озвалися сердитим зітханням.

— Так?

— Перемикай усіх на загальний канал.

— Не думаю, що це гарна ідея.

— Якщо далі схилом хтось приземлявся, уся ця конспірація до сраки, — у Ґорановому голосі прорізався тривожний хрип. — Перемикай негайно! Хочу чути вас усіх.

— Гаразд.

У динаміках клацнуло, й ефір наповнився аритмічним диханням одразу кількох людей.

— Потапе, це Ґоран, — озвався старий. — Як чути?

— Чую вас добре, пане.

— Що ти бачиш?

— Е...

— Ґоране, — встряв у розмову Іван, — за всієї поваги... не заважайте.

— Я не.

— Ви заважаєте.

Ґоран скреготнув зубами.

— Паскудство. — але затих.

Утім ненадовго. Не минуло й хвилини, як він узявся діймати Велета:

— Чого ви, блядь, стоїте? Робіть щось! Що там у вас відбувається? Велете, не мовчи!

— Ми з Яремою внизу. Кость на крайці біля тросів. Коптер над слідами, які виявив Потап. Іван прямує туди, щоб роздивитися на місці. Веремій уже біля маркера.

Із динаміків полився схвильований голос. Ярема стояв біля Велета, Горанові було видно, що його губи не ворухаться, тож старий розсудив, що говорить Веремій, Іванів племінник. Хлопець так поспішав, аж ковтав слова, і Горан невдоволено бовкнув:

— Що він белькоче? Меле, наче якийсь пендехо із Рокве...

Останнє його слово поглинув оглушливий подвійний виляск. Повітря довкола сколихнулося — відчуття було, ніби хтось тицьнув пальцями у барабанні перетинки, — і Загарія спершу вирішив, що щось сталося в залі для нарад. Розгерметизація? Влучання метеорита? Він навіть почав повертати голову до вікна, коли вуха різонув статичний імпульс. Одразу по тому кімнату затопило електричне шипіння, а тоді все стихло.

Відео зависло. Горан секунд двадцять витріщався на застигле та фрагментоване зображення на стіні. Йому знадобилося трохи часу, щоби збагнути, що звуки надходили з динаміків і що зв'язок перервався не через проблеми з проектором: щось сталось у кратері Мазурського.

За пів хвилини трансляція відновилася — і Горанові здалося, наче він спостерігає за полем бою в самий його розпал. Зображення брижилось, огляд застинала курява.

— Іване, повертайся! — надсадно горлав Потап Дзєга.

— Махно! Махно! Ти біля тросів?! — це начебто Велет. — Не відходь!

— Куди, блядь, повертатися?! — басив Іван Вайда.

— Де Реус? — це знову Велет; голос тремкий і знервований. — Реусе, ти на зв'язку? Прийом!

— До «Емпіреїв»! — Дзєга.

Зображення безупинно стрибало: потріскана земля, гори каміння, хмари пилуки, небо. Знову потріскана земля, знову каміння. Усе змішалось, вигуки накладались, переривалися шиплячим свистом. Ґоран більше не розбирав, хто й що кричав.

— Витягніть його!

— У нас немає пального! Які «Емпіреї»?!

— Кого, блядь, витягати?

— Назад! Назад!

— Що ти сказав?

— Геть від схилу!

— Куди він, на хрін, зник?!

— Це обвал?

— Заспокойтеся, не забивайте канал!

— Срань Господня, звідки стільки пилу?

Вилучивши момент, коли галас стихився, Ґоран увірвався в ефір:

— Заткнули всі пельки! Поясніть, що відбувається! — пауза. Чоловіки припинили. Залишилося саме хрипке, неспокійне дихання. — Велете, доповідай! Що, в дідька, трапилося?!

— Трясця, Ґоране, я не знаю! Він просто дематеріалізувався, він неначе розчинився в повітрі!

— Хто?

— Веремій!

Курява поволі розсіювалася, і з того, як витанцьовувало зображення на стіні, Ґоран збагнув, що Велет пробирається схилом до льодяної плити.

— Дай картинку, — звелів він. — І не метеляй головою.

Велет, відсапуючись, зупинився. Клуби пилу огортали його липким туманом. Розвернувшись, він глянув униз. Ярема, закинувши голову, дивився на схил за його спиною. Велет поставив долоню ребром, а тоді опустив її горизонтально,

двома стуленими пальцями вказавши на хлопця: звертаюся до тебе. Наступної миті Горан почув напружений Велетів голос:

— Стій на місці й не рухайся. — Ярема знаком показав, що зрозумів наказ, і Велет доказав: — Переведи картинку зі своєї камери на головний канал.

Ярема підніс долоню зі стуленими вказівним і великим пальцями — і картинка на стіні в залі для нарад змінилася. Горан побачив Марка, який чіплявся за схил на півдорозі до несправного маркера. Ось тільки самого маркера більше не було. На його місці з'яяла вирва, від якої вниз на метрів двадцять витягнувся конус викинутої породи.

Веремія також не було.

Угорі, над вирвою, Потап звисився з краю кратера й щось видивлявся на схилі.

Осідала пилюка.

«Ще один зсув?» — подумав Горан.

Але ж вирва... Звідки взялася триклята вирва, наче від артилерійського снаряду?

Зображення гойднулося. Ярема крутнув головою й утупився в землю за кілька кроків від себе. Його шоломна камера захоплювала частину кам'яного насипу біля підніжжя схилу, і перед самим насипом Горан помітив дивний предмет із пів метра завдовжки. Чорний з одного боку й сіруватий із червоними вкрапленнями з іншого. Від самого погляду на нього Горана замлоїло дужче, ніж від миготіння зображення.

— Хлопче, ти мене чуєш? — озвався старий.

— Так, пане.

— Як твоє ім'я?

— Ярема, пане. Моє ім'я Ярема Одновол.

— Гаразд, що перед тобою, Яремо?

Жодного звуку у відповідь.

— Підійди, — звелів Загарія.

Зображення на екрані сіпнулося, проте ближчим не стало: хлопець не зрушив із місця.

— Що перед тобою, чорт забирай? — прохрипів Горан, а тоді підхопився й підступив упритул до стіни. Зупинився так близько, наче винюхував щось на зображенні.

— Мені здається. — Ярема недоговорив.

Горан уже й сам роздивився. Біля одного з валунів, посередині між Яремою та кам'яним насипом, лежала відірвана по лікоть рука. Чорний край був рукавицею, а сірий із крапленнями — обрубком трохи вище від ліктьового суглоба.

Ярема нарешті видушив:

— Це чиясь рука, пане Загарія.

Горан скривився. *Чиясь*. Так ніби то звична річ на Марсі — знайти серед кратера чиясь розчленоване тіло.

— Горане, тут кров, — пролунав у динаміках надтріснутий голос Велета. — Усюди кров.

Зображення поїхало вгору: Ярема звів голову — і Горан угледів Марка. Велет не поліз до вирви, натомість порпався в кучугурі вивергнутої на схил породи. Напевно, вирішив, що Веремія завалило уламками.

— Велете, його там немає, — тихо мовив Загарія.

— Звідки ви знаєте?

— Бо я бачу його руку.

Велет випростався.

— Де він?

— Де хлопець, я не знаю. Я бачу лише руку.

— Блядь, що?

— Він підірвався, — пробасив Потап Дзєга.

— Трясця, що ви мелете? — не вірив Марко.

Нагорі поруч із Потапом вигулькнув іще один шолом. Іван Вайда.

— Ох ніхріна ж собі, — Іван на щось показав унизу і повернувся до Дзеги: — Бачиш?

Той жестом зобразив, що так.

— Що означає «підірвався»? — хрипнув Велет.

— Схоже, там була вибухівка, — сказав Потап. — Хтось замінував бісів маркер.

Вайда скочив на ноги й помчав уздовж крайки кратера до тросів.

— Ей! — крикнув навздогін Дзега. — Ти куди?

Вайда не відповів.

— Ти здурів! — Велет задер голову й витріщився на Потапа. — Яка вибухівка?

— Вибуховий пристрій. Достатньо потужний, щоб... — було чути, як Дзега ковтнув слину, — щоб Веремія розірвало. Хтось підклав нам сюрприз, знаючи, що ми повернемося.

— Маячня якась, — Велетів голос стисся до шепоту.

— За кілька метрів від тебе лежить шолом. — Потап закректав. — Із нього стирчать рештки хребта й легень. Треба. напевно, комусь треба його забрати.

Секунд двадцять ніхто не ворухився. Тишу порушувало саме хрипке дихання Вайди, що ліз схилом у кратер.

Ґоран позадкував від стіни. Якийсь час м'яв долоні за спиною, а тоді осів у крісло. Вибуховий пристрій... під MPS-маркером. Божевілья якесь. Він звів голову якраз учасно, щоб помітити, як повз заляклого Ярему промчав Іван Вайда.

— Велете, — розірвав динаміки голос Дзеги, — не пускай його туди.

Та було вже пізно. Десь за межами поля зору камери Вайда з'їхав гравійним схилом до Веремієвого шолома. Хекання урвалося, натомість пролунав здавлений стогін. За ним іще один. Потім іще. Ярема повернув голову — і Ґоран угледів кремезну постать Івана Вайди. Чоловік, згорбатівши, обхопив долонями розколотий шолом. Його стогони наростали, наливалися тремтінням і зрештою змінилися якоюсь подобою гарчання.

Закривавлений хребет вистромлювався з шолома, наче хвіст якоїсь тварини.

Ґоран відвів очі. Кілька секунд обводив поглядом вивергнуту вибухом породу, яку розкидало дном кратера, а тоді сказав:

— Велете, ти ще тут?

Ярема повернув голову. Велет застигло сидів серед обвалища.

— Так.

— Міняйте маркер.

Велет не поворухнувся.

— Веремій загинув. Його більше немає, Ґоране.

— Маркер, — із притиском повторив Загарія.

— Господи, йому ж іще й двадцяти не виповнилося! — увірвався в ефір розпачливий голос Івана Вайди. — Хто?.. Хто міг... кому це.

— Ґоране, я не. — Марко Велет осікся.

— Ми дізнаємося, хто це зробив, я обіцяю, — мовив Загарія.

— А поки що: ставте новий маркер і повертайтеся, щойно

караван доправить пальне.

Велет прикусив языка.

— Як накажете, Ѓоране.

ЛІАМ

Кратер Ледерберг, рівнина Хриса, Марс
300 кілометрів на захід від Ньюборна
Рак 29, 46^[68]

Сонце ковтало останні пелехи вранішнього серпанку, і промені, прослизнувши крізь запилені віконця, залляли житло Роордів примарним синюватим світлом.

Джилл Роорд, збагнувши, що власними силами до гігієнічного модуля їй не пробитися, закинула голову й заволатала про допомогу:

— Та-а-а-т!

— Що? — Останні кілька хвилин Ліам лише вдавав, ніби їв, непомітно спльовуючи пережовану їжу назад на тарілку, і тепер зрадів нагоді відірватися від сніданку.

— Зроби щось!

— Що таке?

— Мервін замкнувся у ванній!

Ліам безпомічно зітхнув. Що він міг удіяти? Проблеми із зубною пастою на Марсі почалися тридцять земних років тому, коли населення Колоній перевалило за двадцять тисяч осіб. Відкривати власне виробництво ніхто не квапився, бо на планеті, де для видобування кисню спершу доводилося видовбувати із землі тонни льоду, зубна паста, м'яко кажучи, не належала до товарів першої потреби. Відтак у другій половині 2130-х один науковець із мідлдонської Лабораторії синтетичної біології винайшов нешкідливу для людини, проте агресивну до мікроорганізмів біоплівкову бактерію для повної відмови від чищення зубів. За задумом бактерія мала витіснити природну

мікрофлору ротової порожнини й у такий спосіб захищати зуби від карієсу. Це давало би змогу не перти із Землі тонни зубної пасти й зекономило б вісім мільйонів літрів води щороку.

На жаль, не склалося. Бактерія захищала зуби й позбавляла неприємного запаху, проте разом із їжею потрапляла до шлунка, а звідти до кишківника, де продовжувала вбивати мікроорганізми. Виникав дисбактеріоз, в особливо тяжких випадках — імунні розлади, тож імпорту зубної пасти відновили. Проблема полягала в тім, що за ті кілька років, поки тривав експеримент, на Марсі виросло покоління, яке відзвичаїлося чистити зуби. І тепер молодь треба було привчати наново. Для цього в колоніальних школах улаштували змагання: учням роздали смартщітки, що фіксували час, упродовж якого ними користуються, і класові, який найбільше начистить зуби, пообіцяли екскурсію на орбітальну станцію «Старгейт».

Ліам мовчки дивився на доньку. З-за дверей гігієнічного модуля долинали розмірене шурхотіння смартщітки.

— Тату.. — Джилл звела брови.

Ліам уже був прочистив горло, коли втрутилася його дружина Гестер.

— Знову?

— Так! Я не встигаю!

— Невелика біда. — долетіло з-за стіни гігієнічного модуля.

Не припиняючи пакувати доньчин похідний ранець, Гестер прокричала:

— Мервіне, закінчуй!

— Так, мамо!

— Зітреш ясна до кістки!

— Так, мамо!

Але які, в дідька, ясна, коли йдеться про екскурсію на «Старгейт»? Спливла хвилина, і нічого не змінилося.

— Ма-а-а-м, він не слухає!

Гестер Роорд додала загрозливих ноток у голосі:

— Мервіне! Не випробовуй моє терпіння!

— Ма, я вже виходжу, — прогугнив хлопець.

— Ти казав це чверть години тому! — Джилл спересердя вгатила ногою у двері.

— Не ламай дверей, — буркнув Мервін.

— Я не встигну зібратися! — зарепетувала Джилл.

— Боїшся, що Бо SDI Майлі побачить тебе ненафарбованою?

Джилл не витримала:

— Лайнюк малий! Тільки вилізь звідти! Я тебе, нахрін, випатраю!

— Джилл Андреа Роорд, стежте за мовою, будь ласка, — крижаним тоном промовила Гестер.

— Ти завжди стаєш на його бік! — образилася Джилл.

Гестер зітхнула, підступила до гігієнічного модуля й заговорила своїм фірмовим «це-моє-останнє-попередження» голосом:

— Мервіне Роорд, якщо ви негайно не звільните.

Зашипів компресор, і овальна стулка, гуркочучи, від'їхала вбік. Мер-він — невисокий, із темними очима та бровами врозліт — обтер обличчя рушником і всміхнувся матері. Рівні зуби блищали відполірованим склом. Хлопець демонстративно покосився на невеликий, завбільшки з долоню, планшет і повідомив:

— Ми на другому місці. 9А випереджає нас на шість хвилин і дві секунди. Але якщо ця істеричка не виламуватиме двері, завтра ми їх взуємо.

Джилл прослизнула до ванної, зачинилася й уже зсередини прогукала:

— Я тебе ненавиджу!

Мервін скорчив гримасу. Гестер похитала головою. Хлопець обдарував матір усмішкою та подався вдягати скафандр.

Ліам підвівся, наблизився до сина, допоміг упоратись із торсовою кірасою, потім приєднав до фланців знімні рукави. Переконавшись, що ті добре сидять, запитав:

— Що сьогодні в школі?

Мервін прикипів поглядом до екрана залишеного на лаві планшета й на автоматі перерахував:

— Основи конструювання, математика космосу, геологія, хімія, кліматологія, фізична географія Сонячної системи.

Ліам зиркнув на синів планшет: увесь екран займав загальний чат із півсотнею учасників, де повідомлення з'являлись одне за одним.

— І що ви вчите про Сонячну систему?

— Зовнішні планети, — Мервін відповідав, не дивлячись на батька. — Формування, еволюція, чому Юпітер і Сатурн називають газовими гігантами, а Уран і Нептун — льодяними. Ну, всяке таке.

Ліам повів бровами. Він і сам не знав.

— А чому їх так називають?

— Довго пояснювати, — Мервін відмахнувся.

— Мені цікаво.

— Ай, якось потім, тат.

Ліам зітхнув.

— Як справи з Рексом?

Рік тому він повів сина до знаменитого канадця Рекса Барбо, першого серед пілотів, хто побував і на Місяці, й на Марсі, щоби той навчив Мервіна літати на всьому, що, власне, може літати на Марсі. Барбо не давав приватних уроків, але, познайомившись із Мервіном, погодився.

— Усе гаразд, — запевнив хлопець.

— Пан Барбо писав, у тебе незабаром перший самостійний суборбітальний політ.

— Ага.

— Ми могли б... — Ліам хотів запропонувати, щоб він і Гестер прийшли глянути, проте затнувся. Він уже точно не прийде.

— Іще не так швидко. Місяць чи щось таке. Пан Барбо каже, що я ще не готовий.

Ліам покивав. Мервін казав неправду: політ планували за два тижні. Вочевидь, хлопчак волів не бачити, як батько з матір'ю витріщаються на нього з вікон ангара під час старту. Ліам ковзнув очима вбік і вперся поглядом у пластиковий футляр із флейтою.

— Ти давно не грав.

Мервін скривився.

— Але ж тобі гарно вдається, — наполягав Ліам. — Краще, ніж колись мені.

— Нудно, — відрубав хлопець.

— А що тоді не нудно?

— Ти серйозно?

— Так. — Ліам мусив нахилити голову, щоб упіймати синів погляд. — Про що ви спілкуєтесь? — Він кивнув на планшет.

— Shadow Breed. — Мервінові очі спалахнули. — Це рольова гра. Ерпегешний відділ Eric Games недавно її закінчив. — Він швидко хитнув головою до одного плеча, тоді до іншого. — Ну як закінчив, це поки бета-версія, але вони роздали її всім охочим, щоб потестити. Дистрибутив завеликий, щоби злити на Землю, і вони не паряться, що його спіратять. Прикидаєш? Ми отримали гру раніше за землян! І вона вогонь! Я вчора не міг... — він стулив рота. — Ти тільки не подумай нічого, уроки зроблено.

— Усе гаразд. — Ліам зобразив усмішку.

Підійшла Гестер і вручила синові шолом.

— Усе, мені час. — Мервін надів шолом, припасував обід до шоломного кільця на кірасі, ввімкнув магнітні замки, заклацнув

механічні затискачі, після чого прокричав крізь скло: — Увечері покажу!

Ліам, закусивши язика, підняв угору великий палець.

Мервін сховав планшет до негерметичної кишені на стегні й подибав за матір'ю до повітряного шлюзу. За мить люк за ними зачинився, зі скреготом спрацювали замки, й індикатор праворуч від виходу загорівся червоним.

Джилл вискочила з ванної.

— Вже біжиш? — Ліам запитав, аби не мовчати.

— Ага.

У грудях щось стислося, він підступив до доньки та обійняв її. Джилл притулилася до батька, а за мить відсторонилась і поглянула на нього.

— Усе гаразд?

— Так.

— Ти якийсь дивний.

— Усе добре.

Джилл узялася натягати нижню частину ДПМ-скафандра. Ліам мовчки спостерігав. Уже доросла. Висока. Обличчя з бездоганними рисами. Фігура — мов піщаний годинник. Зненацька він збагнув, що донька не просто симпатична, а зваблива. Бути такого не може, щоб не мала залицяльників. Ліам озвався:

— Ти. — й одразу замовк. Хто такий Бо SDI Майлі? Однокласник? Учитель? Народжений на Марсі? Прилетів із Землі? Про кого вона мріє? Всі ці роки його думки займала робота, а тепер. він не знав, як поставити запитання, щоби Джилл не образилася. — Як у тебе справи?

Вистромивши крізь зуби краєчок язика, дівчина припасовувала кірасу. Ліам хотів допомогти, але вирішив, що Джилл, напевно, не сподобається, що він її торкатиметься.

— Якщо не брати до уваги, що я за хвилину привела себе до ладу, то окей, усе нормально. — Вона спрямувала погляд на люк, за яким зник її брат. — Поговори з ним.

Ліам відчув, як під горлом затвердів клубок.

— Обов'язково. Але ти... ти не сердься на нього. Ви повинні триматися разом.

— Ні.

— Він твій брат.

Донька закотила очі.

— Ви — сім'я. Й іншої сім'ї в тебе немає, Джилл.

Вона взяла з полиці шолом (на тім'яній частині Ліам помітив наклейку з написом *Earth Is Not My Home*^[69]).

— Треба йти, — сказала.

Компресор закінчив наpomповувати повітря в шлюз, й індикатор біля виходу знову спалахнув зеленим.

Ліам кивнув. Вигляд мав кепський, і Джилл, попри те, що була в скафандрі, міцно обійняла його.

— Він твоя сім'я, — прошепотів Ліам, але Джилл у скафандрі його не почула.

Перед тим, як зникнути у шлюзі, вона озирнулася.

— Знаєш що? — голос ледь долинав з-під шолома.

— Так?

— Хочу до Ньюборна. В *Astrodome*. Поїхати всім разом, як колись. — Побачивши, як розширилися його очі, Джилл додала: — Я розумію, що зараз складно, але як тільки ти зможеш, ми ж обов'язково поїдемо, так?

Ліам лише хитнув головою. Коліна підгиналися, і сил говорити не було.

Джилл послала йому повітряний поцілунок, перевірила, як зафіксовано шолом, і пірнула у шлюз. За мить герметичний люк зачинився і до Ліама долетіло шипіння стравлюваного повітря.

Пізніше того самого дня

Зазвичай Ліам Роорд залишав помешкання відразу після того, як дружина вирушала до Тіньового Кургану, польової станції на північному сході від Ледерберга, де очолювала місцеве відділення МТС. Коли дорогою Гестер висаджувала дітей у Голбрук-Гарденз — селищі на чотири сотні мешканців східніше від Кургану, де діяла хоч якась подоба школи, — Ліам уже ставав до роботи в кратері. Та цього ранку він нікуди не поспішав.

Упродовж двох годин Ліам прибирав житло. Пройшовся порохотягом по підлозі та нечисленних меблях, перемив вікна, змінив повітряні фільтри й адсорбери вологи. Довго порався з одягом, складаючи все акуратною купкою скраю висувного ліжка. Кілька разів переривався і, сідаючи за стіл, брав до рук планшет. Одного разу навіть увімкнув камеру, але, побачивши на екрані власне змарніле обличчя, швидко вимкнув її. Зрештою Ліам заштовхав планшет до купи одягу, що височіла на ліжку, і почав збиратися.

Опівдні він пройшов крізь повітряний шлюз, заліз до кабіни свого «Тип 44» й повів усюдихід на південний захід, до Ледерберга.

На родовищі нічого не змінилося. Все було, як і тоді, коли Ліам зустрічався із Зоєю. Вибравшись із «Тип 44», він хвилину стояв, упершись руками у боки й водячи очима вздовж схилу. Потім почав працювати. Розгріб завали після останніх вибухів. Тлумлячи біль у грудях, почистив бункер-накопичувач, продув азотом камеру для електролізу, попідкручував розхитані коліщатка вагонеток.

Ліам не терпів безладу.

Йому здавалося, що пробув на схилі якихось півтори години, проте коли звів голову, сонце вже перевалило через зеніт і хилилося до заходу. Ліам видерся на ледь означену крайку кратера, кинув останній погляд на обшарпаний марсохід, який вірно служив йому останні десять років, і закрокував на захід — навздогін сонцю, що опускалося за горизонт.

Ішов довго. Не озираючись і не помічаючи, як знайомі обриси Ледерберга поволі розчиняються в хиткому присмерку позаду. Попереду поставала безмежна пустельна панорама: висушене на сонці каміння, зубчасті вершини гір удалині, а понад ними — вільне від пилу темно-синє небо. Краєвид незнайомий і моторошно незайманий.

Приблизно за годину RAS-система видала перше попередження. У верхньому лівому куті лицьового щитка спалахнув жовтий індикатор, а внизу під ним висвітився текст:

> WALKBACK CONSTRAINTS: APPR CRITICAL RANGE

> OXYGEN SUPPLY: 01 hour 32 minutes

> KEEP ALERT^[70]

Портативна система життєзабезпечення була старішою за Ліамів скафандр. У сучасніших використовували зріджений кисень, і це давало змогу перебувати на поверхні до тридцяти шести годин. Ліам же ніс на плечах звичайні балони зі стиснутим газом, яких вистачало щонайбільше на дванадцять, тож RAS-система попереджала, що він відійшов задалеко від всюдихода. Тепер, якщо забариться, кисню може забракнути для повернення.

Ліам зупинився. На мить озирнувся, кинув оком на довжелезну тінь за спиною, а тоді знову поглянув на захід. Він стояв серед суворого хаотичного ландшафту. Ліворуч темніло крутобоке заглиблення з ланцюжком ударних кратерів уздовж. Удалині на півночі здіймалося плоскогір'я з обривистими схилами. Трохи ближче й попереду, на горбкуватій кратерованій рівнині самотньо стримів високий куполоподібний пагорб.

Ігноруючи блимання індикатора, Ліам попрямував до пагорба, піднявся на вершину і, опустившись на пісок, уперся спиною в кам'янистий виступ.

Сонце черкнуло синюваті хребти на заході. Ліам випростав ноги та обережно, щоб не закашлятися, вдихнув.

Двадцять сім років на Марсі. Хто б міг подумати.

Сутінки густішали. Немовби невагома пелена огортала його звідусіль, і Ліам, не зморгуючи, дивився, як сонце протискається крізь смугу фіолетового серпанку на обрії. Свідомість раптом вихопила яскравий спогад із минулого, якого вже наче й не існувало. Ліам пригадав, як теплими весняними вечорами сидів поруч із батьком на терасі їхнього будинку на західному узбережжі острова Амстердам^[71]. Вони могли годинами, нічого не кажучи один одному, видивлятися щось у затягнутому хмарами небі, чекаючи, коли останнє світло розтане в повітрі. Ліам аж похлинувся, усвідомивши, як сильно весь цей час сумував за похмурими днями, коли хмари нависали низько над водою. Як сильно йому не вистачало шарудіння листя під ногами, шуму дощу, який шмагає шибки, й раптових ударів грому, що зганяли вороння з насиджених місць. А ще... тих яскравих, неначе кров'ю налитих, земних заходів сонця. Марсіанська атмосфера розсіює переважно блакитні промені, через що заходи сонця на Марсі забарвлені в непоказні,

сірувато-сині відтінки й мають якийсь начебто ніякий вигляд. Зовсім не такий драматичний, як на Землі.

Був, звісно, період, коли Ліам вважав, що освоївся. Думав навіть, що йому подобається на Марсі. Він навчився відрізняти вулканічні кальдери від ударних кратерів, зсуви від ескарпів, високі рівнини від низовин і почав розуміти, що начебто одноманітний марсіанський рельєф насправді є химерним переплетінням найдивовижніших форм, які — якщо знати на чому сфокусовувати погляд — могли багато розповісти про історію планети. Ось тільки. це все було не те. Він почувався так, ніби знав щось важливе про життя, проте за стільки років на Марсі примудрився все забути.

Сонце сіло, і гори на заході стали чорними.

Автоматично ввімкнулися нашоломні ліхтарі, проте Ліам їх одразу вимкнув.

Очі швидко призвичаїлися. Темрява, що залягла над височиною, не була суцільною. Зорі, яскраві та безрадісні, виблискували начищеним сріблом. Фобос — більший і швидший із двох супутників Марса — стрімко мчав із заходу на схід, обганяючи у своєму русі планету.

Задерши голову, Ліам убирав очима знайомий розсип зір. Ось це, напевно, єдине, що було кращим, ніж на Землі, — марсіанські зорі. Сузір'я ті самі, лише на Землі турбулентність наповнювала повітря безліччю порожнистих комірок — і зорі через них мигтіли. Немовби зіщулювалися. На Марсі ж через меншу щільність атмосфери зірки мали в рази яскравіший вигляд. Не мерехтіли взагалі. Ліам милувався би ними до ранку, якби не льодяна важкість у грудях. І якби не кисень, запаси якого зменшувалися з кожним вдихом.

У шоломі пролунав негучний, але протяжний сигнал. Індикатор на лицьовому щиткові спалахнув червоним, а текст під ним змінився на:

> WALKBACK CONSTRAINTS: CRITICAL RANGE

> OXYGEN SUPPLY: 01 hour 06 minutes

> RETURN TO YOUR ROVER^[72]

«Уже час», — подумав Ліам.

Він підігнув ноги під себе, уперся лівим ліктем у пригірок і правою рукою сягнув до боку скафандра. У його старезному костюмі не було резервної батареї. Та єдина, яка живила всі системи, кріпилася ліворуч під кірасою. Ліам віддер стрічку Velcro, потім одну за одною відщепнув чотири металеві застібки, що втримували літій-іонний акумулятор на місці. Кілька секунд він не рухався, прислухаючись до бухкання серця у скронях, а тоді ривком висмикнув батарею з кріпильної ніші.

Підсвічування шолома й передплічного комунікатора згасло. Повідомлення щезли з лицьового щитка. Ще за секунду стихло поклацування у блоці ПСЖЗ за спиною.

А за мить шоломне скло знову обдало слабке зеленкувате сяйво. Ліам від несподіванки насупився. У лівому верхньому куті вискочили два нові повідомлення:

> LOST OF MAIN BATTERY

> RETURN TO YOUR ROVER ASAP^[73]

Просто в центрі щитка вигулькнула вигнута на 180° блідо-червона стрілка.

Ліам покрутив головою, спостерігаючи, як AR-стрілка розпрямляється, щойно він повертається на схід.

«Ніхріна собі!»

Ну, гаразд, десь у шоломі заховано батарейку, яка живить аварійну систему, що виводить повідомлення на екран. Але віртуальна стрілка, яка вказує, куди йти? Ліам навіть не здогадувався про існування чогось такого просунутого в його старезному скафандрі. Отже, аварійна система має достатньо потужний процесор, аби запам'ятати розташування марсохода, розрахувати найкоротший шлях до нього й відстежувати власне місцеперебування. Дивина.

Ліам гмикнув, після чого замахнувся й пожбурих батарею геть. Покрутившись у повітрі, та розтанула в темряві, що огортала підніжжя пагорба.

Ліам знову опустився на пісок. Зворотний клапан у ПСЖЗ не потребував живлення, тож кисень продовжував надходити й без батареї. Критично залежними від електрики були лише система зв'язку та обігрів скафандра. Пальці на ногах одразу почали мерзнути, але Ліам не переймався. Холод на Марсі не такий страшний, як на Землі. Проблема Марса — не температура, а атмосфера. Чи то пак її майже повна відсутність. Повітря настільки розріджене, що втрати теплоти через конвекцію^[74] несуттєві, тепло втрачається переважно шляхом випромінювання, а із цим термоізоляція пневматичних скафандрів непогано справлялася. Ліам міг так просидіти дві години, перш ніж по-справжньому замерзнути.

Не моргаючи, він дивився туди, де зникло сонце, і пригадував уранішню розмову з Мервіном і Джилл. Нікчемний із нього виявився батько. В усіх сенсах. Чи міг він щось змінити? Тепер уже навряд. Пізно. Ліам міркував про це тисячі разів упродовж минулих місяців, але не знаходив відповіді.

Тепер уже справді надто, надто пізно.

Думки збігали, наче вода зі складених ківшиком долонь.

Уже час.

Він потягнувся до шийного кільця на скафандрі та звичним рухом від-клацнув защіпки на затискачах із боків шолома.

Під час надівання виступи на ободі ДПМ-шолома вставляли у спеціальні пази шийного кільця, після чого шолом повертався на 30°. Вмикалася батарея, спрацьовували магнітні замки, притискаючи обід до гумового ущільнення. Насамкінець механічні затискачі остаточно фіксували шолом. Якщо раптом затискачі виходили з ладу, магніти міцно тримали шолом у пазах. Ось тільки в Ліамовому скафандрі живлення більше не було, магніти не працювали і після відщеплення затискачів шолом утримували самі виступи на ободі, встромлені у відповідні за розміром заглиблення.

Попередні повідомлення зникли з лицьового щитка, натомість перед очима зринули інші:

> CRITICAL MALFUNCTION

> PROCEED TO THE CLOSEST HABITAT NOW^[75]

Слово NOW пульсувало червоним.

Уперши скляний погляд у темряву поперед себе, Ліам обхопив руками шолом і почав повільно, дуже повільно його обертати. Дихання пришвидшилося.

Він сподівався, що якийсь час зможе вдержувати його, та після першого ж поруху виступи на ободі вискочили з пазів, і шолом випурхнув із рук, неначе корок із пляшки шампанського.

П-пух!

Вуха заклало, шкіра обличчя миттєво висохла на пергамент, а повітря шумно вихопилося з легень через рот і з кишківника — з усім його вмістом — через анальний отвір. Першою з рідин закипіла слина на язиці. «Холод», — одчайдушно сапаючи, встиг

зміркувати Ліам. Здавалося, неначе в рот набилися тисячі крижаних мурашок. Наступними — вже за секунду — скипіли плазма крові та тканинна рідина. В очах, у артеріях, у порожнинах органів утворювалися бульбашки, що розпухали й ширилися, примушуючи тіло набрякати. На щастя, Ліам нічого цього вже не відчув: за десять секунд після розгерметизації кисень у його тілі вичерпався, позбавлена O_2 кров ринула до мозку, і він знепритомнів. Ліам повалився набік, якийсь час загібав пісок ногами, а тоді завмер, упершись лобом у скупчення дрібних камінців. Шия та тулуб продовжували несильно розбухати, з вищиреного рота вилітали гази й вихлюпувалася кров упереміш із тілесними рідинами. Усе це враз випаровувалося, на очах виморожуючи плоть. Приблизно за сорок п'ять секунд бульбашки газу заблокували артерії, і циркуляція крові зупинилася. Ще за хвилину завдані тілу ушкодження стали незворотними і Ліам Роорд помер.

КРОУДЕР

Кампала, Уганда
28 вересня 2141-го

Розплющивши очі, Кроудер якийсь час витріщався на сіруваті, обрамлені лушпинням відшарованого тиньку підтьоки на стелі, а тоді підніс голову над подушкою й озирнув кімнату. Він лежав на вузькій койці в куті лікарняної палати, із трьох боків завішений півпрозорою плівкою. Та кріпилася до стелі липучками й у кількох місцях уже відклеїлася. Інші койки, що виднілися крізь пластик, стояли порожніми.

Кроудер вигнув шию. Позаду було вікно. Під стелею гудів кондиціонер, без успіху змагаючись із гарячим повітрям, яке перло з усіх щілин. Потім оглянув руки. Ні на згині ліктів, ні на тильних боках долонь не було катетерів. Ліворуч під стіною тулився столик, але на ньому була лише пляшка води й валялися розірвані пакування від шприців. Нічого схожого на фізіологічний монітор чи системи внутрішньовенної ін'єкції. Кроудер спохмурнів. Кляті угандійці. Він не сподівався, що в них виявиться апарат штучної імунізації, але принаймні крапельницю з фізрозчином могли би поставити. Для пацієнта, який, чорти б вас ухопили, щойно підчепив клодис!

Ось тільки...

Кроудер прислухався до себе. Легкий шум у вухах, права рука затерпла (напевно тому, що лежав на правому боці), щось поколює в попереку. І все. Він почувався нормально. Голова не боліла, думки були кристалево чистими. Він усе пам'ятав і розумів, що перебуває в лікарні Кампали. Ще дужче дивувала відсутність спраги. Рот був сухий, але не більше ніж зазвичай

спросоння. Не те щоби Кроудер достеменно знав, як почуваються хворі на клодис, одначе те, що самотійно сів у ліжку й не марив водою, збивало з пантелику.

Двері палати відчинилися. Кроудер повернув голову на звук і крізь напівпрозоре пластикове запинало розрізнув жіночий силует у лікарському халаті.

«Халат, не захисний костюм», — відзначив він.

Лікарка наблизилася, віддерла липучки й відгорнула плівку. Кроудер інстинктивно відсунувся.

— Ви не боїтеся, що.

Він упізнав Маріет Вердоорн. Південноафриканка зупинилася в ногах ліжка і, не дістаючи рук із кишень, усміхнулася.

— Ні.

Кроудер утупився в неї, наче її лоб був прозорим і крізь нього читалися думки. Зрештою запитав:

— Не клодис?

— Ні, у вашому організмі немає й ніколи не було мутованої клостридії. — Вона скрипуче розсміялася. — Взагалі нічого такого, чим би ви мене заразили.

— Тоді що зі мною сталося?

— Те, що я й казала: розлад терморегуляції. Тепловий удар по-простому.

Кроудер розгубився.

— Ви хочете сказати, що я так... що той інцидент в аеропорті — через тепловий удар?

— Так, це типова реакція на надмірний перегрів. Тіло жертвує потоком крові до кишок і скеровує її туди, де вона більше потрібна. Перекриваються шляхи відведення токсичних відходів, нутрощі виявляються відрізнаними від кисню та глюкози. Це ішемія, і це. нічого хорошого, якщо коротко. Вам іще пощастило, що не розвинулася системна запальна реакція,

інакше ви б не уникли серйозного ушкодження внутрішніх органів.

— А це? — Він задер лікарняну сорочку, з вигляду ніби випрану без порошку —хрумку, проте з неприємним запахом, і показав на висипку, що вкривала нижню частину тулуба. — Це також наслідок перегріву?

— Можливо. — Лікарка знизала плечима. — Але найімовірніше — звичайна алергія.

— На що?

— Не знаю. Проте точно нічого загрозливого. Ви цілком здоровий.

— Цілком?

— У «Накасеро» немає лабораторії, куди б я віддала зразки вашої крові для перевірки на онкомаркери. Я також не маю тестів для підтвердження чогось на кшталт стрептобацильозу^[76]. — Марієт Вердоорн підняла брову: — Ми все ж у Кампалі, пане Кроудер, не забувайте. Але на всі інші хвороби — у межах розумного — я вас перевірила. Ви здоровий.

— То я можу йти? — Кроудер тер пальцями лоба, немовби намагався знищити спогади про події в Ентеббе.

— У мене немає підстав вас затримувати. Тим паче в інфекційному відділенні. Покличу пана Дельгомма, він принесе одяг. — Вона відступила, так ніби збиралася йти, проте не зрушила з місця. — Хоча заждіть.

Вердоорн дістала з кишені пластиковий пакет із поживклим листком. Тим самим, який Кроудер вручив їй два дні тому.

— Цей листок. — вона докірливо поглянула на Кроудера. — Ви перевіряли мене?

— Що?

— Це якийсь тест? Головоломка, яку я повинна була розгадати?

Він насупився.

— Я вас не розумію.

— Це африканська кремова яблуня. — Марієт розкрила застібку, узяла листок і покрутила його між пальцями. — Раніше вона росла повсюди на південь від Сахари, зараз залишилася тільки тут, на півдні Уганди та в улоговині Конго.

Кроудер чекав, що вона продовжить розповідь, але лікарка мовчала, і він поцікавився:

— І що з ним? Якийсь рослинний вірус? Місцеві шкідники? Що з ним трапилось?

— Шкідники? Ні, дерево вічнозелене й дуже вразливе. Воно навіть зараз, після потепління, не може рости в помірних широтах. — Вона подивилася на Кроудера так, ніби ці її слова мали все пояснити.

Кроудер прокрутив почуте в голові.

(вічнозелене дерево)

(навіть зараз не може існувати в помірних широтах)

І що з того? Безглуздя якесь.

— Пробачте, я не розумію, — повторив він.

Вердоорн невдоволено випнула губи.

— Цей листок пошкоджено сильним холодом. Мороз ущент зруйнував його пігментну систему, саме тому він зів'яв і побурів.

— Що? — Кроудер забрав у неї листок. Підніс до очей, обвів пильним поглядом. — Мороз?

— Так, кристали льоду, що утворюються під час замерзання у клітинних стінках, діють наче сухе повітря. Зневоднюють рослину. Вони також видušують повітря з міжклітинників і тиснуть на цитоплазму, руйнуючи тонкі структури всередині клітин. Через це замерзле листя й набуває такого вигляду: сухе, потемніле й місцями неначе прозоре.

— Це неможливо...

— Перед прильотом ви були в Сибіру, і я вирішила, що привезли листок звідти, а потім навіщось показали мені. Проте зрештою усвідомила, що африканська яблуня ну ніяк не може рости на півночі Росії.

— Я зірвав його на березі Едварда. І листок уже був таким. усе дерево немовби пожухло.

Ну й у Росії *навіть* зараз немає морозів, подумки додав він.

— Гаразд, — Маріет Вердоорн знизала плечима.

На Кроудерові була сама тонка лікарняна сорочка, що ледве прикривала наготу, і він не хотів підводитися, поки лікарка не піде, проте вона й далі стояла в ногах його ліжка.

— Щось іще?

— Так, іще кілька слів.

— Кажіть.

— Я ніяк не можу викинути з голови дівчину, яку ви привезли з Катве. — Маріет підібгала губи. — Є дещо дивне.

— Вона була жива, якщо ви про це. Я ладен заприсягтися.

— Е... ні, річ не в тім. Мені невідомо, що там у вас сталося на борту, проте дівчина гарантовано була мертвою. Просто. розумієте. Зазвичай розкладання починається з кишківника, а вже потім охоплює все тіло. Тобто більшість мікробів, які. ну. поглинають труп ізсередини, містяться саме в кишках, і поки людина жива, до решти органів їх не пускає імунна система. Незабаром після смерті імунітет припиняє працювати, і мікробам більше ніщо не заважає ширитися організмом. Розкладання починається на межі тонкого і товстого кишківника. Бактерії, що там живуть, спершу поглинають навколишні тканини. Потім лізуть у кровоносні капіляри травної системи, добираються до печінки, селезінки, серця, мозку. Теоретично я уявляю ситуацію, коли мені привозять мерця, кишківник, шлунок і прилеглі тканини якого вже розклалися, а серце чи, нехай, легені все ще перебувають у

задовільному стані. І ось. — вона говорила нехотя, немовби через силу, і раптом затихла.

— Що?

Марієт Вердоорн звела очі на кондиціонер і приглушено мовила:

— Я не уявляю, що мало трапитися з тілом, щоб усе було навпаки. Більшість її органів розклалися. за винятком органів черевної порожнини.

Кроудер відчув, як мікроскопічні крижинки плетуть павутину в його грудях. Від слів лікарки під шкірою пробігав неприємний холодок.

— І ви ніяк не можете цього пояснити?

— Ніяк. — Вердоорн блукала очима за вікном, а тоді сфокусувала погляд на Кроудері. — Це ще не все. Оскільки органи черевної порожнини були у більш-менш нормальному стані, я приділила їм найбільше уваги й виявила дещо, що сприйняла за пухлину, але.

Здогад пронизав як ножем, і Кроудерові перетяло подих. Він пригадав кульгаву суку з набухлими від молока сосками й ураз зрозумів, що знає, що докторка Вердоорн скаже далі. На передпліччі аж волосинки здригнулися.

— ...але це не пухлина, — закінчила Марієт. — Дівчина була вагітною. Я знайшла всередині неї крихітний людський ембріон.

Спливло секунд п'ять, доки Кроудер витиснув із себе «окей». Лікарка кивнула.

— Просто хотіла поставити вас до відома.

Вони на кілька секунд застигли в похмурій мовчанці, після чого Марієт Вердоорн розвернулася й пішла.

За мить до палати влетів Джейк Дельгомм.

— Пане Кроудер, страшенно радий вас бачити! І радий, що з вами все гаразд! Ох, ви не повірите, що тут робилося. Лінч, по

ходу, пригрозила, що розбомбить тут усе до дідькової матері, якщо з вами щось скоїться, бо після того, як я їй зателефонував, здавалося, наче на ноги зірвалася вся Кампала. Тут хіба що не молилися за ваше одужання!

Хлопець скочив би обійматися, якби Кроудер не зупинив його поглядом.

Він звів ноги з ліжка й мовчки втупився в засохлий листок кремової яблуні, який досі тримав на долоні.

— Ось ваш одяг, — Джейк дістав із паперової торбинки полотняні штани, ляну сорочку без коміра й чорні в'єтнамки з вигляду не менше ніж сорок п'ятого розміру. Штани й сорочка були тими самими, у яких Кроудера привезли до «Накасеро». В'єтнамки — нові, на одному з ремінців іще висів цінник.

— А це... — він тицьнув пальцем у штани.

— Ваші, ті самі. Але не переймайтеся, я все виправ.

— Я бачу.

— Наш багаж у Туреччині, — пояснив хлопець. — Після того, що відбулося, літак відправили назад. Без пасажирів. А багаж уже завантажили — ось він разом із літаком і полетів. Іншого одягу нема. А в'єтнамки. — він потупився. — Ваші мокасини зникли. Мабуть, поцупив хтось, доки ви тут лежали. І я не знав вашого розміру, тому взяв, типу, із запасом, щоб... цей...

— Усе нормально.

Кроудер відірвав цінник, кинув в'єтнамки на підлогу, став на них і, знявши через голову лікарняну сорочку, почав одягатися.

— І я зателефонував Кіані. Розповів усе. Щоб не хвилювалася.

— Умгу.

— І вашій сестрі також.

— Гаразд. — Кроудер став спиною до асистента й перед тим, як накинути сорочку, швидким поглядом обвів тіло. Місцями шкіра на животі облазила, наче після сонячного опіку. Він запитав: — Що тепер?

— Лорен прислала літак. Не Air Force One^[77], але реально здоровенне корито. Ми полетимо просто до Вашингтона, без пересадок. Лайнер в Енте-ббе й готовий злітати будь-якої миті.

Кроудер поклав листок кремової яблуні на ліжко й дивився на нього весь час, поки застібав гудзики. Думав про мертву дівчину з Катве, яка виявилася вагітною і чиє тіло розкладалося не так, як розкладаються нормальні мерці. Чи це цікаво? Безперечно. Чи це важливо? Напевно, так. Ось тільки були важливіші речі. Як-от видобування метангідратів у Північному океані, що може призвести до екологічної катастрофи й масового вимирання, якого світ не бачив із доісторичних часів. І він, Кроудер, повинен це зупинити. Це його робота. Буквально те, за що він отримуватиме від Доусон платню. Тож він не має часу на забавки.

Кроудер просунув пальці ніг під гумові ремінці в'єтнамок і повернувся до Джейка. До біса все. До біса трикляту Уганду.

— Забираймося звідси.

— Із задоволенням, — саяйнув зубами хлопець.

Листок залишився лежати на ліжку.

Крокуючи коридором до виходу з клініки, Кроудер відчував, як пересохла шкіра на животі лущиться від тертя об сорочку.

РОННА x КЕНТОН

Транспортний термінал Sky Island
Низька навколоземна орбіта
1 жовтня 2141-го

За двадцять місяців на середній близькоземній орбіті Ронна відвикла від вавилонського стовпотворіння, що панувало на НОО, і з острахом спостерігала, як міжорбітальний шатл, наближаючись до перевалочного термінала, протискається між кріогенними сховищами для ракетного пального й доками для обслуговування важких міжпланетних кораблів. До вікна, тобто до перших пусків у напрямку Марса, залишалося п'ять земних місяців, і на орбіті вже кипіла робота.

Шатл м'яко причалив до стикувального шлюзу. Ронна та трое її супутників, які кілька годин тому відбули зі станції Deer Space Habitat, перебралися до підсобного модуля для транзитних пасажирів. У вогкому, пропахлому потом астронавтів приміщенні, де не було жодної нагоди усамітнитися, вони провели пів доби, чекаючи на прибуття групи гірників із Місяця.

Попередні рази Ронна бронювала собі місце на космоплані Stalwart чи на лихий кінець у дванадцятимісному спейс'іксівському орбітері, що давали змогу порівняно комфортно дістатися з НОО до Землі. Цього разу на це не було часу. Наступний Stalwart вирушав до Землі за тиждень, а п'ять днів тому після повторних проблем із герметичністю під час стикування компанія Boeing узагалі зупинила польоти орбітерів до термінала «Скай Айленд». Ронна чекати не стала й вирішила повертатися на Землю у звичайній спускній капсулі.

Про що швидко пожалкувала.

О п'ятій ранку за гринвіцьким часом один із термінальних «пеесів^[78]» нарешті запросив шістнадцятеро чоловіків і жінок, які нудилися в транзитному модулі, до посадкового ґейту.

Спускна капсула виявилася старезною, спроектованою до запровадження єдиного стандарту стикувальних вузлів. Її шлюзова камера була несумісною з люками пасажирського відсіку, через що капсула причалювала до вантажних доків. Ронна пропливла крізь шлюз-тамбур із написом General Cargo^[79] на стіні й опинилася в ангароподібному приміщенні, засотаному, ніби павутинням, мереживом кріплень і такому великому, що в неї спітніли долоні й запаморочилося в голові. «Пеес» припасував до її пояса трос, після чого лебідка, розташована на іншому боці ангару, протягнула Ронну через увесь док до посадкового шлюзу.

Дві дівчини, що розмовляли незнайомою мовою, допомогли Ронні вмотитися у протиперевантажувальному кріслі всередині капсули. Коли вони закінчили закріплювати ремені, Ронна, морщаючи ніс, роззирнулася. Пасажирів пакували, мов оселедці в банку. Жінка ліворуч Ронни за найменшого поруху зачіпала її ліктем. Троє чоловіків розташовувалися в ногах, а ще один — просто над нею, так близько, що Ронна, не підводячи голови, бачила носики його черевиків. Та найгірше — ніде в межах досяжності не виднілося ілюмінатора. У «Сталворті» Ронна лежала в комфортному кріслі біля вікна, з якого стежила, як, відтісняючи чорноту космосу, виростає Земна куля. Натомість у цій яйцеподібній капсулі три круглі ілюмінатори були високо вгорі, куди навіть ті, хто займав верхній ряд крісел, не міг зазирнути. Єдина розрада — праворуч, на рівні колін, мініатюрне табло з інформацією про траєкторію. Ронна навіть не уявляла, навіщо проєктувальники вліпили в тому місці

інформаційний монітор, але раділа, що може хоч на щось дивитися.

Останній пасажир опустився на своє місце — й «пеес» зачинив вхідний люк. У «Сталворті» перед стартом командир екіпажу вмикав відеозапис з інструкцією, як діяти в аварійній ситуації, й лише після того відстиковував космоплан від термінала. Ронна саме почала налаштовуватися, коли раптом відчула тремтіння, що ширилося корпусом, і, скосивши очі на монітор біля коліна, збагнула, що капсула дрейфує від термінала. І тоді втямила, що ніякого інструктажу не буде: технік захряснув люк, вуха заклало від підвищення тиску, й на тому все — система орбітального маневрування вже штовхала апарат на потрібну траєкторію.

Ронна вчепилася пальцями за бильця крісла.

Хвилин десять спусковий апарат рухався паралельно з терміналом, а потім у строго визначений час гальмівний двигун видав короткий імпульс, сигналізуючи про сходження з орбіти.

Упродовж наступних трьох годин нічого не відбувалося. Капсула, обертаючись довкола Землі, повільно знижувалася із п'ятиста до приблизно ста кілометрів над рівнем моря. Ронна навіть на якусь хвилю закуняла, поки її не розбудив механічний голос:

— *Висота: сто двадцять кілометрів.*

Ронна сіпнулася. Сусідка ліворуч із криваво-червоними очима (вочевидь, нещодавно після теломеразної терапії) та набитим жуйкою ротом глипнула на неї:

— Уперше в капсулі? — Чвак, чвак, чвак.

Ронна кивнула. Жінка, не припиняючи чвакати, вишкірилася:

— Розслабся: все найцікавіше ще попереду.

Було пів на дев'яту за Гринвічем. Ронна більше не skleпляла очей. Атмосфера почала чинити опір на висоті дев'яноста

кілометрів. Шуму поки що не було, і крізь ілюмінатори, як і раніше, проглядалося саме чорне небо, проте Ронна відчувала, як у голові зароджується гудіння, а кров у кінцівках перетворюється на рідкий метал: поверталось відчуття ваги, від якого вона відвикла.

Індикатор навпроти параметра *g-force*, який до цього залишався на нулі, смикнувся й поповз угору. Нуль цілих три десятих... нуль цілих п'ять десятих... один і нуль. півтора *g*. Сусідка ліворуч дістала жуйку з рота, приліпила її до сидіння й поклала голову на підголівник. Коли перевантаження сягнуло двох *g*, Ронна почала задихатися. Відчуття було, наче її душать вогкою подушкою. «Господи, це ж тільки два з лишком *g*».

Чи то капсула справді пірнала в атмосферу під надто гострим кутом, чи то крісло, на якому лежала Ронна, проєктували криворукі інженери, але вона відхилялася назад, і їй здавалося, наче ще трохи — й кишки полізуть носом. Волосся набуло ваги й лізло в очі. За хвилину перевантаження на короткий час зросло до шести *g* — Ронні на груди неначе навалилося стадо слонів, а тоді пішло на спад. Гальмівні двигуни скерували капсулу вгору й на кілька хвилин підняли над атмосферою, щоб дати час тепловому екранові охолонути. Після цього капсула вдруге пірнула в атмосферу під більш пологим кутом.

Під час другого заходу перевантаження були стерпними, зате з'явилися вібрації та шипіння від тертя об атмосферу. Шум набирив сили, і Ронна, викрутивши голову, поглянула вгору. За ілюмінаторами миготіли язики полум'я: спершу бузкові, потім яскраво-оранжеві. На її очах вони злилися в суцільну масу тріскотливого полум'я, такого сліпучого, що було боляче дивитися. Стінами капсули металися відблиски, і Ронні приверзлося, начебто вона опинилася всередині флуоресцентної лампи.

На висоті дев'яти кілометрів розкрився гальмівний парашут, знизивши швидкість до сотні метрів на секунду. Кілометром нижче розгорнулися основні парашути. За три хвилини спрацювали піроболти, відкинувши теплозахисну оболонку й оголивши сховані під нею двигуни стабілізації. Перед приземленням сопла повернулися вертикально і, випалюючи рештки пального, остаточно сповільнили капсулу.

Щойно апарат опустився на посадковий майданчик у безлюдній місцевості на заході Канзасу, агенти наземного обслуговування метнулися відчиняти люк і допомагати пасажирам вибиратися.

Ронна протиснулася назовні однією з перших, зіслизнула вниз драбиною та присіла навпочіпки перед капсулою.

Від посадкового майданчика навсібіч розбігалися трав'янисті пагорби. Сонце час від часу проривалося крізь хмари, поцятковуючи їх нерівними плямами. Вдалині виблискувала одноповерхова будівля пасажирського термінала. Ронна, примружившись, розгледіла групу людей, які махали щойно прибулим. Погляд зупинився на темношкірому чоловікові в мішкуватому одязі, що тримав за руку хлопчика. Тайрон із Натаном? Вона з надією витягнула шию, навіть піднесла долоню, щоб махнути у відповідь, але осмикнула себе. Брат зайнятий підготовкою промови перед Кабінетом. Та й кого вона обманює? Він не прилетів би, навіть якби був вільний. І тим паче не став би брати із собою племінника.

Хтось поклав Ронні на плечі металізовану ковдру. Вона боялася, що відчуття ваги після двадцяти місяців у невагомості просто розплющить її, але ні, почувалася нормально. Вона не вперше спускалася з орбіти та знала, що таке післяпосадковий кінетоз^[80], однаке попередні рази доволі швидко відходила й вирішила, що цього разу відбудеться так само легко.

Ронна скинула ковдру і, балансуючи руками, почала підводитися. Агент наземного обслуговування, що порався біля пасажира в гіршому за Ронну стані, мовив через плече:

— Пані, будь ласка, залишайтеся на місці.

Ронна не послухалася. Зіп'ялась на ноги, виструнчилася.

— Не підводьте, — той самий голос з-за спини.

Хмари мчали у височині, вітер куйовдив волосся. Все довкола рухалося. Простір повнився звуками та запахами. Краса ж яка, ну! Ронна вдихнула на повні груди повітря, а потім...

Природа взяла своє.

Deer Space Habitat обертається навколо Землі зі швидкістю 13 700 кілометрів на годину. Ронна все ще розглядала людей біля терміналу, коли довколишній ландшафт зрушив із місця й закрутився довкола з такою самою швидкістю. Ронна радше здогадалася, ніж відчула, що падає. Дезорієнтація виявилася такою сильною, що вона не збагнула, у який саме бік летить. Зрештою вирішила, що перекидається на спину, і виставила руки назад. Утім помилилася.

Насправді Ронна хилилася вперед. І продовжила хилитися, поки не зарила носом у землю. З боку це мало такий вигляд, ніби вона відвела руки й з усього маху гепнулася писком у бетон.

Підбіг хтось із техніків, допоміг їй лягти на спину, а потім не так щоб дуже співчутливо мовив:

— З поверненням на Землю, йо.

Ронна, попереджаючи наступний напад запаморочення, дивилася повз техника. Їй здавалося, ніби лопатками відчуває химерне ворущіння глибоко в череві землі, і лише потім збагнула, що то гатить у ребра її серце. Застогнавши, Ронна піднесла руку й за третім разом поцілила пальцями в розбитого носа. З ніздрів юшила кров.

Технік поклав її на каталку. Звідкись узялася літня жінка в синьому комбінезоні й заходилася ставити крапельницю з фізрозчином. Ронна тупилася в небо над її головою та шумно дихала, видуваючи крізь ніздрі криваві бульбашки.

Ну, привіт, рідна плането. Давно не бачилися.

Світ продовжував обертатися довкола неї з неймовірною швидкістю.

Фоллз-Черч, західне передмістя Вашингтона

3 жовтня 2141-го

— Мамо...

Ронна розплющила очі й уперлася поглядом у стелю. Секунду не розуміла, де вона, а потім упізнала гостьову спальню братового будинку. І тут-таки відчула, як тіло затопила важкість, наче від дії гравітації чужого й набагато щільнішого світу: їй тридцять шість, вона без роботи, без житла й без найменшого уявлення, куди рухатися далі.

— Мам.

...і з восьмирічним сином, із яким майже не спілкується.

Ронна піднялася на руках. Турі Натаніель устроїв голову в щілину між дверима й одвірком, але порога не переступав. Ронна якийсь час зважувала, чи не простягнути руки для обіймів, але не поворухнулася. Аніта, Натанова няня, підвозила її вчора з аеропорту, й у Ронни досі перед очима стояла та мить, коли вони вдвох із Анітою зайшли до вітальні Тайронового будинку й Натан побіг обійматися з нянею, а не з нею. Ну, принаймні не запитав, що то за тітка до них приперлася. І на тому дякую.

— Ти спиш?

— Ні. — Ронна всміхнулася дерев'яною посмішкою, наче виконуючи наказ фотографа. — Заходь.

— До тебе прийшли. — Хлопчик не рушив із місця.

— Хто?

— Пан Дрейган.

— О, скажи, хай почекає. — Вона обережно помацала пальцями ніс. Він досі болів. — Я приведу себе до ладу та спущуся.

— Я вже сказав. — На хлопчачому обличчі з'явилася тінь від усмішки.

— Справді?

— Так, він на тебе давно чекає.

— Як давно? — звела брови Ронна.

— Годину.

— І ти мене не будив?

— Дядько Тайрон сказав, що тобі треба відпочивати. Я сказав панові Дрейгану, що не будитиму тебе.

Вона пожалкувала, що не запропонувала обіймів. Можна було хоча би спробувати.

— Гаразд, скажи йому, що зараз прийду.

Голова зникла, двері зачинилися. Ронна сповзла з ліжка й попленталася до ванни.

11:28 EST^[81]

Ступивши до вітальні, панорамні вікна якої виходили на галявину з басейном позаду будинку, Ронна сторопіла. Кентон напівлежав на подушках Г-подібного дивана, виклавши ноги на журнальний столик і стискаючи в зубах сигару. І то йому потрібно було добряче посунути той столик, аби дістати до нього куцими ногами.

— Кентоне?.. — звела брову Ронна.

— О, Ронно. — Коротун затягнувся, пустив дим носом і манірно кивнув. — Як ти?

— Казати правду?

— Так.

— Хочу блювати, щойно заплющую очі. У ванні моргнула й ледь не випала з душової кабіни — так повело. Мій син біжить обійматися зі своєю нянею, а не зі мною. А, і ще я безробітна. Поза тим — усе чудово. А ти? Що ти тут робиш?

— Твій малий мене впустив, сказав, я можу тебе почекати.

Неприродна поза, наполовину скурена сигара, столик, приставлений упритул до дивана... Все мало жалюгідний вигляд. Ронна не знала, як це пояснити Кентону, щоб не образити.

— Ти куриш сигари? — запитала вона.

Коротун обхопив сигару короткими пальцями та прискіпливо її обдивився.

— Лише за надзвичайних обставин.

Ронна саме намірилася запитати, що ж це за обставини такі, коли помітила пляшку віскі на столику та келих на бильці поряд із Кентоном.

— Це «Боумор»?

— Ага. — Карлик пихнув димом. — 2098-го. Уявляєш? Мене ще на світі не було!

Ронна ковтнула слину.

— Ти взяв його з винниці?

Якщо вона не помилялася, Тайрон мав лише дві такі пляшки.

— Навряд чи пляхан сам сюди прикотився.

— Кентоне.

— Тебе довго не було, я занудьгував. — Коротун скорчив примхливу гримасу.

Ронна відчула дивну сверблячку. Закортіло вліпити нахабі по писку.— Я не розумію, що зараз коїться у твоїй голові, але Тайрон має всього дві такі пляшки, і він... я навіть не уявляю, що він подумає, коли дізнається.

Кентон реготнув.

— Сідай. — І поплескав долонею по дивані.

— Кентоне, що, в біса, відбувається?

— Присядь. — Він перехилився через подушки по келих, зробив ковток. — І перевір рахунок.

— Що?

— Рахунок, кажу, перевір.

На журнальному столикові лежав планшет, і чоловічок штовхнув його до Ронни. Перед тим, як узяти планшет, вона уточнила:

— Наш рахунок? Проєктний?

— Так.

Ронна запустила банківський застосунок, увела пароль і застигла з роззявленим ротом. У рядку «Доступно», де після її повернення з орбіти залишалося не більше за дві тисячі доларів, висвітилася сума: \$ 200 001 783,00. Ронна підвела голову.

— Звідки?

Кентон хрипко розсміявся.

— Ну то як? — Він тицьнув пальцем у пляшку «Боумора»: — Якщо твій брат дуже кіпішуватиме, куплю йому три такі, а потім спишу на канцелярські витрати. Чи на корм для піддослідних тварин.

— Я серйозно, Кентоне. Звідки?

Він затягнувся й закинув голову. Хотів ефектно випустити дим, може навіть кільцями, проте останньої миті ганебно закашлявся.

— Ми вироблятимемо якісь синтетичні наркотики? Тетазеніл? Бексзапін? — Ронна відчула, як наростає гул у вухах, зрозуміла, що підвищується тиск, і в паніці стиснула скроні пальцями. — Наші модулі на орбіті використовуватимуть наркоторговці для спуску на Землю нелегального теломіду? У що, чорт забирай, ти нас втягнув?!

— Ні в що. — Карлик спокійно поглянув їй у вічі.

— Двісті мільйонів! Звідки вони?

— Від Зої-з-Марса.

Ронна спершу вирішила, що це якась придуркувата відмовка.

— Ти можеш сказати просто, без. — А тоді затихла. Була в голосі Кентона якась простота й безпосередність, тож у Ронни проскочила думка, чи не говорить він правду. Вона шукала на Кентоновому обличчі ознаки іронії, проте не знаходила. — Зоя? Це що — жарт?

— Ні, докторко Галеано-Кроудер, не жарт. — Коротун схилив голову. — Від сьогодні наші дослідження фінансує найвідоміша ютуберка Сонячної системи.

— Як ти. що за. — Ронні відняло мову.

— Просто написав їй у приватні.

Ронна мотнула головою.

— І вона відповіла?

— Так.

— Бути такого не може!

— Я розумів, що їй надходить тисячі повідомлень щогодини, і я не знав, чи їх хтось читає, але зрештою, що було втрачати? Вирішив спробувати. Написав про твої розробки, описав ситуацію із Kross Pharmaceuticals, про себе трохи розповів, ну, типу, що я нікчемний карлик, який сидить на теломіді, і...

— І це спрацювало?

— Це не все. Я також написав, що є одним із сіамських близнюків, які народилися зі спільним серцем, що після народження серце не могло впоратися з двома тілами й через те лікарі мусили вдатися до розділення, мого брата відрізали від мене й тим самим убили, а я залишився жити, і тепер мало того, що хворію на прогерію, ще й постійно картаюся через смерть брата.

— Господи, Кентоне, ну що ти плетеш? Ти ж несерйозно? — Ронна закотила очі. Тоді втупилася в нього. — Тільки не кажи, що ти справді написав усю цю маячню!

Коротун витримав непристойно довгу паузу, а тоді розреготався.

— Ти повелася! Ні, звісно! Написав про прогерію і про те, що хочу разом із тобою працювати над створенням «телепорту». — Спостерігши, як змінилося Роннине обличчя на слові «телепорт», він скинув руку, не даючи себе перебити. — Наступного дня зі мною зв'язалася Зоїна агентка, ми потеревенили про умови — і вуаля. — Коротун клацнув пальцями. — Гроші, як бачиш, уже на рахунку.

— Але чому ти мене не попередив? Як ти взагалі міг щось підписувати, не обговоривши попередньо зі мною? Що як.

— Я нічого не підписував.

Ронна здивовано блимнула очима, а тоді опустила їх на планшет, так ніби боялася, що мільйони з проєктного рахунку кудись вивітряться.

— Так. — Кентон прочитав її думки. — Зоя відвалила нам двісті мільйонів під чесне слово.

— А що як ми. — фраза закінчилася нерозбірливим шамотінням, і Ронна прикусила губу. Слова розбігалися від неї.

— Ми збираємося її намахувати?

— Ні.

— Тоді які проблеми? — Здвигнув плечима коротун. — Хоча, на правду, я сам прифигів. Ми обмінялися з агенткою трьома мейлами, і в третьому вона вже просила номер рахунку, уточнюючи, що вказувати в параметрах платежу, щоби нас за таку суму не дрюкнула податкова. Припускаю, вона нормально посерчила, а тому розуміла, кому дає гроші, та все ж погоджуюся, це дещо незвично.

— Але умови...

— Умова була лише одна. — Кентон переможно всміхнувся. — Зоя отримує ексклюзивні права на трансляцію всіх наших дослідів.

— І все?

Вона все ще не могла втямити.

— Усе.

— І що ми транслюватимемо? Як ти програмуєш асемблери? Чи як я в лабораторії луплю здорового океанічного молюска струмом?

— Ронно, — серйозно мовив Кентон, — ми не зупинятимемося на слимакові.

І тут до Ронни дійшло.

— А на чому ти зупинишся? — в її голосі забриніло обурення. — Я тобі пояснювала: біопринтинг — недосконалий. За схемою можна вибудовувати окремі органи чи невеликі організми, інакше в штучних тканинах накопичуються помилки. Великі організми вибудовують самі себе, обмінюючись хімічними сигналами між сусідніми тканинами. Ми не вміємо цей процес імітувати й навряд чи колись навчимося. А ти поводишся так, ніби ми коли-небудь зможемо скопіювати людину! Поза тим, що це неетично, це неможливо у принципі, як неможливо рухатися швидше за світло.

— Воу, легше, — він штовхав слова обабіч затиснутої в зубах сигари. — Легше, ніхто не каже про людину. Поки що. Але чому б не спробувати копіювати мишу?

— Кентоне...

— Маленьке мишеня. — Він вигнув брову. — Чому ні?

— Трясця, ти не чуєш мене! Миша на фундаментальному рівні не надто від нас відрізняється.

— Двісті мільйонів, Ронно.

— У нас нічого не вийде!

— Тебе лякає, що за нашим фіаско спостерігатимуть у прямому ефірі кілька мільйонів людей?

— Я не про те! — лютилася вона. — Не можна брати такі гроші, не зваживши всіх ризиків і не з'ясувавши, наскільки складні організми ми зможемо збирати. Що як виходитимуть якісь мутанти? Що як ми не просунемося далі окремих органів і після кожного збирання отримуватимемо просто шматки м'яса? Що як копіювання у принципі неможливе?

— Ось і перевіримо. Я нікому не обіцяв, що ми створимо копію миші. Я лише сказав, що спробуємо.

— Трясця, Кентоне, я щойно повернулася. — Вона схилила голову й заговорила тихо, майже пошепки, проте в тому шепоті вже вгадувалося смирення перед неминучим: — Я не хочу знову місяцями скніти на орбіті.

— Ронно, відучора ти очолюєш дослідницький проєкт із бюджетом у двісті мільйонів доларів. Тобі більше не потрібно сидіти на орбіті. Ми когось знайдемо. Юнії запропонуємо більше.

Вона глянула за вікно. На галявині довкола басейну росло кілька в'язів і червоний клен. Листя немовби охолоджувало промені, що струменіли крізь крони. Ронна дивилася порожнім поглядом на дерева та мовчала. Зрештою задумливо промовила:

— Не знаю чому, але мені кортить тебе відлупцювати.

Програміст крутнувся на подушках і випнув кістляву дупу.

— Дозволяю відшльопати.

— Ти огидний. — Скупа посмішка не приховувала збентеження. — Огидний карлик.

— Я знаю, Ронно, але що б ти без мене робила?

Вона не знайшлася з відповіддю. Кентонова ідея видавалася божевільям, і водночас була заманливою. Ронна вирощувала людські серця, які, якби не постопераційні інфекції, ідеально

пасували б реципієнтам. Ніякі аналізи, навіть генетичні, не виявляли відмінностей між клітинами справжнього і вирощеного на орбіті органів. То чому б не спробувати з цілим організмом? Звісно, мозок — не серце, Ронна це усвідомлювала. Навіть мишачий. Там усе значно, значно складніше. Проте можна почати з чогось простішого. З аплизії. Примітивна нервова система, нейрони завтовшки з капронові нитки. Що як розвинути умовний рефлекс? А тоді скопіювати?.. Ронна уявила, як перевірятиме наявність рефлексу в зібраного в асемблерній камері молюска, й аж зіщулилася від гарячкового поколювання між лопатками.

Вона подивилася на коротуна.

— Тільки домовмося про дещо.

— Ну?

— Ми більше ніколи, ні публічно, ні поміж себе, не вживатимемо слово «телепорт».

— Чому? — Кентон невдоволено відкопилив губу.

— Тому що це вводить в оману. Створює ілюзію, ніби ми розроблятимемо якийсь портал, куди можна буде вкинути аплизію, й вона миттєво вилетить з іншого portalу за тисячі кілометрів від першого, а це не так. Ми вбиватимемо організм, розбиратимемо його на найдрібніші часточки, записуватимемо інформацію про їхній стан, а потім складатимемо, наче з цеглинок, його копію, роблячи все для того, щоб ця копія ожила та була максимально подібною до оригіналу. І це складання залежно від рівня організму може тривати днями. Чи тижнями. Ніякого телепорту. Ми створюватимемо з нуля новий живий організм.

— Ти така нудна, що я оце щойно ледь не вмер, поки ти договорила. Ти це знаєш?

— Це. Моя. Умова. Якщо не погоджуєшся, я повертаю гроші.

Кентон скреготнув зубами.

— Що ти пропонуєш натомість? — Він скорчив одну зі своїх найогидніших гримасок. — Замість слова, яке заборонено промовляти вголос.

— Мм... — Ронна замислилася. — Не знаю... Переміщення?.. Перенесення? Ні. Ми копіюватимемо організми, тож. нехай буде «копіювання біологічних систем». — Вона поворушила губами, так ніби смакувала тими словами, і проголосила: — Копіювання біологічних систем, чії нервові структури здатні підтримувати складну психічну активність.

Кентон закотив очі так, що райдужки сховалися під повіками.

— Ти реально вважаєш, що я вибив би двісті мільйонів доларів на розроблення методики копіювання біологічних систем, нервові структури яких підтримують що-там-за-хрінь-ти-наговорила?

Ронні набридла їхня суперечка.

— Скинь контакти агентки. Я напишу їй, що хворий на прогерію пустомеля, з яким вона спілкувалася, все набрехав і ми не потягнемо такого проєкту.

— Гаразд, гаразд! — замахав руками карлик. — Хай буде копіювання біологічних систем. — Він демонстративно відвернувся, запхав пальці до рота й векнув, вдаючи ніби блює.

— І більше ніяких «телепортів».

— Ніяких «телепортів», — зітхнув Кентон.

— Ніколи.

— Ніколи, ніколи, ніколи.

Раптом у Ронни завібрував смартлет. Вона зиркнула на передпліччя. Відеовиклик із незнайомого номера. Поки вагалася, чи відповідати, смартлет повідомив про надходження ще одного виклику. Й одразу за ним — іще одного. За мить смартлет відшукав найближчий екран — дев'яностовосьми-

дюймовий, над газовим каміном — і перекинув виклики на нього. Їх уже було чотири. Невдовзі стало п'ять.

— Що це? — розгублено повела очима Ронна.

Кентон ховав від неї очі.

— Я, цей, поки на тебе чекав, розіслав пресреліз, у якому описав мету нашого нового проєкту, вказав бюджет і розповів, що з цього буде реаліті-шоу. — Він сповз із дивана, рушив до виходу, проте зупинився та, повернувшись, закріпив пляшку «Боумора». — І цю хрінь про телепорт, яку ти мені наплела. ну, ти їм якось уже сама поясни, бо я склав пресреліз іще до того, як ми з тобою уклали угоду.

Ронна схопила подушку та пожбурила нею в карлика.

— Я тебе приб'ю!

Кентон, вишкірившись, сахнувся від подушки так прудко, нібито боявся підчепити якусь заразу. На порозі вітальні він глипнув на екран, де висвічувалися повідомлення вже про тринадцять вхідних викликів, і перед тим, як ретируватися, глузливо виголосив:

— Ласкаво прошу до пекла.

Наступної миті скляні двері зачинилися за ним і Ронна залишилася сама. Смартлет продовжував вібрувати, розмірено перетискуючи зап'ясток.

ГОРАН x ВЕЛЕТ

Селище Кам'янка
Сімудські долини, рівнина Хриса,
Марс Рак 36, 46^[82]

Фейкова вайфай-точка?

Ольга Караман, спокійна й зосереджена, нахилилася до акуратного письмового стола, обхопила долонями чашку з м'ятним чаєм, однак пити не стала. Без яскравих рис, непоказної зовнішності, з оманливо невинним поглядом, вона мало з'являлася на людях. Усі, хто бачив її, проте не мав змоги пізнати ближче, дивувалися крихкості жінки, що заснувала Діаспору. Останнім часом Ольга навіть нарад не відвідувала, і нинішня зустріч, як і пів десятка попередніх, проходила не в томутівській штаб-квартирі, а в затишному Ольжиному помешканні на півдні Кам'янки, на узбіччі дороги до Червоного Яру.

— Так, — підтвердив Велет. — Маршрутизатор. Роутер. Пристрій, який роздає мережу на центральні будівлі.

— І де він розташовувався?

Вона була в спідниці й жакеті вільного крою з гудзиками під шию — вдягнута елегантно, та вже давно не модно. Власне, все в ній — і стримана поза, і неемоційність — виявляло небажання підкреслювати жіночність.

— Під завалами валунів за штаб-квартирою.

— Зовні? — Ольга обвела очима чоловіків, що розсілися півколом з іншого боку стола.

— Так. — Велет кивнув.

— Скільки часу він там стоїть?

— Невідомо. Наші роутери автономні. Востаннє Одновол щось переналаштував у тому, що роздає мережу в штаб-квартирі, місяців п'ять тому. Він не пам'ятає точно.

— Отже, п'ять місяців хтось слухав усі ваші розмови?

Озався Дарій Брайко:

— Не слухав, ні. Відеодзвінки закодовані квантовим ключем, сигнал не можна перехопити, не розірвавши зв'язок, але... — Він погладив пальцями смужки вусів над губою. — Той, хто підсунув «консерву», весь цей час мав доступ до незашифрованих даних, зокрема до паролів. Усіх паролів. Банківські рахунки, месенджер, соцмережі.

— Як таке взагалі можливо? — Ольга похитала головою.

— У нас мережа з вільним доступом, — мовив Марко. — Власне, ніхто на Марсі не ставить пароль, тож на фейковому роутері достатньо просто дібрати правильну частоту.

— Тут справді нічого складного, — притакнув Дарій. — Проблема в іншому. Щоб усе спрацювало, хтось повинен був «погасити» нашу точку. Вимкнути її.

Ольга замислилася. За кілька секунд підвела голову:

— Куди йшли дані з роутера?

— На ІРІ'івський ретранслятор на орбіті, — відказав Велет. — Ну, і на якийсь лівий супутник, вочевидь.

— Ви знаєте, на який?

— Ні. — Велет коротко мотнув головою.

— Ми можемо дізнатися, — запевнив Брайко, — але для цього треба залізти всередину роутера. У прямому сенсі.

— А ви...

— Ми його не вимикали, — закінчив Марко.

— Він не під'єднаний до електромережі, — пояснив Брайко. — Я подумав, що акумулятор у нього не вічний і той, хто встановив його, раніше чи пізніше повернеться, щоб замінити батарею.

— Дзєга розмістив довкола приховані камери, — сказав Велет.

— І датчики руху, — додав Брайко.

— Підстережемо мерзотника.

— Гарзд. — Ольга неквапно кивнула й запитала Ґорана: — Це якось пов'язано з тим, що трапилось у кратері Мазурського?

— Ми не знаємо, — старий запустив пальці в бороду.

— Що взагалі відомо?

— Вайда знайшов сліди метану біля вирви. Тобто це точно був вибуховий пристрій. Метан-киснева бомба. — Ґоран замовк.

— Це все?

— Так, щодо реактивних слідів я. — Пальці з'їхали до низу борода та стислися в кулак. — Я просто не знаю.

— Ірландці?

— Ні, — заперечив Велет. — Це однозначно не падді.

— Ти теж так думаєш? — Ольга зиркнула на Ґорана.

Загарія неохоче підтвердив:

— Навряд чи вони. О'Ґормлі вчора надіслав мені повідомлення.

Рувен О'Ґормлі був олдерменом, головою ірландської громади, так само впливовим, як Загарія в Діаспорі. Рувен і Ґоран ворогували вже понад пів століття, але віч-на-віч не зустрічалися й безпосередньо не контактували. Лише через посередників. Тож особисте повідомлення від ірландця було чимось винятковим.

— О'Ґормлі? — здивувалася Ольга.

— Так, — Загарія дістав із нагрудної кишені планшет. Розгорнув його, відшукав повідомлення та простягнув Ользі. — Старому нахабі не завадило б підкоротити язика, але... ось.

Жінка відставила чашку, взяла планшет і почала читати:

02.28.46 18:03

Reuben O'Gormley

До нас дійшли чутки, що окремі члени української Діаспори нишпорять у Мідлдоні й довколишніх кельтських поселеннях, розпитуючи мешканців, чи не знають вони, хто може бути причетним до інциденту в кратері Мазурського. Прикро усвідомлювати, що нащадки славетних склавинів збідніли уявою аж так, щоби...

Ольга звела очі.

— Хто такі склавини?

— Племена, що населяли територію на північ від Дунаю, зокрема сучасної України, — відповів Марко Велет.

— Він обізвав нас склавинами? — Вона насупилась і повернула голову до Брайка, найосвіченішого серед чоловіків, що сиділи навпроти. — Це якась витончена образа?

— Ну, це лише древні племена, — знизав плечима Дарій. — Склавини — інша назва слов'ян, нічого такого. Якщо О'Гормлі й волів нас підштрикнути, то, гадаю, перестарався.

— Старий пеньок просто хотів виїбнутися, — пробурчав Загарія.

Дарій кахикнув, мовляв: не в Ольжиній присутності. Жінка зміряла старого холодним поглядом—той опустив очі, а тоді повернулася до планшета.

...щоби припускати, ніби хтось з ірландської громади здатен на таку нечувану підлість. Ми вважаємо людське життя найвищою цінністю, навіть якщо йдеться про українців. Менше з тим. Я пишу не для того, щоб виправдовуватися перед селяками й невігласами, що виробляють алкоголь, від самого запаху якого порядним людям хочеться блювати. Зважаючи на те, що ваші люди виявили

сліді літального апарата в місцевості, де літальних апаратів бути не може, і лише з поваги до загиблого хлопця я надсилаю фрагмент відеозапису з однієї з камер спостереження синоїтової копальні «Корнуолл-5» на півночі Керавнійських борозен^[83]. На відео зафіксовано дещо дивне, що — я дуже на це сподіваюся — допоможе вам у ваших пошуках. Для кращого розуміння ситуації ми також люб'язно надаємо координати місцевості, де було записано відео: 26°43'01" пн. ш. та 68°25'39" сх. д.

Р.О'Г.

Нижче йшло ще одне повідомлення.

02.28.46 18:14

Reuben O'Gormley

P.S. Сподіваюся, вас потішило розглядання чудового зразка марсіанської кори, який ми нещодавно надіслали вашому оператору технологічного устаткування в спорудах закритого типу.

Коли Ольга, випроставшись, відклала планшет, Їоран презирливо прокоментував:

— Мабуть, усією отарою складали.

— Ага, — притакнув Велет, — три дні виписували.

Ольга піднесла долоню, наказуючи їм припинити.

— Що за відео?

Загарія забрав планшет, поводив по ньому пальцем і підсунув назад до Ольги. Вона нахилилася. На екрані з'явилася типова марсіанська рифтова долина: кілька серпоподібних дюн ліворуч, посічений нерівностями західний схил, невисокий хребет удалині. Камера дивилася на північ, сонце прямувало до горизонту, вигаптовуючи ландшафт контрастними тінями.

Якийсь час нічого не відбувалося, картинка нагадувала фотографію, а тоді над далекими скелями виникла розмита цятка. Вона рухалася із заходу на схід, плавно, на одній висоті, секунд за двадцять перетнула долину й висковзнула з поля огляду камери.

— Що це? — запитала Ольга.

Загарія вказівним і великим пальцями розтягнув зображення.

— Літальний апарат.

— Конвертоплан, — уточнив Брайко.— Ми думаємо, що це конвертоплан.

Ольга переглянула відео ще раз. Цятка була довгастою, сірувато-чорною, з двома загнутими донизу яскравими відростками: одним ближче до центру, а другим у хвості. Вона справді нагадувала конвертоплан, щось середнє між «Емпіреєм» і «Скайуорденом».

— І що? — Ольга зиркнула на чоловіків.

— Відео зняте неподалік синоїтового родовища на Керавнійських борознах, — пояснив Велет, — це самісіньке серце Фарсиди.

Ірландська хімічна компанія «Ігнеро» була найбільшим виробником гідразинового палива на Марсі. Гідразин (N_2H_4) утворювався в спеціальних дріжджових біореакторах, де генетично модифіковані штами дріжджів продукували його шляхом анаеробного окиснення аміаку (NH_3). Аміак отримували прямим синтезом водню й азоту, а вже азот добували на Керавнійських борознах, на північ від гори Аскрійської, де 2106-го відкрили родовище багатого на азот мінералу синоїту. Видобування синоїту було повністю автоматизованим, за гірничими машинами спостерігали заледве десяток фахівців,

що означало наявність великої кількості камер стеження. Ольга саме дивилася на запис із однієї з них.

— Три тисячі кілометрів на захід від Ньюборна, — озвався Брайко. — Там немає й не може бути конвертопланів. Ніяких літальних апаратів узагалі.

— Коли зроблено запис?

— 25-го Рака, — відказав Горан, — за три дні до загибелі Реуса.

— Можливо, ірландці збудували проміжні станції? — припустила Ольга.

Три земні роки тому компанія Planetary Solutions почала будівництво мережі паливних станцій для дозаправлення транспортних конвертопланів уздовж маршрутів, якими з півночі постачали водяний лід. Оскільки проєкт згорнули, станції стояли лише вздовж прокладених шляхів. Дорогою до найдальших, а отже, найбагатших штолень конвертоплану доводилося виконувати дев'ять-десять циклів зльоту й посадки, що ускладнювало експлуатацію (особливо восени й узимку, коли з півдня налітали пилові шторми) і повністю нівелювало їхні економічні переваги порівняно з гопперами (якщо такі були). Утримання заправок обходилося дорого, а зиску з них не було ніякого, тож станціями скористалися тільки раз, перегнавши на північ конвертоплани, які потім курсували між поселеннями на Ацидалійській рівнині та більше не поверталися на південь до Колоній.

Чоловіки одностайно похитали головами.

— По-перше, ми дізналися б, — сказав Горан. — По-друге, це три тисячі кілометрів. Треба щонайменше десять станцій. Таким проєктом вдавилися Planetary Solutions, що вже казати про падді. По-третє, через Фарсиду пролягає мережа непоганих доріг аж до Олімпу й Керавнійських борозен. Який сенс споруджувати проміжні заправки для конвертопланів?

— Ірландцям знадобиться в десять разів більше гідразину, щоб перевозити конвертопланами той гідразин, який вони видобувають, — мовив Велет. — З економічного погляду — це катастрофа.

— Тоді що я щойно побачила? — Ольга показала на планшет.

Чоловіки затихли. Зрештою Горан видав:

— Ми не знаємо.

— Це конвертоплан, — не стримався Брайко, — але... — І принишк.

— Його там не має бути, — договорив Велет. — Так само, як і конвертоплана біля Мазурського.

— Один і той самий апарат? — припустила Ольга.

Якщо з інтервалом у три дні у двох місцях на Марсі виявили конвертоплани, які фізично не могли в цих місцях з'явитися, здавалося логічним припустити, що обидва випадки пов'язані. Ось тільки ця очевидність була оманливою.

— Це неможливо, Ольго, — мотнув головою Горан. — Неможливо. — Він зробив жест, як ніби хотів когось задушити. — Між ними три з половиною тисячі кілометрів.

— Легше припустити, що на Марсі є два конвертоплани, які літають там, де ніщо літати не може?

Їй ніхто не відповів.

— Ви не думали, що це монтаж? — Вона кивнула на планшет.

— Що ірландці морочать нам голову?

— Навіщо? — запитав Загарія.

— Не знаю.

— Я перевіряв супутникові знімки, — втрутився Брайко, — рельєф, тіні цілком реальні.

— А апарат? — поглянула на нього Ольга.

— Важко сказати. Він надто далеко.

— Ні, Ольго, ні, — випнувши бороду, трусив головою Горан. — Мене важко запідозрити у приязні до падді, проте навіщо їм

входити в це? Яка з цього користь? Ми зареєстрували ділянку. Все, крапка, плита на схилі Мазурського наша. Нащо ці хованки з невідомим конвертопланом? Для чого марудитися з фейковим відео?

Горан Загарія нізачо не зізнався б, але він вірив Рувену. Бо поміж уїдливих фраз у повідомленні ірландця прочитувалося знайоме Горанові відчуття — страх перед невідомим. Рувен виявив біля свого родовища щось таке, що перевернуло з ніг на голову його усталене сприйняття реальності, й тепер одчайдушно потребував когось, хто пояснить йому, що, в біса, відбувається. Це наче натрапити на привид у будинку, де до того мешкав десятки років.

— Якщо не ірландці, то хто? — Ольга не рухалася (навіть губи її начебто не ворушилися, коли промовляла). — Хто вбив Веремія? Тиждень минув, а все, що ви спроможні мені показати, — це розмите відео конвертоплана за три з половиною тисячі кілометрів від кратера, у якому загинув хлопець.

І знову у відповідь — напружена мовчанка.

Ольга зменшила масштаб і ще раз передивилася запис.

— Він рухається із заходу на схід. — Вона вперла погляд у Горана. — Що лежить на захід від Керавнійських борозен?

Замість старого промовив Велет:

— Олімп.

— Що за Олімпом?

Загарія збагнув, до чого вона хилить, вловив думку за її скляним поглядом і взявся ритмічно вистукувати ногою по кам'яній підлозі.

— Амазонія, — сказав Велет.

— А далі? — підштовхувала Ольга.

— Рівнина Елізій^[84].

— Так, — вона повільно хитнула головою. — І кратер Патера Орк.

— Росіяни, — немовби загіпнотизований, протягнув Велет.

— Кемерга, — щось ледь помітно змінилося в її поставі, вигині губ, у погляді.

— Я згадав про них, щойно побачив відео. — Горан, говорячи, затримався поглядом на обкладеному плитами з рідкісного блакитного сланцю каміні, об стінки якого билосся тріпотливе полум'я. То був чи не єдиний камін на Марсі. Лише Ольга Караман могла дозволити собі утримувати окремих невеликий купол у Червоному Яру, де вирощували дуби, вільхи й осики на дрова. — Від «Корнуоллу-5» до Кемерги ще три тисячі кілометрів, і це... — старий змахнув руками. — Воно не в'яжеться, Ольго.

— Вони єдині, хто на таке здатен. Фейковий роутер. Веремій. Це все.

— Я не заперечую. Я про те лише, що не розумію як. І не розумію навіщо.

Ольга, помовчавши, торкнулася планшета.

— Ви показували запис Йоргові Флоріану?

— Так, — кивнув Загарія. — Позавчора переслав йому.

— І що?

— Він не зреагував.

Одразу після загибелі Веремія Горан зв'язався з Флоріаном і попросив відеозаписи з камер спостереження: і з космодрому «Фалконгерст», і з приватних стартових столів довкола Ньюборна, Мірафлореса, Нойнштадта і Роквейла за минулий тиждень. Йорг надав до них доступ. Велетові хлопці й особисто Іван Вайда вивчали записи протягом двох днів, але не виявили нічого підозрілого. Учора, отримавши від Рувена О'Тормлі відеозапис із невпізнаним літальним апаратом над Керавнійськими борознами, Горан знову сконував із

головою Ради Дев'ятнадцятох і зажадав записи з камер спостереження з усіх космодромів Колоній за останній місяць. Це вже було трохи занадто, і цю вимогу Йорг проігнорував.

— Ти телефонував чи надсилав повідомлення? — поцікавилася Ольга.

— Спершу відео. Потім телефонував.

— Скільки разів?

— Двічі.

— Погано, — останнє слово гепнуло, наче гранітна брила у басейн.

Ольга дістала з шухляди власний планшет, прилаштувала на підставку й, відшукавши в контактах Флоріана, натиснула на кнопку «Відеовиклик». Сигнал лунав секунд двадцять, а потім урвався. Абонент не відповів. Ольга набрала вдруге, проте майже відразу збила виклик.

Кілька наступних хвилин троє чоловіків і жінка просиділи в тиші, якщо не зважати на потріскування дров у каміні. Ольга не зводила погляду з планшета на столі. Чекала. Екран залишався темним.

Зрештою вона підвела очі на Горана, і на коротку мить від пелени нарочитої невинності в її погляді не залишилося й сліду. Зеленкуваті зіниці потемніли, а Горана накрило моторошне відчуття, наче він зазирає в розбиті вікна будинку-пустки.

— Він не перетелефонував, — на відміну від Загарії Ольга ніколи не підвищувала голос; про крайнє напруження свідчило лише незрозуміле приглушене поклацування в глибині її горлянки. — Йорг Флоріан не перетелефонував мені.

— Ні, — тихо зронив Загарія, — не перетелефонував.

— Ти знаєш, що робити. — Це було твердження, а не запитання.

Чоловіки обмінялися поглядами. Горан кивнув.

— Я повідомлю їх про...

Ольга різко мотнула головою, немовби перекреслюючи його фразу.

— Нікого не повідомляти! Вилучай усі продукти й без жодних пояснень блокуй харчові картки. Ніхто з-поза меж Кам'янки не має наближатися до складів, поки я не розпоряджуся інакше.

Загарія схилив голову.

— Я зрозумів.

Ольга жестом показала, що розмову закінчено.

Хвилина по тому

Заклавши руки за спину, Горан ішов галереєю. Він зрідка шантажував Раду продовольчою блокадою, але ніколи серйозно не планував утілити погрози в життя, усвідомлюючи, що це вдарить і по Раді, і по «Томуто». Тож тепер картав себе за те, що не став відмовляти Ольгу, й із притлумленим роздратуванням міркував, чим це все може для них обернутися.

Велет простував на кілька кроків позаду і тримав у руці планшет, передивляючись запис від Рувена О'Гормлі. Зрештою порухом підкликав Дарія та негучно мовив:

— Глянь-но сюди.

Він зупинив відео, на ходу зробив знімок екрана, перекинув зображення до графічного редактора й максимально збільшив цятку, що зависла над хребтом. Таке наближення увиразнило до того непомітну деталь: із носової частини літального апарата стирчав схожий на комариний хоботок похилий стержень. Нічого такого на жодному марсіанському конвертоплані Велет ніколи не бачив. Він повернув екран до Брайка й тицьнув у «хоботок».

— Що думаєш?

Дарій нахилився до планшета.

— Що це?

Що-небудь розібрати було важко. Зображення нагадувало кострубату мозаїку, складену з квадратиків різних відтінків сірого.

— А на що воно схоже?

Брайко наморщив лоба.

— На-а... телескопічну стрілу? — Він замислився. — Заправну штангу?

— Я теж спочатку вирішив, що то штанга для заправлення в повітрі. Але, по-перше, навіщо конвертопланові заправна штанга, якщо на Марсі немає заправників? А по-друге, подивися, — Велет провів нігтем по екрані. — Хріновина нахилена донизу. Багато ти через таку заправиш?

Брайко покивав: Велет мав рацію.

— Тоді що це?

Марко втупився в нього пильним поглядом і повторив запитання:

— А на що воно схоже, Дарію?

Брайко мовчав. Відповідь крутилася на язиці, проте озвучити її він не наважувався. Химерна штуковина, що вистромлювалася з носової частини конвертоплана, скидалася на ствол авіаційної гармати. Але якщо це так, якщо це не оптична ілюзія, то означає, що на Марсі відбувається щось дуже нехороше, про що до останнього часу ніхто з них навіть не підозрював.

— Твої хлопці працюють із Метцингером, — мовив Велет. Частина Брайкових бригад, коли не були зайняті будівництвом сільськогосподарських куполів чи оранжерей для «Томуто», допомагали Planetary Solutions прокладати дороги на півночі від Колоній, тож Дарій кивнув. — Обери кількох найкмітливіших — і нехай порозпитують. На Фарсиді, на Ацидалійській рівнині, у Мідлдоні. Всюди, де можуть. Раптом хтось щось бачив чи чув. Будь-що дивне. — Він помахав планшетом. — Бо це смердить,

Дарію, це страшенно смердить, а ми уявлення зеленого не маємо, звідки той сморід.

Ресторан It's Food Kamyanka

Два дні по тому

— Що, в біса, відбувається?! — Йорґ Флоріан упав охляпом на диван із високою, вищою від його голови, спинкою та склав руки на столі.

Потап Дзєга, який після загибелі Веремія супроводжував Загарію, щойно той вирушав кудись наодинці, почав підводитися з-за сусіднього столика, та Ґоран жестом наказав охоронцеві не втручатися. Змірявши Йорґа поглядом, він відказав:

— Нічого.

— Чому ви заблокували відвантаження продуктів?!

Загарія сьорбнув борщу, посмакував, ковтнув гарячу юшку. Потім демонстративно повільно витер бороду серветкою.

— Хочете борщу?

— Ні, не хочу! Я хочу, щоб ви пояснили, куди поділися продукти зі складів у Ньюборні та Мідлдоні!

— Були певні питання, для з'ясування яких ми намагалися зв'язатись із Радою, проте нам ніхто не відповів. Ми вирішили, що питання вам нецікаві, тож... — Ґоран пересмикнув плечима.

— Що за питання?

Він поглянув на Йорґа так, ніби в того голова відвалилася.

— Вам варто було би знати перед тим, як приходити сюди.

— Ґоране...

— Ольга стара, проте не дурна, — хрипнув Загарія. — Їй вистачило одного разу, щоби збагнути, що Рада не має бажання спілкуватися з нами.

— Свята срака! Я не відповів на один виклик!

— На два. Тобто на два від Ольги. І ще на два від мене. І на одне чимале текстове повідомлення.

— У мене там кількасот дітей, яким потрібна соєва суміш. — Йорґ випростав руку. — Три тисячі голодних працівників, чиї сім'ї другий день жеруть невідомо що, а ще...

— Це ваш клопіт, Флоріане, — Горан недбало цідив слова крізь зуби. — Не мій.

— Гаразд, що у вас за питання? — Старий німував, і Йорґ засовався на дивані. — Якщо треба, я готовий вислухати Ольгу особисто.

— Вже не треба.

— Трясця, Горане, я приїхав із Ньюборна не для того, щоб.

Загарія знову його перебив:

— Ми думаємо, це росіяни. Ми не можемо цього довести, проте вважаємо, що це вони замінували маркер.

Наближався час обіду, за столиками не було вільних місць, але після того, як Йорґ підсів до Загарії, незвична безмовність накрила залу щільною ковдрою.

— Я розмовляв із Суворкіним, — стишив голос Флоріан.

Горан секунду залишався незворушним, а тоді скинув брови вгору. Ларіон Суворкін був комендантом російської Кемерґи. Він прилетів на Марс порівняно нещодавно, 2138-го, змінивши на посту Юрія Перевьортова. Загарія бачив Суворкіна на фото, яке надав Іван Вайда, і зараз, суплячись, пригадував кутасте обличчя з очима темними, мов перестигла вишня, гострою борідкою під нижньою губою і чи то шрамом, чи то родимою плямою у вигляді літери У під лівим оком. На знімку Суворкін усміхався — усмішкою недоречною, наче перемальованою з іншого лица. Пересилаючи знімок, Вайда попередив, що новий комендант Кемерґи майже напевно не той, за кого себе видає. Якщо вірити офіційному сайту «Роскосмосу», до відрядження на Марс Суворкін працював керівником служби внутрішнього

аудиту космодрому «Восточний» — посада, м'яко кажучи, не надто відповідна для майбутнього очільника позаземної колонії. Ба більше, перевіряючи його в мережі, Іван не знайшов жодного запису, опублікованого раніше за січень 2135-го. Жодного слова про батьків, місце народження, шкільні чи студентські роки. До 2135-го Суворкіна наче не існувало. Горан запитав, що це означає? Іван припустив, що росіяни поставили на чолі Кемерґи представника спецслужб. Чекіста. І це насторожувало, оскільки з весни 2087-го, коли перша російська урядова експедиція висадилася в кратері Патера Орк і заснувала Кемерґу, поселенням здебільшого керували випускники факультету космічних досліджень Московського державного університету.

— З якого, бляха, дива? — випалив Горан.

— Через відео, яке ви надіслали. Я розумів, що до цього дійде. Що ви зрештою звинуватите росіян, і вирішив поспілкуватися з Суворкіним особисто.

Горан відклав ложку. Йорґ не зводив із нього погляду.

— Ларіон запевнив мене, що вони не причетні, і я йому вірю. Не заочуйте очі, Горане. Вони не чарівники, що долають пів планети за помахом чарівної палички, й не монстри, які тільки й мріють про те, як напиться вашої крові. Суворкін припустив, що у вашого хлопця міг влучити метеорит, таке теоретично можливо, або ж він підірвався через неправильне використання...

— Чого? MPS-маркера? — Горанова губа смикнулася, а під вилицями випнулися жовна. Він усім тілом подався вперед. — Якщо росіяни кажуть, що почалася пилова буря, і то говорять про це напрочуд упевнено, ви однаково визирніть у вікно, Флоріане. Просто щоб переконатися.

Йорґ скрушно зітхнув.

— Я не хочу втручатися у ваші розбірки.

— Які розбірки? На Марсі вбили людину, а ви й ваш пес Бауер сховали голови в пісок.

Голова Ради потер тильним боком долоні щетину на щоках.

— Чого ви хочете?

— Я? — Загарія зобразив здивування. — Нічого. Це ж ви до мене прийшли. — Він повернувся до борщу, проте, переправивши до рота лише одну ложку, випростав спину. — Хочу дещо запитати, Флоріане.

— Так?

— Чисто гіпотетично. — Він спрямував погляд на стіну за головою Йорґа, поворушив губами. — Ви оце щойно казали, що не хочете втручатися в розбірки. То чи можемо ми сподіватися на таке саме виважене невтручання, якщо надумаємо владнати цей, як ви наполягаєте, «метеоритний інцидент» на власний розсуд?

— Що ви збираєтеся робити?

— Поки нічого, але. — Їоран перебільшено зацікавлено роздивлявся кінчики нігтів на долоні. — Всяке може трапитися. А вам не гірше за мене відомо, що несподіванки на Марсі переважно погані.

Йорґ провів долонею по лобі.

— Їоране, не треба. У нас вистачає проблем і без того. Нікому не потрібна війна на Марсі. Я не сперечаюся, можливо, те, що сталося у кратері Мазурського, і не нещасний випадок, можливо, хтось доклав руку до смерті вашого хлопця.

— До вбивства, — крізь зуби процідив Загарія. — Смерть нашого хлопця називається вбивство.

— Гаразд. — Іще одне зітхання. — Можливо, хтось убив вашого хлопця, можливо, до цього причетні росіяни, але ви не знаєте напевне, Їоране. Хто саме? Хтось припхався сюди аж із Кемерґи? Це навряд. Хто-небудь із місцевих? Гаразд, однак їх кілька сотень у Роквейлі й Тулоні, здебільшого біженці від

режимів Сечіна чи Неделяєва, і серед них купа нормальних, дружніх вам людей.

Ґоран владним жестом примусив його замовкнути.

— Пояснити різницю між дружніми і недружніми росіянами? Дружні прикопують тіла.

— Що? — не зрозумів Йорґ.

— Дружні, кажу, ховають тіла тих, кого вони вбили. Ось і вся різниця.

Ґоран виловив у тарілці картоплину й відправив її до рота. Не зводячи холодних очей з очільника Ради Дев'ятнадцятьох, він повільно, наче гігантська черепаха, рухав щелепою. Йорґ якийсь час дивився вбік із таким виглядом, ніби вагався, йти йому чи залишатися. Зрештою згорнув руки на грудях і відкинувся на спинку дивана.

— Гаразд, я не втручатимуся.

Загарія зняв із борода шматок квасолини, оглянув її, нібито якусь комаху, і злизав із пучки язиком.

— Радник Бауер? — вигнув запитально кошлату брову.

— Я ж сказав: ми не втручатимемося!

— Гаразд. — Ґоран кивнув. — Я поговорю з Ольгою.

Кілька секунд чоловіки не рухалися — сиділи, зчепившись поглядами, а тоді, мов за командою, підвелися. Йорґ не подав руки і, не прощаючись, закрокував до виходу.

— Просто для інформації, — гукнув навздогін йому Загарія.

— Плита на схилі Мазурського наша. Я розумію, що Веремія не повернути, а тому... — він покректав, — я ще сам не знаю, як ми вчинимо, коли з'ясуємо, хто його вбив. Але та крижана плита належить «Томуто». Ми її знайшли, ми її розроблятимемо. Не хочете війни на Марсі, подбайте, щоб росіяни трималися від неї якнайдалі.

Йорґ не відповів і мовчки вийшов із ресторану.

Іще до того, як він дістався виконавчого офісу Ради, недоданий за попередні дні провіант уже лежав на складах Ньюборна й Мідлдона.

ФЕЛІКС x НЕРА

Автошлях Е40, схід Полтавської області,
Україна
7 жовтня 2141-го

Спливло два тижні, перш ніж керівництво «Фронтексу» залагодило бюрократичні формальності й партію щойно випущених фагвіріонних вакцин доправили на склади 4-ї бригади. На світанку наступного дня Нера Франків у супроводі штаб-сержанта Куторая та шістьох бійців із його відділення вирушила на схід.

Їхали двома автомобілями. Фелікс і Нера попереду, на переобладнаному під машину для медичної евакуації броньованому позашляховикові KrAZ Spartan Neo, решта — позаду, в дванадцятимісному бронетранспортері KrAZ Shrek One із клиноподібним протимінним днищем. На задніх бокових дверцятах «Спартана» красувалися червоні хрести у білих квадратах, «Шрек» уздовж бортів мав жовто-блакитну смугу, та поза тим обидва бронеавтомобілі були всуціль чорними.

Усю попередню ніч мрячив дрібний надокучливий дощ, і машини мчали, розтинаючи фарами туман. Брудне передсвітанкове небо в'язнуло у верхівках дерев, що височіли обабіч дороги на Харків. У салоні «Спартана» панувала тиша. Фелікс від ранку був не в гуморі. Вони віддалилися на добрі тридцять кілометрів від табору на півночі Полтави — й аж тоді Нера спробувала зав'язати розмову.

— Читала про тебе в мережі.

— Умгу.

— Про «Блакитні шоломи». І про терористів на кордоні Нігеру й Чаду. Першим у відповідь на її запит Google видав посилання на профіль молодшого капрала Куторая із сайту *UN.org*. Десять років тому Фелікс служив добровольцем у військах Об'єднаних Націй, які патрулювали регіон Сахель — тропічну савану, що слугувала буфером між безживною Сахарою та родючішими землями на півдні.

— Терористів? — він подивився на Неру так, ніби вона бовкнула щось непристойне.

— Так.

— Ми не воювали з терористами. — Коли «Блакитні шоломи» висадилися на півдні Сахари, ні Нігеру, ні Чаду вже не існувало. На картах іще якісь риси залишалися, а насправді — нічийна земля від Мавританії до Червоного моря. — ООН уклала угоду із князьками окремих місцевих племен

і спорядила війська, типу щоб підгримувати мир, але більшість племен ніяких угод в очі не бачила й дупля не відбивали, якого біса всі ці мужики в синіх шоломах до них приперлися. В основному сутички спалахували з місцевими, які ніяким боком не стосувалися джихадистів. Місцеві просто хотіли, щоб ми звалили.

«Офігенний початок». Нера підібгала губу.

Фелікс склав руки на грудях. Траса була ідеальною, «Спартаном» керував автопілот. Його мовчанка напружувала, і Нера вирішила спробувати ще раз.

— Переглядала твоє інтерв'ю для Світових новин на Бі-Бі-Сі.
— Вона помітила, як шкіра на його переніссі зібралася в зморшки, і закінчила зотлілим голосом: — Про «Шипів», про склад теломіду, який ви захопили, і...

Спецоперація відбулася на початку вересня. За місяць до того «Фронтекс» зафіксував розмову двох бойовиків із парамілітарної організації «Шипи». Вони обговорювали вантаж,

який за кілька днів прибував на склад у промзоні за Горлівкою. Найбільш імовірно, йшлося про нелегальний теломід, який чи то казахи, чи то вірмени, скориставшись допотопними російськими «Союзами», спустили з орбітальних сховків на Землю. Наприкінці серпня «Фронтекс» надіслали за Стіну рій мікродронів і відшукали склад. У ніч із шостого на сьоме вересня три штурмові загони, сформовані з бійців 1-ї та 2-ї «фронтексівських» рот, за підтримки розвідувальної роти 72-ї бригади ЗСУ імені Чорних Запорожців, перетнули лінію розмежування неподалік Костянтинівки. Після нетривалої сутички вони захопили частину вантажу, решту підпалили, після чого відступили за Стіну.

— Дурниця. — Фелікс махнув рукою.

Нера не могла з ним погодитися. Попри строгий контроль за виробництвом, попри численні спроби перетяти трафік ближче до Землі, нелегальна торгівля теломідом процвітала. Ніяка сума не видавалася підстаркуватим багатіям на Землі завеликою, відтак торговці теломідом не мали проблем із грошми. Вони знаходили способи заволодіти теломідом на Марсі, проносили його до кораблів, що напівпорожніми верталися на Землю, ховали на земній орбіті, після чого переправляли на Землю. Вантаж, який «фронтексівці» захопили в ніч із шостого на сьоме вересня та про який Фелікс розповідав на Бі-Бі-Сі, був найбільшим за весь час боротьби з нелегальною торгівлею теломідом. Тринадцять тонн — це дев'яносто тисяч доз, або десять тисяч «теломеразників», які б отримували терапію два повні роки.

— Ну. — вона не знала, що сказати.

— Капітан попросив. Я б сам до тієї студії ні ногою.

— Але ж він обрав тебе. — Нера дивилася на Фелікса й думала, що великі пальці на її руках із вигляду тонші за вени на його шиї.

— Він обрав мене, бо хлопцям із сімдесят другої заборонили спілкуватися із пресою, а я єдиний із нашої роти здатен зліпити до купи кілька слів англійською.

— Чим не привід пишатися?

Фелікс зиркнув на Неру.

— Я схожий на людину, яка чекає на аплодисменти, щойно щось пердне англійською?

— Просто це Бі-Бі-Сі... Це ж, типу, круто.

— Це не круто, — відрубав Фелікс. — Двоє людей загинуло.

— Мені жаль. А вони. ці двоє були твоїми друзями?

— Що? — Брови з'їхалися над переніссям. — Ні, бля! Я про двох «шипів».

— Ти про торговців наркотиками? — Нера геть розгубилася.

— А вони не люди?

— Вони... — крихка розгубленість у Нериному голосі змінилася впертістю. — Вони продають речовини, які руйнують психіку. І вбивають людей. Я вчора погуглила, і там. — Вона здригнулася, пригадавши відрізані голови з виколотими очима, розчленовані тіла, повішені на балках зруйнованої «Донбас Арени», наче окости у м'ясній крамниці.

— На складі, який ми накрили, був теломід, — мовив Фелікс, — а я щось не чув, аби від нього дуже вже руйнувалася психіка.

— Захищаєш їх? — Нера вигнула брову.

— Кого?

— Наркаторговців.

Він повагався, перш ніж відповісти.

— Ні, просто. це все неправильно.

— Я не розумію.

— Думаєш, «Шипи» сидять у ДДМЗ знічев'я?

— Я так не думаю, але як це стосується.

Фелікс не слухав.

— Думаєш, «Шипи» навмисно рекрутують психів, які лише мріють, аби завалити когось і зняти це на камеру? Вони вбивають, бо мусять захищатися. Бо світ сорок років веде проти них війну на знищення.

— Чекай, але ж Росія. — не відступалася Нера, та Фелікс, труснувши головою, урвав її:

— Росія не впливає на те, як ми розв'язуємо проблему по цей бік Стіни. Ми намагаємося знищити виробництво, нічого не роблячи з попитом. І це тупо. Поки є попит, «Шипи» й далі штовхатимуть усе те вариво, що надходить із Центральної Азії.

— Він похитав головою з таким виглядом, ніби запитував: «Кому я це кажу?». — На 'кий хер їм Росія, якщо квартальний оборот у них більший за ВВП Бельгії?

— Тебе послухати, то це ми винні, що Донбас перетворився на наркодержаву.

Фелікс закотив очі.

Перша російсько-українська війна, що почалася 2014-го, тривала до смерті Путіна. Та ще задовго до її закінчення на території, яку контролювали російські війська, бойовики створювали картелі, що переправляли наркотики із Центральної Азії до Туреччини й Угорщини. Після війни Росію добрі десять років лихоманило. Фінансова криза, від якої країна потерпала під час перебування при владі Путіна, загострилася. На Далекому Сході, на Північному Кавказі один за одним спалахували антиурядові бунти. 2033-го від Федерації відділилися Чечня й Інгушетія. Кінець тридцятих був періодом відносної стабільності, і західні аналітики заговорили про те, що вперше від часу розпаду СРСР Росія стала на шлях демократії. Ось тільки, як це вже бувало не раз, демократизація виявилася тимчасовою.

Улітку 2042-го вперше повністю розтала крига, що вкривала Північний Льодовитий океан, і зникнення льоду відкрило перед

росіянами... ну, цілий новий океан. Станом на початок 2040-х там містилося до 30 % ще не розвіданих запасів нафти й природного газу. Аравійський басейн вичерпувався, і на наступні тридцять років Росія повернула собі чільне місце серед світових експортерів газу, одразу після чого — й достоту так само, як і пів століття тому, — запрацювало «прокляття вуглеводнів». Газові гроші привели до влади Ілью Сечіна, онука Ігоря Сечіна й одного з найвпливовіших олігархів путінської епохи. На тому демократизація завершилася. У жовтні 2049-го спецслужби Росії зімітували низку терактів у Москві й Белгороді, за якими нібито стояли башкортостанські екстремісти, і заходилися закручувати гайки: позасудові арешти, тиск на неупереджених журналістів, забивання шовіністичною пропагандою всіх можливих каналів розповсюдження інформації. Росіяни вкотре добровільно відмовилися від свободи в обмін на ілюзію безпеки, і Росія знову стала авторитарною.

Запаси природного газу на арктичному шельфі вичерпалися, і цього разу під боком не було ще одного океану, який міг би допомогти розв'язати проблеми. Улітку 2073-го виникли заворушення в Якутії та Ямало-Ненець-кому автономному окрузі. У грудні від Росії відколовся Дагестан, навесні 2074-го розгорілося протистояння між місцевими силами й урядовими військами в Татарстані, а на початку 2075-го проголосив незалежність Башкортостан. На кінець сімдесятих велетенська трансконтинентальна країна опинилася на межі колапсу, ось тільки міжнародна спільнота не могла дозволити Росії розпастися. Ніхто не хотів замість однієї проблемної країни мати купу дрібних проблемних, кожен зі своїм ядерним арсеналом, і це призвело до ініційованих у вересні 2079-го переговорів між режимом Сечіна, з одного боку, та представниками суб'єктів Російської Федерації, що прагнули

незалежності, за підтримки Євросоюзу та США, з іншого. У росіян на той час не залишалося важелів для впливу на хід перемовин, і щоб доп'ясти хоч якихось засобів для тиску, Сечін вдався до перевіреної тактики. У грудні 2079-го російські війська обстріляли ракетами середньої дальності Горлівку, і попри те, що натівські супутники зафіксували ведення вогню з території Ростовської області, звинуватили в обстрілі Збройні сили України й розгорнули наступ у відповідь.

Почалася друга російсько-українська війна.

Бої тривали тринадцять місяців, поки ЄС, США, Китай і Росія не підписали Тяньцзіньські статті. Згідно з їхніми умовами Росія отримувала 245-мільярдний транш на перебудову економіки та зберігала за собою членство в Раді Безпеки ООН. Татарстан і Башкортостан виходили зі складу Федерації, одержуючи контроль над частиною Оренбурзької та Челябінської областей. Росія визнавала незалежність Дагестану й Алтаю. Нові республіки зобов'язувалися протягом пів року позбутися розділюваних на їхній території ядерних боеголовок. Росіяни припиняли бойові дії в Україні й упродовж сорока днів виводили війська. Острів Крим, який до того часу перетворився на безживну пустку, і захоплені раніше території Донбасу оголошувалися демілітаризованою зоною під управлінням ООН.

Попервах ідея була розташувати в ДДМЗ натівський миротворчий контингент, але вже після того, як Статті підписали, Росія взялася встромляти палки в колеса. Війська росіяни забрали, проте продовжували підтримувати місцеві картелі: постачали зброю та платили їхнім головорізам за напади на миротворчі патрулі. Наприкінці 2081-го не минало й дня без перестрілки між озброєними до зубів наркоторговцями й вояками миротворчого контингенту. Росія, певна річ, запевняла, що абсолютно до цього не причетна. Зрештою

натівські підрозділи, функції яких полягали в забезпеченні миру, а не у боротьбі з картелями, відступили. У підсумку в ДДМЗ усе залишилось, як до війни: українські війська на заході вздовж лінії розмежування, російська армія під східним кордоном України, а поміж них — чортзна-що.

2084-го, щоби припинити періодичні набіги з-за лінії розмежування, Мінінфраструктури ініціювало спорудження об'єкта з назвою «Стіна». За дев'ять років проклали триста кілометрів загороджень від Маріуполя до Лисичанська. Стіна складалася із залізобетонних стовпів семи метрів заввишки, припасованих так щільно, що між ними ледве протискалася долоня, увінчаних сіткою колючого дроту й камерами спостереження. Через кожні п'ять кілометрів стояла тридцятиметрова вишка із системою зенітно-ракетного вогню на вершині, запрограмованою збивати безпілотники на висоті до восьми кілометрів.

Стіну планували звести вздовж усієї лінії розмежування, проте за Лиси-чанськом будівництво застопорилося. Після відведення російських військ там сформувалися загони самооборони — так звані мідяки. Вони протистояли й місцевим мародерам, і бойовикам, що наскакували з ДДМЗ. Українську армію також не вітали, хоча сяк-так терпіли. Як наслідок — на початку дев'яностих північ Луганської та прилегла до кордону з Росією ділянка Харківської областей де-юре залишалися частиною України, а де-факто стали регіоном із невизначеним статусом, контрольованим мідяками. З такої причини й зупинилося будівництво Стіни: Київ не довіряв удільним князьям, що запанували в розбомбленому Харкові.

Пізніше мінінфраструктури все ж закінчило Стіну, проте не по лінії розмежування, а вздовж контрольованого мідяками регіону. Загородження на північ від Лисичанська не так вражали, бо мали вигляд секційного паркану зі зварного дроту,

без мінних полів і керованих штучним інтелектом зенітно-ракетних комплексів. Одне це все ж була Стіна. Тому «за Стіною» означало північ Луганської та північно-східну частину Харківської областей. Про ДДМЗ «за Стіною» не говорили. За п'ятдесят років Донбас перетворився на наркодержаву, потрапити до якої можна було тільки з боями, а тому ДДМЗ залишалася просто ДДМЗ.

Фелікс мовчав, і Нера повторила:

— Ти реально вважаєш, ніби це ми винні в тому, що Донбас став...

— Припини, — пирхнув він. — Ідеться не про те, хто винен, а про те, що відбувається зараз. Ми все робимо неправильно. Ми тиснемо, вони огризаються. Ми знищуємо склади, вони посилюють концентрацію, щоби зберігати більше товару на менших площах. Звідси всі ці вбивства, передозування, весь цей треш.

— Що ти пропонуєш? Покинути все?

— Ні.

— Що тоді?

— Ну. — Фелікс із відсутнім виразом на обличчі дивився на дорогу, так ніби вирішував, чи варто взагалі відповідати. — Чому б не легалізувати якусь перевірену та безпечну хрін? Дозволити її виробництво. Бо щойно її виготовлятимуть легально, ось побачиш, «Шипи» самі собою зникнуть, а моїм людям не доведеться ризикувати головами. Натомість щойно на ринку з'являється новий синтетик, його вмиль забороняють. І тим хлопцям доводиться вигадувати щось нове. Ось, наприклад, ці нові «колеса» — стигма. Не встигли опинитися на ринку — й уже нелегальні. Але ж вони цілковито безпечні.

Так склалося, що про стигму Нера дещо знала.

— У стигмі активна речовина — тетазеніл, його заборонили десять років тому, бо в окремих пацієнтів, яких лікували ним

від шизофренії, він спричиняв ураження мозку.

Фелікс підозріло покосився на неї.

— У мережі сотні позитивних відгуків: повний ульот, легкий відходняк, ніяких побічних ефектів.

— Та звісно! Ті, хто помер від передозу, відгуку ж не напишуть.

— Ай. — Він відмахнувся.

— У стигми співвідношення між потрібною для збудження та смертельною дозами один до трьох. Закинувся однією таблеткою — і все чудово. Ковтнув іще дві — і ти труп.

— Ти звідки довідалася?

— Її синтезували на «Старгейті», старій орбітальній станції над Марсом. Я була у бригаді, що відкачувала підлітка, який нажерся цієї гідоти на вечірці. Чотирнадцятирічний пацан злетів із катушок і намагався перерізати горлянку уламком пивної пляшки. Ми його начебто врятували, проте пізніше він упав у кому й помер. Я бачила його мозок після розтину. Таке враження, наче перед тим, як дістати з черепа, патологоанатом оббризкав його кислотою.

Фелікс тупився в Неру так, ніби хотів просвердлити дірку в її лобі.

— Гаразд, — продовжила вона, — ми роздаватимемо наркотики легально й у такий спосіб розв'яжемо проблему. А що робити з теломідом? Як ти знижуватимеш попит на теломід?

Дорога запетляла — і «Спартан» автоматично сповільнився. За вікном промайнули кілька обтягнутих маскувальними сітками оборонних споруд. Фелікс відповів:

— Тоді я тим паче не розумію, чому мої хлопці мають ризикувати життям...

Раптом ожив сенсорний монітор у центрі приладової панелі. На екрані вигулькнуло вилицювате обличчя з насмішуватими очима — молодший капрал Маркіян Книш.

— Феліксе, за нами хвіст.

Штаб-сержант торкнувся піктограми вниз монітора й вивів на екран зображення із задньої камери. Shrek One збочив ліворуч, вирулив на середину дороги, відкривши погляду сірий «Форд», що сунув позаду. Фелікс нахилився до монітора, проте через завись здійсненої колесами вологи не зміг роздивитися номерний знак.

— Тобі видно номери?

— Так. АА 5446 КВ. Наздогнав нас після Чутового й відтоді не відстає.

— Прийнято.

— Хто це? — насупила брови Нера.

На екрані проглядався лише обрис водія за кермом седана.

— Зараз дізнаємося.

Shrek One повернувся на праву смугу. Фелікс запустив у браузері якийсь додаток і, ввівши в рядок пошуку продиктований Книшем номер, прикипів поглядом до екрана.

— Машина з прокату. Орендована в Києві тиждень тому. І. — Він роздурив ніздрі.

— Що? — і собі нахилилася Нера.

— Жодної інформації про орендаря.

Фелікс перемкнувся на вкладку з викликами й зателефонував Едові Русолу. Капітан відповів без відеозв'язку.

— Слухаю.

— Капітане, проминули Валки, і, схоже, за нами хвіст. Сірий седан «Форд Електра», київські номери АА п'ять-чотири-чотири-шість КВ, орендований на sixt.ua тиждень тому. У Carfolio жодної інформації про документи, на які оформили авто.

— Будь на зв'язку.

Нера розчула поклацування клавіш. За мить капітан озвався.

— Узято у прокат іноземцем. Вочевидь, із країни, з якою в нас угода про нерозголошення даних ID.

— А ми можемо...

— Уже працюю над цим.

Русол не розривав зв'язку й за хвилину пробасив:

— Отже, так. Усе, як я й думав: це репортерка.

Фелікс Куторай виштовхнув ледь чутне «твою матір».

— Звідки?

— Лексі Рівера, фрилансерка. Американка.

— Що вона тут забула?

— Поїздку узгоджено з Мінінформполітики. У неї дозвіл на перетин Стіни від ЗСУ і, вочевидь, домовленість із кимось по той бік. У заявці зазначено, що пані Рівера збирає матеріал для книги про пандемію на «нічийних землях».

— Якась притрушена, — прошепотів Фелікс. — То вона з нами чи ні? — Іноземцям забороняли перебувати за лінією розмежування без озброєної охорони.

— Ви тут до чого? Вона сама по собі. Підписала документ про відмову від охорони.

— Але вона прямує за нами.

— Я не можу заборонити їй прямувати за вами.

Фелікс покректав.

— Це не твій головний біль, Феліксе, — мовив Русол. — Робіть своє.

— Гаразд, капітане.

Розірвавши зв'язок, здоровань викликав Маркіяна:

— Книш, пригальмовуємо.

— А хто там?

— Якась репортерка.

— Хочеш пропустити її? — На екрані було видно, як молодший капрал косує на дзеркальце заднього огляду.

— Так.

Вони синхронно від'їдали автопілоти та, пригальмувавши, притислися до узбіччя. Сірий «Форд Електра» також збавив швидкість.

— Вона сповільнилася, — повідомив Книш.

— Вруби «аварійку».

Молодший капрал увімкнув аварійні вогні, сигналізуючи Рівері: обганяй. Нічого не змінилося. Американка й далі плелася позаду.

— Стаємо зовсім, — наказав Фелікс.

— Прийнято.

Фелікс вивів «Спартан Нео» на узбіччя й ударив по гальмах. Книш зупинив «Шрек» за ним. «Форд» збавив оберти, але зрештою мусив об'їхати бронев автомобілі. Штаб-сержант і молодший капрал виждали, поки седан щезне за вигином дороги, а тоді продовжили шлях.

— Нера... — цього разу першим заговорив Фелікс, — прикольне ім'я.

Дорога гіршала, і він далі кермував сам.

— Скорочено від Венера.

— Ага. — Фелікс скинув бровами, так ніби Нера показала якийсь фокус. — Круто.

— Не скаржуся. Хоча в школі іноді обзивали Венеричкою.

— Скільки тобі насправді? — Він кашлянув. — Тобто якщо це не.

— Тридцять сім.

— Ніхріна собі. — Фелікс недовірливо поглянув на Неру. — Це все теломід?

— А ще здорове харчування й фізичні вправи.

Здоровань, випнувши щелепу, похитав головою.

— А тобі? — запитала Нера.

— Сорок чотири.

— Давно ти у «Фронтексі»?

— Шість чи сім років.

— А до цього?

Виникла чергова пауза, достатньо довга, щоб Нера подумала, що розмова вичерпалася, та зрештою Фелікс відповів:

— Після Сахелю був найманцем у приватній армії в Детройті. Звільнився, коли все пішло навкосяка. — Із чавунного неба закрапав дрібний дощ. Автоматично застукали двірники. Фелікс змінив тему: — Чому тебе турнули з Марса?

— Із чого ти взяв, що мене турнули?

— Сама прилетіла?

— Так.

— Я ще не бачив нікого, хто б добровільно повертався з Марса.

Нера знизала плечима.

— Я працювала в клініці Ньюборна. Платили добре, просто за десять років людей на планеті побільшало вдвічі, і десь наприкінці 2137-го я зрозуміла, що зашиваюся: нескінченний потік підлітків із розхитаним імунітетом, чоловіки з депресивними розладами, виробничі травми, розлади шлунка.

— А хіба теломід не тойво? — зиркнув на неї Фелікс.

— Теломід — не панацея. Він вберігає від старечих хвороб, але люди хворіють і в тридцять. І в п'ятнадцять також. Я гарувала по чотирнадцять годин на добу й не справлялася. Рада Дев'ятнадцятьох навіть чути не хотіла про розширення штату, і зрештою я вигоріла. — Наступну фразу вона буквально зцідила з губ: — І чому всі вважають, ніби Марс — це земля обітована? Це не курорт. Вершина Евересту за найгірших умов — райський сад порівняно з найтеплішим днем у Сімудських долинах. А найпаскудніше — що тобі й на мить про це не забути. Всюди екрани з переліком дій у разі розгерметизації, пожежі чи влучання метеорита. Раз на два-три тижні навчальна тривога. Відкриваєш мануал до транспортного засобу, а там на перших

сторінках замість технічних характеристик покрокова інструкція, як добути з метан-кисневого палива воду. Куди не глянь — нагадування: ти на Марсі, тут небезпечно, тут можна загинути так, отак, а ще ось так. І це... тисне. Реально тисне на мізки.

Фелікс зняв ногу з педалі газу, даючи змогу позашляховикові стишити хід. Нера повернула голову. Дорога звужувалася й за кількасот метрів упиралась у складений із бетонних блоків пропускний пункт. Між блоками розосередилися кілька хлопчаків у різномасій, здебільшого не за розміром формі з великокаліберними штурмовими гвинтівками під пахвами. *Мідяки*. На вершині пагорба, який підступав до траси з півночі, виднілося запнуте маскувальними сітками кулеметне гніздо. Західний схил пагорба перетинала дротяна загорожа.

Нера нахилилася до скла. В'їзд до лабіринту з бетонних блоків перекривав поворотний шлагбаум, перед яким застиг сірий «Форд Електра». За крок від седана, заклавши пальці за кулеметну стрічку, що оперізувала пояс, стояв здоровило зі сплутаною бородою, на пів голови вищий за найвищого серед хлопчаків, якими командував.

Лексі Рівера — повнява, в чорній шкірянці, — вийшла з «Форда», але бородань зирив повз неї на броньовики «Фронтексу», що наближалися, гуркочучи моторами.

За пів сотні метрів до поста Фелікс крунув до заасфальтованої кишені ліворуч дороги. Зупинився. Позаду, кілька разів форкнувши, заглух двигун «Шрека».

— А ми не... — Нера сама не знала, що воліє спитати.

— Треба спершу привітатися. — Фелікс усміхнувся. Рівера тим часом відступила від «Форда» й заговорила з командиром застави. Ставши обличчям до Нери, штаб-сержант кивнув на дверцята: — Виходь.

Нера вибралася зі «Спартана». Фелікс обігнув автомобіль і дістав із багажного відсіку два бронежилети й дві схожі на корсети «розгрузки». Один бронежилет накинув на себе, другий подав Нері.

— Одягай.

— Це обов'язково?

— Так.

Вона не сперечалася. Бронежилет виявився завеликим, але на диво легким. Зате коли Фелікс запропонував їй розвантажувальний жилет, Нера замотала головою.

— Мені нічого розпихувати по цих кишенях.

— Це не через кишені, а через ось це. — Він тицьнув пальцем у восьмикутний пристрій, що кріпився спереду грудей на рівні діафрагми.

— Що це?

— FRD. Facial Recognition Device. Аналізуватиме обличчя всіх, із ким зустрічатимешся за Стіною. Розпізнає всі писки в радіусі десятка метрів, порівнює їх із фотками у базі даних і в разі збігу сповіщає вібрацією, що перед тобою злочинець.

— Злочинець?

— Ну, типу, ворог. Навіть якщо раніше ти його в очі не бачила.

Нера обвела очима невеликий сірий пристрій.

— Що за база даних?

— Не знаю. Проте Русол каже: якщо FRD задзижчить, стріляй у голову без попередження.

Рівера тим часом попрямувала назад до «Форда». Відчинивши дверцята, затрималася, окинула поглядом «фронтексівців» і, всміхнувшись, помахала їм рукою. Ніхто з українців не поворухнувся. Лексі сіла в авто.

— На електромобілі за Стіну... — похитав головою Фелікс. — Реально кончена.

— Там немає зарядок? — запитала Нера.

— Десь, напевно, є. Може, на об'їзній. Але навіть коли вона їх знайде, у чому я дуже сумніваюся, не факт, що їй дадуть підзарядитися.

Він також мав сумнів, що пункт призначення, до якого прямувала Лексі, розташовувався за Стіною. Ні в Харкові, ні на півночі Луганщини не знайти нічого цікавого. Такі, як вона, добираються до Харкова, щоби звідти потрапити до ДДМЗ в обхід блокпостів української армії.

Останнім із бронетранспортера вибрався молодший капрал Книш. Маслакуватий, високий і з родимою плямою за правим вухом, він стискав у руках невеликий пристрій з антеною та вузьким монітором. Підійшовши до Фелікса, Книш сплюнув смітинку з губ.

— Хвилину тому телефонувала комусь за Стіною.

— Підслухав чи лише зафіксував дзвінок?

Нера переводила зосереджений погляд із молодшого капрала на штаб-сержанта й назад.

— Ображаєш, — вищирився Книш.

— І?

— Шифрується. І вона, і співрозмовник. Тринділи російською. Якись суцільні недомовки. Якщо я правильно зрозумів, погодили зустріч. — Він витримав паузу. — За Кадіївкою.

— ДДМЗ?

— Так.

Фелікс посміхнувся сам до себе.

— Я так і думав.

Один із мідяків відкотив убік стрілу шлагбаума. «Форд», посигналивши, рушив уперед. Книш повернув голову і, стежачи, як Рівера обережно проводить електромобіль між бетонних блоків, запитав:

— Штабсе, ми точно за неї не відповідаємо?

— Точно.

— Бо вона зараз кудись влізе, а вигрібатимемо ми.

Фелікс у відповідь тільки зітхнув. Вони почекали, поки «Форд» виїде на дорогу за блокпостом, а тоді закрокували до бороданя з кулеметною стрічкою замість пояса.

МЕРВІН x РЕКС

Центральна лікарня Ньюборна, Купол
«Остергаль»
Рак 43, 46^{[\[85\]](#)}

Покійницька Центральної лікарні Ньюборна більше нагадувала залу очікування космодрому «Фалконгерст», аніж морг у якому-небудь патологоанатомічному відділенні на Землі. Та оскільки Мервін ніколи не бачив моргів, то й здивування особливого не відчув.

Він застиг на порозі приміщення з низькою стелею та рядом горизонтальних вікон. Під правою стіною витяглася шеренга операційних столів — не менше за п'ятнадцять, три з яких займали накриті простирадлами тіла. Одразу за покійницькою проходила зовнішня кільцева галерея, і Мервін зауважив, як повз вікна пропливають тіні — люди, які, напевно, навіть не підозрювали, що за лічені метри від них лежать мерці.

Тамуючи серцебиття, він вдихнув. Повітря нагадувало крохмаль. Його батько був на третьому столі від входу. Мервін упізнав ступні з великими пальцями, що трохи стирчали вбік, і відвів очі. Він не підводив голови, доки Еландон Торндайк, який привів його сюди, не подав знак темношкірій медсестрі. Дівчина відгорнула простирадло, відкривши Ліамове обличчя.

Спливло кілька довгих секунд. Мервін примусив себе ступити крок уперед, але потім зупинився. Батькові повіки були підняті, оголяючи мутно-білі, вкриті рваними виїмками очі. Бульбашки, що утворилися під час скипання желеподібної речовини, пошматували очні яблука та зробили очі схожими на

два недоварені яйця, погризені чи то дрібною тваринкою, чи то великою комахою.

— Якщо волієш побути сам... — долинув із-за спини голос Еландона. Мервін заперечно мотнув головою.

Тіло Ліама пролежало на вершині безіменного пагорба на захід від кратера Ледерберг чотири соли. Першої ночі після його зникнення Гестер виїхала на пошуки, проте, не знайшовши чоловіка біля копальні, далі в потемках продовжувати їх не наважилася. А вранці наступного сола квапитися вже не було сенсу: на той момент не лише у ПСЖЗ Ліамового скафандра, а й у ровері мав би закінчитися кисень. Минуло ще чотири соли, перш ніж Спеціальна служба відрядила до пагорба за Ледербергом марсохід, щоб забрати тіло.

Того дня, коли мерця доправили до Ньюборна, Зоя опублікувала влог про Ліама, і відео миттю стало вірусним. Мервін не був підписаний на її канал, але щойно переступив поріг класної кімнати у школі Голбрук-Гарденз, вловив на собі стільки жадібних поглядів, що враз збагнув: трапилося щось недобре. Зрештою одна з однокласниць показала йому влог. Ліамова хвороба, відмова від теломіду, борги — Мервін нічого цього не знав, але справжній шок відчув від новини про материну інтрижку. Під час перегляду фрагмента, на якому вона кохалася з Делічем, його ледве не знудило.

Додому він не повернувся. У гнітючій тиші, що залягла у класі, Мервін заприсягнув собі, що більше не розмовлятиме з матір'ю. Увечері він поцупив зі стоянки чийсь «Дастер» і вранці опинився в Тулоні. Звідти підземкою дістався Ньюборна. Протягом наступних двох солів, перебиваючись недоїдками з ресторану It's Food, переховувався в куполі «Централдом». 41-го Рака Мервін заскочив у потяг, що прямував до хребтів Ксанте, і добрався до Роквейла, серед різношерстого населення якого сподівався загубитися.

Утім, не судилося. Наступного сола, саме тоді, коли клерки з UniCredit Mars завершували опис майна Ліама Роорда, коли Гестер Роорд заселялася до спеціального готелю для осіб, що очікують на депортацію, а Джилл оглядала свою кімнату в ньюборнському інтернаті, двоє агентів Спеціальної служби знайшли Мервіна в нетрях на півдні Роквейла. Еландон Торндайк, перший народжений на Марсі, який опікувався підлітками, що залишалися на Марсі без батьків, зустрів хлопця у Ньюборні. Він привіз Мервінові речі, допоміг облаштуватися, а сьогодні привів його до клініки — попрощатися з батьком.

Мервін так і не підійшов ближче ніж на три кроки. Раз чи двічі здригався, мовби пориваючись підступитися, але з місця не зрушив. Відчуття провини лоскотало горло. Він прокручував у голові свою останню розмову з батьком. Пригадував, із яким захватом говорив про Shadow Breed, хоча Ліам перед тим запитав його про інше. Про різницю між льодяними й газовими гігантами. Мервін тоді лише відмахнувся. Думав, пояснить якось потім, не здогадуючись, що це потім ніколи не настане. Він зглитнув, засопів, а за якийсь час звів очі на тіло й заговорив:

— Їх так називають через точки плавлення. — Слова виходили, мов із-під преса, важкими та невиразними. — Водень і гелій... ну, вони плавлються за кількох Кельвінів, тому їх називають газами, незалежно від фактичного стану. А інші елементи — це, типу, льоди. Типу, лишаються замороженими за вищих температур. — Сльози покотилися щоками. Округле лице стало важким, як уламок заліза. — Юпітер і Сатурн — вони ж переважно з водню складаються, тому про них кажуть: газові гіганти. А в Урані й Нептуні ще аміак є, і метан, і всяке різне, тому вони — льодяні. — Сльози потекли потоком, Мервін насилу тамував схлипи. — Розумієш?

Він утер обличчя рукавом, прошепотів «пробач» і вискочив геть із покійницької.

Еландон, придержавши двері ногою, ковзнув за ним.

Мервін крокував до виходу з лікарні, але зупинився, побачивши дві постаті збоку від дверей. Джилл із матір'ю. Він спершу зиркнув на сестру — розгублено, а потім на Гестер. І очі його похолоднішали.

— Мервіне... — Гестер Роорд трималася. Ніщо в її вигляді не виказувало, що вона втратила чоловіка й за два марсіанські місяці назавжди попрощається з дітьми. Тільки погляд був моторошно застиглий і немовби почорнілий. — Сину.

Мервін зрушив із місця й повільно пройшов повз, не кинувши на неї й погляду. Гестер змахнула руками, неначе хотіла перехопити його, але не наважилася й лише мовчки спостерігала, як стулки розсувних дверей зачиняються за його спиною.

Еландон нагнав Мервіна в галереї та, закрокувавши поряд, мовив:

— Ти це дарма.

— Не хочу її бачити.

— Тебе ніхто не змушує. Але однаково дарма. — На виході з відділення Еландон висмикнув із дезінфекційного бокса антибактеріальну серветку й тепер тер нею пальці. — Я можу чимось допомогти?

— Ні, тобто. — Мервінів голос просів. Він раптом згадав іще дещо з останньої розмови з батьком. — Тобто так. У мене. у батька була флейта.

— Це що?

— Музичний інструмент. Як сопілка. Тільки з металу. І з клавішами. — Він зупинився і зобразив, нібито грає на флейті.

— Окей. — Еландон кивнув. — Що треба, щоб я зробив?

— Мені її не віддали.

Еландон утупився в серветку.

— Ти сказав, вона металева, — уточнив він.

— Так.

— Що за метал?

— Срібно-цинковий сплав.

Над переніссям Еландона з'явилася складка. На Марсі було не так багато людей, які вміли грати на музичних інструментах, тож практичної користі з флейти не було, проте дорогоцінний метал — він і на Марсі дорогоцінний метал.

— Якщо треба, я заплачу, — прошепотів Мервін. Слова нічого не означали: грошей у нього не було, і він навіть не уявляв, де їх узяти.

Еландон випнув губу.

— Цю твою флейту можна ж вважати особистою річчю, так?

— Так, — замахав головою Мервін. У вухах лунали Ліамові слова: «Але ж тобі гарно вдається. Краще, ніж колись мені». — Це дуже особиста річ.

Еландон повільно похитав головою.

— Я поговорю з радницею Дюрер.

Ньюборн

Вечір того самого дня

Матрац на ліжку в інтернатській кімнаті мав виїмку, і Мервін, згорнувшись калачиком, пролежав у ній до кінця дня. Джилл закидала його повідомленнями, але він жодного не відкривав.

За хвилину після заходу сонця планшет видав характерне «бом», сповіщаючи про отримання голосового повідомлення. Мервін вистромив голову з-під ковдри й активував екран. То був Еландон. Мервін натиснув «Відтворити» — і з динаміків залунав співчутливий голос:

— Це знову я... — Покашлювання. — Про флейту новин не маю. Г'юго Бессель, той товстун, який учора поселяв тебе, шукає її. Зате я дещо маю від твого тата. Його планшет. — Зітхання. — Тобто не сам планшет, бо його забирають за борги, а відеозапис. Ну, з планшета. Нічого такого. Припускаю, твій тато випадково зачепив кнопку запису. Але я подумав, може, це було останнє, що він. ем... — Еландон затих секунд на п'ять. — Коротше, я вирішив надіслати його тобі. Вибачай, раптом що не так. Завжди можеш видалити. — Ще одна затяжна пауза. — Файл у вкладенні.

Повідомлення урвалося. Мервін провів пальцем по екрані, витягуючи прикріплений файл.

Відео виявилось коротким, якихось сім секунд. На екрані зринув обличчя батька. Було незрозуміло, чи Ліам усвідомлює, що записує себе. Підібгавши губи, він дивився повз об'єктив. Очі сиділи над запалими щоками, мов два жуки. Права повіка опустилася, через що він здавався півсонним. Якийсь час Ліам тупився у планшет, потім розтулив рота, ніби намірявся щось промовити, але за секунду до завершення відео його лице віддалилось і вийшло з фокуса.

Мервін накрився ковдрою з головою, впер планшет у коліна і, поставивши відео на повтор, не зводив погляду зі змарнілого батькового лица. Вглядався в нього так пильно, ніби сподіваючись, що після котрогось повтору запис не закінчиться й піде далі, а тоді він дізнається, що його тато волів сказати. Серце калатало важко та розхристано, мов двигун, із якого злили мастило. Цього недостатньо. Замало! Чому він так і не озвався? Мервіну кортіло завити через контраст між відчуттям звірячої туги, що її породжували притуманені батькові очі, й усвідомленням того, що якихось кілька днів тому чоловік з екрана майже нічого для нього не означав. Він просто був — ото й усе.

Після двадцятого повтору дзизнув смартлет, і в кутку, поверх відео з Лі-аом, сплигло нагадування про запланований на завтра перший самостійний суборбітальний політ. Мервін скосив очі на нагадування, а тоді, відклавши планшет, обхопив голову руками.

Космодром «Фалконгерст», 20 кілометрів на південь від
Ньюборна
Рак 44, 46^[86]

Вхідні двері клацнули. Рекс Барбо підвівся й побачив у кутку ангара Мервіна. Хлопчак утягував голову, ніби робив щось ганебне. Рекс провів долонею по схожій на редьку лисій голові.

— Ти прийшов, — чи то спитав, чи то ствердив він.

— Перший самостійний політ. — Мервін удав, ніби дивиться на смартлет. — Ми домовлялися. — Голос аж дзвенів від хвилювання.

— Хочеш летіти?

У відповідь — наїжачений позирк із-під лоба.

— Так.

— Упевнений?

Мервін зреагував мало не гнівно:

— Так!

Рекс помовчав, потім кивнув у бік стартового столу N1 із рядом гопперів, сиві від карбаміду^[87] фюзеляжі яких виднілися за вікнами ангара.

— Ну то вперед.

Мервін не рушив із місця.

— Щось не так? — запитав Барбо.

— Вони забрали мій скафандр.

— Хто забрав?

— Банк, який кредитував батька.

— А як ти сюди дістався без скафандра?

— Підземкою з Ньюборна.

— А до Ньюборна?

— Я тепер живу в Ньюборні. — Жар залив Мервінові груди. — В інтернаті.

— А-а. — Обрамлені зморшками Рексові очі обвели ангар. — Отже, тобі потрібен скафандр.

Мервін покивав: ну, очевидно ж.

— Мій буде завеликий. — Чоловік потер пальцем западину на підборідді. — Хоча стривай...

Він пройшов до ангарної підсобки, де звалені на купу лежали обтічники та спалені сопла, і заходився порпатись у закутку. За мить із-поміж стулок розсувних воріт вилетів старезний ДПМ-шолом. Мервін ледве встиг його впіймати.

— Повинен підійти. — Рекс ногами розсунув уривки трубопроводів і вволік до ангара решту скафандра. — Його покинув один з ірландських хлопів. Десять такий самий на зріст, як ти. Обіцяв навідатися, але й слід за собою забрав.

Мервін насторожився. Ніхто не забуває про придатний до використання ДПМ-костюм, це одна з найнеобхідніших речей на Марсі.

— А що з ним? — він оглянув шолом. — Він справний?

— Ти думаєш, я б тебе випустив туди в дірявому скафандрі?

Мервін поставив шолом на стіл, узяв до рук кірасу й відсахнувся. Від скафандра тхнуло: потом, мастилом, прілою гумою та ще чимось... значно, значно гіршим. Сечею?

— У ньому хтось обіцявся? — Мервін скривився.

— Так.

— Ви жартуєте.

— Ні. Хлоп брав уроки у Беона, в останньому польоті в них відвалилося кілька плиток ізоляції й потік пропав в дірку в бакові. Бак був порожній, і взагалі вони вже сповільнювалися,

тому, типу, нічого страшного, проте падді виявився без підгузка і, побачивши на панелі керування повідомлення про пробій, із переляку надзюрив у скафандр. — Дивлячись на Мервіна, Рекс стеноу плечима, мовляв, вибачай, що хата має, тим і приймає. — Іншого нема.

Мервін приречено зітхнув.

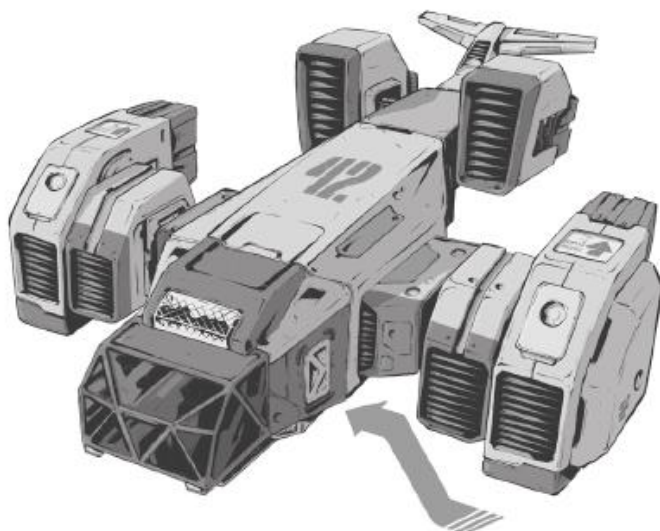
— Гаразд. — І почав одягатися.

13:39 MST

Для польотів на Марсі використовували апарати трьох типів, і найпоширенішими серед них були *реактивні конвертоплани*. На Землі конвертопланом називали літальний апарат із поворотними пропелерними двигунами, який злітав і сідав вертикально, як вертоліт, а під час горизонтального польоту тримався в повітрі, спираючись на крила, мов літак. На Марсі так не політаєш. Атмосфера надто розріджена, на неї не можна «спертися», відповідно марсіанські конвертоплани не мали ні крил, ані пропелерів і не перетворювалися на літак у польоті. Строго кажучи, конвертопланами вони не були. По суті, марсіанські конвертоплани — це VTOL-апарати^[88] з поворотними двигунами, тяга яких забезпечувала підймальну силу впродовж польоту. Конвертопланами їх називали через зовнішню схожість із «боїнгівськими» пропелерними конвертопланами на Землі. Вони були швидкими й комфортними та, що найважливіше, не потребували майданчиків для приземлення. Недолік був лише один: для того щоби постійно триматися на реактивному потоці, потрібно було спалювати достобіса гідразину, через що дальність польоту рідко перевищувала чотириста кілометрів.

Другим за поширеністю типом літальних апаратів були *гоппери*, відомі як «блохи», чи «стрибуни». Гоппери були подібні до балістичних ракет на Землі — реактивні суборбітальні апарати з можливістю керованої посадки у визначеному місці.

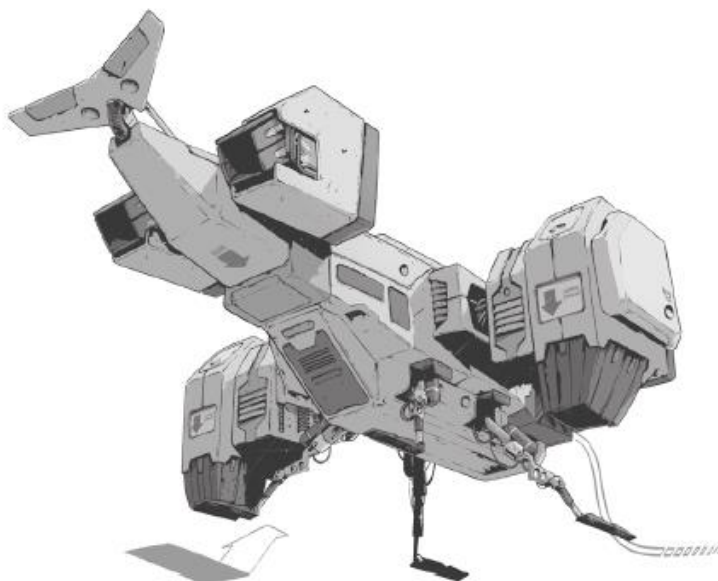
ЕМПІРЕЙ

ЕВОЛЮШН

Екіпаж	1 пілот
Пасажиромісткість	3 особи
Маса порожнього	6505 кг
Максимальна злітна маса	9420 кг
Двигуни	турбореактивні гідразинові
головні	2 x 1800 к.с.
дорсальні	2 x 535 к.с.
Максимальна швидкість	800 км/год
Практична дальність	390 км
Операційний радіус	180 км
Стеля	5000 м

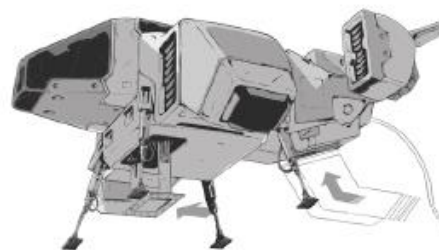

Екіпаж	2 пілоти
Пасажиромісткість	8–12 осіб
Маса порожнього	13 050 кг
Максимальна злітна маса	24 000 кг
Двигуни	турбореактивні гідрозинкові
головні	2 x 3150 к.с.
	2 x 2900 к.с.
дорсальні	2 x 2130 к.с.
Максимальна швидкість	677 км/год
Практична дальність	420 км
Операційний радіус	200 км
Стеля	195 м

Екіпаж	2 пілоти
Пасажиромісткість	6 осіб
Маса порожнього	10 370 кг
Максимальна злітна маса	16 500 кг
Двигуни	турбореактивні гідрозинкові
головні	2 x 3990 к.с.
дорсальні	2 x 1180 к.с.
Максимальна швидкість	690 км/год
Практична дальність	405 км
Операційний радіус	195 км
Стеля	1920 м

СКАЙУОРДЕН

Їхньою найбільшою перевагою була здатність досягти будь-якої точки на Марсі, але, на відміну від конвертопланів, «стрибуни» потребували підготовленого майданчика і для старту, і для посадки. Гопперами послуговувалися для доправлення вантажів до віддалених станцій на півночі Ацидалійської рівнини й на схилах Олімпу. Рідше — для контактів із китайськими й російськими поселеннями у східній півкулі.

І нарешті третій тип — *орбітальні апарати*. Через недостатню щільність атмосфери космоплани на Марсі літати не могли, тож орбітери були тільки балістичні. Вони перевозили пасажирів і вантажі з міжпланетних кораблів на поверхню

Марса й назад, а ще курсували між орбітальними станціями. Для виведення таких апаратів у космос потрібні були ракети-носії, й на одну з таких саме дивився Рекс Барбо.

Схожа на гриб на товстій ніжці вишка наземного ЦКП здіймалася над північними стартовими столами «Фалконгерста». Барбо застиг серед півсферичної диспетчерської зали та спостерігав, як риштуванням, що обплітало ракету, повзе автоматичний заправник. Стартовий майданчик для ракет розташовувався за кілометр від вишки, проте носій був таким велетенським, що здавалося, ніби стирчить просто під вікнами.

Барбо наблизився до скляної стіни й опустил погляд. Попід ЦКП вишикувалися три новенькі «Емпіреї» та один вузькофюзеляжний «Скайуорден». Метрів за сто на захід, на заллятому сонячним сяйвом майданчику стояв спейс'іксівський «Флайрод» — гоппер з обертовою кабіною, на якому повинен був летіти Мервін.

За мить Рекс побачив хлопчика. Мервін тримався однією рукою за обтічник сопла, а другою щось показував космодромному технікові. Рекс почекав, доки хлопець видряпається драбиною до кабіни, провів очима техника, що простував до ангара, і розвернувся до пульта.

Того дня в ЦКП чергував Беон Джи, Рексів приятель. Рекс поплескав корейця по плечі й уместився в крісло ліворуч нього. Беон посьорбував мутнувату рідину з термочашки. Роботи не було. За пів дня — два конвертоплани з Мідлдона й один гоппер з Утопії. Ракета, що стриміла навпроти ЦКП, стартувала після півночі. Улаштувавшись зручніше, Рекс надів навушники. Вуха в нього були велетенськими, й амбушури накривали їх не повністю — мочки стирчали з-під накладок. Витягнувши шию, він відшукав очима бортовий номер на обтічнику Мервінового «Флайрода» й опустил дряганий мікрофон до губів:

- Флайрод-два-вісім-один, як мене чути?
- Фалконгерст-ЦКП, чую вас добре, — долинуло у відповідь.
- Зовнішній огляд закінчив.
- Два-вісім-один, прийнято. Починайте передстартовий чекліст.

Мервін не вимикав мікрофона, і впродовж хвилин Рекс чув, як хлопець упівголоса проговорює пункти контрольної карти:

— Ей-пі-ю шатдаун... Активація системи контролю корисного навантаження... Перевірка герметичності кабіни. Перевірка паливних насосів.

Мервін упорався за п'ять хвилин і доповів:

— Фалконгерст-ЦКП, передстартовий чекліст завершив.

Рекс сперся ліктями на стіл, крісло під ним рипнуло.

— Два-вісім-один, Ен-один, цільова висота—вісімдесят і нуль, нахил орбіти — сімнадцять-крапка-шість, посадковий стіл — Фалконгерст-Ен-чотири.

Завданням Мервіна було піднятися до лінії Кармана, межі між атмосферою та космосом, яка проходила на висоті вісімдесяти кілометрів, а тоді повернутися на стартовий стіл N4 у «Фалконгерсті». На словах просто, проте щоби повернути таке на гоппері, треба було добряче постаратися. За нормальних умов гоппери ще на старті лягають на прораховану бортовим комп'ютером траєкторію та прямують до місця призначення майже без або за мінімального втручання пілота. Мервін же мав приземлитися в точці, з якої стартував, а це означало вимогу якийсь час летіти на захід, у напрямку обертання планети, потім набрати висоту, розвернутися й лише після того спускатися до космодрому. Ця карлючка була такою далекою від плавної параболи, як це тільки взагалі можливо, й саме через це замість корисного вантажу «Флайрод» по вінця залили ракетним паливом.

— Фалконгерст-ЦКП, вас зрозумів, — підтвердив Мервін, — вісімдесят кілометрів, сімнадцять і шість градусів, посадка на Ен-чотири. До старту готовий.

Рекс кинув погляд на Беона. Той кивнув.

— Старт дозволяю, — сказав Барбо. Потім неголосно додав: — Щасти.

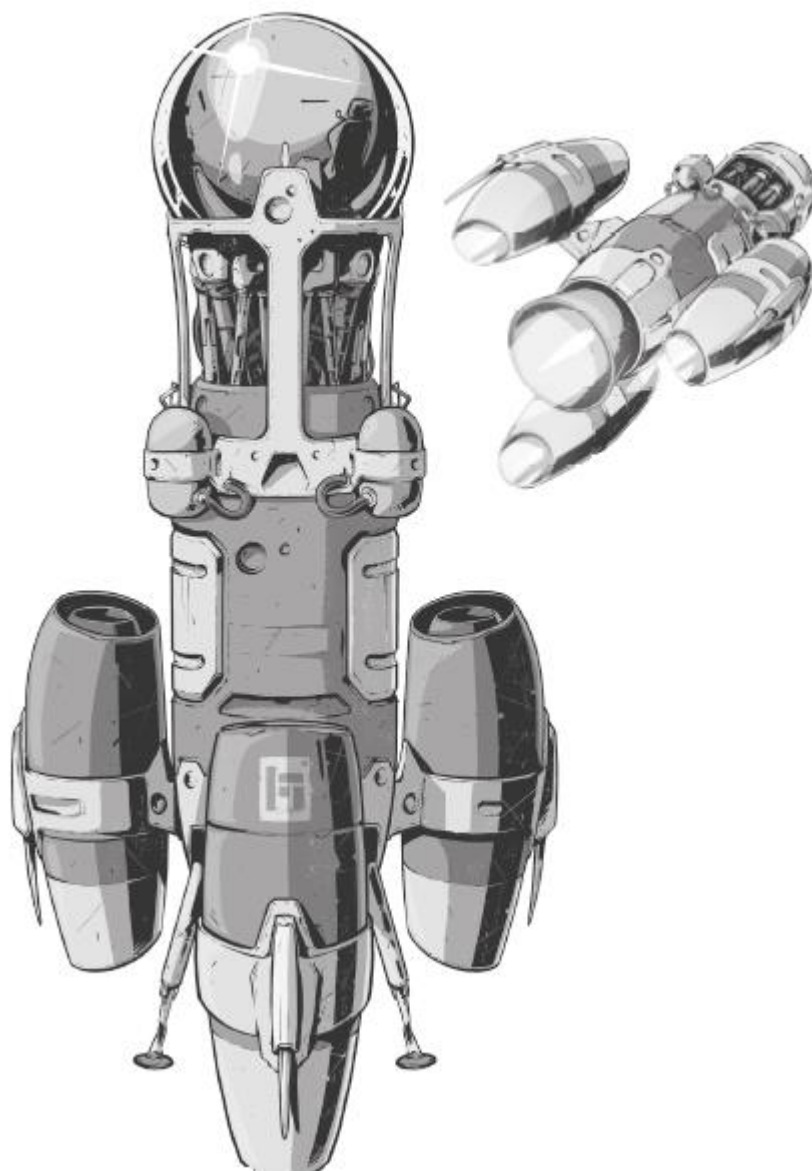
13:57 MST

Система керування гоппером нагадувала систему керування земними гелікоптерами. Праворуч біля Мервінового коліна розміщувався джойстик, який забезпечував горизонтальну стійкість, ліворуч — важіль, що регулював тягу маршових двигунів. Дві педалі внизу давали змогу гасити обертальний момент, якщо апарат закручуватиметься довкола вертикальної осі.

За траєкторію на центральній панелі Мервін обрав довільну параболу, що вела до точки на східному схилі гори Аскрійської. На екрані зринуло повідомлення, що параболу не впирається в жоден із відомих космодромів. Мервін згорнув його, а тоді втопив кнопку «Старт рушіїв».

Маршовий і три маневрові двигуни відгукнулися перекотистим ревінням. Кабіна затряслася. Мервін плавно підняв ручку газу ліворуч крісла, почекав, доки індикатори потужності всіх чотирьох рушіїв вийдуть на рівень 50 %, і різко опустив її до упору. Рев став оглушливим. Кабіна затремтіла так, що розпливлися показники на панелі, і «Флайрод» на стовпі з тріскотливого полум'я подерся в сіро-синє небо.

ФЛАЙРОД

Екіпаж	2 пілоти
Пасажиромісткість	2 особи
Маса заправленого	49 330 кг
Максимальне корисне навантаження	7440 кг
Двигуни	рідинні ракетні
головний	890 кН
маневрові	3 x 665 кН
Дальність польоту	12 000 км
Практична стеля	~80 км (суборбітальний апарат)

Перші хвилини минули без проблем. Гоппер стрімко набирив висоту.

На третій хвилині перевантаження сягнуло максимуму — трьох g, — після чого почало спадати.

Марс віддалявся. Небо темніло й розросталося, наче намагаючись проковтнути Мервіна. Кабіна була на три чверті прозорою, і хлопець, хоч і не вперше виконував суборбітальний політ, почувався некомфортно. Коли перевантаження спадали та спинка крісла припиняла тиснути на спину, він не міг позбутися відчуття, ніби відділяється від апарата й мчить назустріч бездонній чорноті окремо від гоппера.

Мервін не відривав очей від монітора, і коли кружечок, що позначав гоппер, наблизився до вершини параболи, клацнув перемикачем на джойстику. Дзизнув попереджувальний сигнал, а вгорі екрана вискочило повідомлення:

> A/P DISENGAGED^[89]

Настав час скеровувати апарат вертикально вгору й розвертатися, а на такі викрутаси бортовий комп'ютер «Флайрода» не був здатен. Мервін ухопився за важіль ліворуч і збавив тягу двигунів. Спина відтулилася від пілотського крісла.

Гоппер усе ще підіймався, проте почав сповільнюватися. Індикатор висоти показував 72,3 кілометра.

Іще трохи.

Зміщуючи джойстик то в той, то в той бік, Мервін вирівняв апарат. Комп'ютер щосекунди перераховував траєкторію, низхідна частина параболи «плавала», торкаючись щораз іншої точки на поверхні Марса. Затамувавши подих, Мервін пересунув важіль керування тягою в нижнє положення. Спину знову втиснуло в пілотське крісло. Апарат наближався до заданої висоти.

73,1... 74,5... 76,8 кілометра.

Коли до лінії Кармана лишалося менше за два кілометри, «Флайрод» завихляв. Гоппер у принципі не проєктували для вертикального польоту, і тепер, із закінченням пального, ним хилитало у протилежні боки. Спершу ледь помітно, але щосекунди дедалі дужче. Бортовий комп'ютер, не розуміючи, чого від нього вимагають, мовчав. Мервін зосередився на індикаторі висоти й усвідомив що відбувається, лише коли Марс, який із вісімдесяти-кілометрової висоти нагадував величезну чашу кольору охри, загойдався під ним божевільним маятником.

Одне з найважливіших правил, яке втовкмачував йому Барбо, було: не довіряй чуттям, космос знає тисячі способів, як тебе обдурити. Керуватися треба лише приладами, і Мервін, уп'явшись поглядом у монітор, смикав джойстик, щойно якийсь із параметрів орієнтації добирався до критичного значення. Це було наче втримувати олівець на кінчику пальця.

Зрештою на індикаторі висоти висвітилося значення 80,0 кілометра. Мервін вимкнув маршовий двигун. Відчуття ваги зникло, каменем навалилася тиша. Без вібрації, що стрясала корпус, власне дихання ревом відлунювало у вухах. Якийсь час хлопець спостерігав, як шматки ізоляції, ковтунці пилу та

дрібне сміття впливають із закутків кабіни й зависають у повітрі, а тоді стрепенувся: потрібно готувати корабель до спуску.

Він запустив допоміжну силову установку, переналаштував систему ко-ндиціонування на охолодження, активував автопілот і, відкривши вкладку DEORBIT BURN^[90], увів координати стартового столу N4 на космодромі «Фал-конгерст». Комп'ютер розрахував траєкторію та вивів повідомлення про готовність до спуску, але тут-таки домалював поряд із ним жовтий трикутник зі знаком оклику.

Щось негаразд.

Мервін придивився до монітора. Над виділеною зеленим кольором траєкторією розгорнувся напис:

> DEORBIT BURN: INDETERMINATE VECTOR^[91]

Чорт. Гоппер обертався довкола вертикальної осі. Комп'ютер не блокував кнопку запуску сходження з орбіти — апарат що так, що так знижувався, просто сповіщав, що через обертання він не в змозі зафіксувати вектор гальмівного імпульсу. Якщо після спрацювання двигунів орієнтації гоппер поведе вбік, у баках може не вистачити пального, щоб повернутися на розрахункову траєкторію.

Мервін зціпив зуби. Від невагомості млоїло. Він зиркнув униз. Виникла ілюзія, наче це не він обертається, а Марс гасає навкруги гоппера. Мервін витиснув крізь зуби глухе гарчання. Він має влучити цією посудиною в майданчик площею двісті квадратних метрів, а відчуття було таке, наче проскочить повз усю планету.

І вперше в кабіні поруч із ним нікого не було.

Мервін заплющив очі. Знову пригадав, що казав Барбо. По-перше, заспокоїтися. По-друге, жодних різких рухів. Нервозне шарпання важелів лише погіршить розбалансування.

Розплющивши очі, він поглянув на монітор. Гоппер обертався за годинниковою стрілкою. Мервін випростав ноги до педалей і легенько торкнувся лівої. Раз, удруге, втретє. Зі слабким шипінням із бокових сопел вихопилися реактивні струмини. Обертання сповільнилося. Знак оклику в жовтому трикутнику щез, але... за секунду з'явився знову.

— Бляха.

Перестарався: гоппер закрутило в інший бік, проти годинникової стрілки. Мервін натиснув на праву педаль — лише раз, легенько. За п'ять секунд, щойно застереження з жовтим трикутником зникло, тицьнув пальцем у кнопку D/O BURN.

Вистрілюючи короткими імпульсами, запрацювало відразу кілька двигунів орієнтації. «Флайрод» накренився на бік. За пів хвилини все стихло. Мервін прикипів очима до головного монітора. Угорі вигулькнув рядок:

> POST BURN STATUS: _

Курсор наприкінці блимав. У рядку стану раз по раз миготіли слова: checking... checking... Бортовий комп'ютер поки не знав, чи вдалося лягти на задану траєкторію. Мервін прикусив язика. Він уже уявляв, як програма вимальовує нову параболу, нижня гілка якої встромляється в Аравійську рівнину чи в якусь із долин Маринера за сотні кілометрів від Колоній, коли напис на екрані змінився:

> POST BURN STATUS: ON TRACK^[92]

Він видихнув. Усе гаразд. Вийшло. Ще кілька хвилин — і все скінчиться.

Утім, не минуло й десяти секунд, як «Флайрод» знову захитало. Цього разу бортовий комп'ютер не мовчав, сповістивши про крен потрійним звуковим сигналом. Мервін пробігся очима по дисплеях. Переривчастий сигнал повторився. Мервін насупив брови, не розуміючи, чому система видає попередження. Автопілот увімкнений, він мав би самостійно коригувати відхилення замість привертати увагу пілота.

Мервін потягнувся до джойстика, проте швидко прибрав руку. Ще одне правило Барбо: не заважай бляшанці летіти. Коли в кабіні відбувається щось таке, чого ти не розумієш, основне — не накоїти дурниць. Навіть у найпростіших гопперах автопілот достатньо просунутий, щоби в екстремальній ситуації в дев'яноста дев'яти випадках зі ста ухвалювати рішення краще за людину.

Ось тільки цього разу автопілот жодного рішення не ухвалював. Деренчливі сигнали не стихали, Мервінові очі скакали з екрана на екран, аж поки його не осяяло. Пальне! Показчик рівня гідразину стояв на 9 %, а вуглекислого газу — на 4 %. Він витратив забагато пального, і комп'ютер не починав маневрування, бо вмісту баків могло не вистачити на гальмування.

Інакше кажучи, «Флайрод» не знижувався. Він падав.

Мервін стиснув важіль керування тягою так, що долоня запалала. Шарпнув джойстик праворуч, вирівнюючи апарат. Перестарався — гоппер кинуло в інший бік. Мервін компенсував відхилення ще одним натиском, але знову погарячкував — і апарат закрутило.

Педаль. Надто сильно. «Флайрод» узявся обертатися в інший бік.

Часто дихаючи, Мервін зняв руку з джойстика та прибрав ступні з педалей. Гоппер мчав до землі, крутячись, наче волан для бадмінтону.

Атмосфера Марса, хай яка нещільна, розігрівалася від тертя, і кабіну обволікало жовтувате полум'я. Поверталася вібрація, й апарат наповнювало звуками: поскрипували стрингери, щось клацало під вхідним люком.

Мервін спробував зв'язатися з Рексом, проте марно. Настала найгірша фаза польоту, коли крізь кокон розпеченого повітря довкола гоппера не пробивалося жодного сигналу.

Планета наближалася. Мервін сфокусувався на індикаторі висоти. Цифри миготіли до мерехтіння в очах. 40,9... 39,7... 38,2 кілометра. Гаразд, які варіанти? Чекати, а тоді спробувати поставити гоппер вертикально перед гальмівним імпульсом? Рівняти зараз, сподіваючись, що палива виявиться досить для сповільнення перед приземленням?

Повітря шумно виривалося з ніздрів. Мервін витягнув ноги до педалей, схопився за джойстик і швидкими, проте несильними натисками взявся вирівнювати апарат. На висоті п'ятнадцяти кілометрів він стабілізував «Флайрод» достатньо, щоб дати перший гальмівний імпульс. Ліва рука ледь торкнулася важеля керування тягою головного двигуна. Гоппер повело, проте Мервін був готовий і компенсував відхилення посмиком джойстика.

Коли тертя зменшилось і радіосигнал із ЦКП пробився крізь завади, динаміки в Мервіновому скафандрі захлинулися криком:

— Додавай! ...о'авай, чорти б те. 'абрали! — Вочевидь, Рекс горлав уже якийсь час. — Газу! Розіб'єшся ж, на хрін!

Мервін не поворухнувся. Пальне було майже на нулі. Замість випустити все відразу й каменем вивалитися з небес, він чекав, поки гоппер опуститься як треба низько. Вертикальна

швидкість залишалася завеликою, він це розумів, але то був єдиний шанс уціліти.

Рекс вигукував щось іще, проте Мервін не зважав. Дочекався, коли на індикаторі висоти промайнула одиниця, і лише тоді втопив до упору важіль керування тягою.

Мервіна розмазало по кріслі. Гоппер загальмував, а потім grimнув об посадкову платформу з такою силою, що з усіх трьох маневрових двигунів злетіли обтічники. Мервін спостеріг, як шматки обгорілого металу, несамоовито крутячись, шугнули вище за кабіну. На шоломне забороло бризнула кров із прокушеного язика. Апарат із лячним скреготом похилився, і Мер-він, очікуючи на падіння, вчепився руками за бильця.

Одначе «Флайрод» просто. застиг.

— Їбать із тебе літун. — проскрипіло в динаміках.

У Рексовому голосі змішалось багато всього: лють, розгубленість, переляк, але найбільш виразно чулося полегшення. Далі щось стукнуло (схоже, Барбо жбурнув навушники на пульт), і на тому все. Тиша, що запала, здавалася нестерпною.

Мервін роззирнувся. Від удару боліли зуби й гуло в голові. Кабіною наче ураган промчав. Два з чотирьох моніторів згасли. Ліва педаль провалилася. Пасажирське крісло зірвало з кріплень і перекинуло догори дригом.

Із-під нього стирчали жмутки дротів. Невідь-звідки повилітала й розсипалася по склі купа магнітних карток із польотними планами.

Зі зловісним «ш-ш-ш» крізь тріщини в корпусі цідилося повітря.

Мервін відстебнувся, зіп'явся на руки та визирнув назовні. Один обтічник лежав метрів за двадцять від гоппера, другий — на сусідньому стартовому столі, а третього взагалі не було видно. Бетоном розбігалася павутина заломистих тріщин. Над

одним із двигунів курів сіруватий димок. Сам гоп-пер стояв, похилившись у бік ангара. Одна з опорних лап чи то підігнулася, чи то ввігналась у бетон.

Метрів за тридцять від місця, куди Мервін вмолював «Флайрод», застиг технік. Той самий, що готував апарат до вильоту. Впершись руками у боки, він дивився на поруйнований майданчик. Потім задер голову, побачив Мервіна, що виглядав із кабіни, і підніс руки над головою, немов запитуючи: що за фігня, чувак?!

Мервін відвернувся. На очах виступили сльози.

Він просидів так хвилину, а потім почав вилазити з кабіни.

14:24 MST

Пів сотні років тому Рекс Барбо був легендою. Перший із людей, чия нога ступала й на Місяць, і на Марс, останній військовий льотчик, хто застав пілотовані винищувачі, й один із перших, на кому Biogen випробовували теломід. Упродовж 2030-х Рекс по кілька разів на місяць курсував між Землею та Місяцем на швидкісних «Тіпперах», на початку 2040-х якийсь час улаштувався «пропом» у Deep Space Resources, а 2046-го долучився до групи астронавтів, яких готували до польоту на Марс.

На той момент екіпаж першої експедиції вже був укомплектований і складався лише з жінок^[93], тож Барбо не міг стати навіть дублером. Він полетів на початку 2059-го з другою експедицією, вже наполовину чоловічою. Парадокс полягав у тім, що Барбо насправді не хотів летіти. Арт Томпсон, керівник програми пілотованих польотів корпорації Space X, рік умовляв його, перш ніж Рекс подав заявку в NASA. І тепер, спустившись із центру керування польотами та крокуючи тьмавими коридорами до ангара, де на нього чекав Мервін, Барбо

пригадав одну з їхніх із Томпсоном найзапекліших суперечок, коли, втомившись сперечатися, він викрикнув: «Яка мета цієї експедиції?!» На перший політ завдання було: ну, назбирайте там трохи каміння. У середині сорокових іще ніхто не знав про теломід, ніхто не планував залишатися на Марсі. Барбо як зараз пригадував — Арт пильно подивився йому в очі та проказав: «А яка мета в новонародженого маляти?». Відтоді сплило сто років, Арт давно помер, а Рекс ось навчає марсіанських дитлахів літати.

Мервін дожидався біля підсобки з виглядом засудженого до страти. Коли Рекс підійшов, хлопець віддав шолом так швидко, ніби той обпікав йому руки.

— Пробачте. — В очах тремтіли сльози.

— За що?

— З мене не вийде пілота.

— Чому ти так думаєш?

— Я щойно... — Мервін махнув у бік стартових столів на півночі, мовляв, треба пояснювати? На губах червоніла кров. — Це жахлива посадка.

— Та чо, нормально ти його посадив, — недбало кинув Рекс.

— Я? — Хлопець стрельнув очима спідлоба.

— Ну, я ж із тобою розмовляю, так.

— Е...

— Якщо твій літальний апарат на землі, а ти пішов від нього на своїх двох, я схильний вважати посадку хорошою. Якщо літальний апарат наступного дня готовий до польоту, посадка ідеальна. — Стосовно останнього Рекс сумнівався, та не суть. — У чому проблема?

— Ні в чому. — Мервін шморгнув носом.

— Наступне заняття в понеділок.

— Я. — Ще один здивований позирк.

— Щоби був на шосту. Відпрацьовуватимемо посадку в темряві.

— Я не маю грошей вам заплатити.

Рекс усміхнувся самими очима.

— Мервіне, твій батько не платить. не платив мені за уроки з тобою вже рік. Останні п'ять місяців навіть на пальне грошей не давав, мені доводилося тихцем зливати залишки з інших гопперів. Тому. — Він знизав плечима. — Не варто перейматися.

З Мервінових повік скотилися дві великі сльози. Він розтер їхні сліди кулаками, а тоді ледь чутно запитав:

— Чому він помер?

Барбо не знав, що відповісти, і потупився.

— Нам кажуть, ми житимемо довго. — У Мервіновому голосі прорізалися злостиві нотки, він промовляв уривчасто, випльовував фрази, наче людина, яка тоне й лише час від часу виринає на поверхню. — Ніхто не уявляє скільки. Двісті?.. Двісті п'ятдесят років?

Рекс не вигадав нічого кращого за бовкнути:

— Твій батько. він був хорошою людиною.

— Я не дурний. — Мервін його не чув. — Я усвідомлюю, що він укоротив собі віку. Але він був хворий на рак, а цього не мало статися. Хіба ні? Щороку п'ять тисяч прилітають із Землі. — Як і всі народжені на Марсі, він говорив про марсіанський рік. — Щоб... щоб... ну, ви розумієте! То я хочу дізнатися чому. Що його вбило?!

Рекс зітхнув.

— Бачив влог Зої?

— Ненавиджу її, — Мервінів голос прозвучав неочікувано холодно.

Обоє на якийсь час замовкли. Розмова нібито вичерпала себе, але, помовчавши, Рекс показав на підсобку.

— Лізь назад у скафандр.

— Навіщо?
— Поїдеш зі мною.
— Куди?
— У тебе є інші плани?
— Ні, але.
Рекс розвів руками.
— Тоді яка різниця? — Обметані зморшками очі пронизливо засяяли. — Ходімо.

Кратер Нуне, 40 кілометрів на південний захід від Ньюборна
Дві години по тому

Попри смерть батька, Зоїне відео та сьогоднішнє кошмарне приземлення, попри все, що сталося за минулі тижні, Мервін не стримався та протягнув:

— Ніхріна собі.

Він знав, що перед ним — посадковий модуль космічного корабля Glancer, на якому на Марс прибували перші колоністи, такий самий, як у Музеї історії Марса в Тулоні, проте повірити в те, що бачить, не міг.

— Ага, — Барбо зобразив долонею жест, що відповідав кивку.

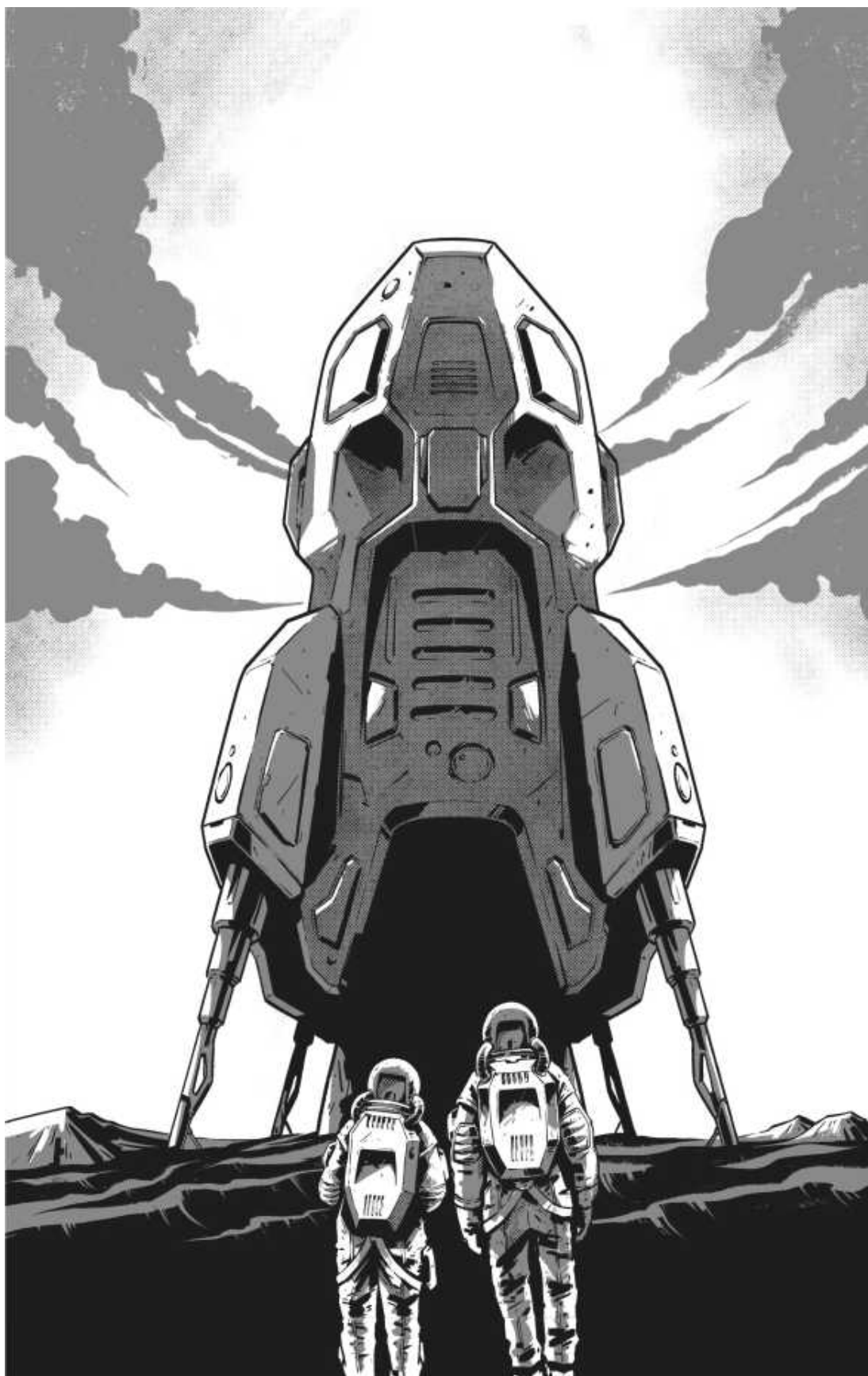
Вони стояли пліч-о-пліч на крайці кратера Нуне. Сріблястий Сіаисег бовванів унизу, серед схожих на вузькі штрихи сіро-синіх поперечних дюн. Порівняно невеликий, із десятків кілометрів у діаметрі, кратер Нуне лежав на схилі гладенького підвищення, що розкинулося за іншим, значно більшим кратером Яла на півдні. Пагорб за Ялою мав форму краплини й утворився внаслідок мегапаводків тоді, коли клімат на Марсі був теплішим і вологішим. Мільярди років тому потоки води й бруду, що мчали до рівнини Хриса з долин Маринера й Шалбатана, билися об південні стіни Яли, проте не

переливалися через них і, огинаючи кратер, формували на північ від нього сльозоподібний «острів» із наносних порід.

— Нереально. — Мервінові не вистачало слів. Почувався так, наче то Христофор Колумб власною персоною демонструє йому «Санта Марію».

— Я іноді навідуюся сюди, — зізнався Рекс, — коли мені погано.

— Його за стільки часу не засипало? — Мервін не відривав очей від конусоподібної капсули, яку спроектували сто років тому, щоб перекинути пів дюжини приматів через порожнечу, більшу за тисячі океанів.

— Я відкопую. Доглядаю за ним.

— Я бачив такий самий у музеї, але не здогадувався, що один уцілів.

— У музеї? — скептичним тоном перепитав Рекс.

— Так, Glancer One. У Тулоні.

— То не Glancer One.

— А що?

— Репліка.

— Я не знав. — Мервінове обличчя розчаровано витягнулося.

— А де тоді оригінал?

— Розібрали. Коли перші шестеро дівчат приземлилися, тут же нічого ще не було. На місці Ньюборна панувала пустка. Ну, стояли якісь модулі. Генератори, 3D-принтери були, а поза тим нічого. І заліза ще ніхто не добував. Будь-яка деталь, навіть зіпсована, була на вагу золота. З капсули зняли все, що можна, а обшивку та шпангоути переплавили. 2059-го я ще застав якісь рештки, але за рік від першого «Глансера» нічого не лишилося. Пізніше, коли з'явилася купа дітлахів, як-от ти, хтось збагнув, як це важливо — показати, з чого все починалося. Тоді й збудували репліку. Її навіть запустили на орбіту та спустили вниз — дали обгоріти, щоб мала вигляд справжньої, але... сам розумієш, репліка — то репліка.

— А цей. — Мервін тицьнув пальцем у спусковий апарат серед кратера. — Це теж репліка?

— Ні, це справжній. Glancer Two. Саме на цьому шматкові заліза я сюди прилетів.

— Чому він тут? Чому його не взяли до музею?

Або, коли вже на те пішло, не розібрали на запчастини, як перший «Глансер»?

— Наш політ тривав двісті два дні. За цей час шестеро людей продукують сто шістдесят кілограмів фекалій і півтори тисячі

літрів сечі. Це все потрібно кудись дівати. Розумієш?

Мервін жестом відповів, що розуміє.

— Ми стартували з орбіти 21 січня, а вже 17 лютого в нас вийшов із ладу перший АСП.

— Що це?

— Асенізаційно-санітарний пристрій. Через надмірний вміст кальцію в чийсь сечі забився сепаратор. Наступного дня гігнув вакуумний насос в АСП № 2. Ми полагодили його, але за день він згорів. Іще за тиждень зламався вентилятор двигуна третього, останнього АСП. І віриш чи ні, запасний виявився новішої модифікації, тієї, яку встановлювали на всі «Глансери», починаючи з третього, а до нашого сральника він не годився.

Барбо перевів подих.

— Тиждень-півтора ми цідили сечу в контейнери, всі, які мали, доки ті не скінчилися. Були пакети з-під харчів, одначе подзюрити в такий можна лише раз. Відкриваєш його наступного разу, а кульки сечі розлітаються модулем. І це ще пів біди. Бо АСП — то не просто колектори відходів. Застосовуючи їх, ми добували воду. Тобто без АСП ми не поповнювали запаси питної води. А попереду було п'ять місяців польоту.

— І що ви робили? — Рекс затримався з відповіддю, і Мервін випалив: — Пили сечу?

— Господи, ні! Чого вас тільки навчають у школі? Людина не може пити сечу! У ній концентрація солей така, що організм відтягуватиме з тканин додаткову рідину, щоб їх розчинити. — Барбо покректав. — Ми дещо вигадали. Вирішили злити воду з системи обігріву, а замість неї закачати сечу. Це дало би змогу не здохнути від спраги й заодно розв'язало проблему з утилізацією. Ось тільки в реальності все виявилось... ну, непросто. Ми взяли переносну помпу, але не хотіли пропускати крізь неї сечу, боялися, що солі осядуть на лопатях — і вона зламається. Довелося монтувати водяний контур із проміжним

бачком, із якого під тиском води сеча потрапляла до системи обігріву. Місяць усе працювало. Смерділо, звісно, страшенно, проте ми мали воду, щоб пити, і мали куди зливати сечу. А потім з'ясувалося, що ми забираємо із системи рідини більше, ніж у неї вливаємо. Розумієш? — Рекс почекав, поки Мервін махне кистю на підтвердження. — Я не спец із біології, та виходило, що ми дзюрили менше, ніж пили.

12 квітня ми від'єднали від опалювальної системи один контур.

— А всього їх?..

— Чотири. Температура із двадцяти двох упала до шістнадцяти градусів.

11 травня мусили від'єднати ще один контур. Температура впала до семи градусів. Ми одягнули скафандри, проте вони не могли працювати безперервно, й останні тижні до виходу на орбіту Марса летіли, наче в холодильнику. Ми розвернули апарат, щоб він убирав якомога більше енергії від сонця, внаслідок чого температура піднялася аж на градус. У другій половині травня ми зірвали зі стін ізоляцію та обгорнулися нею. Примотали до рук і ніг скотчем. Коли «Глансер» увійшов в атмосферу й почав нагріватися, я був ладен тулитися до стін, наче до радіатора.

Мервін дивився на Рекса з напруженою цікавістю. Той правив далі:

— Якщо переглянеш на ютубі відеозаписи посадки другої експедиції, то не знайдеш жодного, де видно, як ми вибираємося з «Глансера». Розставлені довкола місця посадки роботи зняли, як розкриваються парашути, як ми гальмуємо, як запускаються посадкові двигуни й лапи торкаються ґрунту, але відразу по тому, як осідає пил, записи обриваються. Знаєш чому?

— Чому?

— Ми були сині від холоду. І замість того, щоби зморозити що-небудь пафосне, всі лаялися та викидали з «Глансера» мішки з лайном і шматки ізоляції. Ось чому ніхто не захотів зачіпати другий «Глансер». Ми його засрали. В буквальному сенсі. — Підібгавши губи в кислу подобу посмішки, він договорив: — Ну, і 2060-го на Марсі вже добували залізо, тож бляшанку просто покинули.

Рекс замовк. Мервін утупив погляд у спусковий модуль, що самотньо стирчав поміж дюн. Мовчанка затягнулася. Зрештою Барбо мовив:

— Твій батько помер, бо пів року не пив теломід.

Рекс повернувся, щоб дивитися йому в обличчя, проте сам же й відвів очі. Від Мервінового погляду віяло чимось хижим. Невідь-чому Рекс запитав:

— Вам у школі щось кажуть про теломід?

— Нічого.

— Нічого?

— Я в дев'ятому класі.

Рекс здивувався, а тоді подумав, що, напевно, немає в тому нічого дивного: за вісімдесят років теломеразна терапія стала на Марсі буденністю. І раптом на нього наринули спогади з минулого, вже майже забутого життя. Про те, як усе починалося. Барбо пригадав незатишну залу на одному з горішніх поверхів хмарочоса у Бостоні, який належав компанії Biogen, кількох колег, кандидатів у астронавти, які зголосилися побути піддослідними кроликами й сиділи обабіч нього, та статечну керівницю проєкту, що якимось дитячим голосом пояснювала, що удари важких заряджених частинок, які прилітають із космосу, такі сильні, що їх не можна зупинити хоча б скількись практичною бронею та що їхній вплив упродовж дворічної місії до Марса здатен незворотно пошкодити мозок. Потім вона довго розповідала про теломери — «пістончики» на кінцях

хромосом. Про те, що під час поділу клітини спеціальний фермент чіпляється за краєчок теломери та створює копію молекули ДНК за винятком шматка, до якого кріпиться, і що в такий спосіб теломера в дочірній клітині коротшає, і за кожного наступного поділу коротшає дедалі більше, через що сповільнюється відновлення геному, а ДНК накопичує пошкодження.

Направду, Рекс її майже не слухав. Мине тридцять років, перш ніж він збагне, що колоністи повертаються на Землю з вигляду молодшими ніж до прибуття на Марс, і візьметься перечитувати про теломери все, що знайде. Тоді ж, у хмарочосі в Бостоні, він більше вслухався в цокання старомодного годинника, що стояв у кутку. Між тим жінка розказувала, що, на щастя, науковці знають, що може запобігти вкороченню теломер, що є інший фермент, який називається теломераза і який після створення копії ДНК повертається до початку новоутвореної молекули й доточує фрагмент, якого не було скопійовано, приліплює шматок, якого не вистачає, і що вони у «Біогені» працюють над препаратом, який доставлятиме теломеразу до всіх клітин людського тіла. Це й був теломід. Він захищав від космічного випромінювання. Ну, і сповільнював процес старіння. Рекс досі вважав, що якби не цей його «побічний ефект», населення Колоній не перевалило б за кілька сотень. Це було слушно, проте лише частково. Якщо припинення старіння й можна було назвати «побічним ефектом», то цей ефект аж ніяк не виявився несподіванкою для вчених. Значно більш важливою причиною зростання потоку колоністів із Землі до Марса були не властивості теломіду, а той факт, що наприкінці століття в ООН іще залишалися достатньо відповідальні політики, які заборонили виробництво та споживання теломіду на Землі.

Станом на 2090-ті обмеження послабили. ООН дозволила імпорт незначних обсягів теломіду з Марса з лікувальною метою. Проте заборона на виробництво була чинною, і проблем із тим, щоби простежити за її дотриманням, не виникало. Теломеразна терапія не обмежується внутрішньовенною ін'єкцією теломіду, їй передуює вживання потужного імунодепресанту «Аміотрол», а завершує десятиденний курс імуномодулювальних пігулок «Роміробан» для повернення імунітету до норми. Сам теломід є багатокомпонентним і вкрай чутливим до порушення структури препаратом, до якого, крім теломераз, входять генетично знезброєні аденовіруси, призначені для доправлення ферменту до якнайбільшої кількості клітин. На відміну від наркотиків на кшталт стигми теломід надто складний, щоб його можна було синтезувати в нашвидкуруч збудованій підпільній лабораторії.

— Ти взагалі знаєш, як діє теломід? — покосився на хлопця Барбо.

Мервін жестом показав, що ні.

— Ну, уяви човен, який не черкає підводних каменів, поки водойма глибока. То теломід типу як тримає воду високою, зменшує ризик напоротися на камінь, і...

— Мені нецікаво, як діє теломід, — просичав Мервін.

Рекс стулив рота.

— Що мені робити? — Мервін скреготнув зубами. — Англада його вбив, усі про це знають, але вдають, наче нічого не сталося. Чому мовчить Фінн Бауер? Чому він тільки землян захищає?

Рекс німував.

— Що мені тепер робити? — давлячись слізьми, повторив Мервін.

Барбо заговорив. Промовляв неголосно, так наче виводив подихом візерунки на шоломному склі.

— Наприкінці 2010-х — я якраз твого віку був — мій батько взяв мене в похід Канадською Арктикою. На той час там іще була крига, а температура взимку опускалася до мінус тридцяти. Це ще до коронавірусу було, до першої з великих пандемій XXI століття. Ми прилетіли на острів Елсмір, набрали спорядження та рушили на північ до піку Барбо.

— Що?

— Уяви собі, гора так називається. Літера в літеру як моє прізвище. Дві тисячі шістсот шістнадцять метрів, найвищий пік Арктичного архіпелагу. Підйом нескладний, якби не сніг і штормовий вітер. Я не розумів, що ми там забули, який сенс дертися на той клятий пік серед зими, і безперестану нарікав. Батько не зважав і мовчки гнав мене вперед. Щоранку копняками випроваджував із намету, примушував кочегарити пальник, варити їжу.

Потім ми пакували наплічники та продовжували шлях. На четвертий день розгулялась буря, та ми не зупинялися. Я змерз, проте йшов уперед. Вибору не було...

Він глянув на «Глансер». Показав рукою на вхід до командного модуля.

— Ті п'ятеро, що прибули зі мною, зрештою повернулися на Землю. Не відразу, не першого ж вікна, проте повернулися. Всі до одного. І ніхто з них більше не літав. — Слова витікали з нього по краплі. — Всі п'ятеро померли, і я хочу сказати. — Рекс припинив.

Він не хотів, аби Мервін подумав, начебто він зневажливо ставиться до своїх колег. Для перших польотів відбирали справді куленепробивних: ніякого каміння в нирках у трьох поколіннях у минулому, висока щільність кісток, чудові показники холестерину, проте все це втрачало значення, якщо ти не був готовий стриміти пів року в тісній капсулі, на стінах

якої наріс сантиметровий шар криги, поміж пакетів із власною сечею та лайном.

— Батько постійно повторював мені, що замість робити життя легшим ми маємо сильнішати. Пригадую, як після виснажливого переходу, коли ми сиділи, закутавшись у спальники, біля пальника, вглядалися в темряву і я знову взявся за своє, типу нащо це все, він показав: те, що ти робиш у темряві, зрештою приведе тебе до світла. — Рекс заплющив очі. Спогади сліпили, наче сонце. — Я був готовий, розумієш, Мервіне? Коли вся та хрінь сталася в польоті, для мене це був просто ще один перехід на північ. Я заплющував очі й уявляв, що це ми з батьком клигаємо у сніговий буран до вершини піка Барбо.

Рекс зітхнув.

— Запитуєш, що тобі робити? Я не знаю. Бувають моменти в житті, коли ти нічого не можеш змінити, коли почуття безсилля підточує тебе зсередини. Проте ти не повинен зупинятися. Бо коли випаде нагода що-небудь змінити — а вона обов'язково випаде, повір, — ти мушиш бути готовий.

Пауза. Мовчанка. Хвилина, півтори. А потім.

— Я хочу навчитися літати, — за зовнішньою незворушністю відчувалося колосальне напруження. — Не лише на «блохах». На конвертопланах. І на орбітерах також. А ще я хочу.

...я хочу вбити Яміла Англаду. І Дако Деліча. І Сабілу Кан. І Зою... Невисловлена думка темним згустком розтеклася за шоломним забором.

Не дивлячись на хлопця, Рекс покивав. Стільки років минуло, а він так і не відучився від земних жестів.

— Чекаю на тебе в понеділок о шостій.

Вечір того самого дня

Мервін повернувся до інтернату після заходу сонця і, ступивши до кімнати, помітив на ліжку футляр із прозорою кришкою. Усередині лежала батькова флейта. Він опустився навколішки, якийсь час крутив інструмент у руках, а потім, озираючись, так наче боявся, що хтось відбере його, заховав під ліжко.

КРОУДЕР

Зала засідань уряду Сполучених Штатів
Західне крило Білого дому, Вашингтон,
округ Колумбія
13 жовтня 2141-го

Приміщення, у якому засідали Донна Доусон і її міністри, розташовувалося на першому поверсі Західного крила, за одні двері від Овального кабінету. Чотири високі прямокутні вікна виходили на колонаду й усе ще зелений Трояндовий сад. Усередині ніде було голку встромити.

Стіл із червоного дерева, подарунок президента Ніксона, займав усю кімнату. Президентка сиділа у кріслі в центрі. Праворуч неї влаштувався держсекретар Ельм Громер, довготелесий чоловік з волоссям кольору вогкого пилу, а ліворуч — міністр оборони Нед Ленаган із важким обличчям і неспокійним поглядом. Навпроти розташувалися віцепрезидент, міністр фінансів і генпрокурорка. Інші члени уряду розмістилися згідно з протоколом по периметру стола. На стільцях під вікнами тіснилися радники.

Кроудер стояв перед інтерактивним екраном на всю північну стіну й доповідав уже чверть години. Він пояснив, що таке метангідрати й чим загрожує їхнє раптове вивільнення, потім переповів усе, що виявив під час поїздки до Сибіру та Гренландії. Якоїсь миті він не стримався й порівняв нинішню ситуацію із занепадом цивілізації острова Пасхи: острів'яни бездумно вирубували ліси, аж поки не впало долу останнє дерево й колись родючий острів поринув у стан сюрреалістичної руйнації — нічим не стримувані вітри здули в океан верхній

пласт ґрунту, птахи полетіли геть, рибальські човни згнили, а нових не було з чого виготовити. Почався голод, а за ним тотальна війна всіх проти всіх, яка знецінила спершу політику, тоді культуру, а зрештою людське життя. Кроудер любляв такі аналогії: острів Пасхи, індіанці мая, культура Анасазі — усі вони будували розвинені суспільства, а потім, коли ресурси вичерпувалися, закінчували міжусобними війнами.

Щойно він, демонструючи, що завершив доповідати, відступив від екрана, міністр Ленаган владним тоном поцікавився:

— Тобто виверження, про яке ви кажете, може й не статися?

— Може й не статися, проте... — Кроудер витримав паузу, — забагато стоїть на кону. Ймовірність, що метангідратний вибух усе ж відбудеться, не нульова, особливо зважаючи на безвідповідальність росіян, і ми мусимо розуміти, що температура океану.

Міністр перебив його:

— Сто років тому прогнозували, що сьогодні на планеті пануватиме інферно. Не заперечую, температура трохи зросла, на... — Ленаган скосив очі на планшет на столі.

— Два з половиною градуси, — сказав Кроудер.

— Так, — із легким роздратуванням кивнув Ленаган. — Хоча подібні до вас експерти пророкували шість. Вони, як бачимо, припустилися помилки. Ви порівняли нас із дикунами, достатньо тупими, щоб зрубати останнє дерево на острові Пасхи, проте ми не дикуни, пане Кроудер. Ніхто з людей у цій залі не намірюється пиляти гілку, на якій сидить. То чому, скажіть, я повинен вас слухати?

— Я саме мав пояснити, коли мене перебили.

Донна Доусон усміхнулася. Лорен Лінч, яка перебувала наприкінці стола, біля дверей секретаріату, покивала. Кроудер відступив і, збираючись із думками, затримав погляд на вікнах.

Сонце перевалило zenit, i yaskrave svitlo malovalo tini-ornamenti na korichnevix port'єрах.

— Серед нефаківців, — він промовисто зиркнув на Ленагана, — побутує переконання, нібито глобальне потепління спричинила промислова революція, а до XVIII століття людство на клімат не впливало. Це не так. Ми впливаємо на клімат від часу зародження сільського господарства. Розчищаючи землю, ми палили ліс i в такий спосіб продукували вуглекислий газ. Обробляючи рисові поля, додавали в атмосферу метан. Ніби дрібниця, але за вісім тисяч років це збільшило концентрацію CO₂ на 40 частин на мільйон i метану на 250 частин на мільярд. Середня температура зросла на 0,8 °C, i це вберегло нас від льодовикового періоду. Просто з настанням промислової революції цей процес багатократно пришвидшився. За минулі сто п'ятдесят років ми збільшили концентрацію CO₂ на 350 частин на мільйон, а метану — на понад 1100 частин на мільярд. Така кількість парникових газів відповідає збільшенню температури на шість із половиною градусів порівняно з двотисячним роком, але, як справедливо зазначив міністр Ленаган, середня температура поки що зросла лише на два з половиною градуси.

Лорен, не припиняючи, кивала. Це було саме те, що треба. Сухий фактаж, i нічого зайвого. Кроудер відвів погляд від Ленагана й тепер звертався до решти.

— Ключові слова тут: поки що. Кліматичній системі потрібен час, щоби повною мірою проявилася її реакція. Це називається часом відгуку. Розрахувати його непросто. Суші, щоб нагрітися, знадобиться від кількох годин до тижнів. Глибинні шари в океані реагують на зміну температури на поверхні впродовж сотень років. I минуть тисячі років, доки льодовики Антарктиди розтануть повністю. Загалом учені вважають, що середній час

відгуку кліматичної системи становить від кількох десятиліть до однієї-двох сотень років. І це означає, що більша частина промислових викидів припала на інтервал, сумірний із часом відгуку клімату. Тобто ми ще не відчули ефекту від того, що накоїли. Земля теплішатиме ще щонайменше на чотири градуси, поки кліматична система не досягне рівноваги з нинішньою концентрацією парникових газів. Ситуація точно погіршає, перш ніж стане кращою, і я маю підстави стверджувати, що температура, яка запустить вибухоподібне вивільнення метангідратів у Північному океані, коливається в межах цих чотирьох градусів.

Наче на підтвердження, під вікнами зашумів підлоговий кондиціонер. Кроудер відчував, що на цьому варто було б закінчити, але не стримався й повернувся до Ленагана:

— Ви неправильно мене зрозуміли, пане міністре. Я не намагався порівняти людство з аборигеном, який невідомо про що думає, рубаючи останнє дерево на своєму острові. І ваш хибний висновок лише розкриває глибину нерозуміння процесів, про які ми говоримо.

Тиша запала така, неначе у приміщенні, крім Кроудера, не було ні душі.

— Запитувати, що думав абориген, який рубав останнє дерево на острові Пасхи, безглуздо, — Тайронів голос немовби зав'язався у вузол. — Ні про що він не думав. Острів знеліснявся поступово, і на момент, коли рубали останню пальму, деревина втратила будь-яку цінність. Щороку для вирубки залишалися дедалі менші молоді дерева, тож коли впало останнє велике дерево, цього ніхто не зауважив.

Кроудер не дивився ні на кого й на всіх водночас. Тишу можна було різати ножем.

— І в цьому найбільша проблема. Ми ніколи не передбачаємо різких змін, навіть якщо вони в нас під носом. Згадайте

нацистську Німеччину 1933-го. Чи хтось міг припустити, що виховані на гуманістичних ідеалах люди не просто знайдуть сенс у найбільш антигуманістичних ідеях, а й легко інтегрують їх у своє повсякденне життя? Пригадайте Німецьку Демократичну Республіку в жовтні 1989-го. Хто міг би знати, що за місяць упаде Берлінська стіна? Ніхто не спрогнозував геноцид у Руанді 1994-го, кривавий бунт проти Кімів у Кореї 2034-го, різанину рохінджа у М'янмі 2051-го. І саме тому питати, що відчував чоловік із острова Пасхи, рубаючи останню пальму, неправильно. Визначальний момент не наприкінці руйнування, а в точці, де люди не усвідомлюють, що те, що вони коять, руйнує їх самих. І я погодився на цю роботу, бо припускаю, що ми вже проскочили цю точку. — Він обвів очима чоловіків і жінок за столом. — Коли кліматична система досягне рівноваги, ми вийдемо на рівень тепла, якого на Землі не було мільйони років.

— Що ми можемо вдіяти? — озвався Ельм Громер. — Сульфатні аерозолі? Вони допоможуть?

— Вони охолоджуватимуть нижні шари атмосфери, це так, але руйнуватимуть озоновий шар і, ймовірно, зумовлюватимуть випадання кислотних дощів. Є купа факторів зворотного зв'язку, яких ми не передбачимо, тому... — Кроудер похитав головою. — Це не варіант.

— Що ви пропонуєте? — запитав Громер.

Кроудер намірився відповісти, проте вловив вібрацію на зап'ястку і скосив очі на смартлет. Телефонувала Аніта. Якусь мить він витріщався на крихітний екран, не розуміючи, хто така Аніта. А тоді відчув укол роздратування. Чорт, Натанова няня. Напевно, щось сталося. У школі? Вдома? Трясця, що йому до того? Хай телефонує Ронні.

— Ви тут не для того, щоб заспокоювати, — озвалася Доусон. — І не для того, щоб розповідати про напівзаходи, які дадуть

змогу робити гучні заяви перед виборами. Я не гірше за вас, пане Кроудер, розумію, що ці часи минули. Кажіть, що думаєте.

— Вам доведеться ухвалювати жорсткі альтруїстичні рішення, вигідні лише майбутнім поколінням, а не...

Смартлет удруге стиснув зап'ясток. Кроудер опустил погляд. Цього разу телефонував Натаніель. Що за чортівня?

— Конкретніше, — попросила Доусон.

Дзиччання урвалося. Кроудер продовжив:

— Агресивне оподаткування технологій, що використовують вугілля. Ми не можемо піти шляхом найменшого опору, як Китай і Росія. Так, це розв'яже енергетичні проблеми на найближче століття, та водночас.

Вібрація. Втретє. Знову Аніта. Кроудер відчув, як повітря довкола нього загусає. Щось таки трапилося. Він згадав про Кіану. Останній тиждень вона постійно температурила. Несильно. 37,2.37,5 °C, та все ж. Лікарка запевнила, що тривожитися нічого, таке буває через прогестерон, гормон, який виділяється у значних кількостях протягом вагітності. Він пригнічує активність мускулатури матки, запобігаючи відторгненню плода, але також впливає на центр терморегуляції, ось тільки.

— Що ще? — знову Громер.

Кроудер зосередився. Це не Кіана. Не треба себе накручувати. Кіана набрала б сама. Щось із Натаном, і. дідько. хай там що з ним сталося, воно почекає.

— Створення міжнародного екологічного суду. Знаю, це складно. Знаю, із цим не впоралася GEO. Проте ми повинні знайти спосіб впливати на Росію й Китай. І найважливіше — необхідно почати будівництво заводів для вловлювання вуглекислого газу. Власне, починати потрібно було позавчора. Позбутися сотень мільярдів тонн CO₂ не буде ні просто, ні

дешево, та в нас немає вибору. Решта сценаріїв просто немислимі.

Коли нарада закінчилася й члени уряду рушили до виходу, Лорен попрямувала до Кроудера. Хотіла привітати його, втім її випередив Громер. Держсекретар зі світською невимушеністю взяв Кроудера під лікоть і відвів до вікна, тож Лінч тактовно відступила.

Про Громера позаочі жартували, що він покине Білий дім у катафалку. Зовні незграбний і негарний, він став держсекретарем у жовтні 2132-го, під кінець першої каденції Доріана Болдена, попри традицію оновлювати кабінет після переобрання на новий термін, пробув на чолі Державного департаменту протягом Болденового другого терміну і якимось дивом втримався на посаді після перемоги Донни Доусон на виборах 2138-го.

— Чудово поставили Неда на місце, — мовив Громер.

Бездоганний двобортний жакет приховував маслакуваті плечі, що випиналися вперед і вгору. Держсекретар був височенний, вищий на пів голови за геть не низенького Кроудера, проте відзначався вмінням під час розмови схилити голову так, щоб у співрозмовника не виникало враження, наче на нього дивляться згори. Кроудеру лестило, що Громер заговорив із ним, проте влазити в капітолійські закулісні розбірки він остерігався.

— Насправді я не мав такого наміру. Захопився, — він стримано всміхнувся. — Це мій недолік: коли йдеться про порятунок планети, іноді не можу вчасно зупинитися.

— Він невіглас, — махнув кістлявою рукою Громер. — Дубоголовий вояка. Досі не розумію, чому Донна його терпить. Менше з тим. Я тут не для того, щоби пліткувати про Ленагана. Хочу привітати вас із чудовим виступом і запевнити, що ви можете сподіватися на мою безумовну підтримку. — Громер

простягнув Кроудерові старомодну паперову візитівку. — Що-небудь знадобиться — телефонуйте, не вагаючись.

Кроудер розтулив рота подякувати, коли смартлет на зап'ястку знову задзижчав. Він зиркнув на екран. Аніта.

— Перепрошую...

Ґромер кивнув.

— Не затримуватиму вас.

Лінч почекала, доки держсекретар промине її, і лише тоді наблизилася до Кроудера. Той вставив навушник і жестом зупинив її. Показав на вухо, мовляв, це важливо.

— Слухаю.

— Це Аніта, пане.

— Я чую, Аніто.

— Вибачте, пане, пробачте, будь ласка, я не.

Кроудер відчув поколювання в грудях, яке зазвичай породжувало поєднання страху й почуття провини. Щоби заглушити його, він підвищив голос:

— На Бога, Аніто, ти усвідомлюєш, чим я займаюся? Розумієш, що бувають дні, коли мене не можна турбувати?

— Я б ніколи не наважилася, якби Натаніель не.

— Що Натаніель?

— Він телефонував вам.

— У нього є матір!

Зв'язок був поганий, і Кроудер, повернувшись до Лінч, кивнув у бік офісу голови адміністрації та самими губами прошепотів: планшет.

Лінч знизала плечима: що?

Кроудер безгучно проартикулював: принеси... мій... планшет.

Лорен розібрала й рушила до виходу.

— Не сердьтеся на мене, — Аніта несподівано розплакалася.
— Ваша дружина...

— Що з нею? — Кроудера кинуло в піт.

— Натаніель намагався добитися до вас, але не зміг. Пані Ронна в Нью-Йорку, вона не відповідає, тому він набрав мене й попросив про допом.

— Що з Кіаною?!

— Натаніель каже, вона впала й не рухається. Каже, в неї палає обличчя.

— Палає?

— Пашить жаром. Я вже їду, пане. Буду у вас за пів години.

Кроудер кулею вилетів із зали. Він пробіг коридором повз кімнату Рузвельта, за поворотом ледь не наскочив на Лорен, вихопив із її рук планшет і, жодного слова не зронивши, помчав до виходу із Західного крила.

Міжштатне шосе I-66 Десять хвилин по тому
Десять на півночі лиховісно гримів грім.

Несамовито сигналячи, Кроудер проскочив міст Рузвельта й погнав на захід I-66.

За пів кілометра йому довелося сповільнитися. Кроудер нервово стискав і розтискав долоні на кермі. Клята п'ятниця! Попри другу попудні на годиннику, сотні машин рухалися до виїзду зі столиці. Бортовий комп'ютер уперто пробував увімкнути автопілот, але Кроудер щоразу його вимикав. Легше від того не ставало: навіть у режимі ручного керування проштовхатися поміж машин не було змоги.

Він тричі телефонував дружині й один раз Натаніелеві, проте виклики залишилися без відповіді. Проминувши Північні висоти, Кроудер провів пальцем по екрані навігатора. До будинку в Фоллз-Черчі було рукою подати, та після Арлінгтона^[94] всі дороги, що вели на захід, світилися ядуcho-червоним.

Затори. Всюди трикляті затори!

Скориставшись з'їздом № 71, Кроудер вирулив на Вірджинія-стейт-роуд 120, якийсь час прямував на південь, а тоді знову повернув на захід, до бульвару Вілсона, який повз райони Броквуд і Домініон-Гіллз тягнувся до Фоллз-Черча. Машин тут було менше ніж на міжштатному, зате через кожні пів сотні метрів стояли світлофори.

Як на зло, щойно авто Кроудера наблизилося до першого перехрестя, зелений сигнал світлофора заблимав, сповіщаючи, що ось-ось спалахне червоний. Кроудер зціпив зуби й замість пригальмовувати втопив педаль газу в підлогу. «Авіатор» пронизало тихе гудіння електромоторів, автомобіль стрімко набрав швидкість, але проскочити не встиг...

Кросовер вилетів на перехрестя водночас із машинами, що рушили Джордж-Мейсон-драйв. Ліворуч прозвучало оглушливе виття клаксона. Матово-чорний пікап «Рівіан» мчав напереріз Кроудерові. Тайрон боковим зором уловив шалене блимання фар, смикнув кермо праворуч, помітив хетчбек, який насувався з іншого боку, і, заплющившись, іще дужче втиснув педаль газу.

Пронизливо вискнули чиїсь гальма. Лупнув гучний удар, потім іще один, і ще. Гаряче повітря розітнув скрегіт металу, задзвеніло побите скло, зазвучали перелякані вигуки. Кроудер напружився, чекаючи, що його авто закрутить і скине з дороги, і здивувався, коли збагнув, що «Авіатор» продовжує мчати вперед. Чоловік розплющив очі й ударив по гальмах.

Кросовер зупинився метрів за двісті від перехрестя. Кроудер вихилився з авто й озирнувся. Якимось дивом йому вдалося проскочити неушкодженим, зате на перехресті панував бедлам. Чорний «Рівіан» винесло на зустрічну смугу, де його протаранив фургон. Хетчбек устиг загальмувати, проте відразу три автомобілі ввігналися в нього ззаду. Вантажівка «Федексу», якої

Кроудер навіть не бачив, викотилася на тротуар і збила стовп зі світлофором на лівому боці бульвару. Хтось крикнув:

— Телефонуйте дев'ять-один-один!

Із людей, на щастя, ніхто не постраждав. Водії, переглядаючись, вибиралися на дорогу. Жінка, що керувала хетчбеком, щось сердито заволатала до Кроудера. Він сховав голову в салон. 9-1-1. Оце телепень! Із цього треба було почати. У голові промайнула думка, як реагуватимуть Доусон і Громер, коли дізнаються, що новоспечений голова Екологічної ради став винуватцем автомобільної аварії першого ж свого дня на посаді, та ще й ушився, не діждавшись поліції, проте Кроудер відігнав її геть і вдарив по акселераторові. Коли кросовер розігнався, він активував голосового помічника й наказав:

— «Лінкольне», будь ласка, телефонуй дев'ять-один-один.

— *Викликаю дев'ять-один-один.*

Операторка відізвалась умить:

— Дев'ять-один-один, Арлінгтон, що у вас за надзвичайна ситуація?

— Моє ім'я Тайрон Кроудер, я проживаю на Роллінг-трейс, 110, у Фоллз-Черчі, і моя вагітна дружина, схоже, знепритомніла.

— Пане Кроудер, ви зараз прямуєте бульваром Вілсона.

«Господи, я це й без вас знаю!»

— Так, — із притиском промовив він, — а моя вагітна дружина лежить непритомна у будинку на Роллінг-трейс, 110.

— Хто з нею?

— Мій восьмирічний племінник.

— Ваша дружина має якесь захворювання?

— Ні. — Кроудер повагався. — Останніми днями мала невисоку температуру, проте терапевтка запевнила, що хвилюватися не варто. Моя дружина на шостому місяці. Племінник каже, що в неї жар.

— Зараз складна ситуація на дорогах. Шукаю найближчий заклад, звідки зможу надіслати допомогу.

— Будь ласка, швидше.

На екрані сплигло повідомлення про вхідний виклик від Лорен Лінч. Кроудер скинув його. За чверть хвилини операторка озвалася:

— Клініка «Такахо». Бригада медиків уже виїжджає. Прибуття на місце за сім із половиною хвилин.

Кроудеру перехопило подих.

— Стривайте. Ви сказали «Такахо»?

— Так.

— Це ж клініка...

— Для пацієнтів із клодисом.

— Але.

— Щось не гаразд?

А що як вони заберуть Кіану до лікарні?

— У моєї дружини не клодис. І я проти, щоб її забирали до шпиталю, де лікують хворих на клодис.

— Ви не вакциновані?

— Вакциновані. Проте моя дружина на шостому місяці, ми не хотіли б ризикувати.

Фагвіріонна вакцина не забезпечувала імунітету від клодису, вона лише робила клостридію чутливою до конкретного антибіотика — «Цефтазону», а тому її важко було назвати стовідсотково дієвою.

— Зрозуміло. Шукаю інший заклад.

На перехресті з Іст-Брод-стріт Кроудер втрапив у тягучку. Він саме оскаженіло тиснув на клаксон, коли операторка заговорила знову:

— Арлінгтонський центр медицини. Це єдиний заклад по цей бік Потомаку^[95], де вашу дружину зможуть прийняти.

— Так, дякую.

— Там є перинатальне відділення, але.

Кроудер підібрався. Що знову?

— ...у них немає конвертопланів, а за поточного рівня завантаженості автомобіль екстреної служби добиратиметься до вас сорок хвилин.

Кроудер протиснувся через перехрестя. До дому трохи менше за кілометр. Серце важко брѳохалося в грудях.

— Гаразд. Скажіть, хай поквапляться.

Він вирулив на під'їзну доріжку перед будинком одночасно з Анітою.

Роллінг-трейс, 110, Фоллз-Черч

14:32

Кроудер і няня вскочили до передпокою.

— Де вона?

Кроудер зазирнув до кухні, проте Кіани там не побачив.

Перед сходами, що вели на другий поверх, застиг Натаніель. Обличчя бліде, очі круглі від переляку, губи вперто стулені.

— Я пересунув її на диван. Я хотів...

Кроудер рвонув до вітальні. Дружина лежала на дивані, блискуче чорне волосся розметалося подушкою.

— Вона при тямі? — Кроудер опустився на коліна.

Кіана застогнала. Голова перекотилася подушкою, важко, мов чавунне ядро. Повіки здригнулись і піднялися, відкривши притуманені білки.

— Дам'єр... — просипіла жінка. — Дам'єре...

О, ні. Кроудер похолов. Це ім'я Кіаниного батька, який помер шість років тому.

— Кіано, це я. Глянь на мене.

Дружина неначе дивилася крізь нього. На мить, коли світло, що падало з вікна, лягло на Кіанині очі, Кроудерові здалося, ніби в них щось з'явилося, але потім вони знову стали пустими. Він обхопив долонями Кіанине обличчя і пересилив боягузливе бажання відсмикнути руки назад, такою гарячою була її шкіра. Кіана немовби плавилася від вогню.

— Дам'єре...

У кратерах під її очима можна було сховати ще одну пару очей.

— Ні, це Тайрон.

— Дам'єре, допоможи.

Кроудер подумав, що завис, якщо вона ще раз так скаже.

— Я підклав їй подушку, — ламким від страху голосом мовив з-за спини Натан, — я приніс їй попити води, але вона.

— Ти все правильно зробив. — Няня пригорнула хлопця. — Ти молодець.

— Вона аж пашить уся. — Кроудер звів погляд на Аніту.

Задзижчав смартлет. Чоловік зиркнув на зап'ясток. Знову Лорен. Він хотів скинути виклик, але, гарячкуючи, промахнувся й натиснув «Прийняти». Гарнітура залишилась у машині, пристрій під'єднався до найближчого динаміка й голос Лорен залунав від каміна.

— Ти вискочив із лобі, мов ошпарений. Що сталося?

— Кіана. — Горло здушило.

— Що з нею?

— Дуже зле. Вона горить.

— Ти тепер член команди Доусон, можеш лікуватися у «Брентв'ю». — Розташовану на Капітолійському пагорбі клініку Brentview Comprehensive Care вважали однією з найсучасніших і, відповідно, найдорожчою у столиці. — Вези її до.

— Господи, Лорен, я до ночі не доберуся до Капітолійського пагорба! — Кіана сіпнулася, і Кроудер стихив голос. — 9-1-1

відрядили бригаду з Арлінгтона, але й вони їхатимуть сорок хвилин.

— Ох, блядство, — вилаялася Лінч. — Мені жаль...

Кроудер не мав часу вислуховувати співчуття й розірвав зв'язок. Майже відразу Лорен зателефонувала знову. Кроудер вибив. За секунду — новий виклик. Цього разу він відповів.

— Лорен, зараз не час. — голос аж кипів.

— Вислухай мене! Ти ж розмовляв із Громером.

— До чого тут Громер?!

— Він живе поруч. І в нього є вертоліт.

Неймовірний особняк Громера — в колоніальному стилі, з вертолітним майданчиком і розкішним садом на сорок акрів — стояв на Іст-Джефферсон-стріт на півночі Фоллз-Черча, за кілька кварталів від домівки Кроудера.

— Але він.

— Він дав тобі візитівку.

Кроудер підібгав губи. Подивився на дружину. Її шкіра й за нормальних умов була темнішою, ніж у нього, а зараз узагалі набула нереального смолянисто-вишневого відтінку.

— Не дякуй, — мовила Лорен Лінч і вимкнулася.

Кроудер глипнув на годинник. Минуло десять хвилин відтоді, як він набирав службу порятунку. До Іст-Джефферсон-стріт добиратися п'ять хвилин, звідти ще якийсь час летіти вертольотом. Але у будь-якому разі «Брентв'ю» краще за медичний центр в Арлінгтоні. Він дістав із кишені візитівку й нетерпляче махнув до Аніти.

— Дай свій планшет.

Няня простягнула кишеньковий пристрій із негнучким екраном. Кроудер утворив пару зі своїм смартлетом, увів у адресному рядку назву Громерового акаунту й активував «Відеовиклик». Держсекретар відповів за десять секунд.

— Так?

— Пане Громер, це Тайрон Кроудер. Ми розмовляли сьогодні після мого виступу, гадаю, ви пам'ятаєте.

— Звісно. Що у вас?

— Ви сказали, я можу звертатися, якщо потребуватиму допомоги.

— Швидко ж ви, — усмішка розсунула важкі зморшки довкола Громерових губ.

На Тайроновому обличчі не ворухнувся жоден м'яз.

— У моєї вагітної дружини тиждень трималася підвищена температура, а сьогодні їй погіршало. Вона непритомна. Я викликав медиків, але через затори вони прибудуть не раніше ніж за пів години. Я живу неподалік вашого будинку в Фоллз-Черчі й знаю, що у вас є вертолітний майданчик.

— Де ви? — нахилив брови Громер.

— Я? — Кроудер не зрозумів запитання. — За кілька кварталів на південь по...

— Думав, ви телефонуєте в мене з-під воріт. Вирушайте, я накажу готувати вертоліт.

— Дякую, ви.

Але Громер уже розірвав зв'язок. Кроудер підхопив Кіану на руки. Поперек прохромало болем, гарячий подих лоскотав шию.

Натаніель забіг наперед і відчинив задні дверця «Авіатора». Кривлячись від болю у спині, Кроудер поклав Кіану на сидіння позаду. На ній був мішкуватий халат синього кольору. Поли його задерлися, коли Кроудер висмикував руки, і на мить він затримав погляд на опуклому животі. А тоді помітив кров на руці, якою підтримував дружину.

Кроудер похолов. Він розчахнув халат, стягнув із дружини трусики. Із промежини йшла кров.

Аніта, що стояла за його спиною, тихо ахнула.

Проте по-справжньому лячно стало, коли, нахилившись до стегон, Кроудер побачив цятки. Тисячі крихітних гноячків

вкривали опуклий живіт, боки та внутрішню поверхню стегон Кіани. Кроудерове обличчя спотворилося до невпізнання. Він стиснув голову пальцями, так ніби намагався заштовхати її до якоїсь невидимої форми, а тоді різко обернувся.

— Відійди, — наказав Натанові. Малий позадкував. — Ти теж, — прогарчав до няні.

— Пане, я можу принести рушника.

— Не наближайтеся! — гаркнув Кроудер.

— Гаразд. — Аніта ковтнула слину.

— Вимий хлопця. І себе. Так ретельно, наче від цього залежать ваші життя. — Ох, як би він хотів, щоб це виявилось неправдою, щоб він помилявся, щоб це були не ті самі пухирці. — І залишайтеся вдома. Що б не трапилося, нікуди не виходьте, поки я не приїду.

Жінка кілька разів кивнула й повела Натана в дім.

Із півдня крізь хмари все ще проривалися сонячні промені, проте на півночі потемніле до асфальтового відтінку небо шматували фіолетові блискавки. Кроудер сів за кермо, якийсь час вагався, та зрештою вирішив зателефонувати Громерові.

Коли налагодився зв'язок, Кроудер кілька секунд не міг витиснути із себе жодного слова.

— Кроудере, це ви? — пролунало в навушникові.

— Так.

— Вертоліт готовий. Де ви?

— Дякую. я. — він не знав, що казати. — Я би волів іще дещо попросити. Будь ласка, ем, звеліть усім, хто є вдома, не наближатися до нас. І заберіть якнайдалі дружину й дітей.

Ельм мовчав. Кроудер зіщулювався, очікуючи, що держсекретар дасть задню й запропонує їм забиратися під три чорти. Проте Громер не озвався жодним словом, і він продовжив:

— Після того, як ми полетимо, проконтролюйте, щоби вимили антисептиком усе, до чого ми торкалися. Навіть

доріжки, якими ми йшли, їх також продезінфікуйте. — Кроудер затаився, прислухаючись. Із навушника не долиняло й звуку. — І, гадаю, буде правильно відпустити тих, хто прибиратиме за нами, додому. Пояснити, що впродовж наступних кількох днів їм не можна ні з ким контактувати. — Тиша. Кроудер почувався так, ніби в нього зупинилося серце. Якщо Громер відмовить, його дружині кінець. — Ельме? Ви тут?

— Вважаєте, все аж так серйозно?

Кроудер насилу примусив себе підтвердити:

— Так.

— Клодис?

— Ні, це точно не кло...

Громер недослухав:

— Ворота відчинено. За в'їздом повертайте ліворуч. Машину кидайте під вертолітним майданчиком. Ми продезінфікуємо її, а потім мій садівник віджене її до вашого будинку.

— Дякую. — Серцебиття відновилося, до обличчя прилинула хвиля теплої крові. Кроудерові здалося, що він зараз розплачеться. — Дякую, дякую, дякую!

— Якось віддячите, — скрипнув Громер і відімкнувся.

РОННА

Конференцзала готелю «Уолдорф-
Асторія», Нью-Йорк
13 жовтня 2141-го

Увесь вечір Ронна почувалася не у своїй тарілці. По-перше, через місце: кремового кольору стіни з позолотою, вкрита ліпниною стеля, гігантські кришталеві люстри, що нагадували підвішених під стелею медуз. Два тижні тому в них була нагода винайняти значно менш пафосну залу в готелі «Лотте» на Медісон-авеню, проте Зоя навідріз відмовилася й наказала чекати, поки не звільниться дата в немислимо помпезній «Уолдорф-Асторії». Ронна дивилася поперед себе й не могла позбутися химерного відчуття, ніби вони з Кентоном презентують щойно випущений попсовий сингл, а не наукові дослідження.

По-друге, в залі зібралися не тільки журналісти. Протягом шести днів Зоя провела потужну рекламну кампанію — і на пресконференцію з'явилося чимало вчених: біохіміки, нейро- та молекулярні біологи, мало не половина з яких знала як її, Ронну, так і її чоловіка. Скептицизм, хоч і не висловлений прямо, тиснув звідусіль. Куди б Ронна не дивилася, скрізь натикалася на несхвальні погляди. Вона вдавала, наче не помічає їх, говорила спокійним, упевненим голосом, але не могла не думати про те, скільком із присутніх відомо про чергову авантюру Арріго Галеано.

Ну, і по-третє, — цього, звісно, ніхто не міг передбачити, та все ж — чотири дні тому керівники CDC^[96] і NIH^[97] улаштували брифінг, на якому доктор Аріальдо Бенцоні, голова

підпорядкованого NIH Національного інституту алергії та інфекційних хвороб, заявив про втрату антибіотика «Терколозин». Він так і сказав: «У нас більше нічого не лишилося в резерві». «Терколозин» належав до антибактеріальних препаратів широкого спектра дії, які тримали у клініках на випадок, коли інші ліки не допомагають. У вересні того року в лікарнях Північної Америки діагностували відразу пів десятка бактеріальних інфекцій, проти яких «Терколозин» виявився безсилим. Це означало кінець ери антибіотиків, хоча заявити про це прямо Бенцоні не наважився. Відтепер не лише трансплантація, а й будь-яке хірургічне втручання — операція на відкритому серці, заміна суглобів чи пологи з кесаревим розтином — ставало ризикованим. Зоя не захотіла слухати про скасування пресконференції, а тому навіть ті журналісти, які нічого не знали про вихватки Арріго Галеано, зиркали на Ронну із сумішню подиву й осуду: світ застиг на порозі найбільшої катастрофи в історії медицини, а Ронна сидить перед ними та з нещирим захопленням розповідає, що буде... що?... створювати копії лабораторних щурів у орбітальній асемблерній камері?

І ще: Ронна почувалася втомленою. Якби знала, яка примхлива насправді Зоя, то зважила би двічі, перш ніж погоджуватися на фінансування. Зої було недостатньо влаштувати пишну пресконференцію, блогерка воліла дати всім зрозуміти, що це не іграшки, що все по-справжньому, і вимагала в Ронни оголосити хоч якісь результати. Ронна відповіла, як є: це неможливо. Наука — нешвидкий етапний процес, похапцем у ньому нічого не досягнути. Зоя стояла на своєму й зрештою дотиснула її. Порадившись із Кентоном, Ронна розробила план експерименту: виділити з живої аплизії нейронний ланцюг, за допомогою дизасемблерів розчленувати його в сьак-так зібраному молекулярному сканері, а потім,

переславши отриману інформацію на орбіту Юнії Ромо, виростити копію ланцюга в асемблерній камері. Ронна припускала, що на налагодження піде шість-сім тижнів, а тому здивувалася, коли все вдалося з першої спроби. Кентон тільки трохи перепрограмував асемблери — і вони за лічені хвилини відтворили нервовий ланцюг. Юнія поставила кілька дослідів, щоб з'ясувати, як той реагує на подразнення, і підтвердила, що нейрони проводять імпульси.

Ось про це Ронна й розповідала, приховуючи сум'яття за періодичним сухуватим покашлюванням. Праворуч неї на спеціальному високому стільці сидів Кентон. Ліворуч стояв екран, із якого на залу позирала Юнія Ромо — вона брала участь у пресконференції зі станції Deer Space Habitat.

Ронна впоралася швидше, ніж планувала. На кілька секунд після того, як договорила, запала тиша, і вона подумала, що ніхто не поставить жодного запитання, всі підведуться та й підуть собі, проте зрештою з глибини зали долинув жіночий голос:

— Яка кінцева мета ваших досліджень?

— Розроблення методики копіювання біологічних систем, нервові структури яких здатні підтримувати складну психічну активність.

Відповідь прозвучала, наче завчена фраза з підручника хороших манер, і журналістку не вдовольнила.

— Якщо ви візьметесь за щурів і досягнете успіху, то зупинитеся? Уявіть, ви створили цілком життєздатного щура, який поводить себе геть як той, із якого його скопіювали. Запитання дуже просте: що далі?

Ронна не знайшлася з відповіддю й уже бовкнула б якусь формальність, коли смартлет, вібруючи, стиснув її зап'ясток. Погляд опустився на крихітний екран. Телефонував Натан.

Секунду Ронна боролася з бажанням уставити у вухо навушник і прийняти дзвінок. Журналістка, що чекала на відповідь, нерішуче застигла. Ронна мовчала. Зрештою репортер із другого ряду вирішив, що відповіді не буде, й озвався:

— Гейл Коннер, MIT Technology Review, якщо ваша ласка.

Смартлет припинив вібрувати. Ронна ковзнула по залі поглядом.

— Слухаю вас, Гейле.

— Я давно стежу за вашими дослідженнями, докторко Галеано-Кроудер, і мені здається, те, що ви продемонстрували, — репортер показав пальцем на слайд із фотографією завислого в мутнуватому живильному розчині грубого нейрона, — не надто відрізняється від того, чим ви займалися раніше. Маю на увазі вирощування людських сердець.

Не розуміючи, до чого той хилить, Ронна кивнула. Коннер додав:

— Це вочевидь суперечить цілям вашого нового проєкту.

Ронна наблизилася обличчя до мікрофона:

— Поясніть, будь ласка.

— Ви вирощували серця на основі зразків ДНК, і вони були сумісні з оригіналами, але все ж трохи відрізнялися, бо... ну, бо який сенс вирощувати серце з патологією? Щойно ви представили зібраний в асемблерній камері нейронний ланцюг. Гарзд. — Коннер знизав плечима. — А як щодо точної копії організму? Щосекунди в кожній клітині аплизії відбуваються мільйони хімічних реакцій, і це. — репортер завагався, добираючи слово.

Кентон Дрейган крізь зуби процідив:

— Типу дохріна.

Мікрофон був увімкнений, і слова враз розлетілися залом. Ронну пересмикнуло. Том Лефтівч, старигань у першому ряді з

помережаною підшкірними венами лисиною, що працював на New Scientist і Quanta Magazine, закотив очі. Ронна помітила це й почервоніла.

Смартлет удруге завібрував. Знову Натан.

— Так, це багато, — підтакнув Коннер. — Усі ці реакції треба зупинити, відтворити їхні умови, потім запустити у скопійованому організмі. Раніше ви просто вирощували потрібні клітини й «ліпили» з них орган належної форми. Саме в такий спосіб ви виростили нейронний ланцюг, який перед нами. Але йдеться ж про інше: ви прагнете скопіювати організм, а це означає — відтворити мільйони хімічних реакцій у кожній клітині. Розкажіть, будь ласка, як ви це реалізовуватимете.

Смартлет розмірено перетискав зап'ясток. Ронна морщила чоло. Гейлові слова ледве пробивалися крізь стривожений гул у її голові.

— Ми. — почала вона і, не підводячи голови, затихла.

І тоді втрутився Кентон. Він подався вперед і, постукавши по мікрофоні, видав:

— Е, привіт! Моє ім'я Кентон Дрейган, і я, е, програміст. Тобто це я програмую асемблери. Ваше запитання стосується сфери моєї діяльності, а тому з вашого дозволу я їй відповідатиму. — Він вирівняв спину, намагаючись видаватися вищим. — Питаєте, як ми копіюватимемо. Я працюю над удосконаленням технології, яку називаю *rapid liquid printing*^[98]. Основна ідея — максимально спростити алгоритм, який керує роботою молекулярних асемблерів, без, так би мовити, погіршення якості початкового організму. Я багато про це міркував і зрозумів, що насправді важливими є три речі. — Карлик узявся загинати пальці: — Перше — нейрони, друге — ДНК у ядрах клітин, а третє — це, умовно кажучи,

налаштування, які визначають, як саме ДНК підлягає експресії в тій чи тій клітині. Я відштовхуюся від припущення, що байдуже, чи кількість і розташування мітохондрій у клітині N у зябрах аплизії відповідають кількості й розташуванню мітохондрій у тій самій клітині організму-оригіналу. Синапси^[99], їхня сила, нейромедіатор^[100] й генетичне підґрунтя під усім цим — ось що важливо. Коли ми друкуємо на 3D-принтері яку-небудь деталь, програма описує спрощену модель. Їй не треба знати розміщення кожного атома. Можливо, це не надто вдалий приклад, але...

— Тобто технічно це буде не той самий організм? — уточнив Коннер.

— Він не був би тим самим, навіть якби алгоритм зумовлював ідеальне копіювання, а це неможливо: обчислювальних ресурсів на цілій планеті не вистачить для вирощування крихітного щура. Моя мета повернути щось подібне до того, що сто вісімдесят років тому повернули розробники музичного формату mp3: знайти межу, до якої можна стиснути інформацію, щоби створену на основі цієї інформації копію не вдавалося відрізнити від оригіналу. Чи якість стиснутого файлу є гіршою? Безперечно. Проте на Землі немає пари вух, здатної вловити різницю між стиснутим mp3-файлом і нестиснутим оригіналом. І це саме те, чого ми прагнемо досягти: так, це буде інший організм, але що б ви з ним не робили, Гейле, ви не виявите відмінностей між оригіналом і копією.

Коннер залишався скептичним.

— Живий організм — це не музичний файл. Ви впевнені, що це в принципі реально?

— Я не знаю, — зізнався Кентон, — але ми з'ясуємо. Саме тому ми почали з аплизії. Це простий слимак. — Він скося

зиркнув на Ронну. — Хоча мій бос сварить мене, що так казати неправильно. Це моллюск, чия нервова система складається всього з двадцяти тисяч клітин. Спершу ми розвинемо в нього реакцію на зовнішній подразник. Потім заморозимо його, розберемо у сканері й виростимо найточнішу копію, на яку спроможні асемблери. А тоді перевіримо, чи реакція збереглася. І якщо вона збережеться — а я вірю, що так і буде, — я спрощуватиму алгоритм, і ми вирощуватимемо копію за копією, поки реакція не зникне. Остання версія перед щезненням відповіді на подразник і виявиться найбільш можливим ступенем стиснення. І вже із цим алгоритмом ми візьмемося за складніші організми.

До цього моменту залу наповнював стриманий гомін. Кентон кидав слова в це гудіння, не переймаючись, чи хтось його слухає. Але з кожною фразою шум стишувався, і коли карлик закінчив, під стелею повисла тиша. Навіть Ронна витріщилася на нього: Кентон за хвилину зробив те, що не вдалося їй за пів години, — він примусив їх повірити.

— Про наскільки складну реакцію йдеться? — запитав Том Лефтівч.

Кентон глипнув на Ронну, і вона завела монотонним голосом:

— В аплизії є сифон. Це трубка, що використовується відразу для кількох цілей: руху, харчування, дихання, розмноження. Ми передусім подразнимо сифон, торкнувшись до нього паличкою, внаслідок чого отримаємо слабе втягування зябер. Після цього тут же завдамо удару струмом по хвості аплизії — й отримаємо сильне втягування зябер. Після кількох повторів — спершу слабкий, а за ним сильний подразник — відбудеться асоціація їхньої дії. Тепер простий дотик паличкою спричинятиме сильне втягування зябер, таке саме, як під час удару струмом. Якщо у

скопійованого молюска ця асоціація збережеться, і ми без удару струмом...

Блискуча науковиця, Ронна, одначе, не вміла втримувати увагу аудиторії. Ніби робила все правильно, проте кожне наступне слово навіювало дедалі більшу нудьгу, і Кентон збагнув, що незримий зв'язок, який хвилину тому виник між ними й людьми в залі, тоншає та вищезає. Він пробіг очима ряди облич у залі й бачив, як погляди розфокусовуються, очі опускаються, а гул, який був затих, набирає сили. І щойно Ронна зупинилася для вдиху, він устряв із запитанням:

— До речі, ви в курсі, що морські зайці — гермафродити? — Відчуваючи, як Роннин погляд пропалоє вухо, він почекав, доки зала притихне. — В їхніх тілах містяться й чоловічі, й жіночі статеві клітини. Я ось, наприклад, не знав. — Ще одна пауза. — А розповісти, як вони розмножуються? Стають рядком і дрючать одне одного. Особини, які опинилися всередині ланцюжка, одночасно виконують і жіночі, і чоловічі функції.

Докторка Галеано-Кроудер кавкнула. Кілька старших науковців захитали головами. Хтось виявив своє ставлення до того, що щойно сталося, підвівшись і рушивши до виходу. Проте журналісти заусміхалися.

— Кентоне! — зашипіла Ронна.

— Що? — коротун войовниче скинув клаповуху голову.

— Ми в прямому ефірі, — прошепотіла вона.

Він нахилився до Ронни.

— Думаєш, якщо шепотітимеш, це не піде в ефір?

Мікрофони, як і раніше, працювали.

— Кентоне. — Ронна сипіла так, ніби хтось здушив її горлянку.

— Хочеш сказати, це не так? — Кентон розвів руками. — Проте це факт! Науковий факт. Люди мають знати, з якими збоченцями ми працюємо.

Кілька чоловіків засміялися. Ронна повернула обличчя до монітора на столі.

— Юніє...

— Так, босе, підтверджую: стають рядочком і шпокаються. — Асистентка вибачливо всміхнулася. — Кляті збоченці.

Підсміювалася вже чи не половина присутніх. Ронна сиділа з виглядом, наче ось-ось вдавиться власною слиною.

— Юніє, я не про це питала.

— Пробачте, босе, я гадала, ви хочете почути підтвердження.

І тут утретє завібрував смартлет. Цього разу телефонувала Аніта. Ронна нахилилася до залишеного під столом наплічника, витягла смартлет і швидко надрукувала повідомлення:

< Що трапилося? Мені телефонував Натан.

У вас усе гаразд?

Відповіді не було.

Тим часом із зали посипалися запитання. Говорив переважно Кентон, за потреби просячи Юнію продемонструвати щось на орбіті. Лефтівч поцікавився замороженням: як і навіщо? Коротун віджартувався, що це не пов'язано з псевдонауковим рухом кріоконсерваторів, а тоді пояснив, що перед скануванням вони сповільнюватимуть метаболізм у початковому організмі, в ідеалі зупинятимуть реакції в усіх клітинах, не вбивши об'єкт копіювання. Вони з Ронною сподіваються досягти цього, наповнюючи молюска білками-антифризами й повільно охолоджуючи його. Лефтівч уточнив, чи означає це, що після завершення роботи асемблерів скопійований організм доведеться розморожувати й реанімувати? Кентон покивав: так,

і то якнайшвидше. Тоді із зали прилетіло наступне запитання: чи можливо, що асемблери зберуть ідеальну копію, проте організм виявиться мертвим і його не вдасться реанімувати? Кентон погодився: таке можливо, проте вони не дізнаються, поки не спробують. Далі розмова перескочила на щурів. Вони теплокровні, тобто більш вразливі до холоду, а звідси запитання: чи встигнуть Кентонові дизасемблери просканувати щура до того, як спричинена замороженням шкода стане незворотною? І де межа? Наскільки складні істоти в принципі можна скопіювати? Кентон узявся розкривати сутність принципу функціонування молекулярних сканерів.

Ронна в цей час немовби відгородилася від зали порт'єрою. Голоси долинали до неї притишено, наче звіддалік. Раз чи двічі на задвірках свідомості проскакувало, що вона взагалі не розуміє, про що говорить Кентон: коротун мав відповіді на запитання, над якими Ронна навіть не замислювалася. Зрештою той факт, що їм із першої спроби вдалося відтворити нейронний ланцюг, — винятково його заслуга. І попри те, що Кентон постійно згадував про «них із Ронною», виникало враження, що проєкт уже більше його, ніж її.

Утім, ці думки були якимись невикінченими. Ронна дивилася поперед себе, проте зосереджувала увагу цілковито на планшеті.

Аніта не відписувала.

Хвилин за десять, скориставшись тим, що Юнія показувала спроектовані для невагомості акваріуми, Кентон підсунув Ронні свій планшет. На екрані висіло повідомлення від Зої: «Продовжуйте її стібати. Це вогонь!» — і купа смайликів. Зважаючи на затримку сигналу, коментар, вочевидь, стосувався Кентонової розповіді про сексуальне життя молюсків.

Ронна сердито відмахнулася. За мить по тому їй відписала Аніта:

> У пані Кіани жар і кровотеча. Ваш брат

повіз її до лікарні. Я вдома з Натаном.

Ронна здригнулася.

< Яка лікарня? Я прилечу.

Няня написала, що «Брентв'ю», після чого Ронна схопила наплічник і, нахилившись, прошепотіла Кентонові у вухо:

— Завершуй без мене.

— Що? — Усмішка зникла з його лиця. — Ти куди?

Він хотів щось додати, та Ронна вже крокувала геть. Обліплена спантеличеними поглядами, вона пройшла центральним проходом і залишила залу.

Клініка Brentview Comprehensive Care
Капітолійський пагорб, Вашингтон, округ Колумбія
Три з половиною години по тому

Ронна дивом устигла на рейс до столиці з аеропорту Ньюарк-Ліберті о пів на четверту, і за півтори години вже прямувала до виходу із зали прильотів аеропорту Даллеса. У польоті вона переписувалася з Анітою. Няня попередила про затори, тож замість брати таксі Ронна скористалася метро. За сорок хвилин вона дісталася станції «Капітолій Південна», звідки підтюпцем, що кілька кроків проклинаючи підбори, побігла до клініки.

Хмари периною затуляли небо над Капітолійським пагорбом. Коли Ронна добігала до багатоповерхової будівлі із синього скла й бетону, перші краплі впали на бруковану доріжку.

Медпрацівниця на рецепції скерувала її до ліфта, яким Ронна піднялася до імунологічного відділення. Ступивши з ліфта, Ронна потрапила до напівтемного коридору. Хекаючи, потягнулася по планшет, аби написати братові, коли помітила краплини світла вдалині, а поміж них два чіткі, немов із темного картону вирізані, силуети. В одному з них упізнала Кроудера.

Другим був лікар. Невисокий, із зализиною, зі шкірою кольору кави з молоком і «рятувальним колом» із жиру на поясі. Він щось пояснював її братові.

Навшпиньки, намагаючись не цокати підборами, Ронна рушила до них.

Чоловіки були поглинуті розмовою та не зауважили її присутності. Ронна зупинилася на півдорозі, так ніби боялася, що її втручання вплине на те, що скаже лікар. Сторонніх звуків не було, і до неї полинули уривки фраз.

— ...описані симптоми є виявом гіперімунного стану. З якоїсь причини імунітет збунтувався, — лікар підібгав губи; можливо, пауза й не була навмисною, та вигляд мала не надто щирий, — й умертвив плід.

Ронну пересмикнуло від того, як він говорив про дитину. Плід. Плід, чорт забирай! Тайрон і Кіана чекали на доньку, дівчинку, тож яким імбецилом треба бути, щоб називати її плодом? І лише потім мозок сприйняв слово «умертвив». Дитина мертва? Ронна мимоволі приклала руки до грудей.

— Тромбоцитопенія^[101], — правив далі лікар, — типове ускладнення через порушення імунологічної толерантності матері. Материнські антитіла навіщось узялися нищити тромбоцити зародка. Ми поки не знаємо чому, та обов'язково з'ясуємо.

— Зате я знаю, — Кроудер промовляв так, наче його зв'язки викрутили, витиснувши з них усю вологу.

— Пане Кроудер.

Наступні слова приголомшили Ронну. Значно пізніше, згадуючи цей епізод, вона відчуватиме щось подібне до захвату — її брат, дізнавшись, що серце його ненародженої дитини перестало битися, все ж знайшов у собі сили думати про інших, — але зараз озвучена ним фраза викликала лише німий подив і нерозуміння.

— Ви повинні негайно закрити лікарню.

— Пане Кроудер, я розумію, що ви.

— Ні, ви не розумієте. Ця річ заразна!

Тайрон мав радше наляканий, аніж роздратований вигляд.

— Пане Кроудер, — лікар промовляв спокійно, проте без співчуття, — ви перебуваєте в найкращій лікарні цієї частини Америки. Ми зробили всі можливі аналізи, і я запевняю: немає підстав вважати, що стан вашої дружини спричинений бактеріальною, вірусною чи грибовою інфекцією. Ми не знайшли нічого. Ніякого збудника.

— Отже, погано шукали.

— Стан вашої дружини зумовлений гіпертрофованою реакцією її імунітету, зокрема антитіл, на батьківські антигени у плоді. Ми видалили плід, капаємо їй імуносупресори, і на цей момент Кіані нічого не загрожує. Мені жаль, але в неї немає та не було ніяких інфекцій.

— Ви пожалкуєте. — Кроудер уперто хитав головою. — Ось побачите.

— Домовимося так. — Лікар зітхнув. — Упродовж трьох днів я триматиму вашу дружину в ізольованій палаті й накажу медперсоналу, заходячи до неї, надівати маски й рукавички. Згода?

Кроудер відвернувся. Лікар нарешті вгледів Ронну, зміряв її поглядом, а тоді, не дочекавшись відповіді, розвернувся й почвалав геть.

Ронна заспішила до брата. Кроудер опустився на диван у чекальні збоку від галереї. Ронна сіла поруч і провела рукою по його спині. Брат не зреагував. Навіть не подивився в її бік. В очах застигли зневіра та спустошення.

— Мені прикро, — промовила вона. — Я вилетіла, щойно дізналася.

Кроудер не озвався.

Крізь жалюзі на вікні праворуч просочувалися синюваті сутінки. Десь далеко в сіруватому мороці мерехтіли прямолінійні світлові артерії, що впиралися в парк Лінкольна. Ронна хотіла, але так і не наважилася обійняти брата. Порожниста тиша знерухомлювала її.

— Як я можу допомогти? — зрештою запитала вона.

Кроудер застиглим від горя поглядом тупився в підлогу.

— Розкажи, що сталося. — Ронна стиснула братову долоню й полегшено відчула легкий потиск у відповідь. — Викидень?

Останнє слово пробилось крізь стіну мовчання, яку він звів довкола себе.

— Кіана на шостому місяці... була на шостому місяці. Надто пізно для викидня. Була підозра на еклампсію^[102], хоча симптоми не збігалися, а потім УЗД показало відсутність серцебиття, і. — Очі нагадували западини, з яких ось-ось поповзуть хробаки. — Лікарі достроково розродили її. Вони сказали, дитина була мертвою вже декілька годин.

Сльози боязко проклали шлях його щоками. Кроудер злостиво змахнув їх, ніби то були краплі сірчаної кислоти, що пропалювали шкіру.

— Ронно. — Він схлипнув. — Ронно, чому?

Цього разу вона не знайшлася, що сказати. Трохи згодом запитала:

— Як Кіана?

— Жар збили. — Його обличчя немовби вкривали тріщини. — Проте антибіотики давати відмовилися. Ніхто насправді не знає, що з нею.

— Я чула, лікар згадував про надмірну імунну реакцію.

Кроудер випрямився й витріщився на неї майже люто.

— На шостому місяці?!

Він мав слушність. Дивувала не реакція Кіаниного організму, а такий пізній її вияв. Якби Кіана й дитина були імуннонесумісними, викидень стався б раніше. А найімовірніше, Кіана взагалі не завагітніла б.

— Шість місяців імунної реакції не було, а тут раптом на двадцять шостому тижні вона з'явилася? Її ж щось спричинило, розумієш? — Він згорбився, сльози потекли безперервним потоком. — Вона вже рухалася... Я відчував долонями, як вона ворухиться в животі.

Ронна спробувала втримати його руку, проте не змогла.

— Це я її вбив, — просипів Кроудер.

— Не треба так.

— Я привіз цю заразу з Африки.

— Годі, Тайроне.

— Це воно. Те, на що я захворів в Уганді. Те, що прикінчило мешканців Катве. Воно вбило мою доньку.

Ронна не зводила з нього погляду.

— У тебе був тепловий удар.

— Ні.

— Тайроне, це може бути що завгодно. Лікарі з'ясують. До того тобі не варто.

— Не сперечайся! Я пройшов через те саме, лише всередині мене не було життя, яке могло обірватися. — Він повернувся до

сестри, схопив її за зап'ястки та здушив до болю. — Я хочу, щоб ти дізналася, що це.

Ронна з подивом вирячилася на брата.

— Пообіцяй. — Він здушив іще сильніше.

— Що пообіцяти?

— Ти достатньо кваліфікована. Пообіцяй, що дізнаєшся, що вбило мою доньку!

У холодному монохромному світлі коридорних ліхтарів його вологі від сліз очі здавалися прозорими. Ронні здалося, наче вона бачить крізь них.

— Тайроне, я не знаю, чи.

— Обіцяй!

Сподіваючись, що це трохи його заспокоїть, Ронна погодилася:

— Гаразд, я обіцяю.

Кроудер відпустив її та продовжував щось мурмотати, немовби розвіюючи гнітючу тишу чекання. Втім, марно — звук його голосу провалювався в нутрощі бетонної будівлі.

Треба було їхати додому, та Ронна мовчки сиділа біля брата.

Довгасті лампи попід стелею заливали приміщення непевним блідо-блакитним сяйвом. Одначе далі, за межами світла, стелилася непроникна пільма.

14-24 жовтня 2141-го

Насправді її згода нічого не означала. Ронна говорила, адже було важливо просто говорити. Вона пообіцяла взятися за пошуки інфекції лише для того, щоб заспокоїти Кроудера. У той момент здавалося, що спливе кілька днів, шок мине, у Кіани виявлять якусь вроджену мутацію чи алергічну реакцію, що могла спровокувати імунну бурю, і вся ця історія з начебто інфікуванням забудеться. Ось тільки Ронна помилилася. Одна

необережна фраза штовхнула її назустріч найбільшій халепі всього життя.

16 жовтня схожі симптоми — діарея, гнійна висипка на тулубі й гарячка — з'явилися у трьох пацієнток й одного лікаря імунологічного відділення клініки «Брентв'ю». Головна лікарка наказала закрити відділення на карантин — до з'ясування обставин, але більше ніяких заходів не вжила.

17 жовтня до трьох лікарень у центрі Вашингтона звернулися тринадцятеро вагітних жінок (як виявилось згодом, родички, знайомі або співмешканки медичного персоналу Brentview Comprehensive Care). Протягом доби в дев'яťох із них сталися викидні, у решти чотирьох — на пізніших термінах вагітності — констатували внутрішньоутробну смерть плоду. В усіх випадках переривання утробного розвитку спричинили зриви імунної системи. Їхня етіологія (безпосередня причина) лишилася неясною, а тому й на сполох ніхто не бив.

19 жовтня спалах невідомого захворювання трапився в перинатальному відділенні шпиталю Джорджтаунського університету у Вашингтоні. Захворіли відразу тридцять чотири вагітні. Усі до єдиної втратили дітей, яких виношували. Одна з жінок наступного ранку померла від бактеріємії^[103] та септичного шоку. Найбільш імовірним джерелом зараження була молода невагітна пацієнтка, яку напередодні перевели з «Брентв'ю».

20 жовтня загальнонаціональні ЗМІ сповістили про поширення нової невідомої хвороби, що вражає вагітних жінок. Наступного дня кількість пацієнток у столиці сягнула ста тридцяти; більшість пов'язана з хворими з клініки «Брентв'ю» та шпиталю Джорджтаунського університету. Шестеро жінок, що мали середньої тяжкості супутні захворювання, померли —

згоріли за лічені години. Ще десятеро перебували у критичному стані.

У Вашингтоні ввели суворі обмежувальні заходи, та було вже пізно.

22 жовтня понад сотня жінок на різних термінах вагітності прокинулися з аналогічними симптомами у Філадельфії, Пітсбурзі й Бостоні. 23 жовтня хвороба дісталася Нью-Йорка, а ще за день перші випадки виявили у Франції, Аргентині та Канаді (чітко простежувалися контакти зі щойно прибулими зі США). Шпиталізували також чоловіків і невагітних жінок, але в них гостра стадія минала без ускладнень протягом двох-трьох днів після появи симптомів. Водночас дедалі більше вагітних жінок помирали до того, як лікарі встигали достроково їх розродити. Причиною був септичний шок — смертельна внутрішня буря, що починалася з падіння тиску, а закінчувалася зсіданням крові й відмовою внутрішніх органів.

Менш ніж за тиждень стала очевидною загроза нової пандемії з епіцентром у клініці «Брентв'ю». ЗМІ вважали нульовою пацієнткою Кіану

Кроудер, і лише декілька лікарів у «Брентв'ю» розуміли, що нульовим насправді був її чоловік Тайрон.

Однак найгірше полягало в тому, що попри всі намагання, за два тижні після спалаху збудника так і не визначили. Світом стрімко розповсюджувалася нова смертельна хвороба, і ніхто навіть не уявляв, що її спричиняє.

ФЕЛІКС x НЕРА

Харків, Україна
14 жовтня 2141-го

На початку XXII століття клімат східної України вже був вологим субтропічним і чотири чітко розмежовані пори року змінили два змазані сезони: сухий і дощовий. Улітку нагріте над Причорномор'ям повітря підіймалося, звільняючи місце для насичених вологою повітряних мас із Чорного й Середземного морів, а взимку навпаки: сухе прохолодне повітря залягало біля землі, витісняючи вологу назад до моря.

Вересень того року видався спекотним. Літній мусон затримався, і тиждень після того, як Нера і Фелікс прибули до Харкова, з неба лило, мов із відра. Злива не вщухала ні вдень, ані вночі. Шість днів очолюваний Феліксом загін безвилазно сидів у готелі «Мирний» на Левадійському проспекті, неподалік розграбованої будівлі ювелірного заводу.

Дощ почав стихати в п'ятницю по обіді й уночі нарешті припинився. На ранок суботи від хмар, що нависали над поруйнованим містом, не лишилося й сліду. Нера того дня прокинулася пізно, проте, збагнувши, що не чує лопотіння дощу, швидко зібралась і спустилася на сніданок. Фелікс уже сидів під вікном і сонним поглядом щось вишукував на дорозі. Нера прилаштувалася навпроти.

— Коли вирушаємо?

На стіні за її спиною працював телевізор. Фелікс зиркнув на екран, стенив плечима.

— Ти кудись квапишся?

До столика підступив офіціант.

— Підвезли овочі та фарш. Є ще свіжі яйця. Все в меню, — він показав на вбудовані у столик панелі.

Штаб-сержант прогорнув перелік страв.

— Бекон органічний? — він тицьнув пальцем у рядок «Яєчня із сосисками й беконом».

— Так, пане.

— Тоді яєчня.

— А вашій доньці?

Куторай глянув на офіціанта, ніби той перднув.

— Їй тридцять сім.

— Ага, — гмикнув той. — А я тоді Роско Вентура.

Судячи із трохи скошеного ока та вигнутих брів, офіціант доводився родичем такому самому бровастому й косоокому узбекові, власнику готелю. Мабуть, через це й повадився розкутіше, ніж дозволяли собі інші офіціанти. Фелікс уп'явся в нього поглядом, ніби примірявся, куди краще зацідити: в щелепу чи у вухо. Та Нера штурхнула його ногою під столом: угамуйся.

— Я нещодавно з Марса, тому так — мені справді тридцять сім. — Вона прогорнула меню й торкнулася останнього рядка у списку. — Мені, будь ласка, вівсянку.

— Масло? Цукор?

— Без цукру. Проте, якщо можна, покришіть у кашу яблуко та банан.

— Буде зроблено.

Офіціант манірно вклонився й пішов.

— Сраний пендехо, — процідив услід йому Фелікс.

— Хто такий Роско Вентура? — поцікавилася Нера.

— Іще один пендехо. Цього року отримав цей, музичний «Оскар».

— «Греммі»?

— Ага. Ти не чула?

— Ні.

— Небагато втратила. — Фелікс вищирився. — Папуга драний.

На моніторі за Нериною спиною крутили сюжет про фагвіріонну вакцину. Фелікс тицьнув у екран пальцем.

— Це та сама хрінь, що й у наших ампулах?

Нера озирнулася. Ведучий розповідав, як бактеріофаг, що став основою фаг-віріонної вакцини, проникає в клостридію та вивільняє всередині неї спеціальний білковий комплекс, призначений для знищення генів, відповідальних за резистентність до антибіотика «Цефтазону».

— Так.

— Вона реально помагає?

Нера похитала головою: і так, і ні.

— Робить клостридію чутливою до конкретного антибіотика, тож у разі виникнення важкої форми хвороби дає шанс подолати й запалення легень, і коліт.

Повернувся офіціант, поставив на стіл тарілки з їжею. Фелікс покрав на шматки окату яєчню й узявся їсти.

— А на Марсі, — його масивна щелепа рухалася, мов ківш, — що саме ти лікувала?

— На Марсі як такої спеціалізації немає. Хіба за винятком кардіо-та нейрохірургів. — Каша була гарячою, і Нера ліниво перемішувала її ложкою. — Якщо ти лікарка й тебе відібрали для польоту, мусиш уміти все.

— А з чим найбільше було проблем?

— Алергії. Автоімунні захворювання на кшталт діабету першого типу, ревматоїдного артрити чи склеродермії.

— Склеро...

— Склеродермії.

— Це щось серйозне?

— Це коли імунітет нищить власну сполучну тканину.

— І через що воно виникає?

— Якщо грубо, то все через те, що на Марсі замало бактерій. Колонії — найменш заселене бактеріями середовище з усіх, які на сьогодні населяють люди.

— Ти серйозно? — Фелікс припинив жувати.

— Так, відсутність бактерій типу як порушує перемир'я, якого вони досягли з імунною системою людини за мільйони років. Це переводить імунітет у стан підвищеної боєготовності, і він починає стріляти по своїх.

— І що ви з цим робили? — Фелікс втягнув до рота сосиску, наче то була макаронина.

— Імунні розлади важко лікувати. — Промінь сонця, що падав на Не-рине лице, перетворював очі на сріблясті монети. — У Лабораторії синтетичної біології виготовляли мийні засоби із сумішшю бактерій. Іноді ми навмисно заражали пацієнта генномодифікованими та нездатними до розмноження гельмінтами.

Фелікс відірвав голову від тарілки, щелепа зупинилася.

— Йоханий бабай. Гельмінтами?

— Так, паразитними черв'яками. Їхня присутність заспокоює імунітет.

Здоровань скривився. Нера правила далі:

— За найгірших розладів травлення допомагає пересадка калу від здорової людини. Але з цим завжди клопіт, бо після пів року в космосі важко знайти людину зі здоровою травною системою. А ще є «Томуто», для них екскременти — це добриво, і вони не в захваті від того, що ми копирсаємося у фекаліях, які вони вважають своїми.

Фелікс закивав із таким виглядом, наче пригадав щось важливе.

— Здається, я дещо зрозумів.

— Що?

— Мені якось по роботі довелося зробити собі п'ять кліз... клізмів?..

— Клізм?

— Так, п'ять клізмів за раз. Після того тиждень не міг нормально похезати. Оце тебе послухав, і мене, типу, осяяло: я, ма'ть, вимив звідти всі корисні бактерії.

Нера притулила кулак до губ і кашлянула, тлумлячи смішок.

— Я розумію, що наші стосунки ще не на тому рівні, щоб таке запитувати, та все ж. штаб-сержанте Куторай, можу поцікавитися, навіщо ти робив собі п'ять клізм за раз?

— Та чо ні? — стенив плечима здоровань. — Відслуживши в ЗСУ, я подався до «Блакитних шоломів». Після співбесіди мене погнали на медогляд. Ну, вони так з усіма. Й однією із процедур там була ректоскопія. Це коли тобі в гузно заштовхують трубку, на кінці якої.

— Я знаю, що таке ректоскопія.

— А, точно. Значить, чувак із Мексики, який мав огляд переді мною, виповз із кабінету геть потухлий, і я спитав, типу, йоу, що сталося, бро? Щось нарили? А він такий: ніт, доктор сказав з'явитися завтра. А я такий: з якого дива? І чувак пояснив, що він погано зробив клізму, типу, не підготувався до... е... огляду, і док відіслав його геть, наказав прийти наступного дня з краще вимитою сракою. Я подивився на нього й подумав: це зальот! Навряд чи до миротворчого контингенту візьмуть чувака, який із першого разу нормально не поставить клізму. І навряд чи док завтра з ним морочитиметься. Влупить «Непридатний» у медкарту — і на тому все. І я пересрав. Ну, сама помізкуй: отримати відмову, бо не пройшов медкомісію, і повернутися до України зі штампом «Не підготувався до ректоскопії» в особовій справі. Це триндець! Я погнав у готель, узяв пакет, двічі прочитав інструкцію. Там було написано: тримати п'ять хвилин і повторювати процедуру не більше за два рази. Але я вирішив,

що це для звичайних людей, а я ж десантник, і утримував воду по чверть години та повторив усе п'ять разів. Півтори, бляха, години мудохався. Востаннє мало не знепритомнів, так зціплювався. Зате док сказав, що, скільки працював, чистішого дупла ще не бачив. Сказав, що мусив надівати сонцезахисні окуляри, щоб його не засліпило блиском із моєї прямої кишки.

Нера не стрималася й пирснула. Спробувала зупинитися, навіть затисла рота рукою, проте ідіотський сміх і далі порскав із-поміж губ. Через це вона не відразу помітила, що Феліксове обличчя потемніло. Він виплюнув на тарілку все, що було в роті, й утупився в їжу з таким виразом, наче запідозрив, що йому підсипали отруту.

— Що сталося? — Нерин сміх урвався.

Здоровань grimнув кулаком по столі. Удар був такий сильний, що тарілка підскочила й перекинулася в повітрі, розляпуючи навсібіч рештки сніданку. Фелікс схопив зі столу шматок сосиски, тицьнув нею в офіціанта за барною стійкою й загорлав:

— Це що, блядь, веганська сосиска?!

— Пробачте, пане. — Офіціант збілів.

Фелікс підірвався з-за столу.

— Ти гадаєш, якщо я спитав про органічний бекон, мені можна подати пластмасову какаху замість м'яса?! Сподівався, що я не відчую, що за лайно ви мені підсунули?!

З кухні вистромила голова кухаря. Звідкись узявся старий узбек, власник «Мирного».

— Пане, ми все відшкодуємо!

— Гандон ти штопаний! — Фелікс жбурнув шматок сосиски в узбека, проте промахнувся. — Що ти, нахер, відшкодовуватимеш?

— Тихше, тихше. — Маркіян Книш підвівся з-за свого столу й поштовхав Фелікса на вулицю.

— Пробачте, пане, — белькотів узбек.

— На 'кий хер мені твоє вибачення?! — бризкав слиною Фелікс. — Петушара вжарений!

Книш таки випхав здорованя, вислизнув слідом за ним на ганок і причинив готельні двері. Нера доїла вівсянку, відставила тарілку й подалася за ними надвір.

— ...дивишся — наче бургер, — бурчав Куторай. — І на смак наче бургер. А потім та скотина каже, що його надрукували на 3D-принтері. — Побачивши, як Нера витріщається на нього, він задерикуватو скинув голову. — Що?

— Нічого.

— Я не їм нічого, що моя прабабця не визнала би харчовим продуктом.

Нера не відповіла й роззирнулася. Проспект здавався пусткою. Небо над ним було чистим і синім, аж різало очі. На місці розбомблених будівель розрослися гайки, де терлись віттям високі молоді дерева. Вона зійшла з ганку та стала навпроти Фелікса.

— Час до роботи. Ми приїхали сюди, щоб вакцинувати людей.

— То вакцинуй, — Фелікс обвів рукою тиху вулицю. — Хтось не дає чи що?

Нера не уявляла, що робити далі.

— Якщо ти не помітив, тут нікого немає, — промовила вона. Фелікс і Книш обмінялися поглядами. Молодший капрал усміхнувся. Співчуття, що Нера вловила за усмішкою, розлютило її ще більше, проте, стримавши роздратування, вона запитала: — Поблизу є якась клініка?

— Ні, — відрізав Маркіян.

— Тоді ми повинні знайти.

— Що? — витріщився на неї Фелікс.

— Лікарню. Людей.

— Мені наказали доправити тебе сюди й охороняти. Ловити людей я не збираюся.

— На Бога, нікого не треба ловити. Просто я вважала. — вона обвела очима вулицю, цього разу розгублено. — Вважала, у нас є план. — Пауза. — Мусить же бути якийсь план.

— У кого?

— У Європейського центру з профілактики та контролю захворюваності. У штабістів із ЗСУ. У керівництва «Фронтексу». я не знаю. Не могли ж нас просто закинути сюди, і.

— Розповім-но я тобі, як усе воно насправді, — мовив Фелікс. — Місяців п'ять тому *мідяки* штормили Київ, типу дайте вакцину, помираємо. Київ погодився за умови, що вакцину розповсюджуватимуть ЗСУ. Мідяки відмовилися. Пересварка дійшла до Європейського центру з профілактики та контролю захворюваності, і якийсь розумник звідти здійняв галас, типу тре допомогти, бо український уряд нічого не робить. Ні НАТО, ні ООН важелів впливу тут не мають, тому бюрократи з ЄЦКЗ звернулися до «Фронтексу». Аналітики «Фронтексу» розродилися інструкцією на ста сторінках і надіслали її генералові Лужному. Лужний прочитав два перші речення й переслав її підполковнику Гурковському. Підполковник Гурковський, нічого не читаючи, ошчасливив капітана Русола, ну а капітан знайшов тебе: відвантажив контейнер зі шприцами, мене прикомандирував і дав транспорт, щоб ми сюди дісталися. Але я сумніваюся, що хтось із цієї отари замислювався над тим, як забезпечити потрапляння вмісту цих шприців у місцеві задниці. Особливо, якщо ці задниці не хочуть, щоб їх вакцинували.

— То що мені робити?

— Найпростіший спосіб — викинути вакцини нахрін, пересидіти кілька днів, повернутися додому, написати гарний звіт, сторінок на шістдесят, не менше, і про все забути. Якби

вакцини продавали, а не розпихали безоплатно, можна було би, звісно, трохи підзаробити, метнутися кабанчиком до...

— Я серйозно, — обурилася Нера.

— Я теж, — незворушно проказав здоровань.

— Так не можна, Феліксе. Кожна із цих вакцин — чиєсь урятоване життя.

У неї за спиною гучно відригнув молодший капрал Книш. Нера сердито озирнулася.

— Пробачте, пані лікарко, — із фальшивим жалем промимрив Маркіян.

Фелікс мовчав добрі пів хвилини, а тоді сплюнув під ноги.

— Гаразд. — Він перевальцем спустився з ганку й рушив до припаркованого у дворі «Спартана». — Поїхали.

— Куди? — насторожилася Нера.

Здоровань чіпляв собі на груди БКБ.

— Вакцинувати людей.

08:33 UTC +2

Фелікс повільно вів «Спартан» вулицею Вернадського до центру Харкова. Широка чотирисмугова магістраль лякала пусткою. Багатоповерхівки, що вишикувалися обабіч, зяли мертвими вікнами. До центру міста росіяни не дісталися, їх зупинили в Слобідському й Основ'янському районах, тож будівлі довкола були здебільшого не так поруйнованими, як занедбаніми. Лише де-не-де на тротуарах траплялися почорнілі каркаси згорілих авто — наслідки ракетних обстрілів.

Наближаючись до річки, Фелікс іще більше сповільнився. Перед мостом стояв блокпост. Двоє мідяків — молоді хлопець і дівчина, обвішані ріжками з набоями, — вийшли назустріч автомобілю, проте спиняти не стали.

«Спартан» проминув міст. Нера задивилася на розбухлу після дощів річку, яка вирувала близько до балок, а тоді помітила двох хлопчаків років п'яти на протилежному березі. Вони дременули в кущі, щойно зрозуміли, що Нера на них дивиться.

За мостом штаб-сержант повернув праворуч, крунув на майдан Конституції та зупинив «Спартан» біля заваленого мотлохом входу до метро. Напнувши на голову бейсболку з

написом «Frontex: просування кордонів назовні», він вислизнув з авто. Нера вибралася за ним.

Від скляного корпусу Історичного музею залишився самий каркас. Бетонні плити довкола вкривав шар скалок. Здоровань роззирнувся й показав на будівлю із зеленим дахом, що підступала до майдану зі сходу.

— Бачиш?

— Що?

— Дрон. — Над зеленим дахом завис мініатюрний квадрокоптер. — Стежать за нами й попереджають інших, щоб носів не вистромлювали.

— Самі попросили про допомогу, а тепер ховаються?

— То не мідяки. — Фелікс гмикнув. — Хтось із цивільних. Та й мідяки не по допомогу зверталися. Хотіли вакцину, щоб роздавати тим, хто до них лояльний.

— Але ж вони не можуть заборонити людям вакцинуватися?

— Нера непевно глянула на штаб-сержанта. — Який тоді сенс пускати нас сюди?

— Не в тому річ. Місцеві не довіряють нам. Не розуміють, чого ми припхалися. Я взагалі сумніваюся, що серед них багатьом відомо про існування вакцини від клодису.

Дрон зник за будівлею. Нера обвела поглядом порожній майдан. Окей, і що їй робити? Дістати мегафон і горлати, що має вакцину?

— Я ж казав: нікуди квапитися. — Фелікс попрямував до забарикадованого входу в метро. — Вони іноді сидять у підземці. — Він відсунув кілька напівзогнилих лав і холодильник, зазирнув у перехід. — Хоча якщо є дрон, то навряд. Уже давно вшилися.

За пів хвилини він повернувся, обтрушуючи руки.

— Порожньо. Як я й казав.

— І що тепер?

— Та нічого. Їдемо далі.

Вони потупали до «Спартана». Фелікс завів двигун і рушив на північ. Виїхав на вулицю Сумську й помалу вів «Спартан» між старими будівлями XIX століття з арковими вікнами й ліпленими фасадами. Нера роздивлялася кожен під'їзд, який вони проминали.

— Чому їх називають мідяками? — запитала вона.

— Та хрін його зна. Кажуть, у вісімдесятих був загін, який полював на мародерів, ну, коли росіяни забралися, і, типу, щоб нагнати страху, вони вкладали до рота своїм жертвам п'ятдесятикопійчану монету. — Побачивши, як Нера звела брови, штаб-сержант покивав: — Може, чиясь ничку нарили. Чи зламали покинутий сейф. Не знаю. Ті монети з міді, тож тепер вони мідяки. Хоча, може, це просто легенда.

Вони проминули пів кварталу. Двигун працював так тихо, що було чути, як поскрипує бите скло під колесами. Фелікс саме зосередився на вітринах праворуч, коли Нера дещо зауважила ліворуч і попереду. Під стіною, похитуючись на кривих ногах, стояв десь майже дворічний малюк. Заклавши до рота палець, хлопчик не зводив погляду зі «Спартана».

Нера нахилилася до скла, й тієї самої миті з напівпрочинених дверей позаду з'явилася худа рука, схопила малюка за шкірку й утягнула всередину будівлі.

— Стій!

— Що? — Фелікс ударив по гальмах.

— Отам, — Нера показала рукою на місце, де щойно стояв малюк.

— Що таке?

— Там щойно було дитя.

Фелікс примружився.

— Нікого немає.

— Хлопчик. Його заволокли в ті двері.

— Наготуй шприц. — Фелікс повернув кермо й виїхав на тротуар. — Вони можуть видиратися й утікати.

— Це такий жарт? — Нера вирячилася.

— Роби що кажу.

Вона якось це все по-інакшому уявляла, проте сперечатися не стала. Нагнулася із сидіння, дістала з коробок кілька шприців й ампул із вакциною та порозпихала їх по кишенях.

Фелікс прочинив дверцята та стрибнув на дорогу.

— Не виходь із машини, — кинув через плече.

Та Нера не послухалася й вислизнула з кабіни. Здоровань наблизився до дверей. Над ними висіла блякла вивіска з написом «КНИГАРНЯ». Фелікс натиснув долонею на одвірок, проте двері не подалися. Щось підпирало їх ізсередини. Він штовхнув сильніше, вдарив плечем. Підпора з гуркотом відкотилася. Двері відлетіли вбік — погляду відкрився коридор і сходи, що вели вниз, до підвалу.

— Феліксе, не варто, — занервувала Нера.

Він не зреагував і вскочив до будівлі. Двері зі скавучанням зачинилися. За мить ізсередини долинули звуки метушні. Почувся удар, за ним іще один, потім чийсь здушений зойк, а тоді запала тиша.

Нера позадкувала й аж підстрибнула, коли двері розчахнулися. На тротуар ступив Куторай. Він був увесь у пилюці, із подряпиною на щоці й малюком у витягнутій руці. Тим самим, якого вона бачила. Тримав його за ногу вниз головою.

— Цей? — Фелікс здмухнув павутину з обличчя. — Цього пиздюка ти бачила?

— Що ти робиш? — Нера пересилила себе, щоб не взятися за голову.

— Приймай пацієнта.

— Феліксе, ні!

Здоровань скоса глипнув на неї та задер малому штанці. Малюк сприймав усе за якусь гру і, висячи донизу головою, посміювався.

— Штрикай, ну!

— Припини негайно!

Фелікс підняв малого ще вище та прокрутив перед обличчям.

— Я не розумію. Ти чого така перелякана? У марсіанських немовлят що, сраки якісь не такі?

Малюк однією долонькою смикав себе за мошонку, іншою намагався дістати Феліксового носа.

— Відпусти... тобто... гаразд, добре, неси його сюди. — Нера показала на автомобіль.

Фелікс хляпнув малого на капот. Хлопчак запхинькав, але затих, задивившись на прилиплу до капота бабку. Нера вагалася, бо не мала права щеплювати малого без дозволу. З іншого боку, вона зараз за Стіною, про які дозволи може йтися? Ця ін'єкція — єдине, що захистить його від клодису. Нера видобула з кишені шприц, наповнила його, мазнула проспиртованою серветкою по сідниці та зробила укол.

Малюк, скривившись, заголосив. На плач із півтемряви коридору метнулася щуплява жінка у брудному комбінезоні. Рідке русаве волосся спадало на лице в червонуватих плямах. Під комбінезоном можна було порухувати ребра.

— Пані, я вас попрошу. — Фелікс зловив її на півдорозі. — Цієї бодяги повний багажник, вистачить на всіх.

Жінка, видаючи горлянкою якісь слиняві, нечленороздільні звуки, шарпалася та простягала руки до дитини.

— Пустити її! — наказала Нера.

Фелікс розімкнув долоні. Жінка підбігла до авто, зняла малюка з капота, притисла його до грудей і, спідлоба поглипуючи на Неру, позадкувала.

Нера виставила перед собою руки долонями догори.

— Заспокойтеся. Ми тут, щоб допомогти. — Вона показала на червоний хрест на боці «Спартана», потім на себе. — Я лікарка. Ми привезли вакцину від клодису.

З горла незнайомки випорснули ті самі химерно-клекітливі звуки. Щось із нею було негаразд, але Нера не могла збагнути, що саме.

— Я вколола йому фагвіріонну вакцину. Вона не гарантує захисту, але принаймні. — Ні, надто складно. — Я мусила перед тим попросити вашого дозволу, проте вирішила.

Щось не те. Слова розліталися вулицею, проте незнайомка на них не реагувала.

— Ви мене розумієте? — запитала Нера.

Жінка коротко кивнула.

— Тоді. чому не відповідаєте?

Візерунок плям на лиці незнайомки змінився, і вона розтулила рота, продемонструвавши відсутність язика — у глибині горлянки червонів короткий зморщений обрубок.

— Боже. — Нера здригнулася. На неї наринувло відчуття нереальності всього, що відбувається. — Хто це зробив?

Жінка, певна річ, не озвалася.

— Вона німа. — Нера повернулася до Фелікса, так ніби той не бачив. — Їй хтось відтяв язика.

Штаб-сержант, щоби приховати збентеження, відвів очі.

— Піду принесу наступного, — сказав він і зник у будівлі.

Нера очікувала на ще одне маля, натомість Фелікс виштовхав із підвалу чоловіка з потовченим обличчям.

— Це ти його? — Нера скривилася, ніби їй у губу ввіп'явся рибальський гачок.

Чоловік був такий самий худий, як і німа, що тулила до грудей маля. Він сперся спиною на цегляну стіну й вовком зирив то на Фелікса, то на Неру.

— Сам на кулак напоровся, — буркнув здоровань.

Нера похитала головою.

— Феліксе... — «Трясця!» — Ну що ти твориш?

— Вакцинуй — і їдьмо далі.

Нера зітхнула. Дістала шприц, наповнила його з ампули й показала жінці з малюком.

— Це вакцина від клодису. — Як і всі, хто нечасто спілкується з німими, Нера промовляла підкреслено чітко й голосно. — Якщо ви згодні, я.

— Вона німа, а не глуха, — огризнувся чоловік із пониклими плечима.

Нера, червоніючи, продовжила звичайним тоном:

— За вашої згоди я вколю її вам. І вашому... е... партнерові. Не потрібно нічого підписувати чи верифікувати відбитком. Можете просто кивнути.

Жінка кілька секунд дивилася Нері в очі, а тоді висмикнула шприц із її руки й пожбурила геть. Пластиковий циліндр із голкою, глухо цокаючи, покотився тротуаром.

— Забирайтеся. — Чоловік, що підпирав стіну, плюнув Феліксові під ноги.

Здоровань замахнувся.

— Феліксе, ні! — зупинила його Нера.

Штаб-сержант опустив руку.

— Ми йдемо. — Нера схилила голову перед жінкою з малим.
— Я прошу вибачення за завдані незручності. Якщо передумаєте, знайдете нас у «Мирному» на Левадійському проспекті. Знаєте, де це?

Їй ніхто не відповів. Чоловік (кульгаючи) і жінка (горнучи малого до грудей) підтюпцем подалися вгору Сумською та зникли в першому ж провулку. Нера з Феліксом пішли до «Спартана», всілися, і лікарка вп'ялася у штаб-сержанта палаючими очима.

— Не дивися так на мене. — Фелікс поклав руки на кермо.

— Чорт забирай, так не можна!

— Ну що?

— Не можна поводитися, наче... наче недорозвинений примат!

Здоровань наморщив лоба.

— Слухай, напарнице, цей недорозвинений примат міг сьогодні цілий день провалятися в готелі. Записати повідомлення доньці, відосики на ютубі повтикати. Натомість поперся сюди шукати місцевих. А ти тільки те й робиш, що бурчиш.

Нера склала руки на грудях.

— Коли я сідала в машину, то думала, у тебе є план.

— Ось це і є мій план. Ловити хитросраких по одному, вирубати, щоб не опиралися, і вакцинувати. Це єдиний план, який я маю, і я зараз серйозно. У тебе є кращі пропозиції?

— Їдьмо назад до готелю.

Фелікс кілька секунд мовчки тупився в неї, а тоді закотив очі.

— Як скажете, пані лікарко.

15 жовтня 2141-го

01:17 UTC +2

Нера прокинулася, не проспавши й двох годин. Сподівання, що сон зітре спогади про жінку з відрізаним язиком, виявилися марними. Їй наснилося жахіття, у якому звивистими вуличками безлюдного міста її хтось переслідував, ось тільки згадати, хто саме, вона не могла. Утупившись у штору, що надималася під поривами вітру, Нера слухала звуки, які долинали з-за вікна, і намагалася заглушити у свідомості відлуння неприємного сновидіння.

Щойно її знову почало хилити в сон, щось тюкнуло в шибку. У голові стояв сонний туман, тож Нера спершу вирішила, що їй

почулося. За мить стук повторився. Нера підвелася на ліктях. За чверть хвилини щось дзенькнуло об шибку втретє. Вона висковзнула з-під ковдри, навшпиньки підкралася до підвіконня й визирнула. Попервах нічого не розгледіла. Тиша й темрява висіли над дахами. Коструbate громаддя порожніх багатоповерхівок вимальовувалося з іншого боку вулиці. На весь Левадійський проспект було лише два джерела світла: вікна на першому поверсі «Мирного» й патрульна будка на розі з Плеханівською, де куняв мідяк. Нера знала, що ще один вартовий чатує на водонапірній вежі на південь від готелю, проте в темряві його не було видно.

Більше нікого. Начебто.

А потім із темряви під вікном вилетів камінець і вдарив у скло навпроти її носа. Нера сахнулася. На кілька секунд завмерла, відчуючи, як серце б'ється в горлянці, а тоді розчахнула віконницю й подивилася вниз. У слабкому світлі, що сіялося з готельного фое, виднілася тендітна постать. Нера відразу впізнала її: німа, яку вони з Феліксом зустріли на Сумській. Тільки цього разу без дитини. Жінка стояла посеред безлюдного проспекту й подавала їй якісь знаки. Нера вихилилася ще далі та промовила в темряву:

— Що вам потрібно?

Німа припинила жестикулювати. Якийсь час вони споглядали одна одну, а тоді жінка повторила жест, і тепер Нера зрозуміла: спускайся. Німа кликала її.

Нашвидкуруч одягнувшись, Нера захопила медичну сумку й вислизнула з номера. Замикаючи кімнату, ненароком стукнула дверима, а потім, минаючи ліфт, який не працював, почула клацання і, розвернувшись, побачила голомозу голову штаб-сержанта, що вистромила з-за напівпрочинених дверей.

— Ти куди?

— Жінка прийшла. Чекає на мене внизу.

— Яка жінка? — Фелікс ступив крок за поріг. Він був босий, у шортах нижче за коліна.

— Німа.

— Яка німа? — Він сонно кліпнув.

— Яку ми вакцинували. Тобто хотіли вакцинувати.

— Не виходь. — Низка паралельних зморщок прокреслила лоб здорованя.

— Вона кличе мене.

— Не здумай, — Фелікс замотав головою. — Це якась підстава.

— Я так не вважаю.

— Кажу тобі, це пастка.

Нера зневажливо скривилася й задріботіла сходами донизу.

Фелікс вилаявся. Повернувшись до кімнати, сьак-так натягнув футболку. Дістав із шухляди шістнадцятизарядний «Форт», вкинув до кишень дві обойми, всунув ноги у в'єтнамки та, обкручуючи довкола талії пояс із газовими балончиками, помчав навздогін за Нерою.

Коли він підбіг до лобі, вона саме виходила на вулицю. Фелікс гайнув повз порожню рецепцію, штовхнув плечем скляні двері й опинився на готельному ґанку.

Було прохолодно. У просвіті між багатоповерхівками виднілася жменька зірок. На півдні, над водонапірною вежею, висів тонкий, наче ніготь, молодик. Нера зупинилася поруч із німою. Вони обмінювались якимись знаками. Здоровань вискочив на ґанок саме вчасно, щоб помітити, як німа спершу торкнулася червоного хреста на Нериному плечі, а тоді кілька разів махнула на північ, у напрямку центру.

— Ей, — обізвався Фелікс. — Що за хуйня тут відбувається?

— Вона хоче, щоб я пішла з нею.

— А я хочу, щоб вона пішла нахер.

— Феліксе, вона просить їй допомогти. У них щось сталося.

Здоровань іще запекліше замотав головою.

— Уранці ховалися, мов щурі, а тепер просять про допомогу?
Ага.

Нера подивилася на жінку, перевела погляд на штаб-сержанта.

— Хай чекає до ранку, — мовив він. — Я забороняю.

— Ти не можеш мені забороняти.

— Уночі я нікуди не поїду.

— Тоді я піду пішки.

Нера звеліла жестом «веди» — і жінки подалися проспектом на північ.

— Тебе підстрелять до того, як перетнеш межі кварталу! — крикнув Фелікс.

Нера не озирнулася. Слідом за німою перейшла не неосвітлений бік вулиці, після чого розчинилась у темряві.

— О, ну, супер... молодець... — Фелікс заклав пальці за гумку, на якій трималися шорти, переступив із ноги на ногу. — Бляха.
— Опустивши голову, глипнув на в'єтнамки. — Бляха! — А тоді погнав за ріг готелю заводити «Спартан».

01:22 UTC +2

Фелікс наздогнав їх на набережній. Пригальмував і висунувся з вікна.

— У машину.

Жінки не зреагували. Фелікс підвищив голос:

— Сідайте обидві! — Роздратовано кивнув на німу: — Хай показує дорогу.

Жінка видала з горла звук, схожий на гортанне «ні», проте Нера жестами заспокоїла її, зрештою всадивши у «Спартан».

— Куди? — рохнув Фелікс.

Німа показала прямо — і він рушив.

Вони проминули вулицю Героїв-рятівників, проїхали повз забитий дошками храм архангела Гавриїла, по Сковороди пів сотні метрів рухалися на північний схід, а тоді завернули в тісний провулок. Німа замугикала, даючи знак зупинитися перед двоповерховим будинком із рядами вузьких вікон.

Фелікс загальмував, але двигуна вимикати не став.

Обабіч неширокої дороги темніли грубі стовбури. Коріння пробивалося крізь розтрісканий асфальт, а розгалужене віття сплітало арку в темряві понад машиною. Центральний вхід до будівлі перегороджували чавунні ґрати з навісним замком. Трохи вбік від них був заїзд до внутрішнього дворика.

За мить від стіни відділився силует і відчинив ворота. Жінка поторсала Неру за плече й показала на подвір'я, мовляв, заїжджайте. «Спартан» не рушив із місця.

— Феліксе, — озвалася Нера.

— Ні.

— Заїжджай.

— Ні.

— Ми стільки проїхали, щоб розвернутись і податися назад?

— Тобі легше, якщо ми заїдемо туди й нам переріжуть горлянки?

— Господи, ніхто нас не різатиме.

— Ти ненормальна. — Він скрушно похитав головою.

— Їдь.

— Вони поріжуть нас, як свиней.

Нуль реакції. Нера нахилилася до переднього сидіння:

— Довго ми тут отак сидітимемо?

Секунд п'ять Фелікс шумно сопів, після чого, попорпавшись між сидіннями, витягнув бронежилет. Відстебнувши пасок безпеки й викручуючись на водійському сидінні, начепив його на груди. Потім узяв іще один і швиргонув на коліна лікарці.

— Одягай.

— Припини. — Нера відкинула броник. — Ми тут, щоб допомогти.

— Одягай, інакше не випущу з машини.

— Феліксе...

— Роби, що кажу, жінко! І FRD увімкни.

Лише після того, як Нера зафіксувала на грудях армовані пластини, Фелікс натиснув на акселератор і акуратно завів «Спартан» на внутрішнє подвір'я.

Німа вибралася із бронеавтомобіля першою. За нею, тримаючи під пахвою валізу з ліками, на траву скочила лікарка.

У вікнах першого поверху було темно, проте у відблисках фар Нера помітила розмиті обриси облич, що поприлипали до шибок. Вони шугнули в п'ятьм, наче зграйка наляканих рибок, щойно вона спробувала до них наблизитися.

Останнім зі «Спартана» виліз штаб-сержант. Він знайшов очима силует, що відчиняв ворота, розгледів пов'язку на розбухлому носі й, упізнавши чоловіка, якого потовк на Сумській, машинально сягнув рукою до кобури.

— Феліксе, ні, — зашипіла Нера.

Худорлява постать біля воріт не рухалася, і Куторай неохоче прибрав долоню зі зброї.

Німа ковзнула досередини першою. За нею до передпокою пірнула Нера, потім Фелікс і останнім через поріг переступив чоловік із пов'язкою на носі.

Вулична свіжість, що проникла до приміщення разом із ними, розчинилася в запиленій задусі. Попри безмовність, тут відчувалася присутність інших людей. Сухі скрипи, тихі зітхання. сам будинок неначе похрускував кістками.

Нера й Фелікс пройшли облупленими коридорами до комірчини вглиб будівлі. Німа відхилила двері й дала дорогу. Нера затулила долонею нижню частину обличчя.

— Погано, — прошепотіла вона. З-за дверей тягнуло важким смородом.

— Що? — занервував Фелікс. — Що погано?

Нера видобула з валізи два одноразові комплекти ІПЗ^[104]: полімерний нагрудник, респіратор, латексні рукавиці й налобний щиток. Один комплект тицьнула штаб-сержантові, а тоді заходилася знімати із себе бронежилет.

— Знімай свої лати.

— Думаєш, клодис? — Фелікс зам'явся.

— Не знаю, — Нера торкнулася пальцем передньої пластини Феліксового бронежилета, — та це тобі точно не допоможе.

Куторай зняв бронежилет і з нервозним поспіхом надів ІПЗ. Нера зміряла поглядом його дебели постать. На бочкоподібному торсі напівпрозорий нагрудник мав вигляд дитячого фартушка на борцеві сумо. По тому дістала з валізки експрес-тест на клодис, розірвала пакування, видобула венозний джгут з автоматичним фіксатором і ступила до кімнати.

Більшу частину кімнати займало ліжко під злежаним матрацом. У його ногах тулився столик із лампою, накритою білою тканиною, що приглушувала світло. Ближче до голови стояла перероблена з вішака система для внутрішньовенних ін'єкцій, резервуар якої вгорі був порожнім.

Нера нахилилася над ліжком. Під сірим від вологи простирадлом скорчився обтягнутий шкірою скелет. Подушка в місці, куди впиралася голова, була вогкою від мокротиння та крові. Нера відгорнула пальцями злиплі пасма. Перед нею була дівчинка. Років десяти, може дванадцяти. Найбільше дивувало, що, попри вочевидь кепський стан, дівчинка лишалася при тямі. Роздивившись лікарку, вона сіпнулася і відсунулася до стіни.

— Не бійся. — Нера підбадьорливо всміхнулася крізь захисний щиток із прозорого пластику. — Все буде гаразд.

Вона присіла навпочіпки в узголів'ї. Поклала долоню на липке від поту передпліччя. Дівчинка спробувала випручатися, проте була така слабка, що не змогла відсмикнути руку. Нера погладила її, а потім чіткими натренованими рухами обкрутила біцепс джгутом. Задзижчав сервопривід, звужуючи петлю силіконової стрічки. Нера відкинула ковпачок аналізатора, встромила голку в сіро-синю вену й узялася за поршень. Спливло секунд п'ять, перш ніж у циліндрі з'явилася перша багряна краплина.

— Зараза... — прошепотіла Нера.

— Що? Що таке? — долинув із коридору стривожений Феліксів бас.

— У неї кров густа, мов патока.

— Що це означає? Це погано?

— А ти як думаєш?

Нера ввійшла голкою глибше, відтягнула поршень, але мусила чекати хвилину, щоб набрати потрібний об'єм крові. Не виймаючи голки, жінка натиснула на кнопку аналізатора. Індикатор одразу спалахнув червоним.

— А хай йому!

— Клодис? — уже геть принишкло запитав здоровань.

— Так.

Фелікс позадкував.

— Подай сумку, — сказала через плече Нера.

Він удав, що не почув її.

— Треба валити звідси.

Нера, не підводячись, відкарбувала:

— Феліксе, подай мені сумку.

— Ти їй нічим не допоможеш, — гарячково зашепотів він, — їй гаплик. Гайки. Невже не розумієш? Вона труп! Ми самі заразимося, а її не врятуємо.

— Сумку! — прогарчала Нера.

Утрутився чоловік із забинтованим носом, який спостерігав за ними звіддалік. Він прослизнув повз Фелікса й подав сумку. Нера взяла ампулу з вакциною, зірвала пакування й наповнила шприц. Повагалася й додала знеболювального. Тоді обережно зробила укол.

Здоровань не вгавав:

— Поглянь на неї, — сопів крізь респіратор. — Що ти їй колеш? Їй від того уколу користі не більше, ніж якби вона з'їла його обгортку.

Нера стала рівно, обернулась і наблизилася до Фелікса впритул так різко, що той позадкував. Він уперше бачив її такою: розхристана й розпашіла, очі палають вогнем.

— Яке твоє завдання? — просичала вона.

— Ну... — Фелікс сконфужено насупився.

— Яка твоя робота тут?

— Ну, е, допомагати тобі.

— Так ось, ти не допомагаєш! — Нера тупнула ногою. — Ти, трясця, не допомагаєш!

Кілька секунд штаб-сержант витріщався на неї, а тоді покірно зітхнув.

— Гаразд. Що мені робити?

— Їй потрібно в реанімацію. Треба відвезти її до лікарні.

— Тут немає лікарень, я вже казав тобі.

— Маємо доправити її до лікарні, — наелектризованим до хрипоти голосом повторила Нера.

Фелікс окинув тоскним поглядом півтемний коридор. Чомусь задивився на голі ступні у в'єтнамках, зазирнув до кімнати й затримав очі на замордованій хворобою дівчинці. Зрештою приречено махнув рукою.

— А, довбись воно конем.

Розуміючи, що годину їхатиме в машині поруч із хворою на клодис, він стягнув респіратор з обличчя. ІПЗ за таких умов не

допоможе. Потім пройшов до кімнати, загорнув худе тільце у простирадло і, хекнувши, підняв на руки.

Найближчим медичним закладом, у якому приймали хворих на клодис, була третя міська клінічна лікарня в Полтаві, і Фелікс повів «Спартан» на захід трасою Е40.

Одразу за виїздом із Харкова їхній автомобіль зупинили на блокпосту. Штаб-сержант, гарячкуючи, пояснив мідякам, куди вони прямують, і їм дозволили рух далі. До Стіни їх більше ніхто не спиняв.

Нера не відступалася від розкладних нош у задній частині салону, на яких прилаштували дівчинку. Вона під'єднала малу до кисневого концентратора, поставила крапельницю з антикоагулянтом для розрідження крові й «Цефтазоном», сподіваючись, що фагвіріонна вакцина подіє, проте ефекту від того поки що не спостерігала ніякого. Шкіра дівчинки була синюшною, дихання частим і поверхневим, усохлими м'язами час від часу прокочувалися судами, але мала не непритомніла. Весь час була при тямі. І це здавалося обнадійливим.

Німа й чоловік із розбитим носом також поїхали з ними.

За Стіною Фелікс не вмикав автопілот і розігнав «Спартан» до ста сорока кілометрів на годину. Машину затрясло, і за якусь хвилину дівчинка на ношах закумкала.

Фелікс, не знімаючи рук із керма, озирнувся.

— Що там таке? Вона помирає?

Нера трималася за ручку в ногах нош і не зводила очей із монітора з даними про пульс, кров'яний тиск і рівень кисню. Блювати дівчинці давно не було чим, однак вона корчилася та хекала, ніби намагалася щось відригнути.

— Не знаю.

Мала хрипко зашепотіла. Німа, згорбившись, нагнула голову до її обличчя. За мить жінка випросталась і взялася щось

показувати жестами чоловікові. Пальці так і миготіли в повітрі. Чоловік зрозумів, що від нього хочуть, і повернувся до Нери:

— Ліза просить, щоб ви дали їй щось від нудоти.

Нера блимнула. Ще цього бракувало.

— Вона не любить автомобілів, — додав чоловік. — Її захитує.

— Я можу їхати повільніше, — кинув через плече Фелікс.

— Не сповільнюйся, — випалила Нера.

Вона вхопилася за сумку, хоча добре знала, що в неї немає ні дименгідринату, ні ондасетрону. Нічого, що допомогло б від захитування. Поміркувавши хвилину, Нера звела голову.

— Отже, її ім'я Ліза.

— Так.

— Ваша донька?

— Ні, — чоловік відповідав, дивлячись убік. — Сестра моєї дружини.

Нера підсунулася ближче до узголів'я нош і нахилилася до дівчинки.

— Лізо, ти чуєш мене? Поглянь на мене. Я хочу знати, що ти мене бачиш. — Вона дочекалася, коли помутнілі очі дівчинки сфокусуються. — Я колись літала на Марс, і в космосі нам давали спеціальні таблетки, щоб нікого не захитувало. Це особливі таблетки. Секретна розробка британських учених. Спеціально для астронавтів. Вони дорогі, й на Землі їх не дістати. Але знаєш що? В мене залишилася одна. І я віддам її тобі. Гаразд?

Загострена, немовби пташина, голова смикнулася, що, певно, означало кивок. Нера відвернулася і вдала, наче порпається у валізці з медикаментами. Вона непомітно витиснула собі на долоню таблетку «білого вугілля» й за кілька секунд простягнула її Лізі:

— Не ковтай. Ретельно розжуй. А потім запий. Це допоможе.

Дівчинка почала старанно перемелювати пігулку зубами.

«Біле вугілля» ще нікого не рятувало від захитування, проте хвилин за п'ять Ліза торкнула свою старшу сестру за мізинець і, коли та нахилилася, щось просипіла на вухо. Німа кивнула, помахала рукою, привертаючи увагу Нери, а тоді виставила перед собою долоню й зобразила, ніби щось на ній пише.

— Я не розумію, — зізналася Нера.

— Вона питає про ліки, які ви дали малій, — пояснив чоловік.
— Просить написати назву пігулок.

— Нащо?

— Лізі полегшало. Хоче знати на майбутнє.

Нера подивилася на дівчинку — запалі очі вичікувально зблискували, — і серйозно мовила:

— Тільки пам'ятай, що я сказала: це особливі ліки, про них нікому не можна розповідати. Домовилися?

Ліза кліпнула на знак згоди. Нера знайшла в сумці інструкцію із застосування фагвіріонної вакцини, відірвала від неї клаптик і вивела на звороті: ПЛАЦЕБО. Вона побоювалася, що німа її не зрозуміє, проте за мить по тому, як та забрала папірець і прочитала напис, холодна темна тінь, що нависала над вилицюватим обличчям, відступила й німа мляво всміхнулася. Вона сховала папірець до кишені, намацала в темряві Нерину долоню й стиснула її. Жінки не розчіпляли рук, поки з передньої частини салону не долинуло нервово покректування Фелікса.

— Думаю, нам треба попередити, що ми їдемо. — Він озирнувся в салон. — Зателефонувати до лікарні.

— Для чого? — Нера насторожилася.

— Можуть бути нюанси.

— Які ще нюанси?

Замість відповіді Фелікс вивів на центральний монітор приладової панелі контакти відділення, у якому лікували хворих на клодис.

— Я наберу їх. Ти говоритимеш, що й до чого.

Виклик пішов до того, як Нера відповіла. Після трьох довгих гудків налагодився зв'язок, і в динаміках зазвучав різкий чоловічий голос:

— Третя міська, клодис-реанімація, я вас слухаю.

Нера відчула, як, напружившись, випростала спину німа.

— Моє ім'я Нера Франків, я очолюю медичну службу 4-ї східноєвропейської бригади «Фронтексу». Ми веземо дівчинку з-за Стіни: десять років, підтверджений клодис. Підвищена температура, порушення ниркової гемодинаміки, виражений дегідратаційний...

— Кисень? — перебив її лікар.

Нера скосила очі на монітор.

— Вісімдесят два.

— Погано. Судоми?

— Лише на периферійних скелетних м'язах, не генералізовані.

— Це вже геть кепсько.

— Але дівчинка при свідомості.

— Це не показник, — заперечив голос у динаміках. — Більшість хворих із клодисом залишаються при тямі до смерті. Це вказує лише на те, що дегідратаційний шок не спричиняє набряку мозку.

Чорт. Нера прикусила язика: вона цього не знала.

— Коли на вас чекати? — запитав лікар.

Фелікс повів очима на GPS-монітор.

— Сорок хвилин.

Із динаміків почулося страждення зітхання.

— Гаразд, ми підготуємо реанімацію.

Лікар розірвав зв'язок.

Утім, менше ніж за хвилину на екрані з'явилося повідомлення про вхідний виклик. Фелікс кинув погляд на

Неру:

— Це знову він.

Штаб-сержант прийняв виклик, і той самий жовчний голос заповнив кабінку «Спартана»:

— Третя міська на лінії. Ви щойно телефонували щодо пацієнтки з клодисом.

— Так, — підтвердила Нера.

— Яка в неї прописка?

— Яке це має значення?

— Вона з-за Стіни.

Відлуння його голосу на якийсь час повисло в повітрі.

— То й що? — наїжачилася Нера.

— Якщо вона гігне у моєму відділенні, що мені з нею робити? Я її ніяк не оформлю.

Нера спалахнула, мов сірник.

— То зробіть так, щоб не гігнула!

Голос у динаміках не змінився: такий само колючий, без тіні співчуття.

— Везіть до Черкас або до Києва, ми її не приймемо.

— Вона не дотягне до Києва! — вигукнула Нера.

— Ну що ж, мені жаль.

Клац — і зв'язок припинився.

Ніхто не зронив жодного слова. «Спартан» продовжував мчати крізь ніч. Нера, зацікавившись, дослухалася, як її напружене дихання змішується з торохтінням шин по вкритому тріщинами асфальті. Повітря в салоні ніби набуло текстури та стало пекучим. Зрештою вона сказала:

— Зупиняйся. — Фелікс не зреагував, і Нера крикнула: — Розвертайся, чорт забирай! — У голосі прорізалися істеричні нотки.

Здоровань, не повертаючи голови, прогукнув:

— Ти лякаєш людей.

Нера озирнулася. Німа та чоловік не зводили з неї гострих поглядів. Їй здалося, ніби в їхніх очах жевріє прихований докір, що водночас і присоромило, і розлютило.

— Вона помре! Все марно!

Обабіч шляху замиготіли ліхтарі. У миттєвих проблісках світла, що осявали кабінку, Нера виразно бачила Феліксів профіль. Здоровань напнувся та вчепився обома руками в кермо. Його неначе надували зсередини. Нера подумала, що він нагадує висічене з каменю погруддя — понурий монумент якого-небудь диктатора ХХІ століття.

— Ніхто її не лікуватиме, — підупалим голосом закінчила вона.

Наступної миті усвідомлення цього накрило її з головою і Нера скривилася через відчуття розпеченого вугілля у стравоході. Проте перш ніж сльози виступили на її очах, «понурий монумент» на водійському сидінні зловісно посміхнувся:

— Ну, це ми ще побачимо.

Третя міська клінічна лікарня
Полтава, Україна
03:21 UTC +2

Фелікс хотів завалитися до приймального відділення, турнувши двері ногою, однак двері виявилися розсувними й устигли роз'їхатися, тож він лише черкнув плечем одну зі ступок.

Нера й худорлявий чоловік із розбитим обличчям укотили за ним ноші з дівчинкою із перекошеним судомою обличчям. Німа крокувала поруч, тримаючи сестру за руку.

Праворуч від входу, спершись ліктем на стійку, стояв середнього зросту чоловік із вузько посадженими очима та

схожим на акулячий плавець носом. За стійкою сиділи жінка років сорока й огрядний медбрат із підпухлими повіками, обоє — з піднятими захисними щитками та спущеними на підборіддя масками.

— З ким я розмовляв сорок хвилин тому? — пробасив штабс-сержант.

Відлуння його голосу прогуркотіло відділенням, і ще один лікар із сонним обличчям визирнув з ординаторської в кінці коридору. Чотири пари очей вирячилися на Фелікса. У довжелезних шортах, заправній футболці, обвішаний на поясі газовими балончиками, він мав радше кумедний, аніж загрозливий вигляд.

Випнувши щелепу, Фелікс почвалав до стійки. В'єтнамки ляскали по голих п'ятах.

— Хто ви такі? — Жінка за стійкою підвелася назустріч. Чомусь стягнула маску ще нижче, але за мить, спохопившись, напнула її на ніс.

Фелікс її проігнорував.

— Це ти?.. Ти?.. А може, ти? — Він переводив вистроплений вказівний палець з одного чоловіка на іншого. Зрештою зупинився на Акулячому Носі, який серед інших видавався найбільшим мерзотником. — Ану скажи щось, довбодятле!

— Що ви собі дозволяєте? — обурився лікар.

— Це він. — Нера відразу впізнала скрипучий голос із динаміків.

Перш ніж Акулячий Ніс устиг щось додати, Фелікс лівим прямим зарядив йому просто в обличчя. Потім ухопив бідолаху за вухо, викрутив його і, припечатавши голову до стіни, голосом, що розколював повітря, загорлав:

— Отже, так, покидьки, слухаємо уважно! У нас маленька дівчинка! Хвора на клодис! Ви зараз покладете її до реанімації та зробите все, щоб до ранку їй покращало! Бо якщо їй не

покращає, я, бляха, за себе не відповідаю! — Він відтулив лікареве обличчя від стіни, подивився на нього, а тоді втиснув назад і прокричав у почервоніле вухо: — Є запитання?

— Боляче... — хрипнув Акулячий Ніс.

Фелікс за шкірку відсмикнув його від стінки та штовхнув коліном під гузно, скеровуючи в бік коридору.

— Це стосується всіх, хто мене чує: якщо у вас є якісь зауваження, ви можете викласти їх у письмовій формі, а потім запхати, курва, собі в задниці! — Він уп'явся налитими кров'ю очима в медбрата за стійкою. — А тепер до роботи, бовдури!

Огрядний хлопчина з незвичною для своєї статури прудкістю метнувся перекладати дівчинку на лікарняну каталку.

За хвилину Лізу вже везли до палати інтенсивної терапії.

Ранок

Ліза померла о 7:38, щойно світанок торкнувся темної лінії обрію за Ворсклою.

Невдовзі по тому лив дощ, збудивши у прилеглому до лікарні парку насичені й гострі запахи.

За п'ять до восьмої Нера вийшла з приймального відділення, опустилася на вогкий ганок і, зіщулившись, занурила пальці у сплутане волосся.

Довкола неї, як і над усім лікарняним подвір'ям, витонченими візерунками висіли клапти туману.

За кілька хвилин із лікарні з'явився Фелікс. Став біля лікарки.

— Я сказав, що ми заберемо тіло, — він промовляв так, ніби потребував її схвалення. — Щоб ніякої тяганини. Типу, ніби як її й не було.

Нера не відповіла.

— Якщо оформляти, то вони... — він кивнув на німу та її чоловіка, що, обійнявшись, застигли в холі за розсувними

дверима, — хрінзна-коли її отримають.

Нера ще більше стиснула долонями голову. Фелікс постовбичив над нею хвилину, а тоді обережно торкнувся передпліччя.

— Поїхали.

— Куди?

— Назад, за Стіну.

Вона мотнула головою.

— Я не хочу нікуди їхати.

Здоровань нахилився, прибрав Нерину руку від обличчя, переконався, що вона зловила його погляд, а тоді дуже тихо проказав:

— Їм немає де лишатися. — Він подивився на змалілі постаті, що сплелися в незграбних обіймах. — Мусимо відвезти їх назад.

Коли він знову глянув на Неру, її очі змінилися. Вона повільно підвелася.

Фелікс також випростався й натиснув кнопку на автомобільному брелокові, наказуючи автопілоту привести «Спартан» із лікарняної стоянки.

Харків, Україна

16 жовтня 2141-го

Нера прокинулася від гримання у двері. Скочила з ліжка та побігла до дверей, на ходу підв'язуючи готельний халат. Щойно вона відімкнула замок, до кімнати влетів Фелікс. Штаб-сержант був голий до пояса й ніс під пахвою штурмову гвинтівку.

— Бачила? — здушеним шепотом запитав він.

— Що таке? — Нера сонно терла очі.

Фелікс прослизнув повз неї до вікна й, відгорнувши штору, визирнув надвір.

Нера поглянула на смартлет. Була сьома ранку, сонце щойно зійшло.

— Поясни, що трапалося.

— Тс-с-с, — Фелікс приклав палець до губів, а потім жестом підкликав її до вікна. — Тільки не висовуйся.

Нера стала поруч і, витягнувши шию, спрямувала погляд униз. Майданчик перед готелем, тротуари й увесь проспект до перехрестя запрудили люди. Кілька сотень людей. Над вулицею висів монотонний гул.

— Лець не заскочили нас зненацька, — прохрипів Фелікс.

— Що? — насупила брови Нера.

— Прикинь, як я пересрав, коли прокинувся. Ще би п'ять хвилин заспав — і все — посікли б нас на капусту вві сні.

З коридору долинули тупіт ніг і клацання затворів.

— Господи, Феліксе, що ти...

— Треба барикадуватися!

— Заспокойся.

— Якщо завалимо меблями прохід, протримаємося кілька днів!

— Феліксе, ти можеш мене послухати? — Оскільки торс був голим, вона смикнула його за гумку шортів. — Вони прийшли до мене.

Штаб-сержант її не чув. Каламутні очі були вирачені так, що здавалося, ще трохи — й почнуть обертатися в орбітах.

— Я стільки народу не бачив за всі три роки, що їжджу за Стіну.

— Феліксе! — крикнула Нера.

— Га?

— Вони прийшли вакцинуватися.

Здоровань впер у неї погляд, а тоді замотав головою.

— Ми за Стіною! Тебе зараз відвакцинують так, що не буде видно, де зад, а де перед!

Нера відгорнула штору й відчинила вікно. Фелікс спробував її відтягти, проте вона випручалася. Кілька найближчих голів підвелися на звук, за ними ще й ще, гамір поволі затих, і за пів хвилини кілька сотень облич із шанобливим мовчанням повернулися до Нери.

— Поглянь на жінку в жовтій куртці, — лікарка показала рукою на початок черги. — У неї на руках немовля. Он там далі літній чоловік, напевно з онукою. Ти реально вважаєш, що вони прийшли нас штурмувати з дітьми?

Здоровань спантеличено почухав шрами за вухом. Він і сам уже помітив двох хлопчаків, які вовтузилися із саморобним повітряним змієм у кущах попід бордюром.

— От лажа. — Він опустил гвинтівку. — Капітальний провтик вийшов. Добре хоч нікого не підстрелили з перестрашу. — Він приклав палець до вушної гарнітури. — Марику, відбій. Хибна тривога. Ні, ні, нічого не треба робити, заспокойся. Я бачу, що зібралися, все гаразд, це вони до неї прийшли. Ага, будуть колотися. — Договоривши, Фелікс визирнув у вікно. — І звідки вони повилазили? — Потім перевів погляд на Неру. — Ну, окей, пані лікарко. Командуйте.

Нера всміхнулася.

— Накажи хлопцям вивантажувати вакцини. І хай облаштують навіс у дворі, щоб я могла працювати, якщо задощить.

ЕЛАНДОН

Ньюборн
Рак 63, 46^[105]

Г'юго кинув вибачливий погляд на Еландона, а тоді опустив голову так, ніби лаштувався буцнути Емму Фламмаріон лобом.

— Не працюватиму! — Товстун, захищаючись, спробував схрестити руки на грудях, проте жирові складки заважали, й він спромігся лише безвільно звисити їх із боків живота.

Г'юго Бессель був особливим. За низької марсіанської гравітації людське серце наpomповувало у верхню частину тіла забагато крові, а оскільки сенсори об'єму крові містяться вгорі тулуба, організм вважав, ніби в тілі забагато рідини, й активно позбавлявся її надлишку. Через це більшість народжених на Марсі були помітно худорлявіші за своїх однолітків-землян. Більшість, але не Бессель. Його метаболізм був катастрофічно повільним, організм належно не виводив рідину, й у десять років Г'юго важив сорок сім кілограмів, по-земному сто двадцять. До повноліття ваги під ним показували шістдесят сім. І це на Марсі. Через нижчу гравітацію Г'юго почувався не так і погано, проте на вигляд був наче надутий повітрям антропоморфний шкіряний мішок.

— Не працюватиму, — вперто повторив він.

— Чому? — м'яко запитала Емма.

— Ви знаєте чому, — огризнувся товстун.

Г'юго працював майстром з обслуговування кліматичних систем. Вони з Еландоном росли разом: на час їхнього знайомства дітлахів на Марсі було не більше десятка, що ніби як не залишало вибору та змушувало товаришувати.

Подорослішавши, Еландон став опікуватися народженими на Марсі, які не мали батьків, і Г'юго, також сирота, у вільний від роботи час допомагав йому. Іноді аж надто завзято. Сьогодні товстун повинен був замінити повітряні фільтри в апартаментах на півдні Ньюборна, проте, діставшись до потрібного помешкання, побачив новину про побиття Лео Кемхебекова й написав радниці Фламмаріон, своїй керівниці, що відмовляється братися до фільтрів, поки не зустрінеться з Йоргом Флоріаном чи Фінном Бауером. Умовляння не допомогли, Емма зв'язалася з Еландоном, і тепер вони разом намагалися з'ясувати, в чому річ.

— Поясни, що трапилося, — сказав Еландон.

— Малого Кемхебекова побили, — випалив Г'юго.

— Коли? — Еландон насупив брови.

— Учора ввечері.

— Хто?

— Вони, — товстун стрельнув очима на Емму.

Еландон затримав погляд на радниці, перевів його назад на приятеля. Г'юго завжди був ексцентричним. Він уперше заявив про зміну тендерної ідентичності ще до того, як йому виповнилося п'ятнадцять. Проголосив, що він тепер «вона», звелів усім звертатися до нього відповідно й навіть почав носити сукні (попри те, що на Марсі їх одягали самі землянки, та й то рідко). У сімнадцять Г'юго вже зараховував себе до небінарних людей, але незадовго до двадцятиліття відкотив усе назад. Вирішив, що його гендерна ідентичність усе ж відповідає його статі, і повернувся до ідентифікації себе як чоловіка. Еландон не завжди розрізняв, де пролягає межа між Бесселевою ексцентричністю та розпещеністю, зате розумів, що Г'юго полюбляє драматизувати, особливо, коли мова заходить про таких самих, як він, народжених на Марсі, що втратили родину. Еландон просто виконував свої обов'язки, Г'юго ж ставився до

того, що вони робили, перебільшено відповідально — не як до праці, а як до покликання, — і нерідко робив із мухи слона. Відтак Еландон звик ставитися до його випадів не те щоб із недовірою, а радше з чимось на кшталт виваженої перестороги.

— Г'ю, послухай...

— Не працюватиму, поки не побачу Бауера. — Обличчя товстуна стис-лося в уперту грудку.

— І що зміниться від присутності Бауера?

— Вони перетворили хлопця на відбивну. — Г'юго дістав із кишені планшет і показав фото: — Поглянь.

Еландон схилився над екраном. Обличчя Лео Кемхебекова було потовчене до невпізнання, так сильно, що сплигло кілька секунд, доки Еландон збагнув, що дивиться на зафіксовану в підголівникові людську голову, над якою застигли маніпулятори механічного хірурга. Хоча навіть після того він не впізнав хлопчика, якого кілька тижнів тому поселяв у інтернат.

— Бляха. — Еландон випустив повітря крізь зуби. — Що з ним?

— Я ж уже сказав, Еле: його побили! Потовкли, блядь, на фарш! У нього, нахрін, щелепи не змикаються. Якими ще словами тобі пояснювати? — Він тицьнув пальцем в Емму. — І вони до цього причетні!

— Г'ю. — спробувала втрутитися радниця.

Бессель не чув її.

— Вони без причини турнули з Марса його батьків, а тепер хтось віддубасив малого!

Еландон знав, що батьки Кемхебекова отримали «вовчий квиток», але не питав чому. Таким на Марсі не цікавляться.

— Раднице? — звівши брову, він зиркнув на Емму.

Г'юго не вгавав:

— Кемхебекови розпродають майно й за три місяці летять на Землю. Ти уявляєш, як вони почуваються після такого?

Залишаючи тут сина без нагляду.

— Г'юго, — підвищила голос Емма, — послухайте.

— Не називайте мене так! Для вас я пан Бессель!

Емма почервоніла.

— Можете розповісти, чому депортують Кемхебекових? — звернувся до неї Еландон.

— Це не належить до моєї компетенції.

— Але ж вам відома причина.

— Я не вповноважена її розголошувати. Запевню лише, що Рада непричетна до побиття сина Кемхебекових.

— Брешете! — змахнув рукою Бессель.

— Угамуйся. — Еландон притримав його зап'ясток.

Г'юго намірився щось додати, проте двері помешкання, де він мав міняти фільтри, від'їхали вбік, і на галереї з'явився сутулий чоловік у старомодному жилеті та з ретельно зачесаним набік волоссям. Він кивнув Еммі:

— Пані раднице. — Обвів поглядом Еландона та Г'юго й кивнув їм також. — Молоді люди. Щось сталося? — Його мова була аж надто вишуканою як для Марса. У Колоніях так не розмовляли.

— Я не працюватиму. — Г'юго люто витріщився на Емму. — Поки не побачу Бауера.

— На Марсі всі працюють, — тихо дорікнула Емма.

— Усі? — Бессель наставив долоню на чоловіка в жилеті: — А цей нероба із Землі? Теж працює?

— Я співчуваю вашому приятелеві, — сказала Емма, — проте якщо всі відмовлятимуться працювати, коли їм заманеться...

— Не починайте, — просичав Г'юго.

— Побиття Лео Кемхебекова зовсім не стосується вашої роботи, пане Бессель. — Емма повела очима на табличку над входом до апартаментів. На ній писало «17 Джон Ф. Горн». — А пан Горн сплачує гроші за кожен день свого перебування тут.

— На хріна мені його гроші? — розійшовся Г'юго. — Цей паразит дихає тим самим киснем, що і я! Їсть овочі, які вирощує Бенджі Марич! Хай спробує вдихнути їх замість кисню! Нехай зжере їх замість картоплі чи салату! — голос зірвався на писклявий крик. — Хоче дихати й жити на моїй планеті, хай працює нарівні зі мною!

— Поясніть, будь ласка, у чому проблема. — Чоловік у жилеті промовляв спокійно, ледь не байдуже, і це дещо пригасило Бесселів запал.

— Я мав поміняти у вас фільтри. Переналаштувати клімат-контролер.

— Так.

— Проте не буду.

— Гаразд. — Сині очі Горна спокійно дивилися на пухке обличчя. — Я заміню їх сам. Тільки допоможіть мені, бо я в тому нічого не тямлю.

Г'юго розгублено кліпнув.

— Я готовий заплатити, — додав чоловік.

— Пане Горн, ви не повинні йому платити, — устряла Емма.

— Чому?

— Бо він народжений на Марсі, його утримує Рада.

— Але якщо я таки заплачу, що ви мені заподієте? — Горн усміхнувся. — Паразитові й неробі із Землі? — Він махнув Бесселеві, запрошуючи його до апартаментів: — Проходьте, прошу, покажете мені все.

Г'юго нагадував утиканого бандерильями спантеличеного бика, який застиг серед арени, не розуміючи, куди подівся тореадор, що на нього він щойно нападав. Еландон підштовхнув його у спину й шепнув:

— Заходь. Із Кемхебековим розберемося потім.

Емма рушила за ними, проте Еландон перегородив їй шлях.

— Ми самі. Так буде краще.

Він переступив поріг і, перш ніж піднести долоню до сенсора, що активував механізм зачиняння дверей, повернувся до мулатки:

— Перекажіть Йоргові, що я хочу з ним зустрітися.

Коли двері зачинилися, Еландон обернувся й укліяк. Вони з Бесселем опинились у передпокої, що вів до просторої зали з чотирма прямокутними вікнами із заокругленими краями. Вікна виходили на схід. Краєвид за ними був так собі: приземкувата ливарня Planetary Solutions і з десятків напівжорстких складів удалині, та річ не в тім. Стіну праворуч повністю затуляла книжкова шафа: шість полиць від підлоги до стелі, заставлених книгами. В Еландона щелепа відвисла. Стільки паперу він бачив лише у старих фільмах про Землю.

— Що це? — шанобливим шепотом запитав Г'юго.

— Книжки, телепню, — впівголоса відповів Еландон.

— Що?

— Паперові книжки. Такими користувалися на Землі сто років тому.

«Ну й зараз, мабуть, користуються», — подумав Еландон. Не те щоб він

був цього певен, але якщо Джон Ф. Горн, хай там хто він є, перевіз стільки паперу на Марс, отже, принаймні для когось на Землі книги досі мали цінність.

— Навіщо вони? — бовкнув Бессель.

Еландон не встиг відповісти, бо Горн став до них обличчям і зніяковіло всміхнувся.

— Якщо чесно, я не уявляю, де ці фільтри.

— Я зроблю все сам, — прогудів Г'юго.

— Ні, ні, я цілком серйозно стверджую, що готовий ремонтувати все власноруч.

— Фільтри не ремонтують, а замінюють. І ви не впораєтесь.

— Товстун похитав головою. — Вони складні.

Г'юго казав правду. Помешкання із замкнутим циклом життєзабезпечення нагадували живих істот, усередині яких безперервно взаємодіяли люди, рослини та мікроорганізми. Ось тільки на відміну від живих істот вони не мали внутрішнього механізму «самолікування», тож навіть крихітні відхилення призводили до непередбачуваних наслідків. Цьому запобігали ретельно налаштовані розумні фільтри, які видаляли з жител СО₂, пил, токсичні речовини, шкідливі спори, віруси й бактерії.

Г'юго попростував до фільтрового блока в куті зали. Горн рушив у інший бік, до стола, на якому поряд із розгорнутою книгою стояла пластянка з недоїденим синтетичним йогуртом. А тоді похопився:

— Кави?

Еландон зміркував, що Горн навряд чи має свої чашки достатньо ретельно, і заперечно мотнув головою.

— Ні, дякую.

Чоловік знизав плечима, сів за стіл і спрямував погляд у розгорнуту книгу. Г'юго під'єднав діагностичний блок до контролера кліматичної системи. Якщо не брати до уваги його зосередженого сопіння, у кімнаті повисла мовчанка. Еландон кахикнув і поцікавився:

— Що читаете?

Чоловік повернув книжку так, щоби було видно обкладинку:

John F. Horne

THE LAND OF SILENCE

Fall of Iran And What Went Wrong Thereafter^[106]

— Не читаю. Переглядаю просто. — Пауза. — Це я її написав.

І тільки тоді до Еландона дійшло, що ім'я на палітурці збігається з написом над дверима до помешкання.

— Справді?

— Так.

— Про що вона?

— Про вторгнення в Іран 2115-го. — Горн посунув книгу на край стола й жестом запросив Еландона подивитися.

Той натягнув манжету на пальці та обережно відгорнув палітурку. Втупився в пастельно-синій форзац.

— Це лише форзац. — Горн усміхнувся. — Текст далі. Не бійтеся. Ви її не зіпсуєте.

Натягнувши манжету на другу долоню, Еландон перевернув масивний том. Половину задника займало фото молодого й усміхненого Горна.

— Справді ви...

Еландон пробіг очима текст під фотографією: Дж. Ф. Горн — *віцепрезидент Сполучених Штатів при президентові Айденові Гордону...* і скинув голову. Американський віцепрезидент? На Марсі? Перше, що спало Еландонові на гадку: теломід. Це єдина причина, з якої він міг тут оселитися. Ось тільки посадовці такого рівня за бажання роздобули б нелегальний теломід на Землі й не обтяжували себе переселенням на іншу планету.

— Ви були віцепрезидентом у Штатах?

— Від 2114-го до 2122-го, так.

— Але чому ви тут?

— Через довічну охорону.

Еландон запитально звів брову.

— Це невдячна робота. — Горн хитнув головою у бік книжки.

— В реальному житті вибір ніколи не стоїть між поганим і хорошим, зазвичай обирати доводиться між поганим і ще гіршим, і яке б рішення я не ухвалював, завжди знаходилися ті, кого воно доводило до сказу. Саме тому навіть після завершення

терміну, коли я вже начебто відійшов від справ, усе ще залишалося чимало людей, які. — Він затих. — Скажімо так, прагнули завдати мені шкоди. Довічну охорону запровадили після вбивства Кеннеді, проте до загибелі міністерки Бернз від неї ще можна було відмовитися. Після 2118-го цю опцію скасували, й агенти вешталися за мною, байдуже, хотів я того чи ні.

Бетані Бернз була міністеркою оборони за Айдена Ґордона й однією з активних прибічниць вторгнення до Ірану. Улітку 2118-го послідовники Фарида аль-Акбарі, «Чорного халіфа», відрядили до Америки групу смертниць для її знищення. Терористки прокралися непоміченими через усю Мексику, подолали стіну на кордоні зі США, дісталися будинку Бетані в Техасі, вирізали всю її сім'ю, виклали відеозапис страти в мережу, після чого підірвали себе в торговому центрі Сан-Антоніо. Відтоді американським посадовцям вище за міністра внутрішніх справ по лінії наступності президентських повноважень^[107] забезпечували довічну та неусувну державну охорону.

Еландона зацікавило, що саме було надмірного в опіці спецслужб, і Горн, наче передбачивши запитання, випередив його:

— Не можна сідати за кермо. Не можна користуватися планшетом. Я навіть надісланий онукою малюнок не міг узяти до рук, поки його не огляне фахівчиня з отруйних речовин. — Він похитав головою. — Але потім старий Айден підказав мені лазівку: Марс. І ось я тут.

Перед тим, як повернути книгу, Еландон дочитав текст на заднику.

— Тут зазначено, ви були одним із тих, хто ухвалив рішення про введення військ.

— Я був проти. — Горн дивно посміхнувся. — Я вже тоді розумів, чим воно закінчиться, але шістдесят відсотків американців підтримували вторгнення. Відмова діяти означала б для мене політичну смерть. Для Айдена тим паче. — Вторгнення до Ірану обернулося катастрофою. Політична система, заснована на авторитеті аятоли, зазнала краху, і владу захопили ватажки екстремістських груп. Поміркувавши, Горн показав на томик, що лежав на столі перед Еландоном. — Можете взяти її собі.

— Книгу?

— Так, беріть. У мене декілька примірників.

Секунду Еландон вагався. Він дивився на книгу й думав про те, скільки рук торкалося її сторінок, скільки мікробів повзають її палітуркою і що серед них точно є хвороботворні. Та все ж вистромив пальці з-під манжет і потягнувся до книги. Не тому, що хотів почитати про занепад Ірану. Річ була не в тім. Чоловік, що позирав на нього з-за стола, володів сотнями книг і на пікові кар'єри заправляв долями цілих країн. Одне його рішення, бодай і хибне, призвело до колапсу великої держави. Якимось дивом затерті корінці на полицях позаду Горна трансформувалися в Еландоновій уяві на символи влади та могутності, про які той навіть не мріяв, і бажання здобути хоча б одну книгу пересилило відразу. Він обережно взяв її до рук. Стиснув пальцями. Дивовижно було відчувати її вагу в долоні.

Купол «Аркадія», Ньюборн
Десять хвилин по тому

— Я поговорю з Йоргом, — сказав Еландон, — про Кемхебекова.

Вони з Г'юго вийшли з підземки та прямували радіальною галереєю до центру купола.

— І з Фінном також.

— Гаразд, і з Фінном також. — Еландон стискав під пахвою Горнову книгу.

— Запитаєш, чи він вважає народжених на Марсі за людей, бо інакше я не доганяю, чому його захист поширюється лише на тих, хто прилітає із Землі.

— Г'ю...

— Вони незабаром вішатимуть нас у спортзалах замість боксерських груш, а ми навіть.

— Г'ю, припини.

Бессель заткнувся. Втім ненадовго.

— Батьків Міранди депортують, — тихо зронив він.

Семирічна Міранда Бугадді прославилася після одного із Зоїних влогів, у якому з непригаманною її віковій серйозністю розповіла про життя дітей у Колоніях. Її батько, Амір, уродженець Йорданії, працював ремонтником на заводі Daimler AG у Нойнштадті й утратив роботу, коли його майстерню автоматизували. Матір, Чафіка, була технологічною скауткою, що спеціалізувалася на прогнозуванні розвитку технологій у Planetary Solutions. Рік тому вона потрапила в аварію на східних відрогах хребтів Ксанти: у ровері сталася вибухова розгерметизація. Чафіку врятували, проте її мозок зазнав незворотних ушкоджень — і йорданка втратила здатність концентруватися. Керівник підрозділу чекав пів року, сподіваючись, що Чафіка відновиться, але зрештою звільнив її. Позавчора Рада Дев'ятнадцятих скасувала дозволи на проживання для подружжя.

— Паршиво, — проказав Еландон.

— Паршиво було тиждень тому, тепер це катастрофа. — Г'юго та Бугадді мешкали в суміжних житлових модулях на півночі Ньюборна. — Мала не витримає розлуки. Ти не знаєш її, а я бачу

її щодня. У неї сльози на очах, варто розтоптати таргана на кухні, а тут...

— Ну, тут принаймні зрозуміло, чому їх висилають.

— Це, блін, все міняє.

— Її батьки без роботи, Г'ю. Їм тут не місце.

— Дякую, що нагадав.

Еландон відвів погляд. Остання його фраза прозвучала малодушно. Власне, вона й була малодушною, він це визнавав. Він мав захищати народжених на Марсі, а не тих, хто спроваджує їхніх батьків геть.

— З Мірандою треба щось вирішувати, — тиснув Г'юго. — І то вже. Коли вони полетять, буде пізно.

— Що ти пропонуєш?

— Ти, блін, на чиєму боці?

— Ти знаєш, на чиєму я боці! — не стримався Еландон. — Але що ти хочеш, щоб я зробив? Так воно вже є, ці правила існують із моменту заснування Колоній, і ми не можемо на них вплинути!

Г'юго якийсь час сопів, потім ображено бовкнув:

— Хай би вже летіла з ними.

Еландон похитав головою. Обоє усвідомлювали, що це неможливо.

Вони наблизилися до входу в підземну галерею. На інформаційному табло праворуч вигулькнула реклама концерту Critters — й Еландон згадав про Мервіна.

— Той Роордів малий, — озвався він, радіючи нагоді спрямувати розмову в інше русло.

— Ну?

— Він грає на чомусь типу сопілки, лише з клавішами.

— Інструмент у нього?

— Так. Я встиг висмикнути його в Дюрер, перш ніж та допетрала, що його можна переплавити.

— Звести його з Бенні?

— Типу того.

Г'юго наморщив носа.

— Не певен, що Critters потрібен ще один учасник.

— Річ не в Critters. Пацан депресує.

— Окей, я поговорю з Лоу. Чи з Маричем. Але якщо вони відмовляться його слухати...

— Зроби так, щоб не відмовилися.

Еландон ступив на сходи, що вели до підземного переходу, й тут-таки напружився, зустрівшись очима з рудою дівчиною в сірому комбінезоні, яка підіймалася назустріч. Із пащі тунелю немовби війнуло холодним повітрям. Горнова книга вислизнула з-під пахви, Еландон упіймав її, несамохіть скривився, знову подумавши про мікроби, та вже за мить викинув усе з голови.

Незнайомка відвела погляд, одначе їхнього короткого презиркування вистачило, щоб Еландона неначе струмом протнуло.

— Це його сестра, — шепнув товстун, коли дівчина, опустивши голову, проминула їх.

— Кого? — Еландон згадав, що треба дихати.

— Малого Роорда. Думав, ти знаєш.

— Її Руеда поселяла, не я. — Еландон уловив невисловлену думку за усмішкою, яка повисла на Бесселевому лиці, й наїжачився: — Що?

— Сподобалася?

— Ні.

— Слину підітри! — Г'юго безгучно розсміявся. Заплилі жиром груди заходили ходором.

— Пішов ти. — Еландон дивився навздогін дівчині. — Яке її ім'я?

— Джилл Андреа Роорд.

— Гм.

— Я читаю твої думки, бро! — Г'юго підніс указівний палець до Еландонового лица, проте, пам'ятаючи, як приятель не любить доторків, зупинив його за кілька сантиметрів до носа. — У тебе на обличчі все написано!

— Затухни!

— Хочеш познайомитися?

— Ні.

Те «ні» так очевидно суперечило тому, що Еландон відчував, що Бессель знову розсміявся. Цього разу вголос.

— Запроси її та брата на Аріанину вечірку, — запропонував він.

Перший сол місяця Лева був початком літа в північній півкулі й великим святом для народжених на Марсі. Цьогоріч святкування збігалося з шістнадцятим за земним календарем днем народження молодшої онуки Фердинанда Зоммерфельда Аріани, яка з такої нагоди влаштовувала вечірку в Мірафлоресі.

— Аріана не пустить Роордів навіть прибирати свій маєток.

— Прибирати, може, й не пустить, але якщо натякнути, що це їхній батько нещодавно вкоротив собі віку на плато Лунае й що саме про нього

Зоя зняла цілий влог, то... — Г'юго покрутив у повітрі долонями. Пухкі пальці бовталися, мов сосиски. — Всяке може бути.

— Аріана не. — Еландон зажував губу. Г'юго мав рацію. Це могло спрацювати.

Він продовжував дивитися на вигин галереї, за яким зникла Джилл, і раптом збагнув, що волів би її торкнутися. І це вперше на думці про дотик до іншої людини Еландон не мусив боротися із власним розумом. Це було несподівано. Усвідомлення цього виявилось таким глибоким, що предмети довкола неначе поближчали, присунулися до нього та набули яскравості, якої він раніше й не уявляв.

— Ти поговориш із Бенні. — Еландон глянув на Г'юго. — А я перетру з Аріаною.

На що Бессель самовдоволено рохнув.

Ньюборн Вечір того самого дня

Еландон мешкав у одномісному модулі на околиці першого комунального комплексу, розташованого на півночі Ньюборна. Комплекс, половина блоків якого ховалася під землею, збудували коштом Ради Дев'ятнадцятьох три марсіанські роки тому спеціально для народжених на Марсі, що досягнули повноліття й утратили батьків.

Його модуль був простим, але по-своєму затишним: стіни з непоказного пластику, металева підлога, екран замість вікна. З меблів — висувне ліжко, канапа, крісло на коліщатках і столик із робочою станцією на три монітори. Вхід містився у стелі: потрапити досередини можна було, спустившись драбиною крізь квадратний люк.

Удома Еландон насамперед вимив руки. Потім обклеїв палітурку подарованої Горном книжки плівкою, завалився на ліжко й перегорнув першу сторінку. Спершу читалося важко. Еландон губився серед малозрозумілих назв і незнайомих прізвищ. Іще більше дивувала відсутність інтерактивних посилань, які під час читання електронного тексту давати змогу розтлумачити будь-яке слово. Еландон кілька разів тицяв пальцем у пожовклі аркуші — викликав віртуального помічника, після чого тупився в текст, не розуміючи, чому нічого не відбувається. Проте згодом, коли почалися розділи про Іран, він захопився — при звичаївся зазирати до мережі, коли натрапляв на незнайому назву, й у такий спосіб за годину опинився на сайті братства «Аль-Харамейн». Після переходу за посиланням на екрані розгорнулося відео. Бородатий старець у

білосніжному арабському кандурі із золотавою вишивкою по правому плечі на тлі випаленої сонцем пустелі натхненно розповідав про Халіфат, який постане на руїнах країн Перської затоки, про праведників і про те, що між ними й небом не буде перешкод. Він говорив правильною англійською з легким акцентом, і попри невигадливість його мови, слова заворожували. Час від часу на екрані зринали картини руйнувань, згарища замість міст, бранці, яких допитували люди у військовій формі. І відео, і графіку вирізняла надзвичайна якість. Наприкінці під стариганом з'явився підпис: Абдул Фаттах аль-Аталлах, халіф та амір аль-мумінін^[108] Великої Ісламської Держави.

Уздовж хребта Еландонові шугнули мурахи: про аль-Аталлаха він щойно читав у Горна! Якихось кілька сторінок тому. Горн називав того терористом № 1, стверджував, що аль-Аталлах фінансує «Чорного халіфа», і звинувачував його в торгівлі незаконно завезеним із Марса теломідом. Останнє вочевидь було правдою. Еландон звірився з Вікіпедією: аль-мумініну на момент запису мало би виповнитися сто сім років, але здавався він щонайбільше сімдесятирічним.

Еландон перемкнувся на вкладку «Відплата». Екран укрила мозаїка з десятків відеороликів під крикливими заголовками. Перший у лівому верхньому куті проголошував: «БОЯГУЗ ДІСТАЄ ПО ЗАСЛУЗІ». Нижче йшов підзаголовок дрібнішим шрифтом: «Верховний суд Великої Ісламської Держави засуджує кафіра^[109] до страти за вбивство мусульман».

Еландон торкнувся пальцем заголовка. Відео розгорнулося на весь екран. Воно було майже півгодинним. На початку чоловік зі зморшкуватим обвітреним обличчям показував руїни будинку в центрі Ісфагана^[110] та скорботним голосом сповіщав, що половина його родини згоріла там живцем. Розповідь

супроводжували кадри охопленого пожежами міста й знімки обгорілих тіл. Еландон перетягнув повзунок на кілька хвилин уперед. Перед очима з'явилася кімната без меблів із запнутими тканиною вікнами. Ліву частину екрана займало заретушоване лице, яке, якщо вірити підпису, належало Фариду аль-Акбарі. «Чорний халіф», підглядаючи у планшет на колінах, наводив факти про бомбардування: скільки будинків зруйновано, скільки мирних жителів загинуло, скільки серед них було жінок і дітей. Одна за одною на екрані миготіли фотографії американських, британських і німецьких операторів, що керували ударними дронами — здебільшого коротко стрижених і всміхнених юнаків.

Еландон іще трохи пересунув повзунок. Зображення стало неякісним і заряділо. Лунали крики й звуки боротьби. З уривків закадрових коментарів він здогадався, що очолюваний Фаридом аль-Акбарі загін знайшов британського військового, задіяного у бомбардуванні Ісфагана, та викрав його з дому на півдні Бірмінгема.

Із цього моменту Еландон дивився відео, не перемотуючи. Він гадав, що солдата просто вб'ють, але помилився. У якийсь спосіб аль-Акбарі доправив бранця до Ірану. Далі був суд, на якому трійка понурих кадів ^[111] на високих дерев'яних стільцях посеред пустелі засудили оператора до смерті. Перед стратою бранця провели руїнами безлюдного міста, підвели до будівлі, із розповіді про яку почалося відео, і показали фотографії загиблих мешканців. Британець повернувся до камери, вперскааний погляд в об'єктив і вбитим голосом сказав, як жалкує про скоєне та дякує Аллахові, що той осяяв його своєю ласкою перед смертю.

Далі хлопця обступили бойовики, поставили його на коліна, і Фарид аль-Акбарі взявся відрізати йому голову.

Тієї миті Еландона накрило запаморочливе відчуття, ніби відстань між ним і чоловіками на відео зникла.

Відрізання голови було відзняте від початку й до кінця, з кількох ракурсів. Еландон, зацікавившись, спостерігав, як лезо довжелезного ножа розтинає шкіру під борлаком, чув одчайдушні передсмертні хрипи та булькання крові. Його шлунок стиснувся, рештки обіду полізли до горлянки, проте зупинити відео чи принаймні відвести погляд від екрана він не зміг. Насправді трапилося протилежне. Коли аль-Акбарі, прикінчивши британця, вийшов наперед і, виставивши відтятую голову перед собою, завів мову про те, що такий самий присуд чекає на всіх невірних, Еландон відмотав відео назад, до початку обезголовлення. Він уважно вглядався у сповнені жаху очі солдата й намагався уявити, що той відчував, коли «Чорний халіф» ухопив його за підборіддя та приставив до шиї ножа. Як вони примусили його до передсмертної промови на камеру? Що бідолаха думав увесь той час, доки його переправляли до Ірану?

Приплив адреналіну був такий потужний, що Еландонові здавалося, наче з ним ось-ось станеться серцевий напад. Але замість зупинити відео та відкласти планшет він раз по раз перемотував запис страти. У грудях йому немовби розверзнулася прірва, розкрилася моторошна й бездонна порожнеча, і це лякало Еландона більше за побачене на екрані.

І то був лише початок.

У наступному відео французького снайпера, який брав участь в операції проти Ірану, спалили живцем. Іще в одному аль-Акбарі по черзі відрізав голови трьом співробітникам GEO — двом молодим німкеням й італійцеві, які звинили лише тим, що досліджували солоність ґрунтів у пустелі Деште-Лут.

Час спливав. Перевалило за північ, книга Горна зіслизнула з ліжка на підлогу, проте Еландон нічого не помічав, із головою поринувши в мережу. Він вишукував інформацію про «Чорного

халіфа», братство «Аль-Харамейн», Велику Ісламську Державу. Він читав про викрадення людей, знищення промислових об'єктів, атаки терористів-смертників. Із кожним новим посиленням DRS-сервер дедалі частіше видавав попередження про сцени насильства, проте Еландона це не зупиняло. Його затягувало у вирву даркнету^[112]. І що глибше він занурювався, то кривавішими ставали відеозаписи, які відкривав.

ДЖИЛЛ

Мірафлорес
Хребти Ксанте, рівнина Хриса, Марс
Лев 1, 46^{[\[113\]](#)}

Джилл пожалкувала, що погодилася на поїздку, ще до того, як останні будівлі Ньюборна щезли за горизонтом: на всі її спроби зав'язати розмову Мервін відповідав короткими реченнями або взагалі мовчав. Зрештою вона відвернулася до вікна й решту дороги роздивлялася звивисті каньйони, що вгризались у кам'янисту височину на заході.

Джилл ненадовго викинула Мервіна з голови, коли їхній «Роамер» обігнув південний виступ Альберрокського хребта й очам відкрився Мірафлорес. Елітне поселення розташувалося на схилах V-подібного каньйону Лімінгверн, що вклинювався у плато, яке на кілометр здіймалося над довколишньою рівниною. Десятки маєтків найзаможніших колоніальних родин вишикувалися рядами один над одним і були геть не схожими на типові марсіанські помешкання. Передусім упала в очі їхня неоднаковість: усі будівлі різнилися — ніякої уніфікації та серійності, кожна споруджена за власним проєктом. Архітектори, що їх проєктували, вочевидь, надихалися каліфорнійським модерном середини ХХІ сторіччя: довжелезні бетонні карнизи сусідили з похилими покрівлями зі скла, плавні вигини стін контрастували з гострими виступами, що перетиналися під найрізноманітнішими кутами. Куди б не глянула, Джилл бачила більше скла, ніж бетону. Окремі кімнати й галереї виступали далеко за межі основних споруд і неначе висіли в повітрі.

Водій завів «Роамер» до герметичного бункера на в'їзді в каньйон, звідки кремезний охоронець мережею підземних галерей і безшумних ліфтів відвів Джилл і Мервіна до маєтку на самісінькій вершині Лімінгверна.

На вході Мервіна й Джилл зустріла Тайлін Зоммерфельд, енергійна жінка років сорока п'яти з яскраво нафарбованими губами. Вона супроводила їх до ротонди^[114] із прозорим куполом, де, тримаючи в руках келихи, бесідували кількадесят гостей. Об'ємні промені, які пробивалися крізь просвіти в стелі, пронизували простір під куполом і впирались у стіну. Акурат під тими світловими плямами стояв шведський стіл, заставлений таями зі стравами з рослинного м'яса, фруктами й різноманітними солодощами. Тайлін поводитася підкреслено люб'язно, а тому Джилл до тієї самої миті, поки не ступила до ротонди, взагалі не підозрювала, як усе погано.

Щойно вони з братом увійшли, їх обліпили здивованими поглядами. Жінки в ротонді були в блискучих платтях, чоловіки — у футболках поло з гудзиками під коміром і франтуватих звужених штанях. Натомість Джилл мала на собі бежевий гольф і комбінезон із поліестеру з купою кишень — найкраще з її одягу, а Мервін узагалі не заморочувався, нап'явши льотний костюм із протиперевантажувальними штаньми (під кишнями теліпалися патрубки, що ними до спеціальних камер, які обтискали кінцівки, накачувалося повітря, щоб запобігти зміщенню крові в разі перевантажень). Вони скидалися на ремонтників, які переплутали галерею та замість податися до підсобного приміщення опинились у святковій залі.

— Нащо ми приперлися? — зашипіла Джилл. У залі були тільки земляни. Вона відчула, як брат напнувся, закупоривши повітря в легенях, підсунулася ближче й заговорила йому в

потилицю: — Навіщо ти погодився? — Якби не він, вона б не їхала.

Мервін опустил голову й закрокував до столів із закусками. Сестра задріботіла за ним. Хлопець ухопив перше, що потрапило під руку (якесь тістечко), надкусив його, але мало не вдавився тим шматком, коли збагнув, що десятки пар очей продовжують стежити за ними. Він поклав надкушене тістечко назад. Джилл прошепотіла:

— Треба вшиватися.

— Ні.

— Чому? — Вона поглянула на Мервіна, наче вперше. За кілька тижнів, що не бачила брата, він змінився: на лиці підсипало вугрів, над верхньою губою пробилася смужка темного волосся. Проте найбільше змінилися очі. Джилл не впізнавала їх.

— Ти знала, що вона зраджувала тата? — Голос ламався й через те здавався чужим.

— Ні. — Джилл відчула роздратування. — Що це змінило б?

— Він би лишився живий. Ось що це змінило б. Полетів би з нею додому.

— Він був хворий на рак.

— Він захворів, бо вона...

— Припини! — Зривистий шепіт шарпав голосові зв'язки. — Батько помер, і твої розмови його не повернуть. У тебе є мама. У тебе є сім'я. Подобається це тобі чи ні.

— У мене немає матері. — Він наїжачився, але за мить поник.
— Ти тепер моя сім'я.

На секунду з-за колючого частоколу, за яким Мервін ховався від світу, прозирнув самотній розгублений підліток, що відчайдушно намагався видавати себе за того, ким іще не був, — дорослого чоловіка. Джилл захотіла обійняти брата, вона навіть

простягнула руки до плечей, але той ухилився від її долонь. Погляд знову став колючим.

— Тебе перевели до першої ньюборнської? — навмисно понижуючи тембр, сказав він.

— Чому ти питаєш?

— Із тобою навчається Кирило Вайда.

— Може, ще не знаю.

— Я бачив його на фото.

Мервін узяв планшет, зайшов на сестрин акаунт і показав знімок. Спільне фото з новими однокласниками. Скраю в натовпі стояв коротко стрижений юнак із задерикуватими очима. Мервін тицьнув у нього пальцем — і над головою розгорнувся тег: Кугуїо Уайда.

— То й що? — знизала плечима Джилл.

— Хочу, щоб ти мене з ним познайомила.

— Нащо?

— Я на два роки молодший. — Мервін говорив із таким виглядом, неначе подумки розв'язував складну математичну задачу. — Якщо я сам зачеплю його, він не стане мене слухати.

— Але що тобі до нього?

Мервін роззирнувся, так ніби намірявся звірити їй щось не призначене для чужих вух.

— Його батько очолює безпековий підрозділ «Томуто».

— І?

— Познайомиш чи ні? — Мервін роздув ніздрі.

Джилл придивилася до брата.

— Лише якщо розповіси, що замислив.

Кілька секунд Мервін напружено міркував і вже був би відповів, коли позаду них горою виріс Г'юго Бессель.

— Ось ви де!

Джилл оглянулася й видихнула. Вона не те щоби зраділа, просто відчула полегшення, угледівши когось, чий зовнішній

вигляд дисонував з атмосферою холодної елегантності, що панувала в ротонді. Бессель був у гумових капцях на босу ногу, вільних шортах і довгій футболці, яка мішком звисала з живота. В руці стискав пляшку без етикетки, з горлечка якої стирчала закручена спіраллю соломинка. Низ шортів і футболки темніли від вологи.

— Що ви тут робите? — Г'юго поклав руки їм на плечі. — Тут же можна дуба дати від нудьги. — Він глипнув на надкушене тістечко. — Хапайте хавку й чешіть зі мною.

— Куди? — поцікавилася Джилл.

Бессель дихнув їй в обличчя алкоголем.

— Подалі від цих зануд. — І повів їх до виходу.

Вибравшись із ротонди, Джилл і Мервін ступили до галереї з високою стелею, під якою пунктирною лінією світилися діодні лампи. За якихось пів десятка кроків повітря задвигтіло від потужних басів. Іще за кілька секунд до вух долинув ламаний ритм і різкі звуки важкої електронної музики.

Галерея розширилась у грандіозне приміщення. Джилл застигла, на мить забувши й про чепурні сукні, й про сповнені нещирого співчуття погляди. Навіть болюче усвідомлення батькової смерті, яке до цієї миті зловісним тлом відтіняло решту думок, відступило. Вона вражено водила очима навсібіч.

Приміщення, куди їх привів Г'юго, спроектували так, щоби стерти межу між внутрішнім простором і зовнішнім світом. Із того місця, де вони стояли, зала начебто вільно перетікала в кам'янистий схил за вікном. Ілюзія була такою переконливою, що Джилл здавалося, ніби вона опинилася просто неба без скафандра. Це лякало та збуджувало водночас. Такої плинності досягли завдяки тому, що не лише вся південна стіна, а й чимала частина стелі були цілковито скляними.

Крізь стіну відкривався запаморочливий краєвид півдня. Джилл бачила піщані гребені на вході в Лімінгверн, десяток

куполоподібних пагорбів на сході, серпантин, який петляв між будинків. Удалині темніли лабіринти Нотмер — група звивистих долин, які хаотично перепліталися. Джилл охопила все це за лічені секунди, після чого відвела погляд від стіни, бо те, що приголомшило найбільше, від чого їй подих забило, містилося всередині приміщення.

Басейн.

Зала витяглася із заходу на схід на пів сотні метрів, і щонайменше сорок із них займав басейн. Вода сягала скляної стіни, породжуючи враження, наче вона переливається через край і збігає схилом. Джилл ніколи не бачила стільки води одразу. Вона знала про громадський басейн у Ньюборні, бачила на ютубі земні водойми, але одна річ — дивитися на картинку на екрані, й зовсім інша — стояти перед викладеною дрібними кахлями чашею з тоннами води, ловити відблиски сонця на мінливій поверхні, споглядати іскристі бризки, які злітають у повітря, і ловити запах... Так, запах виявився найдивнішим. Джилл ніяк не могла вирішити, на що він схожий. Щось запаморочливе й насичене, щось таке, що кортіло втягувати в себе, аж поки не луснуть легені.

— Круто, еге ж? — Г'юго мусив підвищити голос, щоб перекричати музику.

У залі була понад сотня народжених на Марсі, й цього разу ніхто не зважав на Мервіна та Джилл. Вони все ще вирізнялися, та, вочевидь, усім було начхати.

Хлопець років двадцяти в чорних шортах-галіфе із зав'язками й подертій майці, проминаючи Мервіна, тицьнув у патрубок під кишенею:

— Чоткий прикид, бро! Зняв із батькового льотного костюма?

— Е. — Мервін розгубився. — Це і є льотний костюм. Я — пілот.

— Ага. — Хлопець підморгнув. — А я позашлюбний син Фінна Бауера.

Усе довкола було простим і водночас розкішним. У віддаленому куті розташовувалася ефектно підсвічена сцена. За діджейським пультом у такт рваному ритмові рухалася дівчина з розпущеним волоссям. Під сценою танцювали босоніж зо два десятки народжених на Марсі. Вони були в купальних костюмах, щойно з басейну. Ще не обсохла шкіра вилискувала в променях призахідного сонця.

З іншого боку від сцени щирився клавішами рояль. Поряд із ним, тримаючи в руці коктейльний келих, стояла Аріана Зоммерфельд. Завдяки підборам іменинниця на пів голови вивищувалася над зграйкою подруг, підфарбовані брови надавали їй войовничого вигляду.

У залі Джилл спостерегла лише двох землян: двадцятисемирічну Аврору Зоммерфельд, Аріанину двоюрідну сестру, та її чоловіка Кайдена Ділларда. Аврора мала квадратне підборіддя й скошені до носа очі. Подібний на тюрбан головний убір приховував ріденькі русяві пасма. Чоловік пасував їй: лице неначе вирубане з граніту, весь укритий волоссям, цупким і чорним, мов у горили. Джилл спочатку саме волосся й запримітила (темні завитки, що вибивалися з-під горловини й рукавів футболки) й тільки потім упізнала Ділларда — за фотографією в сталк-каналі, який поширював плітки. Під фоткою писалося, що Аврора й Кайден іще на початку року подали заявку на народження дитини, проте Аврора досі не могла завагітніти.

— Ну як вам, малята? — Бессель зловив губами соломинку, виявив, що пійла лишилося на палець, викинув соломинку і, перехиливши пляшку, видудлив рештки з горлечка.

— Я нікого тут не знаю, — буркнув Мервін.

— Ти знаєш мене. Еландона. Свою сестру. Це вже на три людини більше за нікого. — Г'юго сфокусував погляд на Джилл.
— А ви що скажете, панночко?

— Це... — Вона дивилася на дівчат, які танцювали під сценою, і відчувала, як розслабляються м'язи. Ні, Джилл іще не почувалася вільно, проте пекуче бажання порубати всі меблі довкола, яке накрило її, щойно переступила поріг ротонди, згасало. — Вражає.

— Ще б пак! — Г'юго посоловілими очима знайшов у натовпі Еландона і, піднісши над головою руки, загорлав: — Хе-е-ей, бро-о-о! Сюди! Komm zu mir!

Еландон повернув голову. Він стояв біля води, худі ноги стирчали з-під обкрученого довкола тулуба рушника. Угледівши Бесселя, він наморщив носа, але потім, перескочивши поглядом на Джилл, розрівняв складки над переніссям. Еландон накинув рушник на плечі й закрокував до них.

Бессель картинним жестом вказав на приятеля:

— Джилл, це — Еландон Торндайк, перший народжений на Марсі, власною персоною. Еландоне, це — Джилл Роорд.

— Я знаю, хто ти. — Джилл проти волі опустила очі. Від самого погляду на Еландона її затопило почуття дивної щемливої радості.

Еландонові ноги були сухими, він не заходив у воду, та попри це груди надималися й опадали підозріло часто, так ніби він віддихувався після запливу.

— Не слухай цього бевзя. — Він кивнув на Г'юго. — Я такий самий, як і всі.

Вони примовкли. Джилл відчула, що мовчанка затягується, зміряла Еландона швидким поглядом і, злякавшись, що він піде, бовкнула перше, що спало на гадку:

— Дякую, що дбаєш про брата.

— Це моя робота. — Еландон, знизавши плечима, глянув на Мервіна. — Мені жаль, що так сталося з вашим батьком.

— Татові від того не легше, — знову буркнув хлопець.

— Розумію, але якщо раптом вам знадобиться допомога, я завжди можу...

То був звичайний вияв ввічливості, проте Мервін зреагував агресивно:

— Що ти можеш? Вони вигнали нас із дому. — Хлопець мотнув головою у бік ротонди. — Забрали все, що ми мали. Навіть скафандри.

— Я. ну. можу поговорити з Флоріаном. — Еландон відвів очі, й Джилл вирячилася на брата так, ніби хотіла в нього чимось запустити. — Не те щоб я міг на нього впливати, але.

— І що ти йому скажеш? Спитаєш, чому не дав теломід моєму татові? Попросиш зробити теломід безкоштовним, щоб те, що трапилося з бідолашніми нідерландськими сиротами, більше не повторилося?

— Мервіне, — зашипіла Джилл, — ми не сироти. Мама ще жива.

Мервін роздув ніздрі.

— Ел казав, ти граєш на тромбоні, — поквапився змінити тему Г'юго.

— На флейті, — поправила Джилл.

— Один хрін. — Г'юго по-панібратськи обійняв Мервіна за плечі. — Слухаєш Critters? Як тобі? Подобаються?

Мервін виставив лікоть, намагаючись відсторонитися від Бесселя. Аїк Леджер, із яким він ділив кімнату в гуртожитку, казав, що товстун користується порохотягом, щоби вичищати пил зі складок на животі, й зараз, втискаючись у пишні тілеса, що ворушилися під безрозмірним одягом, Мервін ладен був у це повірити.

— Хочу, щоб ти зустрівся з Бенні. — Г'юго закрутив головою, видивляючись когось у натовпі. — Або з Бенджі Маричем. Якщо він іще не наклюкався до поросячого вереску. Вам тра' поспілкуватися. Ходімо, познайомлю вас.

— А якщо я не хочу? — Мервін струсив руку з плеча.

Г'юго витріщився на нього так, ніби в Мервіна голова відпала.

— Отже, таки не подобаються. Ну, окей. Але знаєш що, аміго? — Він по-змовницьки зашепотів: — На літнє сонцестояння Critters готують концерт у занедбаному сільськогосподарському куполі за Роквейлом. Бачив афіші, еге ж? То ось: ми вже продали дев'ятсот квитків. А я між тим переписуюся з агенткою із Землі. Ми знімемо концерт на відео, і якщо тій чиксі сподобається, вона просуватиме Critters на Землі. — Бесселя аж розпирало. — А їй сподобається. Сказати чому? Тому що Critters — це перший гурт із Марса, а ще тому, що вони по-неземному круті. — Г'юго був добряче напідпитку й не міг зупинитися. — Я розумію, в тебе зараз період такий, ти, типу, весь діловий, один проти світу, і все це лайно. Ну нехай, як відмовишся, я не переконуватиму. Та поглянь на це ось із якого боку: якщо все вигорить, ти коситимеш капусту, просто граючи на своїй дудці, ге? — Він роздув бульдожі щоки. — Ану зізнайся мені, ким станеш після школи? Чим займатимешся? Ну?

— Пілотом. Я вчуся літати.

Пауза. Г'юго ображено зиркнув на Еландона. Він не очікував на відповідь, тим паче на таку. Пілот — не найгірша професія на Марсі. Втім наступної миті Мервін, сам того не бажаючи, прийшов йому на виручку:

— Тобто якщо я гратиму в Critters, мені... платитимуть?

— Те, що ти знаєш, із якого боку дути у свою дудку, ще не означає, що Бенні візьме тебе. Але спробувати можна. Кажу тобі: мусимо спершу перетерти з Бенджі. Ходімо.

Ставши так, щоб не помітила Джилл, Г'юго підморгнув Еландону й повів Мервіна геть.

Музика на якийсь час стихла, і дівчата, що танцювали біля сцени, зірвалися з місць і пострибали у басейн. Джилл провела їх очима. Еландон простежив за її поглядом.

— Не проти поплавати?

— Я не. — Вона, не кліпаючи, дивилася на воду.

— Я теж був шокований, коли побачив його вперше. Він більший за публічний у Ньюборні. Тисяча тонн води, прикинь. Лише доправити її сюди з Ацидалійської рівнини коштувало цілий статок.

— Я ще ніколи не плавала. І я не маю цього. — Вона посмикала за горловину гольфа та показала на дівчину в купальнику, яка, звисивши ноги у воду, сиділа на краю басейна.

— Купального костюма?

— Так.

— Я попрошу Аріану, в неї знайдеться щось для тебе.

Еландон уже наготувався піти шукати Аріану, та Джилл схопила його за передпліччя.

— Ні! — Під пальцями дівчини Еландонові м'язи напружилися. — Не треба. Все гаразд. Ми можемо просто.

Вона недоговорила. Дві дівчини у прозорих накидках поверх купальників, які спостерігали за ними осторонь, наблизилися. Вища з двох сяйнула зубами й відрекомендувалася:

— Привіт! Я — Кора Монаган.

— А я Ембер, — труснула кучерями її подруга.

Джилл не була певна, що звертаються до неї, та про всяк випадок відрекомендувалася й собі:

— Джилл.

— Ми знаємо, — сказала Кора.

— Ми не підслуховували, — заторохтіла Ембер. — Просто ненароком почули, що тобі треба купальник.

Джилл глянула на Еландона, але той був спантеличений не менше за неї.

— Наша подруга не прийшла, а її костюм лишився з минулої вечірки. Ти можеш його взяти. — Ембер стрекотала із завзятістю людини, яка вважає тишу особистою образою. — Він, напевно, буде затісним, але це ж просто купальник, хіба ні? У воді ніхто й не помітить.

— Що за подруга? — насторожився Еландон. — Про кого ви говорите?

— Про Фекальну при-и-и...

Кора, тлумлячи посмішку, штурхнула подругу ліктем.

— Про Майю Велет.

— Це наша однокласниця, — додала Ембер.

— Донька Марка Велета? — звів брову Еландон.

— Ага.

— І вона не прийшла?

Дівчата презирнулися.

— Її не запросили, — з недоречним піднесенням виголосила Кора.

Ембер пустила очі під лоба й по складах повторила:

— Не-за-про-си-ли.

Кора взяла Джилл за руку.

— Ходімо.

— Слухайте, мабуть, не варто. — Джилл знітилася.

— Ти хочеш плавати чи ні? — насупилася Ембер.

— Джилл, — Еландон уперше звернувся до неї на ім'я, проте зробив це так, наче вони були знайомі сотню років, і Джилл тієї миті здалося, що варто лише відштовхнутися ступнями від підлоги, й вона злетить у повітря. — Я чекатиму в басейні.

І вона дозволила дівчатам повести її за собою.

У роздягальні Кора знайшла в шафі чорний мікрофібровий купальник. Ембер дістала рушник і в'єтнамки, після чого вони

тактовно відвернулися. Джилл перевдяглась і виструнчилася перед дзеркалом. Поправила лямки, відгорнула волосся. Купальник абсолютно точно був замалий. Особливо у грудях. Джилл не соромилася свого тіла, але площа тканини, яка його зараз прикривала, явно була недостатньою. Вона підтягнула купальник на грудях і відразу відчула, як нижня його частина врізалася у промежину.

Чорт.

Джилл висмикнула гладеньку чорну тканину назад і стала передом до Кори й Ембер.

— Це точно нормально?

Дивно було запитувати про таке в молодших дівчат, тим паче Джилл сама бачила, що нагадує акторку з порнофільму, але з ким же ще радитися.

Ембер притулила долоню до губ і кахикнула.

— Та норм.

— Може бути, — закивала Кора.

Джилл покрутилася перед дзеркалом. Не норм, звісно, проте дівчата мали рацію: у воді не буде видно. З іншого боку... Джилл насторожилася. Навіщо їм це? Що як це розіграш? Може, вигадали спосіб позбиткуватися з неї, про який вона навіть не здогадується? Джилл уявила натовп за дверима роздягальні, ладний узяти її на кпини, й відчула, що обличчя заливає жаром.

— Ви з мене смієтеся?

— Ні, — дівчата замотали головами.

Джилл узялася знімати купальник.

— Ей! Ти чого?

— Стій!

— Не знімай!

Вони замахали руками.

— Нам треба з тобою сфотографуватися.

— Що?! — вирячилася Джилл.

Кора й Ембер кілька секунд презиркувалися, безмовно з'ясовуючи, хто говоритиме. Зрештою озвалася Монаган:

— Ти тут ні до чого. Наша подруга насправді нам не зовсім подруга, й сюди її не запросили з певних причин. Не суть. Ми просто хочемо скинути їй фото з тобою, бо це її купальник, і в ньому ти, а ти, ну.

— Що я? — Джилл переводила погляд з однієї дівчини на іншу.

Дівчата, не змовляючись, глипнули на її груди. Джилл почервоніла ще дужче.

— У тебе немає купальника, — спробувала викрутитися Ембер. — І ми вирішили.

— Не заливайте.

— Ну.

— Цей.

— Річ у тім, що ти. — Кора поворушила губами, підшуковуючи вдале слово, — ефектна.

— Дуже ефектна!

— Це несправедливо щодо вашої приятельки, — спохмурніла Джилл.

— Ти її не знаєш, — сказала Кора. — Яка тобі різниця?

— І, камон. — Ембер примружилася. — Коли ще тобі випаде нагода поплавати в басейні Аріани Зоммерфельд?

Тон був зухвалий. Ембер промовляла до Джилл, наче до молодшої, а не навпаки. Джилл навіть закортіло штурхнути ірландку, проте за мить у голові проскочила думка: а й справді, коли ще? Вона стиснула губи й жестом показала: гаразд, фоткаємося. Дівчата стали обабіч, і Кора зробила кілька селфі.

За мить по тому Джилл вислизнула з роздягальні й нерішучими кроками попрямувала до басейну. Розмови за її спиною підозріло швидко стихали, й Джилл ураз усвідомила, що всі дивляться на неї, абсолютно всі, геть як пів години тому,

лише за одним винятком: погляди змінилися. Джилл обережно повела очима з боку в бік — і по шкірі забігали мурашки. Вона бачила захват, заздрощі, здивування. Ліворуч, праворуч — звідусіль. Який контраст із мовчазним нерозумінням й осудом, на які наразилася в ротонді! Вона мимоволі вирівняла спину й рушила до басейну, ставлячи ступні одну перед одною, наче балансувала на натягнутій линві. Розпущене волосся відливало міддю, у грудях розросталося п'янке відчуття, про існування якого Джилл не підозрювала та через яке їй здавалося, наче її тіло зіткане з повітря.

Із наближенням до басейну відчуття невагомості поступилося місцем спантеличенню. Стільки води! Що далі? Просто ввійти? Пірнути? А що як вода тверда? В сенсі, що як така її кількість поводитьсь інакше, ніж та цівка, що стікала з душового шланга в гігієнічному модулі Ліамової польової станції? На кілька секунд переляк скував Джилл, але потім вона помітила сходинки, що спускалися у глибину, й опанувала себе. Усе буде гаразд.

Еландон спирався ліктями на невидимий під водою виступ, що тягнувся вздовж скляної стіни, і спостерігав за нею. Коли Джилл глянула на нього, він підбадьорливо махнув рукою: заходь. Вона силувано всміхнулася, поправила купальник і ступила перший несміливий крок. Сходинки були високими, й уже на третій вода сягнула вище від стегон. У тіло немовби вп'ялися тисячі крихітних голок. Коли здійнята кимось хвиля вдарила Джилл у живіт і хмара бризок лягла на обличчя, з несподіванки вона ледь не скрикнула.

Еландон відірвався від скла й поплив їй назустріч. Джилл шумно видихнула, ступила крок йому назустріч і... шубовснула під воду з головою.

Четверта сходинка виявилась останньою.

Джилл торкнулася пальцями слизьких кахлів на дні, відштовхнувшись і, випірнувши на поверхню, забила по воді руками.

Позаду залунали смішки, достатньо гучні, щоби пробитися крізь музику.

Еландон, загрибаючи довжелезними руками, підплив до неї та допоміг повернутися на сходи. Джилл відпльовувалася, прибираючи мокрі пасма з обличчя.

Еландон не був красенем. Лице нагадувало переплетіння гострих ліній, які сходилися на підборідді, а запала груднина й ширококостий таз робили його схожим на погано вистругану ляльку, та попри це, щось було в ньому. якийсь невидимий стрижень, що зумовлював інтуїтивне, не-усвідомлене вміння вибудовувати власне оточення так, щоб воно підсилювало його сприйняття самого себе. Ніхто не наділяв його формальними повноваженнями, ніхто не називав його лідером, але перший народжений на Марсі всюди, куди б не йшов, залишався першим народженим на Марсі. Роками до нього ставилися як до особливого, і це зрештою переконало його самого, що він у чомусь та й винятковий. Не такий, як усі. Так, він не вирізнявся вродою, проте мав глибокий розважливий голос, і коли заговорив, смішки, мов за командою, стихли.

— Не вмієш плавати? — Еландон пожирав очима її шию, підборіддя, груди.

— Ні.

Він усміхнувся й узяв Джилл за руку. Наступної миті решта світу припинила існування. Якщо музика й грала, Джилл не чула її. Якщо довкола були інші люди, вона не бачила їх.

— Не бійся. — Він поклав іншу долоню Джилл на поперек. — Я тебе навчу...

Спогад про цей доторк не відпускатиме її весь вечір. І весь наступний день. І ще багато днів після того. Як і терпкий запах

чистоти, що линув від Еландонової шиї. Джилл навіть уявити не могла, яких зусиль йому вартувало зануритись у воду, що омивала десятки інших тіл.

РОННА

Вашингтон, округ Колумбія
17 листопада 2141-го

Із ночі лило мов з відра, та пів години тому дощ нарешті вщух і важке повітря нерухомо висіло над мокрим асфальтом.

Ронна міряла кроками ганок, що витягнувся вздовж фасаду першої клінічної лікарні при Джорджтаунському університеті. Зі скошеного навісу на сходи крапала вода. Якесь невикінчене передчуття, незбагненне тихе нашіптування в голові підштовхувало її зателефонувати Тайронові. Втім уже кілька хвилин Ронна не наважувалася натиснути на кнопку виклику. Вона м'яла планшет, вглядалась у братове лице на екрані, заносила палець над кнопкою, проте за якусь мить прибирала його. Від часу розмови в почекальні імунологічного відділення клініки «Брентв'ю» вони з Тайроном обмінялися заледве пригорщею слів. Жили під одним дахом, але наче перестали впізнавати одне одного, тож Ронна не знала, як зав'язати розмову. Хоча обіцянку свою вона виконала.

Доньку Кіани й Тайрона поховали опівдні 27 жовтня, наступного дня після Кіаниної виписки з лікарні. За законом дитину, що померла на терміні вагітності двадцяти двох тижнів, не вважають людиною. Це біоматеріал, який після вилучення з утроби утилізують у медичному закладі. Кроудерова дівчинка померла на двадцять шостому, тож її мали поховати. Попри те, що ховати, по суті, було нічого. Ронна досі здригалася, пригадуючи, як труну завбільшки з коробку для взуття повільно опустили в схожу на бомбову вирву яму на кладовищі святого

Якова на заході Фоллз-Черча. Потім, коли вирву почали засипати, Кіана зомліла, й на тому церемонію завершили.

Ронна під час поховання трималася осторонь. На надгробку вибили якесь ім'я, проте вона не насмілилася підійти, щоби прочитати напис. В автомобілі дорогою додому сказала братові, що долучиться до дослідницької групи, яку збирали для протидії епідемії. Тайрон не зреагував. Наступного дня він мав моторошно нормальний вигляд, і Ронна за сніданком обережно заговорила про те, що не братиме на себе роль урядової координаторки. Вона не терпіла паперової роботи й воліла влитися в команду фахівців із біобезпеки під керівництвом найтитулованішого епідеміолога країни, професора Бо Мейнарда, що облаштувалася в Джорджтаунському університеті. Ронна проказала зо п'ять речень, доки зауважила, що Тайрон не слухає — дивиться вбік, на кухонну шафу з шухлядами. Вона запитала, чи все гаразд. Брат поглянув на неї, наче щойно помітив, що Ронна сидить із ним за одним столом, і мовив:

— Вона була такою крихітною, що могла би поміститися в цю шухляду...

Більше Ронна не почула від нього жодного слова, тож навіть не знала, чи схвалює те, що вона вирішила приєднатися до Мейнарда.

Сьогодні вранці Ронна переконувала Мейнарда ще хоча би добу не оприлюднювати інформацію про збудник. Патоген виділили зі стінки матки однієї з померлих жінок тиждень тому, одначе три дні його не могли культивувати — мікроорганізм відмовлявся інфікувати підсунуті йому клітинні культури, — а в середу отримали з лабораторії іонної геноміки результати секвенування^[115] ДНК, після чого. Ронна, навіть якби мала бажання, навряд чи описала б сум'яття, що запанувало в групі. Вона повинна була зателефонувати братові вчора ввечері, але

ось уже й ранок настав, а вона все ще зволікала. Зрештою вигнула край планшета, затуляючи екран від променів, і торкнулася кнопки виклику. Налагодився зв'язок, із чорноти проступило Тайронове обличчя. Секунд десять вони мовчали, а тоді Ронна проказала:

— Ми виявили патоген.

Кроудер німував.

— Виявили ще тиждень тому, — продовжила вона, — але вирішили не повідомляти, поки. поки не зберемо достатньо даних.

Сонце припікало крізь туман. Розсіяне світло било звідусіль і немовби підпалювало повітря. Ронна мружилася.

— Не знаю, з чого почати. — Вона зітхнула. — Він. дивний.

— Патоген? — нарешті озвався Тайрон.

— Так. — Ронні було боляче дивитися на брата: обличчя осунулось, наче розплавився дротяний каркас, на якому воно трималося. Вона лише зараз осягнула вповні, як глибоко він переживає загибель доньки.

— Що це означає?

— З ним щось не гаразд.

— Конкретніше.

— Я не знаю, що воно таке.

— Це не вірус? — Обведені темними колами очі Кроудера зблиснули.

— Ні.

— Бактерія?

Ронна набрала в легені повітря й на видиху випалила:

— Ні те, ні те. — А тоді відвела очі, наче учениця, яка боїться, що її відповідь не сподобається вчителю.

— Грибкова інфекція?

— Ні, Тайроне. Це щось незрозуміле. І лячне. І я зараз не про викидні. — Вона прикусила язика. — Я усвідомлюю, як тобі

важко. Та йдеться не лише про епідемію, яку цей агент спричиняє. Йдеться про те, чим він є.

— І чим він є?

— Я не знаю.

— Ронно...

— Я могла би сказати, що цей мікроб — щось на кшталт бактерії, дуже складної та ефективної бактерії, яка чомусь поводить ся наче вірус, але це не окреслило б і сотої частини проблеми. Я ніколи з таким не стикалася. І мені здається, не тільки я.

Кроудер німував. Тим самим рівним голосом Ронна продовжила:

— Ми повинні зустрітис я. Мені доведеться багато говорити й багато показувати. І я хочу, щоб ти привів на цю зустріч когось з адміністрації.

Вона мала на увазі адміністрацію президентки, та Тайрон, схоже, не зрозумів.

— Гаразд, я запрошу Бенцоні. — Шістдесятитрирічний імунолог Аріальдо Бенцоні очолював Національний інститут інфекційних хвороб і належав до групи спеціальних урядових радників іще від початку клодис-пандемії.

— Ти не зрозумів. — Ронна мотнула головою. — Бенцоні й так одержить мій звіт.

— Запросити міністерку охорони здоров'я? — Кроудер вигнув брову.

— Я не впевнена, що те, про що ми говоритимемо, стосується охорони здоров'я. — Ронна промовляла тихо, ніби боялася, що їх хтось підслухає. — Мені треба хтось, хто впливає на ухвалення рішень. Хто зможе зреагувати, і то зреагувати швидко.

— Все аж так серйозно?

— Якби ти зараз сказав, що приведеш на зустріч держсекретаря, я б не заперечувала. Це для тебе достатньо

серйозно?

— Гаразд, я запитаю Громера. Спробую домовитися на завтра. Якщо він, звісно, знайде час.

— Він мусить знайти час, Тайроне, — з притиском мовила Ронна. — Бо в мене передчуття, що ця історія епідемією викиднів не обмежиться.

Вашингтон, округ Колумбія

18 листопада 2141-го

О десятій ранку Ронна зустрілася з Бенцоні у Фоггі-Боттом^[116]. Обмінявшись привітаннями, вони рушили до Східного входу будівлі Гаррі Трумена, де розташовувався Державний департамент США. На вході їх перестріли охоронці в костюмах протиінфекційного захисту. Один перевіряв документи, інший виміряв температуру та зробив експрес-аналіз слини на маркери запалення. Перевірка забрала хвилину, після чого їм дозволили увійти.

Кроудер чекав за пропускним пунктом. Він кивнув сестрі, торкнувся кулаком простягнутого кулака Бенцоні й повів їх до ліфта у глибині лобі.

— Чому так довго? — натиснувши на кнопку виклику, запитав він.

Спливла секунда, перш ніж Ронна збагнула, що брат каже не про них із Бенцоні — вони ж бо з'явилися вчасно, — а про патоген.

— Не знали, що шукати, — відповіла вона. — Перші тижні ніхто взагалі не розумів, що спричиняє хворобу — вірус чи бактерія. В усіх інфікованих жінок аналіз крові показував підвищення кількості лейкоцитів, що типово для бактеріальної інфекції, і водночас лімфоцити залишались у межах норми. Швидкість осідання еритроцитів іще більше все заплутувала.

Вона зростає за наявності бактеріальної інфекції та незмінна в разі запального процесу, зумовленого вірусами. А тут у всіх пацієнток ШОЕ була нижчою від норми, і ми просто...

Ліфтові двері роз'їхалися, і Кроудер, пропускаючи Бенцоні, перебив її:

— Ти справді вважаєш, що держсекретарю потрібно все це знати?

Ронна підібгала губи. Кроудер зайшов за нею до кабінки, ударив по кнопці четвертого поверху. Ліфт рушив.

— Громер не в гуморі, — мовив він. — Учора опублікували оновлений Рейтинг недієздатних держав^[117]. Дві третини карти багрянні. Понад сімдесят країн мають індекс за сотню. У половини наших союзників дев'яносто або більше. Росія знову роздислоковує війська під Україною. ЗМІ бісяться через відео тієї блогерки з Марса, яка звинуватила марсіанську Раду в незаконних оборудках із теломідом, і Громер.

— Ти впевнений, що мені треба це знати?

Ліфт зупинився, ступки розчахнулися.

— Я не знаю, з чим ви прийшли. — Складки довкола Кроудерового рота затверділи. — Якщо це якась дурниця.

— Мільйон жінок утратили дітей, вісімдесят тисяч померли. Це, по-твоєму, дурниця?

Кроудер відвернувся й закрокував коридором із ковзкою підлогою.

— То що ви виявили? — не витримав Бенцоні. — Це таки вірус? Бактерія?

— Не знаю.

Кроудер кинув погляд на сестру: якого біса, не маючи відповідей, ви сюди приперлися?

— Ви хоч назву для хвороби вигадали? — зронив він.

— Гостре порушення імунологічної толерантності, спричинене біологічним агентом невідомого походження. SDI-синдром^[118], якщо скорочено. Збудник, відтак, називаємо SDI-агентом.

— Нічого довшого не могли придумати?

— Ми не піар-агенція. Якщо тобі нічого робити, можеш придумати щось краще.

Кроудер завернув праворуч, прочинив перші двері та пропустив їх до конференцзали з білими стінами й високою стелею. Навколо відполірованого стола в центрі вишикувалися кільканадцять стільців. Пухнастий килим заковтував ноги по кісточки. Кроудер змахнув долонею: сідайте. Потім схилився над кулером у кутку, націдив у пластанку води. Ронна дістала із сумки проєктор завбільшки із зарядний пристрій до планшета, поставила його на стіл і ввімкнула. Бенцоні опустився на стілець поруч із нею.

— То що не так із цим агентом? — запитав імунолог.

— Три дні ми не могли його розмножити. Яке б живильне середовище не підсовували, поділу не відбувалося.

— Воно хоч живе?

— Агент схожий на бактерію, реагує на хімічні сигнали, спроможний самотійно пересуватися, тому так, він живий, проте ми не розуміємо, чим живиться. Ну й ви ж знаєте, бактерії на відміну від вірусів розмножуються автономно.

— А він?

— Ні. — Ронна похитала головою. — Агент проникає в клітину, захоплює рибосомний апарат^[119] і примушує його будувати власні копії. Наче вірус. Але він, ну... надто великий.

— Мімівірус? — припустив Бенцоні.

Мімівірусами називають особливий різновид вірусів, які мімікують під бактерії. Вони такі великі, що якийсь час їх

вважали окремою формою життя — проміжною ланкою між неклітинними агентами на кшталт вірусів і одноклітинними організмами. Зрештою вчені все ж погодилися, що це просто гігантські віруси.

— Не знаю, — відповіла Ронна. — Сумніваюся.

— Чому?

— Забагато генів. Агент надто складний. Є навіть компоненти для синтезу білків.

Здатність самотійно продукувати білки є найважливішим привілеєм живих клітин, який недоступний вірусам. Це те, що відрізняє світ живого від світу неживого.

— Але водночас агент сам не реплікується? — здивувався Бенцоні.

— Ні. Кажу ж: він поводить ся як вірус. Знаходить рибосомний апарат і примушує його клепати білки, з яких збирає власні копії. Ми змогли його виростити лише на культурі з іPS-клітин.

— Що це? — озвався Кроудер.

— Індуковані плюрипотентні стовбурові клітини, — пояснила Ронна. — Стовбурові клітини, отримані в лабораторії.

— І що в них особливого?

— Нічого. — Ронна стенула плечима.

— Тоді чому агент на них зреагував?

— Ми цього не з'ясували.

— Ти серйозно?

— Не психуй.

— Я не психую, але якого біса?..

— Мені здається, агент якось «зрозумів», що маткові тканини, які ми йому підкладали, перебувають не в організмі, а іPS-клітинам вдалося його обдурити. Він сприйняв їх за ембріональні. Хоча доказів я не маю.

Ронна говорила про агент, неначе то було щось живе, у сенсі — неначе він міг думати, і Кроудер наморщив носа.

— Ви секвенували ДНК? — запитав Бенцоні.

— Так, і це найдивніше. — Ронна заговорила так, ніби сперечалася сама із собою: — По-перше, генетичний матеріал відмінний від усіх відомих геномів на Землі. Не вписується в жодну з гілок еволюційного дерева. По-друге, кількість генів є більшою за потрібну для такого організму. По-третє, ми не виявили жодного неактивного гена. Всі його гени продукують білки.

— Це помилка. — Бенцоні недовіжливо насупився.

— Ми перевіряли тричі. В цьому агентові немає сміттевої ДНК.

Бенцоні рішуче замотав головою.

— Цього не може бути.

— Я знаю. Але саме так і є.

Кроудер подивився на сестру:

— Чому цього не може бути?

Ронна ковзнула очима по братовому обличчі й знову помітила, як він змарнів: саркастичну усмішку змінив зацькований вираз, а кільця рогівок довкола зіниць немовби помутніли. Вона подумала, що вже забула, коли востаннє бачила його щасливим.

— Саме це я мушу пояснити Ельмові Громеру.

10:07 UTC -5

Двері відчинилися, і до зали увійшов держсекретар. Худий, як очеретина. Ронна почала підводитися, проте гострий, мов бритва, голос прицвяхував її до крісла:

— Сидіть.

Нікому не подавши руки, Громер усівся у крісло навпроти і склав долоні на столі. Потім кивнув: починайте.

— Я докторка Галеано-Кроудер, і разом із професором Мейнардом ми...

— Мені відомо, хто ви, Ронно, — зупинив її держсекретар.
Ну, звісно.

— До справи. — Громер нетерпляче змахнув рукою.

Ронна ввімкнула проєктор. На стіні проступив світлий прямокутник, за мить з'явився перший слайд: фотографія з мікроскопа, у центрі якої темнів схожий на павука мікроб.

— Це він? — примружився Громер.

— Так. Ми з колегами назвали його SDI-агентом. Скорочено від *Severe Disruption of Immunotolerance*.

— Гаразд.

— Перед тим, як почати, повинна дещо уточнити. — Ронна повагалася. — Ви розумієте різницю між вірусами й бактеріями?

Прозвучало наче запитання на екзамені, проте Громер не знітився.

— Загалом.

Ронна кивнула, та все ж вирішила пояснити:

— Якщо стисло, то бактерії — це крихітні одноклітинні організми. Вони харчуються органічними сполуками, самостійно розмножуються й еволюціонують. Вони живі. Віруси, на відміну від бактерій, не є клітинними організмами. Це просто жирова оболонка, всередині якої запаковано генетичний матеріал. Про те, чи є віруси живими, досі точаться суперечки. Так, на них діє природний відбір, але водночас вони не харчуються й розмножуються лише всередині живих клітин. Грубо кажучи, вірус — це хімічна сполука, принаймні доки він перебуває за межами клітини. Це зрозуміло?

— Так.

Кроудер засовав ногами під столом. Навіщо ця лекція з біології? Ронна продовжила:

— Далі я хотіла би прояснити, що таке «сміттєва» ДНК. Чули щось про неї?

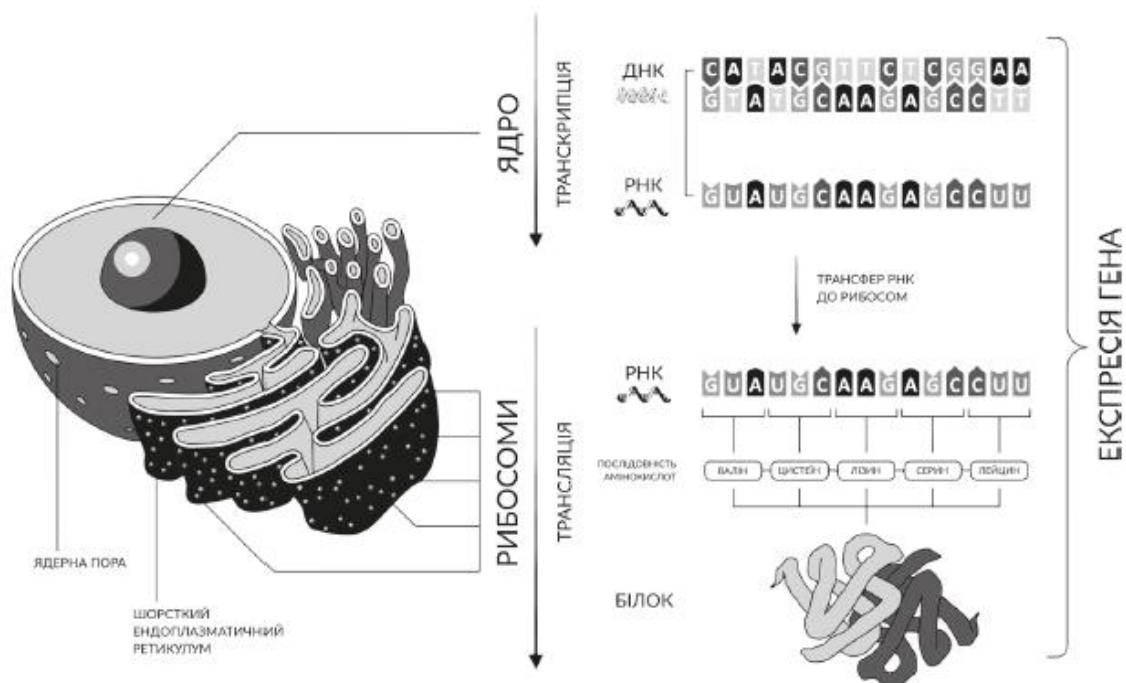
Держсекретар покрутив у повітрі долонею, що могло означати й так, і ні. Ронна вивела на стіну другий слайд, схема на ньому зображувала експресію генів і синтез білків у клітині.

— Це дещо спрощена схема, що показує, як будь-який організм на цій планеті вибудовує сам себе. У ядрі клітини на основі ДНК формується РНК. Після ферментативної обробки РНК прямує до рибосом. Рибосоми зчитують задовану в РНК інформацію та на її основі створюють ланцюг із відповідних амінокислот. Це і є білок.

— Я розумію, — сказав Громер.

— Чудово. Тепер до найважливішого. Геном будь-якого організму містить ділянки ДНК, яких не використовує, тобто не створює на їхній основі білки. Звідки вони беруться? Частково це рештки давніх вірусів, які вбудували свій генетичний матеріал у ДНК зараженого організму. Ніби як розчинилися в геномі, переклавши функцію відтворення на хазяїна. А ще буває, що у процесі еволюції потреба в певних функціях відпадає, проте гени, які ці функції виконували, залишаються. Коротше, у геномі

будь-якого організму впродовж еволюції накопичуються неактивні шматки ДНК, і що складнішим є організм, то більше його ДНК «засмічене» такими неактивними ділянками.

На стіні з'явився наступний слайд. Таблиця. Ронна, торкнувшись планшета, підсвітила верхній ряд.

	Повний геном, млн пар основ	Кількість генів, які кодують білки	Відсоток геному, який не кодує білки
Віруси	0...0,05	0-100	0
Бактерії	0,1...1,5	300-500	10 %
Дріжджі	12,1	6294	30 %
Плодова мушка	175	13 600	85 %
Людина	3200	20 000...22 000	98 %

— Наприклад, у вірусів розмір геному рідко перевищує п'ятдесят тисяч пар основ^[120]. Це десь сотня генів, і всі вони здатні продукувати білки. Ну, це логічно: віруси не заражають самі себе, і сміттєвій ДНК просто нізвідки взятися. — Ронна виділила другий рядок. — Бактерії більші: від сотні тисяч до півтора мільйона пар основ, від трьохсот до пів тисячі генів, і приблизно десята частина з них неактивна, тобто не залучена до виробництва білків.

Кроудер кахикнув — не захоплюйся, і Ронна перескочила на останній рядок.

— І так далі. У людей сміттева ДНК є однією з найбільших: лише два відсотки з майже двадцяти двох тисяч генів у нашому геномі кодують білки. І я хочу підкреслити, що решта дев'яносто вісім відсотків — це не гени, чиє призначення невідоме. Це гени, які не виконують жодної функції, оскільки сформовані на їхній основі РНК не продукують білків.

Частина «сміттевих» генів усе ж реалізовувала певні функції — регулювала міру експресії генів, що продукують білки, — але Ронна вирішила в такі нетрі не забиратися.

— І де в цій таблиці місце SDI-агента? — поцікавився Громер. Ронна потерла сухі від втоми очі.

— У тому то й річ, пане держсекретар: йому немає місця в цій таблиці.

Вона щось натиснула на планшеті — й усередині таблиці з'явився новий рядок.

	Повний геном, млн пар основ	Кількість генів, які кодують білки	Відсоток геному, який не кодує білки
Віруси	0...0,05	0-100	0
Бактерії	0,1...1,5	300-500	10 %
SDI-агент	4,2	4815	0 %
Дріжджі	12,1	6294	30 %
Плодова мушка	175	13 600	85 %
Людина	3200	20 000...22 000	98 %

— У геномі виявленого нами агента понад чотири мільйони пар основ, тобто він мав би розташовуватися між бактеріями й грибами, однак має нуль некодуючих генів. — Бенцоні охнув, Ронна покивала. — Я не знаю, що воно таке, але воно збіса велике, його можна побачити у звичайний оптичний мікроскоп,

і в ньому відсутня сміттева ДНК. Усі чотири тисячі вісімсот п'ятнадцять генів задіяні у виробництві білків. Зважаючи на розміри агента, це дуже, дуже складно пояснити.

Запала тиша. Повітря в кімнаті немовби застигло. Громер не зводив очей із таблиці.

— Це означає, що він древній? — Держсекретар супився. — Древніший за віруси?

— Ні, ні, — заперечила Ронна. — Якраз навпаки. Древній агент обов'язково мав би «сміттеві» гени, хоч якісь, а так... відсутність сміттевої ДНК вказує на те, що цей мікроорганізм не еволюціонував.

Фраза на кілька секунд повисла поміж ними. А тоді доктор Бенцоні замахав руками.

— Стривайте! Відсутність сміттевої ДНК, певна річ, є підозрілою, та нічого не доводить. — Він зиркнув на Ронну. — Може, ви натрапили на нове царство чи навіть на новий домен живого^[121].

— Ми виокремили його тиждень тому, — сказала Ронна, — навряд чи я йшла б на зустріч із держсекретарем Сполучених Штатів, щоби повідомити про відкриття нового домену.

Громер спостерігав за імунологом і мікробіологинею з-під похмуро зведених брів.

— То це ще не все? — блимнув очима Бенцоні.

— Не все, — підтвердила Ронна.

— Продовжуйте, — наказав Громер.

Ронна заговорила:

— Виділивши патоген зі стінки матки, ми вирішили, що це велетенська бактерія. Проте потім ми три дні не могли його культивувати. Агент почав розмножуватися лише в культурі з ембріональних стовбурових клітин. Утім виявилося, що замість поділу він розмножується наче вірус — інфікує клітину та

примушує її будувати власні копії. І це, ну... нечувано для мікроба такого розміру. Але й це ще не все. Ми секвенували ДНК. Геном виявився таким несхожим на відомі науці бактерії, археї чи віруси, що я, ніде правди діти, подумала про позаземне походження, припустила, що це якийсь ендемічний марсіанський мікроб, якого досі не знайшли на Марсі, але вже встигли занести на Землю. — Уперше за час розмови в очах Громера щось зблиснуло. Ронна правила далі: — Припущення не підтвердилося. Щоб встановити, чи здатні SDI-агенти виживати в космосі, ми обстріляли їхній кластер високоенергетичними протонами, і за хвилину після початку опромінення більшість уже була мертва. Окрім того, вони гинуть за температури -20°C , тобто не здатні виживати в космосі. Але ось що цікаво. Наступного дня лаборант переплутав посудини, змішавши щойно вирощені мікроорганізми з раніше опроміненими. Невдовзі він похопився й, виправляючи помилку, побачив, що *всі без винятку* агенти в чашці Петрі живі й реплікуються. Ми провели кілька експериментів і з'ясували, що неушкоджені SDI-агенти спроможні «ремонтувати» понівечених випромінюванням «товаришів». Вони якось розпізнають організми, які неможливо відновити, розбирають їх на білки, які потім використовують для відбудови тих агентів, що зазнали менших ушкоджень. Така здатність не притаманна жодному мікробові на Землі. — Ронна перевела подих. — Ну й насамкінець: ви чули щось про неспрощувальну складність?

— Ні, — сказав Громер.

— Креаціоністи стверджують, ніби біологічні системи нереально розділити на складники, які залишалися б функціональними, а тому такі системи не могли розвинути внаслідок природного добору.

— Я не розумію.

— Ідеться про те, що... — Ронна помовчала, переформулюючи фразу в голові. — Ну, якщо з біологічної системи неможливо вилучити її частину без утрати функціонала, отже, така система мала б з'явитися відразу як єдине ціле, тобто без творця тут не обійшлося. Це, певна річ, не так. — Ронна відчула, що втрачає Громера. — Розумію, це складно, та ви маєте досягнути одне: розібравши будь-який мікроб на частини, замість набору ні на що непридатних білкових грудок ми отримаємо простіші, проте абсолютно точно функціональні комплекси: джгутики, секреторні системи тощо.

— А тут? — Громер глипнув на стіну.

— Із SDI-агентом усе інакше. Він складний, він може рухатися в рідині чи зволоженою поверхнею, але. — Секунду-півтори її губи ворушилися, так ніби Ронна пошепки проговорювала те, що лаштувалася промовити далі. — Якщо вилучити одну з його частин, він перестане функціонувати. Фактично, видалення всього кількох молекул перетворює SDI-агент на ні на що не здатне нагромадження білків.

Ельм Громер переводив погляд із чоловіків на Ронну й назад.

— Тепер поясніть людською мовою, що це означає.

Ронна ретельно зважувала кожне наступне слово:

— Жодна біологічна система на цій планеті не з'явилася готовою. Всі організми вибудовувалися поступово, шляхом мільйонів спроб і помилок. Те, що SDI-агент не містить «сміттєвих» генів і демонструє ознаки неспрощувальної складності, доводить, що він не еволюціонував.

— Тобто він штучний, — хрипнув Громер. — Не добирайте слів, кажіть, як є. — Він покосився на Кроудера. — Це молекулярний робот, так?

Бенцоні, наче потопельник, учепився за край стола. У Ронни все палало всередині. Вона спершу зраділа Громеровій

здогадливості, хоча радість швидко згасла. Держсекретар не усвідомлював, як усе серйозно.

— Я хочу сказати, що агент більше схожий на штучний організм, аніж на істоту, яка сформувалася шляхом еволюції, та це аж ніяк не означає.

Держсекретар її недослухав.

— Росіяни? Китай?

— Ні, — Ронна повільно повела головою з боку в бік.

— Тоді хто?

— Ви не розумієте, пане Громер. Жодна країна у світі не має технологій, достатньо просунутих, щоби створити ось це, — вона кивнула на стіну.

— Тепер справді не розумію.

— Уявіть, ніби ви захотіли скласти із цеглинок легомодель...

— Ронна знітилася. — Я не кажу, що ви маєте захоплюватися лего, але.

— У мене є діти. Молодшому, Томмі, місяць тому виповнилося п'ять.

— Тоді уявіть набір для складання півтораметрової моделі важкого міжпланетного корабля «Голіаф 498» і скажіть, чи ваш Томмі складе його без підказок AR-бота?

— Звісно, ні.

— Те саме з SDI-агентом. Так, ми оперуємо технологіями, які дають змогу видаляти або змінювати будь-який нуклеотид у ДНК, ми можемо вирізати та вставляти в потрібне місце будь-які гени у будь-якій клітині, ми спроможні на основі наявних створювати нові мікроорганізми з набором наперед заданих функцій, але це... — Вона показала на слайд. — Це довбаний «Голіаф». Імовірність того, що його створили в Росії чи Китаї, не перевищує ймовірності того, що ваш п'ятирічний син без допомоги ЛЯ-бота збере легомодель важкого міжпланетного корабля.

Кілька секунд Громер тер скроні так, ніби волів дістатися черепа.

— Тоді що це? — Він звів очі на Ронну. — Що ви, в біса, виявили?

— Я не знаю, — відповіла вона.

— Це біологічна зброя?

— Дуже навряд. Агент вражає репродуктивну систему жінок фертильного віку, в інших тканинах майже не розмножується. Крім того, патоген не містить токсинів і, коротше, не намагається нашкодити. Жінки гинуть через зрив імунної системи, що опирається агентові. Якщо це й зброя, то напрочуд неефективна.

— Тоді чому ці зриви стаються? Чому стільки викиднів?

— Ембріон, що дозріває в утробі, фактично є чужорідним загарбником, і успіх вагітності вимагає від імунної системи жінки величезної толерантності. SDI-агент інфікує ембріон і якось його змінює, через що імунна система починає сприймати його як, як щось загрозливе.

— Тобто він цілить у дітей?

— В ембріони, так.

— І що він із ними робить?

— Ми поки не знаємо. Поки що ми не розуміємо, що саме агент робить із зародками.

Громер подивився на Бенцоні:

— Учора я мав зустріч із міністеркою охорони здоров'я. Вони запропонували план. Власне, він очевидний: протестувати якомога більше жінок репродуктивного віку й абортувати всіх, хто виношує дитину. Незалежно від терміну вагітності. Далі залучити всі важелі впливу, щоб упродовж наступних місяців жодна американка, а в ідеалі — жодна жінка у світі, не завагітніла. Не беручи до уваги етичний бік питання та труднощі, що виникнуть під час реалізації цього задуму, що ви

про це скажете, докторе? На вашу думку, це допоможе зупинити епідемію?

Імунолог кілька секунд міркував, а тоді хитнув головою:

— Так.

Ґромер повернувся до Ронни:

— А ви?

— Мені здається. — Вона була менш упевненою. — Ну, гадаю, так. Тобто якщо тестування буде доступним і справді масовим. Напевно, так.

Ґромер кивнув.

— Гаразд. — Він не зводив очей із Ронни. — Тоді припустимо, що ми почали діяти й кількість нових випадків зменшується. Припустимо, за найближчі три місяці нам вдасться взяти ситуацію під контроль. За шкалою від одного до десяти — як сильно я повинен перейматися цим агентом?

Ронна виявилася неготовою до такого запитання й зиркнула на брата. Кроудер німував. Секунд за п'ять вона збентежено промимрила:

— Якщо взяти під контроль... тобто якщо не буде нових спалахів... тоді... гм. чотири. Чотири і п'ять за десятибальною шкалою.

Ґромер уперся долонями в стіл і підвівся.

— Я вас почув. Продовжуйте дослідження й інформуйте мене в разі появи нової інформації.

— Обов'язково. — Бенцоні також скочив на ноги.

Ґромер, не прощаючись, вийшов із зали.

Кроудер почекав, доки за ним зачиняться двері, а тоді витріщився до сестри:

— Чотири і п'ять? Ти серйозно?!

— Він говорив: якщо епідемію вдасться взяти під контроль.

Кроудер вражено мотав головою.

— Ми висмикнули держсекретаря на зустріч через загрозу на чотири і п'ять із десяти? — Злість читалася в кожній рисі його обличчя. — Ти хоч уявляєш, які питання впродовж дня доводиться вирішувати цій людині? Ти усвідомлюєш, що в нього на столі зараз лежать проблеми на дванадцять, блядь, із десяти?

Ронна застигла з роззявленим ротом. Спливло трохи часу, доки вона відповіла:

— Я сказала, що думаю, Тайроне. Ми мало знаємо, і я не хотіла передчасно.

Кроудер махнув рукою та попрямував до виходу з конференцзали. Бенцоні потупцяв на місці, після чого подався слідом за ним. Перед дверима імунолог обернувся:

— Чотири і п'ять. Це дещо легковажно, вам не здається?

— Я. — Ронна опустила очі.

— Бо навіть якщо це справді так, — закінчив Бенцоні, — не варто забувати, що найлютіші бурі завжди починаються з легкого вітерця.

10:43 UTC -5

Ронна залишилася в конференцзалі сама. Підійшла до вікна й поглянула на трирівневу розв'язку перед Потомаком. Хвилі гарячого повітря бралися брижами над дорожнім покриттям: на календарі був кінець листопада, а погода стояла наче в розпал літа. Сонце висувувало останні сліди ранкової зливи, а над горизонтом на заході вже громадилися нові хмари.

Іще не було одинадцятої, а вона вже почувалася втомленою, мовби наприкінці робочого дня. Вертатися до лабораторії бажання не було, їхати до братового будинку в Фоллз-Черчі тим паче, й Ронна заціпеніла перед шибкою. Хвилину обкочувала в голові ідею покинути все до бісової матері, але зрештою прогнала її. Що вона робитиме тоді? Відточуватиме методику

копіювання аплизій? Так, вона погодилася на проєкт, але то було хапання потопельника за кинуту з берега мотузку. Вона ніколи не прагнула займатися цим.

Думки перескочили на Кентона. Ронна не спілкувалася з ним понад тиждень. Він засипав її повідомленнями, більшість із яких Ронна ігнорувала. Не до того було. Лише раз вона залипла в надіслану з орбіти фотографію: того дня завершилося перше повноцінне копіювання. Кентон схибив із координатами, й асемблери зібрали нервову систему аплизії на два сантиметри вище та на три правіше від центру мас молюска. Церебральні, плевральні та педальні ганглії^[122] висіли окремо від тіла. Від них відгалужувалися товсті нейрони, що, мов дроти, встромлювалися у складки мантиї. За кілька днів Кентон відзвітував про начебто успішне копіювання, хоча потім виявив, що нормальну з вигляду аплизію не вдалося реанімувати. Після того Ронна припинила стежити за експериментами, зосередившись на SDI-агенті. Мільйон інфікованих жінок. Щоразу коли вона про це згадувала, у грудях немовби навіснів рій розлючених джмелів і брався її жалити. Ронна уявляла, який жах і розпач відчувала б, якби епідемія сталася, коли вона була вагітна Натаном. Вона дедалі частіше ловила себе на усвідомленні, що річ давно не в Тайроновому проханні з'ясувати, що вбило його доньку. У полюванні на SDI-агент уже було щось особисте. Вона тепер сама воліла з'ясувати, що воно таке і як із цим боротися.

Із-за спини долинуло дзижчання. Ронна озирнулася — погляд уперся в покладений на столі планшет. Вона ступила до нього, натиснула «Прийняти виклик» — і побачила на екрані загострене обличчя Кентона Дрейгана. Про вовка примовка.

— Хело. — Він сидів низько, коліном підпирав лівий лікоть, правою рукою посмикував підборіддя. І блимав, мов людина,

що намагається загнати назад сльози.

— Вибач, що не телефонувала так довго, — перепросила Ронна. — У нас тут стільки всього, що...

— У мене теж дещо трапилося. — Кентонів голос був такий, що повітря довкола неї немовби згустилося.

— Що таке?

— Чекай. — Вирячкуваті очі ковзнули вниз, мов у ляльки. Кентон щось перемкнув на планшеті. За мить екран розділився на два й поряд із Кентоновим лицем зринуло обличчя Юнії Ромо. Коротун мовив: — Ти не повіриш.

— Добрий день, босе, — привіталась асистентка.

— Не тягніть, — напружилася Ронна.

— Він зник, — хрипнув Кентон.

— Хто?

— Слимак.

— Що?

— Сраний слимак, кажу! Він наче розчинився в повітрі.

Ронна уявила, як велетенський черевоногий молюск, загрибаючи боковими лопатями, тікає від Юнії станційними переходами, і мляво всміхнулася.

— Ви загубили створену аплизію?

На Бога, ну як таке могло статися?

— Він зник, Ронно! — неочікувано голосно вигукнув карлик.

— Асемблери завершили збирання, проте в камері його не виявилось!

Ронна перевела погляд на Юнію.

— Присягаюся, я все зробила, як треба, босе. Все, як завжди.

— Почекайте. Я не в'їжджаю. Копіювання закінчилось — і що? Що далі?

— Я почала розмороження, — сказала Юнія, — готувалася реанімувати, але в камері знайшла самий гель. І лід.

Ронна однаково не розуміла, через що така паніка.

— Отже, щось пішло не так. Камера зламалася, асемблери не...

— Асемблери просигналізували про завершення копіювання, — перебив її Кентон.

— Отже, це програмний збій. Хибне повідомлення.

— Ні, — заперечив карлик.

— Чому ні?

— Ронно, — Юнія була незвично серйозною, — щось сталося, це факт, але проблема не з асемблерами. Точно не лише з ними.

Ронну раптом охопила невиразна тривога, так буває, коли чуєш запах диму, проте уявлення не маєш, що горить.

— Контейнери з клітинними культурами, — продовжила Юнія, — вони майже спорожніли. Я зафіксувала втрату маси у балонах із молекулярним киснем, воднем і азотом. Незначну, але якраз таку, яка була би в разі штатного завершення копіювання.

За спиною Юнії розташовувалося вікно, за яким Ронна стільки разів бачила Землю. Зараз воно було темним. У склі відображалася потилиця асистентки.

— Тобто асемблери зібрали копію, проте її не виявилось в камері для збирання, я вас правильно зрозуміла?

Кентон і Юнія незлагоджено закивали.

— І ви не знаєте, де вона?

— Ні.

— Ну, окей. — Це вже було цікаво. — Які в кого ідеї?

На Кентоновому лиці проступила нерішучість і ще дещо, чого Ронна раніше не помічала. Переляк?

— Я розберуся, тільки... — Вибалушені очі ковзнули вбік. — Не кажи Зої.

— Я й не збиралася.

— Просто. — Кентон замовк.

— Що просто?

— Та навіжена хоче провести ефір наступного тижня, — випередила коротуна Юнія.

— Ви серйозно? — вирячилася Ронна.

— Ми ще трохи — й у три зміни гаруватимемо. Я думала, ви знаєте.

— Зоя не повідомляла мене. — Навіть якби повідомляла, Ронна не виділила би часу на її повідомлення. — І я припустити не могла, що вона щось таке викине. Ми не готові.

На Кентона немовби гарячою олією бризнули.

— Ми готові!

— Кентоне. — Ронна пустила очі під лоба.

— Учора ввечері все було гаразд. Ми зібрали аплизію за годину й десять хвилин. І молюск досі живий. — Кентонові очі забігали, Юнія на підтвердження хитнула головою. — На сьогодні планували контрольне збирання, а у вихідні я мав почати працювати над рефлексом. — Такий був план: спершу налагодити копіювання — і тільки після того напрацьовувати рефлекс.

— Ніякого ефіру. — Ронна згорнула руки перед собою, похопилася, що несвідомо копіює Громера, й розплела пальці. — Ми не готові.

— Ронно.

— Хочеш зібрати кілька мільйонів глядачів і показати їм у прямому ефірі брилу підталого льоду? Тоді Зоя залишиться задоволеною?

Кентон намагався притлумити пришвидшене дихання. Щось було не гаразд, але Ронна не вловлювала, що саме.

— Насамперед з'ясуйте, куди зникла аплизія, — підсумувала вона. — Потім говоритимемо про ефір.

— Але Зоя.

Ронна пирхнула.

— Я з нею розберуся. Шукай, куди ви запроторили молюска.

— Дай мені кілька днів, — буркнув коротун і відімкнувся.

Вашингтон, округ Колумбія
20 листопада 2141-го

Кентон знову вийшов на зв'язок у вівторок уранці. Багів у компіляторі він не знайшов, і напередодні вночі Юнія провела два копіювання. Обидва завершилися успішно, тож тепер в акваріумах на орбіті бовталися три штучно вирощені аплизії. Живі й у задовільному стані. Кентон провів би й третє копіювання, якби Юнія не вирубилася від втоми.

Розповідаючи про експерименти, він не згадував про зниклу аплизію, та й Ронна не надто вслухалася, міркуючи про те, що в неділю, 18 листопада, кількість нових випадків SDI-синдрому стрімко пішла на спад. До ранку понеділка стало зрозуміло, що йдеться не про спад, а про повне припинення епідемії. І це припинення відбувалося водночас у всіх регіонах, де вели статистику. Від суботи в країнах із розвинутою медициною взагалі не зафіксували жодної смерті, хоча ще в четвер, 15-го, лише у США кількість летальних випадків обраховували сотнями.

Коли Кентон від'єднався, замість ламати голову над тим, що далі робити з вирощеними на орбіті аплизіями, Ронна повернулася думками до моменту, коли епідемія імунних зривів тільки починалася. Вона пам'ятала, як тоді почувалася. Наче... ну, ти ось щойно перехворіла на ангіну й тут-таки підхоплюєш сезонний грип. Це дратувало та виснажувало, від цього опускалися руки. А тепер вона дивилася на зведені графіки, що показували динаміку захворюваності, й не знала, як реагувати. SDI-агент був надзвичайно вірулентним. Він передавався повітряно-крапельним шляхом, під час контакту з інфікованими, контакту з поверхнями, до яких торкалися

інфіковані, можливо, навіть трансмісивно, тобто через інші види, комах чи тварин, і Ронна не могла уявити жодного механізму, який примусив би його так легко відступити. Це було не просто дивно. Це лякало.

За вчора ніхто з групи Мейнарда, зокрема й сам Мейнард, не запропонував притомного пояснення, тож Ронна хотіла поспілкуватися з кимось іще. Непогано б із Тайроном, але той за три дні навіть не глянув у її бік. Тож збираючись до Вашингтона, Ронна вирішила дорогою заїхати до Кентона.

Після пресконференції в «Уолдорф-Асторії» зо два десятки релігійних фанатиків розгорнули пікет під Кроудеровим будинком. Щоранку надворі Ронна нашттовхувалася на вишикувані вздовж тротуару штендери^[123] з крикливими написами «Яке ти маєш право брати на себе роль Бога?» чи «Ти створиш істоту, але не створиш душі». Вона сподівалася, що ті швидко знудяться, проте минув місяць, а демонстрантів не меншало (що аж ніяк не сприяло налагодженню стосунків із братом). Протестувальники активізувалися, щойно ніс Ронниної автівки вистромився з гаража. Сигналячи, Ронна проскочила їх і вже прямувала на Черрі-стріт, коли помітила на розі повнявого хлопчика років десяти з намальованим від руки плакатом:

БОГ Є ТВОРЕЦЬ ЖИТТЯ,

А НЕ БІОТЕХНОЛОГІЯ!

Хлопчак проводжав машину сповненим осуду поглядом.

«Якби не біотехнологія, ти б зараз не мав що їсти, бовдуре», — Ронна пересилила бажання вийти з авто, вліпити йому потиличника та запитати, якого біса він не в школі. Роззирнувшись, вона переконалася, що поруч не видно

репортерів, і тицьнула малому середній палець. Хлопчак скинув голову з виразом мученика на обличчі. Ронна втопила до упору педаль газу й помчала на схід до Вашингтона.

Виїхавши на I-66, вона під'єднала планшет до смартпанелі й викликала Кентона.

— Усе гаразд? — запитав той.

— Так, ти вдома?

— Ага.

— Хочу поговорити. — Ронна тримала обидві руки на кермі й відчувала, як у пальцях пульсує кров.

— Ми ж щойно...

— Я не про аплизії, — обірвала вона, — не про копіювання взагалі.

— А про що?

Авто зупинилося на перехресті, й Ронна сфокусувалася на моніторі.

— Готуй каву, я за пів години буду.

Кентон кивнув і вимкнувся.

Ронна добралася за двадцять хвилин. Програміст відчинив двері, щойно вона торкнулася дзвоника, і Ронна, не чекаючи на запрошення, скинула взуття та пройшла до вітальні.

— Кава на столі, — сказав він.

Поряд із кавником стояла крихітна чашка. Ронна налила в неї кави й опустилася в крісло-мішок. Кентон підсунув пуфик і всівся навпроти.

— Ну, я слухаю.

Ронна піднесла чашку до губ і, щойно скуштувала каву, скривилася.

— Господи, що це? — Смак був такий, наче вона наждачного паперу лизнула.

— Індонезійська ліберіка.

— Її ж не можна пити.

Кентон знизав плечима.

— В арабіці й робусті для мене замало кофеїну.

— Гаразд. — Ронна поставила чашку й роззирнулася. Екрани на стінах були неактивні. — Стежиш за новинами?

— Ні.

— Ми виявили агент.

— Ти ж знаєш, у мене зараз не про те голова болить. — Він підозріло глипав на неї з-під припухлих повік.

Ронна якийсь час мовчала, а тоді нахилилася й ухопила Кентона за руку, так ніби для того, щоб почати розповідь, потребувала відчувати плин крові в його тілі, а потім спокійно переповіла все, що група Мейнарда дізналася про SDI-агент за останні тижні. Закінчивши, вона вивела на екран свого планшета кілька графіків і вклала його Кентонові до рук.

— Що це? — запитав він.

— Кількість інфікованих і померлих від SDI-синдрому для Уганди, США, Канади та Бразилії.

— Чому саме ці країни?

— З Уганди все почалося, у трьох інших на сьогодні найбільше хворих. Ти бачиш?

— Що?

— Нічого дивного не помічаєш?

Кентон окинув поглядом графіки та вказав на той, що зображував кількість смертей у Сполучених Штатах.

— А де дані про смерті за останні три дні?

— Їх немає.

Він звів очі на Ронну.

— Чому?

— Не даних. Смертей. Вони припинилися.

Кентон насупився. Ронна підсунулася ближче.

— Поглянь. У нас перший випадок зафіксували 13 жовтня, у Канаді — 23-го, у Бразилії — 31-го. Потім до 17 листопада в усіх

країнах простежується зростання. Темпи різні залежно від успішності протидії поширенню хвороби, проте всюди епідемія набирає обертів. Навіть в Уганді, де за тестування взялися із запізненням і проводили абияк, видно, що кількість хворих із дня на день зростає. А 17 листопада все припиняється. Не лише в країнах, які я вибрала, у всіх інших також. Одночасно. Наче за командою.

Кентон іще більше наморщив лоба й показав на графіки для Штатів і Канади.

— Але тут є випадки захворювання за 18-те й 19-те.

— Це не випадки за 18-те й 19-те. Це випадки, які внесли в статистику 18-го й 19-го, а насправді вони стосуються тестів, які зробили раніше. Тобто йдеться про жінок, які заразилися до 17 листопада. Після 17-го заражень не було. — Вона прикусила губу. — Подивися на статистику смертей за 18-те. У Бразилії померли тридцять дев'ять жінок, в Уганді — тридцять одна. Думаю, ці смерті пов'язані з недосконалістю місцевих систем охорони здоров'я, і їх можна було уникнути. Зате в нас і в Канаді — по нулях.

Кентон мовчав.

— Ти розумієш?

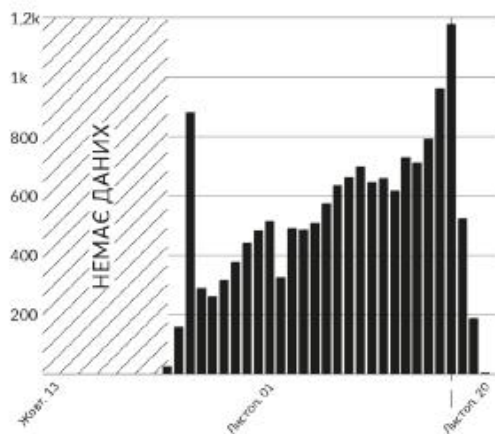
— Ні.

— Епідемії не припиняються за помахом чарівної палички, — її голос став хрипким. — Вони виходять на плато й потім ідуть на спад. Поступово. У п'ятницю, 17-го, у нас і в Канаді померли шістсот двадцять вісім жінок, а вже в суботу 18-го — жодної.

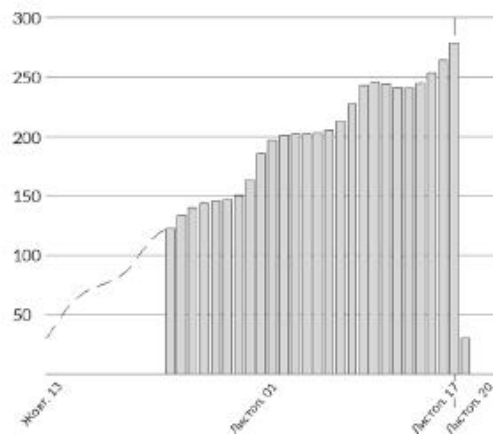
— Так не буває.

УГАНДА

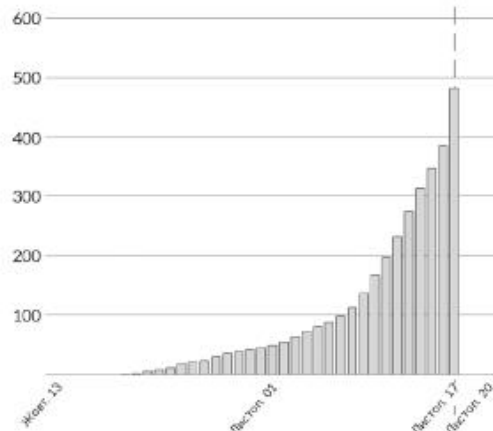
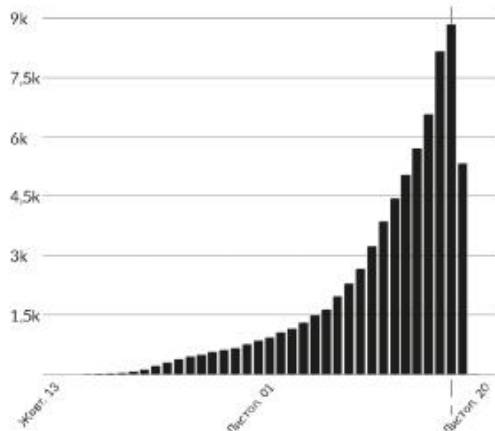
НОВИХ ЗАХВОРЮВАНЬ
на добу

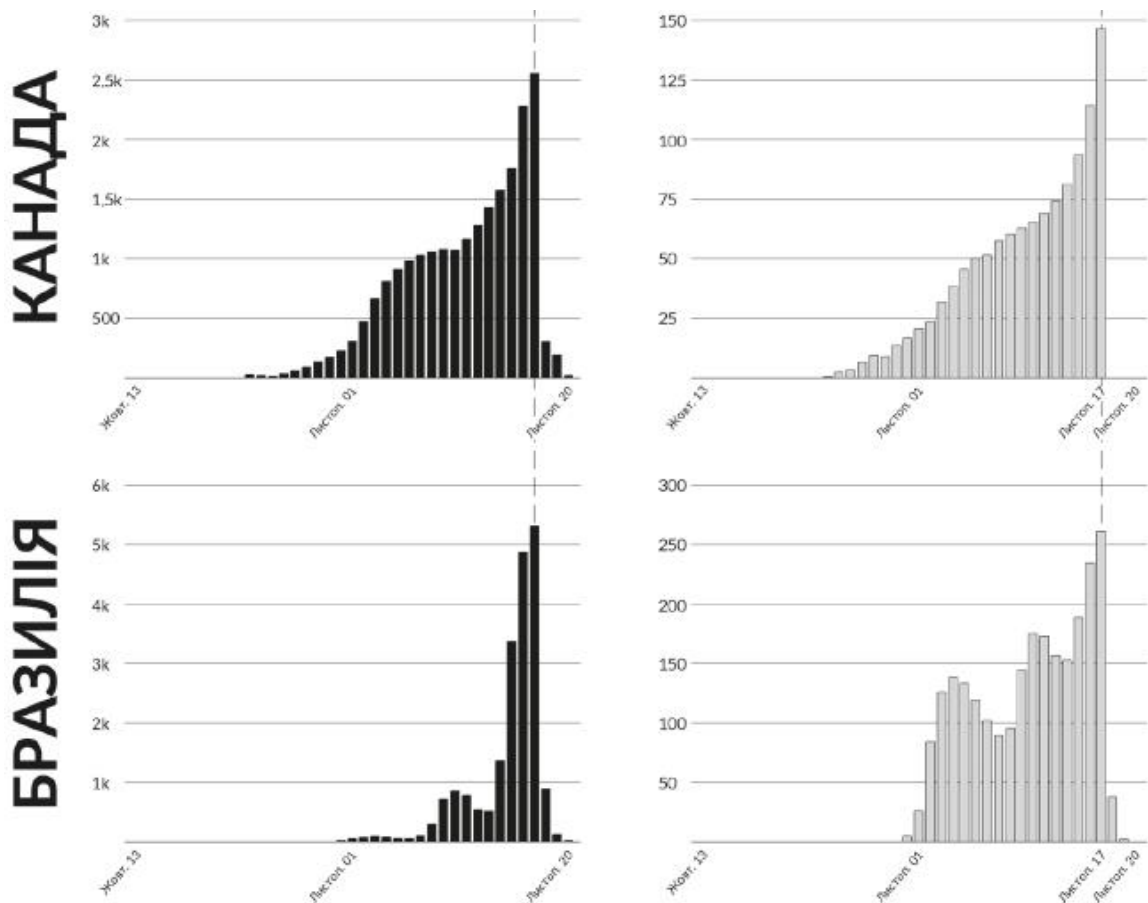

ПОМЕРЛИХ ЖІНОК
на добу

США

— Ото ж бо. — Ронна говорила так, неначе перед нею стояв натовп слухачів, яких потрібно було переконувати. — Так не буває, Кентоне. Поширення жодної інфекційної хвороби не обривалося ось так. Тим паче такої заразної. Це так, начебто...

— Хтось розробив цю хріновину, випустив її у світ, а тепер, типу, просурмив відступ?

— Так. Тобто ні. — Вона замотала головою. — Це здається самоочевидним, але цього не може бути.

— Чому?

— Бо цей агент. він надто складний, щоби бути штучним.

— Тоді що це? — Кентон повернув їй планшет.

— Я не знаю. — Ронна дивилася повз нього у вікно. Сонце яєчним жовтком розпливалося за клоччастими хмарами. — Я ламаю над цим голову останні кілька днів. Агент не може бути з

космосу, бо низькі температури й радіація вбивають його. Він не схожий ні на що живе, що еволюціонувало на Землі. І я не вірю, що його створили в лабораторії. У нас і за тисячу років не з'явиться таких технологій.

Кентон мовчав.

— Його унікальність. Розмір. Здатність до самовідновлення. А тепер іще оце. — Вона стиснула планшет, вигнувши його літерою и... — Що такого могло статися 17 листопада, що епідемія в усіх куточках світу не просто пішла на спад, а припинилася, мов за наказом?

— У нас на орбіті зник молюск, — усміхнувся коротун.

Ронна сердито мотнула головою:

— Не смішно.

— Але ж епідемія припинилася. Третій день без смертей — це ж добре, так? — Він ковтнув слину. — Це ж добре, Ронно, хіба ні?

Вона опустила голову та сфокусувала погляд на пташиному Кентоновому обличчі. Якийсь дивний вираз проступив у її рисах. Одначе значно чіткіше за той вираз у пам'яті Кентона відкарбувалася тоскна тиша, що обклала їх, ніби ватою. Бо Ронна так і не відповіла.

МЕРВІН

Марсіанська Колонія Ньюборн
Сімудські долини, рівнина Хриса,
Марс Лев 23, 46^{[\[124\]](#)}

Кирило Вайда помітив, що хтось іде за ним назирці, й оглянувся. Мервін укляк, наче напоровшись на той погляд, однак очей не відвів.

— Тобі чого? — насупив брови Кирило.

Позаду Вайди виднілася арка магнітних дверей, за ними починався ескалатор, який вів до станції «Південно-східний термінал».

— Твоє ім'я Кирило? — Мервін набирався духу для кожного слова. — Ти Кирило Вайда?

Вікна-щілини на східній стіні виходили на неглибокий хвилеподібний каньйон, який відділяв Ньюборн від Нойнштадта, і світло, яке протискалося крізь них, лягало косими смугами на квадратне лице українця. Випнута нижня щелепа надавала Кирилу норовливого вигляду. Він був високим і кремезним, мов землянин, і на його тлі Мервін здавався якимось карапузкуватим.

— А що?

— Твій батько очолює безпековий підрозділ «Томуто», — випалив Мервін.

Кирило придивився уважніше, усміхнувся.

— А я тебе знаю. Це ж твій старий випилявся на Лунае, так? Через те, що хтось сандалив твою мамку?

Мервін мотнув головою, ніби хотів струсити з обличчя комаху, але швидко опанував себе.

- У вас є зброя.
- У кого? — Кирило посерйознішав.
- У «Томуто».
- Хто тобі сказав?
- Розповіли в гуртожитку.

Власне, Айк розповів. Айк узагалі багато чого розказував, і Мервін, попри розуміння, що більшість Айкових історій мають доволі опосередкований стосунок до правди, усе ж вирішив поговорити з Вайдою. Інших варіантів у нього не було. Ну, не до Англади ж звертатися?

- Відвали, — нащетинився Кирило.

Утім ледь помітна пауза перед спробою відшити додала Мервінові сміливості.

— Я знаю, що ви домовляєтеся з Радою про ввезення контейнерів без огляду — і так доправляєте зброю на Марс.

- Я тебе зараз уїбу.

Мервін не рушив із місця.

— Мені потрібна вогнепальна зброя. Щось типу гвинтівки. З оптичним прицілом.

— Сорян, із гвинтівками зараз голяк. Можу запропонувати протитанковий комплекс із самонавідними ракетами шостого покоління.

Мервін закліпав. Кирило розсміявся йому в обличчя.

— Челик, ти головою, блядь, наїбнувся? Ти десь бачив на Марсі штурмову гвинтівку?

— Мені треба зброя, — Мервін на шмаття скушував нижню губу.

- Слухай, ти, глист, блін, анальний, у мене немає зброї.
- Ви захищаєте льодяні штольні голими руками?
- Є арбалети. Не паль якась, реально годні.

Кирило бовкнув, не подумавши. Не те щоби слова самі злетіли з уст — ніде правди діти, він був не від того, щоби

похизуватися перед схожим на землянина мальком, — та щойно стулив рота, миттю пожалкував.

Мервін жодної секунди не вагався.

— Тоді я хочу арбалет.

Кирило спрямував погляд на вхід до підземки. Годинник над дверима показував 14:08. Іще хвилина — і він запізниться на шатл до Кам'янки. Тоді знову впер очі в Мервіна.

— Я заплачу, — гаряче прошепотів Мервін. — Скільки скажеш.

Кирило ковзнув поглядом уздовж галереї, наче боявся, що їх можуть підслухати.

— Це буде дорого, — він проговорив швидко, ніби сплюнув слова на підлогу. — І буде звичайний старий арик. Без лазерних прицілів, натяжних механізмів і всякого такого.

— Окей.

— Але в тебе немає грошей.

— У мене є гроші.

— Звідки в тебе гроші?

Мервін, не моргнувши, збрехав:

— Ми із сестрою заховали частину татових заощаджень.

— Сто штук. — Кирило крутнув головою з боку в бік, так начеб останні два слова озвучив хтось інший і він намагається зрозуміти, хто саме.

— Євро?

— Ні, блядь, консервів зі штучним м'ясом. Звісно, євро.

Мервін кліпнув. Сто тисяч. Чорт. Це багато. На кишенькові витрати Рада давала йому шістсот щотижня. Цього ледве вистачало на три уніфіковані обіди в мережі It's Food. Навіть якщо відкладати їх усі, на те, щоб зібрати сотню тисяч, підуть роки. Попри це, він глянув Кирилові в очі й кивнув.

— Сто тисяч. Я тебе почув.

Кирило активував смартлет і махнув рукою, перекидаючи інформацію. Мервін зиркнув на зап'ясток. На крихітному екрані висвітилася візитівка: дивна мультяшна аватарка з підписом Dunbagorn.

— Що це?

— Мій таємний акаунт у Shadow... — Кирило не закінчив, викрививши рота. — Сука, ти здумав мене намахувати?! — Він схопив Мервіна за комір.

— Ні!

— Якщо ти ніхера не тямиш у Shadow Breed, то куди ви із сестрою за-никали бабки? Відкрили дитячі рахунки в UniCredit Mars? — Він труснув Мервіна так, що в того клацнули зуби. — Чи ти, сука, думав, що нафармиш сто штук зі шкільних обідів?

— Я... ні, ні... я. — Мервін нічого не думав. Він лише мусив дістати зброю.

Кирило відштовхнув його. Мервін поточився. Кирило, розвернувшись, закрокував до входу в станцію. Мервін метнувся навперейми.

— Я маю гроші. — Він промовляв, ніби задихався. — Присягаюся. Просто мені дуже потрібен арбалет.

Вайда, не кліпаючи, вступився в нього.

— Скажи, що мені зробити, — прошепотів Мервін, — і я все зроблю.

— Створиш фейкового персонажа. — Кирило знову роззирнувся. — Чекнеш «анонімно» під час реєстрації, тоді ніхто, крім розробників, не бачитиме, який айді підтягнуло під ак. У грі є фішки, за які ти прокачуєш персонажа. Їх можна скинути іншому гравцеві.

— Так, я знаю.

— Ну то ось: накупиш фішок на сто штук і перешлеш усе сюди. — Кирило показав на Мервінів смартлет. — Данбагорну.

— А як ти їх звідти.

— Це вже не твій геморой, їбанько.

Після переїзду до Ньюборна Мервін заходив у ігровий світ Shadow Breed лічені рази, проте щоразу зауважував дещо дивне: то тут, то там серед сетингу з'являлися мегапрокачані персонажі сімдесят шостого, сімдесят сьомого, якимось навіть вісімдесятого рівнів. Це приголомшувало, зважаючи, що гру щойно випустили. Такі персонажі могли витворяти в ігровому світі все, що заманеться. Втім за день-півтора вони зникали. Мервін вважав, що то розробники тестують щось перед випуском на земний ринок, а тепер збагнув, що гра слугувала майданчиком для нелегальних розрахунків. Через Shadow Breed на Марсі проганяли брудні гроші.

— Коли я зможу отрима.

— Спочатку бабло. — Кирило відступив на крок. Магнітні двері за його спиною розчахнулися. Він боком пройшов крізь них, став на ескалатор, а тоді повернув масивну голову до Мервіна. — І не здумай писати в месенджері. Тільки в чаті Shadow Breed. Затямив?

— Так, я зрозумів.

Стулки із прозорого пластику зачинилися. Мервін стояв і дивився, як Кирило щезає в череві станції. Тілом розпливалося поколювання, мовби відходили зашпори після довгого часу на холоді. Мервін був такий напружений, що ледь не підстрибнув, коли якась жінка кахикнула, проминаючи його. Коротко стрижена голова Вайди зрештою зникла, проте Мервін продовжував стояти й тупитися вглиб станції.

Отже, зброю він знайшов. Залишалося роздобути сотню тисяч євро.

Космодром «Фалконгерст»
Пізніше того самого дня

Мервін за звичкою зазирнув до ангара й лише потім переступив поріг. Рекс сидів навпочіпки перед візком із дротяними бортиками, усередині якого громадився розібраний ДПМ-скафандр. Поряд на підлозі лежав блок портативної системи життєзабезпечення. Рекс під'єднував до нього діагностичний сканер. Мервін наблизився й відчув у повітрі знайомий кислуватий душок. Він оглянувся на стіл за спиною Рекса й відшукав очима металевий термос, який останнім часом помічав дедалі частіше.

— Заняття не буде, — не підводячи голови, повідомив Рекс. Мова була в'язкою, загальмованою. Слова не летіли, а немовби пливли у стоячій воді.

— Окей. — Мервін кивнув, стараючись, щоб на обличчі не відбилося полегшення. Він достатньо добре знав Барбо, щоб розуміти, що до повної відмови мовленнєвого апарату пілотові залишається з десяток ковтків із термоса, а це десь півтори години часу. Мервін його не засуджував, але й злітати з ним у такому стані не хотів.

— Виліт скасовано, — прогугнив Рекс.

— Гаразд.

— У «Скайуордена» зазбоїла система керування вектором тяги.

— Де саме?

— У правому хвостовому.

Мервін крізь вікно подивився на летовище. Вузькофюзеляжний «Скай-уорден» самотньо вивищувався серед стартового столу. Коло хвоста нікого не було. Мервін перевів погляд назад на Рекса. Якщо зламалася система керування вектором тяги в одному з дорсальних двигунів, чому його ніхто не ремонтує? Втім, питати про це вголос він не став.

— То я на сьогодні вільний?

— Так.

— То я пішов?

— Чекай. — Рекс говорив наче сам до себе. — Наступного тижня полетиш на орбіту.

У Мервіна вдруге за день серце заскочило в горлянку. За місяць він налітав на конвертопланах двадцять одну годину, але про орбіту поки що навіть не мріяв.

— Планова постачальна місія. — Рекс не зводив очей із діагностичного екрана. У блоці ПСЖЗ, що лежав перед ним, щось аритмічно поклацувало, на моніторі один за одним спалахували зелені вогники. — Треба закинути на «Тортугу» запчастини та трохи води.

Довкола Марса оберталися дві орбітальні станції: «Старгейт» і «Тортуга». «Старгейт» була більшою та новішою, «Тортугу» давно мали покинути, але на початок 2140-х на ній усе ще залишалося кілька заселених модулів, у яких жменька науковців-відлюдників займалися невідомо чим.

— Полетиш із Беоном, — сказав Рекс.

— Чому з Беоном?

— Тому що я так сказав.

Діагностика завершилася, і Рекс один за одним повисмикував із ПСЖЗ дроти. Мервін оглянув скафандр у візку. Він був уживаний, але відмитий до блиску.

— А ви?

— Я залишаюся. — Короткий наїжачений позирк обірвав подальші розпитування. — Повертаєшся наступного дня по обіді.

— У мене школа...

— Гаразд, скажу Беонові, що ти відмовляєшся.

— Ні, ні. — Мервін замотав головою. — Я полечу!

— То не мороч мені голови. — Рекс штовхнув візок зі скафандром до нього. — Це тобі, приміряй.

— Тут?

— Ти когось соромишся?

Мервін зняв куртку й узявся натягувати прогумовані холоші.

— А чий це? — поцікавився він, протискаючись у кірасу.

— Тепер уже твій. — Рекс спрямував на нього стуманілий погляд.

Мервін завмер, наполовину вистромивши голову з шийного кільця.

— Це подарунок, — пояснив Барбо.

— Від кого?

— Від мене.

Руки ще не пролізли до кінця, й Мервінові долоні кумедно стирчали з бічних отворів кіраси, та він уже усвідомив, що скафандр підозріло добре пасує йому за розміром.

— Справді?

— Так.

— Ви купили його?

— Розмірявся, — пирхнув Рекс. — Узяв у знайомого диспетчера.

Звучало не надто правдоподібно: Мервін знав, що диспетчери наземного ЦКП не заробляють аж так багато, щоб розкидатися робочими скафандрами, втім розпитувати не став. Рекс осмикнув кірасу, і Мервінова голова нарешті пролізла крізь шийне кільце.

— Я його відчистив. — Барбо підступив упритул, зафіксував стрічки Velcro з боків, поплескав по плечовій пластині. — І протестував.

Кислий віддих защипав Мервінові очі.

— Дякую... я навіть не знаю...

— Без шмарклів мені. — Рекс підняв рукав і подав його Мервінові. — Прикручуй.

— Ні, справді, дякую.

Барбо допоміг прилаштувати рукав до кіраси. Мервін зігнув руку та провів пальцем по гладенькому матеріалі підлокітника. Підпухле Рексове обличчя просіяло.

— Помітив нарешті.

— Це ж. — У Мервіна щелепа відвисла.

— Та-а-к. Він старий, але зі смартз'єднаннями.

Рухомі з'єднання між металевими частинами були виконані зі спеціальних білкових полімерів, здатних до самовідновлення. У разі невеликих пошкоджень тріщини самостійно затягувалися, тобто смартскафандр до певної міри вмів ремонтувати сам себе.

— На колінах і під шийним кільцем білок перезалили рік тому, — задоволено промовив Рекс, — решта й так у нормі.

Зненацька Мервінові закортіло обійняти його, він навіть ворухнув неслухняними рукавами, проте потім подумав, що Рекс, напевно, знітиться, й опустив руки. Барбо окинув його вдоволеним поглядом, а тоді, обійшовши стіл, приклався до термоса.

«Залишилося дев'ять ковтків», — подумав Мервін.

Ньюборн
Лев 24, 46^[125]

О другій пополудні наступного дня Г'юго Бессель зустрів Мервіна після уроків, і вони разом подалися підземкою до станції «Ньюборн Західна». Звідти товстун провів Мервіна до неопалюваного ангара, розділеного на секції перегородками. Далі вони дісталися драбини під східною стіною ангара, спустилися на мінус-перший рівень і вузькими проходами між старих герметичних контейнерів допетляли до овального люка в підлозі.

Підвішені під стелею лампи цідили слабе світло, яке лише посилювало пітьму по кутках. Якби не Г'юго, Мервін того люка нізащо б не помітив. Товстун нахилився й відкинув кришку. За нею в півтемну галерею сповзала ще одна драбина. Мінус-другий рівень. Г'юго звільнив Мервінові дорогу. — Тобі сюди.

— А ти? — З рота Мервіна вихопилася хмарка пари.

У них над головою прогуркотів потяг. Серед усіх станцій ньуборнської підземки «Західна» розташовувалася найближче до поверхні: одразу за нею колії виринали на рівнину й далі бігли навропростець до Роквейла. Секунд десять після того, як подзизкування коліс затихло, з мороку за спинами Бесселя й Роорда долинали перестукування контейнерів.

— Не люблю сюди спускатися. — Г'юго ляснув себе по боках. — Габарити, як бачиш, ускладнюють пересування. — Зітхнувши, він додав: — Перехід впирається в Чедову студію. Не заблукаєш.

Мервін поправив однолямковий наплічник, де лежав футляр із флейтою, і вчепившись за холодні поздовжні жердини, почав спускатися.

— Розкажеш потім, що і як, — кинув Г'юго навздогін і захряснув кришку.

Злізши із драбини, Мервін прислухався. Тиша виявилася оманливою.

Крізь неї прорізувалося негучне скрипіння, згори долинав скляний гул, наче хтось дув у горлечко порожньої пляшки, а звідкись ізнизу (ще один рівень?) пробивалося ухкання невідомих механізмів. Дві зеленкуваті люмінесцентні стрічки витяглися вздовж стиків між підлогою та стінами, і ще одна в центрі стелі. Світла від них ледве вистачало, щоб розрізнити трафаретну позначку «-2», виведену білою фарбою збоку від драбини.

Мервін закрокував уперед. Повітря було сухим і холодним. За пів десятка кроків він перечепився об намерзлу на гофрованій

підлозі грудку конденсату. Зрештою коридор уперся в металеві двері зі скругленими краями та заклепками. Репетиційна студія. Має бути вона. Мервін торкнувся однієї із заклепок — метал був теплим, — а тоді радше відчув кінчиками пальців, аніж уловив слухом, гупання музики. Він притиснув вухо до дверей і впізнав мелодію — головна тема з I Think He Likes to Party^[126].

Мервін постукав. Виждав кілька секунд. Оглянув стіну, шукаючи переговорний пристрій, нічого не знайшов і постукав знову. Нічого. Він зібрався з духом, щоб погрюкати, коли музика стихла, а двері прочинилися.

На Мервіна пахнуло теплом. За порогом виднівся майданчик із перилами. За ним металеві сходинок вели вглиб яскраво освітленого приміщення. На майданчику стояв юнак із темним волоссям, яке неохайними пасмами спадало вздовж щік. Мервін упізнав Бенджі Марича, гітариста.

— Я ж казав, хтось шкребеться. — Бенджі всміхнувся. — Проходь.

Мервін переступив поріг і зупинився. Сходинок перед ним було п'ять, себто майданчик вивищувався над підлогою не більше ніж на метр, але він однаково почувався промовцем на подіумі. Сім пар очей уп'ялися в нього. Мервін переступив із ноги на ногу. Підосви рипнули об підлогу — і він, злякавшись звуку, вчепився за лямку наплічника.

Приміщення, яке розкинулося перед ним, було завбільшки з класну кімнату. Стіни вкривали акустичні панелі. Під стелею, перехрещені під різними кутами, висіли світлодіодні лампи. На стіні праворуч красувався трафаретний напис фіолетовою фарбою: «ПІДВАЛ ЧЕДА». Слово «підвал» було перекреслено, а понад ним розмашисто написано: «студія звукозапису». Одразу за написом висів банер із логотипом Critters. У кутку розташувалися електронна барабанна установка й синтезатор. З

іншого боку вздовж стіни вишикувалися кілька звукових моніторів. За ними стояв мікшерний пульт, від якого підлогою розбігалися кабелі. Решту приміщення займали стільці, кілька столів і мікрофонні стійки.

Чедова студія видавалася більшою, ніж була насправді, через дзеркало, що займало частину протилежної від входу стіни. Мервін спершу ковзнув очима повз, але потім повернувся й затримав погляд на своєму відображенні. Щось було не так. Риси проступали чіткіше, волосся відливало блиском, а очі немовби підсвічували зсередини ліхтариками. Він придивився й раптом угледів, як із-за потилиці йому на щоку, перебираючи волохатими лапами, виповзає павук завбільшки з блюдце. Мервін ляснув долонею по шиї.

Знизу долинуло булькітливе гоготання, а потім чийсь глибокий голос:

— Воно з доповненою реальністю.

— Га? — Мервін повернув голову на звук.

— Це дзеркало, кажу, воно з AR.

Говорив жилавий молодик із підведеними чорним олівцем очима й кучмою налакованого волосся, такого цупкого, що Мервінові здавалося, варто запустити всередину пальці — й назад їх уже не висмикнути.

— Я Бенні Лоу, — назвався молодик.

Мервін хотів відповісти, що знає, хто він, але промовчав.

Азійсько-американський метис зі схожим на щуряче рильце носом, що сидів за драм-машиною, підніс над головою барабанну паличку:

— Чед Майклз.

Наступною озвалася білявка ліворуч Майклза, чиє волосся в електричному світлі біліло, як сніг:

— Кортні Палмер.

— А я Мейв.

Мервін перевів погляд на рожевощоку дівчину, ще зовсім юну, з невинною усмішкою та обрамленим короткими кучерями лицем. Вона притискала до тіла волинку з велетенським бурдюком.

— Мейв О'Нілл, — пискляво додала мала.

За Мейв, склавши руки під грудьми, стояла дівчина, не старша за двадцять, із довершеним профілем і холодними очима. На столі перед нею лежала електрична скрипка та смичок. Дівчина витримала паузу, немовби відділяючи себе від решти гурту, а тоді проказала:

— Ріона Фіцджеральд.

Її Мервін також знав. Ріона була наймолодшою серед вісімнадцяти дітей ірландського олдермена Рувена О'Тормлі. Донька четвертої дружини, з якою Рувен розлучився ще до Ріониного народження.

— Мене ти вже знаєш, — закінчив знайомство Бенджі Марич.

— А я, ем, моє ім'я Мервін Роорд, — поквапився заповнити тишу хлопець.

Він очікував, що всі почнуть презиркуватися, хтось, може, наважиться запитати його про батька абощо, проте помилився. Чед постукав паличками й мовив:

— Та ми знаємо.

— Г'юго казав, — усміхнулася Мейв.

— Чо став? — Бенджі збіг сходами. — Проходь уже.

І Мервін приєднався до гурту.

Першим до нього наблизився Бенні. Він нахилився до Мервінового обличчя, так ніби роздивлявся його крізь лупу. Із фронтменового рота дивно пахло. Наче від шафи, яку не відчиняли років десять.

— Хочеш грати в Critters? — Бенні розтягував слова геть як Рекс Барбо під час учорашньої розмови й мав якийсь аморфний вигляд. Через чорні обводи виникало враження, наче довкола

його очей розливається щось темне. А ще його вбрання — подерта майка до колін, високі черевики без шнурівок, — воно здалося Мервінові трохи патетичним і нехлюйським.

— Мені лише п'ятнадцять, — відповів Мервін.

— І що? — озвався Чед. — Це, типу, ти недостатньо дорослий для гурту?

— Не знаю, я...

— Г'юго розповідав, ти вмієш керувати гоппером, — мовив Бенні. — А це ніби як у сраку по-дорослому. Крім того, Мейв он також п'ятнадцять.

— Бенні! — зашипіла дівчина.

— Що?

— Я ж просила не казати. — В іще мить тому усміхнених очах ірландки блиснув сердитий вогник.

— Та пофіг, — Кортні подивилася на Мейв і кивнула на Мервіна, — він же з нами.

— Іще ні, — повів головою Бенні.

— І взагалі мені майже шістнадцять! — не вгавала Мейв.

Задерши підборіддя, Бенні продовжував розглядати Мервіна.

— То як, хочеш бути в гурті?

Мервін невідь-чому глипнув на Ріону — вона єдина мовчала — й хитнув головою, не довіряючи собі, щоб заговорити.

— Чим доведеш?

— Е. — Мервін на хвилю розгубився, а потім: — Я приніс ось це.

Він скинув наплічник, розстебнув блискавку й видобув ізсередини футляр. Поклав його на стіл біля Ріониної скрипки, відкрив і дістав флейту. Всі, хто був у студії, підступили до стола. Бенні обережно взяв флейту до рук. Начищений до блиску інструмент спалахнув іскрами у світлі ламп, і крихітна Мейв, не стримавшись, ахнула. Вона споглядала флейту, наче якусь священну реліквію.

— Круто, — прошепотіла Кортні.

Одне за одним вони підводили голови та втуплювались у Мервіна.

— Що? — Той перебігав очима з обличчя на обличчя.

— Знаєш, скільки вона коштує? — запитав Чед.

— Ніколи про це не думав, — зізнався Мервін.

— Це третій справжній музичний інструмент, який мені довелося побачити на Марсі, — Мейв промовляла таким голосом, ніби їй хтось здушував горло.

— Але... — Мервін обвів поглядом студію. — У вас тут скрипка, клавішні, барабани.

— Він не доганяє, — помотала головою Ріона.

— Справжніх інструментів у нас два, — пояснила Кортні, — волинка Мейв і Маричева бандура.

— А решта? — звів брови Мервін.

— Решту спаяв Чед, — уточнив Бенні. — Ми завантажуюмо електричні схеми із Землі, друкуємо їх на 3D-принтері в Нойнштадті, а Чед усе збирає й налагоджує.

Кортні підтвердила:

— Чед може за схемою будь-що змайструвати.

— Ну, не будь-що, — пробурмотів Чед.

Мервін несміливо запитав:

— Що таке бандура?

— Струнний інструмент, — відповів Бенджі. — Типу гітара, лише більше струн.

Мервін заходився вишукувати поглядом щось схоже за описом, але нічого не побачив.

— Її тут немає, — сказав Бенджі, — я беру її, лише коли записуємо щось нове.

— Добре граєш? — Бенні показав на флейту.

— Більш-менш.

— Умієш читати ноти?

— Так.

— Заграй щось.

Мервін знав, що до цього дійде, проте однаково розхвилювався. Він намірився заграти щось із класики, з того, що навчав його батько, але коли підніс флейту до губ, на думку спала інша ідея. Він повторив у голові мотив, який почув, приклавши вухо до дверей студії, притулив дульце до рота й узявся його награвати. Мелодія не надто пасувала для флейти, і Мервін на ходу дещо змінив: заграв на октаву вище й додав наприкінці трохи трелей. Іще до того, як він закінчив, Бенні Лоу замахав руками, примушуючи його зупинитися. Мервін за інерцією зіграв кілька нот, перш ніж відірвав дульце від губ.

— Ти, нахер, знущаєшся! — виплюнув Бенні.

Мервін відчув, як хвиля жару підіймається на щоки. Тепер йому здавалося, ніби перед ним зовсім інша людина: від млявості не залишилося й сліду, очі Бенні випирали з орбіт.

— Що ти щойно зробив?!

— Вибач, — Мервін перепросив, хоч і не розумів, за що перепрошує, — я не хотів.

Бенні витріщався на нього, наче на ще невідому науці комаху.

— Ні, це, блін, круто було! Що ти зробив?

Мервін зиркнув на Чеда, потім — на Кортні. Переконаувався, що з нього не глузують.

— Награв мотив з I Think He Likes to Party. Е, на октаву вище. І додав наприкінці трель.

— Звідки ти його знаєш? — прискалив око Бенні.

— Я не знаю. Тобто не знав до того, як прийшов сюди.

— Не заливай. Ми не показували тобі нот.

— Ви грали, коли я прийшов, і я запам'ятав мелодію.

— Та камон, — у голосі Бенні забриніла недовіра. — Ти підготувався.

— Чекай. — Кортні втупилась у Мервіна. — Ти можеш на ходу залабати будь-яку мелодію?

Мервін покивав. Почекав, доки вони засвоять цю думку, й мовив:

— Мене тато навчив.

— Охрініти. — Кортні тепер витріщалася на інструмент у руках Мервіна ледь не з острахом, неначе то була змія.

— Ти реально так можеш із будь-якою мелодією? — повторив запитання Бенні.

— Так.

— Ану вальніть вступ до Slanias Song. — Бенні звелів Ріоні, Кортні й Маричу. — Цю він не міг чути.

Ріона взяла до рук скрипку, Бенджі став до гітари, Чед задав ритм. Першими вступили Кортні з Маричем, за мить до них приєдналася Ріона. Вони заграли вигадливий насичений мотив. Мейв у такт похитувала головою. Мервін слухав, опустивши руки. Відігравши тему двічі, квартет зупинився.

— Що це? — поцікавився Мервін. — Щось із нового?

— Ні, — заперечив Бенні, — це «Елвейті». Швейцарський гурт початку ХХІ століття. Їх і тоді не дуже слухали, а зараз узагалі ніхто не пам'ятає.

Усі погляди вперлися в Мервіна. Той сторожко поглипував спідлоба.

— Що ви хочете, щоб я зробив?

— Заграй що почув, — наказав Бенні.

Мервін підніс флейту на рівень очей, ніби затулявся від них. Мотив був вигадливий і непростий, і перш ніж почати, він подумки промугикав його. Зрештою приклав губи до дульця. Він нервувач і дув надто сильно, через що перші ноти вийшли пласкими й форсованими. Втім, за мить опанував себе — і збудлива мелодія затопила приміщення.

Закінчивши, Мервін опустив флейту.

— Їбанутися! — випалив Бенні.

— Я можу додати трель наприкінці. — Від хвилювання кров відринула від лица, і прищі на Мервіновому лиці виділялися, мов намальовані фарбою. — Тобто необов'язково все повторювати, можна...

— Ти в групі! Кортні, — Бенні поклацав пальцями, — подай йому ноти.

— Усі?

— Так, дідько, всі. Навіть те, що ми ще не грали на публіці, все кидай! — Він поклав долоні Мервінові на плечі. — Вивчиш усе.

— Гаразд, я спробую. Сьогодні ввечері.

— Ні, ні, просто зараз. Ось твій мікрофон, ось підставка для планшета. Почнемо з Beauty of Nothing^[127], далі Baby, Remember the Times^[128], усе як на концерті. Награвай усе, що заманеться. Вплитай свою дудку в те, що чуєш. Чед запише, а ми потім вирішимо, що лишати.

Бенні аж викручувало від збудження, й у тій його жвавості було щось дикунське. Мервін дивився на нього ледь не перелякано. Бенні помітив це, затримав погляд на Мервіновому обличчі й, хапнувши повітря, так ніби намірявся затамувати подих на довший час, мовив:

— Ти хочеш бути в Critters чи ні?

Мервін поглянув на крихітну Мейв, на дивакуватого Чеда, на Кортні з неприродно білим волоссям, спинив погляд на чарівній Ріоні. Вони всі позирали на нього, чекали на відповідь. Він був їм потрібен. Мервін відчув, як у горлі затвердів клубок.

— Так.

— Тоді ставай до мікрофона.

І репетиція поновилася.

Кожну композицію програвали двічі-тричі. У перервах Бенні й Чед сперечалися, що можна покращити, після чого бралися за все наново. Під час першого виконання Мервін лише слухав і стежив за нотами на планшеті. Далі спробував додавати щось своє. Спершу боязко й тихо, щомиті озираючись. Проте Бенні немовби забув про його існування й відривався на повну біля мікрофона, а Чед і Кортні, ловлячи Мервінові позирки, щоразу підбадьорливо підморгували. Зрештою Мервін розслабився й узявся награвати впевненіше. Він уплів тремтливу переливчасту тему у вступ до The Drunken Lads^[129], зімпровізував соло перед останнім куплетом у Make You Believe in Love Again^[130], після якого маленька Мейв заплескала в долоні, а потім, коли Critters заграли кавер на Rebellion^[131], у його грудях закрутився вихор, запаморочливий коловорот, який ріс увись і в ширину, і Мервінові здалося, ніби якась невидима сила підіймає його під стелю. Заплющивши очі, він доточував пронизливі пасажі до приспіву й сам від того ловив кайф. Музика змащувала його рани, розносила скутим тілом тепло. Під кінець він почувався так, ніби розрізав велетенський налив, і це зменшило тиск, який пульсував у грудях від часу загибелі батька. Ні, той біль не минув — до цього ще було далеко, — проте Мервін нарешті відчув таке бажане полегшення.

За годину зробили перерву, і Мервін, опинившись поруч із Кортні, озвався:

- Можна мені дещо спитати?
- Валяй.
- Ти тільки нічого не подумай.
- Умгу.
- Ви заробляєте музикою?
- Ні. — Кортні всміхнулася, не розтуляючи губів, ніби соромилася показувати зуби.

— Але щось же маєте з виступів?

— Та голяк.

— Ну, а голяк — це скільки приблизно?

Обличчя Кортні раптом набуло суворого виразу.

— Якщо Бенні дізнається, що ти гратимеш заради грошей...

— Ні, ні! — Мервін мотнув головою так різко, аж хруснуло в шиї, й потупився, відчувши, що червоніє. — Зовсім ні! Просто мені треба гроші.

Кортні уважно придивлялася до нього.

— Я ладен грати за просто так, мені взагалі нічого від вас не потрібно. Але саме зараз дуже потребую грошей.

Кортні повернула голову до дзеркала й мовила, ніби сама до себе:

— П'ятдесят відсотків забирає бодіпозитивний.

— Хто? Г'юго?

— Ага. З того, що лишається, частину ми витрачаємо на інструменти та обладнання. Решту ділимо порівну.

— П'ятдесят відсотків?

— Ну, Г'ю, типу, шеф у Чеда й дозволяє нам тут репетирувати. Ми за оренду не платимо. І ще він про все домовляється. Дбає, щоб Рада не прискіпувалася до тих копійок, які ми отримуємо за виступи. — Кортні знизала плечима. — А скільки тобі треба?

Мервін ковтнув слину.

— Та, типу, багато.

— Поговори з Бесселем. Може, підкине кілька тисяч авансом. Але не надто сподівайся. Жиробас — іще той скнара.

Кілька тисяч. Коли йому необхідні були десятки.

— Гарзд. — Мервін прикусив губу. — Я поговорю.

Мервін поставив кошик на пральну машину й почав закладати брудну білизну до барабана. Айк Леджер до пральні не заходив, стримів у сусідній підсобці, роздивляючись візок зі скафандром.

— Це ПКД? — долинув з-за дверей його голос.

— Ні, ДПМ, — відказав Мервін.

— Навіщо ДПМ-скафандр, якщо ви летите в космос?

— Тому що в разі аварійної посадки орбітер може опинитися будь-де.

Айк помовчав, потім став на поріг, упершись руками в одвірок.

— Ти реально полетиш на орбіту?

— Так.

— Це, типу, вже затверджено? Стопудово летиш?

— Ми доправлятимемо припаси на «Тортугу».

Мервін переклав уміст кошика до барабана, зафіксував дверцята й вибрав програму прання. На десятидюймовому екрані контролера спалахнуло запитання: «На коли потрібен чистий одяг?» На відміну від Землі, де електроенергію виробляли на атомних електростанціях, а потім через трансформаторні підстанції розподіляли між споживачами, енергетична система на Марсі не була централізованою. Кожне житло в Сімудських долинах мало власну установку з фотоелектричними панелями, й усі вони були об'єднаною єдиною мережею. Будь-яке помешкання залежно від часу доби й поточних потреб могло і виробляти, і споживати електроенергію. Через це електричні прилади на Марсі обладнували смартінтерфейсами, які визначали оптимальний час їхнього запуску. Вбудований у пральну машину контролер аналізував стан мережі й запитував Мервіна, чи він не проти,

якщо пралка попере речі пізніше, щоб не перевантажувати систему в годину пік.

— Ти так його тут і залишиш? — Айк провів пальцями по дротяній загорожі.

— Так, — відповів Мервін.

— Не боїшся, що його попруть?

— Навіщо комусь красти скафандр?

— Не знаю. — Айк стенив плечима. — Типу, продати Доверу.

— А де мені його тримати?

Ніхто з народжених на Марсі, що мешкали в інтернаті, не мав скафандра, тож і місця для зберігання як такого не було.

— Точно, — зітхнув Леджер.

Мервін зиркнув на смартлет. За двадцять восьма. Під запитанням «На коли потрібен чистий одяг?» установив час 7 АМ і натиснув ОК. Клацнув замок, замикаючи дверцята, на екрані з'явився усміхнений смайлик.

Мервін знову глянув на годинник — 19:41, і раптом шкіра на голові немовби спалахнула полум'ям.

(...продати Доверу)

Айк Леджер торочив щось іще. Щось про те, що Мервіну варто все фотографувати, особливо на «Тортузі», бо в школі ніхто не повірить, доки він не покаже селфі. Та йому розхотілося що-небудь чути. Тієї миті Мервін усвідомив, що нікуди не полетить.

Він підхопився, тицьнув порожній кошик до рук Айкові, учепився за візок зі скафандром і, знявши блокування з коліщат, покотив його на коридор.

— Ти куди? — гукнув Айк.

Мервін не зреагував. Кров із таким шумом мчала повз барабанні перетинки, що він ледве чув власні думки. Що він говоритиме Рексові? Що вигадуватиме, якщо хтось почне розпитувати, куди, чому й навіщо? І чи не жалкуватиме потім?

— Ти що, просто зараз полетиш? — кричав навздогін Айк. — Куди ти його поволик? Я просто так сказав, ніхто його не чіпатиме, попустися!

Думки, мов мурахи, копошилися в мозку. Мервін замотав головою, наче струшував їх, а тоді ще дужче наліг на візок. Усе це буде потім. Пізніше. Він щось обов'язково придумає. Зараз не час вагатися.

Жодного разу не озирнувшись, він покотив візок до станції «Ньюборн Північна». Одне з коліщат чіплялося за непомітні виступи на бетонній підлозі й безперестану торохтіло.

Купол Astrodome
20:01 MST

Мервін запізнився на якихось тридцять секунд і підкотив візок зі скафандром до ролетних воріт якраз тоді, коли Джим Довер, власник складу вживаних скафандрів, їх зачиняв. Вайлуватий старигань зі зламаним носом і клоччастою кучмою волосся опустил ролету й лише потім обернувся на гуркіт.

— Пане Довер, — захекано випалив Мервін, — перепрошую.

— Я закриваюся.

— Зачекайте, будь ласка.

Джим Довер вочевидь не належав до людей, які дослухаються до прищавих підлітків, але, кинувши погляд на скафандр у візку, завмер. Рука з магнітною картою застигла на півдорозі до електронного замка.

— Чого тобі?

— Хочу продати вам скафандр.

Кілька секунд нічого не відбувалося. Вицвілі очі Довера прискіпливо вивчали блискуче від поту обличчя Мервіна. Зрештою старий витягнув губи й видав:

— Гм.

Мервін розгубився. Він очікував на більш однозначну реакцію — так або ні, а Довер мав спантеличений вигляд, так ніби насправді перепродував двигуни до гопперів і не міг збагнути, з якого дива цей хлопчак присунув йому ДПМ-скафандр. Мервін, усе ще відхекуючись, показав на вивіску над воротами складу:

DOVER'S USED SPACESUITS

Sale, Purchase & Repair

any brand, any problem [\[133\]](#)

— Ви ж купуєте скафандри.

— Звідки він у тебе?

Мервін намірився збрехати, що костюм залишився після смерті батька, але зиркнувши на Довера, передумав.

— Мені його, е, подарували.

— Умгу. — Джим нахилився й оглянув вміст візка, проте якось неуважно, мимохідь. — Це хороший скафандр. Чому ти його продаєш?

І знову під натиском Доверового погляду Мервін нехотячи зізнався:

— Мені потрібні гроші, пане.

— Умгу. — Торговець уживаними скафандрами погладив пальцями підборіддя. — Ну що ж, юначе. Вісімдесят тисяч.

— Але це... ні...

— Я можу дати за нього вісімдесят.

— У ньому смартз'єднання, — пробелькотів Мервін.

— Я бачу.

Мервін тицьнув у вітрину праворуч воріт.

— Он такий самий висить за триста тридцять!
— То й хай висить. Ти ж не купувати прийшов.
— Але чому? Ви самі щойно сказали, що це хороший скафандр!

Джим Довер дивно, немовби з неохотою на нього подивився.

— Хто подарував його тобі?

— Я не можу відповісти.

— Хто був попереднім власником?

Мервін волів щось промовити, та слова в роті розсипалися на порох.

— Ось тому й вісімдесят, — зітхнув Довер. — І це ще я не запитую тебе, навіщо народженому на Марсі, якого утримує Рада Дев'ятнадцятьох, стільки грошей.

— Ви... ви... — Мервінову голову переповнювали думки, проте вони миготіли перед внутрішнім зором, наче закручене вітром опале листя, й він за жодну не міг ухопитися.

— Або віддавай, або вшивайся.

Мервін стулив рота. Потім розтулив. Довер наставив на нього палець.

— Іще одне зайве слово — і буде сімдесят.

Мервін, зціпивши зуби, штовхнув візок до перекупника.

20:44 MST

Повернувшись до інтернату, Мервін замкнувся в підсобці й уместився з ногами на пральну машинку, у барабані якої лежав його одяг. Він розгорнув на колінах планшет і зайшов у Shadow Breed. Знайшов гравця з ніком Дан-багорн і вже поліз у чат, щоб написати йому, коли згадав, що Кирило наказував завести окремий обліковий запис. Вилаявши себе за неуважність, Мервін вилогінився зі свого акаунту, заново зареєструвався,

після чого відкрив профіль Данбагорна й надіслав повідомлення:

> це МР

> ми бачилися вчора біля SE термінала

> привіт

Кирила не було в мережі. Мервін почекав кілька секунд і дописав тремтячими руками:

> маю 80 тисяч...

Ховаючись у пральні, він погасив усі лампи, і зараз єдиним джерелом світла, яке вихоплювало з темряви напружене лице, був планшет. Мервін звів очі до поплямованої тінями стелі й замислився, що робитиме, якщо Кирило відмовиться віддавати арбалет за меншу суму. Помчить уранці до Доверового складу та проситиме скафандр назад? Шукатиме двадцять тисяч, яких не вистачає? Двадцять — це, звісно, не сто, та все ж чимало.

Екран спалахнув на повну силу, і Мервін від несподіванки сіпнувся. Він здригнувся ще раз, збагнувши, через що планшет вийшов з енергоощадного режиму: в чаті висіло непрочитаним повідомлення з одного слова:

< гаразд

Мервін прикусив язика. Гаразд що? Кирило згоден на вісімдесят тисяч чи вирішив, що він прозвітував про вже знайдені кошти й шукатиме решту? Від цих думок замлоїло у

шлунку. Поки Мервін вигадував, як повідомити, що не буде ніякої решти, Кирило надрукував:

< скільки болтів тобі треба?

Мервін звів брову.

> болтів?

< стріли, чел

< так називають стріли для арика

Мервін ледь не випустив планшет. За мить похапцем додав:

> три

> думаю, три буде ок

Відповідь спливла за чверть хвилини.

< ок, чекаю на донейт

Мервін активував на смартлеті банківську картку, потім розгорнув щойно створений профіль. На вкладці Upgrade набрав фішок і притулив смартлет до планшета. Сигнал сповістив про списання коштів. Мервін виділив придбані фішки й перетягнув їх на профіль Данбагорна. У тій точці екрана, якої торкався палець, виник горизонтальний індикатор виконання процесу, який за пів десятка секунд просигналізував про завершення транзакції.

Мервін повернувся до чату.

> гроші пішли

< отримав

> коли я зможу його забрати? і як?

< відповім згодом

> я хочу знати

< не зайобуй

Індикатор навпроти ніка Dunbagorn із зеленого став сірим: Кирило вийшов із чату.

Мервін згорнув планшет і залишився в темряві. У шлунку неначе застрягла повітряна кулька, яку хтось намагався висмикнути через стравохід. Та поза тим Мервіна огорнуло непоясниме відчуття, що дивним чином додавало цілісності й сили. Була якась внутрішня певність, що він учинив правильно, а отже, все буде гаразд. Тієї миті він волів не думати про те, як зреагує Барбо, як і де підстерегти Англаду, він узагалі не уявляв, що буде після того, як відпустить тятину. Найважливіше — він не сумнівався, що йому все вдасться.

ФЕЛІКС x НЕРА

Готель «Мирний»
Харків, Україна
4 грудня 2141-го

Що скажеш? — запитав Фелікс.

Нера підвела голову від тарілки. Здоровань кивнув на екран на стіні. Йшли «Міжнародні новини на 5-му». Дикторка з накачаними гіалуроновою кислотою губами розповідала про SDI-агент і про те, що вчені досі не розуміють, що воно таке.

— Чому питаєш?

— Тому що ти маєш у цьому шарити.

— Якби він був такий заразний, уже б дістався сюди. Натомість епідемія «раптово»... — вона зобразила пальцями лапки, — припинилася.

— Думаєш, фейк?

— Ні, але... це якось дивно.

Фелікс повернувся до тарілки з борщем. Це був їхній третій спільний приїзд до Харкова, лише цього разу молодший капрал Книш вирушив за Стіну на тиждень раніше та протягом чотирьох днів навідувався до віддалених поселень по під кордоном із Росією, сповіщаючи про вакцинацію. Люди охоче зголошувались, і третя партія фагвіріонних вакцин уже закінчувалася.

— Ну, я пішла. — Нера витерла губи серветкою та відсунула тарілку.

— Ага. — Фелікс хитнув головою. — Я доїм і теж попрацюю трохи.

— Дивись не надірвися.

Поки Нера щеплювала людей, а Маркіян пояснював щойно вакцинованим, що препарат не забезпечує захисту від клодису й у разі захворювання доведеться додатково пити «Цефтазон», Фелікс здебільшого вилежувався в готельному номері або ж тинявся поруйнованим Харковом.

— Хто на що вчився. — Штаб-сержант скорчив глумливу гримасу.

Нера закотила очі й подалася до виходу.

Щойно вона зникла, Фелікс повернув голову в інший бік. Через стіл спиною до нього сиділа Лексі Рівера. З кимось переписувалася. На столі перед нею стояло горня кави та склянка води. Фелікс м'яв між пальцями стік із цукром і не зводив із неї погляду. Це вони вже вдруge перетиналися в «Мирному». Попереднього разу Рівера пробула в номері лічені години й одразу вшилася. Цього разу залишилася на довше. Власне, вона була в готелі всі п'ять днів відтоді, як Нера, Фелікс і решта їхнього загону заселилися.

Фелікс пампушкою змазав рештки сметани з тарілки, з'їв усе і чверть хвилини, поклавши долоні перед собою, підкреслено уважно вивчав поглядом порожню миску. Дикторка казала, що слідом за пожежами, які знищили сорок відсотків рослинності в Пантаналі, найбільшій у світі болотистій западині заходу Бразилії, запалали схили Кіліманджаро в Африці. Далі було щось про холодний фронт, який прокотився від Любліна до Луцька, проте Фелікс не вслухався. Він підвівся, попрямував до столика, за яким розташувалась Рівера, й уместився навпроти. Репортерка відірвала очі від планшета.

— Ну привіт. — Її зібране у хвіст волосся гойднулося.

— Здоров. — Фелікс почухав лисину.

Кілька секунд вони німували, розглядаючи одне одного.

— Спробую зберегти тобі час. — Лексі всміхнулася. — Якщо раптом надумав мене клеїти: не варто. Я тут не для того, щоб...

— Я бачив сюжет на CNN..

— На CNN... багато сюжетів.

— Про таємничу інсайдерку, яка обіцяє повідомити світові щось приголомшливе про нелегальний імпорт теломіду. — Він помовчав. — Із ДДМЗ.

Сюжет переслав йому Книш учора ввечері. Ведуча не називала імені, та Фелікс одразу згадав про Ріверу. Навряд чи дві американські репортерки водночас нищпорили в ДДМЗ.

— Не знаєш, хто б то міг бути? — пробасив він.

— Навіть не уявляю. — Ріверина усмішка поширшала, хоча справжності від того не додалося.

Фелікс гмикнув.

— Ти стаєш на крихкий лід. — Він не любив пафосних фраз, так просто склалося, саме вилетіло. — Із якого ще ніхто не вертався.

— З якого дива така турбота про незнайомку?

— Ти повинна була писати про хворобу. — Штаб-сержант свердлував її поглядом. — Як люди на нічийних землях оговтуються після епідемії.

В очах Рівери промайнуло щось схоже на здивування, втім уже за мить вона заховалася за панциром глузливої зверхності.

— Звідки така обізнаність?

— Скажімо так: чутки дійшли.

— Ну а я скажу так, — Лексі вигнула брову, — з'явилася краща історія.

— Яка?

— Про це ще чутки не дійшли? — Вона подалася вперед. — Чи ти гадаєш, якби в заявці для Мінінформполітики я вказала, що шукатиму склади — справжні, не для замилення очей, — мені дали б дозвіл на виїзд за Стіну?

Фелікс відвів очі за вікно. Якийсь час німував. Потім, не повертаючи голови, мовив:

— Ти трохи не тойво.
— Не тойво що?
— Пхаєш носа, куди не треба.
— Ну це ж мій ніс. — Рівера подарувала йому холодну усмішку й підвелася. — Гарного дня, штаб-сержанте.

Вона продефілювала до виходу з готелю.

Фелікс, закинувши руку на спинку сусіднього крісла, дивився їй услід. Рівера попрямувала до бордового позашляховика з тонованими вікнами, що зупинився через дорогу від «Мирного». Фелікс приклеївся поглядом до номерних знаків. Українського зразка, але підозріло нові. Жодної подряпини. Майже напевно перечеплені на кордоні з ДДМЗ.

Лексі сіла на пасажирське сидіння, позашляховик скотився з тротуару та зник за рогом.

13:51 UTC +2

Сигнал вхідного виклику пролунав тричі, перш ніж Фелікс збагнув, що звук долинає від столика, за яким обідав. Він підскочив туди й помітив планшет, що його Нера забула на кріслі. Фелікс узяв його до рук. На екрані блимало «МАМА». Здоровань вглядався в напис, поки виклик не припинився.

За кілька секунд планшет задзижчав знову.

Фелікс визирнув у вікно (Нери не було видно), а тоді, напнувшись, провів по екрані пальцем.

— Подумала, в тебе якраз обід, і... — Доглянуте обличчя старенької, що постало у вікні месенджера, видовжилося. — Хто ви?

З-за спини жінки вигулькнула обрамлена сивими пасмами голова літнього чоловіка. Батько Нери, вирішив Фелікс.

— Ну, е, привіт! — Голос прозвучав кострубато, майже грубо, сам Фелікс мав вигляд, ніби зараз із вигуком «сюрприз!»

висмикне з-за спини Нерин скальп. Він завжди має такий вигляд, але звідки Нериним батькам було про це знати? Бачачи, як з облич стареньких спливає кров, Фелікс спробував виправитися: — Тобто добрий день!

— Хто ви такий? — сполошилася Нерина мама. — Де наша донька?

— Штаб-сержант Куторай до ваших послуг, — відкарбував Фелікс. — Я забезпечую захист вашої доньки за Стіною. З пані Франків усе гаразд, забула планшет у готелі. Не хотів відповідати, але потім ви надзвонювали — і я вирішив. ну, розумієте.

На обличчях стареньких відбивався калейдоскоп почуттів: спершу здивування, потім напружене зацікавлення, а вже за мить вони всміхалися, начебто їм щойно повідомили про виграш у лотерею.

— Феліксе, приємно познайомитися! — Голос Нериної матері переливався оксамитом. — Моє ім'я Тамара, а це мій чоловік Нестор, батько Нери. — Щойно Фелікс відзначив, що не називав їм свого імені, лише прізвище, як жінка додала: — Нера про вас багато розповідала.

У нього сіпнулось око.

— Геть багато?

— Так. — Тамара Франків енергійно закивала.

— Ну, в нас тут усе... непросто.

— Приїздіть до нас на Новий рік, — несподівано запропонував Нестор. — А ще краще на Різдво! Знаю, це сімейне свято, і, напевно, це для вас трохи несподівано, але ми будемо раді вашому візитові. Чи не так, люба? — Він поглянув на дружину.

— Чудова ідея! Дуже хочеться познайомитися з вами наживо.

Фелікс тупився у планшет так, ніби дивився крізь нього. Що, бляха, відбувається?

— Покликати Неру? — зрештою бовкнув він.

— Не варто. Не переймайтеся. — Всією пігментними цятками рука Тамари майнула перед камерою. — Я впевнена, з нею все гаразд.

14:06 UTC +2

Фелікс відгорнув запинало та ступив до намету. Нера тримала за плече дівчину років сімнадцяти з довгими дредами й татуюванням на скроні.

— Що? — скосила погляд на штаб-сержанта.

— Ти забула, — він показав планшет.

— Лиши тут. Дякую.

Фелікс поклав планшет на шафку біля входу, проте йти не квапився.

— Телефонували твої батьки.

Нера завченим рухом устромила голку в плече дівчини. Та скривилася, показавши ряди жовтуватих зубів.

— Ти відповів?

— Ага, щось не так?

— Ні, все гаразд.

— Вони, типу, наярювали. Вирішив, щоб не хвилювалися.

— І як? — Нера, натискаючи на поршень, усміхнулася. — Заспокоїв?

— Вони. цей. дивно поводитися.

— Я сказала їм, що ти мій хлопець. — Останнє слово вийшло змазаним, невиразним, Нера подумала, що Фелікс може не зрозуміти, й додала: — Типу бойфренд.

— З якого, бляха, дива?! — вирячився Фелікс.

Нера заклеїла пластиром місце уколу й відпустила дівчину. Коли її дреди зникли за запиналом, до намету зазирнув чоловік

років п'ятдесяти. Нера жестом попросила його зачекати, а тоді повернула обличчя до Фелікса.

— Мені тридцять сім.

— То й що?—Він насупився так, що шрам над переніссям зник між складками шкіри. — Глянь на себе: ще б рік на теломіді — й тобі не продавали б алкоголь у супермаркетах!

— Моїм батькам за сімдесят. Вони мріють про онуків.

— А в них немає?

— Жодного.

— А яким боком це до мене?

— Поки я була на Марсі, вони мене тільки зрідка поколупували, ну ти знаєш: навіть якби я народила, дитина залишилася б на Марсі. Зате після повернення постійно капають на мізки. Коли вже? Ти щось собі думаєш? Ми ж не марсіани, не житимемо вічно. — Нера зітхнула. — Найгірше, що щоразу, коли приїжджаю в гості, вони намагаються мене з кимось звести. Це реально вибішує. Ти не уявляєш, як дратує! Востаннє тато запросив доцента з кафедри, на якій колись викладав, і той...

Фелікс не став її слухати:

— І через те, що тебе хтось там у вихідні вибішує, ти тепер хочеш, щоб ми встругнули твоїм предкам онука чи онучку?

Нера аж відсахнулася:

— О, Феліксе, ні! Чорт! Я хочу, щоб вони відчепилися! Вони діставали мене, і я якось ляпнула, що в мене є хлопець. Сподівалася, дадуть мені спокій. Натомість мама взялася розпитувати, і я не вигадала нічого кращого, як збрехати, що цей хлопець — ти. Що ми з тобою замутили. — Нера піднесла руки, наче промовляючи «здаюсь»: — У мене не було нікого іншого, з ким я спілкувалася би після повернення. Вони не повірили б, якби я когось лівого приплела.

Фелікс провів долонею по лисій голові.

— Не хочеться тебе засмучувати, але твій геніальний план із тріском провалився: твої старі запросили мене в гості на Різдво.

— О. — Нера закинула голову. — Пробач. — Опустила погляд на Фелікса. — Серйозно. Я не мала наміру тебе вплутувати.

— Та чо? — Він ворухив губами, ніби виколупуючи смітинку з-поміж зубів. — Я не проти.

Пауза. Одна. дві. три секунди. Нера повільно звела брови.

— Феліксе, ти ж усвідомлюєш, що ти у френдзоні?

— Так.

— У тебе жодного, ось просто жоднісінького шансу.

— Так.

Здоровань ступив крок уперед, нахилився і, витягнувши губи трубочкою, спробував її поцілувати. Нера навідмаш заліпила йому ляпаса.

— Ти, бляха, чув, що я щойно сказала?! Ти у френдзоні!

— Та гаразд, гаразд. — Він відступив і, тручи щоку, пробурмотів під ніс: — Догнав не догнав, а погнатися можна.

Нера закотила очі. Фелікс усміхнувся.

— Не парся, напарнице, я зрозумів. Поїдемо до твоїх старих і замуtimo таке шоу, що вони там повсцикаються від щастя. — Він підморгнув: — Буде весело.

Нера так не вважала, проте перечити не стала.

Щойно Фелікс вийшов із намету, вона схопила планшет і набрала матір.

— Мамо...

— Привіт!

— Мамо. — їй кортіло кричати.

— Що?

— Не треба було цього робити. — Нера шипіла в екран, тримаючи планшет перед обличчям.

Тамара Франків помовчала, зважуючи, чи варто вдавати, наче вона нічого не розуміє, після чого незворушно промовила:

— Ну доню, а чому ні? Феліксу ідея, схоже, сподобалася.

Нера стрималася, щоб не торохнути планшетом об столик.

— Ми ще. наші стосунки ще не на тій стадії, щоби знайомитися з батьками.

Вона на секунду заплющилася. «Немає ніяких стосунків. Трясця, оце я дурепа. Що я, у біса, роблю?»

Її матір уже розтулила рота, аби щось заперечити, проте Нера жестом примусила її замовкнути. А потім уп'ялась очима в зморшкувате обличчя на моніторі та проговорила, немов заклинання:

— Але я тебе дуже прошу: якщо Фелікс таки приїде, подбай, щоби м'ясо на столі було органічне.

Харків, Україна
5 грудня 2141-го

Уранці наступного дня Фелікса розбудив стукіт у двері. Він спав чуйно, тож продер очі вмить. Ковзнув із ліжка, почовгав до входу й відчинив двері. За порогом стояла Нера. Одягнута. Навіть у розгрузці та з FRD на грудях.

— Доброго ранку, — позіхнув здоровань.

— Феліксе, щось сталося. — На цих словах Нера несамохіть озирнулася. Фелікс інстинктивно зреагував на тривогу в її голосі: притиснувся плечем до стіни й виглянув у коридор. Нікого.

— Що таке?

Нера показала рукою вглиб кімнати.

— Подивися за вікно.

Фелікс пропустив її досередини, прихилив двері й наблизився до підвіконня. Вулиця була безлюдною.

— Нікого немає.

— І я про те, — сказала лікарка.

Фелікс спохмурнів. Він не розумів, що не так, поки Нера не пояснила:

— На сьогодні записано понад п'ятсот осіб.

— А. — Він глипнув на годинник. Тиша, що повисла над вулицею, раптом здалася зловісною.

— Ніхто не прийшов, — закінчила Нера.

— Може, ще рано?

— Ні, Феліксе. Щось трапилось.

Тієї самої миті на Феліксовому зап'ястку заблимав смартлет. Він узяв зі стола гарнітуру й запхав її у вухо:

— Сержанте? — долинуло з динаміка.

То був молодший капрал Книш.

— Слухаю.

— Можеш подивитися за вікно?

— Уже.

— Як далеко ти бачиш?

— Припиняй цей флуд. У чому проблема?

— Патрульна будка на розі Левадійського та Плеханівської.

— Ага.

— Там завжди чатував мідяк. Пацан з автоматичною гвинтівкою. Ти його бачиш?

Фелікс примружився. У будці нікого не було.

— Його нема.

Здоровань пересунувся на інший бік вікна й сягнув поглядом на південь, де за кількасот метрів від готелю пнулася в небо іржава водонапірна вежа. Угорі було порожньо. На всьому проспекті жодної душі. Ні людей, ані мідяків, що його зазвичай патрулювали.

— Вартовий із вежі також зник, — швидко прозвітував Фелікс.

Нера підступила до нього й самими губами зобразила:

— Що відбувається?

Фелікс виставив перед собою долоню: зачекай. Тоді позадкував від вікна.

— Ти де? — запитав у Маркіяна.

— У фое. — Книш нервово прокашлявся. — І тут ця американка.

— Що з нею? — У Фелікса засмоктало під ложечкою.

— Вона повернулася. Сидить на терасі перед готелем.

— То нехай собі сидить.

— Ну, її привезли й... е... посадили.

Фелікс не розчув.

— Повтори.

— Привезли. І посадили за столик. Силоміць. Я сам не бачив, мені взагалі на неї начхати, просто спустився у фое, а тут узбек і цей, меншенький, стоять такі бліді, мов потопельники. Я спитав, що сталося, а вони навіть не поворухнулися, реально боялися дихнути. А тоді узбек показав мені запис на камері спостереження.

Нахилившись, Фелікс дістав з-під ліжка зброю, напнув на себе футболку та припасував на плечі FRD із розгрузкою. Нера повторила вимогливіше:

— Що там таке?

Фелікс відмахнувся і проказав до молодшого капрала:

— Що на записі?

— Броньований мінівен. Троє чоловіків у масках виволокли американку задніми дверцятами, перенесли її вертикально й залишили на терасі.

— Вертикально — це як? — Фелікс похапцем застібав ремені розгрузки.

— Це вертикально. Сторчма. Стійма. Не знаю, як тобі ще пояснити. Несли її попід руки. Підтримували, ніби вона лялька.

— І як вона? — Здоровань, усівшись на ліжку, натягував штани.

— Тут написи на склі, мені не видно. У неї на голові був мішок, то вони його зняли, заскочили до машини й забралися геть. А вона... вона просто сидить. Не рухається.

— Ти сказав «мішок»?

У Феліксовій голові в такт із ударами серця загупало «бля, бля, бля».

— Так.

— Будь на місці, я спускаюся.

Він вимкнувся.

— Що там? — Нера пожирала його поглядом. — Що відбувається?

— Поки не знаю, але, по ходу, нічого доброго.

Він узувся, перевірів, як закріплено зброю, і попрямував до виходу. Нера не відставала. Фелікс крокував на галерею та постукав у двері кімнат, які займала решта чоловіків із їхнього загону. Одна за одною в коридор вистромлювалися заспані голови.

— За речі й на вихід. За речі й на вихід. — кожному повторював Куторай.

Ніхто не ставив запитань. Дорогою до сходів Нера ловила позаду метушню: чоловіки мовчки збиралися. Вона ж мовчати не могла.

— Що таке? Трясця, поясни, що коїться.

Вони збігли сходами у фое. Книш чекав біля виходу з готелю. Промінаючи рецепцію, здоровань коротко зиркнув на Неру:

— Будь поруч. Постійно в полі мого зору. Але не висовуйся. Зрозуміла?

— Так.

Книш штовхнув коліном двері — й утрюх вони вилетіли на ганок. Маркіян, за ним Фелікс, тоді Нера. Ліворуч від входу, за рогом, була парковка, де стояли «Спартан» зі «Шреком» і маніпуляційний намет. Праворуч уздовж фасаду витяглася

відкрита тераса. Під вицвілим на сонці навісом вишикувалися два ряди простих квадратних столів із плетеними кріслами довкола. Лексі Рівера, неприродно випроставшись, сиділа спиною до них за четвертим від входу столиком. Лівий лікоть стирчав убік, неначе ручка чашки.

— Покликати її? — Нера відчула, як уздовж хребта шугонули мурахи. Водянисті на вигляд небеса немовби висмоктували з неї все тепло.

— Чш-ш. — Фелікс приклав указівний палець до губів. Він тримав очі широко розплющеними, так ніби намагався всотати якнайбільше світла. Він знаком наказав Книшеві стежити за дорогою. Той кивнув і безшумно ковзнув із ганку.

Фелікс, обережно ступаючи, рушив до Рівери. Нера на негнучких ногах потупала за ним. Незвичний сирий запах висів у повітрі. Тиша запала така, що можна було вдавитися. Порівнявшись із другим від входу столиком, Нера помітила порожню тарілку на столі перед репортеркою, а ще за крок темні плями на її білому денці.

— У неї кров. — Нера випростала руку та повторила, ніби Фелікс сам не розумів: — Кров!

— Бачу. Не горлай.

— Їй треба допомогти!

— Стій. — Фелікс хотів її стримати, проте хапнув рукою повітря.

Нера метнулася до репортерки, спробувала зазирнути їй в обличчя та ледве притлумила зойк, угледівши, що обмотаний довкола шиї шалик аж чорний від крові. Напівприкриті повіками притуманені очі Рівери непорушно тупилися в стільчик по інший бік столу. Нера торкнулася Рівериної спини нижче місця, де виступила кров, і прошепотіла:

— Пані...

Рівера на доторк не зреагувала. Нера провела рукою по її волоссі з наміром відгорнути пасма, щоб поглянути на рану, і Лексі нарешті поворухнулась. чи так принаймні здалося. Голова опустилась, ніби репортерка нарешті відчула, що одяг просякнув кров'ю, і вирішила з'ясувати, що з нею сталося. Наступної миті Нера, пронизливо верескнувши, сахнулася. Не зводячи очей із Рівери, вона позадкувала та не зупинялася, поки не наштовхнулася сідницями на сусідній столик. Підборіддя репортерки вперлось у груди, проте голова на тому не зупинилася, продовжила опускатись і зрештою, відділившись від тіла, з глухим стуком упала на таріль. Темне волосся хвилястою смугою звисло з краю стола.

Нера піднесла до лиця руку і прикусила зап'ясток. З підключичної артерії Рівери досі вихлюпувалася кров. Фелікс став так, щоб затулити позбавлене голови тіло, обхопив рукою Нерину голову та притиснув її до плеча.

— Тихо. Тихо. Не кричи. Нам зараз не треба привертати до себе увагу, — він промовляв дивовижно спокійним голосом, потім відсторонився подивитися Нері в очі. — Кивни, якщо мене зрозуміла.

Давлячись схлипами, вона смикнула головою.

— Сержанте, тут записка, — долинув з-за спини голос Книша.

Фелікс постояв кілька секунд, немовби гіпнотизуючи Неру поглядом, і лише після того опустив очі. Біля відтятої голови, зафіксований на столі керамічною сільницею, лежав аркуш формату А5 із надрукованим великими літерами текстом:

**ЭТО СЛУЧИЛОСЬ СО МНОЙ, ПОТОМУ ЧТО Я СНИМАЛА ТО,
ЧЕГО НЕ СЛЕДОВАЛО СНИМАТЬ^[134].**

— Твою мать. — Фелікс обвів поглядом безлюдну вулицю з кінця в кінець. — Ох, твою ж маму, що ти накоїла... — А тоді розвернувся до Маркіяна. — Треба вшиватися звідси.

ФІНН

Кабінет голови в Центральному
виконавчому офісі Ради Дев'ятнадцятох,
Ньюборн
Лев 38, 46

Г'юго зараз у Роквейлі перевіряє щитові, — сказав Еландон.

Фінн не зводив із нього очей і кивав. Йорґ розвалився у кріслі правіше. Вони розташувалися за столом у формі півмісяця з текстурованого під сірий мармур пластику, на якому працювали три висувні монітори. На стіні за спиною Фінна висіла інтерактивна рамка. На ній молодий Йорґ стояв на палубі авіаносця й тиснув руку чоловікові з обличчям, укритим зморшками, й у формі віцеадмірала ВМС Німеччини.

— Ми залишили купол під тиском, — продовжив Еландон. — Півтори атмосфери. Поки що падіння тиску в межах норми.

— Умгу, — кивнув Фінн.

До запланованого на літнє сонцестояння великого концерту Critters залишалось чотири тижні, проте Рада досі формально не санкціонувала його проведення. Еландон почухав долоню й мовив:

— Ми сподіваємося, що ви не перешкоджатимете.

Фінн за інерцією ще раз кивнув. Він не вирізнявся міцною тілобудовою, а за понад десять років на Марсі ще більше обм'як. Не те щоби Фінна це турбувало, просто його батько, Юрген Бауер, у минулому — пілот німецьких ВПС, прищепив йому переконання, що суворість зовнішнього вигляду свідчить про суворість характеру, і зрештою Фінн почав ховати пухкість своєї плоті під строгим одягом. Він сидів, заклавши долоні до кишень

жакета, й кивав, але дивився крізь Еландона та слухав його у пів вуха: у них із Йоргом були важливіші проблеми, ніж Critters і їхній концерт. Набагато важливіші. Учора ввечері доктор Вігго Свеннінгсен, керівник мідлдонської Лабораторії синтетичної біології, повідомив Йорга про відкликання свого голосу під рішенням Ради від 28-го Рака, яке затверджувало угоду з агрохолдингом «Томуто». Формально Свеннінгсен мав на те підстави — він не був присутнім під час голосування, його голосом просто скористалися, — ось тільки річ була не в тім. Від часу останнього розширення Ради Йорг Флоріан десятки разів розпоряджався голосами інших радників, і ніколи ніхто не перетворював це на проблему. З того, що Йорг розповів, кличучи його на зустріч, Фінн зрозумів, що причиною відкликання стала депортація Марата Кемхебекова, «деесерівського» зварювальника, яка страшенно розлютила Тайлін Зоммерфельд. Рада не зобов'язана була інформувати керівництво DSR, проте Фінн розумів, що знайти заміну Кемхебекову, тим паче за лічені місяці до вікна, коли всі місця на «Голіафах» уже розкуплені, виявиться непросто. Вони поки не знали подробиць, але Йорг припускав, що Тайлін Зоммерфельд намовила Свеннінгсена виступити проти них. Ситуацію ускладнювало те, що Вігго Свеннінгсен був не простим радником, він очолював єдину на Марсі лабораторію, де виробляли теломід, і його демарш передвіщав серйозні тектонічні зсуви у політичному ландшафті Колоній. Фінн тримав долоні стиснутими впродовж усієї розмови. Він був не в гуморі з тієї самої миті, як Еландон переступив поріг, і дратувався, що замість обговорювати, як реагувати на дії Свеннінгсена, мусить вислуховувати теревені першого народженого на Марсі про якийсь концерт.

Утім, коли мовчанка затягнулася, Фінн усе ж поцікавився:

— Скільки квитків ви вже продали?

- Близько двох тисяч, — відповів Еландон.
- Цього вистачає покрити витрати?
- Більш ніж достатньо, щоб оплатити оренду купола.
- А решта? Електроенергія, кисень, компресори?
- Нам допомагає Рувен О'Гормлі.

— Гм. — Фінн пам'ятав, як пів року тому ірландський олдермен без запрошення вдерся на засідання Ради й ледь не видряпав очі Таннерові Гілмору, Нортонівому представникові, через те, що Norton Industries підняли ціни на електроенергію на тринадцять євроцентів за кіловат-годину. — З якого дива цей жмикрут так розщедрився?

— Його донька грає в гурті... — почав Еландон, але Фінн його урвав:

- О'Гормлі продаватиме бухло на вашому збіговиську?
- А що? — Еландон напружився.
- Відповідай на запитання, — відкарбував Фінн.

Йорг відлипнув від вікна. Секунд п'ять троє чоловіків презиркувалися. Зрештою, ретельно добираючи слова, Еландон заговорив:

— На шоу не буде психотропів. Але ми не можемо заборонити алкоголь. Я можу лише гарантувати, що ми не продаватимемо важкі напої нікому, хто не досяг двадцяти одного року.

— Багато вас там буде старших за двадцять один? — запитав Фінн.

Йорг підніс руку в заспокійливому жесті, а тоді звернувся до Еландона:

- Поясни, чому ви не хочете заборонити продаж алкоголю.
- Бо О'Гормлі залишить їх без грошей, — уставив Фінн.

Йорг знову змахнув кистю. Еландон промовив:

— Заборона нічого не дасть. Кому треба, знайдуть спосіб пронести напої. — Він утупився в розгорнутий перед Фінном

планшет. — Натомість О'Гормлі можна контролювати.

Фінн мотнув головою.

— Не думаю, що ми дамо дозвіл на масовий захід, під час якого неповнолітні народжені на Марсі вільно розпиватимуть алкоголь. — Він раптом зауважив дещо дивне в тому, як Еландон поводить. Торндайків погляд не відлипав від сенсорного стилуса, що лежав біля Фіннового планшета. Еландон дивився на нього так напружено, що Фінн і собі опустив очі. Стилус лежав під кутом до планшета, силіконовий наконечник на кнопці вимкнення. Звичайний планшет, звичайний стилус. Що не так?

— Ви не можете скасувати концерт, — повільно промовив Еландон.

— Ти, друже мій, зав'язуй із цим — розказувати мені, що я можу, а чого не можу, — відрізав Фінн.

— Ми готували його пів року.

— Мене не хвилює, скільки ви його готували.

— Фінне, вгамуйся, — втрутився Йорг. Він повернув обличчя до Еландона. — Як щодо безпеки? Обігрівачі? Рекуператори? Хто доправлятиме зріджений азот?

Еландон знехотя відірвав очі від стилуса й видихнув, наче людина, яка затримувала подих під водою.

— Нащо це все? — Він глянув на Йорга. — Ви вважаєте, ми б улаштували концерт, не перевіривши, як купол тримає тиск? Чи що я не в змозі подбати про доправлення кисневих балонів?

Ось воно. Фінн збагнув, що ще його стривожило в розмові. Проблема полягала не в тому, що народжені щось організовували, проблема була в тім, що вони організовували все самі. Без будь-чєї допомоги. Це муляло йому, наче дірка на місці вирваного зуба.

— Слухай сюди, Торндайку, — Фіннів голос стиснувся до напруженого шепоту. — Можливо, за сотню років тут на

кожному кроці стоятимуть концертні зали, в оупенспейсах збиратимуться роззяви послухати поетів із Землі, а в «Астродомі» щотижня виступатиме новий гурт. Але поки що це не так. Поки що ми боремося за виживання. Ми першопрохідці. Й на відміну від усіх інших першопрохідців в історії людства, раптом що станеться, ми не можемо сісти в сідло й поскакати геть, бо щойно ти вийдеш за цю стіну без скафандра, ти здохнеш. — Фінн тицьнув у стіну кабінету. — Якщо метеорит влучить у станцію регенерації води, ти здохнеш. Якщо ми не запасемо достатньо кисню, ти здохнеш. Якщо пилова буря затягнеться, а ми не подбаємо про харчі, ти здохнеш. І поки ви, шмаркачі, шпилитеся в комп'ютерні ігри, ми з генералом Флоріаном дбаємо про те, щоби Колонія жила. Щоб і за двісті років твої нащадки могли ходити на довбані концерти. Тому ти виконуватимеш усе, що ми накажемо, інакше розженемо ваше збіговисько до бісової матері.

— Годі. — Йорґ покосився на Фінна, після чого примирливо звернувся до Еландона: — Ми не втручатимемося, проте ти відповідаєш за все, що відбуватиметься на концерті. Згода?

— Так, пане голово.

Фінн намірився заперечити, проте Йорґ його випередив:

— Ще якісь запитання?

— Міранда Бугадді, пане голово. — Еландон ковтнув слину. — Маєте знати її.

— Певна річ, — голос Йорґа враз похолоднішав.

— Вона...

— Вона розумничка, Еландоне, — перебив його Йорґ, — але якщо ти проситимеш за її батьків, не марнуй часу.

— Я не про батьків. — Еландон мотнув головою. — Не зовсім про них.

— Еландоне. — спробував зупинити його Йорґ.

— Ні, ні, вислухайте. Я лише хочу запитати: чому би Міранді не полетіти з ними?

Фінн із Йоргом утупилися в нього.

— Це неможливо, — мовив Йорг.

Фінн лише презирливо пирхнув.

— Чому?

— Ну як чому? — розвів руками Йорг. — Вона не виживе на Землі.

— Чому не виживе? — не відступався Еландон.

— Тому що вона народжена на Марсі й не здатна жити за земної гравітації.

— Хтось із народжених літав на Землю, що ви такі певні цього?

Йорг із Фінном презирнулися. Еландон правив далі:

— Як саме гравітація її вб'є? Її тіло таке саме, як і у вас. Ну кістки крихкіші. М'язи не такі міцні. Але гаразд, накачайте її стероїдами. Посадіть на тренажери. Зберіть лікарів і підготуйте її. Чому будь-хто з вас може полетіти на Землю за найменшого бажання, а ми наче ув'язнені на цій планеті?

— Без образ, Еландоне, але над цим ламали голови значно розумніші за нас із тобою люди, — сказав Йорг. — Менше з тим, я поспілкуюся з лікарями із ЦЛН, може, навіть із кимось із НАСА, і передам тобі їхню відповідь. — На тому він відсунувся від стола, аж надто завзято демонструючи, що розмову завершено.

Еландон набрав у груди повітря.

— Це ще не все, пане голово.

— Що ще?

— Я мушу поговорити про Кемхебекова.

Фінна аж підкинуло. Що за чортівня? Тайлін Зоммерфельд втягнула у свої ігри першого народженого на Марсі? Яким боком

Еландон до «деесерівського» зварювальника? Чорти б вас усіх ухопили, ще цього бракувало!

— Що ти сказав? — перепитав Йорґ.

— Я мушу поговорити про те, що сталося з Лео, — повторив Еландон.

Фінн труснув головою так, що хруснуло в шиї. Лео?

— Який Лео? — Йорґ також не зрозумів.

А наступної миті до Фінна дійшло.

— Це їхній син, — сказав він.

— Чий? — не зрозумів Йорґ.

— Марата й Каміли. Він питає про їхнього сина.

— То ви не знали? — здивувався Еландон.

— Що саме? — мовив Йорґ.

— Його побили, — сказав Фінн.

Йорґ звів брови й повернувся до нього:

— Ти нічого не повідомляв.

Фінн знизав плечима.

— Звичайна бійка.

— То була не звичайна бійка, — гаряче заперечив Еландон. — Лео зламали щелепу. Його тиждень годували через шлунковий зонд, а зуби відновлюватимуть місяцями.

— Що ти хочеш від нас? — запитав Фінн.

— Дізнатися, хто його побив.

— Лео перестріли в Роквейлі. — Фінн посмикував пальцями шкіру на підгорлі. — Підловили в галереї мінус-першого рівня без камер спостереження. Нападників, із його слів, було двоє, проте записів немає, обличчя він не розгледів, слідів ДНК ми не виявили. — Фінн звертався не так до Еландона, як до Йорґа, і лише закінчивши, глипнув на першого народженого на Марсі. — Я серйозно: що ти хочеш, щоби я зробив?

— Ви депортуєте його батьків, а потім хтось б'є хлопця до півсмерті. — Еландон знову скопив погляд на стилус. — Я хочу

знати, що сталося.

— Пані Каміла очолювала список на депортацію впродовж року, — якось невпевнено проказав Йорґ.

— А Марат? — запитав Еландон. — Що не так із батьком Лео?

— Для протоколу, — мовив Фінн, — ти ж розумієш, що Рада не зобов'язана перед тобою звітуватися.

— Так не можна. — Еландон дедалі більше розпалювався. — Я вимагаю пояснень.

— Інакше що? — Фінн дивився на нього, ледь нахиливши голову.

Йорґ сердитим жестом наказав йому вмовкнути, проте коли Фінн затих, сам не озвався жодним звуком. Якась частина Фіннового мозку усвідомлювала, що Еландонові вимоги є обґрунтованими, ось тільки як зізнатися, що вони з Йорґом витурили Марата Кемхебекова з Марса, бо їх припер до стінки український сільськогосподарський магнат?

Чоловіки німували, напевно, хвилину, після чого Еландон рвучко підвівся й тицьнув пальцем у Фіннове обличчя:

— Ми проведемо концерт, і ви нам не завадите. — Язик прилипав до гортані, й слова вилітали якимись зібганими. — І це востаннє кривда, яку заподіяли народженому на Марсі, залишається без відплати. Затямте собі.

Кімнату знову затопила тиша. Фіннові кортіло надавати Еландонові ляпасів. Він навіть дістав руки з кишень і поклав їх на бильця, так ніби намірявся підвестися. А потім Еландон потягнувся через стіл, ухопив Фіннів стилус і... акуратно поклав його паралельно планшетові.

— Ви навіть речі неспроможні правильно розмістити.

— Що? — Фінн сторопіло кліпнув.

Еландон був такий блідий, що зливався зі стінами. Він знову тицьнув пальцем у Фінна. Рука тремтіла, проте слова були колючими:

— Це востаннє. — Жили на шиї пульсували в такт серцебиттю. — Я вас попередив.

11:46 MST

— Що це було? — Фінн витріщався на стилус.
— Не варто було з ним так, — утомлено дорікнув Йорг.
— Що йому до мого стилуса? Він хворий на голову.
— Ти навмисно його накручував.
— Він сам себе накрутив.
— Не варто було з ним так, — із притиском повторив Йорг.
— Інакше він не зрозуміє. І ми тут не для того, щоб йому потурати.

— Підтримувати нормальні стосунки — не означає потурати.
— Йорг похитав головою. — Ця планета більше його, ніж наша, тож мусимо домовлятися.

— З одним уже домовилися, — відкопилив губу Фінн.

Йорг не відразу збагнув, що він говорить про Свеннінгсена, а коли усвідомив, довкола рота окреслилися складки. Він відвернувся до вікна.

— Що ти робитимеш? — по якомусь часі запитав Фінн.
— Не знаю.
— Я не про концерт. Кемхебекови, Свеннінгсен, усе це лайно.
— Ми не можемо скасувати рішення про депортацію Марата.
— Йорг зітхнув. — Це матиме паршивий вигляд. Створить небезпечний прецедент. Наберемося потім клопоту.

А ще, як подумалося Фіннові, Горан Загарія злупить із них шкури й наб'є собі опудала.

— Гаразд. — Фіннові пальці з короткими прямими нігтями вистукували по пластиковій стільниці. — А зі Свеннінгсеном що?

— Ситуація паскудна. — Йорг закусив край губи.

«Авжеж, паскудна», — подумав Фінн.

— Але й Тайлін із того вигоди ніякої, — міркував уголос Йорґ.
— Так, вона переманила на свій бік Свеннінгсена, але їй нізащо не набрати десятиох голосів, щоби повернути Кемхебекова.

— Але й у нас тепер немає більшості. — Фінн про себе порахував: «Берлінська стіна» — це сім голосів. ЄКА — ще плюс один. Хоча... Фінн уже не був певен. Місце за квотою Європейської космічної агенції другий рік поспіль залишалося вакантним. Адміністрація ЄКА не могла визначитися, кого відряджати на Марс, і дозволила Йорґові розпоряджатися їхнім голосом. Це може змінитися, якщо вже не змінилося після інтерв'ю Ліама Роорда

Зої-з-Марса, що, м'яко кажучи, виставило Раду не в найкращому світлі. Хто ще? Павло Загарія? Українці завжди собі на умі... Надін Роатта, французька геологиня з Наукового сектора?.. Радше ні, аніж так, Фінн не був певен. Так само Герман Таушев, астрофізик. Фінн уже забув, коли востаннє його бачив. Отже, крім «Берлінської стіни», нікого. На цей момент вони могли розраховувати на сім голосів. За потрібних десяти. Такі собі розклади.

— Ну і стосовно того, що Тайлін за потреби не набере десятку. — Фіннові пальці пришвидшилися так, наче він награвав мелодію на невидимих клавішах. — Я б на це не покладався. Особливо в тривалій перспективі. Я думаю про це постійно від часу одруження Аврори та Ділларда.

— Діллард. — Йорґ намагався вхопитися за образ у голові.

— Племянник Тіма Нортон, я тобі вже казав, — із докором у голосі мовив Фінн.

— Я не зобов'язаний стежити за тим, хто з ким одружується в Колоніях.

— Не зобов'язаний, якщо тільки це не одруження онуки Фердинанда Зоммерфельда із сином сестри Тіма Нортон.

До останнього часу Norton Industries, третя серед найбільших корпорацій Марса, зберігала нейтралітет, відсторонившись від боротьби за владу. Фінн натякав, що узвичаєний політичний лад умить полетить шкереберть, якщо Тім Нортон стане на бік Зоммерфельдів.

— Спершу це одруження, тепер демарш Свеннінгсена, — похмуро пробурчав він. — Почуй мене. Щось назріває. Кемхебеков — просто привід. Зоммерфельди щось замислили, і то давно.

Власне, Фінн у тому не сумнівався. Конфлікт між компаніями Deer Space Resources і Planetary Solutions, що сукупно генерували понад половину ВВП Колоній, видавався неминучим. DSR належала кланові Зоммерфельдів і пів століття очолювала список найбагатших корпорацій Марса. Компанію 2038-го заснував німецький промисловий магнат Фердинанд Зоммерфельд. 14 листопада 2049-го DSR стала першою неурядовою організацією, що посадила інтерцептор на астрономічне тіло. То був навколоземний астероїд 3554 Амун. Учені прогнозували, що в 3554-му міститься у двадцять разів більше металів, ніж на той час видобула людська цивілізація. Оцінки виявилися завищеними, крім того, тогочасні «деесерівські» лендери могли вкопуватися тільки на пів сотні метрів. Попри це, за наступні вісім років DSR доправила на Землю важких металів на загальну вартість сімдесят мільярдів євро, тож капіталовкладення з лишком окупилися. Наступним був металічний астероїд (6178) 1986 DA, з якого в середині 2050-х Deer Space Resources отримала сто тисяч тонн металів групи платини. У другій половині сорокових DSR стала першим приватним контрактором на Місяці, на початку 2060-х поглинула американський аерокосмічний перевізник Blue Origin, 2065-го придбала контрольний пакет акцій британської Virgin Group, і 2067-го, за десять років після висадки першої

експедиції на Марс, її ринкова капіталізація перевищила десять трильйонів доларів.

На Марсі DSR займалася розвідуванням родовищ сировини (як на планеті, так і на марс-кросерах^[135]), видобуванням льоду й доправленням ядерного палива із Землі^[136]. Й ось уже вісімдесят років компанія залишалася монополістом у всіх цих галузях. Відсутність конкуренції виявилася найболючішим наслідком переходу важкої промисловості в космос. До моменту, коли перший «деесерівський» інтерцептор пришвартувався до 3554 Амун і запустив металеві корені в надра астероїда, саме конкуренція забезпечувала оптимальне ціноутворення й розподіл ресурсів на світовому ринку. Все змінилося, коли лендери DSR перемістили на Землю перший великий вантаж іридію та платини. Поки DSR була сама на ринку, Зоммерфельди продавали метал обмеженими партіями й у такий спосіб уникали обвалу цін. Але протягом 2040-х іще десятків компаній узялися освоювати навколоземні астероїди, й коли інтерцептори кількох фірм-конкурентів одночасно прибували з вантажем на низьку навколоземну орбіту, всі намагалися збути метал якнайшвидше — до того, як це зроблять конкуренти, — і ціни обвалювалися. Фердинанд переміг у цій боротьбі лише через те, що DSR була першою та накопичила більше активів.

Зважаючи на досвід компаній, які збанкрутували, не витримавши обвалу цін на сировину, Planetary Solutions пішла іншим шляхом. Із кожним роком дедалі більше астронавтів залишалися в космосі на дедалі довший час, прагнучи, закономірно, комфортних умов для роботи й відпочинку. Відтак улітку 2067-го колишня наукова співробітниця Лабораторії реактивного руху Голлі Бредшоу зібрала групу односторонців, серед яких було більше дизайнерів, аніж інженерів, і розпочала

проектування інтер'єрів у місячних поселеннях. У 2073-му Голлі запатентувала технологію виготовлення бетону з реголіту й отримала змогу споруджувати на Місяці конструкції, про які там раніше й не мріяли. 2078-го її компанія дісталася до Марса й ініціювала розбудову станцій для зберігання льоду. Нині інженерам Planetary Solutions було до снаги спорудити на Марсі що завгодно: від крихітної польової станції до оранжереї на пів мільйона кубічних метрів. Після смерті Голлі 2102-го компанію очолив її син Малкольм.

DSR були багатшими, але Planetary Solutions створювала більше робочих місць. Важливу відмінність становила також корпоративна культура. Зоммерфельди ладні були на все заради прибутку. Малкольм Бредшоу навпаки був одержимий технікою безпеки й постійно повторював, що на Марсі виживають лише параноїки. Як наслідок, у DSR щороку гинуло щонайменше десять працівників, тоді як керівниця відділу безпеки праці в Planetary Solutions не могла пригадати, коли востаннє хтось зі співробітників її компанії порізав собі палець. Відтак Зоммерфельди, попри величезні статки, пасли задніх у боротьбі за владу, і коли десять років тому відбулося чергове розширення Ради, Малкольм Бредшоу добився лояльності більшості новообраних членів. Не те щоб він їх контролював, однак у спірних питаннях Рада Дев'ятнадцятих дедалі частіше схилялася до рішень на користь Planetary Solutions.

Зрештою втрата політичного домінування позначилася на прибутках, і на ситуацію звернули увагу в раді директорів DSR на Землі. Егона Зоммерфельда, який більше часу присвячував розвагам із повіями, відсторонили від керівництва компанією. Справами DSR на Марсі заопікувалася Тайлін Зоммерфельд, його колишня дружина. Тайлін спробувала домовитися з Бредшоу й Радою, проте згоди так і не дійшла. Ситуація стала

геть кепською 50-го Овна 45-го^[137], коли Рада видала постанову, що дозволяла Planetary Solutions встановлювати ціни на рідку воду для кінцевих споживачів. На той момент 90 % водяних мереж у Колоніях належали Planetary Solutions, тож це означало, що, хто б не добував водяний лід, збути його можна було лише через «пеесівські» станції. Бредшоу заходився занижувати тарифи на станціях, які отримували лід зі штолень Deer Space Resources, і навпаки: надавав невинуватно високу плату іншим постачальникам ацидалійської криги. Він робив із DSR те саме, що Фердинанд учиняв зі своїми конкурентами на Землі вісімдесят років тому, тож зіткнення було неминучим. Фінн це усвідомлював, але й подумати не міг, що вони самі пришвидшать ескалацію. Хто ж знав, що останньою крихтою, яка зрушить лавину, стане депортація нікому невідомого зварювальника, що перейшов дорогу Горанові Загарії.

— Як же все невчасно, — похитав головою Йорг.

Ніби таке лайно коли-небудь буває вчасним.

— Якщо Нортон і Тайлін Зоммерфельд виступлять одним фронтом, — сказав Фінн, — нам кінець.

— Маємо реформувати Раду, — показав Йорг. — Не лише через Свеннінгсена. Маємо переформатувати її у принципі.

— Як ти пропонуєш це зробити?

Йорг примовк, і кожна секунда мовчання тільки применшувала вагу наступних слів.

— Розширимо її, — він промовляв, мовби сам до себе. — Залучимо нових людей, щоби переважити й Зоммерфельдів, і Бредшоу.

— Ти говоритимеш про це з Малкольмом Бредшоу? Чи Тайлін Зоммерфельд?

Формально склад Ради затверджував COPUOS, Комітет Організації Об'єднаних Націй із використання космічного

простору з мирною метою, куди входили як представники космічних агенцій, так і політики з країн, причетних до розбудови Колоній. Насправді кандидатури попередньо узгоджували з керівниками найбільших марсіанських корпорацій.

— За потреби... коли ми будемо готові... так, я з ними поговорю.

Фінн подумав, що за пів століття на Марсі Йорґ Флоріан почав переоцінювати власну впливовість.

— Хочеш скажу, куди вони тебе пошлють?

Йорґ, не стримавшись, підвищив голос:

— А що ти пропонуєш, Фінне?

— Я вже казав: у нас немає засобів для контролю за виконанням наших постанов. Хай які резолюції ми ухвалюватимемо, завжди будуть ті, кого вони не влаштовуватимуть, і зараз у нас немає можливості примусити ці резолюції виконувати. Нам потрібно не Раду розширювати, а озброювати Спеціальну службу. І я зараз не про перцеві балончики.

— Ні.

— Пряник — це чудово, та про всяк випадок завжди слід тримати в запасі батіг.

— Ні. — Йорґ із демонстративною уважністю роздивлявся пейзаж за вікном.

Фінн удав, ніби не почув його.

— Бо тоді — стань за нами реальна сила — все буде інакше. Ми зможемо контролювати будь-які процеси та диктуватимемо.

— Ні. — Йорґ підвівся й уперся кулаками у стіл. — Моя відповідь: ні. Поки моє слово хоча б чогось варте на цій планеті, вогнепальної зброї тут не буде.

Фінн не відповів. Йорґ пройшовся до вікна, так ніби йому терміново захотілося розглянути щось понад куполами, які

вимальовувалися віддалік. Небо було високе й чисте. Постоявши трохи, він повернувся за стіл, опустився у крісло й запитав підупалим голосом:

— Гаразд, які в нас варіанти? Що ми можемо зробити?

— Удруге я не повторюватиму.

— Фінне.

— Не знаю, що ти хочеш почути після того, як зв'язав мене по руках і ногах.

— Слухай, не треба.

Залягла нетривала, але неприємна тиша. Зрештою Фінн озвався:

— Ну принаймні одну фігуру ми можемо прибрати з дошки.

— Свеннінгсена? — Йорґ нахмурич чоло.

— Так. — Фінн тупився в співбесідника так, ніби вивчав зморшки на його лобі.

— Як саме?

— В адміністрації президентки Доусон готують постанову про тотальну заборону теломіду на Землі — через репортерку, якій відтяли голову на сході України.

Йорґ звів брови. Фінн неправильно потрактував його мовчанку й узявся пояснювати:

— Вона шукала склади нелегального теломіду і, схоже, щось нарила, бо росіяни...

— Так, так, я знаю, — перебив його Йорґ.

— Ну ось, Донна Доусон готується оголосити тотальну війну теломідові на Землі.

— Звідки тобі відомо?

— Скажімо так, маю «вуха» у Білому домі.

— «Вуха»?

— І не лише їх, Флоріане, а й «роти». І ці «роти» можуть вкласти в потрібні нам голови думку, що доктор Віґго Свеннінгсен безпосередньо пов'язаний із незаконним

перевиробництвом теломіду та що його звільнення з посади керівника мідлдонської Лабораторії синтетичної біології має стати частиною боротьби з нелегальним трафіком теломіду на Землю. І щойно COPUOS його звільнить, ми в одну мить видворимо цей непотріб із Марса.

Фінн розумів, що ризикує, штовхаючи під потяг їхнього з Англадою багаторічного спільника. Свеннінгсен забагато знав. Усвідомивши, що його припирають до стінки, він міг дати волю язикові, і тоді їм буде непереливки. От тільки не було гарантії, що Свеннінгсен не почне тріпатися, навіть якщо його ніхто не припиратиме. Ставши на бік Зоммерфельдів, він не залишав Фіннові вибору: той мусив ударити першим.

— Хочеш сказати, що Вігго весь цей час. — Зморшки довкола Йоргових очей поглибшали й надали обличчю майже лютого виразу.

— Та звісно, Флоріане. Я не маю доказів, із якими ми могли б податися до суду, проте керівник ЛСБ не міг не знати про зникнення надлишків теломіду.

— І ти справді здатен таке перевірити? Турнути його звідси?

— Спробую.

— За «спробую» медалей не дають.

— Ти ж бачив фотографії Рівериної голови. Навряд чи після такого COPUOS дуже церемонитиметься з корумпованим радником, причетним до постачання теломіду на Землю.

Йорг, схиливши голову, затиснув пальцями перенісся.

— Ти розумієш, що це означає?

— М?

— Ми оголошуємо війну найбагатшому кланові на Марсі.

— Війна вже триває. Ми лише остаточно стаємо на бік Бредшоу.

— Гарзд. — Йорг скинув голову. — Зробімо це.

Фінн кивнув, підвівся, рушив до виходу, проте на півдорозі зупинився.

— І нам треба поговорити із Зоєю. Щоб такої херні, як із Ліамом Роордом, більше не повторилося. — Особливо якщо Свеннінгсен почне патякати. — Якщо воліємо всидіти на своїх кріслах, вона повинна бути на нашому боці.

Йорґ нічого на це не відповів.

Фінн уже віддалився від Йорґового кабінету на кілька кроків, коли на якусь мить застиг непорушно. За вигином галереї його піджидала Кассія Руеда. Іспанка стояла біля вікна, за яким схожі на покручені артритом пальці колії тягнулися до Нойнштадта. Почувши кроки, вона обернулася. Фінн удав, ніби не помітив її, проте коли вже проминав, Кассія зрушила з місця й порівнялася з ним.

— Раднику Бауер, — голос був занепокоєний і водночас за ним відчувалася якась твердість, достоту голос людини, яка знає, по що прийшла, — пам'ятаєте мене?

Фінн не зупинився й відповідати не став.

— Той проєкт, про який я казала... — Кассія не відставала від нього.

— Який проєкт? — не дивлячись на неї, недбало буркнув Фінн.

— Вистежування педофілів.

Три тижні тому Кассія зустрічалася з ним і розповіла, що кількох її учениць, найстаршій із яких виповнилося п'ятнадцять, домагаються старші чоловіки, що прилетіли із Землі. Вона запевняла, що таких випадків чимало, переконувала, що в Колоніях безчинствують хижаки-педофіли, які полюють у мережі на неповнолітніх дівчат, переважно тих, чиїх батьків депортували на Землю. Кассія запевнила, що може вистежити їх, і попросила доступ до зашифрованих даних із

мережі. Неспростовних доказів на той момент вона не мала, тож Фінн їй відмовив.

— А, так, — кивнув він.

— Ви казали принести докази. Ну то я знайшла докази, раднику. Цього разу я тут не з порожніми руками.

Фінн нарешті удостоїв її поглядом.

Іспанка продовжила:

— Після вашої відмови я вирішила створити фейкові акаунти в соцмережах: один для п'ятнадцятирічної, інший для одинадцятирічної дівчинки. Повністю їх вигадала, ну бо не могла залучати нікого з інтернату, це неправильно, тож зробила постановочні фото та прогнала їх через фільтри, щоб надати собі молодшого вигляду. Я піддивлялася, як дівчата відповідного віку поведуться в мережі, про що вони пишуть і що коментують. Накупляла одягу, як у них, надумала правдоподібні легенди. Навіть про наявність фейкових друзів подбала. — Кассія зиркнула на Фінна. Він не зупинявся, тож важко було визначити, чи слухає її взагалі. — Я вважала, знадобиться кілька місяців, щоб розкачати акаунти, проте помилилася. Перший із «хижаків» написав п'ятнадцятирічній Еларі за хвилину після створення акаунту. До кінця дня троє дорослих чоловіків намагалися сконтактувати з нею. За тиждень таких уже було двадцять п'ять. — Вона висмикнула із сумки планшет, активувала його й на ходу повернула екраном до Фінна. — Ось, погляньте.

Він скосив очі й побачив файл зі скрінами окремих повідомлень.

> Мені подобається твоє тіло. Хочу, щоб ти надсилала свої фото хоча б раз на день.

> Агов, мала, шукаєш собі татка?

> Тобі подобаються старші чоловіки?

> Ти незаймана?

> Отже, тобі п'ятнадцять? Гарні груди...

Хочеш фотку мого члена?

— Це все? — безбарвним тоном бовкнув Фінн.

Кассія сторопіла.

— Ви не усвідомлюєте, як усе серйозно? Марс уже став Меккою для педофілів із Землі. Для сексуальних хижаків тут ідеальні умови. — Вона почала загинати пальці: — По-перше, відсутність поліції. По-друге, частка неповнолітніх дівчат серед мешканців Колоній більша ніж будь-де на Землі. Часто дівчата після того, як їхніх батьків примусово повернули на Землю... — Кассія покvapливо виправилася: — Я не критикую практику скасування дозволів на проживання, я все розумію, просто через це чимало дівчат залишаються без батьків і в разі чого не мають кому поскаржитися. За ними ніхто не наглядає, вони беззахисні.

— Ми дбаємо про них, — Фінн додав металу в голосі.

— За всієї поваги, раднику, ви не замініте їм батьків. Ви не знаєте, яку музику вони слухають, які сайти відвідують, із ким спілкуються. І ви точно не той, у кого вони шукатимуть захисту, стикнувшись із жорстокістю в мережі.

Фінн пришвидшив крок. Кассія не відставала.

— Це не все. Ось що один із чоловіків написав вигаданій одинадцятирічній Віолі.

Фінн опустив погляд. Цього разу чат, а не скріни.

> Скільки тобі? У тебе вже є цицьки?

< Ну, не зовсім

> Клас! Люблю таке!

**> Мені страшенно подобаються твої фотки. Твої предки
вже дозволяють тобі зустрічатися з хлопцями?**

< Моїх батьків відправили на Землю

> Тим краще!

**> Знаєш, хлопцям подобається, коли їхні дівчата роблять
їм мінет. Ти ж знаєш, що це означає?**

< Так, я знаю

> Уф! Ти гаряча!

**> Хочу побачити, як твоя попка стрибатиме на моєму
члені..**

— То й що? — промовив Фінн.

**— Акаунт належить Медардові Бредшоу, — випалила Руеда.
Фінн різко спинився, й Кассія ледь не наскочила на нього. На
мить вони зблизилися так, що Фінн відчув запах її парфумів, а
тоді Кассія відступила на крок і тицьнула планшет йому під
носа. Наголошуючи кожне слово, Руеда від-карбувала: — Я знаю,
бо він кликав Віолу до Мірафлореса. — Фінн мовчав, і вона
додала: — Це син Малкольма Бредшоу.**

«Що не день, то свято», — подумав Фінн.

— Мені відомо, хто такий Медард Бредшоу. Але це не він. Будь-хто може створити анонімний акаунт і вдавати із себе Медарда.

— Він зізнався. Він сам про це написав!

— Що вам треба від мене, Кассіє?

— Ви голова Спеціальної служби, ви зобов'язані з'ясувати, хто прикривається цим акаунтом, — Руеда закипала. — Він пише таке одинадцятирічній дівчинці!

— Я просив вас надати мені докази.

— А це що по-вашому?!

— Листування з фейковим акаунтом, який видає себе за Медарда Бредшоу. — Фінн не дивився на планшет. — Якби ми карали людей за те, що вони пишуть у мережі, половину Марса довелося би спровадити назад на Землю.

Кассія втягнула носом повітря. Здавалося, ще мить, і вона розплачеться. Кілька секунд вони стояли, зчепившись поглядами, наче боксери на зважуванні, а тоді Руеда опустила руку.

— Медард Бредшоу — педофіл. Він прилетів на Марс, щоби полювати на беззахис...

Фінн урвав її:

— Пан Медард прилетів, щоби пройти кілька сеансів телемеразної терапії. Як і більшість із тих, хто тимчасово перебуває на Марсі. — Він підніс долоню, так ніби мав намір відштовхнути Кассію. — Я більше не хочу чути цієї дурні.

РОННА

Фоллз-Черч, західне передмістя
Вашингтона
25 грудня 2141-го

Якого біса, сьогодні ж Різдво».

З неба сіялася надокучлива холодна мжичка. Ронна підступила до поцяткованого краплями вікна, але трималася віддалік, не показуючись з-за порт'єри. Вона затиснула між долонями чашку гарячого шоколаду та спостерігала за строкатим натовпом, що заповнив темний від вологи тротуар.

«Ну справді, якого біса ви не розходитеся?»

Перші гіки почали збиратися перед будинком її брата у Фоллз-Черчі 23 грудня по обіді, одразу після завершення прямого ефіру, під час якого Ронна, Кентон і Юнія продемонстрували світові копіювання живої істоти. На той момент, коли Юнія, реанімувавши гарну жовто-коричневу аплизію, тицяла скляною паличкою в її плямисті зябра, ефір дивилися сім мільйонів людей — більше за «деесерівські» інтерцептори^[138], коли ті арканили близькоземний астероїд, але менше за старт першого «Глансера» до Марса.

Копіювання минуло успішно: аплизія ожила, рефлекс зберігся. Юнія ледь зачепила молюска паличкою — й він сахнувся, мов його вжалили. Принаймні з погляду набутих рефлексів то був той самий організм, який кількома годинами раніше Кентон охолодив і розчленував у молекулярному сканері на Землі.

Ронна розглядала натовп за вікном: підняті коміри, мокрі капюшони, зім'яті дощовики. Проте обличчя — усміхнені.

Натхненні. Дівчина років двадцяти з виголеними скронями тримала намальований від руки плакат *Ronna, we love you*^[139]. Літери підпливали від дощу. Хтось приволік і встановив під шарлатовим дубом, чиє віття розкинулося над під'їзною доріжкою, двометровий фреймлайт, вивівши на екран напис *Show must go on!*^[140]. Трохи далі стояв фургон, на боці якого його власник вивів аерозольною фарбою *ON TO THE MICE*^[141].

Ронна помітила в натовпі кількох журналістів, але більшість усе ж була гіками, що фанатили від сучасних технологій. Того першого дня, 23-го, їх зібралося найбільше. Напевно, зо три сотні. На той час кілька фанатиків із місцевої організації «Церкви тіла Христового» все ще лишалися в імпровізованому таборі під Кроудеровим будинком, і ближче до вечора, коли на Роллінг-трейс уже ніде було яблуку впасти, хтось із натовпу закликав знести їхні намети. Штовханина переросла у бійку, й adeptів тіла Христового погнали аж до Черрі-стріт. Кроудер зателефонував у поліцію, й відтоді пара патрульних машин незмінно чергувала на в'їзді до Роллінг-трейс.

У неділю, 24-го, людей поменшало — як-не-як наближався Святвечір, проте вранці понеділка гіки зорганізувалися знову. Вони не заступали за межі газону, мокли під огидним дрібненьким дощем, але не забиралися геть. Ронна вивчала їх поглядом, не розуміючи: на що вони чекають? Що вони робитимуть, навіть якщо побачать її?

Підійшов Кроудер і став позаду неї. Кілька людей уловили рух у вікні — й натовп пожвавився. Дівчина з виголеними скронями піднесла плакат над головою, просигналив автомобіль, двоє чи троє молодиків щось вигукнули.

Кроудер приніс у руках чашку з безлактозним йогуртом. Споглядаючи людей, що заповнили тротуар, він приглушено мовив:

- Тобі час пошукати власне житло.
- Так. — Ронна не обернулася. — Я згодна.
- Це просто...

Він замовк. Два місяці тому вони згуртували на цій самій галявині релігійних фанатиків з усієї округи. Тепер настала черга гіків. І ще бозна-кого. Хто наступний? Сусіди не вітаються з ними ще від кінця жовтня.

- Я розумію, — сказала Ронна. — Це жахливо.
- Не ображайся, будь ласка.
- Усе гаразд.

Вона давно про це думала. Грошей було достатньо, щоб винайняти житло у Вашингтоні, та Ронна постійно відкладала пошук квартири. Натан, як і раніше, більшість часу проводив із нянею. Навіть із Кіаною й Тайроном хлопчак спілкувався частіше, ніж із нею, і Ронна не уявляла, як це — залишитися сам на сам із восьмирічним сином у домі, де, крім них, нікого не буде. Вона могла забрати Аніту. Могла взяти на роботу нову няню — найкращу, яку знайде, ось тільки річ була не в тім. У братовому домі Ронна могла сховатися від сина, а він за потреби цілими днями уникати її, щоб обом удавати, ніби все гаразд. Ніби так і має бути. Після переїзду дурити себе більше не вдасться.

Ронна відвернулася від вікна й поглянула братові в очі.

— Я з'їду відразу після Нового року. Ми з Натаном з'їдемо. Обіцяю.

— Я не. — Кроудер опустив погляд додолу. — Можете навідуватись у вихідні. Не лише у вихідні. Будь-коли. Й Аніту.

— Я знайду нову няню. — Аніта мешкала неподалік і навряд чи погодилася б на переселення до ділового центру. — Хіба, можливо, Натан іще якийсь час тут поживе. В сенсі поки я все владнаю. Ну, знайду нову школу. Але я обов'язково його заберу. Дай мені кілька тижнів.

— Гаразд. — Кроудер підніс чашку до лиця, так ніби затулявся від сестри. — Гаразд.

Дев'яностовосьмидюймовий монітор над каміном був увімкнений. Ішло денне ток-шоу The Clemons Report, випуск, повністю присвячений копіюванню аплизії. На екрані миготіли уривки з прямого ефіру. Зображення складалося з трьох частин. Найбільшу, в центрі, займала картинка, що її транслювали з орбіти. Юнія Ромо щойно переклала реанімованого молюска з асемблерної камери до спеціального акваріума для невагомості. Аплизія ліниво ворушила задніми лопатями. Скручені в трубочку щупальці-відростки, що увінчували щокату голову, обмацували краї скляної посудини. На праву частину екрана виводилося зображення з лабораторії біоінженерії Говардського університету, де стояли молекулярні сканери. Кентон Дрейган, стуливши губи так, що вони майже зникли з обличчя, насуплено тупився в камеру. Він мав на собі світло-блакитну сорочку із сірою краваткою, але замість надавати солідності це робило його схожим на ляльку з фільму жахів. У лівій секції була Ронна. Вона спостерігала за експериментом зі свого кабінету в першій клінічній лікарні при Джорджтаунському університеті. Коментарі внизу екрана змінювалися з такою швидкістю, що годі було щось розібрати. Найкращі з них адмінка трансляції виносила в рухомий рядок унизу, проте й там вони затримувалися не довше за дві-три секунди. Зоя відрядила на орбіту чотирьох операторів, і Ронна не знала, як їм вдавалося не потрапляти в кадр. Два загальні плани чергувалися з великими планами лиця Юнії й акваріума, що створювало враження, наче Юнія перебувала на орбіті сама.

За два дні, що минули від часу ефіру, Ронна жодного разу не переглядала запису, і тепер, уперши погляд в екран, відчула, як долоні несамохіть стискаються. Вона знову переживала той момент. Бачила, як довкола схвильованого обличчя Юнії

пропливають шматочки каламутнуватої криги, бачила магнітні бокси з асемблерами, балони з молекулярним киснем і переплетіння дротів, що погойдувалися в невагомості. Юнія просунула скляну паличку в отвір в акваріумі, торкнулася плямистих зябер і сахнулася, коли вони втягнулися. А тоді Ронна почула: «Ще раз, будь ласка». Спливла секунда, Юнія на моніторі знову потяглася паличкою до аплизії, й лише тоді Ронна збагнула, що то її голос долинув від екрана. Це вона наказала асистентці на орбіті повторити доторк. Юнія вдруге торкнулася зябер. Аплизія смикнулася, ніби її вдарило струмом. Ще раз. Усе повторилося знову. І ще раз. Коментарі злилися в суцільне полотно, годі було розрізнити не те що слова, а навіть окремі літери. І тоді Кентон нахилив голову до камери й ламким від напруги голосом проказав:

— *On to the mice*, — після чого трансляція з Говардського університету урвалася.

«Позер», — подумала Ронна.

Пізніше, коли все скінчилося, вона збагнула, що Кентон готувався. Він придумав фразу заздалегідь й озвучив її, щойно переконався, що копіювання завершилось успішно. Хотів підкреслити значущість моменту. Так робив Ніл Армстронг, ступаючи на поверхню Місяця. Маленький крок для людини, проте гігантський стрибок для людства. Так робила Ліа Робільяр, командирка першого «Глансера», зіскочивши з трапа на всіяний щебенем пагорб серед кратера Нуне. Ми, людська раса, ступаємо на цю планету, і ми несемо мир, а не війну. Попервах Ронна вирішила, що порівняно з ними Кентоновим словам не вистачало ні ефектності, ні глибини. Робільяр, наприклад, обіграла той факт, що планета, на яку вона прилетіла, мала ім'я римського бога війни. А в Кентона що? *On to the mice* — куди це годиться? Втім, ще до вечора Ронна збагнула, як помилялася. Фраза вмить стала мемом. Ширилася мережею, наче пожежа.

Юнія надіслала Ронні відео, на якому дебелий волохатий мужик із Канзасу набивав Кентонові слова на литці (після завершення експерименту не минуло й чотирьох годин). Тепер Ронна дивилася на все інакше. Фразі й досі бракувало глибини, але... окей, вона була крутою. То був Кентонів спосіб заявити: ніхто не вірив, що у нас вийде, але ось ми тут, і ми рухаємося далі. І його почули.

Зображення тим часом перемкнулося, і на екрані з'явилася Роллінг-трейс. Кадри були вчорашніми, Ронна зрозуміла це з того, що не було дощу. Журналістка показувала на натовп за спиною й розповідала, що сотні прихильників докторки Галеано-Кроудер зібралися перед будинком її брата в передмісті Вашингтона, незважаючи на наближення Святвечора. Ліворуч від репортерки двоє студенток, одна з яких мала на голові шапку з логотипом Массачусетського технологічного, тримали плакат із шаржовим портретом Ронни й написом «Ви круті!»

— Ти наче вперше його бачиш, — мовив Кроудер.

— Так і є.

— Ну, — він відступив від вікна, — це було професійно.

— Я нічого не робила. — Ронна нібито відмахнулася від чогось надокучливого. — Ми ж так і не з'ясували, чому зникла та аплізія. Якби щезнення повторилося в ефірі й у мене запитали, що сталося, я б не знала, що відповісти.

Під час ефіру Ронна була лише статисткою й добре це усвідомлювала. Вона пригадала, як здивувалася, коли на картинці, що транслювалася з орбіти, помітила купу обладнання, якого там раніше не було: нові сервери, релейні термінали, мережі автоматичних вимикачів. Зоя профінансувала пару реактивних дронів, які літали довкола кормового сегмента станції Deer Space Habitat і знімали лабораторний модуль зовні. І коли один із дронів огинав пристикований до лабораторії вантажний модуль, Ронна

здорово углядела нові фермові конструкції з чотирма енергетичними блоками на кожній.

— Я взагалі не хотіла погоджувати ефір. — Вона опиралася місяць, раз по раз наголошуючи, що залишає за собою право будь-якої миті скасувати експеримент. — І не погодила б, якби не... — Ронна підібгала губи.

Якби не спалах у Польщі. На початку грудня на території Люблінського й Підкарпатського воєводств зафіксували зростання кількості випадків, на перший погляд, не пов'язаних між собою хвороб. У сім разів збільшилася чисельність хворих на пневмоцистну пневмонію. Протягом тижня до реанімацій у Ряшеві й Любліні потрапили сто тридцять дві пацієнтки з криптококовим менінгітом, і це в десять разів перевищувало тижневий показник для цього самого періоду минулого року. У тридцять разів зросла захворюваність на езофагіт (запалення слизової оболонки стравоходу). Польське *Ministerstwo Zdrowia* повідомило про стократне збільшення рецидивів туберкульозу — хвороби, що її вважали давно подоланою. Та найбільше шокувало, що хворіли тільки вагітні жінки. З-поміж двох із половиною тисяч госпіталізованих було лише чотирнадцятеро чоловіків. Жінки одна за одною втрачали дітей, яких виношували, проте після викиднів полегшення не наставало: кожна друга за кілька днів помирала від ускладнень.

13 грудня, коли кількість летальних випадків сягнула майже пів тисячі, у *Ministerstwo Zdrowia* створили комісію, керувати якою призначили директорку варшавського Центру епідеміологічного моніторингу Дагмару Дробну. Дробна зауважила, що хвороби, які вражають жінок, нагадують інфекції, притаманні ВІЛ-інфікованим на кінцевих стадіях СНІДу. Їй знадобилося два дні, щоб підтвердити свою гіпотезу: інфекції були наслідком імунного розладу, перебіг яких нагадував блискавичний розвиток СНІДу. Щось шматувало

імунну систему вагітних жінок, роблячи їх безпомічними перед смертельними запаленнями. Штучна імунізація не допомагала, смертність в окремих лікарнях перевищувала 60 %, і 16 грудня уряд Польщі оголосив про введення надзвичайного стану. 19 грудня очолювана Дробною група після трьох безсонних ночей виявила збудник. Дагмара зв'язалася з Європейським центром із профілактики й контролю захворюваності, звідти її звіт переслали професорові Мейнاردу, проте у Штатах до початку робочого дня лишалося півтори години, і першою повідомлення побачила Ронна. Вона миттю зателефонувала до Варшави. Дагмара підтвердила те, що вказала в повідомленні для ЄЦКЗ: виділений із моток померлих пацієнток патоген був ідентичним SDI-агентові, що спричинив епідемію викиднів по обидва боки Атлантики. Ронна стежила за подіями в Польщі, знала, що інфекції вражають вагітних жінок, погоджувалася, що це підозріло, проте спершу не повірила Дагмарі. Вона не могла збагнути, як саме один і той самий збудник зумовлював діаметрально протилежні вияви: гіпертрофовану імунну реакцію у випадку SDI-агента й повний демонтаж імунної системи у випадку патогена, виявленого в Польщі. Жінки спілкувалися годину, і з кожним словом Дагмари Ронна дедалі більше зціплювалася. Під кінець, коли Дробна надіслала їй знімки з мікроскопа, думки про майбутній ефір віддалилися на периферію мозку. То був той самий агент.

— Якби не спалах у Польщі? — прочитав її думки Кроудер.

— Так.

Увечері 21 грудня зразки виокремленого поляками збудника надійшли до Джорджтаунського університету. 22-го Ронна отримала результати секвенування геному, і вони збіглися з послідовністю нуклеотидів, яку кількома днями раніше показала Дагмара. Докторка Дробна не помилилася: за винятком одного гена, то був той самий мікроб.

Ронна поглянула на все ще розм'якле після сну братове лице.

— Ми підтвердили результати секвенування, яке провели у Варшаві.

Кроудер утупився в чашку з йогуртом так, ніби не тямив, як та опинилася в його руці.

— Це той самий мікроорганізм, — сказала Ронна.

— Як таке можливо?

— Це він, Тайроне. Він інфікує вагітних жінок, він збіса великий, він не здатен самотійно розмножуватися. І генетично він майже такий самий. У ДНК польського збудника рівно на один ген більше, ніж у SDI-агента. І це не випадкова мутація.

— Ви вже встановили, що за ген?

— IL10. Він кодує людський протизапальний цитокін^[142] інтерлейкін-10, універсальний сигнал відбою імунній системі. У нормі цей інтерлейкін стримує імунітет від атаки на тканини власного тіла. — Ронна пригладила волосся. — Тобто агент, як і раніше, проникає в ембріон, але тепер, випереджаючи імунний відгук, у величезній кількості продукує інтерлейкін-10 і вимикає протизапальну реакцію організму. Взагалі будь-яку. Ця сволота знесла цілу гілку імунної системи. Саме через це всі ці інфекції, смертельні запалення й ураження нервової системи. Реально наче СНІД, лише без ВІЛу. Я передусім запитала себе: на біса мікробу ген, який кодує людський цитокін? А потім зрозуміла, що проблема насправді в іншому: звідки він його взяв? Жоден із відомих науці мікроорганізмів не продукує людські цитокіни. Я годинами ламала над цим голову, але так і не придумала жодного способу, яким він міг би набути цей ген. Це нереально. Просто немислимо.

— Отже, його вбудували, — сказав Кроудер. Це здавалося очевидним, ця думка була мовби миготливий сигнал на темній

вулиці. — Ти казала, агент надто складний, але зараз сама не лишаєш варіантів: він штучний.

Натовп на вулиці невідь-чого взявся плескати. Кроудер смикнув штору, затуляючи вікно. У півтемряві, що огорнула вітальню, звуки їхніх голосів немовби загострилися.

— Це перше, що спадає на думку, — повільно промовила Ронна. — У п'ятницю, щойно дізнавшись про IL10, я помчала додому. Хотіла поспілкуватися з тобою, можливо залучити Ельма Громера, таким серйозним усе видавалося, але потім... — Вона замовкла.

Потім на зміну початковій нервозності прийшла дивна порожнеча й довгі години напружених міркувань. Ронна вагалася. Кроудер терпляче чекав.

— Попри очевидність, твоє припущення видається мені необґрунтованим, — зрештою похитала головою вона.

— Поясни.

— Не знаю.

— Спробуй.

— Ну уяви людину, чи групу людей, чи організацію, — Ронна раз по раз змахувала кистю на рівні грудей, немовби допомагаючи словам підійматися, — які володіють такими просунутими технологіями, що вибудували з нуля абсолютно унікальний мікроорганізм. Нам невідомо, як і навіщо, ясно ж лише, що цей мікроорганізм інфікує вагітних жінок і спричиняє викидні. За два місяці його поширення припиняється. Припускаю, наші гіпотетичні розробники незадоволені результатом, бо додають до ДНК мікроба ген для продукування інтрелейкіну-10. Після чого мікроб знову випускають у світ. Результат — нові викидні й іще більше смертей, лише цього разу від імунodefіциту. — Ронна помовчала, а тоді розвела руки долонями догори, ніби підтримувала чималий пакунок. — І от я не збагну: якщо SDI-агент штучний, яка в цього всього мета?

Чого намагаються досягти ті, хто його створив? Зумовити хвилю викиднів? Розповсюдити імунodefіцит? Але для цього не потрібно винаходити надскладні молекулярні машини, які можуть ремонтувати самі себе. Це ніби як проектувати ракету, яка вміє ремонтувати інші ракети, щоби злітати до бакалійної крамниці за рогом по хліб.

— Можливо, ми бачимо недостатньо, щоб усвідомити мету, — сказав Кроудер.

— Гаразд, але поясни мені тоді, як хтось такий геніальний, щоби створити патоген, не схожий ні на що, із чим я коли-небудь стикалася, може не передбачати, як впливатиме на людину інтерлейкін-10?

Кроудер мовчав.

— Розумієш? — Ронна хитнула головою. — Якщо метою було «покласти» імунну систему вагітних жінок, цього можна легко досягти, доклавши у стократ менше зусиль. Наприклад, модифікувавши який-небудь готовий вірус. Якщо ж мета була іншою, то навіщо додавати до геному IL10? Навіть найбільш нетямущий студент знає, що надмірна його кількість просто знесе...

Смартлет на Ронниному зап'ястку огорнувся м'яким світлом і завібрував, сповіщаючи про вхідний виклик. Телефонувала Юнія Ромо.

— Вибач, мушу відповісти, — перепросила Ронна.

Кроудер кивнув. Ронна закрутила головою, вишукуючи екран, на який можна було б вивести сигнал, але передумала й рушила до сходів, що вели на другий поверх. Назустріч їй спускався Натан, але, помітивши матір, задріботів назад і пірнув до своєї кімнати. Ронна похитала головою. Виклик між тим не припинявся. У тому, як наполегливо Юнія намагалася зв'язатися, відчувалася нервозність. Ронна попрямувала до своєї

спальні, забралася з ногами на ліжко і, опустивши планшет у підставку, натиснула «Відповісти».

— Ти на орбіті? — Вона здивувалася, зауваживши, що волосся асистентки м'яко погойдується. Домовленість була, що після завершення ефіру Юнія бере відпустку й на три тижні повертається на Землю.

— Ага, — видихнула асистентка.

Ронна нахилила планшет спершу в один, а потім в інший бік — зазвичай яскраво-зелені райдужки Юнії були кольору каламутнуватого пляшкового скла, а западини під очима нагадували місячні кратери.

— Або мій Мопопеї спотворює кольори, або ти зараз маєш такий вигляд, ніби тебе поховали живцем, а потім похопилися й відкопали.

— Я не спала три доби, — сказала Юнія.

— Та годі.

— Ну час від часу придрімувала, але він постійно мене будив.

— Хто?

— Пан Дрейган.

Ронна наморщила перенісся. Юнія ніколи так його не називала. І в голосі не було навіть натяку на люб'язність. Навпаки — слова асистентки переповнювала злість.

— Чому ти досі на станції?

— Ми домовилися, що я залишуся. Продовжуємо експерименти.

— Якого біса?

Юнія відвела погляд. Стереофільтр був таким реалістичним, що Ронні здавалося, нібито голова асистентки стирчить із ковдри між її ногами.

— Кентон змусив тебе працювати на Різдво?

— Він заплатив. І попросив вам не казати.

— Ти вже кажеш.

— Пробачте, що не розповіла раніше. Я мусила, але...

— Не тягни.

— Пам'ятаєте про зникнення?

— Аплизії? Звісно.

— Ну ось. Те найперше, яке сталося 17 листопада, — воно не єдине. Після нього були ще.

— Що? — Ронна подумала, що їй почулося. — Що ти сказала? Юнія шморгнула носом.

— Аплизії зникали. Багато разів. І до ефіру, й ось — буквально вчора.

— Про що ти кажеш?

— Ви, напевно, мене звільните, але я більше не витримую. Від початку місяця тут справжнє пекло, а зараз узагалі... — Вона закашлялася. Обличчя спершу віддалилося, вийшло з фокуса, а тоді наблизилося знову. Камера не встигла перефокусуватися, і картинка на мить утратила об'ємність. Видихнувши, Юнія промовила спокійніше: — Дрейган проводив більше копіювань, аніж звітував. У нас тепер чотири асемблерні камери в лабораторії та вісім енергоблоків на зовнішніх фермах, проте потужності однаково не вистачає, особливо коли всі рої працюють одночасно. За минулий тиждень керівництво Habitat'у двічі знеструмлювало транспортні палуби в нижньому сегменті, щоб ми могли завершити експерименти.

— Які чотири камери? — Нахмурилася Ронна. — Ми з одним моллюском забивали всі обчислювальні потужності на Habitat'у.

— Дрейган притягнув на орбіту два десятки додаткових робочих станцій. Ми також орендуємо незайняті термінали на Місяці й кілька серверів у локальній обчислювальній мережі на нижчих орбітах.

Ронна слухала з роззявленим ротом. Вони орендують стаціонарні компи на Місяці? Господи всемогутній, що відбувається?

— Зоя знає?

— Звісно, вона платить за все. Коротун лише домовляється.

— І коли цей бедлам розпочався?

— Наприкінці листопада. Після того, як зникла друга аплизія.

— Юнія напружилася, пригадуючи. — Молюск щез увечері 21-го, у вівторок. У ніч на середу ми провели ще одне копіювання. Цього разу все начебто було гаразд, ось тільки вирощена аплизія виявилася мертвою. Не в тому сенсі, що я не змогла її реанімувати, ні, вона мала такий вигляд, ніби здохла кілька годин тому. Так ніби її сканували вже мертвою.

— Як ти. — затнулася Ронна.

Тривимірна голова посеред її ліжка сіпнулася з боку в бік, випереджаючи запитання.

— Через мої руки пройшли десятки цих слизняків, босе. Повірте, я знаю, який вигляд вони мають, коли вже кілька годин мертві.

Роннин мозок закипав. Забагато інформації.

— Протягом кількох наступних днів ми вирощували по аплизії щодня. — Динаміки з боків планшетної підставки були крихітними, проте потужними, і голос Юнії лився наче звідусіль. — Усе було гаразд, поки 28 листопада не зникла ще одна, третя за рахунком. Дрейган примусив мене перевірити кожен патрубок і з'єднання в камері. Він був на зв'язку весь час, поки я обстежувала магнітні бокси з асемблерами. У підсумку — нічого. А найдивніше, що наступного дня після першої ж спроби копіювання я знову дістала з камери здохлого молюска. — Юнія стомлено мружилася, ніби від невидимого сонця. — Далі кілька днів усе було більш-менш: копіювання завершувалися, аплизії оживали. До 3 грудня. Напередодні ми ввели в експлуатацію ще одну асемблерну камеру, тепер їх було дві, й того дня майже водночас у кожній із них зникло по аплизії. Кентон злетів із катушок. Нічого не перевіряючи, наказав мені запустити

копіювання знову. У ніч на 4 грудня асемблери зібрали по моллюску, і обидва, певна річ, виявилися мертвими. Мертвішими не буває — два драглисті шматки м'яса. І я збагнула, що це не може бути просто збігом: перший скопійований моллюск після кожного зникнення мертвий. — Юнія закусилла губу. — Третя камера запрацювала 14 грудня. Четверту ми встановили за два дні до ефіру.

— Скільки всього копіювань ви провели? — уточнила Ронна.

— Не знаю. Я не рахую. Уже, напевно, сотню.

— І ти так довго мовчала? — Ронна хитала головою. І хоч у голосі майже не звучало докору, Юнія вдала, наче не почула запитання. — Що трапилося вчора?

— Коротун зателефонував після ефіру та сказав, що ми продовжуватимемо. За годину я запустила всі чотири камери.

— За годину? — перепитала Ронна. Це означало, що сканування чотирьох моллюсків почалося ще до ефіру. Що такого намагався з'ясувати Кентон, що запустив чотири нові експерименти до того, як закінчився той, який вони демонстрували світові у прямому ефірі?

— Так, перші три копіювання були успішними. Близько третьої ночі я реанімувала третього моллюска, зате четверта камера стояла порожньою. Моллюск зник. Дрейган не спав, і коли я сповістила про це, в нього наче демони вселилися. Я ніколи його таким не бачила. Відтоді ми ганяли асемблери впродовж доби. Без перерви. Ще до того, як закінчувалося збирання одного моллюска, Дрейган уже сканував наступного. Коли на ранок виникли перебої з електроенергією, він підняв на ноги Корлі Вайлдер і переконав її під'єднати до лабораторії аварійні акумулятори. Двадцять годин ми використовували електроенергію, яка мала б жити шлюзи з аварійними шатлами в разі серйозної аварії на станції.

Юнія заплющилася й потерла очі пальцями.

— Далі, — сухо звеліла Ронна.

— Іще вісім аплизій зникли. — Руді пасма м'яко колихалися перед об'єктивом камери. — Я сказала, що більше не можу, що повинна відпочити. Дрейган наполіг, що треба продовжувати. Я ледве трималася. Тоді він узявся кричати. Спершу лаявся, потім благав, і зрештою ми ввімкнули всі апарати заново. Він, схоже, щось відчував, бо зникнення припинилися, але відразу після того... — Юнія озирнулася, і на мить екран затулила кучма волосся. — Гадаю, ви вже здогадуєтесь. За мною чотири контейнери зі здохлими молюсками. Я не знаю, що відбувається, та всі вони мертві. Шістнадцять запусків, дев'ять зникнень і чотири мертві тільця, а довбаний карлик поводитьсь, ніби так і має бути, й репетує мені продовжувати. А ще після того, як Віоген відмовили в доступі до секвенатора, я мушу сама відбирати зразки ДНК й надсилати їх на Землю для секвенування.

— Стоп, стоп! — Ронна відчайдушно намагалася заштовхати всю цю інформацію в голову, але там, схоже, вже не залишалось вільного місця. — Які зразки?

— Дрейган змінив протокол. Від 22 листопада для всіх вирощених на орбіті молюсків, і живих, і мертвих, я проводжу повне секвенування генома.

— Господи, навіщо?

— Не знаю.

— Ми вирощуємо їхні клітини на основі отриманого із Землі ДНК. Там не може бути ніяких відмінностей. Що він сподівається виявити?

— Не знаю, — немовби поплямованим іржею голосом повторила Юнія. — Я те саме сказала, але він розверещався, назвав мене тупою сукою та пригрозив спалити будинок моїх батьків, якщо я ще хоч раз насмілюся з ним сперечатися. — Вона, не кліпаючи, дивилася на Ронну. — Він назвав адресу. —

Пауза. — Я не думаю, що він його палитиме, та він назвав справжню адресу моїх батьків на Землі. Й ось тоді я вирішила, що зателефоную вам.

Ронна витріщалася на екран.

— Це трохи занадто, Ронно. — Юнія втиснула голову в плечі, ніби силкувалася проковтнути сама себе. — Пробачте, що не розповіла раніше.

Ронні кортіло поцікавитися, скільки ж він їй заплатив, але, повагавшись, вона вирішила, що зараз не час. Спливло кілька секунд, перш ніж до неї повернувся голос:

— Коли ти востаннє говорила з Кентоном?

— За хвилину до того, як набрала вас.

— Звідки був виклик?

— З його домівки. Із квартири. Ну, мені так здається. Точно не з лабораторії в Говарді.

Ронна кивнула.

— Тобі треба виспатися.

— А ви не...

— Лягай спати, — вона старанно приглушувала звинувачувальні нотки у своєму голосі. — Усе зачекає.

— А як щодо. — Юнія, не закінчивши, зажувала губу. Від її звичної зухвалості не лишилося й сліду. — Гаразд, як скажете.

Ронна потяглася до планшета, проте передумала й опустила руку.

— Зажди, — вона промовляла неквапом, відчуючи, як неспокійне поколювання шириться з грудей на шию. — Зразки, про які ти згадувала, для секвенування, — ти надіслала їх?

— Ні.

— Відправ їх на Землю. Потім можеш відпочивати.

— Як скажете, босе.

Ронна знову холодно кивнула.

— Я наберу. — І торкнулася кнопки розірвання зв'язку.

Вона похапцем зібралася й за кілька хвилин уже збігала сходами до підвалу в гаражі. Почувши кроки, Кроудер визирнув із кухні:

— Ти куди?

З-за його стегна виткнулася Натанова голова, проте Ронна сина не помітила. На ходу застібаючи короткий пуховик, вона кинула через плече:

— Надерти декому зад.

Гловер-парк, Вашингтон, округ Колумбія
13:15 UTC -5

Кентон відчинив, лише коли вона взялася гатити кулаками у двері та кричати, що знає, що він удома. Коротун протиснув обличчя в щілину між дверима й одвірком і вишкірився.

— Я не чекав на гостей.

«Ще б пак», — про себе подумала Ронна.

Він не голився кілька днів, трикутне підборіддя потемніло від щетини.

Вона виждала кілька секунд.

— Так і стоятимемо?

Кентон оглянувся та обвів очима квартиру, так ніби оцінював, чи є там щось таке, чого Ронні не варто бачити, проте потім усе ж пропустив досередини.

— Заходь, — прочинив двері.

Ронна переступила поріг і роздула ніздрі. Пахло смаленим.

— Ти готуєш?

— Ні.

— Пахне так, наче ти підсмалив когось живцем.

— Чого тобі? — під її поглядом він позадкував, ховаючись у тіні гіпсової арки.

За той час, поки доїхала з Фоллз-Черча, запал пригас, і Ронна не знала, із чого почати.

— Бачив кількість переглядів? — зрештою запитала вона.

— Так.

— І що думаєш?

— Я сподівався на більше.

— Серйозно?

— Ти вважаєш, сім мільйонів — це багато?

— Ну так.

— Це мало.

— Це тобі Зоя сказала, що мало?

Кентон похитав головою та заговорив упевненіше, так ніби зрадів нагоді спрямувати розмову в інше русло:

— Та розкинь лише мізками. Сотня років минула від зародження епохи синтетичної біології, а ми досі створювали живе лише в один спосіб: вживлюючи хімічні сполуки в клітини, які вже існують, чи то в лабораторіях, чи то споживаючи ці сполуки як їжу та перетворюючи їх на частину себе. Зате ми... — Коротун задер голову. — Ми зробили це з нуля. — Якийсь спокійний, непомітний гул наповнював його голос. — Створили, а не виростили. Живе з неживого.

Дощ ущух, проте небо лишалося низьким і похмурым. Кентон не рухався, поглипуючи на Ронну із затемненої півтіні за аркою.

— Фейнман колись стверджував, що люди ніколи по-справжньому не розуміють того, чого неспроможні створити. Отже, ми з тобою нарешті починаємо розуміти життя. А всім ніби як начхати. Сім мільйонів. — Він чмихнув ніздрями. — Якби це сталося сто років тому, твоє ім'я затьмарило б Ейнштейна чи Дудну, а так. — Плечі смикнулися під футболкою. — Вони дивляться, але всім начхати.

— Це не Фейнманів вислів, — заперечила Ронна.

— А чий?

— Не знаю. Просто претензійна фразочка з мережі.

— Ти вмієш обламувати.

Кентон вийшов із тіні, проте тримався осторонь, неначе боявся, що Ронна прочитає його думки, щойно він наблизиться.

— Не забувай, що світ іще не отямився від клодис-пандемії, — м'якше зауважила вона. — І взагалі це молюск. Люди не надто розуміють, що ми копіюємо. Якусь шмарклю.

— Це слова людини, яка забороняє мені називати аплизію слимаком.

— Бо це не слимак!

— Гаразд, гаразд. — Він закотив помережані жовтуватими прожилками очі. — Гадаєш, зі щурами буде краще?

Ронна набрала в груди повітря.

— Власне, через це я тут. — Вона стала біля вікна, відчуючи на спині Кентонів погляд. — Сумніваюся, що найближчим часом ми візьмемося за копіювання щурів.

— Це ще чому?

— Я все знаю.

Упродовж кількох секунд мовчанка осідала довкола них, немовби пилюка.

Кентон не віднікувався.

— Ромо? — байдуже зронив він. Вочевидь, визнавав, що раніше чи пізніше це трапиться. — Це вона розповіла?

— Не вплутуй її. Проблема не в Ромо, і тобі це відомо.

Не підводячи голови, він запитав:

— Чого ти хочеш?

— Чого я хочу? — Ронна обернулася. — Ти реально питаєш, чого я хочу? Чорт забирай, ми несемося в стіну, і я не можу повірити, що повинна це пояснювати! Твої асемблерні камери незабаром можна буде перейменувати на найдорожчі на світі

машини з перетворення аплизій на повітря, а ти запитуєш у мене, чого я хочу?

— Усе працює. — Кентон шумно задихав ротом. — Мої аплизії...

— Не розкажуй мені про «все працює»! — вона підвищила голос. — Лише вчора дев'ять молюсків зникли, а ти торочиш про. про.

— Аплизії виживають, рефлекс зберігається, ти сама це бачила, — випалив він.

— Трясця, Кентоне! Дев'ять молюсків! — Ронна немовби розмовляла з іншопланетянином. — Ми не продовжуватимемо експериментів, поки ти не з'ясуєш, куди вони щезають.

— Ти вимагаєш, щоб я без експериментів з'ясував, куди вони щезають?

— Не чіпляйся до слів! Поясни мені, що відбувається! Що вчора скоїлося на орбіті?

Тиша повернулася. Кентон провів язиком під верхньою губою та втупився собі під ноги. Від гіркуватого запаху горілої плоті, яким повівало із сусідньої кімнати, Ронні запаморочилося в голові.

— Ти знаєш, куди вони зникають? — запитала вона.

— Ні.

— Ти знаєш, у чому причина зникнень?

— Ні.

— Ти копіюєш мертві аплизії?

— Господи, ні. — Коротун видобув із горлянки схожий на пирхання звук і зиркнув на неї роздратовано-докірливим поглядом, немовби дивуючись, чому він мусить відповідати на такі дурниці.

— Навіщо ти повторно секвенуєш ДНК?

— Я не знаю, чому вони зникають, але я намагаюся зрозуміти, Ронно. Намагаюся.

Ронна раптом збагнула, що проблема не так у запаху, як в ірреальному відчутті пустельної безмовності, що огортало її, щойно Кентон замовкав. Щоразу, коли поміж них провисала напружена мовчанка, Ронні здавалося, ніби вона опиняється посеред мертвої пустки. Вона хотіла щось додати, проте карлик її випередив:

— Треба продовжувати.

Більше за те, що він сказав, Ронну зачепила буденна недбалість його тону.

— Ні. — Це вже було справою принципу.

Кентонові очі забігали так, ніби він шукав, чим у неї шпурнути, а тоді почулося майже сичання:

— Ти маєш чим зайнятися. Ця хрінь із викиднями почалася знову. Я бачив у новинах. Поляки прямим текстом кажуть, що це той самий патоген.

— Як це стосується теми нашої розмови?

— Безпосередньо. — Стомлений вираз на обличчі заступила вищирена щуряча маска. Зміна відбулася так блискавично, що Ронна дивилася й не могла повірити: перед нею наче постала зовсім інша людина. — Ти маєш роботу, ось і берися до неї. Не заважай мені робити свою.

— Е...

— Якого біса ти досі не в Польщі?

Це було фізично неможливо, та Ронні здалося, ніби отримала ляпас.

— Дозволь нагадати, що я все ще керівниця проєкту, — відкарбувала вона. — Це мій проєкт. І ти не маєш права вказувати мені, що робити.

Ронна очікувала на ще більш агресивну відповідь і виявилася неготовою до того, що Кентон зіщулився й запанікував.

— Це твій проєкт. — Він підніс руки догори, позадкував і тепер кидався словами з безпечної віддалі, мовби боявся, що

Ронна посуне на нього з кулаками: — Я ні на що не претендую. Можеш викреслити моє ім'я з переліку учасників, можеш не згадувати мене в статтях, можеш заслати на орбіту й нікому не показувати. Я хочу лише не зупинятися. Будь ласка. Я тебе ніколи ні про що не просив, а тепер благаю: треба продовжувати.

Стільки всього було в його скрипливому голосі, що Роннин гнів згас так само швидко, як розгорівся. Смуток, і біль, і невдоволення вихлюпувалися з Кентона разом зі словами, й у Ронни в голові замиготіли запитання. Що ти за один? Що насправді в тебе на думці? Чому ти не зізнаєшся в тому, що коїться на орбіті? А за мить вона усвідомила, що коротун таки казав правду: чи варто аж так перейматися зниклими на орбіті морськими зайцями, коли на сході Польщі сотні вагітних жінок щодня помирають від найрізноманітніших інфекцій?

— Навіщо ми це робимо? — стомлено запитала вона. — Ну справді, дай мені відповідь: навіщо? Бо я вже заплуталася.

— Ми вперше в історії створили з нуля живу істоту. Нам вдалося, Ронно. І це вже не абищо. — Кентон намагався дихати рівно, проте горло спирало, і він мусив час від часу перериватися на глибокий заспокійливий вдих. — Так, є проблеми. Іноді копії зникають. Ніякої послідовності. Ніякої системи. Все працює ідеально, а потім — бац! — і один із тих триклятих молюсків наче випаровується. Потім з'являються мертві копії. Це не збіг, за цим криється щось глибше, але я не знаю що. Іноді мені здається, що це якесь божевілля. Проте ми живемо у причинно-наслідковому світі, а отже, відповіді є. І я знайду їх. Обіцяю, Ронно.

Вона поглянула йому в очі й подумала про всі ті жахи, що герметично замкнуті всередині спотвореного прогерією тільця. Ронна навіть не здогадувалася, про що вони, проте відчувала їх, і щось підказувало, що сьогодні вона може дотиснути Кентона,

що варто лише простягнути руку, щоб відчути їх на дотик. Утім не наважилася.

— Розберися.

— Гаразд.

— Я забороняю будь-які публічні експерименти, доки ти не поясниш мені, куди зникають скопійовані організми.

— Домовилися.

— І відтепер — ніяких таємниць.

— Гаразд, ніяких таємниць. — Кентон припинив задкувати, і Ронні вдалося трохи наблизитися. Достатньо, щоби побачити, що його нижня щелепа трясеться. — А тепер дай мені спокій. Будь ласка.

Ронна кілька секунд постояла ні в сих ні в тих, а тоді рушила до виходу з квартири. Коротун не став її проводити.

Міжштатне шосе I-66

14:29 UTC -5

До заходу сонця лишалося дві з половиною години, проте похмуре зимове небо провисало так низько, що понад дорогою панували сутінки. Капот Ронниного авто хвилями заливало світло машин, що мчали повз неї.

Ронна ще на виїзді з міста передала керування автопілоту й не стежила за дорогою. Працювала інфопанель. Був увімкнений якийсь із новинних каналів, який зазвичай дивиться її брат. Чи то CNN, чи то SNBC. Стиснута картинка висіла у правому верхньому куті над GPS-картою. Ронна не вслухалася, все ще осмислюючи розмову з Кентоном. Думала, що поїздка була марною, жалкувала, що таки не допиталася, навіщо секвенувати ДНК скопійованих молюсків. Утім, коли бубоніння дикторки змінив сухуватий голос президентки Доусон, вона нашорошила вуха. А щойно зміст перших фраз просотався у свідомість, Ронна

вдарила по кнопці «Голосове керування» на кермі та швидко наказала:

— На узбіччя. Повна зупинка.

Автомобіль пригальмував, збочив на крайню праву смугу й зупинився якраз біля відбійника, увімкнувши аварійні вогні. Провівши пальцями по моніторі, Ронна розгорнула картинку із президенткою на весь екран і додала гучності.

—...і я маю підстави вважати, що до вбивства причетні спецслужби Російської Федерації. — Донна Доусон відірвала очі від тексту промови й поглянула просто в камеру.

Не потрібно було напружуватися, щоби зрозуміти, про кого вона говорить. За три тижні, що минули від часу загибелі Рівери, вбивство репортерки не сходило з перших шпальт. Ронна пригадувала, що кілька днів тому держсекретар Громер обіцяв озвучити результати розслідування й оголосити дії американської адміністрації у відповідь, але новина загубилася на тлі її власних клопотів. Замість Громера перед мікрофонами, що вистромлювалися з кафедри із президентською печаткою, стояла Донна Доусон, і це означало, що добуті розвідкою факти виявилися достатньо серйозними, щоб їх оприлюднювала особисто президентці Сполучених Штатів.

— Перед нами непросте рішення, але ми мусимо його ухвалити, — промовила Доусон.

Ронна прочитала титри внизу екрана: «Звернення до нації щодо заборони використання теломіду на території США». Нижче меншими літерами: «Президентка Доусон провела у Білому домі екстрену нараду з директором ЦРУ Леоном Боканегрою та держсекретарем Ельмом Громером».

Ронна не відразу зрозуміла, що це означає. Спливло кілька секунд, доки запізніле усвідомлення почало вростати в неї, прохромлювати її немовби щупальцями, після чого вона схопила свій планшет, розірвала зв'язок з інфопанеллю, щоб не

зупиняти трансляцію, й поспіхом набрала Кентона. Той відповів не раніше, ніж у динаміках планшета відлунало півтора десятка довгих гудків.

— Чого тобі? — кисло проскрипів він.

— Увімкни CNN чи SNBC.

Її голос тремтів, і Кентон насторожився:

— Навіщо?

— Будь-який новинний канал. Негайно!

Ронна притулила планшет до магнітного тримача на центральній консолі й переводила погляд із Кентона на президентку та назад. Коротун дивився вбік, вмикаючи трансляцію на своєму планшеті.

— Увімкнув? — нетерпляче випала вона.

— Так.

Кентонові очі сфокусувалися й застигли. У себе на планшеті Ронна бачила його профіль. Донна Доусон правила далі:

— ...на цьому тлі не припиняють лунати заклики послабити контроль за розповсюдженням, а то й узагалі легалізувати вживання теломіду на Землі. Частина з вас вірить, що послаблення контролю могло зменшити навантаження на систему охорони здоров'я під час останньої пандемії, проте це не так. Жакхлива хвороба клодис, від якої наша країна лише починає оговтуватися, однаково легко вбивала людей і з короткими, і з довгими теломерами. Довгі теломери не вбережуть від серцевого нападу, якщо людина має ожиріння. Довгі теломери не захистять від інфекцій, якщо ви не дбаєте про імунітет. Довгі теломери не допомогли тисячам молодих американок, які померли від нещодавно виявленого загадкового патогена, що спричиняє SDI-синдром. Теломід майже до нуля зменшує ймовірність виникнення онкологічних захворювань, але із цим наша медицина й так може впоратися. Саме тому теломід вживають астронавти й мешканці

марсіанських Колоній — щоб нівелювати більший ризик захворіти на рак, зумовлений впливом космічного випромінювання. Тут, на Землі, теломід — не панацея та не ключ до довголіття. Це скринька Пандори. Її відкриття знищить страховий ринок, зруйнує систему пенсійного забезпечення, призведе до безпрецедентної демографічної кризи, щодо подолання якої ми не маємо жодної ідеї. Та найважливіше — теломід ніколи не стане доступним для всіх, і це врешті-решт сформує привілейований клас надлюдей, які житимуть довше за інших і накопичуватимуть у своїх руках немислимі багатства. — Вона підвела голову й поглянула перед собою. — Говоритиму відверто: це формування вже триває. Ви самі цьому свідки. Я не перелічуватиму прізвища супербагатіїв, які були старими, ще коли я закінчувала університет. — Доусон помовчала. — Ці люди невдовзі будуть мати молодший за мене вигляд. Так не повинно бути.

Хтось у преспулі охнув. Боб Ноландер, пресекретар президентки, що стояв позаду Донни, прикусив губу, безмовно підтверджуючи, що останніх слів не було у промові. Ронна сама сторопіла: Донна Доусон не перебільшувала, і Ронна знала, про кого йдеться, ось тільки проблема полягала в тім, що більшість згаданих президенткою супербагатіїв були найщедрішими донорами її президентської кампанії. Така заява напередодні виборів видавалася дещо необачною. І це ще м'яко кажучи.

Доусон повернулася до тексту промови:

— Мені особливо прикро порушувати питання теломіду тоді, коли ми стикнулися з низкою нагальних і по-справжньому важливих викликів. Після клодис-пандемії безробіття сягнуло найвищого за останні сто п'ятдесят років рівня. Управління з охорони довкілля доповідає про найбільшу за весь час спостережень концентрацію метану в водах Північного океану. Зростання температури перевищує найпесимістичніші

прогнози вчених. На півдні Каліфорнії, в Техасі та Флориді вже є території, з яких доводиться відселяти людей. Не хочу нікого лякати катастрофою планетарного масштабу, та ми зобов'язані бути чесними самі із собою: спершу треба полагодити цей світ — і лише потім вирішувати, чи заслуговує хтось жити в ньому двісті чи триста років.

Ронна спостерігала за Кентоном, але не могла зрозуміти, чи він усвідомлює, про що йдеться.

— Сьогодні на борту Air Force One дорогою із Флориди, — продовжувала президентка, — я віддала наказ голові адміністрації Білого дому розробити постанову про повну заборону теломіду на території Сполучених Штатів Америки. Заборона стосуватиметься, зокрема, й уживання теломіду з лікувальною метою. До моєї ініціативи готові долучитися президенти Канади й Мексики, а також Європейська комісія — вищий орган виконавчої влади Європейського Союзу. Активній речовині теломіду, як і будь-яким засобам для її виробництва, не місце в цивілізованих країнах. Ми також ініціюємо процес накладення санкцій на Російську Федерацію, країну, що найбільшою мірою винна в розповсюдженні теломіду на Землі. І я закликаю інших наших партнерів ужити аналогічних заходів.

Ронна зменшила звук. Із цього моменту вона не відлипала поглядом від Кентона, спостерігаючи, як коротун провалюється у твань нервової розгубленості.

— Що це... що це означає?

— Зв'яжися зі своєю терапевткою, — порадила Ронна. — Мені здається, ти більше не зможеш отримувати теломід.

— Дурня якась. — Кентон усміхнувся, проте усмішка була кривою. — Вони ж не можуть... вони не залишать мене без теломіду. Я... я ж тоді...

Із динаміків долинуло стандартне бемкання, що сповіщало про надходження текстового повідомлення. Ронна ковзнула

поглядом по консолі, проте повідомлень не побачила та зрозуміла, що текст надійшов Кентонові.

Коротун опустил очі. То був лист від його страхової компанії.

— Що там? — поцікавилася Ронна.

Кентон не відповів і, насупившись, учитався.

Шановний клієнте!

Через анонсовані зміни американського законодавства, які згідно з пунктом 8.3.1 Вашого поліса медичного страхування підпадають під поняття обставин непереборної сили, компанія MetLife змушена скоригувати страхові суми, а також оновити перелік страхових випадків, із настанням яких здійснюється виплата відшкодування. Для обговорення оновлених умов Вашої угоди зверніться, будь ласка, до персонального страхового агента за адресою @myagent.metlife.com.

З повагою

Джеррі ЛОРЕНЦ,

виконавчий віцепрезидент і головний фінансовий директор,

MetLife, Inc.

Коротун закліпав, так ніби намагався стримати сльози.

— Кентоне. — прошепотіла Ронна.

Та він її не чув. Він нарешті збагнув, що все по-справжньому. Відтепер він старіє надто швидко, і його медична страховка більше не діє.

Фоллз-Черч, західне передмістя Вашингтона Пізній вечір того самого дня

Ронна сиділа в узголів'ї ліжка, підігнувши ноги та підклавши подушки під спину. Перед колінами лежав розірваний пакунок із начос, на тумбочці поряд стояла скляна креманка із сирним соусом. Великий інформаційний екран на стіні був увімкнений. На екрані йшло якесь ток-шоу, де сперечалися, чи пристане ООН на ініціативу президентки Доусон, і якщо пристане, наскільки результативнішою цього разу буде боротьба з нелегальним теломідом.

Утім, гудіння розмов омивало Ронну, не збурюючи мозку. Її непокоїло так багато речей одночасно, що вона не могла зосередитися на чомусь одному. Ронна думала про патоген, який поляки назвали SID-агентом (від Severe Immunodeficiency^[143]) і який ширився Східною Європою. Зважувала, чи варто повідомити Ельма Громера, чи спершу вирушити до Польщі, спробувати розібратися на місці й уже після того залучати держсекретаря. Вона думала про Юнію Ромо, яка після стількох років, по суті, зрадила її. Прокручувала в голові розмову з Кентоном, виступ Донни Доусон і пробувала прогнозувати, що це все означатиме для неї та її проєкту. І, певна річ, вона намагалася уявити, що тепер буде з Кентоном. Від цих думок груди перетискало, наче дротами, проте позбутися їх Ронна не могла. Як довго Кентон протягне без теломіду? Два роки? Три? І що буде з проєктом після того, як коротун... ну, не зможе виконувати свої обов'язки? Чи варто вже шукати заміну? Але чи захоче він передавати справи наступнику, розуміючи, що йому недовго ряст топтати? Тисячі запитань перемішалися в голові, й Ронна не знаходила відповіді на жодне.

У двері постукали. Вона відірвала погляд від екрана.

— Так?

До кімнати зазирнув Кроудер.

— Можна?

Ронна не стала нагадувати, що це його будинок, і кивнула. Кроудер зайшов і причинив за собою двері.

— Як справи? — озвався він.

— Не фонтан. — Вона облизала пальці й жестом запросила його присісти. Тайрон залишився стояти. — Багато всього, і я не можу зібрати себе до купи. Спалах у Польщі, проблеми на орбіті, а тепер іще оце. — Вона показала на екран. — Мозок по швах тріщить.

Кроудер схилив голову й зупинився очима на затуленому шторами вікні. Ронна простежила за його поглядом.

— Знаю, знаю. — Увечері знову нагодилися журналісти, й розбурханий їхнім приїздом натовп досі шумів. Через світло фар і освітлювальних приладів на галявині перед будинком було ясно мов за дня. Ронна втупилася в руки, перекочуючи між пальцями скибочку начос. — Мені жаль. Я вже знайшла ріелторку і.

— Я не тому.

— Мм?

— Я думав про те, що ти розповіла. — Кроудер здавався стурбованим. — Про агент і той білок, який заспокоює імунітет.

Скибочка тріснула, і Ронна, струсивши крихти, вичікувально звела брови. Брат нечасто виявляв інтерес до її роботи.

— Я не генетик і не мікробіолог, — про всяк випадок пробурмотав він. — І якщо ти кажеш, що мікроб не синтетичний, то, мабуть, так воно і є. Але ти постійно повторювала, що не можеш збагнути, яка в нього мета, і ця фраза. — Він непевно стенив плечима й торкнувся пальцем скроні. — Вона засіла мені ось тут. Я повторював її стільки разів, що, напевно, виколупав дірку в мозку. — Кроудерові очі блукали кімнатою. — Я лише хочу запитати: звідки така впевненість, що єдина мета цього патогена — інфікувати вагітних жінок?

— Тому що жодних інших виявів немає.

— Гм...

— Не знаю щодо Польщі, але тут, у Штатах, ми обстежили десятки тисяч хворих жінок. За тисячами стежимо досі, попри те, що минули тижні після зникнення симптомів.

— А що як були хворі жінки з, ем, менш вираженими симптомами?

— Що? — розгубилася Ронна.

Він перетнув кімнату, відгорнув штору та глянув за вікно, де у примарному світлі ліхтарів верхівки безлистих дерев проштрикували небо.

— Тобі не здається, що ми не туди дивимося? — Його голос був лише ледь гучнішим за гомін, що линув від екрана.

— Що ти. — Ронна затнулася.

— Я пів дня прокручував твої слова в голові, й увесь час мені щось муляло, наче взув черевик не на ту ногу. Аж поки не згадав історію про літаки часів Другої світової, яку колись читав у мережі. Ти, напевно, вирішиш, що це дурниця, звичайна байка, та все ж. усе ж вона наштовхнула мене на дещо. — Він дивився на сестру, проте очі були не сфокусовані. — Під час війни вченого-статистика попросили розробити рекомендації для мінімізації втрат бомбардувальників. Він повинен був визначити ділянки фюзеляжу, куди вороги вціляли найчастіше, щоб їх укріпили бронею. Найбільше пробоїн припадало на центральну частину фюзеляжу, краї крил і рулі висоти. Значно менше на паливну систему, а вже зовсім мало — на двигуни. Той хлопець замислився, чи справді місця, де пробоїн найбільше, потребують додаткової броні, а тоді збагнув, що все навпаки: укріплювати потрібно ті частини фюзеляжу, де ушкоджень немає. Бо якщо снаряд влучає у двигун чи в паливний бак, літак не повертається на базу. Розумієш? — Кроудер пришвидшувався й останні речення відтарабанив, ковтаючи закінчення. — Він

працював з обмеженою вибіркою, бачив лише бомбардувальники, які повертались із завдання, і через це ледь не зробив хибного висновку, начебто снаряди здебільшого влучають у фюзеляж і крила.

— До чого ти хилиш?

Запитання злетіло з уст мимоволі. Насправді Ронна вже розуміла. Її обличчя суворішало, брови розпрямлялися, а в місці, де кілька секунд тому билося серце, розросталася діра.

— Тобі не здається, що ми не на те дивимось? — повторив Кроудер. — Спочатку ти намагалася збагнути, чому материнський організм відторгає ембріон, тепер шукаєш причину виникнення імунodefіциту, і. і це все правильно, ось тільки мені не дає спокою думка: а що як це не всі бомбардувальники? Що як є ще ті, які «не повернулися»? Яких ми не бачимо, а тому не усвідомлюємо повної картини. — Кроудер уп'явся очима в сестру. — Тобі потрібно з'ясувати, що сталося з ембріонами, які уникли відторгнення й розвинулися, — ось до чого я хилю. Треба знайти жінок, які перехворіли на SDI-синдром, але змогли народити дитину.

— Але... — Ронна хотіла заперечити, що таких не було, проте прикусила язика. У тому то й річ: вона не знає. Ніхто у групі Мейнарда не знає цього напевно. Ця думка зсудомила їй шлунок. — Ох, чорти б тебе вхопили, Тайроне.

Ронна знала, що тієї ночі не засне.

ФЕЛІКС x НЕРА

Київ, Україна
6 січня 2142-го

Вони в'їхали на Південний міст, і Нера, відкинувшись на підголівник, споглядала, як у нафтово-склистій поверхні Дніпра відбиваються всіяні вогнями хмарочоси. Мерехтливі ліхтарі обабіч мосту мережили опівнічну імлу химерними тінями.

Капітан Русол наказав їм повернутися до понеділка, тож Нера вирішила не залишатися в Києві. Відбувши старий Святвечір у батьків, вони з Феліксом одразу вирушили до Полтави.

Вечеря минула спокійно. Фелікс поводився стримано й чемно, лише раз, під кінець вечора, показавши своє справжнє єство. Нерин тато, у минулому викладач вищої математики Київського політеху, пригостив Фелікса сигарою й узявся переповідати одну з улюблених байок про колишніх студентів. У Фелікса після серії глибоких затяжок трохи замакітрилося в голові, тож коли Нестор закінчив, здоровань на повен голос заявив, що у школі ніщо так не ненавидів, як математику. В молодших класах учителька загадувала йому вчити напам'ять табличку множення, і то не просту, а розширену — від одного до двадцяти. Фелікс і зі звичайною не міг упоратися, а тут мусив завчати щось на кшталт 17х18. Нестор стиха зауважив, що це варварство — силувати до такого у XXII столітті, та Фелікс його не слухав і глухим голосом повідав, як якогось дня вчителька поставила його перед класом розказувати ненависну табличку множення, а він так перебздів, що замочив штани. На слові «перебздів» Тамара Франків делікатно кахикнула. Нестор,

помовчавши, уточнив, чи йому не почулося. Обмочився? Так, обмочився. Після чого співчутливо поцокав язиком.

— Бідолашний. Уявляю, як вас потім цькували.

— Цькували? — Фелікс однією зтяжкою перетворив пів сантиметра сигари на попіл. — Ні. Я вже важив сорок п'ять кілограмів, удвічі більше за найбільшого з однолітків, тож віддубасив їх усіх. Ну, всіх, хто був свідком. Відловлював по одному за школою, лупцював у шкільних туалетах. Кошмарив їх три тижні, поки директриса не викликала матір, і мене перевели до іншої школи. Мене не цькували, ні. Просто трохи неприємно було.

То виявилася його найбільша тирада за весь вечір, і Нера зрозуміла, що їм час на вихід. Вони довго прощалися, зрештою сіли у Феліксів Dodge Hellcat і попрямували з Києва.

Здоровань тримав руки на кермі, проте машиною керував автопілот. Такої пізньої години, та ще й напередодні Різдва, проспект Бажана був незвично пустим — лише кілька червоних вогників виднілися вдалині. Попри це, бортовий комп'ютер не перевищував установленого обмеження швидкості, й шістсотсильний Hellcat ледве повз чотирисмутовим шосе. Пирхнувши, Фелікс тицьнув у кнопку вимкнення автопілота й натиснув на акселератор. Утім, авто не пришвидшилось, а на динаміках пролунав голос асистентки:

— Відмовлено.

Фелікс тицьнув у кнопку ще раз, утопив акселератор у підлогу. Нічого не змінилося. Hellcat і далі повз зі швидкістю п'ятдесят кілометрів на годину.

— Відмовлено. Вміст алкоголю в крові перевищує допустиму норму.

— Якого хріна? — вишкірився здоровань. — Як вона дізналася?

— Тут повно датчиків, — припустила Нера. — Або під'єдналася до healthy-трекера й вирахувала, що таке поєднання рівня кисню й частоти серцевих скорочень не притаманне тверезим приматам.

— Я не п'яний, — огризнувся він, — і я не примат!

Нера не вступила в суперечку щодо приматів, але й змовчати не захотіла:

— Пів години тому ти говорив моїм батькам, як...

— Хто взагалі таке лайно проєктує? — Фелікс спересердя крутонув кермо, проте авто незмінно повзло смугою. — Кому потрібні машини, якими не можна кермувати?

Він подивився на Неру та принишк, немов чекаючи, що гул повітря, яке огидало салон, додасть ваги його обуренню. Замість підтримати Нера запитала:

— У тебе справді такі проблеми з математикою?

— Так, — Фелікс набундючився. — Але я не тупий!

— Я цього не казала.

— Мама мені повторювала, що більших вигадників, аніж я, годі шукати. І це не тому, що вона моя мама.

— Ти ніколи не розповідав про своїх батьків.

— Батька я й не бачив ніколи. Той мерзотник звалив, коли я був малим. А мама. — він на мить затих, — залишилася в урні на горищі будинку, який після розлучення забрала моя колишня.

Вочевидь, ішлося про кремацію, інакше Нера не уявляла, як саме Феліксова матір може залишитися в урні на горищі, проте уточнювати не наважилася. Фелікс тим часом дав спокій керму і, відкинувшись на підголівник, правив далі:

— Я, коли малий був, хотів на бокс. Ми жили на півночі Троєщини, неподалік шостої ТЕЦ.

Нера відчула, як тане броня зі скепсису й сарказму, за якою він зазвичай ховався.

— Я знаю, де це.

— Ага, реальна дупа. Квартира була на тринадцятому поверсі, й мама жартувала, що з вікон за гарної погоди видно Білорусь. Тоді Білорусь іще мала статус автономної республіки, а не області Росії. Коротше... Яюсь я повертався зі школи й побачив у підземці оголошення про набір у секцію боксу, де тренером працював Потап Дзєга на прізвисько «Лєгіонер», колишній чемпіон України в напівважкій вазі. Єдина проблема: зал був на Теремках, а відбір починали о сьомій ранку. До Теремків від нашого будинку добиратися дві години. Мені довелося би вийти з дому о пів на п'яту ранку, пішки дістатися метро «Чернігівська», а вже звідти їхати на Теремки. Я спробував умовити мамку, але вона відмахнулася від мене. Район у нас був неспокійний, вечорами, траплялося, пострілювали. За місяць до того якийсь придурок кинув бойову гранату в підземний перехід. Коротше, вона мене не пустила. І знаєш, що я зробив? — Фелікс вищирився. — Напередодні ввечері, коли ма заснула, перепрограмував годинники. Заліз у хмару, вимкнув автоматичне зчитування часу й перевів усе на три години вперед. Будильник спрацював о четвертій ранку, хоча всі смарти показували 7:00. Я приплентався до спальні, поторсав мамку, типу ма, альо, тре вставати. Вона трохи пришизіла, але підвелася, зготувала сніданку, зібрала мене до школи. Ну й випровадила за поріг. Я тупав пішки годину, але на відбір устиг. Досі пам'ятаю, як радів, коли дізнався, що мене зараховано.

— А мама?

— Ну, вона, певна річ, не дуже раділа. Зустрічала зі школи зі шваброю в руці.

— Ти так і не став боксером, — по якомусь часі озвалася Нєра.

— Ні, — мотнув головою Фелікс. — Бив сильно, проте виявився неповоротким. А вага чимала. Коли вже прилітало, то прилітало добряче.

На тому розмова вичахла. Dodge виповз на Бориспільську трасу і, пришвидшившись, помчав на південний схід.

Пробило північ, по радіо передавали новини. Дикторка оголосила про чергові провокації на лінії розмежування. Нера додала гучності. Після вбивства Лексі Рівери «Шипи» влаштували за Стіною бійню й винищили «Ботанів», помстившись за те, що ті начебто зливали репортерці розташування складів із теломідом. Росія скористалася ситуацією й надсилала конвой за конвоем, постачаючи зброю всім, хто погоджувався її брати. Зрештою сутички перемістилися на лінію розмежування. Вже двічі озброєні загони без розпізнавальних знаків прослизали на підконтрольну Україні територію й нападали на блокпости ЗСУ та патрулі «Фронтексу».

— Нащо вони роблять це? — Нера показала пальцем на екран.

— Росіяни?

— Ага.

— Ну, вони роблять те, що й завжди, — поширюють страх.

— Як поширення страху може бути вигідним?

Фелікс провів долонею по лобі, ніби пригладжував волосся, якого насправді не було.

— По-перше, біженці. Росіяни створюють проблему, до розв'язання якої потім першими й долучаються. По-друге, нестабільність полегшує рекрутинг нових бійців: у пацанів за Стіною не лишається варіантів, окрім як вступати у банди. По-третє, вони сподіваються, що криза сягне такого рівня, що ЄС чи ООН організують доправлення гуманітарних вантажів, контроль над розподілом яких іще більше посилить їхній вплив у регіоні.

— Якщо всім про це відомо, чому ніхто не втручається?

— Поки росіяни вдержують якнайдалі від кордонів біженців із Центральної Азії, ЄС ладен знайти тисячі причин, аби не

втручатися. Особливо Німеччина. Типу це внутрішні справи України... є важливіші регіони з гіршими кризами... можна припуститися помилок, як у минулому, ставши на бік не тих... бла-бла-бла.

Нера покивала, а за мить знову поглянула на Фелікса:

— А чому ти досі займаєшся цим?

— Чим?

— Ну що тебе тримає у «Фронтексі»? У сенсі це ж ризиковано. Ти ж не робиш це заради грошей, твоя донька — мільярдерка. — Несподівано їй спало на гадку, що Фелікс може й не мати гарних стосунків із Зоєю. — Чи ви не тойво? Ви ж ніби нормально спілкуєтеся.

Фелікс мовчав. Нера почервоніла.

— Я, напевно, пхаю свого носа, куди не просять. Вибач.

Спливло кілька довгих секунд, перш ніж він відповів:

— У нас хороші стосунки. Я був проти її польоту на Марс, але ми нормально спілкуємося. І так, якби потребував грошей, вона без вагань їх надіслала б.

— Гаразд.

Нера бачила, що Феліксові некомфортно, подумала, що треба зупинитися, проте запитання саме зірвалося з уст:

— А чому ти не полетів разом із нею на Марс?

— Я хотів, але. — Вони подивились одне одному в очі, й тієї миті щось сталося, Нера відчула, як між ними щось замкнулося. Фелікс доказав: — У мене епсилон-четверта ізоформа АПОЕ.

— Що?

— Тебе не тестували на аполіпопротеїн перед відльотом?

— Не розумію, про що ти.

— Ну є, типу, білок аполіпопротеїн Е, і в нього три ізоформи^[144]: $\epsilon 2$, $\epsilon 3$ та $\epsilon 4$.

Ти ж лікарка, повинна знати краще за мене.

І тут до неї дійшло. Ізоформа ε4. трапляється в 14,5 % людей і є найважливішим генетичним чинником ризику виникнення хвороби Альцгеймера. Нера знала про це, просто не відразу збагнула, як це пов'язано з Марсом, а тоді пригадала, як сім чи вісім років тому читала наукову статтю про те, що перебіг хвороби Альцгеймера не залежить від довжини теломер, а отже, теломеразна терапія не запобігає розвитку деменції. Це означало, що в марсіанських колоністів, генетично схильних до Альцгеймера, хвороба розвинеться незалежно від того, прийматимуть вони теломід чи ні. «Альсупален» — новітній препарат, який застосовували для лікування деменції на Землі, — лише відтерміновував початок хвороби. Він усував її вияви на ранніх етапах, але його дія слабшала з часом. Приблизно за десять-дванадцять років наставало звикання, чутливість до активної речовини знижувалася до такого рівня, що препарат майже не діяв, і Альцгеймер брав своє. У НАСА, ЄКА й Раді Дев'ятнадцятих трохи прифігіли, усвідомивши, що через кількадесят років Марсом вештатимуться щонайменше двадцять тисяч молодих із вигляду, проте цілковито безпорадних колоністів, відтак носіям епсилон-четвертої ізоформи білка АПОЕ заборонили залишати Землю.

— О, чорт. — Нера ще дужче почервоніла. Відчуття було, наче вона побачила Фелікса голим: ізоформа ε4. не була стовідсотковим вироком, існували й інші фактори, що впливали на швидкість розвитку й важкість перебігу хвороби Альцгеймера, проте її наявність зі значною ймовірністю означала, що штаб-сержант Куторай у глибокій старості страждатиме на недоумство. — І зараз на це тестують перед польотом на Марс?

— Усіх без винятку.

Нера прикусила краєчок губи. Хотілося промовити щось підбадьорливе, та вона не знайшла нічого кращого, ніж

бовкнути:

— Відгонить євгенікою, ні?

На обличчі Фелікса заграла невесела посмішка.

— Ні, це нічим не відрізняється від заборони летіти глухим, незрячим чи, наприклад, одноногим. Я розумію, що ти маєш на увазі, й саме тому медична комісія вишукує які-небудь інші причини, щоб відмовити аплікантові, типу у вас замало кальцію в кістках чи недостатня психологічна підготовка, але так само ти мусиш усвідомити, що це правильно й інакше ніяк. Шлях на Марс мені заказаний, бо на старості я забуду, як підтирати собі зад.

Фелікс договорив останню фразу, після чого щось у його погляді закрилося. Він відвернувся та скляними очима втупивсь у відбійник по центру шосе. Нера не знала чому, та той незримий зв'язок, що почав виникати між ними, коли Фелікс розповідав, як обхитрував матір, щоби потрапити до боксерської секції, зруйнувався.

Синій «Додж» продовжував мчати крізь ніч.

КЕНТОН

Вашингтон, округ Колумбія
8 січня 2142-го

Кентонова терапевтка підтвердила те, що він і так знав: Всесвітня організація охорони здоров'я схвалила ініціативу Донни Доусон, заборонивши теломід на Землі й навколоземних орбітах і ускладнивши його використання в колонії на Місяці.

На прийомі Кентон дивився на терапевтку таким поглядом, що бідолашна ледве стримувала сльози. Затинаячись, вона пояснила, що уряд Сполучених Штатів скасував програму підтримки хворих на прогерію, що запаси теломіду на складі Федерального фармакологічного центру тиждень тому знищили — вивезли на сміттєзвалище й розчавили бульдозером — і що вона більше не може виписувати йому рецепт. Сам Кентон залишався незворушним. Спливав третій тиждень від часу заборони теломіду, і він навчився існувати з думкою, що невдовзі помре. Принаймні навчився існувати вдень. Уночі було гірше. А найгірше на світанку. Тоді, коли надворі ще не зовсім розвиднілося, змішане з безпомічним розпачем почуття жаху затоплювало його, і різало шлунок, і ставало дедалі важче не думати про те, що ось цей, саме цей затамований подих може виявитися останнім.

Вийшовши з клініки, Кентон кілька годин тинявся Вашингтоном. Брів, куди ноги несуть. Із налитого свинцем неба безперервно сіявся дощ. За п'ять до четвертої злива посилилась і вперіщила так, ніби намагалася зірвати з Кентона одяг. Він пірнув у метро Union Station.

На вулиці його впізнавали чи не частіше за Ронну, тож, сівши в потяг, коротун затягнув капюшон, лишивши тільки крихітний отвір, крізь який стирчав козирок бейсболки. Раз чи двічі Кентон усе ж ловив на собі оцінювальні погляди — зріст-бо не сховати. Утім, ніхто не наважився його потурбувати. Він планував проїхати до Woodley Park, а звідти пішки дістатися додому, та після того, як розсувні двері зачинилися, Кентонові раптом стало зле. У погано освітленому вагоні, з мокрим капюшоном, що облягав обличчя, йому здавалося, наче його поховали живцем. Кентон витерпів один переїзд і вискочив із вагона станції Dupont Circle.

Звідти до його будинку в Гловер-парку було півтора кілометра.

Кентон піднявся ескалатором, проминув вентиляційні решітки — тепле повітря було масним, а підлога липкою — і лише тоді послабив зав'язки капюшона. Проходячи повз порожній рекламний бокс, він повів очима на власне віддзеркалення. Після тисняви вагона вигляд у нього був пошарпаний, мов у шолудивого пса. Кентон на кілька секунд заплющив очі, згадав про дім, про те...

Різкий поштовх у спину повалив його долічерева.

Кентон скочив на ноги й розвернувся. Весь простір за ним займав огрядний чоловік. Невисокий, але такий товстий, що його туша повністю затуляла прохід до ескалатора. Кров шугнула в обличчя, і Кентон викрикнув:

— Дивися, куди преш, жирний ти виблядку!

Чоловік зупинився, опустил важкий погляд на Кентона.

— Що ти сказав?

— Я кажу, що ти занадто бодіпозитивний, аміго, тож дивися на всі боки, коли.

— Як ти мене назвав?!

Наступної миті втиснута в жировий горб на плечах голова смикнулася, чоловік відвів руку й ударив Кентона по голові. Коротун відлетів до стіни.

— Кого ти назвав жирним виблядком?!

— Я. — Кентон позадкував. Наче виточені з льоду очі чоловіка випирали з орбіт і не відчіплювалися від нього. — Я не.

Товстун ухопив його за куртку, ляснув долонею по обличчі й заверещав фальцетом:

— Кого ти назвав жирним виблядком, сука?!!

Кентон змахнув із голови капюшон, сподіваючись, що товстун упізнає його, проте той лише взяв його за барки й пожбурих на підлогу.

— Я не.

Кентон почав підводитися, проте отримав удар ногою в живіт. Він гепнувся навкарачки та спробував відповзти, але товстун наступав йому на п'яти. Кентон помітив якийсь рух, але не встиг затулити голову, і чоловік поцілив носакон черевика просто йому в обличчя. Потилиця вдарила об стіну, в голові загуло.

— Не бий. те. не треба. — Із розбитої Кентонової губи на підлогу цебеніла кров. На периферії зору мерехтіли зірки.

Товстун не зважав і штовхав його ногами, неначе якусь ганчірку, до виходу з підземки. Люди, опускаючи погляди, оминали їх. Бейсболка злетіла з голови, і Кентон тягнув шию, мовляв, погляньте, це ж я, той ліліпут-програміст, що копіює аплізії, чому ви зараз мене не впізнаєте? Чому б вам зараз не підійти й не попросити автограф? Але ніхто не зупинявся, щоб допомогти. Зрештою Кентон скрутився криветкою й заквилив так, як квилять діти, намагаючись не розплакатися.

І тоді товстун нарешті вгамувався. Він ударив востаннє, сплюнув на Кентона й посунув геть.

Кентон почекав, доки повз нього промайне кілька ніг, і лише тоді підвів голову. Крізь скляні двері він бачив, як товстун віддаляється від станції. З ніздрів текли шмарклі, в горлі пекло від образи. Люди й далі прямували повз. Кентон хотів щезнути, розчинитися в повітрі й водночас відчував, як щось темне наповнює його. Не зводячи погляду із грушоподібного силуету, що простував авеню Массачусетс, він підвівся, зітхнув так, що тремтіння прокотилося всім тілом, і пошкутильгав назирці за своїм кривдником.

Товстун уже був за сотню метрів від входу до станції, перш ніж Кентон його наздогнав і посмикав за куртку:

— Ей.

Чоловік озирнувся. Брови злетіли вгору. Кентон наставив на його одутле обличчя розгорнутий планшет і скомандував:

— Фото.

Спрацював спалах: екран вивергнув із себе порцію холодного сьйва.

— Якого хріна?! — Не так через засліплення, як від несподіванки товстун сахнувся.

— Я тебе прикінчу, — хрипко мовив Кентон.

— Що, бля?

— Я знайду тебе. — Коротун вишкірив зуби, роблячи обличчя схожим на погрижене яблуко. — І ти помреш.

— Від'їбися!

Чоловік замахнувся, щоби знову вдарити його, та цього разу Кентон був готовий. Він пірнув під руку й щодуху помчав геть, на ходу ховаючи планшет.

Година по тому

Сутінки запали рано, та Кентон не вмикав світла. Він сидів у півтемряві за робочим столом, поклавши планшет на коліна. Не

розгортав, лише час від часу водив по корпусі долонею, наче пилюку змітав. Подекуди на видиху з його грудей вихоплювалася серія неконтрольованих ридливих зойків. У тому схлипуванні було щось тваринне, і Кентон щоразу, коли чув його, скулювався від огиди до самого себе.

Його впізнавали на вулицях. Його лице з'являлося на загальнонаціональних каналах. І що з того? Нічого не допомогло. Хай там чого він досяг, хай як високо злетів, він залишався нікчемним куцем. Недомірком, якого можна турляти ногами, мов ганчірку. Кентон пригадав обвислий живіт товстуна, його пухкі, схожі на окости ноги. Але навіть таке тіло слугувало кращим захистом, аніж його власна немічна плоть!

У Glover Park Hotel, що височів через дорогу, одне за одним спалахували вікна.

Кентон знав, що може вистежити та прикінчити кнура, який побив його у вестибюлі Dupont Circle. Він лякався тих думок, але вони поверталися та звучали щораз настирливіше. Вашингтон був одним із небагатьох міст східного узбережжя, де використання алгоритму розпізнавання облич у міській системі відеоспостереження залишалося законним, і Кентон умів цю систему зламувати. А отже, міг знайти товстуна. Він пам'ятав, що обіцяв не потикатися на федеральні сервери. Зламувати їх поспіхом було тим більше ризиковано, а Кентон завжди поспішав, коли сідав за клавіатуру знервованим. І водночас — що йому втрачати? Мрія виростити собі тіло канула в лету. Він був готовий почати працювати зі щурами, а звідти — буквально пів кроку до копіювання по-справжньому великих істот. На початку зими Кентон дедалі частіше уявляв, як за Зоїні гроші збудує на орбіті два велетенські сканери, в один увійде сам, у другий помістить донора, здорового та стрункого, без жодних вад, і запрограмує асемблери сумістити його мозок із... Він мотнув головою, обриваючи плин думок. Нічого цього не

станеться. Тих лічених місяців, на які ще можна сподіватися, не вистачить, аби відточити алгоритм. Не буде ніякого нового тіла. Ніякого нового життя. Кентон згадував винувате обличчя терапевтки, яка, ховаючи збентеження, вдавала, ніби щось шукає в шухляді, згадував холодний тон страхового агента, який повідомляв, що в «МетЛайфу» немає страхових пакетів, які компанія могла б йому запропонувати, і раз по раз повторював: що йому втрачати? Навіть якщо його впіймають і судитимуть за вбивство товстуна, він сконає швидше, ніж присяжні оголосять вердикт.

Кентон розгорнув планшет, зайшов у галерею та відкрив останнє фото. Від самого погляду на обрешкле лице його рот вишкірився — і розбиту губу прострелило болем. Кентон шикнув, почекав, доки біль мине, а тоді, учепившись за стільницю, підтягнувся до столу. Клацнув по пробілу, виводячи робочу станцію зі сну. За мить пальці замиготіли над клавіатурою.

Вашингтонська CSS поступалася пекінській, та все ж налічувала сто сорок тисяч камер, розташованих на всіх великих вулицях. Сервер, який обслуговував камери, містився в старому Центрі розвідки ім. Джорджа Буша. Щоб отримати до нього доступ, Кентон мусив знайти який-небудь баг в операційній системі, що дав би змогу увійти як користувачу. Він запустив програму, що засипала сервер рандомними запитами. Кожен був сформований так, щоб сервер не міг його обробити, і більшість із них операційна система відхиляла. Втім раніше чи пізніше один із запитів намацував лазівку й запускав написаний Кентоном код: створював нового користувача й відкривав йому доступ до операційки.

Це був лише початок. Гакери зазвичай не затримуються там, куди вдираються: вивантажують файли, до яких можуть добратися, й ушиваються. Кентона це не влаштовувало. Він

мусив не просто зламати систему, а й установити контроль, тож після входу активував іще одну програму, яка підчищала логи^[145], знищуючи записи про те, чим він займався. Насамкінець він запустив графічну оболонку для перегляду відео з під'єднаних до сервера камер.

Поклавши планшет на панель тач-доступу, Кентон вивантажив фотографію товстуна на сервер. Спливла секунда — і комп'ютер видав результат: тринадцять збігів за сьогодні. Кентон навздогад передивився декілька, і щоразу на екрані поставав той самий чоловік: коров'ячі очі, пухкі щоки, схожі на перевернутий дзвін джинси під безформним животом. Ось він ступає до підземки на станції Waterfront. Втупившись у планшет, крокує повз Камерунське посольство. Супить брови, розмовляючи з бикуватим із вигляду мугирем неподалік Вашингтонського кафедрального собору. Навідується до аптеки на розі Едмунд-стріт і авеню Вісконсин. Кентон навіть побачив відео з камери, що зафіксувала, як товстун перетинає Массачусетс-авеню, певно, за хвилину після сутички на виході з підземки.

Він клацнув на позначці Personal data... у правому верхньому куті. Під нею вигулькнула інформація про чоловіка:

ЛАЗАР ЧЕСЕЛЬСЬКИЙ

Керівник групи двосторонніх зв'язків інвестиційного фонду
«Кліпер-СБР»

Далі з'явилися персональний номер у системі соціального страхування, дата народження, посилання на податкову декларацію та два фото. Небагато. Ні домашньої адреси, ні даних про сімейний стан, жодних контактів. Дивно. Зазвичай CSS-сервер пропонував більше інформації.

Пів хвилини Кентон водив пальцями над клавіатурою, торкаючись клавіш, але не натискаючи їх. Міркував, чи варто пошукати щось про інвестиційний фонд «Кліпер-СБР», але вирішив діяти інакше. Він зупинився на передостанньому відео в переліку результатів. То був запис із камери спостереження над аптекою Walgreens. Чесельський зайшов туди о 18:09 і вийшов за дві хвилини. Кентон пересунувся до клавіатури за сусіднім монітором, виокремив у мережі сайт аптеки. Сама аптека вже не працювала, але сервер, на якому містився її сайт, залишався в мережі, й коротун легко вдерся в нього. Серед лог-файлів він знайшов запис про транзакцію о 18:11. Переліку препаратів не було, тільки сума, яку Чесельський сплатив за ліки, й номер медичної картки, з якої працівниця аптеки зчитувала рецепт — A1-361-985.

Кентон перескочив на сайт Центру інформаційних технологій NIH з обліком усіх пацієнтів у Сполучених Штатах. Йому знадобилася хвилина, щоби зламати базу даних й отримати доступ до особистого кабінету Чесельського. Кентон прочитав список ліків, які товстун купував упродовж останніх пів року. Анальгетики, нестероїдні протизапальні засоби, мікстури від кашлю, з десятків препаратів із незнайомими назвами. Серед останніх найчастіше проскакували «Зитропан» і «Цефопрекс». Під час візиту до аптеки Чесельський придбав «Цефопрекс» і ще якийсь «Емпітазол».

Кентон перемкнувся на історію призначень і втупився у два останні записи.

LAZAR CIESIELSKI

A1-361-985

07-23-41	Діагностовано: рекурен	F32.9 уніполярна, тип I т	Др. Гленна Бакара

	тна нестала депресія, легкий ступінь Призначено: Зитропан >> див. протокол Цефопрекс >> див. протокол	ри депресивні епізоди	
01-08-42	Діагностовано: атипова депресія середньої тяжкості Призначено: Емпітазол >> див. протокол Цефопрекс >> див. протокол Скасовано: Зитропан	F33.2 емоційна реактивність підвищений апетит збільшення ваги дратівливність	Др. Гленна Бакара

Кентон погуглив: «Цефопрекс» застосовували для боротьби з ожирінням, а «Зитропан» й «Емпітазол» були тимолептичними препаратами, простіше кажучи — антидепресантами. Отже, у липні минулого року в Чесельського діагностували депресію та прописали «Зитропан». За пів року ситуація погіршала, лікарка скасувала «Зитропан» і виписала новий антидепресант. «Емпітазол». Вочевидь, сильніший.

Клацнувши мишею, Кентон розгорнув протокол. «Емпітазол» потрібно було пити двічі на день: уранці й увечері. Коротун клацнув іще раз і перейшов за посиланням на сторінку препарату на сайті FDA. І тут його серце тенькнуло: надібав те, що хотів. «Емпітазол» мав вузький терапевтичний індекс, тобто разова доза була близькою до токсичної. Факторами, що підвищували ризик отруєння, були вік і серцеві захворювання. Кентон прогорнув сторінку до розділу «Передозування» й далі проглядав текст навскоси, вихоплюючи з екрана найважливіше:

...не має токсичного впливу за дозування, що є меншим за 2,5 мг/кг...

...протипоказано дітям...

...передозування впливає на периферійну вегетативну нервову систему, центральну нервову систему й серце.

Першими симптомами є тахікардія, сухість у роті, затримка сечі й головний біль. Симптоми також можуть охоплювати підвищення температури, помутніння зору та сплутаність свідомості. Важчі ускладнення супроводжуються порушенням серцевого ритму, судомами й зупинкою серця. Смертельна доза - 4,5 мг/кг.

Чотири з половиною міліграми на кілограм ваги...

Відчуваючи, як обличчя наливається кров'ю, Кентон уп'явся очима в медичну карту Чесельського. Чоловік мав зріст метр і шістдесят два сантиметри й важив сто тридцять кілограмів. Кентон розгорнув калькулятор і порахував: щоби прикінчити товстуна, знадобиться 585 мг «Емпітазолу». Якихось шість таблеток.

Обличчя розколов недобрий вищир. Із примружених очей немовби потекла пітьма.

На вкладці «Контакти» в особистому кабінеті Чесельського було тільки одне посилання — на його акаунт у месенджері.

Від хвилювання Кентонові забракло кисню. Він обрав камеру над входом до аптеки, перемотав запис на початок дня і, почекавши, дізнався, що продавцем у Walgreens працювала дівчина. По тому коротун створив нову вкладку, знайшов у мережі анонімний голосовий модулятор і під'єднав до нього мікрофон із вушної гарнітури. Перемкнувшись у налаштуваннях на жіночу стать, Кентон зробив тестовий запис. Вийшло надміру солодково: голос нагадував операторку із сайту знайомств, яка щосили вдає сексуальне збудження. Повернувшись до налаштувань, Кентон перемістив повзунок «Сексуальність» на нуль, додав десять одиниць до «Респектабельності», а у спадному списку «Емоційно-експресивне забарвлення» взяв «Офіційний тон». Зробив іще один запис і лишився задоволеним: голос звучав переконливо.

Далі він виокремив у месенджері акаунт Чесельського, переконався, що голосовий модулятор увімкнено, і натиснув на кнопку виклику. Невдовзі в навушниках пролунало:

— Слухаю.

— Пане Чеселеський, добрий вечір, перепрошую, що турбую так пізно.

Кентон вдивлявся у власне нечітке відображення на екрані. Губу пронизував глухий біль.

— Га? Хто це? — Чути було, як товстун тицяє у планшет, намагаючись увімкнути відео. — Чому я вас не бачу?

— Моє ім'я Джоді, пане, — сказав Кентон. — Джоді Гантер.

Якщо модулятор не спрацював, він зараз його викриє. Чесельський буркотливо мовив:

— Не знаю таку.

— Ви сьогодні купували ліки в аптеці. Walgreens на розі Едмунд-стріт і авеню Вісконсин. Пігулки від... ем-м... — Кентон зметикнув, що напевно чи терапевтка Чесельського вживає слово «ожиріння». — Для нормалізації метаболізму, а також нові тимолептики.

— Тимо... що?

— Препарати, які приписують для покращення поганого настрою. — Коротун стишив голос, сподіваючись, що змовницька інтонація проб'ється крізь налаштування модулятора: — Нам не дозволяють використовувати слово «антидепресанти» в розмові з клієнтами, пане.

— Що вам треба від мене?

— Я ознайомлювалася з рецептурним звітом за день і зауважила, що препарат, який ви пили раніше, виявився недієвим, і ваша терапевтка призначила вам «Емпітазол». Його особливість у тому, що він легко виводиться печінкою, а тому має накопичитися в організмі, перш ніж ви відчуєте його дію. Через це на початку лікування «Емпітазол» варто пити в дещо

більших дозах. Вам повинні були це пояснити на прийомі, пане... — коротун загаявся, наче забув прізвище, — пане Чесельський.

— Е-е-е...

Ніщо із цього не було правдою. Кентон вигадував на ходу, сподіваючись, що терапевтка Чесельського не заморочувалася поясненнями, і той не підловить його на брехні. Насправді більшість лікарів загальної практики так і робить: копіює цифровий рецепт на медичну картку та спроваджує пацієнта до найближчої аптеки, де фармацевт видає ліки у спеціальній пляшечці зі смартковпачком. Після активації ковпачок під'єднується до мережі й завантажує з медичної картки затверджений протокол лікування. Мінімум розмов, тяганини та майже нульова ймовірність помилок, бо навіть протокол лікар обирає не навмання, а з-поміж запропонованих варіантів. У час приймання ліків ковпачок спалахує яскравим кольором. Якщо пацієнт не реагує, до блимання додається звуковий сигнал. Решту часу ковпачок залишається заблокованим.

— Номер вашої медичної картки А-один, три-шість-один, дев'ять-вісім-п'ять? — уточнив Кентон.

— Так.

— Схоже, ваша лікарка забула попередити, як треба починати пити «Емпітазол».

— Ну.

Коротун не дав йому сказати.

— Я цього певна, бо бачу, що лікарка спершу поставила стандартне дозування — двісті міліграмів на день, тобто по таблетці вранці й увечері, проте згодом, схоже, згадала про період насичення й виправила дозування на перші дві доби. — Кентон змахнув краплю поту, що проступила над бровою. — Протягом цих днів вам потрібно пити пігулки що дві години.

— Але.

— Підстав для хвилювання немає. Зміни внесено у протокол, за кілька хвилин оновлення завантажиться на ковпачок вашої пляшечки, тож сповіщення про приймання ліків надходитимуть вчасно. Насправді я телефоную через інше. — Він витримав паузу. — Дівчина, яка фасувала ваші ліки, припустилася помилки й замість «Емпітазолу-100» насипала у пляшечку пігулок із упаковки «Емпітазолу-50». На вигляд однакові, різняться лише вміст активної речовини. Тобто у вас зараз п'ятдесяти-, а не стоміліграмові таблетки. Ви мене чуєте?

Певна річ, «Емпітазолу-50» у природі не існувало.

— Так, так, чую вас.

— Це означає, що за кожним сигналом ковпачка вам належить брати по дві таблетки замість однієї. Ваша терапевтка перепрограмувала сигналізатор, але він не нагадає, що вам слід ковтати дві пігулки, а не одну, тож... — Кентон притих, чекаючи на реакцію. У навушниках лунало спантеличене сопіння. — Це наша помилка, пане, мені дуже жаль. Наступного разу, коли ви відвідаєте нашу аптеку, ми власним коштом.

— Гаразд, — хрипнув Чесельський. — Я зрозумів.

— Дві таблетки. Щойно індикатор на ковпачку спалахне. — Коротун блискавично перемкнувся між вкладками й підглянув у протоколі характеристики ковпачка, що його продали Лазареві в аптеці. — Спалахне фіолетовим, так одразу й пийте. Спершу можете відчувати сухість у роті й легкий головний біль. Також можливе незначне підвищення температури, проте не зважайте. Це нормально.

— Це все?

— Якщо ви не маєте ніяких запитань.

— Не маю.

— Тоді дякую за увагу та ще раз прошу ви.

Чесельський від'єднався. Кентон випростав спину, щоб зняти напруження. Потім підтягнув до себе клавіатуру й повернувся

на сайт Центру інформаційних технологій МН. Дивуючись, чому таку важливу систему лишили без нормального захисту, він перепрограмував таймер на ковпачку. Тепер замість спрацьовувати о восьмій ранку й сьомій вечора смартковпачок нагадуватиме про приймання ліків що дві години.

Закінчивши, Кентон увімкнув останній сьогоднішній відеозапис із Чесельським. На ньому товстун завернув із 24-ї вулиці на Банкрофт-плейс, протупав у кінець алеї та пірнув у двоповерховий багатоквартирний будинок. Кентон перескочив на камеру в режимі реального часу та промотав запис назад, переконуючись, що Чесельський не покидав будинку.

Отже, це його дім.

Кентон вивів на екран зображення з камери перед будинком, підігнув коліна до грудей і став чекати. Він вирішив не вимикати системи. Упіймають? Ну й нехай. Він повинен побачити все, що відбуватиметься, на власні очі.

Ніч на 9 січня

За двадцять до шостої ранку під багатоквартирний будинок у кінці Банкрофт-плейс під'їхав реанімобіль. Безшумні пробіскові маячки поцяткували вуличку розсипами синіх і червоних плям. Вікна двоповерхівки, що потрапляли в поле зору камери, залишалися темними, тож Кентон не знав, хто саме викликав швидку.

За п'ять хвилин двоє санітарів викотили з під'їзду ноші й бігцем попрямували до реанімобіля. Кентон упізнав Чесельського: напівприкритий металізованою ковдрою живіт здіймався горою на ношах і за найменшого поштовху погойдувався, мов желе. Чесельський був притомний. Темношкіра лікарка з коротким волоссям крокувала поряд. У правій руці вона тримала інфузійну помпу, під'єднану до голки

на згині Лазарєвого ліктя, а лівою стискала волохате передпліччя Чесельського. Санітари повантажили товстуна, лікарка заскочила до салону, й автомобіль, окреслюючи сліди на розкваслому газоні, розвернувся й помчав геть.

Кілька секунд Кентон тупився в екран спорожнілим поглядом, а тоді електричні імпульси почали розривати його хребет. На той час Чесельський уже мав би випити вісім таблеток, якщо, звісно, не проспав якесь приймання. То що сталося? Він запідозрив, що щось не гаразд, і набрав швидку? А може, живе не сам, тож до лікарні зателефонував хтось зі співмешканців? А що як він устиг промити шлунок?

Пальці потяглися до клавіатури. Упродовж кількох хвилин Кентон ледве встигав перемикатися між камерами CSS-системи, стежачи за реанімобілем. Чесельського повезли до першої клінічної лікарні при Джорджтаунському університеті, за іронією тієї самої, де працювала група професора Мейнарда, що досліджувала SDI-агент. Вона виявилася найближчою, якийсь кілометр на південь від Гловер-парку.

Коли каталка з товстуном щезла у вестибюлі приймального відділення, Кентон перейшов на сайт лікарні. Цього разу нічого зламувати не довелося. За чверть хвилини в інформаційній системі клініки з'явилося повідомлення про реєстрацію пацієнта A1-361-985. Там же п'ятдесятьма хвилинами пізніше сплигло коротке повідомлення про його смерть. Черговий лікар залишив позначку про три невдалі спроби серцево-легеневої реанімації та зупинку серця як причину смерті.

Кентон на автоматі почистив лог-файли — рухи були різкими через адреналін, що досі струмував у венах, — і вийшов з усіх програм.

У голові шуміло, проте задоволення чи зловтіхи він не відчував. Нічого такого. Але й виснажливого болю, через який кортіло забитися в найтемніший закуток і ридати ридма, не

було. І найважливіше — зникло почуття нікчемності, яким давився, плентаючись від станції додому. Те, що він вчинив, неначе обнулило всі почуття. Повна емоційна анестезія. І це було саме те, чого коротун потребував.

Кентон вимкнув робочу станцію, сповз із крісла й на негнучких ногах подибавав до спальні. Там заліз під ковдру й за якийсь час подрейфував у стан, що віддалено нагадував сон.

9 січня 2142-го
08:52

Проспав він менше як дві години. Незадовго до дев'ятої Кентона розбудило настирливе деренчання смартлета. Він потягнувся, щоб зірвати його із зап'ястка, проте завмер, побачивши, що виклик від Ронни.

— Чорт...

Браслет дзизкав без упину. Кентон не зводив очей із крихітного екрана. Зрештою збагнув, що Ронна не відчепиться, висковзнув з-під ковдри та поплентався шукати планшет.

— Розбудила? — запитала Ронна, щойно Кентон відповів.

— Не зважай.

— Ти... бляха, що з тобою?

Коротун скосив погляд на своє відображення в кутку екрана. Права половина обличчя — суцільне руйновище, верхня губа — синьо-червона й потріскана.

— Я не в настрої.

— Я не про настрій, Кентоне. Що з твоїм обличчям?

— Перечепився на сходах.

Він чекав, що Ронна почне розпитувати, проте вона лише коротко кивнула. Вочевидь, вважала те, що намірялася сказати, важливішим за його стан.

— Ми дещо придумали, — випалила вона.

— Хто це «ми»? — насторожився Кентон.

— Я. Тайрон. Інші люди, яким ти не байдужий.

Інші люди? Карлик саркастично пирхнув. Ронна продовжила:

— У НАСА є недоторканий резерв. Вони бронюють певну кількість місць на «Голіафах» і знімають бронь лише за тиждень-півтора до початку геліоцентричного переходу. Це на випадок, якщо на Марсі виникне нагальна потреба в якомусь суперфахівцеві, — вона торохтіла, не вдихаючи повітря. — Я ще до Нового року попросила Тайрона, він звернувся до держсекретаря Громера, той сконтактував із Гланою Вінто, адміністраторкою НАСА, і. коротше, ти летиш на Марс. — Ронна перевела подих. Кентон не реагував. Це її спантеличило. — Звісно, якщо хочеш. Але мені здається, це єдиний шанс для тебе.

— Шанс на що? — сухо зронив коротун.

— Господи, Кентоне. Вижити. На що ж іще?

— Я не хочу на Марс, — він не вагався. — Моє місце тут.

Від несподіванки Ронні на кілька секунд відібрало мову. Потім вона повільно видихнула, випускаючи повітря з легень, наче з проколотої повітряної кульки.

— Трясця, Кентоне, ти не розумієш? ВООЗ заборонила використання теломіду навіть на навколоземних орбітах, на Місяці для тебе немає місця, а тут, на Землі, ти. — Вона прикусила губу. — Знаєш, ти не мале дитя, щоб довкола тебе танцювати із брязкальцями, і я не добиратиму слів. Ти помреш, якщо залишишся на Землі. Затямив? Помреш. На скільки там лишилося твоїх теломер? На два? На три роки?

— Я не хочу на Марс, — він тремтів, але вимовляв слова з відчайдушною впертістю. — Не розумію, що там робитиму.

Ронна ковтнула слину.

— Ти геніальний програміст. Один із кращих, кого я знаю. Може, узагалі найкращий у цій частині світу. Ти колись

працював з Epic Games, вони охоче візьмуть тебе до марсіанського підрозділу.

— Ти навіть про це подбала, — скривився Кентон.

— Так. І ти мав би бути вдячний!

— Чому ти говориш зі мною, ніби я тобі щось винен?

— Тому що я не хочу, щоб ти помер. — Вона ледве стримувалася, щоб не зірватися на крик. — Я домовилася із Зоєю. Вона зустріне тебе й допоможе освоїтися. Ти працюватимеш на Epic Games. Допомогатимеш Зої, якщо матимеш бажання. І отримуватимеш теломід. А отже, житимеш.

— Я не хочу працювати на Epic Games. І тим паче не хочу монтувати відео для тієї вискочки з Марса.

— А що, чорт забирай, ти хочеш? Сконати в гордій самоті?!

— Ні, — голос зійшов на хрипкий шепіт. — Я хочу закінчити те, що ми робимо зараз. Я хочу ставити досліди на щурах, а далі... далі...

Ронна заклала.

— Не може бути.

Кентон відчув, як усі ті здогадки, що їх Ронна глушила впродовж місяців, вишикувалися в її голові в логічний ланцюжок. Побачив, що вона просто не може повірити в те, що стільки часу не помічала очевидного. наполегливий пошук спонсорів, небажання зупиняти досліди на орбіті, ця його одержимість.

— Скажи, що я помиляюся.

— Я не читаю твоїх думок, Ронно.

— Ти встряв у цей проєкт, бо віриш, що зможеш. — Вона не закінчила, таким абсурдним видавалося припущення. — Від початку ти сподівався, що зрештою вдосконалиш технологію настільки, що зможеш скопіювати людину. Так? Мрієш, що одного дня скопіюєш свій мозок, приторочивши до нього чиєсь тіло? Нормальне тіло?

Кентон мусив поставити планшет на стіл. Руки тряслися, наче корпус космічного корабля перед стартом. Крихітне серце з небезпечно тонкими стінками гупало так, що він чув клацання клапанів крізь плоть.

— Ох, Кентоне, але ж це неможливо. — Туман розчарування в Ронниних очах пропікав його навіть дужче за сарказм у її голосі. — Ти ж не дитя, щоб у таке вірити.

Кентонове лице почервоніло від підборіддя до маківки.

— Ми скопіювали аплизію.

— Але це. ну, це просто аплизія. Молюск, який жере водорості, спарюється і. і через рік помирає. Ох, Кентоне.

Він відвернувся. Намагався дихати рівно. Ронна хитала головою. Вони надовго замовкли, й у тій тиші поміж них розверзлося провалля. Обоє це усвідомлювали, обоє в уяві обмацували його нерівні краї, зважуючи, як далі з цим жити, проте нічого не робили.

— Я повідомила, що хотіла. Є місце у першому з «Голіафів», що вирушають до Марса. Виліт наприкінці лютого. Це швидкісний ВМК. — Швидкісними називали міжпланетні кораблі, які брали на борт більше палива, ніж вантажу. Під час виходу на гоманівську траєкторію вони розганялися до дещо більшої за допустиму для планетарного захоплення швидкості^[146], а потім надлишок палива, яке несли із собою весь переліт, використовували для гальмування з наближенням до Марса. Це був найшвидший, хоч і жахливо неефективний з погляду енергозатрат спосіб дістатися Червоної планети. Переліт зазвичай тривав близько трьох земних місяців. — За вісімдесят шість днів будеш у Ньюборні. Підготовка у тренувальному центрі на мисі Канаверал стартує наприкінці січня. У тебе три тижні на роздуми. — Ронна спостерігала

Кентонове зніжковіння та через це нїжковїла сама. Унікаючи погляду йому в очі, вона промовила: — Тобі вирішувати. Бувай.

Екран потемнів.

Кентон утупився повними слїз очима в гладеньку поверхню планшета.

Він просидів так хвилин десять, аж доки йому не почало здаватися, нїби свідомість відділяється від тіла. Він нїби завис під стелею власної квартири й дивився на себе — зацькованого й заляклого від сорому — згори.

МЕРВІН

Занедбаний сільськогосподарський
купол компанії Agriola за Роквейлом
Хребти Ксанте, рівнина Хриса, Марс
Діва 1, 46^[147]

Чед Майклз відкинув люк і, подаючи руку, загорлав:

— Де ти, бляха, був?!

Вигук відбився від стін і повернувся запізнілою луною. Гримерку облаштували у порожньому неопалюваному ангарі для сільськогосподарської техніки, у центрі якого стояв старий шестиколісний «Дастер». Мервін учепився за простягнуту руку й виліз із шахти.

— Я спізнився, — він змахнув піт із чола.

— Я бачу! — викрикнув Чед.

— Пробач.

Колонія Роквейл налічувала дев'ятнадцять тисяч мешканців і звивалася на дні розлому Зубріна майже на всю його довжину. Сам розлом вгризався в хребти Ксанте зі сходу, приблизно на широті Ньюборна, й далі вигинався на північ, розпорюючи скелясте пасмо вздовж. Занедбаний ангар, який Г'юго винайняв для концерту, розташовувався на плоскогір'ї на південь від Роквейла. До нього підходило одне з відгалужень підземного лабіринту, що сполучав харчові склади нижче схилом, і Мервін гнав цими переходами, як дурний, увесь шлях від станції «Вест Гілз».

— Де тебе носило?! — не заспокоювався барабанщик. — Я думав, ти здрейфив!

Притискаючи футляр із флейтою до грудей, Мервін переступав з ноги на ногу. Він не повинен був спізнюватися. Це його перший концерт, і він планував виїхати заздалегідь, та перед самим виходом отримав повідомлення від Кирила Вайди. Той написав, що готовий передати йому арбалет. Мервін стрімголов помчав на домовлене місце — станцію генерації кисню за Lodestar-Virgin Science Tower. Він прибув учасно, зате Кирило добирався з Кам'янки та спізнився аж на пів години. Безперестану озираючись, українець наблизився й тицьнув Мервінові до рук пакунок із непрозорого поліетилену. Буркнув, що болти та тятива всередині. Мервін розумів, що вже не встигає до Роквейла, і з роздратуванням бовкнув: чому саме сьогодні?

— Тому що всі поперлися на довбаний концерт, — відрізав Кирило. — Нікого нема. Чи ти хотів, щоб я вручав його на офіційній церемонії?

— А ти не йдеш?

— На концерт? Ні.

— Чому?

— Нафіг він мені всрався? — З того, як ковзнули вбік Вайдині очі, було зрозуміло, що він так не вважає. По тому вони на кілька секунд розвели погляди, вигадуючи, як попрощатися. Мервін чекав, що Кирило спитає, навіщо йому арбалет, але зрештою Вайда мовив: — Виступаєш сьогодні?

— Так, граю на флейті.

— Ну щастя тоді.

— Дякую.

Мервін мусив спершу повернутися до гуртожитку й захвати арбалет — і тільки після того полетів до Роквейла. У результаті, спітнілий і захеканий, він стояв перед розлюченим Чедом, не знаючи, куди подіти очі.

— Трохи не встиг на потяг у Ньюборні...

— Трохи не встиг, — передражнив його Чед. — Ще трохи — і я твою дудку тобі у сраку запхаю!

— Чеде, припини, — втрутилася Кортні. Вона сиділа в кріслі, й Ріона, схилившись, підмальовувала їй вії. — Не тільки ти на нервах.

— Перевдягайся, — відвернувшись, буркнув Чед.

Мервін потупав до стійки з вішаками, поставленої під боком «Дастера». По кутах уявного чотирикутника, який тулився до борту марсохода, стриміли світильники на телескопічних триногах. За ними в півтемряві ховалися UFO-обігрівачі. Останні насичували світлову бульбашку достатньою кількістю тепла, щоб почуватися комфортно, та варто було ступити трохи вбік, як шкіри вмиль торкався крижаний повів із темної частини ангара. У межах світлового кола виднілися стіл із підсвіченими дзеркалами, десяток крісел на коліщатках, два дивани, кулер із водою та кошик із закусками. Бенджі сидів на дивані та бренькав на бандурі. Мейв походжала віддалік, затиснувши волинку під пахвою та водючи пальцями по отворах на трубці. Бенні ніде не було.

На стійці теліпався тільки Мервінів костюм. Він узяв його разом із вішаком, попрямував до дивана, щоб перевдягтися, і на півдорозі ледь не налетів на Бенні. Вокаліст сидів на надувній подушці між диванами: голий торс, заплющені очі, ноги в позі лотоса, руки на колінах долонями догори.

— О, Бенні, здоров. — Лоу не зреагував, і Мервін роззирнувся, шукаючи очима Чеда. — А що він.

— Не займай його, — буркнув барабанщик.

— Я серйозно, — стишив голос Мервін.

— Трясця, дай йому спокій та вдягайся.

Мервін почав знімати із себе одяг. Його костюм нагадував льотний комбінезон: був зшитий із темно-синьої штучної шкіри й увесь помережаний контрастними червоними швами. Мервін

застібнув його і виструнчився перед дзеркалом. Обвів себе очима, а тоді оглянув решту. На Кортні була приталена сукня з високим коміром. Бенні красувався в чорних легінсах із бахромою та черевиках зі сріблястими шнурівками. З-під Маричевого жилета проглядалася сорочка з червоно-чорною вишивкою. Мервін саме переводив погляд на Мейв, коли вхідний люк зі скреготом піднявся і з шахти з'явилося пластикове відерце з квітами. Пара пухких долонь опустила відерце на підлогу, після чого над отвором вигулькнула голова Г'юго Бесселя. Бенджі відклав гітару й разом із Чедом допоміг товстуну пропхатися до гримерки.

— Ви як? Готові? — пропихав Г'юго.

— У процесі, — відповів Чед.

Бессель зміряв Мервіна поглядом, проте дорікати за спізнення не став. Сопучи, він протиснувся повз Мейв і припасував букет на столик, за яким Ріона гримувала Кортні. Мервін кілька секунд витріщався на квіти, після чого подивився на білявку.

— Це кому? — спитав він.

Кортні зиркнула на відерце й мотнула головою. Отже, Ріоні, вирішив Мервін.

— Що там у залі? — не розплющуючи повік, поцікавився Бенні.

Г'юго видихнув:

— Яблуку нема де впасти.

— Солдаут?

— Це не солдаут, Бенні, це триндець. — І судячи з виразу обличчя, товстун не перебільшував. — Ми продали ще вісімсот квитків на вхіді, а вони все пруть і пруть. Ще трохи — й доведеться відмовляти.

— То в нас уже понад чотири... — звів брову Чед. — Чотири тисячі?

— П'ять тисяч, Чеде. Всі наші, кому більше за дванадцять, плюс дві тисячі землян.

— Буде гаряче, — сказала Мейв.

— Треба було шукати більший купол, — проказав Бенджі Марич.

— Хто ж його знав? — розвів руками Г'юго.

— Як вони там помістилися? — озвалась Ріона. — Ви ж домовлялися з Радою про максимум три тисячі?

Купол, який Г'юго винайняв для концерту, мав вигляд усіченого сфероїда^[148] завдовжки пів сотні, завширшки тридцять і заввишки двадцять метрів у найвищій точці. Третину внутрішньої площі — а це півтори тисячі квадратних метрів — займали сцена з риштуванням, обладнання для життєзабезпечення та ятки з напоями. На трьох тисячах квадратних метрів, що залишалися, Рада дозволила розмістити не більше як три тисячі глядачів. По квадратному метру на кожного. Й так чималий натовп, а людей уже зібралося чи не вдвічі більше, хоч до початку концерту ще було півтори години.

— Ти не тим паришся, — відказав їй Г'юго. — Кисневих генераторів вистачає, а якщо раптом стане надто спекотно, ми страavimo частину повітря в атмосферу. — Дзизнув смартлет, він зиркнув на зап'ясток. — Бля, знову тиснява на вході. Мушу бігти. Під'їжджайте до ґейту Б за чверть до десятої, я вас зустріну.

Бенджі кивнув, і Бессель, крекчучи, поліз назад у люк.

Мервін тим часом обмацував поглядом відерце на гримувальному столикові. Квіти. І Г'юго не полінувався, продерся тунелем, який сполучав тепловий пункт у куполі з ангаром, щоби принести їх Ріоні. До цього моменту Мервін жодного разу не замислювався про можливість зібрати на Марсі букет. Не те щоби це було чимось геть нереальним, але...

— Сідай, — голос Ріони перервав його роздуми.

— Га?

— Ось сюди. — Ріона закінчила з Кортні й застигла, крутнувши до Мервіна крісло на коліщатках. — Загримую тебе.

— Навіщо? — блимнув очима Мервін.

— Тому що твій писок схожий на карту Землі Сабея, — пробубонів із-за спини Чед.

Мервін покосився на свій відбиток у дзеркалі — прищів за останні тижні побільшало десь у тисячу разів — і почервонів.

— Не слухай його, — мовила Ріона, — ми всі гримуємося перед концертом.

— Усе має бути ідеально, — додала Кортні. — Нас зніматимуть, забув?

Мервін неохоче опустився в крісло. Ріона повернула його до дзеркала, скерувала на лице світильник і взялася наносити тональний крем. Вона була на підборах і у блискучому комбінезоні, який облягав фігуру. Мідне волосся зібране в тугий хвіст. Мервін крадькома розглядав ірландку й почервонів іще дужче, збагнувши, що збуджується. Він заплющив очі, спробував зосередитися на чомусь іншому. Потягнувся думками до зустрічі з Кирилом Вайдою. У нього є арбалет. Слава богам, у нього нарешті є арбалет! Усвідомлення цього переповнювало груди трепетом, якого Мервін не відчував відтоді, як батько вперше взяв його із собою до копальні на схилі Ледерберга. На лихо, трепет лише підсилював збудження. Що нижче Ріона нахилялася, то очевиднішою ставала Мервінова анафілактична реакція на її доторки, і зрештою Мервін бовкнув перше, що спало на гадку, просто через те, що мовчати більше не ставало сили:

— Від кого квіти?

Ріона не відповіла, проте на губах проступила пустотлива усмішка.

— Зустрічаєшся з кимось із Мірафлореса, так? — припустив Мервін.

Ну бо хто ще на Марсі може дістати букет?

Ірландка знову його проігнорувала. Вона закінчила з тоналкою та взялася пудрити ніс. Мервін прилип очима до відерця й раптом помітив пшеничні колоски. Поміж них були довгасті стеблини, увінчані біло-фіолетовими суцвіттями, які підозріло нагадували квітконоси часнику. А ось ці блідо-зелені з жовтими серцевинами кетяги, схоже, були квітами авокадо. До нього несподівано дійшло: це не квіти. Тобто квіти, звісно, тільки не ті, що їх зазвичай дарують на Землі.

— Хтось із українців, — здогадався він.

Ріона взяла його за підборіддя:

— У вас дуже довгий язик, Мервіне Роорд, вам це відомо?

— Ні. — Він підібгав губи. — Тобто вже, напевно, так.

— Побережи його для інших справ.

— Це для яких? Я не використовую язик для гри на флейті.

— Я не про флейту.

— А про що?

— Про... — Ріона вдала, ніби замислилася, — забий.

— Забий?

— Ага, забий. — Вона подарувала йому найкращу свою усмішку. — Ти, напевно, найстарший цнотливий хлопець на цій планеті, тому навряд чи зрозумієш, про що я.

Кортні Палмер, що стояла з пластанкою біля кулера, пирснула водою в темряву. Чед відвернувся й кахикнув, притуливши кулак до стулених губ. Мервін прокрутив Ронніні слова в голові — й тільки після того до нього дійшло. Він аж сикнув крізь стиснуті зуби.

Кортні продовжувала гиготіти, коли Бенні Лоу підвівся.

— Усе. Баста. Збираємося.

Хтось ніби перемкнув тумблер усередині нього — маслянисті очі гарячково блищали.

— Ще година, бро. — Чед глипнув на смартлет. — Що ми там робитимемо?

— Їдемо вже. Хочу їх чути. Хочу бачити все, що там відбувається. — Лоу накинув на голий торс коротку чорну куртку з такою самою, як і на легінсах, бахромою й заплескав у долоні: — Погнали! Погнали! Дамо їм жару!

21:01 MST

Мервін проминув пустий тамбур і металевою драбиною поліз за лаштунки. Незграйний гул хвилями виплескувався із переповненої зали. Відгомін було чути навіть у підвальному гаражному ґейті, проте тут, нагорі, збуджене рокотання тисяч голосів наповнювало вібрацією кожную молекулу повітря й здавалося відчутним на дотик.

Мервін глибоко вдихнув, а тоді затримав подих. Повітря було вологим і кислуватим на смак. Ліворуч між приставними сходами, що вели на сцену, і кулісою з прогумованого брезенту, тулився столик, заставлений пляшками з водою. Він поклав на нього футляр і дістав флейту. По черзі приєднав до головної трубки мундштук і нижнє коліно, вирівняв клапани, перевірів клавішу для мізинця — усе на автоматі, не дивлячись.

Поряд, обхопивши долонями короткий бандурний гриф, спинився Бенджі Марич. Для кращого звучання під купол нагнали тридцять тисяч кубічних метрів азоту — підняли тиск до рівня атмосферного на поверхні на Землі, й Бенджі то натужно ковтав, то широко розтягував губи, намагаючись позбутися закладення у вухах. Мервін звівся навшпиньки й визирнув із-за його спини. Світло в залі погасили, і він не бачив натовпу, лише зрідка то тут, то там помічав миттєвий спалах,

який осявав пільму: хтось у юрмі фотографував поки що порожні підмостки. Сцену освітлювали десятки різноколірних прожекторів, розвішаних на високих щоглах по периметру купола, й неонові гірлянди на задній фоновій завісі. У центрі перед завісою красувалась електронна барабанна установка, по краях на спеціальних підставках стояли електро- та бас-гітара, а на іншому боці сцени, перед лаштунками, виднівся синтезатор Кортні. Над натовпом нерухомо застиг безшумний пропелерний дрон із ширококутною камерою.

Ріона потягнулася по пляшку з водою, і Мервін, пропускаючи її, уледів Бенні. Фронтмен Critters сидів навпочіпки в кутку під завісою, притуливши до обличчя прозору дихальну маску. Кістляві груди надимались і опадали. Трубка від маски сягала затиснутого між ніг балона з написом «O₂». Той балон не прибиратимуть з-за куліс увесь концерт, і у перервах між піснями Бенні до нього прикладатиметься, насичуючи кров киснем.

Невідомо звідки вигулькнув Г'юго Бессель.

— Усе окей? Можемо починати? Я не підганяю, але ж у нас усе пучком, так? — метушився товстун. — Хочете — можемо почекати. Проте звукачі готові. І світло теж. І камери. Якщо ви готові, то...

— Г'ю, щезни, — пирхнув крізь маску Бенні.

Г'юго улесливо вищирився й ушився.

Мервін продовжував витріщатися на сцену, а потім краєм ока вловив, як Чед повернув голову до Бенні. Лоу мовчки кивнув — і барабанщик, піднявшись приставними сходами, вийшов із-за лаштунків. Починають. Господь усемогутній, вони починають! Кілька прожекторів сфокусувалися на Чедові, й юрба вибухнула громоподібними оплесками. Барабанщик

схрестив над головою палички і, щось вигукуючи, пробігся вздовж краю сцени.

Наступною з-за куліс з'явилася Ріона Фіцджеральд. Її костюм під сліпучими променями вигравав тисячами кольорів, а очі ховалися за монолінзовими окулярами з LED-принтом. Дівчина ефектно продефілювала до центру сцени, видобула з віолончелі кілька різких нот, а тоді провела смичком над натовпом, неначе дресирувальниця перед зграсю левів. Рев став оглушливим. Посилився так, що Мервін за кулісами несамохіть відсахнувся.

— Ох, лайно. — Либонь, гуркіт ракетних двигунів у кабіні гоппера зчавлював мозок менше.

Він спостерігав, як сходами підіймається Мейв, і раптом подумав про Джилл. Сестра має бути в залі. А потім пригадав батька. Як щодо тата? Чи прийшов би Ліам Роорд подивитися? Певно, що так. Стосовно матері Мер-він сумнівався, а ось батько нізащо не пропустив би таку нагоду. Ще й, певно, волав би гучніше за всіх, навіть якби музика йому не подобалася. Тато завжди його підтримував. Завжди... Очі захипало. Мервін закліпав, заганняючи сльози назад.

— Не дрейф. — Кортні підступила до нього зі спини й поклала руки на плечі.

— Я не. — Мервін прикусив губу. Який сенс віднікуватися? Коліна тремтіли так, що він боявся впасти.

— Усе гаразд, ми всі хвилюємося. Це нормально. — Пауза. — Хочеш блюванути?

— Що? — Він озирнувся.

— Якщо хочеш проблюватися перед виходом, зараз саме час. Он під столом тазик.

Мервін вирішив, що білявка глузує з нього, проте, глянувши під столик, на якому лежав футляр від флейти, помітив глибокий металевий полумисок.

— Ем-м, ні.

— Краще тут, аніж на сцені. Мейв під час свого першого виступу в Air Hall наблювала за десятиох, хоча там було всього два десятки відвідувачів.

— Ні, ні. — Мервін мотнув головою. — Усе гаразд. Не треба.

— Добре. Дуже добре. — Кортні випростала руку і показала на центральну частину купола. — Подивись на це. — Унизу скляна стіна вже запітніла, проте вгорі чимала ділянка все ще була вільною від конденсату. Крізь товсте скло виднілося темне марсіанське небо. Розпаленіла цятка Фобоса стрімко перетинала його із заходу на схід. — Хіба це не прекрасно? Хіба є у Всесвіті місце, де б ти волів опинитися більше, ніж тут? Тут і зараз?

Мервін утупився в наїжачене зірками небо та прошепотів:

— Ні.

— Ось бачиш, усе чудово.

— Так.

— Попустися.

— Ага.

— Думай про щось хороше. — Вона підступила з ним до сходів.

— Гаразд.

На сцені Бенджі розкручував над головою бандуру. Запрацювали лазери. Натовп шаленів. Кортні та Мервін піднялися сходами й зупинилися за крок від краю куліси. Дівчина провела пучками по Мервіновій трапеції від шиї до плечей і назад, потому легенько стиснула м'язи пальцями.

— Точно не хочеш проблюватися?

— Ні, я в нормі.

— Тоді ходімо.

І Кортні штовхнула його на сцену.

Попри те, що впродовж двох тижнів до сьогодні вони репетирували на цій самій сцені по п'ять годин поспіль щодня, потрапивши у світло софітів, Мервін не відразу второпав, де

опинився. Підсвічені неоном стійки з мікрофонами, розставлені півколом звукові монітори, завішані прожекторами щогли — усе здавалося інакшим. Лазерні промені мерехтіли й перехрещувалися, вимальовуючи над юрбою химерні фрактальні фігури. Миготливе світло відбивалося в тисячах спраглих очей. Сотні рук тягнулися до сцени, і Мервін несподівано усвідомив, що вони тягнуться не лише до Ріони, Чеда чи Кортні, а й до нього також. Оглушений і засліплений, він убирав захоплені погляди й дозволяв їм наповнювати його відчуттям, ніби все, що пережив до цього, було якоюсь підробкою, ніби не спізнав за все своє життя нічого справжнього.

На секунду лазери погасли, й натовпом прокотилося протяжне «а-а-а-ах». Наступної миті Бенні стрибнув із розташованої за фоною завісою платформи, перелетів через барабанну установку та приземлився перед центральним звуковим монітором.

— Хе-е-ей, народ! — Лоу поставив ногу на монітор, притулив мікрофон до губів, а вільну руку випростав над головою так, ніби прагнув торкнутися неба. — ХЕ-Е-Е-Е-Е-Е-Й! — Енергія фонтанувала, рвалася з нього назовні. — Є хто живий на Марсі? Бо я вас, нахрін, не чую!

Юрба заревіла, аж Мервінові затріщало у вухах. Він учепився за флейту, наче від цього залежало його життя, й послабив натиск, тільки коли в голові майнула думка, що пошкодить інструмент.

— Ми сьогодні підготували для вас збіса непогане шоу... хороше шоу, та-а-а-к!..

Якась малявка з-попід сцени прокричала: «Бенні, я люблю тебе!» Мервін знайшов її очима й осмикнув себе: яка, у біса, малявка? Йому самому п'ятнадцять, добре, якщо він хоч на рік старший за неї.

— Найкраще гробане шоу на найближчі двісті п'ятдесят мільйонів кілометрів, — дзвінким голосом продовжував Бенні, — і я з'їм свій черевик, якщо хтось із вас вийде звідси незадоволеним!

Мервін озирнувся й ковзнув очима по учасниках гурту. Він раптом збагнув, як сильно потребує їхніх усмішок, і, на щастя, ті заусміхалися. Спершу маленька Мейв, за нею Кортні, Чед і Бенджі. Навіть Ріона Фіцджеральд підбадьорливо кивнула.

Тим часом дрон непомітно опустився за спину Бенні й завис за метр від його плеча. Лоу повернувся впівоберта — так, щоб камера частково захоплювала залу, — і мовив в об'єктив:

— Моє ім'я Бенні Лоу, зі мною «Божі тварі», й сьогодні ми спалимо цей зал дотла.

Ця фраза була умовним сигналом. Чед і Бенджі рубонули вступ до Beauty of Nothing. Натовп ошалів. Мервін бачив дівчат із розпущеним волоссям,

які махали головами в такт музиці, бачив голих до пояса хлопців із пов'язками на головах, яких підкидали над натовпом, бачив розмиті силуети, які дерлися на освітлювальні щогли.

До Чеда з Бенджі приєдналися Ріона та Кортні, й за кілька секунд Бенні хрипко затягнув куплет:

Hold o-o-o-on

I'll find a place to call our own^[149]

Юрба миттю підхопила:

I'll find a place to call our ho-o-o-me^[150]

Наприкінці фрази тисячі голосів злилися в надривне виття, й у щільній атмосфері звук буквально пробирав до кісток. Мервін навіть уявити не міг, що все буде таким приголомшливим. Коли настала його черга, він тремтячими руками підніс дульце до губ, підступив до мікрофона і, примружившись від хвилювання, видобув із флейти перші ноти.

Він виконав соло на автоматі, після чого, розплющивши очі, угледів, що із розсіченої прожекторними променями тіняви під вершиною купола на нього дивиться батько. Мервінові було прикро, що запам'ятав тата саме таким — шкіра на вилицях узялася брижами, благальні очі несфокусовані, — як на тому останньому записі. Хай коли б не розворушував спогади, цей образ завжди зринав першим, і хлопцеві здавалося, що в тому є щось зрадницьке, негідне хорошого сина. Він опустив очі та труснув головою, женучи видіння геть.

Ні, тату. Не зараз. Не сьогодні.

Пальці, втім, усе ще тремтіли, і Мервін пригадав слова Кортні Палмер.

(попустися)

(думай про щось хороше)

Арбалет.

У нього є арбалет. Як там казав Вайда? Не паль якась, реально годний.

Вилучивши мить, Мервін зиркнув на зап'ясток. 21:23. Він стежив за Англагою та знав, що той полюбляє засиджуватися й рідко вибирається з офісу раніше за дев'яту. Мервін уявив, як приблизно в цей самий час Яміл сідає в потяг на станції Binworth Cross, за чверть до десятої виходить на Neunstadt Hauptbahnhof і, якщо не надто втомлений, заглядає до пабу. Там він пропускає кілька кухлів і після того прямує додому... до Крижаного кола... слабко освітленими коридорами, де немає камер спостереження.

(думай про щось хороше)

Мервін знав, де Англада живе, знав, коли та якою дорогою повертається додому, і тепер він мав арбалет.

Почався приспів. Мервін заграв свою партію. Видобуваючи ноту за нотою, він знову скинув голову та спрямував погляд у найвищу точку купола, ось тільки цього разу замість засмученого батькового лиця угледів прошиту стрілою шию Англади. Від того моменту й до кінця концерту, варто було заплющитися, Мервін уявляв, як прицілюється з арбалета найманцеві в голову й відпускає тятиву.

ВЕЛЕТ

Кам'янка

Сімудські долини, рівнина Хриса, Марс

Діва 3, 46^{[\[151\]](#)}

Це ризиковано, — Велет поклав руку на стіл і відкинувся в кріслі. — Треба дізнатися, хто її встановив, — наполегливо повторив Дарій Брайко.

Чоловіки сиділи за столом у боксі для куріння, що виступав продовженням одного із залів ресторану It's Food Kamyanka. Зовнішня стіна була всуціль скляною, і краєвид за нею здавався б нівроку, якби не обплетена трубопроводами будівля крижаного складу, що височіла через дорогу.

— Так довго... — Велет похитав головою. — Ми не знаємо, коли ту вайфай-точку ввімкнули та скільки інформації крізь неї вже витягли. Три місяці минуло, Дарію. Три місяці — і нічого. Ніхто по неї не прийшов.

— Та.

— Я думаю, а що як акумулятор переставили за лічені дні до того, як Веремій виявив, що справжній роутер вимкнено? Так же могло бути, хіба ні? Що в такому разі? Чекатимемо ще три місяці? — Велет мотнув головою. — У них точно є паролі від месенджерів, можливо, від окремих банківських акаунтів, і мені навіть уявити страшно, що ще. Коди доступу до систем керування житловими відсіками? Електронні ключі від аварійних шлюзів? Я щовечора лягаю спати з думкою, що ось-ось трапиться якесь паскудство. Що вночі хтось вимкне адсорбери CO₂ чи повідкриває шлюзи — і ми всі здохнемо,

навіть не прокинувшись. І доки ми не погасимо фейкову точку та не примусимо всіх змінити паролі.

— Ні, — Дарій прокручував між пальцями люльку. — Так не можна.

— Дарію.

— Слухай, я все розумію, але хтось таки деактивував нашу точку. Хтось із нас злив координати льодяної плити на схилі Мазурського, щоб убивці Веремія заклали під маркер вибухівку. Хтось із нас, розумієш? Серед нас є щур, і якби не це, я першим розтросив би той роутер. — Брайко почав набивати люльку тютюном. — А так нам треба дізнатися. Кров із носа, а треба з'ясувати, хто це. — Він замовк. — Ну й зрештою, це Горану вирішувати.

Після виявлення фейкового роутера Загарія наказав «томутівським» директорам користуватися лише захищеними каналами, важливі грошові транзакції проводити з ньюборнського офісу, а потім наче забув про проблему.

— Горан зробить те, що ти йому скажеш, — зауважив Велет. — Ти єдиний, до кого він дослухається.

Дарій проігнорував останню фразу.

— Я не стверджую, що ми не ризикуємо. Але погасивши той ретранслятор, ми втратимо шанс викрити того, хто за цим стоїть. — Він уклав останню дрібку тютюну в тютюнову камеру, утрамбував усе пальцем і взяв губами мундштук, перевіряючи тягу. — Бо поки я ніяк не збагну: який сенс? Хтось роздобув паролі, читав листування, може, нишпорив банківськими акаунтами, але на тому все. Навіщо ставити фейкову точку й нічого не робити? Навіщо пертися до дідька на роги й закладати вибухівку, розуміючи, що плита однаково буде наша?

Велет не відповів. Хвилину чоловіки німували. Зрештою Дарій озвався:

— Я не тому тебе покликав. Пам'ятаєш конвертоплан з ірландських копалень?

— Ну.

— Є кілька історій. — Брайко прикурив і пустив дим ніздрями. — Проте вони тобі не сподобаються.

Велет не зреагував, і Дарій заходився розповідати:

— PS'івські скаути рік тому знайшли мідну жилу на південному схилі Бібліді^[152], й кілька моїх підрозділів зараз допомагають прокладати туди дорогу. Один із десятників переповів історію, яку почув від табірнього авангарду, ну, знаєш, тих хлопців, що на кілька днів випереджають колону та обирають місце для наступного табору. — Велет кивнув; Дарій провів пальцями по тонких вусах і продовжив: — Їх було четверо. Вони продерлися крізь борозни Улісса й зупинились у вузькій депресії^[153]. Розчистили стоянку для шляхопрокладачів, поставили надувні модулі й улаштувалися в одному з них вечеряти. Якщо не брати до уваги загону, що розчищав маршрут на сорок кілометрів північніше, найближче помешкання з людьми було за сімсот кілометрів звідти. Аж тут хтось пошкрібся у вхідний шлюз. Хлопці подумали, що щось сталося на маршруті чи, може, заблукав хто, але коли стравили повітря з тамбура та впустили візитера, побачили, що то якийсь лівий чувак. Ніхто з них його раніше не зустрічав. Незнайомець ламаною англійською пояснив, що проїжджав повз, помітив вогні й вирішив завернути на них. Попросив ланцюговий ключ...

— Ланцюговий ключ?

— Ага, для знімання масляного фільтра. Бо його, мовляв, загубився. Словом, він узяв ключ і до сьогодні віддає. Вийшов із тамбура та й почвалав собі в ніч. Табірники сконтактували з

дорожньою бригадою, почали навперебій розказувати про дивного відвідувача, однак їм ніхто не повірив.

— А ти віриш?

Далі, за бункером із кригою, виднілося зерносковище. Брайко сягнув до нього поглядом і знизав плечима.

— І ніхто нічого не запитав? — скептично вигнув брову Велет. — Хто він? Звідки? Чувак приплентався з пустелі, взяв ланцюговий ключ і побрів назад у ніч, а ніхто з тих бевзів не бовкнув нічого на кшталт «агов, братику, а ти звідкіля такий будеш»?

— Може, не встигли.

— Дурня якась, — смикнув головою Марко. — Певно, п'яні були.

— Усі четверо?

— А чому ні?

— Я теж так вважав. — Дарій затягнувся, пустив дим під стелю. — Поки не з'явилася ще одна історія. З Доусон-сіті^[154].

Велет наморщив лоба. Доусон-сіті тулилося серед Ацидалійських пагорбів і було найпівнічнішим поселенням Колоній. Власне, воно було єдиним на весь Марс селищем, яке розташовувалося вище за 50° північної широти. Далі були самі поодинокі польові станції.

— Позавчора там зібралися гірники з прилеглої піроксенової копальні, шахтарі з водяних штолень у радіусі сотні кілометрів і науковці з польових станцій на півночі Ацидалії, — Брайко говорив, не виймаючи люльки з рота, наче цідив слова крізь мундштук, — ну й один мій субпідрядник затесався. Святкували сонцестояння. У розпал гулянки мій хлопець познайомився із бразильським пілотом. Вони розмовляли, і brasileiro розбавляв дещо про свого швагра, який пів року тому втратив роботу в ливарному цеху Тулона й подався до росіян.

— У Роквейл?

— Ні, чи то в Горний, чи то в Пустово. Якась діра біля Кемерґи.

— Ого.

— Ага. Швагро спеціалізується на робототехніці, проте в росіян працював звичайним слюсарем. Йому виділили напарника з місцевих, і от якогось дня до цього напарника навідався брат із Кемерґи, типу провідати. Брат також петрав на проектуванні роботів і, хильнувши, узявся вихвалитись, що за останній рік росіяни відрядили до Амазонії, Утопії та Фарсиди сотню безпілотних роверів, які роз'їхалися заздалегідь обраними точками та створили мережу, ну, не те щоби проміжних станцій, а чогось на кшталт сховків.

— Сховків чого?

— Гідразину для конвертопланів. Росіянин запевняв, що сховки є навіть на Аравійській височині: туди цистерни скидали з орбіти на парашутах із одноразовими реактивними системами м'якої посадки, бо жодному роверу не стане запасу ходу, щоб запхатися так далеко.

Що більше Велет його слухав, то більше супився, а під кінець замотав головою.

— Для протоколу: ти почув цю історію від субпідрядника, який почув її від п'яного бразильського пілота, який почув її від свого швагра, що начебто працює в кратері Патера Орк і якому її розповів брат затурканого російського слюсаря. — Велет скривився. — Та годі тобі, Дарію.

Брайко стенив плечима.

— Я попереджав, що тобі не сподобається.

— Це маячня.

— Можливо.

— Я розумію, що це нібито пояснює, звідки взялися конвертоплани на схилі Мазурського й над Керавнійськими

борознами, але... — Марко продовжував водити головою з боку в бік. — Ти ж сам щойно казав: який сенс? Навіщо так заморочуватися?

— Не знаю, але хіба це так складно — модифікувати конвертоплан, щоби він приземлявся та злітав із піщаного ґрунту без чищення двигунів?

— Я не про те. Нехай фейкова вайфай-точка. Сяк-так нехай вибухівка під маркером — можливо, росіяни хотіли зіштовхнути нас лобами, не знаю, з ірландцями, наприклад. Але сотня роверів, тонни пального, такі зусилля — щоби що? Пролетіти в один бік із Патери Орк до Колоній і полякати нас конвертопланом-привидом? Це ж не заправні станції, які можна використовувати знову й знову.

— Ти маєш краще пояснення, як конвертоплани опинилися на такій віддалі від Колоній?

Велет іще раз усе обміркував. Скепсису не поменшало.

— Ти бачив хоч один такий сховок? — запитав він у Дарія.

— Ні.

— Знаєш когось, хто міг би його показати?

— Ні.

— Отож-бо й воно.

Він додав би ще щось, проте смартлет сповістив про надходження повідомлення. Звук був інакшим, різкішим, що означало: текст із позначкою «терміново». Велет розгорнув планшет. Повідомлення було від Григора Загарії, середнього Горанового сина:

> Переглянь. Якнайшвидше.

Нижче був прикріплений відеофайл. Велет запустив його.

— Що там? — нахилив голову Брайко.

— Щось від Григора.

Велет без зацікавлення водив очима по екрані, мляво всміхнувся, а тоді враз змінився на лиці: очі округлилися. Запис був непрофесійний, але достатньо хорошої якості, щоб упізнати дітлахів, які з'явилися в кадрі. Велет перемкнувся на месенджер і надрукував:

< Що це?

Григір відписав:

> Хтось надіслав це батькові.

Марко шумно ковтнув.

< Він уже бачив?

> У процесі. Намагаюся відвернути увагу, проте не вдається.

< Де ви?

> Зала для нарад. Він уже плюється через бандуру, але ще не додивився до кінця. Він повбиває їх усіх, якщо додивиться.

Дідько, так і буде.

— Ходімо. — Велет підвівся.

— Що сталося?

Він затиснув пальцем відеофайл і перекинув його Дарію.

— З другої хвилини.

Брайко запустив відеозапис, перетягнув повзунок уперед.

— Що це таке? — Як і Велет, він спершу нічого не втямив і лише супився.

— Позавчорашній концерт Critters у занедбаному куполі за Роквейлом. Велет накинув куртку й на ходу відписав Григору:

< Роби що хочеш, але не дай йому

додивитися. Ми з Дарієм будемо

за хвилину.

— Я не розумію, що тут тако... — І тут Брайко побачив. Люлька висковзнула з-поміж зубів. Він звів очі на Марка. — Тільки не кажи, що хтось надіслав це старому.

Велет покивав. Після чого обоє, не змовляючись, метнулися до виходу з бокса.

Зала для нарад
Дві хвилини по тому

Марко й Дарій ускочили до заллятої пообіднім світлом зали й зупинилися, відсапуючись. Ніхто не глянув у їхній бік. Загарія сидів за столом, склавши долоні перед собою та втупившись у планшет. То був один із тих днів, коли з першого погляду було зрозуміло, що старий не в гуморі: кущисті брови з'їхалися на перенісці, нижня губа примхливо відкопилена. За Гораном вишикувалися півколом його син Григир, Нора Велет, Гая Кордас, Ельміра Брейгель і дехто з інженерів «Томуто». Остеронь, сплівши руки на грудях, стояв Лук'ян Загарія.

Старий відлип від планшета і з виглядом потривоженого під час сплячки ведмедя озирнув людей, що скупчилися за його спиною.

— Ще раз, — із утомленим сумнівом у голосі мовив він. — Устим Марич. Разом із падді. Грав ірландські пісні. Перед збіговиськом росіян й ірландців. На бандурі, яку ми привезли із Землі за... за... — Горан помітив Велета і, клацнувши, навів на нього палець. — Велете, у скільки нам стало доправлення?

Бандуру привезли минулого вікна, і Марко пам'ятав ціну.

— Сто дев'яносто дві тисячі євро, пане.

— Усратися, — рохнув старий, — за сто дев'яносто дві тисячі! І той йолоп заграв на ній ірландську джигу?

То була не джиги, а на концерті відривалися не лише росіяни й ірландці. Власне, росіян майже не було. Та ніхто не ризикнув пояснювати це розлюченому Горанові.

— На жаль, так, — зітхнув Лук'ян.

Велет штрикнув його поглядом. Мовчи!

Загарія запустив відео й уп'явся очима в септет на сцені. Четверо хлопців, троє дівчат. Скрипка, флейта, електронні барабани, синтезатор, волинка й нарешті Устим Марич. У всій красі. З бандурою на лівому коліні.

Марко й Дарій, обігнувши стіл, приєдналися до товариства за Горановим кріслом. На екрані більшість променів, які прорізували простір над сценою, згасли. Ті п'ять чи шість, що лишилися, схрестилися на невисокій дівчині з налакованими кучерями. Мейв О'Ніл. Ірландка видобувала із затиснутої під пахвою волинки гугняво-тягучу мелодію. Звук із планшета йшов на зовнішні динаміки, і волинка начебто лунала просто тут, у залі.

Велет зупинився поруч із Гаєю Кордас, і та, нахилившись, пошепки запитала:

— Що це в неї?

— Що за інструмент?

— Так.

— Волинка.

Тужливий вступ різко обірвався, змінившись стрімкою ритмовою партією. Заграли відразу всі: Мервін, Ріона, Кортні, Марич. Прожектори спалахнули, промені заметалися поверхнею купола, зал відгукнувся наелектризованим гулом. Мелодія таки нагадувала класичну ірландську джигу, і Велет, повернувшись трохи вбік, помітив, як його дружина, що стояла за Горановою спиною, похитує головою в такт. І не тільки вона. Гая Кордас, упіймавши погляд Брайка, провела долонею по передпліччі, мовби струшуючи крихти. Мовляв, бачиш? Мурахи по шкірі. Брайко самими губами витиснув: «У мене теж».

Лише Загарія не поділяв загального захвату. І що більше він вдивлявся в екран, то дужче темнішало його обличчя.

На планшеті постала інша картинка. Оператор протиснувся до фан-зони. Зображення затремтіло, перед об'єктивом замиготіли розпашілі обличчя й піднесені над головами руки. Юнаки й дівчата попід самою сценою шалено вимахували головами.

Велет, відчуваючи, як щось надимається в Горанові, якнайнедбаліше мовив:

— Вони називають це неонпопом, але додай трохи соковитіших гітар — і будуть викапані електропанки часів моєї молодості на Землі.

Горан озирнувся.

— Велете, я хіба запитував, як вони це називають?

— Ні.

— Чи як воно колись називалося на смердючій каменюці з назвою Земля?

— Ні, пане.

— Якщо мені закортить дізнатися, я розтулю рот і поцікавлюся. — Загарія потицяв гачкуватим пальцем собі в обличчя. Велет тупився повз. — Сам. Своїм ротом. Зрозумів?

— Я зрозумів, Горане.

Старий знову вп'явся поглядом у відео.

— Це якийсь флешмоб? — Ніхто не наважувався йому відповісти. — Вони змагаються, в кого швидше відпаде голова?

Позаду Велета пролунав здавлений смішок. Загарія зашипів:

— Я сказав щось смішне?

Тиша.

Відео наближалось до кульмінаційного моменту. Марко глипнув на Гри-гора, той розвів руками.

На екрані один із хлопчаків, що біснувався біля підмостків, помітив, що його знімають, і проштовхався до камери. Голий до пояса, шкіра мокра від поту, очі блищать. Він випростав руки над собою і, не припиняючи пританцьовувати, тицьнув в об'єктив середні пальці.

Ґоран різким рухом збільшив зображення. Обличчя, яке продовжувало сіпатися в такт музиці, розширилося на весь екран. Було видно, як із кінчиків злиплих пасом злітають бризки поту. Велет затамував подих. І не тільки він. Гая, Нора, Дарій — усі скам'яніли.

Ґоранова борода затрусила.

— Це ж Артем Стех, — він навів палець на відео. — Хай йому, я знаю його! Стех! Його батько працює агрономом в оранжереях Нойнштадта. Це ж він, так?

Жодного звуку у відповідь.

Зненацька ще один хлопчак відколовся від валки під сценою й вискочив Артемові на спину. Він також був голий до пояса, однією рукою вчепився за товаришеву шию, а другою взявся розкручувати над головою футболку з довгими рукавами, яку вдягають під пневматичний скафандр. Хлопець щось горлав, аж надривався. Голі груди та плечі лисніли від поту. З-під мокрого волосся було видно хіба що потішний кирпичний ніс.

— А це ще що за бздуняра? Що він робить зі Стехом? — Наступної миті Ґоран застиг із роззявленим ротом, упізнавши у

бздунярі п'ятнадцятирічного Ярка, сина Якова Куфти та Влади Когут, технологів червоноярського підрозділу «Томуто». Горан заговорив так, ніби боявся, що голос трісне серед фрази, наче скіпка: — Це ж Ярко Куфта? Малий Ярко. Поруч зі Стехом. — Склавши губи в гидливу гримасу, він сам себе виправив: — На Стехові.

Хлопці ще якийсь час повимахувалися перед камерою, а тоді розчепилися і, метеляючи патлами, вклинилися назад у перші ряди. Загарія знайшов очима Лук'яна:

— До мене всіх трьох. Марича, Куфту, Стеха. Негайно. Разом із батьками.

— Так, тату.

Лук'ян заспішив до виходу, проте Горан двічі клацнув пальцями, зупиняючи його.

— Стривай. Нехай той усратий бандурист захопить інструмент із собою. Зрозумів?

— Так.

— Уперед.

Лук'ян вискочив із зали. Велет відступив на крок, сховавши руку з планшетом за спиною дружини, відшукав у месенджері Лук'яна та поспіхом надрукував:

**< У жодному разі не принось бандуру. Він розіб'є її об
хлопцеву голову.**

На екрані вигулькнула відповідь:

> Я не можу не принести. Він тоді розіб'є голову мені.

**< Скажи, що не знайшов. Що Марич лишив її в Роквейлі.
Вигадай щось!**

Велет дочекався на відповідь ОК і видалив написане.

Ґоран продовжував дивитися відео. Оператор змістився вбік, видерся на підвищення під стіною купола та провів камерою вздовж натовпу. Ближче до сцени в юрмі виникла прогалина. В її центрі танцювала дівчина з вугільно-чорним волоссям. Вона рухалася в екстатичному самозабутті, пропускаючи музику крізь себе, цілковито віддаючись невблаганному ритмові. Так ніби кохалася відразу з кількома чоловіками. Обвішані браслетами руки ковзали вздовж грудей і живота до стегон. Якоїсь миті світлооператор спрямував на танцівницю промінь. Її груди прикривав короткий вільний топ, і Бенні відразу помітив дівчину. Під час бриджу він став навшпиньки на краю сцени, тицьнув у неї пальцем і закричав у мікрофон:

— Цицьки! Цицьки!

Танцівниця зупинилася і спершу показала Бенні язика. Та вже за мить задерла топ, продемонструвавши груди.

Натовп заревів. Почався приспів. Довкола дівчини зчинився рейвах.

Серед людей, що обступили Загарію, Велет був одним із небагатьох, хто вже бачив відео, а тому глянув він не на груди танцівниці, а на її обличчя. Щойно пальці дівчини пірнули під край топа, він підступив до стола й забрав планшет у Ґорана.

— Артема і Ярکا вже ведуть. Устим, гадаю, на підході. — Велет повернув лице до дверей, так ніби чекав, що вони ось-ось відчиняться. — Нам треба вирішити, що з ними...

Проте Загарія не купився.

— Ану зажди. — І простягнув руку до планшета.

— Ґоране, мені здається, вам не.

— Віддай планшет!

Велет розімкнув пальці. Загарія посунув до себе планшет, відмотав відео назад і натиснув на паузу. Ще збільшивши зображення, він влипнув очима в дівоче обличчя. Повітря в залі

перетворилося на скло, усі завмерли, не наважуючись першими його розбити.

— Розтуди його, — просичав Горан. — Це ж Лана. Лана. Чорт забирай, як же її? Ну? Ви ж знаєте!

Марко з Григором презирнулися. Середній Горанів син мав такий вигляд, ніби зараз розплачеться. Хтось із-за Велетового плеча підказав:

— Фрай.

— Так, трясця! — Горан ляснув долонею по столі. — Лана Фрай!

Щойно пролунало ім'я, Велета охопило дивне відчуття, наче він стрибає в пільмі з високого трампліна, зовсім не бачачи води.

Горан примовк. Якою приголомшливою була тиша, що запала, стало зрозуміло, тільки коли двері розчахнулися й до зали ввійшов Лук'ян. За ним крокували Меланія Марич з Устимом, далі Яків Куфта і Влада Когут, Яркові батьки, і лише потім, нервово перешіптуючись, через поріг ковзнули Ярко й Артем. Артем був сам. Його батьки працювали в Нойнштадті й не могли з'явитися негайно.

Новоприбулі розташувалися півколом із протилежного від Горана боку стола. Лук'ян зупинився віддалік. Загарія повернув голову до нього.

— Лану Фрай знаєш?

Лана була донькою начальника реакторного цеху Кам'янської АЕС Антона Тарути й адміністраторки ньуборнського мотелю «Патера» Аміні Фрай.

— Так, батьку.

— Веди і її також.

— Із батьками?

— Якщо знайдеш. Але дівчину обов'язково.

— Зрозумів.

Лук'ян попрямував до виходу, а Загарія впер важкий погляд у людей із протилежного боку стола та скрадливо почав:

— Чув, позавчора дехто з вас навідувався до Роквейла. — Хлопці мовчали, і він гаркнув: — Відповідайте!

— Так, — озвався Устим.

— Що ви там робили?

— Я виступав, — мовив Устим.

— Ти гвалтував інструмент, а не виступав. — Ѓоран по черзі показав пальцем на Ярка й Артема. — А ви?

Хлопці посхиляли кудлаті голови.

— Ви хворі на епілепсію? — Роздратування цвіркало з нього, мов вода крізь тріщини в дамбі.

Хлопці мовчали.

— Ні? — Ѓоран озирнувся й окинув оком людей за спиною. — Бо, може, я чогось не знаю та доскіплюся до двох припадочних придурків? Може, вас лікувати треба? Бо якщо це не епілепсія, то я не уявляю, що з вами. Таке враження, наче у вас там біси вселилися.

Ѓоран підвівся. Дарій Брайко ледь чутно видихнув: «О'оу». Поганий знак. Він обігнув стіл, наблизився до Ярка й посмикав його за гривку. Куфта серед усіх мав найдовше волосся.

— Тебе, синку, італійці не пускають до перукарні?—Тиша. — Відповідай!

Ярко прошепотів:

— Ні...

— Не чую!

— Ні.

Яків Куфта штурхнув сина у спину та процідив:

— Ні, пане.

Ярко втягнув крізь зуби повітря й повторив:

— Ні, пане.

— Тобі батьки не дають кишенькових грошей на стрижку? — Загарія підступив так близько, що майже зачіпав його кістлявими грудьми.

З нервовою усмішкою на лиці втрутилася Влада Когут, Яркова мати:

— Пане. Ѓоране. ми достатньо.

Загарія, не дивлячись, урвав її:

— Я не до вас звертаюся, Владо.

— Я маю гроші на перукаря, пане, — сказав хлопець.

— Тоді поясни мені, синку, якого хріна ти не стрижешся?

Ярко тупився перед собою. Ѓоран зіп'явся на пальці та прошепотів йому на вухо:

— Ти справді вважаєш, що я чекатиму на відповідь до наступного вікна?

Ярко набрав у груди повітря, а тоді випалив:

— Тому що не хочу.

Ѓоран глянув на нього так, наче той був безмовною худобиною, а тепер ураз заговорив:

— Що ти оце щойно мекнув?

— Я не стрижуся, — не дихаючи, повторив Ярко, — бо не хочу.

Ѓоран секунду розглядав його впритул, так прискіпливо, наче Ярковим обличчям повзали комахи, а тоді двічі поспіль ляснув його долонею по лобі. Бив згори вниз, змітаючи сплутані пасма на лоб та очі.

— А тепер уяви, що ви вдвох застрягли в одному з відрогів долин Маринера, й у твого приятеля розгерметизація пневматичного скафандра. — Він штрикнув пальцем у груди Артема, який зіщулився поруч із Ярком, і то так сильно, що той відступив на крок, щоб устояти на ногах. — Його барабанні перетинки луснули, слина скипає на язиці, бульбашки азоту перетворюють кров на піну й роздувають серце, мов надувну

кульку. Він ось-ось знепритомніє та помре, і єдина його надія на тебе. Лише ти можеш йому допомогти. А в тебе під шоломом ось це блядське ховрашине гніздо. — Горан утретє ляснув Ярка по голові, все волосся зсунулося наперед, повністю затулило очі. — Крізь яке ти нічого не бачиш! Твої дії, хлопче?

Ярко інстинктивно сягнув рукою до лица, щоб відгорнути волосся. Горан ляснув його по долоні.

— Ти в скафандрі, ідіоте довбаний! У тебе шолом на голові!

Ярко застиг. Горан виждав кілька секунд і гарикнув:

— Ну?! Як ти вчиниш, юначе?

Хлопець не ворухився.

— Поки ти оце міркував, як прибрати патли з носа, твій друг помер. Сконав у страшних муках. Вітаю. Якщо тобі не пощастило й він не відтиснув кнопку передавача, ти чув його передсмертні хрипи. Вони тепер у тебе ось тут. — Горан люто вдарив пальцем Яркові у скроню. — І ти не вишкребеш їх звідти довіку, чутимеш до самої смерті.

На цьому все могло би скінчитися. Горан хвилину сердито сопів, потім, схоже, відчув, що достатньо самоствердився, і побрів до свого місця за столом. Поки прямував, Велет побачив, що Ярко Куфта наміряється щось сказати. Хлопець розтулив рота й то стискав, то розтискав кулаки. Велет до останнього сподівався, що хлопчак обмежиться зауваженням про гумки чи сітки для волосся — дівчатам же волосся не заважає працювати на поверхні, — але те, що бовкнув Ярко, примусило його заніміти:

— Якби мій уявний товариш не вдягав скафандр і не виходив на відкритий простір, то, може, його життя й не залежало б від довжини мого волосся.

Горан зупинився на півдорозі й обернувся. В холодних очах зринула настороженість, що натякала, як сильно він не любить, коли йому перечать.

— Ти про що, шмаркачу?

Ярко труснув головою, відкидаючи гривку з очей. Цього виявилось недостатньо, тож решту волосся він зметнув сердитим помахом руки.

— Про те, пане Загарія, що ні я, ні Стех не гаруватимемо в полі. Ми не збираємося вдягати скафандри, а тому навряд чи помремо через їхню розгерметизацію.

Упродовж кількох наступних секунд Горан спопеляв Ярکا таким поглядом, що Велет подумав, чи не помре малий просто тут і зараз, а потім... увага присутніх перемкнулася на шипіння пневматичних дверей. На порозі постали Лук'ян Загарія та Лана Фрай. Дівчині на вигляд було не більше за шістнадцять, вона мала довге волосся, високі вилиці й живі очі дивовижного металевого відтінку. Бліда, проте дивилася прямо, погляду не ховала. Горан жестом вказав їй на місце поруч із Устимом, після чого підійшов до молодшого сина й щось зашепотів йому на вухо. Лук'ян кивнув і знову залишив залу для нарад. Велет провів його поглядом, думаючи, що багато віддав би, щоб почути, що цього разу вигадав старий.

Горан повернувся до Яркі. Зупинився перед хлопцем, закрив руки за спину, перекотився з п'яток на носки.

— То ти гидуєш роботою в полі? — моторошно солодкавим голосом поцікавився старий. — Це ти хотів сказати?

— Мій син не це мав на увазі, пане. — Яків Куфта виступив уперед.

Загарія схилив набік голову. Спливло кілька секунд, перш ніж він заговорив — тихо й невиразно, наче сам до себе:

— Коли ми з Ольгою прилетіли, нічого цього не було. Не існувало ні Мідлдона, ні Роквейла, ні Кам'янки. Замість Мірафлореса була кам'яниста пустка, якою вітри ганяли хирляві пилові смерчі. Ми привезли із собою грошей лише на одне вікно, і я не уявляв, що робити на Марсі. І почавши ось це все, —

Горан зобразив невиразний жест рукою, — мусив робити все самотужки. Траплялося, тижнями спав у скафандрі в теплицях, бо мені не вистачало коштів на обігрів житлового приміщення. Перші паростки квасолі я здобрював екскрементами власноруч. Кожну какашку ось цими самими пальцями перемелював із вимитим водою реголітом й акуратно вкладав біля стеблинки. — Він підніс перед собою руку, потер пучками пальців і перевів налиті кров'ю очі на Ярка. — Ти вважаєш, я це робив, бо я якийсь копрофіл довбаний?

«Відповідай. — Велет аж скулився. — Благаю, тільки не мовчи».

Хлопець, утупившись собі під ноги, промовив:

— Ні, пане, я так не вважаю.

— Я робив так, бо інакше та квасолина не виросла б. Я сам вирощував перших черв'яків, які сприяли належному обміну газами між ґрунтом і атмосферою. Я стежив за створенням мікроорганізмів, які забезпечували рослини азотом, що компенсувало нестачу добрив. Я робив усе, що було потрібно не лише щоб вижити, але й щоб процвітати. Все, що вимагала ця бісова планета. І завдяки цьому ви зараз маєте що їсти й у що вдягтися. Ви можете митися будь-якої години — і вдень, і вночі — гарячою водою. Ви харчуєтеся не гірше за патриціїв у Мірафлоресі. Кожен із вас має житло, об'ємом утричі більше, ніж у середньому на Марсі. Ви маєте власні кімнати, замість тулитися вчотирьох на двоярусних койках в одному смердючому модулі. Я гарую заради цього, ваші батьки гарують заради цього, щодня, не підводячи голів. А ти заявляєш мені, що не працюватимеш у полі?

Горан розвернувся й підступив до вікна. Застиг, похиливши голову й закривши руки за спину. Якийсь час ковзав поглядом по вентиляційній решітці, що обрамляла стіну, а потім звів його назовні. В радіусі кількох сотень метрів від офісу «Томуто»

селище Кам'янка намагалося вдавати із себе колонію. Напроти вікна височів кам'янський Акрополь — схожа на ступін-чату піраміду споруда з полімерного скла, карбоволокна й титану, оточена муром із бетону й реголітової цегли. Обабіч виднілися прогулянкові оранжереї, де росли десятки різноманітних трав і дерев із Землі. У тій, що розташовувалася східніше, геоінженери відтворили сухий субекваторіальний клімат, який панував на Африканському розі до Великої посухи 2101-го. У західній оранжереї умови відповідали прохолоднішому, проте вологішому північному Середземномор'ю. З оранжерей стриміли декомпресійні камери й відгалужувалися наземні переходи, що вели до бетонних будівель на півдні. Крижані дахи зблискували на пообідньому сонці. За будинками проглядалися щогли радіомаяків і дейтерійні сепаратори, а ще далі — нескінченні поля фотоелектричних панелей. Горан не рухався, напевно, хвилин п'ять, лише стискав і розтискав зчеплені за попереком пальці. Люди в залі немовби закам'яніли. Повернувся Лук'ян — тримав під пахвою пластикову коробку завбільшки з акумулятор від ДПМ-скафандра, проте й він застиг ні в сих ні в тих, не наважуючись потурбувати батька.

Зрештою Горан розпрямив плечі й розвернувся. Побачив Лук'яна, поманив його до себе й забрав коробку. Коли він перевів очі на трьох хлопців і дівчину, погляд знову затвердів.

— Отже, так. Вас усіх, — він обвів їх пальцем. — Усіх чотирьох на рік відсторонено від занять у школі. Із завтрашнього дня ви рушаєте до фермерського господарства «Сплячі пагорби» в долинах Тіу та працюватимете там на низькокваліфікованих ручних роботах в оранжереях-сімдесятках. По дванадцять годин на день.

Сімдесятки були найдешевшими з оранжерей, які будував підрозділ Брайка. Їх називали сімдесятками, бо мали каркас, розрахований на тиск усього лише шістдесят вісім мілібар

(мінімально потрібний для вирощування пшениці), а це означало, що Лані, Ярку, Артему й Устиму доведеться постійно працювати в скафандрах.

Загарія поклав принесену Лук'яном коробку на стіл, зняв кришку й дістав ізсередини машинку для стрижки. Лана Фрай сіпнулася, але нічого не сказала. Горан підійшов до Устима й ляснув його по спині.

— Нахилий голову! І не смикайся!

Залу заповнило м'яке електричне дзижчання. Устим нагнувся, й Горан узявся обстригати його наголо.

— Ви житимете на польовій станції. — Старий старанно водив машинкою по голові, до ніг спадали сплутані хвилясті пасма. — Вам також заборонено навідуватися без дозволу до Ньюборна чи Кам'янки, навіть у вихідні. Вам заборонено наближатися до будь-якого поселення з населенням понад тисячу мешканців. І крий Боже вам послухатися чи не виконати означеної завгоспом норми...

Закінчивши з Устимом, він підстриг під нуль Стеха, а потім так само Ярка.

Коли останній жмут волосся впав із Яркової голови, Горан метнув погляд на Лану. Її волосся сягало середини спини. У залі повисла гнітюча мовчанка. Машинка в Горановій руці продовжувала дзизкати. Зрештою Влада Когут, штурхнувши ліктем чоловіка, промовисто кивнула на дівчину, і Яків Куфта наважився втрутитися.

— Ви не маєте права, Горане. Тут відсутні її батьки.

Велет нервово облизав губу: не можна такого казати Горанові.

— Ти, бля, хто такий, щоби вказувати мені? — виплюнув Загарія. — Краще поясни, де були її батьки, коли вона світила буферами перед ірландцями!

Лана ступила крок уперед.

— Усе гаразд. — Якимось зовсім дорослим жестом вона торкнулася руки Якова. — Дякую, та все гаразд. — А тоді подивилася в очі Горанові. — Я хочу, щоб мене поголили. Як і хлопців.

— Які проблеми, — хрипнув Горан.

Нора Велет упівголоса вилаялася. Марко заплющив очі й потер скроні пальцями. Тіло затопило млосне відчуття, ніби він перебуває у вільному падінні. Дарій Брайко втупився скляним поглядом у стіл. Це було занадто. Це було неправильно. Проте ніхто з них не зупинив старого.

Горан ухопив дівчину за потилицю, нахилив і почав виголювати череп під нуль. Лана стримувалася, скільки могла, та зрештою беззвучно розплакалася. Сльози набрякали в очах, збігали щоками й падали на підлогу слідом за волоссям, але за весь час, поки старий стриг її, дівчина не видала жодного звуку.

Упоравшись, Загарія вимкнув машинку.

— Упродовж року на ваших безмозких довбешках не повинно бути волосся, довшого за смужку на краєчку мого нігтя. Якщо хоч раз, зустрівши вас, я знайду волосину, довшу за ось це, — він показав на ніготь великого пальця, — вам хана. Я видворю ваших батьків на Землю, а вас спроваджу до інтернату, де ви жертимете сою з тюбиків і митиметеся раз на тиждень під душем, цівка якого буде завтовшки з мізинець. Ну й прибиратимете за багатенькими туристами із Землі лише для того, щоб заробити на харч. І так — я мав на увазі марсіанський рік. Шістсот шістдесят дев'ять солів.

Загарія пожбури́в машинку на стіл.

Після кількох секунд мовчання Велет збагнув, що розмову закінчено.

Хвилина по тому

У залі залишилися Горан, Марко, Дарій і двоє Горанових синів. Загарія, згорнувши руки на грудях, сидів у кріслі за столом, чоловіки обступили його з боків.

Коли двері з тихим шипінням зачинилися, Велет штовхнув Григора ліктем. Той притулив кулак до губів і, кахикнувши, сказав:

— Їм треба якось розважатися, батьку.

— О, Григоре, не починай! — роздув ніздрі Горан. — Ми на Марсі, а не на Землі.

— Вони молоді. Вони... — язик відмовлявся підкорятися Григорові.

— Розважатися. — Старий послав у його бік убивчий погляд.

— Розважатися, холера. Але ж не з росіянами! І не з ірландцями!

— Мені здається, на тому концерті про походження не йшлося, — докинув Брайко.

— На Бога, Дарію, не називай ту блядську оргію концертом!

— вишкірився Горан.

Григір глянув на Марка й похитав головою, мовляв, я зробив усе, що міг. Велет кивнув у відповідь. Обое усвідомлювали, що сперечатися марно.

Горан підвівся, рушив до виходу, проте, ступивши два кроки, зупинився.

— Що вони там пили?

Брайко та Велет презирнулися.

— Хтось знає, що вони там пили? — повторив запитання старий. — Вони ж не могли не продавати бухло на тому

збіговиську.

Лук'ян дістав із кишені фляжку, взяв зі столика під стіною пластанку, наповнив її та поставив на стіл перед батьком. Горан підняв пластанку, збовтав бурштинову рідину, обережно понюхав її та скривився.

— Мої люди не матимуть зносин із нікчемами, які виробляють алкоголь, що кольором схожий на сечу.

Він розтиснув пальці. Пластанка впала на підлогу й перекинулася. Віскі блідо-бурштиною латкою вихлюпнулося на килим.

— Приберіть ці сцяки, — крізь зуби процідив старий. Перед дверима він завмер, обернувся й відшукав очима Велета: — Що в нас є ще з музичних інструментів, окрім бандури?

— Я не можу так одразу згадати.

— Не мороч мені голову, Велете.

Марко розгорнув планшет, в обліковій базі «Томуто» вибрав у спадному списку категорію «Музичні інструменти» й зачитав:

— Кларнет, два баяни, набір сопілок-дводенцівок, п'ять акустичних гітар і. трембіта.

— Трембіта?

Велет відірвався від екрана.

— Так, пане. Тут пише: зі справжньої смереки, обгорнута березовою корою.

«На 'кий хер ми приперли на Марс трембіту?» — здивувався Велет.

— Усе під замок, — наказав Горан. — Видавати лише з мого дозволу.

— Як накажете, пане.

Старий іще раз пропик поглядом бурштинову пляму на килимі й вийшов із кімнати.

14:55 MST

Григiр i Брайко покинули залу слiдом за Гораном. Марко опустився в Горанове крiсло, встановив перед собою планшет i нарештi додивився вiдео до кiнця. Лук'ян, присiвши навпочiпки, вiдтирав гiдрофiльною губкою пляму на килимi.

Нахилившись, Велет озвався до нього:

— Звiдки в тебе вiскi з концерту?

Лук'ян припинив шурувати губкою та пiдвiв голову.

— Я був там.

На кiлька секунд чоловiки зчепилися поглядами. В кутиках Лук'янових губ тремтiв смiх, однак очi були бляклими. Велет зiштовхнув iз язика наступне запитання:

— Це ти надiслав вiдео старому?

Лук'ян видобув iз горлянки обурливе хрипiння:

— Ти при здоровому глуздi?

— Це просте запитання.

— Бляха, нi! Навiщо менi таке робити?

Лук'ян пiдвiвся, поцiлив губкою в смiтник i, хитаючи головою, закрокував геть.

Велет залишився сам. Вiн пiдсунув планшет до себе, знову запустив вiдео й перетягнув повзунок прокрутки в кiнець, до фрагмента, якого Горан так i не побачив.

Концерт закинчувався. Учасники гурту були мокрi вiд поту. Розхристаний вокалiст, хитаючись, тримався за мiкрофонну стiйку. Бiля його нiг валявся кисневий балон. Внутрiшня поверхня купола посизiла вiд конденсату: неба не було видно, з каркасних балок зривалися вервечки великих крапель. Над морем спiтнiлих голiв висiв каламутнуватий туман.

Лазерний проектор вивiв на фоновiй завісі назву останньої пiснi —

REBELLION

by Grave Digger

Бенні Лоу, махнувши рукою за спину, хриплим голосом оголосив:

— Цій пісні сто п'ятдесят років, чуваки, але вона продовжує запалювати спрагли до свободи серця. І я хочу... я зараз дуже хочу, щоб ви заспівали її разом зі мною.

Rebellion починалася відразу з приспіву. Устим загравав на гітарі вступ — якихось кілька акордів, після чого тисячі горлянок наповнили повітря під куполом громовим ревом:

The clan's are marching 'gainst the law
Bagpipers play the tunes of war
Death or glory I will find
Rebellion on my mind^[155].

Велет, не зморгуючи, витріщався на екран. Було в тому щось заворожливе й лячне. Слова вилітали з тисяч роззявлених ротів стрімко й незбагненно, і ревіння, у яке вони спліталися, щось пробуджувало у Велетових грудях. Він відчув приплив бадьорості, ні з чим незрівнянна ейфорія затопила тіло й запульсувала в жилах електричним струмом. Велетові здавалося, наче він бачить, як двигтять стіни купола. Він притримував планшет долонями, відчував, як вібрація підіймається руками до плечей, і притупував у такт чіпкому гітарному мотиву.

Бенні проспівав приспів один раз, тоді збагнув, що натовп не потрібно підштовхувати, і демонстративно опустив мікрофон. Юрба далі горлала сама:

The clan's are marching 'gainst the law
Bagpipers play the tunes of war
Death or glory...

Народжені на Марсі злилися в один наелектризований клубок. Велет сидів, але попри це його пронизувало відчуття, наче спів збиває його з ніг. Він не міг зв'язно мислити, аж поки не настала тиша. Якусь мить по тому, як запис закінчився, він усе ще хапався за піднесене відчуття, що тріпотіло в грудях, але зрештою, злякавшись його сили, відсахнувся. Він ніколи нічого подібного не відчував. Ті дітлахи були мов один організм. Руки, що тягнулися до сцени. Тисячі очей, що палали безумним вогнем. Не фанати, а фанатики.

Пізніше Велет не раз повертатиметься до цього моменту й міркуватиме, що мав би ще тоді здогадатися, до чого воно йде. Можливо, все обернулося б інакше, якби він прислухався до тоскного посмикування, що виникло під серцем, щойно відео урвалося. Але він вирішив зосередитися на іншому. Хвилину Велет сидів, проганяючи нав'язливий мотив зі свідомості, а потім затиснув пальцем надісланий Григором відеофайл, розгорнув вкладку з метаданими й узявся шукати ідентифікатор планшета, на якому його змонтували.

Villa Balestra, житло родини Велетів, Кам'янка
17:16 MST

— Привіт. — Велет постукав, але не чекав доньчиної відповіді й торкнувся кнопки відчинення дверей. — Можна?

Стулки роз'їхалися. Кімната була величезною, із триметровою стелею. Майя напівлежала на ліжку, залипнувши у планшеті. Вона повернула голову, побачила батька, а тоді дістала навушники з вух і всміхнулася.

— Заходь.

Велет переступив невисокий поріг.

— Як справи у школі? — Він дивився на доньку, намагаючись збагнути, що криється за її м'якою півусмішкою.

— Закінчила есе про кріолітосферу Марса. Якщо ти мав на увазі дещо інше, то ні, я не планую знову приносити до класу ведмежий капкан.

Велет подумки відзначив, який шовковистий її голос. Уже давно не дитячий. Волосся блискуче й довге, і він спробував уявити, як реагував би, якби на місці Лани Фрай опинилася Майя. Уф, це складно. Велет затримав погляд на зморшкуватих тектонічних гребенях за вікном і ніби ненароком поцікавився:

— Чому ти не пішла на концерт?

— На Critters?

— Так.

— Не схотіла.

— Гм...

— Я не люблю їх.

— Умгу.

Донька знизала плечима. Велет споглядав її з незвичною обережністю, наче боявся, що замість Майї йому підсунули двійника.

— І навіть за компанію ні з ким не пішла?

— Ну, ні. Кажу ж, я не хотіла. А що? Щось трапилось?

— Можна й так сказати. — Він простягнув руку. — Дай мені планшет.

Щось промайнуло в доньчиних очах. Усмішка нікуди не зникла, — кутики губ не опустилися й на міліметр, — але щось поінакшало в її обличчі.

— Мій?

— Так, треба дещо глянути.

Майя передала йому планшет. Велет зайшов у налаштування, відшукав десятизначний ідентифікаційний номер і прикрив повіками очі. Секундна слабкість затопила нутрощі.

— Навіщо? — тихо спитав він.

— Навіщо що? — Майя все ще всміхалася, проте маслянисті зіниці стали холодними, мов у змії.

Що більше Велет міркував, як сформулювати наступну фразу, то більш безпорадними здавалися слова.

— Я не засуджую, — зрештою мовив він. — Просто хочу знати, навіщо ти надіслала відео Ґоранові.

У відповідь Майя сикнула крізь зуби. А потім щось у її очах закрилося, немовби перед Велетом захряснулися двері. Велет чекав, що донька що-небудь скаже — будь-що, лише щоб йому полегшало. Навряд чи він повірив би, проте однаково чіплявся б за її слова. Вона мала дати йому щось, за що він міг би чіплятися, та Майя мовчала. Натомість Велет бачив, як прихована ненависть вихлюпується назовні, проступає в кожній складці доньчиного лиця, і це було промовистішим за будь-які слова.

БАРБО

Ньюборн Діва 7, 46^[156]

У приміщенні було зимно й панувала пітьма. Рекс не бачив пари, що вилітає з рота, проте відчував, як холод крізь кінчики пальців прослизає всередину та крапля за краплею наповнює тіло. Він сидів на незручному стільчику з металевою дужкою замість спинки, поклавши ліву руку на столик для настільного тенісу. Правою притискав заряджений арбалет до стегна.

Було тихо. Час від часу Рекс посував ліву руку вперед, обхоплював долонею принесений із собою термос і нервово прокручував його. Сухе поскрипування металевого днища об стіл було єдиним звуком, що сколихував тишу. Одна з діодних ламп попід віддаленою стіною, попри те, що Рекс вимкнув світло пів години тому, досі вряди-годи проблискувала, й у тих тьмяних сполохах він розрізняв згорблений силует, який уляк на такому самому клишононому стільчику за кілька кроків попереду. Вдалині світився зеленим вказівник, що позначав вхідний люк, — оце й усе освітлення.

Із темряви попереду долинуло зітхання. Рекс хильнув із термоса, потримав пекучу рідину в роті, а тоді, скривившись, ковтнув. Він думав про Ліама Роорда, Мервінового батька. Намагався збагнути, що той відчував, від'єднуючи шолом від шийного кільця. Точно не страх. Страх не дав би відімкнути замки. Але що тоді? Полегшення? Спустошеність? Щемливий сум?

Власне, це не давало Рексові спокою задовго до загибелі Ліама. Упродовж минулих десяти років він не раз замислювався

над самогубством. Не над тим, щоб укоротити собі віку, ні, радше над самогубством як явищем. Камю колись писав, що є тільки одна по-справжньому серйозна філософська проблема — це проблема самогубства, і Рекс із ним погоджувався. Чому окремі колоністи вирішують, що не жити краще, ніж жити, особливо коли можна жити сотні років? Коли, здавалося б, ти маєш вічність, щоби виправити помилки? І чому щороку таких колоністів стає дедалі більше?

Рекс насправді знав відповідь. Лише дозволив їй закотитися у віддалену шухляду в мозку, до якої свідомо не зазірав і довкола якої немовби приглушував світло. Він часто пригадував ті кілька місяців, що передували польоту на Марс. То був неймовірний час. Не тільки для нього, а й для всього людства. Рекс дивився на зорі й бачив не холодні миготливі цятки, а місця, куди можна дістатися. Усвідомлення, що сідає на корабель із квитком в один кінець, якимось дивом надавало життю сенсу. І Барбо ось уже чверть століття силкувався знайти щось, що повернуло б ті відчуття. Проте не міг. Не знаходив. Із кожним роком він дедалі більше переконувався, що безсмертя — це шлях до стагнації, що нескінченні цикли теломеразної терапії руйнують циклічність життя, що природа створила людину, щоб передати наступному поколінню закручену спіраллю складну полімерну молекулу, а потім по-тихому відійти в небуття, а не для того, щоб жити вічно. Людські тіла, людські мізки не створені для такого.

Попервах, певна річ, Рекс так не думав. Роки після висадки він вважав себе щасливчиком. Від думки, що попереду двісті чи триста років активного життя, паморочилося в голові. Та що довше Рекс жив на Марсі, то частіше тихий голос у глибинах свідомості сумнівався в цьому. Це як у дитинстві, коли наприкінці погожого літнього дня мама вихилялася з вікна та кликала на вечерю. Йому не хотілося йти, хотілось погратися

довше. Але в тому-то й річ: довше не означало вічно. Зрештою сонце сідало, і Рекс радо повертався додому. І ось після вісімдесяти років на Марсі він не міг позбутися відчуття, ніби сонце давним-давно зайшло, а в нього не лишилося домівки, куди можна було би повернутися. Усі, кого він знав на Землі, померли, його самого більше не спиняли в галереях Ньюборна, щоби сфотографуватися, і Рекс почувався мухою в бурштині — застиглою в часі й нікому не потрібною комашкою.

Рекс передбачав спустошення задовго до того, як воно настало. Він не планував самогубства, проте міркував про нього так часто, що зрештою припинив боятися смерті. Він почав пити, пив щодень більше та зрештою подумав про смерть як про останню велику пригоду. Він ніколи не наважився б викинутися з декомпресійного шлюзу чи зняти шолом посеред якої-небудь *planitia*, як це зробив Ліам Роорд, але якби в польоті трапилася вибухова розгерметизація чи під час посадки відмовили відразу кілька двигунів... ну, скажімо так, думки про це його не засмучували. А потім Ліам, якому Рекс доправляв запчастини для гірничих комбайнів, привів до нього прищавого хлопчака, який витріщався на задрипану «блоху» з тим самим захватом, із яким він, Рекс Барбо, століття тому дивився на шатл, що мав уперше доправити його на низьку опорну орбіту. Тоді все змінилося, похмурі думки відступили.

Утім ненадовго.

Відтоді, як Рекс подарував Мервінові скафандр, хлопець не з'являвся у Фалконгерсті й не відповідав на повідомлення. Рекс почувався зрадженим і з подвійним завзяттям заповнював алкоголем порожнечу, що утворилася в грудях.

Він підніс термос до губ і знову хильнув.

— Я змерз, — долинув із темряви жалібний хлопчачий голос.
— Можна мені піти?

— Ні.

— Я хочу в туалет.

— Дуй собі в штани. — Рекс тихо пирхнув. — Мені начхати.

У відповідь пролунало зітхання, після якого тишу сколихнуло скреготіння вхідного люка. Темряву прорізав прямокутний стовп світла, а з отвору в стелі звисилася голова.

— Мервіне! — Хлопчак, що сидів на стільці поряд із Рексом, підхопився.

— Айку? — почулося від люка.

Мервін Роорд зісковзнув драбиною, намацав вимикач і ввімкнув світло. Під стелею спалахнули три ряди діодних ламп. Рекс затулив очі передпліччям.

Приміщення було чимось середнім між зоною для відпочинку та спортзалом і розташовувалося на мінус третьому рівні під гуртожитком для народжених на Марсі. Більшу його частину займали столи для пінг-понгу, настільного футболу та снукеру. За спиною Рекса стояло кілька диванів. Перед ними — ряд невисоких столиків. На прикручених до стін полицях лежали коробки з шахами, нардами й надрукованими на 3D-принтерах пазлами. За драбиною, біля якої вкляк Мервін, вишикувалися шведські стінки з начіпними брусами. Ліворуч виднілися тренажери: похилі лави, римський стілець, півдесятка блокових рам і «метелики» для грудних м'язів. Посередині між тим місцем, де розвалився на стільчику Рекс, і драбиною, що спускалася з люка, звисали дві боксерські груші. Більша з двох мала такий вигляд, ніби її подерла кігтями велетенська кішка.

Айк Леджер, Мервінів сусід по кімнаті, застиг за тенісним столом. Видовжені очі вороже поблискували з-під повік. На ньому була бейсболка з написом Earth Is Not My Home, надіта козирком набік, що, на глибоке переконання Рекса, було відвертим виявом крайнього ступеня недоумкуватості, й сіра сорочка, наполовину заправлена в штани.

Мервін ступив кілька кроків від драбини, проте, помітивши арбалет на колінах у Рекса, укліяк. Очі заметалися залюю. Секунду ніхто не рухався, а потім Аїк вибухнув:

— Бро, я тут ні до чого! — мова нагадувала божевільний галоп. — Він приперся, перерив усе, знайшов арик, наказав написати тобі, потім забрав планшет і...

Дзизнула тятива. Аїк інстинктивно сахнувся. Рекс не підіймав арбалета, коротка стріла пролетіла навскоси від стегна й із хльостким стуком увігналася в пошарпану боксерську грушу. Ввійшла майже повністю, лишивши зовні тільки краєчок сталевого оперення.

— Заткнися, — глухо звелів Рекс.

Аїк усе ж договорив, але неначе за інерцією, підупалим голосом:

— Він приволік мене сюди і тримав тут, щоб я тебе не попередив.

— Хотів сцяти? — Рекс повернув до Аїка голову, а тоді кивнув на люк. — Уперед, ти вільний.

Аїк посунув до драбини. Проходячи повз Мервіна, шепнув:

— Якщо треба, я когось покличу.

— Усе гаразд. — Мервін мотнув головою.

Біля драбини Аїк востаннє озирнувся, після чого чкурнув із зали.

Запала мовчанка. Мервін витріщався на арбалет. Рекс озвався першим:

— Чого стоїш? Підходь.

Хлопець наблизився. Рекс підвівся назустріч, але ті кілька метрів, що залишилися між ними, подолати не наважився, так ніби боявся сполохати Мервіна.

— Ти пропустив дев'ять занять і два орбітальні старти.

Слова глухо відлунювали від стін.

— Було ніколи. Ми готувалися до концерту. — Мервін колупнув носком підлогу. — Я тепер граю в Critters.

— Я писав тобі. — Рекс уловив затаєну гіркоту у власному голосі та скривився, наче відчув укол шпилькою. — І якщо мені не зраджує пам'ять, репетиції у Critters почалися до того, як я запропонував тобі полетіти на орбіту з Беоном.

Мервін німував.

— То що сталося? — ображено супився Барбо. — Ти передумав літати?

— Так, передумав.

— Станеш тепер музикантом чи як?

Хлопець силувано ковтнув, але не відповів.

— А це тоді що? — Рекс підняв розряджений арбалет.

Мервін зблід. Кров відринула від обличчя, наче хтось її відсмоктував насосом.

— Розкажуй, — хрипнув Рекс.

Мервін мовчав.

— Давно ти тут вправляєшся в стрільбі? — Барбо тицьнув у розтерзану боксерську грушу за спиною Роорда. — Я не піду, поки не отримаю відповідей.

Хлопець вистрілив крізь зуби кількома короткими фразами:

— Як ви дізналися? Це все Вайда? Це Кирило мене заклав?

— То це він? — Рекс звів брову. — Вайда-молодший продав самостріл? — Він і так розумів, що Вайда-старший навряд чи розмовляв би з п'ятнадцятирічним хлопчаком. — Я вгадав, авжеж?

Мервін збагнув, що бовкнув зайве, і знітився.

— Навіщо тобі арбалет? — запитав Рекс.

— Як ви дізналися?

— Мервіне, зараз я ставлю запитання.

— Ви ж знаєте навіщо! — Зненацька вся його підліткова різкість вихлюпнулася назовні. — Я хотів убити Англаду!

— І що?

— Що що? — Ще мить тому бліде обличчя налилося кров'ю. — Я вже казав: усім начхати! Три місяці минуло після вбивства батька — і всі забули. Навіть не вдають, що пам'ятають, усі реально забули!

Рекс навіть не заїкнувся, що Англада не вбивав Ліама. У такому стані хлопець навряд чи почув би його.

— Я мав на увазі, що ти робив би далі? Який був план?

— Мені байдуже.

— Тобто не було ніякого плану.

— Я думав лише, як його прикінчити.

— З арбалета? — Рекс похитав головою. — Ти реально віриш, що зміг би прикінчити Англаду з першого пострілу? Гадаєш, він стояв би перед тобою нерухомо, як ця груша? Навіть якби тобі вдалося, гадаєш, тебе не вистежили б? Не піймали б?

— Я не розмовлятиму з вами. — Мервін склав руки на грудях. — Ви мені ніхто. — Бачачи, як витягується обличчя Барбо, він відчув насолоду від власних слів і вирішив повторити: — Ніхто! Ніхто!

Тенісний столик застукав об ногу, й Рексові знадобилося кілька секунд, аби збагнути, що тремтіння надходить не ззовні, а зсередини, що це він тремтить, передаючи вібрацію на стільницю.

— Ну гаразд, — мовив він. — Ніхто тебе не силуватиме.

Він устроїв термос у тримач на поясі, узяв арбалет під пахву й покли-гав до драбини.

Мервін спантеличено кліпнув.

— Ви куди?

— Ти ж не хочеш розмовляти.

— Я... я збрехав. Я хочу літати. — У світлі діодних ламп його очі здавалися жовтими, мов у кішки. — Я не приходив, бо мені

потрібні були гроші... і. — Мервін потер долонями об штани. — Я продав ваш скафандр. Я не знав, як вам сказати.

Рекс не тішив себе ілюзіями. Розумів, що Мервінові треба не він, а арбалет. Він також не сумнівався, що пізніше це усвідомлення затопить груди ядучою сумішшю відрази та співчуття до себе, проте зараз проганяв цю певність якнайдалі. Секунду він вагався, потім розвернувся й закрокував до диванів під віддаленою стіною. Відклавши арбалет, пробіг очима полиці, схопив з однієї з них шахову дошку і, стерши рукавом пилюку, озирнувся. Мервін усе ще стовбичив у центрі зали.

— Сідай, — Рекс показав на диван.

Хлопець підступив. Сів.

— Знаєш, що таке шахи?

— Так.

Рекс витрусив фігури на диван і поклав дошку перед Мервіном.

— Грав колись?

— Ні, але я знаю правила.

— Добре. — Рекс витягнув із полиці іншу, трохи меншу коробку, зняв кришку й висипав на стіл кісточки для гри в доміно. — А це бачив?

Мервін мотнув головою.

— Це доміно, — сказав Рекс.

— Навіщо воно?

— Колись така гра була на Землі. Якось, може, навчу.

Він поклав одну кісточку на шахівницю. Половина гральної плитки закривала клітинку шахової дошки. Далі перерахував кісточки. У стандартному наборі їх було двадцять вісім. Цього було недостатньо, і Рекс, понишпоривши полицями, відшукав іще одну коробку з доміно. З неї видобув чотири кісточки й додав до тих, що лежали на столі. Решту відставив.

— Ось тридцять дві кісточки доміно. Кожна поділена на дві рівні частини. Бачиш?

— Ну, так. — Мервін насторожено зиркав спідлоба.

— Скільки тут клітинок? — Рекс тицьнув пальцем у шахівницю.

— Е-е, шістдесят чотири.

— Отже, у тебе тридцять дві гральні кісточки, кожна площею як дві шахові клітинки. Зможеш закрити ними всю шахову дошку?

— Звісно.

— Уперед. — Рекс згріб гральні плитки й підсунув їх до хлопця.

Мервін якийсь час витріщався, намагаючись збагнути, чи Рекс не насміхається. Лише після того, як Барбо нетерпляче замахав рукою, Мервін почав викладати кісточки. Він упорався менш ніж за хвилину. Білі плитки з чорними крапками повністю закрили шахове поле: вісім рядів, по чотири плитки в кожному.

— А тепер я вилучу з шахівниці дві клітинки. — Рекс згріб кісточки з шахівниці, підчепив пальцями з дивана два білі пішаки та поставив їх на a8 та h1, — і заберу в тебе одну кісточку доміно. На дошці залишається шістдесят дві клітинки. Правильно?

— Ага.

— Зможеш закрити їх тридцять однією кісточкою?

— Так, — дещо невпевнено відказав Мервін. — Гадаю, так.

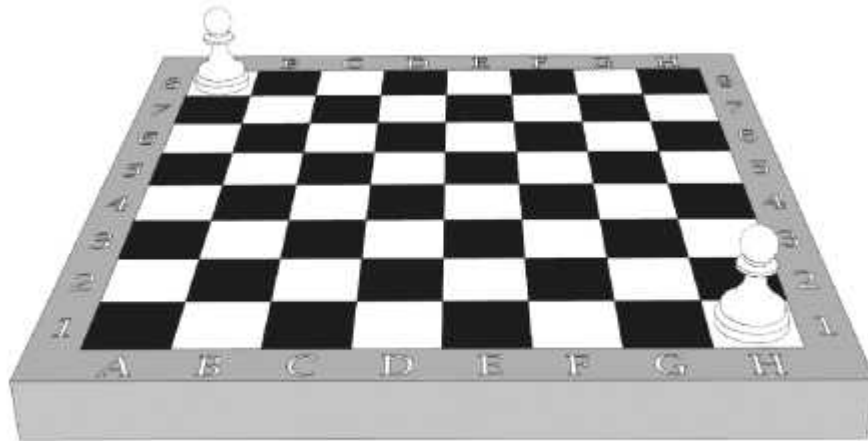
— Покажи.

Цього разу він марудився довше. Викладав плитки від пішаків до центру, потім навпаки, потім замощував дошку, рухаючись з одного кута до іншого. Марно. Він змітав кісточки на стіл і брався до них заново. Знуджений вираз щез із Мервінового лица, він кусав губи, щось бурмотав собі під носа, але хай як силкувався, хай які комбінації вигадував, у кращому

разі отримував одну кісточку на руках і дві нічим не закриті та не сполучені клітинки. Зрештою подивився на Барбо.

— Якого кольору клітинки я закрити? — Рекс постукав пальцем по дошці.

— Білі.

— Дві білі клітинки, — підтакнув Барбо. — А тепер поміркуй: ти можеш однією кісточкою закрити дві клітинки одного кольору?

Мервін утупився в дошку.

— Ні.

— Темні та світлі поля на шахівниці чергуються, а тому кісточка завжди розташовується на клітинках різних кольорів. Незалежно від того, куди ти її покладеш. У тебе тридцять одна спарена кісточка, і теоретично їх мало би вистачити на шістдесят дві клітинки. Проте я навмисно поставив пішаки на клітинки білого кольору. Оскільки кісточки можуть затуляти лише поля різних кольорів, ти ніколи не закриєш усе поле. Одна з кісточок доміно має лягти на дві чорні клітинки, а це неможливо. — Він подивився на хлопця. — Розумієш?

У відповідь Мервін лише кліпнув.

— Розумієш, що це означає?

Мовчанка.

— Перед тим, як братися за щось, думай головою, — сказав Рекс. — Це збереже тобі купу часу та спростить життя.

Він підвівся, кинув останній погляд на шахівницю і, підібравши арбалет, почовгав до люка. Тулуб на кожному кроці хилило набік. Перед драбиною Рекс оглянувся.

— Той скафандр... я не знайшов його. — Слова хрустіли на зубах, мов пісок. — Я купив його в Довера. Спеціально для тебе. Тож коли ти притарабанив його назад до крамниці й погодився віддати за втричі нижчу ціну, Джим одразу написав мені. Написав ще до того, як ти доплентався до входу в підземку.

Наостанок Рекс видобув із горла глухий звук — наче слиз відхаркував — і поліз у люк.

Кам'янка
22:03 MST

— Відчиняй! — Рекс загамселив обома кулаками у двері. — Відчиняй, суко! Я знаю, ти вдома. — Кілька розмашистих ударів виснажили його, він хапнув повітря, відригнув і вже тихше додав: — Де ж тобі ще бути, негіднику.

Рекс вливав у себе алкоголь увесь час, поки гнав «Дастер» бетонною магістраллю, що сполучала Ньюборн із Кам'янкою. Він розумів, що п'є забагато та мчить надто швидко, але й не думав сповільнюватися. Коли марсохід укотився на паркінг на півночі Кам'янки, Барбо був не просто п'яний, а п'яний як ніколи в житті.

Перевівши подих, він підніс руки, щоби знову вгатити по металі, коли клацнув замок і двері з шипінням сховалися в щілину на стіні. За порогом постав Іван Вайда. На горбатих плечах тріщала смугаста піжама.

— Якого хріна? — Очі кольору гнилого м'яса роздратовано поблискували з-під набряклих повік. — Ти, бля, хто такий?

Добираючись від паркінгу до апартаментів Вайди, Рекс прокручував у голові фрази, якими міг би зав'язати розмову. Серед них не було жодної, яка не починалася б із лайки, проте, помітивши круглолицю Таїру Татарин, Іванову співмешканку, що визирала з-за кремезної Вайдової спини, він знітився.

— Рекс. Мене звати Рекс. — Слова обважніли від алкоголю. За мить він додав агресивніше: — Хоча для тебе пан Барбо, не інакше.

Вайда звів брови: впізнав.

— Що ти тут робиш?

— Ти, певно, хотів сказати: «Якою є причина вашого несподіваного візиту, пане Барбо?», і то на пів тону м'якше, бо я зовсім не в настрої...

Вайда побачив арбалет.

— Що це таке? — він показав на самостріл, спертій на стіну біля дверей.

Рекс покосився на зброю — й у голові запаморочилося. Щоб не впасти, він учепився пальцями за щілину, в яку сховалися двері.

— Це я в тебе повинен запитати, що це, бляха, таке?

— Де ти його взяв?

— Де я його взяв? — Барбо вишкірився. — Я його купив. Точніше, не я. А один хлопчина. І знаєш що? Якби не я, цей хлопчина, а разом із ним і ти. — він ухопив арбалет і тицьнув ним Іванові в обличчя; самостріл був розряджений, але Вайда інстинктивно сахнувся, — ...встряли б у вели-и-и-ку халепу.

— Зайди. Не стовбич під камерами.

— Справ я на твої камери. — Рекс пожбурих арбалет Вайді до ніг. — Забери своє лайно! Наведи лад у своїй конторі!

Попри те, що Барбо пиячив від рання, його губи були сухіші за марсіанський ґрунт. Він спробував їх облизати, але задерев'янілий язик не слухався. Він роззявив рота, поводив язиком туди-сюди, а тоді безсило рохнув.

— У кого ти його купив? — запитав Вайда.

— У твого байстрюка. — Рекс відчув дивний присмак у роті, зрозумів, що накочує хвиля нудоти, і позадкував. — Твій Кирило продає твою зброю за твоєю спиною.

— Мій син? — наїжачився Вайда.

— Так, розберися зі своїм вишкребком! Розберися із цим довбойобом!

Рекс почовгав далі, час від часу черкаючи плечем бетон.

— Стривай, — гукнув навздогін йому Вайда. — Кому він продав арбалет?

— Мервінові Роорду. Знаєш такого?

Вайда наморщив лоба. Рекс продовжив:

— Син гірника, що вкоротив собі віку кілька місяців тому. Пацан хотів підсре... підстерл... підстрелити Яміла Англаду. Той лайнюк тероризував його батька чи ш... щось таке, ось малий і вирішив помститися.

Рекс приклав до губів кулак, глухо відригнув і, хитаючись, поклигав коридором.

Іван забрав арбалет і натиснув на кнопку замикання дверей.

ІВАН ВАЙДА

Кам'янка
Діва 7, 46^[157]
22:10 MST

Кімната була метрів сім завдовжки й не більше ніж п'ять завширшки, проте через панорамні монітори, що затуляли три з чотирьох стін, здавалася просторішою. Один із велетенських екранів працював, показуючи спокійну ніч на березі одного з океанів Землі. Прибій гомонів над низьким берегом. Удалині на тлі чорного неба виділявся зубчастий хребет.

— Сраний алконавт. — Вайда опустився в незручне крісло на низьких ніжках. — Ти бачила? Бачила, на що він перетворився? Я ледве його впізнав. — Хто то був? — озвалася з темряви Таїра.

— Рекс Барбо, канадський пілот. Один із перших, хто прилетів сюди. Він був «пропом» у другій чи третій експедиції.

— Що йому до хлопчака, який хотів убити Англаду?

— Не знаю. Геть нікчемним став.

— Чому він приніс арбалет нам, а не Англаді?

— Я не знаю.

— Що ти тепер робитимеш?

— Нічого. — Злива запитань роздратувала Івана. — Я щось повинен робити?

— Ну... — Таїра хотіла щось сказати, проте змовчала. Натомість показала на арбалет. — Куди мені подіти ось це?

— Залиш, завтра поверну на склад. — Таїра вагалася, й Іван нетерпляче додав: — Іди спати.

— А Кирило?

— От бовдур, — проскрипів Вайда. — Геть поплавлений.

Ця думка й раніше навідувала Івана, але тієї миті вперше не викликала забобонного сум'яття: краще б загинув Кирило, ніж Веремій.

— Розбудити його? — промовила Таїра.

— Так. Тобто ні. Не варто. Розберуся з ним завтра. Йди.

Таїра пішла. Вайда заклав ногу на коліно й поводив пальцями по товстенній литці. У світлі земного Місяця поверхня океану на екрані вигравала, мов нескінченний лист холодного металу, проте ласкавий шепіт прибою не заспокоював. Вайда міркував про те, що він нічого не винен

Англаді. Анічогісінько. І ця історія його не стосується. Вони спільних справ не вели, за минулі п'ять чи шість років не перетиналися, тож він може лягти спати, уранці повернути арбалет на місце та про все забути.

Або ні.

Була думка, що ніяк не давала спокою — хтось немовби смикав за одну й ту саму нитку в голові. Що як малий Роорд не вгамується? І що як Англада зрештою дізнається про все? Не так уже й мало ймовірно. Барбо ж якось рознюхав, що хлопчак купив арбалет, а це означає, що про замах може довідатися хтось іще. Чутки ширитимуться й раніше чи пізніше дійдуть до Англади. Якщо ще не дійшли. Іван зважував, чи треба йому, щоб Англада дізнався, що арбалет, із якого його планували підстрелити, продав Кирило? Він не боявся Англади, проте й до зайвих клопотів охоти не мав.

Чверть години він просидів, дивлячись у порожнечу, після чого нарешті вирішив. Підвівся, перевальцем підступив до екрана, знайшов у меню месенджер і, вибравши серед адресатів Потапа Дзегу, надиктував голосове повідомлення:

— Вибачай, якщо розбудив, та це терміново. — Делікатне покашлювання. — Даси контакти Яміла Англади?

МЕЛАНІЯ

Західна околиця Кам'янки
Сімудські долини, рівнина Хриса, Марс
Діва 8, 46^[158]

Дастер» завернув у неширокий заїзд між апельсиновими оранжереями й зупинився. Меланія Марич спостерігала за ним із пласкої низовини метрів на триста південніше. Мар'ян і Данка, двоє її молодших дітей, товклися неподалік, готуючи до запуску точну копію боїнгівської ракети RLV Heavy в масштабі 1:20. Поки Устим, її старший син, лаштувався до виходу з марсохода, Меланія стежила за роботою AI-садівників. Усередині оранжерей снували новітні сільськогосподарські роботи від Toyota Robotics. Вони були двох типів: перші нагадували жуків і нищили під гіллям, упорскуючи під дерева воду й добрива, другі скидалися на велетенських павуків — мали по вісім робототехнічних рук кожен, якими немовби обіймали розлогі апельсинові крони. Горан категорично не сприймав автоматизації. Старому було вигідніше контролювати людей, аніж машини. Так, людей потрібно було годувати, давати їм житло, вирішувати суперечки між ними. Та без людей зникла потреба в Горанові. Тож Загарія роками опирався розробленню розумних машин для польових робіт. Меланія не уявляла, як саме Дарій Брайко й Іво Марич, її чоловік, його вмовили. Три місяці тому вони власним коштом спорудили під Кам'янкою дві експериментальні оранжереї, пересадили туди кількадесят апельсинових дерев із Червоного Яру й запустили всередину тойотівські комбайни, оснащені штучним інтелектом і тривимірним машинним зором, що давав змогу формувати

моделі дерев. Спочатку роботам мало що вдавалося. Вони ламали гілля й чавили плоди. Але вони могли навчатися, і зараз Меланія здивовано спостерігала, як восьмирукі машинерії рухаються — швидко, зі своєрідною грацією, проникаючи в найгустіше плетиво гілок. Бачачи, як комбайни виймають із-поміж гілля апельсин за апельсином, вона особливо гостро усвідомлювала безглуздість заслання Лани, Ярка та Стеха на занехаяну ферму в долинах Тіу.

Ось тільки як пояснити це Їоранові?

Бічні дверцята «Дастера» відчинилися, й Устим стрибнув із підніжки на пісок. Меланія помахала синові. Наближаючись, він під'єднався до загального каналу:

— Привіт!

П'ятнадцятирічна Данка у відповідь недбало піднесла руку. Семирічний Мар'ян відірвався від ракети і, вгледівши Устима, помчав обійматися. На обох були пневматичні скафандри, Мар'янів костюм іще й трохи завеликий, тож обійми вийшли незграбними. Меланія, дивлячись на них, розчулено всміхнулася.

— Ус! Ус! — Мар'ян тицявся шоломним склом у братову кірасу.

— І я радий тебе бачити, малий.

У Мар'яна була трисомія — вроджена хромосомна аномалія, яку колись називали синдромом Дауна. Меланія дізналася про це на шостому тижні вагітності. На Землі з цим проблем не було б — там навчились адаптувати таких малюків у соціумі, але ще ніхто не пробував виростити дитину з три-сомією на Марсі, й лікарка Перинатального центру радила зробити аборт. Меланія відмовилася. Вони з Іво звернулися до Їорана, і старий запевнив, що Діаспора їх не покине, тож за сім земних місяців у Кам'янці побільшало на одного мешканця.

— Кета! — Мар'ян показав на модель ракети.

— Так, — усміхнувся Устим. Мар'ян потягнув його до стартової башти, проте брат м'яко вивільнив руку. — Почекай. Спершу поговорю з мамою.

— Кета! Авай! — Мар'ян побіг до своєї RLV.

— Нормально добрався? — запитала Меланія.

— Як бачиш.

— Нікому на очі не втрапив дорогою?

— Ні.

Устим зігнував Горанів наказ і не поїхав до «Сплячих пагорбів». Після того, як Загарія його поголив, він заскочив додому, прихопив наплічник із найпотрібнішим і чкурнув до Ньюборна. Ніч перебув у Чедовій студії, а на ранок вирушив до Мідлдона. Один із кузенів Мейв мав вільну койку в житловому модулі й погодився здавати її за помірну ціну. В Устима й тих грошей не було, проте за тиждень, що минув від часу концерту в Роквейлі, дебютний альбом Critters опинився на 19-му місці американського чарту «Білборд 200», в офіційному чарті синглів Великої Британії пісня Beauty Of Nothing узагалі залетіла на третю позицію, і Г'юго передбачав, що Universal Music Group — лейбл, із яким він підписав угоду — виплатить їм чималі роялті, тож Устим мав надію, що незабаром зможе розрахуватися. На третій сол після зникнення він зв'язався з Меланією та повідомив, що в нього все гаразд. І ось тепер навідався до Кам'янки по речі.

— Усе, що ти просив, — Меланія показала на два герметичні бокси неподалік.

— Дякую, — мовив він.

— І бандура. — За одним із боксів притулився чорний грушоподібний чохол. — Футляр негерметичний, але я попитала в Іво, і він сказав, що з інструментом нічого не станеться.

— Ти впевнена? — урвав її Устим.

— Ну твій батько запевнив, що низька температура їй зашкодить.

— Я не про те. Горан вам голови повідкушує, коли дізнається, що ви віддали мені бандуру.

— Не переймайся цим.

— Та я не переймаюся. — Устим стояв достатньо близько, щоб Меланія побачила, як він, кривлячи губи, похитав головою. — Старий навіть не в курсі був, що я закінчив школу. — Він передражнив Горана: — «Усіх чотирьох на рік відсторонено від занять у школі»...

Меланія зітхнула.

— Батько просив переказати, що йому жаль, що його не було поряд.

— Пусте. Якби він там був, стало б лише гірше.

Меланія жестом зобразила згоду. Вона сумнівалася, що щось змінилося б, якби Іво був поруч, коли Горан голив їхнього сина.

Вони якийсь час помовчали.

— Хочу, щоб ти знав, — порушила мовчанку Меланія, — можеш покластися на нас. Якщо знадобляться гроші чи. ну будь-що, одразу обзивайся. Попри все, що наговорив Горан, пам'ятай: у тебе є домівка.

Коли Горанові доповіли, що Устим не прибув до «Сплячих пагорбів», він викликав Іво Марича до себе та пригрозив, що дає його синові тиждень. Якщо Устим не з'явиться на фермі до 9-ї Діви, до Кам'янки він може більше не повертатися.

— Ма, все гаразд. Якщо все складеться добре, я за трохи обзаведуся власним житлом. — Він гордо випростався. — У Мірафлоресі.

— Не завжди все складається добре. — Меланія зробила незрозумілий жест рукою.

— Наш альбом на 19-му місці у «Білборді»...

— ...на 40-му в Британії, 72-му в 03 Austria, 56-й у Польщі й ось щойно потрапив у чарт німецької GfK Entertainment. — Меланія стежила за успіхами сина. — Я все знаю. І не триматиму тебе на прив'язі. Ні я, ні твій батько. Можеш жити де завгодно й займатися чим заманеться. Просто. будь розважливим. — Після паузи вона повторила: — Не завжди все складається так, як ти хочеш.

Щось у її голосі напружило Устима.

— Тебе щось турбує?

Меланію багато що турбувало. Останнім часом розмови, які її чоловік заводив за вечерею, ставали щораз похмурішими. Іво постійно згадував конвертоплани, що з'являлися в місцях, де конвертопланів бути не могло. Про фейковий роутер, по який ніхто не прийшов. Про дратівливу забудькуватість Горана. Про росіян, які з незрозумілих причин масово мігрували з Кемерґи на початку вікна. А ще про те, що народжені на Марсі раптом зацікавилися зброєю. Якогось вечора Іво повернувся додому й розповів, що Дарій Брайко розіслав Колоніями нишпорок, намагаючись вивідати щось про таємничі конвертоплани, і завдяки цьому ненароком довідався, що Г'юґо Бессель напитує, де можна роздобути зброю. Попри всі старання Йорґа Флоріана, вогнепальна зброя давно була на Марсі, Меланія знала це не з чуток. Гвинтівки мали Зоммерфельди, Англада, люди Бауера. Іван Вайда врешті-решт. Усі багатіли та прагнули захищати своє. Але новина про те, що зброю вишукують народжені на Марсі, виявилася для неї несподіванкою. Навіщо зброя Бесселеві? Він воліє захиститися? Від кого? Хто йому загрожує? Навіть якщо так, чому він не йде до Фінна Бауера? Відповіді Меланія не знаходила. Вона не могла не відпустити сина, проте побоювалася, щоб він не встряв у якусь халепу зі значно старшими народженими на Марсі. Ні Еландон, ні Г'юґо їй ніколи не подобалися.

Меланія знизала плечима. Устим запитав:

— Хвилюєшся, що батькові перепаде через мене?

— Твій тато... — Вона збагнула, що навряд чи переповість усе кількома словами, тож вирішила й не починати. Глянула на Данку та Мар'яна. — З татом усе буде гаразд. Просто, що б не трапилося, не забувай: у тебе є брат і сестра, про яких ти маєш дбати.

У динаміках над вухами пролунав дзвінкий голос Данки:

— Ми вже!

Устим повернув голову. Його молодший брат завершив підготовку до пуску. Півтораметрова копія ракети МУ стояла всередині метрової стартової башти. На розгінному блоці витягнувся трафаретний напис «Фалконгерст», над ним білів логотип компанії «Боїнг». На вершині блока примостилася реалістична модель «Старлайнера» з прапором Колоній на боці. Попри пил у повітрі, мініатюрний сталевий орбітер блищав, як відполіроване дзеркало. Ракета мала злетіти на висоту в тисячу метрів, після чого розгінний блок відділявся від орбітера, а «Старлайнер» опускався до землі на нейлоновому парашуті. Мар'ян, беззлобно буркочучи, намагався видерти в сестри пусковий пульт. Данка тримала пристрій у піднесеній над шоломом руці й виверталася, не даючи братові до нього добратися.

— Треба відійти. — Вона позадкувала від пускової башти, зупинилася біля матері й лише тоді віддала пульт.

Мар'ян збуджено пискнув і звів очі на Устима.

— Кета.

— До старту готовий? — серйозно промовив Устим.

— Кета!

— Старт дозволяю.

Пласке перенісся малого вкрилося зморшками, розкосі очі засяяли. Мар'ян сам відрахував зворотній відлік:

— Тли. два. один. — А тоді натиснув на перемикач. — Ліфто-о-оф!

З-під сопел повалили хмари білуватого диму. Ракета вийшла зі стартової башти. Почала злітати. На висоті двох метрів на мить зависла, а потім. вибухнула.

Точну копію боїнгівської RLV Heavy рознесло на шматки. Рвонуло так, що вибухова хвиля сколихнула навіть розріджену атмосферу. Данка й Устим інстинктивно попригинали голови. Повз шолом Меланії профурчали фрагменти мініатюрного орбітера. Уламки розгінного блока шрапнеллю поцяткували пісок довкола місця запуску. Меланія відразу збагнула, що сталося: ракетні двигуни, якими оснащували іграшкові копії боїнгівських ракет, були... ну, іграшковими, й іноді вибухали на старті.

— Ма-а! — перелякано скрикнула Данка. — Я прикусила язика!

Меланія обхопила доньчин шолом долонями, повернула її до себе. Данка відкопилила губу, виставляючи напоказ порожевілі від крові зуби. Нічого страшного. Меланія перевела очі на Мар'яна. Жоден з аварійних індикаторів на кірасі не загорівся, зате розкосі очі хлопчика набрякали слізьми.

— Ус!.. Ус!.. — Мар'ян позирав то на старшого брата, то на розпанахану пускову башту, що самотньо стирчала серед низовини, й розпачливо стискав і розтискав кулачки. Він полюбляв запускати моделі чи не більше, ніж дивитися на старт справжніх ракет із «Фалконгерста», і не розумів, що щойно сталося. — Кета, Ус? Де кета?

Меланія присіла перед ним. Кутики широких Мар'янових губ подригували. Й так невелика голова в завеликому скафандрі здавалася зовсім крихітною. Він ось-ось мав розревітися, і Меланії самій клубок став у горлі.

— Мар'янчику.

Хлопчак запхинькав. Меланія обійняла його й розпачливо вишукувала слова, які могли би заспокоїти, проте Устим її випередив:

— Ей! Глянь! — Задерши голову, він спрямував погляд у небо.
— Бачиш?

Мар'ян зиркнув угору, нічого не помітив, перевів погляд на матір. Характерні для дітлахів із трисомією очі з плямистою райдужкою примружилися, так ніби він прицілювався.

— Ніхріна собі стартонула! — випалив Устим.

— Татонула? — Мар'ян недовіжливо глипнув на брата.

— Так! Хіба не видно? Мабуть, аж на Фобос залетіла.

Мар'ян закинув голову й улип очима в небо. Там нічого не було. Запиленим сіруватим тлом розповзалися клапті диму, що залишився від вибуху. Втім, хлопчаків сльози висохли. Данка зрозуміла, що й до чого, і підхопила:

— Офігіти! Ми закинули ракету на Фобос.

— Фобос? — не опускаючи голови, перепитав Мар'ян.

— Так, на Фобос, — підтвердила Меланія.

Після її слів простодушне обличчя просяяло. Мар'ян застрибав.

— Фобос! Фобос! Фобос! — голова теліпалася всередині шолома.

Данка впевнилася, що малий відвернувся, і нагорнула ногою пісок на фрагмент парашута біля її черевика.

— Хлоп! — Хлопчак узяв її за руку. — Хлоп! — Це мало означати: ходімо поглянемо на слід від реактивного вихлопу. І Данка дозволила повести себе до покорченої вибухом стартової башти.

Меланія якийсь час дивилася їм у спину, а тоді стиснула Устимову долоню.

— Не зважай на мої слова, — промовила вона. — Все буде гаразд. Я лише хочу знати, що ти подбаєш про них раптом що.

Устим рушив до боксів із речами.

— Допоможеш занести до ровера?

Меланія зітхнула.

— Звісно.

РОННА x ДАГМАРА

Фоллз-Черч, західне передмістя
Вашингтона
28 січня 2142-го

Це все... він?

Ронна залякла в кущах гостролисту за Кроудеровим будинком. Гілля діставало їй до пояса, колючі листки чіплялися за стегна. Достатньо було ступити крок уперед, щоби вибратися з чагарнику, та від побаченого ноги немовби приросли до землі.

— Так, — підтвердила няня. — Це все Натан.

Аніта сиділа навпочіпки перед очищеною від бур'яну ділянкою розміром три на п'ять метрів, де стирчали вгору зо три десятки схожих на надгробки пластикових дощечок. Власне, то й були надгробки — надруковані на 3D-принтері мініатюрні могильні плити. Ронна, примружившись, читала написи. На менших дощечках були назви птахів, які водилися в окрузі Колумбія: деревна молочниця, сизий голуб, пересмішник, блакитна сойка. Унизу під кожною стояла дата. Найдавніша — кінець 2139-го. На більших табличках виднілися назви ссавців: лісовий бабак, єнот, сіра лисиця, вивірка. Було також кілька надгробків із написом «Вірджинський опосум», які відрізнялися лише датами.

— І де він їх.

— Ми живемо далеко від центру, пані. Й у Фоллз-Черчі чимало парків. — То він їх не. — Ронна не могла закінчити вже третє речення поспіль. — Ні, він їх не вбивав. Натан знаходив їх мертвими, приносив сюди й ховав.

Два дні тому Ронна виявила в синовому наплічникові мертвого шпака. Трупик було акуратно загорнуто в паперовий рушник. Вона спробувала м'яко розпитати Натана, нащо він узяв додому мертву пташку, проте не видушила з нього жодного слова. Минув день, перш ніж Ронна здогадалася звернутися до Аніти, і тепер ось стовбичила перед імprovізованим кладовищем у кущах за братовою домівкою.

— І давно це триває? — Алілуя, вона спромоглася витиснути із себе ціле речення!

— Два роки.

Дурне запитання: є ж дати на дощечках.

— Ви знали?

— Так.

— Чому не сказали?

— Я вважала, ви в курсі. — Аніта не змінювала інтонації, але Ронна відчула прихований осуд в її голосі. — Хлопчик тут постійно пропадав.

— Що нам із цим робити?

Ронна питала не так про кладовище, як про ситуацію загалом. Її кидало в піт від самої думки, що доведеться повертатися додому до хлопчика, який бозна-скільки часу тягав у наплічнику мертвого шпака.

— А що ви хочете, щоб я зробила? — скося зиркнула Аніта. — Викопала скелети і... що?

— Ні, я думала.

Нічого вона не думала.

— Натан сюди навідується, коли приїжджає, — додала няня. — Сумніваюся, що він зрадіє, якщо ми все тут поруйнуємо.

— Гаразд, — зітхнула Ронна. — Лишайте як є.

Вона вийшла з кущів і закрокувала до будинку.

Її брат лежав на дивані у вітальні, втупившись у монітор на стіні. Ронна нечутно наблизилися та стала за крок позаду нього.

Була неділя. На каналі CNN розпочалося політичне шоу «60 хвилин». Ефектна Белла Блотто брала інтерв'ю в Арло Б'єрлінга, кандидата на посаду президента від республіканців. Журналістка й політик сиділи одне навпроти одного у скромно обставленому офісі: сірий килим, камін, пара абстрактних картин обабіч. Белла заклала ногу на ногу, Б'єрлінг тримав долоні на колінах, склавши великі та вказівні пальці так, що ті формували ромб. У кутку за ним проглядався зірково-смугастий прапор. Блотто, сяйнувши бездоганними зубами, мовила: «Прокоментуйте ініціативу Доусон про заборону теломіду на Землі».

Обличчя Б'єрлінга було з тих, на яких неможливо уявити усмішку — бліде та обвисле, так ніби складки шкіри тягнула до землі значно більша за нормальну сила тяжіння, проте голос він мав глибокий, як у диктора.

«Я підтримую запроваджені проти Росії санкції, а щодо теломіду. гадаю, тут не все так однозначно. — Б'єрлінг говорив, не зводячи сірих очей із журналістки. — Президентка Доусон лякає нас нечуваною кризою, але що як, збагнувши, що житимемо сотні років, ми приділятимемо більше часу навчанню? Може, завдяки довшій тривалості життя зникнуть поспіх і стрес, які отруюють наше існування? Ми також маємо взяти до уваги, що за минулі пів століття змінилася соціальна структура суспільства. Кількість молодих людей, які сьогодні живуть одинаками, більша за будь-коли. Молодь живе так, бо вважає, що краще розвиватиметься, відпочиватиме, швидше зрозуміє, ким є. Життя одинаком також означає відсутність дітей. Навряд чи ви народите дитину за рік після того, як придбали квартиру тільки для себе. Ми стаємо більшими індивідуалістами, і це чудово, проте комусь доведеться дбати про всіх цих індивідуалістів, коли вони ослабнуть настільки, що не зможуть давати собі раду. Пригадуєте, як під час клодис-

пандемії вимирали цілі кондомініуми, де мешкали літні одинаки, і ніхто про це не знав, поки сморід не робився нестерпним? Уряд президентки Доусон не пропонує жодної програми й ніякого стратегічного плану, як допомогти цим людям. То, може, замість пускати в країну орди латиноамериканців, індусів й арабів краще дозволити громадянам цієї країни жити довше?»

Белла намірилася заперечити, але Б'єрлінг не дав їй розтулити рота.

«Я не закликаю скасовувати заборону на вживання теломіду — наголошу ще раз: це складне питання. Я лише кажу, що ми не повинні бути такими категоричними й мусимо все зважити. Вважаю, це несправедливо, що тільки марсіани використовують теломід. І що хороша дискусія ще ніколи нікому не завадила».

Ронна бачила, як братова губа задерлася, і з язика злетіло сердите:

— Заради Бога, не називай їх марсіанами! Щур, який народився на Марсі, залишається земним щуром.

Але то була звична Б'єрлінгова риторика: ніхто краще за нього не вмів розмежовувати «ми» та «вони».

«Мені здається, президентка Доусон мала на увазі інше, — нарешті заперечила ведуча. — Теломід — дорогий препарат, він не є загальнодоступним, а отже, його так чи так споживатиме обмежена група людей. Привілейовані».

«Президентка Доусон не хоче, щоб теломід споживали тільки привілейовані? — Арло вміло зобразив здивування. — Але ж його й так споживають лише ті, хто заробляє достатньо, щоби полетіти на Марс».

— Цей шматок лайна вже всюди, — процідив крізь зуби Кроудер.

Ронна прикусила язика. Було боляче дивитися, як іронічний інтелектуал перетворюється на сварливого циніка, й

усвідомлювати, що вона нічим не спроможна допомогти. Минулого тижня вона зустрілась у Вашингтоні з Кіаною, і вони нарешті відверто поговорили. Кіана зізналася, що Тайронові запевнення, нібито вони не планували народжувати дитину, — неправда. Вони не планували, бо опустили руки. Бо Кіана роками не могла завагітніти та зрештою змирися. А потім у розпал найлютішої від початку століття пандемії їм раптом вдалося. Кіана зачала. І вона ні про що так не мріяла, як про народження своєї дівчинки.

Ронна стежила, як обличчям брата розпливається тінь, коли по краєчку її свідомості пробігла думка, що притаманний йому раніше легкий наліт месіанства зник. Кроудер поперся в чортове болото рятувати світ, але не врятував власну доньку, і тепер зненавидів ту частину себе, якою колись пишався. Раніше в нього була мета, і він рухався до неї, тепер же Ронну не покидало відчуття, що брат щодень більше соромиться себе колишнього. Що його дратують не так згадки про кліматичну кризу, як натяки на минулі переконання, начебто він здатний її відвернути. Ронна не уявляла, що треба зробити, щоб він не винуватив себе у смерті доньки.

— Чому ти його слухаєш? — запитала вона.

— Тому що він, чорт його вхопи, на всіх каналах!

Ронна втупилася в сухорлявого чоловіка на екрані, перескочивши думками на інше. За добу після виступу Доусон, на якому та обмовилася про старезних багатіїв, що з вигляду молодші за неї, під баварським палацом стошістдесятишестирічного Фердинанда Зоммерфельда зібрався розлючений натовп. Будь-хто хоч із якоюсь дещицею лою в голові задовго до випадку Донни розумів, що твердження пресекретарки Зоммерфельдів про хороші гени та здоровий спосіб життя яйця виїденого не варті, та склалося так, що саме слова американської президентки стали останньою краплею.

Доусон не була пов'язана з пікетом і не прагнула конфлікту з німецьким промисловцем, але, дізнавшись, що до нелегальної торгівлі теломідом причетний Вігго Свеннінгсен, ставленик Зоммерфельда, мусила діяти. Погрожуючи арештувати рахунки Зоммерфельда в США, вона домоглася відсторонення Свеннінгсена від керівництва Лабораторією синтетичної біології та виведення його з Ради Дев'ятнадцятих. Удар у відповідь не забарився. Фердинанд Зоммерфельд був громадянином ЄС і формально не мав права втручатись у президентські перегони Штатів, утім він мав достатньо друзів у США, щоб наступного дня після того, як Свеннінгсена зняли з усіх посад, Арло Б'єрлінг, про якого донедавна згадували тільки як про безнадійного аутсайдера — «людину, що заздалегідь програла вибори», — отримав фінансування, про яке не міг і мріяти. За чотири дні пожертви на його кампанію вирости на порядок. Чи вплинуло це на хід перегонів? Не надто. Доусон зберігала відрив. Ось тільки Зоммерфельд волів не вигравати вибори, а якнайболючіше дошкулити. І йому непогано вдавалося. Агресивний Б'єрлінговий наратив, що варто рятувати тих, хто живе, а не тих, хто ще не народився, вже призвів до призупинення будівництва перших станцій з уловлення CO₂. І це було ще одним фактом, через який Кроудер скипав, бачачи на екрані довгасте обличчя з обвислими щоками.

— Дивись! — він перемкнувся на Fox News і тицьнув пультом у монітор.

Транслявали мітинг на підтримку Б'єрлінга в Новому Орлеані. Арло виступав (Ронна не могла повірити!) на майже переповненому стадіоні Louisiana Field. Зоммерфельдові гроші творили дива: якийсь місяць тому Нейлор Гоуел, головний стратег виборчої кампанії Б'єрлінга, заледве збирав на виступи свого підопічного кількасот маргіналів.

Оператор показав Б'єрлінга зблизька. Політик мружився — і Ронна бачила дрібні кровоносні судини, що розбігалися від щілин на місці очей.

«Я обіцяю скасувати указ про обов'язкову вакцинацію. — Через майже відсутні губи рот Б'єрлінга скидався на розрив у звислій шкірі. — Більше ніяких покарань за ухиляння від щеплень. Після мого обрання кожен громадянин США сам вирішуватиме, чи вакцинувати свою дитину. Погляньте! Вони кажуть: доказова медицина, наука, те-се! Але хіба не наука, хіба не науковці придумали «абсолютно безпечні» антибіотики — він зобразив пальцями лапки, — щоби зробити м'ясо кращим? Хіба це не їхні диво-ліки виплекали штам бактерії, що спричинив найстрашнішу пандемію від часів бубонної чуми? І це ті самі науковці, що казали нам: переходьте на електроенергію, відхід від нафти врятує планету. А тепер — упс! — виявилося, що їхня нібито чиста електроіндустрія виділяє в атмосферу газ, чий парниковий ефект у двадцять три з половиною тисячі разів потужніший за CO_2 !»

Ішлося про гексафторид сірки SF_6 — так званий елегаз^[159], у п'ять разів важчу за повітря сполуку, потрібну для охолодження високовольтного устаткування. Гексафторид — безбарвний газ без запаху, витік якого непросто помітити, і Б'єрлінг маніпулював торішнім інцидентом на міланській сонячній електростанції, коли через тріщини в кожухах гігантських трансформаторів у атмосферу витекла тисяча тонн SF_6 , що еквівалентно місячному викидові CO_2 всіх європейських автомобілів на початку XXI століття.

— Пристрельте його хто-небудь, — прохрипів Тайрон. — Аварія в Мілані не означає, що електрика стала неекологічною.

— Не слухай його. Він нікчемний демагог. Ти марнуєш час.

Кроудер підняв пульт, але Б'єрлінг перескочив на зміну клімату, й палець так і не опустився на кнопку вимкнення.

«...торочать про глобальне потепління. Так, на Землі потеплішало. На два з половиною градуси за сто років. Ну й що з того? — Він розвів руками. — Таке вже було. В Антарктиді колись пальми росли — і нічого. Вони кажуть: рівень води піднявся. На пів метра. Це мені по коліно. — Він черкнув долонею по стегні. — І я через це маю виділяти мільярди ваших грошей на будівництво вуглецевих станцій? Я маю забрати гроші в тебе. тебе. чи в тебе. — Б'єрлінг тицяв пальцем у випадкових людей на стадіоні, — й віддати їх занепалим країнам, щоб вони збудували вловлювачі CO₂? Знаєте, що я їм відповів? — Він витримав паузу, насолоджуючись підбадьорливим гудінням натовпу. — Ідіть у сраку. — Зірвались аплодисменти, він повторив: — Ідіть — у — сраку! Вони кажуть: там гинуть діти. Умови нестерпні, і нещасні мексиканські дітки мруть на вулицях від спеки. Я співчуваю. Ми всі співчуваємо. — Він обвів рукою людей на трибунах. — Хіба ні? Ми ж не тварини якісь. Але ми не можемо врятувати всіх. Гляньте на Китай. Цей чудовий багатий Китай. Подивіться, на що перетворилися його південні регіони. Це катастрофа! Один величезний табір біженців, який розтягнувся на сотні миль. Табір, де панують бруд, злочинність і розпуста. Ми не допустимо такого у своєму домі. Ця країна не гумова. — Ще одна пауза. — Наша країна не гумова!»

Б'єрлінг суперечив сам собі. Розводився про парниковий ефект від еле-газу, а вже за мить висміював глобальне потепління. Проте робив це усвідомлено. Він відчував аудиторію. Під час інтерв'ю для «60 хвилин» спілкувався із Блотто продуманими та граматично правильними реченнями

й загалом видавався респектабельним. Тут же, перед збориськом на стадіоні, поведився, мов представник нижчого класу, який вижлуктив кілька банок пива перед тим, як видертися на сцену. В очах жодного натяку на метання в пошуках сенсу життя. Всім своїм виглядом Б'єрлінг справляв враження чоловіка, який знає, чого хоче, впевнений у своїх словах і звик, що цих слів дослухаються.

Спостерігши, як жваво зреагували слухачі, він продовжив їх накручувати:

«Ви бачили ці кадри. Мертві діти на вулицях. Усе гниє. Жахливо. І мені жаль. І ми готові допомогти. Але... — Він підніс догори палець. — Допомогти означає допомогти, а не робити все за них. Хочете вуглецеві заводи? Почніть будувати їх у себе — й Америка приєднається. Хай Мексика, Індія чи Єгипет покажуть приклад. Хоча б раз! Хочете врятувати своїх дітей? Рятуйте! Почніть діяти, чорт забирай! Тридцять тисяч років тому предки *Homo Sapiens* прийшли до Європи, дісталися півночі, а потім, коли вдарили холоди, коли присунув льодовик, вони не втекли на південь, а облаштували міцніші домівки й пошили тепліший одяг. Ось і я закликаю країни, що потерпають від спеки: припиніть слати своїх людей до нас, беріться зводити кращі будинки, споруджуйте електростанції, що охолоджуватимуть ваші міста. Бо зараз замість будувати ви дозволяєте своїм дітям помирати і звинувачуєте нас у безсердечності! Коли я стану президентом.»

Несподівано картинка застигла, а екран немовби затягнуло плівкою. Крізь плівку протиснулися долоні й заходилися розривати її згори донизу, після чого в розрив проліз лисуватий чоловігa в лікарському костюмі зі стетоскопом на шиї. Ронна сіпнулася, впізнавши Арріго, свого колишнього чоловіка. Протягом секунди вона гадала, що схибнулася, і майже наважилася запитати в Тайрона, чи він бачить те саме, що й

вона, а тоді збагнула, що це реклама — в кутку екрана світилася жовта позначка ad. Ронна дивилася рекламний ролик, який почався з того, що Арріго Галеано вдирався на екран крізь попередню картинку.

Арріго зарухав стегнами, мов стриптизер, і проказав, намагаючись додати в голос чуттєвої хрипоті:

«Гей, чоловіче, якщо ти це дивишся, ти заслуговуєш мати довгий гарний член. І ти можеш його отримати — серйозно! Переходь за посиланням realdealshlong.com і одержуй знижку 10% із промокодом BIGFATDICK. — Не припиняючи вихляти стегнами, Арріго показав на назву сайту, що розгорнулася на рівні його геніталій. — Ми виростимо тобі дрин, про який ти навіть не мріяв, і я гарантую: ти відчуватимеш довше та краще задоволення під час кожного сексу».

— А це не. — Кроудер показав на монітор.

— Жодного слова більше! — Ронна заплющилася.

— Real deal shlong^[160]? Господи, у цього хлопця геть біда з уявою.

— Просто, бляха, мовчи, — прошипіла Ронна.

Реклама закінчилася. Арріго зник. Б'єрлінг і далі розпинався про глобальне потепління, але Кроудер нарешті вимкнув звук. Він обернувся до сестри:

— Чому ти прийшла?

Вона не стала згадувати про кладовище тварин на задньому подвір'ї.

— Дагмара Дробна прилетіла.

— Хто?

— Директорка Центру епідеміологічного моніторингу Варшави.

— А, — Кроудер насупився. — Вони ж ніби подолали спалах.

— Ще до Нового року, так, але Дагмара дещо виявила. Щось про природу агента. А ще те, що тіла жінок, які померли від польського штаму, розкладаються не так, як мали б розкладатися за... ну, за звичайних умов. Ми завтра зустрічаємося у Джорджтауні. Я, професор Мейнард, Бенцоні. Подумала, може, тобі буде цікаво.

Упродовж місяців після загибелі доньки Тайронові очі пригасали, набуваючи кольору замерзлого багна, а тут раптом розширилися. Він закліпав, так ніби останні Ронніні слова повернули йому здатність розрізняти кольори. Ронна говорила, ні на що не сподіваючись, була переконана у відмові, й минуло секунд п'ять, доки вона збагнула, що ненароком запропонувала братові саме те, чого він потребував: знищити те, що знищило його доньку. Його очі більше не були порожніми.

— Я візьму із собою Джейка, — сказав він, і в голосі проступило щось схоже на колишню твердість.

Перша клінічна лікарня при Джорджтаунському університеті
Вашингтон, округ Колумбія
29 січня 2142-го

Зустріч призначили на десяту ранку, проте почати вчасно не змогли. Першими до університету приїхали Кроудер із Дельгоммом. За ними з'явилися Ронна й Дагмара, повнява жінка років сорока зі світлими очима й руським волоссям. Одразу по десятій із лабораторії спустився Бо Мейнард, який через худезну шию та смужку розкуйовдженого білястого пушку, що півколом оперізував безволосе тім'я, скидався на розкошлану вітром кульбабу. Аріальдо Бенцоні застряг у понеділковому корку, а тому спізнювався.

Ронна по черзі перезнайомила чоловіків із докторкою Дробною. Поки чекали на Бенцоні, професор Мейнард розпитав

Дагмару про перебіг спалаху в Польщі та про те, як усе завершилося. Поширення захворювання обірвалося так само несподівано, як і в ситуації з SDI-агентом. Дагмара розповіла, що останні випадки інфікування зафіксували 24 грудня. Хворі, у яких через імунодефіцит розвинулися різні загрозливі стани, нікуди, звісно, не поділися, але нових після них не було. Ніхто не озвучив цього, однак усі розуміли, що, судячи з того, як раптово спалахи виникають і згасають, вони повторюватимуться, і 24 грудня — це не кінець пандемії, а початок чергового затишшя.

Бенцоні ввалився до відгородженої скляною стіною кімнати для зустрічей за п'ятнадцять хвилин по десятій і, на ходу стягуючи плащ, бухнувся на вільне крісло. Він плутано перепросив за затримку, після чого Дагмара взяла слово.

— У нас два відкриття. — Вона говорила, анітрохи не переймаючись своїм акцентом. — Першому ми сяк-так дали раду. Стосовно другого... ну, ми знаємо, що відбувається, проте не розуміємо як.

Дагмара обвела поглядом людей, що сиділи за столом.

— Три тижні тому ми з докторкою Галеано-Кроудер домовилися про спільний пошук дітей, чиї матері були інфіковані агентом, але змогли народити. Я натрапила на тридцятирічну пацієнтку, в якій через ураження SID-агентом розвинулася саркома Капоші. Це найпоширеніший тип раку серед ВІЛ-інфікованих. Розростання пухлини вдалося взяти під контроль, і кілька днів тому жінка народила дівчинку. Неонатальний скринінг не виявив відхилень, немовля здорове, але згодом ми секвенували ДНК — і. тут уже не все так радісно. — Докторка відпила води із пластанки. — Спочатку все було окей. Програма, що шукала в генетичному коді відхилення, позначила кілька проблемних зон, але всі в межах некодувальних ділянок дев'ятої хромосоми, і я вирішила, що

вони не варті уваги. А наступного дня моя асистентка зауважила, що виділені програмою послідовності не лише схожі між собою, а й підозріло нагадують геном SID-агента. Вона повідомила мені, і я.

— Як вона це побачила? — перебив Дагмару професор Мейнард. — На око?

— Так, вона секвенувала геном агента стільки разів, що змогла помітити подібність, кинувши оком на послідовність нуклеотидів на екрані. — Мейнард недовіжливо примружився. Дагмара активувала планшет, що лежав на столі, та продовжила: — Неважливо як. Важливо, що я переглянула код і збагнула: асистентка має рацію. Проблемні зони були в локусах^[161] 9p21.3, 9p21.1, 9q21.33, 9q31.1... — Вона відірвалася від планшета. — Коротше, якщо цікаво, я перешлю таблицю.

Ронна закрутила головою, дивуючись, як вони можуть залишатися спокійними. Ніхто не усвідомив, що Дагмара щойно сказала?

— Агент вбудовує себе в людську ДНК? — від хвилювання їй перехоплювало подих.

— Ну. — Дагмара накрутила волосся на палець, за мить, схаменувшись, висмикнула його. — Не все так просто. Фрагменти ДНК, які видалися програмі підозрілими, справді ідентичні певним ділянкам геному агента. Ми розуміли, що для того, щоби вбудувати їх у ДНК ембріона, потрібні певні молекулярні механізми, яких у SID-агента начебто немає. Тож ми почали шукати й невдовзі з'ясували, що агент змінюється.

— Мутує? — вставив Мейнард.

— Ні, — заперечила Дагмара. — Змінюється у процесі зараження. Ми проаналізували зразки крові тридцяти жінок із Любліна, які захворіли на початку грудня, та спостерегли дещо дивне. До того я схилилася до думки, що SID-агент — це таки

вірус. Так, я знаю, він величезний, у нього складний геном, але коли щось крякає, як качка, ходить, як качка, я схильна вважати, що це таки качка. Проте тут... — На округлому лиці проступило спантеличення. — Ми виявили, що зараження відбувається у два етапи. Спершу все як у вірусів. Інфікована клітина виробляє копії агента, ті інфікують нові клітини. Проте в якийсь момент щось змінюється: агент проникає в клітину та примушує її білкову фабрику продукувати дещо, ось тільки це дещо — *не його копії*.

Після кількасекундного загального ступору посипалися запитання.

— Як таке можливо? — Професор Мейнард застиг із роззявленим ротом.

— Що стає тригером? — озвався Аріальдо Бенцоні. — Що змінюється в цей момент?

— Як ми могли таке пропустити? — хитала головою Ронна. — Агенти ж майже ідентичні, а ми досліджували тисячі жінок!

Дагмара подивилася на Ронну:

— Сумніваюся, що ви щось пропустили. Під час першої хвили імунна система руйнувала тканини ембріона раніше, ніж починалася ця друга фаза. Тепер же в агента є інтерлейкін-10, і це перетворює всі органи, які він інфікує, на імунологічно привілейовані.

— Що це означає? — утрутився в розмову Кроудер.

Дагмара перевела на нього погляд і злегка насупилася, так ніби запитувала, що серед них робить не фахівець.

— Імунологічно привілейований?

— Так.

— Ну, йдеться про ділянки організму, де запалення може завдати серйозної шкоди, скажімо мозок чи очі. У разі вторгнення інфекційних агентів у цих ділянках не виникає запалення. Надмірна кількість інтерлейкіну-10 зробила

імунологічно привілейованим інфікований ембріон. Імунна система вважає його органом, без якого організм не виживе, а тому, попри вторгнення патогена, не вживає заходів.

— Дякую.

Докторка Дробна кивнула та продовжила:

— Отже, агент якось змінює власний геном — і, як наслідок, із зараженої клітини виходить дещо відмінний мікроорганізм. Ми назвали його SID_2 , агентом другого покоління. Зовні він подібний до першого, лише поводить інакше. Друге покоління інфікує клітини, проте замість клепати свої копії вбудовує фрагменти власного геному в ДНК ембріона. Ми спершу припустили, що наштотувалися на випадкову мутацію, але ні, агент поведився однаково в усіх пацієнток. Єдина умовно хороша новина в цьому контексті — що на цьому все: друге покоління далі не розмножується.

— Але воно щось змінює в ДНК, — фраза буквально вихлюпнулася з Кроудера.

— Так.

— Наскільки значні зміни? — Мейнард кахикнув. — На що вони впливають?

— Уставлені послідовності припадають на ділянки, що багаті аденіном і тиміном і порівняно бідні генами. Вони заміщують некодувальні сегменти й самі нічого не кодують, тож...

— Це не впливає на експресію інших генів на хромосомі, — доказав Бенцоні.

— Грубо кажучи, агент наче навмисне обирає ділянки, які не продукують жодного білка.

— ...і де механізми репарації ДНК не можуть його виявити, — додав Мейнард.

— Так, — погодилася Дагмара, — саме так.

— То він ховається? — запитання виникло в свідомості й перемістилося на язик, перш ніж Ронна встигла його усвідомити.

— Від кого? — бовкнув Бенцоні. — Це просто мікроб.

— Це не просто мікроб. — Кроудер мотнув головою. — Жодна з його частин не є функціональною сама собою, він позбавлений «сміттевої» ДНК, він може ремонтувати інші мікроби і якимось дивом навчився продукувати людський інтерлейкін. А тепер іще й убудовує свої копії в ДНК. — Він поглянув Бенцоні в очі. — Ви стикалися з чимось подібним у природі?

— Ні.

Кроудер по черзі затримався поглядом на всіх присутніх.

— Ви й далі наполягаєте, що агент не штучний?

Над столом повисла мовчанка. Чоловіки та жінки презиркувалися, проте ніхто не наважувався заговорити першим. Зрештою Бо Мейнард промовив:

— У нас немає таких технологій. Ні в кого на цій планеті немає. І я не уявляю, коли вони з'являться.

— То, по-вашому, — сказав Кроудер, — він прилетів сюди з майбутнього?

Бенцоні гмикнув. Ронна повела губами з боку в бік.

— Це не смішно. — Дагмара залишалася серйозною. — Він справді таким видається.

— Яким? — уточнила Ронна.

— Наче він із майбутнього. Тобто я не стверджую, що він із майбутнього, але. — Дагмара ретельно добирала слова, — я би сказала, що агента створив хтось, хто значно розумніший за нас і водночас нічого про нас не знає. Ні як про вид, ні як про цивілізацію.

Запала тиша. Ронна чула дихання Бенцоні, який сидів з іншого боку стола.

— Він не може бути з космосу, — напруженим півшепотом проказала вона.

— А я й не казала, що він із космосу, — промовила Дагмара.

— Тоді звідки?

— Не знаю.

За якийсь час озвався Бо Мейнард:

— Ви згадували про ще одне відкриття.

— Так, — Дагмара сплела долоні, — дивні тіла. Чи то пак одне дивне тіло. 20 січня у будинку на околиці Хелма знайшли мертву жінку двадцяти восьми років. Вочевидь, вона заразилася ще в грудні, після чого SID-агент розшматував її імунну систему — у крові не було навіть сліду імунокомпетентних клітин чи імуноглобулінів. На початку року жінка підхопила грип. За відсутності імунітету це був смертний вирок. Із незрозумілих причин вона не стала звертатися до лікарні та зрештою померла від пневмонії. На сполох забили сусіди, які зауважили, що з будинку тривалий час ніхто не виходить. Поліція перевезла тіло до моргу, де під час розтину встановили, що жінка мала чотиримісячну вагітність. Судячи з висновку патологоанатома, вона померла не пізніше як за день до того. І якби в будинку не було камер, на тому все скінчилося б. Але потім копи переглянули записи — й одразу зв'язалися з нами, із Центром епідеміологічного моніторингу. — Дагмара стиснула долоні в кулаки, кілька пальців хруснули. — Тіло пролежало в ліжку сім днів. Жінка була мертвою вже тиждень.

Кроудер із Джейком, не змовляючись, подивилися один на одного.

— І? — Мейнард, не зморгуючи, витріщався на Дагмару.

— Ви загалом уявляєте, що стається з тілом на сьомий день після смерті? — Плечі Дагмари напружилися. Четверо чоловіків і Ронна ловили кожне слово. — Після зупинки серця бактерії поширюються судинами та спричиняють розпад гемоглобіну. На

шкірі проступає візерунок із вен, схожий на листя папороті. Далі шкіру вкривають пухирці з кров'янистою рідиною. На шостий день пухирці лопають, а шкіра відшаровується. Ну й, певна річ, тіло набухає. Спершу геніталії, за ними обличчя, живіт і груди. За тиждень після смерті порожнини тіла розриваються, починаючи процес перетворення тканин на рідину. — Дагмара торкнулася пальцем планшета. — Зараз покажу знімки.

Джейк Дельгомм зробив такий рух, ніби хотів підвестися, але всидів на місці. Дагмара знайшла в галереї фото, розгорнула його й повернула планшет екраном від себе. Невисока жінка з кучмою каштанового волосся лежала на сталевому столі для розтинів. Тендітні ступні розвернуті в різні боки. Стегна прикривала смуга сірої тканини, решта тіла була відкритою.

— Це ця жінка? — хрипко спитав Мейнард.

— Вона, — підтвердила Дагмара. — На момент, коли її доправили до нас, добігала кінця дев'ята доба після смерті. Сім із цих дев'яти діб тіло пролежало без холодильника.

— Я бачу якісь плями. — Ронна потягнулася пальцем до екрана. Фотограф знімав тіло під кутом, й у відблисках від металевій поверхні було видно червонясті плями на плечах і стегнах у тих місцях, де вони притискалися до столу.

— Це гіпостаз, — пояснила Дагмара, — трупні плями. Червоні кров'яні тільця під дією сили тяжіння накопичуються в нижній частині тіла. Гіпостаз зникає, коли кров розкладається, тобто щонайпізніше за кілька днів після смерті, а це тіло...

— Дев'ята доба, — киваючи, прошепотіла Ронна.

— І, як бачите, ніяких пухирців. Жінка справді має такий вигляд, ніби померла день чи два тому.

— Наскільки холодно було в той час? — Бенцоні позирив на знімок недовірливо.

— Тіло перебувало в опалюваному приміщенні, — зауважила Дагмара.

— Думаєте, це пов'язано з агентом? — припустив Мейнард.
Замість Дагмари відповів Кроудер:

— Так. — Голови повернулися до нього. — Дівчина, від якої я підхопив цю заразу, також розкладалася не так, як годиться. Лікарка, яка її оглядала, здивувалася, бо кишківник і прилеглі тканини були у більш-менш нормальному стані, тоді як решта органів перетворилися на кисіль. А мало бути навпаки. — Він помовчав. — Ну і ця дівчина вчепилася мені за руку перед тим, як ми затягли її до конвертоплана, хоча, за словами лікарки, була мертвою щонайменше три дні.

Скепсис на обличчі Аріальдо Бенцоні проступив іще виразніше.

— Як вона могла вчепитися за вашу руку, якщо її легені й серце перетворилися на кисіль?

Кроудер спинив погляд на Джейкові.

— Не вам одному це здається дивним, — мовив той. — Але все було саме так, як описує пан Кроудер: дівчина вчепилася за його руку, ми забрали її, й у «Фалконі» вона померла.

Договоривши, Джейк відсунувся від столу, проте Бенцоні продовжував вглядатися в те місце, де секунду тому була його голова, так ніби озвучені хлопцем слова відкарбувалися в повітрі.

— Що це означає? — супився професор Мейнард.

— Агенти відновлюють не лише один одного, а й тканини, які заражають? — припустила Ронна. — Яюсь підтримують їх? Схоже на те, як відновлюють самих себе?

— Аж так відновлюють, що на третій день після смерті дівчина вчепилася вашому братові за руку? — вигнув брову Мейнард.

— Це лише два випадки, — буркнув Бенцоні. — Це ще нічого не означає.

— Може й так. — Дагмара вимкнула планшет. — А може й ні. Я маю на увазі, ми поміщаємо тіла в холодильник, а потім хоронимо їх. Звідки нам знати, означає це щось чи ні, якщо, крім цих двох жінок, ми не спостерігали за жодним тілом за кімнатної температури?

— Що ж, — сказав Мейнард, — це можна перевірити.

— Що перевірити? — глипнув на нього Бенцоні.

— У цьому корпусі поверхом нижче розташовується патологоанатомічне відділення. Якщо мені не зраджує пам'ять, у холодильниках залишилося три чи чотири тіла, по які ніхто не з'явився. Можна витягти їх, розмістити у звичайному приміщенні та простежити, що з того вийде.

— А якщо не вийде? — почухав потилицю Бенцоні. — Воно ж... ну, смердітиме.

— Мабуть, ваша правда. Спершу слід поговорити з дирекцією клініки. — Мейнард блиснув очима з-під брів. — Що? Що ви на мене так дивитеся? У когось є кращі ідеї?

Ніхто йому не відповів.

ФІНН

Кабінет голови в Центральному
виконавчому офісі Ради Дев'ятнадцятьох,
Ньюборн
Діва 28, 46^[162]

Тридцять мільйонів, — сказав Г'юго.

Фінн здригнувся від несподіванки. Втрата більшості в Раді, відсторонення Свеннінгсена, терзання тим, чи казати Йоргові про Кассію Руеду й Медарда Бредшоу, а тут іще й оце. Фінн уперше почув, що Г'юго Бессель звернувся до радниці Дюрер із проханням опрацювати надісланий із Землі грошовий переказ 23-ї Діви й одразу викинув це з голови. Ну бо що той товстюх міг там заробити? Якись копійки. Утім, за кілька днів Рита прийшла до них із Йоргом і наполягла, що вони мають зустрітися з Г'юго особисто. Фінн запідозрив, що справа значно серйозніша, ніж йому здавалося, коли невдовзі після розмови з Ритою Йоргові зателефонував Горан Загарія та попередив, що про будь-які перемовини з «Томуто» можна буде забути, якщо Рада дозволить Critters отримати зароблені на Землі гроші. В гурті грав українець, який напередодні замість поїхати гарувати на «томутівську» польову станцію в чорта на рогах дременув до Мідлдона й розводився там усім, що проживе без Горанового заступництва. Це, певна річ, страшенно дратувало старого. Й тепер, коли Фінн нарешті почув суму, через яку всі сполошилися, йому на кілька секунд заціпило. Трясця його бери, тридцять мільйонів євро! Він як знав, що не треба було давати згоду на той концерт.

— Скільки? — зрештою перепитав Фінн.

— Тридцять мільйонів.

Г'юго із сонно-байдужим виразом сидів у кріслі навпроти, але Фінн відчував, що товстун лише прикривається маскою простакуватості, а насправді пильно сканує його й Флоріана з-під припухлих повік, уловлюючи найменші зміни на їхніх обличчях.

— Це плата за... — Йорґ поводив пальцями по перенісці, приховуючи сум'яття, точно не менше за те, що охопило Фінна.

— Це плата від Universal Music Group за використання музичних творів Critters. І це аванс. Наступні виплати зростатимуть.

— На скільки? — уточнив Фінн.

— Альбом за три тижні прослухали чотири з половиною мільйони користувачів. Сімдесят мільйонів стримів і шість мільйонів годин загального прослуховування. Це найкращий результат серед усіх дебютантів, із якими будь-коли працював лейбл UMG. Якщо так піде далі, роялті за перше півріччя перевищать сотню мільйонів, — Г'юго промовляв якимось аж надто охайним голосом. — Ідеться про земне півріччя.

Йорґ із Фінном презирнулися. Фінн розумів, що значна частина прибутків Critters належить Бесселеві, а це означало, що виплати від Universal Music Group перетворюють його на одного з найбагатших жителів Колоній. Думка про те, що народжений на Марсі орудуватиме коштами, співмірними з тим, що COPUOS щороку виділяє на утримання Ради, була Фіннові мов кістка в горлі.

— Що тобі потрібно від нас? — озвався Йорґ Флоріан.

— Як мені пояснила радниця Дюрер, UMG не можуть відкрити рахунки в марсіанських банках, оскільки ні я, ні Critters не є громадянами жодної із земних країн, не є платниками податків, ну а ті рахунки, які ми маємо... — Г'юго скривився, — вони ніби як дитячі. Ми не можемо скористатися

ними для купівлі товарів із Землі, взяти кредит чи одержати переказ. Я поцікавився, як це виправити, і мені порадили звернутися до вас, позаяк ви контролюєте розрахунки із земними підрядниками. — Його смиренна чемність, хай навіть не до кінця щира, обеззброювала.

— Ти хочеш, щоб ми видали учасникам гурту земні паспорти? — запитав Фінн.

— Я не хочу земних паспортів, раднику. — Драглистий каскад підборідь, який спадав на Бесселеві груди, роздувся. — Я хочу забрати свої гроші.

— Ми мусимо все зважити, — обережно зазначив Йорґ.

— Зважити що?

— Як це все перевірити.

— Із цим якісь проблеми? — На обличчі Г'юґо майнув недобрий прищур.

— Це чималі гроші, — після секундного вагання відказав голова Ради.

— Але це мої гроші.

Йорґ затих і не розтуляв губів. Відповіді не надходило достатньо довго, щоб Фінн почав злитися. Зрештою він не вигадав нічого кращого, як повторити Йорґові слова:

— Це чималі гроші, Г'юґо.

Товстун повернув голову й буквально вп'явся в нього поглядом. Фінн побачив дивні крижинки в його очах, яких там раніше не було, але які цілком пасували б людині, що стала мільйонером. Чи то пак майже стала. Фіннові вони не сподобалися. Він поглянув на Йорґа. Що вони робитимуть, якщо таких, як Г'юґо, більшатиме? Як їх контролювати без зброї?

— Я поговорю з Ритою Дюер, — зрештою промовив Йорґ, — і. і з Айною Ленєро з UniCredit Mars. Ми придумаємо, що можна вдіяти.

— Не зволікайте. — Г'юго підвівся. Голос усе ще звучав стримано, але слова падали важко: — Будь ласка.

Купол «Централдом» 12:58
MST

Фінн вийшов до головного майдану купола й сів на лаву перед фонтаном, у центрі якого, наче затуляючись від струменів, підносила вгору руки статуя напівоголеної жінки. Він уставив гарнітуру до вух і набрав Англаду. За мить на екрані вималювалося квадратне обличчя з вираженими надбрівними дугами.

— Гадав, ти вже не озвешся, — сказав Англада.

— Був зайнятий. — Подивившись на відображення в куті екрана, Фінн механічно поправив краватку. — Що в тебе?

Він чекав, що Англада заведе мову про Свеннінгсена, заборону теломіду на Землі та проблеми, які через це виникнуть, а тому здивувався, коли здоровило запитав:

— Пам'ятаєш Рекса Барбо?

— Мм... — Фінн повів поглядом повз екран, звіряючись із пам'яттю. Ім'я здавалося знайомим. — А маю?

— «Проп» із другої експедиції.

— Якої ще експедиції? — не втямив Фінн.

— Оператор контролю за рушійною установкою другого «Глансера». Того, що прилетів 2059-го.

— Ого. — Фінн хитнув головою. — Він досі живий?

— Збухався в гівно, але так, усе ще тут, на Марсі. — Пара симетричних брів над схожим на якір носом з'їхалася до купи. — А про Мервіна Роорда чув?

— Був би радий не чути.

— Ну то ось — цей Барбо, типу, ним опікується.

— Малим Роордом? — Фінн спохмурнів. — Вони родичі?

— Ні, Барбо працював із батьком малого. Вони заприятелювали чи щось таке. Неважливо. Канадець піклується про Мервіна, а той малий лайножер нещодавно намагався мене прикінчити.

— Що ти маєш на увазі під «прикінчити»?

— Убити мене. Помститися за батька.

— Ти жартуєш.

— Ні, раднику.

Було щось сміховинне в тому, що п'ятнадцятирічний хлопчак, народжений на Марсі, намислив уколошкати здоровенного бугая із Землі, який очолював охоронну фірму. Фіннові губи почали кривитися, ще трохи — і, може, перетворилися б у посмішку, проте ні. Гримаса протрималася на обличчі секунду, після чого поступилася звичній похмурій міні.

— Але як?

— Вистежував мене. Я кілька разів бачив, як він скрадався за мною після роботи, але тоді ще не розумів, що й до чого. А потім той вишкребок купив у Вайди арбалет і... — Англада примовк. — Коротше, він планував мене грохнути, інше тебе не стосується.

— Ні, ні, стривай. Якщо до цього причетний Іван Вайда, це стосується мене аж бігом.

— Іван тут ні до чого. Арбалет продав його синок-дурило. У підсумку Барбо повернув арбалет Іванові, а Іван усе розповів мені.

— Тоді яким боком я до цієї історії?

— Та ніяким. Просто я сумніваюся, що малий Роорд вгамується, і хочу його провчити. Проте не хочу, щоби Барбо втручався.

— Що тобі треба?

Англада пом'яв пальцями підборіддя.

— Канадець зараз нічим не зайнятий. DSR кілька місяців тому запрошували його на місце «есдепа»^[163] на одному з інтерцепторів, що мають притягти Гермес^[164] до Лагранжа^[165], давали грубі гроші, проте він відмовився. Формально Барбо записаний пілотом-інструктором у «Фалконгерсті», проте літає на орбіту нечасто, а приватні уроки дає лише малому Роордові.

— Я не почув відповіді на своє запитання, — сухо зауважив Фінн.

— Я розберуся з малим, але ти мусиш усунути Барбо.

Ледь помітне посмикування лицевих м'язів виказало, що Фінн тлумить роздратування. Він відвернувся від планшета й зачепився очима за власне відображення в одній із вітрин навколо фонтана. Секунд п'ять спостерігав, як шию плющем обвивають червоні смуги. Ніхто — навіть Йорг Флоріан — не вказував йому, що він мусить робити. Фінн стулив повіки, зважуючи, чи варто поставити нахабу на місце, та вже за мить збагнув, що сварка з Англагою — це болото, у яке йому не годиться лізти й на пів кроку. Медард Бредшоу, Бесселеві гроші, вперте небажання Йорга озброювати Спеціальну службу — Фіннові вистачало клопотів і без того, щоби зчиняти дріб'язкову колотнечу із цим безрідним вискочкою. Він пом'якшив роздратування в голосі:

— Як ти це собі уявляєш?

— Я можу усунути канадця, та щось мені підказує, що ти будеш не в захваті.

Рекса мало хто пам'ятав, але Фінн усвідомлював, що це вмить зміниться, якщо він загине чи зникне.

— Ти заганяєшся, — кинув він Англаді.

— А на що ти очікував? — огризнувся здоровань. — П'ятнадцятирічний шмаркач надумав підстрелити мене з

арбалета, а я повинен підставити йому горлянку? Так я, по-твоєму, не заганятимусь?

— Не забувай, із ким розмовляєш.

— З офісним щуром, чия дупа спалахне, мов сірник, варто натякнути Йоргові Флоріану, що ти покриваєш усі ці роки.

— Стули пельку! — Фінн покрутив навсібіч головою, переконуючись, що поблизу нікого немає.

— О! Хтось злякався, що його підслухають? — Яміл похитав головою.

Фінн дивився на нього, ніби не впізнаючи. У нього зникло бажання говорити, і тривале ображене мовчання подіяло краще за найдошкульніші слова. Остудило Англаду.

— Я не прошу його ліквідувати. Просто витури цього алкаша з Марса — та й по всьому.

— Нічого не можу гарантувати, — через зусилля, яких Фінн докладав, аби спихати слова з язика, власний голос здавався чужим. — У нас немає стабільної більшості.

— Гризіться між собою скільки заманеться, проте Рада має працювати. — Англада помовчав. — Дивись, що ми зробимо, раднику: Деліч найближчими днями стежитиме за Барбо, і я подам тобі сигнал, коли канадець уп'ється. Ти візьмеш когось, поїдеш до нього й запишеш візит на відео, щоб ні в кого не виникло запитань, чому його треба спровадити на Землю. Незабаром вікно, і я в боргу не залишуся.

Бауер, дивлячись убік, процідив крізь зуби:

— Гаразд.

— Що гаразд?

— Не смій чіпати малого, поки Барбо на планеті.

— Як скажеш. — Паузу, якої потребував, аби зважитися на наступне запитання, Англада замаскував під покашлювання. — То що там зі Свеннінгсеном?

— А що з ним?

— Кажуть, після його відсторонення у вас там із Зоммерфельдами серйозна заруба назріває. — Англада спробував зазирнути Фіннові в очі. — Я лише хочу зрозуміти, як це вплине на... ну, ти розумієш... на наш бізнес. Хто буде замість Вігго? Тобі вже відомо? Ти маєш на це якийсь вплив?

Бауер підвівся, згорнув планшет і відказав, не переймаючись, чи Англад-да його чує:

— Усе буде добре, Яміле.

Селище Фалконгерст

Діва 31, 46^[166]

Англада вийшов на зв'язок за три соли, пізнього вечора 31-ї Діви. Повідомив Фіннові, що Рекса приволокли до квартири двоє греків — товариші по плящі. Фінн міг і не їхати: напередодні тринадцятеро членів Ради проголосували за депортацію Барбо, але зрештою вирушив до Фалконгерста. Він сумнівався, що новина про вигнання канадця спричинить хоч якийсь резонанс, але вирішив перестрахуватися: не завадить мати під рукою щось, що допоможе пояснити, чому саме Рада ухвалила рішення про депортацію. Фінн у товаристві радниці Фламмаріон і Ренді Ганнона, офіцера Спеціальної служби, за пів години після дзвінка Англади вже стояв навпроти дверей Рексового помешкання.

Барбо тулився у бетонному бункері на сході Фалконгерста, що його переробили на житловий комплекс після спорудження космодрому. Відтоді будівлю двічі модернізували, намагаючись осучаснити, втім без особливого успіху: голі бетонні стіни залишалися шерехатими, вікна — каламутними, а хромовані елементи в герметичних тамбурах потемніли від вологи так, що здаля нагадували дешевий пластик.

Фінн натиснув на дзвінок. Із-за дверей не долинуло жодного звуку.

— Може, він не вдома, — припустила Емма.

— Має бути тут, — мовив Фінн.

— Звідки ви знаєте?

Бауер не озвався й іще раз натиснув на кнопку. Ніякої реакції. Чоловік постукав.

— Рексе?.. Пане Барбо?.. — Попри пізню годину Фінн був у звичному жакеті та краватці, налаковане волосся матово зблискувало у світлі коридорних ламп. — Це Фінн Бауер, голова Спеціальної служби. Зі мною радниця Емма Фламмаріон, а також Ренді Ганнон, офіцер Спеціальної служби. Відчиняйте!

Тиша. Фінн озирнувся на Емму.

— Я можу скористатися універсальним ключем. — Його не цікавила відповідь, Фінн хотів лише, щоб на відео все мало такий вигляд, ніби вони з Еммою узгоджують подальші дії.

— А що як ми вломимося, а його немає?

— Тоді просто підемо.

— Ну гаразд, — радниця кивнула.

Фінн приклав картку до магнітного замка, індикатор спалахнув зеленим — і двері, скрипнувши завісами, прочинилися. З помешкання війнуло складною сумішшю запахів: злежалий пил, сморід гарячого сміття і ще, безперечно, алкоголь. Багато алкоголю. Емма затулила ніс тильним боком долоні.

— Рексе? — Фінн переніс ногу через поріг. — Ми заходимо.

Помешкання складалося з передпокою, кухні та двох житлових кімнат. Кілька ящиків обабіч входу вдавали із себе меблі. Шаф не було, одяг висів на вбитих у стіни гачках. Над головами перехрещувалися металеві балки, де ліпилися кілька світильників. На електричній плиті Фінн помітив напіврозібраний рукав від ДПМ-скафандра. Повів очима далі й

побачив, що дві з чотирьох стін у великій кімнаті розмальовані геометричними візерунками, агресивні кольори яких маскували той факт, що квартира, по суті, непридатна для життя. Звідкись лилася негучна музика. Раз по раз повторювалась одна й та сама невигадлива мелодія.

— Пане Барбо? — Фінн не так дихав, як ковтав запахи, що наповнювали приміщення.

Він ступив крок до великої кімнати й завмер мов укопаний. У кутку, погойдуючись, стояв Рекс.

— Ти знімаєш? — шепнув Фінн через плече.

— Так. — Емма тримала планшет перед собою.

Пілот мав жалюгідний вигляд. Він важко сапав, висолоплений язик видавався завеликим для рота, обвислими щоками немовби розбігалися тріщини.

— Пане Барбо, ви чуєте мене? Моє ім'я Фінн Бауер, це — радниця Фламмаріон. Ми тут, щоби повідомити, що комунальне підприємство «Космодром “Фалконгерст”» розриває укладену з вами угоду. На наступному засіданні Рада Дев'ятнадцятих планує позбавити вас ліцензії пілота, й оскільки іншої роботи ви не маєте, це автоматично означає... означає, що...

Спершу Фінн подумав, що Рекс геть не при тямі, та потім побачив, як після кожного його слова змінюється вираз обличчя канадця. Барбо вглядався у Бауера, так ніби намагався збагнути, чи не криється за його дратівливою манерою зважувати кожну фразу якесь зашифроване послання. Фінн зам'явся, бо розумів, що повідомляти Рексові про скасування дозволу на проживання безглуздо. У Барбо не було ніякого дозволу. Він прилетів на Марс, коли ніяких дозволів іще не було, тож Фінн вирішив облишити фразу як є, не закінчуючи.

— Ми також хотіли б виміряти рівень алкоголю у вашій крові. Це не боляче. І потрібно для. ну, просто потрібно.

Він подав знак Ганнону. Офіцер протиснувся повз Емму й наблизився до Рекса, ховаючи в кулаці голковий аналізатор. Барбо вичавив із горла булькітливий звук і почав опиратися. Спробував відштовхнути Ганнона. Ренді збив його з ніг, повалив на спину і, втримуючи на підлозі, штрикнув голкою в плече.

Емма пригнічено мовчала. Ганнон підвівся, струсив зі штанів пилюку й передав аналізатор Фіннові. Бауер зиркнув на крихітне цифрове табло й підніс аналізатор до камери.

— Два з половиною проміле. Не алкоголіка це вже вбило б.

— Що вам... що вам треба? — прохрипів Барбо.

Він звівся навкарачки й закашлявся. І продовжував кашляти, поки не зблювнув. Із рота до підлоги потягнулися цівки гарячої слини.

— Господи, — скривився Фінн.

— Ми щось не те робимо, — Емма, хитаючи головою, відсторонилася. — Це неправильно.

Рекс, не підводячись, задер голову. Попри те, що жовте світло згладжувало мертвотну блідість шкіри, обличчя його було страшним.

— Усе гаразд, ми вже йдемо, — слова прозвучали неочікувано тихо, тихіше за думки в його голові, й Фінн, похопившись, повторив голосніше: — Усе гаразд! — А тоді нахилився й поплескав Рекса по плечі. — Час тобі летіти на Землю, друже.

Емма ретирувалася першою. Барбо, притулившись спиною до стіни, провів її поглядом. Фінн бачив, що з почервонілих очей пілота біжать сльози, залишаючи мокрі доріжки на щоках.

КЕНТОН

Кладовище Venerate Grove Burial
Grounds

Вашингтон, округ Колумбія

17 лютого 2142-го

Я більше не прийду. — Кентон, не кліпаючи, дивився на розшарпані вітром туї, що вишикувалися попід огорожею цвинтаря, хоча насправді фокусував погляд на чомусь безмежно далекому від цього місця й цього моменту в часі.

Дощу не було, проте повітря наповнювала завись із дрібних краплин, які холодною маскою лягали на обличчя. Здавалося, що він простояв нерухомо багато годин поспіль. Зрештою Кентон опустив погляд на надгробок і мовив:

— Я лечу на Марс.

Вода накопичувалася в заглибинах верхньої частини могильної плити та струмочками ртуті стікала на затертий напис:

MAGDA DRAEGAN

September 20, 2072

March 23, 2115

Поряд був іще один надгробок, прикритий жмутами костриці й тонконогу. Трава стриміла так щільно, що за стеблами годі було розібрати напис. Доглянута могила Маґди контрастувала із занедбаністю сусіднього надгробка. Мати померла, коли

Кентонові було шістнадцять. Його, певна річ, ніхто не питав, і її поховали біля чоловіка, Кентонового батька. Через це Кентон нечасто сюди навідувався. Ставши повнолітнім, він звелів сторожеві «Шанобливого гаю» не підстригати газон довкола плити з ім'ям Агнуса Дрейгана. Це все, що Кентон міг зробити, — демонстративно не доглядати могилу батька. Зрештою могила заросла: трава й наметене за осінь листя цілковито сховали від очей бетонний надгробок.

— Я лечу на Марс, ма, — напівпошепки повторив він. — Тут мені більше не дають теломіду, а без нього я помру. Це ми востаннє з тобою бачимося.

Зваживши все, Кентон пристав на Роннину пропозицію. Перед тим узяв із неї обіцянку не закидати копіювання й попрохав дати йому змогу працювати над проектом дистанційно. Так вони й вирішили: Юнія Ромо надсилатиме Кентону звіти, спочатку на «Акваріон», потім на Марс, а він передаватиме назад патчі з оновленням програмного коду. Кентон сумнівався, що з цього щось вийде, але мусив спробувати.

— Вибач, що залишаю тебе з ним. — Кентон поклав під надгробок букетик із хризантем, а тоді, затуляючи шию коміром куртки, поплентався до цвинтарних воріт.

Крокуючи, він припадав на ліву ногу та кривився. У тілі нив кожен м'яз. Після неповних чотирьох тижнів у тренувальному таборі у Флориді Кентон вимотався. Спеціальна теоретична підготовка, загальна фізична підготовка, медико-біологічна підготовка, випробування у барокамері, випробування в центрифусі, норматив із користування аварійними системами під час посиленої вібрації, курс із виживання в умовах нульової гравітації... Іноді здавалося, що інструктори замість підготувати до міжпланетного перельоту прагнуть замучити його до смерті. В одній групі з Кентоном готувалися до польоту двадцятьоро колоністів. Вони були молодшими, у кращій формі, й усі як один відчували захват від того, що летять на Марс. Що важче завдання ставили перед ними інструктори, то дужче ті тішилися. Кентона ж усе щодень більше дратувало. Серед інструкторів траплялися такі, що дивилися на нього, як на шматок лайна на скатертині. Втім, йому було не звикати — світ ніколи не виявляв особливої прихильності до нього, тож Кентон зносив усе з холодним відстороненням.

Опинившись за огорожею кладовища, він дістав планшет, викликав таксі до аеропорту, а тоді, перемкнувшись на месенджер, відкрив Роннин профіль. На кілька секунд завмер, подумки обмацуючи майбутню розмову, після чого розпочав виклик.

— Привіт. — Роннине обличчя з'явилося в центрі екрана. — Щось сталося?

— Я обіцяв, що повідомлятиму, тому повідомляю: вчора в нас зник щур.

Експерименти на станції Deer Space Habitat поновили в середині січня, щойно Юнія завершила встановлення модернізованих асемблерних камер. Перші скопійовані щури мали такий вигляд, ніби їх вирощували поряд із неекранованим ядерним реактором: лисі, з покорченими кінцівками, зморшкуватою шкірою, всіяною кратерами виразок, і хаотичним місивом замість внутрішніх органів. Кентон ночами редагував програмний код, але вимотаний після денних тренувань мозок був наче розряджений акумулятор: думки плуталися, Кентон припускався помилок і постійно засинав над клавіатурою. Та й запалу колишнього не було: позаяк сумнівно, що вдасться налагодити процес копіювання складних організмів, перебуваючи за мільйони кілометрів від Землі, він не надто уявляв, для чого все це робити. За місяць вони з Юнією провели чотирнадцять копіювань, але так і не виростили живого щура. Після кожного розмороження з асемблерної камери впливав черговий моторошний покруч, який Юнія спроваджувала в реактор для утилізації відпрацьованого біоматеріалу.

— Учора — це коли? — уточнила Ронна. — У п'ятницю?

— Так, шістнадцятого.

— І що ти про це думаєш?

Кентон із погано прихованим роздратуванням знизав плечима. Що вона воліє почути?

— Те, що й раніше: це не пов'язано зі збоями в роботі устаткування.

— Ти пам'ятаєш нашу домовленість?

— Так.

— Ми не йдемо в ефір, поки ти не встановиш, куди вони зникають.

Кентонові очі стали скляними, неначе в людини, що зазирає всередину себе. Яка, в біса, домовленість? Він летить на Марс.

Від планшета долинуло сердите:

— Ти чув, що я сказала?

— Ми не виходимо в ефір.

— Гарзд. — Ронна пом'якшила тон. — Коли відлітаєш?

Він не казав їй, що прилетів на день до Вашингтона, і спочатку здивувався: звідки їй відомо? Але потім збагнув, що Ронна запитувала про відліт із Землі.

— Обіцяють за тиждень.

— Я можу прилетіти... — Вона не знала, як витиснути із себе решту фрази. — Тобто я прилечу до тебе у Флориду.

— Навіщо?

— Попрощатися. Ми ж більше не.

— Від завтра в нас карантин. — Кентон намагався промовляти із суворістю, якої не відчував. — Ми не зможемо побачитися.

— Зустрічі не заборонено. Я з'ясовувала. Лише доведеться спілкуватися через скло. У центрі підготовки все обладнано для цього, і я вирішила, що.

— Немає потреби, — обірвав її Кентон.

— Слухай, я справді.

— Не хочу нікого бачити.

Під'їхало таксі, й Кентон, не прощаючись, розірвав зв'язок.

База космічних сил США на мисі Канаверал

Острів Мерріт, Флорида

25 лютого 2142-го

Страйкер Єнсен, інструктор із бортових систем та обладнання, який одинадцять разів бував на орбіті, любляв лякати Кентонову групу історіями про те, як пасажери космоплана годинами пріють у протиперевантажувальних

кріслах лише для того, щоби почути, що старт перенесено на завтра. Чи на післязавтра. Чи взагалі на тиждень.

Здебільшого причиною перенесення ставали погодні умови. Метеоролог у командному центрі стежив за погодою на маршруті й був готовий скасувати старт — через занижку температуру, поривчастий вітер, надто щільні хмари чи високу ймовірність блискавок. Іноді проблема виявлялася технічною: несправна телескопічна стріла у прискорювачі, падіння тиску в паливопроводі розгінного блоку, збій у системі орбітальної орієнтації. А іноді — й це дратувало найдужче — погодні умови були ідеальними, всі системи працювали штатно, проте якась із капсул на орбіті не встигала від-стикуватися від причального порту в транспортному терміналі, а корабель, який вирушав із Землі, мав недостатньо палива та ресурсів, щоб теліпатися зайвий день у космосі, через що мусив чекати на нове стартове вікно.

Найгірше було те, що стодвадцятитонний Stalwart перед стартом ставили вертикально. Спинки крісел розташовувалися паралельно до землі, й пасажир лежав навзніж із задерними ногами. Кров відливала від кінцівок, організм сприймав це за надмір рідини та починав її позбавлятися. Інструктор Єнсен, смакуючи, розписував, як під час кожного зі своїх стартів годинами вертівся в розбухлому від сечі підгузку, щоби потім замість реву двигунів почути по інтеркому голос керівника польотів, який бурмотав щось на кшталт: друзі, на сьогодні все, можемо розходитися. І наступного дня все починалося заново.

Послухавши Єнсена, Кентон налаштував себе подолати сім кіл пекла, доки потрапить на орбіту, а тому не повірив, коли його Stalwart стартував із першого разу. Рев ракетних двигунів важко з чимось порівняти. З усіх рукотворних звуків його перевершить хіба ядерний вибух, тож коли в одну мить увімкнулися два твердопаливні прискорювачі та тринадцять

«Рапторів» розгінного блоку, коротун вирішив, що ракета вибухнула й він ось-ось помре. Згорить у тисячоградусному полум'ї. Клуби пари, що виникли від згорання киснево-водневого палива й огорнули Stalwart, аж ніяк не сприяли заспокоєнню.

Кентон заплющився, порахував до п'яти, а тоді розплющив одне око. Рев не вщухав, космоплан трясло. Навпроти висів монітор із зображеннями однієї наземної та трьох зовнішніх камер. Він спинив погляд на картинці, що її транслювали з космодрому. Тритисячотонний апарат здіймався в небо, спираючись на струмінь полум'я завдовжки з нього самого. І тоді Кентон осягнув, що це його ракета, що прикріплений до розгінного блока космоплан — це той самий Stalwart, де він зараз сидить.

Індикатор у правому нижньому куті показував висоту над рівнем моря. За перші пів хвилини Stalwart проскочив декілька миль. Іще за тридцять секунд в інформаційному рядку сплигло сповіщення, що космоплан проминув точку максимального навантаження, коли тяга двигунів з одного боку й опір повітря із силою тяжіння з іншого найбільше стискають корпус. Після цього опір атмосфери послабнув, рев почав стихати, а Stalwart пришвидшуватися. Кентона втиснуло в крісло. Ще за мить на груди немовби наїхав асфальтоукладач.

На сто п'ятдесятій секунді польоту твердопаливні прискорювачі завершили роботу й відділилися. Ще за кілька секунд корпусом Stalwarts прокотилося постукування — спрацювали піроболти, відстреливши обтічник розгінного блока: розріджене повітря більше не чинило опору, і потреба в ньому відпала. Кентон перевів погляд на зображення із зовнішньої камери Stalwarts. Саме вчасно, щоби побачити, як обтічник, перекидаючись, віддаляється від космоплану. Трохи нижче твердопаливні прискорювачі запускали маневрові

двигуни, готуючись до спуску на посадковий майданчик у Флориді.

Атмосфера витончувалася, і Кентон зауважив, як змінюється форма ракетних вихлопів: кинджалоподібні язики полум'я перетворювалися на квітки з пелюстками з імливих хмар. Перевантаження повільно зростало впродовж наступних десяти хвилин, а потім ураз запала тиша. Двигуни вимкнулися, розгінний блок помандрував на Землю навздогін прискорювачам, а Кентон збагнув, що не чує спиною крісла. Наступної миті він угледів, як руки без жодного зусилля підіймаються на рівень пліч. Мов у привида з дешевого фільму жахів.

Невагомість!

Інструкторка з медико-біологічної підготовки порівнювала невагомість із плаванням у воді, проте Кентон першої секунди після того, як припинили роботу двигуни, усвідомив, що це не так. У воді він відчував підтримку рідини, вага ж нікуди не зникала. Вода виштовхувала його, проте важкість лишалася. А тут... усе було не так. Кентон подумав про купу всього, чого не помічав на Землі: руки тягне додолу, плечі тиснуть на легені й серце, легені й серце тиснуть на шлунок і кишківник. Невагомість була для нього, наче. наче позбавлення від чогось такого, про існування чого він навіть не здогадувався.

І це було приємно.

Напевно, хвилину він отупіло витріщався на монітор. Крізь помутніле від вихлопів вічко «сталвортівської» камери Земля здавалася блакитною чашею з нечіткими краями. Зрештою Кентон відщербив ремені, відштовхнувся від крісла й підплив до овального ілюмінатора. За вікном нічого не було. Нічого, крім неба, яке наливалось чорнотою.

Пізніше того самого дня

Кентонові пощастило ще раз, одразу після прильоту на «Скай Айленд».

Зазвичай переселенці, що прибували із Землі, день-два відсиджувалися у транспортному терміналі, перш ніж шатл доправляв їх до міжпланетного корабля на високій еліптичній орбіті. Упродовж цих днів закріплені за групами інструктори спостерігали, як їхні підопічні адаптуються в космосі. Кентон знав про ситуації, коли пігулки проти захитування не діяли або ж у якогось невдахи виявлялася клаустрофобія чи психічний розлад, що його проґавили медики на Землі, — й усе це краще було з'ясувати до того, як важкий міжпланетний корабель запустить двигуни й ляже на гоманівську траєкторію до Марса. Водночас Кентон не чув, щоб когось завернули на цьому етапі. Справжня причина затримки полягала в тому, що дістатися з терміналу Sky Island, який обертався на висоті п'ятисот кілометрів, до ВМК на високій еліптичній орбіті було непросто. Після повернення з Марса «Голіафи» паркувалися на витягнутих орбітах, у найвіддаленішій точці яких відходили від Землі на понад п'ятдесят тисяч кілометрів. Це також означало неоднакову швидкість, із якою кораблі рухаються довкола планети. Наближаючись до перигею, вони пришвидшувалися, в апогеї навпаки — сповільнювалися^[167]. Щоби зістикуватися з таким кораблем, міжорбітальному шатлу потрібно було стартувати не лише в строго визначений час, а й у визначеній точці.

Кентонова група прибула на Sky Island за годину до того, як човник із припасами вирушав до «Акваріона» — космічного лайнера класу «Голіаф», на якому Кентон мав летіти до Марса. Наступний шатл відбував за чотири дні, тож інструктори вирішили не втрачати нагоди. Галасуючи, погнали колоністів до зали відльотів і запакували в пасажирський відсік за лічені

хвилини до відстикування від термінала. За дві години за ілюмінаторами шатла проступили контури важкого міжпланетного корабля із прямокутниками освітлених вікон. Отож загалом увесь шлях від космодрому на острові Меррит до ВМК на еліптичній орбіті, який у менш щасливих переселенців займав до двох тижнів, Кентон подолав за шість годин. Незадовго до півночі за північноамериканським східним часом він уже облаштовувався в одномісній каюті, що мала правити йому за домівку протягом наступних вісімдесяти шести днів.

Каюта була завбільшки з кухню в його квартирі у Гловер-парку — сорок кубічних метрів простору, однак за відсутності меблів не видавалась аж надто тісною. Стіни були оббиті приємною на дотик алькантарою сіро-синього кольору й розширювалися до зовнішнього борту «Акваріона». На стиках пролягали тонкі діодні лампи, наповнюючи каюту спокійним світлом. У кутках блимали протипожежні сенсори. Ліворуч від входу тулилася спальна камера, схожа на телефонну будку з ХХ століття. В середині погойдувався вакуумний мішок, який надягався на ноги та створював від'ємний тиск, покращуючи відтік крові до нижньої частини тіла. Це не замінювало гравітації, але, за словами інструкторки з медико-біологічної підготовки, допомагало відновлюватися під час сну в невагомості. Праворуч, уздовж радіальної перегородки, розташовувалися відсіки для одягу й небагатьох речей, які дозволили взяти на Марс (Кентон спробував пронести запальничку, але її відібрали перед посадкою в Stalwart). На підлозі — а підлогою він вирішив називати поперечну перегородку, розміщену ближче до корми корабля, — темнів прямокутний дисплей на органічних світло-діодах, який заразом слугував дзеркалом. Із боків дисплея приткнулися магнітні панелі для бездротової зарядки, а ще ніша з кисневою маскою й аптечкою. На «стелі» виднілися вентиляційні решітки,

люки вакуумних сміттепроводів і мініатюрний холодильник із напоями.

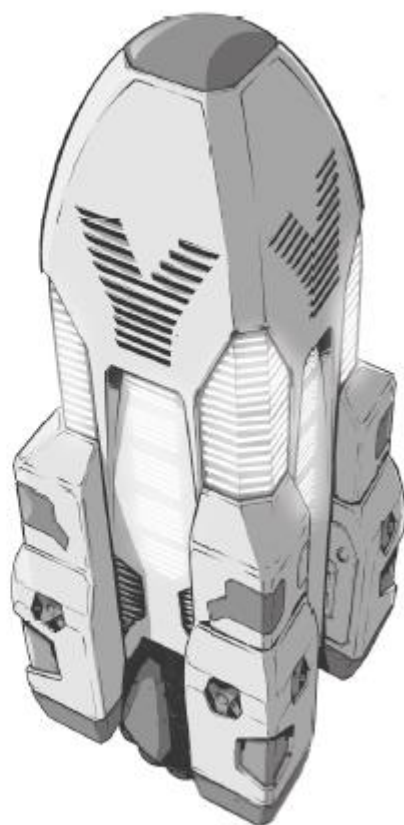
Частина кают на нижніх палубах, а також внутрішні апартаменти «Акваріона» не мали ілюмінаторів, однак Ронна подбала, щоб Кентонові дісталася кімната в так званому «зовнішньому колі» корабля. Вікно тут було завдовжки півтора та заввишки метр, зі скругленими краями. Товсте полімерне скло було відполіроване до блиску, і щоразу, коли Кентон повертався головою до входу, а ногами до вікна, груди затоплювало неприємне поколювання, а перед очима поставала картинка, як його висмоктує в крижану порожнечу за бортом «Акваріона». Знайшовши кнопку, що затуляла ілюмінатор ролетою, він трохи заспокоївся.

Тільки-но Кентон перевдягнувся у спеціальний брудовідштовхувальний комбінезон (який, певна річ, виявився завеликим), до каюти зазирнула командирка корабля. Вона вітала кожного колоніста на виході із шатла, а тепер облітала новоприбулих, цікавлячись, чи все гаразд. Командирка запропонувала приєднатися до екскурсії кораблем, але Кентон не відчував особливого бажання нікати сталевую громадиною разом з іншими колоністами й відмовився.

І він був не один такий. Фахівчиня з ембріомеханіки, яка зайняла сусідню каюту, за той час, поки Кентон розпаковував речі, встигла тричі вивергнути вміст свого шлунка в блювпакет — перегородка між каютами була недостатньо щільною, щоб заглушити її утробне кумкання. Кентон натомість почувався... ну, не те щоб добре... але, зважаючи на обставини, цілком стерпно. На Землі траплялися й гірші дні. Він швидко засвоїв прописну істину, якою нехтували новачки в космосі: що більше ти рухаєшся, то гірше тобі стає. У невагомості немає верху чи низу, і якщо Кентон, наприклад, робив сальто, відчуття виникали зовсім не як від сальто. Насправді здавалося, наче

приміщення обертається навколо нього, що аж ніяк не сприяло заспокоєнню шлунка. Розкладаючи речі, Кентон намагався уникати різких рухів і тримався «вертикально» — так, щоби перегородка, яку він призначив «підлогою», була внизу, а «стеля», відповідно, над головою.

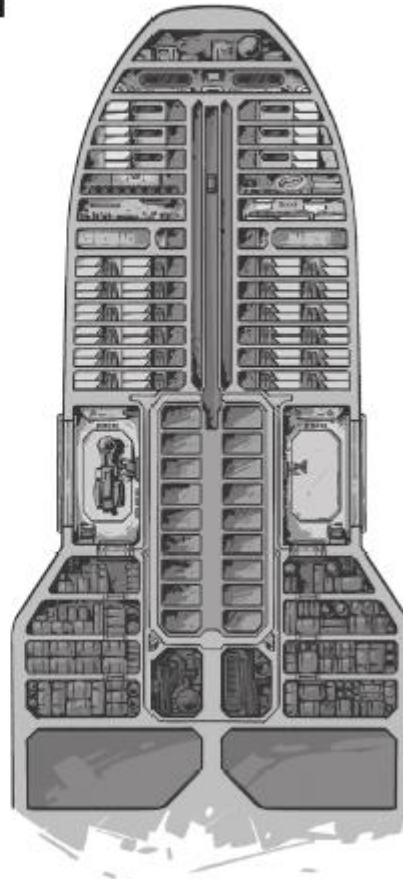
Почіплявши одяг на липучки, коротун підплив до ілюмінатора й відгорнув ролету. «Акваріон» мчав до апогею, проте Земля все ще залишалася достатньо близько, щоб розрізняти хмари над Індійським океаном. Перисті, димчасті, купчасто-дощові — вони були розкидані над океаном, як попкорн. Термінатор — вузька тінява смуга, що відділяла сяяння дня від темряви ночі, — витягся навскоси через Африку. Хмари над ним мінились у променях сонця золотавими та блідо-рожевими кольорами. У півночі над екватором, уздовж невидимого грозового фронту, хвилями прокочувалися блискавки. Далеко на півночі освітлені дороги павутиною обплітали Європу, то тут, то там зливаючись у яскраві натрієво-жовті згустки — великі міста. Париж нагадував геральдичного дракона, Рим тиснувся до узбережжя

ВАЖКИЙ МІЖПЛАНЕТНИЙ КОРАБЕЛЬ

Клас	Голіаф
Пасажиromісткість	498 осіб
серед них екіпажу	76 осіб
Довжина	224 м
Корисне навантаження	886,5 т
Паливо	LCH ₄ /LOX (рідкий метан/рідкий кисень)
Загальна маса пального	2500 т
Маршеві двигуни	8 x Raptor 711 Neo
тяга у вакуумі	8 x 5200 кН
	1 x Raptor Heavy
тяга у вакуумі	15 400 кН
разом	65 МН
Питомий імпульс	8 x 3700 м/с
	1 x 3900 м/с

Тірренського моря, північ і захід Німеччини взагалі неначе залляло розплавленим золотом. Кентонове життя ніколи не було легким, але тієї миті, зафіксувавши погляд на біло-синій, обрамлений холодною чорнотою планеті, він відчув таку безпросвітну тугу, що ледь не застогнав. Світ немовби розкрив перед ним справжні глибину та колір, і Кентон напрочуд ясно усвідомив, як сильно сумуватиме за домівкою. Так, на Землі були місця, що збурювали спогади про батька-тирана, були люди на кшталт Лазаря Чесельського, які дивилися на нього, мов на екзотичну ящірку, але також там був ні на що не схожий запах прілого листя, що наповнював Гловер-парк після дощу,

були світанки, які, затамувавши подих, прокрадалися крізь вікно спальні. Зрештою на Землі була можливість палити речі та... мрія про нове тіло... Коротун закліпав у спробі очистити поле зору, а потім відвів погляд і втупився в Чумацький Шлях, що смугою диму прокреслював чорне небо.

Кентон висів біля ілюмінатора, поки не відчув, що його підбуджує. Він пригадав слова інструкторки, яка настановляла, що перший день у космосі має бути найкоротшим: треба якнайшвидше заснути, бо зі сном більшість симптомів мине. Відштовхнувшись від вікна, Кентон пролетів через каюту й заліз до спального бокса. Він проігнорував вакуумний мішок, приглушив світло і, защебнувши запинало, згорнувся клубком.

Думки плутались, і Кентон не сподівався, що швидко засне, проте вже за хвилину після того, як заплющив очі, поринув у тривожну дрімоту. Щойно свідомість вимкнулась, яскрава голка світла штрикнула мозок і вирвала його зі сну. Кентон сіпнувся, визирнув із бокса й закрутив головою, переконаний, що в каюті щось загорілося. Спливло секунд п'ять, доки він збагнув, що виблиск був результатом влучання космічного променя в зоровий нерв. Електричний імпульс, згенерований потраплянням високоенергетичного протона, примусив мозок «побачити» спалах, попри те, що очі були заплющені. Про такі виблиски попереджав інструктор із виживання в умовах нульової гравітації. Кентон, власне, знав це й без нього — Ронна розповідала, — просто не очікував, що спалах виявиться таким сильним.

Він змежив повіки, почекав. Перед внутрішнім зором знову майнула сліпуча смужка.

«От лайно. І як тут заснути?»

І щойно Кентон подумав про це, темрява поглинула його свідомість.

ВМК «Акваріон»

Висока еліптична орбіта, 48 300 кілометрів над поверхнею
Землі

26 лютого 2142-го

Кентон прокинувся з відчуттям, ніби йому в череп загнали сокиру. Він вплив зі спального бокса, поглянув на себе в екран-дзеркало та скривився. На одному з теоретичних занять лекторка розказувала, що в невагомості все, що виділяє тепло, зрештою перегрівається, бо без гравітації немає конвекції й тепле повітря нікуди не підіймається. Це стосувалося й людей: виділене тепло зависало довкола тіла невидимою аурую. Як і видихнуте повітря. Лекторка наголошувала, що перед сном у спальній камері потрібно вмикати вентилятор, інакше на ранок можна заробити кошмарний головний біль від отруєння видихнутим CO₂. Й ось він, тут як тут — прийміть, розпишіться, — реально, мовби сокира в черепі.

Скрегочучи зубами, Кентон пірнув до спального бокса й відшукав у головах вентиляторну решітку. Збоку містився перемикач, який, певна річ, стояв у положенні ВИМК.

Трясця.

Кентон випірнув із бокса й, загрибаючи руками, ніби плив повітрям, припав до ілюмінатора. Земля віддалилась, але за час його сну «Акваріон» проминув апогей і наближався до планети. Кентон глипнув у інший бік. Зорі пронизували пільму білими, блакитними й жовтими цятками. Юпітер був наче ліхтар. І зірки, й планети, що без атмосфери не блимали, — неначе просто фіксовані точки, розсіпані на чорному оксамиті.

Краєм ока Кентон помітив, що на залишеному на зарядній панелі планшеті блимає індикатор, сповіщаючи про непрочитане повідомлення. Кривлячись від болю, він штовхнув

тіло вниз, узяв планшет і відкрив месенджер. Повідомлення було від Юнії.

> Із днем народження.

Це, напевно, найкращий подарунок.

Кентон не встиг здивуватися, що хтось пам'ятає про його день народження — у мережі він дати не виставляв, — бо нижче Юнія прикріпила фотографію, від самого погляду на яку серцебиття пришвидшилося. На фото Юнія тримала на витягнутій руці пластикову клітку для щурів. Усередині, кумедно розчепіривши лапи, повиснув короткохвостий щурик. Шерсть була зваляна й вогка, та поза тим гризун мав нормальний вигляд. Вуха, очі, лапи, хвіст — усе на місці. І ще він дивився в камеру. Юнія боялася щурів і на фото демонстративно сахалася клітки, хоча було видно, що крізь губи асистентки рветься усмішка.

Кентон скосив очі на час отримання — фото надійшло чотири години тому — і тремтячими пальцями відписав:

< Він живий?

Юнія була в мережі, бо відповідь з'явилася відразу:

> Уже здох.

< Через що?

> Внутрішні кровотечі. Органи розповзлися, великі артерії мов решето. Я надішлю КТ.

Але так — він був живий. Реанімувала з першої спроби. Навіть поїв трохи перед тим, як врізав дуба.

За мить вона додала:

> Це успіх, Кентоне.

< Скільки він протримався?

> Дві години.

Кентонові очі блищали від вологи, а в горлі затвердів клубок. Було фізично боляче відлітати саме зараз — тоді, коли він просунувся так далеко. Заспокоївшись, відписав:

< Ронна знає?

> Так.

< Добре.

Він затиснув планшет під пахвою і, відштовхнувшись ногами, піднявся до «стелі». Витягнув із холодильника пакет із водою та видушив у рот кілька кульок. Вода була холодною та мала огірковий присмак. По тому Кентон знову наблизився до вікна й замилювався незнайомими зорями південного неба. Магелланові хмари скидалися на туманні плями. Праворуч і вгорі над Землею зійшла четвертинка Місяця. Кентон збагнув, що вп'явся зубами в кулак, лише коли різкий біль пронизав руку. Він відсмикнув долоню й утупився в сліди зубів на пальцях. Зрештою поставив планшет перед собою, зачекав,

переконуючись, що той тримається нерухомо, а тоді ввімкнув запис.

— Це я. — Він махнув рукою власному відображенню. — Я вже на «Акваріоні», й у мене все гаразд. Ти вже, напевно, отримала фото з орбіти й знаєш, що останнє копіювання завершилось успіхом. Плюс-мінус. Щур прожив дві години. Я ось щойно його побачив і вирішив, що перед тим, як полечу, мушу розповісти тобі дещо. Мушу пояснити, чому наказав робити повторні генетичні тести...

Йому не сподобалося, як він говорив. Слова довго шукали вихід назовні, а коли все ж зривалися з губ, то здавалися такими самими потворними, як і рот, із якого вилітали. Кентон сягнув рукою до планшета, намірившись зупинити запис і спробувати все спочатку, але потім збагнув, що коли вимкне камеру, то навряд чи наважиться заговорити знову, й рука опустилася. Планшет повільно дрейфував від обличчя, і Кентон продовжив розповідати, влипнувши очима у вічко камери.

— 21 листопада сталося друге зникнення. Я добре пам'ятаю молюска, якого копіював. Велика аплизія блідо-блакитного кольору з трьома фіолетовими кільцями під складкою мантиї на правому боці. Кільця були видовженими й розташовувалися одне над одним — найменше внизу, найбільше вгорі. Аплизія зникла, це трапилось удруге, і я здивувався, проте замість переглядати код чи примусити Юнію перевірити обладнання, наказав одразу провести наступне копіювання. Не знаю чому. Мене щось наче підмивало. Я взяв меншого молюска, накачав його антифризом і запустив сканування. Цей молюск був бордовий, поцяткований плямами. Була ніч за гринвіцьким часом, але я не дозволив Юнії спати, аж поки копіювання не завершилося. Коли Юнія розморозила камеру, аплизія виявилася мертвою. Ну, це тобі й так відомо. Проте шокувало інше: в камері замість бордового молюска був блакитний гігант,

який зник кількома годинами раніше. Той самий. Ті самі три кільця під мантиєю. Ромо скинула фото, і я безтямно на них витріщався. Юнія нічого не запідозрила, бо не бачила молюска, якого я сканував перед зникненням, мене ж накрило відчуття... не знаю... я не міг збагнути, що відбувається, чи то я поїхав головою, чи то.

Він пожував губу. Чи то через головний біль, чи то через мертвотний спокій на борту «Акваріона», який так контрастував із ревом і вібрацією у «Сталворті», на Кентона накотила неочікувана млявість. Думки були якимись приглушеними.

— Випереджу твої запитання: на той момент додаткових серверів на орбіті не було. Дані про блідо-блакитну аплизію просто не могли зберегтися. Юнія пішла спати, у нас на узбережжі настала ніч, але я не поїхав додому. Лишився в лабораторії та до ранку ламав голову над тим, що могло статися. Зрештою припустив, що правильним має бути найпростіше пояснення. Одне з двох: або щось забрало аплизію, а тоді повернуло її назад, і в цей час, у цьому проміжку, молюск перебував у непридатному для життя середовищі, через що й здох, ну або друге — я збожеволів.

Кентон узявся за планшет із боків.

— Уранці 22 листопада я звелів Юнії секвенувати ДНК блідо-блакитної аплизії, — він зітхнув. — Виявилось, що це той самий молюск, який зник. Мені не приверзлося. Щось немов підклало в камеру молюска, якого ми втратили під час попереднього експерименту. І тоді я змінив протокол, вимагаючи секвенувати геноми всіх істот, яких ми вирощуємо на орбіті. — Кентон замовк, відчуваючи, наче зсередини його затоплює холодна ріка. — Думаю, ти здогадуєшся, до чого я веду: той інцидент не єдиний. Це не випадковість і не баг у коді. Всі зниклі аплизії й один зниклий щур поверталися мертвими в ході наступного копіювання. Щоразу, коли ми вмикаємо асемблерну камеру

після зникнення, асемблери замість будувати те, що їм наказує алгоритм, складають організм, який щез під час попереднього експерименту. Так наче щось бере над ними контроль. І ні, я навіть не уявляю, як це пояснити. — Він відпустив планшет і, відчуючи, як у вухах пульсує кров, кахикнув. — Тепер ти знаєш.

Зупинивши запис, Кентон відкрив месенджер і надіслав записаний файл. Зринуло попередження, що канал зв'язку із Землею забитий телеметрією, а тому відео вивантажиться на DRS-сервер на Місяці й буде доступним на Землі за сім хвилин. Кентон насупився, але пересмикнув плечима. Треба звикати: що далі від Землі, то довше йтимуть повідомлення.

Він згорнув месенджер, перемкнувся на стрічку новин і, пробігши очима заголовки, закліпав. Кентон стежив за десятком новинних сайтів і, напевно, півсотнею блогерів, але ще жодного разу не бачив, щоб усю стрічку займала одна новина. Всі статті були про старт ВМК «Титанія», який за кілька днів вирушав з орбіти Марса до Землі.

*Народжена на Марсі дівчинка повертається
на материнську планету*

*Нова ера: восьмирічна Міранда Бугадді стане
першою «марсіанкою», що відвідає Землю*

*Попри застереження лікарів, марсіанська
Рада дозволяє уродженці Ньюборна полетіти на Землю*

Кентон, не кліпаючи, витріщався на екран. Навіть у розпал клодис-пандемії були якісь інші новини, а тут уся стрічка рябіла повідомленнями про Міранду Бугадді. Він торкнув пальцем посилання вгорі. Запустився 360-градусний відеоролик: хтось установив сферичну камеру в залі відльотів космодрому

«Фалконгерст» і знімав прощання з колоністами, які прямували на Землю. Кентон поводив пальцем, роздивляючись залу. Відео було дивним. Не те щоби щось негаразд. Просто пасажери мали застигли, схожі на маски обличчя, і це не пасувало до крикливо-радісних заголовків стрічки. З усього натовпу всміхалися лише смагляві чоловік і жінка обабіч хирлявої дівчинки в сріблястому протиперевантажувальному костюмі. Кентон натиснув на паузу й потицяв по них пальцями. Над головами розкрилися теги: Чафіка Бугадді, Міранда Бугадді, Амір Бугадді. Коротун уп'явся поглядом у дівчинку й похитав головою: який ідіот дозволив їй летіти на Землю?

Кентон уже хотів згорнути відео, коли увага перемкнулася на високого чоловіка із запалими щоками, що стояв за пів десятка метрів від Міранди. У застиглих глибинах пам'яті щось ворухнулося — і за мить Кентон його впізнав. Рекс Барбо! Знаменитий пілот, один із перших, хто побував і на Місяці, й на Марсі. Кентон вирішив, що Барбо когось проводить, проте потім зауважив на ньому комбінезон з емблемою «Титанії».

«Рекс повертається на Землю? Дідько, йому ж, напевно, двісті років уже».

Поруч із пілотом переминалися з ноги на ногу невисокий хлопчак, руда дівчина й жінка років сорока з волоссям на пів тону темнішим за дівоче. На жінці також був комбінезон. Дівчина, закусивши губу, плакала. Хлопчак понуро мовчав. Кентон потицяв пальцем у постаті, розкривши хмару тегів: Мервін Роорд, Джилл Роорд, Гестер Роорд.

І яким боком вони до Барбо?

Кентон бачив, як Рекс поклав руку хлопцеві на плече та щось мовив. Мервін кивнув. Пілот підштовхнув його до жінки, до Гестер, і на мить Кен-тонові здалося, що хлопчак стисне її в обіймах, але ні, зрештою він ковзнув поглядом повз, так ніби жінка була малоцікавим предметом інтер'єру. На обличчі Барбо

застиг розчарований вираз людини, яка намагалася розплутати вузол, але в підсумку лише затигнула його сильніше.

Кентон притулив долоню до губ. Це ж треба. За вісімдесят років після початку колонізації одного з перших марсіанських колоністів видворяють із Марса.

МЕРВІН

Підвал Чеда, Ньюборн
Діва 54, 46^[168]

Що за хрін? — розлюченим півшепотом допитувався Г'юго.
— Ви подуріли чи як?

Мервін притиснув мундштук флейти до носа й зиркав то на товстуна, то на інших учасників гурту. Чед, схрестивши руки на грудях, застиг перед Бесселем, але дивився немовби крізь нього. Кортні супилася за спиною Чеда. Бенджі погладжував рукою підгорля. Мейв розглядала своє взуття, а Ріона ховалась у півтемряві в закутку студії. Лише Бенні, розвалившись у кріслі-мішку поряд із барабанною установкою, підсміювався.

Г'юго переводив вибалушені очі з однієї голови на іншу та мружився, ніби його сліпило сонце. Всі голови були лисі, мов коліна. Кучері Мейв, біляві локони Кортні, мідна коса Ріони, воронячі пасма Бенні — усе зникло.

— Що ви, нахер, накоїли? — у голосі Бесселя вчувалися істеричні нотки. — У нас післязавтра фотосесія, за два дні Зоя записує інтерв'ю для MTV Live, а ви схожі на вуличну банду, яку випустили з виправної колонії.

— Я думаю, було б незле перенести фотосесію на завтра, — тішачись із Бесселевого роздратування, запропонував Бенні. — До післязавтра воно відросте, й ефект уже не той буде.

— Бляха! — верескнув Г'юго. — Ви обдовбалися?

— Скажіть йому хтось, — гмикнув Чед, — він не знає.

— Чого саме я не знаю? — насторожився Г'юго.

— Їоран Загарія після виступу в Роквейлі обстриг наголо двох чуваків і одну дівчину з Кам'янки, — мовив Бенджі Марич.

— А вам що до того?

— Він учинив так, бо вони ходили на наш концерт, — пояснив Марич. — Після того їх заслали на роботу в...

— Звідки ти знаєш? — перебив його Бессель.

— Мене голили разом із ними. — Марич тицьнув пальцем у голову. — Горан заслав усіх на «Сплячі пагорби» й заборонив повертатися до Колоній. — І? — Щоки Г'юго все ще роздувалися, проте вираз обличчя інакшав. — Ось. — Мейв розгорнула планшет і показала фотографію. — Мій клас у четвертій ньюборнській.

Г'юго поглянув на знімок. Половина однокласників Мейв з'явилася на заняття з вискобленими під нуль головами.

— Це ви їх підбили? — Товстун блимнув на Бенні.

Той у відповідь тільки закотив очі.

— У тому-то й річ. — Кортні піднесла долоню до голови, так ніби хотіла закласти пасмо за вухо, але, схаменувшись, опустила руку. — Вони самі. Ми вирішили доєднатися.

— Бо це неправильно, — Мейв говорила з недоречним підлітковим апломбом, наче промову виголошувала, але погляд її був пекучий, як сфокусований лупою промінь. — Ніхто не повинен страждати через музику.

— І ніхто, навіть Горан Загарія, не має права так чинити, — додав Чед.

Бенні підвівся з крісла й випростався навпроти Г'юго.

— Якщо ти раптом не вкурюєш: трьох народжених на Марсі повезли, мов худобу, до ферми на задвірках Колоній. І вони просто зараз гарують там, як раби. — Глумливий вираз щез із лиця, тієї миті здавалося, наче це Бенні старший за Бесселя, а не навпаки. — Вони і є раби. Не можуть нікуди поїхати, не отримують платню, їм навіть із рідними зустрітися не дозволяють. Тому зав'яжуй із цим ображенням вереском, Г'ю. Ти або з нами, або проти нас.

Знервований вираз на обличчі товстуна поступився місцем якомусь іншому, проте сплигло пів хвилини, перш ніж він покивав.

— Гаразд, я поговорю із Зоєю. — Г'юго пройшовся очима по поголених головах, а тоді скупно всміхнувся. — Ви все правильно зробили. Ні, серйозно: ви молодці.

20:31 MST

День котився до кінця.

Ріона та Мервін покинули студію останніми й за весь час, поки тупали неопалюваним ангаром до «Західної», не обмінялися й словом. Мервін після ночі на орбіті спав на ходу, а Ріона була надто замисленою, щоб розмовляти. Так само мовчки вони дочекалися на потяг «Роквейл — Кам'янка» та ступили до вагона.

У вагоні Ріона спинилася, мов нашттовхнулась на невидиму стіну. Мервін визирнув з-за її плеча. Перед ними розташувалася група пакистанок у формених робах Planetary Solutions. Із крісел у хвості поглипували кілька гірників — білих, зі світлими очима. Опасистий азієць куняв, розкинувши дебелі ноги на два крісла. За ним стояла темношкіра жінка в костюмі з логотипом Роквейлської атомної станції. Однією рукою вона чіплялася за вертикальний поручень, в іншій тримала планшет. Мервін і Ріона виявилися єдиними на весь вагон народженими на Марсі, й одразу по тому, як вони зайшли, у сухому кондиціонованому повітрі повисла мовчанка. Кілька секунд розмірене посопування азієця було єдиним звуком у вагоні.

Усі земляни — навіть інтелігентна з вигляду темношкіра жінка — із напруженим зосередженням витріщалися на їхні лисі голови. Мервін і Ріона перезирнулися, наче заскочені зненацька коханці, після чого протиснулися у вільний куток у голові

потяга. Механічний голос із динаміків оголосив наступну станцію — Radiance Base, — і лише після цього розмови відновилися. Мервін почекав, доки потяг набере швидкість, перш ніж запитати:

— У тебе все гаразд?

Ріона єдина не хотіла обстригати волосся й хоча зрештою піддалася на вмовляння — або всі, або ніхто — ледве тамувала сльози, коли Чед її голив.

— Я в нормі. — Вона всміхнулася, хоча та усмішка не обманула б і дитину.

— Воно відросте, і ти... — Мервін ледь не бовкнув «ти однаково мила». — Тобі й так добре.

Що було неправдою. Без волосся Ріона наче змаліла.

— Я не через волосся.

— А через що?

Вона замовкла й озвалася, лише коли потяг пригальмував перед Radiance Base:

— Я вагітна.

Мервін спершу вловив звук сказаних слів і тільки потім осягнув їхній зміст. Потяг зупинився, стулки дверей роз'їхалися, до вагона ввалилося кілька землян, потяг рушив далі, а Мервін увесь цей час отупіло німував. Коли він нарешті відчув, що язик усе ще перебуває в роті, то спромігся хіба на серію нечленороздільних звуків:

— Е... м... ну.

— Я залетіла, — з неочікуваною злістю кинула дівчина.

— Боїшся, що Бенні вижене тебе з гурту? — Мервін не знав, куди подіти очі.

Її ніздрі невдоволено роздулися.

— Ти реально вважаєш, що це найбільша моя проблема зараз?

Потяг проминав освітлену ділянку тунелю, й застиглим лицем Ріони замиготіли тіні.

— Ні, ти неправильно зрозуміла, я не це, я інше мав на увазі, я.

Мервін почервонів так, що, здавалося, від жару зараз лопатимуть прищі на обличчі. Аж раптом на його зап'ястку дзизнув смартлет. Мервін опустив очі не так заради того, щоб прочитати повідомлення, як для того, щоб вивернутися з-під Ріониного погляду. Ріона теж почула сповіщення, і той короткий, рефлексний позирок на екран іще могла пробачити. Але Мервін залипнув у планшет на хвилину, а коли відірвав очі від екрана, Ріонине бажання зізнаватися комусь щезло. Вона відвернулася до вікна, за яким миготіла тунельна стіна. Мервін спробував поновити розмову, проте зробив це так незграбно, що ледве стримався, аби не торохнути себе футляром по лобі ще до того, як закінчив фразу:

— То в тебе, типу, буде дитина?

— Забудь. — Ріона відшила його самим лише порухом брови.

— І не здумай нікому розп'ятати.

Вона відійшла в інший кінець вагона й зупинилася біля пришикліх гірників. До станції «Ньюборн Центральна» лишалось дві зупинки. Мервін якийсь час вагався, чи не податися слідом за нею та перепросити, проте потім, згнітивши серце, втупив погляд у планшет. На екрані висіло повідомлення для Мервінового персонажа у Shadow Breed від користувача з ніком @2jKd8v63Zf:

> це Кирило Вайда

> якщо хочеш отримати арбалет, приходь

за годину до півночі до силанових^[169] сховищ

у Роквейлі, я чекатиму в технічному тунелі

T[17,23]

Нижче було прикріплено MPS-шпильку з координатами місця зустрічі. Мервін притулив планшет до грудей і відчув, як шкіра на маківці німіє, немовби замерзаючи.

Марсіанська Колонія Роквейл
Каньйон Зубріна, хребти Ксанте, Марс
22:40 MST

Усе було дивно, і Мервін гарячково міркував про це в потязі, що віз його від вузлової «Вест Гіллз» до «Терстоунських висот» на півночі Роквейла.

Чому повідомлення надійшло не від Данбагорна, а від безликого персонажа, що навіть ніку не мав? Чому Кирило написав йому від себе, а не на таємний акаунт, як вони домовлялися? Чому Кирило назвався, хоча до цього уникав згадувати своє ім'я в переписці? Чому призначив зустріч у Роквейлі? Який сенс перти арбалет до іншої колонії за пів сотні кілометрів від Ньюборна, а потім через усю колонію до глухої промзони на півночі? І найважливіше — чому він узагалі сконтакував із ним?

Мервін не уявляв, що сталося з арбалетом після того, як Рекс його забрав. 10-ї Діви Барбо навідався до гуртожитку, притарабанив із собою скафандр (той самий, який Мервін спихнув Доверові) й вибив із нього обіцянку повернутися до польотів. Мервінові муляло запитати, що трапилося з арбалетом і чи довелося Рексові віддавати гроші Джимові Доверу, проте не

наважився, і більше вони цієї теми не порушували. До моменту, поки не побачив повідомлення в чаті, Мервін був переконаний, що канадець залишив самостріл собі. Тож ті кілька фраз від @2jKd8v63Zf страшенно все заплутали. Мервін відписав, підтвердив, що приїде, у відповідь нічого не одержав і відтоді тільки й думав про це. Ну реально — як арбалет опинився в Кирила? Рекс виміняв його назад? Але Мервінові не вірилося, що Барбо став би панькатися із сімнадцятирічним українцем. Радше звернувся б до Івана Вайди. Навіть якщо Рекс якось владнав справи з Кирилом, із якого дива Вайда вирішив віддавати арбалет? Мервін не писав йому, нічого не вимагав, не пробував сконтактувати. Пізніше у свідомість проник здогад, який, мов голка, засів під шкірою: а що як це не Кирило написав? Але це ще більше все заплутувало. Хто тоді? Бо якщо...

— Ти що тут робиш?

Мервін сіпнувся й розплющив очі. Посоловілий погляд на кілька секунд затримався на жирному сліді на шибці, до якої, закунявши, він притулився лобом. Він раптом осягнув, що ритмічне погойдування вагона, яке заколисувало дорогою від «Вест Гілз», зникло. Роззирнувшись, Мервін усвідомив, що потяг зупинився, а він у вагоні сам.

— Ти. — Станційна наглядка похмуро зиркала з перону. — Я з тобою розмовляю. Прокинувся?

Мервін кліпнув. Утома таки здолала його. Із наближенням вікна орбітери дедалі частіше стартували з «Фалконгерста», і з 35-ї Діви, коли у школі почалися канікули, Мервін відвідував МОС^[170] «Старгейт» аж сім разів. Позавчора вантажний «Старлайнер», яким командував Беон Джи, літав до ВМК «Тристанія» на високій еліптичній орбіті. За тридцять годин у невагомості Мервін і на хвилину не склепив очей. Назад вони прибули о третій ранку, Мервін дістався додому близько шостої,

проспав три з половиною години, після чого весь день провів у підвалі Чеда. Не дивно, що до вечора він падав із ніг. Якби не повідомлення в чаті Shadow Breed, давно б уже спав у своєму ліжку в гуртожитку.

— Це кінцева. Потягів до «Вест Гіллз» більше не буде. — Бачачи його розгублення, жінка зм'якшилася. — Що ти тут забув?

— Тато чекає на мене біля шлюзу Те-сімнадцять-двадцять-три, — Мервін ляпнув перше, що спало на думку.

— Що?

— Ми їдемо на польову станцію в Голбрук-Гарденз.

До Голбрук-Гарденз від Роквейла було три сотні кілометрів по прямій, але Мервін сподівався, що наглядачка цього не знає. І що вона його не впізнає.

Жінка підозріло примружилася.

— Ти трохи залегко вдягнутий як на прогулянку поверхнею.

— Скафандр у тата.

Мервін вибрався з вагона, протиснувся повз жінку й рішуче закрокував пероном. Він віддалився метрів на десять, перш ніж наглядачка гукнула йому:

— Не в той бік. — Мервін оглянувся. Жінка показувала рукою за спину: — Вихід до промзони отам.

Утягнувши голову, Мервін проминув наглядачку й завернув до першого коридору за дверима станції, щоб тільки якнайшвидше заховатися від її підозріливого погляду. Він опинився в надувному модулі з касетною стелею, від якого навсібіч розбігалися бетонні галереї з півкруглими склепіннями, й лише тоді опам'ятався: якщо потягів до «Вест Гіллз» більше не буде, як він повертатиметься до Ньюборна?

Мервін застиг. У грудях клубком перекотилося недобре передчуття. Із тьмяних галерей віяло холодом. Щось не так. Він замислився, зважуючи, чи не податися назад до станції, але не

зрушив із місця. Ну повернеться він, і що? Потягів не буде до ранку. Доведеться щось пояснювати станційній наглядачці й... й іще було відчуття, яке пересиливало страх. Цікавість.

Мервін обдивився надувний модуль. На стінах збоку від галерей білили таблички з кодами тунелів, до яких вони вели: T[15, 01-21], T[15, 22-31], T[16A, 17-24], T[17, 01-09]. Від цифр рябіло в очах, і Мервін вирішив не заморочуватися: увімкнув планшет, тицьнув у збережену MPS-шпильку — й за мить віртуальна стрілка на екрані вказала на потрібний коридор.

Облизавши губи, він пірнув у галерею.

Холод накинувся на нього за першим же поворотом. MPS-навігатор порахував, що до пункту призначення прямувати сім хвилин, і Мервін пришвидшився. Він спізнювався. За хвилину він утратив лік розгалуженням, які проминав, і більше не запам'ятовував позначок на стінах. Надалі зосередився на планшеті. Зрештою вийшов до галереї, що вигиналася на північ, повторюючи форму мілкого грабена, дном якого була прокладена.

У центрі стелі витяглися діодні нитки. Їхнє кволе світло ледве сягало підлоги, і Мервін підсвічував собі планшетом. Стіну ліворуч прикрашали ряди вузьких горизонтальних вікон. За ними виднівся зморшкуватий кряж і велетенські циліндричні резервуари, на боках яких висвічували флуоресцентним сяйвом логотипи компанії Planetary Solutions. Сховища силану.

Мервін рушив уперед.

О 23:04 він дістався точки, на яку вказувала MPS-шпилька. Став, роззирнувся. Було так тихо, що він чув власне дихання. Повітря неначе замерзло від холоду. Ліворуч над вікном темнів затертий напис T[17, 23]. За вікном зоряне небо затуляло сіре громаддя силанового резервуара. Праворуч розташовувався зовнішній шлюз із оглядовим вічком у верхній частині. Мер-він сперся руками на запірне колесо й визирнув назовні. Метал

обпік долоні холодом. Схил за шлюзом був усіяний сміттям: мешканці Роквейла замість переробляти відходи просто викидали їх — складали у віддалених тамбурах і раз на кілька тижнів відкривали шлюз, щоби сміття виносило назовні потоком повітря. Мервін дивився на одне зі стихійних сміттєзвалищ на півночі Роквейла.

Почекавши хвилину, він дістав планшет, запустив чат Shadow Breed і надрукував:

< я на місці, тут нікого немає

Відповіді не було.

Мервін іще раз визирнув у віконце, ніби чекав, що знайде арбалет серед купи сміття. Промайнула думка, що все це може бути розіграшем. Просто чиїмось жартом. Але хто здатен на таке? І навіщо? Мервін вирішив про всяк випадок пройтися галереєю — раптом він щось наплутав із координатами? — повернувся, ступив крок, а тоді застиг як укопаний, упершись поглядом у темний силует. Хтось мовчки спостерігав за ним із півтемряви коридору.

Було в тому обрисі щось, від чого виникало занепокоєння. То не Кирило. Перед Мервіном точно стояв землянин. Чи то пак землянка. У відсвітах діодних ламп Мервін помітив, як гамма-волокно напинається на грудях.

— Хто ви?

У відповідь жодного звуку. Жінка рушила назустріч, і Мервін побачив, що все її лице, від лінії волосся й до підборіддя, затуляє чорний із жовтими смугами промисловий респіратор. Вона щось несла в руці. Мервінове серце тенькнуло, проте він швидко зрозумів, що то не арбалет. Він напружив зір. Щось довгасте. Якийсь жезл? Палиця? Зрештою незнайомка

опинилась у смузі світла й стало видно: вона стискала в руці фрагмент металевої труби завдовжки близько метра.

А тоді з бокового відгалуження безшумно вплив іще один силует. Мер-він перелякано подивився на нього. Чоловік. Землянин. Так само в повно-лицьовому респіраторі. Він волік за собою жмут зв'язаних дротів, вільні кінці яких шурхотіли об рифлену підлогу.

Тлумлячи паніку, Мервін позадкував. Він відступав, збільшуючи відстань між собою та землянами, аж доки не почув над вухом чиєсь покректування й сахнувся. Озирнувшись, він угледів, що над ним горою нависає чоловік із бочкоподібними грудьми й товстеною шиєю. Чорний респіратор, здавалося, тріщав на м'ясистому лиці. Мервін зупинив погляд на короткому волоссі, що стирчало з-під ременів, ковзнув ним по прищуплених вухах і впізнав. Попри те що в півмороці галереї очі за скельцями респіатора залишалися невидимими, Мервін не сумнівався, що перед ним Яміл Англада.

— Ну привіт, — долинуло з-під маски.

Діватися було нікуди. Двоє чоловіків і жінка оточили його. Мер-він притулився до стіни й випрямив спину. Хотів щось сказати, щоби продемонструвати, що не боїться, проте збагнув, що цим людям начхати на його почуття.

Англада вдарив першим — неочікувано, кулаком, у сонячне сплетіння. Мервін зігнувся. Другий удар влучив у щелепу збоку та збив хлопця з ніг. Мервін повалився набік і зігнувся, захищаючи руками голову. Наступної миті повітря розітнув хльосткий посвист. Дроти розпороли тканину Мервінової куртки й вигаптували бік візерунком із кривавих смуг. Мервін верескнув. Поки що не так від болю, як від несподіванки. Англада зацідив ногою в потилицю. Жінка вгатила металевою трубою по колінах. Після ще двох ударів дротами по спині й

ногою по голові Мервін обмочився й закричав — тепер уже від болю.

Холодний коридор заповнив запах страху й сорому.

Крик лише розпалив нападників. Дротяний батіг захльоскав по передпліччях, правому боці, стегнах. Коли біль став геть нестерпним, Мервін прибрав руки від голови та спробував відповзти. Він перевернувся на живіт і, здираючи нігті, протягнув тіло на метр у бік аварійної перебірки.

Жінка тим часом навідмаш дубасила трубою по стегнах. Чоловіки продовжували завдавати ударів по плечах і голові. Після одного з влучань у тім'я під Мервіновим черепом немовби розірвалася граната. Усе ще намагаючись відповзти, він загірбав ногами. Якоїсь миті жінка перевела подих, наступила на його ліву стопу та щосили вгатила по литці. Від удару великогомілкова кістка зламалася. Мервінові вуха протнуло гортанне ревіння, яке йому не доводилося чути від живої істоти, й лише коли хвиля болю відринула, він збагнув, що звук виходить із його легень, що це він волає.

Удар розшматував штанину, й нападниця, побачивши уламок кістки, що випирає крізь шкіру, перемістила черевик на литку.

Кістка вилізла назовні. Мервін вигнувся дугою та завив.

— Заткнися! — Англада, нахилившись, молотив кулаками по Мервіновій голові, наче вбивав у дошку непокірний цвях. — Заткнися! Заткнися! Заткнися, я сказав!

Мервін кричав і силкувався вивернутись із-під ударів.

— Замокни, трясця! — Англада у безумному пориванні вихопив бити з рук жінки, заніс її над головою та довбанув хлопцеві по попереку.

Хруснув хребет. Виття застрягло в горлі, Мервінові руки розїхалися, обличчя тицьнулось у підлогу. З рота й із рани на литці лилася кров, надірване вуха теліпалося на хрящі, проте

нижня частина тіла неначе випарувалася. Мервін не міг поворухнути ногами й нічого не відчував. Жінка вдруге наступила на пошматовану кісткою литку та здивовано відсторонилася. Краї зламаних кісток наскрізь пронизували м'яз, але болю Мервін не відчував.

— Досить, — чоловік із батогом стягнув респіратор на підборіддя й відсапувався, — вистачить.

Жінка теж прибрала маску та сплюнула. Англада присів і, важко дихаючи, прошепотів у розтерзане Мервінове вухо:

— Сподіваюся, дійшло. Як ні, наступного разу викинемо тебе крізь шлюз.

По тому випростався і, замахнувшись, поцілив черевиком у скроню. Скривавлена голова смикнулась, і Мервіна нарешті огорнула благословенна пітьма.

ЕЛАНДОН

Ньюборн

Діва 57, 46^[171]

Гадаєш, він кричав? Благав їх?

Джилл тулилася спиною до подушки і, притиснувши коліна до грудей, затьмареними болем очима тупилась у порожнечу.

— Ні, він молодець. — Еландон витягнувся на боці, підперши голову рукою, але дивився немовби крізь неї. — Він опирався до останнього, я впевнений.

— Йому було дуже боляче?

— Не знаю.

— Пробач, що я не можу... не хочу...

Вони кохалися щоночі відтоді, як почали жити разом. Ніяк не могли насититись одне одним. Сьогодні ж Джилл уперше сказала «ні». Вони повернулися із Центральної лікарні Ньюборна, де у штучній комі лежав Мер-він, далеко після півночі. Роздяглися, і Джилл, побачивши Еландонове збудження, відвела погляд і закусила губу. Приголомшений темною пусткою в її очах, Еландон удав, ніби не мав нічого на думці, але.

— Усе гаразд, моя хороша.

Він незграбно обійняв її, потерся губами об щоку. Унизу живота різало від хоті.

— Не хочу тебе засмучувати. — Вона зсунулася нижче, поклала голову йому на плече. — Ти такий добрий до мене.

— Усе гаразд.

Еландон торкнувся білястого пушка над її верхньою губою. Потім перемістив палець вище й узявся гладити ним поміж веснянками — з'єднував ті в сузір'я. Джилл тішилася, коли їх угадувала. Тобто тішилася раніше. Сьогодні все було інакше. Еландон намірився зобразити Велику Ведмедицю, проте, зазирнувши в очі Джилл, збагнув, що це не найкраща ідея.

— Пообіцяй, що ти їм цього не подаруєш, — проказала вона.

— Обіцяю.

— Пообіцяй, що примусиш їх заплатити, — ненависть спотворила її обличчя до невпізнання. — Хай би хто то був.

— Я цього так не залишу.

Джилл пригорнулася до нього. Еландон відчув мурашки на тілі, там, де були її груди. Хвилину вони мовчали. Світло нічника падало з-за його спини, Еландон вглядався у бліде обличчя Джилл і міркував, що з її появою його життя змінилося більше, ніж зі смертю матері. Більше навіть, як після депортації батька на Землю. Еландон нічого не пояснював, але Джилл багато про що здогадалася сама. Вона зрозуміла, що речі треба класти правильно та в належні місця — так, аби навіть найприскіпливішому погляду не було за що зачепитися. Що всюди, де можливо, лінії мають бути вертикальними чи горизонтальними, й ніяк інакше. Що йому не варто нагадувати, що він перший народжений на Марсі, бо це його лише гнітить. Вона швидко засвоїла те, що Г'юго так і не досягнув за десятки років їхньої дружби: Еландон постійно гризе себе тим, що недостатньо дбає про хлопчаків і дівчат, які живуть без батьків, і переконаний, що хтось інший на його місці виявився би кращим. Через таку її прозірливість Еландон підозрював, що Джилл бачить у ньому навіть те, що вкрите темрявою від нього самого. З іншого боку Еландона непокоїла легкість, із якою вона позбавляла його особистого простору. Ось і зараз Джилл змушувала його реагувати на побиття Мервіна. Еландон і сам

знав, що не може облишити це просто так — хлопцеві зламали хребет, невідомо, чи він узагалі виживе, — але безапеляційна наполегливість у голосі Джилл породжувала гнітюче усвідомлення потреби що-небудь зробити, і то зробити правильно, за яким нутрощі затоплювало почуття безвиході. Він не знав, як далі діяти, але мусив щось робити: він-бо перший народжений. І це страшенно напружувало.

— Що з ним буде тепер? — прошепотіла Джилл.

— Він один із нас. Ми про нього подбаємо.

— Мені так боляче. Він помре?

— Ні, він не помре.

— Мене не було поруч. Я не захистила його.

— Це не твоя вина, — Еландон відчув, як у горлі щось напинається.

— І мами немає. І тато... — тремтіння пробігло по всьому її тілу.

— Ти нічим не зарадила б. І вони також. Навіть якби були тут. — він збагнув, що бовкнув дурницю, і затнувся. Якби Ліам і Гестер були на Марсі, нічого цього не сталося б. Еландон поцілував Джилл у скроню. — Пробач.

— Однаково боляче.

— Спробуй заснути. Завтра буде легше. Хай зовсім трохи, проте легше. Ось побачиш. Я про все подбаю.

— Обіцяєш?

— Так.

Вона почекала, доки тривогу на його лиці заступила спокійна впевненість, а тоді заплющила очі.

— Дякую.

Проте сон не йшов. Джилл кортіло розмовляти. І це була ще одна річ, яка не те щоби дратувала, але бентежила Еландона. Постійна відсутність батька й понура мовчазність матері не підготували Джилл до того, що від розмов можна отримувати

задоволення, тож, опиняючись сам на сам з Еландоном, вона наче п'яніла від слів. Починала розмову й годинами не замовкала, і говорила так, ніби намагалася наговоритись перед смертю. Еландонові подобалося бачити її поруч, подобалося, що Джилл якимось дивом наповнює його спокоєм, але зрідка він волів побути на самоті, замкнутися, попорпатися в пам'яті. І в такі моменти Еландон не знав, як попросити її затихнути.

Джилл якийсь час прововтузилася з ковдрою. Перевернулася на лівий бік, потім знову обличчям до Еландона та зрештою зітхнула.

— Не можу спати.

— М-м.

— Я забагато говорю, так?

— Ні, все гаразд.

— Малою я була ще тією говорухою, то мій тато якось пожартував, що як не стежитиму за тим, скільки розмовляю, то в роті закінчатся слова і я залишуся німою. Ось я й помовкувала. Поки не зустріла тебе.

Еландон просто чекав, поки вона виговориться.

— Я шукала інформацію про твоїх батьків у мережі. — Пауза.
— Ти сердишся?

— Ні.

— Я нічого не знайшла. Якщо не хочеш, можеш не розповідати. Просто після того, як полетіла мама, я відразу подумала про тебе. Подумала, наче уявляю, що ти відчував, коли залишився сам. А тоді збагнула, що зовсім не знаю, що трапилося з твоїми батьками, і...

Еландон заплющився. Так завжди: одне нещастя викликає в пам'яті інші, давніші.

— Мама була дослідницею, — мовив він. — Працювала з нанотехнологіями, а за другою спеціальністю — геологом. На початку літа 33-го вона приєдналася до групи, що вирушала до

Лабіринтів Ночі^[172]. Вони дісталися туди, поставили надувні житла, і першої ж ночі в одному з відсіків сталося замикання. Дроти пропалили дірку в поліпропіленовій тканині. Відбулася вибухова розгерметизація. Двоє із семи науковців загинули. Решта заховалися в марсоході. Серед них — моя мама. Вибух пошкодив паливні баки, і частина гідразину випарувалася. Вони вирішили пробиватися до найближчої станції, Таш-Рабату, але дорогою одна за одною полетіли RAS-система та MPS-передавач, і вони заблукали. Зрештою у них вичерпалося пальне. Троє членів групи залишилися чекати на рятувальників, а моя мама та ще один чоловік подалися до Таш-Рабату пішки.

— Чому вони не залишилися?

— Обігрів марсохода потребує більше енергії, ніж обігрів скафандра, ну й без передавача їх було непросто запеленгувати. Не було гарантії, що їх би відшукали. — Еландон облизав губи. — Вони не дійшли. Тих трьох із марсохода врятували, а мама з напарником замерзли. А найгірше, що з Таш-Рабату їм назустріч прямувала рятувальна група, просто вони розминулися.

— Мені жаль, — Джилл шепотіла йому в шию, ледь торкаючись губами шкіри.

— Мама пройшла найдалі. Дорогою назад пошуковий загін виявив її тіло. Вона зупинилася за три кілометри від станції.

— Вони забрали її?

— Ні.

— Чому?

— Коли до неї дісталися, вона вже задубіла на камінь. Ну, й Таш-Ра-бат — це ж у чорта на рогах. Яка різниця, ховати її за метр від станції чи дати спокій за три кілометри?

— То вона досі там?

— Так, сидить статуєю...

Джилл обійняла його міцніше.

— А тато?

— ...хворів на гемохроматоз. Погано виводилося залізо, що потрапляло в організм із їжею. Медикаменти давали змогу контролювати хворобу, але після загибелі мами він упав у депресію, а я був замалий, щоби що-не-будь зрозуміти. Він нехтував приписами лікарки й пропускав прийом ліків. Стан погіршувався, виникли проблеми з тиском, зрештою розвинулася серцева недостатність. На початку 36-го батько став недієздатним, і його депортували. За багато років по тому Флоріан зізнається мені, нібито в Раді розуміли, що Орсон Торндайк — не простий колоніст і що якби за батьком було кому доглядати, його не видворили б. Але мама померла, а мені було одинадцять, тож його вислали на Землю. — Еландон зробив паузу. — Після п'яти місяців у невагомості серцева недостатність загострилася, що спричинило набряк легенів. Він помер за тиждень після прибуття в медкапсулі на низькій опорній орбіті. Навіть не спустився на Землю. Тобто спустився, звісно, але неживим.

Еландон припинив. Зиркнув на Джилл, очікуючи на реакцію, і побачив, що вона заснула. Еландон обійняв її та слухав її дихання, аж поки, сам того не помічаючи, почав дихати в такт із нею. Зрештою його повіки склепилися, й неспокій змінив неглибокий сон.

Ранок

Еландон і Г'юго стояли серед галереї, що з'єднувала «Аркадію» із житловими блоками на півдні Ньюборна. Сонце з'явилося годину тому, проте від стін усе ще тягнуло холодом.

— Я маю дещо сказати. — Г'юго кахикнув, і наступні слова вискочили з нього немовби всі разом: — Я домовився про

зустріч з Англагою. Ще вчора вдень. Я не попередив, бо бачив, який ти був у лікарні, і...

— Якого біса, Г'ю? — Еландон відступив, наче хтось штовхнув його в груди.

— Я думав, Мервін тобі важливіший.

— Я не про Мервіна! Який, у біса, Англада?

— Чекай, я, мабуть, не так сказав, — Г'юго ще дужче насупився. — Це не я, це Англада на мене вийшов. Через Айка Леджера. Малий був у нього на побігеньках чи щось таке, й Англада через нього запропонував зустрітися. Зі мною та тобою. Він хоче поговорити.

— Про що?

— Щось, очевидно, потребує від нас.

— Я. — Еландон збентежено поглядав на Г'юго. Учора ввечері Джилл надіслала повідомлення матері на «Титанію», розповіла про Мервіна й на світанку отримала у відповідь відео, де безутішних ридань було більше, ніж слів. Одразу після відео надійшов короткий текст від Рекса Барбо. Канадець прямо написав, що впобитті Мервіна винен Яміл Англада. Він також порадив Джилл триматися подалі від Фінна Бауера, бо той начебто заодно з Англагою. Еландон перед виходом перекинув Рексове повідомлення Бесселеві, а тепер ось дізнався, що Англада кличе їх на зустріч. — Це якась хрінь, Г'ю. Мені це не подобається. Чого б то йому закортіло з нами розмовляти?

— Ми не можемо відмовитися.

— Ти розумієш, що він може бути причетним до нападу на Мервіна?

— Ти в це віриш?

— Джилл вірить. Барбо переконує, що це сто відсотків Англада.

— Звідки Барбо знає?

— Він знає Мервіна. Краще за тебе чи мене.

— Барбо за мільйони кілометрів звідси й ніколи не повернеться.

— Саме тому ми йдемо до Горна.

Еландон прокинувся за годину до світанку, й свідомість одразу обсіли думки про неприємну розмову з Бауером і Флоріаном, яка чекала попереду. Він зважував, чи обов'язково йти до них сьогодні. Йти не хотілося, аж вилиці зводило від думки, що доведеться дивитися на їхні пики, проте Еландон розумів, що мусить. Хто як не він? А потім прокинулася Джилл. Вони разом переглянули відео від Гестер, Джилл зачитала Рексове застереження, й Еландон завагався. Джилл запропонувала з кимось порадитися. Не з Г'юго, а з кимось стороннім — із досвідом. І тоді в Еландоновій голові зринула думка про Джона Горна. Він спершу прогнав її, та за сніданком думка повернулася, і що далі Еландон міркував, то більш правильною вона здавалася. Горн виважений і співчутливий. Він безпристрасний і тямить у таких речах. Начебто. Він підкаже, як діяти. Бесселеві, втім, ідея не сподобалася.

— Ну, так, цей книжковий хробак точно допоможе, — процідив він.

«Принаймні більше за Англаду», — подумав Еландон, уголос промовивши:

— У тебе є кращі пропозиції?

— Еле, ми це вже обговорювали. — Наступна фраза Г'юго прозвучала так, ніби йому піску в горло сипнули: — Мервін не останній, ти це усвідомлюєш? До сраки всі розмови з Горнами, Флоріанами чи Бауерами. Нам потрібна зброя. Лише так ми захистимо себе.

Г'юго вперше порушив цю тему після побиття Лео Кемхебекова. Еландон тоді відмахнувся, переконаний, що зброї на Марсі немає. Г'юго затявся довести, що це не так, узявся розпитувати то тут, то там, і так вийшов на Айку Леджера, чия

матір до депортації працювала з Англагою. Після того, як матір депортували, Аїк заробляв на побігеньках у Англади — уряди-годи виконував якісь доручення. Хлопчак розповів Бесселеві, що місяць тому наводив лад у Англадових сховках на півночі Драконових гір — разом із кількома приятелями з інтернату звільняв місце для контейнерів, що мали прибути з орбіти. Вилучивши момент, коли поряд нікого не було, Аїк поліз в один з ящиків і виявив там зброю. У сенсі, справжню зброю, вогнепальну. Г'юго переповів історію Еландонові, проте той не повірив. Вирішив, що Аїк вигадує. Г'юго натомість не сумнівався, що хлопчак каже правду та ще не раз повертався до цієї теми. Востаннє, коли дізнався, що Горан Загарія заслав Куфту, Стеха та Фрай до «Сплячих пагорбів». Того сола вони з Еландоном переписувалися пів ночі, і Г'юго наголошував: їм треба зброя, якнайбільше зброї, і вони повинні навчитися нею користуватися.

— Ти вважаєш, у Англади є зброя? — Еландон не приховував скепсису, і Г'юго набурмосився. Не дочекавшись відповіді, Еландон хитнув головою: — Йорґ нізащо не дозволив би такого.

— Йорґ забронзовів і в упор не бачить, що відбувається в нього під носом.

— Це маячня, Г'ю.

— Зброя вже тут, — Г'юго зашепотів так люто, що в кутиках губ з'явилися пуп'янки слини. — У Бауера, у Зоммерфельдів, у Діаспори. Й у Англади також.

— І ти хочеш переконати мене, що Англада такий тупий, аби дати зброю тим, хто може повернути її проти нього?

— Не думаю, що він нас боїться. Зі зброєю чи без.

— Це не відповідь, Г'ю...

— Ну ж бо принаймні спробуймо. Просто поговоримо. Послухаємо, чому він раптом нами зацікавився.

Ось воно. Еландон іще від ранку не міг збагнути, що спонукало Англаду шукати контакту з ними саме зараз. Він так зациквився на ймовірній причетності Англади до розправи над Мервіном, що не вловлював очевидного, однак останні Бесселеві слова немовби спрямували його думки в інше русло. Усе враз стало зрозуміло.

— Він дізнався про твій гонорар, — повільно відкарбував Еландон. — Роками йому було начхати, він навіть не помічав нас, але щойно запахло грішми, й Англада тут як тут. — Його уважний погляд сканував обличчя товстуна. — Якщо він запропонує зброю, ти готовий відвалити за неї купу своїх грошей?

— Я ще нічого не отримав, Еле. Я ще не маю ніяких грошей.

— А коли отримаєш?

Г'юго затих. Із підплилих очей на Еландона немовби дивилася цілковито незнайома істота. За кілька секунд товстун коротко кивнув і мовив:

— Так, — голос став холодним і зібраним. — Я готовий.

Відповідь заскочила Еландона зненацька, й на кілька секунд він застиг ні в сих ні в тих. Зрештою проказав:

— Гаразд, але спочатку до Горна.

Вони однаково вже майже на місці.

— Окей, — неохоче погодився Г'юго, — спочатку до Горна.

І вони закрокували галереєю на південь.

08:49 MST

— Проходьте. — Джон відступив, пропускаючи Еландона. Г'юго м'явся за порогом, і Горн, усміхнувшись, додав: — І ви також.

Народжені на Марсі проминули передпокій та опинились у знайомій залі з книжковою шафою. Зависле над віддаленими

кряжами сонце заливало приміщення сірувато-синім світлом. Горн жестом вказав на крісла перед столом і поцікавився:

— Каву будете?

І Г'юго, й Еландон відмовилися.

— Небагато втратили, якщо відверто. — Горн наблизився до кухонної ніші, зняв із плитки кавник. — Agriola запевняють, що кидають у ґрунт найліпші зерна, але те, що з них виростає, більше схоже на жолуді, ніж на каву. — Він наповнював велику чашку. — З іншого боку, імпортна коштує шалено дорого, тож обирати не доводиться. — Горн подмухав на темну рідину, сьорбнув, провів язиком по губах. Сівши за стіл, він поставив чашку перед собою та з'єднав пальці під підборіддям. — Ну, слухаю вас.

— Нам потрібна порада, — почав Еландон.

— З приводу?

— Чули про Мервіна Роорда?

— Бідолашний хлопець.

Оте Горнове «бідолашний» різонуло вухо. «Мервін не був бідолашним, — подумав Еландон. — Він був крутим та успішним».

— Уже доба минула, а Рада досі не зреагувала, — зауважив він. — Наче нічого й не сталося. І ми вирішили, що повинні щось із цим робити. Якось зреагувати.

— Ми — це хто? — уточнив Горн.

— Це... — Еландон зиркнув на Г'юго, ніби щойно збагнув, що той перебуває поруч із ним у кімнаті. — Власне, це я. Я повинен щось із цим зробити. Останнього разу, коли ми зустрічалися, я трохи. — Він прикусив язика, зважуючи, чи зізнаватися про сутичку з Фінном. — Востаннє я зустрічався з Йоргом Флоріаном і Фінном Бауером місяць тому. Ми обговорювали концерт Critters у Роквейлі, а тоді я запитав у них про Лео Кемхебекова. Це ще один народжений на Марсі, якого побили нізащо. Слово

за словом, і ми зчепилися. З Фінном, не з Йоргом. Йорґ навпаки намагався все згладити, зате Фінн... — Прискіпливий Горнів погляд на мить збив Еландона з думки. — Коротко кажучи, я розізлився і перед тим, як піти, пообіцяв, що це востаннє кривда, яку завдали народженому на Марсі, залишається без відплати. І тепер я мушу якось зреагувати. Я не можу лишити це просто так.

— Ви сказали це радникові Бауеру в обличчя? — промовив Горн.

— Власне, я це прокричав.

Горн зітхнув.

— Аби ви знали, Еландоне, як багато конфліктів на Землі виникали тому, що люди опинялися заручниками власної агресивної риторики. — Лоб прокреслила складка. — Я не дорікаю вам, та ви достатньо дорослий, щоб усвідомлювати: на такі зустрічі не можна йти непідготовленим. Не можна розкидатися словами, які вас самих заганяють у глухий кут.

— Як нам учинити зараз?

Горн мовчав так довго, що стало незручно. Зрештою подався вперед.

— А що ви хочете? У сенсі, чого ви прагнете досягти? Ви вже міркували над цим?

— Я. — Еландон покосився на Г'юґо, згадав про зброю, але вирішив, що це точно не те, про що варто говорити з Джоном Горном, і накінець просто мотнув головою: — Ні.

— Навряд чи я допоможу, якщо ви самі не визначились із тим, чого хочете.

Краєм ока Еландон помітив, як Г'юґо відвернувся й утупився в ливарню за вікном, усім своїм виглядом демонструючи, що на щось таке він і очікував: не варто було завдавати собі клопоту й пертися сюди через увесь Нью-борн. Горн тим часом узяв до рук стилус, постукав ним по книзі на столі й усміхнувся. За секунду-

півтори Еландон збагнув, що то не стилус, а олівець. Дерев'яний олівець із графітовим стержнем і гумкою. По тому Горн озвався:

— Утім дещо все ж можу порадити. Суспільна думка — ось що важливо. — Він обвів поглядом чоловіків по той бік столу з таким виразом, ніби розкривав перед ними найбільшу таємницю Всесвіту. — Розумієте в чому проблема: про побиття Мервіна говорять лише на Марсі. Для Землі хлопця не існує. Чому вам цим перейматися? Тому що, попри гадану автономність Колоній, усі важливі рішення досі ухвалюють на Землі. Подобається вам це чи ні. Тож коли я кажу про суспільну думку, то маю на увазі суспільну думку на Землі. Вам треба привернути увагу.

— Як? — запитав Еландон.

— Зверніться до Зої.

— Вона землянка, — Еландон наморщив носа.

— Це проблема? — звів брову Горн.

— Ну...

— Яка різниця, якщо Зоя може вам допомогти? Залучіть її на свій бік.

— А якщо вона відмовиться мати з нами справу?

— Зробіть так, аби не відмовилася. — Горн глипнув на Г'юго, перевів погляд на Еландона і, помовчавши, додав: — Вам відомо, що таке The Outer Space Treaty?

— Ні, — заперечно хитнув головою Еландон.

— Це міжнародний Договір про космос, укладений 1967-го. Головний документ про правові основи використання космічного простору. У ньому йдеться про мирне використання космосу, заборону розміщення ядерної зброї на орбіті, але також один пункт. — Горн заклав олівець за вухо. — Зараз, хвилинку.

Він натиснув на кнопку під стільницею, і в центрі стола піднявся екран. Горн пробігся пальцями по клавіатурі, після

чого вигнув монітор так, щоб його бачили Еландон і Г'юго.

— Ось.

Офіційним тоном він зачитав:

Стаття II

Космічний простір, включаючи Місяць та інші небесні тіла, не може бути предметом національного привласнення ні шляхом проголошення суверенітету, ні шляхом використання чи окупації, ні будь-якими іншими шляхами.

— Ця стаття забороняє проголошувати суверенітет над космічними тілами. Вона мала сенс два століття тому, коли за космос змагалися земні нації, але тепер є ви. — Горн прикипів очима до Еландона. — Ви не прийшли бозна-звідки, ви тут народилися, і це все змінює. — Він погладжував пальцями підборіддя. — Даруйте, якщо запитання видасться вам недоречним, та чи вважаєте ви себе достатньо впливовим серед народжених на Марсі?

— Я? — Еландон посовався на стільці.

— Так, — кивнув Горн.

— Достатньо, — прогудів Бессель. — Він перший народжений, і крапка.

Горн іще раз кивнув. Олівець гойднувся, проте втримався за вухом. Горн

підвівся й підступив до книжкової шафи. Поводивши пальцями по корінцях на верхній полиці, він витягнув одну з книг, повернувся за стіл і поклав книгу перед Еландоном.

— Ось вам моя порада.

— Що це? — Еландон прочитав назву на обкладинці: «Риторика та її вплив на політику Стародавнього Риму». Авторка — Ольга Мортареро.

Г'юго простогнав, наче йому стало зле. Горн проігнорував його кривляння й мовив:

— Влаштуйте протест. Зберіть якнайбільше народжених на Марсі й від їхнього імені заявіть про скасування другої статті Договору про космос. Лише зробіть усе правильно. Гарно. Наприклад, проголосіть суверенітет Марса. Подбайте, щоб Зоя зацікавилася. — Горн відхилився на кріслі. — І щоби щось про це зняла.

Еландон, стиснувши губи в нитку, мовчав.

— А потім що? — скривився Г'юго.

— У Зої сотні мільйонів глядачів, — зауважив Горн.

— Той що? Що їм із того суверенітету? Це просто слова.

Горн зміряв товстуна поблажливим поглядом.

— Слова іноді творять дива, юначе. — Він постукав пальцем по «Риторичі...». — Бувають гучні та порожні, а бувають такі, що спляють позаду мости, і після того, як вони пролунали, ігнорувати їх неможливо.

13:45 MST

Кабінет Англади містив значно менше меблів, аніж вітальня в апартаментах Джона Горна, проте чомусь здавався більш захаращеним.

Англада вивищувався над П-подібним столом буддистською статуєю. Ліворуч гуділа робоча станція з двома круговими моніторами. Праворуч лежали блоки пам'яті, розтельбушені мікросхеми та пінап-камери. Зі стола на підлогу хвилею спадали жмути дротів. Вікон не було, замість них стіну позад Англади вкривала інтерактивна карта Колоній із позначеними світловими цятками об'єктами, охорону яких забезпечувала Trustline Security.

Еландон і Г'юго розташувалися на розкладних стільцях навпроти Яміла.

— Дякую, що знайшли час зустрітися. — Англада позирав на них без приязні, проте допитливо. — Я це ціную.

Г'юго кивнув. Еландон не поворухнувся, сторожко поглядаючи на здорованя за столом. Англада продовжив:

— Кілька тижнів тому до мене дійшли чутки, нібито пан Бессель дещо випитує у хлопчаків, які працюють на мене, тож я виснував, що вам, любі друзі... — він зажував губу, — як би це правильно висловитися?... що у вас є певні потреби.

— Від вас нам нічого не потрібно, — відрізав Еландон.

Англада вдавав здивування.

— Тоді чому ви тут?

— Це ви запропонували зустрітися. Не ми.

— Що ж, резонно. — Англада склав розкреслені венами руки перед собою. — Гаразд. Тоді не ходитиму околяса й озвучу те, що треба мені: теломід.

Якнайбільше необлікованого теломіду. Після відсторонення доктора Вігго Свеннінгсена діставати такий стало, гм, тяжко. І це не може не засмучувати, зважаючи, скільки людей готові платити за теломід на Землі. Вікно невдовзі закриється, до Скорпіона 47-го^[173] я більше не зможу відправляти вантажі до Землі, тож...

— Теломід? — Еландон так переконав себе, що Англада заведе мову про гроші, які Г'юго має отримати із Землі, що перші секунди не розумів, про що взагалі йдеться.

— Так, — підтвердив Англада.

— Ви про.

— Теломід для Землі. Тільки не вдавай, наче вперше про нього чуєш.

Еландон блимнув на Г'юго: Англада щойно легко — майже недбало — зізнався, що нелегально постачає теломід на Землю.

— Не переймайся, — Яміл немовби прочитав його думки. — У цьому кабінеті нас ніхто не почує.

— Що ви хочете від нас? — запитав Еландон.

Англаді, вочевидь, не сподобався тон, і він роздратовано смикнув підборіддям.

— Якщо ви не потребуєте зброї, то так і скажіть.

Жодного звуку у відповідь. Яміл нахилився вперед.

— Одного з ваших відшмагали нагайкою та зламали хребет, а ви що? Води в роти понабирали? — він дивився в очі Еландонові. — Якщо вас усе влаштовує, тоді нема про що розмовляти. Я не жартую. Двері он там, — він показав на вихід.

Ні Г'юго, ні Еландон не поворухнулися. На обличчі Англади промайнув якийсь вираз. торжество?.. Він правив далі:

— Я людина проста й завжди прямо говорю про те, чого хочу. Отже, мені треба теломід. Багато теломіду. І я гадаю, ви можете мені його дістати.

Еландон і Г'юго презирнулися.

— Як? — запитав товстун.

— Протисніть когось зі своїх на посаду керівника Лабораторії синтетичної біології.

— Що означає «протисніть»? — уточнив Еландон.

— Переконайте Йорґа поставити на чолі ЛСБ когось із народжених на Марсі.

— З якого дива Йорґ має нас послухати?

— З того, що він раніше чи пізніше має почати вас слухати, і ти, Еландоне, не на своєму місці, якщо цього не усвідомлюєш. Зараз для цього ідеальні обставини: доктора Свеннінгсена звільнили, історія з Ліамом Роордом, яка добряче підмочила репутацію Ради, усе ще свіжа в пам'яті, а тепер ще цей інцидент із Ліамовим сином... Іншого такого моменту не буде. Рада

мусить когось поставити на чолі ЛСБ, і я не бачу причин, чому б місце Свеннінгсена не посів хтось незаангажований.

— Хто, наприклад? — поцікавився Еландон.

— Ну... — Англада скосив погляд убік, вдаючи, ніби міркує, а коли знову сфокусувався на Торндайкові, його посмішка поширшала. — Наприклад, Джилл Роорд.

— Що? — Еландон здивувався, що Англада назвав не його, та вже за мить, збагнувши, чиє ім'я пролунало, відчув, як шкіру на потилиці неприємно закололо. Удруге за час розмови Англада заскочив його зненацька.

— Це було би правильно, по-людськи. Хіба ні? Родина Роордів найбільше постраждала від недоліків теперішньої системи розподілу теломіду. І Джилл видається хорошою кандидатурою. Як це?.. — він двічі клацнув пальцями. — Компромісною.

«Джилл постраждала через тебе, — подумав Еландон. — Це все через тебе почалося». А вголос промовив:

— Джилл без наукового ступеня. Вона нічого не тямить у синтетичній біології.

— А вона й не повинна. Йдеться ж про адміністративну посаду. Джилл стежитиме за виробництвом теломіду, а не винаходитиме його заново. Їй зараз скільки? Вісімнадцять? Дев'ятнадцять? Як на мене, достатньо доросла, щоб упоратися.

Еландона дратувала невимушеність, з якою Англада розводився про Джилл.

— Я не сумніваюся, що вона впорається, — не поступався він, — але не дозволю втягувати її в незаконну торгівлю теломідом.

— Залиш ці пафосні фразочки для радника Бауера, — Англада пустив очі під лоба. — Я нікого нікуди не втягую. Я тільки хотів би знайти когось, хто дивитиметься крізь пальці на перевиробництво препарату й не перешкоджатиме зникненню його необлікованих надлишків. Необлікованих, розумієш?

— Що нам із того? — озвався раптом Г'юго.

Іще більше за невимушеність Англади Еландона дратувала Бесселева манера встрявати в розмову, коли заманеться, проте він і бровою не повів. Не зараз.

— Ви контролюватимете розподіл теломіду, що, погодьтеся, уже немало, — зауважив Англада. — А ще я дістану вам зброю. Багато хорошої зброї, партнери.

Еландон почув, як збуджено засопів Г'юго. У нього самого шкірою розбіглись іскри, ніби всередині тіла запрацював генератор струму. Зброя. Отже, Г'юго не помилявся. На Марсі є зброя. І їм навіть не доведеться за неї платити. Утім початковий запал швидко згас. Еландон уявив, як переповідатиме про цю зустріч Джилл і переконуватиме її фактично красти теломід для Англади. Того самого Англади, через якого загинув її батько. І який може бути причетним до побиття її брата. Це неможливо. Вона навіть слухати його не буде... Кілька секунд панувала мовчанка, а тоді Англада заговорив, і голос його звучав зовсім інакше:

— Уяви, що ти дізнався, хто покалічив Мервіна. — Чіпкий, пронишливий погляд протинав Еландона наскрізь. — А Рада відмовляється що-не-будь із цим робити. Уяви, що ти приходиш до Мервінової сестри й кажеш їй: пробач, я нічого не можу вдіяти. Уявив?

Еландон забув, що повинен дихати. Тіло затопило відчуття незатишної порожнечі. Англада продовжував пожирати його очима.

— А тепер уяви, що ти дізнався, хто покалічив Мервіна, Рада відмовилася що-небудь із цим робити, але в тебе є зброя.

Порожнеча розширилися, й Еландон відчув невгамовне бажання її чимось заповнити. Спливло чверть хвилини, і він витиснув із-поміж губ од-не-єдине слово:

— Скільки?

Широко посаджені очі Англади холодно зблиснули.

— Скільки мені потрібно теломіду чи скільки зброї я можу надати?

— Скільки зброї? — хрипко запитав Еландон.

— Маю трохи залишків на складах. Їх можете отримати хоч завтра. Більше летить сюди в трюмах «Гвардіона» й «Амаріона». За кілька місяців я зможу озброїти вас до зубів.

— Залишки — це скільки? — випалив Г'юго. — Скільки одиниць? І що за зброя?

Посмішка зникла, Англада посерйознішав.

— Сто п'ятдесят тисяч ампул теломіду. Це те, що треба мені. Щойно роздобудете хоча би третину, приходьте, і я радо поспілкуюся з вами про те, чого потребуєте ви.

14:20 MST

Г'юго з Еландоном вийшли до радіального коридору.

Офіс Англади розташовувався на четвертому, найвищому, рівні купола «Централдом». Рівні мали в плані форму видовжених кілець, і з вертикальної порожнини, яку вони утворювали в центрі, долинав дивний шум. Чоловіки повернули голови та вслухались у невиразне лопотіння, що розливалось під вершиною купола.

«Нібито внизу, на центральній площі, зібрався натовп», — подумав Еландон.

Але з чого б то йому там збиратися?

Пролунав голос Бесселя:

— Ти все ще думаєш, що він причетний до нападу на Мервіна? — Товстун провів долонею по лобі, проте порухом таким скутим, наче не хотів показувати Еландонові, як сильно він зіпрів.

— Не знаю.

Вони закрокували до ескалаторів.

— Він не пропонував би нам зброю, — наполягав Г'юго. — Не обіцяв би, що озброїть нас до зубів.

— Він ще нічого нам не дав.

— Але запропонував.

— Ну, так, запропонував. Але що ти робитимеш, якщо завтра вранці Мервін отямиться та скаже, що його намагалися вбити люди Англади?

— Яка в цьому логіка? — хитнув головою товстун.

— Те, що ми не бачимо в цьому логіки, не означає, що це не Англада вчинив.

— Як ти собі уявляєш: Англада калічить Мервіна, а потім просить нас поставити його сестру інспекторкою в ЛСБ?

Еландон замовк: він не мав відповіді.

— Що ти думаєш? — по якомусь часі запитав Г'юго.

— А ти? — зиркнув спідлоба Еландон.

Вони дійшли ескалатора, поїхали вниз.

— Від ранку моя позиція не змінилася. — Товстун прокашлявся, позбуваючись клубка в горлі. — Нам потрібна зброя. Якщо для цього доведеться щовікна переправляти кількасот тисяч ампул теломіду на Землю, то... окей, мене це влаштовує.

Еландон схилив голову. Що більше вони віддалялися від офісу Trustline Security, то менше він вірив Англаді. І водночас не міг витиснути зі свідомості його слова. Перед внутрішнім зором поставало обличчя Джилл у той момент, коли вона дізнається, що винних у побитті Мервіна знайшли, а Еландон безсилий щось із ними вдіяти.

— Я мушу поговорити із Джилл, — промовив він.

— Так, — Г'юго покивав. — Певна річ. Поговори.

На плюс-першому рівні Еландон зауважив, що той гул, який вони з Г'юго чули нагорі, повиразнішав, і насторожився. На

центральної площі «Централдому» щось відбувалося. За мить до того, як ескалатор «виплюнув» їх із товстуном у галерею нульового рівня, Г'юго рвучко випростав руку та скрикнув:

— Дивись!

— Що там? — Еландон був вищий за нього й мусив нахилитися.

— Уся площа забита нашими.

— Звідки ти знаєш, що на.

Еландон не закінчив. Нульовий рівень відвели під крамниці, крізь прозорі стіни яких було видно три радіальні галереї, що пролягали від площі в центрі до західної стіни купола. Їх усі запрудив натовп. Еландон побачив не менше як сотню голів і відразу збагнув, чому Г'юго назвав їх «нашими»: більшість голів була начисто виголена.

— Що це? — прошепотів він.

Г'юго мовчав. Еландонові очі заметалися галереєю. І він спостеріг, що обличчя народжених на Марсі синхронно повертаються, неначе ведуть когось у натовпі. Знайшовши очима точку, на якій сфокусувалася пульсуюча увага юрби, Еландон напружив зір, після чого... похлинувся повітрям.

— Джилл?!

Поруч стиха вилаявся Г'юго.

Секунду-півтори Еландон усе ще чіплявся за думку, що це помилка, але зрештою впізнав розріз очей: крізь натовп до нього простувала Джилл Роорд. Від гриві її розкішного волосся не лишилося й сліду. Бліда шкіра на черепі матово виблискувала, наче вода похмурого дня. Вигляд дівчина мала спустошений і втомлений, але, попри це, відповідала кивками на підбадьорливі вигуки, що долітали з натовпу. Вона наблизилася до ескалатора й зупинилась за крок перед Еландоном і Г'юго.

— Що ти тут робиш? — Еландон втупився у простір збоку від її голови, так ніби боявся, що обпечеться, поглянувши на голу шкіру. — Хто це зробив із тобою?

— Ніхто, — Джилл опустила очі. — Я сама.

— Тебе змусили?

— Ні, — на мить складки довкола її губ затремтіли. — Сама так вирішила.

— Чорт забирай. — Еландон помітив свіжі порізи на шкірі та збагнув, що Джилл обстриглася ось щойно.

— Що взагалі відбувається? — Г'юго сканував очима натовп. Юрму неначе огортало зловісне гудіння.

— Вони тут через Мервіна, — пояснила Джилл. — І попросили мене долучитися.

На руках у статуї, розміщеної посеред фонтана, Еландон помітив банер із фотографією Мервіна. Власне, фотографій було дві: ліворуч — усміхнений хлопчак із флейтою біля губ; праворуч — пошрамована й укрита саднами голова з ендотрахеальною трубкою, що стирчала з розірваного рота. Кільканадцять народжених на Марсі застигли довкола, наче почесний караул. Усі, як один, поголені начисто.

— Що на вас усіх найшло? — запитав Еландон.

Джилл закусила губу.

— Вони хочуть показати, що всі вони зараз — Мервін Роорд, — проказав замість неї Г'юго.

Джилл кивнула. Її погляд лишався прикутим до підлоги, та слова полилися потоком:

— Тато загинув. Маму депортували. Єдиного, крім батьків, землянина, якому Мервін був небайдужий, вислали з Марса. Проте Мервін не зневірився. Він продовжував навчатися. Він першим серед нас полетів на орбіту не як пасажир. Він почав грати в Critters. Він проживав найкраще життя, яке могла запропонувати ця планета. поки ті свині не зламали йому

хребет, — на останньому слові Джилл похлинулася. Сповнені холодної злоби очі піднялися й уп'ялися в Еландонове лице. Еландон не міг повірити, що кілька годин тому ця сама дівчина тулилася до нього в ліжку. — Ти справді питаєш, чому вони зібралися? І чому я обстригла волосся?

Еландон почервонів. Потім ступив крок до Джилл і взяв її за руку, так ніби намірявся повести до натовпу (він рідко робив таке першим), коли почув застереження Г'юго:

— Не висовуйся.

— Ходімо до них, — сказав Еландон.

— Ні.

— Моє місце там.

— Не йди. — Очі Г'юго відливали сріблом. — Не треба. Зараз не час. — Він випльовував слова, ігноруючи спантеличений вираз на обличчі Джилл. — Глянь на них. Вони неначе стиснута пружина: крикни на когось, що це він покалічив Мервіна, й вони роздеруть бідолаху на шмаття. Але їх тут скільки? Півтори сотні, не більше. Зате якщо полізти в чати, де вони спілкуються, до завтра зберемо кілька тисяч. Розумієш мене?

Еландон скляними очима дивився у бік фонтана.

— Я все підготую, — торочив Г'юго. — Стягну сюди народжених із Мідлдона, Роквейла, навіть із Тулона. Поставлю сцену та звукові монітори. І ти виступиш. І скажеш їм... — він затнувся.

— Що? — Еландон повернув до нього голову.

Г'юго вагався якусь секунду.

— Скажеш про суверенітет.

— Який, у дідька, суверенітет?

— Той самий, про який говорив Горн.

— Годину тому ти насміхався з нього.

— Забудь усі мої слова. Той тихий бюрократ з олівцем за вухом мав слушність. — На кілька секунд Г'юго примовк.

Крихітні очі перескакували з однієї лисої голови на іншу. — Скажеш їм, що ми більше не Колонія. Що ми тепер самі по собі. А потім подамося на перемовини з Флоріаном.

І доки Джилл з Еландоном не оговталися, Бессель ухопив їх за руки та потягнув геть.

Купол «Централдом», Ньюборн
Діва 58, 46^[174]

Уранці наступного дня Еландон Торндайк і Джилл Роорд зійшли з потяга на станції «Ньюборн Центральна». На пероні їх зустрічали Г'юго Бессель і Трела Рокерон, випускниця першої ньуборнської, з якою Джилл зблизилася після переїзду до Ньюборна. Дівчата обійнялися, Г'юго діловито потиснув руку Еландонові.

— Не витріщайся так. — Уночі Г'юго обстригся наголо і мав тепер на місці голови мініатюрну копію грушоподібного тіла. Й так глибоко посаджені очі за ніч немовби ввалилися ще глибше.

Еландон промовчав.

— Мервін без змін, — сказала Джилл. — Дякую, що поцікавився.

Г'юго зміряв її поглядом, але реагувати не став.

— Ти готовий? — звернувся він до Еландона.

— Так.

Пауза. Еландон понуро роздивлявся складки шкіри, що прокреслювали схожу на дзвін голову товстуна.

— Ну що? — Г'юго примружився під його поглядом.

— Нічого.

— Годі витріщатися.

— Я готовий, Г'ю. Ходімо.

Еландон одягнув найкраще з того, що мав: сірий кардиган із комірцем-стійкою, батькову сорочку з білого шовку, штани-

скіні зі штучної шкіри й черевики на корковій підошві. Рукави сорочки були закороткими, але кардиган це приховував.

— Тримай. — Трела дістала з кишені гарнітуру з мікрофоном і подалася вперед, намірившись утиснути її в Еландонове вухо. Джилл, охнувши, перехопила її руку. Вона витягнула з наплічної сумки серветку, протерла гарнітуру й лише після того передала Еландонові.

— Скидаю додаток, що керує гарнітурою. — Г'юго махнув кистю, запускаючи вивантаження зі смартлета. — Там перемикач на три опції: вимкнуто, очікування, ефір. Нагорі будь обережний — тебе чутиме весь «Централдом». — Вони крокували до ескалаторів, Г'юго говорив: — Збоку від фонтана ми з Чедом спорудили підмостки. Достатньо високі, щоб тебе було видно звідусіль. Я також поставив телесуфлер. Якщо захочеш, можеш вивантажити на нього текст промови.

— Багато людей зібралося? — зронив Еландон.

— Менше, ніж планували. Бауер нам добряче підісрав.

Еландон глипнув на нього. Фінн Бауер?

— Спеціальна служба видаляла оголошення, щойно ми їх постили, — пояснив Г'юго. — На ранок кілька каналів узагалі заблокували без права поновлення.

— І потяги з Тулона скасували, — докинула Трела, — нібито через ремонтні роботи в тунелях.

— Але це добре, — мовив Г'юго.

— Що в цьому доброго? — поцікавилася Джилл.

— Це означає, що вони бояться.

Ескалатор виніс усіх чотирьох на нульовий рівень. Коридор, який вів до центрального фонтана, стояв порожнім, однак Еландон збагнув, що в «Централдомі» перебуває чималий натовп — таким важким було повітря в галереї. Г'юго стишив голос:

— Іще одне. Там є земляни, — він махнув рукою вперед. — Якісь роззяви, працівники з навколишніх офісів, але також люди Бауера. Не зважай на них.

— А якщо вони спробують утрутитися? — припустила Джилл.

— Не втрутяться.

— Як ти знаєш?

— Не наважаться. Я впевнений.

Вони дійшли до кінця коридору. Г'юго став. Еландон ковзнув поглядом уперед, понад його головою. Крізь скляний дах купола в центральний проліт водоспадом вливалось сонячне світло. Народжені на Марсі були всюди: сиділи на підлозі довкола підмостків; стояли на лавах у бокових проходах; спираючись на поручні, дивилися згори, з кільцевих галерей. Десятки облич виднілися з-за вітрин перед фонтаном. Жодної п'яді вільного простору, навіть на вимкнених ескалаторах, де тіснилися народжені на Марсі. Здебільшого поголені під нуль, і через це всі неначе на одне лице. Еландон затримав очі на купі зістриженого волосся біля входу до аварійного сховку. Пригадав приміщення з такими само купами, на яке натрапив під час віртуальної екскурсії музеєм Аушвіца-Біркенау, й здригнувся. Біля кучугури кароока дівчина стригла наголо хлопчака, якому на вигляд було не більше десяти років. Уловивши Еландонів погляд, вона вимкнула машинку й опустила руку.

— Скільки часу вони тут? — ледь ворущачи губами, запитав Еландон.

— Дехто всю ніч, — відповів Г'юго. — Займали місця звечора.

— Це через Мервіна?

— І так, і ні, — товстун покосився на Джилл. — Не лише через нього.

— Хочеш сказати, що всі ці... що вони чекають на мене?

Г'юго самовдоволено рохнув.

— Ти ж знаєш, аміго: вечірка—не вечірка, поки не з'являться по-справжньому круті хлопці. — Ігноруючи застережливий позирк Джилл, він поклав руку Еландонові на плече. — Так, вони чекають на тебе.

Еландон окинув оком натовп попід ближчою стіною. Серед одноманіття голених голів раптом почали вигулькувати знайомі обличчя. Лео Кемхебеков. Поруч із ним — Аїк Леджер. Обоє споглядали Еландона ледь не з обожнюванням. Трохи віддалік застигла Ріона Фіцджеральд із Critters. Направо від неї, у зграйці дівчат-підлітків, виструнчилась Аріана Зоммерфельд. «Навіть Аріана тут», — подумав Еландон.

— Зоя є? — запитав він.

— Ні. Я її не бачив.

— Я писав їй. І вона прочитала повідомлення.

— Забий на неї. Вона нам не потрібна. — Г'юго штовхнув його у спину та прошепотів: — Веди нас, Еле... Веди нас за собою.

Й Еландон рушив уперед.

Він вийшов на площу. Натовпом прокотився наелектризований шепіт. Іще зовсім юні хлопці й дівчата на верхніх галереях перегиналися через поруччя та витягували шиї, щоб його розгледіти. Еландон попрямував до помосту. Народжені на Марсі розступалися перед ним. Він наблизився до підмостків і перед тим, як піднятись, озирнувся. Г'юго та Джилл залишилися в галереї. Еландон сфокусував погляд на обличчі Джилл, почекав, доки вона кивне, й тільки після того зійшов на поміст. Стало зовсім тихо.

Тут, у самісінькому центрі купола, повітря було мов обпалене. Еландон пробігся очима понад морем лисих голів і вирізнув у натовпі землян — за волоссям. Біля пожежного щитка стояла радниця Фламмаріон. Поруч тулився Джим Довер, торговець уживаними скафандрами. На лаві за фонтаном,

склавши долоні на набалдашнику ціпка, сидів Джон Горн. Згори спостерігали Яміл Англада, Сабіла Кан і Дако Деліч. У тіні під ескалатором ховався Ренді Ганнон, американець, який працював на Фінна Бауера. За Ренді тупцяли двоє кремезних офіцерів Спеціальної служби.

Еландон переступив із ноги на ногу. Взуття рипнуло об поміст, і цей звук привів його до тями. Час. Він вивантажив текст на суфлер. Увімкнув мікрофон. Набрав у груди повітря.

— Ви знаєте мене... — підсилений звуковими моніторами голос хльоснув над натовпом, як батіг, повертаючись із-під вершини купола гучним відлунням. — Знаєте, хто я такий. — Лисі голови закивали. В Еландонових венах немовби потекло вино. — І сьогодні ми зібралися тут, щоб поговорити про важливе, — він кахикнув. — Тож я почну.

Повисла мовчанка, густа, мовби туман. Гупання власного пульсу видавалося Еландонові оглушливим.

— Уранці 17 лютого 1600 року за земним календарем філософа Джордано Бруно — роздягненого та з кляпом у роті — провели вулицями Рима. — Він вивчив промову напам'ять, але однаково не відлипав поглядом від суфлера. — Люди, глузуючи, прямували за ним. Процесія дісталася Кампо деї Фйорі. Бруно прив'язали до стовпа посеред велетенської купи хмизу. Йому скували ланцюгом щелепи, пробили язик залізним шипом, а тоді підпалили. Шугнуло вгору полум'я, і Бруно згорів живцем. Його вбили, бо він казав, що Всесвіт безкінечний, що в інших зірок, як і в Сонця, є планети, і на окремих із них, як на Землі, може існувати життя.

Еландон ніколи не виступав перед натовпом. Ніколи не писав промов. Так, він готувався. Він не мав часу, щоби прочитати запропоновану Горном книгу, зате переглянув виступи, які підкинув гугл: Кеннеді, Малала Юсуф-зай, Джон Горн. Він прочитав кільканадцять статей із порадами. Джилл

допомогла відредагувати текст. Одначе цього було замало. Еландон утупився в наступний абзац і несподівано збагнув, що більшість із присутніх у «Централдомі» ніколи не чула про Джордано Бруно, а ті, хто все ж таки чув, навряд чи без гугла пояснять, чому його спалили. Не те щоб усе було геть погано, проте... текст вийшов складним. Неприродним. І це відчувалося. Еландон спідлоба зиркнув на юрбу, чекаючи, що хтось скривиться чи відведе очі, але всюди, куди спрямовував погляд, бачив зосереджені, серйозні обличчя. Народжені на Марсі — навіть ті, кому заледве було десять, — усотували кожен звук. Зрештою іншої промови не було, й Еландон продовжив читати з екрана:

— Чому його спалили? Чому Галілео Галілей відбувся домашнім арештом, а Джордано Бруно поплатився життям? Тому що Галілей лише довів, що Земля обертається навколо Сонця, натомість Бруно наполягав, що небеса не священні, що у височині над головами його катів існують інші світи, мешканці яких їм не підвладні та недосяжні. Мешканці яких живуть так, як вважають за потрібне. — Еландон відірвав очі від суфлера та повів головою з боку в бік. — Ви всі знаєте хлопця на ім'я Мервін Роорд. Він один із нас. Він такий самий, як я. Такий самий, як ви. І водночас — Мервін інакший. Він перший серед нас, хто навчився керувати гоппером. Він грає на флейті, як ніхто на цій планеті. А три соли тому він став нашим Джордано Бруно. Три соли тому Мервінове життя спалили вщент. Йому зламали хребет і покинули вмирати у промзоні на півночі Роквейла, тому що він показав людям, які називають це місце Колонією, яким насправді має бути життя на Марсі. І сьогодні ми зібралися тут, щоби продемонструвати: це так не минеться.

Серцебиття не сповільнювалося, проте погляд яснішав. Предмети та лиця довкола набували чіткості.

— Ми зібралися, щоби сказати народам Землі: у вас над головами зародився новий світ, і ви більше не зможете його ігнорувати. — Еландон витримав паузу. Народжені на Марсі незлагоджено захитали головами. — Колонія на Марсі мала стати взірцевою спільнотою, що позбулася всього найгіршого із Землі, але стала строго контрольованим суспільством, де купка багатіїв забороняє всім іншим робити будь-що, що нібито загрожує спільним інтересам. Колонія на Марсі мала встановити новий стандарт для гуманістичної цивілізації, натомість стала сумішшю олігархії з бюрократичною диктатурою Ради Дев'ятнадцятих. Колонізація не зробила колонізаторів кращими, вона просто перенесла їхню гріховність на нове місце. Що найприкріше — вони гордують нами, народженими на цій планеті, та користуються нашою працею, наче ми є їхня власність. Наче ми — їхні раби. Та це не так.

У легенях забракло повітря. Серце бухало в горлі. Еландон стиснув зуби. Трясця, як воно може гупати так сильно й не розриватися на шматки? Він затримав подих і намагався не дивитися на суфлера, бо розумів, що наступні кілька речень — якихось пів сотні слів — розділять усе його життя на до та після.

— А тому в нас немає вибору. 27 січня 1967 року представники земних націй зібралися, щоби підписати Договір про космос, згідно з яким ніхто не може володіти небесними тілами поза межами Землі. Сьогодні, 58-го сола місяця Діви 46-го року за марсіанським календарем, ми зібралися, щоб заявити про скасування Статті II цього Договору та проголосити суверенітет Марса. Ми, що народилися на Марсі, забираємо цю планету собі.

Якусь мить нічого не відбувалося, а потім ті, хто сидів ближче до фонтана, з криком скочили на ноги. Їхні вигуки підхопили в галереях і на горішніх рівнях. Сотні голосів накладалися один на одного, спліталися в гудіння, що ширилося

натовпом, як ударна хвиля. Еландон скинув над головою руку з випростаним указівним пальцем — так робили Сини Халіфату на відео з даркнету, — й тисячі пальців здійнялися до вершини купола у відповідь. Зрештою рев, що злетів над лисими головами, став майже нестерпним.

Спливло секунд двадцять, перш ніж Еландон помітив, що Ренді Ґаннон і двоє офіцерів Спеціальної служби, які тупцяли під ескалатором, зникли.

РОННА

Вашингтон, округ Колумбія
10 березня 2142-го

«...Ми, що народилися на Марсі, забираємо цю планету собі». Відео зупинилося. Ронна якийсь час не відводила погляду від планшета. На екрані невисокий поміст частково затуляв фонтан у центрі геодезичного купола. Біля помосту пнула руки вгору химерна статуя. Поміж її рук провис плакат із двома фотографіями (Ронна так і не зрозуміла, що на знімках один і той самий хлопець). На підмостках виструнчився чоловік років тридцяти в довгому, до колін, кардигані. Неспокійний погляд, борлак над комірцем-стійкою, ідеальний проділ у волоссі. Ронна відірвалася від екрана й поглянула на Тайрона.

— Мені треба цим перейматися?

— Це Еландон Торндайк, перший народжений на Марсі, — мовив її брат.

Вони зустрілися хвилину тому: Ронна дочікувалася таксі на розі 13-ої вулиці й авеню Пенсильванія, а Тайрон виходив з офісу Агенції з охорони довкілля після чергової наради, де обговорювали будівництво вуглецевих станцій. Аби заповнити не обтяжливу, але ніякову мовчанку, що запала після привітань, він вирішив показати відео, надіслане йому Громером.

— Що у статті, на яку він посилається? — запитала Ронна.

— Заборона проголошувати суверенітет над небесними тілами поза межами Землі.

— Тобто він щойно проголосив... — вона на мить зам'ялася, такими незвичними були наступні слова, — незалежність Марса?

— Типу того.

— Чому цього немає в новинах?

— Громер постарався. — Кроудер сховав планшет. — У куполі зібралися переважно народжені на Марсі, окремим ще й десяти не виповнилося. Громер розсудив, що весь цей цирк улаштовано не для них, а для глядачів на Землі, й переконав Доусон не реагувати.

— Узагалі?

— Так, узагалі. Це просто слова, у дітлахів немає чим їх підкріпити. — Як і більшість землян, Кроудер думав про народжених на Марсі як про тухтіюватих підлітків, не замислюючись, що частині з них далеко за двадцять. — Ані фінансів, ані зброї, ні атрибутів влади. Марс залежить від нас, і це не зміниться, хай там що вони проголошуватимуть.

— Що аж ніяк не пояснює, чому новинні мережі ловлять гав.

— Ноландер зіграв на випередження. Рада на Марсі якось заткнула Зою, а Ноландер викликав до себе Беллу Блотто, Кім Гартрі, Акселя Мендеса, навіть того нікчому з Fox News...

— Флінта Баклі?

— Так, Баклі. Показав їм запис, пояснив, що новина нічого не варта, все це дитячі пустощі, на які адміністрація Доусон не реагуватиме, та попросив проігнорувати відео.

— І вони погодилися? — Ронніні брови злетіли вгору.

— Так, — стримана усмішка підсвітила Тайронове лице. — Перший народжений на Марсі заявляє про незалежність Марса — це, звісно, хороший інфопривід, але ще краще тримати пресекретаря президентки серед своїх боржників. Так ті стерв'ятники набули права на прохання у відповідь. Якщо Блотто чи Мендесу знадобляться подробиці якого-небудь скандалу чи закулісних переговорів, Ноландер муситиме злити інформацію.

Ронна пригадала насторожене Еландонове лице. Його промова була незграбною, та це чомусь здавалося другорядним. Вона бачила його очі, але не бачила очей тих, хто ловив кожне його слово. Як зреагували вони? Ронна подумала, чи не запитати про це брата, проте той озвався першим:

— Що в тебе?

— Мейнардові небіжчиці досі в холодильниках. — Відповідаючи на німе запитання, Ронна досадливо зітхнула. — Ми просимо в Центру з контролю та профілактики захворювань дозволу згноїти їх, тож бюрократи із CDC просто не знають, що з нами робити. Юристи Джорджтаунського теж упираються, бо покійницьку закріплено за університетською лікарнею, і вони бояться, що після того, як тіла розкладуться, об'явиться хтось із родичів і подасть на них до суду за наругу над померлими.

Ну, й чотири години тому в лабораторії на орбіті зник щур, але згадувати про це Ронна не стала. Вона наказала Юнії запустити повторне копіювання та з хвилини на хвилину сподівалась отримати повідомлення про результати.

До тротуару, блимнувши фарами, наблизився білосніжний ліфтбек «Тесла» з логотипом City Transfers на дверцятах.

— Мое авто, — сказала Ронна.

— Я запитаю Громера про дозвіл, — запропонував Кроудер. — Попрошу втрутитися.

Ронна обійшла автомобіль і зупинилася біля водійських дверцят.

— Не варто. Ми ще встигнемо йому набриднути, коли почнеться новий спалах.

— А він почнеться?

— Дуже здивуюся, якщо ні.

Тайрон кивнув.

— Тримай мене в курсі.

Ронна кивнула у відповідь і сіла в авто. Секунд п'ять дивилась, як брат віддаляється, а тоді дозволила сканеру ідентифікувати обличчя й увімкнула автопілот.

Щойно «Тесла» влилась у потік автомобілів на авеню Пенсильванія, Роннин смартлет, вібруючи, стиснув зап'ясток. Вона поглянула на екран. Запит на відеозв'язок. Наприкінці висвітився код *.dsh*, тобто виклик надходив зі станції Deerp Space Habitat, але з невідомого їй акаунту. Точно не з Юнішого. Ронна вирішила не гаяти часу на під'єднання до мультимедійної системи, сперла планшет на коліна й торкнулася «Відповісти». За мить на екрані з'явилася Корлі Вайлдер, керівниця наукового сегмента станції. Якийсь час вони з Корлі непогано ладнали, згодом віддалилися, а після того, як Кентон двічі знеструмлював половину станції, побили, так би мовити, горшки. Тож сумнівно, що Вайлдер телефонувала просто так.

— Корлі?

— Не хотіла турбувати. — Товстогубий рот, зазвичай розтягнутий півмісяцем, нагадував пряму риску й посмикувався. — Проте мушу.

Корлі була якась занадто розхристана, навіть для невагомості.

— Я слухаю, — відгукнулася Ронна.

— У твоєї асистентки нервовий зрив.

Наче за командою на задньому тлі залунали крики. Ронна здригнулася, впізнавши голос Юнії.

— Ми намагаємося її заспокоїти, проте вона... — Викрики стихли, розляглися звуки боротьби, й Корлі нервово озирнулася через плече. — Вона відбивається.

— Я можу з нею поговорити?

— Певна річ, можеш.

Зображення на екрані замигтіло. Корлі, допомагаючи вільною рукою, проминула кілька службових відсіків і вплила до

циліндричного модуля без вікон. Ронна напружилася ще більше, коли на одній зі стін проскочила знайома аббревіатура HU — Hospital Unit.

Картинка стабілізувалася, й вона побачила Юнію Ромо. Асистентка притиснула коліна до грудей і згрупувалася, наче людина, що летить із кручі у воду. Позаду неї висів Мае Йошіага, станційний старпом. Однією рукою він учепився за стінний захват, другою притримував Юнію за карк, як отруйну змію. Ще далі в повітрі крутилися мокрі рушники й розірване пакування від шприців.

— Юніє, це я. — Роннині очі перескакували з асистентки на старпома та назад.

Ромо втупилася перед себе скляним поглядом і тремтіла. Ронна вирішила, що Юнія не чує її, й звернулася до Корлі Вайлдер:

— Близьче.

Та перемістила планшет до обличчя Юнії. Спливло чверть хвилини, перш ніж асистентка немовби через силу сфокусувалася на планшеті.

— Що сталося? — запитала Ронна.

Юнія сіпнулася, проте не відповіла. Ронна поглянула на безбороді обличчя старпома: з вилиці на шию тягнулися паралельні подряпини. Вочевидь, сліди Юниних нігтів.

— Відпустіть її.

— Ви не знаєте, що вона щойно виробляла. — Карі очі Йошіагі дивились холодно, проте пальці все ж розтислися. — Відбивалась.

— Я б теж відбивалася, якби ви тримали мене, наче шкідливу кішку.

— Я мусив.

— Що ви мусили?

— Вколоти їй «Тракмакс».

— Господи Боже, — Ронну пересмикнуло. — У ній сорок п'ять кілограмів ваги. «Тракмаксом» можна звалити коня.

— Докторко Галеано-Кроудер, — мовив Йошіага, — ви колись бували в ситуації, коли вашому напарникові зриває дах у небезпечній близькості від зовнішнього шлюзу? А я ось бував.

— Щось не схоже, що пані Ромо рветься викинутися зі станції, — сказала Ронна.

— Ви не бачили, що вона витворяла хвилину тому. Якби під рукою був слонячий транквілізатор, я б і його їй уколів.

Ронна зосередилася на асистентці.

— Юніє, можеш говорити? Чуєш мене?

Дівчина кволо кивнула. Ронна спробувала підбадьорливо всміхнутися.

— Розкажи, що трапалося.

— Він ожив.

— Щур?

— Я туди більше не поткнуся. — Юнія рвучко повернула голову й утупилася кудись повз планшет. — Я не можу... пробачте... пробачте мені....

Не слова, а ниття.

— Юніє, заспокойся. Поясни, що ти мала на увазі. Щур повернувся живим? — Ронна гарячково міркувала. Вони втратили щура: асемблери завершили збирання, але гризуна в камері не виявилось. Юнія відразу запустила нове копіювання, і за ідеєю щур мав би повернутися мертвим, як раніше після зникнень поверталися мертвими аплизії. Ось тільки скидалося на те, що він ожив. Якщо Ронна все правильно зрозуміла, цей щур став першою піддослідною твариною, яка повернулася живою після зникнення. Але, у принципі, це ж нормально, ні? Щур ожив. Це саме те, над чим вони працюють: оживляють скопійованих істот. Та попри це, було щось неправильне в цих словах, у тому, як Юнія їх вимовила, і недобре передчуття

заповзало в Роннину свідомість. — Той самий щур, що зник під час попереднього сеансу, лише цього разу він вижив?

— Ні. — Юнія затуляла долонями рота, немовби затикаючи рану. — Тобто так, це той самий щур, він повернувся, але він. він. він.

— Ти його реанімувала?

Юнія з останніх сил замотала головою.

— Я не змогла. — Язик заплітався, перекошене обличчя розслаблялося. — Ви не розумієте... він був і залиш'шається мертвим...

То мертвий чи живий? Ронні задзвеніло у вухах. Юніні повіки опустилися, наполовину закривши потухлі очі, а руки почали повільно зміщуватися в боки від грудей. «Тракмакс» подіяв.

— Що з нею робити? — запитав Йошіага.

— Більше нічого їй не коліть. — Ронна припечатала очима його, потім Корлі. — Перетягніть у спальний відсік і дайте спокій.

На кілька секунд запала мовчанка. «Тесла» перекотилася через асфальтовий гребінь, який перетинав дорогу впоперек, і планшет з'їхав із Ронниних колін. Коли вона його вирівняла, дві жінки й чоловік усе ще нерухомо висіли попід стіною медичного модуля. Зрештою старпом узявся виловлювати з повітря рушники й обривки пакування.

— Я би хотіла поглянути на щура, — озвалася Ронна.

Керівниця наукового сегмента повернула планшет на себе.

— Дозволю собі нагадати, що я не твоя підлегла й не зобов'язана.

— Трясця, Корлі, то пошли когось із камерою. Я повинна дізнатися, що її налякало.

Секунду Вайлдер вагалася, а потім, відштовхнувшись ногами, пірнула в боковий прохід. Вона лишила позад себе

низку службових модулів, функціонально-вантажний відсік, забитий контейнерами в кріпильних сітках, розминулася з трьома науковцями, що ширяли перед моніторами дослідницького модуля агенції JAXA, й опинилась у фермовій галереї, з боків якої проступали опуклі люки, що вели до модулів приватних контракторів. Перед тим, як прослизнути до лабораторії, Корлі опустила очі на планшет і проказала:

— Для протоколу: я вважаю дії старпома виправданими. Ми почули крики, рушили до кормового сегмента, і Ромо наскочила на нас у стикувальній камері. Вона справді нагадувала божевільну, тож.

— Начхати на Йошіагу, — урвала її Ронна, — просто покажи мені мої модулі.

Корлі перемкнулася із фронтальної камери на основну й упливла до тамбура.

— Ось. — Із того місця, де вона зависла, було видно службовий відсік, де Юнія працювала до того, як Ронна полетіла з орбіти. — Де ваші щури?

У кутку біля балонів зі стиснутим киснем Ронна помітила килимкову клавіатуру. Трохи нижче, упершись заокругленим кутом у вентиляційну решітку, погойдувався під потоком повітря Юнин планшет. У бік вхідного люка повільно рухався нерозкритий пакет із кормом для щурів. Наче все гаразд — нічого особливого.

— Далі, будь ласка, — попрохала Ронна.

Корлі черкнула пальцями стіну, штовхнувши тіло до внутрішнього шлюзу. І тут-таки Ронна вловила дивне шкряботіння.

— Стій. — Вона окинула поглядом салон ліфтбека, потім озирнула дорогу попереду, переконуючись, що звук надходить від планшета. — Чуєш?

— Так. — Роннина нервозність передалася Корлі, й голос керівниці наукового сектора зазвучав приглушено. — Там хтось є?

— Ну, щури. Напевно.

Шкряботіння урвалося. За мить пролунало знову. Знову стихло.

— Це вони так шкребуться?

Ронна не уявляла, як щури поведуться за невагомості, а тому промовчала.

Корлі обережно проминула шлюз і зупинилася, зачепившись пальцями ніг за захват. Ронна прикипіла очима до планшета. На екрані окреслились обриси приміщення, що мало би бути знайомим, але чомусь здавалося чужим. Прямокутне вікно наполовину затуляли чорні коробки серверів. Згори нависали нові, об'ємніші асемблерні камери, мов плющем, обвиті трубопроводами (найдалшу від шлюзу шлейфом огортали краплі конденсату). Ліворуч блимали вогниками релейні термінали. Праворуч громадилася настовбурчена вакуумними пробірками центрифуга та вкутаний сріблястою ізоляцією бак зі зрідженим гелієм.

Шкрябання поновилось, і з того, як змістилася картинка, Ронна зрозуміла, що Корлі здригнулася.

— Боїшся щурів?

— Твоя асистентка боїться, — Корлі відрубала надто різко, як на людину, що зовсім не злякалася. — Я в нормі.

— Гаразд. Гризуни отам. Під тобою.

Вайлдер повернула планшет, і в неглибокій ніші, де раніше були балони зі стиснутим газом, Ронна побачила два ряди нуль-гравітаційних кліток. У трьох перших вовтузилося по пацюкові. Цих трьох Юнія виростила раніше й залишила, щоб вивчати довгострокові ефекти копіювання. Зреагувавши на рух, щурі приплюснулися носами до прозорого пластику й утупилися

очима-намистинами в Корлі. Ронна ковзнула поглядом вище та зауважила, що четверта клітка на сантиметр виступає вперед із ряду. Її фронтальну панель і бокову стінку ніші вкривав мутнуватий наліт, а довкола темніли сіро-чорні мазки, немовби хтось писав по стінах ніші вуглиною.

Усередині клітки щось копошилося.

— Що це за слиз? — Корлі хрипко шепотіла.

— Гель, у якому працюють асемблери, — Ронна сама здивувалася, як невпевнено прозвучала її відповідь. Помовчавши, додала: — Там, напевно, «свіжий» щур. Той, якого Юнія щойно витягнула.

— Цей слиз повсюди, — Корлі нервувала. — Це окей? Так має бути?

— Так.

Насправді ні, й Ронна це розуміла. У разі успішної реанімації скопійованого щура спершу мили, сушили феном, фотографували, брали кров на аналіз і тільки після того пускали до клітки. Якщо паціюка не вдавалось оживити, трупик залишали, як є, у холодильній камері, щоби пізніше дослідити на томографі й секвенувати ДНК. Ронна вглядалась у сірувату масу, що товклася за замащеним пластиком, і тихий голос нашіптував їй просто в мозок: якого біса Юнія запхала брудного щура до чистої клітки?

— Покажи мені клітку.

— Оцю, що виступає вперед? — уточнила Корлі.

— Так. Хочу побачити, що всередині.

Картинка зрушила. Корлі пропливла вглиб приміщення й зависла над клітками. Ронна впізнала щура, щойно зображення перестало тремтіти. На якусь мить усе тіло неначе перетворилося на желе. Після перегляду відео, яке Кентон записав перед відльотом, Ронна навмисно обирала гризунів картатої масті — таких, щоб легко впізнати, — й зараз дивилася

на попелясто-сірого гризуна з білою смугою навскоси через морду. «Той самий», — застукало у скронях. Той самий щур, який зник під час попереднього копіювання. Він повернувся. І він був живий.

Ну, тобто як живий.

«Тесла» зайняла крайню праву смугу. Закам'янілим обличчям Ронни ковзали тіні від дерев, що розрослися віттям над дорогою, сама ж вона не зводила очей із тварини на екрані. Ронна не знала, як поведуться пацюки, що вперше опинились у невагомості, проте інтуїтивно відчувала, що із цим гризуном щось негаразд. Він узагалі рухався не як щур — звивався, відштовхувався від стінок клітки стегнами, закидав морду й товкся нею об пластик. Короткі лапи незлагоджено вихляли, хвіст обкрутився вузлом довкола лівої задньої. Гризун радше нагадував змію. «Ні, справді, — подумала Ронна, — він скидається на вкритого шерстю плазуна, усередину якого замість кісток і м'язів заштовхали в'язку скручених пружин».

— Він трохи... гм... дивний, — пролунав напружений голос Корлі.

(він ожив)

(той самий щур)

(він був і залишається мертвим...)

Ронна ще раз подумала про те, що перед нею перша істота, яка повернулася після щезнення живою. Ось тільки ця істота була. дивною.

— Що у тебе за планшет? — скоромовкою проторохтіла вона.

— Mononell, — відказала Корлі. — Чому ти питаєш?

— Про чи звичайний?

— Я навіть. чекай. — Картинка змістилася вбік: Корлі шукала маркування. — Так, Mononell 13 Pro.

— Тоді в камері має бути режим візуалізації температурного поля.

— Що?

— Тепловізор, Корлі.

— Секунду. — Ронна чула, як пальці керівниці вистукують по екрані. За секунду Корлі випалила: — Thermal imager — це воно?

— Так, умикай.

— Є.

Картинка на екрані Ронниного планшета змінилася термограмою, що зображала розподіл температурних полів. На сірувато-синьому тлі слабко проступали контури ніші з клітками й обриси обладнання. У лівому верхньому куті темніла фіолетово-чорна пляма — ймовірно, мікрометеороїд пробив зовнішню ізоляцію, й крижаний холод міжпланетного простору проник у внутрішні панелі. Уздовж стін червоними нитками пролягало плетиво трубопроводів, що подавали в модуль повітря й гарячу воду. Корпуси серверів ліворуч відсвічували жовто-зеленим. Вони виділяли стільки тепла, що навіть повітря довкола них світилося смарагдовим. Однак найяскравішими були щури: як і всі теплокровні, вони залишали на термограмі чіткі жовтогарячі відбитки. Роннин погляд спочатку ковзнув повз, не затримуючись на пацюках, так ніби вона сподівалася, що картинка, яка постала перед очима, ось-ось щезне, однак ігнорувати побачене було неможливо, й уже за мить тілом прокотилося тремтіння, а в скронях застукало сильніше.

— Щось побачила? Ні? — голос Корлі був насторожений, але не нажаханий. Вона не розуміла. Либонь, дивилася повз екран, тоді як у Ронни нічого, крім термограми, перед очима не було.

— Що далі?

— Забирайся з лабораторії, — промовила Ронна й зіщулилася під вагою власних слів.

— Що?

— Негайно.

— Що там таке?

— Щури... — видушила Ронна.

— Так, щури. Цей, що скраю, якийсь шолудивий, але.

— На термограмі.

І тут Корлі побачила: щурів на термограмі було лише три. Четвертий — із клітки, що виступала над рештою, — не лишав теплового сліду. Клітка та гризун усередині неї зливалися із сіро-синім фоном. Щура навпаки вирізняло через те, що він був темніший за оточення. Він був холодніший за клітку. «Скільки це? Вісімнадцять? Сімнадцять градусів?» — подумала Ронна. Жодна теплокровна істота не рухатиметься, наче жива, за такої температури, та попри це, пацюк продовжував смикатися й обтирати боками пластикові стінки клітки.

— Чому. чому він такий холодний? — Корлі відсахнулася. Зображення почало віддалятися. Ронна почула, як пришвидшилося її дихання.

— Геть звідтіля.

— Він же ворухиться. він не повинен бути таким.

— Корлі, вимітайся! Задрай люк і нікого не пускай до лабораторії!

Вигук опам'ятав Вайлдер. Вона замолотила руками по повітрі, розкинула ноги, уникаючи торкатися кліток унизу, знайшла пальцями якусь опору, відштовхнулася й кулею пролетіла два шлюзи. Поки, сапаючи, закривала вхідний люк, планшет обертався над головою. Упоравшись, Корлі схопила його, вимкнула режим тепловізора, активувала фронтальну камеру й утупилася в екран.

— Що там, у дідька, сталося?! — паузи між вдихами та видихами були закороткими й розрізали її слова на шматки. — Що я тільки-но побачила?

— Я знаю не більше за тебе. Проте ми з'ясуємо.

— Трясця, що ти з'ясуєш? — Корлі нервово махнула рукою у бік лабораторних модулів. — Ви там виростили мишу-зомбака!

— Корлі, не панікуй.

— Я не панікую! Не заспокоюй мене!

Ронна й не намагалася. Вона сама була налякана.

— Коли Юнія прокинеться, накажи їй зв'язатися зі мною. До того нічого не робить. Я сконтактую з Дрейганом.

Корлі повільно видихнула. Вона знала, що Кентон Дрейган на цей момент мчить до Марса, долаючи тридцять п'ять кілометрів щосекунди.

— Окей, а далі що?

Ронна не мала на це відповіді.

— Я зателефоную.

Вона не стала чекати й розірвала зв'язок.

11:54 EST

Ронна хотіла надіслати Кентонові відео, проте збагнула, що текст дійде на «Акваріон» швидше, й узялася набирати повідомлення.

Ліфтбек спинився на світлофорі. Ронна звела голову й окинула перехрестя неуважним поглядом. Вона надрукувала пів речення й одразу все стерла. Не могла зосередитися. Якоїсь миті в пам'яті зринули небіжчиці, про яких Ронна розповіла Тайронові, й наштотхнули на думку: а чи не написати Кентонові про них також. Ця думка якийсь час мерехтіла у свідомості, а тоді Ронна затрусила головою, женучи її геть. Про що вона взагалі думає? Геть спливає з розуму — це ж різні проекти! Інфіковані жінки, чиї тіла не розкладаються, не мають нічого спільного з мертвим щуром, який смикається, мов живий.

Авто знову рушило, а на Ронниному зап'ясткові завібрував смартлет. Екран показав запит на відеозв'язок від акаунту @jayleen.honkala. Ронна провела пальцем по екрані, відхиляючи виклик. Вона супилася, вагаючись, яке

формулювання краще: *зниклий щур повернувся мертвим, але рухався, мов живий, чи зниклий щур повернувся живим, але був мертвотно холодний?* Зрештою вирішила, що почне з опису Юниної реакції, але щойно торкнулася цифрової клавіатури на планшеті, програму для надсилання DRS-повідомлень затулило сповіщення про вхідний виклик. Знову @jayleen.honkala.

Ронна, спохмурнівши, натиснула «Відбій».

Буквально за секунду від @jayleen.honkala прилетів третій запит.

— А хай тобі...

Ронна тицьнула пальцем у кнопку «Відповісти», й на екрані постала молода жінка, не старша за двадцятип'ятирічну. Ронна насупилася ще більше.

— Докторко Галеано-Кроудер?

— Хто ви?

— Моє ім'я Джейлін Гонкала, я польова асистентка на нейтринному детекторі «Льодяний куб» станції Амундсена-Скотта.

— Хто? — Ронна спопеляла Джейлін таким роздратованим поглядом, що та знітилася.

— Ну, я типу аспірантка, хоча радше.

— Станція Амундсена-Скотта? Де це?

— Південний полюс, пані. тобто докторко.

— Ви, що, телефонуйте мені з Південного полюса?

— Саме так, докторко.

Це здавалося аж надто неймовірним, щоби бути розіграшем.

— Чому?

— Тому що моя керівниця, докторка Тельма Барретт, другий день поспіль безуспішно намагається зв'язатися із професором Мейнардом.

— З якого приводу?

— З приводу вашого SDI-агента.

«Він не мій», — безмовно заперечила Ронна й на секунду відірвала очі від планшета. Ліфтбек наближався до житлового комплексу, де вона ви-наймала квартиру.

— Джейлін, мені ніколи. У вас тридцять секунд, щоби пояснити, чого хочете.

— Гаразд.

Гонкала пробіглася пальцями по клавіатурі. У Ронни на екрані вигулькнуло сповіщення про надходження pdf-файлу. Спрацював антивірус, повідомивши про успішне сканування, проте Ронна не квапилася завантажувати документ.

— Що це?

— Препринт статті, яку ми подаємо до журналу Nature.

— Що в ній?

— Буде краще, якщо ви глянете самі.

«Тесла» під'їхала до велетенського відкритого паркінгу неподалік Ронниного будинку, і голосова помічниця бадьорим тоном проголосила:

— *Автомобіль наближається до пункту призначення. Дякуємо, що скористалися послугами City Transfers.*

— Зараз? — Ронна підозріла зиркала на файл.

— Так.

Вона торкнулася піктограми. Документ відкрився, зайнявши половину екрана. Ронна прочитала заголовок статті:

**EXPERIMENTAL EVIDENCE OF NEUTRINOS PRODUCED IN THE
UNIDENTIFIED EVENTS PROXIMATE TO THE EARTH'S
SURFACE^[175]**

Назва здавалася ненауковою та більше пасувала низькосортному виданню, що намагається прикрити крикливим заголовком тривіальне дослідження. Ронна зловила себе на

думці, що їй важко уявити науковця, який подавав би на рецензування статтю зі словосполученням «явища незрозумілої природи» в заголовку. Та ще й у Nature. Не вчитуючись, вона прогорнула кілька абзаців. У статті йшлося про дослідження високоенергетичних нейтрино. На початку автори наводили характеристики нейтринних детекторів. Далі описували нейтринну подію незрозумілої природи, зафіксовану 19 вересня... Попервах дата лише трохи дряпнула свідомість, і Ронна за інерцією продовжила читати: розгляд методики пошуку джерела, вектори, бісектриси, усереднені напрямки від кожного з детекторів. Аж поки не збагнула, що інформація проходить повз. Хтось немовби стирав гумкою думки, щойно ті з'являлися. Натомість щось слизьке й холодне заворушилось у безкінечності її пам'яті.

19 вересня.

Ронна стомлено потерла очі. Забагато всього на один день.

— Послухайте, Джейлін, це не моя спеціальність, і мені ніколи розбиратися.

— Гляньте на мапу наприкінці.

Зітхнувши, Ронна прогорнула документ.

— Що це?

— Дивіться уважніше.

Ронна розтягнула зображення. Перед очима постала карта Землі, на якій кружечками було відзначено з десяток локацій. Біля кожного кружечка стояла дата. Два кружечки позначали початок епідемій SDI-агента в Уганді та Польщі, проте були й інші, і не тільки над суходолом, — із датами, не пов'язаними з агентом.

— Навіщо в статті про космічні нейтрино дати початку епідемій в Уганді й Польщі?

— Це не дати початку епідемії, докторко. Точки на мапі зображають місця викиду високоенергетичних нейтрино, про які йдеться в статті. І дати біля них стосуються нейтринних спалахів, а не спалахів хвороби. Просто так сталося, що вони збігаються з початком і закінченням ваших епідемії.

— Що ви маєте на увазі? — Ронна насторожилася.

— Здається, моїх тридцять секунд спливли, — Джейлін склала губи в усмішку.

— Відповідайте на запитання.

— Я серйозно: мені знадобиться трохи більше за пів хвилини вашого часу.

— Тоді вам тим паче не варто гаяти його на блазнювання. Кажіть!

Джейлін опустила погляд на клавіатуру.

— Я скину таблицю, яку не подано в статті, бо докторка Барретт вважає, що це занадто.

Пролунало сповіщення про надходження ще одного файлу. Ронна натиснула на піктограму, й на екрані розгорнулася таблиця. Очі забігали по рядках.

№	ДАТА		ЛОКАЦІЯ	ПАТОГЕН
1	2141	19 вересня	Уганда	SDI-агент: початок епідемії
2		17 листопада	Північна Атлантика	SDI-агент: кінець епідемії
3		21 листопада	Аденська затока	—
4		28 листопада	Сахара	—
5		3 грудня	схід Польщі	SID-агент: початок епідемії
6		24 грудня	пустеля Наміб	SID-агент: кінець епідемії
7	2142	14 січня	Андаманське море	—
8		16 лютого	море Бофорта	—

9		27 лютого	Аргентина	—

У пам'яті враз зринуло: 19 вересня — день, коли над Угандою зник турецький літак. Лайнер так і не знайшли. Тайрон припускав, що із цього все почалося, що катастрофа літака якось пов'язана з появою SDI-агента. Ось тільки річ була не в цьому. Весь перелік дат наповнював Ронну ірраціональним неспокоєм, так ніби перед очима була не таблиця, а фотографія павука чи отруйної змії. Вона перевела погляд на Джейлін. Їй хотілося щось промовити, щоби стерти вираз поблажливого терпіння з її лиця, та вона не видушила із себе жодного слова.

— Повернімося до початку, — Гонкала кахикнула. — Я працюю асистенткою на одному з нейтринних телескопів, які досліджують високоенергетичні нейтрино, що надходять із космосу. За цими нейтрино вчені намагаються вивчити будову темної матерії. Крім нас, ці самі нейтрино ловлять ще три детектори в інших частинах світу. 19 вересня минулого року всі детектори водночас зафіксували сильний спалах нейтрино невідомого походження. Якби ви запитали, наскільки сильний, я би сказала, з біса сильний, типу, щонайменше в мільйон разів потужніший за все, що фіксували до цього. Перша підозра була, що поблизу Сонячної системи вибухнула наднова, проте нічого такого. Завдяки певним маніпуляціям — їх описано в статті — ми встановили, що джерело спалаху розташовувалося неподалік Землі, за кілька кілометрів від поверхні, над Угандою.

Ліфтбек зупинився. Цифрова асистентка попросила Ронну залишити салон:

— *Поїздку завершено. Будь ласка, звільніть автомобіль.*

Ронна не поворухнулася.

— Докторка Барретт звернулася до теоретиків, — продовжувала Джейлін, — але ніхто не запропонував хоча би трохи правдоподібного механізму на пояснення спалаху. Ми

взялися готувати статтю, просто щоби повідомити світові про те, що виявили, але ще до того, як завершили, стався новий спалах. Слабший за перший, але все ж достатньо потужний. За ним іще декілька. А два тижні тому я планувала відпустку й завантажила SDI Tracker, щоб дізнатися, що там у Штатах із новою епідемією, й дуже здивувалася, спостерігши, що дати нейтринних спалахів збігаються з датами початку й закінчення пандемій.

— Не всі дати у вашій таблиці стосуються епідемії, — зауважила Ронна.

— Це так. Але якщо ви придивитесь уважніше, то побачите, що спалахи нейтрино, які не пов'язані з SDI-агентом, трапилися або над океаном, або над безлюдними пустелями.

— На що ви натякаєте? — Ронна позирала на Джейлін як людина, що запідозрила, наче її втягують у сумнівну аферу. — Що нейтринні спалахи спричиняють інфекційні захворювання серед людей?

— Я ні на що не натякаю. Просто... — на мить Джейлін немовби занурилася всередину себе, щоб видобути фразу, яку довго ховала. — У вас є незрозумілий патоген, а в нас — спалахи нейтрино невідомого походження у вражаючій близькості до Землі. Час і місце їхньої появи підозріло збігаються в часі. Це все, що я воліла сказати.

— Це нісенітниця. Цього не. — Ронна недоговорила.

Не може бути? Щільний потік нейтрино, можливо, й здатен вплинути на організм людини, але спричинити інфекційне захворювання?.. Як бодай теоретично найнікчемніші з елементарних часточок можуть бути пов'язані із SDI-агентом? Ронна ще раз покосилася на таблицю. Але якщо зв'язку немає, то як тоді пояснити ось це все? Просто збіг?

— Поїздку завершено. Будь ласка, звільніть автомобіль. Якщо у вас є зауваження чи побажання щодо покращення нашого сервісу,

ви можете залишити їх...

Ронна розчахнула дверцята й вибралася на стоянку. Паркінг був на підвищенні, звідки відкривався краєвид на вигин Потомака. Розпаленіле сонце вицятковувало воду сліпучими блискітками. Ронна стала спиною до річки й утупилася в останній рядок таблиці. 27 лютого детектори зареєстрували спалах високоенергетичних нейтрино над Аргентиною. За логікою Гонкали останні зумовили б третю хвилю епідемії, проте цього не відбулося. Жодних новин про поширення хвороби серед вагітних жінок. Це заспокоїло б, коли відсутність новин була би гарантією відсутності хвороби. Ронна раптом відчула, що у неї німіють вилиці.

Джейлін наче прочитала її думки:

— Ви, мабуть, думаєте про 27 лютого. Нейтринний спалах над Аргентиною не призвів до спалаху хвороби, й це трохи псує картинку, — вона знизала плечима. — Саме тому докторка Барретт заборонила мені навіть згадувати про оприлюднення таблиці. Вона така сама категорична, як і ви: мовляв, це слабка кореляція без причинно-наслідкового зв'язку. І все ж ми вирішили сконтактувати із професором Мейнардом, бо ви таки повинні знати.

Ронна заледве чула її. Тепло, що підіймалося від асфальту, огортало тіло аж до запаморочення, та значно більше Ронну млоїло від здогадки, що гачком засіла в мозку: якщо припущення Гонкали правильне, вони проґавили третій спалах. Якщо вся ця історія з датами не просто «слабка кореляція», це означає, що агент зазнав змін, навчився уникати виявлення й уже майже два тижні лютує в Аргентині. Ронні підгиналися коліна від усвідомлення, що патоген просто зараз розмножується в матках аргентинських жінок, проникає в ембріони й починає трансформувати ДНК. Вона сіпнулася. Потрібно телефонувати Кроудерові. Хтось має зв'язатися з

міністерством охорони здоров'я Аргентини. Треба обстежити якнайбільше вагітних жінок. І немовлят. Усіх дітей, що народилися після 27 лютого.

— Ви дуже допомогли, пані Гонкало. — Ронні здавалося, наче тепле повітря вимиває з неї рештки сил. — Дякую.

— Обов'язково перекажіть усе професорові Мейнарду. Інакше докторка Барретт відпиляє мені голову тупою пилкою.

— Усе перекажу, не хвилюйтеся.

— І ми на зв'язку, раптом що. Мій контакт у вас є.

— Так, дякую.

Обличчя Джейлін зникло, й Ронна поквапливо набрала брата. Той збив виклик, а за кілька секунд відписав: «Я на нараді. Зателефоную за годину». Ронна вагалася, чи не дати йому знати, що питання термінове, проте не наважилася. Слизька грудка, що висковзнула з пам'яті, щойно вона вперше поглянула на таблицю, нікуди не поділася. Навпаки — розросталася, наповнюючи тіло холодом. А найгірше було в тім, що Ронна відчувала: річ не в зниклому над Угандою літакові, не в збігові дат і навіть не в імовірній третій хвилі, яку вони проспали. Було щось іще. Щось серйозніше за все перелічене. Та вона потребувала більше часу, щоб усе обмізкувати.

Згорнувши планшет, Ронна швидким кроком рушила до будинку.

12:35 EST

Ось тільки обмізкувати нічого не вдавалося.

Удома Ронна не знаходила собі місця. Скинувши взуття, наказала голосовій помічниці ввімкнути на максимум кондиціонер і подалася на кухню, щоби приготувати каву, та ще до того, як у кавнику закипіла вода, метнулася назад до залишеного у вітальні планшета й перевірила зв'язок зі

смартлетом, щоби, крий Боже, не прогавити дзвінок від Тайрона. Заваривши каву, вона зробила кілька ковтків і вилила вміст чашки до раковини. Серце, не стихаючи, колотилось у грудях, і Ронна зміркувала, що насичувати кров кофеїном у такому стані не найкраща ідея. Вона повернулася до вітальні, сіла за стіл і обхопила планшет так, наче готувалася до молитви.

Кроудер не телефонував.

Просидівши хвилину, Ронна розгорнула повідомлення для Кентона, дописати яке завадив дзвінок Гонкали, проте зосередитися не змогла. Напівмертвий щур на орбіті, SDI-агент в Аргентині — усе це чомусь відступало на другий план, маліло на тлі дратівливого відчуття, що млість, яка накрила її на стоянці й дотепер не відпускала, відвертала увагу від чогось важливішого. Вона щось прогавила в інформації, що її отримала від Джейлін. Щось напрочуд серйозне.

Ронна відкрила надіслану Джейлін таблицю, пройшлася по датах.

19 вересня — катастрофа літака на Угандою; перший великий нейтринний спалах; перші випадки SDI-синдрому в Уганді.

17 листопада — менший спалах над Північною Атлантикою неподалік Азорських островів; раптове закінчення першої хвилі епідемії.

21 листопада — спалах над Аденською затокою.

28 листопада — спалах над безлюдною західною Сахарою.

3 грудня — спалах над сходом Польщі; поява польського штаму й початок другої хвилі епідемії.

24 грудня — спалах над пустелею Наміб; раптове згасання другої хвилі епідемії.

14 грудня — спалах над Андаманським морем.

16 лютого...

Ні, це нічого не дасть. Глухий кут. Ніякої залежності. Ронна зменшила таблицю та повернулася до вікна з адресованим

Кентонові повідомленням про зомбі-щура. Закінчувати його не хотілося, хоча вона усвідомлювала, що краще дописати зараз, бо після розмови з Тайроном на це точно не стане часу. Наступну хвилину Ронна уважно роздивлялася відбитки, які пальці залишали на екрані, проте не надрукувала жодного речення.

Вона перескочила до таблиці. 19 вересня. 17 листопада. 21 листопада. 28.

Стоп.

Погляд з'їхав назад на месенджер із недописаним повідомленням.

17 листопада. Кентон.

А тоді наче нізвідки в голові зринула фраза:

(у нас на орбіті зник молюск)

У пам'яті сплив хмарний і спекотний осінній день, поїздка до Кентона у Гловер-парк і розмова про те, яким підозрілим видавалося блискавичне згасання SDI-епідемії. Ронна пригадувала, як запитувала коротуна, не особливо, втім, сподіваючись на відповідь, що такого сталося 17 листопада, що епідемія в усіх куточках світу припинилася, мов за наказом, а програміст напівжартома відказав, що. у них на орбіті зник молюск.

У Ронни затріпотіло в животі. Вона стиснула планшет і втупилася в таблицю.

17 листопада. 21 листопада. 28 листопада. 3 грудня...

Вона закопувалася в пам'ять пласт за пластом, дедалі глибше, аж поки у спогадах не розійшовся якийсь шов і фрази почали вихлюпуватися на поверхню, немов лава з вулкана.

(аплизії зникали багато разів)

(про що ти говориш?)

Спогад про обрамлене неслухняними рудими пасмами лице, що немовби вистромлювалося з ліжка, лише на мить випередив схвильований голос Юнії.

(молюск щез увечері 21-го... 28-го зник іще один, третій за рахунком... кілька днів було нормально... до 3 грудня... а тоді майже водночас зникли дві аплизії)

Відчуття було, неначе з легень викачали повітря. Тремтячими руками Ронна розширила таблицю на весь екран. Помахом пальців видалила крайній правий стовпчик, на його місці розтягнула новий, підписала «ЗНИКНЕННЯ НА ОРБІТІ» й узялася його наповнювати.

19 вересня — проєкт ще не почали.

17 листопада — зникнення першої аплизії.

21 листопада — зникнення другої аплизії.

28 листопада — зникнення третьої аплизії.

3 грудня — зникнення відразу двох аплизій.

24 грудня. у голові знову пролунав голос Юнії.

(шістнадцять запусків, дев'ять зникнень, чотири мертві тільця)

...того дня з асемблерних камер щезло аж дев'ять молюсків.

14 січня. Ронна закусила губу, пригадуючи. У цей час вона мало спілкувалася з Кентоном, тож треба буде уточнити в Юнії, хоча. Поміркувавши, вона зазирнула в календар. 14 січня було неділею. А це означало, що експеримент не проводили, — її асистентка відпочивала.

Погляд опустився далі. 16 січня — на орбіті зник перший щур. Ронна пам'ятала це, бо наступного дня, у середу, планувала летіти до Флориди, щоби попрощатися з Кентоном.

27 лютого — експериментів не було: напередодні, у понеділок 26-го, Юнія вперше реанімувала скопійованого щура й у вівторок улаштувала собі вихідний.

Ронна окинула оком таблицю та додала вниз ще один рядок. Поставила сьогоднішню дату — 10 березня, а у стовпчику «Зникнення на орбіті» написала «Щур». Потому розгорнула месенджер і надіслала @jayleen.honkala повідомлення:

< Джейлін, ви ще тут? > Так.

Потік нервової енергії, що плинув крізь тіло, сягнув якогось закритичного значення, і Ронну трясло. Вона не влучала по літерах на клавіатурі й мусила двічі редагувати текст перед відправленням:

< Сьогодні стався ще один нейтринний спалах, так?

> Як ви дізналися???

Ронні знадобилося кілька секунд, щоб отямитись, проте на відповідь вона так і не спромоглася. Просто вперла скляні очі в екран.

№	дата		ЛОКАЦІЯ	ЗНИКНЕННЯ НА О РБІТІ
1	2141	19 вересня	Уганда	проект не починал и
2		17 листопада	Північна Атлантик а	аплизія
3		21 листопада	Аденська затока	аплизія
4		28 листопада	Сахара	аплизія
5		3 грудня	схід Польщі	2 аплизії
6		24 грудня	пустеля Наміб	9 аплизій
7	2142	14 січня	Андаманське море	експеримент не пр оводили (неділя)
8		16 лютого	море Бофорта	щур
9		27 лютого	Аргентина	експеримент не пр оводили (перше вд але копіювання шу ра напередодні)
10		10 березня		щур

Мало того, що нейтринні спалахи, про які розповіла Гонкала, якось пов'язані із SDI-агентом, то ще й щоразу, коли ці спалахи збігалися з експериментами на орбіті, запущений на копіювання організм щезав з асемберної камери. А потім повертався — мертвим. Чверть години тому, намірившись написати Кентону про Мейнардових небіжчиць, Ронна подумала, що втрачає глузд — плутається між погонею за SDI-агентом і копіюванням живих істот, а тепер ось виявила, що інфіковані жінки, чиї тіла не розкладаються, цілком можуть бути пов'язані з мертвим щуром, який повернувся бозна-звідки й рухається, мов живий. Ронна навіть не уявляла, що це все означає, та від самого лише погляду на таблицю її шкіру пробирало морозом.

ФІНН

Центральний виконавчий офіс Ради
Дев'ятнадцятьох, Ньюборн
Діва 60, 46^[176]

Йорг і Фінн, сповільнивши крок, зупинилися за вигином галереї, що вела до зали засідань. Там уже зібралися Еландон, Г'юго й Рада, майже у повному складі.

— Не варто з ними церемонитися, — хрипким півшепотом настановляв Фінн. На ньому був звичний мундиropодібний жакет, застібнутий на всі гудзики, й тонюсінька краватка, що міцно обтискала шию. — На Землі все тихо. Ренді домовився із Зоєю. Вдавай, наче нічого не сталося.

Йорг Флоріан підібгав губи.

— Який сенс ховати голову в пісок?

— Якщо нічого не сталося, то й говорити нічого.

— Але в тому то й річ, Фінне: сталося. Якщо нічого не зміниться, вони влаштують збіговисько знову. — Йорг ковзнув поглядом по шерехатій бетонній стіні, перевів його на смужку з травою попід вікном. — Раніше чи пізніше нам доведеться щось змінювати.

— Хочеш змін? Приставай на пропозицію Загарії — жени їх на поля.

— Мені не до жартів.

— А я жартую? Ми надто з ними панькаємося. Як порпатимуться в землі чи гаруватимуть замість машин у «деесерівських» шахтах, може, менше різної херні до голови братимуть.

— Їх дедалі більше, — Йорґ торкнувся долонею обличчя; щетина на щоках звалялась у жмутки. — І вони дорослішають. Еландонові вже тридцять. Ми мусимо чимось поступитися. Щось дати їм сьогодні.

— Я би дав їм тягла й розігнав до бісової матері, але ти ж мене не слухаєш. Йорґ справді його не слухав.

— Ми мусимо залучати їх до управління Колоніями.

— Я тебе прошу, Флоріане, у них прищів більше, ніж мізків. Яке управління Колоніями? Це не Земля.

— Ти не розумієш.

— Ні, це якраз ти не розумієш. — Фінн дивився на Йорґа й думав, що той, попри всю свою проникливість, не помічає прірви, що розверзлася перед ними. — Замість гратися в демократію ми повинні дбати, щоб Колонія жила. Ти довше за мене на Марсі й краще знаєш, що перша велика помилка тут гарантовано стане останньою. — Фінн не зводив очей із Йорґа. Вони мають прораховувати кожен крок і все контролювати. Мають знати, хто із чим працює, хто що виробляє, хто скільки їсть і скільки кисню вдихає. І крий Боже, помилитися в розрахунках. Бо це на Землі економічні про-рахунки можна перекрити позиною, а якщо позик назбирається забагато, оголосити дефолт. На Марсі недовиконання бюджету на десять відсотків майже напевно закінчиться смертю десяти відсотків колоністів, а дефолт означатиме колапс Колоній. — Просто не згадуй про той Договір, суверенітет, а також інше лайно. Якщо самі заведуть мову, просто ігноруй.

Йорґ довго мовчав, а тоді рушив до зали засідань.

— Ходімо, — зронив він. — Побачимо, як воно буде.

Двері перед ними роз'їхалися. Фінн, перш ніж ступити до зали, зупинився й обвів її поглядом. За овальним столом із сіро-білого мармуру не лишилося вільних місць. Скраю ліворуч сиділа геологиня Надін Роатта. За нею — Павло Загарія з

«Томуто», Аїка Тано з Toyota Robotics, Ніна Грей зі SpaceX та Аманда Клебба, голова компанії IPN Services. Таннер Гілмор, фізик-ядерник, що представляв Norton Industries, схилившись, щось шепотів на вухо шведці Мікаелі Маттсон із DSR, яка в Раді відповідала за паливо й водну енергетику. За Гілмором, відкинувши лисувату голову на підголівник, сидів миршавий чоловічок у жилетці з купою кишень. Фінн наморщив лоба. Хто це? Чому на засідання Ради пустили людину, що не є її членом? І тут-таки пригадав — це ж Таушев, астрофізик із Наукового сектора. Теломід не врятував науковця від облісіння, а Фінн не зустрічався з ним стільки років, що відразу не впізнав. Біля вікна по інший бік столу розмістилася баварка Ерна Гіммельблау, операційна директорка DSR на Марсі й права рука Тайлін Зоммерфельд. Вона не привіталася, спокійно витримала Фіннів погляд і навзаєм дивилася на нього та Йорґа холодними, мов у рептилії, очима. «Як усе дивно обернулося», — зміркував Фінн. Вони з Ерною співвітчизники, летіли на Марс на одному кораблі, а тепер опинилися по різні боки барикад. Праворуч окремою групкою влаштувалися Альфред, Берта, Емма, Рита та Бйорн — «Берлінська стіна». За столом не вистачало лише Інки Паландер, представниці НАСА, яка працювала на телескопі MCRT і не встигла повернутися до Ньюборна, та Віґго Свеннінгсена, який, власне, вже не був членом Ради.

Найближче до входу розташувалися Еландон і Г'юґо. Вони єдині серед присутніх займали прості металеві стільці, а не оббиті штучною шкірою крісла.

Коли двері зачинилися за спиною Фінна, розмови стихли, а «берлінська» п'ятірка, вітаючись, підвелася. За ними з крісел підхопились Аманда, Павло, Еландон і Г'юґо. Повагавшись, нехотячи випростався Таннер Гілмор. Аїка, Ніна, Ерна, Мікаела й Надін неначе поприлипали до крісел. Таушев почав підводитися, проте зловив на собі погляд Ерни і, потерши

долоні, впав назад у крісло. Фінн оглянув тих, хто сидів, і презирливо скривився. Юдине поріддя.

Йорг пройшов до крісла в голові стола. Кілька секунд, упершись долонями в стільницю, він дивився на Ерну Гіммельблау, що демонстративно не підвелася, так ніби вона загороджувала краєвид на щось значно мальовничіше, ніж стіна зали, а тоді проказав:

— Прошу сідати.

Приміщення наповнилося шурхотом і порипуванням стільців. Йорг виклав перед собою планшет, перевірів з'єднання з мережею та лише після цього звів очі на чоловіків із протилежного боку стола.

— Еландоне... Г'юго... — Він по черзі кивнув. — Дякую, що завітали. — Голос звучав розслаблено, наче вони зібралися разом повечеряти.

Ні Г'юго, ні Еландон не відповіли. Висока стільниця ховала від очей нижню частину тіла товстуна, але Фінн помітив, що той нервово постукує ногою, — напнута животом футболка подригувала. Г'юго був виголений начисто, й раніше прикриті волоссям вуха видавалися Фіннові зайвими, немов приєднані до голови декоративні елементи. Еландон був незворушним, але сидів, розчепіривши руки так, ніби меблі довкола були вимашчені солідолом.

— Як бачите, ми зібралися майже у повному складі, — мовив Йорг.

На мить залягла тиша, після чого Еландон озвався крижаним голосом:

— Сподіваюся, ви в курсі того, що сталося в «Централдомі».

— Так. Радник Бауер загалом описав мені. — Йорг помовчав. — Ти наговорив зайвого, Еландоне, проте я вважатиму, ніби нічого не трапилося. Знаєш чому? — Вираз його обличчя був апатичним і знудженим: Йорг уміло вдавав, ніби результат

їхньої зустрічі його не хвилює. — Бо поки що ми годуємо вас, а не навпаки. Коли буде навпаки, гадаю, ми повернемося до цієї розмови, а доти й обговорювати нічого. — Він узяв іще одну паузу і продовжив: — Утім ми розуміємо, що ви тут не просто так, що у вас є певні. гм. проблеми, і ми готові їх обговорити.

Еландон німував. Тиша тривала, розростаючись і немовби темніючи.

— То що ви хочете? — порушив мовчанку Фінн. — Кажіть.

Еландон розтулив рота:

— Передусім ми вимагаємо знайти тих, хто напав на Мервіна Роорда й Лео Кемхебекова, а тоді покарати їх так, як покарали б на Землі, — слова загуркотіли над столом, і їхнє відлуння повисло в обважнілому повітрі.

— Ми докладаємо всіх зусиль. — завів мову Йорг.

— Ви не докладатимете зусиль, голово, ви їх знайдете. Інакше ми бойкотуватимемо й навчання, й будь-які роботи, до яких ви нас залучите.

Фінн глипнув на Г'юго. Той запекло кивав після кожного Еландонового слова. Широкий рот рухався водночас у всіх напрямках, через що товстун мав такий вигляд, ніби ось-ось під'юджуюватиме першого народженого — так їм! скажи все, що думаєш! Утім, із вуст не злітало жодного звуку.

— Гаразд, — Йорг стримано хитнув головою.

— Друге, — правив далі Еландон. — Ми вимагаємо мораторію на депортацію наших рідних. Ви будете зобов'язані гарантувати, що не висилатимете на Землю батьків, чиї народжені на Марсі діти не досягли повноліття. Навіть якщо обоє дорослих утратять роботу, навіть якщо...

Повітря розітнув скрипучий голос Рити Дюрер:

— Хто платитиме за перебування цих людей на Марсі, Еландоне?

— Не перебивай його! — підскочив на стільці Г'юго. Гнівний вигук пролунав так несподівано, що кілька радників і радниць здригнулися. Товстун уп'явся очима в зморшковату австрійку: — Не встрявай, коли говорить перший народжений на Марсі.

Присутні в залі презиркувалися, проте озватися ніхто не наважився. На Йорговому обличчі не дригнув жоден м'яз.

— Що ще? — запитав він.

— Третє, — промовив Еландон. — Ми вимагаємо рівних фінансових прав. Ви більше не перешкоджатимете народженим на цій планеті отримувати винагороду, одержану поза Колоніями. Це, зокрема, означає, що ви віддасте учасникам Critters усе, що їм належить.

— Можна я скажу? — Рита нахилилася вперед. Її обличчя зберігало звичний розважливий вираз, однак у голосі бриніла насмішка.

— Ні! — рохнув Бессель. — Ніяких відмазок! Просто віддайте мені мої гроші!

Фінн вирішив утрутитися, щоб нарешті заткнути товстюхові рота, але Йорг жестом його зупинив:

— Це все?

— Ні. — Еландон зчепив руки й узявся злісно чухати зап'ясток. — Ми. — Очі забігали. — Ми вимагаємо контролю над виробництвом теломіду.

Залою прокотилося здивоване перешіптування.

— Що ви вимагаєте? — На коротку мить внутрішнє напруження вихлюпнулося на Йоргове лице.

— Хтось із народжених на Марсі має очолити Лабораторію синтетичної біології, — уточнив Еландон.

— Навіщо?

— Щоб контролювати розподіл теломіду.

— Але чому? — Йорг не розумів.

— Тому що із цього все почалося, — Еландон говорив швидко, дихання теж стало пришвидшеним. — Мервінів батько загинув, бо не отримував призначений йому теломід. Якби він був живий, Мервін не потрапив би до інтернату і зрештою не опинився б у промзоні на півночі Роквейла. Я. ми хочемо бути певні, що такого більше не повториться.

— І ви вже визначилися з кандидатурою, — припустив Фінн.

— Так. — Подальша пауза видалася недоречно довгою, Еландон мовби роздумав говорити. Спливло секунд десять, доки він оголосив ім'я: — Джилл Роорд.

— Сестра Мервіна? — здивувалася Емма.

— Вона ж іще... — насупилася Берта.

— Скільки їй? — опам'ятався Фінн.

— Вісімнадцять, — відповів Еландон.

— Вона недостатньо. — Берта зловила погляд Г'юго й затихла.

— Недостатньо що? — наїжачився Г'юго. — Досвідчена? Доросла? Чомусь ви не згадували про це, коли гнали її на роботу на швейний комбінат.

— Це інше, — невпевнено заперечила Берта.

— Еландоне, — звернувся Фінн, — твоя Джилл не має наукового ступеня.

— Він їй непотрібен, щоби стежити за розподілом теломіду, — відрізав Еландон.

— У доктора Свеннінгсена було аж два, — прогудів Г'юго. — Та це не врятувало Ліама Роорда від смерті.

Фіннів погляд застрибав між обличчями. Берта, Йорг, Емма, Рита, Альфред. Попервах усі сиділи зі збентеженим виглядом. Поставити вісімнадцятирічну Джилл Роорд на місце Свеннінгсена? Нісенітниця. Ніхто на таке не піде. Проте згодом Фінн подивовано спостеріг, як збентеження поволі зникає з облич. Емма навіть закивала. І він раптом зрозумів: Джилл — уродженка Марса, незаангажована та нейтральна, її

призначення втихомирить народжених, а якщо зрештою в лабораторії запанує безлад, перед СОРиОБ'ом усе легко буде зіпхнути на недосвідченість дівчини. Фінн зиркнув на Йорґа. Той у відповідь ледь стеноу плечима: вони повинні чимось поступитися. Фінн похитав головою: очманіти, ці телепні зараз призначать народжену на Марсі, якій не виповнилося й двадцяти, керівницею єдиного у світі закладу з виробництва теломіду. Що це означатиме для Англади та його бізнесу? Хороше запитання, відповіді на яке Фінн не знаходив.

— Не все так просто, — Фінн спробував заперечити. — Нових членів Ради призначає оонівський комітет. Я сумніваюся, що вони погодяться поставити керівницею одного з наукових відділів людину без наукового підґрунтя.

— Ви не зрозуміли, раднику, — сказав Еландон. — Нам не потрібне місце в Раді. Ми хочемо, щоб Джилл була кимось на кшталт адміністраторки в ЛСБ, яка контролюватиме розподіл теломіду. На місце доктора Свеннінгсена призначайте кого завгодно.

«Іще краще, — Фінн стиснув губи в ризку. — Їм не потрібне місце в Раді».

— Гаразд, — кивнув Йорґ. — Щось іще?

— Це все, — відповів Еландон.

— Тоді, — Йорґ обвів рукою присутніх, — нам треба порадитися.

Зібрання тривало решту дня й завершилося за годину до півночі. Останньою із зали пішла Рита Дюрер, і о пів на дванадцятую за столом для нарад сиділи тільки Йорґ і Фінн.

— Ну що? — запитав Бауер.

Йорґ повернув голову до вікна. «Аркадія» й «Остергаль» відливали в темряві синюватим світлом, як дві гігантські краплини, усередині яких ворухаться люмінесцентні організми. Між куполами стримів підсвічений флагшток із прапором

Колоній — велетенське чорно-коричнєве полотнище із жовтою вертикальною смугою та помаранчевим колом у центрі. Перед голосуванням по кожному з озвучених Еландоном пунктів радники й радниці запекло сперечалися. Йорґ сконтактував із Луаною Андраде, лікаркою ЦЛН, і вона поінформувала, що стан Мервіна стабілізувався, проте його ще якийсь час не виводитимуть із медикаментозного сну. Травма хребта була незворотною, усі функції нижче від ділянки ушкодження, й рухові, й сенсорні, не підлягали відновленню, а це означало, що Мервін залишиться паралізованим на все життя. Андраде проконсультувалася із британськими нейрохірургами в Мідлдоні, й разом вони стверджували, що Мервінові варто вживити в мозок neuralink-чип. На його налаштування можуть піти місяці, та в перспективі це дасть хлопцеві змогу пересуватися за допомогою роботизованого екзоскелета. Фінн наголосив на тому, аби зачекати, поки Мервін очуняє достатньо, щоб розповісти про нападників, а тоді передати справу COPUOSy: нехай на Землі вирішують, як це залагодити, Рада таких повноважень не має. «За» проголосували дванадцяттеро із присутніх. Ерна, Мікаела Надін і Герман утрималися.

Коли обговорювали захист від депортації, першою взяла слово Емма Фламмаріон. Вона запропонувала розробити постанову, згідно з якою частина витрат у разі втрати працездатності чи звільнення працівника лягала б на працедавця. Щодо цього Рада не могла дійти згоди добрі три години. Фінн доводив, що вони й так майже нікого не депортують. Гілмор лякав підвищенням цін на марсіанські товари й послуги. Грей переконувала, що такий підхід призведе до безробіття та відтоку робочої сили, оскільки марсіанським компаніям буде вигідніше аутсорсити інтелектуальні роботи на Землю. Зрештою десятьма голосами проти шести Рада погодила резолюцію, що такий документ у принципі потрібен. Резолюція

була такою туманною, що, по суті, ні до чого не зобов'язувала. За, крім «Берлінської стіни», проголосували Аманда Клебба, Аїка Тано та Павло Загарія.

Щодо грошей Critters домовитися не вдалось узагалі. Фінн і Рита закликали нічого не віддавати. Інші радили вилучити частину коштів як податки, решту поступово виплатити. Емма й Аманда твердили, що ця дискусія взагалі ні про що: Рада в принципі не повинна перешкоджати рухові коштів на Марсі. Ерна, Мікаела й науковці не брали участі в обговоренні. Просперечавшись годину, вони навіть не стали голосувати, і саме через це Рита

Дюрер затрималася після завершення засідання — погоджувала з Йоргом, що вони казатимуть Еландонові, щоб потягти час і спробувати спустити все на гальмах.

Прохання про призначення Джилл спротиву не викликало. Емма нашвидкуруч прописала посадові повноваження, і Рада майже одноголосно призначила Джилл адміністраторкою Лабораторії синтетичної біології.

На тому розійшлися.

Відвернувшись від вікна, Йорґ опустил голову на складені перед собою долоні.

— Я все чекав, що він заведе мову про суверенітет.

Фінн скривився.

— Вони самі не знають, що із цим робити.

— Але звідкись же дізналися про ту другу статтю. Ти знав про неї?

— Ні.

— І я не знав. А вони якось дізналися.

Вони помовчали.

— Знаєш, що найгірше? — озвався Фінн.

— М?

— Вони не попросили ввести когось зі своїх до складу Ради.
— Фінн стомився, але й на міліметр не послабив краватку й не розстебнув жодного ґудзика на «мундирі».

— Що ти хочеш почути від мене?

— Не будь сліпим: ми втрачаємо владу.

— Я бачу, куди ти хилиш, Фінне. — Йорґ підвівся та стомлено закрокував до дверей. — Проте моя відповідь незмінна: ні, й ще раз ні. — На порозі він спинився. — Я все своє земне життя присвятив армії, проте не пам'ятаю жодного конфлікту, який би вдалося розв'язати за допомогою зброї.

Фінн, роздувши ніздрі, скривився.

Діва 61, 46

00:02 MST

Фінн спустився до паркінгу під виконавчим офісом, сів у «Туарег», але з місця не рушив. У підземному гаражі було холодно, порожньо й темно. Після того, як три роки тому на Роквейлській АЕС збудували додатковий гігаватний енергоблок, куполи Ньюборна й наземні галереї, що їх сполучали, залишали освітленими навіть уночі. Підземних паркінгів це чомусь не стосувалося, попри те, що влітку чотири атомні станції та тисяча гектарів фотопанелей виробляли електроенергії більше, ніж потребували поселення в Сімудських долинах.

Фінн розгорнув планшет, зайшов у месенджер і надрукував повідомлення Англаді:

< Щойно завершили. Рада сподівається,

що малий назве ім'я, коли опритомніє.

Незважаючи на пізню годину, Англада озвався миттєво:

> Він нічого не бачив.

< Ти певен?

> Абсолютно.

< Він може здогадуватися.

«Він майже напевно здогадується», — зміркував Фінн.

> Ви повісите мене через чиїсь здогадки?

Фінн поставив ногу на гальма. Стоп-фари спалахнули, і темний паркінг залляло приглушеним червоним світлом. «Чому ти так любиш усе ускладнювати?» Він зняв ногу з педалі. Над кабіною марсохода зімкнулася пільма.

< Рада призначила його сестру

адміністраторкою ЛСБ. Вона

контролюватиме розподіл теломіду.

< Не питай. Це вже доконаний факт.

Англада не відписував кілька хвилин. Фінн уже тягнувся до кнопки запуску двигуна, коли екран спалахнув, а внизу діалогу вигулькнула фраза:

> Вона тебе чимось не влаштовує?

< Мене все влаштовує. Це ти більше

не зможеш діставати теломід.

У відповідь Англада надіслав одне за одним три повідомлення, кожне з яких складалося зі щораз більшої кількості смайлів. Десятки смайликів, що заходилися реготом.

Фінн роздратовано надрукував:

< Що смішного?

> Щось ти останнім часом геть здувся,

раднику. Взагалі не стягуєш. Я тепер

отримуватиму теломіду більше, ніж

будь-коли.

У голові Фінна промайнула якась думка, так швидко, що він не встиг її усвідомити. За мить Англада, знущаючись, додав:

> Не питай. Це вже доконаний факт.

Відписувати Фінн не став. Удивлявся в планшет, доки екран не погас, а тоді залишився сидіти в цілковитій темряві.

Зрештою він завів «Туарег», під'їхав до зовнішнього шлюзу, почекав, доки позаду зачиниться герметичний люк і відчиняться зовнішні ворота, а тоді втиснув педаль газу в підлогу й помчав бетонним шосе до свого будинку на півночі Ньюборна. Камінці, що випорскували з-під непрогрітих коліс,

стукотіли об днище. Зовні Фінн здавався заціпенілим, завдяки досконалому вмінню контролювати себе в нього навіть сповільнилося дихання, хоча насправді всередині все клекотало.

ВЕЛЕТ

Селище Кам'янка

Терези 1, 46^[177]

Почався останній місяць марсіанського літа, й більшу частину наради присвятили обговоренню других жнив.

Марко почувався розслабленим. Перші жнива дали найбільший урожай зерна за весь час існування «Томуто». Цього року також уродили апельсини, а кавуни нарешті стали схожими на кавуни, а не на здуті повітряні кульки, тож Ґоран був у гуморі. Сипав жартами й — що траплялося нечасто — сміявся з жартів інших. Загарія залишався спокійним навіть тоді, коли Іво Марич доповів, що за минулий квартал продажі горілки в Мідлдоні скоротилися на третину. Напередодні ірландці представили відразу п'ять нових сортів віскі — із цитрусовими нотками, з ароматами персика, льодяників, суниць і фруктового пирога. Крім того, хтось напоумив їх додати в напої флуоресцентний білок, і тепер, коли віскі збовтували, кожен сорт світився в темряві іншим кольором. Іво натякнув, що було б непогано придумати щось у відповідь — створити кольорові настоянки на журавлині й смородині, благо, ягід вистачало, проте Ґоран відмахнувся, сказавши, що мода на флуоресцентні виєбони скороминуща, а стара добра горілка вічна.

Нарада добігала кінця. Дарій Брайко нагадав Ґоранові про поклади кварцу на Аравійській височині, й у той момент, коли двері роз'їхалися та на порозі зали для нарад постав Григ'їр, Ґоран саме пояснював Брайкові, чому «Томуто» не варто встрявати у складувний бізнес:

— По-перше, ми переоцінюємо потреби ринку в чистому склі. Якщо на Землі не почнуть будувати ВМК зверху тих, що вже експлуатуються, нових куполів ми ближчим часом не побачимо. З фотопанелями ще гірше. Тут і так сонця на шістдесят відсотків менше, плюс піщані бурі. Ще одна така, як та, що на два роки затягнула планету, і, б'юся об заклад, ми повністю перейдемо на атомну енергію. — Старий гладив бороду. — По-друге, для того, щоби плавити скло, треба програмовані печі. Треба дорогі плавильні тиглі й фахівці, які знають, як запобігати утворенню бульбашок, прожилок і туманних плям. — Ґоран підготувався та самовдоволено позирав на чоловіків і жінок, які розсілися довкола стола. — Ніхто з нас цього не робив, і я маю сумнів, Дарію, що ми запустимо процес, просто переглянувши кілька відео на Ютубі. Хай там скільки кварцової руди накопаємо в Аравії.

Перший тривожний дзвоник теленькнув у Велетовій голові, коли за Григором до зали ступили Кайя Домек, Григорова дружина-полька, та їхній син Данило, єдиний поки Ґоранів онук. Щось смикнулось Маркові під серцем, коли він роздивився вираз хлопцевого обличчя. У залі начебто з'явився не Данило, а його привид.

— Навіть якщо нам усе вдасться, за кілька років скла буде забагато, ціна впаде, і ми бозна-коли відіб'ємо вкладені гроші. — Ґоран помітив своїх сина, невістку й онука та здивовано скинув брови. — Григоре? Кайє?

— Батьку..

— Щось сталося?

— Ну. — Григір зробив невиразний жест руками. — Дещо. Так. Сталося.

— Що?

— Нам би поговорити.

— Це не почекає?

— Гадаю, ні.

— То говоріть.

Григiр усмiхнувся, та щось у його усмiшцi було не так, чогось бракувало.

— Гадаю, краще вiч-на-вiч.

Горан секунду дивився на сина, а тодi жестом зобразив, що зустріч закінчено. Зашурхали стiльцi, й учасники наради попрямували до виходу. Григiр, який увесь цей час наче й не дихав, хапнув ротом повітря і мовив:

— Павло, Марко та Дарiй хай залишаться. — Вiн тоскно глипнув на батька. — Якщо ви, звiсно, не проти.

Велет i Брайко презирнулися. Павло ще нехай, вiн член сiм'ї, але вони? Розслаблення на обличчi Горана змiнилося настороженим зацікавленням. Старий знизав плечима.

— Ну, хай лишаються тодi.

Григiр почекав, доки дверi зачиняться, i знову набрав у груди повітря. Зрештою Кайя, його дружина, поклала Даниловi долоню на шию та звелiла:

— Кажи.

17-го Скорпiона хлопцевi виповнювалося вiсiмнадцять, але на вигляд вiн здавався молодшим — порiвняно невисокий, зi смужкою рiденьких вусикiв i прищами де-не-де довкола губ — не старшим за шiстнадцять.

— Я не. — Данило вдався у матiр: мав довгi вiї, карi очi та каштанове волосся, що хвилями спадало за вуха та пом'якшувало гострi риси, якi дiсталися у спадок вiд дiда. Хлопець був вродливим, попри те, що в поглядi жеврiло щось незрiле.

— Кажи, — повторив Григiр.

— Дiду. — Данило глянув за спину, наче намагався зрозумiти, чому вони сюди прийшли. — У мене були сто... с... с... тобто у мене досi є... е... е... дiвчина.

— І? — кошлата Ґоранова брова вигнулася дугою.

— Ми якийсь час уже... зус... с... с...

Старий Загарія перевів очі на Григора.

— Він надув комусь живота, еге ж?

— Так, батьку.

— То так і говоріть, а то телитеся, наче спустили повітря з Великої оранжереї та боїтеся зізнатися.

Кайя Домек кинула промовистий погляд на чоловіка. Григiр усім своїм виглядом показував, що багато віддав би, аби найбільшою їхньою проблемою на той момент було ненароком спущене повітря з оранжереї в центрі Кам'янки.

— То у мене буде правнук? — витягнув губи старий. — Чи правнучка?

— Так, — підтвердила Кайя. — Буде.

— Добре є. — Ґоран вдоволено покректав і повернувся до Павла, що сидів праворуч нього. — Гля, а небіж-то швидше за тебе впорався.

Павло Загарія зітхнув.

— І хто ця панянка, якій випала честь виношувати нового Загарію? — Ґоран повернув обличчя назад до Данила. — Сподіваюся, юначе, у вас щодо до неї серйозні наміри.

— Так, діду, серйозні, — опутивши очі додолу, відповів хлопець.

— Ви вже отримали дозвіл від Ради? — поцікавившись, Загарія враз зметикнув, що навряд чи запит надсиляли би без його відома, і махнув рукою. — Не переймайтеся. Я про все подбаю. Нортонівому племіннику й малій Зоммерфельдівні нічого не вдається, то я перетру з Флоріаном, і ми перехопимо їхню квоту.

Запала мовчанка. Ґоран поглипував на онука. Марко переводив погляд з обличчя на обличчя, розуміючи, що Григiр і

Кайя тут не для того, щоби поспілкуватися про квоти на народження дітей.

— То що? — буркнув старий. — Хтось нарешті дасть мені знати, хто його майбутня місіс?

— Тут така справа. — Григiр кашлянув. — Вона не звідси.

— Ого. — Загарія закинув голову й витріщився на Данила, немовби вперше. — Ти шпокнув землянку?

Кайя і Григiр німували.

— Це часом не новенька? — допитувався Горан. — Ельміра?

І знову той самий вираз на обличчі Григора: як би все було простіше, коли б ішлося про Ельміру Брейгель. Ковтнувши слину, Григiр наважився озватись:

— Не звідси, батьку, означає, не з Кам'янки.

— Ага, — завзяття в Горановому голосі поменшало.

— Власне, дівчина зараз тут, за дверима. — Григiр кивнув за спину. — Чекає, щоби познайомитися.

— То чого стоїте? Кличте!

Кайя Домек метнулася до дверей, натиснула на кнопку відмикання, визирнула в коридор і махнула рукою. За мить до зали ступила струнка дівчина з проникливими очима — жовтими із зеленуватим обідком, — блідим обличчям і ластовинням, що гречкою розсіялося довкола акуратного прямого носа. Ліве вухо півмісяцем оторочували сережки, від очей розходилися чорні стрілки, а голова не мала навіть сліду волосся. Вона була в оверсайз світшоті й ботфортах, що робили її візуально вищою. І старшою, ніж була насправді. Дівчина впевнено подолала відстань від дверей до стола, зупинилася поруч із Данилом, але на тому її рішучість вичерпалася. Горан немовби настрикнув незнайомку на погляд, після чого її нижня губа сховалася під верхньою, а обличчя набуло спантеличеного вигляду.

Велет не зводив із дівчини очей, відчуваючи, як мимоволі пришвидшується серцебиття: він знає її. Мав би знати. Він точно десь її бачив.

— Мати Василева. — Горанова природна жвавість безповоротно вивітрилася. — Якого хріна вона лиса? Вона що, заодно з тими придурками в «Централдомі»? Це якийсь жарт? Ви це навмисне? — Він спопеляв очима сина та невістку. — Щоб позлити мене?

Ніхто не відповів.

— Як тебе на ім'я? — звернувся від до дівчини.

— Вона не розмовляє українською, — сказала Кайя.

Проте Горан уже й сам допетрав і уточнив англійською:

— Ти говориш англійською?

— Так, пане...

— Назвися.

— Ріона. Моє ім'я Ріона, пане. — Пауза. У Горана напружилися вилиці. Він захитав головою, ніби намагався витрусити почуте з вуха. Дівчина додала: — Ріона Фіцджеральд.

Коли прозвучало ім'я, Горан іще вагався, проте прізвище не залишило місця для сумнівів. Обличчя старого почало наливатися чорнотою.

— Хлопче, ти, нахер, ідіот? — Він уп'явся очима в онука. — Серед тисяч дівчат у Колоніях ти зв'язався із недолугою ірландкою?

Тиша запала така, що Велет чув, як стугонить кров у скронях.

— Я не.

— Заткнися, — запитання було напівриторичним, припускаючи відповідь, але не потребуючи її. Горан підвівся, рушив до Данила й Ріони. На пів-дорозі примружився. — Слухай, а ти мені неначе знайома.

Ріона витримала його погляд, очей не відвела, проте на бодай якесь слово не спромоглася.

— Хто твій батько? — хрипнув Ѓоран.

Марко помітив, як ковтнув слину Григiр i зблiдла Кайя, а за мить у голові щось клацнуло, й усе стало на свої місця. Ріона — скрипалька Critters, він запам'ятав її з відео роквейлського концерту, де вона була ще з волоссям. Велет умить збагнув, чому Григiр попросив їх із Дарієм залишитися.

— Я живу з матір'ю та ношу її прізвище. — Дівчина зчепила долоні, тручи пальцями по кісточках. — Батько покинув нас одразу після того, як я народилася.

— Але хто він? — Ѓоран спробував контролювати голос, але це виявилось понад його сили, й у горлянці немовби закрутився ротор: — Назви його ім'я.

Ріона звела погляд, але дивилася кудись крізь стелю.

— Мій батько Рувен О'Гормлі, пане, олдермен ірландської общини у Мiдлдоні.

Вени на Ѓорановій шиї здулися так, що просвічували синім з-під шкіри. Старий роззирнувся, ніби щойно прокинувся й не розумів, як опинився в залі для нарад, поплентався назад до крісла й поклав руки на спинку. Секунд десять він сопів, утупившись у невидиму точку попереду себе, а тоді, замахнувшись, пожбурих стілець у вікно. Шибка була армованою, а крісло мало металеву основу, тож нічого не розбилося. З лунким «дун-н!» стілець відскочив від вікна, перекотився через стіл і гепнувся в іншому куті кімнати.

— Стадо невдячних овець! — У кутиках перекривленого рота з'явилася слина. — Я все роблю для вас, задниці за кожним підтираю, всі ваші косяки загладжую, а це так ви мені віддячуєте?!

Ѓоран ухопив зі столу вазу, яку лише дивом не зачепив стілець, висмикнув із неї букет із зелених колосків та апельсинових кетягів і пожбурих її в Григора. Цілив у голову, та Григiр ухилився. Ваза, розбризкуючи воду, пролетіла на відстані

кількох сантиметрів від голови й від удару об стіну перетворилася на хмару скалок. Старий замахнувся та спробував дістати Григора букетом, але Павло з Марком зловили його й відтягли до стіни.

— Що накажете тепер мені робити?! — Горан нестямно лупцював Велета й Павла колосками по спинах. — Лайнюки грьобані! Лише ганьбите мене, більше з вас ніякого толку! Геть із моїх очей! Геть!

Кайя взяла Ріону за руку й вивела її із зали. Григир із Данилом вийшли за ними, полегшено пірнувши в заспокійливу півтемряву коридору. Розлючене волення Загарії долинали до них іще добрі пів хвилини.

Законсервований цех із виробництва уринодистилляторів
25 кілометрів на північний захід від Ньюборна
Терези 3, 46^[178]

Зустріч домовилися провести на нейтральній території, подалі від чужих очей. Після годинного обміну повідомленнями Марко Велет і Джейк Гайнс (go-to guy, або, по-простому, розрулювач питань у Рувена О'Гормлі) обрали занедбаний цех збанкрутілого французького стартапу Fixera, де колись виготовляли портативні уринодистиллятори. Цех стояв акурат посередині між Ньюборном і Мідлдоном, за кілометр на північ від залізничної лінії, що сполучала Ньюборн із Тулоном і віддаленими поселеннями на заході Сімудських долин. Виробничі приміщення давно були не під тиском, хоча Гайнс запевняв, що наземний бункер для персоналу досі в непоганому стані — з робочими компресорами й достатніми запасами кисню, щоб підготувати все для зустрічі.

На світанку 3-го сола місяця Терез два сріблясті «Емпіреї» здійснювалися з летовища неподалік Кам'янки і, промчавши над

Ньюборном, за пів години дісталися місця зустрічі. Покружлявши над *serpens*'ами — хвилеподібними гребенями, що чергувалися з овальними заглибинами (притаманною лише Марсу формою рельєфу), конвертоплани приземлилися на плескуватий пригірок за три сотні метрів від бункера, де колись мешкали працівники «Фіксери». За хвилину на всіяний гравієм схил висипали десятеро чоловіків у скафандрах із синьо-жовтими смугами на шоломах. Окрім Марка та Горана, на зустріч прибули Дарій Брайко, Лесь Кордас, Іво Марич, Іван Вайда, Потап Дзєга та ще троє Іванових хлопців: Кость Махно, Стас Шкабара та Ярема Одновол.

Марко скочив із трапа першим і роззирнувся. Вдалині на заході під першими променями зблискували куполи Мідлдона. На півночі в синюватому серпанку проступали обриси пагорбів із крутими, рудувато-червоними схилами. На півдні біля заметеної піском компресорної станції двоє ірландців перевіряли, як бункер тримає тиск. Один із них відірвався від контролера й підніс над головою руку, чи то вітаючись, чи то показуючи, що бачить українців. Велет махнув у відповідь, після чого чоловіки один за одним рушили до бункера.

За бункером височіла понура бетонна коробка без вікон, а відразу за нею — ще одна, така сама, але недобудована. Цехи. На стіні проглядалися велетенські літери FIXERA — колись яскраво-червоні, а зараз ледь видні на сірому тлі. Засновники компанії планували випускати портативні пристрої, які давали би змогу виживати в марсіанській пустелі невеликим групам колоністів. Вони вірили, що з часом в економіці Марса, як і на Землі, переважатимуть дрібні приватні підприємства, чиї власники будуть більш винахідливими й легше йтимуть на ризик порівняно з корпоративними гігантами, проте помилилися. Марс — не Земля. Чи не єдиним успішним продуктом, який «Фіксера» вивела на ринок, виявилися безкаркасні надувні

житла, проте після того, як у Лабіринтах Ночі загинуло кілька науковців через те, що розплавлені електричні дроти пропалили оболонку такого житла, Рада заборонила їх продавати. Якийсь час «Фіксера» виготовляла переносні уринодистилятори для випарювання води із сечі. Пристрої були мініатюрними копіями промислових систем регенерації, які використовували в Колоніях, поки компанія DSR не почала доправляти з Ацидалії достатньо криги. На жаль, мініатюризація призвела до скорочення тривалості обробки урини. Дистилятор непогано видаляв отруйні складники, себто вода на виході була придатною для споживання, але, попри всі намагання розробників, відгонила сечею. Французи взялися пропонувати в комплекті безкоштовні смакові добавки: бергамот, каджунські спеції, навіть віскі «Боумор». 2135-го Рада ліцензувала дистилятор і рекомендувала його до застосування в дальніх експедиціях, але Велет не знав нікого, хто би погодився скористатися ним двічі. Його не купували навіть гірники, які місяцями гарували вдалині від Колоній, і зрештою «Фіксера» збанкрутувала. Поки компанія трималася на плаву, радниця Грей із Транспортного відділу обіцяла для неї окрему гілку залізниці, проте колії так і не проклали, а нікому не потрібні цехи «Фіксери» поступово руйнувалися під натиском марсіанського вітру та піску.

У динаміках над вухами Велета пролунав захеканий голос Загарії:

— Як символічно, тобі не здається, Велете? Лайнюки, які женуть бухло, схоже на сцяки, улаштували зустріч у цеху інших лайнюків, що замість видобувати воду із землі, як це роблять усі нормальні люди на цій планеті, випарювали її зі сцяк, а потім маскували під бухло, просто щоб її можна було пити. Просто тобі інь і янь, курва, в одному флаконі.

— Нас уже можуть чути, Горане, — застеріг Марко.

Вони спілкувалися відкритим каналом.

— То й що? — гмикнув старий. — Я що неправду кажу?

Спустившись до підніжжя, Велет кинув погляд на «Емпіреї» та затримав його на розмитих обличчях пілотів за лобовим склом. Їм наказали не шкодувати гідрозину й постійно прогрівати двигуни. Та міркував Марко про інше: арбалети. Вони залишилися всередині конвертопланів. Почнись колотнеча, і їм доведеться вибиратись із бункера та гнати до «Емпіреїв». Падді ж прибули раніше і, відповідно, мали час підготувалися, тобто заховати у бункері все що завгодно.

Слідом за ірландцями чоловіки набилися у шлюз. У повній тиші почекали, доки зрівняється тиск, тоді перемістилися до холодного тамбура із розмальованими тріщинами стінами. Велет глипнув на наручний манометр, виждав кілька секунд і вистромив великий палець догори: усе гаразд. Чоловіки один за одним познімали шоломи.

У повітрі висів специфічний запах, достоту як у всіх занедбаних будівлях на Марсі: суміш озону, іржі та слабкого сірчаного духу, що нагадував аромат пригаслого багаття. Озон надходив із компресора, іржею тхнув марсіанський пил, який чоловіки принесли на скафандрах, а сірчаними з'єднаннями була наповнена марсіанська атмосфера, солодкавий запах якої за стільки років запустіння буквально в'ївся у виморожений бетон.

Тьмяно освітленим коридором ірландці провели їх на другий поверх, до зали з високою стелею, що колись була їдальнею. Першими досередини зайшли Потап Дзєга й Іван Вайда. Швидко все оглянули й дозволили заходити іншим.

Марко переступив поріг. На стелі їдальні були припасовані точкові світильники, з яких працював хіба кожен третій. У кутку громадилися столи. Під стіною ліворуч тулилися металеві стійки для таць із їжею. Підлогу та стіни до висоти людського зросту

вкривали зелені кахлі. Велет відчув, як під ногою щось хруснуло, подумав, що зі стелі осипався тиньк, але, опустивши очі, побачив уламок тарілки. Кахлі, керамічний посуд... Він хитнув головою. Не дивно, що жабоїди збанкрутували.

Українці стали в ряд плечем до плеча відразу за входом. Від тепла, що підіймалося зсередини скафандрів, морозне повітря довкола голів мерехтіло. З ніздрів вихоплювалися клуби пари. Останнім у їдальні з'явився Загарія. Старий повагом оминув своїх людей, вручив шолом Лесеві Кордасу і, розрівнявши бороду над кірасою, зупинився попереду, спиною до шеренги, наче полководець на чолі власної армії.

Падді вишикувалися півколом біля дальньої стіни й вивчали поглядами чоловіків навпроти. Їх було десятеро, як і домовлялися. За винятком тих двох, що зайшли з українцями, усі були без скафандрів. Велет зрозумів, що десь тут є справний транспортний шлюз, достатньо великий, щоби прогнати крізь нього марсохід.

Дарій Брайко переклав шолом із руки в руку, зиркнув на Марка та прошепотів:

— Ще би, бляха, хоругви із собою взяли.

— Ага. — Велет випустив крізь ніздрі хмарки пари. — Усього-то справи — дівча залетіло.

Шеренги розділяло півтора десятка метрів, і моментами здавалося, що між чоловіками невидимими дротами проскакують іскри. Марковий погляд блукав насупленими обличчями ірландців. Він упізнав Кілана Магаурана, начальника Центру швидкого реагування, довготелесого Оскара О'Мару, технолога з «Ігнеро», та Джейка Гайнса, з яким переписувався напередодні. Довкола шиї О'Мара обмотав смугастий шарф, а Магауран причепив на ніс недоречні за такого освітлення сонцезахисні окуляри. Обабіч присадкуватого О'Гормлі височіли здоровило Джеррі Тірнан, що верховодив викидайлами в

ірландських пабах у Мідлдоні, і Тобі Фаррелл, особистий охоронець Рувена, гевал зі статурою племінного буйвола, перебитим у двох місцях носом і м'ясистими грудочками замість вух. Тірнан був у жилетці зі штучного хутра й дурнуватій шапочці з помпоном, Фаррелл — у картатій прогумованій накидці, що звисала до колін. Решту чоловіків Велет бачив уперше.

Рувен О'Гормлі простежив за пересуваннями Ѓорана й собі ступив кілька кроків уперед, відокремившись від почту. Він був цілковитою протилежністю худорлявому й підтягнутому Ѓорану. Невисокий, із випнутим животом, що скидався на крісло-мішок, О'Гормлі навіть у черевиках на грубезній підшві вивищувався над підлогою заледве на півтора метра. На ньому були коричневі дерматинові штани на підтяжках, синя джинсова сорочка й пуховий жилет із засмальцьованим коміром. Закасані рукави відкривали обплетені татуюваннями передпліччя. На шиї на товстєнному золотому ланцюгу висів оздоблений діамантами золотий кельтський хрест завбільшки з долоню. Проте було й дещо спільне. Обое — і Рувен, і Ѓоран — мали розкішні бороди. У Рувена волосся навіть у вухах росло, а рудувата борода стирчала в усі боки, нагадуючи приліплену до обличчя волосяну пектораль. Пів хвилини вони немовби гралися у витрішки — хто кого передивиться, а тоді погляд Загарії став напружено замисленим, чоло прорізали зморшки, і чоловіки, не змовляючись, посунули назустріч один одному.

Обидві шеренги рушили слідом.

Наближаючись, Марко помітив виблиск під накидкою Фаррелла і, сфокусувавшись, розгледів обклучений довкола тулуба ланцюг. Крізь тканину кишені у штанах Магаурана проступав знайомий обрис. Кастет. Про те, скільки всього ховається за хутряною жилеткою Тірнана, можна було лише здогадуватися.

Велет скоса зиркнув на Івана Вайду, і той у відповідь підморгнув, мовляв, усе під контролем. Вони також тут не з пустими руками: у блоках ПСЖЗ замість адсорберів CO₂ були перцеві балончики, а Вайда й Дзєга на місце літій-йонних батарей припасували електрошокери.

Рувен і Горан зішлись в центрі їдальні й задерли підборіддя, наче міряючись бородами. Спливла хвилина, ніхто не видав жодного звуку. За якийсь час Велетові почало здаватися, ніби О'Гормлі й Загарія ведуть між собою німу розмову: ставлять мовчазні запитання, а потім так само безмовно відповідають. Коли тиша стала нестерпною, Рувен нарешті озвався:

— Горан, — він смакував ім'я, обсмоктував його, наче кісточку. — Горан Загарія.

— Так, це я, — видихнув парою старий.

— Я міг би сказати, що радий вас бачити, якби не ганебна причина нашої зустрічі.

Кутастим обличчям Горана розплився темний рум'янець. На секунду він набув збентеженого вигляду, так ніби перебирав у голові ситуації, за яких був би радий бачити Рувена, проте нічого, крім як «у труні», на гадку не спадало.

— А ви насправді старіший, ніж я очікував, — прискалив око О'Гормлі.

Велетові м'язи напружилися, мов жмут дротів. Він спостеріг, як Горан затамував подих. Якщо старий не стримається й у відповідь підштрикне Рувена щодо його зросту, буде біда. У повітрі немовби розпилили пари бензину, й достатньо було однієї іскри, одного необачно кинутого слова, щоб усе запалало.

Горан незворушно проказав:

— Ближче до справи, Рувене О'Гормлі.

— Так. — Олдермен втягнув носом повітря, ніби намірявся сплюнути. — До справи. Ваш онук, як вам відомо, не втримав

свій піструн у штанях.

Дивно було чути такий докір від чоловіка, який на Марсі нажив вісімнадцятеро дітей (і це тільки ті, яких він визнав). Але вже геть ошелешило Велета те, що у відповідь Загарія скрипучим голосом прогугнив:

— Так, визнаю, Данило дав маху.

Марко зміркував, що ні, хлопець якраз влучив, куди влучати не треба було, але вже за мить просто остовпів від побаченого.

— Маємо це якось залагодити, — промовив Ѓоран і зробив те, чого від нього не сподівався ніхто, — простягнув Рувенові правицю.

Отетеріли всі, навіть О'Ѓормлі. Велетові емоції опинилися в глухому куті, він не знав, що думати і як реагувати. Інші чоловіки видавалися так само спантеличеними. Секунду-півтори Рувен мовчав (Маркове тіло почали пронизувати скляні нитки страху: що як ірландець проігнорує подану руку?), а потім щось підбадьорливе прорізалось у зморшках довкола темних Рувенових очей, щось у його шпаруватому обличчі, попри власну волю, розчохнулося назустріч Загарії, й О'Ѓормлі міцно схопився за кістляву долоню. Чоловіки зчепилися, наче два краби, й трясли своїми клешнями, аж поки не заболіли передпліччя.

— Мені не відомо, як воно заведено у вас, — зауважив О'Ѓормлі, — але в нашій громаді за такої ситуації чоловік бере жінку за дружину й відтоді дбає про неї та маля.

Велет опустив погляд. Він не уявляв, як Загарія стримується. Йому самому в той момент кортіло вліпити Рувенові ляпаса та загорлати: «Вісімнад-цятеро! У тебе, курвалю, вісімнадцятеро дітей від п'ятьох різних жінок!»

— Окрім того, ви мусите відшкодувати збитки, — продовжив О'Ѓормлі.

— Які ще збитки? — хрипнув Загарія.

— Моральні. Моєму імені було завдано шкоди, — вдав обурення олдермен.

На Горанових вилицях заходили жовна. Велет і Брайко обмінялися промовистими поглядами. Чиєму імені? Ріона носить материне прізвище.

— Про яке відшкодування йдеться?

— Мені потрібна деревина з вашого купола на півдні.

— Що потрібно? — Горан насупився. — Дерева? Ви хочете у власність дерева?

— Ні, нам треба деревина для діжок під віскі. Замість тієї, що ви попсували.

Загарія роздув ніздрі.

— Я не вирубуватиму яблуневі сади, які ми вирощували двадцять років, щоб ви настоювали свої сцяки.

Ну, приїхали. Велет аж зубами клацнув. Тобі Фаррелл випнув щелепу й сягнув рукою по ланцюг. Джеррі Тірнан розправив плечі й підступив до О'Гормлі. Утім Рувен підніс руку й жестом звелів їх угамуватися.

— Я не про яблуні, — пояснив олдермен. — Про вільхи й осики, які ви вирощуєте на дрова в окремому куполі Червоного Яру.

— Це неможливо. То дерева для каміна пані Караман.

— За всієї поваги, Горане, пані Караман може кілька років поопалювати помешкання електричними конвекторами. — Лукава посмішка запалила в Рувенових очах феєрверки. — Хіба я багато прошу?

Горан німував.

— Ваш онук збезчестив мою доньку.

Велет насилу проковтнув пирхання, що рвалося з губ, а тоді угледів, як Кілан Магауран, що стояв навпроти, пустив очі під лоба. Хоч у цьому їхні погляди не різнилися.

— Скільки деревини вам потрібно? — запитав Загарія.

Тепер очі на лоба полізли в Дарія. Він штурхнув Марка ліктем: Загарія поступився? Отак просто? Що, в біса, відбувається?

— Небагато. На одну бочку — двадцять метрових дощок. Усього вісімдесят бочок. — Рувен удав, ніби підраховує, хоча було зрозуміло, що він давно тримає число в голові. — Шість кубічних метрів деревини.

— Гаразд, — крізь зуби вицідив Горан.

— Я також хочу, щоб ми стерли нарешті демаркаційну лінію.

Умовна лінія, про яку згадав О'Гормлі, пролягала з південного заходу на північний схід через Ньюборн і Нойнштадт. У закладах південніше віскі вже десяти років не було в меню. Для власників, які наважувалися порушити це правило, підскакували закупівельні ціни на продукцію «Томуто», а до особливо впертих навіть навідувався хтось із хлопців Івана Вайди.

— Категорично неможливо, — відрубав Загарія.

— Чого ви боїтеся? Що маючи вибір між горілкою та віскі, народ обиратиме останнє? Уникаєте чесної конкуренції? Це... дещо боягузливо, вам не здається, Загаріє?

— Тоді ми також хочемо доступу до Тулона.

Тулон був найзахіднішою колонією в Сімудських долинах, і горілку туди не доправляли. Значною мірою завдяки старанням Джеррі Тірнана.

— Стривайте, це я висуваю умови, — труснув бородою О'Гормлі.

— Боїтеся чесної конкуренції? — примружився Горан.

Рувен кілька секунд вагався, а тоді всміхнувся.

— Гаразд. Хай буде так. Але пообіцяйте не вдаватися до демпінгу.

— Який демпінг? — повів плечима Загарія. — Та про що ви?

— Ви демпінгуєте. Завжди.

— Я не винен, що ваше пійло треба роками настоювати в бочках.

— Так! — Рувенові очі зблиснули. — Ми витримуємо його в бочках, ретельно добираємо кожне зерня, тричі переганяємо брагу й купажуємо кінцевий продукт. Ми навіть вмикаємо у віскокурнях записи звуків природи зі схилів Каррантуїлу^[179], бо віримо, що звукові хвилі, що протинають діжки, надають напоєві особливого відтінку. І все для того, щоб якнайкраще виразити...

Завівся.

— Та годі, — скривився Ѓоран. — Бухло — це бухло. Думаєте, гірникам, які накидуються вашим пійлом у Доусон-сіті, не начхати? Думаєте, дивлячись на пляхан у барі, вони переймаються, яка музика грала, коли пійло настоювали, і чи ніхто ненароком не перднув, коли його розливали по пляшках?

— *Aineolach*^[180], — процідив Рувен.

На щастя, Ѓоран не знав ірландської та проігнорував останню фразу.

— Обіцяю, що ціни в Тулоні не відрізнятимуться від цін у Кам'янці. Це вас влаштує?

— Так.

— Щось іще?

О'Ѓормлі озирнувся, кинув погляд на свій почет, наче очікуючи, що хтось озвучить додаткові претензії. Чоловіки мовчали, й олдермен урочисто проголосив:

— Це все. Можемо обговорити весілля.

— Ні, ні, ні, — замотав головою Загарія. — Не кваптеся. Є один нюанс.

Ось воно. Ѓоран просто так не поступиться. Чоловіки за спиною О'Ѓормлі зашепотілися. Велет підібрався та потягнувся рукою до ніші в скафандрі, де ховав перцевий спрей.

— Який? — Рувен спохмурнів.

— У нашій культурі заведено так, що батьки нареченої, коли вона виходить заміж, передають батькам нареченого певну суму грошей або якесь майно. Посаг.

— Посаг?

— Так, це називають посаг.

О'Гормлі знову озирнувся й жестом підкликав Оскара О'Мару та Джейка Гайнса. Хвилину вони про щось радилися. Зрештою Рувен повернувся до Горана.

— Ми готові запропонувати знижку двадцять п'ять відсотків на азот. — Помовчавши, він додав: — І право ексклюзивного викупу.

На Землі давно вирощували лише генетично модифіковані сорти злаків, які не потребували добрив і росли навіть у виснажених ґрунтах. У їхнє ДНК вживили гени бактерій, які давали змогу видобувати потрібний для росту азот просто з повітря. На Марсі ці сорти не використовували, бо азот був дорогий. Оранжереї напompовували або чистим киснем із мінімально необхідним тиском, або сумішшю кисню й дешевших інертних газів, наприклад, аргону чи CO₂. Вуглекислота на Марсі була дармовою, тож вигода від переходу на азот і генетично модифіковані сорти, які не потребують добрив, з'являлася тільки за умови значного здешевлення N₂. Велет швидко порахував, що двадцять п'ять відсотків — це доволі непогано. Якщо вдасться купувати азот із такою знижкою хоча б упродовж п'яти років, вони зможуть відмовитися від добрив і промивання ґрунту. Проблеми з грибками й шкідливими бактеріями також відпадуть. Горан це усвідомлював не гірше за Велета. На коротку мить очі Загарії розширилися, проте потім на обличчя повернувся звичний хитруватий прискал.

- Сорок відсотків, — почав торгуватися він.
- «Господи Боже, блядь», — заплющився Велет.
- Тридцять, — крізь зуби проскрипів О'Гормлі.
- Тридцять п'ять.

Рувен опустил голову й поглянув на власну долоню, так ніби не вірив, що кілька хвилину тому тиснув нею руку Загарії.

- Тридцять два з половиною.

Ґоран, звівши кошлату брову, кілька секунд міркував.

— Гаразд, тридцять два і п'ять десятих. Але... — він підніс угору палець, — домовимося про фіксацію ціни на наступні десять років.

- Ніхріна собі! — гаркнув О'Гормлі.

— Я мушу бути певним, що ви не піднімете ціну, щойно ми переведемо оранжереї на азотну атмосферу. — Помовчавши, Ґоран примирливо додав: — Я мав на увазі земних років.

Ірландець зітхнув.

- Гаразд, домовилися.

- Домовилися.

- Зате весілля оплачуєте ви.

Ґоран намірився заперечити, проте Іво Марич виступив уперед і щось прошепотів йому на вухо. Зморшки на лобі старого не швидко розгладилися, та зрештою він кивнув.

- Хай буде так.

І вони взялися обирати дату.

Година по тому

Із Космічного центру Флемінґа, що розташовувався на північно-західній окраїні Ньюборна, того дня стартували два орбітери, тож диспетчер фал-концертського ЦКП закрив повітряний простір над Ньюборном для інших літальних

апаратів. Пілоти повели «Емпіреї» на схід, щоб обігнути Ньюборн і Нойнштадт із півночі.

Ґоран припав до ілюмінатора й дивився вниз, на цехи «Фіксери», що проступали крізь здійснену реактивними двигунами куряву, з таким виразом на обличчі, наче чекав, що ті розваляться. Він бачив усюдиходи ірландців, які сунули бездоріжжям. Вони рухалися вздовж крайки велетенського спірального котлована. Масивні титанові колеса зривали в повітря рудуватий пил, що тонким шаром устеляв рівнину Хриса, й оголяли сіро-синю породу під ним. На півдні, у напрямку Мідлдона, неначе наввипередки з марсоходами, мчав потяг. За три кілометри на схід від цехів колію перетинала високовольтна лінія, що сполучала Роквейлську АЕС із поселеннями на Ацидалійській рівнині — найдовша за протяжністю ЛЕП на Марсі.

Коли конвертоплан набрав висоту, Загарія повернув голову до Іво Марича.

— Ти щось казав про ягідні настоянки...

Іво зиркнув на Велета. Той зажував губи, стримуючи усмішку.

— Так, Ґоране. І не лише про них. Ми могли б випускати горілку взагалі без запаху. Або, навпаки, додавати ароматизатори, щоби.

— Я запитав тільки про настоянки, — крижаним тоном обірвав його старий. — Щоб у кольорі були. Якнайбільше кольорів. Зробиш таке?

— Радю.

— Ну, то маєш зелене світло.

— Більше жодного слова, — кивнув Марич. — Я вас почув.

— Лише мусиш устигнути до тридцять шостих Терез. До цього клятого весілля.

— Усе зробимо як належить, Ґоране, не сумнівайтеся.

Загарія, притуливши пальці до губів, відвернувся до вікна.

— Та я й не сумніваюся.

Погляд цього разу потягнувся вгору. Небо було високим і чистим. До початку сезону пилових бур залишалося три місяці.

КРОУДЕР

Медична бібліотека імені Альбрехта
Герцога
Кампус Джорджтаунського
університету
Вашингтон, округ Колумбія
24 березня 2142-го

Тайроне!

Кроудер озирнувся. Сестра квапливими кроками наздоганяла його коридором. Він почекав, доки вона наблизиться, а тоді простяг руку до сенсора, що відчиняв двері конференцзали, проте Ронна притримала її.

— Ти як?

Для Кроудера не було таємницею, що вона стежить за новинами з Росії. 11 березня на півночі Сибіру виникла велика пожежа. Супутники зафіксували спалахи блискавок над протокою Вількицького, що відокремлює півострів Таймир від архіпелагу Північна Земля, після чого вогняний вал, що мчав до материка. За лічені хвилини вогонь сягнув узбережжя, де однієї миті запалали тисячі гектарів чагарників. Пожежа не дісталася населених пунктів, тож ніхто не постраждав, але підпалила торфовища, й загасити її не вдавалось ось уже другий тиждень. Виділення метангідратів із дна Північного океану пришвидшувалося, втім Кроудер цим більше не переймався. Він усе ще відвідував наради, іноді по кілька на день — у міністерстві енергетики, у штаб-квартирі Управління з охорони довкілля, у Білому домі за участі президентки Доусон, — але вже не дратувався від усвідомлення, що жодна з них ні до чого не призведе. Кроудер доповідав сам, слухав інших доповідачів, аж

поки їхні голоси не ставали в його голові нерозбірливим дзижчанням, проте дедалі частіше ловив себе на думці, що було б чудово, якби в адміністрації Доусон просто забули про його існування. Після того, як Ронна розповіла йому про нейтринні спалахи та їхній імовірний зв'язок із SDI-агентом і зникненнями на орбіті, відчуття провини через смерть доньки повернулося, і патоген, який Кроудер привіз з Уганди, знову заповнив його свідомість. Він був першим, про що Кроудер згадував, коли прокидався, й останнім, про що міркував перед сном.

— Усе гаразд. Радий тебе бачити.

Відколи Ронна повідомила, що запросила Джейлін Гонкалу та докторку Барретт до Вашингтона й організувала закриту конференцію для всіх, причетних до вивчення SDI-агента, Кроудер рахував дні до їхньої зустрічі.

— Громер? — Ронна вичікувально звела брову.

— Його не буде.

На тижні збройні сили Курдистану у відповідь на вбивство турецькою поліцією курдського підлітка завдали ракетного удару по провінціях Ширнак і Хаккярі. Було випущено дві сотні ракет, загинуло семеро мирних жителів, і Туреччина чекала офіційної заяви від НАТО. Тож коли Кроудер спробував поговорити із Громером, той запитав, чи є дані про поширення агента в Аргентині. На той час від Бенцоні, який терміново вилетів до Буенос-Айреса, новин не було, а тому, отримавши заперечну відповідь, держ-секретар відмахнувся: йому вистачало проблем.

Ронна зволікала з тим, щоб заходити, і Кроудер промовив:

— Чому ти досі це робиш? — Він кивнув на двері, перед якими вони зупинилися. — Я давно мусив сказати, що ти не повинна, якщо не хочеш. Забудь про обіцянку, яку дала мені.

— Річ не в тобі. Ти ж сам бачиш: ця справа завела в такі нетрі, що... я навіть не знаю. Я не можу просто лишити все. — Вона звела на нього очі. — А ти? Чому ти тут?

Кроудер кволо усміхнувся.

— Натякаєш, що я недостатньо кваліфікований, щоб сидіти з вами за одним столом?

— Та звісно, ти тут тільки тому, що знайомий із Громером. — Ронна посерйознішала й ретельно добирала наступні слова: — Мені тільки треба, щоб ти розумів: Кіана тебе не винуватить. Ніхто тебе ні в чому не звинувачує. Ми вполюємо цю заразу, але ти не маєш перетворювати це на хрестовий похід. Це не поверне тобі доньку.

Кроудер, опустивши погляд, зітхнув. Спливло кілька секунд, і він озвався:

— Бенцоні повернувся?

— Ні. Проте вчора опівночі він контактував із Мейнардом. І Мейнард написав, що йому є що нам усім розповісти.

— Тоді ходімо.

Кроудер прочинив двері та пропустив Ронну до конференцзали, розташованої на другому поверсі медичної бібліотеки — похмурої будівлі з бетону, що нагадувала усипальню східного диктатора. На розставлених півколом стільцях із відкидними пюпітрами сиділи професор Бо Мейнард, докторка Дагмара Дробна, докторка Тельма Барретт, Джейлін Гонкала і Джейк Дельгомм, Тайроновий асистент. Остеронь, притулившись до спинки електричного візка, розмістилася Юнія Ромо. Вона повернулась на Землю 13 березня, провівши на орбіті 945 діб — рекорд серед мешканців станції Deer Space Habitat, і тепер за це розплачувалася: через біль у попереку ледве ходила. Неврологи поки зарадити не могли, тож Юнія щоранку запихала в себе жменю знеболювальних і пересувалася на візку.

Кроудер кивнув Джейкові й сів. Ронна стала спиною до вікна, сперлась на підвіконня і, склавши руки на грудях, привіталася:

— Усім доброго ранку.

У відповідь присутні незлагоджено захитали головами.

— Мене ви знаєте. Я — докторка Галеано-Кроудер, і це я вас тут зібрала. Припускаю, ще не всі між собою перезнайомилися, а тому перед тим, як почати, гадаю, кожному з вас варто відрекомендуватися. — Вона поглянула на Мейнарда. — Попрошу вас, професоре.

Мейnard підвів лисувату голову з таким виразом на обличчі, ніби очікував побачити перед собою дуло пістолета. Його і так худя шия немовби витончилася ще більше.

— Бо Мейnard, регент-професор факультету епідеміології Джорджтаунського університету. З моменту першого спалаху очолюю групу фахівців, яка досліджує агент. — Він повернувся до Дагмари і зробив непевний жест, наче передавав їй естафетну паличку.

— Дагмара Дробна. Директорка варшавського Центру епідеміологічного моніторингу. Я... — Вона насупила брови, так ніби зважувала, що з того, що крутиться в голові, озвучити. — Я першою зауважила подібність SDI-агента й патогена, що спричинив епідемію імунodefіциту в Польщі.

Джейлін, наймолодша серед присутніх, відгородилася силуваною посмішкою і промовила, наче сама до себе:

— Джейлін Гонкала. Польова асистентка на нейтринному детекторі «Льодяний куб».

Тельма виждала кілька секунд, нібито чекала, що Джейлін іще щось додасть, а тоді проголосила скрипучим голосом:

— Докторка Тельма Барретт, фахівчиня з проблем космології та фізики субатомних частинок. — Вона обдивилася присутніх, немовби визначаючи, кому яку етикетку приклеїти. — Керую командою фізиків на «Льодяному кубі».

— Тайрон Кроудер. — Він схрестив ноги і, говорячи, переводив погляд з обличчя на обличчя. — Донедавна заступник Верховного комісара GEO, зараз очолюю Екологічну раду у Виконавчому офісі президентки Доусон.

Кроудер спинив погляд на Джейкові. Хлопець напружився.

— Я — Джейк. Джейк Дельгомм. Працював із паном Кроудером в GEO. — Зметикнувши, що на тлі інших його слова виявилися якимись несерйозними, він додав: — Я був в Уганді, коли все почалося.

— Юнія Ромо. — Вона обхопила себе руками, ніби пристебнувшись до візка. Пофарбовані в чорне нігті були частково згризені. — Асистентка докторки Галеано-Кроудер.

— То це ви? — тихим, як одурманеним, голосом запитала Джейлін.

— Що я? — перепитала Юнія.

— Ви виявили пацюка-зомбі?

Перед зустріччю Ронна розіслала всім щось на кшталт реферат-резюме по SDI-агенту — все, що було відомо про патоген, в одному файлі, тож Джейлін знала про інцидент зі щуром на орбіті.

На слові «зомбі» докторка Барретт шикнула, немовби торкнулася розжареної праски.

— Стежте за своєю мовою, Гонкало. Ви серед шанованих науковців, а не в колі ваших друзів-ідіотів із коледжу.

Очі Юнії спалахнули.

— Напевно, я недотягую до ваших стандартів, докторко, бо те, що я побачила на орбіті, — а я, нагадаю, єдина бачила ту істоту, — інакше як живим мерцем не назвеш. — Юнія повернулася до Джейлін. — І «виявили» не зовсім влучне слово. Ми його створили. То був той самий щур, який зник під час попередньої спроби копіювання.

— Де він зараз? — озвалася Дагмара.

— Тут, на Землі. Ми спустили його з орбіти. — Помітивши, як округлились очі Дагмари, Юнія дивно всміхнулася, вигнувши губи так, ніби заклала за них дольку апельсина. — У звичайному сміттєвому контейнері.

— Ви серйозно? — здивувався Кроудер. — Хто вам дозволив?

— Ми не повідомляли, що цей щур якийсь не такий, — пояснила Ронна. — Ну, й у нас не було вибору: Корлі Вайлдер не хотіла залишати його на станції. Якби ми не забрали його з орбіти, вона б заштовхала його до вакуумної труби та вистрелила ним у напрямку Плутона.

— І що з ним? — Джейлін вбирала кожне Роннине слово.

— Він помер, — сказала Юнія, — тобто перестав рухатися. Задовго до спуску. — А тоді зиркнула на Ронну, наче запитуючи: можна? Ронна кивнула. — Одразу по приземленню щура доправили до бактеріологічної лабораторії на Гібсон-айленді^[181]. Рівень Бі-Ес-Ел-чотири^[182], й усі ці понти. Випатрали там ущент. Передусім мене здивувала наявність у тілі рідкої крові. І це попри те, що гризун був мертвий багато годин. Як правило, кров залишається рідкою, коли дефіцит кисню порушує процес згортання. Крім того, під вісцеральною плеврою легень і під епікардом серця були плями Тардье — дрібні крововиливи темно-червоного кольору. Рідка кров і плями Тардье зазвичай вказують на асфіксію, а тому напрошувався висновок, що щур у проміжку між зникненням і появою на орбіті задихнувся. Та, що важливо, кров у його серці була світлою, тоді як через асфіксію мала б навпаки потемніти від вуглекислого газу.

Кроудер пригадав гостроносе обличчя Марієт Вердоорн, південноафриканської лікарки, яка, випроставшись над вугільно-чорним тілом молодії угандійки, розповідала про отруєння азотом.

— Це може бути наслідком азотної асфіксії, — промовив він. Юнія з Ронною обмінялися поглядами.

— Так. — Дагмара покатила слово на язиці, неначе зважуючи, й повторила: — Так, цілком.

— Це те, від чого загинула дівчина з Катве: надихалася чистого азоту. — Кроудер глипнув на сестру, потім на Юнію. — Ти нічого не говорила мені про щура.

— Саме тому ми тут, — відповіла Ронна, — щоб усе з'ясувати. — Й жестом закликала Юнію продовжувати.

— Друга дивна річ... — Асистентка посмикувала себе за вухо, всіяне кратерами колишнього пірсингу. — Щоразу, коли асемблери збирали зниклий напередодні організм, ми знаходили в асемблерній камері крихітні часточки графіту. Графіт не потрібен для копіювання, його взагалі не повинно бути в лабораторії, і ми просто не знали, звідки він береться. Так ось, цей останній щур був аж чорний від графітного пилу. Його наче навмисно в ньому виваляли. Та найцікавіше сплило під час секвенування: у тілі щура ми виявили фрагменти чужорідної ДНК. — Юнія поклала руки на колеса візка та перевела погляд на Бо Мейнарда. — Професор упізнав послідовність, докторка Галеано-Кроудер передивилися тканини під мікроскопом, і з'ясувалося, що щур заражений.

— Заражений чим? — випалив Кроудер, хоч і передбачав відповідь.

— SDI-агентом.

— Та годі вам, — прошепотів Кроудер. — Цього не може бути.

— Але саме так і є, — з похмурою рішучістю запевнила Юнія.

— Пацюк аж кишів агентами, — утрутилася Ронна. — Що характерно: патоген уразив не лише органи черевної порожнини, а й нервову систему. Мієлінові оболонки^[183] спинномозкових нервів місцями нагадували решето, так багато

агентів у них сиділо. Я не можу стверджувати напевно, та ми із професором Мейнардом припускаємо, що саме хімічна взаємодія між агентами забезпечувала проходження нервових імпульсів. Чи радше імітувала їхнє проходження. Через це щур і смикався, наче живий.

— Отже, таки смикався, — проскрипіла Тельма, — не рухався.

— Це щось змінює? — спалахнула Юнія.

— Так, — відрубала Тельма.

— Серйозно? — не відступалась Юнія. — Ви бачили відео? Багато знаєте мерців, які би так смикалися після смерті?

На мить запала тиша, а тоді заговорив Джейк Дельгомм:

— Те саме було в Катве. — Очі за скельцями забігали, наче він озвучував щось таке, про що, ймовірно, потім пожалкує. — Там була собака, що смикалася. А дівчина схопила пана Кроудера за руку, хоча всі потім казали, що вона давно мертва.

— Як щодо тієї жінки з Хелма? — насупилася Джейлін. — Яка тиждень не розкладалася? Хтось прокрутив до кінця весь запис? Може, вона також смикалася?

— Ми б уже давно перевірили це на тілах, що зберігаються тут, в університеті, — докинув Мейнард. — Ось тільки досі не отримали дозволу.

Професор промовисто зиркнув на Кроудера — він обіцяв допомогти, — проте той не зауважив шпильки. Тим часом Тельма Барретт, презирливо розтягуючи слова, звернулася до Джейлін:

— Як історія зі щуром з орбіти стосується жінки з Хелма?

— Ну, вона також заражена, — знітилася Гонкала.

— Пані Гонкало, якщо ви не розумієте різниці між «не давати тілу розкладатися» та «примусити тіло смикатися», вам тут точно не місце.

Джейлін, немовби шукаючи захисту, зупинила погляд на Ронні, проте перш ніж та зреагувала, розмова повернула в інше

русло.

— Стривайте, — змахнув рукою Кроудер. — А що як пацюк підчепив агент на Землі? Де гарантія, що це не стороннє забруднення?

— Підчепив мертвим? — обурилась Юнія. — В лабораторії з четвертим рівнем захисту?

— Тоді десь на орбіті, — наполягав Кроудер.

— Ні, Тайроне, — заперечила Ронна.

— Щур аж кишить SDI-агентами, — переконувала Юнія. — Якби він набрався їх на орбіті, я б також заразилася.

— Тоді, можливо, щур заразився до того, як його просканували на Землі. Я про те, що його могли скопіювати вже зараженим.

Юнія взялася пояснювати, що молекулярні сканери запрограмовані ігнорувати чужорідні патогени, Тельма її перебила, і вони заходились сперечатися. Зібрання скочувалося до якогось кривляння. Ронна поглянула на Мейнарда — професор відвів очі, після чого вона голосно відкарбувала:

— Стуліть пельки! — Зала захлинулася тишею. — Ми тут не для того, щоби гризтися між собою.

Кроудер зміряв сестру поглядом, спочатку по вертикалі — згори донизу, а потім із боку в бік на рівні пліч, немовби осіняв хрестом. Він дивився на вилицювате обличчя — темна шкіра блищала, наче змащена олією, очі, хоч і запалі, повнилися рішучістю, — і ніби бачив Ронну вперше. Він здогадувався, що сестра й раніше такою була — якоюсь несамовито впевненою в собі, — й дивувався, чому лише зараз це усвідомив. Ронна знайшла себе. Попри проблеми з Натаном, попри чоловіканевдахи, який тягнувся за нею, мов шлейф смердючого диму за старезною автівкою, вона міцно стояла на ногах. На відміну від нього.

— Ми тут, щоби поділитися інформацією, — продовжувала карбувати слова Ронна. — По черзі розповімо все, що знаємо, а тоді думатимемо, як діяти далі. Професоре Мейнард, будь ласка, вам слово.

Промені, що прослизали крізь жалюзі, лягали смугами на стіну за спиною старого. Кроудерові здалося, що від часу останньої зустрічі Мейнард став на кілька кілограмів легшим і на кілька квадратних сантиметрів лисішим. Професор оглянув кімнату, наче проводив інвентаризацію, а тоді заговорив:

— Для тих із вас, хто не в курсі: після телефонного дзвінка докторки Галеано-Кроудер щодо ситуації в Аргентині я зв'язався з очільником аргентинського МОЗу, а доктор Бенцоні зібрав оперативну групу, з якою найближчим рейсом вилетів до Буенос-Айреса. За перші п'ять днів група обстежила сотню вагітних аргентинок і не виявила слідів SDI-агента. Бенцоні хотів повертатися, коли з'ясував, що в державних клініках Буенос-Айреса під час неонатального скринінгу не секвенують ДНК новонароджених, а якщо й секвенують, то лише ділянки, пов'язані з найпоширенішими генетичними захворюваннями. Він вирішив навмання дослідити геном кількох немовлят, які народилися на початку березня. У чотирьох із п'яти новонароджених не було жодних відхилень, зате у п'ятого Бенцоні спостеріг дещо... — Професор зиркнув на Ронну так, ніби просив вибачення. — Я нічого не повідомляв, бо сам не міг у це повірити. Власне, досі не можу.

Ронна, Джейлін і Дагмара подалися вперед. Бо Мейнард промовив:

— Геном того немовляти різоче відрізняється від геному людини.

— Разоче? — з характерною роздратованою хрипотою перепитала док-торка Барретт. — Що означає «разоче»?

— Інакшими були понад вісімдесят мільйонів пар основ.

Кімнатою прокотився слабкий шепіт, немовби протяг заворушив фіранками.

— Господь усемогутній, — зронила Дагмара Дробна.

— Інакшими порівняно з чим? — уточнив Кроудер.

— Інакшими порівняно з геномом *Homo Sapiens*. Вісімдесят мільйонів пар основ — це приблизно 2,5 % геному людини. Генетично той малюк відрізняється від нас із вами більше, ніж ми відрізняємося від шимпанзе.

— І який він на вигляд? — випалила Ронна.

— Звичайне немовля кількох днів від народження. Фенотипних відмінностей, принаймні на цьому етапі, Бенцоні не побачив.

— Ви хочете сказати, — докторка Барретт мружилася, ніби вставила в око монокль, — що виявили людську істоту іншого виду, яка зовні нічим особливим не вирізняється?

— Саме так.

— Таке взагалі можливо? — спантеличено кліпнув Кроудер.

Мейнард спохмурнів ще більше.

— Щойно ми переконалися, що це не помилка секвенатора, Бенцоні розгорнув відбір зразків у інших немовлят. Не лише в Буенос-Айресі, а й у Кордові, Росаріо, Ла-Платі. Упродовж чотирьох днів група опрацювала понад тисячу геномів. У вісімнадцяти хлопчиків і чотирнадцятьох дівчаток визначили такі самі зміни, як і в першого малюка: їхні ДНК відрізнялися від ДНК людини на вісімдесят мільйонів пар основ. Три дні я локус за локусом вивчав змінені ділянки; вони всі в некодуючих ділянках, тобто не впливають на продукування білків. Саме тому діти мають вигляд... ну, цілком собі звичайний.

— Ось тільки вони аж ніяк не звичайні, — зауважила Ронна.

— Так, я називаю їх дітьми, але технічно — це вже не людські немовлята.

— Що конкретно в тих локусах? — Дагмара терла пальцями підборіддя. — Копії ДНК агента? Що?

— Та, власне, нічого. «Сміттєва» ДНК, попри те, що не кодує білків, впливає на експресію генів, тож я спробував змодельовати, як змінені ділянки взаємодіють із прилеглими генами, проте моделювання нічого не дало, — Мейнард знизав плечима. — На основі відредагованих ділянок синтезується матрична РНК^[184], і на тому все — трансляція^[185] не відбувається. Матрична РНК не створює білків і не бере участі в жодних процесах у клітині. Як на мене, агент просто замінив одне генетичне сміття на інше.

— Звідки ви знаєте, що це SDI-агент? — Тельма Барретт схрестила руки під грудьми. — Може, причина в іншому.

— Знаю, бо зрештою ми його знайшли. Коли рахунок немовлят зі зміненим геномом пішов на десятки, Бенцоні вирішив поновити тестування жінок і 20 березня виділив патоген із крові двадцятиоднорічної мешканки Сан-Фернандо^[186], вагітної на сьомому місяці. Загалом то був той самий патоген, ось тільки він знову змінився.

— Утретє, — проказала Ронна.

— Так, утретє, — кивнув Мейнард. — Бенцоні відразу зрозумів, чому не побачив його раніше. Цей штам продукує менше інтерлейкіну-10, зате навчився маскуватися. Став схожим на латентні віруси, щось на кшталт герпесу. Агент інфікує клітину, реплікується, розриває її оболонку, ну, зчиняє повний безлад. Однак іще до того, як імунітет налаштовується дати відсіч, він ховається в клітинах травної та репродуктивної систем. Поки лімфоцити приводять усе до ладу, агент засинає. — Професор перевів подих. — Троє жінок із першої сотні, яких Бенцоні протестував по прильоту, таки виявилися інфікованими. Просто на той момент, коли у них брали кров,

агент перебував у сплячці. Ми й далі тестуємо вагітних, і. — Він кашлянув. — Їх багато. У Буенос-Айресі не менше як три відсотки від кількості протестованих. У Росаріо — близько десяти відсотків. У Кордові інфікованою є кожна третя жінка, і я боюся, це лише вершина айсберга. Поки що я не в змозі довести, що саме SDI-агент спричиняє зміни в геномі, проте дуже здивуюся, якщо це не так.

— Трясця, — процідила крізь зуби Ронна.

— Бенцоні працює над тим, щоб з'ясувати, як саме агент змінює ДНК, але не може відтворити потрібні умови в лабораторії, що її надали аргентинці. А везти цю заразу сюди я не дозволяю. Нам відомо тільки те, що, як і польський штаб, після першої хвилі заражень агент продукує дещо відмінні копії себе. Що вони роблять далі, нам не відомо. Припускаю, існує механізм, який дає змогу агентові довільно рекомбінувати власні гени, а потім вбудовувати їх у ДНК організму.

— Ви впевнені, що довільно? — запитала Дагмара.

Бо Мейнард розвів руками.

— З тих даних, якими я оперую на сьогодні, змінені ділянки нічого не кодують і не впливають на експресію генів біля них.

— Але це неможливо, — заперечила Ронна. — 2,5 % — це дуже багато. Уявіть лише: змінилися вісімдесят мільйонів пар основ, а діти все ще мають вигляд, як ми. Це не може бути збігом, я взагалі не розумію... таке враження, наче. — вона не закінчила.

— Що? — Кроудер метнув погляд на сестру.

— Не знаю. Стільки зусиль: інфікування ембріона, пригнічення імунної системи матері, здатність ховатися від імунітету, створення копій, які втручаються в геном тільки там, де це не впливає на зовнішні ознаки. І все це для чого?

— Ви ніби хилите до того, що агент діє з якоюсь метою, — Тельма навіть не намагалася втриматися від глузливого тону. — Ніби він усе спланував, а ви дратуєтесь, що не можете розгадати

його наміри. У бактерій немає свідомості, докторко Галеано-Кроудер. Мікроби — не люди, вони не добрі й не погані, вони просто є.

Ронна проігнорувала зауваження та передала слово докторці Дробній:

— Дагмаро, розкажи їм, будь ласка.

На повнуватому обличчі польки застиг вираз людини, якій не подобається те, що вона повинна сказати, але яку все ж таки примусили говорити.

— Я залишилась у Штатах, аби з'ясувати, звідки в геномі агента взялися гени для заспокоєння імунітету. Зрештою остаточно підтвердила те, про що ми й так здогадувалися: польський штам не міг самостійно набути гени для вироблення інтерлейкіну-10. — Почавши свою розповідь, Дагмара вглядалась у порожнє крісло в іншому кутку зали, як коти вглядаються у привидів, але потім сіла впівоберта, підкреслюючи, що наступні слова адресує Джейлін, Тельмі та Джейкові. — Якщо коротко: у SDI-агента не виявилось нічого навіть віддалено схожого на механізм захоплення генів. На відміну від бактерій він не здатен вставити у свій геном жодного нуклеотида.

— Він штучний, — відкарбував Кроудер, — визнайте нарешті.

— Таки штучний, — погодилася Дагмара, — та це не все. — Вона кілька секунд німо дивилася на Тельму Барретт, наче кидаючи їй виклик. — У природі механізм захоплення генів допомагає бактеріям захищатися від бактеріофагів. І тоді я подумала: оскільки SDI-агент немає нічого, що давало б йому змогу нашпиговувати власний геном сторонніми молекулами, він повинен бути безсилим проти бактеріальних вірусів. Фаги б тоді блискавично з ним розправлялися, проте цього не відбувається. Щоби зрозуміти причину, я провела кілька експериментів. Спробувала інфікувати колонії агента різними

бактеріофагами: міовіруси, піобактеріофаги, фаг Т4, фаг лямбда. У мене нічого не вийшло.

— У них такий сильний противірусний захист? — очі Джейлін Гонкали мінилися, неначе монети на дні фонтана.

— Ні, радше фаги не знали, що з агентами робити. Не розпізнавали в них щось живе. З таким самим успіхом я б уприскувала віруси в каміння. І це наштовхнуло мене на здогадку, що агент не просто штучний, він нетутешній. Він не еволюціонував, а якщо й еволюціонував, то не на цій планеті. — Не встиг ніхто усвідомити останню фразу, як Даґмара продовжила: — Я здебільшого мовчала про це: збивало з пантелику, що агент не витримує тривалого перебування в космосі. А потім, коли дізналася про нейтринні спалахи... про збіг у часі з епідеміями... це було ніби знайти шматок пазла, якого бракувало для повної картини. — Виразні брови рухалися, немов передавали якесь повідомлення. — Розумієте? Це саме те, чого не вистачало: спосіб, яким агенти потрапляють до нас. Не через відкритий космос, а. якимось інакше.

— Звідки потрапляють? — Обличчя докторки Барретт стало непроникним, стара мов бронею обклалася.

Даґмара якийсь час беззвучно ворушила губами, перешиковуючи слова перед тим, як випустити їх назовні.

— Ви мали рацію, докторко Барретт, коли говорили, що мікроби не мають мети. Але так само не мають мети окремі нейрони в людському мозку. Термін «мета» безглуздо застосовувати до окремого нейрона. Та це аж ніяк не означає, що велика сукупність нейронів також не має мети. Наш мозок, наприклад, ще й як має. Тож я вважаю, що SDI-агент і похідні від нього штами — це не прості мікроби. Як на мене, усі вкупі вони постають чимось на кшталт міжпланетного зонда, і мета точно є в тих, хто цей зонд сюди надіслав. — Щось таки не вдовольнило її в розташуванні слів, бо, промовивши, Даґмара

зморщилася. — Уже кілька тижнів я мало сплю та ночами прокручую в голові одну й ту саму думку: що всі незбагненні властивості агентів набувають сенсу, якщо припустити, що їх створила позаземна цивілізація, значно розвиненіша за нас. Цивілізація, знання якої про світ такі глибокі, що дають змогу переправляти на велетенські відстані крихітні молекулярні зонди, ніби як протискати їх крізь простір, і що незбагненні спалахи, які ви фіксуєте на нейтринних детекторах, — це просто зовнішній вияв цього перекидання, наслідок їхнього способу досягнути нас.

— На кшталт побічного ефекту. — Джейлін засовалася на стільці, мовби той був намащений чимось.

— Так, — кивнула Дагмара.

— Ні, — простогнала Тельма.

— Це єдине припущення, що пов'язує всі факти, — Дагмара заговорила ніби й не пошепки, але близько до того, — єдине, що наповнює цю історію принаймні якимось сенсом. Люди чекають на радіосигнали чи уявляють окатих гуманоїдів, які прилетять на тарілках і повиснуть над головами, але це маячня. Реальний контакт буде не таким, і... мені здається, це воно. Те, із чим ми стикнулися: молекулярні роботи, водночас складні та незграбні, які пруть невідомо звідки та намагаються невідомо що виробляти з нашими тілами.

Простір розітнув скрипучий голос докторки Барретт:

— Маячня — це те, що ви щойно озвучили. Контакт. не смішіть. Ви навмисно поєднуєте факти так, аби розум сприймав ваше хворобливе пояснення як єдино можливе.

— Якщо у вас є кращі припущення, — відрізала старій Дробна, — я готова їх вислухати.

Тиша, що запала, хоч і була нетривалою, вмістила багато. Тельма німувала. Юнія взялася за один із небагатьох недогризених нігтів. Джейлін вистукувала ногою по підлозі.

Мовчанка розтяглася на дві. три. п'ять секунд, аж поки її не перервала Джейлін Гонкала:

— Здається, я знаю, як дізнатися, звідки прибувають агенти.

— Що? — Ронна випустила повітря крізь губи.

— Ми можемо довідатися, звідки вони прибувають, — повторила Джейлін. — Принаймні спробувати.

Тельма провела язиком по конячих зубах і, схиливши голову, затулила обличчя долонею. Кроудер спідлоба зиркнув на неї, подумав, що стара переграє, а потім зосередився на Джейлін. Дівчина хвилювалася. Дихання вихоплювалося з горла шумними ривками.

— Ви читали статтю, яку ми надсилали для Nature, — чи то ствердила, чи то запитала вона.

— Так, — відповіла за всіх Ронна.

— Отже, вам відомо, над чим ми працюємо на полюсі. — Джейлін покосилася на докторку Барретт. — На початку, коли я виявила збіг у часі між нейтринними спалахами й епідеміями, це спантеличило, але не так щоб дуже вразило. По-справжньому я зацікавилася, лише коли дізналася, що в цей самий час на орбіті зникали молюски. Мене шокувало, що зниклі організми поверталися щоразу під час наступного копіювання. Я навіть сконтактувала з паном Дрейганом на «Акваріоні», щоби переконатися, що все правильно зрозуміла.

— Ви написали йому? — Ронніні брови стрибнули вгору й опустилися.

— А не можна було?

— Можна, звісно. Все гаразд, просто... — Щось дряпнуло Ронні горло, й вона затнулася на півслові. — Продовжуйте, будь ласка.

Джейлін кивнула не так співрозмовникам, як собі.

— Я попросила пана Дрейгана вказати точний час початку та завершення експериментів на орбіті. Хотіла з'ясувати, скільки

минає між нейтринними спалахами та зникненнями запущених на копіювання організмів. Сподівалася простежити яку-небудь залежність, але діапазон виявився доволі широким. Ну, й зникнень насправді було не так багато. Я зупинилася на дні, коли щезли відразу дев'ять аплизій. 24 грудня. Я вирішила, що це годиться для визначення часового вікна, протягом якого аплизії зникали. — Джейлін зловила погляд Тельми та несамохіть втислася в стільчик. — Того дня нейтринний спалах стався над пустелею Наміб. Почався за десять до полудня за новозеландським часом і протривав менше як хвилину. Десять до полудня за новозеландським — це десять до півночі 23 грудня за гринвіцьким часом. За словами пана Дрейгана перша аплизія зникла близько четвертої ранку 24 грудня.

— То був один із молюсків першої четвірки, — сказала Юнія. — Перших трьох я реанімувала без проблем. Останнього мала виймати о третій тридцять, але забарилася й помітила, що камера порожня, за п'ятнадцять хвилин до четвертої.

— Так, — Джейлін погодилася. — Далі було ще вісім зникнень, після чого аплизії почали повертатися. Останній молюск щез. секунду.

Гонкала розгорнула планшет, але доки відкрила файл із нотатками, Юнія промовила:

— О першій дня. Плюс-мінус.

Джейлін виокремила в записах потрібний рядок:

— О 12:47. Загалом того дня було шістнадцять копіювань: три завершилися успішно, дев'ять аплизій зникли, останні чотири «повернули» мертвими раніше скопійованих молюсків. — Вона тупилася в екран. — Перша із цих дев'яти аплизій зникла за три години й сорок хвилин після завершення нейтринного спалаху над Намібією. Остання — наприкінці тринадцятої години.

Джейлін підвела голову. Троє чоловіків і четверо жінок прикипіли поглядами до її чіткого, залитого вранішнім світлом

профілю.

— Це також нічого не дало, ну, спершу. Тож я вирішила пошукати інформацію про інші зникнення, не лише про ті, що сталися на станції Deep Space Habitat. І ви зараз здивуєтеся. — Джейлін знову опустила голову до екрана. — 21 листопада на тайванському заводі General Motors сотня 3D-принтерів не змогла надрукувати мікроскопічні сенсори адаптивної підвіски для «Кадилаків Ескала» попри те, що контролери сповіщали про успішне завершення друку. 3 грудня на заводі Kross Pharmaceuticals у Токіо кудись поділися серцевий клапан, трахеальна шина та десяток пружинних штифтів для зміцнення аневризм. Усі надруковані на молекулярних принтерах. 14 січня виникли проблеми з тривимірним друком на фабриці Hasbro в Род-Айленді. 16 лютого зникли десятки чипів на заводі Samsungy...

— Стривайте. — У Ронни щелепа відвисла. — Джейлін, почекайте, будь ласка. Про що ви говорите? Які ще проблеми з тривимірним друком?

— Ну, не тільки у вас на орбіті щезали всякі штуки. Це було по всій планеті. Під час нейтринних спалахів.

— Як ви дізналися?

— Погуглила.

Кроудерів погляд заметався кімнатою, наче незакріплений садовий шланг. Ронна, Дагмара, Мейнард розгубилися. Просто погуглила? Чорт забирай, чому ніхто з них не здогадався так зробити?

— Увела одну з дат і написала щось на кшталт «незрозумілі зникнення». Першою у списку результатів вискочила стаття про збої 3D-принтерів на заводі General Motors. — Джейлін помовчала, а на обличчі проступила усмішка, ледь помітна, наче ножем папір розітнули. — У всіх випадках ішлося не про екструзійні, а про принтери точкової подачі — порошкові чи

біо, неважливо. Тобто апарати, що збирають об'єкти з найдрібніших частинок речовини. І щоразу, коли неподалік Землі був нейтринний спалах, ці найдрібніші частинки кудись ніби випаровувалися.

— Мене зараз знудить, — проскрипіла Тельма.

Її слова проігнорували.

— Мене саму гризли сумніви, — продовжила Джейлін, — але що глибше занурювалася, то більше переконувалася, що тема реальна. По-перше, в інші дні, поза спалахами, зникнень не було. По-друге, я не всюди могла встановити точний час, але загалом зникнення потрапляли у згаданий діапазон: вікно, яке відкривалося за три години сорок хвилин і закривалося наприкінці тринадцятої години після нейтринного спалаху. По-третє, було дещо спільне зі зникненнями аплизій і щурів з лабораторії: я не знайшла у мережі згадок про несправність обладнання. Принтери штатно завершували роботу, просто об'єкти, над якими вони працювали, щезали. Так ніби апарат скріплював мікрочастинки десь не тут. — Джейлін кинула погляд на докторку Барретт, наче боялася, що та вліпить їй ляпаса. — Умовно кажучи, не в цьому вимірі. — Після цього її голос зів'яв у пригніченій тиші.

Кроудер глянув на сестру. Ронна зазвичай контролювала себе на публіці: рівна спина, продумані жести та міміка. Тепер же він дивився на сестру та розумів, що ще ніколи не бачив на її обличчі такого розгубленого виразу.

— І що це все означає? — витиснула Ронна.

— Що в декого із присутніх у цій залі язик не під'єднаний до мозку, — бовкнула Тельма.

Джейлін кахикнула.

— Я не закінчила.

Щось у її голосі змусило Кроудера затримати повітря в легенях.

— Пам'ятаєте турецький лайнер, який зник над Угандою у вересні минулого року? — Джейлін обвела присутніх очима. Всі, крім Тельми, закивали. — Перший нейтринний спалах відбувся того самого дня, теж над Угандою. Потік нейтрино урвався об 11:06 за Гринвічем, а літак щез із радарів чотирма годинами пізніше. Якщо взяти до уваги, що пілоти певний час боролися, намагаючись повернути контроль над лайнером, надзвичайна ситуація на борту розгорнулася за три години й сорок хвилин після спалаху. І це... — Вона зиркнула на Тельму Барретт. — Сумніваюся, що це збіг. Тож я почала шукати у мережі інформацію, яка допомогла би зрозуміти, що сталося з рейсом ТК43.

Джейлін відкрила на планшеті pdf документ і надала доступ до екрана ґаджетам у радіусі п'яти метрів. Чоловіки й жінки, за винятком Тельми, розгорнули планшети. Файл одночасно з'явився на шести екранах.

— Це звіт Європейської агенції з авіаційної безпеки. Розслідування зайшло у глухий кут: лайнер зник, решток не знайшли, причину катастрофи не встановлено. — Джейлін гортала документ пальцем. — Тут усе дуже детально, проте я не пошкодувала часу, прочитала все від початку до кінця й натрапила на... гм... навіть не знаю. Ось. Фрагмент розшифрування переговорів між другим пілотом і диспетчером аеропорту Ентеббе, куди літак прямував для аварійної посадки.

Джейлін підвела голову, переконуючись, що всі бачать на екранах те саме, що й вона. Розшифрування мало вигляд таблиці, де вгорі висів пояснювальний напис:

КЕ ТК43	командирка екіпажу рейсу ТК43
2п ТК43	другий пілот рейсу ТК43
КП	черговий співробітник диспетчерського пункту міжнародного аеропорту Ентеббе, позивний «Кампала-підхід»

Час		вказано за Гринвічем
15:03:14	2п ТК43	Мейдей! Мейдей! Мейдей!
15:03:17	КП	Ті-Кей сорок три?
15:03:19	2п ТК43	Мейдей! Мейдей! Мейдей!
15:03:22	КП	Ті-Кей сорок три, означте природ у вашої ситуації.
15:03:30	2п ТК43	Зупинка двигуна №2!
15:03:33	КП	Двигуна №2 чи №1?
15:03:41	2п ТК43	Ми втратили обидва! Обидва двигуни! Страшна бовтанка!
15:03:46	КП	Ті-Кей сорок три, ми підготували смугу сімнадцять... ваша смуга один-сім. Як зрозуміли?
[борт ТК43 не відповідає впродовж сорока двох секунд]		
15:04:28	КЕ ТК43	Кампала-підхід... Кампала-підхід... ви на зв'язку?
15:04:36	КП	Ті-Кей сорок три, вас слухаю.
15:04:46	КЕ ТК43	У нас додаткові проблеми... з авіонікою.
15:04:55	КП	Чим я можу допомогти?
15:04:58	КЕ ТК43	Кампала-підхід, будьте на зв'язку...
15:05:29	КП	Ті-Кей сорок три, у вас усе гаразд?
15:05:34	КЕ ТК43	Кампала-підхід, чекайте...
15:05:45	КП	Ті-Кей сорок три, ви зникли у мене з радара.
15:05:51	КП	Ви можете надати ваш курс?... висоту?... візуальні орієнтири?
15:06:02	КЕ ТК43	Кампала-підхід, ми влетіли в щільні хмари, видимість нульова. Курс...
15:06:13	КП	Ті-Кей сорок три?

15:06:24	KE TK43	Ми продовжуємо нуль-один-п'ять.
15:06:27	КП	Ті-Кей сорок три, ви сказали «щільні хмари»? У мене на радарі немає хмар аж до Кісангані.
15:06:35	KE TK43	Кампала-підхід, нас нещадно трясє. Зустрічний вітер...
15:06:39	КП	Гаразд. Ті-Кей сорок три, вас зрозумів... знижуйтеся...
15:06:47	КП	У мене на радарі чудова погода. Це підтверджують дані з супутника.
15:07:20	KE TK43	...все ще не бачите?..
15:07:28	КП	Ті-Кей сорок три, повторіть, будь ласка.
15:07:33	KE TK43	[нерозбірливо]
15:07:36	КП	Ті-Кей сорок три, ви мене чуєте?
15:08:01	КП	Ті-Кей сорок три?
[втрата зв'язку]		

Джейлін дала хвилину на ознайомлення, а тоді виділила рядок у центрі таблиці.

— О 15:05:45 диспетчер помітив, що літак зник із радара. Бачите? Рейс ТК43 усе ще відповідає на виклики, тож диспетчер не здійснює тривогу. Але потім сталося дещо дивне: диспетчер і пілот не дійшли згоди щодо погоди. Пілот сповіщав про хмари та сильний вітер, тоді як диспетчер запевняв, що на погодніх радарі чисто.

Кроудер зловив себе на тому, що раз по раз киває.

— У звіті є цілий розділ про погоду. — Джейлін згорнула таблицю та відкрила графічний файл. — А в ньому — знімки з автоматичної станції DMSP-X4, найсучаснішого метеосупутника міністерства оборони США.

На екрані Кроудерового планшета вигулькнув супутниковий знімок, і він упізнав місцевість, над якою пролітав у оонівському конвертоплані: зеленувато-сірі пагорби, рідкі чагарники, нитки доріг. На заході виднілися латки тропічного лісу, що ворсистію тканиною вкривали кряжі на підступах до Едварда. На півдні коричнюватим гелмінтом звивалася річка.

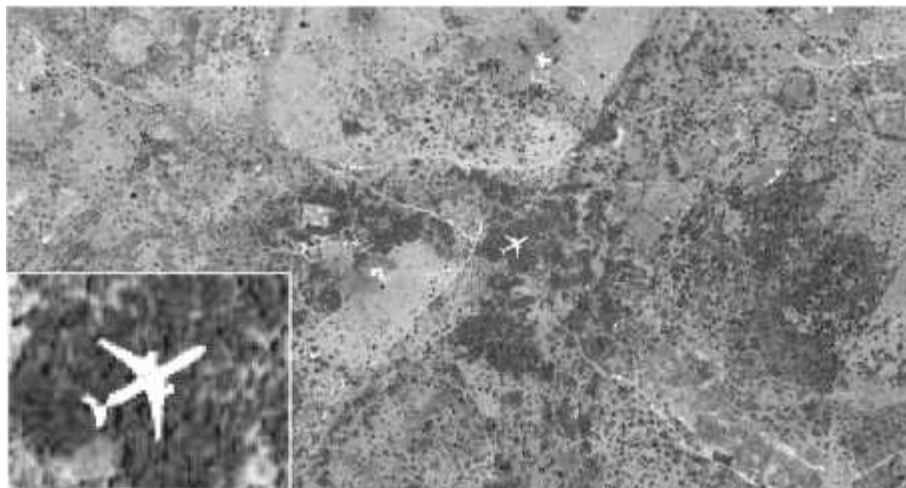
— Над більшою частиною території Уганди справді немає хмар, — сказала Джейлін.

— Де в цей час перебуває літак? — Кроудер постукав нігтем по екрані. — Є якісь координати? Другий пілот говорить про нульову видимість, він не може летіти над цим самим плоскогір'ям. Це ж очевидно — він десь не тут.

— Але він тут, — заперечила Джейлін. — Я через те й показую ці знімки, бо на них зафіксовано момент зникнення лайнера.

Тиша. Кроудер витріщався на Джейлін із таким виглядом, наче вона зараз віщуватиме його долю.

— Ось знімок території на схід від Едварда, зроблений о 18:02 за місцевим часом. Це 15:02 за Гринвічем. Сіра цятка — це літак Turkish Airlines. Ось. Просто в центрі.

Джейлін двома пальцями розтягнула зображення. У Юнії картинка не завантажилася. Вона підкотила візок до Мейнарда

та зазирнула в його планшет. У центрі застигло зернисте зображення вантажного Airbus. У нижньому правому куті стояла позначка часу «18:02:00 GMT +3». Джейлін черкнула пальцем по екрані, відкриваючи наступний файл.

— Той самий регіон десятьма секундами пізніше, — вона промовляла мало не пошепки, проте невідь-як змодулювала голос так, що шепіт проникав у найвіддаленіші закутки зали. — Літака немає. Він зник.

Кроудер не відразу зрозумів, до чого Джейлін хилить: вони й так знали, що літак зник. Що в цьому такого?

— Очевидно, зруйнувався у повітрі, й уламки надто малі, щоб роздивитися, — пояснив він. — Ви ж бачите, яка низька роздільна здатність. У військових, мабуть, є фотографії кращої якості. Я можу попросити Громера, він... — Кроудер затнувся, збагнувши, що знімок, хай який нечіткий, був у європейських слідчих увесь час, і якби лайнер зруйнувався у повітрі, як він оце щойно припустив, його рештки давно би знайшли. Власне, й шукати не потрібно було б.

— Ні, пане Кроудер, — заперечила Джейлін, — ми нічого нового не роздивимося. Погляньте на час.

Кроудер сфокусувався на нижньому правому куті екрана. 18:02:10 GMT +3.

— І що?

Він досі не розумів. Ніхто не розумів.

— О 15:02:10 літак зникає із супутникових знімків, між 15:04:28 і 15:05:45 він щезає з радара, але протягом ще майже двох хвилин після цього диспетчер в аеропорті Ентеббе розмовляє з пілотом по радіо, а система передачі бортових даних надсилає на ейрбасівський супутник стеження сигнали про місцезнаходження лайнера. *Літака вже не було у повітрі над Едвардом, але радіосигнали від нього все ще надходили.*

— Це якась помилка, — захитала головою Ронна.

— Я припускала розсинхронізацію годинників чи щось таке. Проте якщо в Ентеббе ще могли щось наплутати, то на супутнику стеження стоїть атомний хронометр. Його покази точні й відрізняються від показів аеро-портового годинника заледве на тисячну частку секунди. Це не помилка: протягом кількох хвилин після того, як літак розчинився у повітрі, диспетчер продовжував спілкуватися з пілотом, а супутник отримував сигнали з маяка. — Джейлін замовкла.

Професор Мейнард прибрав долоню від щоби й узявся загинати пальці:

— Отже, спочатку літак зникає з аеропортового радара, і лише після того уривається зв'язок із диспетчером?

— Так.

— І ви вважаєте, — це вже Ронна, — що це якимось пов'язано з нейтринними спалахами та зникненням піддослідних тварин з орбітальної лабораторії?

— Загалом так.

— Ніхто не розбирав літак на молекули, — зазначив Кроудер.

— Це так, — погодилася Джейлін. — З іншого боку, ніщо не перебувало так близько до джерела нейтрино. Турецькому літаку не пощастило втрапити просто в епіцентр спалаху.

І знову — тиша. Кроудер подумав, що варто тільки трохи напружити слух, і він почує, як проростає плющ, що душить поперечини металевої огорожі довкола бібліотеки. Тельма шумно втягнула повітря крізь зуби, так ніби намірилася щось сказати. Зрештою змовчала, проте просоченого роздратуванням шипіння вистачило, щоби примусити Джейлін не розтуляти рота.

— Ви казали, що придумали, як дізнатися, звідки прибувають агенти, — нагадав Кроудер.

Джейлін схрестила ноги в щиколотках, потерла коліна долонями.

— Я багато міркувала про аплизії та щурів, які поверталися після зникнень. Ніяк не могла позбутися думки, що вони немовби десь перебували у проміжках між зникненням і поверненням. Тож припустімо, що є якесь місце. Я не знаю, де воно чи що воно таке. Я не знаю, чи з нього до нас прибувають агенти. Проте відтоді, як усвідомила, що радіохвилі надходили на приймач аеропорту впродовж кількох хвилин після того, як лайнер зник із неба над Угандою, мене не покидала одна нав'язлива ідея. Я дещо вигадала, хоча ви, напевно, вирішите, що я збожеволіла, — Джейлін підвищила голос наприкінці, немовби наголошуючи, що цього разу йдеться реально про всіх, а не лише про докторку Барретт.

— Кажіть, — промовила Ронна.

Джейлін попорпалася в кишені та випростала перед собою руку долонею догори. Кроудер, Мейнард і Дагмара схилили голови над її рукою, мало не стукнувшись лобами. На долоні лежали два довгасті пристрої сірого кольору: один завбільшки з фалангу вказівного пальця, другий — на два сантиметри довший. Довший був із вмикачем. На торцях обох полискували світлодіодні індикатори. Кроудер не знав, що воно таке, але від самого погляду відчув, що йому замлоїло під серцем — у тому місці, де зазвичай виникає передчуття біди.

— Що це? — поцікавився він.

— Радіомаяк. Тобто ось це радіомаяк, — Джейлін показала на довший пристрій. — А це — приймач. Цю пару можна налаштувати на будь-яку частоту від ста мегагерц до одного гігагерца, і якщо маяк увімкнути, — вона клацнула вмикачем, — він щосекунди надсилатиме сигнал обраної частоти. Простий пінг^[187], нічого надзвичайного. Приймач, коли отримує сигнал, подає живлення на діод.

Після ввімкнення обидва пристрої заблимали: передавач — білим, приймач — жовтогарячим кольором.

— Де ви їх узяли? — Кроудер розглядав сірі з блискітками корпуси.

— Їх повно у мережі, коштують недорого. Я надіслала електричну схему панові Дрейгану й домовилася, що він напише програму для точкового принтера. Програма збиратиме радіомаяк уже готовим і ввімкненим. Коли пан Дрейган її допише, ми її протестуємо, після чого залишиться тільки чекати на сигнал зі станції Амундсена-Скотта. Коли надійде сповіщення про нейтринний спалах, ми виждемо три години сорок хвилин і запустимо точковий принтер. А ще краще відразу декілька.

— Навіщо? — питання було зайвим, Кроудер збагнув це, щойно слово злетіло з язика. Він уже знав, що Джейлін Гонкала запропонує далі.

— Подивитися, що з того вийде. Я впевнена, що маяк зникне. І хочу дізнатися, чи ми зможемо отримувати від нього сигнал. Бо якщо це так, тобто якщо приймач ловитиме пінґи хоча б упродовж двох хвилин, до наступного спалаху ми підготуємо дещо краще. — Джейлін скористалася нервовою посмішкою, щоби спустити повітря з легень. — Побудуємо зонд. Схожий на ті, які споряджали на Марс сотню років тому: з камерами, спектрометрами, радарми. Перекинемо його на той бік — хай там що це означає — і подивимось, що він нам покаже.

Джейлін говорила таким тоном, ніби вони вже погодилися, ніби вона ухвалила рішення, а їм лишається його виконувати. Мейнард забрав у неї передавач, підніс до обличчя й углядався в нього, поки блимання діода не розтопило щось у його вицвілих очах.

— Зробімо це. — Від щуплявого Мейнардового тіла наче ширилися хвилі. — Можливо, дівчина помиляється, та нехай. —

Мейнард стелав плечима. — Якщо є шанс дістати зондом до тих, хто виряджає зонди до нас, то чому б не спробувати?

Ронна з Дагмарою закивали, натомість Кроудера заповонило дивне відчуття... наче вони щойно перетнули горизонт чорної діри. На перший погляд нічого не змінилося, проте вороття назад уже не було.

10:30 UTC -5

Ронна та Тайрон рушили повз студентські гуртожитки до паркінгу. Сонце припікало, й через спеку вони крокували спроквола, немовби заощаджуючи рухи.

— Про що думаєш? — озвалася Ронна.

Кроудер зітхнув. Ні живий ні мертвий щур, нашпигований агентами. нове покоління патогена, що навчилося ховатися в клітинах. аргентинські жінки, які народжують генетичних покручів, зовні ідентичних звичайним немовлятам. історія з турецьким літаком. замисел Джейлін. Стільки всього, проте думки крутилися довкола ненародженої доньки. Він проганяв їх геть, а вони поверталися. У грудях немовби застрягла пружина, і що більше зусиль Кроудер докладав, щоб не згадувати про доньку, то сильніше та пружина стискалася.

— Думаю про те, з чого все почалося, — зрештою відповів він.

— Знову за своє, — похитала головою Ронна. — Ти не винен. Якби не ти, хтось інший розніс би цю заразу, й нічого не змінилося б. Ми зараз однаково сушили б голову над тим, що воно таке і як із ним боротися.

«Змінилося б», — подумав Кроудер. Цей мікроб сидів усередині нього. Досліджував. Промачував. Намагався щось зробити. Тепер він прослизає в тіла аргентинських жінок і змінює ембріони в їхніх утробах. Змінює, проте не вбиває. Зате

його доньку мікроб убив. Ронна мала рацію, агент зрештою поширився б рештою світу. Проте, якби Кроудер не літав до Уганди, його доньці зараз виповнився б місяць, вона вже реагувала б на його голос і вчилася б усміхатися. І хай там що казала Ронна, сховатися від цього розуміння Кроудер не міг. Втім зізнаватися не став. Що б він не сказав, легше від того не буде.

— Ти віриш у те, що розповіла Дагмара? — він змінив тему. — Про позаземну цивілізацію?

— Я... — тепер була Роннина черга зітхати. — Не знаю.

Кроудер прокрутив у голові останні Мейнардові слова: надіслати зонд у відповідь. поглянути на тих, хто намагається поглянути на нас. Він багато віддав би, щоб вигадати, як з агентом боротися, але лізти туди, звідки той прибув. Це чомусь не здавалося хорошою ідеєю. Аж ніяк. Кроудер промовчав.

— Знаєш, що мене непокоїть? — Ронна відвернулася та промовляла вбік. — Одна випадкова мутація може вбити людину, а тут змінилося 2,5 % геному, й нічого. Немовлята народжуються та розвиваються, наче нічого не трапилося. — Вона провела пальцями над бровами, змахуючи краплини поту. — Я не вірю, що фрагменти, які агент розкидає по нашій ДНК, — це просто сміття. Уяви, яких зусиль довелося б докласти, якби ми вирішили здійснити щось подібне: переписати мільйони нуклеотидів і розосередити їх по геному так, щоб не зачепити фенотипних ознак. А тут із цим упорався нікчемний мікроб. — Ронна недовірливо та водночас здивовано хитала головою. — Дагмара має рацію: разом агенти дещо інше, ніж кожен із них поодиноці. І хай там що їх створило, воно розумніше за нас. Значно, значно розумніше.

З боків алеї до вилинялого неба пнулися старезні клени. На гілках наливалися бруньки. Попереду огляд затуляла будівля Медичного центру: нанизані на арматуру бетонні плити,

скошений капелюх даху. Марево, що мерехтіло над дорогою, надавало будівлі якогось втомленого вигляду. Кроудер міркував про те, як багато всього вони ще не знають, й від того пружина у грудях стискалася ще дужче.

— Не скажу, що на сто відсотків згодна з усім, що говорила Дагмара, проте в дечому я таки впевнена. Пригадуєш, як під час першої зустрічі з Громером я бовкнула про рівень загрози чотири та п'ять із десяти?

— Так.

— То зараз у нас десятка, Тайроне. Десять із десяти, і з цим потрібно щось робити.

ВЕЛЕТ

Купол Astrodome, Ньюборн
Терези 36, 46^[188]

Велет і Брайко в однакових позах — зі сплеченими на рівні паху долонями — спостерігали, як розсаджуються гості.

— Тарута прийшов уже навалений, — відзначив Дарій.

Марко зупинився очима на батькові Лани Фрай. Антон Тарута, похитуючись, лавірував поміж столів. Його дружина Аміна Фрай крокувала поруч із таким виразом, наче боялася, що її обличчя вибухне, варто тільки кліпнути. Велет був проти того, щоби кликати їх на весілля. А якщо вже кликати, то відпустивши Лану зі «Сплячих пагорбів». Хоча б на кілька днів. Утім Ёран його не послухав, залишив дівчину гарувати на польовій станції, а Тарута з якогось дива відповів на запрошення згодою. На відміну від батьків Ярка Куфти й Артема Стеха, які чути не схотіли про жодне святкування.

— Медард Бредшоу, схоже, такий самий, — сказав Велет.

Дарій подивився на розхристаного чоловіка років тридцяти з кущуватою борідкою та пронизливо зеленими очима. Медард сміявся, обіймаючи за плечі темношкірого землянина.

— Він завжди такий.

— Ёгон не приїхав? — Марко сканував очима натовп, шукаючи Зоммерфельда.

— Ні. — Брайко легким кивком вказав на Тайлін Зоммерфельд, колишню дружину Ёгона, яка старанно вдавала, ніби не помічає, що за сусіднім столом уможуються Малкольм і Медард Бредшоу. — Лише Тайлін із донькою.

Велет повів очима в інший бік, туди, де, неприродно випроставшись, сиділа його донька Майя. Кордасів син Дем'ян, нахилившись, щось шепотів їй на вухо. Майя час від часу кивала, проте Велет бачив, що донька не слухає, кидаючи розлючені погляди на Кору Монаган і Данку Марич, які звивалися довкола Аріани Зоммерфельд.

Брайко розімкнув долоні, взяв зі стола келих і зробив ковток.

— Це вода, — мовив він у відповідь на позирк Велета.

— Та я не за тебе хвилююся. — Марко показав на Потапа Дзегу та Тобі Фаррелла, які переглядалися, наче з протилежних кутів рингу. Далі за Фарреллом виднівся Джеррі Тірнан, дебелий Рувеновий викидайло. Здоровило підбирався щоразу, коли в поле зору потрапляв українець чи українка: м'язи над плечима бугрилися, щелепа випиналась, так ніби він намагався розчавити схованими під столом долонями волоський горіх. — Оцим хлопцям якраз не вистачає алкоголем залитися.

— Боїшся? — без тіні іронії запитав Дарій.

— Ну, в мене на сьогодні планка низька, — Велет невесело всміхнувся. — Вважатиму день успішним, якщо він не закінчиться Перекопським побоїщем.

Брайко гмикнув.

Коли останній із пів тисячі гостей зайняв своє місце за столами, чоловіки опустили на стільці біля своїх дружин. Гомін стихав. Марко Велет охопив зором залу. В оформленні переважали крейдяний і блідо-зелений кольори. На підлозі горіли свічки, між столами стояли букети. Велет відмовляв Горана від пафосної церемонії, переконував, що на Землі інститут шлюбу перетворився на нав'язливий пережиток і що в розвинених не-мусульманських країнах реєструють стосунки заледве одна пара із п'яти, та це було, як горохом об стіну. Ну, й Марс — не Земля. Сам факт укладання шлюбної угоди на безживній планеті за мільйони кілометрів від Землі багато кому

видавався захопливим, і формальний шлюб не втрачав значущості. Водночас у прагматичному колоніальному суспільстві обходилися без пишних святкувань.

До сьогодні.

Сьогодні все було інакше. Сотня бочок пива, триста літрів міцніших напоїв, п'ятдесят різних страв. Сорок столів, за якими зібралось найвишуканіше товариство Ньюборна, Мірафлореса, Мідлдона та Кам'янки. Й річ навіть не в тім, що Данило Загарія та Ріона Фіцджеральд були першими народженими на Марсі, які ставали до шлюбу. Проблема полягала в Рувенові й Горанові, які щодня кликали нових гостей і постійно щось вигадували, намагаючись перевершити один одного. Мірялися, хто вище пісяє, як висловився Дарій. Скінчилось тим, що Джейк Гайнс і Марко Велет, які планували провести бенкет на центральній площі «Астроному», попросили Йорґа Флоріана віддати їм увесь купол і перенесли святкування до однієї з широченних бокових еспланад.

Хоча навіть там насилу вдалося розмістити всіх запрошених.

Велет затримався поглядом на столі під стіною купола, призначеному для Данила та Ріони. З боків розкинулись оздоблені дубовим гіллям арки, позаду звисали три прапори — український, ірландський і Колоній. Марко спочатку почув, як натовпом прокотилася хвиля шепоту, наче листя залопотіло на вітрі, а тоді угледів, як до арки з лівого боку підступили Рувен і Ріона. За мить за аркою праворуч показалися Ольга Караман і Данило Загарія.

Велет із Брайком довго не могли вирішити, хто супроводжуватиме нареченого. Кайя Домек, Данилова мама, була полькою, і Загарія, попри те, що непогано ладнав із невісткою, усе ж волів, щоб онука попід аркою провів хтось зі своїх, із Діаспори. Кілька разів у розмові з ним Велет зазначав, що на Землі нареченого ніхто не виводить, він виходить сам, чи

просто стоїть і чекає на наречену, проте Горана хіба переконаєш? Зрештою постановили, що хлопця поведе пані Караман.

Над столами попливла повільна мелодія. Гая Кордас, що правила за розпорядницю, подала знак, й обидві пари рушили до центрального столика.

Данило був у чорних штанах, білій сорочці із закасаними рукавами та вишитій жилетці. Хлопець здавався розгубленим і не підводив очей, ніби вишукував щось на підлозі. Ольга, поклавши долоню на його передпліччя, незворушно дивилася перед собою.

Ріоні вбралась у довгу, до підлоги, сукню з оголеною спиною. Біле, без прикрас. Гострі підбори черкали бетонну підлогу, мов гвіздки. Велета вразив колючий погляд дівчини. Гайнс по секрету зізнався йому, що вона завдала Рувенові ще того клопоту. Торочила, що не хоче ніякого весілля, не погоджувалася, щоб Рувен вів її під аркою, відмовлялась відрощувати волосся. Останні кілька тижнів Джеррі Тірнан совався за нею назирці, навіть у вбиральні стежив, щоб не поголилася налісо на зло батькові. Ось і зараз Ріона була наче з дроту скручена. Рувен натомість випромінював простакувату втіху та міцно тримав доньку за руку.

Четвірка зустрілася перед столом. Рувен та Ольга вклонилися одне одному, після чого супроводили Ріону й Данила до пюпітра в центрі зали. Крихітні затискачі кріпили до рамки аркуш паперу формату А2. Рувен відпустив Ріонину руку. Гая Кордас вручила дівчині маркер і підбадьорливо всміхнулася. Ріона, повагавшись, нахилилася та розмашисто вивела на аркуші своє ім'я. Передала маркер Данилові, й той нашкрябав своє. Таким був марсіанський звичай: одружуючись, молодята писали імена на аркуші паперу (звісно, якщо могли роздобути папір), а в разі розлучення рвали його навпіл. Першими так учинили

норвежець Інгвар Торвік і ліванець Рамалаан ель-Маттар 2095-го. Рада зареєструвала їхній шлюб, після чого Інгвар і Рамалаан дістали дець паперову смужку й записали на ній свої імена. Інгвар зняв усе на відео та виклав запис на свій канал. Відео стало вірусним через чотири роки, коли чоловіки розлучились, а Інгвар привселюдно пошматував папірець. Відтоді це набуло сенсу традиції — й підписи, й розривання паперу в разі розлучення.

Гая зняла аркуш із пюпітра та піднесла над головою. Зала зааплодувала.

Елеонора Велет, нахилившись, прошепотіла чоловікові на вухо:

— Чому такий маленький? Могли ж виготовити формату А1. Чи А0. Мало б ефектніший вигляд.

Марко пирхнув. Зазвичай молодята залишали свої імена на смужці паперу завбільшки з долоню.

— Горан не знайшов достатньо великого пюпітра,— відказав він. — Якби знайшов, був би А0, не сумнівайся.

Гая Кордас тим часом відрекомендувала Ольгу та передала їй мікрофон.

Під вагою поглядів, що обліпили її, Ольга зсугулилася, але заговорила впевненим, сповненим розважливого спокою голосом. Вона згадала про гідність і дружбу, співчуття та скромність, взаємодопомогу й спільну мету. Кілька разів незграбно жартувала, й зала щоразу слухняно, проте нещиро сміялася.

Велет слухав у пів вуха, продовжуючи наглядати за гостями. Ерна Гіммельблау висилася поруч із Тайлін Зоммерфельд, немов затуляючи її від столу, за яким сиділи Медард Бредшоу та його галаслива компанія. Мар'ян, молодший син Іво Марича, нервував серед такої кількості люду. Очі малого були якимись щенячими, й Іво заспокійливо погладжував сина по спині. Зоя

Куторай із камерою на рухомому тримачі обходила Ольгу, хоча знімала не так її, як Ріону та Данила, що застигли позаду. Англада обмацував поглядом фігуристу арабку, чиє ім'я Велет не знав. Йорґ Флоріан утомлено розвалився на стільці. Фінн Бауер нипав очима з-під напівопущених повік. Зачепившись за нього поглядом, Велет зауважив, що Фінн уникає дивитися на стіл, за яким розмістився Англада. Мікаела Маттсон, Кайден Ділланд, Кілан Маґауран, Іван Вайда, Таїра Татарин, Рита Дюрер, Герман Таушев, Кандела Прадо... всі солодко напахчені, начищені та налаковані. Велет подумав, що за всі роки, які провів на Марсі, ніколи не бачив, щоби стільки колоністів збиралися разом. І це було дивовижно. Це було правильно. Не те щоб він вірив, що один гламурний бенкет відновить соціальний клей, який скріплював колоніальне суспільство на початку століття, проте їм не завадило би збиратися так частіше.

Закінчивши, Ольга схилила голову у відповідь на ввічливо-стримані оплески, а Гая Кордас вручила мікрофон Рувену О'Гормлі. Ірландський олддермен промову виголошувати не став. Підступив до Данила, обійняв його за шию і, притягнувши до себе, щось довго шепотів у вухо. Хлопець раз по раз напружено кивав.

Коли Рувен відпустив українця, поруч уже стояв Гайнс із келихом віскі наготові. О'Гормлі взяв келих до рук і перевальцем почимчикував до стола, за яким розташувався Горан.

Еспланаду залило липкою тишею. Велет і Брайко перезирнулися: цього не було в сценарії. Наблизившись, Рувен поставив келих на стіл. Нервова посмішка торкнулася вуст. Якийсь час вони з Гораном тупились один одному в очі, немов передаючи з рук у руки щось крихке, щось таке, що не можна впустити, а тоді ірландець ухопив зі стола пляшку горілки та прогорлав:

— Буцьмо! — після чого зробив кілька жадібних ковтків просто з горла.

У залі хтось тихо рохнув. Знову запанувала тиша.

Ґоран підвівся. Нахилившись через стіл, узяв келих, що приніс Рувен, і підніс його до обличчя. Спершу понюхав, а тоді, відгорнувши долонею гранітно-чорну бороду, вихилив одним махом увесь вміст хайбола. Піднявши над головою порожній келих, старий деренчливо прохрипів:

— За здоров'я молодят, то chara^[189]!

Дарій Брайко випустив повітря крізь ніздрі:

— Бляха...

— Ага, — від полегшення, що розлилося тілом, у Велета аж ноги підкосилися.

За мить залу наповнили радісні вигуки, оплески, ляскання долонь по столах. І булькання алкоголю, що полився в горлянки.

Шість годин по тому

Велетові здавалося, що від гупання музики йому повилітають пломби.

Сонце давно зайшло. Напівтемряву еспланади пронизували різноколірні промені стробоскопів. Частина гостей товклася біля бару, притупуючи ногами в такт тупому ритмові, але більшість — а це майже три сотні сп'янілих землян — витанцьовувала в центрі зали.

О чверть по дев'ятій закінчилося пиво. За пів години Джейк Гайнс та Іво Марич уже відряджали людей до складів під Ньюборном по додатковій партії віскі та горілки.

Одразу по десятій з бенкету нишком ушилися Данило та Ріона. Ніхто, крім Велета, цього не зауважив. Об одинадцятій Лук'ян Загарія, молодший Ґоранів син, став першим, хто без пам'яті повалився під стіл. Двоє ірландців, яких він намагався

перепити, були у близькому до коматозного стані: кремезний Джеррі Тірнан, понуривши голову, сидів на підлозі й постогнував — із губ до підлоги тягнулися цівки слини; а довготелесий Оскар О'Мара никався залюю та розповідав усім, хто міг слухати, як побивається за домашнім єнотою, якого лишив на Землі, коли перебирався на Марс.

О пів на дванадцятю дійшов до кондиції Йорг Флоріан. Він узявся просторікувати про те, що це недобре, що серед них сьогодні немає народжених на Марсі, після чого Фінн із Дарієм підхопили його під руки та тихцем вивели із зали. Велет супроводив чоловіків до зовнішньої галереї й одразу повернувся: вони з Дарієм домовилися, що він наглядатиме за Гораном. Протиснувшись крізь натовп, Велет знайшов Горана та Рувена біля таць із закусками. Обоє вже набралися по самі ніздрі, проте трималися на ногах. Горан описував нові страви, приготовані для бенкету: бограч, для якого замість м'яса використовували копчених цвіркунів, і смажені в олії кульки з борошняних червів... Після слів про черви О'Гормлі очманіло кліпнув. Горан розсміявся і, ляскаючи ірландця по спині, повідомив, скільки в тих червах білків і що за умови правильного приготування вони смакуватимуть не гірше за яловичину.

О чверть на першу Велет відлучився до вбиральні, а коли проштовхався до Рувена з Гораном, ті вже зникли. Марко оглянув залу, проте чоловіків не було ні біля столів із закусками, ні в натовпі. Хвилину він снував еспланадою, розпитуючи, чи ніхто їх не бачив, аж раптом помітив розкуйовджену Горанову кучму в проході до зовнішнього шлюзу ALC-13.

Велет наблизився. Загарія й О'Гормлі сиділи пліч-о-пліч на металевих сходах напроти вікна, за яким виднілося пів десятка полімерних жител і яскраво освітлена трансформаторна підстанція, що живила «Астрою». Горан, поставивши на

долоню тацю з нарізаними овочами, розп'якував кепською англійською:

— Салат — це повна хрінь. Енергетична цінність нікчемна, а догляду та води потребує багато. Порівняно з квасолею — це марнування часу та місця. Проте ми його вирощуємо. Знаєш чому? — Примружившись, він зиркнув на ірландця, ніби щоб переконатися, що той не вирубився. — Бо салат свіжий, соковитий і хрумкий. І він має позитивний психологічний ефект!

Рувен покивав. На підлозі між ними стояла пляшка віскі. Ірландець приклався до неї, передав Горанові. Той відпив ковток, утерся рукавом і продовжив:

— Уяви, ти пів року теліпаєшся в затхлій комірчині внутрішнього відсіку ВМК, а потім прилітаєш, і тут — бац! — тобі підносять свіженькі листочки салату. — Він висмикнув із тарілки зелений листок, струсив із нього скибочки огірка та цибулеві кільця і, вкинувши до рота, захрумтів. — Ом-ном-ном. Смакота!

У відповідь Рувен видобув із горлянки звук, що був чимось середнім між хропінням і схвальним рохканням. Горан суворо подивився на нього.

— Заснув чи що?

Рувен труснув бородою. Горан обійняв його за плечі, підсунув до себе.

— Не спи. Не здумай. Попереду ще ціла ніч... — Старий мутним поглядом втупився у вікно, туди, де асфальтівка, що вела до Космічного центру Флемінга, розчинялася у пітьмі, а тоді невідь-чому бовкнув: — *Ніч-бо темна і сповнена жахить...* — Він покосився на олдермена. — Знаєш, хто це сказав?

Рувен мотнув головою.

— Сергій Жадан. Був колись такий поет в Україні.

Після згадки про Україну кутики Горанових губ опустились, а очі вогко заблищали.

— Не знаю, як ти, Рувене, а я сумую за домівкою. Буває, така журба накриває, аж дихати важко. Ось навіть зараз. — Він махнув у бік зали, звідки потоком лилася музика та лунали п'яні вигуки. — Ніби все чудово, але. не те. Згадую бенкети вдома. Не те. Не знаю. В Україні завжди було щось. щось таке, чого. ну, тут не вистачає. Розумієш? Інакші співи, інакша музика, феєрверки. Уявляєш святковий феєрверк наприкінці святкування?.. Бах! Ба-бах! — Горан відпустив Рувенове плече та зобразив, як у небі, вибухаючи, розлітаються зірочки вогнепадів. — Гарно. — Помітивши Велета, що застиг угорі сходів, він тицьнув у нього. — Велете, мусимо привезти з України піротехніку. Так і запиши, — і щоби приховати збентеження, хильнув із пляшки.

Рувен О'Гормлі розтулив губи.

— У мене є дещо. — Він постукав себе по грудях, приклав кулак до губів і відригнув. — Для ба-бах.

— Феєрверк? — Горан підозріло глипнув на ірландця.

— Так. Тобто ні. Вибухівка Сі-4. Якщо зможеш запустити її туди, — Рувен показав на верхівку купола, — буде ще краще за феєрверк.

— Краще за феєрверк? — дурнувато перепитав Горан.

— Так.

Велет напружився. Горан, хитаючись, підвівся.

— Велете, що у нас зараз на Флемінгу?

Космічний центр імені Флемінга від «Астроному» відділяло не більше за пів кілометра.

— Горане, мені здається, це не...

— Ви ж якось приволокли сюди весь цей мотлох: столи, їжу, світильники. Ну? — старий нетерпляче змахнув рукою. — Що в нас зараз там? «Емпіреї»? «Кентавр»?

На Велетове щастя, конвертопланів на космодромі не було.

— Звичайний транспортний УН-2.

— Ага, — Загарія щось напружено обмізковував. — Це гоппер?

— Так.

— Гаразд, — старий повернувся до Рувена. — Тягни свою вибухівку.

— Скільки?

— Якнайбільше, то chara. Як найнайбільше.

Руven вийшов сходами до еспланади, знайшов очима Гайнса, закрив два пальці до рота й оглушливо свиснув. Гайнс підбіг. Руven заговорив до нього ірландською.

Велет переводив погляд з ірландців на Горана.

— Що ви замислили?

Старий упер руки в боки й сопів.

— Горане, на Флемінгу немає наших конвертопланів, а гоппер. ну, це не конвертоплан. Якщо ви надумали скидати з нього вибухівку, то у вас нічого не вийде, бо у вантажному відсіку УН-2 немає шлюзів, які можна відкрити у польоті.

— Викидати? — Горан стрепенувся. — Хто сказав викидати?

— Але ж.

Горан розвернувся і, допомагаючи собі ліктями, проштовхався повз танцівників до Гаї Кордас. Узяв її за руку, щось прокричав у обличчя. Гая згідливо хитнула головою, розгорнула планшет, і музика урвалася. Запанувала тиша, щоправда, неповна. Горан забрав у Гаї мікрофон.

— Пані та панове, прошу хвилинку уваги... кхе-кхе, — він постукав по мікрофоні, всміхнувся. — Всіх, хто зі скафандрами, запрошую до Космічного центру. Повторюю: всі, хто зі скафандрами, збирайтеся та гайда до Флемінга. Ми з паном О'Гормлі влаштуємо невелике, гм, шоу. — Захмелілі очі забігали залом. — Лук'яне... Лук'яне! — Гая щось шепнула старому на вухо, і той, роздувши ніздрі, пробурчав: — Його хіба по смерть

посилати. — Тоді зупинив погляд на старшому синові. — Павле! Знайди мені скафандр. Бігом!

Натовп заворушився, ожив. Хтось смикав Горана, розпитуючи, що на них чекає, інші, улюлюкаючи, простували до бокових галерей, справді намірившись убратися в скафандри. Велет краєм ока вловив кількох ірландців із Джейком Гайнсом на чолі, які підтюпцем бігли до швидкісного ліфта, що сполучав наземні рівні купола з підземним паркінгом, а тоді підступив до Загарії.

— Горане, що ви замислили?

— Якщо Павло не дістане скафандр, віддаси свій.

— Гаразд, але поясніть, що ви робитимете.

— У нас там гоппер, я тебе правильно зрозумів?

— Так.

— УН-2?

— Так.

— Його можна запустити із ЦКП, — старий не запитував, він знав. — Без пілота.

УН-2 був оснащений найпотужнішими на Марсі ракетними двигунами, що давали змогу доправляти вантажі у будь-яку точку планети за один суборбітальний переліт. Тяга на зльоті була такою форсованою, що пілотам через перевантаження часто не вдавалося керувати гоппером. Із цієї причини транспортні УН-2 обладнали системами дистанційного запуску.

— Так, але як ви його без пілота посадите?

— Ох, ти тугий, Велете. Ніхто його не садитиме. Ми піднімемо його над Ньюборном і підірвемо. — Горан вишкірився. — Як тобі таке, то chara?

— Що вони зроблять? — вирячився Брайко.

— Те, що почув, — сказав Марко. — Виставлять таймер і підірвуть.

— І... і що? — Брайко спантеличено втупився у Фінна Бауера, що застиг поруч із ними. — Ми так і стоятимемо? Треба їх зупинити.

Галасливий потік огинав трьох чоловіків із боків. Люди сунули до АLC-13 і суміжних повітряних шлюзів. Більшість ішла подивитися на приготування, проте вистачало й таких, хто волів на спинах блоки ПСЖЗ і водночас складав ДПМ-скафандри — готувалися до виходу на поверхню.

— Це ваш старий, — відрубав Фінн, — і ваш гоппер. Ви й зупиняйте.

— Як? — Брайко перевів погляд на Велета.

— Не знаю. — Хтось штовхнув Велета, і той, аби не впасти, схопився за Брайка. — Чорт!

— Ніяк ви його не зупините, — саркастично пирхнув Фінн. — Ліпше виходьте разом із ним. Простежите, щоб скерував гоппер на північ, якнайдалі від будівель.

— Ви серйозно?

— Звісно, — кивнув Фінн. — А що не так?

— Вони ж там ледве з копит не падають, так напилися, — Велет махнув на чоловіків і жінок, що штовхалися на сходах перед шлюзом. — Це бозна-чим може закінчитися.

— То й що? — стеновав плечима Фінн.

— Хтось може загинути, Бауере.

— Я не зобов'язаний пильнувати колоністів, які прибили памороки настільки, що не здатні заклацнути магнітні замки на шоломі. — Фінн не підвищував голосу, проте цідив слова з такою ядучою зневагою, що Дарій і Марко зміряли його наїжаченими поглядами.

— Так не можна, — обурився Брайко.

— Нехай виходять, — правив своє Фінн. — У скафандрах принаймні більше не питимуть. Якщо зупините їх зараз, вони однаково виберуться на поверхню, лише пізніше та ще п'янішими.

— Такий собі план, раднику, — засумнівався Брайко.

Несподівано Велет смикнув його за руку:

— Глянь.

Брайко простежив за його поглядом. За п'ять метрів від них лупав п'яними очима Павло Загарія.

— Павле! — покликав Марко.

Ґоранів старший покрутив головою. Побачив Велета і скинув руку.

— Знайшов скафандр? — гукнув понад головами Велет.

Павло повів головою з боку в бік. Велет вистромив великий палець угору, мовляв, це добре, проте Павло замахав руками, показуючи, що нічого доброго, і випростав правицю у бік шлюзу.

— Що там? — витягнув шию Фінн. — На що він показує?

Дарій угледів першим.

— От лайно, — він притримав Велета за плече. — Бачиш?

— Що там? — повторив Фінн.

— Загарія й О'Ґормлі, — промовив Велет. — Уже в скафандрах.

Ґоран був повністю екіпірований, навіть із блоком ПСЖЗ на спині, тільки без шолома, й допомагав Рувенові кріпити рукав до кіраси. Велет повернувся до Павла та здійняв руку, ще раз привертаючи увагу.

— Де вони їх узяли? — крикнув він.

Люди продовжували сходитися. Перед ALC-13 зчинялася тиснява. Павло склав долоні рупором і заволав, перекриваючи гамір:

— Вибили двері на складі Джима Довера!

Велет подумав, що йому почулося, і перепитав:

— Потягли з Доверового складу?

— Так! Вивалили двері.

— Хай йому, — проскрипів Брайко.

— Трясця, — вторив Марко.

Фінн лише звів брову. Велет звернувся до радника.

— Якщо Довер вам скаржитиметься, скажете, що ми все відшкодуємо.

— Авжеж відшкодуєте, — гмикнув Фінн.

Брайко тим часом почав прокладати шлях до шлюзу.

— Ти куди? — кинув йому навздогін Марко.

— Треба припиняти отой цирк, — відрізав Брайко.

Велет метнувся навздогін, але було вже пізно. Горан із Рувеном зафіксували шоломи та ступили до шлюзу. Кілька колоністів прослизнули за ними, після чого герметичні двері з шипінням зачинилися. Загудів компресор, висмоктуючи з камери повітря.

00:48 MST

Фінн, ставши навшпиньки, визирав із-за спин Велета та Брайка.

— Замість теревені правити, краще б самі одягли скафандри та...

Велет наставив руку, примушуючи радника замовкнути. Тональність шуму, що хлюпав у галереї, раптово поінакшала. Світловий індикатор збоку від входу до ALC-13 саме просигналізував про завершення стравлювання повітря, коли зсередини шлюзу долинуло грюкання: листовий метал загудів від ударів. Жінка, що стояла біля люка, припала до ілюмінатора, крізь який могла бачити, що діється всередині камери, і пронизливо зойкнула. Пролунало кілька сполоханих вигуків — і

жіночих, і чоловічих, — і Велет затамував подих, збагнувши, що в шлюзі відбувається щось недобре.

Голови оберталися до АLC-13, неначе за помахом невидимих рук. У переляканих очах вимальовувалися німі запитання. Щось сталося зі шлюзом? З людьми в камері? Що? Ще мить тому Велет міг уявити, ніби перебуває на Землі. Ніби довкола нього звичайні земляни на звичайному земному весіллі. Але щойно біля АLC-13 зав'язалось підозріле вовтузіння, все змінилося. Колоністи, що були в скафандрах, похапцем напнули шоломи. Решта вклякнула та нашорошила вуха, силкуючись уловити тихий посвист, із яким повітря витікає з купола, — найстрашніший зі звуків, які можна почути на Марсі. Велет бачив напружені погляди, які обмацували стіни у пошуках стрілок, що вказували шлях до найближчого сховку, бачив роззявлені роти, які хоч і не врятують від газової емболії, проте зм'якшать баротравму в разі розгерметизації, і розумів, що вони вже давно не земляни — найменший непевний шерех здатен протверезити й наструнчити всіх до краю.

— Що там?.. що там?.. що там?.. — ширилося еспланадою.

Жінка нарешті відірвалася від ілюмінатора та дзвінко прокричала:

— Горан упав!

На мить зависла повна тиша, а потім натовп сколихнуло щось схоже на полегшене зітхання: принаймні не розгерметизація. Велет помітив, як індикатор тиску поповз угору — манометр сповіщав про накачування повітря в шлюзову камеру, й одночасно із цим десяток горлянок заволав:

— Горан упав! Горан упав! — співчутливо та водночас збуджено, так ніби стежили за боксерським поєдинком, і боєць, за якого вболівали, опинився на помості, пропустивши важкий удар.

— Не стій. — Дарій смикнув Велета за сорочку. — Вони повертаються. Ходімо!

Марко струсив заціпеніння, й чоловіки взялися прокладати шлях у натовпі.

До шлюзу залишалося п'ять метрів, коли люк із шипінням відчинився. Тепліше повітря з еспланади проникло до холодної камери й огорнуло фігури в скафандрах білуватим туманом. Велет спостеріг, як двоє чоловіків винесли з того туману Ґорана та поклали його на підлогу перед шлюзом, а потім їх затулив натовп.

— Відійдіть! — Дарій відчайдушно працював ліктями. — Відступіться! Звільніть дорогу!

Хтось штовхнув його, і Брайко заточився. Тієї самої миті неподалік від нього в натовпі утворився просвіт, і Велет вклинився у нього. Зігнувшись у три погібелі, він пропхався до шлюзу якраз тоді, коли з Ґорана зняли шолом.

— Що сталося? — випалив Велет.

Рувен О'Ґормлі й решта чоловіків, які вибралися з камери, досі були в шоломах і не могли відповісти (Рувен таки щось казав, забувши, що з-під полімерного скла назовні не вилітає жодного звуку). Всі погляди прикувало Ґоранове обличчя. Старий сперся на лікті та з незвичною для його віку прудкістю сів.

— Що з вами? — Велет опутився навпочіпки.

Ґоран із вигляду був неушкоджений, лише зім'яту бороду, нижню частину обличчя та пасма волосся, що спадали на лоба, вкривав грудкуватий слиз гірничного кольору. Велет нахилився ближче. Неприємний запах обпik ніздрі та примусив відсахнутися.

— Що зі мною? — відхекуючись, перепитав Ґоран. — Я наглявав у скафандр, Велете. — Він глипнув на Рувена та розреготався. — Га-га-га! Наглявав у скафандр! — Старий

сплюнув на підлогу й ляснув долонею по забралі шолома ірландського олддермена. — Ти бачив, Рувене? Сука, шістдесят років на Марсі, а оце, їй-богу, вперше! Ага-га-га-га-га-а!

Ірландець також реготав, аж по колінах ляскав, хоча з-під шолома його не було чути.

Насправді нічого смішного в тому не було. Шоломи ДПМ-скафандрів не мають і половини тих прибамбасів, якими обладнані більш просунуті скафандри для виходу у відкритий космос. Наприклад, ПКД-шоломи оснащені спеціальними соплами, які за потреби скеровують повітря вниз уздовж лиця. Якщо астронавта знудило в невагомості, шість кубічних футів на хвилину змітають що завгодно з-перед його обличчя. Улаштування такої системи у ДПМ-скафандрах є невиправданим, бо, за задумом проєктувальників, колоністи не повинні відчувати захитування під час роботи на поверхні. Відтак Ґоран ризикував захлинутися блювотинням. Особливо зважаючи на те, що майже весь вільний простір у його шоломі займала борода.

Велет простягнув руку, допомагаючи Ґоранові підвестися. Понад головами передали кілька вологих рушників, Велет вручив їх старому, і Ґоран узявся витирати обличчя. Упоравшись, він відсмикнув рукою шийне кільце та зазирнув досередини кіраси.

— Мені треба новий скафандр, — скривився він.

Велет ковтнув слину.

— Ґоране, гадаю, вам краще піти.

— Що? Куди? — сіпнувся Загарія.

— Піти звідси. Ви втомилися.

— Пішов нахер.

— Ґоране, я наполягаю.

— А як же феєрверк? Рувенові хлопці вже наводять таймери.

— Ґоране...

Загарія ще раз зиркнув під кірасу, пригнувся, а тоді махнув рукою:

— Начхати, — звів голову. — Дайте шолом.

Дарій Брайко озвався з-за Велетової спини:

— Зупини його.

— Ага.

Легше сказати, як зробити.

— Чуєте, нероби? — підвищив голос Горан. — Дістаньте мені новий шолом. Хутчіше!

Звідкись узявся ДПМ-шолом, і його передали Горанові. Старий підніс його над головою:

— Браття та сестри, до зустрічі на летовищі!

Потім опустив шолом на шийне кільце, увімкнув магнітні замки та заклацнув затискачі. Борода сплющилася, розповзлася по склі, сховавши Горанів рот і покрученими клаптями лігши на щоки. Враження було таке, ніби під скло напхали повсті, та Горанові було хоч би що. Він вишкірився і вистромив угору великі пальці. Протягом наступних десяти секунд чоловіки в скафандрах набилися назад до шлюзу. Люк зачинився. Ще за півтори хвилини вони з'явилися з іншого боку й закрокували до Космічного центру.

Брайко нарешті продерся до шлюзу, став поруч із Велетом і безпорадно спостерігав, як очолювана Гораном валка зникає в темряві.

— Чорт, — цвіркнув він крізь зуби.

— Вони його підірвуть, — прошепотів Велет. — Вони реально його підриватимуть.

Перед шлюзом утворювалася черга з чоловіків і жінок у ДПМ-скафандрах.

— Де твій скафандр? — запитав Брайко.

— У «Роамері».

— Це довго. — Брайко пригладжував тонкі вуса. — Поки пройдемо крізь шлюз, вони вже висадять у повітря пів космодрому.

— Можемо під'їхати, — запропонував Велет. — Одягнемось в ровері. Так буде швидше.

Не набагато, та все ж. Виграють якусь хвилину.

Брайко кивнув, і вони почали проштовхуватися в інший бік, до ліфта, що сполучав еспланаду з підземним паркінгом.

Стартовий стіл F1 Космічного центру імені Карсона Флемінга
Північна околиця Ньюборна
01:23 MST

Велет зупинив «Роамер» на відкритому майданчику перед центром керування польотами. Безпековий чекліст для виходу з марсохода був іще суворішим за правила проходження звичайних повітряних шлюзів, і вони з Брайком прововтузилися п'ять хвилин, доки вибралися назовні.

Опинившись нарешті на вкритому дрібним гравієм майданчику, чоловіки підстрибом помчали навколо будівлі ЦКП. Вискочивши з-за рогу, обоє застигли, мов укопані. Всією вогнями грибоподібна башта ЦКП стриміла на штучному підвищенні акурат на межі між Ньюборном і пустельною рівниною на захід від колонії. Від її підніжжя на північ збігав бетонований схил. Одразу за схилом з інтервалом у пів сотні метрів розташовувалися п'ять стартових столів. На першому, найближчому до ЦКП, стояв вантажний гоппер УН-2 з логотипом «Томуто» й жовто-блакитними прапорцями на двигунах — уже налаштований на запуск. Апарат нагадував вогнедишну істоту, що час від часу випускала із сопел хмарки холодного кисню. Велет не уявляв, як Ґоранові вдалося так швидко підготувати апарат до старту, проте шокувало інше:

щонайменше сотня колоністів розсипалася схилом. Хтось походжав, хтось сидів, хтось робив селфі на тлі гоппера, що ось-ось мав злетіти.

— У них усіх дупла замість мізків чи як? — напруженим шепотом проказав Дарій.

— Вони п'яні, — відповів Велет.

— Але ж не настільки, щоб не розуміти, що уламки сипатимуться їм на голови.

Брайко водив очима, шукаючи в натовпі Горана, коли раптом за характерним похитуванням і жестами збагнув, що чоловіки та жінки активно перемовляються.

— Вони всі на одному каналі, — здогадався він.

Брайко перемкнувся на стандартну частоту 144 МГц, почув шипіння завад, після чого розмахуючи руками, рвонув до групи дівчат у пневматичних скафандрах, що фотографувалися неподалік. Підбігши, схопив одну з них за плечі, повернув до себе і, приклавши шолом до її шоломного скла, прокричав:

— Яка частота?!

Велет вишкірився: всередині його шолома крик боляче вдарив по вухах. Утім, дівчина почула Брайка крізь скло, і це було найважливіше. Вона піднесла долоню та по черзі показала один, два й чотири пальці. 124 МГц.

Велет і Брайко водночас змінили частоту. Із шоломних динаміків випорснула какофонія звуків: віддалений гомін, радісні вигуки, чийсь гугнявий спів. Дарій деактивував функцію постоброблення сигналу, що регулювала гучність голосу залежно від відстані до приймача, натиснув тангенту та покликав:

— Горане...

Ніхто не озвався.

— Горане, накажіть людям відійти.

Те саме нерозбірливе мурмотіння й п'яні співи у відповідь.

— Трясця. — Брайко метнувся схилом униз. — Горане, якщо ви мене чуєте.

І тут задвигтіла земля. Ефір сповнився радісними вигуками. Велет затемнив шоломне скло й уп'явся очима в гоппер. Під кожним із двигунів розгорілося сліпуче полум'я. Сопла стрепенулись, ожили, а напрямні пластини затверділи. За мить чотири вогняні стовпи з гуркотом врізалися в землю. Під усіма п'ятьма пусковими майданчиками пролягали закриті решітками відвідні канали, що поглинали більшість вивергнутої киснево-водневими двигунами пари. Більшість, але не всю. І в той момент, коли гоппер почав відриватися від землі, стартовим столом закружляли вихори із відпрацьованих газів та іскор. Кілька постатей унизу схилу, перечіпляючись, сипонули врозтіч.

Велет зачаровано дивився, як транспортний УН-2, пришвидшуючись, набирає висоту. Відведена водяна пара сніжно-білою горою здіймалася позаду башти ЦКП. Вода вмить замерзала, випадаючи у вигляді снігу. Нижче схилом Дарій Брайко метався між людьми, намагаючись виштовхати їх за межі стартового столу.

— Відходьте всі! — Якщо тебе не слухають, коли говориш на повен голос, залишається тільки волати, і Дарій волав. Надривався, ледь не випльовуючи зв'язки. — До будівлі! Ховайтеся! Мерщій! Ви ж не знаєте, на якій висоті воно рвоне!

Ось тільки й на волення ніхто не зважав. Люди розбилися на тісні купки і, тримаючи над головами планшети, знімали, як УН-2 здіймається у нічне небо на стовпі водяної пари.

— Велете! — Брайко зупинився та замахав рукою. — Забери Горана!

Велет спрямував погляд туди, куди показував Дарій, і побачив Горана та Рувена, які, вчепившись один в одного, проводжали гоппер очима. Велет рушив донизу, але за мить спинився. Який сенс? УН-2 уже достатньо високо, й уламки

можуть упасти куди завгодно. Що б не сталося, вони вже нічого не вдіють.

Брайко, схоже, також це зрозумів і застиг, припинивши виштовхувати людей зі стартового столу.

Велет прикинув, що гоппер віддалився на півтора кілометра від космодрому, коли на вершині стовпа з водяної пари наче спалахнув ліхтар. Наступної миті нічне небо зісковзнуло вбік, а на місці ліхтаря розрослася вогняна куля, така сліпуча, що на певний час навколо стало видно, як удень. Заграва шугнула від горизонту до горизонту, вибілила небосхил, стерши зорі та Чумацький шлях, і лише після того до стартового столу докотився гуркіт вибуху. Яскрава куля зрештою померхла. На її місці виникла брудно-біла хмара з рваними краями, з якої, обертаючись, вивалювались уламки гоппера.

Ефір затопило радісне улюлюкання. Люди стрибали й обіймалися, ляскали одне одного по шоломах.

— Усе гаразд, Дарію, — сказав Велет, — видихай.

Уламки рухалися на північний захід і опускались на рівнину на безпечній віддалі від космодрому.

Велет перевів очі на дві постаті поодаль від решти. Рувен і Ѓоран простували вгору схилом. Загарія поклав руку ірландцеві на плечі, набагато нижчий О'Ѓормлі обхопив Ѓорана за стан. Упродовж кількох секунд світло ліхтарів падало на них під таким кутом, що Велет міг розгледіти лиця за шоломним склом — поорані зморшками лоби й усміхнені очі понад віхтями борід.

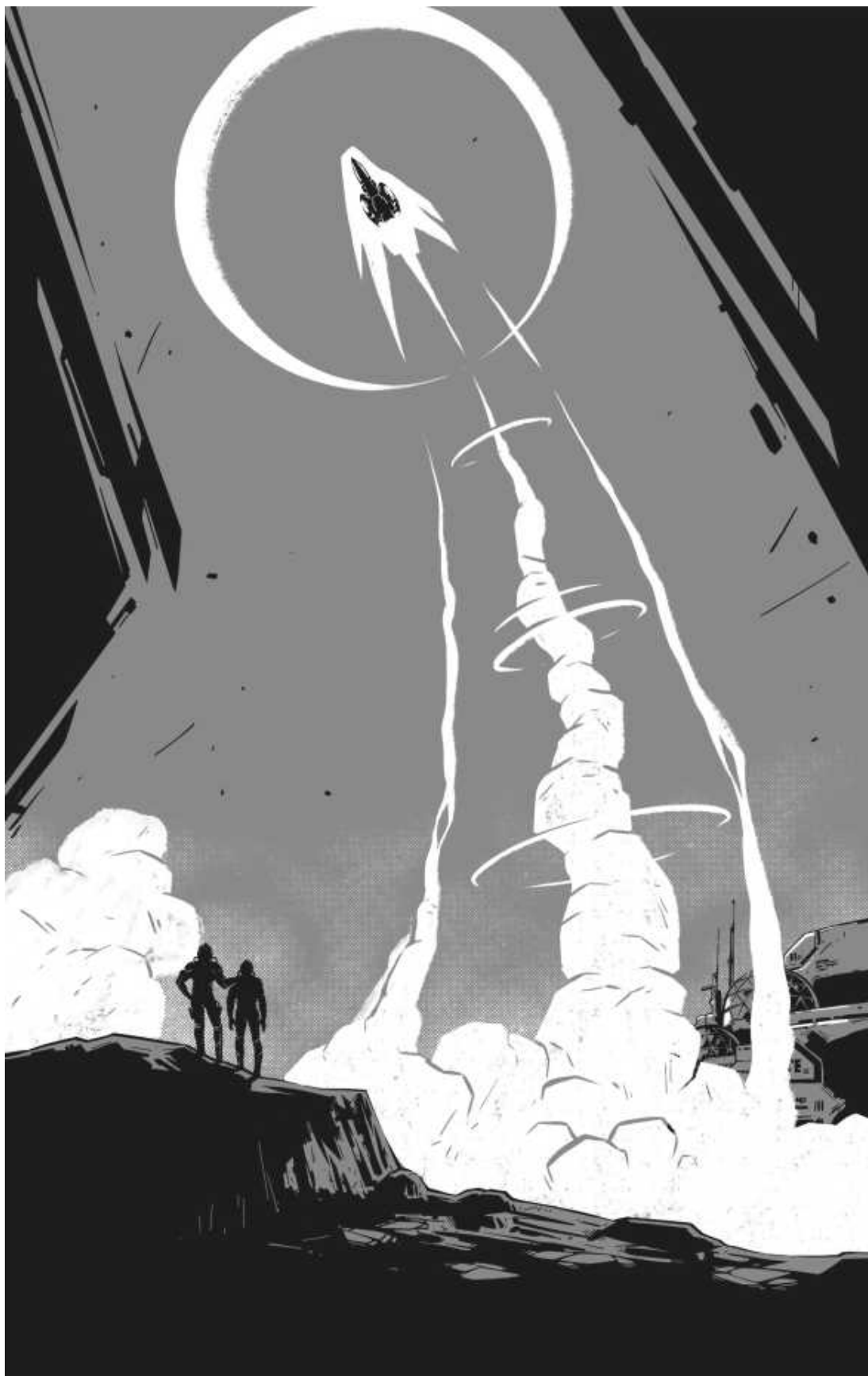
Велет рушив назустріч чоловікам, аби запропонувати супровід до купола, коли розрізнив у динаміках надтріснутий голос Загарії:

— Який дивовижний час, еге ж, Рувене? — Ѓоран, попри те, що звертався до ірландця, говорив українською, і щось таке було в його словах, що примусило Велетове серце стиснутися. —

О, мій кирпичний ірландський друже, який дивовижний час, аби бути живим...

Далеко позаду них на поцятковане сірими валунами плато падали почорнілі й покорчені вибухом шматки гоппера.

Марко Велет озирнувся і майже побожно глянув у інший бік, туди, де обмежений стіною ночі сяяв різноколірними вогнями Ньюборн: наповнене світлом громаддя «Астродому», від якого навсібіч розбігалися наземні переходи, схожі на краплини модульні житла, видовжені оранжереї, сховища

водяного льоду, цистерни з киснем і силаном... Далеко на півночі невидимою в темряві залізницею котився робот-чистильник, перевіряючи колію та змітаючи з рейок пісок. Вервечки людей, підстрибуючи, тягнулися назад до купола. Велет німо тупився в усе це й у марній спробі переплавити в слова хвилювання, що здушило груди, подумки повторив: «Який дивовижний час». А тоді, відтиснувши на рукаві тангенту, додав уже пошепки:

— І місце. яке дивовижне місце.

Минуло тридцять років відтоді, як вони з Норою покинули Землю, але тієї миті Велет уперше від часу прильоту осягнув, що Марс став йому домівкою.

Крокуючи до «Роамера», він почувався так, ніби руками торкнувся небес, не помічаючи, що під ногами розверзається пекло.

Мотель «Патера», Ньюборн
10:38 MST

О другій ночі Велет із Брайком спровадили Рувена та Горана спати й нарешті розслабилися. Вони сіли за стіл до Григора, Леся та Іво і за наступні три години розчавили на п'ятьох три пляшки горілки й одну віскі Middledon Dew.

Розійшлися аж на світанку, під повним градусом, залишивши еспланаду в такому вигляді, ніби над нею бушував ураган.

До Кам'янки ніхто, певна річ, не поїхав — ночували у мотелі «Патера». Добре, хоч іти було недалеко. Марка розморило так, що він вирубився ще до того, як тицьнувся головою у подушку.

Втім, виспатись йому не вдалося. За десять хвилин до дев'ятої ранку його безцеремонно розштурхав Фінн. Стягнувши ковдру, він повідомив, що вниз дожидається Джим Довер. Заявився по репарації. Велет виповз із ліжка, нашвидкуруч

умився і, відчуваючи, як хміль досі бродить у голові, спустився у фое.

Аміна Фрай, Ланина матір, помітивши його, демонстративно відвернулася. Не запропонувала ні напоїв, ані сніданку, й Велетові довелося самому заварювати каву. Упоравшись, він майже впав за столик, підсунув чашку Джимові та кисло посміхнувся.

— Повірити не можу, — замість привітання взявся нарікати торговець уживаними скафандрами. — Не сподівався на таке від Загарії: вивалити двері, розбити вітрину, вкрасти скафандри. Що ви за люди такі?

Велет нахилився, щоб сьорбнути кави, й у мозку неначе перекотилася масивна ртутна куля. Вона вперлася в очі, натиснула на них так сильно, що здавалося, ще трохи, й очні яблука луснуть. Кривлячись, він вирівняв спину.

— Чого це ви вирішили, що то Загарія?

— А хто ж іще? — обурився Довер.

— Я не заперечую, що Загарія й О'Гормлі скористалися вашими скафандрами, проте твердження, ніби це вони висадили двері вашого складу, є дещо безпідставним. Це міг бути хто завгодно. Це могли бути...

— У мене відео, — відрубав торговець.

— Що, бляха? — Велетове обличчя перекошилося.

— Показати?

— Не треба.

— Та чого вже. — Джим Довер дістав планшет. — Ось, будь ласка, дивіться.

Він повернув його до Велета й запустив запис. Марко зизим оком утупився в екран. На ньому Ѓоран Загарія оскаженіло гатив вогнегасником у металеву ролету, що затуляла вхід до Доверового магазину. Борода розкуйовджена, щоки розпашіли, сіро-сині очі лізуть з орбіт. Рувен О'Гормлі безпосередньої

участі у проникненні не брав, просто стояв поряд і, судячи з бурхливої жестикуляції, допомагав порадами.

— Не вірю, що такий шанований чоловік скотився до такого неподобства.

Велет зітхнув:

— Тримайте нотації при собі. — Між скронями йому наче буря гуркотала. — Скільки ми вам винні?

— Де скафандр? Я знайшов тільки той, у якому виходив Загарія. Другий зник.

— Мені невідомо, де він.

Загарія й О'Гормлі кинули костюми біля шлюзу. Що з ними трапилося далі, Велет не уявляв.

— Тоді п'ятсот тисяч за скафандр.

— Вгамуйтеся, Джиме. Той костюм не коштує й трьохсот.

— Він був нестандартного розміру, на коротунів, і мав лише одного власника. Тому — п'ятсот тисяч. Далі — сорок тисяч за чищення Горанового скафандра.

— Джиме, за такі гроші я сам його вичищу.

— Ваш Загарія його обблював! — підвищив голос Довер.

Трясця. Велет знову скривився.

— Гаразд, хай буде сорок. Тільки не кричіть.

Довер продовжив:

— Іще сімсот євро за електричний замок і систему сигналізації. Ну, й вітрина, мабуть, тисяч на двадцять потягне.

Вітрина коштувала не більше за вісім, разом зі встановленням, але Велет не став сперечатися. Видобув планшет, відкрив додаток для керування рахунками «Томуто» та пробігся пальцями по клавіатурі. За хвилину звуковий сигнал сповістив про успішне завершення транзакції.

Довер покосився на екран свого планшета, звів брови та кілька секунд не рухався.

— Тут, певно, помилка. — На обличчі вималювалося сум'яття.
— П'ятсот, плюс сорок, плюс двадцять — це п'ятсот шістдесят тисяч, а не вісімсот шістдесят...

— Зниште відео.

— Перепрошую?

— Не вдавайте, наче не розумієте. Виплачена вам сума передбачає не лише компенсацію збитків, а й гарантування, що продемонстрований відеозапис безслідно щезне.

— Мм...

— Якщо надіслали запис іще комусь, подбайте, щоб він пропав і звідти, інакше наступного разу говоритимете не зі мною, а з Іваном Вайдою. Я доступно висловився?

— Так, пане, цілком.

Велет жестом показав, що Довер може бути вільний.

Щойно торговець забрався геть, на сходах постав Дарій Брайко. Худе обличчя було землистого кольору та пом'ятим після сну.

— Горан прокинувся, — повідомив він.

Велет підвівся.

Простуючи за Дарієм до Горанових апартаментів, він раз по раз кривився: з кожним кроком головний біль прокрадався дедалі глибше між звивини мозку. Після того ж, як переступив поріг, мусив ще й замружитися: щедрі потоки світла, що вливалися крізь скляний дах, буквально пригинали до підлоги.

В апартаментах, окрім Горана, вже були Фіона Брайко та Григир. Сам Горан спирався на гору подушок в узголів'ї двоспального ліжка та мав такий вигляд, ніби очуняв після зтяжної коми: свинцеві кола під очима, жирне звляне волосся, спантеличено роззявлений рот. На чолі якась пляма, чи то від соусу, чи від мастила.

— Що вчора було? — Горан вовкувато зиркнув на Велета. Погляд був не його, якийсь олов'яний, геть позбавлений

прозорості, так ніби старий роздивлявся невидимі іншим пустоти у просторі.

— Ваш онук одружився з донькою Рувена О'Гормлі, — відзвітував Велет.

— Ти гадаєш, у мене в голові капуста розсада замість мізків? Я не забув про весілля, просто. — Горан узявся терти скроні. — Так хріново не було від часу прильоту.

«Не тільки вам», — подумав Велет. Брайко лише тихо зітхнув. Горан обвів присутніх водянистими очима.

— Чим усе закінчилося?

— А ви не.

— Пам'ятаю, як присунули з Доверового складу пневматичні скафандри, і ми з Рувеном якогось біса в них полізли.

— О, — витягнув губи Велет.

— Що? — випнув щелепу Горан. — Що ти окаєш? Що було далі?

Усі замовкли. Велет глипнув на Григора, натякаючи, що було б ліпше, якби про інцидент у шлюзі заговорив він, одначе Григир старанно вдавав, ніби не помічає його погляду.

— Чого мовчите, неначе води в роти понабирали?

Горан зауважив білувату грудку в бороді, підчепив її пучкою пальця і, обвівши поглядом, спробував на смак. Фіона кавкнула і, притуливши кулак до губ, відвернулася. Велет кахикнув і тактовно згадав інший, менш ганебний, епізод:

— Ми напхали у транспортний гоппер вибухівки, підняли його над Ньюборном і підірвали.

— Навіщо? — на Горановім обличчі відобразилося щире здивування.

— Як салют.

Старий плямкнув і дивно, заледве не безпомічно, глипнув на чоловіків у ногах ліжка:

— Чия була ідея?

І знову ніхто не наваживсь озватися. Зрештою Велет проказав:

— Якщо мені не зраджує пам'ять, то ваша, пане. Ви захотіли феєрверк, а пан О'Гормлі приволік вибухівку.

Горан застогнав і зсунувся подушками донизу.

— Дідько. — Кілька секунд він тупився в складені на ковдрі руки, а тоді звів голову, і сухувате обличчя, в зморшки якого, здавалося, навічно в'ївся суворий вираз, осяяла по-хлоп'ячому лукава усмішка: — Добре хоч рвонуло?

— Неперевершено, — пробасив Велет. — Можу вас запевнити, пане, ще жоден гоппер на Марсі не вибухав так гарно.

Старий відтиснувся руками та сів рівно.

— До речі, про аравійський кварц. — Обличчя прибрало діловитого виразу, проте спрямовані на Брайка очі залишалися каламутними. — Ніяк не мав нагоди тобі сказати: по-перше, ми переоцінюємо потреби ринку в чистому склі. Метцингер у найближчі кілька років не споруджуватиме нові куполи, а Нортони відходитимуть від фотопанелей. По-друге, виплавляння скла вимагає нових енергетичних потужностей і спеціальних печей. Нам знадобляться дорогі плавильні тиглі, доведеться везти фахівців із Землі. Словом, я сумніваюся, Дарію, що ми запустимо виробничий процес, хай там скільки кварцової руди накопаємо в Аравії. — Горан повторював власні думки, так ніби вони щойно з'явилися в його голові.

Брайко й Велет презирнулися та швидко, немовби обпікшись, розвели погляди. Втім, тієї короткої миті вистачило, аби Марко вловив у Дарієвих очах щось, для опису чого найкраще пасувало словосполучення «тиха паніка». Він сам, попри те, що був ледве живий, відчув, як у голові зароджується тонкий тривожний спів.

Пізніше вони мовчки вислизнули з кімнати. Не промовивши й слова, спустилися до паркінгу. І за весь час жодного разу не

поглянули один на одного. Навіть краєм ока. Обоє міркували про одне й те саме, але ніхто не хотів порушувати слизьку тему першим. Так ніби саме лише озвучення проблеми зробило б її реальною.

Старий просто перебрав. Хильнув учора зайвого. З ким не буває?

Адже так? Так же ж?..

Villa Balestra, Кам'янка
19:56 MST

Оскільки святкування оплачувала сторона нареченого, наступні сім годин Велет провів у центральному офісі «Томуто», даючи лад рахункам за бенкет. Додому він повернувся о восьмій вечора, спустошений та емоційно скам'янілий. Не роззубаючись, упав охляпом у крісло неподалік дверей і кілька хвилин сидів, утупивши налиті кров'ю очі в стелю.

Із заціпеніння Велета вивела дружина. Нора безшумно вплила до вітальні та стала навпроти крісла. Марко опустив погляд на неї.

— Як Майя?

Донька напередодні влаштувала істерику, так опиралася тому, щоб іти з ними на весілля.

— Замкнулася в себе й не виходить, але з нею все буде гаразд.

Інтонія давала зрозуміти, що є щось таке, із чим усе гаразд уже не буде.

Велет не хотів ні про що думати. Хотів упасти на ліжко й заснути. Але однаково спитав:

— Що трапилося?

— Анна... — Нора почала й затнулася.

— Яка Анна?

— Матір Веремія Реуса.

— Анна Реус? І що з нею?

— Вона наклала на себе руки.

— Бляха. — Велет схопився за бильця. Серце на секунду спинилось, а коли завелось знову, вистукувало якось невпевнено. — Коли?

— Сьогодні о четвертій ранку. Ярема Одновол повернувся з бенкету та розповів їй...

— Що розповів?

— Як ми святкуємо.

— То й що, що ми святкуємо? — розлютився Велет. — Пів року вже минуло після загибелі Веремія! Ми досі мусимо носити траур?

— Ярема тут ні до чого, Велете. І не у святкуванні проблема.

— А в чому тоді?

— Ви забули про Веремія. Ви всі. А він був її єдиною дитиною, — у голосі не було осуду, Нора просто констатувала факт.

— Ніхто про нього не забув! Як ти смієш таке казати? Ми ж не. — Велет почув, як зрадливо деренчить голос, і прикусив язика.

— Він був усім, що тримало її на цій планеті. І в цьому житті.

Помовчавши, Велет озвався:

— Як вона померла?

— Закрилася в аварійному шлюзі й відкрутила балон із чадним газом.

СО — підступний газ. Без кольору, без запаху, людське тіло не відрізняє його від кисню. Але на відміну від кисню він блокує дихання та призводить до смерті за лічені хвилини.

Велет хотів запитати ще щось, але що саме, не знав. Він витріщився у порожнечу та із жахом, від якого холонули зуби, міркував про те, що в той самий час, коли вони з Григором, Лесем, Іво та Дарієм заливалися горілкою у бенкетній залі, матір

Веремія вишукувала у мережі, смерть від якого газу буде швидкою та безболісною. І річ не в тім, що ніхто з них не здогадувався, що Анна Реус весь цей час носила в душі камінь, річ у тім, що їм було б начхати, навіть якби вони знали.

ЕЛАНДОН

Південно-західна околиця Ньюборна
Скорпіон 3, 46^{[\[191\]](#)}

Пів земного року тому Зоя Куторай розпочала зводити віллу на південному заході Ньюборна. Архітекторкою підрядила Канделу Прадо, яка проектувала особняк Тайлін Зоммерфельд у Мірафлоресі, а керівником бригади будівельників — особисто радника Метцингера. Місце для будівництва обрали у мальовничому за марсіанськими стандартами видолинку неподалік дороги, що сполучала Ньюборн із Мірафлоресом.

Будівля вийшла чи не найхімернішою на Марсі, особливо якщо дивитися з магістралі. Два поверхи, купа гострих виступів і бетонні балки, перехрещені під якимись немислимыми кутами. Останнє, вочевидь, мало на меті продемонструвати презирство іспанської архітекторки до марсіанської гравітації. Внутрішні роботи завершилися місяць тому, Зоя тільки тиждень як перебралась, і всередині все ще відчувалося, що оселя нова, необжита. Попри освіжувачі, стіни не встигли просякнути штучними ароматами, й запах у кімнатах висів нежилый, як у лікарні — суміш озону, дезінфектантів і тривожного напруження.

Чи так принаймні здавалось Еландону.

Зоя двічі відмовляла йому, посилаючись на пов'язані з переїздом клопоти, й лише за третім разом погодилася зустрітися. Вони домовилися на четверту пополудні, проте Еландон не знав, скільки часу піде на дорогу, тож вирушив зарано та прибув до вілли о третій сорок. Він поставив

муніципальний «Дастер» у підвальному гаражі та піднявся гвинтовими сходами до вітальні.

Скрізь в інтер'єрі було видно руку Прадо: панорамне вікно замість зовнішньої стіни, овальні отвори у скошеній стелі, керамічні кахлі під ногами. У величезній L-подібній залі майже не було меблів, тільки кілька пуфів, три дивани та килими між них. Попід сходами, що вели на другий поверх, вишикувалися тумби з висадженими у них деревами. Ялиця, жовта магнолія, дволопатеве гінкго. Спершу Еландон подумав про «Томуто», та потім пригадав, що українці не вирощують декоративні рослини. Тоді хто? «Аґріола»? Він не міг збагнути, як саме на планеті, де тисячі людей щодня борються за виживання, хтось має дерева, просто щоб ними милуватися.

Панорамне вікно виходило на південний захід. На обрії громадилися м'язисті відроги Драконових гір. Ліворуч пролягала швидкісна магістраль до Мірафлореса. Трохи далі на південь виднілася крайка кратера Яла. Десь там був космодром «Фалконгерст». Еландон здивувався: в чому прикол споруджувати житло попід найбільшим марсіанським космодромом? І наче у відповідь на його запитання над Ялою зринув вантажний «Кентавр». Вивергаючи із сопел білуваті від карбаміду кисневі вихлопи, конвертоплан посунув на північ. Еландон двічі змигнув, щоб упевнитися, що йому не ввижається. Громіздкий літальний апарат набирав висоту за кілометр від вілли, проте крізь скло не пробивалося жодного звуку.

Еландон стежив за «Кентавром», поки той не зник за виступом стіни, після чого помітив якийсь рух на одному з диванів. Опустивши голову, він побачив Ар'ю Теранен. Зоїна співмешканка затримала на ньому погляд заледве на секунду, після чого відвернулася й утупилась у планшет.

Зоя з'явилася рівно о четвертій. Була босоніж, у вільних штанах білого кольору та білій футболці без рукавів, зав'язаній вузлом на рівні діафрагми. Коротке розкуйовджене волосся сяк-так зачесане набік.

— Вибач, — сказала вона. — Ти прийшов раніше, а я займалася йогою та воліла не перериватися.

Еландон поморщився від якоїсь слизькості в її голосі. Зоя сіла на пуф, підгорнула ногу під себе та недбалим жестом вказала на сусідній. Еландон присів на краєчок.

— Про що ти хотів поговорити?

Він помовчав, перш ніж запитати:

— Ти знала про зібрання в «Централдомі»?

— 58-ої Діви?

— Так.

Зоя спрямувала погляд у стелю та задивилася на світло, що стікало з довгастих отворів. Еландон виждав чверть хвилини, проте вона не зволила відповісти.

— Я надсилав тобі інформацію, — дратуючись, мовив він. — Ти не могла не знати.

— Навіщо ставити запитання, відповідь на яке тобі відома?

Еландон стиснув пальці в кулак. Руки були чистими — всю дорогу від Ньюборна він не знімав латексні рукавички, скинув їх тільки перед виходом із гаража, — зате липким здавалося обличчя. Відчуття було, наче всі бактерії, що залишились у «Дастері» від попередніх водіїв, оточили його роєм і осідали на шкіру.

— Чому ти нічого не зняла про це?

— А я мала?

— Хтось ледь не вбив флейтиста з Critters. Я чогось не розумію? Це не клікбейтна новина?

Зоя натомість лише знизала плечима.

— Ми сподівалися, що ти прийдеш. — Еландон боровся із хвилею злості, що зринала всередині. — Це було важливо.

— Для кого?

— Не прикидайся, наче не розумієш. Для нас. Для народжених.

Зоя поставила ногу на підлогу, перенесла вагу тіла з лівої сідниці на праву і... промовчала. Наступної миті в Еландона дзизнув смартлет. Він не глянув, але Зоя продовжувала німувати, і зрештою він опустив погляд. Повідомлення було від Г'юго. Тільки два слова:

> Де ти?

Еландон звів голову і мовив:

— Ми хотіли привернути увагу на Землі.

— Прикро, що вам не вдалося.

Зоя промовляла розслаблено, майже недбало, а тому звучала не так, як у своїх відео — англійські слова змінював слов'янський акцент. Через це Еландон вирішив, ніби блогерка з нього глузує. Хвиля зринула ще вище.

— Ти могла першою повідомити про мій виступ на Землю. Твоє відео розхапали б усі новинні агенції, а ти навіть сторіз не виклала. Чому?

Він чекав, що вона почне виправдовуватися. Наплете щось про підпис-ників, які чекають на розважальний контент, а не на моторошні історії про те, як марсіанському підліткові зламали хребет, утім показала Зоя інше:

— Мене змусили, — вона виплюнула всю фразу цілком, нібито воліла якнайшвидше її позбутися.

— Що?

Зоя відвернулася до вікна. З її вуст не злетіло жодного звуку.

— Я не розумію, — від необхідності витягувати з неї по слову Еландон скипав, — хто й до чого тебе змусив?

— Рада, — Зоя говорила, ледь розтулюючи губи. — Вони наполягли, щоб я не робила ніяких сюжетів. Узагалі не потикалася до «Централдому». — Її обличчя напружилось на секунду, не більше, та цього вистачило, щоб Елан-дон помітив легке посмикування лицевих м'язів, яке зазвичай супроводжує брехню. — Інакше вони погрожували депортацією.

Еландонові губи стислися в лінію. Погрожувати Зої-з-Марса? Йорґ Фло-ріан не ідіот, він ніколи на таке не пішов би.

— Ти Зої-з-Марса. Ти недоторканна. Рада не може просто спровадити тебе на Землю.

— Не мене. — Ось знову — той самий вираз на обличчі. — Вони погрожували, що депортують Ар'ю.

Еландон зиркнув на Зоїну співмешканку та ще більше спохмурнів. Це правда? Рада погрожувала її депортувати? Ар'я чула їх, але не реагувала. Тупилась у планшет, наче ні його, ні Зої не було в кімнаті.

— Навідався цей. — Зоя приклала руку до грудей, неначе перепрошувала за слова, що з них вилітали. — Зі Спеціальної служби.

— Бауер?

— Ні, не з радників. Хтось нижчий рангом... Гуннер... Ганнер...

— Ренді Ганнон?

— Начебто він.

— Я однаково не розумію, — Еландон хитав головою. — Ти розтерла б їх на порошок одним своїм відео. Як вони наважилися тобі погрожувати?

Він відчув натиск на зап'ясток і кинув швидкий погляд на смартлет.

> ЦЛН. Приїжджай негайно.

Знову Г'юго. Майже відразу смартлет дзизнув іще раз:

> Тут надзвичайна ситуація.

— Ну, цей Ганнер не те щоб погрожував. Лише попередив, що якщо я зніму щось про події у «Централдомі», Ар'ї скасують дозвіл на проживання. — Зоя знизала плечима. — Це, мабуть, неприємно чути, але вона мені ближча за тебе, Еландоне. Чи твоїх друзів.

Еландон зціпив зуби. Він дивився на Зоїну долоню, все ще притулену до грудей, і міркував, що так тримають руку над сонячним сплетінням перед тим, як пустити відрижку, а тоді відчув, що смартлет учетверте завібрував на зап'ястку. Він покосився на крихітний екран:

> Трясця, Еле, відгукнися. Ти повинен тут бути!

Зоя продовжила:

— Мені жаль, що вам не вдалося, але я не розумію, що за претензії до мене. Я просто блогерка, яка знімає відосики про Марс. Я не хочу ставати на чийсь бік. — Вона посміхнулася. — Я й не маю. Я взагалі землянка, ти забув?

«Ні, не забув», — подумав Еландон. І тепер запам'ятає це надовго. Він намагався залишатися спокійним, але не міг приховати розчарованої злости, якою пашіло обличчя. Його дратувало все: Зоїна зарозуміла посмішечка, байдужість Ар'ї Теранен, невчасна настирливість Г'юго.

— Мушу їхати, — хрипнув він.

— Дякую, що завітав, — Зоя підвелася. — Ще раз пробач, що не допомогла.

Еландон, не озираючись, вискочив з вітальні й заторохтів сталевими сходами до підвалу.

Центральна лікарня Ньюборна
Сорок хвилин по тому

Затиснувши долоні між колінами, Г'юго розгойдувався на лаві під стіною приймального відділення. Коли Еландон постав у отворі розсувних дверей, товстун підхопився, ступив крок назустріч, однак Торндайк метнувся в інший бік — до землянина-азійця, що котив із підсобки візок із білизною та рушниками.

— Чисті? Вони чисті?

— Так, — блимнув очима медбрат.

Еландон висмикнув зі стосу рушник і зник у вбиральні. Г'юго потупав за ним, став у проході. Еландон деактивував подання пробіотиків, умився рідким милом, оббризкав обличчя дезінфектантом і взявся, мовби скажений, терти його рушником. Г'юго мовчки стежив за ним. Повітря з хрипким присвистом вилітало з легень Еландона. Зрештою він відтулив рушник від обличчя та повернув голову.

— Що сталося?

— Біда. — Бесселеве лице було блідим, але не тією блідістю, за якою наставало зомління, а радше падінням тиску, за яким зривався ураган.

— Мервін?

— Ні, Денеб дель Торо.

— Хто це?

— Одна з нас. — Г'юго жестами покликав Еландона за собою. Вони вийшли з убиральні та рушили коридором. — Їй чотирнадцять років. Росла без батька. Матір летить на Землю просто зараз.

Раміро Мера та Вега дель Торо зачали дитину на борту «Ікаріона» в червні 2127-го на півдорозі між Землею й Марсом. Мера виступив лише донором сперми та надалі участі у вихованні доньки не брав. Він пропрацював передпольотним інспектором у Космічному центрі Флемінга належні за контрактом чотири роки, після чого подався на Землю. Вега картографувала для Управління земельних ресурсів придатні для оброблення землі в регіоні Маргарітіфер, згодом заснувала туристичну компанію, що возила землян у долини Маринера, проте не витримала конкуренції з Martian Adventures і збанкрутувала. Її депортували з Марса три земні місяці тому.

— І що з цією Денеб?

— Її згвалтували.

Еландон загальмував так різко, наче наскочив на невидиму перешкоду..

— Що ти сказав?

У глибокій прірві Бесселевих очей щось ворухнулось, але замість відповісти товстун потупився.

— Повтори, що ти сказав, — прошипів Еландон.

Г'юго мовчав. Попереду, біля дверей однієї з палат, Еландон помітив Емму Фламмаріон. Радниця стояла, сплівши руки на грудях. Вона теж їх побачила, і її голова повернулася до Еландона, повільно й нехотячи, наче підкоряючись натиску невидимих пальців.

— Хтось затягнув дівчину до ангарів на південь від «Західної» та гвалтував усю ніч, — мовила Емма. Слова вдарили в щоки хвилею гарячої крові, й вона опустила погляд додолу. — Потім покинув непритомну. Денеб отямилася, доповзла до станції, де її знайшов наглядач.

— Хто це зробив? — з Еландонового тіла немовби висмикували нерви.

— Не знаю.

Еландон подивився на Г'юго. Той не відривав очей від підлоги. З-за спини долинув шерех квапливих кроків, і Еландон озирнувся. Коридором до них прямував Фінн Бауер. На обличчі радника застиг тупий і роздратований вираз. Проминаючи вбиральню, Фінн штовхнув прочинені двері так, що вони бахнули об стіну, а тоді, наблизившись, по черзі глянув на Еландона та Г'юго.

— Якого біса ви тут забули?

— Те саме можу запитати вас, раднику, — парирував Еландон.

— Я голова Спеціальної служби. Я тут, щоби подбати про дівчину.

— Ви вже подбали, спровадивши її матір із Марса.

— Припни свого язика, довбойобе, інакше я...

— Вгамуйтеся, — крізь зуби процідила Емма. — Припиніть негайно! Я збрала вас тут не для того, щоб ви перегризлися між собою.

Двері палати відхилились, і на коридорі з'явилася темношкіра лікарка середніх років із присипаним сивиною волоссям. На беджі на її грудях праворуч срібними літерами виблискувало ім'я: Луана Андраде.

— Як вона? — Емма відступила, даючи лікарці дорогу.

— Стабільна. — Андраде вставила в нішу біля дверей цифрову картку пацієнтки. Кілька секунд щось вичитувала між рядків анкети, ніби це не вона її щойно заповнювала. — Хірургічне втручання не потрібне.

— А що. через що їй. — Емма капітулювала, не спромігшись закінчити запитання.

Очі Андраде перетворилися на тіністі тунелі.

— Розриви верхньої частини піхви, розрив довгого привідного м'яза на правому стегні, крововиливи на шиї, сліди укусів на грудях, сліди затяжок на зап'ястях. Огляд за

допомогою лампи Вуда слідів сперми не виявив, тобто гвалтівник майже напевно був у презервативі. — Лікарка помовчала. — Я зробила кілька фото, щойно дівчину доправили сюди. — Вона ховала емоції за маскою професійності, але потім щось у ній неначе хруснуло, й голос почав опадати, мовби проколота надувна кулька. — Це жахливо. Трясця, вона ж іще дитя.

— Покажіть. — Бауер гучно ковтнув слину.

— Що?

— Знімки.

Андраде кілька секунд вивчала його поглядом, як комаху.

— Я нічого не показуватиму. Нікому з вас. За потреби я продемонструю світлини на суді. Поки що вам достатньо знати, що вона мала дуже, дуже кепський вигляд.

— Вона була при тямі? — супився Фінн. — Зможе впізнати нападника?

— Каже, що знає його, проте відмовилася називати ім'я.

— Що? — вирячився Фінн.

Еландон зауважив, як груди лікарки напнулися, а тоді повільно опустилися.

— Вам цього не зрозуміти, раднику.

— Я повинен довідатися, хто це скоїв. — Фінн попрямував до дверей, однак Андраде заступила йому шлях. Фінн здивовано вигнув брову: — Що таке?

— Нагадаю, що Денеб дель Торо — моя пацієнтка, я відповідаю за неї, й за цими дверима ви виконуєте мої накази, а не навпаки. Я дозволяю вам зайти й поставити кілька запитань за однієї умови: якщо дівчина не захоче говорити або якщо я побачу, що розпитування завдають їй болю, ви негайно дасте їй спокій. Це зрозуміло?

Фінн озирнувся на Емму, мовби промовляючи: поглянь, із чим мені доводиться мати справу, і буркнув:

— Так.

Андраде прочинила двері. За нею до палати прослизнула Емма, потім зайшли Г'юго, Еландон і нарешті Фінн.

Більшу частину приміщення займало лікарняне ліжко. Денеб напівлежала, спираючись на нагромадження подушок у головах. Еландон лише зиркнув на неї, і шлунок йому скрутило в клубок. Обличчя дівчини було безкровним і сторожким, якимось надто дорослим. Погляд — далекий і потьмарений — на мить сфокусувався на відвідувачах, а тоді знову розплився.

Емма стала збоку від ліжка та спробувала взяти Денеб за долоню, але дівчина відсмикнула руку.

Фінн заціпенів. Уся його войовничість щезла. Він немовби зменшився в розмірах і поглипував на Денеб із-за спини Бесселя, не наважуючись наблизитися. Він німував так довго, що Г'юго занервував і штурхнув Еландона ліктем, мовляв, тобі слово.

Еландон неприродно виструнчився в ногах лікарняного ліжка й озвався:

— Ти знаєш, хто я?

Денеб подивилася на нього, проте змовчала.

— Я — Еландон Торндайк, перший народжений на Марсі, і я на твоєму боці. Був і завжди буду.

То було найболючіше видовище за все його життя: перелякана чотирнадцятирічна дівчинка, яка з усіх сил намагалася не заплакати, проте сльози однаково скрапували з повік. Не витримавши, Еландон звів погляд трохи вище й далі звертався не до заплаканих очей, а до їжачка короткого чорного волосся, що стирчало над лобом Денеб.

— Ти знаєш, хто це скоїв із тобою?

Скупий, ледь помітний кивок.

— Знаєш ім'я чи просто запам'ятала обличчя?

— Знаю ім'я.

Еландонові здалося, наче слова досягають його з велетенської віддалі.

— То чому не кажеш?

Дівчина змінилася на обличчі та кілька разів мотнула головою, ніби намагалась відігнати думку, перш ніж та до кінця сформувалася. Зрештою видушила із себе:

— А що йому буде... за це?

Еландон зиркнув на Фінна.

— Ми. — Бауер почувався некомфортно під тим поглядом. — Ну, ми його депортуємо.

— Я не хочу, щоб його депортували. — Слова немовби завмирили у повітрі, не пролетівши й метра від рота Денеб. — Я хочу, щоб він помер.

Гіркота підкотила до Еландонового горла. Лео. Мервін. Денеб. Так далі не може тривати. Він перший народжений на Марсі, він зобов'язаний щось удіяти.

— Вийдіть усі, — відкарбував він.

— Що ти собі дозволяєш? — прошипів Фінн.

— Вийдіть, — лютим півшепотом повторив Еландон. Він повернув голову до Андраде. — Ви також.

Щось таке забриніло в його голосі, що примусило всіх послухатися. Емма, Фінн і лікарка ретирувалася з палати.

— І ти, Г'ю, — не повертаючи голови, додав Еландон, — іди геть.

Г'юго набурмосився, проте поплівся слідом за Андраде.

Залишившись сам на сам із дівчиною, Еландон ковзнув поглядом на прямокутне вікно палати. Стіни були з нержавіючої сталі, й серед них навіть сонячне світло віддавало холодом. Зрештою він хапнув повітря, обігнув ліжко, став біля Денеб.

— Знаю, тобі важко. І я не переконуватиму, що згодом покращає. Я просто не знаю. Тому вирішувати тобі. — Серце, рвучись назовні, гупало в горлі. — Я зараз нахилюся. Підставляю

вухо до твоїх губ. І якщо ти назвеш ім'я, я обіцяю виконати твоє прохання. Обіцяю: хто б то не був, він поплатиться життям.

Кілька секунд він дивився на дівчину, а тоді сперся основами долонь на холодне бильце й нахилився. У ніздрі прослизнув дивний запах — суміш люті та страху, він струменів з усіх її пор. Денеб мовчала, пронизуючи поглядом Еландонову голову, так ніби його не було в кімнаті. Еландон уловив шелест її дихання та нахилився нижче. Їхні голови зблизилися так, що віддих залоскотав йому шию. Й за мить по тому її дихання урвалося. Запала тиша, а тоді дівчина ледь ворухнула губами. Витягнувши голову, Денеб дель Торо прошепотіла ім'я.

11:14 MST

Еландон і Г'юго крокували галереєю, що сполучала лікарню з куполом «Централдому». Товстун раз по раз кидав погляди через плече на Емму та Фінна й тільки після того, як ті зникли за рогом, запитав:

— Вона сказала?

— Так, — Еландон тупився просто перед себе.

— Хто?

— Медард Бредшоу.

Г'юго присвиснув. Син Малкольма Бредшоу.

— Чорт. Що ти робитимеш?

Еландон якийсь час ішов мовчки. На обличчі застиг зосереджений вираз, ніби він подумки рахував кроки.

— Ти повідомиш Фіннові? — напосідав Г'юго. — Чи Йоргу?

— Ні.

— Чому?

Еландон, не повертаючи голови, припечатав:

— Бо я пообіцяв їй, що ми його вб'ємо.

Залізничне депо компанії PS Rapid Railways
Промислова зона на північному заході Ньюборна

Скорпіон 4, 46^[192]

01:12 MST

— Я застряг, — долинув ізсередини глухий голос Г'юго.

Еландон став на коліна та зазирнув до шахти.

— Давай сюди бокси.

— Бро, ти чуєш мене? — Г'юго закректав. — Я зараз блювану.

— Відколи це в тебе клаустрофобія?

— У мене немає клаустрофобії, просто ця клята шахта звужується догори, і я не можу пропхати ящики повз себе. — Г'юго затисло так, що здавалося — ще трохи, і вечерея полізе з нього, мовби паста з тубика.

— Трясця, штовхай їх.

— Не можу!

— Спустиись і штовхай на мене, потім я допоможу тобі вибратися.

Г'юго зробив кілька глибоких вдихів і застогнав, наче важкоатлет, що підіймає штангу. Звиваючись та охаючи, він таки протягнув повз себе перший із двох холодильних боксів з ампулами. Еландон сягнув рукою донизу, схопився за ручку на накривці та висмикнув ящик із шахти.

Англада зажадав зустрітися з ними в залізничному депо на північному заході Ньюборна. Колись тут обслуговували локомотиви, що курсували між Ньюборном і Тулоном, але після того як Planetary Solutions поглинула Rapid Railways, електротяги перегнали до нового ангара біля «Західної», а депо перетворили на склад колісних пар і зчіпних пристроїв. Із 2137-го територію готували для житлової забудови, але через клодис-пандемію проєкт застопорився: без постачання із Землі

Planetary Solutions бракувало для будівництва мобільних ядерних установок і — банально — людей.

Депо мало чотири зовнішні шлюзи — три рейкові й один звичайний, — проте Англада навідріз заборонив туди потикатися. Їх могли помітити, тож Еландон і Г'юго добиралися до місця зустрічі спочатку холодними підземними переходами, а потім драбиною крізь укриту іржею шахту, що підіймалася аж із мінус-третього рівня.

Вони разом висунули із шахти другий термобокс, після чого Еландон допоміг Г'юго звільнитися.

— Наступного разу підеш сам. — Г'юго сів на п'яти й хапав ротом повітря. Відблисків від купола АБІгодоте вистачало, щоб окреслити вузькі підстелеві вікна, проте всередині депо світла майже не проникало. На стінах де-не-де тьмяно полискували аварійні лампи. Світло від них було кволим, тож чоловіки ледве розрізняли один одного у пітьмі. — Бляха, візьмеш Айка чи ще когось. Я сюди більше не попруся.

Еландон дістав планшет, але активувати його не встиг: у глибині приміщення щось дзвякнуло. Г'юго підвівся, Еландон скинув голову на звук, і за мить їм в обличчя вдарив сліпучий промінь. Товстун, шикнувши, відвернувся.

— Яміле? — Еландон затулив обличчя передпліччями. — Це ви?

У відповідь пролунав незнайомий чоловічий голос:

— Принесли?

— Так, принесли, ви ж бачите, — шкірячись, Еландон кивнув на бокси. — Вимкніть прожектор.

— Скільки? — на цей раз озвався Англада.

— Вимкніть бісів прожектор! — гаркнув Еландон.

Клацнув перемикач, і сконцентрований промінь трансформувався у півсферу розсіяного світла. Еландон розрізнив навалені у стос рейки, Англаду, що спирався на них

плечем, і позаду Дако Деліча. За межею півсфери виднілася ще одна фігура. Вгледівшись, Еландон упізнав Сабілу Кан. Уся трійця була в еластичних скафандрах. Дако та Сабіла тримали навпереваги «Вармонгери». Еландон моргнув, переконуючись, що йому не приверзлося. Таки «Вармонгери». До сьогоднішнього дня він бачив такі тільки у мережі. Ці гвинтівки спеціально розробляли для використання поза межами Землі: вони мали механізми послаблення віддачі, що давало змогу застосовувати «Вармонгери» навіть за місячної гравітації.

Еландон показав на бокси між ним і Г'юго:

- Шістнадцять тисяч ампул. По вісім тисяч у кожному.
- Мало, — прокоментував Англада.
- Вони не на деревах ростуть, — відрізав Еландон. — Згодом буде ще.
- Де зброя? — запитав Г'юго.
- Ось, — Англада постукав носом черевика по металевій скрині біля ніг. — Це ваше.

Еландон підійшов, присів навпочіпки, відкинув ляду та сіпнувся, коли та торохнула об підлогу з іншого боку. В обличчя пахнув терпкий запах мастила. В середині лежали згортки із синтетичної тканини. Еландон розмотав один і видобув із нього короткоствольну «Беретту». Підніс її до очей і роздивився. Потім узявся за другий згорток. У ньому виявився автоматичний «Глок» із глушником. У наступному був пістолет-кулемет «Інтратек» із довжелезною обоймою. На дні знайшлися ще кілька «Беретт» і розібрана штурмова гвинтівка «Геклер-і-Кох А39».

- Це все? — Еландон спідлоба глипнув на Англаду.
- А ви що, армію збираєте? — гмикнув той.
- Будь ласка, відповідайте на запитання.
- Усе.
- Це якийсь мотлох, — буркнув Г'юго.

— Якщо хочете надалі отримувати теломід, — Еландон промовляв, не підводячи голови, — наступного разу принесете щось краще.

— Чим ти незадоволений, аміго? — наїжачився Англада.

— Нам потрібно щось на кшталт оцього. — Еландон тицьнув у матово-сірий «Вармонґер» у руках Деліча.

— Закатай губу. Це єдині «Вармонґери» на Марсі, й за зарядні касети до них тобі доведеться постачати мені теломід до кінця століття.

Касети. Зарядні касети. Словосполучення із секундним запізненням зачепило струну в Еландоновім мозку. Він удруге обнишпорив очима скриню:

— А де набої?

— Які набої? — зобразив здивування Англада.

— Набої до цього всього.

— Ніхто не замовляв набої.

Еландон на мить зацікавився, тоді як Англада продовжив:

— Ми домовилися, що ви дістанете теломід в обмін на зброю. Ось зброя. В чому проблема?

— Навіщо нам зброя без набоїв?

— Звідки я знаю? Може, ви купуєте стволи, щоби почепити в рамці на стіні. Може, хочете когось полякати. Може, ви такі тупі, що не знаєте, ніби пістолет, перш ніж із нього стріляти, треба зарядити.

Еландон підвівся.

— Не робіть із мене ідіота.

Англада лише посміхнувся у відповідь.

— Тоді ніякого теломіду. — Еландон шпурнув «Беретту» назад у скриню.

— Е, ні. — Англада заклав пальці за пояс, голос став важким.

— Ви не можете просто взяти та розірвати угоду, яку уклали з Ямілом Англагою. Такого пункту в ній не передбачено.

— Нам не треба ці пукавки без набоїв. — Еландон буцнув ногою металевий ящик. — Забирайте все назад.

— Ні, ні, ні. — Англада реготнув, й Еландонові вчулося, що то гигоче мавпа. — Я пообіцяв дістати вам зброю, й ось вона. Чи берете ви її, чи ні, мене не обходить. Ви ж пообіцяли мені теломід, і я його забираю.

Він відштовхнув Еландона. Г'юго потягнувся до ящиків з ампулами, проте Деліч навів на нього дуло гвинтівки та загорлав:

— Відійшов від боксів! Хутко!

Г'юго, розвівши руки, відступив. Англада підняв холодильники та поніс їх геть. Деліч, не опускаючи «Вармонгера», позадкував за ним. Сабіла взяла ліхтар, увімкнула режим спрямованого світла та не зводила променя з Еландона та Г'юго, поки трійця не зникла за штабелями рейок.

За хвилину під склепінчастим дахом розляглося шипіння стравлюваного зі шлюзу повітря.

Підвал Чеда
16:25 MST

Упродовж наступних чотирнадцяти годин Еландон не склепив повік. Повторювані ритуали, які раніше заспокоювали його, цього разу не давали ефекту. Вночі він щогодини підхоплювався з ліжка, переставляв монітори, совав із кута в куток канапу та крісло, вивіряв кути між ними, проте образа, що переповняла груди, не зникала. Ребра в тому місці, куди поцілив Англада, боліли, а сам момент приниження висів перед очима, мовби закарбований на плівці.

Під ранок погіршало. Еландона почало дратувати жебоніння, що випурхувало з рота Джилл, коли її долав глибокий сон, а від думки, що вона, прокинувшись, зрушить речі, які тепер

розташовувалися майже ідеально, його кидало в дрож. Незадовго до світанку він одягнувся та вислизнув із житлового модуля, дочекався першого потягу на станції «Ньюборн Північна» та за пів години дістався Чедового підвалу.

Замкнувшись у студії, Еландон пів години тягав меблі. Мінняв їх місцями, щоб не дратували око. Заспокоївшись, уместився в одному з крісел, затис у руках планшет і протягом наступних годин упав у провалля даркнету глибше, ніж будь-коли до цього. Ісламська Держава, сутички між картелями в ДДМЗ, етнічні чистки в Тибеті. Стинання голів, спалення, поховання живцем. Час неначе зупинився. Еландон утратив лік відеороликам. Його серце більше не тьохкало від вигляду крові, проте полегшення не наступало. Розчухуючи долоню, він саме дивився, як Фарид аль-Акбарі готується відтяти голову черговому кафіру, коли на екрані сплигло повідомлення про вхідний виклик від Г'юго. Еландон неохоче натиснув «Відповісти».

— Ти де? — випалив товстун.

— У Чедовій студії. А що?

— Я в ЦЛН.

Центральна лікарня. Знову. Еландон напружився.

— Щось із Денеб?

— Ні. — Г'юго крокував коридором, і Еландон бачив, як миготять лампи над його голомозою маківкою. — Трясця, ми незабаром у цій лікарні житимемо. — Товстун стишив голос, так ніби боявся, що його підслухають, а тоді промовив: — Мервін опритомнів.

— Як він?

— Житиме.

— Ти розмовляв із ним?

— Так, щойно. Я не міг тебе чекати, розумієш, я...

— Що він сказав?

Г'юго спинився, покрутив головою, нахилився до екрана:

— Він знає, хто його скалічив, — голос іще більше хирів. — Усе дуже хріново, Еле.

Еландон відчув, як кров тисне на очні яблука.

— Англада?

— Так.

Еландон закусив губу. Г'юго нервово продовжив:

— Він згадав, їх було троє, всі у масках, серед них одна жінка. І точно Англада.

«Яміл, Дако та Сабіла», — зміркував Еландон. Та сама трійця.

— Що ти сказав йому?

— Попросив поки що нікому не говорити. Пояснив, чому це важливо, і він, здається, зрозумів. Але я не впевнений. Тобто я не знаю. не знаю, чи надовго його вистачить, якщо Бауер чи Фламмаріон улаштують йому допит, — Г'юго натрапив на когось у коридорі, втягнув шию. — Я лише хотів виграти трохи часу, щоб ми з тобою вирішили, як бути далі.

Еландон мовчав.

— То що ми робимо? — скоромовкою заторочив товстун. — Я згоден, це Мервін, і ми, типу, зобов'язані помститися. З іншого боку — це Англада. Так, він нас кинув, але в нас теломід, а в нього зброя, і якщо ми все ще хочемо з ним працювати, треба. бляха. нам треба це якось зам'яти.

— Джилл знає?

— Про Мервіна?

— Так.

— Я не телефонував їй. Але, напевно, знає. Її повинні були набрати першою, вона ж його сестра. — Г'юго часто й шумно дихав. — То що? Може, розповісти все Бауеру, й так поквитатися з Англагою? Але тоді Англада потягне нас за собою. Розкриє правду про Джилл і теломід. Про те, що ми намагалися роздобути зброю. — Товстун із розпачливою відчайдушністю заповнював простір словами. — І ще: якщо Бауер усуне Англаду,

ув'язнить його чи щось таке, ми тоді не отримаємо набоїв, а вони нам до зарізу потрібні. То я оце думаю, що як ми розрулимо цю хрін з Англагою? Сядемо віч-на-віч, усе обмізкуємо, може, він попуститься? Пообіцяємо мовчанку Мервіна в обмін на. — Він замотав головою. — Розумію, це Мервін, розумію, як це непросто для тебе та Джилл, але. Не знаю, Еле. Трясця, я не знаю. Я заплутався.

Еландон німував. Г'юго не заспокоювався:

— Як нам учинити? Це якийсь треш.

— Знайди мені зброю, — зрештою озвався Еландон. — Де завгодно, але не в Англади. Ти казав, її повно на Марсі.

— Слухай, я не знаю, це, блін, складно...

Еландон відкарбував:

— Знайди. Мені. Зброю. — Підвівшись, він попрямував до виходу зі студії.

— Ти куди? — долинуло з планшета.

— Розмовляти із Джилл.

Ньюборн

Тридцять п'ять хвилин по тому

Еландон зісковзнув драбиною до житлового модуля та роззирнувся. Екран, що правив за вікно, був вимкнений, у помешканні панувала півтемрява. Джилл сиділа на ліжку, склавши ноги в позі лотоса та звівши долоні з колін.

— Де ти був? — прошелестіла вона.

— У Чедовій студії.

Джилл мала відсторонений вигляд, і Еландон раптом зловив себе на думці, що вже не пригадує, коли вони востаннє кохалися. Їхні розмови щодень більше ставали пісними й такими в'язкими, ніби атмосфера довкола них загусала й доводилося докладати зусиль, аби проштовхувати крізь неї

слова. Він усвідомлював, що сам винен. Джилл тепер не просто працювала пліч-о-пліч із людьми, причетними до того, що сталося з її батьком, вона мусила робити саме те, що призвело до смерті Ліама: покривати незаконні обгородки з теломідом. Еландон тиждень її вмовляв. Терпляче пояснював, навіщо це потрібно, переконував, чому їм просто кров із носа треба співпрацювати з Англагою, і запевняв, що Англада не пов'язаний із побиттям Мервіна. Зрештою Джилл погодилась, ось тільки згода поплавила якийсь невидимий стержень у ній. Вони й надалі спали в одному ліжку, проте відчували, наче між тілами пролягла смуга нічійної землі. З кожним днем іскорки в очах Джилл гасли, так ніби їх заковтувала отупіла відірваність від життя. Сьогодні ж Еландон уловив у її очах щось інше.

Джилл похилила голову та не дивилася на нього. «Це недобре, — переполошився він, — їм треба поглянути одне на одного».

— Усе окей? — Еландон наблизився. — Я гадав, ти в лікарні. Ти ж знаєш про Мервіна?

— Щойно спілкувалася з ним.

Еландона немов електричний розряд протнув: Мервін виклав їй усе про Англаду. Джилл зараз учепиться в нього, прокляне, видряпає йому очі. Трясця.

— Мені Г'юго повідомив, — ледве ворущачи язиком, зронив він.

— Умгу. — Джилл зобразила жест, що відповідав кивку. — Мервін згадував, що Г'юго заходив. — Вона вивчала Еландонове обличчя, наче дрібний текст наприкінці підозрілого контракту. — Але я про інше. Маю тобі дещо сказати.

— Кажи. — Болюча судома стягнула його нутроші в клубок.

Джилл якийсь час обмірковувала наступну фразу.

— У нас із тобою буде дитина. — Її голос затремтів, і вона обернула тремтіння на нервовий і недоречний смішок. — Я

вагітна, Еле.

Еландон повільно випустив повітря з легень. Судомна в животі послабилася до невиразної пульсації, а тоді перед очима з нізвідки зринув образ, немовби спалах блискавки вихопив із пільми частину темної кімнати: навколоплідна рідина, що розтікається підлогою, зморщене тільце, вимазане слизом... Ним пересмикнуло від огиди. Наступним відчуттям був безпомічний страх, і Еландон не відразу спромігся надати обличчю нормального виразу.

— Ти впевнена?

— У мене тиждень затримка. І я зробила тест.

У голові не знайшлося жодної оформленої думки, лише невикінчені клаптики, які кружляли швидко та несамовито, а ще почуття огиди, що не відступало, тож Еландон просто німував.

— Я розумію, що в тебе вистачає клопотів, але не могла приховувати, — наче виправдовувалася Джилл.

— Так, усе правильно.

Їй на очі навернулися сльози. Не зовсім ті слова, на які вона сподівалася, але Джилл воліла не скочуватися до докорів. Помовчавши, вона запитала:

— Ти хочеш її залишити?

Пульсація вщухла, дихання поверталося до норми, однак Еландон вагався, що відповісти. Дивлячись крізь мокрі вії, Джилл продовжила:

— Бо я сконтактувала з акушеркою з Перинатального центру, й вона сказала, що ми повинні були стати в чергу, отримати дозвіл від Ради. Сказала, що квоти на цей рік уже вичерпали, тому я зобов'язана погодитися на аборт.

У той момент усе перевернулося з ніг на голову.

Зобов'язана.

Лео. Мервін. Денеб. А тепер ось його Джилл. Скільки ще це триватиме? В Еландонових грудях розрісся клубок чорної злості. У тіло немовби влили хімікати, які, зреагувавши, вибухнули, розшматувавши його емоції на тисячі клаптів. І поки Еландон гамував тремтіння, що розливалося кінцівками, з тих клаптів виростало нове відчуття — холодної зосередженості. Він подумав про батька. Як той замкнувся в собі після загибелі матері й віддалявся так повільно, що тепер уже й не згадати, коли саме між ними відбувся остаточний розрив. Можливо, він стане таким самим, міркував

Еландон. Хтозна. Можливо, спробує бути кращим, але однаково облажається. Та не в цьому річ. Річ у тому, що ніхто не вказуватиме йому, залишати власну дитину чи ні.

— Ми її залишимо. — Він узяв Джилл за підборіддя. — Якщо ти хочеш, певна річ.

Обличчя Джилл неначе підсвітили зсередини. Вона зсунулася на край ліжка, сховала руки Еландонові під пахви та припала йому до грудей.

— Так, Еле, я хочу. Я дуже хочу її залишити.

КЕНТОН

Марсіанська орбітальна станція
«Старгейт»
450 кілометрів над умовною нульовою
лінією Марса
Скорпіон 7, 46^[193]

Як пасажирів з особливими потребами Кентона Дрейґана ввели до складу групи, що покидала «Акваріон» першою, відразу після виходу на орбіту Марса. Сімнадцятеро жінок, одинадцятеро чоловіків і двоє гендерквірів напакували до міжорбітального шатла, мовби рибу до консервної бляшанки. Власне, шатл, який доправляв групу від важкого міжпланетного корабля до МОС «Старгейт», зовні від консервної бляшанки не дуже й відрізнявся — блискучий металевий циліндр з єдиним маршовим двигуном на кормі, пілотською кабіною зі стикувальним шлюзом на носі та рухомими маневровими соплами, що намистинами оперізували центральну його частину.

Усередині було холодно та шумно. Кентон чув булькання палива у машинному відсікові, шипіння кисню у повітряних каналах, а від скрипу металевих шпангоутів шкірою повзли мурахи. За тиждень до виходу на орбіту для того, щоб мінімізувати наслідки тривалого перебування в невагомості, пасажирів «Акваріона» почали нашпиговувати стероїдами, через що довкола Кентона плавали самі розчервонілі водянисті обличчя з набухлими венами на скронях. Він сам через підвищення артеріального тиску останні три дні майже не спав.

Серце важко, але рівно бухало, м'язи були задерев'янілими, а нервова система наелектризованою.

Коли шатл пристикувався до причального порту на МОС «Старгейт», Кентон першим проштовхався до вихідного люка. За люком його зустрічали станційні два «пееси» — чоловік і жінка у спущених на підборіддя респіраторах. Чоловік підчепив коротуна за лямку протиперевантажу-вального жилета й утягнув до шлюзу. Щойно Кентон опинився всередині, смартлет під'єднався до старгейтівської інфосистеми і, дзизнувши, висвітив повідомлення:

Вітаємо на борту Марсіанської орбітальної станції «СТАРГЕЙТ»! Синхронізувати час із MST?

Нижче зринули три варіанти:

ТАК x ні x Що таке MST?

Кентон натиснув «ТАК», і час на смартлеті оновився. 22:59 на широті нульового марсіанського меридіана. Година до півночі у Ньюборні.

Кентон замислився над тим, що ще змінилось у параметрах, навіть сягнув рукою по планшет, аби зазирнути в налаштування, коли в ніздрі вдарила суміш відразливих запахів: кислий дух немитих тіл, гіркота перегрітого пластику й ще щось різке та ядуче, від чого засльозилися очі. Шукаючи джерело запаху, Кентон закрутив головою й розгубився від усвідомлення, як же все-таки МОС «Старгейт» відрізнялася від термінала «Скай Айленд» на орбіті Землі. Замість ангароподібного гейту він дрейфував тісною галереєю, сформованою з послідовно зістикованих циліндричних модулів. Модулі були клаустрофобно вузькими, тіснішими за переходи між вантажними палубами «Акваріона». Впадала в очі купа незакріплених речей і сміття, що коливалось у повітрі повсюди та на яке ніхто не зважав. Кентон помітив кількох працівників станції, й жоден із них не носив формений одяг. Молода жінка,

яка, затиснувши в зубах викрутку, длубалася в якомусь пристрої неподалік, мала на собі короткі шорти, ліф і шкарпетки, а чоловік, який штовхав перед собою батарею кисневих балонів, узагалі був голий вище від поясу — прикривався лише спортивками та нарукавниками із сенсорами. Згодом Кентон спостеріг відсутність болтів на внутрішніх панелях, і це збентежило його ще дужче. На земних орбітальних станціях зварювальні апарати застосовували тільки під час роботи із зовнішніми конструкціями, всередині ж усе скріплювали болтами й заклепками: іскри та розплавлений метал робили інженерів нервовими. Натомість на «Старгейті» Кентон усюди бачив зварні шви — й металеві, й пластикові, а окремі балки мали такий вигляд, ніби їх кріпили одна до одної хомутами та скотчем. Усі відсіки були без вікон, а тому, знайшовши оглядовий модуль, який, наче бородавка, стирчав із борту станції, Кентон припав до ілюмінаторів.

Унизу був Марс. МОС «Старгейт» летіла над північною півкулею, перекресленою навскоси лінією термінатора. Кентон очікував на засилля іржаво-червоного, натомість на освітленій частині переважали сіро-коричневі тони, майже всюди набагато ближчі до сірого, ніж до коричневого. Поверхня планети кольором нагадувала шкіру мерця. Ніч уже накрила Аравію, Ацидалійську рівнину, землю Темпе й заповзала на Фарсиду. Кентон розгледів Олімп, що з такої висоти скидався на фурункул. Нижче й лівіше розташувалися в ряд гори Фарсиди — три велетенські щитові вулкани: гора Аскрійська, гора Павича та гора Арсія^[194]. Схили довкола їхніх кальдер укривав сіро-чорний пил, через що Кентонові здалося, ніби він дивиться на негатив-зображення Пояса Оріона — трьох блакитних надгігантів у центрі сузір'я Оріона, розміщення яких на небі неправдоподібно точно відтворювало розташування

фарсидських вулканів. Далі на схід розпростерлися Лабіринти Ночі, за ними — перші відроги Долин Маринера, щоправда, й лабіринти, й долини вже поглинула пітьма.

Кентон переметнувся до іншого ілюмінатора, і серце затріпотіло, ніби переганяло повітря, а не кров. На північ від місця, де в темряві ховалися Valles Marineris, виднілося натрієве сяяння великого міста. Довкола — латки менших, не таких яскравих міст. Ньюборн. Колонії. Коротун пожирав очима яскраву пляму Ньюборна та згадував вогні земних міст. Коли милувався ними крізь атмосферу, навколо виникало розсіяне світіння, але не тут, на Марсі. Тут нічого навіть схожого не було. Поселення на рівнині Хриса були чіткими, ніби сплетеними з найтонших ниток золота.

Кентон не помітив, як уся його група прошмигнула повз, і здригнувся, коли з бокової галереї вистромила заросла голова й прокричала до нього:

— Гей, курдуплю! Я до тебе звертаюся. Що ти тут робиш?

Кентон повернув голову та нічого не відповів.

— Ти з «Акваріона»? — запитала голова.

Коротун кивнув.

— Тоді ворухись! Ти не на екскурсії. — Кентон не зрушив з місця. — Трясця, ти не розумієш англійської? От лихо, понабирають якихось дегенератів, а нам тепер живи тут з ними. — Біля голови з'явилася рука й махнула кілька разів уздовж галереї. — Тобі туди. Твої всі пішли вже. Не лови ґав, ну.

«Старгейт» не могла прийняти всіх прибулих на ВМК, на станції не було стільки місця, тож людей якнайшвидше спроваджували на Марс. Саме через це переселенців шпигували стероїдами: вони не мали часу на відлежування в НУ-модулях, бо мусли витримати спуск і відразу після приземлення зіп'ястися на ноги. Що після кількомісячного перельоту навіть за низької марсіанської гравітації було непросто.

Кентон мовчки розвернувся та поплив наздоганяти свій загін.

Космодром «Фалконгерст»

Дві години по тому

Кентонові не було із чим порівнювати, тож він не здогадувався, наскільки жахливішим є спуск із МОС «Старгейт» порівняно зі спуском із земної орбіти. Густина марсіанської атмосфери недостатня для того, щоб ефективно загальмувати орбітальний апарат, і водночас її щільності вистачає, щоби спалити спускну капсулу в разі входу в атмосферу під неправильним кутом.

На висоті ста вісімдесяти кілометрів над умовною нульовою лінією орбітальний апарат повернувся обкладеним жаростійкою плиткою черевом до планети. Упродовж наступних пів години орбітер ковзав атмосферою, скидаючи швидкість і розігріваючись. На висоті сорока кілометрів відкрився перший гіперзвуковий парашут. Це сповільнило орбітер і дало змогу корпусу охолонути. Кабіну ж зателіпало так, що Кентон почувався піщинкою всередині брязкальця, яким стрясє очманілий велетень. Наступні п'ять хвилин апарат, випустивши повітряні гальма, розтинав атмосферу під гострішим кутом. На висоті десяти кілометрів відкрився другий парашут — кабіну затрусило ще дужче, — а пілоти, активуючи по черзі бокові сопла, скеровували орбітер до вибраного посадкового столу на космодромі. За хвилину до приземлення пілоти відчепили парашут, прибрали повітряні гальма та запустили основні двигуни. Апарат знижувався, балансуючи на стовпі полум'я. Рівно о першій ночі опорні лапи орбітера з гуркотом опустилися на бетонну поверхню посадкового столу.

Коли ракетне паливо догоріло й двигуни припинили, до апарата підкотив спеціальний транспорт зі схожим на аквапаркову гірку герметичним рукавом. Рукав притулився до бокового люка, крізь який на борт піднялася група лікарів. За хвилину вони почали переміщати причмелених землян у транспорт. Коли останній із новоприбулих висковзнув з орбітера, наземні працівники від'єднали рукав, і транспорт рушив до карантинних ангарів у східній частині космодрому.

Кентон напівлежав у кріслі з опущеною спинкою та роздивлявся конвертоплани й гоппери, повз які проїжджав. Ліхтарі на високих щоглах заливали стартові столи срібним світлом. За останнім із гопперів пнувся до неба флагшток, на якому під слабкими повіями вітру майорів прапор Колоній — чорне тло, жовта смуга, жовтогаряче коло. За флагштоком темніла будівля наземного ЦКП, на двох найвищих рівнях якої горіло світло. Коли транспорт узяв напрям до ангарів, Кентон відвернувся від вікна та прислухався до власного тіла. Поворушив ступнями, підніс руку, вдихнув на повні груди. Так, голова розколювалася від болю, у вухах гуло, а в роті відчувався металевий присмак — він примудрився прикусити щоку, коли гіперзвуковий парашут рвучко сповільнив орбітер, але з усім цим можна було миритися. Кентон точно почувався краще за чоловіка років сорока на сусідньому кріслі, який часто, поверхово дихав і стогнав щоразу, коли транспорт насакував на вибоїну.

Зрештою транспорт сховався всередині карантинного ангара. Кентон виповз із крісла та почвалав до виходу.

Ступивши на вкриту бітумом підлогу, він роззирнувся. Пасажирів «Акваріона» висадили в герметичному боксі із прозорого пластику. Приглянувшись, Кентон збагнув, що в ангарі таких боксів декілька і між собою вони сполучаються тамбурами-гармошками. Той бокс, серед якого він стояв, займав

близько гектара площі. Після трьох місяців, упродовж яких до найближчої перегородки можна було дотягнутися рукою, від такого привілля запаморочилося в голові. Бокс був здебільшого порожнім, лише в кутку позаду транспорта громадилися лікарняні ліжка на коліщатках, а перед входом у тамбур-гармошку вишикувалися рядком стулчасті турнікети. За турнікетами стояли карантинні інспектори в респіраторх і захисних костюмах із поліетилену. Вони групували переселенців у короткі черги та починали первинну перевірку.

— Пройдіть уздовж лінії розмітки... Чудово!.. Заплющте очі та торкніться носа... Чудово!

Кентон знайшов собі місце у крайній зліва черзі та спідлоба спостерігав за чоловіками й жінками в захисних костюмах, які роздавали команди з-за турнікетів. Вони випльовували накази, але не стежили за їхнім виконанням. Серед п'ятірки пасажирів, до яких звернулися першими, пройти лінією спробували двоє, а у відповідь на прохання торкнутися до носа пальцем тільки один поцілів у кінчик, інші ж тицяли у підборіддя, в шоку, куди завгодно, одна жінка взагалі не змогла піднести руку до лиця, проте інспекторам було байдуже. Безликі постаті в захисних костюмах продовжували викрикувати пункти з чеклісту, не надто вслухаючись у відповіді.

— Коли ви востаннє мочилися?.. Погляньте на планшет у моїх руках і скажіть, чи розрізняєте цифру на екрані. — Вбудовані в респіратори динаміки надавали голосам механічного звучання, що робило інспекторів схожими на кіборгів. — За шкалою від одного до десяти, де одиниця — це повна відсутність болю, а десять — біль такий нестерпний, що ви ні про що інше не можете думати, оцініть стан свого опорно-рухового апарату.

Очевидно, критерій був один: новоприбулий тримається на своїх двох, отже, з ним усе гаразд.

Кентон повів очима назад. Трьом чоловікам із його групи не вдавалося самотійно вибратись із транспорту, тож їм приділяли більше уваги — довкола метушилися лікарі. Двох, у свідомості, посадили в крісла на коліщатках, а одного непритомного вклали на ліжко та покотили до тамбура в обхід турнікетів. Коли настала його черга, Кентон ступив крок уздовж лінії, не заплющуючи очей, тицьнув пальцем у носа, дав кілька лаконічних відповідей, аби лише від нього відчепилися, і пройшов за турнікет. Крізь скло він помітив, що наступний бокс заставлений душовими кабінами, а ще в одному праворуч рядами стримлять застелені ліжка. Якась розчарована важкість здушила йому груди. Не те щоб Кентон сподівався на червону доріжку та вітальний оркестр, просто те, що відкрилося його погляду, більше нагадувало прибуття до концтабору, а не зустріч колоністів, які подолали кількадесят мільйонів кілометрів відкритого космосу.

Коли перші пасажери опинились у тамбурах, хтось його покликав:

— Кентоне!

Коротун не зреагував. Сама думка про те, що хтось зустрічає його на іншій планеті, не знаходила собі місця в голові. Тоді вигук пролунав удруге:

— Кентоне, ми тут!

Голос був приглушений, мовби з-під землі. Кентон нарешті повернув голову. Зоя перебувала по той бік пластикової стіни, у відгородженому натягнутими стрічками секторі для осіб, що зустрічають. «Акваріон» був першим із ВМК, які прибували до Марса, й у втиснутому між сусідніми боксами секторі, попри пізню годину, панувало пожвавлення. Кілька роззяв знімали новоприбулих на планшети.

Кентон наблизився до прозорої стіни. Зоя виявилася саме такою, як він уявляв: середнього зросту, зі стриманою усмішкою

та коротким волоссям. Хіба трохи худорлявіша. Позаду неї нерухомо стовбичила жилава дівчина з волоссям таким білим, що скидалося на штучне, і з камерою на плаваючому тримачі. Ар'я Теранен. Коли Кентон підійшов, з пів десятка людей, що гуртувалися довкола дівчат, повернулись і вп'ялися в нього очима. На їхніх лицах проступило спантеличення: такі на Марс іще не прилітали. Втім Кентон погляду не ховав, йому не звикати. Він спокійно провів очима вздовж натовпу та раптом зачепився за ще одне обличчя: чоловік у комбінезоні кольору хакі, з вусами й борідкою, що нагадували логотип компанії «Тесла», і родимою плямою у формі літери У під лівим оком. Чоловік тримався осторонь, заклавши руки за спину, і був єдиним у юрмі біля Ар'ї та Зої, хто не виявляв збентеження. Наповнені темрявою очі обмацували Кентона напружено-уважно, так ніби чоловік уже десь здибався з коротуном, лише не міг пригадати, де саме. Помітивши, що Кентон дивиться на нього, чоловік опустив голову та відступив у тінь попід стіною ангара.

Зоя розкинула руки, наче намірялась обійняти Кентона.

— Хе-е-ей! — Поводилася так, ніби вони були давніми друзями. — Вітаємо на Марсі! Як долетів?

Поки Кентон зважував, що відповісти, присадкуватий латиноамериканець, який попрямував до турнікетів після нього, лантухом повалився на підлогу. До чоловіка підбігли лікарки в захисних костюмах і, підхопивши попід руки, поволокли геть. Кентон здивувався: двоє жінок несли немало з вигляду чоловіка так легко та невимушено, наче то був манекен, а тоді згадав, що він на Марсі з утричі меншою гравітацією. Треба звикати.

Він перевів погляд на Зою. Як долетів? Дурнувате запитання. Усі м'язи бриніли, мовби струни, у вухах ревів ураган. Він промовчав.

— Знаю. — Зоя всміхалася. — Сама через це проходила. Проте ти на ногах, а це вже не абищо. — Усмішка поширшала. — Ронна переказувала вітання!

Кентон вирішив, що подальша мовчанка може бути непристойною, та нарешті розтулив рота:

— Їжа на борту — гівно. — Він помовчав, зі спокійним відстороненням освоюючись із думкою, що це його перші слова на Марсі. — Мала такий вигляд, ніби її хтось уже пожував. Але поза тим переліт був стерпним. — Коротун зліва направо озирнув стіну. — Як мені до вас пройти?

— Ем... — Ар'я опустила камеру. — Ти на карантині.

Вона стояла не біля стіни, і Кентон ледве чув її.

— У тебе попереду два тижні карантину, — сказала Зоя. — Але не парся, ми тебе витягнемо.

Трясця, йому у вени влили половину таблиці Менделєєва, але ніхто не потурбувався повідомити, що карантин триватиме чотирнадцять днів. Чи то пак солів.

— А мій багаж?

— Пощастить, якщо отримаєш за місяць. — Ар'я реготнула.

— Але...

— Пройдіть уздовж білої лінії. Гаразд!.. Заплющте очі та торкніться пальцем носа. Чудово!.. — Інспектори горлали так, що Кентон не розрізняв власних думок.

— Я витягну тебе за кілька днів, — пообіцяла Зоя. — І ще ми з Ар'єю вирішили, що ти поживеш у нас, поки при звичаїшся. Рада пропонуватиме тобі уніфіковане житло у Ньюборні, але. — Зоя та її операторка синхронно скривилися. — Не раджу погоджуватися.

— А поки пий багато води, — додала Ар'я.

— Якнайбільше, — Зоя закивала. — Якщо раптом серце забарахлить, проси додатковий кисень. Там, де ти сьогодні спатимеш, тиск удвічі нижчий за той, що на Землі. — Вона

тицьнула вказівними пальцями у вушні раковини, а тоді показала на бокс із рівними, мов у казармі, рядами ліжок. — Не всі адаптуються відразу.

Кентон кинув погляд через плече й обвів ним спальний бокс.

— Онови прошивку на смартлеті. — Зоя торкнулася зап'ястка та піднесла долоню з випростаним мізинцем і великим пальцем. Кентон упізнав загальноприйнятий жест, що означав: незабаром зателефоную. — Наберу тебе, покажу кімнату. А ти розповіси мені про щурів!

По тому Зоя з Ар'єю зробили кілька селфі з Кентоном на тлі, помахали на прощання й подалися геть. Кентон провів їх очима та спробував ковтнути, проте відчув, що горло пекучо сухе. Дзизнув смартлет. Напевно, Зоя тегнула його на фото, та Кентон навіть не глянув. Голоси інспекторів продовжували краяти повітря над його головою:

— Чи фіксували ви в себе хоча б один з озвучених клінічних виявів протягом двох тижнів перед виходом міжпланетного корабля на орбіту Марса? Я називатиму симптоми, а ви відповідайте «так» чи «ні». Кашель?.. Біль у горлі?.. Нежить?.. Підвищена температура тіла?..

— Лайно, — прошепотів він. Страшенно кортіло накидатися до без-пам'яті й. й ще вогню. О, так, спалити когось зараз дуже не завадило б. — Усе це смердюче лайно.

На чому б він не зосереджувався, все дратувало: ліжка, інспектори, різь в очах, гупання у скронях. Угору вздовж хребта поповзли пагони болю. Ну, він прилетів, і що? Що тепер? Що йому робити? Улаштуватися геймдизайнером у Epic Games? Тестувати їхні придуркуваті додатки? Кентон розумів, що він опинився у пастці на цій нікчемній планеті й у цьому нікчемному тілі на дуже, дуже довгий час. Було так паршиво, що хотілося завити собакою. Зрештою він розвернувся та

пошкутильгав до тамбура, що вів до бокса з душовими кабінами.

Чоловік із Y-подібною родимою плямою на щоці дивився йому в спину так, ніби зважував на невидимих терезах.

Ньюборн
Скорпіон 11, 46^[195]

Зоя витягла його за три дні.

Увечері 11-го Скорпіона митний офіцер пройшовся вздовж ліжок у спальному боксі, знайшов очима Кентона та наказав йому збиратися. Коротун прихопив сякі-такі пожитки з ручної поклажі та рушив за офіцером до виходу. Зоя та Ар'я з незмінною камерою на рухомому тримачі чекали на нього у паркінгу під залогом відльотів.

Коли їхній «Дастер» вискочив із паркінгу на дорогу до Ньюборна, сонце сідало за обрій, а зі сходу на витягнуті вервечкою карантинні ангари наповзали сутінки. Кентон відчув, як під колесами марсохода задвигтіла земля, припав до вікна та побачив, як «боїнгівський» орбітер на верхівці тридцятип'ятиметрового розгінного блоку вгвинчується в синьо-чорне небо. За ракетою волікся шлейф відпрацьованих газів, і тінь від нього залягала пустелею на схід, наче ще одна дорога, перпендикулярна до тієї, якою вони мчали до Ньюборна.

Кентон діждався, поки будівлі космодрому розтануть в імлі на півдні, й озвався:

— Чому мене випустили раніше за інших? — Він був першим із пасажирів «Акваріона», кому дозволили вийти з карантинного ангара.

Зоя кермувала, тому зреагувала Ар'я:

— Ну, ти ж не хворий.

— Так, але... — «Дастер» підкинуло на вибоїні, й Кентон шикнув від болю. Дія знеболювальних закінчувалася, і у попереку розкривалась парасолька болю. Він затамував подих, вичікуючи, поки біль ущухне. — Якщо потрібно було почекати, я міг.

— Не потрібно було, — відрізала Зоя. — Цей карантин до одного місця.

Кентон запитально зиркнув на неї.

— Це рівняння без розв'язків, — пояснила Ар'я. — Віруси однаково прослизують — із безсимптомними носіями, з вантажем, лікарями, інспекторами. Це ніби цунамі стримувати.

Частково вона мала рацію. Із прибуттям перших міжпланетних кораблів на Марсі розпочинався так званий «квартал земних застуд». Упродовж трьох місяців Колоніями прокочувалися хвилі всіх можливих ГРВІ: грипи, бронхіти, ларингіти. Хворіли всі, проте найбільше страждали саме народжені на Марсі, імунітет яких не стикався із більшістю земних збудників. У них недуга часом переростала в гострий респіраторний дистрес-синдром — загрозливе ураження легень, одужати після якого вдавалося не всім. Рада Дев'ятнадцятьох послідовно посилювала карантинні заходи, проте ефекту не досягала ніякого. Із Землі прилітало близько п'яти тисяч осіб, тож ізолювати їх одне від одного було ніяк. Якщо інфекції не згасали

протягом багатомісячного перельоту, то тим паче вони не могли припинитися за чотирнадцять днів у карантинних ангарах.

— Сім років тому, — продовжила Ар'я, — Рада дозволила висмикувати з карантину фахівців, навички яких критично важливі для функціонування Колоній. Є можливість замовити в ЦЛН тестування на...

— ЦЛН — це Центральна лікарня Ньюборна, — вставила Зоя.

— Ага, — Ар'я кивнула. — Коротше, можна замовити тестування на всі можливі респіраторні патогени, і якщо результати негативні, людині дозволяють не досиджувати карантин до кінця.

— Але я не здавав ніяких аналізів. — Кентон перевів погляд на Зою.

Дівчата презирнулися.

— Якби я знала, що ти такий зануда, — сказала Зоя, — маринувала б у тому акваріумі всі чотирнадцять днів.

До Ньюборна Кентон більше не зронив жодного слова.

Коли за сорок хвилин Зоя повернула до стоянки під «Централдомом», небо стемніло, й неонові вогні, що облямовували довколишні споруди, здавалися неприродно яскравими, неначе штучно підсиленими в графічному редакторі. Кентон, Ар'я та Зоя залишили «Дастер» і ліфтом піднялися на найвищий рівень купола. Вийшовши з ліфта, вони попрямували до крамниці Mars Assets & Accessories^[196], над входом до якої сяяв об'ємний логотип MA&A.

Крамниця не поступалася розкішшю земним магазинам із модними товарами: висока решітчаста стеля, стінні панелі пастельних кольорів, продумане освітлення. На стелажах навпроти дверей красувалося взуття — десятки пар, у Кентона аж очі розбіглися: ботильйони на грубій підшві, сліпони для герметичних приміщень, чоботи для робіт у штольнях, гірські черевики із шипами. На стіні праворуч висіли ДПМ-скафандри всіх форм і розмірів. На тумбах перед ними сяяли шоломи, а у спеціальних нішах ліворуч стояли портативні системи життєзабезпечення.

Кентон глянув на смартлет. Була десята вечора.

— Магазин не закривали спеціально для нас? — здогадався він.

— Так, я попередила власницю. — Зоя діловито закрокувала до відділу зі скафандрами, жестом відіслала консультанта й повернулася до Кентона. — Обирай.

Кентон пробігся очима по розвішаних на стіні костюмах.

— Тут тільки ці, надувні, — мовив він. Зоя зупинилася перед секцією пневматичних скафандрів. Еластичні залишилися на манекенах позаду, ближче до вітрини. — А я хочу такий, як у тебе.

— Не раджу, — мотнула головою Ар'я.

— Ти сама носиш такий, — сказав Кентон. — Я бачив на відео.

— Ношу, бо зобов'язана згідно з умовами рекламного контракту.

— А якби не контракт, не носила б?

— Точно не купувала б. — Ар'я всміхнулася. — Він натирає у промежині. Щоразу коли знімаю його, враження таке, ніби мене там усю зацементувало. Тож якщо член у тебе хоч трохи більший за мій клітор, я б радила двічі подумати й надати перевагу перевіреним часом класиці.

— Тобто надувним? — уточнив Кентон.

— Так, пневматичним.

Кентон подивився на ціnnики. Голі металізовані оболонки коштували від чотирьохсот п'ятдесяти до семисот тисяч євро. Ціна на блоки ПСЖЗ починалася від восьмисот тисяч, а під найдорожчим шоломом красувалася цифра два з половиною мільйони євро. Він зиркнув на Зою.

— Я нічого в цьому не тямлю.

— Я також. — Зоя голосно засміялася.

Ар'я взялася пояснювати замість неї:

— Оболонки всі однакові, можна брати найдешевшу. Я б радила оцю. — Вона показала на світло-теракотовий костюм зі вшивками горіхового кольору та кірасою з карбоволокна. — Planeter. Вона має вставки зі смарт-тканини, а отже, прослужить

довше. Далі, — Ар'я присіла біля ніш із блоками ПСЖЗ, — подання кисню. Тут два варіанти: газ або стиснутий, або зріджений. Рекомендую друге. Стиснутий кисень дешевший, а система його подання простіша, проте наймісткіших балонів вистачає на дванадцять годин, а з балоном зрідженого зможеш розгулювати на поверхні півтори доби. Ось цей буде добрий. — Вона провела долонею по сірому блоку з логотипом компанії dev mechanics.

Консультант, який тримався віддалік, ненав'язливо уточнив:

— На паливних елементах чи з батареями?

— Ага. — Ар'я вистромила вгору вказівний палець. — Системи живлення. Отже, є ПСЖЗ на метано-кисневих паливних елементах, вони популярні, хоч недешеві. А є бюджетна альтернатива — літій-іонні батареї, недорогі й надійні. Проте я все ж наполягаю на паливному елементі.

— Чому? — поцікавився Кентон.

— Більший ресурс. Не потрібно перезаряджати, достатньо просто заправити, що набагато швидше. Ну й у разі чого є можливість із метано-кисневої суміші добути воду. Іноді це може врятувати життя. Навряд чи тобі доведеться проробляти щось таке у польових умовах, але мені, наприклад, спокійніше просто від усвідомлення, що така змога є. — Ар'я підвелася. Пропливла перед тумбами із шоломами, взяла до рук блискучий, мідного кольору з вузьким заборолом. — Шолом Astrics. Тут без варіантів. Ціна кусається, але нічого кращого на цій планеті поки що не вигадали.

Кентон глипнув на цінник. Один мільйон сто п'ятдесят тисяч євро. Тоді тицьнув у глянсово-чорний шолом за два з половиною мільйони.

— А чому цей удвічі дорожчий?

Ар'я нахилилася до специфікації й упівголосу зачитала:

— Система візуалізації параметрів на склі... автономний привідний маяк... подвійна резервна система запобігання запотіванню. — Вона випросталася. — Він повністю прозорий. Бачиш? Суцільний скляний купол, плюс купа прибамбасів на кшталт внутрішніх вентиляторів і дротів обігріву. В такому можна у відкритий космос виходити, проте на поверхні, якщо ти тільки не збираєшся на Олімп, усі ці прибамбаси зайві. — Ар'я звернулася до консультанта: — Отже, оболонка «Планетер», ПСЖЗ із паливним елементом від dev і «астріксівський» шолом.

— Чудовий вибір, пані, — відказав продавець.

— Ну й нарешті, — жестом кличучи Кентона за собою, Ар'я закрокувала до непоказної шафи під склом у кутку крамниці. — Найважливіший елемент ДПМ-скафандра: система тимчасового зберігання відходів, також відома як памперс. — Вони із Зоєю водночас засміялися. На полицях лежали предмети, що нагадували пояси мавасі, які одягають борці сумо. — Тут рекомендація проста: що більша місткість, то краще.

Кентон одначе розвернувся та показав на «Планетер»:

— Він, е, трохи завеликий, тобі не здається?

— Тебе обміряють і до завтра все підрихтують, — заспокоїла Ар'я.

— Упевнена?

— Усе зробимо, пане, — долинув від стелажів голос консультанта. — «Планетери» програмовані, їх можна підігнати під будь-яку фігуру.

— Навіть під мою?

— Саме так, під будь-яку.

Наостанок Кентон дібрав собі дві пари взуття, пару рукавиць, запасні балони для метану та кисню й о пів на одинадцяту вечора залишив MA&A.

Найближчий до крамниці ліфт не працював. Зоя знайшла інший, у глибині галереї, та натиснула на кнопку виклику. Коли

двері роз'їхалися, Кентон сторопіло кліпнув: кабіна була заляпана багряною фарбою, дзеркало, що затуляло половину протилежної стіни, мережили тріщини, а на стіні праворуч красувався напис кислотно-жовтим маркером:

ЗЕМЛЯ = ХОЛЕРА

Зоя ступила до кабіни та торкнулася кнопки підземного гаража. Двері зачинилися, ліфт посунув донизу. Кентон утупився в напис.

— Це що?

Ар'я із хрускотом позіхнула. Зоя проігнорувала запитання.

— Це через таких, як я? Типу, ми веземо із Землі хвороби, так?

— Ні, — заперечила Ар'я.

Зненацька Зоя тицьнула пальцем у кнопку першого рівня й зупинила ліфт. Дверні стулки розчахнулися.

— Ти чого? — здивувалася Ар'я.

— Раз ми вже тут, хай побачить на власні очі. — Вона попрямувала до виходу з кабіни та кивнула Кентонові. — За мною.

Дівчата завернули до галереї, що вела до центру купола. Кентон, принохуючись, рушив слідом. Якись гнилуваті повіви він відчував іще нагорі, перед тим, як опинився в крамниці, проте тут, унизу, запах давав знати про себе на повну. Відгонило беконом, який зіпсувався від спеки, і ще... була якась глибша нотка, щось таке, що нагадувало Кентонові запах, який витав у його потаємній кімнаті на Землі, коли він довший час не прибирав за її мешканцями.

Що далі вони просувалися, то похмурнішала галерея. Траплялися цілковито темні ділянки, де не горіло жодного світильника. Дівчата подолали половину шляху до площі, коли

Кентон помітив дебелого чоловіка в сірій уніформі. Він походжав на межі світла й пільми, мав на поясі гумову палицю, а в руці тримав рацію. Зоя сповільнила ходу, зустрілася з чоловіком поглядом, і той, упізнавши її, хитнув головою. Кентон намірився поцікавитися, хто то такий, проте напорівся поглядом на ще один напис. На вітринах праворуч хтось розмашисто вивів:

ВАЛІТЬ НА*УЙ!

— Це кому? — бовкнув Кентон.

— Усім нам. — Зоїн голос пояснив йому більше за слова.

Наступної миті під ногами захрустіло скло, й Кентон розгледів перші

потрошені вітрини. На язиці крутилося чергове запитання, проте Зоя дісталася кінця коридору та завмерла. Ар'я й Кентон зупинилися обабіч неї, наче затуляючи з флангів. На підлозі довкола валялось якесь ганчір'я, перекинуті стільці, поламані пластикові столи. Площу попереду огортала синювата темрява. «Централдом» був першим куполом у Кентоновому житті, тож він не підозрював, що так не має бути, що зазвичай центральні площі марсіанських куполів залишають освітленими на ніч. Очі при звичаювалися до пільми, і несподівано Кентон розрізнув іще один напис, найбільший з усіх. Виведений люмінесцентною фарбою на стіні, що півколом обводила площу, він слабо світився у потемках:

EARTH IS NOT OUR HOME

Раптом у темряві хтось чхнув. Кентон ковзнув очима ліворуч. Погляд уперся в худорляву постать, що виструнчилася за кільканадцять кроків від нього. Хлопчак. Судячи з довжелезних

кінцівок і тонкої шиї, народжений на Марсі. Його перший марсіанин. Кентон розумів, що вони такі самі люди, як він чи Зоя, але не міг не сприймати їх, як не марсіан. Юнак нічого не говорив, просто стояв і дивився. За мить з іншого боку долинуло покашлювання. І тоді Кентон, насторожившись, уловив вовтузіння, що чулося звідусіль: шепіт, зітхання, шарудіння одягу. Негучне, проте всюдисуще, воно затоплювало простір над площею. З Кентонових очей неначе пелену зірвали, й то тут, то там він почав розрізняти стурбовані лиця.

Центральну площу купола заповнювали люди.

Охоронець став поруч із Ар'єю, зняв із пояса ліхтарик, увімкнув його та прокреслив променем із боку в бік. Жмут світла вихопив із мороку моторошну картину: десятки юнаків і дівчат лежали на підлозі, тіснилися на лавах, сиділи групами на парпеті довкола фонтана. Їхні очі зблискували під променем, як очі тварин, заскочених автомобілем на нічній дорозі. Промінь добивав до фонтана, а далі розпливався — світло наче щось відштовхувало, не даючи поширюватися, проте Кентон відчував, що й за фонтаном так само багато людей. Марсіан. Народжених на Марсі.

Охоронець погасив ліхтар і подався геть.

— Не очікував на таке? — Зоя усміхнулася, проте голос був холодним.

— Ні, — пошепки відповів Кентон.

— Ласкаво просимо на Марс.

Коротун зглитнув клубок у горлі.

— Що вони тут роблять?

— Тиждень тому хтось згвалтував чотирнадцятирічну дівчинку. Їй народжені на Марсі зібралися на безстроковий пікет.

— І вони...

— Просто сидять. Рада відімкнула світло, від учора глушить зв'язок, але вони нікуди не забираються.

— Хто її згвалтував?

— Подейкують, хтось із землян.

— Хтось із них, — заперечила Ар'я. — Хтось із них не втримав член у штанях, а тепер воліє перекинути провину на нас.

— Чому ти так вважаєш? — запитав у неї Кентон.

— Бо землян, які сюди летять, ретельно відбирають на Землі, — говорячи, Ар'я кривилася, наче їй пекло обличчя. — Це люди небідні й недурні. Їм вистачило б клепки не чіплятися до неповнолітніх марсіанок.

Кентон пригадав компанію угорських механіків, які летіли разом із ним на «Акваріоні». Вони примудрилися пронести на борт алкоголь і впродовж перших тижнів без упину закладали за комір. Коли приблизно на пів шляху до Марса запаси вичерпались, якийсь розумник намислив розбавляти антисептик для рук. Від того пійла німіли кінцівки, а німецький інженер, який мав необережність сісти за стіл з угорцями, від випитого заледве не осліп. Утім, це нікого не зупиняло. Мадяри продовжували розбавляти та жлуктити рідину для знезараження. Люди небідні й недурні. яким вистачає лою в голові... ага.

Ар'я наступила на шматок вітринного скла, і той із сухим тріском розкришився. На якийсь час запала тиша. Зоя зрештою розвернулася та промовила:

— Досить уже. Час іти.

Кентон кивнув, але з місця не зрушив. Він дав дівчатам змогу віддалитися й обвів уважним поглядом гурт підлітків, що розмістився на матрацах довкола фонтана. Якийсь час перебігав очима з голови на голову, а тоді нарешті осягнув, чому обличчя, що виступають із пітьми, нагадують йому черепи. За хвилину, наздогнавши Зою, він посмикав її за рукав.

— Чому вони всі лисі?

Зоя зиркнула на Ар'ю.

— Довго пояснювати.

Ар'я, покивавши, підтвердила:

— Реально довго.

Пізніше, коли їхній «Дастер» проминув повітряний шлюз і, петляючи між житлових блоків, помчав на захід, Кентон пересів до заднього ілюмінатора. Він зрозумів, чому підсвітка будівель довкола купола здавалася такою яскравою: «Централдом» не світився зсередини. Враження було, наче складена зі сталевих багатокутників півсферична споруда, що домінувала над забудовою в центрі Ньюборна, програвала битву з ніччю. Кентон дивився на купол, який віддалявся, малів, мовби поступаючись натиску п'тьми, й не міг позбутися відчуття, наче щось лихе насувається на нього з темряви.

Південно-західна околиця Ньюборна

Скорпіон 12, 46^[197]

Перші три ночі на Марсі Кентон прокидався задовго до світанку й далі, що б не робив, заснути не міг. Він переконував себе, що річ у розладнаних після перельоту циркадних ритмах, але четверта ніч — перша в домівці Зої Куторай — змін не принесла: Кентон пролупив очі за чверть до п'ятої, після чого просто лежав, туплячись у сірий світанок.

Зоя поселила його на другому поверсі в кутовій кімнаті, західна стіна якої була скляною. Якийсь час Кентон спостерігав, як на тлі неба, що світлішало, вимальовується зубчаста крайка Драконових гір, а тоді виборсався з-під ковдри й, узявши до рук планшет, розгорнув вкладку «Мережі». На відміну від карантинного ангара, в будь-якій точці якого список мереж заповнював пів екрана, Зоїне помешкання мало лише одну

вайфай точку — FLCNHR_SPCPRT 368. Кентон під'єднався до неї, проглянув новини на сталк-каналах, а тоді перейшов до месенджера. Тієї самої миті брандмауер видав попереджувальний сигнал, а на екрані сплигло повідомлення:

NETWORK SECURITY ALERT!

UNAUTHORIZED RECLAIMING OF PASSWORD(S)^[198]

Кентон так довго не послуговувався незахищеними мережами, що секунд п'ять витріщався на екран, не усвідомлюючи, що відбувається. А тоді раптом допетрав: хтось щойно поцупив його пароль і намагається скористатися ним для зламу інших акаунтів.

Кентон умить заблокував вхідний трафік і перейшов на безпечний режим. Один за одним поміняв паролі на своїх сторінках і у банківському застосунку. Потім поклав планшет на стіл, дістав із шафки пляшку з водою, відкрутив кришку і, заспокоюючись, зробив кілька жадібних ковтків. Навіщо комусь цупити паролі на Марсі? Тим паче, коли в радіусі кількох кілометрів немає жодної іншої мережі, крім... палець смикнувся до піктограми у верхньому правому куті планшета... крім FLCNHR_SPCPRT_368. Навіщо так палитися?

Кентон поводив горлечком по губах і розтиснув пальці. Пляшка дзенькнула об підлогу, перекинулася на бік і покотилася під ліжку. Кентон лайнувся. За три місяці у невагомості він звик, що предмети продовжують висіти, де їх залишають. Поки він видобував пляшку, частина води вилилася. Кентон знайшов у шафці серветки із синтетичної тканини, але вони погано вбирали вологу, і він тільки розмазав воду підлогою. Вкинувши серветки до утилізатора, Кентон забрався назад на ліжку. Голова

гула від думок. Паролі не вислизують у мережу самі по собі. Хтось мав напакувати роутер хитромудрим шпигунським софтом. Чи взагалі поставити інший. Але хто? І навіщо? Щоб дізнатися пароль Зоїного банківського акаунта?

Вікно виходило на захід, тож Кентон прогавив світанок. Він збагнув, що сонце сяє в небі, лише коли примарне синювате світло затопило скелясті пагорби на заході.

Невдовзі по тому голосова асистентка покликала його снідати. Одягнувшись, Кентон спустився на перший поверх.

Зої за столом не було. У відгородженій скляною перегородкою кухні сиділа сама Ар'я. Кентон привітався. Білявка, не відводячи очей від планшета, недбало кивнула.

Їжа була смачною: веганські сосиски, білковий пудинг, що на смак нагадував омлет, і зовсім уже земний на вигляд салат з огірків та капусти. Втім голоду Кентон не відчував і подлубався виделкою в тарілці радше з ввічливості. Зате за кавником тягнувся двічі. Кава виявилася ароматною, геть як на Землі. Допивши другу чашку, він поцікавився, де Зоя. Ар'я махнула кудись униз, у бік цокольного рівня.

Склавши посуд до посудомийки, Кентон подався до тренажерного залу. Навпроти розташовувався просторий скляний бокс, за прозорими панелями якого Кентон побачив Зою. Блогерка стояла за високим столом і тицяла пальцем у контролер електронного мікроскопа, розміщеного на ньому. Кентон наблизився до бокса та постукав кісточками пальців у двері зі скла. Зоя повернула голову.

— Не заважаю? — мовив він.

— Прошу. — Брови були опущені, надаючи Зої чи то сердитого, чи то засмученого вигляду. — Ти мені потрібен.

Кентон ступив досередини. Крім мікроскопа, у лабораторії був холодильник, кілька шаф із пробірками та монітори на стінах. На моніторах миготіли хімічні формули, але,

придивившись, Кентон нічого не розібрав. Якось абракадабра. Тоді він окинув поглядом найближчу шафу. Рідина у пробірках була сміховинно яскравою, і Кентон ураз усвідомив, що всі ці предмети, за винятком хіба мікроскопа, несправжні. Елементи сценічної обстановки.

— Це бутафорія? — Він показав пальцем на один з екранів.

— Діаспора замовила рекламу, — пояснила Зоя. За її спиною на тринозі вивищувалася оката камера. Дві менші камери кріпилися на присосках до скляних стін. — Розробили бактерії, які змінюють колір, коли натрапляють на токсичну речовину, і попросили мене зняти про це ролик.

— І?

— Всучили цей триклятий мікроскоп. — Вона взяла до рук планшет, торкнулась екрана пальцем. — Я ледве розібралася, як видерти з нього картинку, але планшет не хоче її зберігати. Навіть знімок екрана зробити не можу. — Зоя пожбурила планшет на стіл.

Кентон з удаваним співчуттям похитав головою, а тоді сказав:

— Я хотів дещо запитати.

— Ти допоможеш мені чи ні?

— Так, але спершу хочу запитати.

— Ну?

— Як ви під'єднуєтеся до мережі?

— Не зрозуміла.

— Де ваш роутер?

— Не знаю. Спитай у Ар'ї.

— Він у помешканні?

— Кажу тобі, не знаю... хоча, гм, мабуть, ні. Десь зовні. Тут поряд космодром і швидкісна магістраль на Мірафлорес, повинна бути якась точка на поверхні. Ми просто під'єднались, коли вселилися. А що?

— Я зайшов у месенджер, і тієї самої миті отримав попередження, що хтось поцупив мій пароль.

— Це як? — Зоя недовіжливо насупилася. — Твій фаєрвол на таке здатен?

— Я працював на військових. Їхні безпекові системи й не на таке здатні.

— І що це означає?

Кентон помовчав, обмірковуючи відповідь.

— Хтось має доступ до незашифрованих даних, які проходять мережею. До всього, що проходить крізь ваш роутер. Щойно я залогінився, хтось скористався моїм паролем деінде у мережі. Це типова схема на Землі: у громадських місцях ставлять незапаролену вайфай точку, ти під'єднуєшся, логінишся кудись, зловмисники дізнаються твій пароль, а тоді намагаються скористатися ним для входу до банківських акаунтів, профілів у соцмережах, до чого завгодно, сподіваючись, що він підійде.

— Я мушу цим перейматися? — Зоїні брови опустилися ще нижче. — Хтось може хакнути мій канал?

— Ну, якщо досі не хакнули, то навряд.

— А що тоді?

— Хтось може читати твої повідомлення.

Зоя на кілька секунд замислилася.

— Що ти хочеш, щоб я зробила?

— Для початку було б непогано з'ясувати, чий то роутер. Я би перекинувся кількома словами з тим, хто його встановлював.

— Гаразд, я з'ясую. — Вона повернулася до мікроскопа. — Тепер допоможеш?

Кентон подумав, що Зоя не зрозуміла, наскільки все серйозно, проте говорити нічого не став. Він виліз на стільчик перед мікроскопом, блимнув рожевими повіками та зазирнув у окуляр.

— Ось. — Він клацнув перемикачем над револьвером для зміни об'єктів. — Механічний блокатор. Він не дає оцифровувати картинку.

— Хто ставить механічні блокатори на електронних мікроскопах у ХХІІ столітті?

— Це ця бактерія-індикатор? — Кентон не відривався від вічка.

— Ага.

— Вони склепали її з нуля?

— Аби ж я знала. Я просто знімаю сюжет. — Зоя раптом зауважила, що він не прикриває повікою вільне око й мовила: — Ти чому не заплющуєшся?

Кентон дав вічку спокій, випростався. Якийсь час помочав.

— У мене амбліопія^[199]. Воно незряче.

— О, — звук вийшов більше зацікавленим, ніж співчутливим.

— Нічого страшного. Просто «ледаче око».

Він зііз зі стільця. Хтозна-чому Зоя запитала:

— Це вроджене?

Кентон по-черепащачому втягнув голову.

— Це з дитинства. Проте не вроджене. — Він сам здивувався, коли слова злетіли з уст. Він вирішив обірвати розмову, але за мить продовжив дивним безтілесним голосом: — Мій батько...

— Порожній погляд ковзнув по скляних стінах. — Невдовзі після мого народження він начепив пов'язку на моє ліве око.

— Навіщо?

— Довга історія.

— Я люблю довгі історії, Кентоне Дрейган, а оскільки не беру з тебе плату за житло, то... — Безкровні Зоїні губи розсунулися в завченому вищирі.

Кентон колупнув поглядом підлогу.

— Він працював із приматами в Лабораторії експериментальної хірургії Нью-Йорка. На початку 2100-х там розробляли методику лікування амбліопії: новонародженим бонобо^[200] накладали на око пов'язку й не знімали її, поки синаптичні зв'язки між оком і мозком не вироджувалися. З фізіологічного погляду око було здорове, але втрачало здатність бачити, бо імпульси не пробивалися до мозку. Коли мавпи підросли, вчені намагалися відновити зір, вводячи в атрофований зоровий нерв рої молекулярних роботів. — Кентон глипнув на Зою. — Батько вирішив перевірити, чи зможе так само розвинути амбліопію у мене.

Запала мовчанка. Кентон спостерігав, як у Зоїному погляді одне за одним зринають безмовні запитання. Матір? Сусіди? Сімейний лікар, що мав би наглядати за дитиною? Вона поволі усвідомлювала, що зовсім нічого не знає про чоловічка, що на вигляд був наче дитина з обличчям столітнього старця.

— Чому він так учинив?— зрештою проказала вона.

Кентон усміхнувся тьмяною півпосмішкою, яка водночас і лякала, і присоромлювала.

— Просто тому, що міг, Зоє. Просто тому, що він міг. — Прозвучало аж надто похмуро, і в спробі розвіяти гнітюче враження додав: — Ну, він не лише око затуляв. Йому ще не подобалися мої вуха. — Кентон посмикав себе за мочки. — На ніч він примотував їх скотчем до голови, сподіваючись, що вони набудуть більш аеродинамічного вигляду. Проте десь після півночі вуха завдавали удару у відповідь, відклеювалися та стирчали, неначе повітряні гальма на космоплані.

Зоя розсміялася. Кентон усміхнувся у відповідь.

— Довго це тривало? — запитала вона.

— До його смерті.

— А як він помер?

Кентон помовчав, перш ніж заговорити:

— Аби ти знала, скільки разів я уявляв, як його забивають до смерті мавпи, з якими він працював. Не знаю, чи він із них знущався, але, засинаючи, я уявляв, як якийсь зацькований шимпанзе прикидається хворим, заманює батька в клітку, а тоді нападає на нього та вичавлює мошонку. Я десь читав, що самці шимпанзе так роблять зі своїми ворогами. Коли достатньо подорослішав, аби усвідомлювати, що такого не станеться, я просто сподівався, що його зіб'є автомобіль. Або якийсь псих зіштовхне на колії у підземці. — Кентон помовчав. — Насправді одного дня він повернувся з роботи, завалився на диван перед телевізором і не прокинувся. Обірвався тромб у грудях.

— Мені жаль.

То були незначущі слова, набір звуків, які не мали нічого спільного зі співчуттям, і стосувалися вони не так Кентонового батька, як самого Кентона, проте карлик зреагував на них напрочуд гостро:

— А мені ні. Пам'ятаю, перше, що подумав, коли дізнався про його смерть: добре, що він сконав, тепер я зможу розмовляти з мамою. І ні, він не забороняв нам спілкуватися, просто поводився зі мною, наче з кімнатною рослиною, і коли мама озивалась, дивився на неї так, ніби вона розмовляє з вазоном.

На Кентоновому зап'ясті завібрував смартлет. Він дістав із кишені та зазирнув у планшет. У месенджері висвітилося повідомлення від Ронни:

> Почалося!

Кентон не відразу збагнув, що саме почалося, та за секунду вигулькнуло друге повідомлення:

> З «Льодяного куба» щойно повідомили про спалах.

> Ми збираємося в лабораторії біоінженерії ГУ^[201].

По тому ще одне:

> Мене тіпає, мов у пропасниці. Аж зубами виляскую.

Роннина тривожність передалася Кентонові — всередині наче замерехтіли вогні. Ронна писала про лабораторію, його лабораторію в Говардському університеті, де він відсканував десятки аплизій і де вона ось-ось розпочне один із найдивовижніших експериментів в історії науки. З використанням написаного ним коду. Проте без нього. Хрипкий видих обідрав горло. Він має бути на зв'язку. Не можна нічого прогавити. Кентон зісковзнув зі стільця та надрукував: «Тримай мене в курсі».

— Що там? — поцікавилася Зоя. — Це із Землі? Щось від Ронни?

— Вибач, я мушу йти.

І перш ніж Зоїн погляд обпалив його обличчя, Кентон опустив голову та прослизнув до дверей.

КРОУДЕР

Фоллз-Черч, західне передмістя
Вашингтона
29 травня 2142-го

Працював телевізор. CNN транслиував урочистості на нью-йоркській Юніон-сквер із нагоди прибуття Міранди Бугадді, й Кроудер закислими очима тупився в екран.

Він ненавидів себе в такі дні. У неділю на Вашингтон налетів циклон, і весь понеділок Кроудер спав на ходу, а під вечір, наче цього було мало, відчув перші симптоми застуди. У ніч на вівторок він більше кашляв, аніж спав, і на ранок прокинувся мов із хреста знятий.

На екрані Белла Блотто, нахилившись, щось говорила на вухо Міранді. Репортерка та дівчинка стояли на високому помості перед пам'ятником Вашингтону. Площу та довколишні вулиці запруджувала багатотисячна юрма. Міранду підтримував спеціальний екзоскелет із майже невидимим корсетом. Дівчинка слухала Блотто й ніяково всміхалася. Закадровий жіночий голос розповідав, що після спуску з «Титанії» Міранду розмістили у медичному центрі Європейської космічної агенції Парижа. Лікарі контролювали, як її тіло реагує на втричі вищу гравітацію, й імунізували кров, готуючи до виходу в світ. Міранда поки що не могла самотійно пересуватися, проте її серце функціонувало добре, інші органи також, і на третій день лікарі погодилися на виписку. Міранда з батьками полетіла на базу Космічних військ США Рамштайн, з якої шістнадцять років тому Амір і Чафіка Бугадді вирушали у подорож на Марс. Там вони зустрілися з німецьким канцлером, головою Європейської

комісії та генсеком ООН, після чого попрямували до Америки, де НАСА влаштовувало їм прийом, гідний королівської родини.

Смартлет стиснув зап'ясток. Кроудер не став глушити звук телевізора, заклав у вухо гарнітуру та прийняв виклик.

— Ти ще вдома? — то була Ронна.

— Так.

Була десята ранку. За інших умов Кроудер уже був би на роботі, але напередодні мав зустріч із Громером і Доусон, на якій президентка нарешті визнала те, що Кроудер і так знав: попри пришвидшення виділення метан-гідратів із дна Північного океану, сподіватися на отримання коштів на будівництво промислових вловлювачів CO₂ не варто. Тож Кроудер нікуди не квапився.

— Почалося, — випалила його сестра. — Янг щойно зателефонував док-торці Барретт. Детектори зафіксували найпотужніший від початку року спалах. Я вже мчу до ГУ. — Ронна примовкла. — Ти зможеш приїхати?

Кроудер не планував вибиратися з-під ковдри щонайменше до полудня, але після Ронниних слів підхопився з ліжка пружиною:

— Так, можу.

— Тоді не барися.

Голос сестри видавався аж занадто стурбованим.

— Усе гаразд? — Він прочистив задерев'яніле горло.

— Страшенно нервую.

— Буду за годину.

Кроудер сповз із ліжка і, човгаючи до ванної кімнати, кинув погляд на екран. Белла Блотто, присівши перед Мірандою, погладжувала волосся дівчинки. Тонкі пальці ковзали вздовж смаглявої Мірандиної щоки.

Лабораторія біоінженерії Говардського університету

Вашингтон, округ Колумбія
Три з половиною години по тому

Кроудер осідлав стілець задом наперед і, поклавши руки на його спинку, втупився у вікно. Туман за шибкою висів такий, що хоч сніжки ліпи, зате в самій лабораторії повітря було сухим і гостро пахло хвойним освіжувачем. На підлозі перед вікном височіли блискучі циліндри — молекулярні сканери. Усі три старі, ще «кентонівські», їх майже не довелося модифікувати для сканування неживих об'єктів. На столі ліворуч розташувалися три куби з сірого пластику — асемблерні камери. То були «самсунгівські» 3D-принтери, які Кентон запрограмував на збирання радіомаяків. Підлогою до них зміїлися трубопроводи охолодження.

Після того, як Джейлін Гонкала один за одним запустила на копіювання три радіомаяки, ніхто не зронив жодного слова. В одному зі сканерів щось тихо поскрипувало — оце й усе, що порушувало тишу.

Кроудер окинув поглядом лабораторію. Ронна, пригладжуючи волосся, щось показувала Дагмарі на планшеті. Юнія Ромо (все ще на візку) та Бо Мейнард (тримаючи руки за спиною) стежили за розсипом LED-індикаторів на першому зі сканерів. Тельма Барретт, сплівши руки на грудях, спиралася на столик поруч із Кроудером і скептично поглипувала на монітори над 3D-принтерами. На всіх трьох екранах оберталися тривимірні зображення маяків. Зображення були однаковими, лише на крайньому ліворуч корпус пристрою неначе витончувався, ставав прозорішим, оголяючи високочастотний генератор і блок живлення під ним — у такий спосіб програма візуалізувала процес розбирання. Джейлін стояла біля асемблерних камер. Приймачі лежали перед нею на столі. Всі

три розмірено блискали, сповіщаючи про надходження сигналів зсередини сканерів.

Дагмара поглянула на годинник і запитала:

— Не зарано почали?

— Рівно три години та сорок хвилин від моменту завершення спалаху, — відказала Ронна.

— Як треба, запустимо все знову, — додала Джейлін. — Часу достатньо, маяків — ціла коробка.

Коли від корпусу першого радіомаяка на екрані не лишилося й сліду, озвався Бо Мейнард:

— Скільки часу це займе?

— Розбирання? — уточнила Джейлін.

— І сканування, і друк.

— Близько десяти хвилин, — Джейлін та Юнія промовили водночас.

— Плюс-мінус, — докинула Юнія.

— Так, — хитнула головою Джейлін. — Пристрій простий.

Наступної миті один із приймачів на столі перед нею погас.

— Утрата сигналу від передавача № 1, — у досі апатичному голосі Джейлін забриніли схвильовані нотки.

Поки що нічого надзвичайного не сталося. Зникнення сигналу вказувало лише на те, що дизасемблери дісталися критично важливих компонент радіомаяка, і пристрій припинив роботу. Кроудер розумів це, та однаково набрав у груди повітря й завмер, ніби як перед стрибком у воду. Відтоді, як переступив поріг лабораторії, він не міг позбутися відчуття, наче вони зібралися перед барлогом і штурхають палицею ведмедя у сплячці.

— Хвилюєшся? — ледь чутно запитала його Ронна.

— А повинен? — ухилився від відповіді той.

— Ну, але ти ж усвідомлюєш, що означатиме сигнал із «того боку»?

Кроудер, правду кажучи, не усвідомлював. Він долучився до полювання

на SDI-агент, бо сподівався, що знайде тих, хто його створив, і примусить їх відплатити за смерть доньки. Тепер же Кроудер не надто уявляв, куди це полювання його веде. Ну, справді, що означатиме сигнал із «того боку»? Що існує якесь потойбіччя, яке заковтує об'єкти з реального світу, а натомість випльовує надпросунуті мікроби? Що нейтринні спалахи довкола Землі сповіщають про відкриття порталів у паралельні виміри? І що далі? Що йому із цим усім робити?

— Не факт, що радіомаяки зникнуть, — зауважив він. — Вони з однаковим успіхом можуть надіслати сигнал і з «цього боку».

— Побачимо, — сказала Ронна.

— Утрата зв'язку з передавачем № 2! — Джейлін чи то навмисно підвищила голос, чи то випадково так вийшло. На столі перед нею продовжував блимати лише один приймач.

— Зрозуміло, — не відводячи очей від моніторів, показав Мейнард.

Хвилину нічого не відбувалося. Зрештою Джейлін відкарбувала:

— Зникнення сигналу з камери №3!

Одночасно озвалася Юнія Ромо:

— Перша асемблерна камера розпочала збирання.

Голови присутніх повернулися до екранів. Кроудер зиркнув на столик перед Джейлін — усі приймачі були неактивними, і також звів погляд на монітор. У центрі лівого екрана розросталася безформна грудка: програма візуалізувала процес збирання радіомаяка. На перший погляд, у лабораторії нічого не змінилося — на тлі безмовності чулось те саме булькання у трубах і поскрипування в асемблерних камерах, але водночас атмосфера немовби обважніла від напруження. Кроудер боявся

дихнути, так ніби необережний порух чи гучний звук могли зашкодити асемблерам.

Джейлін подивилася на смартлет і прокоментувала:

— Три години сорок сім хвилин від часу нейтринного спалаху.

Грудка на екрані збільшувалася, поступово набуваючи знайомих обрисів: ось з'явився край батарейки, з іншого боку вимальовувалася крихітна антена, де-не-де почав проступати корпус.

— Це просто візуалізація? — Дагмара Дробна показала на екран.

— Так, — підтвердила Юнія, — це просто картинка.

— Тобто це фейк? — уточнила Дагмара. — Ця картинка не гарантує, що в камері реально щось є?

— Тут усе фейк, — проскрипіла Тельма Барретт.

Її зауваження проігнорували.

— Ми не можемо заглядати в камеру, поки вона працює, — пояснила Ронна. — Асемблери надто вразливі.

Достатньо було одного високоенергетичного фотона, щоби спричинити каскад катастрофічних збоїв. Через це асемблерні камери виготовляли непрозорими й екранували від усіх видів випромінювання. Простежити за роботою асемблерів, не вплинувши на збирання, було неможливо.

— Це просто анімація, замість індикатора процесу, — заговорила Юнія. — Кентон створив її ще для аплізій: програма рахує асемблери, які пройшли рециркулятор, і на основі цього обчислює, наскільки просунулося збирання. Але це не гарантує, що всередині камери щось є.

Дагмара кивнула.

Спливло півтори хвилини. На екрані окреслилося зображення цілого передавача, після чого пролунав подвійний сигнал.

— Що це? — стрепенулася Дагмара.

— Копіювання закінчилося, — Ронна впізнала звук: Кентон використав той самий сигнал, що сповіщав про завершення вирощування штучних сердець на орбіті.

— Ми можемо побачити, що всередині? — Дагмара підступила до камери та нерішуче зупинилася.

Кроудера різонуло якесь загострене відчуття часу. Він спостерігав, як Да-гмара рухається, чув, що вона запитує, але все це було жахливо сповільнено, між словами неначе пролягли геологічні епохи.

— Юніє, я поцікавилася, чи ми можемо... — Дагмара прикусила язика, бо наступної миті Джейлін підскочила, неначе її вдарило з-під землі блискавкою.

— Є! — вона схопила зі стола один із приймачів. — Ожив!

Пристрій у її руці ритмічно зблискував.

Кроудер не встиг нічого подумати, коли пролунав іще один сигнал — цього разу протяжне тривожне деренчання, а на екрані висвітився напис: UNKNOWN ERROR. INVALID ASSEMBLY^[202].

— Вона не може знайти передавач! — Юнія мала на увазі підпрограму, яка виконувала контрольне сканування, вишукуючи відхилення у скопійованому об'єкті. Ромо підкотила на візку до камери, відкинула кришку та посвітила планшетом усередину. Кроудер, Дагмара, Ронна, Мейнард і Джейлін обступили її з боків. Гель, що заповнював камеру, був густим і мутним, у міріадах бульбашок, але передавача в ньому не було. — Пусто! — оголосила Юнія. — Він зник.

Після її слів повітря неначе розітнула ударна хвиля. Кроудер відчув дивне порожнє тремтіння в усьому тілі. Зник куди? Безмовність, що привалила його, мов каменем, тільки підсилювала неприємні відчуття.

Тим часом приймач, який Джейлін поклала на стіл, продовжував блимати. Сигнал звідкись ішов.

Добігало кінця копіювання другого передавача.

— Отже, — розтягуючи голосні, проказав Мейнард, — що ми маємо?

— Нічого ми не маємо. — Тельма Барретт відірвалася від стола, перетнула кімнату й, одягнувши латексну рукавичку, занурила руку в асемблер-ну камеру. Вона виймала зсередини шматки гелю, розминала їх пальцями та струшувала на стіл. За хвилину докторка випросталася — скептична посмішка сповзла з лица — й узялася по другому колу передивлятися сіруваті кавалки довкола камери. Вона водила руками, розчавлювала щораз дрібніші грудки, аж поки не почала неначе обмацувати сам стіл, але не знаходила нічого. Коли на столі не залишилося жодного згустка, більшого за горошину, лице Тельми набуло такого вигляду, ніби вона більше ніколи в житті не розтулить рота. Втім вона все ж процідила: — Дурня.

Подвійний сигнал сповістив про завершення копіювання другого передавача. Тельма перемістилася до сусідньої асемблерної камери, відхилила її кришку та видобула зсередини чималий шмат гелю. Він покоївся на її долоні, наче понівечена хижаками медуза. Згорбившись, Тельма свердлувала поглядом глевкий кавалок. Маяка в ньому не було.

Зате приймач, наче глумлячись із неї, заблимав.

Третю асемблерну камеру Тельма Барретт розчахнула, не чекаючи на сигнал про завершення копіювання. Професор Мейнард щось вигукнув, контролер обурливо запищав, екран на стіні вистрелив чергою повідомлень про помилки, проте ні маяка, ні його частин усередині не виявилось. Камера стояла порожньою.

Кроудер глянув на стіл перед Джейлін і мимоволі стиснув кулаки, аж побілили суглоби: два із трьох приймачів розмірено

блимали.

— Це нічого не доводить, — Тельма силкувалася притлумити роздратоване вібрування зв'язок. — Не знаю, що тут відбулося, та це більше схоже на ілюзіоністське шоу, а не на науку. Те, що передавачів немає, не означає, що вони кудись перенеслися. Міг статися збій. Той ваш програміст на Марсі міг запрограмувати асемблери, щоб вони просто імітували роботу. А це... — вона показала на приймачі. — Сигнал може йти звідки завгодно.

— Тельмо... — м'яко промовив Мейнард, але докторка його не слухала.

— І як ви описуватимете це лайно в науковій статті: радіомаяки зникли, і все? Провалилися у паралельну реальність? Який, на Бога, фізичний механізм може за цим стояти? Ви уявляєте вираз обличчя рецензентів у Nature чи Science, які це читатимуть?

— Тельмо, — повторив професор Мейнард, — я вдячний за ваші зауваження, але мені здається, про Nature чи Science наразі не йдеться.

— Тоді для чого цей цирк?

— Щоби зрозуміти, чи варто відправляти зонд.

— Куди відп... — Тельма осмикнула себе. Щілини очей звузилися. Вона витріщилася на Мейнарда як на психічнохворого, тоді стягнула рукавички, пожбурила їх у смітник і мовчки ретирувалася з кімнати.

Кроудер уп'явся очима у приймачі: блимання не вщухало, сигнал продовжував надходити. Він дивився на пристрої, й уже за кілька секунд неспокійні брижі на краєчку його думок перетворилися на тривожні сплески, що збігалися із жовтогарячими спалахами. Попри те, що відчуття загрози було невикінченим та ірраціональним, Кроудеру ніяк не вдавалось його позбутися: тривога знаходила тріщинку й невпинно

просочувалась у мозок. Де вони? Де передавачі? Звідки йде сигнал?

— Хвилина, — прокоментувала Джейлін, — сигнал не слабшає.

— Треба написати Кентону, — Ронні доводилося силоміць виштовхувати із себе слова. Вона розгорнула планшет, але за мить відклала його.

— Я напишу, — сказала Джейлін.

— Що робимо далі? — озвалася Дагмара.

— Ви дізналися, як саме агенти змінюють ДНК? — запитав Кроудер.

— Поки що ні, — відповіла Ронна.

— Я перебрав одну зі змінених ділянок по нуклеотиду, — промовив Мейнард. — Розглядав окремі фрагменти, змінював місце початку транскрипції^[203]... Все марно. Це просто генетичний шлак.

— То що? — знову Дагмара.

— Повідомити Громера? — Кроудер зиркнув на Ронну.

— Не варто. — Професор Мейнард обвів усіх поглядом. — Робимо те, що й планували: готуємо зонд. Прошу кожного з вас запропонувати стислий опис приладів, які б ви хотіли в ньому бачити, а також перелік їхніх бажаних характеристик. Що раніше, то краще.

— А... — Ронна розтулила та стулила рот.

— Коштів вистачає, — мовив Мейнард. — У мене є резервний фонд для таких випадків. Провернемо все самі та спробуємо. ну, поглянути. Заирнемо туди, де опинилися ці радіомаяки. А вже залежно від того, що виявимо, вирішимо, до кого звертатися — рецензентів у Nature чи Громера з Боканегрою.

«Звучить, наче план», — зміркував Кроудер. Нічого страшного. Начебто. Ось тільки грудьми чомусь розповзалася

лячна порожнеча.

ФІНН

Зала засідань Центрального
виконавчого офісу Ради Дев'ятнадцятьох,
Ньюборн
Скорпіон 13, 46^[204]

Фінн іще ніколи не бачив Йорґа таким лютим.

— Як таке, у біса, можливо? — Правильні риси Йорґового
лиця спотворила гримаса, зазвичай приємний голос злостиво
деренчав. — Чому я про все дізнаюся останнім?!

Позавчора, після трьох солів без світла й тепла, народжені на
Марсі приволокли на головну площу «Централдому» два
метано-кисневі генератори. Під'єднали до них батарею
портативних обігрівачів і десяток електроплиток, після чого
взялися просто серед площі готувати їжу. Як наслідок, центр
купола став подобою близькосхідного базару. Камери
спостереження зафіксували, що налагоджувати генератори
допомагали інженери dev mechanics, і вчора вранці Йорґ
наказав Бйорнові Метцинґеру розібратися в ситуації.
Метцинґер зустрівся з менеджеркою dev і довідався, що Г'юґо
Бессель оплатив оренду генераторів. Сума була чималою. Йорґ із
Ритою відстежили походження коштів і з'ясували, що
наприкінці минулого тижня Айна Леньеро, керівниця
марсіанського відділення банку UniCredit, проігнорувавши
негласну заборону Ради, дозволила Бесселеві відкрити рахунок і
поклала туди кошти, які Critters заробили на Землі. Понад
тридцять мільйонів євро.

— Я... — Рита Дюрер спиралася ліктями на стіл навпроти
Йорґа та Фінна, проте дивилася повз них, на стіну між їхніми

головами. Погляд був притупленим. Обабіч фінансистки сиділи Емма Фламмаріон і Берта Тільгнер. Метцингер і Келлер розташувалися правіше. — Якщо тобі від того легше, я також не знала, — мовила Рита.

«А мала би», — подумав Фінн.

Учора впродовж дня він смикав усіх, до кого міг дотягнутися, у фінансовому секторі. Фінн швидко зрозумів, що Леньєро насправді байдуже до Г'юго та його гурту. Річ була в іншому. Deep Space Resources упродовж років залишалися її найбільшим клієнтом, і Леньєро вирішила (або ж її змусили, щодо цього Фінн не мав певності) виступити проти Ради на боці Зоммерфельдів. Тайлін Зоммерфельд було байдуже до того, що Г'юго чинитиме з коштами. Її метою було не допомогти Бесселеві, а створити проблеми

Раді, демонстративно втерти Йоргові носа після того, як той розпорядився не переказувати гроші.

І їй це вдалося. Фінн міркував про те, як тепер усе ускладнюється. Тепер їм протистоятиме не просто купка дітлахів. За тридцять мільйонів народжені на Марсі можуть винайняти охорону. Можуть стирчати на площі місяцями. Можуть вдатися до чого завгодно. Учора ввечері Йорг зателефонував спершу Леньєро, а потім, зміркувавши, що вона нічого не вирішує, Ерні Гіммельблау, яка представляла інтереси Тайлін Зоммерфельд у Раді. Ні та, ні та не відповіли й не перетелефонували. Це було принизливо. Йорг, утім, образу проковтнув і вранці відрядив до Леньєро Риту Дюрер. І тепер Фінн одночасно і хотів, і не хотів почути про результати її візиту.

— Що там Айна? — запитав він.

Зморшкуватим лицем старої фінансистки немовби пробіглася хвиля.

— Послала мене в дупу.

— Ти це зараз образно?

— Звісно, Фінне, образно. — Айна була Ритиною наступницею на посаді керівниці UniCredit Mars, і донедавна вони добре ладнали. — Ленъєро була люб'язною, повідомила, що вивчила нормативні документи, й ухвалені Радою, й внутрішньобанківські, але не знайшла підстав для невиплати коштів. Однак я вмію читати між рядків.

— Що ми можемо вдіяти? — крізь зуби процідив Йорг.

— Я сподівалася, це ви мені скажете, — розвела руками Рита.

— Можемо витурити їх із Марса, — запропонував Метцингер.

— Їх? — повернув голову Фінн.

— Ленъєро та всіх її заступниць. Паралізуємо роботу UniCredit Mars.

— «Асканія» відбула з орбіти три тижні тому, — нагадала Емма. То був останній із «Голіафів», які вирушили на Землю, що означало: хай яке рішення ухвалить Рада, Айна Ленъєро обійматиме свою посаду до наступного вікна.

— Чорт забирай, я знаю! — вибухнув Йорг. — Я знаю, що останній корабель уже відлетів!

Над столом залягла гнітюча мовчанка. Емма опустила погляд.

— Нам однаково не вистачить голосів, — похмуро констатував Фінн. — Науковці будуть проти. «Томуто» теж працюють із Ленъєро, Загарія на таке не піде. Ну, й на Гілмора чи Грей я б не сподівався.

— І в COPUOS4 будуть не в захваті, — промовила Берта Тільгнер, — якщо ми викидатимемо людей швидше, ніж вони доправлятимуть нових.

— Ми можемо вести справи надалі лише з «Нордеа», — запропонував Альфред Келлер. — Чи з «Першим марсіанським банком». Проводити через них усі операції.

— UniCredit Mars обслуговують Зоммерфельдів, — мовила Рита. — Їм цього достатньо.

— І це не поверне грошей, які вони вже виплатили Бесселю, — буркнув Фінн.

— Гаразд, — Йорг опанував себе й заговорив напівпошепки, так ніби жалкував про нещодавній спалах. — Що з тими триклятими генераторами на площі?

Погляди зійшлися на Фіннові.

— Мої люди відтіснили дітлахів і все вирубили. Я поспілкувався із dev. Вони перепросили, що надали устаткування без дозволу.

— То генератори вимкнено? — уточнила Емма.

— Зараз так, — Фінн кивнув. — Якщо треба, ми зачистимо площу за лічені хвилини. Тільки накажи, Флоріане, й ми поженемо їх звідти, як щурів.

— Це просто діти, Фінне, вгамуйся, — пробубонів Йорг.

— Ти вже й так перестарався. — Рита бачила запис того, що сталося в «Централдомі». Народжені чинили спротив, зав'язалася бійка, кільком хлопчикам розбили обличчя, якійсь дівчині вирвали кульчик із носа.

— Не ми це почали, Рито, — з холодною діловитістю відказав Фінн.

— Ми про якісь дурниці сперечаємося, — зауважила Емма. — Ну, проженемо ми їх, і що? Що завадить їм зібратися в іншому місці?

Фінн не знав, що на це відповісти. Арештувати всіх він не може, бо де їх потім утримувати? За вісімдесят років на Марсі так і не з'явилося в'язниць. Вони просто не були потрібні. Переселенці із Землі не завжди виявлялися найкращими, найздібнішими чи найосвіченішими людьми, але серед них рідко траплялися здатні на серйозні злочини. Дрібні крадіжки, п'яні сутички, сімейні чвари, які переростали у бійки, — це

найбільше, із чим доводилося мати справу Спеціальній службі. Найактивніших порушників ізолювали в карантинному блоці на сході Тулона, а найближчого вікна спроваджували на Землю. Ось тільки той блок ледве вмещав пів сотні осіб і більше нагадував готель. Що робити з тією оравою, що зібралася в «Централдомі», Фінн не уявляв.

Із динаміків у стіні прорізався голос цифрової асистентки:

— До передпокою прибули відвідувачі, у кількості... п'ять... осіб. Пан Г'юго Бессель, пан Еландон Торндайк, пан. обличчя не ідентифіковано. пані Джилл Роорд, пані.

— Дякую, Кортано, — Йорґ повернувся до входу. — Нехай заходять.

Двері відчинилися. Першим до зали ступив Еландон. Він був у застібнутому на всі гудзики френчі з парою накладних кишень на грудях і такого самого кольору штанях, заправлених у високі черевики. Волосся ретельно зачесане. На обличчі суміш зарозумілої впевненості та бридливості. Еландон озирнув людей за столом. Фінн скривився. Еландон нащетинився йому у відповідь. З-за Еландонової спини виступила дівчина з очима кольору меду. Джилл Роорд, Мервінова сестра. Фінн здогадався, що вона вперше в залі засідань: опустивши підборіддя, дівчина вовкувато поглипувала навсібіч. Її голова була ретельно виголена.

За Джилл у прохіді вималювалась огрядна постать Г'юго Бесселя. Очі підпухлі, водянисте обличчя наче виліплене з тіста.

Г'юго відступив убік, і на поріг викотився візок із Мервіном. Підліток був тінню себе колишнього: на змарнілому лиці червоніли шрами, кутик рота опущений, насторожені очі налиті кров'ю. Шкіра на лисій голові здавалася неприродно білою, ніби тальком присипаною. Фінн зрозумів, чому цифрова асистентка його не ідентифікувала. Якби не візок, він сам би не впізнав хлопця. Мервін об'їхав Бесселя та зупинився поряд із сестрою.

Він тримав руки на бильцях, але ні джойстика, ні сенсорної панелі для керування Фінн не помітив: схоже, візок підкорявся командам із мозкового чипа.

Фінн кинув короткий погляд на Йорґа. Вони домовлялися про зустріч із Торндайком і Бесселем. Навіщо тут Джилл? І тим паче Мервін? Хоча найбільша несподіванка ще чекала попереду. Останньою на порозі з'явилася Кассія Руеда, директорка першої публічної школи Ньюборна. Землянка. Фіннів презирливий вищир примерз до губ. Мервін і Джилл — ще нехай, але Руеда? Що вона тут забула? На чиєму вона боці?

— Дякую, що погодились зустрітись. — Йорґ опанував себе. — Прошу сідайте.

За столом було два вільні крісла. Їх зайняли Еландон і Г'юґо. Джилл і Кассія присіли на стільці позаду. Мервін поставив візок біля стільчика сестри.

— Що ж, — заговорив Йорґ. — Припускаю, ви тут, аби скаржитися на вчорашню сутичку в «Централдомі», та перед тим я хотів би знову порушити тему гонорару, який Г'юґо Бессель отримав від...

Еландон безцеремонно перебив його:

— Ми говоритимемо про те, що вважаємо за потрібне, голово. А ви слухатимете. — Він звучав набагато впевненіше порівняно з останньою зустріччю, голос став глибшим, багатшим на відтінки. — Щодо грошей. Ви пообіцяли, що залагодите формальності й учасники Critters одержать своє. Гроші на рахунках. У чому проблема?

Йорґ не відповідав так довго, що Фінн стривожено кахикнув. Він відчував оскаженіння, що билось усередині Йорґа, наче муха об скло, й за інших умов, можливо, навіть порадив би, що щось аж так роз'ятрило зазвичай незворушного голову Ради, проте зараз не знав, що й думати.

— На що ви плануєте їх витратити? — зрештою видушив із себе Йорг.

— Не розумію, чому це вас так хвилює, — озвався Г'юго.

— Це великі гроші, а серед вас неповнолітні.

— Ну, я давно не підліток, — відказав товстун. — Але якщо вже ви запитали, пане голово, то я, наприклад, вирішив оплатити виготовлення екзо-скелета для Мервіна Роорда.

Голови членів Ради повернулися до хлопця у візку. Мервін очей не ховав, але й на погляди не реагував. Дивився немовби всередину себе.

— Це мали зробити ми, — сказав Йорг. — Рада готова оплатити скелет.

— Справді? — запитав Еландон.

— Так.

— То чому досі не оплатили?

— Лише десять днів минуло відтоді, як хлопець опритомнів.

— А скільки ще повинно минути? Ви десять днів катаєте Мервіна в інвалідному візку, наче старця якогось, і ніхто й вусом не веде. — Еландон обвів поглядом чоловіків і жінок за столом.

— Ще якісь проблеми з нашими грошима?

Фіннові учепитись Еландонові у волосся та торохнути головою об стіл.

— Ви не мали їх отримати, — промовив Йорг. — Ми не узгоджували з UniCredit Mars ні вимог для відкриття рахунків, ні процедуру перерахування коштів. Усе не так просто, Еландоне.

— Ви помиляєтеся, — заперечив Еландон. — Усе якраз дуже просто: гроші перераховано, формальності залагоджено, з банком жодних проблем.

— Ці гроші неоподатковані, — вставила Рита Дюрер, — вони брудні.

— Гроші чесні, — прогуркотів Г'юго, — решта вас не обходить.

— Г'ю, я очолюю ці Колонії, — із притиском промовив Йорг.
— Усе, що тут відбувається, так чи так обходить мене, а тому я...

— Ви що, не чуєте?! — змінив тон Еландон. — Це не предмет для дискусії. Тему закрито. Крапка!

Запанувала тиша. Джилл не підводила очей від підлоги. Мервін тупився перед собою, так ніби не розумів жодного слова з того, про що сперечалися люди довкола. Руеда затисла долоні між колінами та мала такий вигляд, ніби вже пожалкувала про свій прихід. Під пахвами Бесселевого кардигана розпливалися плями поту. Проте Фінн не відлипав поглядом від першого народженого на Марсі: Еландонові очі нагадували тріщини, ось тільки замість випускати щось назовні, вони наче всмоктували світло довкола.

— Ми тут не для цього, — продовжив Еландон. — Ми тут, щоби повідомити: Мервін знає, хто на нього напав.

Фінн провів долонею по нижній частині обличчя, неначе стираючи сліди, які могли лишити на ньому емоції. Йорг вичікувально зиркнув на Мервіна, та хлопець мовчав. Спливло секунд п'ять, і Еландон повторив:

— Мервінові Роорду відоме ім'я його кривдників.

— І хто це? — запитала Емма.

— Яміл Англада.

Фінн несамохіть закусив губу. Тиждень тому Англада вихвалявся перед ним, що це він напоумив Еландона поставити Джилл адміністраторкою ЛСБ, і це вже було після того, як Мервін опритомнів. Тепер же Еландон кинув його під потяг. Що змінилося за ці сім солів? Що такого народжені на Марсі дістали за Бесселеві гроші, що раніше міг дати їм тільки Англада?

— Чому ти повідомляєш про це лише зараз? — Йорг немовби прочитав Фіннові думки.

— Тому що я не хочу, щоб Англада завершив те, що почав біля силанових сховищ.

Еландон говорив про Мервіна так, ніби той не сидів поруч із ним у залі, і Фінн, кивнувши на хлопця, мовив:

— У нього є власний рот, ні?

— Це правда? — Йорг повернувся до Мервіна.

— Так.

— Ти впевнений, що саме Яміл Англада напав на тебе?

— Так.

— Можеш розповісти чому?

— Чому що?

— Чому він напав на тебе?

Пошрамована голова сіпнулась, і на секунду Фіннові здалося, що Мервін ось-ось підведеться. Певна річ, цього не сталося. Тіло нижче від шиї не поворухнулось, тільки, підкоряючись сигналу з мозкового чипа, дзизнув сервопривід, посунувши візок на пів кроку вперед.

— Тому що я волів помститися за батька, — голос прозвучав не по-юна-чому низько.

Залою прокотився шепіт, схожий на низьке електричне гудіння.

— Я продав скафандр, який подарував мені Рекс Барбо, — Мервін мружився, мовби намацував нитку розповіді у потемках.

— За вторговані гроші купив арбалет. Англада дізнався й заманив мене до силанових сховищ у Роквейлі.

— Тобто ти планував убити Англаду? — схилив голову Фінн.

— Не перекручуйте, — втрутився Еландон.

— Він щойно зізнався...

— Він хотів помститися, проте нікого не вбив! Арбалет зрештою відібрав Барбо, й на тому крапка. Англада та його спільники напали на беззбройного підлітка, який нікому з них не загрожував, і зробили з нього каліку! Просто погляньте, — Еландон показав на Мервіна, проте Фінн дивився не на хлопця, а на сліди від нігтів на Еландоновій долоні.

Мервін тим часом сфокусувався на Йоргові:

— Річ не в тім, що я втратив здатність ходити, пане голово. — У його погляді проступив натяк на знання, яких не повинен був мати жоден хлопчак такого віку. — Із цим я змирився. Проте я не контролюю пальці. — Мервін відірвав долоню від бильця, пучки ледь-ледь ворухнулися. І те ворухіння більше нагадувало конвульсивну дрож. — Я більше не зможу грати на флейті. Я більше не полечу в космос. Тому. я іноді думаю. краще б він мене вбив.

— Не кажи так, — просипіла Джилл.

— Ви мусите видати нам Англаду, — проголосив Еландон.

Йорґ закліпав, ніби люди навпроти нього розмивали свої контури.

— І що ви йому заподієте? — запитав він.

— За всієї поваги, голово, вас це не стосується, — відповів Еландон.

Йорґ судомно зглитнув.

— Ми не каратимемо людину через те, що хтось вказав на неї пальцем. — Його вилиці напружилися. — Спершу потрібно.

— Ні, — відрізав Еландон.

— Що означає твоє «ні»?

— Не буде ніяких слухань, допитів, судів присяжних. Я вам не вірю. Ні вам, ні радникові Бауеру. Нікому із присутніх у цій залі. Ви спустите все на гальмах і забудете, як забули про Лео Кемхебекова. — Еландон повернув голову, затримав погляд на Кассії. — Знаєте, чому тут пані Руеда?

Ніхто не озвався.

— Два соли тому Кассія зв'язалася зі мною та дещо повідомила, — промовляючи, Еландон не зводив очей із Фінна, і під тим поглядом радник раптом відчув себе, мов у капкані. — Вона очолює першу публічну школу в Ньюборні й уже пів року вистежує педофілів, які полюють на її неповнолітніх

підопічних. Кассія самотужки виявила десятки непевних акаунтів і приходила із цим до радника Бауера, проте він не виявив бажання її слухати.

— Про що він торочить, Бауере? — ошелешено промимрила Берта.

Фінн, що тупився перед себе, трохи зблід.

— Це правда? — Йорг сидів прямо, тож незрозуміло було, кому адресоване його запитання: Кассії, чи Фіннові, чи одразу обом.

Фінн не зронив жодного слова, заштовхуючи назад серце, що скочило до горла.

Слово взяла Руеда:

— Я створила фейкові акаунти, один для п'ятнадцятирічної, інший для одинадцятирічної дівчинки, і спілкувалася від їхнього імені з чоловіками. Більшість схияляла дівчат до сексу. Я звернулася до радника Бауера та попросила розкрити айді, до яких прив'язані акаунти, проте він відмовив. Ми могли б запобігти тому, що сталося з Денеб, але він... — Кассія штрикнула Фінна очима, — він не захотів.

— Якого хріна. — враженим півшепотом прошелестіла Берта.

— Ви знали про це? — Емма Фламмаріон вимогливо глянула на Йорга.

— Уперше чую, — відказав той.

Фінн полинув поглядом до вікна, за якийсь час повернув його й уп'явся очима в Еландона, і дратуючись, і захоплюючись майстерністю, з якою той усе провернув. Вони мали обговорювати клоаку, на яку перетворилася головна площа «Централдому», а натомість усі виступили проти нього.

— Фінне, гадаю, тобі треба дещо пояснити, — із притиском наголосила Рита.

— У цьому немає потреби, — несподівано втрутився Еландон.

— Що? — здивувався Йорг.

— Ми впоралися без радника Бауера.

— Упоралися? Тобто. — Йорґ наморщив носа, так ніби йому дошкуляв неприємний запах, — я тебе правильно зрозумів: тобі відомо, хто зґвалтував Денеб?

Еландон кілька секунд мовчав, а тоді кивнув.

— Так.

— Назви його, — звелів Йорґ.

Хитка півпосмішка замаскувала тремтіння Еландонових губ.

— А що ви зробите, якщо я назву ім'я? Ви щойно сказали, що не каратимете людину тільки тому, що я вкажу на неї пальцем.

— Ми можемо... — Йорґ прикусив язика.

— Ну ж бо, закінчіть фразу, — Еландон схилив голову. Пальці шкряб, шкряб, шкряб по долоні. — Що ви можете?

На Йорґовому обличчі, здавалося, не залишилося крові. Він скосив погляд на Фінна.

— Я вже обіцяв, — Бауер важко зітхнув, — ми витуримо його з Марса.

Емма пирхнула. Бйорн досадливо похитав головою. Фінн намірився щось додати, пояснити, що на Землі гвалтівника чекатиме покарання за земними законами, проте Рита зупинила його сповненим огиди поглядом.

— Ось тому я й мовчу, — сказав Еландон.

— Що я можу вдіяти? — Обліплений звідусіль поглядами, Фінн занервував. — Збудувати на Марсі в'язницю та тримати там гвалтівника до кінця часів? Колоти йому теломід? Годувати? Ну реально — що?!

На кілька секунд запала мовчанка, а тоді Еландон промовив:

— Із кривдником Денеб ми розберемося самі. — Тиша ущільнилася. — Є дещо інше. Важливіше.

— Що? — запитав Йорґ.

Фінн спостеріг, як Еландон зробив порух, аби накрити долоню Джилл, але, помітивши сліди крові на власному

зап'ястку, відсмикнув руку.

— Мені тридцять земних років, пане голово, я найстарший серед народжених на Марсі, і я хочу, щоб ви пояснили, чому забороняєте мені мати дітей.

— Ніхто не забороняє тобі мати дітей, — відказав Йорґ.

— Джилл не поставили на облік у Перинатальному центрі. Її схиляють до аборту. — В Еландоновому голосі забриніла тугу підкручена струна. — Це, по-вашому, не заборона?

— Не починай. Ви зобов'язані були все спланувати. Такі правила.

— Її примушують позбутися дитини. — Струна натягнулася сильніше. — Ви називаєте це «плануванням»?

— Не вдавай, ніби не розумієш, — Йорґ роздратовано спльовував слова. — За дев'ять місяців для ще одного рота тут не знайдеться місця.

— А для землян є місце?

— Земляни вже летять до Марса. Пропонуєш викинути їх за борт?

— А моя дитина вже в утробі Джилл! І якщо обирати, я б радше швиргонув зі шлюзу когось на кшталт Англади чи тих нікчем, про яких розповідала Кассія.

І Йорґ, і Еландон послідовно підвищували голоси, й тепер обоє зірвалися на крик.

— Не називай дитиною зачатки тканин, що ледь виступили на стінці матки! — із Йорґових губів летіла слина.

— Це моя майбутня дитина!

— Правила одні для всіх! Треба було подбати про дозвіл!

— Хто дав вам право встановлювати правила?! Як я можу передбачити, коли закохаюся? Я не щур піддослідний, щоби розмножуватися за розкладом! — Еландон націлив палець на Йорґа. — Як щодо Ріони Фіцджеральд? Вона теж завагітніла несвоєчасно, але її ви чомусь не примушуєте до аборту. — Йорґ

завагався, і цього виявилось досить, щоб Еландонове лице перекошилося від люті. — Це через те, що її батьки досі на Марсі й достатньо заможні, щоб на вас тиснути?

— Ріона Фіцджеральд і Данило Загарія взяли квоту Кайдена Ділларда й Аврори Зоммерфельд, — пробасив Йорг. — Діллард подав заявку на початку року, проте Аврора досі не завагітніла. Вони поступилися своїм дозволом Ріоні й Данилові. Як вони домовлялися, я не знаю, проте Ріона Фіцджеральд нічого не порушувала та не порушує.

Еландонова рука опустилася. Кілька секунд спантеличений погляд метався залюю.

— Або шукай когось, хто відмовиться від квоти. — У Йоргових очах мерехтіли недобрі вогники, — або Джилл робить аборт. Це не обговорюється.

Еландонів погляд зупинився в одній точці.

— Ні, — вперся він. — Більше так не буде. Люди, які пробули на Марсі менше, ніж я тут прожив, не вказуватимуть, що мені робити. — Еландон подав знак Г'юго, той дістав планшет, провів по екрані пальцем і жестом показав, що розширив файл для загального доступу. — Ось, — промовив Еландон.

Фінн із Йоргом обмінялися поглядами.

— Що це? — Йорг активував один із моніторів на столі й утупився в екран.

Збентеження в його голосі примусило Фінна підсунутися ближче. У хмарі висів текстовий файл. Йорг, не завантажуючи, розгорнув його.

Еландон заговорив:

— Проект документа, що регламентуватиме права всіх народжених на цій планеті.

— Проект чого? — перепитав Бйорн Метцинґер.

— Загальної Декларації прав марсіанина, — пояснив Еландон.

Фінн вдивлявся в екран. Розгорнутий файл містив десять пунктів:

1. Право на самоврядування шляхом прямого голосування.
2. Право на вільний доступ до засобів масової комунікації.
3. Право бути вільним від примусової праці.
4. Право вільно обирати сферу діяльності та професію.
5. Право створювати власну культуру.
6. Право засновувати підприємства.
7. Право іммігрувати й емігрувати.
8. Право мати сім'ю та дітей.
9. Право на особисте життя.
10. Право носити зброю.

— Що ви замислили? — шкіра під щетиною Йорґа вкрилася буряковими плямами.

Еландон удав, ніби не помічає, як поздувалися жили на Йорґовій шиї, й заходився пояснювати:

— Право на самоврядування означає, що ніхто з народжених на Марсі більше не підкорятиметься наказам земних представників. Ми самі ухвалюватимемо рішення, що стосуються наших проблем. Право на вільний доступ до засобів масової комунікації означає, що ви повинні відновити доступ до мережі в «Централдомі», припинити блокувати наші повідомлення у месенджері чи сталк-каналах і більше не перешкоджати народженим на цій планеті комунікувати між собою. Право бути вільним від примусової праці означає, що...

Йорґ різко мотнув головою:

— Я вмію читати, Еландоне!

Фінн увесь цей час не зводив очей з останнього пункту. Право носити зброю. Вмить усе стало на свої місця. Англада, теломід, Джилл на посаді адміністраторки ЛСБ — він ураз усе зрозумів: народжені на Марсі хотіли, щоб Англада озброїв їх.

— Зброя. — Фінн аж зубами клацнув, збагнувши, що промовив слово вголос.

«Мати милосердна. Англада — безмозкий дурень, якщо погодився дати їм гвинтівки в обмін на теломід».

— Так, зброя, — луною повторив Йорг. — Про яку зброю йдеться?

— Денеб дель Торо могла б захистити себе, — почав перераховувати Еландон, — Лео Кемхебеков міг би захистити себе, Мервін Роорд міг би захистити себе, не кажучи вже про Мервінового батька, якби вони не були беззбройними.

— На Марсі немає та не буде зброї, — Флоріанів голос стисся до надсадного хрипу. Він хотів іще щось додати, проте осмикнув себе, вирішивши, що взагалі не має опускатися до таких нісенітниць. Він просвердлював Еландона поглядом із-під карниза насуплених брів. — Що ви, в біса, затіяли?

— Ви не виконуєте обіцянок. Тож ми перебираємо владу в свої руки.

— І що далі? — Йорг презирливо задер кутик губи. — Накажеш мені заявити про розпуск Ради?

— Надалі ми створимо власний керівний орган, так, — відповів Елан-дон. — А поки що я прошу не заважати. Зокрема, ви маєте припинити тиснути на Зою-з-Марса.

— Ми тиснули на Зою? — здивувався Йорг. — Що за нісенітниця?

— Я спілкувався з нею. Ви погрожували депортувати її операторку.

Фінн із Йоргом презирнулися.

— Навіщо? — з непідробним подивом поцікавився Йорг.

— Щоб заткнути їй рот. — Наступну фразу Еландон промовив уже не так упевнено: — Щоб на Землі ніхто не дізнався про те, що сталося з Мервіном і до чого це призвело.

Бауер пустив очі під лоба. Еландон побачив це та спалахнув:

— Що?

— Це вона тобі сказала? — запитав Фінн.

— Ви залякували її!

— Еландоне, ніхто нікого не залякував, — із поблажливою зверхністю мовив Фінн. — Ми пообіцяли Зої місце в Раді під час наступного розширення. Вона куруватиме відділ, що опікуватиметься туризмом, одноосібно затверджуючи чи не чверть в'їзних віз. — Він розтовкмачував, як нетямущому підліткові. — Ми усвідомлювали, що грошей у неї хоч лопатою горни, тому запропонували єдине, чого Зоя ще потребувала: владу. І вона погодилася.

— Ні. — Еландонові щоки набули кольору пожовклої від часу слонової кістки. Він мотнув головою.

— Так, — кивнув Фінн. — Зайди на її канал. Відео з Ліамом Роордом зникло. Як гадаєш чому?

Лице Еландона закам'яніло.

— Це була одна з умов нашої угоди, — дотиснув його Фінн.

Йорґ, постукавши пальцем по клавіатурі, погасив екран і відкинувся на спинку крісла.

— Годі тобі, Еландоне. Ти справді сподіваєшся, що після твоїх заяв Тайлін Зоммерфельд і Малкольм Бредшоу тобі підкоряться? Що Тім Нортон звітуватиме тобі про кількість виробленої електроенергії, а Ѓоран Загарія про зібраний урожай? Що Земля продовжить надсилати ядерне пальне, електроніку та фахівців? Так, ви народилися на цій планеті, проте це не ви контролюєте орбітальні станції та космодроми, не ви виробляєте електрику, не ви добуваєте лід чи вирощуєте зерно. І в разі якщо ви й далі вимахуватимете всілякими деклараціями, вам доведеться домовлятися із земними компаніями про умови постачання енергії та харчів. І знаєш що? У вас немає нічого, що ви могли б запропонувати. Нічогісінько. — Йорґ помовчав, дивлячись, який вплив справили його слова. — Хочеш дізнатися, що тоді буде?

Передусім почнуться перебої з електроенергією. Якщо генератори не працюватимуть тиждень, більшість дітей у віці до одного року помре через відсутність молочних сумішей. Далі вам доведеться дедалі частіше вимикати опалення, повітряні фільтри та помпи. Під час пилових бур ви не зможете належно освітлювати оранжереї. Без заміни плат почнуть відмовляти процесори, які забезпечують функціонування штучних екосистем.

І тоді ви — не тільки ви, а й усі ваші друзі — задихатиметеся від надлишку вуглекислоти, замерзатимете від нестачі тепла, помиратимете від голоду й інфекційних хвороб. За рік без електроенергії залишиться живим один із десяти. — Йорг задер підборіддя та споглядав народжених на Марсі з неприхованим презирством. — Або можливий інший сценарій. Ми передамо вам владу, НАСА та ЄКА відкличуть свій персонал, DSR і Planetary Solutions повернуть на Землю власних фахівців, а на їхнє місце прийдуть росіяни. Чи китайці. Думаєте, ні? Щойно все почне сипатися, вони будуть тут як тут. І вже за рік ти, — він тицьнув пальцем в Еландона, — щебетатимеш хвалебні оди Комуністичній партії Китаю, а твоя подруга напне на голову дурнуватий кокошник і щоранку виспівуватиме російський гімн.

— Я не сумнівався, що ви не з усім погодитесь, — сказав Еландон. — Саме тому ми тут. Ми готові домовлятися. — Пауза. — Які ваші умови?

Йорг підвівся, вперся руками в стіл і нахилився вперед:

— Я не висуваю умов, телепню. Я з тобою не торгуюся. Я пояснюю, як усе буде в разі розривання зв'язків із Землею. Як усе буде, якщо ви ланка за ланкою руйнуватимете те, що ми збудували на цій планеті за вісімдесят років. — Далі він буквально прогарчав: — Подорослішайте нарешті. Правила, проти яких ви бунтуєте, норми, що нібито вас утискають, діють

з єдиною метою: забезпечити наше спільне виживання. Це Марс, чорт забирай! Без цих правил я полечу назад на Землю, а ти менш як за рік здохнеш! Ти хочеш померти? — Він уп'явся очима в Еландона, перевів погляд на Г'юго. — А ти, мордодзвоне? Ні? — Потім глянув на Джилл. — Ти? Також ні? Нема охочих? Тоді розмову завершено.

— Ми обговоримо все, що почули сьогодні. — Еландон щосили намагався надати обличчю незворушного виразу. — І я повідомлю про наше рішення.

Флоріан презирливо викривив губи.

— Ще раз: Еландоне, ти не на перемовинах. Мені не потрібна твоя відповідь. Я покликав тебе, щоби припинити цю буфонаду з обстриганням наголо та по-доброму прибрати дітлахів із «Централдому». Мені жаль, що ми не знайшли спільної мови. — Йорґ випростався, а тоді прошипів: — Можеш підтертися своєю Декларацією. У мене все.

Емма розгублено закліпала. Навіть Фінн отетерів. Еландонове обличчя потемніло від притоку крові.

Йорґ Флоріан вказав на двері.

— А тепер валіть на хрін звідси!

Хвилина по тому

Йорґ обігнув стіл і зупинився навпроти вікна. Сонце стояло в зеніті й лило на куполи жовтаве світло. Кілька секунд він щось видивлявся між будівлями на півдні, а тоді крутнувся на місці та прикипів очима до Бауера. Фінн набирав на планшеті повідомлення. Флоріанів погляд метався вздовж Фіннових грудей, між обличчям і гаджетом, ніби простежував шлях повітря під час вдихів і видихів. Зрештою він прохрипів:

— Чому ти не сказав?

Фінн не зреагував. Не відлипав від планшета. Пальці вистукували по віртуальній клавіатурі.

— Чому ти, блядь, нічого не сказав мені?! — загорлав Йорґ.

— Тому що йшлося про сина Малкольма Бредшоу, — не підводячи голови, пробурмотав Фінн.

— Ти знав, що Медард Бредшоу зґвалтував малу, й увесь час мовчав? — Берта мала такий вигляд, ніби хоче чимось кинути у нього.

Фінн підвів голову.

— Звісно, не знав. Руеда показувала купу акаунтів. То міг бути хто завгодно. Я взагалі припускаю, що це не Медард, а хтось із народжених, інакше Еландон назвав би ім'я.

— Але один з акаунтів точно належав Медардові? — напосідала Берта.

— Так, можливо. Я не знаю, не перевіряв. — Фінн повернувся до Йорґа. — Що змінилося б, якби я сказав? Ти заарештував би Медарда за кілька масних фраз у месенджері, надісланих з анонімного акаунту? Розгорнув би війну на два фронти? І з Бредшоу, і з Зоммерфельдами? Великий хрестовий похід проти всіх, еге ж? Просто подумай, що в такому разі до цього часу залишилося б від нинішнього складу Ради.

Йорґ роздув ніздрі. Фінн чекав, що він щось промовить, проте голова німував, і зрештою він опустив голову до планшета.

— Що ти друкуєш?

— Повідомлення.

— Кому?

— Англаді.

— Якого біса, Фінне?! — Йорґ закричав так, що бризки слини полетіли через усю залу. — Ти не маєш права робити це без дозволу й не порадившись! Я тут головний! Я!!

Емма відсахнулася, Метцингер втягнув голову між пліч, але Фінн сидів спокійним.

— Ти головний, Флоріане, ніхто не сперечається, проте поглянь, до чого ти докерувався, — він махнув у бік дверей, за якими зникли народжені на Марсі та Кассія Руеда. — Хочеш, щоб вони лінчували Англаду, поки ми тут радимося?

Йорґ важко дихав. Смартлет на його зап'ястку заблимав, сповіщаючи про небезпечне пришвидшення серцевого ритму.

— Що ти йому пишеш? — голос звучав так, ніби Йорґові бракне кисню.

— Рекомендую вшитися з Ньюборна на найближчі кілька днів...

«...чи тижнів, — подумки закінчив Фінн. — Якщо той яйцеголовий віддав народженим гвинтівки, хтозна-як надовго все затягнеться».

Йорґ мовчав. Груди здіймалися й опадали.

Фінн дописав повідомлення, натиснув «Надіслати» та згорнув планшет.

— Що робимо з набродом у куполі? — Він обвів присутніх очима, відчуючи холод, що завис у повітрі.

Йорґ не видав жодного звуку. Ніхто з «Берлінської стіни» не поворухнувся.

— Дай команду, і я викурю їх звідти. — Фінн вклав у слова всю впевненість, яку зміг віднайти в собі. — Намотаю їм кишки на голови. Лише накажи, Флоріане.

Якщо у народжених є зброя, зволікати не можна. Потрібно вдарити першими.

Йорґ дивився на нього, не розтуляючи губів. Погляд був похмурим і тупим.

БЕССЕЛЬ

Ньюборн
Скорпіон 13, 46^[205]

Вони пройшли до вузлового модуля на перетині трьох наземних галерей і зупинилися. Півкругла зовнішня стіна була глухою, проте у похилій стелі зяяло кілька мансардних вікон, за якими виднівся купол «Централдом», що височів неподалік. Кассія та Джилл обмінялися понурими поглядами, залякши обабіч Мервінового візка. Г'юго згорбився позаду Еландона, покусуючи губи. Під променями сонця краплі поту на його виголеній голові зблискували, мов дорогоцінне каміння, сховане у складках шкіри.

— Я казав тобі. — Бесселеве дихання обдало Еландонові потилицю. Товстун зупинився заблизько до сенсора руху, й плексигласові двері за його спиною то зачинялися, то розчинялися. — Не варто було навіть вирушати. Надто пізно.

Еландон озирнувся — обличчя спотворила гримаса, — проте промовчав. Починалося все непогано. Після того, як новина про Денеб розлетілася Колоніями, у «Централдомі» зібрався п'ятитисячний натовп — більше, ніж під час проголошення суверенітету. Половині із присутніх не було й десяти, та все ж юрма вражала. Прибулі лишилися на площі на ніч і до ранку гули розтривоженими шершнями. Уранці Рада відрізала площу від світла, та всім було начхати. Ввечері з Г'юго зв'язалася Айна Ленсьєро, керівниця UniCredit Bank, і повідомила, що готова зарахувати належні Critters гроші. Г'юго спершу насторожився. Напередодні Universal Music пропонувала виплатити роялті в альткоїнах чи токенах, за які на Марсі майже нічого не можна

було придбати, тож він уточнив, чи зарахування буде в євро? Айна запевнила, що в євро, ніякої криптовалюти, і Г'юго погодився. Опівночі гроші опинилися на рахунку.

Тієї ночі до протестувальників приєдналися Лана Фрай, Ярکو Куфта й Артем Стех, які втекли зі «Сплячих пагорбів», і піднесення, що панувало на площі, сягнуло піку. А потім усе покотилося на спад. Уранці 6-го Скорпіона у трьох дівчат і сімох хлопців підскочила температура. Їх доправили до ЦЛН, де експрес-тестування підтвердило інфікування щойно завезеним із Землі штамом грипу. Хворих ізолювали, та було вже пізно. 7-го Скорпіона

третина народжених на Марсі, що сиділа в «Централдомі», чхала, бухикала та крєктала від болю в горлі. До ранку 8-го протестувальників поменшало вдвічі. Ті, найбільш витривалі, лаштувалися триматись до кінця, проте час спливав, нічого не відбувалося, ніхто не розумів, коли той кінець настане, й дедалі частіше залунали запитання, заради чого вони тут, як саме їхня варта біля фонтана допоможе покарати гвалтівника Денеб. Настрій ненадовго покращився, коли на площі встановили генератори, проте вже наступного дня десяток громил зі Спеціальної служби на чолі з Ренді Ганноном відтіснили від них протестувальників і потрошили все, до чого змогли дістатися.

Г'юго сердився на Еландона, бо той довго вагається. Протягом тижня Еландон постійно радився із Джилл. Вони вигадали ідею з Декларацією, кільканадцять разів її переписували, сперечалися, як і про що говоритимуть із Радою, і... більше нічого не робили. А в ті перші кілька днів, коли у натовпі на площі годі було проштовхатися й лють, що просякала повітря, здавалося, можна було відчутти на дотик, вони багато чого могли зробити. Втім Еландон від усього відмахувався. «Вони не видадуть Бредшоу, — огризався він до Г'юго, коли був із ним сам на сам. — Навіть якщо видадуть, ми ж не прикінчимо

його на очах у Фінна. Ми не готові, Г'ю». А тоді безперестану повторював: ми не готові, не готові. Маючи зброю, вони не роздобули набоїв, ніхто не знав, де їх узяти, Еландон зволікав, і войовничий запал помалу згасав.

— Не варто було йти, — ще тихіше мовив Г'юго.

Еландон поривався відповісти, проте не зронив жодного слова. На мить Бесселеві стало його жаль. Якась частина його мозку розуміла, що Еландон говорить правду. Навряд чи Рада видала б їм Медарда Бредшоу чи покарала би якось Яміла Англаду. Тож коли Еландон просив його зачекати та ні до чого не вдаватися, Г'юго нічого й не робив.

— Що він мав на увазі, коли запропонував підтертися Декларацією? — порушив тишу Мервін.

— На Землі угоди колись друкували на папері, — пояснила Кассія. — Коли хтось пропонує.

— Замовкніть, — урвав їх Еландон. Потім повернувся до Г'юго та передражнив: — Не варто було йти, не варто було йти. А що ти пропонуєш натомість?

Г'юго підібгав губи. Не тому, що не мав чим крити, а тому, що розумів, що в такому стані з Еландоном марно сперечатися.

— Що ми скажемо у «Централдомі»? — запитала Джилл.

Еландон проігнорував її.

— Ми повинні щось їм сказати, — Джилл не відступалася.

«І в цьому був сенс», — подумав Г'юго. Дітлахів на площі лишилось обмаль, але вони чекали. Вони сподівалися на якийсь результат.

— Чув, що він розповів про Зою? — викривив губи Еландон. — Ти чув це?

— Зараз не час для цього, — Г'юго чомусь згадав про Фрай, Стеха та Куфту. Що вони пропонуватимуть цим трьом? Бо на відміну від решти народжених, які перебували в той момент на

центральної площі «Централдому», їм не було куди йти. Загарія лінчує їх, якщо вони повернуться до Кам'янки.

— Кінчена сука, — в Еландонових очах мерехтіло полум'я. — Ненавиджу. Як же я її ненавиджу.

— Навіщо було кликати мене? — озвалася Кассія.

Еландон і Г'юго водночас повернули до неї голови.

— Ти сама прийшла до мене, — відповів Еландон.

— Прийшла, бо зрозуміла, що Бауер замість шукати гвалтівника Денеб переймається тільки тим, як розігнати ваш пікет. Але тобі начхати на Денеб. Хіба ні?

— Ти помиляєшся.

— Ти використав мене!

— Забирайся геть.

З Еландонової горлянки вилетів дивний клекіт, і Джилл спробувала вгамувати його:

— Еле...

— Вона не одна з нас. — Еландон промовляв убік, відвернувши голову, так ніби Руеда не стояла поруч і не чула його. — Вона землянка. Я не хочу більше її бачити.

Кассія відкинула волосся та попрямувала із вузлового модуля. Чверть хвилини було тихо, а тоді Мервін нетвердим голосом запитав:

— Англада тепер довідається, що я знаю про нього, адже так?

Еландон зміряв його поглядом, а потім зиркнув на Г'юго.

— Дістань нам зброю. У нас є гроші. — Він удруге згадав про Бесселеві гроші, як про їхні спільні, й примовк, чекаючи на реакцію. Г'юго напружено вдивлявся в розсувні двері, за якими зникла Руеда, й німував. — Ти запевняв, що зброя тут на кожному кроці. Всі вуха мені продзижчав. То дістань її, трясця. Дістань її нарешті!

— Я працюю над цим, — мовив товстун. Погляд не відлипав від галереї.

— Я чую це постійно!

— Що ти хочеш від мене? — Г'юго повернув голову. — Тижня не минуло, як Ленъеро переказала гроші! Волієш, щоб я зробив зброю з повітря? Щоб Чед спаяв її з каналізаційних труб?

— Ненавиджу. — Еландонові очі були, наче варені яйця, й вилазили з орбіт. — Ненавиджу вас усіх.

Наступної миті Г'юго, нічого не пояснюючи, протиснувся між Мервіном та Джилл і подався навздогін Руеді.

— Зброя! — кинув йому в спину Еландон, але Г'юго й вухом не повів.

Досягнувши повороту, він пришвидшився. Підтюпцем проминув іще одне розгалуження, після чого побачив Руеду. Вона спускалася до підземного переходу.

— Кассіє!

Руеда подивилася на нього. Г'юго наздогнав її та кілька секунд відхекувався. Піт градом котився зі скронь. Зрештою він випалив:

— Це правда, що Бауер може встановити айді за анонімним акаунтом?

— Він не має доступу до персональних даних, вони зберігаються на БЯБ-серверах, і влізти у профілі можуть лише програмери із Землі, але айді, з якого залогінилися тут, на Марсі, можна відстежити за просто. — Вона помовчала. — А чому ти питаєш?

Бессель скляними очима тупився в Руеду та надсадно сопів.

Чверть години по тому

Г'юго наблизився до свого помешкання впродовж двох останніх років. То була непоказна комунальна квартирка в житловому блоці на півночі Ньюборна, оточена такими самими непоказними квартирками, де розміщували здебільшого

переселенців без постійного дозволу на проживання на Марсі. Г'юго затримався біля входу, потім рушив далі коридором і зупинився біля наступних за своїми дверей. Вони вели до найбільшого на весь блок помешкання, яке колись займала родина Бугадді. Г'юго знав, що квартиру зарезервували для подружньої пари, що летіла із Землі, проте їхній корабель поки не прибув на орбіту, тож остання стояла порожньою. Повинна би бути. Г'юго майже не сумнівався в цьому, проте ризикувати не хотів.

Він натиснув пальцем на зображення дзвоника під переговорним пристроєм. З-за перегородки долинуло знайоме кришталеве деренчання. Г'юго виждав пів хвилини, нічого не спостеріг і натиснув на сенсор удруге. Результат той самий: спершу дзвінок, а тоді — тиша. Переконавшись, що у квартирі нікого немає, Г'юго повернувся до свого житла. Підніс смартлет до замка, ввалився досередини, зачинив і замкнув за собою двері.

У тісному передпокої було темно, якщо не брати до уваги слабкого світіння сенсорних кнопок кліматконтролю та цяток датчиків диму на стелі. У налаштуваннях світла на контролері Г'юго обрав пункт «Тьмяне» і, завернувши у прохід праворуч, пропхався до санвузла. Важко, із присвистом дихаючи, він витріщився на власне відображення у дзеркалі — кругле, обрізкле лице, зляканий погляд, плями поту під пахвами. Він підсунув до умивальника кошик для брудної білизни, заліз на нього та відкинув кришку, що затуляла замасковану в стіні технічну шафку. Зіп'явшись на пальцях, Г'юго зазирнув досередини. У шафці була пара помп, водяний фільтр і якісь трубопроводи. Між труб лежав бездротовий флеш-накопичувач. Над ним скотчем кріпилася мініатюрна камера з об'єктивом завбільшки із сірникову голівку. Об'єктив був припасований до

стіни на стику зі стелею. З іншого боку шафки, за перегородкою, розташовувалася спальня Міранди Бугадді.

Г'юго вийняв накопичувач, віддер від стіни скотч і висмикнув камеру. Крекнувши, він майже сповз із кошика й опустився на коліна. З іншої шафки під умивальником видобув стандартний аварійний набір. Дістав із нього балон із герметиком, знову забрався на кошик і задув гермопіною отвір, що залишився від камери.

Упоравшись, Г'юго попрямував до єдиної житлової кімнати. У нападі раптового гніву шпурнув камеру на підлогу й розтоптав її. Хотів так само вчинити з накопичувачем, але передумав. Трясця, не треба шаленіти. Він послуговувався накопичувачем тільки як бездротовим мостом для з'єднання з камерою, записи на ньому не зберігалися.

Г'юго поклав накопичувач на полицю, сів на ліжко та розгорнув планшет. Він зробив видимими приховані теки й одна за одною видалив їх усі, за винятком найдавнішої із заголовком «6». У ній були відеозаписи ще з літа 45-го, коли він тільки почав підглядати за Мірандою. Йорданці тоді було шість земних років. Г'юго давно не зазірав до теки, й від самої думки про те, що доведеться знищити гігабайти відеозаписів, відчув під діафрагмою млосне посмикування. Г'юго повагався хвилину, проте все ж видалив і її.

До біса все.

Далі він зайшов у мережу та перемкнувся на один зі своїх таємних облікових записів. Уве Бровольд — псевдонім, який Г'юго асоціював із творчістю та під яким найчастіше нишпорив мережею. Товстун розгорнув список профілів, за якими стежив, і перескочив на акаунт п'ятнадцятирічної Елари. Він не переписувався з нею кілька місяців. У якийсь момент дівчина припинила відповідати, і Г'юго забув про неї, проте тепер, окинувши оком знайомі знімки, відчув, як йому зводить вилиці.

Трясця, який же ідіот! Він щодня бачився з Руедою, проте й припустити не міг, що на фотографіях вона. Та й як здогадатися? Алгоритм змінив жінку до невпізнання. Тремтячими руками Г'юго прогорнув кілька фото. Гаразд, зараз він бачив: є щось схоже, якісь ледь вловні риси, які навіть описати складно, але не більше того. Програма не просто зробила Руеду молодшою, вона перемалювала розріз очей, змінила колір кришталіків, навіть кут, під якими сходилися брови, загостила!

Погано. Все дуже погано.

Але він нічого не скоїв! Власне, й не мав наміру скоювати. Тобто він би точно не гвалтував Елару. Не дикун же він якийсь. Не те що Яміл Англада чи Медард Бредшоу. Він тільки дивився. Ну, окей, ще знімав на відео. І напевно, раз чи двічі запропонував дівчині зустрітися. Можливо, більше. І можливо, не лише їй. Але не гвалтував би, це однозначно!

«Спробуй пояснити це Еландонові, коли він дізнається».

Чорт. Не коли, а якщо. Якщо він дізнається. Бо Еландон не повинен дізнатися. Ніхто не мусить дізнатися.

Г'юго згадав про гроші, що надійшли на рахунок, коли він на це вже й не сподівався. Тридцять мільйонів євро. П'ятнадцять із них — його. Він зможе купити собі будинок у Мірафлоресі. А ще краще спорудити з нуля, замовивши проект у Кандели Прадо. Невеликий, але обов'язково із басейном. Г'юго уявив, як ніжитиметься в теплій воді, поклавши голову на кахлі, попиватиме коктейль і милуватиметься заходом сонця над лабіринтами Нотмер. Або полетить на орбіту та тижнями зависатиме на «Тор-тузі», закидуючись стигмою та гігабайтами поглинаючи найкраще земне порно. У нього запаморочилося в голові, проте не від захоплення, а через усвідомлення можливості все це втратити. Все, що він наміряв, розвіється,

мов дим, щойно хтось довідається, хто стоїть за акаунтом Уве Бровольда.

Г'юго обхопив голову руками. Клята Руеда. Вона ж не відступиться. Не заспокоїться, поки не розкриє правду. Особливо тепер, коли про акаунти, які вона вистежувала, відомо Раді. Руеда тиснутиме, і хтось зрештою дасть їй доступ до профілів. Із нею треба щось робити.

Г'юго випростався, труснув щоками. Він не про те думає. Нічого їй не зробити. Значно важливіше: що тепер робити йому? Товстун схопив до рук планшет, розкрив переписку з Еларою. Як можна було бути таким телепнем? Як можна було писати всю цю маячню? Невже недостатньо було просто підглядати за Мірандою?

Він переметнувся на головну сторінку, відкрив меню та потягнувся до пункту «Видалити обліковий запис». Утім зупинився. А що як після видалення акаунту переписка десь збережеться? На DRS-сервері, наприклад. Чи на сторінці Елари? Г'юго цього не знав. Не міг знати. Він повернувся до діалогу, чекнув прапорець «Видалити також для Елари», видалив усі записи й тільки після того знищив профіль.

Утупившись у чисту сторінку з написом «Увійдіть чи зареєструйтеся», Г'юго відчув щось подібне до полегшення, та вже за мить потонув у сильному, аж до нудоти, страхіві. Що з того, що він видалив профіль? Інформація про акаунт якийсь час буде доступна, бо протягом місяця його можна відновити. А в Руеди точно залишилися скріни з Елариного месенджера. Руеда ж не дурна та логічно передбачила, що хтось із чоловіків, яких вона вистежує, видалить переписку. Г'юго всотав повітря крізь зуби. Треба знищити всі записи й у Руединому планшеті також. Долоні спітніли від самої думки про це, і водночас він розумів, що іншого виходу...

Теленькнув переговорний пристрій. Г'юго сіпнувся так, що зісковзнув із ліжка та засовав ногами, намагаючись відсунутися від дверей. Сигнал пролунав удруге. На стіні праворуч входу спалахнув екран, на якому вималювалося чиєсь обличчя. Жовч стала клубком у горлі. Г'юго сахнувся, сховавшись за перегородкою, попри те, що відвідувач не бачив його. З динаміка прозвучав голос:

— Г'юго?

Високий і деренчливий. Легкий акцент.

— Г'юго, ви вдома?

На кілька секунд Бессель вирішив, ніби має серцевий напад, а потім зрозумів, що навряд чи Руеда встигла викрити його за ті кілька хвилин її відсутності. Він підвівся, висковзнув з-за перегородки та перевів погляд на екран. За дверима стояв Лео Кемхебеков. Г'юго підступив до переговорного пристрою й натиснув «Відповісти».

— Чого тобі?

— Маю до вас розмову.

— Про що?

Лео на екрані закрутив головою, так ніби видивлявся, чи ніхто за ним не підглядає, а тоді нахилився та скоромовкою проторохтів:

— До мене навідувався Суворкін. Буквально щойно перестрів. Обіцяв дати нам зброю.

— Хто? — Г'юго отетеріло кліпнув.

— Ларіон Суворкін.

— Хто це?

Лео озирнувся.

— Впустіть мене. Я не можу говорити про таке на коридорі.

Г'юго відчинив двері. Кемхебеков протиснувся повз нього, почекав, поки Г'юго замкне за ним, і випалив:

— Ларіон Суворкін, комендант Кемерґи.

— Якого біса? — Г'юго геть розгубився. — Він продасть нам зброю?

— Ні, просто дасть нам її. Ще сьогодні опівночі...

— Що ти мелеш? Звідки в нього зброя?

— Я не знаю. Він сказав, що коли ми хочемо.

Г'юго наче й не чув його.

— Ти уявляєш, скільки звідси до Кемерґи?

— Я в курсі. Гадаю, він запропонував, бо. — Лео закліпав. — Бо знає мене.

— Суворкін? Тебе?

— Ну, мені здається, може знати. — Лоб Кемхебекова розкреслили зморшки. — Моя ма три роки жила в Кемерзі, і я, ще малий, кілька місяців жив із нею, поки батько не забрав мене назад до Ньюборна. Мама працювала у Перевьортова, попереднього коменданта, вони були дуже близькі.

Г'юго все ще не розумів, що відбувається, проте вже збагнув, що не варто, щоби хтось чув Кемхебекова. Він схопив його за одяг і відсунув подалі від дверей. Повернувшись до себе, стиснув долонею плече.

— Твоя матір працювала з комендантом Перевьортовим, так?

— Так, а минулого вікна замість Перевьортова прилетів Суворкін. Він зателефонував мамі та спитав, чи вона не бажає повернутися. Ну, до Кемерґи. Вона відповіла, що ні, бо коли подавала прохання про притулок, їй відмовили. Типу, не можна бути біженкою від режиму Неделяєва й одночасно працювати на коменданта російської урядової колонії. Я був поруч, коли вони спілкувалися, то припускаю, що Суворкін запам'ятав мене.

— Коли він до тебе підійшов?

— Чверть години тому. Я спробував сконтактувати з Еландоном, але він не відповідав, то я відразу до вас. Він перестрів мене в «Астрономі», сказав.

— Ти впевнений, що то був Суворкін? Він назвався?

— Ні, але кажу ж, я бачив його на екрані. У нього родима пляма під оком. Ось така, — Лео пальцем намалював на щоці літеру У. — Таке ні з чим не сплутаєш.

Г'юго кинувся до планшета, увів запит на пошуковому сервері, розгорнув перше фото та повернув екран до Лео.

— Він?

— Так.

— Гарзд. І він сказав, що дасть нам зброю?

— Так.

— Навіщо?

— Я там знаю навіщо. Сказав, що якщо ми хочемо озброїтися, він допоможе. І що чекатиме сьогодні опівночі біля... — Лео спохмурнів, дістав свій планшет і прочитав: — Тру-де-ля-Чарса... де-ля-Чарсарт?..

— Тру-де-ля-Шарсар, — виправив Г'юго. — Діра Шарсара?

— Ага, — Лео кивнув. — Це у порожнинах Нанфорта. — Таку назву мали лавові канали на захід від Ньюборна. — Він перекинув мені шпильку. — Хлопець повернув екран, показуючи Г'юго карту. — Порадив, аби ми взяли Roamer L із місткішим кузовом.

— Він щось просив за це?

— Ні, — Лео почухав лису голову. — Нічого не говорив. Я подумав, що це все якось мутно, але. — Він почекав на реакцію, проте Г'юго мовчав. — Коротше, я не ризикнув розпитувати.

Г'юго осмислював почуте. Звідки комендантові Кемерги відомо, що вони шукають зброю? І навіть якщо відомо, що йому до того?

— Це якась підстава, — промимрив він.

— Мені так не здалося. Він був дуже, ну, переконливим.

— Тоді що це, в біса?

— Я не знаю.

— Підступи Бауера? — міркував уголос товстун. Але Кемерга не підпорядковується Раді. І що Суворкіну до радника Бауера?

Г'юго втупився в стіну. Тоді опустив погляд на планшет, на екрані якого все ще висіла фотографія Ларіона Суворкіна. Наступної миті він відкрив месенджер і надрукував повідомлення Еландонові:

> Схоже, я знайшов тобі зброю.

Повагавшись, Г'юго видалив «тобі», замість нього написав «нам» і натиснув «Надіслати».

ЕЛАНДОН

Лавові канали Кавіте-де-Нанфорт
32 кілометри на захід від Ньюборна
Скорпіон 14, 46^[206]

Роамер» перекочувався через дюни, нагадуючи корабель, який бореться з гребенями хвиль. Видряпувався до чергової крайки, на якийсь час завмирав — передні колеса крутились у повітрі, крізь лобове скло було видно нічне небо, — а тоді перевалювався та сунув донизу. Під час спуску у вікні був лише пісок, нічого, крім піску та дрібного каміння. Еландон натискав на гальма, «Роамер» сповільнювався, але не зупинявся, продовжуючи сповзати схилом.

— Ми спізнюємось, — хрипнув Г'юго.

Товстун сидів праворуч Еландона. Позаду розмістились Аїк Леджер і Лео Кемхебеков. Усі четверо були в ДПМ-костюмах, тільки без шоломів і рукавиць.

Еландон покосився на годинник на центральному екрані. 00:09.

— Я знаю.

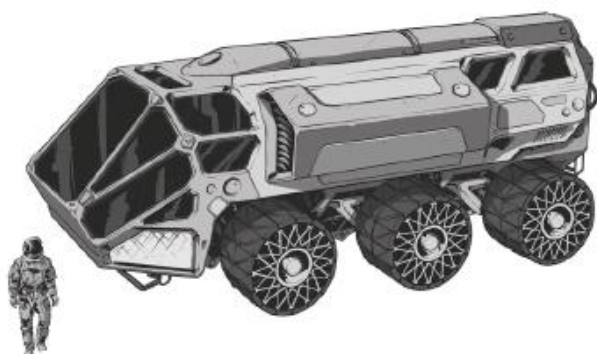
— Уже спізнилися.

— Г'ю, трясця, я бачу.

До позначеної геошпилькою цятки — Діри Шарсара — ще було три кілометри, але Еландон не гнав. Порожнини Нанфорта завжди вважали дивним і небезпечним місцем. Дивним, бо ніхто не розумів, як вони утворилися. Лавові тунелі виникають під час охолодження лави, що стікає похилою поверхнею, ось тільки в Сімудських долинах вулканів не було сотні мільйонів років. Рене Нанфорт, французький геолог, який першим

дослідив порожнини, припускав, що вони дуже древні, сформувалися ще на початку історії Марса та в якийсь спосіб уникли затоплення, коли на місці Сімудських долин хлюпав мілкий океан. А небезпечними Кавіте-де-Нанфорт були тому, що скелясту кірку над плетивом підземних коридорів і печер укривала суцільна перина з дюн. У найтонших місцях товщина кірки сягала якихось десяти сантиметрів, й іноді вона проломлювалася без жодного натиску ззовні. Це було моторошне видовище: серед дюн наче окреслювалася вирва, в яку з поверхні зсипалися тонни піску. Такі вирви чорніли повсюди в Кавіте-де-Нанфорт, проте Еландона лякали не так вони, як ділянки, досі сховані під піском і ладні обвалитися від найменшого подмуху.

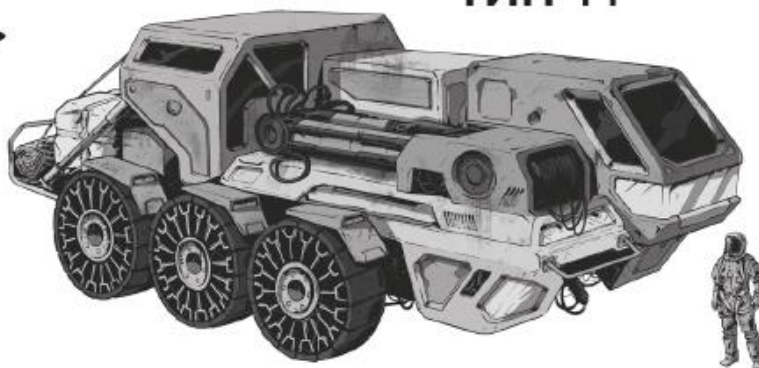
ДАСТЕР

Головний двигун	гідрозинний
Допоміжні двигуни	електричні
Запас ходу	2 x 105 кВт
Максимальна швидкість	160 км/год
Маса порожнього	7360 кг
Кількість місць	6
Автономність	1,5–2 доби

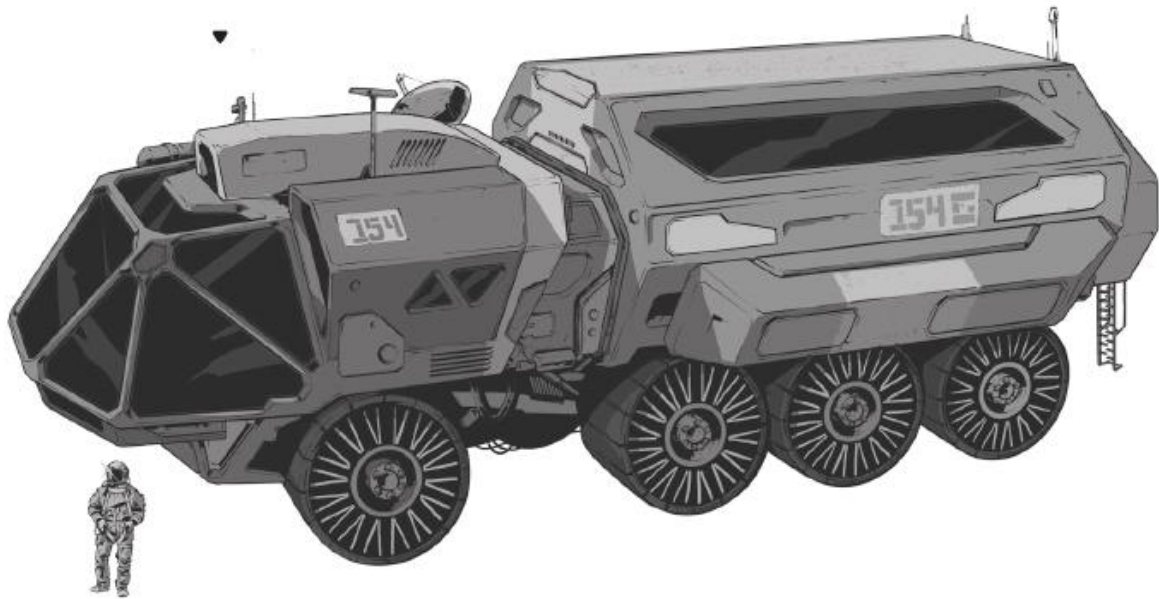
ТИП 44

Головний двигун	метан-кисневий
Допоміжні двигуни	відсутні
Запас ходу	380 км
Максимальна швидкість	85 км/год
Маса порожнього	21 420 кг
Кількість місць	3
Буксирна здатність	18 000 кг
Автономність	3 доби

Головний двигун	метан-кисневий
	1100 к.с.
Допоміжні двигуни	електричні
	6 х /5 кВт
Запас ходу	1200 км
Максимальна швидкість	145 км/год
Маса порожнього	19 800 кг
Кількість місць	12
Автономність	6–10 дб

РОАМЕР

Г'юго не міг вгамуватися:

— Ми не отримаємо зброї, якщо припхаємося о першій ночі.

— Ми й так не факт, що щось отримаємо, — відрубав Еландон.

— Він не стирчатиме там до світанку!

— Г'ю, заспокойся. Я не хочу, щоб нас відшкрібали з дна стометрового провалля.

Еландон не спускав очей з освітленої фарами ділянки та міцно чіплявся за кермо. На долонях були латексні рукавички.

Він вивів «Роамер» на черговий бархан. Коли марсохід перевалив через крайку, у кабіні пролунав застережний сигнал, а у правому верхньому куті MPS-екрана виринула червона пляма: бортовий комп'ютер попереджав про невидиме у пітьмі провалля. Г'юго втягнув голову між пліч і притих: вони зупинилися на вершині велетенської піщаної гори, а за сотню

метрів нижче зяяла вирва, що вела до бозна-наскільки глибокої порожнини.

Еландон крутнув кермо ліворуч. «Роамер» поліз донизу. Колеса з тихим шурхотом ковзали піском. Раз по раз титанові пластини черкали камені, й сталевою рамою розліталось глухе постукування.

Несподівано Айк вихилився між сидінь і, випроставши руку, вигукнув:

— Дивіться — вогні!

Еландон лупонув по гальмах. Марсохід смикнувся та став.

— Де? — Еландон припав до вікна.

Попереду в світлі фар полого здіймався схил наступної дюни.

— Отам, вище, — Айк показав угору, за межі світлового конуса, що розпливався перед «Роамером».

— Вимкни фари, — попросив Г'юго.

Еландон погасив світло. На півдні за Кавіте-де-Нанфорт громадилися Драконові гори. На півночі зяяв вхід до каньйону Зубріна, з глибини якого блимав вогнями Роквейл. За пів хвилини Еландонові очі призвичаїлися до півмири достатньо, щоб вирізнити на тлі нічного неба скелясту крайку, й він зрозумів, що вони опинилися навпроти столової гори, що, мов бородавка, стирчала з піску. Айк показував на бескиди, що височіли за неширокою піщаною смугою. Поміж темних скель по черзі спалахували два вогники — червоний і синій.

— Маяк? — прошепотів Лео.

— Більше схоже на літальний апарат, — заперечив Г'юго. — Габаритні вогні.

— Конвертоплан, — додав Еландон. Ніщо інше на тих скелях не сіло б.

— Як далеко? — запитав Айк.

— Кілометр, мабуть, — промимрив Г'юго.

— Менше, — Еландон зиркнув на MPS-карту.

— Думаєте, це він? Суворкін? — Лео недоговорив, бо Айк знову замахав руками.

— Там! — хлопець тицяв у щось попереду. — Гляньте!

Чотири пари очей уперлися у піщаний схил. За кількасот метрів від «Роамера» з отвору в піску шугнув стовп світла. Світло було кволим і немовби сором'язливим, бо то яскравішало, то пригасало. Здавалося, ніби хтось блимав тьмяним, але великим прожектором з одного з підземних гrotів.

— Ніхріна собі, — видушив із себе Айк.

— Хтось є в тунелі, — припустив Лео.

— Прямуй туди, — бовкнув Г'юго.

— Ти здурів, — Еландон махнув рукою на екран. — Цієї вирви немає на карті.

Під верхньою крайкою екрана проступила цятка з підписом Trou de la Charsart, Діра Шарсара, та перед нею шлях був чистим. Очевидно, вирва, що світилася, виникла нещодавно, й MPS-супутники не встигли зафіксувати її. Якби не світло з печери, вони продовжили б рухатися далі, і... Еландон аж скулився, втупившись в екран.

Скрипнула рація, і з динаміків випорснув низький голос зі своєрідним акцентом:

— Роамер-Ель, бортовий номер чотири-зет-три-один, як мене чути? Прийом.

Еландон і товстун витріщились один на одного.

— Відповідай, — підштовхував Г'юго.

Еландон затиснув тангенту на кермі.

— Це Роамер-Ель, чотири-зет-три-один. Як ви дізналися частоту?

Кілька секунд динаміки мовчали, а тоді з них вихопилося:

— Ви спізналися.

— Ми не щодня роз'їжджаємо порожнінами Нанфорта. — почав Еландон, але Г'юго нахилився й зіштовхнув його палець із тангенти.

— Не бикуй.

— Я не бикую.

— Ми спізналися. — Г'юго затиснув перемикач на кермі й мовив: — Це Роамер-Ель, чотири-зет-три-один. Так, ми запізналися. Пробачте.

Тепер уже Еландон відкинув його руку з керма. Тоді повернувся до Кемхебекова:

— Це він? Суворкін?

— Так, — підтвердив Лео. — Я впізнаю акцент.

— Ви його бачите? — Айк, вихилившись із-за Бесселевого крісла, вдивлявся у пільму.

— Ні.

— Запитай, що нам робити. — Г'юго поглянув на Еландона.

— Що нам робити? — Торндайк затиснув тангенту. — Прийом.

— Бачите світло з лавового тунелю? — пролунало у відповідь.

— Так.

— Рушайте до нього. Метрів за триста натрапите на кам'янисту ділянку. Звертайте на неї, паркуйте «Роамер» і виходьте на поверхню.

Еландон увімкнув фари, прибрав ногу з гальма та повів «Роамер» униз схилом. Невдовзі він помітив вільну від піску ділянку та зупинив марсохід. За кілька хвилин усі четверо пасажирів, одягнувши шоломи, вибралися на поверхню та попростували до підсвіченої вирви.

Стовп світла, що зринав з-під землі, був слабким, тож не затіняв ані зір, ані вогнів у каньйоні Зубріна. Еландон, не напружуючись, бачив миготливі цятки вдалині — найпівденніші помешкання Роквейла. Діру Шарсара від них відділяло три

кілометри по прямій. Десь там, у пільмі, ховався занедбаний купол, де Critters давали концерт. «Це ж ніби нещодавно було», — подумав Еландон. А відчувалося, наче минули роки.

Коли до вирви залишалося пів сотні метрів, Еландон зауважив грубо зварені підмостки, що нависали над проваллям. На них стояла електролебідка, від барабана якої у пустоту спускався трос і напрямна рейка. Поряд із лебідкою товклися двоє чоловіків у скафандрах. На очах в Еландона вони витягли з отвору сталевий ящик із трафаретними написами на бортах, підчепили його гаками та переволокли на пісок. Еландон спробував прочитати написи, але, сфокусувавшись, збагнув, що ті кириличні.

Зненацька з темряви перед ними виступив чоловік середнього зросту в ДПМ-скафандрі незнайомої моделі. Еландон став, мов укопаний. Г'юго від несподіванки спіткнувся. Аїк і Лео зупинилися обабіч товстуна.

Чоловік активував налобний ліхтар і скерував промінь униз, щоб нікого не сліпити, після чого в динаміках над Еландоновими вухами пролунало:

— Чого такі перелякані? — Той самий голос. Суворкін. У його позі не було нетерплячості, росіянин тримався розслаблено, склавши долоні на поясі. — Підходьте, перевіряйте, — він повернувся впівоберта, і промінь освітив нагромадження довгастих металевих ящиків на піску.

Еландон через плече зиркнув на Г'юго. Той хекнув і мовив:

— Ходімо. — Г'юго не під'єднувався до загального каналу, тож Суворкін його не чув.

Вони рушили. Еландон попереду, Г'юго за ним, Аїк і Лео позаду. Наблизившись до ящиків, застигли. Суворкін перевів промінь на один із них і відкинув кришку.

Еландонові перехопило подих.

— Це... — він знову оглянувся, так ніби запитував Г'юго: ти бачиш те саме, що й я?

— Твою маму. — прошепотів товстун.

— «Вармонгери», — проворкотав Суворкін.

— Цілий ящик? — запитав Еландон.

— Цілих три ящики, — відповів Суворкін. — Дванадцять гвинтівок.

— А тут? — Еландон показав на ящики, що громадилися далі у пільмі. — Що в інших?

Суворкін відкрив сусідній ящик і розгорнув целофан, що прикривав його вміст.

— Автоматичні пістолети Flintlock. — Він узяв один, покрутив у руках. — Полегшений набій, спеціально для Марса, можна не боятися віддачі. — Росіянин згріб «Флінтлоки», після чого промінь уперся у блискучий від мастила ствол великого калібру. — Це ручний кулемет Peasekeeper. Одразу кажу, що «ручний» стосується Землі. Тут є сошка^[207], видно? — Суворкін провів пальцем по V-подібній опорній лапі під стволом кулемета. — Завжди фіксуйте її перед тим, як відкривати вогонь. І не здумайте стріляти, тримаючи кулемет навпереваги. За тутешньої гравітації навіть найважчого стрільця відкине до дідькової матері. У кращому разі поламає собі ребра, у гіршому — підстрелить когось зі своїх. — Він посунувся лівіше та подивився в сусідній ящик. — О, яка краса. — Усередині лежала масивна конструкція, схожа на переносну зенітну установку. — Це інтелектуальна система дронного вогню Barrage. «Шквал». Знаєш, як вона працює?

— Ні, — зізнався Еландон.

— Ваші «Вармонгери», «Піскіпери» та «Флінтлоки» обладнані модулями розпізнавання «свій-чужий». «Шквал» випускає шість мінідронів, які в радіусі двохсот метрів відшуковують зброю, що

не проходить радіочастотну ідентифікацію, пікірують на її носіїв і нашпиговують їх титановими голками. Треба бути обережним, бо можна вальнути когось свого, хто не ввімкнув систему розпізнавання чи виставив не ту частоту. — Суворкін захряснув кришку. — Коротше, почитаєте інструкцію.

Еландон чув, як пришвидшилося дихання Г'юго. У нього самого серце вискакувало з грудей.

З пільми випірнули дві постаті, принесли ще один ящик, поставили його перед Суворкіним і подалися назад до платформи, що нависала над вирвою. Суворкін відкинув кришку.

— Тут... я навіть не знаю, що це. Ага. Світлошумові гранати Supernova. — Він оглянув коробки, в кожній із яких містилося по шість металевих циліндрів, схожих на банки з-під пива. — Багато диму, шуму, непогано оглушують, але шкоди не завдають ніякої. Ну, хіба в рота комусь запхати. — Застромив руку між коробками. — Є ще кілька револьверів Widow Maker, — він дістав один, показав Еландону, поклав назад. — А тут.

Суворкін опустився на коліно перед ящиком, що був не схожий на інші. Стояв окремо, був чорного кольору, коротшим і товщим. Верхня частина та борти пістрявіли знаками оклику та застережними написами кирилицею. Суворкін постукав по ньому кісточками пальців.

— Це Bugsy. Гранатомет. Серйозна іграшка. Не рекомендую використовувати в герметичних приміщеннях. Навіть якщо всі свої будуть у скафандрах. — Він награно зітхнув. — Ну, розберетеся.

Один із чоловіків на помості нахилився до електродвигуна, і за мить світло всередині лавової порожнини згасло. Суворкін подивився на Еландона:

— Це все.

— Набої, — просипів Еландон.

— Невже ти думаєш, що я...

— Покажіть набої.

Суворкін узяв із відкритого ящика «Вармонґер», звідкись ізсередини видобув зарядну касету, завченим рухом вставив її у ствольну коробку, пересмикнув затвор і, затиснувши приклад під пахвою, відкрив вогонь по лебідці. Ствол засмикався, з полум'ягасника порснули цівки вогню, відзвуки пострілів пробивалися навіть крізь розріджену атмосферу та шоломи. Суворкін вистріляв усю касету, перетворивши двигун, редуктор і лебідку на кучугуру покорченого металу.

— Ще питання? — Він жбурнув «Вармонґер» на пісок.

До Бесселевого хрипіння, що рвалося з динаміків над Еландоновими вухами, додалося чиєсь пришвидшене дихання. Айк? Лео? Еландон не знав. Від припливу адреналіну він сам почувався так, наче ногам бракне крові й він от-от упаде. Попри це, він знайшов у собі сили запитати:

— Навіщо ви це робите?

— Що саме? — озвався Суворкін.

І знову — Еландон не бачив обличчя, але ладен був заприсягтися, що росіянин кривить уста в химерній подобі посмішки.

— Допмагаєте нам.

— Дивно, що ти запитуєш.

— Дивно — це коли незнайомиць підганяє тобі цілий арсенал.

Суворкін якийсь час мовчав, а тоді підніс руку та повів пальцем уздовж шеренги народжених на Марсі. Він водив ним із боку в бік, аж поки не зупинився на Кемхебекові.

— Ти, — від жартівливих ноток у голосі не залишилося й сліду. — Як твоя щелепа? Досі болить? — Дихання, що долиняло з динаміків в Еландоновому шоломі, урвалося. Палець Суворкіна перемістився на Айка. — А як там твій друг, із яким

ти вже не ділиш кімнату, бо він більше ніколи не спуститься на своїх двох крізь стелевий люк? — Пауза. Палець указав на Г'юго. — О, товстуне. Ти розумієш, що отримав свої гроші просто випадково? Що Тайлін Зоммерфельд у такий спосіб помстилася Флоріану за вигнання Свеннінгсена. Ти звичайний пішак, і якби не протистояння між DSR і Planetary Solutions, досі сидів би без грошей, голий, як церковна миша. І щось мені підказує, щойно Зоммерфельд розбереться з Бредшоу, вона вигдає, як ці гроші в тебе забрати. — Наступної миті Еландон усвідомив, що палець Суворкіна спрямований на нього. — Як щодо тебе, Еландоне? Вже обрав ім'я для первістка? Визначився, де твоя дівчина народжуватиме? — Еландон відчув спиною холодок, ніби від протягу. Росіянин опустил руку. — То як? Довго ще жертимете лайно, яким вас годує Йорг Флоріан? Скільки ще часу має минути, перш ніж ви втямите, що проблема на цій планеті не в надлишку людей, а в тих, хто вважає, начебто людей тут забагато?

Еландонові пересохло в горлі. Звідки росіянину все це відомо? Про побиття Кемхебекова, про Мервіна, про гроші Critters із Землі? Про його і Джилл дитину, врешті-решт? Наступної ж миті він раптом зміркував, що все це другорядне, й мовив:

— Це ви пояснюєте, для чого озброюватися нам. А я питаю: який ваш інтерес у тому, щоб нас озброювати?

— Еле, вгамуйся, — дзизнув над вухом голос Г'юго. — Не драконь його.

— Знаєш, як говорять на моїй батьківщині? — відповів Суворкін. — Вороги моїх ворогів — мої друзі.

— Ви воюєте з Радою?

— Еле, припини, — це знову Г'юго.

Проте Еландон не заспокоювався.

— У вас із Радою якесь... протистояння?

— Щоби бути ворогами, не обов'язково воювати. — Суворкін жестом вказав на ящики. — Поглянь на це ось із якого боку, Еландоне: зброя на планеті вже є у всіх, окрім вас. Тож вважайте, що я зрівнюю шанси. Даю вам змогу постояти за себе.

— І що ви хочете за це?

— Нічого.

— Я. — Еландон спохмурнів. Так не буває.

— Настане час, можливо, я попрошу про послугу. Але на цей момент мені від тебе нічого не потрібно. — Суворкін повернувся, ніби намірився йти, проте завмер, не ступивши й кроку. — Хоча ні. — Він розвернувся. — Оскільки ти сам порушив цю тему, я хочу карлика.

— Кого? — розгубився Еландон.

— Тиждень тому із Землі прилетів коротун. Кентон Дрейган. Американець. Поселився в Зої-з-Марса. Якщо тобі не складно, я б волів, щоб ти привів його до мене.

— Я? До вас?

— Так.

— Що він за один?

— Не той, за кого себе видає. — Суворкін помовчав, наче зважуючи, чи пояснювати далі. — Він убив людину на Землі. Нехай так, не останньої важливості людину. Тож я волів би перекинутися з ним кількома словами. Приведеш його до мене — і вважай, що ми квити.

Росіянин розвернувся та закрокував до столової гори.

— Почекайте! — крикнув навздогін Еландон.

Силует Суворкіна поволі розчинявся у пільмі, й Еландон вирішив, що він уже відімкнувся, але зрештою росіянин став. Озирнувся.

— Останнє запитання, — попередив він.

— Як ви дізналися? Хто вам дав знати, що нам потрібна зброя?

Суворкін зробив якийсь рух. Підняв руки? Постукав пальцями по боках шолома? У темряві було погано видно.

— Ніхто. — З Еландонових динаміків вихопився схожий на рохкання смішок. — Просто я вмію слухати.

— Не розумію, — пробурмотав Еландон.

Зате Г'юго, схоже, зрозумів.

— Він читає нашу переписку, Еле. Активні акаунти посеред ночі, переглянуті повідомлення — це все через нього.

Еландон кілька секунд обмізковував почуте, а тоді гукнув:

— Ви читаєте наше листування?

Проте Суворкін не озвався. Фонове шипіння, що зуміло на тлі, поінакшало, й Еландон збагнув, що росіянин вимкнув зв'язок.

— Це він... — повторив Г'юго.

Якийсь час вони стояли мовчки, а тоді Г'юго підняв відкинуту Суворкіним гвинтівку. Покрутив її в руках, поклав палець на спусковий гачок, одначе натиснути не наважився.

— Що робимо з усім цим? — мовив він.

Еландон зиркнув на дюну, яку вони проминули, прямуючи сюди.

— Треба перетягти все до «Роамера».

Щойно вони принесли до марсохода два перші ящики, над крайкою скель удалині спалахнуло сяйво. Двоє чоловіків і хлопці зупинилися, позадиравши голови. Конвертоплан на вершині столової гори готувався до зльоту. Чотири реактивні двигуни вивергали із сопел стовпи полум'я. За хвилину AUV відірвався від скель, набрав висоту та повернув на захід.

Лавові канали Кавіте-де-Нанфорт
Чверть години по тому

Спітнілі та захекані, вони застрибнули в салон. Айк стягнув шолом, шпурнув рукавиці під ноги та пробелькотів:

— Я сернув у підгузок, коли він почав валити по лебідці.

— Припни языка, — невідь-чого визвірився Г'юго. Він ухопився за шийне кільце й осмикнув кірасу, щоби впустити під неї повітря. На пальці налип рудуватий пил, який, коли Г'юго провів долонею по лобі, залишив на шкірі смуги.

— Мене досі тіпає, — зізнався Лео.

— Ага, — хитнув головою Айк.

Власне, тіпало всіх чотирьох.

Еландон, не помічаючи, що на руках немає рукавичок, поклав долоні на кермо й тут-таки, схаменувшись, їх відсмикнув.

— Що тепер? — Г'юго повернувся до нього.

— Треба десь заховати все це, — Еландон кивнув на багажний відсік.

— У Чедовому підвалі? — запропонував товстун.

— Не знаю. Ні. Подай серветки. — Г'юго дістав серветку з речового ящика над сидінням і передав Еландону. Той узявся натирати пальці. Нігті були зрізані до м'яса, та він однаково їх вичищав. — Ящиків багато, у Чеда їх можуть знайти.

— Їх можуть будь-де знайти, — не погодився Г'юго.

— Не треба ризикувати. Поїдемо до залізничного шлюзу біля «Західної». Там є печеристі заглиблення, яких не видно з ангарів.

— Чи орендуємо майстерню біля «Західної», — сказав Г'юго.

— Ніхто ж не довідається. Чи ти думаєш, що Бауер здогадається, що у нас з'явилися стволи та почне їх шукати?

— Чорт, Г'ю, так, я саме так і думаю. Ти до вчорашнього дня нічого не знав про Суворкіна. Може, він просто зараз записує повідомлення Бауерові, щоб нас підставити. — Борлак на Еландоновому горлі смикався вгору-вниз, вгору-вниз. — У нас

цілий арсенал, і якщо Рада дізнається про нього до того, як ми будемо готові ним скористатися, або, ще гірше, якщо ми його втратимо... — Він сикнув крізь зуби.

— Гаразд. Будь по-твоєму. Рушаймо. — Г'юго глянув на Еландонові руки та підвівся. — Я за кермом.

Еландон поступився місцем. Г'юго сів на його крісло і, запустивши двигун, узявся розвертати «Роамер».

Західна околиця Ньюборна
04:00 MST

На пошук сховку пішло три години. Еландон одне за одним забраковував місця, що їх вони проминали. Один раз вони вибралися на поверхню, лаштуючись розвантажувати «Роамер», однак Еландон, вивчивши зблизька улоговину, яка з вікна марсохода видавалася придатною, лишився незадоволеним і погнав усіх назад. Заглиблення, яке він шукав, мало бути піщаним, щоб ящики можна було прикопати, і водночас пов'язаним зі смугою достатньо твердого скелястого ґрунту, щоб «Роамер», від'їжджаючи, не наробив слідів. Обрати добре місце було складно ще й тому, що, вискочивши із порожнин Нанфорта, Еландон наказав вимкнути супутниковий ретранслятор у кабіні та передавачі на скафандрах. Боявся, щоб їх не відстежили з космосу. А без навігатора Бесселеві доводилося маневрувати між тектонічними гребенями, по суті, наосліп.

Близько третьої ночі Еландон нарешті вирішив, що натрапив на те, що треба. Вони зупинилися в S-подібній улоговині за півтора кілометра на південний захід від нового локомотивного депо компанії PS Rapid Railways. Якийсь час Еландон зважував, чи не зблизько вони до Ньюборна, а потім зміркував, що, може, так і краще: у разі чого легко буде пересунути ящики до

найближчого повітряного шлюзу, не вирушаючи по них ровером. Крім того, від промислових комплексів на сході та колій на півночі улоговину затуляло пасмо шаруватих пагорбів, які нагадували висічені в камені буруни.

Дно улоговини заповнювали крижкі відкладення, що утворилися під час Пізньонойської епохи^[208], а з півдня на неї напірала базальтова плита. Г'юго зупинив у ній «Роамер», після чого вони з Еландоном узялися переносити ящики, а Айк і Лео запрацювали заступами. Глибоко не копали. Ящики розташували в два ряди, після чого закидали піском і камінням. Коли Еландон сипав останні пригоршні на бокс із гранатометом «Багзі», небо на сході вже сіріло. Еландон вийшов з улоговини останнім і, відступаючи, замітав за собою сліди дротяною щіткою для чищення коліс.

Діставшись базальту, Еландон випростався та роззирнувся. На північному сході темнів вхід до залізничного шлюзу, з якого виповзали дві паралельні колії. Промені «Роамерових» фар били з-за його спини й оголяли схил навпроти.

— Треба буде повернутися сюди за дня, — мовив він, — перевірити, чи не накрутили слідів.

— Можемо почекати. — Г'юго зиркнув на годинник. — До світанку година.

— Ні, тільки привернемо увагу.

— Я можу навідатися сюди вдень, — запропонував Айк. — Вийду крізь шлюз на «Західній» і все огляну.

— Гаразд, — погодився Еландон. — Просто постарайся не світитися.

— Та ясно.

— Знайдеш без позначки?

Айк подивився на вхід у залізничний тунель, прикинув відстань до нього та махнув долонею:

— Знайду.

Вони повернулися в «Роамер» і рушили на південь. Віддалялися від Нью-борна, поки вогні куполів не стислися до бляклих цяток на горизонті, а далі звернули на схід. Коли опинилися на трасі, що сполучала Ньюборн із Фалконгерстом, Еландон нарешті ввімкнув супутниковий зв'язок. Розвиднювалося, та все ж було ще рано, тож він не вловив, що після того, як передавачі відновили з'єднання із супутником, на передплічному комунікаторі заблимало сповіщення про пропущені виклики. Індикатор продовжував блискати, поки за кілометр до Ньюборна Г'юго не побачив його.

— Тобі хтось телефонував. — Товстун косував на Еландонове передпліччя.

— Що? Ні. — Еландон відповів і тільки потім опустив погляд на скафандровий комунікатор. Брови піднялися. Він відкинув кришку комунікатора, розгорнув перелік вхідних.

— Ну? — Г'юго витягнув шию.

— Це Мервін. — Еландон відчув, як у грудях нарастає незрозуміле почуття тривоги. Помешкання у ньюборнському гуртожиткові були непристосовані для людини на візку, тож після виписки з лікарні Мервіна переселили до просторих трьохмодульних апартаментів на півдні Колонії. Туди ж перебралася Джилл — наглядати за братом. Еландонові це не сподобалося, проте перечити їй він не став. — Три виклики. Перший годину тому.

— О четвертій ранку? — звів на перенісці брови Г'юго.

Тієї самої миті на Еландоновому комунікаторі спалахнуло повідомлення про вхідний виклик. Телефонував Мервін. Еландон відповів. Комунікатор скерував сигнал на шоломні динаміки, а позаяк шолом лежав на підлозі, перші Мервінові слова прозвучали, немов із-під землі:

— Де ти?!

Еландон додав гучності та випалив:

— Що сталося?

Камери він не вмикав. Не хотів, щоби хлопець його бачив.

— Де ти зараз?! — Мервін немовби намагався говорити під час бігу. Еландон труснув головою, женучи цю думку геть. Який біг? Роорд ледве пальцями ворухнути може.

— Мервіне, говори, що таке. Чому ти не спиш?

— Із Джилл щось негаразд. — Травмоване ендотрахеальною трубкою горло досі не відновилося, і Мервін харчав, навіть коли не хвилювався, зараз же видушував слова так, ніби ті сікли його горлянку на шмаття.

— Що саме?

— Їй зле.

— Конкретніше!

— Вона годину блює так, наче в неї розірвався шлунок.

— Я вже їду. Не вимикайся. І... і дай Джилл гарнітуру, я мушу почути її голос.

— Вона блює, Еле. Вона навіть зараз у ванній. О, чорт!

— Що?! Що трапилося? — Еландон схопив шолом із підлоги, підніс його до вуха. — Не мовчи!

Було чути, як задзижчав сервопривід у візку. Далі якесь шарудіння, нерозбірливі фрази, хлюпотіння води в раковині.

— Не заводься, — спробував заспокоїти Г'юго, — таке буває з вагітними.

— Ти там знаєш, — відрубав Еландон.

— Від цього ще ніхто не помирав.

Еландон замотав головою. Справи були кепські, він це відчував і за кілька секунд, не витримавши, гаркнув:

— Мервіне, не мовчи!

У динаміки повернулося надсадне дихання.

— Вона каже, у неї перейми.

— Які, в дідька, перейми?! — розлютився Еландон. Ще й трьох тижнів не минуло. — У Джилл не може бути переймів.

— Каже, у неї судоми внизу живота. І болі у попереку. І... і кров'янисті виділення.

— Ти щось робиш? — Еландон збілів на крейду. — Роби щось!

— Еландоне, я каліка! — заволав Мервін. — Я лише стежу, щоб вона не вдавилася! Навіть обличчя їй витерти нормально не можу! — Мервін кавкнув, а за мить салон «Роамера» сповнився панічними вигуками: — О, ні, ні! Джилл, тримайся. ДЖИЛЛ, НІ!!!

Еландон припинив дихати.

— Вона знепритомніла! — заголосив Мервін. — У неї судоми! Кров! Тут усюди кров!

Еландон повернув голову до Г'юго:

— Газу. — А тоді прихилився до шолома: — Мервіне, не вимикай зв'язок.

— Я викликаю екстрену службу.

— Не вимикайся!

Проте Мервін розірвав зв'язок. Еландон зчавив шолом так, ніби волів його сплющити.

— Швидше, — шепнув він. Г'юго додав газу, проте не наважився витискати з «Роамера» все, на що той був спроможний: вони ось-ось мали в'їхати в Ньюборн. Тоді Еландон загорлав: — ШВИДШЕ, ЧОРТИ Б ТЕБЕ ВХОПИЛИ!

І товстун втопив педаль у підлогу.

Центральна лікарня
Ньюборна 06:50 MST

Після приїзду до лікарні Еландона та Г'юго годину протримали у почекальні перед операційною.

Коїлося щось недобре. Лікарі за півпрозорим склом метушилися, з-за зачинених дверей реанімації раз по раз долітали різкі вигуки, повітря пронизувала нервозність. Ніхто не спромігся пояснити їм, що відбувається. Правду кажучи, ніхто й не намагався, тож Еландон не знаходив собі місця.

Невдовзі по шостій дві лікарки викотили з операційної високі ноші на коліщатках. На них лежала жінка з кисневою маскою на обличчі та під'єднаною до підключичної артерії крапельницею, але то була не Джилл. Якась землянка. За п'ять хвилин після того з реанімації вискочив чоловік у забризканому кров'ю лікарському халаті. Еландон спробував його зупинити, але той лише відмахнувся й помчав кудись коридором. За кілька хвилин він повернувся в супроводі двох жінок. Усі троє були в костюмах хімічного захисту та із захисними ковпаками на головах. Одна з жінок знаками наказала Еландонові та Г'юго не наближатися, після чого вони зникли в операційній.

Мервіна ніде не було, на виклики він не відповідав.

За десять до сьомої метушня вляглася, і з операційної вийшла темношкіра лікарка. Та сама, яка чергувала в ЦЛН, коли згвалтували Денеб.

Луана Андраде. Еландон підскочив до неї так стрімко, що ледь не збив із ніг, але несамохіть кривлячись: та сама лікарня, та сама лікарка, тільки у палаті за цими стінами замість Денеб дель Торо його Джилл. Його охопило дивне відчуття, ніби життя водить його колами, повертає до однієї й тієї самої точки, натякаючи, що він мусить щось удіяти, щоб розірвати це замкнене коло, а він нічого не робить. Він нічого не зробив після того, як Медард Бредшоу згвалтував Денеб і ось тепер за це розплачується. Думка була абсурдною, та щойно сформувалась у мозку, зі свідомості Еландона не вступалася. Вона висіла перед очима, наче виділена жирним шрифтом.

— Де Джилл?

— З нею все гаразд. — Лікарка зняла з голови прозорої тканини шапочку. Спітнілі пасма поприлипали до лоба. — Вона в стані середньої важкості, проте стабільна.

— Що з нею? Я можу до неї зайти?

— Ні, ми ще якийсь час крапатимемо їй валіум і атропін, тож вона вас не побачить і не почує. — Андраде викинула шапочку в смітник, розгладила складки на лиці. — Із хлопцем також усе гаразд.

— Мервін тут? — випалив Г'юго.

— Далі коридором, так. У третій реанімації. — Андраде показала на непоказні двері за операційною. — Стан задовільний. Більше ніж. Ми вчасно спохопилися. Поспостерігаємо за ним і, якщо показники будуть у нормі, ввечері відпустимо.

«Вчасно спохопилися? — Еландон відчував, як тривога наростала, стискаючи його голову, мов обручем. — Що це означає?»

— То він...

— Що там роблять люди в костюмах хімзахисту? — перебив його Г'юго.

Андраде помовчала, а тоді кивнула:

— Прошу за мною.

Чоловіки пройшли за нею до ординаторської. В середині Андраде націдила води з кулера, залпом випила її, націдила ще, підсунула їм два стільці та сама опустилася за стіл навпроти.

— Джилл одужає. Це займе трохи часу, але вона відновиться після отруєння. — Андраде прокручувала пластянку пальцями. — На жаль, це всі хороші новини на сьогодні.

— Отруєння? — Еландон випнув маслакуваті плечі, так ніби прагнув відгородитися від слів лікарки.

— Ви знали, що вона була вагітною? — запитала Андраде. Ординаторська була без вікон, тож лікарка, відвернувшись,

якийсь час тупилася в глуху стіну. Еландон, відчуючи, як тіло затоплює слабкість, не озивався. Андраде продовжила: — У Перинатальному не було даних на неї, тому я вирішила уточнити.

— Так, я. — Еландон хотів сказати «я батько», але прикусив язика. Так же неправильно казати. Він ще не батько, поки дитина не народилася.

Але хто тоді? А потім збагнув, що це вже байдуже після запитання Андраде про те, чи Джилл була вагітною.

— Мені жаль. — Лікарка зітхнула. — Коли Джилл привезли, судоми охопили все тіло. Вагітність — останнє, про що я тієї миті думала. Ми робили все, щоб уникнути паралічу. Лише коли отримала результати експрес-діагностування, я зрозуміла, що вона... — Пауза. Бентежне покашлювання. — Судоми були такими сильними, що спровокували аборт. Зародок відшарувався від стінки матки. — Андраде бачила, що Еландон немовби прогинається під вагою її слів, і примовкла. — Збагнувши, що й до чого, я намагалася не тільки стабілізувати її стан, а й запобігти викидню. Часто це вдається, та в ситуації із Джилл скорочення матки посилювалися. Виникла кровотеча. Це потребувало термінового втручання. Я не знала, на якому вона терміні, тож мусила переконатися, що матка виштовхнула плодовий міхур. Мала впевнитися, що у порожнині матки нічого.

Еландон кавкнув.

— Навіщо ви про це говорите? — процідив крізь зуби Г'юго.

Андраде затихла.

— Чим вона отруїлася? — Еландонові доводилося витягувати із себе по слову.

— У тому то й річ, — Андраде різко мотнула головою. — Джилл не отруїлася. Її отруїли — надтоксичною нервово-паралітичною речовиною.

Повітря раптом видалося Еландонові надто густим. Він дивився на лікарку порожнім поглядом грецької статуї, поки в легенях від жаху та люті надувалася туга повітряна кулька. Г'юго також застиг із роззявленим ротом. Андраде правила далі:

— На початку Мервін тримався поруч. Він розповів, що Джилл їла на вечерю, описав перші симптоми, додав, що, прокинувшись серед ночі, вона скаржилася на важке дихання та показувала, як у неї сіпається рука. М'язи на кисті. Отут. — Андраде провела пальцями по ребрі лівої долоні. — Я не надала цьому значення, а за хвилину стало зле вже Мервінові. Його трусило відтоді, як візок перекотив через поріг реанімації, проте я вважала, що це від стресу, а тоді хлопець випав із візка та забився в конвульсіях. Тоді якраз прийшли результати тестування. AI-помічник сповістив, що у Джилл холінергічний криз, а це. ну, це коли в організмі порушується передання нервових імпульсів, і нейрони постійно збуджені. М'язи не припиняють скорочуватися, залози наповнюють тіло всіма можливими гормонами. Причиною майже завжди є отруєння фосфорорганічними сполуками. Мер-він був поряд із Джилл, я припустила, що він отруївся від контакту з нею, тож і лікували ми його так само: атропін, пралідоксим, діазепам. На щастя, це допомогло.

Еландон і Г'юго ошелешено мовчали.

— Коли Джилл вдалося стабілізувати, я взяла мазок з її долоні, пропустила його через аналізатор, і програма підтвердила наявність фосфорорганічної отрути. — Андраде крутнула пластянку так, що вода вихлюпнулася через край.

— Ви впевнені? — Еландонове серце шалено калатало, думки в голові галопували.

— Так.

— Я маю на увазі: впевнені щодо навмисного отруєння? Джилл працює в ЛСБ. Можливо, стався витік цих фос... фос...

цієї отрути?

Андраде похитала головою.

— Органофосфати — це найтоксичніші з будь-коли синтезованих людиною речовин. Їх заборонено на Землі. Тим паче їх не повинно бути на Марсі. Ну, і якби стався витік, у судамах зараз корчилася би половина Ньюборна.

Тиша.

— Я викликала підрозділ хімічного захисту, щоб знезаразити операційну, та поінформувала Йорґа Флоріана. Бо те, що трапилося, — це. ненормально. Це не можна залишати просто так.

Флоріан. Еландон раптом відчув, як у ньому спалахнула іскра, і хтось немовби взявся дмухати на неї, щоб вона розгорілася. Еландон не хотів, щоб та іскра розгорялася. Справді не хотів. Боявся, що те полум'я спопелить його самого, проте не міг нічого вдіяти.

— Дурня! — проштовхнув крізь зуби.

— Не зрозуміла.

— Це він. Це все Йорґ. Він її отруїв.

— Навіщо Йорґові вбивати Джилл? — Андраде витріщилася на Еландона.

— Він не вбити хотів. Покарати за те, що відмовилася робити аборт.

— Нісенітниця. — Андраде замотала головою. — Органофосфати надзвичайно токсичні. Неможливо розрахувати дозу, яка призвела б лише до аборту, не вбивши Джилл. Неможливо, Еландоне. Це просто диво, що вона вижила.

Та Еландон її не чув. Він повернув голову до Г'юґо. Йому наче щур засів у шлунку та вигризав ізсередини.

— Це ж він, розумієш? Йому не сподобалося, що Джилл стала адміністраторкою ЛСБ. Не сподобалося, що вона завагітніла без дозволу Ради. — З кожним словом Еландон розпалювався дедалі

дужче. — Ти бачив, як його перекосило, коли я сказав, що ми збережемо дитину попри все. Хоч тобі я не повинен це пояснювати: це вони! Флоріан і Бауер! — Імена він прокричав, уже підхопившись із крісла.

Еландон не пам'ятав, як вибіг з ординаторської. Отямився в лікарняному туалеті з відчуттям, нібито хтось хлюпнув йому кислотою в обличчя. Він відкрутив кран, намилив руки, взявся терти долонями обличчя, потім змив піну, проте полегшення не відчув. Лице палало. Бруд. Повсюди був бруд. Брудне повітря шепотіло, торкаючись шкіри. Бруд проникав крізь пори, в'їдався в кістки, просочувався у мозок. Еландон випростався та подивився на себе у дзеркало: вирячені очі, перекошений рот, з підборіддя скрапує вода. Він відтягнув пальцями комір гольфа, принюхався. Тканина відгонила потом, шкіра масна. Він від минулого ранку не ходив у душ і не переодягався. Від думки про це тіло засвербіло відразу в сотні місць. Бруд! Еландон заскреготів зубами, знову зігнувся над умивальником, опустив під воду обличчя, а тоді вчепився пальцями у вилиці та смикнув шкіру донизу, неначе силкувався віддерти її від черепа.

— Гей, ти чого? — Г'юго, посопуючи, застиг позаду.

Айк і Лео перелякано визирали з-за Бесселевої спини.

— Бруд... Бруд... — повторював Еландон. — Бруд... — Якби нігті були хоч трохи довшими, він би вже пошматував щоки на клапті, а так залишав на шкірі самі червоні сліди. — Бруд!

Коли Еландон почав відтягувати шкіру так, що відкрив посічені капілярами денця очних яблук, Г'юго вчепився за його руку нижче від плеча.

— Бро, видихай.

Еландон шарахнувся і позадкував. Посмуговані щоки пекли, проте, впершись у стіну, він продовжував їх роздряпувати. Г'юго підступив упритул.

— Досить. — Він узяв Еландона за руки, силою розпрямив їх і, обійнявши його, притиснув руки до тулуба.

Еландон завив:

— Бру-у-у-д!

Випручавшись, він схопив Г'юго під пахви та перекинув через себе. Г'ю-го перекрутився у повітрі й гепнувся обличчям об кахлі, неприродно вигнувши голову. За земної гравітації вже скрутив би собі в'язи, а так тільки крекнув і відразу скочив на ноги.

— Допоможіть! — гукнув він до Айка та Лео. — Тримайте його!

— Бруд! Бруд! БРУ-У-У-У-Д!

Товстун загнав Еландона в кут. Збоку нагодився Айк і повис на Еландоновій руці. Гуртом вони налягли на нього та примусили осісти.

Якийсь час Г'юго, Айк і Лео напівлежали на Еландоні, не даючи йому поворухнутися. Зрештою Г'юго послабив натиск і повернув голову до Кемхебекова:

— Дай рушник, — він важко дихав.

Лео дістав із полиці над дзеркалом одноразовий рушник і простягнув його товстунові. Той зіп'явся на коліно та підсунув рушник Еландонові.

— Ось чистий рушник. Ти не брудний. Усе гаразд.

Г'юго жестом показав Айкові, щоб той відпустив Еландонову руку. Айк розтиснув долоні. Еландон ухопив рушник і сховав у нього обличчя. Дихання вирівнювалося, лише тіло раз по раз стрясали хвилі тремтіння. Спливла хвилина, і Г'юго запитав:

— Усе окей?

— Так, — крізь рушник прогугнявив Еландон.

— Точно?

— Я в нормі. Я. не зважай на це.

— Я й не зважаю. — Г'юго допоміг йому підвестися. Озирнувся на Айка та Лео. — Ви нічого не бачили.

Хлопці закивали. Еландон утер рушником лице, стримуючись, щоб не почати дряпати його знову, і мовив до Г'юго:

— Збери всіх, на кого можна покластися. Хто не злякається. — Голос линув, як крізь товщу води. Тіло затряслося, мовби від холоду, проте Еландон опанував себе. — Сьогодні вночі перенесемо зброю до Чедового підвалу.

Г'юго подивився на хлопців. Вони знову синхронно закивали.

Ньюборн
07:21 MST

Вервечкою підземних галерей вони дісталися західних воріт «Централдому». Еландон і Г'юго крокували попереду, Аїк та Лео за ними.

— Що ти вирішив? — запитав Г'юго. — Що після того, як перетягнемо зброю?

Еландон дивився поперед себе, очі нагадували озерця розплавленого срібла. У голові прояснішало, і це прояснення принесло розуміння, як діяти далі.

— Провчимо їх.

— Як?

— Збери людей. Я все поясню.

— Ти хочеш... — Г'юго супив брови, добираючи влучне слово.

— Стратити їх? Флоріана? Англаду?

— Не лише. Бауера. Бредшоу. Всіх.

— Чувак. — Бесселеве обличчя було таким блідим, що нагадувало маску з тіста.

— Що?

— Сумніваюся, що це. — Цього разу влучне слово не знайшлося, тож Г'юго тільки втягнув губи.

— Гадаєш, це неправильно? — Кутасте Еландонове лице перекошилося. — Нерозважливо? Це ти хотів сказати? — Рушник, який він досі стискав у долоні, посірів і розлазився.

— Ніхто з нас до цього не тримав у руках зброю. — Г'юго йшов, опустивши голову й уникаючи прямого погляду на Еландона.

— То й що?

— Люди Англади тримали. І Фіннові теж.

— Це була твоя ідея озброїтися. Це ти мені всі вуха продзижчав. Тепер у нас є зброя. І що? Запахло смаленим, і ти наклав у штани? — Еландонові закортіло його вдарити.

— Еле, — Г'юго замотав головою так, що затрусилися щоки. — Я сприймав зброю як важіль впливу на Раду. Чорт забирай, я не планував улаштовувати різанину наступного дня після того, як ми її роздобудемо.

— Я пообіцяв Денеб, що ми вб'ємо Медарда.

— Ніхто тебе за язика не смикав.

Еландон зупинився і, заплющившись, уявив, як ляскає Бесселя рушником по обличчі. Розімкнувши повіки, він побачив, що Аїк і Лео перелякано повтягували голови у плечі. Принишкли за два кроки від них із товстуном.

— Вони хотіли вбити Джилл, — Еландон промовляв приглушено, проте голос немовби сповнювався електричним гудінням. — Ти, нахрін, не розумієш, що це означає?

Г'юго тупився в рушник, так ніби здогадувався, що щойно ледь не отримав ним по писку. Очі сторожко поблискували з-поміж складок шкіри.

— Я просто намагаюся думати на крок наперед. Ти не перестріляєш усіх. Нам однаково ділити з ними планету. І нас мало. Аїк, Лео, Куфта, Стех, Лана Фрай. Ще, можливо, Бенджі

Марич. Ну, зберемо ми їх, роздамо їм стволи, і що? Підемо штурмом на офіс Ради?

— Ще Денеб, — тим самим наелектризованим тоном додав Еландон.

— Їй ще й п'ятнадцяти немає.

— Немає, — погодився Еландон. — Зате вона вмотивована.

— Господи, — пробелькотів товстун. — Гаразд, але й із нею тільки семеро. І всі — дітлахи. І ніхто з них не...

— Ще ми двоє.

— Я. — Г'юго прикусив язика.

— Що? — повернув голову Еландон. — Ти вже не зі мною?

— Я з тобою, — поквапився запевнити товстун. — Не верзи дурниць.

— Тоді вже дев'ятеро, бачиш? — Пауза. — Ще Кирило Вайда.

— Я жодного разу не бачив його на майдані.

— У нього нелади з його старим. Вайда-старший тримає його за ніщо. Кирилові в Діаспорі нічого не світить, і він це знає.

— Гаразд.

— Джона Доног'ю та Шон О'Галлоран, — продовжував називати імена Еландон. Г'юго розтулив рота у спробі заперечити, що у Джони та Шона є батьки на Марсі, проте Еландон не дав йому озватися. — Після історії з австралійцями. Ти пам'ятаєш? — Рік тому Джона та Шон зчепилися з п'яним австралійським гірником, який клеївся до Шонової подружки Б'янки Еренфельд. Хлопці першими зав'язали бійку та добряче всипали гірникові. За пів години чоловік привів трьох приятелів, і тепер уже австралійці відлупцювали підлітків, записавши побиття на відео. Рувен О'Гормлі обіцяв переламати гірникам ноги, але оскільки ніхто особливо не постраждав, Йорг із Фінном усе по-тихому зам'яли: відео зникло, австралійці забралися до штолень на півночі й більше не потикалися в Колонії. Подейкували, що ірландський олдермен узяв із них

чимале відкупне, і на тому історія скінчилася. — Думаєш, вони не бажали би помститися?

— Ті австралійці вже полетіли на Землю.

— Яка різниця?

— Є різниця, — заперечив Г'юго.

— А Тарган Луїджі? — Еландон його начебто й не чув.

— Це вже занадто.

Луїджі Бріццолара походив із проблемної сім'ї, що її витурили з Марса до того, як малий Луїджі вимовив своє перше слово. Тарганом його прозвали через вирячкуваті очі й кущисті брови, що робили Луїджі схожим на комаху. Після школи Тарган вв'язався в токсичні стосунки з набагато старшою землянкою, та невдовзі його кинула, проте ніхто в цю історію особливо не заглиблювався, бо Таргана не любили. Відлюдькуватий жовчний нечупара був чужим навіть серед народжених на Марсі.

— Тарган не пристане на наш бік, — переконував Г'юго.

— Ще й як пристане. І це вже... — Еландон подивився на рушник, що звисав із руки, ніби той допомагав йому рахувати.

— Одинадцятро? Тринадцятро разом зі мною та тобою. Поговори ще з Маричем і Куфтою. Поговори із Шоном. Нехай приводять усіх скривджених, хто затаїв образу на землян. Будь-яку, навіть найменшу.

— Це все діти, Еле, — тихо мовив Бессель.

— Начхати! Земляни вбили мою дитину. І вони поплатяться.

Вони дісталися ескалатора, піднялися на кілька сходинок і почули, що повітря повниться віддаленим клекотанням голосів. Звуки були різкими та роз'ятреними, зовсім не схожими на звичний гомін купола, що прокидався. Підлітки, що залишалися на головній площі «Централдому», знову гули, мов розтривожений вулик. Щось сталося.

— Напиши комусь, — насторожився Еландон, — запитай, що там таке.

— Ми вже поряд, — мовив Г'юго. — Самі глянемо.

— Краще напиши.

Г'юго розгорнув планшет, проте друкувати не почав. Від площі їм назустріч бігла дівчина. Висока, із золотавими очима, поголена під нуль. Еландон зосередився й упізнав її. Трела Рокерон. Одна з небагатьох, із ким Джилл зблизилася після побиття Мервіна. Трела швидко наближалася, та ще до того, як подолати відстань, що відділяла її від чоловіків, скинула руки та закричала:

— Вони вбили її!

Еландон завмер. Про кого вона говорить? Про його та Джилл дитину? Але Трела не знала, що Джилл вагітна. Ніхто не знав. А вже наступної миті його мозок немов електричним розрядом прошило: йдеться не про дитину. Крик спершу спалахнув факелом у Еландоновій голові й лише тоді вихлюпнувся назовні:

— Джилл?!

Вона говорить про Джилл? Джилл померла?!

Гул, що линув від площі, поважчав. Ескалатор рухався, й Еландон уже бачив поголені голови. Усі тупились у планшети й щось навперебій вигукували. За секунду до того, як Трела загальмувала перед ним, Еландон почув, як із неодностайного шуму виокремилось одне слово: Міранда. Повітрям неначе покотилися хвилі: Міранда... Міранда... Міранда... Еландон спостерігав, як слово шириться натовпом, перекидається з голови на голову, і гул через те немовби набував якоїсь мети.

— Вони вбили Міранду! — випалила Трела Рокерон.

— Стій! — Г'юго не дав їй налетіти на Еландона.

— Як так?! — Трела захилялася. — Що вона їм заподіяла?!

— Яку Міранду? — Еландон усе ще думав про Джилл.

— Міранду Бугадді! — Трела тицьнула пальцем у планшет, що стирчав із його кишені. — Новина!

Еландон витягнув планшет, розгорнув, припав до екрана. Усі канали були забиті різноманітними варіаціями однієї й тієї самої новини. Із чимось подібним він уже стикався два марсіанські місяці тому, коли родина Бугадді вирушала на Землю. Ось тільки цього разу новина була іншою.

*МІРАНДА МЕРТВА. Згоріла за лічені
години після переведення до реанімації*

*Не така вже й рідна: народжена
на Марсі дівчинка помирає на 17-ий
день після повернення на планету
Земля*

*Некомпетентність марсіанських лікарів
чи підступний земний вірус? Міранда
Бугадді помирає у клініці «Брентв'ю»*

Міранда мертва?

Перше, що зринуло в Еландоновій голові, було: це ж ми її туди відправили. Із них усе почалося. Дивлячись, як відвисає Бесселева щелепа, він збагнув, що Г'юго міркує про те саме. Торкнувшись екрана, Еландон розгорнув одну зі статей і пробігся очима по тексту, вихоплюючи ключові фрази: H5N1 ... не смертельний грип. надмірна імунна реакція. гостра дихальна недостатність. набряк легень. медична допомога адекватна, надана вчасно, проте дівчинка була приречена.

Г'юго звів голову:

— Тут написано, що.

— Земляни вбили Міранду, — закінчив за нього Еландон.

— Але.

— Земляни — прикінчили — її. — Він зазирнув товстунові в очі, після чого звелів: — Збереш усіх, кого вважаєш за потрібне.

Зустрічаємося опівночі у підвалі.

БАРБО

Форест-Лодж

Аптон, округ Оксфорд, штат Мен, США

2 червня 2142-го

Рекс напівлежав на дивані, обклавшись подушками й уперши підпилий погляд у монітор на стіні. На екрані Белла Блотто прихилилася до Міранди Бугадді й торкалась пальцями її волосся. Над натовпом, який запрудив Юніон-сквер, майоріли прапорці: зірково-смугасті та чорно-коричневі з жовтою стрічкою й помаранчевим колом у центрі. Американський і прапор Колоній. Рекс тримав долоню на пульті. Він тупився в екран секунд десять, а тоді відмотував запис назад, до моменту, коли Блотто присідала поруч із дівчинкою. Ось воно. Цієї миті Міранда втягувала в себе віддих репортерки, й віруси пташиного грипу, підтип H5N1, проникали в її слизові. Белла зляже з гарячкою наступного вечора, за добу до того, як Міранду повезуть до клініки просто із зустрічі у Білому домі.

Барбо підніс бляшанку з пивом до губ, перехилив, ковтнув. Довбані ідіоти. Флоріан, Бауер, Андраде. Чим вони керувалися, відпускаючи дівчинку на Землю? Ця думка не вперше виникала в його голові, проте щоразу розчинялась у захмелілому мозку. Рекс гнав її геть ще й через те, що десь із тижднів тому сам повірив, що Міранді вдасться. Він пильнував за нею у польоті, відстежував новини після прибуття та зрештою вирішив, що ідея переправити народжену на Марсі дівчинку на Землю не така вже й погана. Помилився. Як же він помилився. Як це часто траплялось у його житті, історія з начебто щасливим фіналом виявилася просто історією, яка ще не завершилася.

Рекс дивився, як Белла Блотто обіймає дівчинку, міркував, що мав би співчувати Міранді, проте чомусь не міг. Навіть п'яний, як чіп, він розумів, що це кепсько, але вже як було. Барбо злився на дурнів із Ради та лікарів ЦЛН, але нічого понад тим. «Можливо, — думав Рекс, — це через те, що наступного дня після смерті Міранди її згорьований батько очолив ходу антиваксів центральним Мангеттеном». Але навряд. Проблема не у Мірандино-му батьку, а в ньому самому. Він просто кінчений цинік, який від моменту відльоту знав, що так станеться, і тепер жалкував лише за тим, що дав змогу скепсису похитнутися.

Рекс глянув на 12-унцієву бляшанку пива, що її притримував на стегні. Одинадцята за рахунком. А сонце ще не переповзло зеніт. «Маємо рекорд, — він протяжно, з булькотінням відригнув, важко хекнув. — Ну, ти й свиня, Рексе Барбо». Плямкнувши, він вижлуктив пиво до кінця, зіжмакав бляшанку та кинув її у смітник. Прوماхнувся. За час перельоту Рекс страшенно ослаб, а та кількість алкоголю, яку він вливав у себе після приземлення, не сприяла зміцненню опорно-рухового апарату. У НАСА знали про стан Рекса, та попри це зустріли його з належними почестями: подяки від ВПС і НАСА, державні нагороди, зустрічі з політиками середньої ланки. Більшість із цього залишилося поза увагою преси. Не тому, що Управління зі зв'язків із громадськістю НАСА намагалося не афішувати повернення Барбо (хоча вони таки не афішували). Річ була в тім, що на одному кораблі із Рексом прилетіла Міранда, й вона все затьмарила. Новини про колишнього військового пілота потонули під навалюю новин про народжену на Марсі дівчинку.

І Рекс, правду кажучи, лише радів із цього.

Акліматизовувався він тяжко. Після того, як більш-менш оговтався, директорка Управління зі зв'язків із громадськістю запропонувала йому нескладний тур північним заходом США.

Рекса просили виступати в університетах, зустрічатися з місцевими активістами, але він провів лише два виступи. Після третього тур по-тихому згорнули. Нічого надзвичайного, Рекс просто не припиняв пиячити. Він виступав, роздавав автографи, слухняно фотографувався з нечисленними фанатами, але не просихав. Останньою краплею став інцидент у Амхерстському коледжі. Підіймаючись на подіум, Рекс спіткнувся, впав, а потім хвилину не підводився. Навіть із допомогою. Він просто не стояв на ногах. У НАСА все пов'язали начебто з труднощами реадаптації до земної гравітації, та після амхерстського інциденту ніхто з директорів агенції більше з ним не зв'язувався. Барбо офіційно списали.

Рексові виділили модульний будинок у містечку Аптон на кордоні між Меном і Нью-Гемпширом. Аптон ховався в лісах за сотню кілометрів на північний захід від Огасти^[209] та налічував дев'яносто сім мешканців, половина з яких жила у трейлерах уздовж єдиної асфальтованої дороги. Рексове помешкання — Форест-Лодж — стояло в гущавині на північному сході містечка, притиснуте до Рапід-ривер височенними соснами та дуплистими дубами.

Коли Рекс уперше почув про модульний будинок, то уявив занедбану пересувну халупу, гіршу за польові станції на Марсі, проте насправді все виявилося не так погано. Житло було новим і сучасним на вигляд. Дві кімнати, кухня, додаткова мансардна спальня з двома ліжками для гостей, панорамне вікно, що виходило на річку. Не найгірше місце, щоби щодня впиватися до смерті.

Рекс знову відригнув і поглянув на годинник, міркуючи, чи встигне прикінчити дванадцятку бляшанку до того, як приїде Гестер. Зрештою відставив пиво, зісковзнув із дивана й узявся,

повзаючи навкарачки, збирати розкидані довкола смітника порожні бляшанки.

Гестер телефонувала годину тому. Рекс не зміг їй відмовити й досі злився через це. Трясця, написала б звечора, то він принаймні не пив би (не факт) і прибрав у будинку (можливо). З іншого боку, було щось заспокійливе в думці, що він п'яний не тому, що не стримався, а через те, що Гестер пізно повідомила про візит.

Рекс шпурнув до кошика останню бляшанку якраз перед тим, як бринькнув дверний дзвінок.

— Відчинено! — підводячись, хрипнув він.

Гестер чи то не почула, чи то не наважилася заходити.

— Бляха, берися за ручку та тупай сюди. — Рекс сапав, ніби щойно відтискався від підлоги.

Дзвінок пролунав удруге. Рекс почовгав до дверей. Натиснув на ручку, відчинив. За порогом стояла Гестер Роорд.

— Вибач, я... — Вона тупилася повз Рекса поглядом людини, що балансує на хисткому мосту, перекинутому над прірвою.

— Проходь. — Рекс відступив на крок. Гестер не поворухнулася. Рекс сердито чмихнув. — Хутчіш, а то налетить мошви.

Це був єдиний мінус Форест-Лоджа: дрібна надокучлива комашня. Без репеленту протриматися надворі можна було приблизно стільки само часу, як без скафандра на поверхні Марса.

Гестер переступила поріг і зморщила носа: повітря було важким від алкогольних випарів. Рекс почовгав до кухні, озирнувся. У животі під діафрагмою забулькотало.

— Вип'єш?

Вона зиркнула на нього, немовби запитуючи, чи він знущається.

— Ну, там, коли, чаю. Ні? — Він розвів руками: я просто намагаюся бути гостинним.

«Ну ж бо, скажи мені, який хріновий я маю вигляд. Тобі ж кортить, я бачу».

Гестер промовчала.

— Плануєш повертатися до Нідерландів? — поцікавився Рекс.

— Ти чув, що сталося? — замість відповіді заговорила вона.

— Та звісно. Бідна мала.

Рекс налив собі води. Узяв келих і тут-таки поставив назад на стільницю: рука тремтіла так, що вода вихлюпувалася через край.

— Я не про Міранду, — уточнила Гестер.

— Мм?

— У Джилл стався викидень.

Усе, що Рекс видав, — це гугняве «умгу». Він навіть не знав, що донька Гестер була вагітною. Ну, й зрештою, що в цьому такого? У Джилл попереду сотні років життя, ще встигне народити.

— Вона отруїлася. — Гестер наблизилася до проходу між вітальною та кухнею й обіперлася на стіну, ніби боялася впасти.

— Луана Андраде стверджує, що її отруїли.

— Луана Андраде що?

— Джилл у реанімації. У штучній комі. Я хочу... — Тіло Гестер стислося, щелепа затремтіла, а з потухлих очей потекли сльози. Барбо бачив, як вона кусає губи у марній спробі їх зупинити. — Що як моя донька помре?

Він посунув у її бік склянку з водою.

— Випий, — і замовк, щоб не бовкнути щось іще більш недолуге.

— Допоможи мені, — давлячись, прошепотіла Гестер. — У НАСА ніхто мене не слухає. А у Джилл там нікого немає. Мервін

не відповідає на мої повідомлення, і вона там сама. Я хочу, щоби хтось. щоб я могла її.

— Хто міг її отруїти? — Рекс світив на неї п'яними очима.

Ну, справді. Англада? Він на таке здатен. Але навіщо йому займати дівчину після того, як скалічив її брата?

— Джилл не отримала дозволу народжувати. Рада змушувала її зробити аборт.

Рекс виричався.

— Ти натякаєш, що це Флоріан?

— Так.

— Дурня, — Рекс мотнув головою. — Це не Рада. Флоріан на таке не піде. Він горою стоїть за народжених на Марсі.

— Андраде написала, що Джилл отруїли нервово-паралітичною речовиною, якої взагалі не повинно було бути на Марсі.

— Це не Флоріан, кажу тобі.

— То допоможи мені дізнатися, що сталося насправді. — Гестер стерла сльози кулаками. У тому жесті було щось таке подитячому беззахисне, що Рексові здушило горло.

Перед очима йому раптом з'явилось ім'я: Беон Джи.

— У НАСА мені скажуть не більше, ніж тобі. Ем. Але я маю приятеля в наземному Центрі керування польотами. Він.

Гестер не чула його.

— Мені треба повернутися на Марс. Поклопочися про це. Будь ласка! Ти винен мені. Я врятувала тобі життя на «Титанії»!

— Перед виходом ВМК на навколоземну орбіту Барбо нажлуктився так, що ледь не захлинувся власним блювотинням. Йому пощастило, що Гестер, яка мучилася від безсоння в сусідній каюті, прийшла на звук його утробного кумкання та допомогла. — Ти — Рекс Барбо, тебе послухають. Я ладна гарувати в сільгоспку-полах Загарії. Погоджуся на що завгодно, будь ласка, тільки допоможи!

Він уперся руками в стільницю, схилив голову.

— Не хочу тебе облямувати, але це... ну, це дуже навряд.

— Я підвела їх. І Джилл, і Мервіна. — Гестер не знала, куди подіти руки. — Що мені робити? Напиши комусь. Благаю!

— У мене є приятель із Центру керування польотами, — повторив Рекс, а тоді відчув, як горло підпер клубок блювотиння. — Вибач. — Він притулив кулак до губів, глухо кавкнув. — Мені тре' відлити.

Барбо подибуляв до туалету, замкнувся зсередини й упав навколішки перед унітазом. Від різкого нахилу його замлоїло ще дужче, й у стравохід зі шлунка наче прослизнула змія. Рекс ледве встиг роззявити рота, коли з-поміж губів випорснула пекуча мутнувата субстанція. Він обтер підборіддя футболкою, кілька секунд віддихувався, після чого пустив відрижку та виблював удруге. Хекаючи, подумав, що стіни в будинку надто тонкі, й Гестер, напевно, все чує. Але що вдіяти? Блювати безгучно? «Я врятувала тобі життя!» А хто тебе просив про це, дурепо?

Стіни таки справді виявилися надто тонкими, бо коли Рекс вийшов із вбиральні, Гестер уже не було.

Він підступив до вікна й побачив, як її автомобіль розвертається на під'їзній доріжці.

ЛЕДЖЕР

Підвал Чеда
Скорпіон 15, 46^[210]
03:09 MST

Половині з тих, хто набився до Чедового підвалу, ніде було сісти. Айк Леджер примостився на триногому стільчику під інтерактивним дзеркалом. На підлозі ліворуч від нього стояли ящики зі зброєю. Частина вже відкрита. Айк одначе позирав не на них, він не зводив захопленого погляду з Еландона. Той був у скафандрі, без шолома та рукавиць, і, згорбившись на такому самому розкладному стільці, натирав долоні вологою серветкою.

У повітрі висів запах мастила та поту.

— Хтось іще? — запитав Еландон, не підводячи голови.

— Це всі, — відповів йому Г'юго. — На сьогодні.

Окрім Еландона, у скафандрах ходили Лана Фрай, Лео Кемхебеков і сам Айк. Їм знадобилася година, щоб доправити напхані зброєю бокси зі сховку за «Західною» до найближчого шлюзу, а вже звідти Артем Стех, Ярکو Куфта, Устим Марич і Чед Майклз перенесли їх до Чедового підвалу. Поки тягали зброю, Г'юго поширював мережею заклики помститись за Міранду, й одним із перших на них відгукнувся Шон О'Галлоран. Він примчав до підвалу ще перед тим, як Стех і Ярко притарабанили туди перший ящик із «Вармонґерами». Шонів приятель Джона Доноґ'ю відписав, що на нього можна покластися, проте поки що відлежувався у Мідлдоні, відновлюючись після грипу. На прохання Еландона Г'юго звернувся до Кирила Вайди. Той довго не озивався, тоді начебто погодився приїхати, але об

одинадцятій вечора, коли з вокзалу в Кам'янці вирушав останній потяг до Ньюборна, все ще залишався вдома. Зате тим потягом до «Західної» прибув Ярема Одновол. Його ніхто не кликав, Ярема дізнався про збір у промзоні від Кирила і сам написав товстуну. Він надіслав коротке «я буду» і за хвилину до півночі постав на порозі Чедової студії. Луїджі Бріццолара виявився останнім, хто того вечора отримав повідомлення від Г'юго, проте Бесселів заклик поки що ігнорував.

У підвалі також були шестеро дівчат. Лана Фрай, Трела Рокерон, Кортні Палмер, Денеб дель Торо та двоє старшокласниць із другої мідлдонської, яких привела із собою Кортні: темношкіра англійка Гвенлен Льюїс і Йоса Боннельє, марокканка з укладеними в жмут косичками афро, які вона навідріз відмовилася обстригати. Йоса та Гвенлен з острахом дивилися на напаковані гвинтівками ящики, тоді як інші дівчата товклися довкола боксів разом із хлопцями.

Стех, Ярема й Кемхебеков крутили в руках «Вармонгери». Вони смикали затворами, перемикали режими вогню, натискали на спускові гачки. Гвинтівки були незарядженими, та попри це, сухе цокання гашеток лунало достобіса моторошно. Сам Айк накинув оком на револьвер Widow Maker, але не знав, як сказати про це Еландонові.

Еландон тим часом поцілив розлізлою серветкою в коробку для сміття та по черзі показав на Стеха та Куфту.

— Підете зі мною.

— Куди? — підвівся Артем.

Еландон не озвався на запитання. Він обвів поглядом голови, які потроху заростали, і зупинив його на Лані.

— Ти теж. Візьміть «Вармонгери», касети з набоями, ну, все, що вважаєте за потрібне.

Ярко та Лана зосереджено покивали. Стех прикусив язика. А Айкові від погляду на них забухало серце. Він майже не був

знайомий із тією малою, яку замордували на Землі, тож і смертю її не переймався, зате розумів, що Еландон замислив для цієї трійці щось особливе — інакше навіщо давати їм «Вармонгери»? — і несподівано для самого себе випалив:

— Можна мені з вами?

Еландон впер у нього погляд і по якійсь хвилі посміхнувся.

— Бери зброю.

— Я хочу Widow Maker.

— Не відмовляй собі ні в чому.

У Айка на руках аж волосини здригнулися.

— Я також, — за ним заявив Лео.

— Також хочеш собі Widow Maker? — насупився Еландон.

— Ні, я хочу з вами.

Еландон поміркував, а тоді мотнув головою:

— Ні, підеш із Г'юго. Схопите Англаду, Деліча та Кан.

Запала тиша. Аїк узяв до рук револьвер, стиснув руків'я, а після Еландонових слів звів голову та глянув спершу на Г'юго, а тоді на Лео. Цей натоптаний пампук і довготелесий, як каланча, підліток, у якого щелепи нормально не стуляються, мають схопити трьох представників Trustline Security? Це як?

— Гаразд, — невпевнено відказав Лео.

Г'юго розтулив рота, проте промовчав. Аїк навіть крізь скафандр відчув наелектризованість атмосфери.

— Хтось іще готовий піти з ними? — Еландон чіпким поглядом обвів притихлий натовп. — Самі вони не впораються.

— Я піду. — Кортні виступила наперед і на мить прикувала до себе всі погляди. — Я хочу, щоб Англада відчув те саме, що й Мервін. Мушу побачити це на власні очі.

— Гаразд, — Еландон хижо вищирився. — Хто ще?

— Я, — повагавшись, підніс руку Шон О'Галлоран.

— І я, — озвався Ярема Одновол.

Айк глипнув на українця. Кілька годин тому Еландон і Г'юго сперечалися, чи можна йому довіряти. Товстун переконував, що Ярема має зуб на Діаспору, бо вони досі не знайшли вбивцю Веремія Реуса, його найліпшого друга. Звучало не дуже переконливо, і Айк сприймав Ярему з осторогою. Втім після короткої паузи Еландон махнув українцеві рукою, мовляв, ти в ділі.

Останньою заговорила Трела Рокерон:

— Я з вами. — Вона втупилась у Кортні, й та підтримала її кивком.

— Нам також знадобляться «Вармонґери», — промовив Шон.

— Беріть, — дозволив Еландон.

Шон і Ярема взялися діставати гвинтівки з іще невідкритих боксів, і тоді Г'юго нарешті розтулив рота:

— Як ти це собі уявляєш, Еле? Як нам їх схопити?

— Улаштуєте засідку перед офісом, — Еландон дивився на нього так, ніби хотів проштрикнути поглядом. — Поскручуєте стяжками руки, позатикаєте роти. І притягнете на площу.

— Англада й Деліч — професійні бійці, — заперечив Г'юго. — Кан теж.

— Вони будуть беззбройні. А вас уже шестеро. Й усі озброєні.

— У них є зброя, — не погоджувався Г'юго, — ти сам бачив.

— Вони не розгулюють зі зброєю по Ньюборну, Г'ю. Ви заскочите їх зненацька.

— Вони чинитимуть опір. Зі зброєю чи без.

Айк відчував, як в Еландонові наростає роздратування.

— Мусиш привести їх на площу, — слова наче поскрипували.

— Мене не цікавить як, але мусиш зробити це.

Прочистивши горло, у розмову встрияв Лео Кемхебеков:

— Мені здається, Г'юго мав на увазі... тобто він хотів сказати: якщо щось піде не так, ми ж можемо це застосувати? — підліток

тицьнув у «Вармонґер» у Яреминих руках. — Чи ми повинні привести їх живими?

— Робіть усе, що вважаєте за потрібне. — Еландон помовчав. Коли він озвався, голос звучав так, ніби він був певен, що пропонує їм щось таке, за що вони довго будуть йому вдячні. — Забудьте про Флоріана, Бауера й інших. Їх більше не існує. Хай там що ви вчините, ні перед ким звітувати не будете.

Запала тиша. Айк видобув із ящика жменю револьверних набоїв. Він не знав, як правильно відклацнути барабан, а тому просто зсипав їх до кишені штанів скафандра. Потім розбереться. Еландон тим часом став обличчям до Денеб дель Торо й утупив у неї важкий погляд. Айк звів голову якраз учасно, щоби помітити, як у глибині Еландонових очей зблиснули крижані вогники. Секунд п'ять вони з Денеб дивились одне на одного, після чого Еландон спроквола запитав, ні до кого конкретно не звертаючись:

— Бредшоу в Ньюборні?

Тиша у студії немовби загусла.

— Малкольм? — уточнила Кортні Палмер.

— Ні, — заперечив Еландон, — я про його сина. Про Медарда.

— О, напевно, — відповів Чед. — Із того, що я чув, він не вистромяє носа з Мірафлореса.

— Останній раз я зустрічав його на весіллі Ріони та Данила, — додав Устим Марич.

— Це було місяць тому, — озвалася Лана.

— А що Медард? — Трела глипнула на Денеб і сіпнулася, немов схопившись за розжарену праску. — То це... це він?

— Дізнайтеся, де він буває, коли приїжджає з Мірафлореса, — звелів Еландон.

— Якщо Медард тут, він може бути в офісі Planetary Solutions, — припустила Івенлен.

— Звідти й почнете, — Еландон зупинив погляд на Чедові. — Візьмешся за це?

— А. — Чед зам'явся. Він не знав про Еландонову обіцянку Денеб і на відміну від Лани Фрай не розумів, чому зайшлося про Медарда.

— Я візьмуся, — запропонував замість нього Марич. Зиркнувши на Денеб, він неначе пояснив: — У мене сестра твого віку, і якщо це те, про що я думаю, я знайду того виродка.

Денеб хитнула головою.

— Я з тобою, — зголосилася Гвенлен.

— Тоді «пеесівський» офіс за вами, — Еландон повернувся до Г'юго. — Щодо Англади: як схопите його, не ховайтеся. Тримайте зброю на видноті. Хочу, щоб вас бачили. І візьміть із собою «Баґзі».

Він носакон черевика відкинув кришку на ящику з гранатометом.

— Ти сказився,—закліпав Г'юго.—Ніхто з нас не вміє ним користуватися.

«Та ніби ми «Вармонґерами» вміємо», — проскочило Айкові в голову.

— Ніхто й не збирається ним користуватися, — сердито відрізав Еландон. — Я лише хочу, щоб його бачили. Що більше зброї буде видно, то менша ймовірність, що нам доведеться її застосовувати. — Він зати́х. Очі були каламутними й водночас пустими. Наче запітнілі вікна давно занедбаного будинку. — Дійте рішуче, ні на що не зважайте. Побачимося за декілька годин у «Централдомі».

Він рушив до виходу.

— А Бауер? — нагадав йому Г'юго.

— Настане черга й Бауера, — кинув через плече Еландон.

— Ти не розумієш. Якщо ми схопимо Англаду, Фінн не сидітиме, згорнувши руки. — Г'юго хму́рив чоло так, що складки

шкіри лізли мало не до тім'я. — Думаєш, він мовчки спостерігатиме, як ми розгулюємо «Централдомом» зі зброєю?

Еландон зійшов на підмостки перед входом до підвалу та глипнув на товстуна згори.

— Роби, що тобі кажуть, Г'ю. Я подбаю про все інше.

На кілька секунд усе завмерло. Айк переводив погляд із Еландона на Г'юго й назад. Г'юго був наляканий, тоді як Еландон... хай як пильно вдивлявся, Айк навіть не уявляв, що коїться в його голові.

Наступної миті Айк втямив, що їм час іти. Він припасував Widow Maker у негерметичному відсіку на кірасі, в одну руку взяв шолом, під пахвою іншої затиснув штурмову гвинтівку і, прослизнувши повз Кортні та Чеда, піднявся до виходу. На підмостках він востаннє озирнувся. Якби не «Вармонгер», з інтерактивного дзеркала на нього витріщався би звичайний прищавий підліток. Натомість гвинтівка надавала йому грізного вигляду — від побаченого вздовж хребта забігали мурахи. Айкові сподобалося це відчуття.

— Ви до Йорґа? — пролунав голос Г'юго Бесселя.

— Ні. — Еландон переступав поріг студії повільно, мовби герой кінофільму.

— А куди?

У коридорі Еландон затримався, ніби з наміром відповісти, але Куфта та Стех затулили його, і він так нічого й не промовив.

Айк услід за Ланою вийшов із підвалу.

Південно-західна околиця Ньюборна
04:26 MST

Світало. «Дастер» зупинився за пів сотні метрів від повітряного шлюзу, що вів до підвального гаража. Шлюз був великий, оздоблений необробленим камінням. Сталеві ворота —

немовби обметані світлодіодними рисками. Риски світилися в темряві фіолетовим кольором, якимось додаючи всій конструкції масивності.

— Це житло Зої? — Айк роздивлявся перехрещені балки та панелі зі скла, що здіймалися над воротами шлюзу.

— Так, — відповів Еландон.

— Ми приїхали по карлика? — Айк дорогою погуглив: коротун, про якого розповідав Суворкін, працював молекулярним програмістом, страждав на рідкісну генетичну хворобу прогерію та залишив Землю через заборону вживати теломід. Поза тим — нічого особливого.

— Не тільки. По неї також.

— По Зою? — звів брови Айк.

— Так. — Еландон раптом напружився — тіло стало схожим на мотузку, і розвернувся на кріслі. — Всі усвідомлюють, що ми тут робимо?

Тиша. Айк, наприклад, не усвідомлював. Правду кажучи, він узагалі не уявляв, навіщо вони сюди припхалися. Він зиркнув на Лану, Ярка й Артема позаду. Вони, очевидно, також не розуміли, Айк бачив це по їхніх очах, однак Еландон промовляв так упевнено, що ніхто не наважився йому перечити.

— Вони вбили Міранду, — сказав Еландон.

Стех і Ярکو закивали. Лана похмуро розглядала латексні рукавиці на Еландонових руках.

— Вони вбили мою ненароджену дитину, — його голос стиснувся до шепоту.

— Ми розуміємо, Еландоне, — промовив Стех.

Айк покосився на Артема, хотів і собі щось додати, проте не встиг. Еландон випростав руку, показуючи на будівлю, що бовваніла попереду марсохода.

— Зоя збрехала мені. Якби не вона, на Землі давно про все дізналися б і нічого цього не сталося б. Усіх цих смертей не було

б.

Айк начебто й чув слова, але не складав їх в осмислені речення. Про що саме збрехала Зоя? Що мали дізнатися на Землі? Як саме це могло врятувати Міранду? Чи ненароджену дитину Джилл?

— Готові йти до кінця? — Еландон прошивав їх поглядом.

— Так, Еландоне, — підтвердив Артем Стех, утім без особливої впевненості.

Айк знову озирнувся через плече. На обличчі Лани застиг вираз, достоту як той, що висів на лиці Г'юго Бесселя, коли вони вибиралися з підвалу: суміш спантеличеного переляку та неприхованого бажання опинитися деінде.

— Якщо сумніваєтеся, зараз останній шанс повернутися, — мовив Еландон.

Айк не зводив очей із Лани. Подумав, що Еландон навряд чи відступиться, якщо хтось із них здрейфить. Лана засовалася на сидінні, глипнула на Стеха, проте промовчала.

Стех провів пальцями по кутиках губ, відтягуючи їх донизу, й виголосив:

— Загарія не залишив нам вибору, Еландоне. Ми з вами.

Еландон кивнув і клацнув червоним перемикачем над водійським кріслом — увімкнув сигнал біди. Будівельні норми на Марсі вимагали оснащувати транспортні шлюзи системами аварійного відмикання, які при наближенні марсохода з активованим аварійним сигналом автоматично відчиняли ворота. Секунд п'ять нічого не відбувалося, а тоді зі спускних отворів довкола шлюзових воріт вистрелили хмарки повітря. Щойно ворота почали відчинятися, Еландон вимкнув сигнал. За пів хвилини він натиснув на акселератор, і «Дастер» опинився в шлюзі.

Запрацювали компресори. Спочатку безшумно, проте що більше повітря затоплювало шлюзову камеру, то виразніше їхнє

шипіння чулося в салоні. Індикатор тиску на приладовій панелі поповз угору, одночасно із цим у гаражі спалахували лампи. Перегородка між шлюзом і рештою гаража була скляною, й Айк окинув поглядом те, що відкрилося за нею: білі шафи, ряд тренажерів, сходи з перилами з нержавійки та скла. Зоїн підвал був кращим із вигляду за житлові приміщення, де йому доводилося бувати. А ще Айк подумав, що вони, напевно, вперше в історії Колоній скористалися аварійною системою, щоб удертися до чийогось помешкання.

— Що як внутрішні ворота замкнені? — долинув із-за Айкової спини голос Стеха.

— Протаранимо, — крізь зуби відповів Еландон.

Утім ворота виявилися незамкненими. Коли тиск вирівнявся, вони автоматично прочинилися, і «Дастер» без перешкод вкотився до гаража. Еландон заглушив двигун.

— Тримайте зброю наготові, — мовив він. — Без мого дозволу нічого не робіть.

Лана вибралася з «Дастера» першою. За нею — Стех і Ярик. Еландон пропустив Айку вперед і скочив на бетон останнім. Тієї самої миті роз'їхалися стулки дверей угорі сходів, і в проході, що сполучав гараж із вітальною, вималювалися дві постаті: Зоя Куторай та Ар'я Теранен. Зоя спустилася на кілька сходинок і завмерла.

— Що сталося? — на її обличчі червоніли сліди від подушки.

Ар'я рушила за нею, проте Еландон звів «Вармонгер» і наказав:

— Назад, — він махнув цівкою. — До помешкання.

— Що це? — Ар'я витріщилася на штурмову гвинтівку.

Зоя чи то не зауважила «Вармонгери», чи то вирішила, що Еландон і його супутники тримають у руках муляжі, надруковані на заняттях з основ конструювання. Заспані очі сфокусувалися на Еландоновому лиці, й вона сердито проказала:

— Що сталося? Чому ви подали сигнал біди?

— Це ж не справжня зброя, ні? — пошепки спитала в неї Ар'я.

Сердитий вираз на Зоїному лиці висів рівно секунду — до тієї миті, коли Стех націлив ствол у підлогу та натиснув на гашетку. «Вармонгер» оглушливо гавкнув. Із перфорованого компенсатора на стволі вихопилися язики полум'я. Куля відколола шматок бетону, навсібіч бризнули скалки. Зоя скрикнула. Ар'я з переляку присіла на сходах, обхопивши руками голову. Айк не очікував на таку гучність і з несподіванки теж присів. Стех, схоже, не сподівався на віддачу, бо хай якою послабленою вона була, руку йому викрутило так, наче хтось ляснув долонею по цівці. Сахнувшись, Стех випустив гвинтівку з рук. «Вармонгер» упав і ковзнув до Айкових ніг.

На мить запала тиша, а потім Еландон загорлав:

— Блядський ти вилупку, я не дозволяв відкривати вогонь!!

Стех позеленів на лиці.

— Вибачте, Еле... Еландоне... — Він підхопив зброю, поставив на запобіжник. — Я не думав. Я не хотів.

— Заткнися й опусти його.

Ствол був наведений на Ярків живіт.

— Він на запобіжнику, — пробелькотав Стех.

— Я сказав: опусти!

— Так, звісно. Пробачте. — Стех спрямував ствол донизу.

Еландон повернувся до Зої й удруге махнув гвинтівкою.

— Нагору. І щоб жодного звуку від вас.

Дівчата послуhalися. Одна за одною вони підвелися та поплелись до вітальні. Через височенну стелю та вікна-вітрини, спроектовані так, щоби впускати досередини якнайбільше світла, Айк несамохіть утягнув шию. У вухах досі гуло після пострілу, а обшир приміщення, що постало перед його очима, ошелешував.

Еландон щось упівголоса шепнув Яркові. Той підійшов до Зої й Ар'ї, позривав з їхніх рук смартлети та штовхнув дівчат до канапи в центрі вітальні. Еландон навів на них «Вармонґер»:

— Руки за голови!

Ті слухняно сплели долоні на потилицях.

— Де коротун? — хрипнув Еландон.

— Який коротун? — Зоя, попри те, що часто та неглибоко дихала, мала такий вигляд, ніби щось напружено обмірковує.

— Він тут, я знаю.

Зоя тримала губи стуленими.

— Не мовчи. — Еландон наблизив «Вармонґер» до її лиця — цівка застигла за якихось п'ять сантиметрів від Зоїного перенісся.

Ар'я випалила:

— Він нагорі. У гостьовій спальні наприкінці коридору.

Еландон поклав руку Яркові на плече.

— Не спускай із них очей, — тоді повернувся до Айка. — Ти зі мною.

Він повів Айка до сходів і немовби прикривався ним, поки вони підтюпцем підіймалися на другий поверх.

За мить Еландон з Айком опинились у верхньому передпокої. Спрацювали датчики руху, увімкнувши світло. Аїк роззирнувся. Праворуч полискували розсувні двері з чорного скла, одна стулка яких була наполовину відсунута. Ліворуч відгалужувався коридор. Еландон жестом наказав Айкові глянути, що за дверима. Той наблизився й обережно визирнув з-за стулки. За дверима розкинулася просто неосяжна спальня з гардеробною. Аїк обстежив її поглядом і жестами показав Еландонові: порожньо.

Еландон махнув головою на коридор, і вони вдвох попрямували туди. Хідник був широким, але коротким, вів до трьох кімнат і закінчувався вікном від підлоги до стелі.

Повагавшись, Еландон рушив до найдаальших дверей праворуч. Айк подався слідом. За крок від дверей Еландон зупинився, озирнувся на Айка і жестом звелів йому заходити. Айк ковтнув слину та знаками перепитав: мені увійти досередини? Еландон махнув кистю: так. Айк кілька секунд потупцяв на місці. Коротун, про якого розказував Суворкін, не міг не чути пострілу з підвалу. Але чомусь не вискочив із кімнати, щоб дізнатися, що сталося. Спить? Навряд. Радше навпаки, замкнувся всередині. А ще, за словами Суворкіна, він убив когось на Землі, й це... Еландон штурхнув Айка в шию, мовляв: ворушись. Айк узяв гвинтівку навпереваги та натиснув на дверну ручку. Він був певен, що коротун замкнувся, і ледь не зойкнув, коли замок клацнув, а двері прочинилися.

Айк укляк, намагаючись щось роздивитися в щілину між дверима й одвірком, коли Еландон учепився йому за карк і впихнув досередини. Виставивши перед собою гвинтівку, Айк ввалився до кімнати.

То була гостьова спальня. Простора, та все ж менша за ту, яку Айк бачив на початку. Кімнату освітлювала неяскрава настінна лампа. Попід скляною західною стіною витягся стіл, за яким згорбився крихітний чоловічок зі схожою на комашину головою. Чоловічок сидів на стільці, спиною до Айка й Еландона. Відстовбурчені вуха затуляли навушники. Айк пам'ятав, що Суворкін казав про коротуна, але однаково здивувався, осягнувши, який же чоловічок крихітний. Якби не пігментні плями на лисуватому тім'ї та зморшкувата шия, Айк сприйняв би його за дитину. В руці коротун тримав запальничку, а на столі перед собою мав наїжачену голками частину спіненого теплоізолятора. Голки встромлювалися у напівжорсткий мат тупими кінцями, а на кожному вістрі висіло по наштрикнутому тарганові. Окремі з комах усе ще були живі та мляво ворушили лапками. Лівіше на столі стояла переповнена тарганами пастка

для комах, така сама, як і ті, що їх Айк помічав у їдальні Ньюборна. «Напевно, вона і є з їдальні», — подумав він. Зоїну віллу збудували нещодавно, і за такий короткий проміжок часу в ній не завелось б так багато тарганів. На ту мить, коли Айк з Еландоном вдерлися до спальні, коротун, погойдуючи головою в такт нечутній музиці, підніс запальничку до одного з тарганів і підпалював йому лапки. Залишивши таргана без ніг, він ухопив напівпорожню пляшку віскі Middledon Dew, що стояла праворуч, і зробив ковток із горла.

Утім, це ще було не все.

Довкола теплоізоляційного мата півколом розташувалися фігурки земних тварин. Журавель, черепаха, голуб, рибина, кролик, папуга, свиня. цілий зоопарк. Усі — виготовлені з паперу. Дві фігурки — голуб і кролик — були обгорілі. З обвуглених країв сотався димок, який наповнював кімнату запахом паленого. Айк не міг повірити в те, що бачить: коротун десь роздобув папір, складав із нього химерні фігурки й підпалював їх.

— Що ти, бля, робиш? — порушив мовчанку Еландон. Пожежа була другим найстрашнішим лихом у Колоніях після вибухової розгерметизації, й до здивування в його голосі домішувався страх.

Коротун його не почув — навушники.

— Ей! — гукнув Еландон, і чоловічок із несподіванки підскочив.

Навушники злетіли з голови, а вуха відстовбурчилися, ніби хтось натиснув на них пальцями. Коротун зісковзнув зі стільчика, й Айкові очі розширились іще більше: зазвичай, підводячись зі стільця, людина вивищувалася, карлик же навпаки понижчав. Айк зиркнув на Еландона й вирішив, що годі уявити двох більш несхожих людей — коротуна зі сплющеним обличчям і вухами, що нагадували крила кажана, та марсіанина,

такого високого, наче його на дибі витягували. Вони видавалися представниками різних видів, ба більше — немовби належали до різних класів живого.

— Ви... — карликова губа затряслася. — Ви хто?

— Що ти робиш? — Еландон указав на стіл.

Скляними від випитого очима коротун поглянув на запальничку у своїй руці, а тоді пробелькотів:

— Будь ласка, не кажіть Зої.

— Ти ненормальний, — витріщився на нього Еландон. — Ти, нахер, спалиш тут усе!

Айк раптом згадав про дим і закрутив головою. Вони мали би бути з ніг до голови в піні з підстелевих вогнегасників, але цього не сталося. Зоя не встановила датчики? Бути такого не може. Айк придивився до стелі: ось вони, на місці. Він нарахував три, перш ніж збагнув, що всі вони неактивні: індикатори, що повинні би блимати червоним, залишалися темними.

— Він відімкнув сенсори, — бовкнув Айк.

— Я все поясню, — карлик сховав запальничку за спину. — Тільки не кажіть Зої.

— Ти псих, — Еландон тицьнув йому в обличчя «Вармонгером».

— Легше! — коротун гикнув і обережно відвів ствол із-перед очей.

— Він п'яний, — констатував Айк.

— Я все поясню, — повторив Кентон. — Я зламав захист кліматкон-тролера та перепрограмував сенсори диму. Вони зараз неактивні, але ситуація повністю під контролем.

— Що ти, бля, таке? — Еландон утупився у фігурки на столі. — Чому ти це робиш?

— Палю? Чому я палю речі? — коротун почервонів. — Це довга історія. Але я все розповім, якщо ви опустите гвинтівки.

Моє ім'я Кентон Дрейган, я програміст, і я страшенно засмучуся, якщо ви ненароком відстрелите мені половину макітри.

— Ти, нахер, хворий на голову, — шепотів Еландон. Він виставив гвинтівку перед собою та штовхнув Кентона стволом у плече. Здавалося, ніби штурхає тварину, до якої гидує торкатися. — Спускайся на перший поверх. Ну ж бо. Хутко!

Кентон скорився. Процесія з трьох осіб попрямувала до вітальні. Кентон попереду, за ним Еландон і Айк. У вітальні нічого не змінилося. Зоя та Ар'я, заклавши руки за голови, сиділи на дивані. Стех, Ярکو й Лана з гвинтівками напоготові застигли довкола них.

Еландон підвів коротуна до Зої та мовив:

— Цей недогризок ледь не спалив будівлю.

— Що?

— Це не так. — Зауваживши напруження у зверненому на нього Зоїному погляді, Кентон прикрив долонею запальничку, яку досі стискав у руці. — Я все поясню.

— Заткнися, — виплюнув Еландон, а тоді навів гвинтівку на дівчат. — Тепер ви обидві — на коліна. Рук не розчіпляти. — Ар'я вчинила, як він велів. Зоя почекала кілька секунд і неквапом стала поруч з операторкою. Кентон теж почав опускатися, проте Еландон мотнув головою: — Лише вони. Ти й так, як кіт навсидячки. Стій, де стоїш.

— Що ми тобі заподіяли? — просичала Зоя.

— Ти збрехала мені, — сказав Еландон.

Зоя до того часу опанувала себе та говорила рівним, непобриженим голосом:

— Ти ж усвідомлюєш, що це нічим добрим для тебе не скінчиться? Що тобі потрібно? — у її голосі прорізала лють. — Я, бляха, серйозно: чого ти хочеш? Грошей?

— Ти не чуєш мене, — прохрипів Еландон. — Ти збрехала.

— Я не розумію, про що ти.

— Ні Флоріан, ні Бауер не погрожували тобі. Я знаю, що вони тобі запропонували.

— У тебе гарячка, Еландоне.

— Ви уклали угоду!

— Немає у нас ніякої угоди.

— Тоді поясни, чому ти видалила відео з Ліамом!

Зоя схилила голову та закусила губу. Кілька секунд німувала. Коли ж звела погляд на Еландона, її обличчя змінилося.

— І що тепер? — вона більше не віднікувалася. — Пристрелиш мене?

Айк бачив, як Ар'я перелякано зиркнула на подругу. Зоя між тим влипнула очима в Еландона і — попри все — посміхнулася.

— Ні, — відказав Еландон.

— Ось бачиш. — Зоя розплела долоні й демонстративно випрямила руки.

Ар'я, здавалося, навіть не дихала. Айк кинув погляд на Еландона, проте той дивився мовби крізь дівчат.

— Мені треба пароль, — нарешті озвався він.

— Від чого? — не зрозуміла Зоя. — Від мого банківського акаунту?

— Від твого акаунту на Ютубі.

Пауза виявилася достатньо тривалою, щоб Айк помітив збентеження в її очах.

— Ти сказився, — мовила Зоя. — Навіщо він тобі?

— Дай. Мені. Пароль, — карбуючи кожне слово, повторив Еландон.

Зоя якийсь час міркувала, а потім знову виклично посміхнулася.

— Пішов у сраку, клоуне.

Еландон заляк, наче перетворившись на воскову статую, а тоді змарніле обличчя почало наливатися кров'ю. Кола під очима проступили чіткіше. За хвилину лице забагряніло так, що

Еландон став сам на себе не схожий. Зненацька він схопив Ар'ю за руку, поволік її від Зої та швиргонув навколішки в центрі вітальні. Перелякана операторка піднесла руки над головою, всім своїм виглядом показуючи, що не має наміру опиратися чи погрожувати. Еландон відступив на кілька кроків і навів на неї гвинтівку.

— Пароль. — Він пронизував Зою шаленим поглядом.

— Навіщо він тобі? — Зоя більше не посміхалася.

— Пароль.

— Ні.

— Ну, воля твоя.

Еландон нахилив «Вармонгер», щоби бачити бічну панель, опустив перемикач режиму вогню на позицію «стрільба короткими чергами», після чого націлив гвинтівку на Ар'ю і тричі натиснув на спусковий гачок.

Зоя затулила вуха й заверещала ще до того, як пролунав перший постріл.

Із «Вармонгера» загалом вилетіло дев'ять куль. Після перших пострілів гвинтівку повело, й останні п'ять промайнули повз Ар'ю. Зате перші чотири одна за одною влучили операторці в живіт, розпоровши очеревину, мов намоклий картон. Ар'я впала набік і, вигнувши голову, витріщилася на нутрі, що висковзнули з її утроби.

Зоїн крик перейшов у пронизливий виск. Блогерка зірвалася на ноги, метнулась до подруги, проте за метр від неї впала навколішки й далі не рухалася.

Кентон кавкнув так, ніби хотів виблювати, а потім сповз на підлогу.

Айк заляк, як громом прибитий. Він бачив, що Лана, Ярको та Стех також ні живі ні мертві, проте дивився не на Ар'ю. Погляд ковзнув далі та прикипів до скляної стіни. Кулі, що не влучили в Ар'ю, лишили на склі сліди, обрамлені павутиною

білих тріщин. Скло мало витримати влучання мікрометеорита, тож 5,56-міліметрові кулі навряд чи пробili б його, та чи думав про це Еландон, коли натискав на гашетку? Аїк глипнув на Торндайка, перевів погляд назад на скло. Якби кулі розтрошили вікно, вони б усі вже були мертві. Всі. Від здогадки про це мороз шугнув поза шкірою.

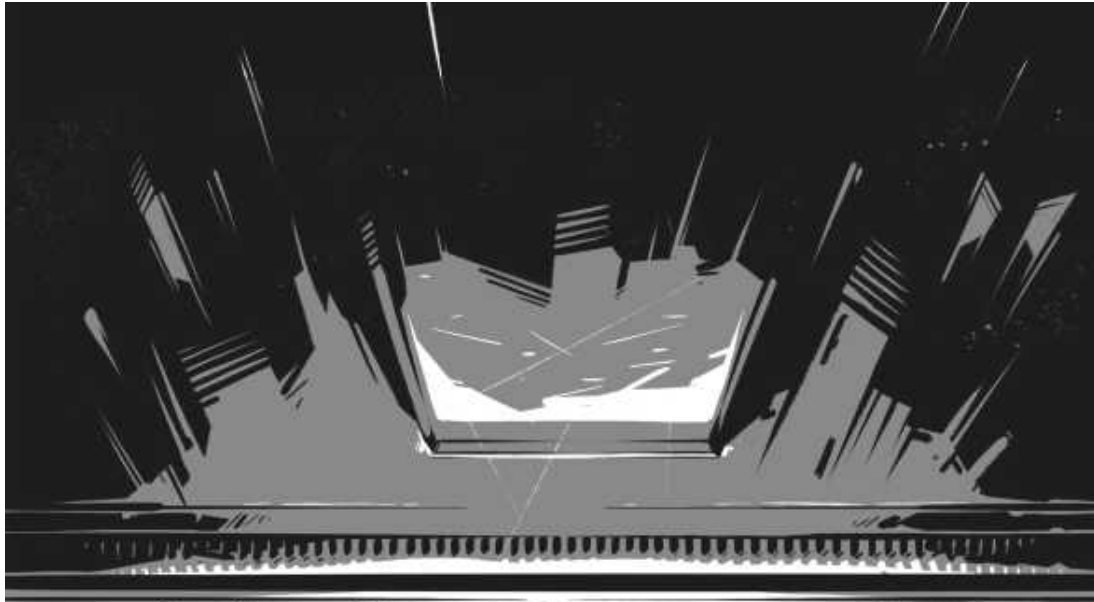
Ар'я нарешті розтулила рота:

— Мама... мама... мама... — Вона лежала на боці й намагалася запхати тельбухи назад у живіт.

Зоя похлинулася, з очей бризнули сльози.

— Що ти н-наробив?! — схлипи перетворювали слова на белькотіння.

Еландон поставив «Вармонґер» на запобіжник.

— Мені нічого втрачати, Зое. — Його обличчя пашіло, але голос звучав рівно. — Я що так, що так не маю доступу до твого каналу. Але якщо ти назвеш пароль, я збережу йому життя. — Він навів «Вармонгер» на Кентона.

Ар'я продовжувала кликати матір. Голос слабнув у міру того, як збільшувалася багряна калюжа довкола неї.

— Пароль. — Еландон відклацнув запобіжник.

— Дай йому чортів пароль! — верескнув Кентон.

Айк здригнувся. Волів гримнути на коротуна, щоб той замовк, але виявився нездатним видушити із себе жодного звуку. Зоя взялася підвивати.

— Востаннє прошу, — мовив Еландон. — Пароль.

«Скажи йому, — благав Айк. — Дай йому, що треба».

І тоді Зоя заговорила:

— Ф... ф... фел... — Її трусило.

— Не чую, — схилив голову Еландон.

— Ф-фелікс... н-нуль-один... нуль-чотири... два-один... три-шість. Фелікс із великої л-літери і через к. к. через ка-ес.

Еландон розгорнув планшет, зайшов на Ютуб, знайшов Зоїн канал.

— Хто такий Фелікс?

— М-мій батько.

Він увів: Feliks01042136.

— А цифри? Це дата? 1 квітня 36-го?

— Т-так.

— Відліт із Землі?

— П-приліт. сюди.

Еландон торкнувся «Увійти», і на екрані з'явилась головна сторінка Зоїного облікового запису.

— Дякую. — Він обвів вітальню очима, мовби виносячи вирок не по-марсіанськи вишуканим предметам інтер'єру, а тоді

запитав: — Де ванна?

Айк витріщився на нього. Зоя скорчилася на підлозі та не реагувала.

— Де тут ванна? — повторив Еландон.

— У великій спальні нагорі, — сказав Айк.

Еландон рушив до сходів, але на півдорозі став. Повернувся до Айка.

— Приберіть тут, — він показав на калюжу крові, що розпливалася під Ар'єю. — І раптом що, з блогеркою можете не церемонитися. Коротуна не чіпати. Зрозуміло?

— Так, — відповів Айк.

— Гаразд.

Еландон подався сходами нагору.

Айк провів його очима аж нагору, а тоді сфокусувався на Ар'ї.

Останніми її словами були «обійми мене». Айк бачив, як Ар'я розпачливо тягнулася до Зої, очима благала її пригорнути, шепотіла, як їй холодно. І Зоя, скімлячи, намагалась підсунутися, проте щоразу, коли кров наближалась до її колін, відсувалася назад.

Ар'я так і померла, не дочекавшись Зоїного тепла та ламаючи нігті об холодну бетонну підлогу.

Вілла Зої-з-Марса

09:03 MST

Айк увійшов, стискаючи планшет у руці. Еландон, загорнувшись у чисте простирадло, спав на Зоїному ліжку. Айк тримався на ногах стільки само, скільки й він, але спати не міг. Навпаки, у вухах гуло, а очі були сухими, наче тальком присипані. Айк підступив до ліжка, яке площею не поступалося його кімнаті в гуртожитку, й обережно торкнув Еландона за

плече. Той розплющив очі. Мружачись, сів. Була дев'ята ранку, осіннє сонце заливало спальню сіро-синім світлом.

— Що? Що таке? — Еландон виборсався з простирадла і заходився терти місце на плечі, до якого торкнувся Айк.

— Повідомлення від Г'юго. — Айк вручив йому планшет.

Еландон схопив його, втупився в екран. Там були три короткі речення:

> Ми взяли Деліча та Кан. Англади ніде

немає. Кан поранена.

Еландон відписав:

< Бауер?

Відповідь прилетіла за секунду, так ніби Г'юго вже мав її набраною й лише чекав на момент, аби надіслати. Айк, витягнувши шию, прочитав:

> Денеб пішла з Бенджі та Гвенлен.

В «Астрономі» вони нарвалися на Ренді

Ганнона. Денеб вистрелила в нього

з «Флінтлока», але промахнулася, і Ганнон

утік.

— Ну й нехай, — прошепотів Еландон.

Він почав набирати розлогу відповідь, але передумав і стер усе. Зрештою надрукував:

< Тягніть Деліча та Кан на площу.

Без мене нічого не робіть.

Айк немовби вріс у підлогу й не відривав очей від переписки. Унизу діалогу одне за одним вигулькнули два нові повідомлення від Г'юго:

> Що робити, якщо СС наскочить

зі зброєю? Нам треба забиратися звідси.

Забарикадуватися на «Західній» чи десь

іще, тільки не тут. Площа прострілюється

з усіх боків. Ми тут наче мішені в тирі.

Айк помітив, як напружилися м'язи на Еландоновім лиці.

< Дочекайся мене. Незабаром буду.

Відписавши, він став поспіхом одягатися. Айк переминався з ноги на ногу біля ліжка.

— Поїдеш зі мною, — прогудів Еландон, пропихаючи голову в горловину гольфа.

— А решта?

— Лишаться із Зоєю та карликом.

Еландонів планшет на ліжку глухо дзизнув. Айк нахилився та промовив:

- Тут запит із невідомого акаунту.
- Прийми та прочитай, — Еландон натягував штани.
- Уголос?
- Звісно.

Айк розгорнув повідомлення і, збиваючись, прочитав:

— Зжен... Зженіть на площу якн... якнайбільше дітей.
Реально малечу. Що менші будуть, то.

Еландон насовував шкарпетку, але покинув її і видер планшет з Айкових рук. Він збілів, як полотно. Очі забігали рядками. Айк зіп'явся навшпиньки і з-за його спини дочитав повідомлення:

> Зженіть на площу якнайбільше дітей.

Реально малечу. Що менші будуть, то краще.

І виставте живим щитом.

За Англаду не ручаюся, а ось Бауер і СС

точно не наважаться відкривати вогонь.

Потім, якщо надумаєте барикадуватися,

займіть житлові блоки на півдні біля LVST^[211].

**Там немає підземки, й ви матимете прямий вихід на
поверхню.**

Еландон швидко надрукував:

< Хто це?

Він повернувся, ненавмисно затуляючи планшет від Айка, проте хлопець устиг ухопити відповідь, що випірнула внизу екрана:

> Ворог твоїх ворогів.

Еландон скрутив планшет у трубку. Під шкірою обличчя, здавалося, не залишилося жодної краплини крові. Кілька секунд він розглядав голі ступні, а тоді розгорнув планшет, зайшов у месенджер і надіслав запит на відеозв'язок із Г'юго Бесселем. За мить змарніле від недосипання лице товстуна постало на екрані. Г'юго, побачивши Еландона, насупився:

- Ти що — спав?
- Дрімав, — роздратовано відказав Еландон. — Яка різниця?
- Де ти зараз? — голос Г'юго був стомленим і злим.
- Слухай мене. По-перше, більше не пиши мені.
- Що? Чому?
- Віднині підтримуватимемо зв'язок тільки через відео. Або по радіо. Більше ніяких повідомлень у месенджері.
- Окей, — Г'юго не став допитуватися.
- По-друге, ти повинен зібрати дітей.
- Яких іще дітей?
- Якнайменших. Як собі хочеш, але до мого приїзду центральна площа «Централдому» мусить кишіти дітлашнею.

МЕРВІН

Купол «Централдом»

Скорпіон 15, 46^[212]

Мервін спершу вирішив, що йому приверзлося, та вже за мить знайоме обличчя знову промайнуло в натовпі, й груди здушило хвилювання. Не може бути — Джилл повинна була залишатися в лікарні! Під шкіру неначе встромилися голки, і вживлений у мозок чип узявся розганяти візок. Це вже не вперше нейроінтерфейс так реагував на збудження, і Мервін поки що не навчився давати цьому раду. Він глибоко вдихнув, сягнув рукою до джойстика на підлокітнику, щоб активувати гальма, та було вже пізно. Візок врізався в дітлахів, які скупчилися на виході з галереї.

Пролунали зойки. Переднє колесо наїхало на чийсь стопу. Дівчинку років десяти відкинуло вбік, вона не по-дитячому лайнулася. Мервін смикав джойстик на себе, проте сигнали з мозку переважали, й візок сунув уперед. А тоді хтось крикнув: «Це Мервін! Мервін Роорд!» — і жива стіна, мовби за командою, розімкнулася. Народжені на Марсі відринули врізнобіч, візок викотився до фонтана, й Мервін збагнув, що очі не підвели його: там була сестра.

Джилл стояла між Еландоном і Г'юго, й від погляду на неї Мервінові похололо в животі. Зблизька вона мала якийсь обвислий вигляд, так ніби ослабли невидимі мотузки, що підтримували тіло вертикально. Через усе ще коротке волосся голова скидалася на притрушену попелом. З обличчя зникли яскраві барви, риси втратили чіткість, ось тільки вираз від того не став м'якшим. Навпаки — лице Джилл було лихим.

Коли візок опинився біля фонтана, раптова тиша наче ковдрою накрила площу.

— Що ти тут робиш? — запитав Мервін.

Джилл повернула голову. Вона ступила крок і, нахилившись, обійняла його.

— Тобі не можна тут бути, — зашепотів Мервін. Джилл була в лікарняній сорочці, гостро пахла клінікою, а руки мала поцятковані слідами від голок. — Не варто було йти з лікарні. Чому ти тут?

— Тому ж, що й ти. — В очах сестри палахкотіли дикі вогники. — Елан-дон покликав.

Мервін понад її плечем зиркнув на Торндайка. Годину тому Аїк Леджер вивантажив у мережу знімки мертвої Ар'ї Теранен. Мервін обмацував поглядом Еландонове лице, намагаючись знайти в ньому відповідь на запитання, навіщо було вбивати землянку, але, певна річ, нічого не знаходив. Мервін зупинив очі на сестрі. Чи знає вона, що Еландон ні за що розстріляв Зоїну подругу? Напевно, так. Не може не знати.

Джилл і далі схилялася над Мервіновим візком.

— Усе гаразд, — була якась театральність у її словах. Нещирість у доторках. Немовби вона обіймала Мервіна не для того, щоби підбадьорити, а грала роль. Сотні пар очей стежили за ними звідусіль, і Мервінові здавалося, що Джилл, попри спрямований на нього погляд, промовляє до них: — Добре, що ти прийшов. Ми чекали на тебе.

Він оббіг очима натовп, вихоплюючи знайомі обличчя: Аїк, Трела, Лео, Кортні, Бенджі. Усі зі зброєю. Зі штурмовими гвинтівками в руках. Вони усвідомлювали, що викликають страх, і, схоже, їм це подобалося.

— Розступіться, — звелів Еландон. — Нехай він побачить.

Джилл випросталася. Мервін витягнув шию. За кілька кроків попереду зчинилася тиснява. Зашурхотіли кроки, юрма

розійшлася, і Мервін побачив Гвенлен Льюїс, однокласницю Кортні Палмер, і хлопця років вісімнадцяти, начебто з Діаспори, хоча імені його не знав. Озброєні, як і решта. Перед ними завмер навколішки чоловік зі зв'язаними за спиною руками. Мервін зморгнув, переконуючись, що не помилився. То був Дако Деліч. Збоку від Деліча — також зі зв'язаними руками — лежала на боці Сабіла Кан. Її очі були напівзаплющені, щелепа відвисла, а з-під стегна розпливалася калюжа крові.

— Упізнаєш? — Еландон повернувся до Мервіна.

— Що з нею? — Мервін пополотнів.

— Намагалася втекти, і Шон поціливі їй у стегно.

Мервін нажахано витріщався на Сабілу. Він пригадав, як гостряк зламанної кістки під натиском її черевика шматував його литку, й подумав, що повинен би був зараз відчувати втіху. Бажати їй смерті. Мав би ненавидіти її, проте бачив просто непритомну жінку, яка, судячи з того, скільки крові з неї натекло, потребувала серйозної допомоги.

— Вона жива? — зронив він.

Еландон байдуже пересмикнув плечима.

— Їй потрібно допомогти, — мовив Мервін.

— Допомогти? — вищирилася Джилл.

— Що ви з нею зробите? — Мервін поглянув на сестру, потім на Еландона.

— Їй уже нічого не світить, — замість Еландона відповів Г'юго.

Мервінові вчувся в його голосі докір, якесть... притуплене заперечення.

Погляд Г'юго був по-котячому напруженим, а обличчя похмурим. Штурмова гвинтівка звисала з плеча цівкою донизу. За ним стовбичив Чед Майклз, такий само наїжачений, із якоюсь химерною циліндричною конструкцією за спиною. Чед перекочувався з носків на п'яти, маскуючи невдоволення за

зневажливим вигином губ. Мервін закрутив на всі боки головою: народжені на Марсі довкола нього видавалися рішуче налаштованими, але були й такі, що збентежено поглипували одне на одного, колупали очима підлогу. Вони тут через Міранду. Через Джилл. Через нього врешті-решт. Ось тільки ніхто не дивився ні на нього, ні на його сестру, бо всі очі зосереджувалися на Еландонові. Й у тих очах, у більшості з них, Мервін бачив одне й те саме німе запитання: навіщо було вбивати Ар'ю? Яким боком вона до Міранди? Як саме розправа над Ар'єю зарадить тому, що сталося з Джилл? Мервіна не було в «Централдомі», коли Еландон проголошував суверенітет, інакше він одразу вловив би різницю у настрої: цього ранку натовп не спавало відчуття стадної єдності. Натомість панував страх: ніхто не уявляв, як далеко Еландон зайде і що на них усіх чекає попереду.

— Де Англада? — Еландон підступив до Деліча.

Дако, схиливши голову, мовчав.

— Відповідай! — Той хлопець із Діаспори, що стримів позаду Деліча, штурхнув його гвинтівкою в шию.

Деліч примружився на Еландона, а тоді мотнув головою на довгастих циліндр за спиною Чеда:

— Звідки це у вас?

— Тут я ставлю запитання, — відрубав Еландон. — Де Англада?

— Це ж «Багзі», так? Російська хрінь. — Деліч втягнув носом повітря, ніби намірявся сплюнути. — Де ти його взяв?

— Це не твоя справа.

Деліч гмикнув.

— Чувак, ти краще не зв'язуйся з росіянами. За останні пів тисячі років не було жодної угоди, яку б вони не розірвали, щойно це ставало для них вигідно.

— Я не укладав із ними угод.

— Це ти так гадаєш, — мовив Деліч. — Росіяни нічого не дають просто так.

— Хто б казав про угоди.

— Окей, — найманець невесело усміхнувся. — Англада збув вам купу мотлоху, проте Англада не дурний. Він-бо розумів, що ви задумали. Ви хотіли змін, а він був не проти, щоб ви полякали тими пукавками Раду. Але це... — Деліч знову кивнув на Майклза. — Ти хоч усвідомлюєш, що це? Якщо той додік натисне на спусковий гачок і промахнеться, снаряд роздовбе у стіні купола діру завбільшки з твоєю задницею, після чого двері по периметру площі заблокуються швидше, ніж луснуть твої барабанні перетинки. — Найманець похитав головою. — Той, хто дав тобі цю хрін, прагне не змін, він хоче перетворити тут усе на попелище.

— Де Англада? — повторив Еландон.

— Я йому не нянька.

— Приведи мене до нього, і я подарую тобі життя.

Візок під Мервіном смикнувся. Деліч покосився на Сабілу й цвіркнув:

— Пішов ти.

Тиша. Мервін не зводив погляду з Еландона. Той якийсь час мовчав, а тоді повів очима на кільцеву галерею першого рівня й покликав:

— Шоне!

Над перилами вистромила лиса голова.

— Я тут.

Мервін подивився вгору. То це він підстрелив Сабілу? Хлопець, що визирав із галереї, був на вигляд старшим за Мервіна, проте ненабагато. Такий десь, як Кирило Вайда. Чи Джилл.

— Усе готово? — запитав Еландон.

— Так.

— Скидай.

Голова зникла, вигулькнула знову, після чого через перила перелетів тонкий нейлоновий трос. Моток, розплутуючись, шугонув униз. Один кінець Шон стискав у руці. Трос розкрутився, витягнувся вертикально, після чого Мервінове обличчя затерпло від страху: другий кінець закінчувався зашморгом. Деліч, викрутивши голову, втупився в петлю, що гойдалася на висоті метра над підлогою.

Еландон знайшов очима Мервіна, показав на Деліча та запитав не своїм голосом:

— Ти впізнаєш цього чоловіка?

Мервін сахнувся, немовби порізавшись.

— Усе гаразд, — Джилл поклала руку на його плече. — Не бійся.

Мервін мовчав.

— Упізнаєш його? — Еландон стусонув Деліча ногою. Найманець хитнувся, але на колінах устояв.

Мервінів язик ворухнувся, і з губів упало тихе «так».

— Цей чоловік був серед тих, хто напав на тебе?

Пауза.

— Так...

— Голосніше.

— Так.

— Що він робив із тобою?

Мервін укляк, відчуючи, що зараз станеться щось непоправне.

— Сік його дротами! — продзвенів у повітрі голос Джилл. — Шмагав по спині, голові, по обличчі!

Тиша, що дряпала нерви, сповнилася шарудінням, кахиканням, схвильованим шепотом. Еландон зацідив носакон черевика Делічу під ребра. Цього разу найманець повалився на бік. Деліч вигинав спину, мов атлет, що перестрибує жердину, і

Мервін нарешті помітив, що його ноги прив'язані пластиковими хомутами до рук.

— Що ти хочеш, щоб я зробив з ним? — пророкотав Еландон.

Мервін глипнув на зашморг і заплющився. Що він хоче? У вухах загупало: так, так, так! Він же хотів, щоб вони померли. Деліч, Англада, Зоя, Кан... Це через них пішов із життя батько. Матір спровадили на Землю. Через них він більше не стане на ноги й не візьме до рук флейту. Ось тільки. замість Зої загинула Ар'я Теранен, яка нічого лихого йому не заподіяла та яку Мервін навіть не знав, а чоловік, що скорчився на підлозі неподалік. Ні, Мервін не забув, хто він такий. Деліч спав із його матір'ю, коли тато вже хворів на рак. Деліч відшмагав його до м'яса дротами. Проте хай як глибоко Мервін зазирає у себе, хай як проштовхувався думками до найтемніших закутків власної свідомості, витиснути із себе принаймні краплину ворожості до Деліча не міг. Ненависті не було, був лише страх.

Мервін розплющив очі та глянув на Еландона. Якби не посмикування лицевих м'язів, Торндайкове обличчя нагадувало б маску. Сповнені темрявою провалля очей дивились ні на кого й на всіх одразу. Мервін пригадав розповіді сестри про його дивацтва. Про те, як часто Еландона обсідають нав'язливі думки, позбутися яких дають змогу безглузді повторювані ритуали. Про напади паніки та хворобливу впевненість у тому, що ось-ось трапиться щось жахливе й що запобігти цьому можна, лише розташовуючи речі в чітко визначений спосіб. Про одержимість чистотою та пристрасть до жорстоких відео з даркнету. Мервін якось надиктував ці вияви медичному аналізаторові, й AI-помічник повідомив, що пацієнт із такими симптомами з імовірністю 76 % страждає на obsesivno-kompulsivnyi rozlad і потребує консультації терапевта. Мервін тоді заспокоїв себе, що розлад — це не божевілля. Тепер він так не вважав.

Не дочекавшись на відповідь, Еландон клацнув пальцями та наказав:

— Тягніть його.

Лео Кемхебеков і той хлопець із Діаспори підхопили Деліча попід пахви та поволокли до троса, що звисав із поручнів.

— Що він робить? — ошелешено прошепотів Мервін.

— Він перший народжений. — Джилл стиснула його плече. — Він робить те, що має: захищає нас.

Деліч почав видиратися.

— Ей! Ей! — Він закрутив головою так, що з губів полетіла слина. — Суки! Ей! Що ви коїте? Не займайте мене! — Лео заламав Делічеві руку, і фраза обірвалася гарчанням.

Натовп сколихнув похмурий гомін. Мервін витягнув голову. Під вітриною, неподалік від місця, де теліпався зашморг, збилися у гурт кілька землян. Він упізнав Кассію Руеду, а поряд розрізнив літнього чоловіка в жилеті. Мервін напружив пам'ять і пригадав його: Джон Горн. Джилл розповідала про нього. Частина гурту позадкувала. Кассія лишилася на місці, натомість Горн рвонув натовпом уперед.

— Зупиніться! — вигукнув він.

Трела Рокерон, виставивши штурмову гвинтівку перед собою, метнулася навперейми.

— Ані руш! Не наближатися!

— Що ви коїте?! — звиваючись, горлав Деліч. — Ні! Ні-і!!

— Дайте йому спокій! — Горн підніс руки над головою, проте не припинив проштовхуватися вперед. — Угамуйтеся всі!

— Не наближатися! — не своїм голосом заволатала Трела. Гвинтівка в її руках тремтіла, і Мервін злякався: якщо вона вистрелить, то влучить у когось із дітлахів довкола Горна.

— Пустіть! Не треба! — захлинався зойками Деліч. — Це все Англада, це не я!

— Еландоне! — Горн, надриваючись, перекрикував вереск найманця. — Не роби цього!

— Мовчати! — Айк помчав на допомогу Трелі, вклинився у натовп, порозпихав однолітків і впер цівку штурмової гвинтівки Горнові в обличчя. — Відійшов до стіни, старе пердло! Назад! Назад, а то стрілятиму!

Натовп навкруги Мервіна почав дивно розгойдуватися. З його надр то тут, то там вихоплювалися вигуки й тупіт ніг. Лео досунув Деліча до троса й накинув зашморг на шию. Трела, Кортні та Ївенлен вилізли на парапет і з гвинтівками наготові стежили за тим, чи ніхто не скрадається до площі з бокових галерей. Г'юго заціпенів поруч із Мервіном, Чедом і Джилл. Звівши очі на горішні рівні, товстун ворухив посірілими губами, неначе молився. Еландон схилився над Делічем і щось говорив, але гул на той момент посилювався так, що до Мервіна долітали самі уривки фраз. Хтось у юрмі залементував: «Смерть! Смерть йому!» Кілька голосів підхопили клич, однак їх було мало. Деліч більше не кричав. Складеними від жаху очима він уп'явся в Джона Горна, проте Горн не міг йому допомогти, затиснутий у натовпі і з Айковою гвинтівкою під носом. Чийсь долоні плескали Мервіна по спині, плечах, торкалися його потилиці та тімені. Так ніби це все було влаштовано для нього, ніби це він усе розпочав, і зараз мав би радіти.

Еландон випростався, зиркнув угору на Шона й гарикнув:

— Тягни!

Шон узяв нейлонову мотузку на плече та зник за поручнями. Трос напнувся. Якусь секунду площу огортала насторожена тиша, а потім Дако Деліч заверещав нелюдським голосом. На Марсі ваги під ним показували лише трохи більше за тридцять кілограмів, і Шон О'Галлоран, відступаючи від поруччя, легко підняв його над долівкою. Вереск урвався, натомість із

перетиснутої горлянки вирвався хрип. Деліч смикав колінами, шукаючи опору.

Мервін відвернувся. Лемент навкруги зчинився такий, що йому заклало вуха. Від західної галереї долинув звук плачу: якась мала, затуливши обличчя долонями, кликала маму, а хлопчак років шести, пхінькаючи, видирався з рук дівчини-підлітка, яка намагалася заманити його в натовп. Мервін зауважив, як багато на площі дітей, тобто зовсім маленьких дітей, а тоді в глибині однієї з галерей помітив Ріону Фіцджеральд. Поруч стояв Данило Загарія й обіймав її за плечі. Ріона зловила Мервінів погляд і самими губами промовила: якого біса ви це затіяли? Деліч продовжував гойдатися над морем лисих голів. Мервін сховав від Ріони погляд, уперся підборіддям у груди та заплющився, щоб нічого не бачити. Якби міг, затикнув би й вуха, проте руки ще не так добре слухалися.

Цього не повинно було статися. Він не хотів цього. Це потрібно зупинити.

Спливло п'ять... десять... п'ятнадцять секунд. За ними пів хвилини. Деліч звивався в зашморгу під галереєю першого рівня і моторошно харчав.

Мервін розплющився, коли у вуха прослизнув деформований від напруження голос Г'юго Бесселя.

— Еле, — показав товстун, — опускай його. Він так не помре.

Еландон наморщив лоба й мовчав.

— Ми на Марсі, — правив далі Г'юго. — Він надто легкий тут. Він так теліпатиметься хтозна-скільки.

Не лише це. Шон О'Галлоран не вмів в'язати ковзкі вузли, він узагалі не знав, що для повішення вузол мусить бути ковзким, відтак зашморг під вагою тіла не затягувався. Нейлонова мотузка врізалася в щелепу, передушила трахею та великі судини, та все ж залишила крихітний отвір, крізь який повітря

потрапляло в легені. Деліч розгойдувався, хрипів, синів на обличчі, проте не помирав.

Еландон збагнув, що Г'юго має рацію, й роздратовано гаркнув:

— Спускай його!

Деліч повалився на підлогу й захапав ротом повітря. Кожен вдих закінчувався глухим свистом. Г'юго уклिनився між найманцем та Еландоном.

— Досить. — Товстун виставив перед Еландоном руку. Всі очі втупились у нього. Гудіння голосів стихло, проте не вщухло. — Чуєш мене? Припиняймо це. Це нікому не треба.

Еландон дивився на нього пильно й водночас ніби зтягнутими пеленою очима.

— Вони за всім стежать. — Г'юго показав на камери по периметру площі. — Вони прийдуть по нас.

Еландон німував. Хтось позаду Мервіна заволав: «Смерть! Смерть!» Але цього разу клич не підхопили, і крикун швидко заткнувся.

— Зупинися. — Г'юго опустив руку. — Ти сам собі копаєш могилу.

Еландон крізь зуби цвіркнув:

— Відійди.

У ньому щось наче тріснуло, й в утворену шпарину прозирнув той змучений фобіями підозріливий чоловік, яким він був насправді. Мервін побачив це й збагнув, що Еландон перетнув межу, з-за якої його міг повернути Бессель. Джилл це також відчула. Мервін, пересилюючи біль, відірвав від бильця руку та шкрябнув долонею сестру.

— Скажи йому, — зашепотів. — Будь ласка. Ти єдина на нього вплинеш.

— Усе гаразд. — Джилл провела пальцями по жорсткому волоссі Мервіна на потилиці. — Я все владнаю. — І попрямувала

до Еландона.

Мервін поїхав за нею. Вони наблизилися водночас.

— Глянь. — Джилл зупинилася біля Еландона, стала впівоберта, так ніби хотіла покласти голову йому на плече, проте лишилася стояти рівно. Вона торкнулася пальцем шкіри під своїм оком. — Я не плачу. Я не плакала, коли вони відібрали у мене батьків. Не плакала, коли вони скалічили брата. І навіть зараз... — голос затремтів. — Після того, що сталося зі мною... це відчуття порожнечі. Проте я не плачу. Я не оплакую його, та це не означає, що я не встигла його полюбити.

Мервін зацікавився. Кого? Про кого вона говорить?

— А я вже обирала йому ім'я, Еле.

Еландон повернув голову до плеча і подивився Джилл в очі.

— Так, у нас мав бути син. Не питай. Я знала. Й на мить не сумнівалася: мав бути хлопчик. І я полюбила його за ці кілька тижнів. Уявляла, як вагітною прогулюватимуся «Астроходом», й усі витріщатимуться на мій велетенський живіт і заздритимуть. Уявляла, як ми з тобою купуватимемо йому перший скафандр. Як ти вперше виведеш його на поверхню. — Джилл притулила долоню до живота. — А тепер його нема. Вони забрали його. — Останню фразу вона буквально прошипіла: — Відтоді, як опритомніла, я не можу позбутися думок про те, що якусь частину мене вирвали з мене живцем.

Повітря немовби загуділо довкола Мервіна. «Ні, ні, ні! — подумав він тим клаптиком розуму, який ще не зацікавився від жаху. — Не те! Я не те мав на увазі, Джилл!» Але з тих думок не народилося жодного слова.

— Я не плачу, бо розумію, що мої сльози не зможуть їх пожалкувати про скоєне. Зате я знаю, що змусить. — Джилл дражнила Еландона зловісною посмішкою. — Убий їх. Я хочу, щоб ти вбив усіх, хто до цього причетний.

Мервінові здалося, наче світ довкола полетів у прірву. Еландон клацнув пальцями, показав на Айка та скомандував:

— До мене.

Леджер підбіг.

— Револьвер, — виплюнув Еландон.

Айк передав йому Widow Maker. Еландон зважив зброю на руці, перевірів, чи у барабані є набої, а тоді звів курок і роззирнувся. Він не бажав стріляти сам. Переводив погляд з обличчя на обличчя — Чед, Трела, Айк, Гвенлен, Лео, Кортні, Устим, Йоса. Усі, одне за одним, відверталися. Денеб єдина не потупилася, проте була такою переляканою, що її очі, здавалося, ось-ось випадуть з орбіт. Еландон зрештою зупинив погляд на Мервінові й тицьнув револьвер йому. Перш ніж Мервін устиг зреагувати, руків'я вже холодило долоню.

— Стріляй.

Мервін посунув револьвер до живота. Терапія повернула долоням чутливість, тож він знав, що спроможний натиснути на гачок. Ось тільки, певна річ, нічого натискати не збирався.

— Убий його! — показавши на Деліча, grimнув Еландон.

Мервін не ворухнувся. Деліч жадібно хапав роззявленим ротом повітря.

— Ну ж бо, — під'юджувала Джилл. — Прицілься й натисни на гачок. Ти зможеш.

Г'юго збагнув, що позаду Деліча скупчилося чимало людей, і замахав руками.

— Відійдіть! Забирайтеся! Геть із лінії вогню!

Юрма розкололася, неначе хвиля, що напоролася на невидиму перешкоду. Народжені на Марсі сипонули врозтіч.

— Стріляй! — надсаджувався Еландон. — Він скалічив тебе, зламав тобі життя!

«Це не поставить мене на ноги. — Мервін із сумом глянув на Джилл. — Як він не розуміє?»

— Він трахав твою матір! На що ти чекаєш? Стріляй, трясця! СТРІЛЯ-А-А-Й!

— Я не можу... — прошепотів він.

Мервін щосили здушував револьвер у руці, остерігаючись, щоб Еландон не спробував його забрати, але до цього не дійшло. Аїк Леджер приставив приклад гвинтівки до плеча, навів цівку на Деліча та викрикнув:

— За тебе, бро!

Гахнув постріл. Куля влучила найманцеві у плече, відкинула його навznak.

— За тебе та твого тата! — загорлав Аїк і вистрілив іще двічі.

Обидва рази влучив. Одна куля пробила Делічеву шию, друга перетворила на місиво ліву частину обличчя.

Найманець востаннє смикнувся й укляк. Після цього на площі зчинився бедлам. Мервіна закрутило у вихорі ошалілого натовпу. Г'юго Бессель виблював. Блювотиння порснуло з-поміж пухких губів, наче вода під тиском із пожежного гідранта. Зграя хлопчаків років тринадцяти промчала повз Мервіна до тіла й узялася копати Деліча ногами. Інші навпаки тікали з площі. Хтось вривався у Мервіна, крутнув візок, і на мить хлопець побачив, як удалині Данило Загарія тягне геть Ріону Фіцджеральд. Наступної миті Джилл розвернула візок і штовхнула його до Еландона. Г'юго нахилився, впер руку в коліно і виблював удруге. До Еландона проштовхався Горн. Лео скочив йому напереріз і збив старого на підлогу. Горн, не підводячись, прохрипів до Еландона:

— Що ти... в біса... робиш?

— Палю мости, — Еландон презирливо скривив губу. — Хіба ви не про це мені казали?

— Ти — ідіот, — Горн важко дихав. — Ти палиш той єдиний міст, на якому стоїш.

Лео Кемхебеков скинув гвинтівку і навів її старому в голову.

— Ні! — Мервін нарешті повернув собі здатність говорити. — Не треба!

Лео глипнув на Еландона. Той жестом наказав йому забиратись і зацідив черевиком Горнові в живіт. Старий розпластався на підлозі. Г'юго став на коліно і виблював утретє. Мервін знову спробував заплющитися, проте не зміг: серце лупило з потрійною швидкістю.

Еландон рушив до південно-західної галереї. Ступивши кілька кроків, озирнувся.

— Кан мертва?

— Так, — відповів Лео.

— Заберіть тіла. — Попервах ніхто не зреагував, й Еландон роздратовано змахнув рукою: — Забирайте тіла, й ушиваймося!

Ніхто не запитав навіщо. Айк і Лео мовчки побрили до Деліча. Лео спробував підняти найманця за руки, проте вимастився мізками та кров'ю і бридливо сахнувся. Потім, опанувавши себе, вчепився з Айком мерцеві за ноги та поволік, лишаючи на кахлях багрянний слід. Гвенлен та Устим узяли тіло Сабіли. Гвенлен підхопила небіжчицю попід руки, Марич затиснув ноги під пахвою, і вони пошкандибали за Айком та Лео. Із простреленого Сабілиного стегна все ще скрапувала кров, позначаючи пунктиром пройдений шлях.

ФІНН

Зала засідань Центрального
виконавчого офісу Ради Дев'ятнадцятьох
Скорпіон 15, 46^[213]

Йорг сидів за столом, стиснувшись, як пружина. Жили на шиї поздувалися, розлючений погляд пропікав Фінна наскрізь.

Фінн застиг навпроти. На крок позаду нього стояв Ренді Ганнон. І Фінн, і Ренді були у пластинчастих армованих жилетах. На рівні пояса в кожного висіли штурмові гвинтівки М4: ремені перекинуті через шиї, стволи спрямовані донизу.

— ...спустилися до підземного паркінгу, — говорив Фінн. — Окрім Джилл Роорд і Торндайка, Леджер, Марич, Льюїс, Кемхебеков, дель Торо й Одновол. Разом восьмеро. На «Роамері» вискочили на поверхню. Тіла забрали із собою. Ренді встиг підняти дрон і, скільки дозволяв радіус, спостерігав за ними. Схоже, попрямували до будинку Зої. За неперевіреними даними Еландон був там сьогодні вночі й розстріляв Ар'ю Теранен, Зоїну співмешканку. Вся мережа про це гуде, та поки я не в змозі підтвердити загибель Теранен із незалежних джерел.

Фінн стулив рота. Почекав, чи Йорг не озветься, але той свердлував його налитими кров'ю очима й мовчав. Хапнувши ротом повітря, Фінн продовжив:

— Мервін Роорд, Бессель і Майклз замкнулися в апартаментах Мервіна. Палмер, Рокерон, Боннельє й О'Галлоран залишаються на площі. Доног'ю добирається до них із Мідлдона. Він неозброєний, тож формально ми не маємо права

його затримувати, проте в нього є батьки на Марсі, й мені здається, ми можемо.

— Якого хріна, Фінне? — нарешті процідив крізь зуби Йорг.

Бауер затнувся, а тоді правив своє тим самим безпристрасним тоном:

— Вони звідкись узяли зброю, проте ледве знають, як із нею обходитися. На площі в «Централдомі» зараз пів сотні осіб, тільки четверо озброєні. Ми повинні вдарити негайно, поки вони роз'єднані та неготові.

— Що на тобі? — Йорг показав на нього пальцем.

— Це? — Фінн опустил погляд на сталеву пластину на грудях.

— Бронежилет.

— Не клей дурня! Звідки в тебе зброя?!

Фінн повільно вдихнув і видихнув.

— Флоріане, тобі ж відомо звідки: із Землі.

— Тобто весь цей час... — Йорг мало не душився гнівом. — Щоразу, коли ти заводив мову про те, щоб озброїти Спеціальну службу, зброя вже була у тебе?

Фінн кілька секунд перебирав у голові варіанти відповіді, але зрештою видав коротке:

— Так.

— За кого ти мене маєш, Фінне?

— Зараз не час з'ясовувати стосунки.

— Я не з'ясовую стосунки! — слова вдарили шрапнеллю. — Ти брехав мені! Ти за мою спиною озброював своїх людей!

— Вони й твої люди, Флоріане. Ну й... — Фінн знизав плечима. — Всі озброюються. Зоммерфельди, Англада, Діаспора. Ти думав, Загарія ввозить у «сірих» контейнерах конденсатори для самогонних апаратів? — Він помотав головою. — Всі озброюються! І то давно.

— Зоммерфельд, Англада та Загарія на відміну від тебе не працюють на мене.

— Флоріане, послухай. — Усі три монітори на столі були ввімкнені. На двох застигла мозаїка з картинок, що їх передавали ньюбронські камери стеження, половину третього займало діалогове вікно системи екстреного зв'язку із Землею, повідомлення з яких DRS-сервери опрацьовували поза чергою. Фінн махнув рукою на один з екранів із зображеннями з камер. — У них «Вармонґери» найновішої моделі. Я не уявляю, де вони їх узяли та скільки ще тримають у себе, і.

— Я нарахував десяток, — устряв Ґаннон.

— У них «Піскіпер», у них гранатомет «Баґзі», — Фінн загинав пальці. — У них принаймні один «Шквал». Ти вже, мабуть, забув, що це таке, то я нагадаю — система дронного вогню. І якщо вони навчатися нею користуватися.

— Заткнися! — Йорґ угатив кулаками по столі. — Я знаю, що таке «Шквал»!

— Ні, Флоріане, ти таки мене вислухаєш. Ці вишкварки десь дістали цілий арсенал найсучаснішої зброї. Лише вдумайся: у них найновіший «Шквал». Можеш горлати на мене, скільки заманеться, проте ми з тобою таки дали маху. Я і ти. Недоноски захопили нас зненацька, і єдина наша надія, що вони неорганізовані й не знають, як усім цим залізаччям користуватися. Тому ми мусимо вдарити негайно. — У Фіннових грудях наростало роздратування. — Трясця, Флоріане, може статися так, що за тиждень я не піду на них штурмом, навіть якщо ти накажеш! Мені добре відомо, що таке «Шквал», і я не посилятиму своїх людей під нього.

— Ніхто не йтиме на них штурмом, ідіоте довбаний. На площі повно дітей.

— Ці діти дві години тому стріляли в мого офіцера, а годину тому стратили Деліча та Кан. Господь усемогутній, Флоріане, прокинься!

— Деліч і Кан причетні до побиття Мервіна Роорда.

— О, припини, — Фінн роздратовано осмикнув бронезилет.
— Договоришся до того, що це ми винні в їхній смерті.

— Бо частково так і є. Провина й на нас також. Спробуй хоч на мить поставити себе на місце дітлахів. Ми нічого не зробили після побиття Мервіна, ми не запобігли згвалтуванню дель Торо, ми не хотіли віддавати гроші Critters, ось вони й не вірять, що на нас можна покластися. Почуваються обманутими та незахищеними.

— Я не можу це слухати, — Фінн відвів погляд, на обличчі проступили жовна.

— Тому зараз замість вимахувати перед ними зброєю нам треба з'ясувати, хто отруїв Джилл. Продемонструвати, що ми на їхньому боці.

— Ніхто її не труїв. Так наче це перший викидень на Марсі.

— Андраде стверджує про інше.

— Так, так, бойова нервово-паралітична речовина, — до роздратування у Фінновому голосі додався скепсис. — Ось тільки звідки вона взялася на Марсі? Космічним вітром занесло? Отрути, про яку тобі наплела Луана, немає й ніколи не було на Марсі.

— Б'юся об заклад, до сьогоднішнього ранку ти так само думав про «Шквали».

— Туше, — вишкірився Ганнон.

— Припни язика, — кинув через плече Фінн.

— Ми не починатимемо війну з дітьми, — відрізав Йорг.

— Вони вже її почали, — Фінн підібгав губи.

— Тоді тим паче замість підливати оливи у вогонь треба будь-що її зупинити.

— Дозволяючи їм чинити все, що заманеться?

— Для початку з'ясуємо, що сталося з Джилл. Щодо інциденту в «Централдомі»... — Йорг завагався, скосив погляд на монітор. — Я сконтактував із COPUOS'ом.

— І?

— Вони порадили синтезувати в ЛСБ речовину ВМ-17.

— Що це? — насупив брови Фінн.

— Урядовий стандарт туалетного смороду. — Настала черга Йоргові ховати очі. — Свого роду хімічна зброя, лише нешкідлива. Вони пропонують застосувати її в «Централдомі», щоб розігнати демонстрантів, а потім. ну.

Фінн не міг повірити в те, що чує.

— Ти, блядь, жартуєш, — обличчя аж холодом узялося.

— Ні.

— Може, я ще в Загарії лайна попрошу? Закидаємо їх послідом?

Йорґ зітхнув, але промовив із тією самою непохитністю в голосі:

— Застосовувати зброю я забороняю.

— Ти не врубашся, як усе серйозно, Флоріане. Ми тут самі по собі. Вікно закрилося, впродовж найближчих двох років Земля нам не допоможе. Так, у мене є зброя. Одначе те, що мають мої люди, — Фінн кивнув на Ганнона, — це новорічні хлопавки порівняно з тим, що мають вони, — він махнув рукою за спину. — Нам потрібно об'єднатися з людьми Англади, зачистити «Централдом», роззброїти тих, хто замкнувся у помешканні Роорда, за потреби пристрелити кількох найбільш нарваних, щоби раз і назавжди відбити охоту хапатися за...

— Я забороняю! — grimнув Йорґ. — Якщо ти або хтось із твоїх людей відкриє вогонь, навіть попереджувальний, ви відповісте. І не переді мною, а перед спеціальним трибуналом на Землі.

«Він не чує», — навіснів Фінн. Земля за десятки мільйонів кілометрів звідси та щомиті віддаляється.

— А якщо вони відкриють вогонь по нас? — Він стиснув ствол гвинтівки так, що захрустіли пальці. — Якщо та мала, що

намагалася підстрелити Ренді в «Астродомі», вискочить зі зброєю переді мною, я повинен покійно схилити голову?

— Вони мстилися за Мервіна. І за Денеб. І так — вони трохи перегнули палицю. Але якщо ми не провокуватимемо їх, на цьому все завершиться. Ти не такий тупий, аби цього не розуміти. Узявшись за зброю, ми лише підштовхнемо їх до насильства.

— А вбиваючи Теранен, вони за кого мстилися?

Йорг опустил голову й тер пальцями лоба так, наче силкувався позбутися чогось неприємного на шкірі.

— Ти сам сказав, начебто не певен того, що вона мертва.

— Можливо, не тільки вона, а й Зоя та той карлик, що у них оселився, — напирив Бауер. — Твою маму, Флоріане, ми не можемо просто стояти осторонь і спостерігати.

— Це діти, Фінне. Я за жодних умов не дозволяю застосовувати зброю. Це не обговорюється. Вони просто діти, і ми з ними домовимося.

— Блядь, ти безнадійний! — Фінн розвернувся і закрокував до виходу.

— Фінне, — тихо покликав Йорг.

На порозі зали Бауер і Ганнон зупинилися. Фінн озирнувся.

— Я буду змушений доповісти комітету про тебе, — сказав Йорг. — Боюся, тобі доведеться скласти повноваження та полетіти на Землю.

Вони обмінялися поглядами, а потім Фіннове лице підсвітила посмішка.

«До наступного вікна два земні роки. І це у мене зброя, а не в тебе».

Флоріан зрозумів його без слів та спрямував погляд за вікно.

— Я скликаю Раду, — мовив Йорг. Голос, іще мить тому гучний і грізний, тепер повнився безпорадністю. — Ми все

зважимо та сформуємо план дій. Принаймні доти я прошу тебе нічого не робити.

— Я також член Ради, — нагадав Фінн.

— Звісно.

— То ось тобі порада від мене: дай мені змогу надерти їм задниці та відібрати зброю, а потім розбирайся зі сраними комітетами. У тебе час до вечора, і я сподіваюся, тобі вистачить клепки ухвалити правильне рішення.

Йорг відчув погрозу в Фінновому голосі й нічого не відповів. І це сподобалося Фіннові. Було приємно бачити, як незмінний голова Ради Дев'ятнадцятьох ціпеніє з відвислою щелепою.

Купол «Централдом»

11:53 MST

За дверима на Бауера та Ганнона чекали двоє офіцерів Спеціальної служби. У бронежилетах і зі штурмовими гвинтівками наготові. Один зайняв позицію попереду, другий позаду, й учотирьох вони попрямували до ліфтів.

— Яміл телефонував, — повідомив Ренді. — Двічі.

— Знаю. — Фінн відчував, як вібрував смартлет під час розмови з Флоріаном. Він поправив вушну гарнітуру та запустив зворотний виклик.

Англада відповів одразу:

— Ну як там?

— Бувало й гірше.

— Що він говорив?

— Дер горло на шмаття, та під кінець здувся. — Фінн усміхнувся, згадавши, як останній обмін фразами стер зухвалий вираз із Йоргового лиця.

— Що ви вирішили?

— Поки нічого.

— Вони вбили Деліча та Кан, — підвищив голос Англада.

— Він знає, що вони зробили, Яміле, — спокійно промовив Фінн.

— У мене тут два десятки чоловіків і жінок, які ладні роздерти тих малих уїбанів живцем. Я сам хочу притягти їх назад до «Централдому» й утопити в тому блядському фонтані. І якщо ти думаєш, що голова твоєї Ради зможе...

— Угамуйся та постав себе на його місце. Чоловік пів століття заправляв тут усім, зрісся вже з планетою, а тут до нього завалюють двоє чуваків, обвішаних зброєю, та заявляють, що відтепер усе буде інакше. Він не дурний, Яміле. Він учинить правильно. Дай йому час, щоб оговтатися.

— Мої люди нервують, — прогудів Англада.

— То заспокой їх. Виставте чатових на Крижаному колі, нікуди не потикайтеся та не випускайте «Роамери» з рук.

— Я не хочу чекати, я хочу. — Англада затнувся. — Нахріна нам «Роамери»?

— Ти бачив їхню зброю. У нас «ем-четвірок» на всіх не вистачає, а у них десять «Вармонґерів». За цими, як ти висловився, уїбанами хтось стоїть, і це не Зоммерфельди. І не Загарія. — Бауер знав, що в Діаспори були лише «Вепри», «Малюки»^[214] й арбалети. — Ні я, ні ти не уявляємо, звідки у них зброя та скільки її взагалі. І я не хочу, щоб, подавшись топнути їх у фонтані, ти приліг відпочити поруч із Делічем. Ми повинні бути готові до всього.

— Ти сцикло, — випалив Англада.

— Щось мені здається, що Деліч, якби був живий, назвав би мою поведінку обґрунтованою.

— Нахер пішов! Що ти там знаєш про Деліча?!

Фінн пропустив образу повз вуха. Він розумів, що Англада боїться. Напевно, вперше від моменту прильоту на Марс.

— Я стежитиму, як ситуація розвиватиметься, і триматиму тебе в курсі. Не роби нічого без узгодження зі мною. Затямив?

Англада сердито сопів.

— Ми домовилися? — натиснув Фінн.

— Гарзд.

— Ось і чудово.

Фінн завершив дзвінок.

Дві години по тому

Фінн не став залишатися в Ньюборні й поїхав до Нойнштадта. Засівши у своєму помешканні, він не відходив від камер стеження. На головній площі «Централдому» — жодної душі. Натовп розсмоктався. Офіси та крамниці закриті. Після того, як новина про вбивство Деліча та Кан розлетілася Колоніями, Ньюборн неначе вимер.

Фінн відмотав кілька записів назад і взявся аналізувати пересування Кортні Палмер, Йоси Боннельє, Трели Рокерон і Шона О'Галлорана. Близько першої вони спустилися до підземки, сіли на потяг до Роквейла та зійшли на станції «Ньюборн Західна». Далі попростували до Майклзового барлога, хоча тут Фінн не мав певності: за складами камер не було. Туди ж подався Джона Доног'ю з Мідлдона, а невдовзі після нього — і це здивувало Бауера — Кирило Вайда з Кам'янки. Фінн якийсь час зважував, чи не зателефонувати Іванові Вайді, проте вирішив не квапитися.

Фінн сумнівався, що Рада ухвалить рішення до півночі. За всю історію своєї діяльності Рада ще не стикалися з кризою такого масштабу. Радники мусили узгоджувати власні дії з COPUOS'ом, а це все ще більше ускладнювало, тож Фінн здивувався, коли незадовго до третьої пополудні отримав виклик від Йорґа. Повідомлення надійшло через кабельну

систему оповіщення, яка була призначена для офіційної комунікації, але майже ніколи не використовувалася: «Радникові Бауеру негайно з'явитися до Центрального виконавчого офісу». Фінн розштурхав Ренді, який дрімав у сусідньому модулі, й удвох вони вирушили назад до Ньюборна.

За десять до третьої чоловіки прибули до «Централдому». Фінн увійшов до зали першим і спинився так різко, що Ренді наскочив на нього ззаду. За мармуровим столом сиділи тринадцятеро членів Ради Дев'ятнадцятьох: Інка Паландер, Ерна Гіммельблау, Мікаела Маттсон, Герман Таушев, Таннер Гілмор, Аїка Тано, Аманда Клебба, Надін Роатта, Берта Тільгнер, Бйорн Метцингер, Рита Дюрер, Емма Фламмаріон і, звісно, Йорґ Флоріан. Утім представниця НАСА Інка Паландер і операційна директорка Deer Space Resources Ерна Гіммельблау розташовувалися з того боку, де зазвичай розміщувався Йорґ. Сам же Йорґ примостився скраю, між Бертою та Бйорном. Він спер підборіддя на долоні й тупився в стільницю нерухомим поглядом.

Але не це шокувало Фінна. У дальньому куті зали, заклавши ногу на ногу, сиділа Тайлін Зоммерфельд. Коли Фінн застиг на порозі, жінка всміхнулася йому самими кутиками губ. Обабіч неї виструнчилися двоє дебелих чоловіків у повному військовому екіпіруванні (навіть із шоломами на головах) і штурмовими гвинтівками «Геклер-і-Кох». Ренді Ганнон інстинктивно потягнувся по зброю, й охоронці Тайлін умить навели на нього гвинтівки.

— Ані руш! — рикнув один.

— Руки на видноті! — наказав другий.

Спокійним і владним жестом Тайлін звеліла їм опустити гвинтівки.

Мікроскопічну частку секунди Фінн почувався так, ніби йому вгатили під дих. Тайлін Зоммерфельд. Прилетіла з Мірафлореса.

На засідання Ради. З двома озброєними охоронцями. Щонайменше двома, бо, напевно, є й інші. Чому? Фінн обнишпорив очима залу, й відповідь наче вибухнула у свідомості: Йорг обманув його. Не було ніяких перемовин із Землею. Йорг пішов на угоду із Зоммерфельдами. Якось переконав інших членів «Берлінської стіни» підтримати його. Але як таке можливо? Як могли Берта, Бйорн, Рита й Емма погодитися на таке? І взагалі навіщо? Фінн зміркував, що Тайлін, напевно, зараз зчитує його думки з лиця, і не став приховувати здивування.

— Воу, — видав він.

— Бауере, — кивнула вона, — мої вітання.

Фіннові язик зачесався поправити її: раднику Бауере. Проте він стримався.

— Отже, тепер так, — мовив Фінн.

— Як? — запитала Тайлін.

— Зоммерфельди заправлятимуть у Раді, — Фінн звертався до Тайлін, але дивився на Йорга.

— Не розумію, про що ви, Бауере. — Тайлін не припиняла уїдливо посміхатися. — Зважаючи на ситуацію, що виникла, Рада звернулася по допомогу до безпекового підрозділу компанії Deerp Space Resources. І ми не могли відмовити.

— У Ради є власний безпековий підрозділ, — сказав Фінн.

— Ти зрадив мене, — не підводячи голови, нарешті озвався Йорг.

Ерна Гіммельблау заусміхалася. Фінн побачив це й відчув, як скипає.

Гнів підіймався із глибин нутра, затоплюючи жаром обличчя.

— А що про все це думає Малкольм Бредшоу? — Фінн учепився очима в Йорга. — Я до тебе звертаюся, генерале.

«Підведи голову. Ну ж бо. Глянь на мене!»

Замість Йорга пояснила Тайлін:

— Ми люб'язно дозволили Медардові Бредшоу полетіти на орбіту, де він перебуватиме до повернення на Землю. Малкольм Бредшоу вдячно прийняв нашу обіцянку не переслідувати й не висувати звинувачень його синові.

— Що ти робиш? — не зводячи очей із Йорґа, прошепотів Фінн.

Йорґ нарешті підвів голову — їхні погляди схрестилися.

— Намагаюся уникнути подальшого кровопролиття, — сказав Йорґ.

— Дозволяючи Медардові вшитися з Марса? Ти хоч на мить замислився, як на це зреагує озброєна до зубів орава, що втратила Деліча та Кан?

— Фінне, ти вимагаєш від мене правильних відповідей на запитання, які, можливо, взагалі не мають відповідей. Проте ми мусимо щось робити. Я ухвалюю рішення, які вважаю оптимальними за теперішніх умов. Більше ніяких смертей. Твої люди ні в кого не стрілятимуть. Ніхто не страчуватиме Медарда Бредшоу. І я спробую дати народженим те, що вони хочуть.

Фінн пирхнув.

— Окрім Бредшоу.

Йорґ замовк. Фінн оббіг поглядом людей у залі.

— Ну, то що далі? — спохмурнів він. — Кажіть.

«Ви ж не сподіваєтеся, що я роззброю своїх людей?» Але схоже, саме на це вони й сподівалися.

— Бауере, — озвалась Ерна Гіммельблау, — тебе звільнено з посади очільника Спеціальної служби. Ти також більше не є членом Ради Дев'ятнадцятих.

— То ти тепер у нас головна чи як? — огризнувся до неї Фінн.

— Йорґ Флоріан був і залишається головою Ради, — відповіла Ерна.

— То хай він і скаже про це. Він же брав мене на роботу.

— Тебе звільнено, Фінне, — промовив Йорг. — Рішення затверджено COPUOS'ом.

— Умгу. — («Ось і посипалася “Берлінська стіна”, — подумав Фінн. — Після стількох років...»). — Рішення ухвалили одноголосно?

— Це має якесь значення, ексраднику? — запитала Ерна.

— Одинадцять голосів, — не підводячи голови, зазначила Емма Фламмаріон.

Фінн очима-рентгенами просканував залу. З поточного складу Ради за столом не вистачало Павла Загарії, Ніни Грей та Альфреда Келлера.

Загарія-молодший, як завжди, собі на умі, Ніна майже напевно не встигла добратися з Мідлдона, а ось Альфред... З-поміж інших членів «Берлінської стіни» він найбільше ненавидів Зоммерфельдів, він мав на те причини, і саме з ним Фінн найкраще ладнав. Альфред нізащо не погодився би на цей фарс. «Він не встиг на засідання чи не прийшов навмисно? — вагався Фінн. — Забрався звідси під час дискусії?..» Емма сказала про одинадцять голосів, отже, двоє серед присутніх радників і радниць не проголосували за його відставку. Фламмаріон? Напевно, вона. Хто ще?.. Рита?.. Берта?.. Фінн раптом подумав про інше: не голосував Альфред Келлер, не голосував він сам, не голосувала Емма Фламмаріон і ще хтось один. Це означало, що Йоргові вдалося схилити до угоди із Зоммерфельдами лише двох членів «Берлінської стіни». Не все так погано.

— І хто тепер замість мене? — поцікавився він.

— Бйорн, — відказала Ерна.

— Я, — одночасно з нею виголосив Метцингер. Він прокашлявся. — Тимчасово виконуватиму обов'язки.

«Та ви знущаєтеся». Фінн зиркнув на данця.

— Ви впевнені, що мої люди коритимуться його наказам?

Бйорн почервонів. Тайлін Зоммерфельд цокнула язиком.

— Ти й твої люди — ідіоти, — мовила вона.

Ренді Ганнон переступив із ноги на ногу. Зброя на грудях клацнула, й охоронці обабіч Тайлін схопилися за гвинтівки. Жінка, заспокоюючи їх, роздратовано змахнула кистю; жест був геть земним, не марсіанським, і Фінн зловив себе на думці, що вона досі чужинка на Марсі. Як, у принципі, всі Зоммерфельди.

Тайлін пояснила:

— Ви контролюєте виробництво електрики, постачання кисню та води, але водночас хапаєтеся за зброю. Навіщо? Все можна зробити. — вона затихла, добираючи слово, — акуратніше. Провернути так, щоб вони добровільно склали зброю. Акуратніше, Фінне. Потрібно лише терпіння та трохи лою ось тут, — Тайлін постукала пальцем по скроні. — Я знаю, це Марс, не можна пускати все самопливом, одна помилка, і все полетить шкереберть. Але й перетворювати Колонії на інопланетний концтабір теж не варто. Розумієш? — Фінн німував. Вона правила далі: — Ми приберемо всі подразники з-перед їхніх очей, дамо їм охолонути, а тоді сядемо з ними за стіл переговорів і гладитимемо по голівках, доки не надягнемо на них намордники.

Фінн бачив, як Ерна Гіммельблау та Мікаела Маттсон кивають на кожну фразу Тайлін, і раптом засумніався, чи захоплення влади від початку не було ініціативою Тайлін, яку вони лише підсунули Йоргові в найкритичніший момент. Зрозумівши, що Тайлін завершила свою промову, він буркнув:

— Ну, успіхів, — і розвернувся до дверей.

— Ти повинен здати зброю, — кинув йому в спину Йорг. — Ти й твої люди. Сьогодні до півночі.

Фінн навіть не озирнувся.

Пізніше того самого дня

Тайлін Зоммерфельд мала слухність: дай їм змогу охолонути, й усе вгамувалося б саме собою. Розправа в «Централдомі» переполохала не лише колоністів, а й народжених на Марсі. Замість згуртувати довкола Еландона, вона відштовхнула, і то багатьох. Тож якби протягом наступних кількох днів нічого надзвичайного не сталося б — не виникли б нові подразники, — пристрасті вляглися б, історія з Мірандою призабулася б, утрутилися би батьки, Йорг, Ерна та Тайлін понатискали б на правильні важелі, й Еландон утратив би підтримку.

Утім, усе обернулось інакше.

Вийшовши з офісу Ради Дев'ятнадцятих, Фінн Бауер зателефонував Англаді й повідомив, що той отримав повний карт-бланш. Може робити все, що заманеться. Англада, почувши це, здивувався більше за Фінна, коли той угледів Тайлін у залі для нарад. Така раптова зміна здавалася підозрілою, і він узявся допитуватись: що вирішили на засіданні? Що сказав Йорг? Що відповіли із Землі? Фінн розповів, що нічого вони не вирішили й навряд чи вирішать, тож він, Англада себто, вільний мститися убивцям Дако та Сабілі так, як вважає за потрібне.

Утретє Фіннові повторювати не довелося. Тоді, коли Фінн збирав лояльних до себе офіцерів Спеціальної служби у Крижаному колі, Англада спустив із цепу всіх своїх собак.

О пів на п'яту четверо найманців і одна найманка із Trustline Security на нульовому рівні купола «Кронфінген» у Нойнштадті підловили тринадцятирічного Башира ель-Нурані. Хлопець повертався додому зі школи у Ньюборні, заняття в якій, попри ранкові події, не скасували. Башир був спокійним юнаком, який не шукав проблем і не брав участі в жодному з мітингів у «Централдомі». Просто на його наплічнику була наліпка *Earth is not my home*.

Башир спробував вислизнути, проте найманці притисли його до стіни. Вони потягли його на четвертий, найвищий рівень «Кронфінгена» та жорстоко побили. Один із найманців — дебелий фін на ім'я Туомас Аалто — десь роздобув нейлонову мотузку. На відміну від Шона О'Галлорана Аалто вмів в'язати ковзкі вузли. Чоловіки прикріпили вільний кінець до поруччя, Аалто накинув петлю на шию Баширу, після чого хлопця, навіть не зв'язуючи за спиною руки, зіштовхнули з галереї четвертого рівня.

Люди, які ніколи не бували на Марсі, вважають, що за низької марсіанської гравітації людина не розіб'ється під час падіння з висоти. Це не так. Вбиває не гравітація, а швидкість, з якою тіло вривається в землю, і нижча гравітація означає тільки те, що тіло розганяється повільніше й досягає смертельної швидкості на якусь частку секунди пізніше.

Аалто навмисно не відміряв, але мотузка виявилася достатньо довгою, а висота достатньо великою, і то не тільки для того, щоб задушити Башира. На той момент, коли нейлонова линва натягнулася, хлопчак пролетів три рівні та набрав такої швидкості, що зашморгом йому відірвало голову.

Мине чимало часу, але Фінн так і не дізнається, хто злив відеозапис із камер стеження у мережу. До того, як відео обезголовлення поширилося стелк-каналами, більшість мешканців Колоній — і народжені на Марсі серед них — вбачала в Еландоні невірноваженого психопата, якому до рук потрапив молоток і який тепер усюди бачить гвіздки, що їх треба забити. Після того, як відео розійшлося Колоніями, все змінилося. Еландон раптом став героєм-захисником, який рятує марсіанських дітлахів від убивць із Землі. Йому почали співчувати. Навіть земляни — особливо ті, хто мав неповнолітніх дітей. Але найгірше полягало в тім, що через

убивство Башира ель-Нурані мирне розв'язання конфлікту, на яке так сподівався Йорг Флоріан, стало неможливим.

Хоча сам Йорг іще певний час цього не розумів.

ФЛОРІАН

Вілла Зої-з-Марса
Південно-західна околиця Ньюборна
Скорпіон 17, 46^{[\[215\]](#)}

Гараж заливало блакитнувате світло. Еландон, згорнувши руки на грудях, стояв за склом, і щойно Йорґ вистромив голову з «Туарега», рушив до нього.

— Дякую, що прийшли, Флоріане, — голос Еландона лився, мов мед. Йорґ відступив убік, звільняючи дорогу Бйорнові Метцинґеру.

— Раднику Метцинґер, радий вас бачити, — Еландон усміхнувся. За Бйорном із марсохода вибрався Джон Горн. На його лівій щоці темнів синець. — Пане Горн, маєте чудовий вигляд, — Еландонова усмішка не згасала й на мить.

Йорґ озирнув гараж. За Еландоном нікого не було. Ніхто, крім нього, не вийшов їх зустрічати. Йорґ знову сфокусувався на Еландоні й з подивом угледів, як той подає руку Риті Дюрер, що спускалася відкидним трапом за Горном. Увесь той час Еландон продовжував усміхатися. І це лякало більше за появу пів десятка озброєних до зубів підлітків. Еландон не міг не бачити запису розправи над Баширом ель-Нурані, а тому не міг так поводитися. Йорґ не зводив із нього очей, але навіть коли Емма Фламмаріон, що висковзнула з «Туарега» останньою, демонстративно відмовилася від простягнутої руки, усмішка не сповзла з Еландонового лиця. Трималася на обличчі, мов приклеєна.

— Прошу, — Еландон махнув рукою на сходи. — Підіймайтеся, ми на вас чекаємо.

— Ми без зброї, — мовив Йорг. — Як і домовлялися.

— Я знаю.

Еландон не став їх перевіряти, і Йорг, буркнувши «гаразд», закрокував до сходів. Емма, Джон, Рита і Бйорн подалися за ним. Вєрвечкою посунули до вітальні. Йорг спочатку вирішив, що велетенська кімната порожня, а потім спостеріг худорлявого юнака перед сходами, що вели на другий поверх. Хлопчак застиг із закладеними за спину руками. Неозброєний. Придивившись, Йорг упізнав Айка Леджера, а тоді відчув, як хтось торкнув його за лікоть. Він повернув голову. Поруч була Емма. Вона напружено тупилась у скляну стіну з іншого боку вітальні, і Йорг, простеживши за її поглядом, зауважив обметані тріщинами сліди від куль на склі. Він стиснув Еммину долоню й непомітно повів головою з боку в бік, мовляв, не зважай, не зараз.

— Ось сюди, — Еландон жестом запросив їх до кухні. — Будьте, як удома.

Земляни нерішуче застигли на місці. З-за скляної перегородки Йоргові було видно кухню: довгий стіл із чорного мармуру, сірі шафи, електроплита, два холодильники, гриль із витяжкою. Біля гриля поралися Джилл Роорд і Лео Кемхебеков. Під кришкою щось шкварчало. За столом сиділи Денеб дель Торо та народжений на Марсі чоловік, якого Йорг спершу не впізнав. Наморщивши лоба, він просканував очима кістляве лице з бровами, що спускалися до кутиків очей, а тоді у мозку щось начебто клацнуло: Луїджі Бріццолара, якого позаочі називали Тарганом. Денеб уперла в Йорґа налитий ненавистю погляд, і це було очікувано. Натомість Луїджі всміхався. І на відміну від Еландона, в чийй усмішці мимоволі проступало напруження, Тарган скалив зуби з непідробним захватом. Він тішився, наче дитина, що отримала на день народження омріяний подарунок.

— Ну ж бо, не бійтеся, — підштовхував Еландон.

Йорґ попрямував до кухні. Ступив кілька кроків і спинився. Запах, який долітав з-за відчинених дверей, огорнув його, неначе ковдрою. Приємне поколювання піднялося вздовж хребта, рот наповнився слиною. Йорґ почув, як у Горна забурчав живіт, а Метцинґер натужно зглитнув: із Зоїної кухні пахло смаженим м'ясом.

— Ви вчасно, — озвався Еландон. — Ми саме збиралися вечеряти. Сподіваюсь, ви до нас приєднаєтеся. — Його усмішка розтяглась від вуха до вуха, і на секунду Еландон став як Луїджі: малюк, який щойно збагнув, що сьогодні найщасливіший день у його житті. Він показав на п'ять стільців з одного боку стола. — Це буде честь для нас.

Йорґ зиркнув на Денеб. Дівчина сховала очі, проте було помітно, як часто надимаються й опускаються її груди. Йорґові це не сподобалося. Йому не подобалося буквально все: те, як Еландон говорить, його застигли, мов у ящірки, очі, але чомусь найбільше — контраст між напруженням Денеб і нестримною радістю Луїджі. Хай там як, Йорґ усе ж сів, у центрі стола, навпроти Денеб. Бйорн і Емма розташувалися ліворуч, а Джон із Ритою — праворуч від нього.

Еландон запурхав довкола зі столовими приборами. Джилл зняла з гриля кришку, і Йорґ, потягнувшись поглядом за спину Денеб, побачив на решітці десять м'ясних медальйонів. Лео почав подавати Джилл тарілки, і вона викладала на них соковиті шматки м'яса. Еландон, перекинувши через руку рушник, розливав червоне вино в келихи на тонких ніжках.

Лео поніс перші тарілки з медальйонами до гостей. Одну поставив перед Горном, другу перед Флоріаном. Йорґ насупився. Котлети зі штучного м'яса, які готували в ресторанах It's Food, і смаком, і текстурою, непогано відтворювали яловичий фарш, ось тільки на тарілці перед Йорґом лежав не

фарш, а шматок справжнього м'яса. То був справжнісінький стейк. Як на Землі. Із прожилками. Але звідки?

Йорґ ковтнув слину, що вже переповнювала рот, тоді як у Горновім животі немовби камені гуркотали.

Еландон відставив порожню пляшку з-під вина, попросив Денеб посунутися і сів навпроти Йорґа. Джилл узяла до рук келих і сперлася на посудомийку позаду нього. Лео поставив на стіл останню тарілку, сплів руки на грудях і застиг біля вікна. Йорґ подумки відзначив, що серед них немає Г'юґо. І Мервіна. І це невідь-чому ще більше напружило.

— Itium Rosso, урожай 2130-го. — Еландон збовтав вино в келиху, понюхав і покуштував. Тоді звів очі на Горна. — Вам подобається італійське вино, Джоне? Можете приблизно порахувати, скільки пляшок випили, поки жили на Землі? Тисячу? Десять тисяч?

Горн не відповів. Йорґ тим часом і поглядом, і думками повертався до м'яса. Воно із Зоїних запасів? Напевно. Як і вино. Ось тільки... щось не сходилося.

— А де Зоя? — запитала Емма.

— Е-е... — Еландон, схоже, не очікував на таке запитання, і це було дивно, адже вони перебували в будинку Зої. — Нагорі.

— І вона. — Емма нахилила голову.

— Відпочиває.

— Гм.

— Із нею все гаразд. Зоя люб'язно дозволила скористатися її кухнею, проте вирішила не брати участі в нашій розмові. Дуже мило з її боку, еге ж? — Еландон облишив келих, узяв до рук виделку і ніж, відрізав шматок стейка й укинув до рота. — Пригощайтесь.

З того боку стола, де сиділи земляни, ніхто не торкнувся приборів. Елан-дон припинив жувати й затримав погляд на Йорґові.

— Боїтеся, що ми його отруїли? За кого ви нас маєте, Флоріане? — Він перехилився через стіл, відрізав шматок від Йоргового стейка й демонстративно проковтнув його. — Смачно, покуштуйте ж, ну! Ми так старалися.

Тарган Луїджі вдоволено рохнув і відкраяв собі шматок, який ледь запхав собі до рота. Кілька секунд його соковите плямкання було єдиним, що розганяло тишу на кухні.

— Для початку я хочу. — Йорґ зітхнув, переборюючи нехить до того, що мусить озвучити. — Я хочу сказати, що жалкую про те, як закінчилася наша попередня зустріч. Я дозволив емоціям узяти гору й наговорив зайвого. Мені прикро. Тому я почну з того, що перефразую слова командорки Робільяр, першої людини на Марсі: ми тут, Еландоне, і ми несемо мир, а не війну. Я співчуваю з приводу того, що сталося з Джилл, і через загибель Башира ель-Нурані. Я запевняю, що ніхто із чинних членів Ради Дев'ятнадцятьох не причетний і до трагедії в куполі «Кронфінген», і до отруєння твоєї партнерки, а також, що ми зробимо все, аби знайти і покарати винних.

— Ви не голодні? — Еландон недбалим жестом обвів тарілки з іншого боку стола.

«Якого біса? — Йорґ підібгав губи. — Ти хоча би слово почув із того, про що я щойно говорив?» — його починало дратувати те, як уперто Еландон ховався за завісою із незначущих слів.

Першим здався Бйорн Метцинґер. Ні на кого не дивлячись, він відрізав від медальйона крихітний шматок і переправив до рота. Після кількох рухів щелепою данець шумно випустив повітря крізь ніздрі, зиркнув на Йорґа та прошепотів:

— Смачно.

— Дякую, — усміхнувся Еландон. — А вам, Джоне? Смакує?

Йорґ скопив очі на Горна. Він запросив його стати членом делегації після того, як Джон розповів про зустрічі з Еландоном і Г'юґо. Йорґ припустив, що він може бути корисним.

Відповідаючи на Йоргів погляд, Горн непомітно здвигнув плечима, тоді нахилився до тарілки та пригнувся, проте куштувати не став. Натомість запитав:

— Що це за м'ясо?

— Це свинина, — відповів Еландон.

— Справжня свинина? — здивувався Горн.

— Так. — Еландон відпив із келиха. — Спробуйте. Де ще на цій планеті ви посмакуєте смаженим м'ясом з італійським червоним вином?

«Таки так», — подумав Йорг. Навіть на весіллі Данила та Ріони не було м'яса.

— Ви також, Флоріане, — припрошував Еландон. — Не соромтеся.

Йорг ковзнув очима по виголених до блиску головах. Луїджі не припиняв голосно плямкати, підборіддя блищало від жиру. Денеб сиділа, скулившись і спрямувавши погляд повз тарілку. Лео не рухався. Збагнувши, що Еландон не відчепиться, Йорг відрізав шматок м'яса, поклав його до рота й ледве стримався, щоб не прицмокнути. Смакувало справді добре. Прожувавши шматок, він промовив:

— Радника Бауера відсторонили, якщо тобі цікаво.

— Хто замість нього? — недбало запитав Еландон.

— Я. — Бйорн утер рота серветкою. — Я тепер голова Спеціальної служби.

«Служби, якої не існує», — подумав Йорг. Фінн пішов, і за ним пішли майже всі його люди.

— Окей, — Еландон стенив плечима.

— Учора ми з Бйорном з'ясували, що сталося із Джилл, — сказав Йорг. — Переглянули записи коридорних камер, простежили її пересування і, схоже, знаємо, де та коли Джилл сконтактувала з отруйною речовиною. Ми також установили, що то була за речовина.

Він звів очі на Джилл. Дівчина постукувала ступнею по підлозі, немовби відмірюючи прихований ритм.

Заговорив Бйорн:

— Результати з лабораторії надійшли вчора вранці. — Він проковтнув м'ясо, відклав виделку й далі промовляв, підглядаючи у поставлений поряд із тарілкою планшет. — Джилл отруїли речовиною за назвою VX. Це надзвичайно сильний токсин нервово-паралітичної дії. В організмі він сполучається з ферментом ацети... ацетилхоле... ацетилхолінестеразою, який пригальмовує проходження нервових імпульсів. Без цієї ацето... е-е... ацетилхолінестерази нервові сигнали безконтрольно поширюються організмом, унаслідок чого м'язи перезбуджуються. Потрапивши в очі чи на слизові, Ві-Екс може призвести до смерті за лічені хвилини. Зате в разі контакту зі шкірою симптоми проявляються не відразу, як у ситуації із Джилл. — Бйорн провів язиком по зубах, повернувши планшет до Еландона та запустив відео. — Ми припускаємо, що Джилл сконтактувала з Ві-Екс близько шостої вечора, виходячи з ЛСБ. Ось запис із найближчої камери стеження. — На екрані Джилл зачинила двері та швидко висковзнула з поля зору камери. Бйорн відмотав назад, зупинив відео та звернувся до Джилл. — Ось тут, бачиш? Ти не торкнулася ручки. Штовхнула двері ребром долоні, й саме це, вочевидь, врятувало тобі життя. Якби ти взялася за.

— Звідки ви знаєте? — обірвав його Еландон.

— Тому що за лічені хвилини до того, як Джилл залишила офіс, ось цей чоловік оббризкав дверну ручку невідомою субстанцією. — Бйорн увімкнув інше відео. Та сама камера, той самий ракурс. Чоловік у вільній нейлоновій куртці та насунутій на очі бейсболці наблизився до дверей, дістав із кишені якийсь предмет, двічі провів ним над ручкою, а тоді, не озираючись, подався геть. Бйорн зупинив відео і збільшив зображення. — У

нього в руці балончик, вочевидь, із Ві-Екс. Мене запевнили, що під час контакту зі шкірою шести міліграмів достатньо, щоб убити людину. Якби Джилл ухопилася за ручку, до півночі вона була б мертвою. Незначна кількість Ві-Екс, припускаю, кілька мікроскопічних краплин, усе ж потрапили на поверхню, до якої вона торкнулася, і цього вистачило, щоби спричинити серйозне отруєння і, на жаль, викидень.

Джилл, затамувавши подих, витріщалася на екран. Йорґ же прикипів поглядом не до неї, а до Таргана: Бйорнова розповідь анітрохи не зацікавила Луїджі, він собі й далі наминав стейк.

М'ясо.

Йорґ ніяк не міг викинути його з голови. Звідки справжнє м'ясо? Теоретично Зоя була достатньо заможною, щоб купувати свинину на Землі, ось тільки це видавалося якоюсь дикістю. Beyond Meat виробляла цілком пристойні замінники, й не було сенсу викладати шалені суми за доправлення свинячих стейків з іншої планети. Це, звісно, не означало, що Зоя їх не замовляла, проте. Йорґ раптом збагнув, що саме в цьому й полягає проблема: м'ясо смакувало аж занадто добре. Як свіже. Його не могли доправити цього вікна, адже більшість ВМК лише наближалася до Марса, а швидкісним кораблем, який уже прибув на орбіту, везли людей, а не вантажі. Це означало, що перед приготуванням Зоїне м'ясо мало б кілька років пролежати в морозилці. Й ось у чому річ: після кількох років у холодильнику воно б отак не смакувало. Йорґ скосив очі на Емму. Вона відповідала за постачання припасів із Землі й мала доступ до митних реєстрів. Він нахилився та шепнув їй на вухо:

— Можеш, будь ласка, дізнатися, звідки м'ясо? — Щоб відвернути увагу, Йорґ відрізав шматок і вдавав, наче розглядає його на виделці. — Хто імпортер, і коли саме його доправили на Марс?

Емма, не повертаючи голови, уточнила:

— Зараз?

— Так.

Вона сховала під стільницею планшет і взялася друкувати. Бйорн між тим викладав далі:

— Найважливіше: ми встановили особу. Ми знаємо, хто цей чоловік.

Після цих слів насторожилися всі. Навіть Луїджі припинив плямкати.

Бйорн витримав паузу та продовжив:

— Ві-Екс на Землі заборонили 1993-го. Єдина країна, що зберігала його запаси, — це Росія. Ми припустили, що до отруєння причетні росіяни й у підсумку цю гіпотезу підтвердили. — Він показав пальцем на планшет. — Ми простежили весь шлях зловмисника на камерах. Він проник із поверхні крізь шлюз ALC-68M на півночі Мідлдона о п'ятій ранку 13-го Скорпіона. Для входу скористався карткою колишнього коменданта Кемерґи Юрія Перевьортова, який полетів із Марса минулого вікна. Оббризкавши ручку Ві-Ексом, чоловік забрався крізь той самий шлюз і пішки подався на північ. Одна з камер перед виходом зафіксувала його обличчя.

Бйорн розгорнув на планшеті фотографію. Скріншот. На ньому перед шлюзовим люком стояв чоловік у скафандрі та без шолома. На голові була бейсболка. Задерши голову, він зухвало посміхався в камеру. Козирок усе ще затуляв очі, проте під ним було добре видно дужку вусів, тонку цапину борідку та родиму пляму у вигляді літери У на лівій щоці.

— Склавши все докупи, ми вирішили, що на цьому фото Ларіон Суворкін, нинішній комендант російської Кемерґи. — Бйорн провів пальцем по екрані, відкриваючи наступний знімок. — Ось його фото із сайту Роскосмосу. Борідка та родима пляма збігаються.

— Ні, — випалив Еландон.

— Щось не так? — не зрозумів Бйорн.

— Цей чоловік не отруював Джилл.

Усі голови повернулися до Еландона. Йорґ запитав, розмежовуючи слова підозріливими паузами:

— Ти знайомий із ним?

Еландон німував. Йорґ озвався:

— Поясни, чому ти думаєш, що це не Суворкін.

— Я не думаю, я цього певен. — Еландон тицьнув у обличчя на екрані. — Суворкін нізащо не завдав би Джилл шкоди. Це зробили ви.

— Еландоне, — спокійно промовив Йорґ, — ми цього не робили.

— Це не Суворкін, — відкарбував Торндайк. — На фото не видно очей. Будь-хто міг домалювати родиму пляму та приклеїти вуса.

— Гаразд, — погодився Йорґ. — Бйорн лише хотів сказати, що ми докладаємо всіх зусиль для того, щоб з'ясувати, хто отруїв Джилл. Ми продовжуємо розслідування та повідомлятимемо про все, що виявимо.

Запала мовчанка. Еландонове обличчя лишалося незворушним, але Йорґ знав, що Торндайк безгучно з нього підсміюється. Йорґ добре знався на різних типах мовчання. За мить Флоріан озвався:

— Ми готові вислухати твої вимоги.

— Де Медард Бредшоу? — запитав Еландон.

— Нам про це невідомо, — не зморгнувши, збрехав Йорґ. І тут-таки відчув, як напружився Джон Горн. Йорґ очікував, що Еландон розвиватиме тему, проте помилився.

— Де Яміл Англада? — Торндайк запитував так, ніби не сподівався на відповідь.

— Як мені відомо, покинув Нойнштадт і разом із частиною людей Фінна Бауера вирушив до промислових поселень на

півночі Сімудських долин.

Це була напівправда. Частина колишніх офіцерів Спеціальної служби та половина бійців Trustline Security забарикадувалася в Крижаному колі, і Йорґ на той момент не відав, чи був серед них Англада.

— Тоді навіщо ви сюди прийшли? — Еландон посміхнувся нечитабельною посмішкою.

— Бо хочемо почати з чистого аркуша. Ми готові повернутися до запропонованої тобою Декларації. Ми готові до компромісів за всіма її пунктами, крім, звісно, останнього, що стосується володіння зброєю. Якщо ви погодитеся скласти зброю, я обіцяю, що...

— Я нічого з вами не обговорюватиму, генерале. Мені потрібні не компроміси, а Медард Бредшоу та Яміл Англада.

Йорґ набрав у груди повітря та випустив його крізь стиснуті губи:

— Я нічого не знаю про їхнє місцезнаходження. Але навіть якби щось знав, не видав би їх тобі.

Джилл тихо сикнула. Йорґ радше відчув, аніж побачив, як нащетинилися Лео й Денеб.

— Чому? — Еландон більше не посміхався.

— Тому що я не дозволю вчинити над ними самосуд. На Марсі править закон, а не натовп.

— Чий закон, генерале? — Еландон дивився на нього, наче рептилія: холодно, знеохочено та безпристрасно. — Ваша Рада є нелегітимною. Ми вас не обирали. Нікого з вас.

— Еландоне, послухай, — утрутився Джон Горн. — Рада налаштована на серйозні поступки. Не нехтуй такою нагодою.

— Ми готові разом із вами вирішувати майбутнє цієї планети, — підтвердив Йорґ. — Але я більше не дозволю вам безкарно вбивати людей.

— Ви не на перемовинах, Флоріане. — Немовби чорнило переливалося через край Еландонових повік. — Я не потребую вашого дозволу.

Тієї самої миті смартлет стиснув зап'ясток Йорґа. Затуливши екран долонею, Флоріан опустив погляд. На крихітному екрані висвітилося повідомлення від Емми Фламмаріон:

> Із 2113-го на Марс не доправляли

органічного м'яса. Ні яловичини, ні

свинини.

Йорґові брови з'їхалися на перенісці. Він повернув голову та вступився в Емму нажаханим поглядом. Із 2113-го?..

— Щось не гаразд, генерале? — скрадливим голосом поцікавився Еландон.

«Майже тридцять років, — Йорґ перевів погляд на Торндайка. — Востаннє справжнє м'ясо привозили на Марс ще до того, як цей вискочка народився. Тоді звідки?.. Чорти б його вхопили, звідки він його взяв?..» Зловісна думка прослизнула на задвірки свідомості, і Йорґ скулився, відчуваючи, як нудота клубком підкочується до горла. Ніхто не везтиме із Землі м'ясо, щоби тримати його в морозильнику довбані тридцять років.

«Ні! Прокляття, ні! — у скронях запульсувало. — Цього не може бути. Він не міг...»

Ламким від напруження голосом Йорґ запитав:

— Що це за м'ясо, Еландоне?

— О, вам не смакує?

Тон відповіді не залишав сумнівів. Нутрощі скував холод, і Йорґ зіщулився. Натомість кутики Еландонових губ піднялися

вище.

— Я вже сказав вам: це м'ясо свиней.

Притуливши кулак до рота, Йорґ опустив голову. Наступної миті він відштовхнувся від столу разом зі стільцем і, зігнувшись, виблював собі під ноги. Випроставшись, Йорґ побачив, як Еландон закріплює на голові чорний із жовтими смугами промисловий респіратор. Йорґ скинув руку, ніби хотів завадити Торндайкові, проте не видав жодного звуку — горло викручували спазми. За мить він збагнув, що такі самі респіратори припасовує на обличчя решта народжених на Марсі.

— Що ви замислили? — Бйорн скочив на ноги.

Лео, Джилл і Луїджі майже водночас зафіксували респіратори. Еландонові заважало волосся, але він, морщачись, затягував фіксатори. Найгірше було з Денеб — її маска раз по раз відтулялася від обличчя.

— Не можу закріпити, — пискнула дель Торо.

— Швидше! — гаркнув Еландон.

Лео тим часом підстрибом обігнув стіл. Джилл розчахнула дверцята шафки по лівий бік посудомийки, й удвох вони видобули звідти двадцяти-літровий балон із написом «desflurane^[216]».

— Що ви робите? — Йорґ позадкував. Емма та Джон скочили на ноги.

Лео вчепився руками за вентиль і задер голову на Еландона.

— Я готовий, — випалив він.

— Ні! — скрикнула Денеб. — Почекайте!

Її руки тремтіли. Лівою Денеб притискала маску до лиця, правою смикала за фіксатор, але той не піддавався.

— Тримай маску! — Еландон поклав долоню однієї руки на тім'я Денеб, іншою рукою взяв гумовий пасок і щосили

шарпнув.

Фіксатор затягнувся так сильно, що шкіру на вилицях Денеб зібгали зморшки. До всього пасок вислизнув з Еландонових пальців і ляснув дівчину по шиї.

— Ай! — знову скрикнула Денеб.

Еландон відштовхнув її та загорлав:

— Пускай!

Лео щодуху відкручував вентиль. Зі спускного патрубка, шиплячи, заструменів прозорий газ.

— Припиніть негайно! — пробасив Йорг, відчайдушно намагаючись згадати, що таке десфлуран.

Лео повалив балон на бік і штовхнув його ногою. Балон, гуркочучи, перемістився з іншого боку стола під ноги Джонові Горну. Джилл і Луїджі розчахнули дверцята наступної шафи та дістали з неї ще один балон. Такий самий: двадцять літрів, напис *desflurane*^[217].

— До біса, — виплюнула Рита Дюрер.

Підхопившись, вона метнулася геть із кухні. Зачепила плечем Йорґа, проте за крок від виходу зупинилася. Дверні стулки відчинилися їй назустріч, і на порозі постав Айк Леджер. Його видовжене лице також прикривав респіратор. У руках він стискав штурмову гвинтівку з масивною системою компенсації віддачі на стволі. «Вармонґер». Айк махнув ним перед обличчям Рити. Фінансистка позадкувала, перечепилась об балон і, зойкнувши, гримнулася на підлогу.

— Лежати! — Айк узяв її на приціл. — Я сказав: лежати! — Респіратор не глушив деренчання підліткового голосу.

Йорг інстинктивно затамував подих і лише після цього помітив, що всі вентиляційні решітки попід стелею задуті гермопіною.

— Зачини двері, телепню, — наказав Еландон Айкові.

Йорґ розвернувся, побачив, як Леджер замикає скляні двері, а тоді осягнув, що падає. Ноги стали, мов кисіль, поле зору звузилося. Йорґ інстинктивно виставив перед собою руки, проте знепритомнів ще до того, як розпластався на підлозі.

Якийсь час по тому

Йорґ не знав, як довго пробув без свідомості. Він опритомнів зі скрученими за спиною руками, зв'язаними ногами та непрозорим пластиковим мішком на голові. Лежав на боці із затерплою правою рукою і чув, як хтось зовсім поряд, за якийсь метр від нього, часто дихає. Поки Йорґ наважувався озватись, його підхопили попід пахви та кудись поволокли.

Секунд за десять Флоріана, не звільняючи від пут, зіп'яли навколішки. Ще за мить хтось стягнув мішок із його голови. Йорґ замружився. Він стояв посеред Зоїної вітальні, обличчям до панорамної стіни зі скла. Сонце висіло низько, торкаючись крайки Драконових гір, і било променями в очі. Мружачись, Йорґ покрутив головою, й адреналін ринув у кров, очистивши погляд. Обабіч нього, так само навколішки та із заведеними за спини руками, стояла решта членів його делегації. Чи то навмисно, чи то випадково їх розташували в тому самому порядку, в якому вони сиділи за столом: ліворуч — Бйорн та Емма, праворуч — Джон і Рита. Перед ними застигли четверо народжених на Марсі: Айк Леджер, Лана Фрай, Бенджі Марич та Ярґо Куфта. Усі озброєні. Їхні постаті чітко виднілися на тлі призахідного неба. Більше народу товклося позаду. Заметавшись поглядом, Йорґ помітив, як Емма гойднулася й осіла сідницями на п'яти, і тут-таки до неї підскочила Джилл.

— Встати! — Вона смикнула Емму за комір. — Тримати спину рівно!

Радниця, закусивши губу, випросталася.

— Еммо... — покликав Йорг.

Вона ковзнула по ньому посоловілим поглядом і заплющилася. Йорг повернув голову в інший бік. Джон Горн був страшенно блідим і напружено вдивлявся в щось перед собою. Рита Дюрер похитувалася, з перекошеного рота звисала цівка слини.

— Джоне, ви як? — пошепки запитав Йорг.

— Це погано, — прохрипів Горн.

Тієї миті позаду нього виріс Лео Кемхебеков.

— Не розмовляти! — Хлопець ухопив Горна за шию.

Джон зіщулився, та все ж показав очима на щось попереду. Йорг перевів погляд і нарешті побачив камеру на тринозі. Його очі розплющилися ще ширше.

Що саме погано?

Йорг здригнувся від Еландонового голосу, що пролунав за спиною:

— Усе готово?

Лана Фрай перевірила налаштування камери та зобразила знак згоди.

— Так.

— Вимітайтеся з поля зору, — звелів Еландон. — І з-поза камери також — тіні потрапляють на відео.

Зашурхотіли кроки. Частина вітальні, що відкрилася погляду Йорга, спорожніла. Поміж ним і скляною стіною залишилася тільки камера. Йорг скосив очі на Горна. Той увесь тремтів.

Що саме погано, Джоне?

До Рити, що стояла навколішки за Горном, підступила Денеб. Йорг помітив у її руці ніж із довгим чорним лезом і мимоволі пересмикнув плечима. Наступної миті поглядом перескочив назад на Горна: лівою рукою Лео Кемхебеков учепився Горнові у плече, а у правій, відведений за спину, стискав такий самий ніж. Йорг буквально влипнув у хлопця очима та зміг відірвати їх,

лише коли захлипав Бйорн. Повернувши голову, Йорґ бачив, що за Бйорном виструнчився Луїджі Бріццолара. Шкірячись, Тарган водив кінчиком ножа з чорним лезом уздовж Бйорнового хребта.

Джилл Роорд прилаштувалася за Еммою, й — о, боги — у її руках також був ніж.

Йорґ закинув голову, силкуючись зустрітися з Еландоном очима.

— Що ти робиш?

— Мовчати. — Торндайк силоміць відвернув його голову. — Ще трохи, генерале, і все скінчиться.

Йорґ хотів запитати, що саме скінчиться, проте не зміг. Еландон кинув кудись убік:

— Камеру ввімкнули?

Із глибини вітальні прилетіло глухе «так». На секунду залягла тиша, після чого Еландон спрямував вістря ножа в об'єktiv і заговорив:

— Моє ім'я — Еландон Торндайк, я перший народжений на Марсі, і я звертаюся до членів Комітету з використання космічного простору в мирних цілях, до керівників космічних агенцій США та Європейського союзу, а також до директорів корпорацій, які фінансували розбудову поселень у Сімудських долинах. Ми, народжені на цій планеті, незліченну кількість разів намагалися достукатися до вас. Ми запитували, хто винен у побитті Лео Кемхебекова, коли буде покарано людей, які скалічили Мервіна Роорда, хто відповість за страждання Денеб? І на жодне із запитань не отримали відповіді. Навпаки — ставало лише гірше. Ви отруїли Джилл і вбили Міранду. Ви втратили Башира ель-Нурані, який звинив тільки тим, що народився на Марсі. Й віднедавна ми більше не запитуємо: чому? Ми гадаємо, хто з нас виявиться наступним. Я пробував донести до вас, що так далі не буде. Я робив усе, щоб ви почули

мене, а натомість отримував лише погрози, — його голос шкварчав, як краплини води на гарячій пательні. — Гаруйте, мов раби, там, де ми накажемо, інакше все, що ми набудували, занепаде, і ви загинете. Не робіть нічого поза тим, що ми дозволяємо, інакше відберемо теломід, і ви загинете. Не летіть на Землю, не розважайтеся надто гучно, не народжуйте дітей. Ось тільки ми — не ви. — Еландон тицьнув ножем у камеру. — Ми не прилітаємо на Марс, щоб накачатися теломідом і відвоювати у смерті кількадесят років. Ми не прилітаємо на Марс, аби втекти від хвороб, через які життя на Землі стало нестерпним. Ми не прилітаємо на Марс, аби заробити чи розважитися. Ми тут народились, і ми тут живемо. Ми без вас усвідомлюємо, що ціна найменшої помилки — наші життя. Тому не треба лякати нас. Смерть є неодмінною частиною середовища, в якому ми зростали.

Атмосфера загусла від шоку й жахливого передчуття. Йорг покосився праворуч. Лео, шарпнувши Горна за волосся, приставив вістря ножа йому до горла. Хлопцеві очі випирали з орбіт, як у рака. Горн стиснув губи в нитку й опускав підборіддя у марних спробах захистити шию, проте Лео щоразу його осмикував. На мить Йорґа затопило ірраціональне почуття жалю. Горн не повинен тут бути. Це він умовив його піти на зустріч замість Ерні Гіммельблау.

Еландон, перевівши подих, правив далі:

— Раз по раз ми переконували вас, що теперішній лад потрібно змінювати, і щоразу ви нас ігнорували. Ви вважали нас надто слабкими, щоби сприйняти серйозно. Тож у тому, що зараз станеться, винні саме ви. Я хочу, щоб усі, хто дивиться це відео, нарешті затирили: Марс — наш, Марс — не Колонія, й ніхто з народжених на Марсі більше не підкорятиметься наказам із Землі. Усвідомте це та змиріться. — Пауза. — Інакше

вам доведеться мати справу з людьми, які люблять смерть більше, ніж ви любите життя.

Йорг почув страхітливе хрипіння, одним рвучким рухом вивільнив голову та глянув ліворуч. Луїджі Бріццолара і Джилл Роорд устромили ножі в шиї Бйорна й Емми. З іншого боку оглушливо заверещала Рита Дюрер, але навіть її крик не примусив Йорга відірвати очі від Метцингера й Фламмаріон. Він бачив, як забилася в конвульсіях Емма, як лезо розітнуло складки під Бйорновим підборіддям і крізь розріз порснула кров. Луїджі налягав на руків'я, врізався у плоть дедалі глибше, із кожним натиском більше відділяючи Бйорнову голову від тіла, а потім... Йорг відчув, як Еландон потягнув на себе його підборіддя. Шкіра від жаху стала гумовою, повітря в легенях перетворилося на лід. За мить сталь увійшла в горлянку.

Останнім, що закарбувалося в Йорговій свідомості перед тим, як її поглинула пітьма, було відчуття в'язкої рідини, що заливала груди, й огидне булькання, з яким із розтятої трахеї вихоплювалося повітря.

КРОУДЕР

СИТКІМ, Ситуаційна кімната, Західне
крило Білого дому
Вашингтон, округ Колумбія
5 червня 2142-го

—...Вам доведеться мати справу з людьми, які люблять смерть більше, ніж ви любите життя.

Першим, що проскочило у Кроудеровій голові, було: йому не можна цього бачити. Він не мав права залишатися в Ситуаційній кімнаті після того, як президентці доповіли про надзвичайну ситуацію на Марсі. Та вже за мить Кроудер подумав, що відео вивантажене на Ютуб і що водночас із ним його переглядають тисячі, якщо не десятки тисяч, інших людей.

Кроудера запросили взяти участь у нараді робочого комітету Ради національної безпеки, скликаній через безпрецедентні теплові хвилі в Аризоні, але обговорення так і не почалося. За хвилину до наради із Центру управління розвідкою вибіг службовець, який обробляв потоки повідомлень до СИТКІМу, нахилився до президентки та щось зашепотів. Доусон жестом прикликала до себе Ельма Громера, після чого взялася роздавати накази черговим офіцерам. За лічені хвилини до СИТКІМу прибули міністр оборони, директор ЦРУ, голова Об'єднаного комітету начальників штабів і директорка Національної розвідки. На відеозв'язок вийшли генпрокурорка, директорка НАСА, представниця США в ООН і купа радників та радниць із нацбезпеки. Кроудер розсудив, що йому серед них не місце, попрямував до виходу, проте перед дверима з написом WHSR^[218] зупинився. У конферен-цзалі панувало сум'яття,

черговий офіцер, який перевіряв на вході рівень доступу, кудись подівся, і Кроудер вирішив лишитися. Він прослизнув назад і тихцем примостився наприкінці столу між помічницею президентки зі зв'язків із громадськістю й аналітиком військової розвідки.

Коли радники розсілися, Донна Доусон повідомила, що на каналі блогерки ZoeOfMars з'явилося відео начебто страти делегатів, із якими марсіанська Рада не могла вийти на зв'язок уже двадцять годин поспіль. Кроудер знав, що останні кілька днів у Колоніях коїлося щось недобре. Всі знали. Протести через смерть Міранди Бугадді, усунення Фінна Бауера із посад, які він обіймав, розстріл співробітника та співробітниці приватної охоронної компанії Trustline Security. А вчора, попри всі старання Ельма Громера, у ЗМІ просочились інформація про страшну смерть Башира ель-Нурані.

Тож Кроудер не дуже здивувався появі відео, що запустилося на одному з настінних моніторів: на екрані перед п'ятьма народженими на Марсі стояли на колінах четверо членів Ради Дев'ятнадцятьох і Джон Горн, ексві-цепрезидент Сполучених Штатів. Найстаршим серед народжених був Еландон Торндайк, наймолодшою — тендітна дівчина з темними очима, на вигляд років чотирнадцяти, не більше. Кроудер помітив ножі в їхніх руках, але спершу не надав цьому значення: чомусь вирішив, що відео постановочне й обірветься у найнапруженіший момент.

От тільки воно не обірвалося.

(...люблять смерть більше, ніж ви любите життя)

Після цих слів розверзлося пекло. Перші секунди Кроудер спостерігав за бойнею на екрані радше з невірою, ніж шоком. Нуль емоційної реакції. Мозок чіплявся за думку, що різанина фейкова, все це монтаж. І лише потім, коли кров полилася рікою, Кроудера накрила хвиля жаху: це все насправді! Не

дихаючи, він дивився на те, як наймолодша дівчина полоснула ножом по горлянці Рити Дюрер і сахнулася, чи то жахнувшись свого вчинку, чи то від пронизливого вереску радниці. Рита впала ницьма та закричала, мов поранена тварина. Підліток зі скошеною щелепою, що старанно відтинав голову Джонові Горну, метнувся дівчині на допомогу. Він став коліном на спину радниці Дюрер, схопив її за волосся та задер голову. Радниця відчайдушно пручалася. Після безуспішних спроб пропхати лезо їй під горлянку, підліток узявся завдавати удари по тілі. Колов ножом у груди, живіт, руки, стегна, не припиняючи, аж поки Рита не затихла.

Джон Горн у цей час лежав скорченим на боці у полі зору камери. З розрізаного горла ривками вихлюпувалася кров. Попри наполовину відділену від тіла голову, Горнові очі залишалися розплющеними, а щелепа рухалась, так ніби Джон намагався щось сказати. Переконавшись, що радниця Дюрер мертва, підліток повернувся та кількома ударами в шию добив його.

З лівого боку екрана кістлявий чоловік із по-комашиному довгими бровами закінчив відтинати голову Бйорнові Метцинґеру. Шпурнувши її геть, він випростався поруч із дівчиною, що нависала над радницею Фламмаріон. Руки дівчини тремтіли. Радниця зігнулася навпіл у калюжі власної крові без ознак життя. Чоловік усе ж нахилився й ударив її ножом у живіт.

Еландон тримався в центрі. Йорґ Флоріан був уже мертвий, але Торндайкові не вдавалося відітнути до кінця його голову. Еландон опустився на коліно, вклав Йорґове тіло собі на стегно й лупив ножом по шиї, перерубуючи кістки та сухожилля.

Зрештою голова відділилася, тіло сповзло на підлогу, й Еландон підвівся. Його всього вкривала кров — руки по лікті, сорочку, штани. Кров була на обличчі, кричала з підлоги та стін.

П'ятеро мертвих землян розпростерлися довкола. «Землян, що могли б жити тисячу років», — подумав Кроудер.

Еландон узяв Йоргову голову за волосся. Ступивши крок уперед, він випростав руку та підніс її до камери. Об'єктив перефокусувався не відразу, але зрештою на екрані з дивовижною чіткістю вималювалося перекошене обличчя Йорга. З шиї скрапувала кров.

Після цього відео перервалося.

У Ситуаційній кімнаті запала мертвотна тиша. Не було чути ні дихання, ні поскрипування крісел. Потім одна з радниць, що була на відеозв'язку, протяжно зітхнула. Хтось кахикнув. Аналітик праворуч Кроудера побіг у куток конференцзали, схопив до рук сміттєве відро та виблював у нього. Відро було дротяним, блювотиння просочувалося крізь сітку та стікало на підлогу.

Кроудера затрусило. Він перевів погляд на крісло, спинку якого прикрашав напис «Президентка Сполучених Штатів». Жінка, що сиділа в ньому, мала геть розчавлений вигляд. Відчуття було, наче Донна Доусон перетворюється на рідину і розтікається калюжею.

Першим оговтався держсекретар Громер.

— Воно на Ютубі? — Ніхто не відповів, і він підвищив голос: — Чорт забирай, відео загальнодоступне? Так чи ні?

— Так, — відповіла Зельда Гаррісон, спецпредставниця президентки з питань боротьби з тероризмом. — Воно на каналі цієї блогерки з Марса, Зої.

— Його треба прибрати, — випалив Громер.

— Вона з ними? — запитав хтось з екранів. — Зоя заодно з цими виродками?

— Навряд, — відказала Зельда. — Вони захопили її будинок і, очевидно, отримали доступ до каналу.

Громер, дратуючись:

— Відео заблокувати. Негайно!

— Я зв'яжуся з дирекцією Google. — Гаррісон устала у вухо гарнітуру та вискочила до Центру управління розвідкою.

— Хто ці виблядки? — Нед Ленаган, міністр оборони, люто тицяв рукою у темний екран. — Хто там був, окрім Торндайка?

— Уже дізнаємося, пане, — відрепортував хтось із радників у військовій формі.

— І, на Бога, приберіть це блювотиння! — гаркнув Ленаган.

— Що там робив Джон Горн? — мовила Доусон.

— Ми не знаємо, пані президентко, — зізнався Леон Боканегра, директор ЦРУ.

— Радниця Фламмаріон також була громадянкою США, — нагадала директорка Національної розвідки.

— Тобто двоє з п'яти були американцями? — уточнила Доусон.

— Так точно, — відкарбував Боканегра.

— Лайно... — процідив Громер.

У прохід між центром управління розвідкою та конференц-залою повернулася Зельда Гаррісон.

— Усе, відео немає, вони самі його прибрали.

— Гаразд, — сказала Доусон.

— Особи встановлено, — озвався радник у військовій формі, що стояв за спиною Ленагана. Усі повернулися до нього. — Денеб дель Торо, школярка, 2127-го року народження; Джилл Роорд, адміністраторка Лабораторії синтетичної біології, 2124-го року народження; Леонід Кемхебеков, школяр, 2126-го року народження; Луїджі Бріццолара, оператор важкого обладнання, 2115-го року народження; Еландон Торндайк, перший народжений на Марсі.

— Що з ними не так? — промовила Доусон. — У сенсі, чому вони вчинили так?

— З вашого дозволу, пані президентко, — знову той самий радник.

— Кажіть, — кивнула Доусон.

— Усі п'ятеро зростали без батьків. Матір Еландона Торндайка загинула в експедиції, батько Джилл Роорд скоїв самогубство, решту в різний час депортовано. За винятком хіба Луїджі Бріццолари всі мали особисті мотиви для помсти. — Помовчавши, він додав: — Бріццолара, напевно, також мав мотив, просто нам про нього не відомо. Наприклад, Денеб дель Торо нещодавно згвалтував землянин. Брата Джилл Роорд покалічили земляни, а сама Джилл три дні тому втратила дитину, яку виношувала...

— І через утрату дитини ця дівчина почала відрізати людям голови? — перебила його президентка.

— Не все так просто, — радник кахикнув. — Причиною викидня стало отруєння нервово-паралітичною речовиною, і радник Метцинґер вважає... — знову кахикання, — тобто радник Метцинґер вважав, що до цього причетні росіяни.

— Чому я вперше про це чую? — Доусон спантеличено супилася.

Радник не знайшовся з відповіддю, й утрутився Леон Боканегра:

— Ми не вважали, що до такого дійде.

— Але до чого тут росіяни? — запитала президентка. — Нащо їм труїти цю Джилл?

— Ми не знаємо. — Боканегра зиркнув на директорку Національної розвідки, немовби прохаючи про підтримку. — Батьком її дитини був Еландон Торндайк. Можливо, росіяни намагались помститися йому за щось. Це лише припущення. Насправді ми не знаємо, пане президентко.

Доусон сперла лікті на стіл і кілька секунд терла пальцями скроні. Потім різко підвела голову.

— Поясніть мені, як так сталося, що ми просрали Марс, і ніхто з вас нічого не знає?

Тиша. Кроудер обвів поглядом присутніх. Директорка Національної розвідки м'яла пальцями кінчик носа. Боканегра дивився повз президентку на батарею телефонів, уздовж якої вишикувалися троє молодих офіцерів і службовець держдепу. Решта чоловіків і жінок повтуплювали очі у стіл.

Постфактум вони, звісно, щось вигадують. Вибудують теорії, чому так трапилося, так само, як це робили історики впродовж десятиліть після Голокосту, Бучі чи Маріуполя у марних спробах з'ясувати, як люди опускаються до масового знищення інших людських істот. Але на той момент ніхто не знав, що відповісти.

— Звідки ця жорстокість? — Доусон хитала головою. — Ми надсилаємо туди найкращих людей. Ми створили всі умови для розвитку. Як все до такого дійшло?

У відповідь жодного звуку. По якомусь часі Зельда Гаррісон заговорила:

— Якщо люди стикаються з екзистенційною загрозою, навіть якщо ця загроза уявна чи... ем, вигадана, вони тяжітимуть до рішень, які за нормальних умов видаються неприпустимими. Так було в нацистській Німеччині, наприклад. У Руанді. У путінській Росії.

— Але ж їм ніхто не загрожує, — зауважила Доусон.

— Вони так не вважають, — Зельда склала руки на грудях. — Побиття Мервіна Роорда, зґвалтування Денеб дель Торо, отруєння Джилл Роорд, смерть Міранди Бугадді. Ці події між собою не пов'язані, проте в очах народжених на Марсі вони. ну, ви розумієте.

До зали влетів полковник ВПС, який наглядав за СИТКІМом.

— Пані президентко, термінове повідомлення з Марса.

— Від кого? — Доусон повернула голову.

— Ерна Гіммельблау. З офісу Ради Дев'ятнадцятих. — Полковник зазирнув у планшет. — Радниця Гіммельблау пише, що народжені на Марсі захопили «Фалконгерст». Вони заблокували станцію підземки, перегородили заправниками дорогу на поверхні та захопили в заручники кількадесят працівників. Космодром повністю під їхнім контролем.

Кроудер почув, як рипнуло крісло під Ленаганом, і перевів на нього погляд. Військовий міністр напружився так, ніби мав намір щось прокричати й насилу стримувався.

— Радниця Гіммельблау також повідомляє, що заколотники вимагають розблокувати відео, яке вони вивантажили на Ютуб, — продовжив полковник. — Інакше погрожують щогодини вбивати по заручнику.

Він замовк. Погляди схрестилися на президентці. Доусон прокручувала в долонях кулькову ручку та мовчала.

— Накажіть повернути відео, — ледь чутно запропонувала Зельда.

— Що за маячня?! — розгнівався Ленаган. — Кому, як не вам, знати, що з терористами не домовляються?

— Я не прошу з ними домовлятися, просто. — Зельда повела плечима. — Відео встигли перезалити. Воно вже всюди. Vimeo, Peertube, даркнет. Усюди.

— Тоді тим паче який сенс слухатися тих виродків? — не відступався Ленаган.

— У «Фалконгерсті» є громадяни США? — поцікавилася президентка.

— Так, — відповіла з екрана Глана Вінто, директорка НАСА.

— Нехай Ютуб розблокує відео, — звеліла Доусон.

— Ні! — підвищив голос Ленаган.

— Ви чули, Неде. Воно й так усюди.

— Вони вбили щонайменше сімох людей.

— Якщо ми не повернемо відео, вони вб'ють іще.

— Пані президентко, — із притиском переконував Ленаган, — це так не працює. Якщо ми підемо на поступки, вони вбиватимуть щоразу, коли хотітимуть щось від нас.

Доусон глянула на екран, з якого на залу дивилася директорка НАСА.

— Що ми можемо зробити, Глано?

— Складно вжити якихось заходів, коли ми де-факто не контролюємо марсіанську службу безпеки, — пояснила темношкіра директорка.

— А новий її очільник?.. — Доусон клацнула пальцями у спробі пригадати ім'я.

— Метцингер? — підказала Глана Вінто. — Він... е-е-е... він був на відео. Ви щойно бачили, як його зарізали.

Запала важка мовчанка.

— Ми можемо повернути його попередника? — запитала президентка.

— Дуже навряд, — засумнівалася Вінто.

— Чому?

— Після зняття із посади Фінн Бауер поїхав із Ньюборна, забравши із собою більшість своїх людей. Про їхнє місцезнаходження мені невідомо.

— Леоне? — Доусон звела брову.

— Вони вирушили на північ, — мовив Боканегра.

— На північ? Це все, що ви можете мені сказати?

— Так.

На допомогу директорові ЦРУ прийшов голова Об'єднаного комітету начальників штабів, вирячкуватий чотиризірковий генерал у брудно-зеленому кітелі:

— Варто взяти до уваги, що ми не знаємо навіть приблизної кількості зброї в заколотників. Цілком може статися, що людей Бауера, навіть якщо вони повернуться, не вистачить, щоби придушити заворушення.

— Є ще безпекові служби DSR і «Томуто», — нагадала Вінто.

— Мені здається, — втрутився Громер, — залучення приватних охоронних підрозділів — не зовсім те рішення, до якого ми повинні прагнути.

— Тоді скажіть мені, до чого ми повинні прагнути, — парировала Доусон.

Озався Нед Ленаган:

— У нас є підрозділи Сил спеціальних операцій, яких тренували на Місяці. Відрядимо їх на Марс. У шмаркачів проти них жодного шансу. — Міністр махнув рукою на екран із Гланою Вінто. — Треба якнайшвидше підготувати корабель.

— Який корабель? — запитала Вінто.

— Що? — не втямив Ленаган.

— Пане міністр, уточніть, будь ласка, про який корабель ідеться. Усі десять ВМК уже прямують на Марс.

— У нас повно законсервованих бляшанок на високих орбітах. Старі вантажні фрейтери, європейські «Старгаммери», «Левіафани», що курсували на Марс до появи «Голіафів». — Ленаган кліпнув. — Ми не можемо розконсервувати їх? Переобладнати фрейтери для транспортування людей?

— Ні, не можемо. Цими кораблями не користувалися кілька десятиліть, вони непридатні для міжпланетних перельотів. Але навіть якби ми їх швидко підготували, це однаково не мало би значення, тому що Земля та Марс зараз у протистоянні. Ось, — Глана дістала з вух навушники та піднесла їх до камери, зображуючи розташування планет. — Земля зараз перебуває акурат між Марсом і Сонцем, але щосекунди віддаляється від Марса. Наші кораблі стартують з орбіти за кілька місяців до протистояння. Вмикають двигуни, за секунди спалюють паливо і завдяки отриманому імпульсу виходять на гоманівську траєкторію. Ця траєкторія перетинає орбіту Марса в точці, де опиниться Марс на момент завершення їхнього польоту.

Проблема в тім, пане Ленаган, що станом на цей час таких траєкторій немає, бо Земля надто далеко просунулася своєю орбітою. Розумієте? За нинішнього розташування планет не існує еліптичної траєкторії, яка плавно сполучила б орбіти Землі та Марса.

Ленаган розумів. Кроудер бачив, як міністр прикусив губу. Вінто продовжила:

— Випереджаючи ваші зауваження: так, я можу розглянути альтернативні траєкторії, наприклад, гіперболічну чи ще складнішу з гравітаційним маневруванням довкола Венери. Проте переліт за гіперболічною траєкторією передбачає не лише набагато потужніший імпульс на старті, а й різке гальмування перед Марсом, і на сьогодні у нас немає кораблів, які були б обладнані відповідними рушіями і вміщали б достатню кількість палива. І я зараз не тільки про космічний флот Сполучених Штатів, таких кораблів не існує у принципі. Щодо обльоту Венери — такий переліт займе понад рік і в нас знову ж таки немає кораблів, які б умістили достатньо ваших людей і ресурсів.

Ленаган мовчав.

— Ви серйозно? — озвалася Донна Доусон. — Ми не можемо нічого вдіяти? Взагалі?

Президентка не озвучила цього, проте Кроудер прочитав її думки. Вибори. До початку голосування лишалося неповні три дні. Доусон не могла вийти до нації із заявою, що її уряд нічого не може вдіяти з виродками, які обезголовили п'ятьох марсіанських колоністів.

— На жаль, так, — визнала Вінто. — Марс віддаляється, і мине багато місяців, перш ніж він почне ближчати. До наступного вікна півтора року, і ми нічого із цим не зробимо. Колоністам доведеться все розрулювати самотужки.

— Пані президентко, ще одне повідомлення від Ерні Гіммель-блау, — промовив полковник ВПС із-за спини Ленагана.
— Графічний файл, — додав він, не відводячи очей від планшета.

— На екран, — наказав Ленаган.

Полковник провів пальцем по планшеті. На одному з моніторів на стіні з'явився супутниковий знімок поверхні Марса.

— Що це? — примружилася Доусон.

— Знімок із MRSS, — пояснив полковник. — Це «Фалконгерст». Один із ремонтних ангарів.

На знімку був стартовий стіл: бетонні під'їзні доріжки, затерті лінії розмітки. Угорі й ліворуч чорніли підпалини — сліди вихлопів ракетних двигунів. Унизу проглядався край будівлі. Кроудер одразу побачив, що й до чого, зате Доусон, схоже, не бачила.

— Що радниця хотіла цим ска... — президентка затихла на півслові.

— Тіло, — полковник збільшив зображення.

Біля повітряного шлюзу горілиць лежав чоловік у синьому комбінезоні.

— Хто це? — прошепотіла Доусон.

— Судячи з одягу, ангарний технік, — сказала Глана Вінто.

— І що... що... — губи президентки ворушилися, проте слів не було.

— Вони викинули його зі шлюзу, — сказав полковник.

Очі техника були вирячені, на шкірі довкола губ намерзла інеем суміш крові та слини.

— Чорт забирай, поверніть те відео, — ледве витиснула із себе Доусон.

Зельда Гаррісон подала знак службовцеві у проході до центру управління розвідкою та промовила:

— Повертайте.

— Ні! — обурився Ленаган.

— Це наказ, — президентка звернулася до Гаррісон. — Телефонуйте в офіс Google. Накажіть розблокувати відео.

Ленаган почав сперечатися. До нього долучився голова Об'єднаного комітету начальників штабів. З усіх боків залунали голоси, через стіл летіли бризки слини, тож коли помічниця президентки зі зв'язків із громадськістю, що сиділа ліворуч Кроудера, підхопилася та щось промовила, її голос потонув у галасі. За мить вона повторила гучніше:

— Пані президентко!

Доусон зупинила на помічниці погляд і жестом попросила всіх замовкнути. Голоси не відразу, та все ж стихли.

— Запити від ЗМІ. — Жінка помахала перед собою планшетом; Кроудер помітив, як на екрані одне за одним вигулькують повідомлення. — Десятки запитів. Вони хочуть почути ваш коментар щодо, ем, ситуації, яка склалася.

Стало зовсім тихо. Доусон кілька секунд понуро тупилася в стіл.

— Викликайте Ноландера, хай збирає пресслужбу.

Вона підвелася. Громер притримав її за руку та щось поспіхом заговорив. Доусон рішуче мотнула головою.

— Я не вдаватиму, наче нічого не відбувається, — сказала вона й рушила до виходу із СІТКІМу.

Дві години по тому

Зала для брифінгів розташовувалася в Західному крилі між зоною, виділеною для акредитованих у Білому домі журналістів, і кабінетом прессекретаря. Кроудер приткнувся за порогом, не заходячи, але так, щоби бачити кафедру з написом The White House | Washington наприкінці зали. Поруч із ним стояли Ельм

Громер і Мааріт Тран, головна радниця Доусон із питань національної безпеки. Обличчя й Громера, й радниці були понурі.

Залу вщерть заповнювали репортери.

— На що вони чекають? — Кроудер кивнув на Боба Ноландера, очільника президентської пресслужби, який застиг збоку від однієї з колон біля кафедри та не виявляв особливого бажання наблизитися до мікрофона.

Ельм і Мааріт презирнулися. Громер відповів на їхнє німе запитання:

— Донна вирішила, що говоритиме сама.

Коли траплялося щось надзвичайне, а сказати особливо не було чого, пресслужба випускала до ЗМІ так званого PLCP — Person in Charge of Lying to the Press^[219]. Здебільшого це був хтось із підлеглих Ноландера, рідше — Боб власною персоною. І так би було й цього разу, якби не прийдешні вибори. Доусон вирішила з'явитися перед пресою сама. Кроудерові не потрібно було запитувати, як Ельм і Мааріт ставляться до цього. Достатньо було поглянути на їхні обличчя.

Громер нахилився до нього й шепнув:

— Знаю, ми мали поспілкуватися сьогодні про серйозні речі.

— Усе гаразд, — відказав Кроудер.

Уже давно нічого не було гаразд, просто Кроудер більше не реагував на це так гостро. Більше за вбивчу спеку на півдні країни його хвилювали тіла у патанатомічному відділенні при Джорджтаунському університеті. Три дні тому він нарешті отримав дозвіл на вилучення їх із холодильників. Учора вранці Бо Мейнард зателефонував йому та повідомив, що на небіжчицях помітні ознаки розкладання, проте загалом вони в кращому стані, ніж можна було б очікувати після трьох діб за

кімнатної температури. Після наради щодо Аризони Кроудер планував розповісти про це Громерові, втім не склалося.

— Це через Б'єрлінґа? — запитав Тайрон.

— Що саме? — не зрозумів Громер.

— Доусон вирішила вийти сама, бо боїться, що Б'єрлінґ скористається із ситуації?

Громер не відповів.

— Б'єрлінґові нічого не світить, — мовив Кроудер.

Ситуація з Марсом була препаскудною, проте він не міг уявити, як саме Арло Б'єрлінґ викрутить її собі на користь. Опитування CNN, оприлюднені тиждень тому, показували, що Доусон випереджає опонента на 12 %. Дев'ять із десяти експертів прогнозували чинній президентці легку перемогу.

— Б'єрлінґові — ні, — погодився Громер. — Але й Доусон тут ловити нічого. Звідси можна котитися лише вниз.

— Залежить від того, що вона говоритиме, — утрутилася Мааріт. — І що вони питатимуть.

Громер тільки похитав головою.

Наступної миті двері з лівого від підмостків боку прочинилися, й до зали ввійшла Доусон. Вона рішуче підступила до кафедри, але, придивившись, Кроудер зауважив, що вираз її обличчя якийсь приглушений. Доусон стисло описала події, що передували зникненню делегації, повідомила, що т.в.о. голови марсіанської Ради призначено Ерну Гіммельблау, після чого гарантувала, що Сполучені Штати разом із колегами з Ради Дев'ятнадцятих і Комітету ООН з використання космічного простору в мирних цілях докладуть усіх зусиль для покарання винних. Останнє прозвучало непереконливо. Коли президентка закінчила, Боб Ноландер показав на Кім Гартрі, журналістку із The Washington Post, що сиділа в першому ряді.

— Як саме ви притягуватимете винних до відповідальності?
— запитала Кім.

— Наразі я не готова розкрити вам подробиці, — почала Доусон. — На Марсі є Рада, і вона працює над тим, аби...

Кім Гартрі — що було для неї не властиво — перебила президентку:

— Рада не контролює «Фалконгерст» і, за моїми даними, частину Нью-борна. Ви впевнені, що у них достатньо сил для здійснення правосуддя?

— Вони впораються, — відрізала Доусон.

Ноландер указав на Акселя Мендеса з ранкового шоу CBS This Morning.

— Пані президентко, я все ж повернуся до запитання Кім: у який спосіб Рада протистоятиме заколотникам?

Доусон зціпила зуби.

— Рада планує звернутися по допомогу до приватних армій?
— уточнив Мендес.

Кроудер навіть через залу побачив, як запульсували щелепні м'язи під шкірою Ноландера. Мендес не вгавав:

— Як зреагує ваша адміністрація, якщо Рада Дев'ятнадцятих залучить для розв'язання проблеми безпекові підрозділи транснаціональних компаній?

Мовчання.

Флінт Баклі з Fox News, не чекаючи на запрошення, викрикнув:

— Ви відряджатимете на Марс військовий контингент?

— Ні, — нарешті озвалася Доусон.

Аксель Мендес не відступався:

— Пані президентко, ви можете сказати, звідки вогнепальна зброя у безпекових підрозділів на Марсі?

«Із Землі, — подумки відповів Кроудер. — Звідки ж іще вона може бути?»

— Я не знаю, — промовила Доусон.

— Але ви визнаєте, що на Марсі є зброя, попри повну заборону її використання?

— Так.

— Тоді з вашого дозволу я переформулюю запитання, з якого почав: як зміниться статус Колоній, якщо у придушенні заколоту братимуть участь озброєні до зубів приватні армії?

Доусон мала такий вигляд, ніби втрачає здатність сприймати те, що їй говорять. Громер праворуч від Кроудера опустив погляд й похитав головою. Ситуація виходила з-під контролю.

— Які заходи вживатимуть Сполучені Штати? — знову вискочив Баклі.

— Пане Баклі, дочекайтеся своєї черги, — присадив його Ноландер.

Доусон усе ж відповіла:

— Марсіанські Колонії не перебувають під юрисдикцією Сполучених Штатів, Флінте. На Марсі керує Рада Дев'ятнадцятих, і незважаючи на всі події, Рада контролює...

Баклі відмахнувся.

— Загинуло троє американських громадян! — На той момент уже було відомо, що технік, якого заколотники викинули зі шлюзу, уродженець Техасу. — Їх убили терористи. Як ви каратимете вбивць, пані президентко?

Доусон якось виринула з апатії, що загрожувала поглинути її, й узялася пояснювати про орбіти планет, траєкторії, протистояння Землі та Марса. Ось тільки пояснювала плутано та зрештою визнала: протягом наступних двох років Марс недосяжний для Землі. Колоністи залишаться зі своїми проблемами сам на сам, ніякої каральної експедиції не буде. Слова розійшлися наче брижі на воді, й на кілька секунд зала для брифінгів ошелешено притихла. Боб Ноландер, аби розвіяти

гнітюче враження, передав слово Шаєні Геллер, редакторці Politico.

— Це правда, що ви наказали повернути відео різанини на Ютуб? — запитала Геллер.

— Я намагалася врятувати людей, — промовила Доусон. — І виграти час.

— Виграти час для чого? Ви щойно зізналися, що протягом двох років ми не дістанемося Марса й нічого не зможемо вдіяти.

— Є об'єктивні непереборні обставини, Шаєно. Нам не оминуть фізичні закони. Я розумію, ви волієте призначити винного, когось, хто відповість за жахіття в Колоніях, але правда в тім, що не лише Сполучені Штати неспроможні дістатися Марса — це не під силу нікому. Протягом наступних двох років жодна людина, крім тих, що вже відлетіли із Землі, не висадиться на Марсі.

Кроудер почув, як Громер скреготнув зубами. Донна виправдовувалася. Згадувати про пошук винних узагалі було зайвим.

— Тоді для чого вигравати час? — напосідала Геллер.

— Ми хочемо, щоб марсіанська Рада мала змогу розібратися в тому, що сталося, чому так сталося та відповідно зреагувати.

Громер заплющився. Доусон безповоротно втрачала контроль над розмовою.

— Тобто ви налаштовані вести перемовини з терористами? — звела брову Геллер. — Якщо не помиляюся, саме в цьому полягав план покійного генерала Флоріана.

Доусон заціпеніла. Ноландер показав на Беллу Блотто.

— Чому ви погодилися на призначення радниці Гіммельблау головою Ради? — поцікавилася та. Голос усе ще був прихриплий після грипу.

«Доусон не погоджувалася, — подумав Кроудер. — Це взагалі не в компетенції президентки США. Такі питання вирішують

у COPUOS'і».

— Хтось мусив очолити Раду Дев'ятнадцятих, — промовила Донна. — Хтось мусив узяти на себе відповідальність.

— Вона німкеня, — зауважила Блотто.

— Йорґ Флоріан також був німцем, — парирувала Доусон, — у чому проблема?

— У тому, що німці понад пів століття заправляли в Раді, й ви бачите, чим це закінчилося. Ну, й на відміну від радниці Гіммельблау генерал Флоріан не працював на транснаціональній корпорації. — Блотто чарівливо всміхнулася. — Вам не може не бути відомо, що Ерна Гіммельблау є операційною директоркою DSR на Марсі.

Ноландер, який похмуро глипав з-за спини президентки, загаявся. Виникла незручна пауза, і її вистачило, щоб остаточно втратити контроль над репортерами. Зала вибухнула, й запитання посипалися, мов із мішка:

— Чому офіцери Спеціальної служби залишили Ньюборн?

— Пані президентко, вам відомо, скільки зброї в терористів? Які їхні подальші плани?

— Рада вживатиме заходів із повернення контролю над космодромом «Фалконгерст»?

— Якщо заколотники після «Фалконгерста» захоплять Космічний центр імені Флемінґа, як ви висаджуватимете на Марс чотири з половиною тисячі колоністів, що прямують до планети? І що буде, якщо висадити їх не вдасться?

— Чи не вважаєте ви, що ми частково винні в тому, що сталося, дозволивши Міранді Бугадді полетіти на Землю?

— Якщо мій семирічний син натрапить на запис ньуборнської різанини в Ютубі, що мені йому сказати? Як мені пояснювати, що президентка моєї країни дозволила...

Кроудер не міг на це дивитися. Він схилив голову та прошепотів:

— Це треба припиняти, Ельме, — і раптом збагнув, що Громера поруч немає.

Він роззирнувся. Держсекретар стояв біля порожнього робочого місця репортерки каналу ABC News і, втупившись у планшет, супився. Супився ще більше, ніж коли поруч із Кроудером слухав Донну Доусон. Тайрон підійшов до нього та заглянув через плече.

— Що там?

— Б'єрлінг проводить власний брифінг в «Уолдорф-Асторії», — понуро мовив Громер.

— З приводу чого? — Кроудер і собі спохмурнів.

— Із приводу ситуації на Марсі.

— Якого біса?

На екрані Арло Б'єрлінг, на однорідному тлі приглушеного сірого кольору та із зірково-смугастим прапором ліворуч, сидів за столом, заставленим мікрофонами. Виголений, у куртці кольору хакі, що, на перший погляд, нагадувала військовий кітель. Обличчя важке, мов із каменю витесане.

— Послухайте, — Громер додав звуку.

Кроудер нашорошив вуха.

— ...бо й так знаю, що скаже вона: ми не можемо нічого вдіяти. — Клацали фотоапарати, зосереджене Б'єрлінгове лице осявали спалахи. — Але ось що скажу вам я: людина, яка вірить, що ми опинилися на вершині харчового ланцюга лише тому, що не встрявали у бійки, які не могли виграти, не має права називатися нашою лідеркою. Людина, яка переконана, що американці процвітають винятково завдяки здатності прораховувати кожен крок, не заслуговує бути президенткою великої країни. — Б'єрлінг багатозначно помовчав. — Бо правда в тім, що ми стали тим, ким є, не через побоювання чи сумніви. Ми стали наймогутнішою нацією у світі тому, що ніколи не ухилялися, коли потрібно було відстоювати справедливість.

Згадайте, як ми реагували на 11 вересня 2001-го. Згадайте, що трапилося після звірячого вбивства міністерки Бернз улітку 2118-го. Ухвалені тоді рішення не були легкими та призвели до чималих втрат. Але знаєте що? — Б'єрлінг свердлував очима присутніх. — Вони були правильними. — Він стиснув кулаки. — Сьогодні нам оголосили війну. І є всього два способи цю війну завершити. Перший — це перемогти. Другий — визнати поразку. Ніяких перемовин. Не може бути компромісів із людьми, які вбили трьох американських громадян і вб'ють ще бозна-скільки, якщо їх не спинити. Саме тому після перемоги на виборах я негайно організую спеціальну військову операцію для повернення контролю над Марсом і помсти за громадян Сполучених Штатів Америки, які загинули від рук марсіан. На відміну від Доусон я не сумніваюся, що ми здатні це зробити. Це буде непросто. Проте це буде правильно.

Спалахи припинилися. Запала тиша.

«Б'єрлінг схибнувся», — проскочило у Кроудеровій голові. Він не може таке обіцяти. Та хоч двічі на день оголошуй операцію із приборкання заколотників на Марсі, все це марно, поки ти не запропонуєш спосіб, як перекинути спецпризначенців із Землі на Марс. З іншого боку, Б'єрлінг, очевидно, розумів, що так чи так програє вибори, а тому говорив усе, що заманеться. Навряд чи його слова варто сприймати серйозно.

Кроудер поглянув на Громера. Держсекретар зблід.

— Ви ж не думаєте, що... — Кроудер затнувся.

Дванадцять відсотків. Це просто прірва. Ніхто й ніколи не долав такий розрив за три неповні дні.

— Ні, не думаю. — Трансляція закінчилася. Громер звів голову та скляним поглядом утупився в порожнечу поперед себе. — Проте у мене кепське передчуття.

Фоллз-Черч, західне передмістя Вашингтона

8 червня 2142-го

У листопаді 2048-го Палата представників США внесла найбільші від 1845 року правки до Закону «Про передання президентства». Поштовхом до змін стали епідемії, що прокотилися світом упродовж сорокових, і неспроможність новообраних президентів протидіяти поширенню хвороб у перехідний період. Поправки накладали обмеження на максимальний проміжок часу між завершенням підрахунку голосів, зібранням Колегії виборщиків і затвердженням результатів виборів Конгресом. Якщо раніше передання влади тривало близько двох місяців, то тепер від дати голосування до інавгурації минало не більше двох тижнів. Та найважливіше нововведення стосувалося дати виборів. Найлютіші спалахи епідемій припадали на пізню осінь, і новий закон регламентував перенесення виборів на літо. Замість першого вівторка після 1 листопада голосування проходило першої п'ятниці після 1 червня.

Уранці п'ятниці, 8 червня, Кроудер узагалі не знав, чи піде на вибори. Напередодні він посварився з Кіаною й досі не міг позбутися гнітючого осаду. Та й перемога Доусон здавалася беззаперечною. Навіщо кудись іти?

Він прокинувся пізно й довго валявся в ліжку. Вчорашня сварка спалахнула після натяку на те, що він не проти спробувати знову зачати дитину. Усе сталося несамохіть, Кроудер не готувався, просто бовкнув, що все ще мріє про доньку. Вони ніби й не уникали цієї теми, але за сім місяців після викидня лише раз чи двічі порушували її, і кожна така спроба закінчувалася тим, що Кроудер із Кіаною, ціпеніючи, переплітали руки та мовчки плакали.

Цього разу все склалось інакше. Кіана зреагувала так різко, що вже за лічені секунди Кроудерові здавалося, ніби він

розворушив осине гніздо. Дружина сипала прокльонами, волила, що бісові мікроби, які він привіз у собі з Уганди, перетворюють немовлят на мутантів, винуватила в тому, що його сестра досі не може напевно сказати, чи епідемія в Аргентині припинилася, чи то вони не здатні виявити нове, вже четверте покоління патогена. Про яку доньку він говорить? Як у нього язик повертається пропонувати їй народжувати за таких умов? Викричавшись, Кіана вибігла надвір і до півночі просиділа біля басейну. Кроудер, не дочекавшись на неї, заснув.

По обіді Кроудер усе ж сходив і проголосував за Доусон. Людей на дільниці не було: мешканці Фоллз-Черча не сумнівалися, що чинна президентка й так здобуде перемогу, і, схоже, не напружувалися.

Дорогою з дільниці Кроудер пообідав на самоті у місцевому ресторанчику. Знічев'я зателефонував Громерові й поцікавився, чи немає новин від Інки Паландер, представниці НАСА в Раді Дев'ятнадцятих, щодо Кентона Дрейгана. Коротун перебував на віллі Зої, коли туди вдерлися заколотники, і відтоді не давав про себе знати. Уже шостий день поспіль. Після розмови з Громером Кроудер набрав Мейнарда, щоби довідатися, як справи з тілами. Професор розповів, що гниття припинилося або ж відбувається так повільно, що його вияви ледве помітні. О четвертій пополудні Кроудер повернувся додому, перетнувся з Кіаною, проте дружина не стала з ним розмовляти. Він сів за книгу та незчувся, як закуняв. Коли прокинувся, сонце вже висіло низько. Кроудер увімкнув CNN і почав без особливого інтересу стежити за підрахунком голосів.

Першими о 19:00 надійшли результати з Вермонта та Кентуккі, й вони виявилися очікуваними: Вермонт голосував за кандидатів від Демократичної партії з 1988-го, Кентуккі надавав перевагу республіканцям на чотирьох попередніх президентських виборах. О 20:00 Белла Блотто оголосила, що

Доусон упевнено взяла традиційні опорні пункти демократів на східному узбережжі від Делавера й Меріленда до Род-Айленда та Массачусетса. Б'єрлінг здобув перемогу в республіканських осередках на півдні та середньому заході, утворивши рубіж із «червоних»^[220] штатів, який розітнув країну навпіл, від Техасу до Північної Дакоти.

Поки що все було прогнозовано.

Близько 21:00 Блотто заквапилася до студійної смарт-дошки й повідомила, що Доусон зі значним відривом лідирує в Огайо. Каштановий штат^[221] ув одним із великих штатів, у якому шанси кандидатів залишалися рівними, і Белла захоплено розповідала, що, коли розрив збережеться, команда Доусон може відкорковувати шампанське. Кроудер теж так вважав, поки не зиркнув на титри внизу дошки: на той час в Огайо опрацювали лише 24 % бюлетенів. Трохи зарано святкувати.

Він спустився в кухню. Насипав собі пластівців, залив їх безлактозним молоком. Потинявся вітальнею, видивляючись, чи не з'явиться Кіана. Та не показувалась, і Кроудер подався до спальні. Розрив в Огайо скоротився до лічених відсотків. Флорида змінювала колір із червоного на синій і назад на червоний. «Флорида переходить до Б'єрлінга!» — вигукувала Блотто. «Доусон повертає лідерство!» — заявляла за хвилину. Ближче до десятої Б'єрлінг вирвався у Флориді вперед і почав стрімко віддалятися. Белла й експерти у студії з кислими мінами заговорили про недостатньо ефективну роботу Доусон із латиноамериканськими виборцями на півдні країни.

А тоді все враз посипалося. Штати, де ще мить тому Доусон зберігала перевагу, один за одним червоніли. Кроудер ошелешено витріщався на екран. О 22:35 Блотто проголосила перемогу Б'єрлінга в Огайо. О 22:50 впала Північна Кароліна. Одразу по тому сплигло сповіщення про опрацювання 99 %

бюлетенів у Флориді, де Б'єрлінг випереджав Доусон на 1,2 %. Блотто збентежено дивилася то на смарт-дошку, то на планшет, то в камеру. Експерти перейшли від бадьорих дискусій про те, як зміниться політика Доусон після переобрання, до оцінювання тепер уже геть не нульових шансів Б'єрлінга потрапити до Білого дому.

Доля виборів вирішувалася у трьох штатах Іржавого поясу^[222] — Пенсильванії, Мічигані та Вісконсині. Доусон була така впевнена в лояльності мешканців Вісконсина, що не відвідувала штат під час передвиборчої кампанії. Коли за годину до півночі у Вісконсині обробили 97 % голосів і простий математичний підрахунок не залишав чинній президентці шансів, Кроудер підхопився й застиг перед екраном.

На його смартлеті з'явилося повідомлення від Ельма Громера:

> Стежиш?

Кроудер відписав, що, певна річ, так. За мить держсекретар написав:

< Ледве стримуюся, щоб не кричати криком

від розпачу. Це пиздець.

Тим часом на смарт-дошці у студії карта Пенсильванії повільно, проте неухильно забарвлювалася від блідо-рожевого до дедалі більш агресивного червоного. Кроудер не вірив очам: це була та сама Пенсильванія, яка протягом трьох десятиліть постійно голосувала за демократів. О 23:30 Блотто констатувала перемогу Б'єрлінга у штаті.

Підрахунок голосів у Мічигані тривав до першої ночі. Кроудер увесь цей час провів на ногах, міряючи спальню кроками з одного кутка в інший. О 1:20 на смарт-дошці висвітилися офіційні результати: Б'єрлінг набрав 47,6 % голосів проти 47,3 % у Доусон. Неопрацьованими лишилися менше за одну десяту відсотка бюлетенів.

Блотто повернулася до камери та сповістила:

«Арло Б'єрлінг перемагає на найбільш сюрреалістичних виборах, які я будь-коли бачила, і стає шістдесят восьмим президентом Сполучених Штатів Америки», — вона промовляла зі звичним задиханим хвилюванням, попри те, що результати були жахливими.

Експерти у студії припинили, а за хвилину трансляція перемкнулась на фое готелю «Уолдорф-Асторія», де зібралися прихильники Б'єрлінга. У залі були здебільшого білі чоловіки, які скандували: «АР-ЛО, АР-ЛО, АРЛО!» Якоїсь миті натовпом немовби прокотилася хвиля. Хтось помітив рух біля входних дверей. Скандування вщухло, натомість пролунав вигук: «Я бачу його!» Зчинилася штовханина, люди підносили руки з планшетами. Операторові вдалося зафіксувати Б'єрлінга, коли той махав натовпові перед тим, як сісти у машину. За секунду кортеж рушив до П'ятої авеню, де Б'єрлінг планував виголосити промову.

Кроудер, здавалося, не дихав. Блотто говорила святу правду. Це щось сюрреалістичне. Цього не повинно було статися.

За п'ять хвилин Б'єрлінг піднявся на сцену готелю «Гілтон». Одягнений у синій костюм і з чорною краваткою, він гордо крокував під руку з дружиною. Позаду витягнувся шлейф із двох синів і трьох доньок, наймолодшій із яких було не більше як п'ять.

Кроудер не міг відірвати очей від екрана. Знову подумав, що цього не мало статися. Це мала бути ніч Доусон. Він мав

простежити за підрахунком голосів, надіслати президентці вітання та лягти спати. А в понеділок уранці разом із Громером почати обговорення майбутніх проєктів із протидії глобальному потеплінню та способів реанімації GEO.

Дзизнув смартлет. Кроудер не вимикав трансляцію, тільки приглушив звук і вивів вхідний сигнал на екран. У прямокутнику в правому нижньому куті постало землисте обличчя Громера. Держсекретар мовчав. Від самого погляду на нього Кроудерові похололо в животі.

— Що... що це... — він не міг дібрати слів.

Кроудер згадав про Ронниного напівмертвого щура з орбіти, зникнення Гонкалиних передавачів, нейтринні спалахи довкола Землі. Він ось-ось повинен був поговорити про це з Громером, лаштувався зробити це відразу після виборів, а тепер заціпеніло звикався з думкою, що розказувати що-небудь більше немає сенсу.

— Нам щойно надерли задниці, — хрипко промовив Громер.
— Нам усім.

— Що тепер буде? — після тривалої паузи запитав Кроудер.

Громер не відповів. Лише тоскно дивився з екрана. Ліворуч від нього всміхнений Арло Б'єрлінг теревенив про настання нової епохи в історії Америки.

Білий дім
11 червня 2142-го

Кроудер займав офіс у Федеральній будівлі Вільяма Джефферсона Клінтона за кількасот метрів на південний схід від Білого дому. Уранці понеділка він подався туди, щоб навести лад перед тим, як передавати справи новому очільникові Екологічної ради. Він почав звільняти кабінет, коли йому

зателефонував Громер і попросив зайти до президентської резиденції. Додав, що чекатиме в Ситуаційній кімнаті.

Кроудер пішки дістався Білого дому, перетнув головне лобі та спустився до підвального поверху. Вся будівля була незвично порожньою, і через це навіть яскраво освітлені коридори видавалися гнітючими.

Вхід до СИТКІМу був навпроти кафетерію. Кроудер штовхнув двері й застиг на порозі. Офіцера, що перевіряв рівень доступу, на місці не виявилося. Кроудер постукав по одвірку, і з конференцзали долинув скрипучий голос Громера:

— Я тут.

Кроудер ступив досередини. Громер був сам. Сидів у кріслі з правого боку стола. Монітори на стінах висіли вимкнені, на стелі горіло кілька ламп. Без міністрів, офіцерів і службовців держдепу, без зосереджених облич, що дивилися зі стін, конференцзала СИТКІМу аж ніяк не скидалася на приміщення, звідки управляли кризовими ситуаціями у США.

Громер кивнув на крісло навпроти. Кроудер опустився у нього. Ельм прокручував у руках електронну люльку, час від часу постукуючи випарником по столі.

— Хріново, еге ж? — він тупився немовби крізь Кроудера.

Той не знав, що відповісти, і просто кивнув.

— Дякую, що прийшли, — продовжив Громер. — Ви були у будівлі Клінтона?

— Так.

— Пакували речі?

— Так.

— Але не вивезли їх?

— Ні.

— Добре.

Кроудер не розумів, до чого той хилить. Громер уставив мундштук до рота, затягнувся, випустив крізь ніздрі хмарки

білуватої пари. Кроудер засумнівався, що в Ситуаційній кімнаті дозволено курити, навіть держсекретареві, а потім подумав: а що вони йому зроблять?

— Хочу вас попросити про дещо. — Ельм ще раз затягнувся, почекав, доки його співрозмовник хитне головою. — Я хочу, щоб ви залишилися.

— Тобто?

— В уряді, — пояснив Громер.

Кроудер звів брови.

— У вихідні я зустрічався з Б'єрлінгом, — швидко, немовби соромлячись, проговорив Громер. — Неформально.

Кроудер відчув, як брови підіймаються ще вище.

— Хто був ініціатором зустрічі? — запитав він.

— Скажімо так: обидві сторони виявили зацікавленість. — Громер відкинувся на спинку. — У команді Доусон ніхто й припустити не міг, що ми програємо, цей варіант узагалі не розглядався, тож ми не готували перехідної команди. — Закон «Про передання президентства» вимагав від чинної президентки створити перехідні ради за пів року до виборів, щоби сприяти гіпотетичному переданню влади. — Але й Б'єрлінг не очікував, що переможе, і зараз так само розгубився, як і ми. А найгірше, що в цього телепня немає команди. Він за два тижні очолить виконавчу владу, але навіть не уявляє, кого призначати на ключові посади в уряді. І це, як ви розумієте, паршиво, бо перехідний період ми сяк-так відбудемо, а далі хтось мусить керувати країною. — Ельм зітхнув. — Лорен Лінч піде з посади. Б'єрлінг її терпіти не може. Він не лишатиме нікого з людей, які від початку були з Доусон. Хтось повинен посісти її місце, і я б волів, аби це були ви. Ви очолите Управління з охорони довкілля в адміністрації Б'єрлінга.

— А... — Кроудер розгубився. Він почувався дратівливо неповоротким, неначе опинився в тілі, яким керує інший мозок.

— Одразу наголошую: це не мої фантазії. Я розмовляв із Б'єрлінгом конкретно про вас. Він не заперечує.

— А. а ви? — Кроудер вичавлював звуки по краплі. — Ви залишаєтеся?

Громер скривився.

— Мені це огидно так само, як і вам. І я усвідомлюю, що після того, як погоджуся працювати з Б'єрлінгом, чимало дверей у Вашингтоні зачиняться для мене навіки. Проте я розпитав його про людей, яких він планує поставити на ключові посади. Про тих небагатьох, з ким уже визначився. — Громер похитав головою. — Здебільшого якийсь непотріб. Нуонейми. Аферисти та невігласи. Часом і перше, і друге водночас. Тому так, я залишаюся. Принаймні на якийсь час: стільки, скільки зможу його витримати. Має бути принаймні хтось дорослий за штурвалом.

— Хто ще лишається?

— Увесь силовий блок. Боканегра, Ленаган, директор ФБР, голова Об'єднаного комітету начальників штабів. І ви. Якщо погодитеся, — Громер помовчав. — Це все, що вдалося витиснути.

Кроудер супився. Доусон не зробила нічого з того, що обіцяла, коли запрошувала його в Екологічну раду. Б'єрлінг точно не буде кращим за неї.

ЕРА під час його каденції стане ще безпомічнішою за GEO. Який сенс очолювати виконавчу агенцію, слово «довкілля» в назві якої впродовж наступних чотирьох років звучатиме наче насмішка?

— Я не розумію, — Кроудер говорив, але почувався так, ніби не контролює себе. Слова злітали з губ самі по собі, й він осягав їх лише за секунду чи дві після того, як чув. — Ніяк не збагну, як саме можу бути корисним. Ви волієте переконати мене, що Арло Б'єрлінг перейматиметься кліматом? Після всіх його заяв?

— Кроудере, йдеться не про клімат. Китай готується штурмувати Тайвань. Шиїти розповзлися центральною Азією та контролюють територію більшу, ніж до падіння Ірану. Росіяни планують новий напад на Україну й цього разу не повторюватимуть помилок, яких припустилися Путін і Сечін у ХХІ столітті. Леон каже, що Росія серйозно налаштована влаштувати бійню, на тлі якої знищення Маріуполя видаватиметься дріб'язковим інцидентом. Українці, певна річ, чинитимуть опір, а ось світ довкола них — ні. Світ змінився. Сьогоднішній світ роз'єднаний та ізольований, і через це набагато менш людський, як століття тому. — Громер потягнувся вперед і несподівано стиснув Кроудерову долоню. — Я залишаюся та збираю лояльних людей. Тих, кому довіряю. Якщо таких набереться достатньо, ми зможемо протискати свої рішення. Правильні рішення. Зокрема, й кліматичні. Ми спробуємо контролювати цього ідіота й набрид, який він приведе. Я сподіваюся, що ви підтримуватимете силовий блок у політичних питаннях, натомість ми обіцяємо підтримувати ваші кліматичні ініціативи. Наскільки це виявиться можливим, звісно. — Він прибрав руку. — Я не стверджую, що буде легко, й нічого не обіцяю. Проте якщо ви підете, стане точно гірше. Набагато.

«Куди вже гірше?» — подумав Кроудер. А за мить згадав про Кіану. Він спробував уявити її реакцію, якщо він прийме пропозицію Громера. Кіана ненавиділа Б'єрлінга. Ось тільки Кроудер не збирався погоджуватися. Не розумів, навіщо це йому. Він спробував потягнути час:

— Ми знайомі менше як рік, і ви впевнені у моїй лояльності?

— Не впевнений. Але я знаю, що у вас голова не клоччям напхана, а отже, з вами можна домовитися. А ще... — Громер затагнувся та повільно випустив дим з-поміж стиснутих губів. — Ви — мій боржник, пам'ятаєте? — Кроудер не ворухнувся, проте

Ґромер промовив наступні слова так, ніби той кивнув. — Ну то ось, Тайроне, час повертати борг.

МАЙЯ

Парк землерийних машин компанії
Deep Space Resources
33-ій кілометр шляху Ньюборн-
Червоний Яр
Скорпіон 24, 46^[223]

Майя з Дем'яном зупинилися на порозі технічної прибудови, що потворною бородавкою стирчала зі стіни ангара.

Сонце висіло за їхніми спинами, відкидаючи на підлогу нечіткі тіні. Того року перша пилова буря накрила регіон Аонія, що на півдні Марса, на півтора місяця раніше, й за тиждень звихрений нею пил дістався рівнини Хриса. Пил був дрібним, ледь видимим, але всюдисущим. Ось і зараз сонце здавалося зтягнутим тьмавою плівкою, а у відкритий шлюз за спинами Дем'яна та Майї до прибудови немовби заповзав туман.

— Глянь. — Майя махнула рукою на реактивний ранець, приставлений до стіни праворуч від входу: трубчатий корсет, реактивні сопла, три балони поміж них. До того, як Boeing налагодив на Марсі виробництво конвертопланів, такі апарати використовували для нетривалих перельотів між польовими станціями.

— Умгу, — буркнув Дем'ян.

Майя ребром долоні стерла шар пилу з балона, наповненого перекисом водню. На боці проступив напис Houghton Rocket Belt. Ракетний пояс Гоутона. Індикатори на трубках, під'єднаних до газогенератора, показували, що балони майже повні.

— Заправлений, — Майя посмикала за тягові важелі, прикріплені до підлокітників.

— Не чіпай, — сказав Дем'ян.

— Чого ти?

— Нема часу. — Вони спілкувалися відкритим каналом, і Дем'ян знав, що Захар Шостак їх чує.

Майя невдоволено зітхнула. Велет, довідавшись, що це вона надіслала Горанові відео із концерту Critters, запроторив доньку до Леся Кордаса на невизначений термін. Із початком осені він дозволив їй чистити колектори лише у вихідні, коли не було занять у школі, тож Майя сподівалася, що батько невдовзі зглянеться та забуде про покарання. Але потім сталася різанина на Зоїній віллі, й усе полетіло шкереберть. 18-го Скорпіона народжені на Марсі захопили космодром «Фалконгерст» і взяли його персонал в заручники. Наступного сола заколотники стравили повітря з тунелю, що сполучав селище Фалконгерст із Ньюборном, спричинивши аварійне замикання залізничних шлюзів, і забарикадували наземну дорогу. Нью-борнці у відповідь деактивували більшість шлюзів, які вели на поверхню, а перед тими, які залишили активними, спорудили блокпости. На виходах зі станцій «Ньюборн Західна», «Фалконмілл» і «Південно-Східний Термінал» постійно чергували озброєні загони. 20-го Скорпіона Рада Дев'ятнадцятьох запровадила комендантську годину, скасувала заняття у школах і заборонила народженим на Марсі, байдуже поголеним чи ні, потикатися у громадські простори. Майя перебралася з Ньюборна до Кам'янки, три соли біла байдики, а на четвертий за наказом Велета повернулася на роботу до Кордаса. Що ще гірше — після різанини Горан звелів директорам «Тому-то» не вибиратися з Кам'янки, тож під час останніх трьох виїздів замість Леся Кордаса Майю та Дем'яна супроводжував Захар Шостак. Той самий, який колись займався харчовими технологіями й упав у неласку до Горана, запізно відтиснувши тангенту на скафандровому радіо. Шостак безперестану повторював, як

ненавидить свою роботу та без усякого приводу зривався на крик. І хай як сильно Майя глушила звук, під кінець дня від Шосакового голосу їй незмінно розколювалася голова.

Сьогодні Захар, Майя та Дем'ян приїхали до «деесерівського» технопарку, розташованого на півдорозі між Ньюборном і Червоним Яром. Парк був новий — DSR збудували його рік тому — і складався із чотирьох ангарів зі стінами із затемненого скла та розгалуженої мережі наземних галерей, що їх сполучали. Дем'ян звівся зі схемою прибудови й рушив на пошуки колекторів. Майя закрокувала слідом. Вони проминули насосний вузол, систему пожежної безпеки й зупинилися за кілька метрів від стіни ангара.

— Ось, — Дем'ян тицьнув в обплетений трубами горизонтальний септик і пару менших баків із відходами.

Майя озирнулася на шлюз, який лишився позаду. Сантехнічний вузол мав сучасну конструкцію (їм достатньо було протягнути «кишку» з асенізатора й викачати нечистоти), але у проході, де вже мав би чекати Захар Шостак, нікого не було. Майя відступила, щоби бачити марсохід, який стояв перед шлюзом. Через пил він немовби розчинявся у повітрі, проте Шостака біля нього не було.

— А де... — почала вона, проте Дем'ян її перебив.

— Ти чула?

— Що? — Майя повернула голову.

— Щось гахнуло. — Дем'ян показав на внутрішній шлюз, що витикався зі стіни праворуч від нього та сполучав технічну прибудову з ангаром.

— Та ні. — Майя жестом зобразила заперечення.

Аби почути щось у розрідженій атмосфері, гахнути мало би гучно, вона таке не пропустила б, ось тільки. Майя знову глипнула на відчинені ворота. Де Шостак?

— Там хтось є. — Дем'ян сфокусував погляд на іншому боці, на ангарі.

— Де? — Майя крутнула головою.

На відміну від зовнішніх воріт, які були одинарними, внутрішній шлюз вів до герметичного приміщення та був обладнаний декомпресійною камерою з вхідним і вихідним люками. Увесь шлюз нагадував сплющену з боків сферу, немовби втиснуту у скляну стіну.

— Хтось біля шлюзу. — Дем'янів погляд прикипів до чогось за декомпресійною камерою, по той бік затемненого скла. — Всередині ангара.

Майя напружила зір. За склом бовваніли обриси машин для прокладання підземних тунелів. Якоїсь миті біля однієї з них щось наче ворухнулося, але, примружившись, Майя вирішила, що їй привиділося.

— Не бачу.

Дем'ян мовчав. Майя знову подивилася на зовнішні ворота. Цього разу в проході постав силует, і Майя невідь-чому здригнулася. «Це Шостак, — за мить подумала вона. — Просто Шостак».

— Пане... — озвалася й примовкла. Силует був без «кишки» для нечистот.

— Щось сталося? — Дем'ян уловив тривогу в Майїному голосі й також озирнувся.

Два ряди підстелевих ламп заливали прибудову білим світлом. Воно було надто слабким, щоби пробитися крізь забороло на Шостаковому шоломі, тож Майя не бачила обличчя, лише відблиски на склі. Зате чула, що Шостак залишається на зв'язку, — в її динаміках лунало його дихання. Він затиснув тангенту, проте чомусь мовчав. І не заходив до прибудови.

— Щось не гаразд, пане? — запитав Дем'ян.

Шостак промовив:

— Загарія зрозуміє. — А тоді ступив крок назад і вготив по кнопці замикання воріт. Стулки швидко зімкнулися.

— Це що таке щойно було? — зронив Дем'ян.

Майя розвела руками та рушила до зовнішніх воріт. Там торкнулась кнопки відмикання й насупилася. Стулки не зрушили з місця, а на крихітній панелі ліворуч спалахнув напис: Access Denied: Inner Airlock Decompression^[224].

— Не розумію, — промовила вона.

Зате Дем'ян зрозумів:

— Хтось відкриває внутрішній шлюз. Навстіж.

Відкрити внутрішній шлюз навстіж можна було, лише заповнивши технічну прибудову повітрям, а щоби зробити це безпечно, контролер усередині ангара блокував зовнішні ворота.

Майя розвернулася та глянула на сферу внутрішнього шлюзу. Крізь вентиляційні решітки у стіні над нею вистрелювали хмарки пари: компресори наpomповували у прибудову повітряну суміш. Разом із повітрям поверталися звуки: сичання газу, булькіт рідини у трубах, гудіння електродвигунів.

Хтось був усередині ангара. Проте хто? Технопарк мав стояти порожнім. Шостак запевняв, що після подій на Зоїній віллі DSR призупинили всі роботи й евакуювали персонал до Ньюборна.

Дем'ян затиснув тангенту:

— Пане Шостак, ви тут? — Пауза. — Пане Шостак, прийом! Тут хтось є. В сенсі, е-е, крім нас.

Ніхто не відповів. Збоку від зовнішніх воріт у стіні було вертикальне вічко. Дем'ян оминув Майю, приклався до нього шоломом і за мить повідомив:

— Він поїхав.

— Не гони. — Майя спробувала відштовхнути Дем'яна, щоб визирнути самій, але той не рушив із місця.

— Кажу тобі: його нема.

Вони вовтузилися біля вічка, намагаючись зрозуміти, куди подівся марсохід, що хвилину тому стояв перед прибудовою, коли пролунав короткий сигнал, сповіщаючи про відмикання внутрішнього шлюзу. Майя та Дем'ян обернулися. Люк відчинився, і з декомпресійної камери вигулькнув підліток у пневматичному скафандрі без шолома. Височенний, із гострим борлаком і скошеною щелепою. Поголений під нуль так ретельно, що шкіра на голові аж полискувала. Лео Кемхебеков. Майя відразу впізнала його.

Під пахвою він тримав штурмову гвинтівку.

За Лео зі шлюзу вискочили Лана Фрай і Томі Немет, шістнадцятирічний серб, приятель Кемхебекова зі схожим на якір носом. Немет спирався на металевий прут завдовжки із півтора метра. Як і Лео, він був у пневматичному скафандрі, без шолома. Майя зміряла його поглядом, а тоді перевела його на Лану. На відміну від хлопців на ній був дорогий еластичний костюм, хоча дібраний очевидно не за розміром.

Запала тиша. Чверть хвилини підлітки мовчки глипали одне на одного із протилежних кінців прибудови. У Майїних динаміках скрипнули завади, вона краєм ока вловила, як Дем'ян затиснув тангенту, напевно, щоб іще раз викликати Шостака, але нічого не сказав. У цілковитій безмовності пил, який просочився крізь ворота, осідав на підлогу калюжами рудуватої тіні.

Зрештою Лана ступила крок уперед.

— Ну, вітаю. — Вона, знущаючись, кивнула.

Майя та Дем'ян не зреагували.

— Знімайте шоломи. — Лана торкнулася скронь і вистромила вгору вказівні пальці. Потім підвищила голос: — Це наказ!

Майя з Дем'яном обмінялися поглядами. Майя подумала, що Фрай та її супутники навряд чи стравлять повітря із прибудови швидше, ніж вони з Дем'яном повернуть шоломи на місце, тож відклацнула затискачі, відімкнула магнітний замок і від'єднала шолом від кіраси. Дем'ян учинив так само.

— Не чекала на нас, лайновозко? — посміхнулася Лана.

— Не чекала побачити тебе у пиждженому еластичному костюмі й у супроводі двох вівцейобів, — виплюнула Майя.

Томі Немет, вишкірившись, відірвав прут від землі, проте Лана жестом зупинила його. Одночасно Дем'ян шепнув, нахиливши голову до Майї:

— Не драконь їх.

— Ця шльондра злигалася з руснею та сербами, — навіть не приглушуючи голосу, проказала Майя. — Невже ти не ба...

Слова застрягли в горлі, бо зі шлюзу вибралася четверта постать, і поруч із Ланою постав Кирило Вайда. Майя та Дем'ян отетеріло вирячилися. У руках Кирило тримав заряджений арбалет.

— Ти з ними? — випалив Дем'ян.

Кирило був найстаршим серед них усіх і, попри це, опустил очі додолу.

— Він не просто з нами. — Лео не став переходити на англійську та говорив українсько-російським суржилом: — Кіріл розказав нам усе.

Майя затримала погляд на обличчі Кемхебекова, а тоді, відчуючи, як адреналін виходить із крові, озирнулася на зовнішні ворота. Лана зауважила той позирк і розвела руками, так ніби їй було жаль.

— Дарма чекаєш, гівнярко. У пана Шостака гарна пам'ять, і він на відміну від тебе не хоче до кінця своїх днів копирсатися в лайні. — Її обличчя враз посуворішало. — Ти чому до цього часу не обстриглася?

Стягнуте у хвіст волосся Майї блищало, мов чорне дзеркало. Озвався Лео:

— Хай краще поясни, де вона була, коли ми зібралися в «Централдомі» після вбивства Міранди.

Майя мовчала.

— Вважаєш себе особливою? — Лана не рухалась, зате Кирило й Томі Немет розійшлися в різні боки, підкрадаючись до Майї й Дем'яна. — Кращою за інших? Може, ти заодно з тими гнидами, які вбили Башира? — Ідеальні Ланині брови чіткими дугами виділялися на лисій голові. — Ну ж бо, це просте запитання, відповідай.

— Ні, — ледь чутно зронила Майя.

— Ні — що?

— Я не. — Перед її внутрішнім зором раптом постало перекошене обличчя Еландона, який підносить до камери відтяту Флоріанову голову, і шкіру на спині стягнуло, мов від холоду.

— Подейкують, ти зраділа, коли вони стратили Башира, — посміхнулася Фрай.

— Це неправда!

— Те, що ти настукала Ѓоранові про Роквейл, — також неправда?

— До чого це? — прошепотіла Майя.

— До того, що це ось через тебе. — Лана провела долонею по лисій голові. — І те, що щелепи в Лео досі не змикаються, також через тебе. Нічого цього не було б, якби не ти.

Кирило та Немет наближалися. Майя вкотре зиркнула на зовнішні ворота. Поки внутрішній шлюз відкритий, їх не відчинити. Ні зсередини, ні ззовні. Їм не вибратися. Трясця.

— Що ви з нами зробите? — слова самі злетіли з губ, і Майя скулилася від того, як жалюгідно вони прозвучали.

Лана засміялася.

— Спершу поголимо. — Сміх був сухим, більше скидався на покашлювання.

Лео та Томі Немет також загиготіли. Кирило натомість не видав жодного звуку.

— А потім?

— А потім ми приготували для вас дещо крутіше за ведмежий капкан, — вишкірився Кемхебеков.

— Ходімо, — мовила Лана.

— Куди? — Майїні очі не відлипали від неї.

— Не пиздякай, — відрубав Лео.

Лана розвернулася та зникла в люкові. Лео пірнув у шлюз за нею. Томі Немет виставив перед собою прут і, неначе списом, штрикнув ним Майю, підштовхуючи до люка.

— Куди ви нас ведете? — пробелькотіла Майя.

Немет виплюнув російською:

— *В ангар! Шевелись!* — він штурхнув прутом Дем'яна. — Ти тоже!

Дем'ян неохоче рушив до внутрішнього шлюзу. На півдорозі зупинився та повісив шолом на запірний клапан одного з трубопроводів, який тягнувся вздовж стіни. Майя поставила свій шолом на підлогу й подалася за ним. Вона раз по раз косувала на Кирила та зрештою, вилучивши момент, пошепки запитала:

— Що ти тут забув?

Кирило німував.

— Що ти їм наплів? — не відступалася Майя.

— Правду, — не дивлячись їй в очі, кинув Вайда.

— Про що?

Кирило секунду-півтори не озивався, а потім промовисто глипнув на Лео, постать якого бовваніла по той бік стіни:

— Про те, хто й за чиїм наказом гасив малька.

Гасив малька? Майя збентежено насупилась, а вже за мить відчула, як її серце загупало з такою силою, що віддавало в кірасу. Отже, Лео все знає. Про депортацію його батьків і про те, хто наказав Іванові Вайді та Потапові Дзезі потовкти його на пшоно. Майя відчула, як у неї від страху терпнуть вилиці.

— Ти ж не такий, Кирило, — відчайдушно зашепотіла вона. — Що тобі до них? Це ж русня, ти не можеш із ними...

— *В шлюз!* — Немет штрикнув прутом їй під кірасу, аж Майя зойкнула.

Дем'ян, зігнувшись, ступив до шлюзової камери. Майя прослизнула за ним. Перед люком, який вів до виходу, Дем'ян на секунду загаявся, і Майя, наблизившись на нього, шепнула:

— Вони нас уб'ють. — Хвиля жару затопила груди, не даючи дихати. — Відріжуть голови, як членам Ради.

Дем'ян кивнув. Він усе чув. А тоді, мінімально ворущачи губами, звелів:

— Щойно я скажу, біжи назад до прибудови й одягай шолом.

— Що?

— Просто роби, що кажу, — він шепотів так тихо й так швидко, що Майя ледве розрізняла слова.

— Гарзд.

Одне за одним вони ввійшли до ангара та зупинилися. Приміщення було велетенським. Праворуч темніли оглядові ями. Над ними нависали автомати техобслуговування із застиглими роботизованими маніпуляторами. Ліворуч стояли землерийні машини — ряди й ряди понурих сірих монстрів. Майя ковзнула по них очима, а тоді задивилася на Лану Фрай і Лео Кемхебекова. На тлі громіздких машин вони здавалися такими мізерними, безнадійно губилися серед нагромадження сталі й бетонних колон.

Лана почекала, доки зі шлюзу виберуться Кирило та Немет, і рушила вглиб ангара. Майя смикнулася, неначе йти за нею, та

Дем'ян її спинив —ухопив за руку, — а тоді повернувся до Кирила і, кашлянувши, мовив:

— Твій батько знає, що ти тут?

Кирило визвірився:

— А тобі який хер до...

Дем'ян не дав йому закінчити. Зігнувшись, він метнувся вперед і з розгону втаранився плечем у Кирилову кірасу. Удар виявився несильним, але заскочив Кирила зненацька. Вайда махнув руками, намагаючись утримати рівновагу, й тоді Дем'ян смикнув на себе його арбалет. Майя отетеріла. Все відбулося вмить: ось щойно Дем'ян торкається її долоні, а вже за секунду задкує, спрямувавши арбалет на ошелешеного Вайду.

— Шолом! — крикнув Дем'ян.

Майя не рухалася, не зрозумівши, що вигук стосується її. Тоді Дем'ян повернувся до неї й заволав просто в обличчя:

— Шолом! Мерщій!

Одночасно із цим Лео наставив на нього гвинтівку:

— Кинь арбалет! — сухо клацнув запобіжник.

Дем'ян повів арбалетом, так ніби справді збирався його відкинути, а потім зробив різкий порух і натиснув на спусковий гачок. Дзизнула тятива. Дем'ян цілив у голову Лео, проте росіянин устиг затулитися. Стріла влучила у передпліччя та пробила руку наскрізь. Ту саму руку, яку чотири марсіанські місяці тому розтрощив Майїн капкан. Лео впустив гвинтівку, загорлав від болю і, притуливши передпліччя до грудей, осів. Кіраса його скафандра швидко темніла від крові.

Дем'ян підчепив Майю під пахву та штовхнув до шлюзової камери. Перш ніж пірнути за нею, він застромив розряджений арбалет у просвіт між люком і стінкою камери.

— Що ти робиш? — озирнулася Майя.

Дем'ян не став пояснювати й виштовхав її до прибудови.

— Одягай шолом, — надтріснутим від напруги голосом повторив він.

В ангарі, захлинаючись, зарепетувала Лана Фрай.

Майя взяла свій шолом із підлоги, притулила його до шийного кільця, повернула, зафіксувала затискачі й увімкнула магніти. Дем'ян похапцем приєднав до кіраси свій. Майя повернулася до нього й жестом показала: «Гаразд, і що тепер?» За скляною стіною ангара корчився від болю Лео Кемхебеков. Лана сиділа навпочіпки біля нього. Кирило підібрав гвинтівку, проте нічого не робив, просто стояв — ствол опущений у землю — й дивився на Лану та Лео.

Дем'ян метнувся назад до шлюзу, з якого вони щойно вибралися, дорогою підхопив металевий ящик з якимись інструментами і підпер ним вхідний люк. Розташував ящик так, аби той не давав люкові зачинитися. Потім зайшов за люк, відшукав пофарбований червоним важіль на стіні шлюзової камери і, вчепившись у нього, звелів:

— Відчиняй зовнішні ворота.

У Майї брови полізли на лоба. Які ворота? Погляд перестрибнув із Дем'яна на постаті за скляною стіною. Лана заливала кровоспинним гелем рану на руці Кемхебекова й одночасно щось утовкмачувала Вайді та Немету.

— Відчиняй! — Дем'ян заволав так, що Майя підскочила.

Вона не розуміла. Який у цьому сенс? Поки внутрішній шлюз відкрито, контролер блокуватиме спроби відчинити ворота. Майя бачила, як Томі Немет відкинув прут, висмикнув штурмову гвинтівку з рук Кирила та попрямував до шлюзу.

— ВОРОТА, МАЙЄ! — захлинувся криком Дем'ян.

Що ворота? Вони у пастці, у Немета гвинтівка, він дістанеться прибудови та розстріляє їх. Майя позадкувала й уперлася спиною в стіну. Ворота були з правого боку від неї на відстані простягнутої руки.

— ВІДЧИНЯ-А-А-Й!! — шоломні динаміки аж затріщали.

Томі Немет пройшов крізь люк до шлюзової камери. Ще секунда-півтори — він вибереться назовні, і їм кінець. Вони з Дем'яном — трупи. Серце вистрибувало з Майїних грудей, а потім... Лана застережно скрикнула, і Немет спинився. Застиг за крок від виходу з камери. Лана щось швидко промовляла до нього, Майя чула її крізь шолом, але не розрізняла слова. Зате Немет розрізняв. Його очі розширилися, після чого. серб позадкував.

Майя навіть дихати припинила. Що таке? Чого він злякався?

— Будь ласка, Майє, — пролунало в шоломних динаміках, — відчиняй.

Вона перевела погляд на Дем'яна. Він і далі втримував червоний важіль біля люка. І тоді до Майї нарешті дійшло. Вона зациклилася на тому, що зовнішні ворота відчинялися, лише коли внутрішній шлюз буде закрито. Але іноді сенсори на шлюзових люках ламалися, показували, що якийсь із двох шлюзів зачинено нещільно, хоча насправді все було гаразд, і через це зовнішні ворота, по суті, опинялися заблокованими. Їх не можна було відімкнути ні ззовні, ні зсередини, бо контролер вважав, що спроба зробити це призведе до вибухової розгерметизації всього ангара. На такий випадок проектувальники передбачили можливість відчиняти ворота вручну. Для цього потрібні були двоє людей: хтось один затискав і утримував спеціальний важіль на стіні внутрішнього шлюзу, другий відчиняв зовнішні ворота. Затискання важеля сигналізувало контролеру, що біля шлюзу перебуває людина, а отже, сигнали про негерметичність є хибними. Майя враз збагнула, чому Дем'ян заклинив вихідний люк арбалетом, а вхідний підпер ящиком: внутрішній шлюз був обладнаний системою аварійної герметизації, і якщо сенсори фіксували падіння атмосферного тиску, люки автоматично

захряскувалися. Дем'ян не хотів, аби вони захряснулися. І тоді Майя збагнула, що, по-перше, може відчинити ворота, а по-друге, відчинивши їх, утворить наскрізну діру, крізь яку все повітря з ангара рине назовні.

А Лео, Немет, Кирило та Лана були без шоломів.

У неї закололо в кінчиках пальців. Майя побачила, як Немет опустил гвинтівку. Перед люком якихось пів секунди він зважував, чи не висмикнути арбалет, але потім зрозумів, що може не встигнути — і тоді його або розчавить кришкою, або ж залишить без шолома в негерметичній прибудові, — і прожогом вискочив зі шлюзу. Кирило на той момент уже зник у проході між землерийними машинами. Лана, покинувши Кемхебекова, бігла за ним.

Вони гнали туди, де поклали шоломи.

Майя метнулася до воріт і вдарила по кнопці відмикання. Стулки розімкнулися, повітря з ревом ринуло в утворену щілину. Потік виявився таким потужним, що Майю штовхнуло на ворота. Палець зісковзнув із панелі керування, і стулки зімкнулися, шкрябнувши її кірасу.

— Тримай! — крикнув Дем'ян. — Не відпускай, поки не вийде повітря!

Майя ступила вбік, припала до стіни й утопила кнопку вдруге. Стулки почали розсуватися, повітря рвонуло назовні. Заревли сирени. По всій прибудові й усередині ангара замиготіли аварійні лампи. Волога у повітрі сконденсувалася, вмить наповнивши приміщення туманом. За кілька секунд зовнішні ворота розчахнулися повністю, однак через чималий об'єм ангара повітряний потік не стихався. Навпаки — Майї здавалося, він дужчає. Вона відчувала, як від його напливу двигтять стіна, до якої вона притулялася.

Тиск усередині ангара падав повільно, і щойно Майя подумала, що станеться, коли Лана, Кирило та Немет устигнуть

добігти до своїх шоломів, як у навушниках пролунав схвильований голос Дем'яна:

— Вони повертаються.

Майя, не відпускаючи кнопку відмикання, викрутила голову. У глибині ангара коливався згусток пільми. Туман рідшав, і згусток невдовзі розпався на три розмиті плями, а ті зрештою перетворилися на постаті: дві більші й одну меншу. Майїну спину обсипало морозом.

— Вони одягли шоломи, — констатував очевидне Дем'ян.

Постаті прямували до внутрішнього шлюзу. За кілька метрів від нього звернули вбік, до стіни, й опустилися навпочіпки. «Намагаються врятувати Кемхебекова», — здогадалася Майя.

— Вони біля Лео, — випалила вона.

Продовжувати стравлювати повітря з ангара більше не було сенсу. Дем'ян вибив ногою ящик, що фіксував вхідний люк. Спрацювали замки, і люк захряснувся, перетявши потік повітря. Сирена затихла. Рештки повітря витекли з прибудови, після чого запала тиша.

— Що робити? — у цілковитій безмовності Майя чула, як булькає рідина в її ПСЖЗ і стугонить кров у вухах.

— Тікай, — випалив Дем'ян.

— Куди?

У радіусі трьох кілометрів довкола технопарку не було ні жител, ні ретрансляційних щогл. Захар Шостак поїхав, але навіть якби лишився, навряд чи допоміг би.

— Виходь назовні, — сказав Дем'ян.

Майя бачила, що він усе ще тримає важіль затиснутим, але не надала цьому значення. Прибравши палець із кнопки відмикання воріт, вона ступила з прибудови. Тієї самої миті ворота за її спиною почали зачинятися. Майя крутнулася на місці. Дем'ян стояв біля внутрішнього шлюзу, не рухаючись, і вона застрибнула назад. Ледве встигла — стулки воріт защемили

рукав її скафандра, і Майї довелося добряче смикнути, щоб вивільнитися.

— Якого біса? — прошипів Дем'ян.

— Чому ворота замкнулися?

— Тому що внутрішній люк досі відчинений, і контролер усе ще «вважає», що герметичність порушено. — Він знову затиснув важіль. — Відчиняй ворота і вибирайся звідси!

Майя наморщила чоло: один із люків внутрішнього шлюзу відчинений, тож вона зможе розчахнути зовнішні ворота за умови, що Дем'ян утримуватиме контрольний важіль на стіні шлюзової камери.

— А як же ти? — запитала вона.

— Я спробую добігти.

— Ти не встигнеш! — Майя рішучим жестом зобразила заперечення.

— Не сперечайся!

— Я ледве заскочила назад, перш ніж вони зачинилися, а тобі доведеться перетнути все приміщення!

Дем'ян замовк. Майя повела очима в лівий бік і помітила, що дві з трьох постатей за склом підвелися та рушили до шлюзу.

— Сука, — просичала вона.

— Ідуть? — Дем'янів голос затремтів.

— Ага.

— Виходь на поверхню! — зарепетував він. — Забирайся звідси!

Майя чула, як пришвидшилося його дихання.

— А ти?

— Вибирайся і тікай! — Дем'ян не відпускав важіль. — Вони в шоломах, цього разу їм достатньо лише стравити повітря зі шлюзу. Вони за чверть хвилини будуть тут.

— А ти?! Я не піду без тебе!

— Гаразд, — він повернувся до Майї. — Постав щось між стулками.

— Що? — не зрозуміла вона.

— Ранець.

Майя подивилася на покинутий Houghton Rocket Belt біля воріт.

— Підпри ним одну зі стулок, — звелів Дем'ян. — Я спробую проскочити.

Часу на роздуми не було. Над внутрішнім шлюзом спалахнув індикатор, що сповіщав про початок відсмоктування повітря. Отже, Немет і Кирило вже в декомпресійній камері. Майя втопила кнопку на панелі контролю. Зовнішні ворота почали відчинятися. Не знімаючи палець із панелі, Майя схопила реактивний ранець, перетягла його під одну зі стулок, а тоді гукнула:

— Біжи!

Дем'ян рвонув через прибудову. Майя вистрибнула назовні.

Прямого шляху від шлюзу до воріт не було. Дем'ян мусив обігнути нагромадження баків-розширювачів і шафок з електронікою. Майя стежила за ним, поки він не зник з очей, після чого опустила погляд на ранець. Стулка, яку він мав підпирати, посувала апарат так легко, наче той узагалі нічого не важив. Майя всією вагою навалилася на ранець, уперлась ногою у протилежну стулку, вся напружилася, проте марно. Сервоприводи обабіч воріт невблаганно штовхали стулки назустріч одна одній. Зрештою Майя відсахнулася, щоб її не розчавило ворітьми, й гепнулася на пісок.

Дун-н! Стулки зімкнулися не до кінця — спинилися, затиснувши реактивний ранець. Майя підвелася, припала до щілини й одразу збагнула, що та завузька. Сантиметрів тридцять, не більше. Людина крізь таку ще проштовхалася б. А ось людина у пневматичному скафандрі — нізащо.

Підбіг Дем'ян. Притулився до щілини з іншого боку. Кілька секунд вони з Майєю мовчки тупились одне в одне. Потім Майя забелькотіла:

- Скинь ПСЖЗ, спробуй протиснутися.
- Кіраса не пролізе. І шолом.
- Спробуймо ще раз. Повернися до шлюзу, зафіксуй важіль...
- Ні.
- Дем'яне!
- Я не встигну. Вони вже виходять.

Він присів, і перш ніж Майя зрозуміла, що він робитиме, проштовхнув застряглий ранець назовні. Стулки блискавично з'їхалися, порхнувши у Майїн шолом хмаркою дрібної куряви.

- Ні! — Майя загамселила у ворота кулаками.
- Одягай ранець і лети геть, — пролунало в динаміках.
- Я не залишу тебе!
- Удвох нам не вибратися. — Майї здалося, ніби Дем'ян ось-ось захлипає, але він опанував себе. — Лети до Кам'янки, це недалеко, пероксиду має вистачити.
- Як ти знаєш?! Ти не можеш цього знати!
- Розкажи Горанові про те, що сталося.
- Ні!
- Не тупи! Мусиш відлетіти якнайдалі, доки вони вилізуть на поверхню.

Майя притулилася шоломом до воріт, так ніби від того Дем'ян міг краще її чути, і прошепотіла:

- Я не полечу без тебе...
- Вони вже тут, — щось змінилось у його голосі, начебто гаряча нитка, яка вібрувала між зв'язками, порвалася, й назовні хлюпнув розпач, який Дем'ян тримав у собі. — Бери ранець і тікай!

Майя позадкувала. Крізь шлюз пройшли Немет і Кирило, їх двоє, вони зможуть відчинити ворота так само, як це робила

вона з Дем'яном. І вони вб'ють її, якщо вона стовбичитиме перед прибудовою. Після того, як Дем'ян поцілів у Лео, точно вб'ють. Тепер уже без варіантів. Майя закрутила головою, вперлася поглядом у реактивний ранець. На балоні з пероксидом водню залишилися вм'ятини, кілька труб корсета погнулися, проте маневрові сопла здавалися неушкодженими, як загалом і апарат.

Вона опустила на коліно, торкнулася кнопки ввімкнення. Контролер на підлокітнику спалахнув синім світлом. Майя глибоко вдихнула, тамуючи тремтіння. Востаннє вона користувалася реактивним ранцем рік тому, коли складала іспит на ДПМ-ліцензію^[225] категорії D2. Апарат на іспиті був іншим, не Houghton Rocket Belt, але схожим. Як і решта реактивних ранців, Houghton було обладнано власною системою життєзабезпечення^[226]. Не такою потужною, як блок ПСЖЗ на спині Майїного скафандра, тож Майя не знала, чи вистачить ресурсів, аби дістатися Кам'янки. Розмірковувати про це часу не було, тож вона затримала подих, від'єднала патрубки, що наpomповували у скафандр повітряну суміш, висмикнула дроти, які з'єднували ПСЖЗ із батареєю, та скинула блок на пісок. На його місце припасувала реактивний ранець, підтягнула пояси, тремтячими руками прикрутила патрубків подання кисню.

Видихнула.

До Кам'янки по прямій було не більше ніж десять кілометрів. Майя поглянула на табло на підлокітнику. Баки з пероксидом водню заповнені на 72 %. Цього вистачить? Вона не знала. Зрештою до Кам'янки їй і не треба. Достатньо опинитися в точці, з якої сигнал проб'ється до лінії мікрохвильових щогл навколо селища. Звідти можна буде подати сигнал біди.

Майя випросталася та ковзнула пальцями по джойстиках на підлокітниках. Дисковий селектор режиму польоту перемкнула

на I, тобто *idling*^[227], і легенько штовхнула важелі тяги. Каркас і сопла затверділи, а розріджене повітря забриніло, наче залунала низька нота.

Усе працювало.

Вона готувалася злітати, коли з динаміків над вухами випорснув зойк. За ним пролунала серія важких вдихів і видихів, які злились у стогін.

— Дем'яне... — Майя пополотніла. — Все гаразд?

— Я у шлюзі, — він цідив слова крізь зуби. — Вони тягнуть мене до ангара.

— Я. — Майя не знаходила слів. — Ранець працює.

— Лети.

— Я приведу допомогу!

— Просто розкажи все татові. І Горану, — Дем'ян закашлявся. — Вони все роблять.

— Гаразд! Тримайся! Я повернусь!

Майя перемкнула селектор на R — *run*^[228] — натиснула на важелі тяги, після чого її ривком піднесло метрів на п'ять у повітря.

Від перевантаження кров відринула від мозку, і на кілька секунд Майї потемніло в очах. Коли погляд прояснішав, вона усвідомила, що нічого не бачить через хмару пилюки, здійсненої реактивними струминами. Вона штовхнула важелі трохи сильніше й піднялася вище. Хмара лишилась унизу. «Деесерівський» технопарк лежав перед нею, мов на долоні. На північний захід тягнулася дорога до Ньюборна.

— Спускайся, — раптом пролунало в її динаміках.

Голос був чужий, звучав наче здаля, і Майя не відразу зорієнтувалася, хто до неї звертається. За секунду голос долинув знову:

— Я тебе бачу, — то була Лана. — Повертайся, інакше твій друг пожалкує.

Земля під Майєю неначе скипала. Пил ширився навсібіч. Над ангаром

то розстилася мла, то відкривалися прозорі зони. В одному із розривів

Майя помітила рух унизу. Чотири постаті стояли у скляному переході між ангарами. Томі, Кирило, Дем'ян і Лана. Майя

висіла у повітрі за півтора десятка метрів над ними. Усі четверо були без шоломів і дивилися на неї. Кирило тримав Дем'яна за шийне кільце, Немет цілився у нього з гвинтівки. Через куряву вони нагадували шахтарів у задимленому тунелі.

Лана піднесла Дем'янів шолом до обличчя та проказала у мікрофон:

— Не тупи, лайнючко. Спускайся, знімай ранець і тупай до ангара.

Майя мовчала.

— Не слухай її, — хрипнув Дем'ян.

Немет щось гаркнув, Майя не розібрала жодного слова. А тоді Дем'ян випручався, припав до скляної стіни та закричав:

— Лети! — Він махнув рукою на північ. — Утікай! Вони стратять тебе! Я чув, про що вони говорили!

Сигнал надходив із затримкою, і Майя спершу побачила, як зі ствола гвинтівки полихнуло полум'я, й лише потім почула звук пострілу. Дем'ян неприродно закинув голову та повалився на підлогу. З рани на шиї поштовхами вихлюпувалася кров, утім ніхто й не думав йому допомагати. Тільки Кирило відсахнувся. Лана шпурнула шолом і щось сердито мовила до Немета, після чого вони обоє задерли голову та знайшли очима Майю.

Час немовби зупинився.

Секунд за двадцять Майя послабила натиск на важелі й опустилася ближче до галереї.

— Він мертвий? — запитала вона.

Жодного звуку у відповідь.

— Хтось чує мене?

Мовчанка.

— Чуєте мене, прийом? — Дем'янів шолом лежав неподалік, але Майя хотіла переконатися, що Дем'ян, падаючи, не відтиснув тангенту. — Дайте знати, якщо...

— Я чую, — немов із колодязя прогудів голос Кирила Вайди.

Майя пожирала очима Лану та Немета. Чи то через сльози, що застинали погляд, чи то від пилу, що клубочився між нею та стіною з армованого скла, вони були наче по інший бік мутної плівки.

— Тоді знайте, що Ѓоран вас знайде. Дістане вас усіх. Він переламає вам ноги, а потім почепить на гаки у піраміді в Кам'янці і здиратиме з вас шкуру живцем. І вся Діаспора слухатиме, як ви верещатимете.

Томі Немет навів на неї гвинтівку, проте Майя знала, що то бравада: він не стрілятиме у скло.

— Ѓоран уб'є вас усіх, — прошипіла вона. — Сподіваюся, суки, ви це розумієте.

За мить по тому сопла вигнулися й затремтіли, і Майя стрілою шугнула в небо.

ВЕЛЕТ

Зала для нарад, штаб-квартира
агрохолдингу «Томуто», Кам'янка
Скорпіон 25, 46^[229]

Бентежне перешіптування не стихало ось уже чверть години. Велет, поклавши голову на спинку крісла, дивився на обертову інформаційну панель під стелею зали. Електронний годинник на ній відраховував хвилину за хвилиною, проте Горан не з'являвся.

Час від часу Велет поглядав на дружину. Нора сиділа через крісло від нього, й щоразу, коли опускав голову, він бачив, що та кидає косі погляди на вхідні двері.

Нора, як і він, не розуміла, як міг Загарія спізнюватися? Коли завгодно, тільки не сьогодні.

У залі зібралися найвпливовіші люди Діаспори. У кріслі в голові стола, підперши підборіддя долонями, чекала Ольга Караман. За нею, про щось перемовляючись, переминалися з ноги на ногу Горанові сини, Павло та Григій. Довкола Велета згуртувалися з десяток чоловіків і жінок, здебільшого «томутівські» директори, впівголоса сперечаючись про те, як діяти далі.

— ...у Ради недостатньо людей для захисту Ньюборна. — Фіона Брайко спиралася ліктями на спинку крісла, яке займав її чоловік, Дарій. — Колонія завелика. Коли її розбудовували, ніхто не припускав, що доведеться оборонятися.

— Що ти пропонуєш? — промовив Дарій. — Здати Ньюборн?

— А чому ні? — Фіона пригладила пальцями його волосся. — Евакуювати мешканців до Мідлдона та Тулона, підірвати колії.

— Не сміши, — буркнув він.

— Ні, ні, послухай. — Фіона мотнула головою. — Народжені самі себе загнали у пастку. Запаси їжі всі у нас. АЕС, що живить Ньюборн, у Роквейлі. Водяний лід — на Мазурського або у штольнях далеко на півночі. Теломід — у Мідлдоні. Гадаєш, вони довго протримаються, якщо ми припинимо постачати харчі, а Роквейл відріже їх від електромережі?

— Вона правду каже, — підтримала компаньйонку Нора Велет.

Фіона вдячно хитнула головою та продовжила:

— Чому наші люди повинні ризикувати життям, викурюючи тих виродків із «Фалконгерста»?

Велет, не повертаючи голови, зиркнув на чоловіків і жінок нижче столом. Найдалі від нього розмістилися очільник реакторного цеху Кам'янської АЕС Антон Тарута і його дружина Аміна Фрай. Тарута застиглими очима тупився у стіл. Аміна після Фіониних слів звела голову, але, напоровшись на Велетів погляд, відвернулася. Поруч із ними розташувались Іво та Меланія Маричі. На Фіонині слова вони не зреагували, проте вигляд мали напружений. Проблема полягала в тім, що «тими виродками», про яких згадала Фіона, були, зокрема, їхні діти: Лана Фрай і Устим Марич.

— Річ не в тім, мусимо ми ризикувати чи ні, — озвалася Гая Кордас, матір Дем'яна. Вона сиділа з іншого боку стола, якраз навпроти Велета — сіра з лиця та неприродно виструнчена, наче єгипетська статуя. Гая була сама, без чоловіка, лише цього разу Лесь Кордас не прийшов на нараду не через те, що не хотів. Після звістки про загибель Дем'яна у нього стався інфаркт, і Лесь лежав у комі в кам'янському госпіталі. — Хтось дав їм зброю. Це не ми, не DSR і не Англада. Й точно не Рада. Хтось за ними стоїть. Хтось навіщось затіяв усе це. І я не думаю, що ці люди чекатимуть, поки ми заморимо їх голодом.

— А ще у них заручники, — долучився Марко Велет. — І, на Бога, Фіоно, ми говоримо про довбаних людожерів.

— Це нісенітниця, — Фіона недовірливо стенула плечима.

— Ні, не нісенітниця, — заперечив Велет. — Усі про це твердять. Вони насмажили стейків зі страчених співробітників Trustline Security.

— Ти ж знаєш, що це неправда. Ти не маєш доказів. — Фіона стиснула Дарієве плече. — Скажи йому. — Втім Дарій Брайко мовчав, і за мить Фіона додала вже не так упевнено: — Це не може бути правдою.

— Але якщо це таки правда, — міркував Велет, — ми не повинні просто сидіти й чекати. Уяви, як ти почуватимешся, якщо ми влаштуємо їм облогу, а через пів року виявиться, що вони зжерли половину мешканців Фалконгерста.

— Господи, Велете, це божевілля, — зблідла Фіона. — Вони не...

— Вони що? — вистрелила словами Гая Кордас. Голоси притихли, й усі погляди звернулися на матір Дем'яна. Велет побачив, що Антон Тарута скулився ще дужче. — Вони не такі? Не здатні на таке? Вони відтяли голови чотирьом членами Ради та зняли це на камеру. Вони. — Підборіддя затремтіло, і Гая розпачливо схопила його долонею.

— Так, Гає, ми розуміємо, — зітхнувши, закінчив Дарій, — вони вбили Дем'яна.

Наступної миті Аміна Фрай зухвало видала:

— Якщо не помиляюся, Веремія Реуса також убили, і що?

Велетові за пазуху мов кислоти хлюпнули. Навіщо вона про це згадала? Навіщо й так паскудну ситуацію робити ще гіршою?

— Це інше, — спокійно озвався Дарій.

— Скажи це Анні Реус, — прошипіла Аміна.

Запала цілковита тиша. Велет вимогливо подивився на Таруту, потім стрельнув очима на Аміну: примусь її замовкнути!

— Я лише кажу, — незворушно мовив Брайко, — що Горан не сидітиме, склавши руки, і не чекатиме, поки вбивці Дем'яна повиздыхають з голоду в Фалконгерсті.

— А я кажу, що треба називати речі своїми іменами. — Аміна збіліла, її очі блискали водночас і люто, й перелякано. — І що єдина причина, з якої Горан не сидітиме, склавши руки, — це не те, що якийсь росіянин убив Дем'яна, а те, що цей росіянин ледь не вбив його онуку!

«Майя — не онука Горанові», — зціпив зуби Велет. І на відміну від Веремія їм відомо, хто вбив Дем'яна. Втім він промовчав. Намагатися напоумити Аміну в такому стані — це однаково, що гасити вогонь оливою.

— Так чи так ми зобов'язані долучитися до Ради та Зоммерфельдів, — Дарій говорив до Аміні таким голосом, ніби пробував загіпнотизувати. — І зробити все, щоб покарати винних у смерті Дем'яна. Незалежно від їхнього походження та кривної спорідненості.

Іво й Меланія презирнулися. Велет бачив, що Аміна набирається сміливості ще щось озвучити, проте за мить рука Антона Тарути смикнулася під столом, і його дружина прикусила язика.

Велет злився, бо Аміна витягувала на поверхню його власні страхи. Дарій Брайко мав слухність: покарати потрібно всіх, ось тільки Велет не уявляв, хто та як каратиме. За столом, окрім Горанового, були вільними ще два крісла, які зазвичай займали Іван Вайда та Потап Дзєга, центральні фігури безпекового відділу. І вони не прийшли. Попри те, що Велет особисто повідомляв обох про сьогоднішню нараду. Який сенс у закликах карати винних, якщо тих, хто повинен безпосередньо притягувати винних до відповідальності, не було в залі? Якоїсь миті Велет спіймав себе на тому, що вдивляється у вхідні двері так само напружено, як і Нора, просто не знав, на чію появу

очікує більше: Горана Загарії чи Івана Вайди. Він востаннє бачив Івана ввечері того сола, коли сталася різанина на Зоїній віллі, та й то мигцем, а не розмовляв із ним від часу весілля Ріони й Данила. Іван замкнувся в собі, і якщо й звертався до когось, то наче понад силу. Три соли тому Велет перестрів Таїру Татарин, Іванову співмешканку. Вони мило гомоніли, поки Велет не запитав, як Іван реагує на те, що його син приєднався до заколотників. Таїра замовкла, й більше Велет не почув від неї жодного слова. Відтоді він не міг викинути це з голови. Кирило Вайда завжди був нетямущим. Але що штовхнуло його до Еландона: ця нетямущість чи щось інше? Щось, що він почув чи дізнався від батька? Велет не знав. А знати це було треба, бо посилати Івана Вайду проти Устима Марича чи Лани Фрай — це одне, а примусити його виступити зі зброєю проти рідного сина, хай навіть тричі нетямущого — дещо зовсім інше. І це ще Кирило навіть не був найбільшою проблемою. Велет пам'ятав, як кричав Іван, коли Веремій Реус, його племінник, загинув на схилі кратера Мазурського. Відтоді минуло чотири марсіанські місяці, а вони так і не з'ясували, хто вбив хлопця. Нора мала рацію: вони не надто й намагалися. І лише після смерті Анни Реус, Іванової сестри, Велет збагнув, якою серйозною помилкою це було. Він пізно зрозумів, як тяжко Іван переживав утрату й племінника, й сестри, і тепер жалкував, що не поговорив з Іваном раніше. Велет також міркував про слова Фіони. Вона помилялася. Без електрики з Роквейла заколотники обійдуться: у Фалконгерсті достатньо сонячних панелей і силанових генераторів, принаймні до розпалу сезону пилових бур наприкінці осені їхніх потужностей вистачить. Воду зможуть випарювати з реголіту. Так, це неефективно, проте для пиття вистачить. А ось їжу та теломід із нізвідки вони не візьмуть. Тож Велет міркував: а що як, маючи на руках сучасне озброєння, заколотники замість відсиджуватися в ангарах «Фалконгерста»

посунуть на Кам'янку? Спробують захопити зерносклади та холодильники? Що тоді робитимуть і на чий бік стануть Антон Тарута, Аміна Фрай, Маричі та — найважливіше — Іван Вайда? Іван відповідав за рекрутинг бійців для безпекового відділу й доправляв із Землі озброєння. То були його люди та його зброя чи не більше, ніж Горанові. Учора Велет зазирнув до арсеналу і виявив, що склади порожні. Після різанини Іван роздав зброю своїм хлопцям. Що начебто було правильно. Ось тільки ні Вайди, ні хлопців на нараді не було, і Велет не уявляв, до чого вони з Брайком вдаватимуться, якщо Іван не об'явиться.

Двері зали відчинились, і Марко підвів голову на звук. Через розкошлану чорну голову, за яку насамперед зачепився погляд, Велет вирішив, що у проході стоїть Горан. Але вже за мить він збагнув, що помилився: на порозі височів Іван Вайда. За крок позаду нього виднілася кремезна постать Потапа Дзеги. Обоє були у бронежилетах кольору марсіанського пилу та з «Вепрами», що теліпалися вздовж боків. Із численних кишень на розгрузках стирчали магазини з набоями. Іван тижнями не голився, й колись акуратна еспаньйолка розрослася в неохайний клоччастий куш. Потапове обличчя відтіняла значно скромніша щетина.

Дзєга незграбно привітався з Ольгою. Вона кивнула у відповідь. Іван Вайда, похмуро туплячись поперед себе, побрів до свого місця за столом. Обоє чоловіків синхронно відставили «Вепри» та сіли.

Велет видихнув. На Івановому лиці застиг невдоволений вираз, але він прийшов, і це основне. Марко покосився на Дарія, той із розумінням хитнув головою: на одну проблему менше. Начебто. Залишалося дочекатися на Горана, і вони розв'яжуть усі інші. Горан усе залагодить, Велет не сумнівався.

Потап Дзєга покрутив головою та запитав, ні до кого конкретно не звертаючись:

— Де старий?
— Ще нема, — відповів Велет.
— Чекаємо, — знизав плечима Брайко.
— А вони що кажуть? — Потап кивнув на Павла та Григора біля вікна.

І щойно Велет спрямував погляд на братів, Григир рушив до виходу. Павло провів його очима, підступив до столу й опустився в крісло між Ольгою та Велетом.

— Усе гаразд? — упівголоса поцікавився Марко.

Павло сказав, що так, але якось нерішуче, так ніби не зовсім тямив, про що саме у нього спитали. Велет хотів уточнити, чи Павлові відомо, куди запропастився його батько, але стримав запитання на язиці. Горан не міг не усвідомлювати, якою важливою є сьогоднішня зустріч. Якщо він запізнюється, отже, для того є вагома причина.

За мить на Велетовому смартлеті вигулькнуло повідомлення від Григора:

> Будь ласка, вийди.

Велет насупився та відписав:

< Куди?

> Я в коридорі.

< Вийти просто зараз?

> Так.

Велет поглянув на Павла Загарію і підвівся.

— Щось не гаразд? — зиркнув на нього Дарій.

— Зараз повернуся.

Велет вийшов у галерею. Григій чекав на нього з кам'яним обличчям.

— Де Ґоран? — запитав Марко.

Григій показав йому планшет. Екран займало вікно локатора — програми для відстеження під'єднаних до неї пристроїв. Попри те, що Ґоранові сини прибули на Марс дорослими, старий наказав усім трьом установити локатори, щоби будь-якої миті мати змогу бачити, де вони перебувають. Власний маячок Ґоран не вимикав, тож Павло, Григій і Лук'ян зі свого боку могли відстежувати пересування батька.

— Ось, північне крило. Сходовий проліт між другим і третім поверхами.

— Що він там робить?

— Просто стоїть. — Григорове лице набуло виразу, якого Велет не розумів. — Уже пів години стоїть.

— Розмовляє з кимось?

— Навряд.

— Він зібрав нас у залі для нарад, а сам пів години стирчить біля вікна на сходовому прольоті?

— Він нікого не збирав, — напівроztалим голосом промовив Григій. — Це я всіх покликав. Від його імені.

— Але... — Велет усвідомлював, що мусить щось сказати, проте не знаходив слів. Його раптом пронизало дивне відчуття, коли розумієш, що щось втрачаєш, але ще не знаєш, що саме.

— Я хочу, щоб ти пішов зі мною, — попросив Григій.

Вони закрокували галереєю на північ. Дорогою не обмінялися жодним словом, і мовчання рухалося перед ними, наче стіна. Вони ступили до північного крила, проминули кілька офісів і опинилися біля сходів. Унизу, на майданчику між другим і третім поверхами, впершись широко розведеними

руками в скло, застиг Горан Загарія. Він був у чорних слаксах і темній сорочці, й Велетові на секунду здалося, неначе у центрі шибки розкинув лапи велетенський павук.

По нервах пробіг електричний струм.

Григір почав спускатися. Велет рушив за ним. Горан чи то не почув, як вони наблизилися, чи то не бажав озиратись, і продовжував зосереджено дивитися на краєвид за вікном. Велет і собі потягнувся туди поглядом. З лівого боку від «томутівської» штаб-квартири пнувся вгору дослідницький центр, у якому навчали веденню сільського господарства в умовах штучного освітлення. Повз центр бігла бетонна дорога, що плавно вигиналася на північний захід. Направо від неї розташувався десяток новітніх гідропонних оранжерей. За ними пара грейдерів рівняла котлован для чергового складу криги, видобутої у кратері Мазурського. Здійнята ними пилюка додавалася до тієї, що вже висіла у повітрі, й будівлі довкола котловану немовби обростали тінями. Холодна імла розтушовувала обриси техніки, туманила габаритні ліхтарі на ковшах, і це надавало грейдерам схожості з глибоководними рибами, які щось вишуковують на океанічному дні, підсвічуючи собі люмінесцентними вусиками.

— Тату... — покликав Григір.

Старий не зреагував. Велет кахикнув:

— Горане.

Загарія повільно обернувся. Велетові очі розширились. Він не відразу збагнув, що саме поінакшало, проте зміни були разючими. Із Горана неначе обсипався наліт дорослості. Щось дитиняче проступило в його лиці, а зазвичай насмішкуваті очі під важкими повіками видавалися пустими.

— Га? — кліпнув старий.

— Тату, це я, Григір.

— Григір.

— Так, а це Марко, твій помічник.

Велет забув, як дихати. Горан обмацував їх таким поглядом, наче силкувався зрозуміти, вороги вони чи друзі.

— Давно він такий? — прошепотів Велет.

— Кайя вперше зауважила два соли тому. Вчора стало геть кепсько.

Не витримавши, Велет відвів погляд від Горана, сфокусувавшись на якійсь будівлі за вікном, утім було вже пізно: похмурі думки завихорилися в голові, й зупинити їх він не міг. У Діаспорі не було механізму передання влади, ніхто навіть не замислювався про таке. Горан видавався вічним. Горан мав очолювати «Томуто» та розрулювати проблеми до кінця часів, але трапилось інакше. Хтось тепер повинен стати замість нього. Проте хто? Ольга? Її авторитет примарний, лідерство чисто номінальне, ніхто й не пам'ятає вже, що саме за її гроші Горан заснував «Томуто». Павло? Він якось зізнався Велетові, що працює над книгою про історію Колоній (чи щось таке), і в будь-якому разі він надто м'який, він не здатен вести за собою. Велет зиркнув на Григора. Той прикрив очі повіками, ніби мучився від головного болю. Григир ненавидів адміністративну роботу більше за Павла. Лук'ян? Велет скривився: ліпше відразу здати Кам'янку Еландонові. Дарій? Він найбільш ерудований і завбачливий серед усіх. Ось тільки з Дарієвого виняткового розуму іноді проростала виняткова зарозумілість, і Велет не був певен, що його підтримають. Хто ще? Фіона Брайко? Гая Кордас?.. Раптом думки попливли іншим руслом. Іван Вайда втратив племінника, втратив сестру та, попри все, зберіг лояльність до Горана. Що буде з цією лояльністю тепер, коли Горан більше не зможе керувати Діаспорою?.. Услід вигулькнула ще одна, іще неприємніша думка: Захар Шостак. Скільки ще таких, як він? Людей, які тримають за пазухою камінь і не

підводили голови лише тому, що Горан їм цього не дозволяв? Велет відчув, що тремтить, і сердито випнув підборіддя.

— Може, це... тимчасове потьмарення?

Григір не відповів.

— Горане, як же так?.. — на денці Велетового голосу задеренчала злість. Він розумів, що це неправильно, проте не міг нічого із собою вдіяти.

— Я. — Старий насупився й на мить став схожим на себе колишнього. Втім лише на мить. Потім на лиці проступив вираз винуватої покори. — Я дивився, як працюють грейдери.

Григір затулив долонею нижню частину обличчя. Наступні слова викотилися з Велетового рота за інерцією, він не надто усвідомлював, що говорить:

— Що нам робити? На нас чекають. Люди вже зібралися.

— Люди? — Горан безпомічно морщив лоба.

— Так, ваші люди, Горане. У залі для нарад.

— То я. маю йти? — Він по черзі глипав то на Григора, то на Марка, потім безпорадно закрутив головою. — Але я не пам'ятаю, де ця зала.

Останні слова остаточно вибили ґрунт із-під Велетових ніг. Він стільки разів чув про те, що хвороба Альцгеймера викрадає душу, що теломід не дає змоги цьому запобігти, проте стикнувся з цим уперше. Він углядався в Горана повними жаху очима, але розумів, що перед ним не Горан. Горана більше не було. Від колись грізного старійшини лишилася сама оболонка.

КРОУДЕР

Білий дім
Вашингтон, округ Колумбія
22 червня 2142-го

Першого понеділка після виборів Управління служб загального призначення визнало результати достатньо чіткими, щоб запустити процес передання влади. За три дні, 14 червня, у Вашингтоні підбили формальні підсумки голосування виборщиків. 18 червня на сесії Конгресу голоси порахували та проголосили Арло Б'єрлінга переможцем. Урочиста церемонія складання присяги відбулася вранці в четвер, 21 червня, на сходах Капітолія. Після її завершення новообраний президент відбув до Білого дому.

Згідно із Законом «Про передання президентства» Б'єрлінг ще до спеціальної сесії мав би призначити міністрів кабінету та представити план їхньої роботи. Нічого цього зроблено не було, й у Білому домі запанував хаос. Резиденцією, як неприкаяні, тинялися десятки новоспечених радників і претендентів на посади в уряді, проте з більшістю з них Кроудер не те що не був знайомий, а взагалі бачив уперше. Нейлор Гоуел, донедавна непомітний головний стратег Б'єрлінгової кампанії, за тиждень, що минув від виборів, відзначився кількома скандальними заявами, кожна наступна з яких виявлялася скандальнішою за попередню. Та навіть без цього не минало й дня, щоби Кроудер не замислювався над тим, чи правильно вчинив, погодившись на пропозицію Громера. Безлад у Білому домі породжував тривожне передчуття. Була якась зловісна певність, що ось-ось трапиться щось недобре. І 22 червня, наступного ж після

інавгурації дня, на Капітолійському пагорбі запалало по-справжньому.

Напередодні росіяни вдарили з далекобійної артилерії в центр Краматорська, міста на сході України. На той момент сутички в ДДМЗ тривали вже кілька місяців, але того дня снаряди вперше полетіли за Стіну, на контрольовану Україною територію. Одразу після обстрілу з'явилися дані, що «Газпром» розпочав спорудження платформ для видобування метану з вічної мерзлоти на дні Північного океану. І те, й те було викликом для глобальної безпеки, тож Б'єрлінг повинен був реагувати. На сьому вечора 22 червня призначили брифінг. Громер спробував обговорити тези, що їх варто озвучити, проте Б'єрлінг відмовився, а на брифінгу замість того, щоб засудити росіян, повідомив про скерування експедиційного загону морської піхоти на Марс для відновлення порядку в Колоніях. Його заява стала цілковитою несподіванкою для всіх: Громера, Ленагана, Кроудера, журналістів, які зібрались у Західному крилі. Посипались запитання. Б'єрлінг пояснив, що напередодні він зателефонував Георгію Неделеєву, правителю Росії, та домовився про спільну американсько-російську каральну експедицію. Він анонсував укладання угоди між НАСА і Військово-космічними силами РФ (Глана Вінто вперше про неї чула), за якою Росія зобов'язувалася відправити на Марс чотири десантні кораблі, будівництво яких нещодавно закінчилося на НОО. Найважливіше: старт планували за лічені тижні. Георгій Неделеєв нібито надав Б'єрлінгові докази, що його кораблі здатні дістатися Марса, попри те, що вікно для перельотів закрилось і планети віддалялися. Після цього зала просто вибухнула. Запитання посипалися, мов із розв'язаного мішка. Що Росія отримає натомість? Як бути із санкціями, впровадженими після вбивства Рівєри? Що робити з видобутком

метангідратів урешті-решт? На жодне з них Б'єрлінг не відповів і залишив залу.

Після брифінгу Білий дім перетворився на розбурханий мурашник. Відчуття було таке, наче на купол упала бомба, й усі метаються, не знаючи, за що вхопитися. Громер мав такий вигляд, ніби взагалі не розумів, де перебуває. Прямуючи за Б'єрлінгом із зали для брифінгів, він звелів Кроудеру нікуди не йти і пообіцяв згодом зв'язатися.

Протягом наступних кількох годин Кроудер безцільно блукав Зовнішнім овалом. Він двічі мигцем зустрічав Громера: один раз на виході з «Кают-компанії», ресторану в Білому домі, вдруге — коли Громер квапився до Блер-гаусу, президентського гостьового дому за Північною галявиною. Саме припустив дощ, і держсекретар горбився під велетенською чорною парасолькою.

Нарешті, о першій ночі, Кроудера знайшла Громерова асистентка й запросила до Овального кабінету.

Там уже чекали Леон Боканегра, Глана Вінто й Ельм Громер. Леон і Глана сиділи на дивані в центрі кімнати, Ельм, заклавши ногу на ногу, — у кріслі напроти них. Біля вікна за «Резолютом», двохсотп'ятидесятилітнім президентським столом, стояв Нейлор Гоуел і щось пояснював чоловікам, яких Кроудер не знав. Сам «Резолют» був порожнім, Арло Б'єрлінга в кабінеті не було. Ще кілька чоловіків згуртувалися біля каміна. Хтось постійно заходив і виходив, тож коли Кроудер переступив поріг кабінету, на нього ніхто не звернув увагу. Він наблизився до диванів у центрі, й Громер, не повертаючи голови, жестом показав на вільний стілець. Кроудер підсунув його й сів. Глана Вінто тримала в руках планшет екраном так, аби його бачив Ельм.

— ...таки правда, — говорила вона. — Це ТСКД проєкту 993 «Зоряна Мінога». ТСКД означає «транспортна система космічного десанту».

На екрані була тривимірна модель схожого на дирижабль космічного корабля, корпус частково в розрізі. Крізь розтин у носовій частині проглядалися житлові відсіки, вертикальні шахти з ракетами, командний місток,

ТСКД «ЗОРЯНА МІНОГА»

реакторний блок. У кормі — ракетні рушії та паливні баки, що їх живили. А ось центральну частину займав дивний

порожнистий відсік. Уздовж його осі, наче хребет, витяглася шестигранна галерея. На трьох її верхніх гранях виднілися вікна, на трьох нижніх — ряди стикувальних портів (по ряду на грань), із яких вистромлювалися конічні спускові капсули з вузькими вікнами та товстеними тепловими щитами.

— Звідки це у вас? — запитав у Вінто Кроудер.

— Росіяни надіслали. — Вона провела пальцем по зображенні. — Вісім торпедних апаратів, призначених для ураження супутників і орбітальних станцій, дванадцять пускових установок для ракет і тридцять шість спускних капсул для здатних приземлення у будь-якій точці Землі чи Місяця. Кожна капсула вміщає до шести десантників у повному спорядженні.

Громер крутнувся до Боканегри та вигнув брови так, що лице набуло хижого виразу.

— Росіяни збудували на орбіті кораблі для висадження десанту, а ви цього не знали?

— І так, і ні, — відказав директор ЦРУ. — Ми стежили за будівництвом, але не мали підстав вважати, що це військові кораблі. Росіянам вдалося приховати це.

— Якого біса, Леоне...

— Ми думали, вони будують щось на кшталт наших «Тіпперів» для швидкісного сполучення з Місяцем.

— Воно не схоже на «Тіппер»! — Громер тицьнув пальцем у планшет.

— Розумію.

— Воно схоже на атомний підводний ракетноносець. Поглянь на ці капсули. Що за бовдури в тебе працюють? На дідька довбаному «Тіпперові» тридцять шість спускних модулів?

— Припускаю, росіяни збирали їх уже у відсіках. Одразу пристикованими. Ми не бачили жодної капсули. — Боканегра почервонів. — Якби я побачив хоч би дві такі.

Громер махнув рукою та звернувся до Вінто:

— Це корито реально долетить до Марса?

— «Міноги» не проєктувалися для перельотів на Марс, — відповіла та. — Це кораблі орбітального базування.

— Тоді про що взагалі йдеться? — Громер не приховував роздратування. — Яка, в дідька, каральна експедиція?

— Годину тому я спілкувалася з дівчатами з Лабораторії реактивного руху, — узялася пояснювати Вінто. — Вони вивчили модель і стверджують, що теоретично це можливо. Це не просто та ризиковано. Ймовірність невдачі найвища від часу першого польоту на Марс. Але теоретично «Міноги» мають потенціал дістатися Марса.

— Як?

— Близькою до гіперболічної траєкторією^[230]. У «Міног» величезні паливні баки. Очевидно, росіяни проєктували їх для активного маневрування на віддалених орбітах. Рушії, що на них стоять, — це новітні РД-2000. Я прогнала дані через насівський trajectory browser і отримала кілька екстремальних, але можливих траєкторій. Якщо «Міноги» стартуватимуть з орбіти найближчим часом, до кінця серпня вони дістануться Марса. Ось тільки дельта- v у такому разі перевищуватиме 16 км/с.

— Ого, — вихопилось у Кроудера. Звичайний, не швидкісний, переліт гоманівською траєкторією до Марса займав близько 220 днів і вимагав дельта- v не більше за 4 км/с.

— Їхні рушії аж такі потужні? — запитав Громер.

— Так, — відповіла Вінто. — На кожній «Мінозі» по десять РД-2000, плюс ядерні форсажні прискорювачі. Вкупі вони згенерують достатній імпульс, аби розігнати корабель до потрібної швидкості.

— Але якою буде швидкість зустрічі з Марсом? — спохопився Кроудер. Проблема була не в тому, щоб запустити корабель з орбіти Землі. Можна націпляти скільки завгодно ядерних прискорювачів і баків із додатковим паливом і вистрелити, мов із пращі. Проблема в тім, як потім гальмувати перед Марсом. Якщо Глана мала слушність, російські кораблі прибудуть до Марса раніше за караван «Голіафів», які вирушили із Землі на початку року, тож Кроудер не розумів, що такого вигадали росіяни, чого не змогли придумати Boeing і SpaceX за вісімдесят років польотів на Марс. — Як вони гаситимуть залишкову швидкість після такої дельта- v ?^[231]

— Це найцікавіше, — сказала Вінто. — Російські ТСКД спроектовані для входження в атмосферу. Так, вони несуть крилаті ракети, проте основною метою все ж є висадка десанту. Корпуси кораблів оснащені тепловими щитами, які дають змогу витримувати значні температурні та динамічні навантаження.

— І що? — Громер морщив чоло.

— Росіяни планують скерувати ТСКД у нижні шари марсіанської атмосфери.

— На такій швидкості? — не повірив Кроудер.

— Так, на гіперзвуковій швидкості. Іншого способу немає. Вони хочуть пройти так низько, як це можливо, сподіваючись, що сила аеродинамічного опору сповільнить корабель і дозволить вийти на паркувальну орбіту.

— Це божевілля, — випалив Громер.

До такого маневру вдавалися лише з невеликими безпілотними зондами на початку ХХІ століття. Ніхто й ніколи не намагався повернути щось подібне з велетенським кораблем, на борту якого перебуватиме понад дві сотні людей.

— Ну, це складно. І небезпечно. І так, певно, ви маєте рацію — без тестових польотів це божевілля. Але якщо гіперзвукове

входження в атмосферу мине вдало, корабель опиниться на витягнутій довколамарсіанській орбіті. Під час другого витка він знову зануриться в атмосферу, вже не так низько, й загальмує ще трохи. П'ять-шість витків дадуть йому змогу вийти на низьку опорну орбіту довкола Марса. У процесі, звісно, може статися що завгодно. Корабель може розбитися, може згоріти в атмосфері, може зруйнуватися від перевантажень, може загальмувати недостатньо й шугнути у відкритий космос. Окрім того, входження відбуватиметься в розпал сезону пилових бур, і я не надто уявляю, як це вплине на гальмування. Втім росіяни запевняють, що вже на другому виткові їхні десантні капсули безпечно відстикуються та приземляться на поверхню Марса.

— Тобто вони готові ризикувати щойно збудованими бойовими кораблями? — запитав Кроудер. — Задля чого?

— Ми не знаємо, — стишив голос Громер. — Ми не знаємо, що він їм запропонував.

Після його слів двері відчинилися, й до Овального кабінету ступив Арло Б'єрлінг. Ті із присутніх, хто сидів, підвелися. Б'єрлінг пройшов до «Резолюта», сів і кивком дозволив сідати решті. Обвівши поглядом приміщення, він зупинився на Вінто:

— Що вона тут робить?

— Я все ще директорка НАСА, пане президенте.

Кроудер тільки зараз усвідомив, що Вінто — єдина жінка серед присутніх в Овальному кабінеті. Ситуація, яку за президентства Доусон, неможливо було уявити.

— Це ненадовго, — кинув Б'єрлінг. Тоді повернувся до Громера. — Про що ви хотіли поговорити, Ельме?

Громер обвів очима чоловіків, промовисто натякаючи, що в кабінеті забагато вух.

— Це мої люди, — заспокоїв Б'єрлінг. — Кажіть, що думаєте.

Держсекретар неохоче почав:

— Ми обговорювали використання російських десантних кораблів, пане президенте.

— Як чудово, еге ж? — Б'єрлінг звертався начебто до всіх, але не зводив очей із Громера. — Доусон запевняла, що це неможливо, а ми до кінця серпня висадимо наших морпіхів на Марсі.

Громер зиркнув на Леона Боканегру. Той прочистив горло й озвався:

— Дозволю собі зауважити, пане президенте, що тут не все так просто. По-перше, висаджуватимуться на Марс не лише наші спецпризначенці. Ми із держсекретарем і директоркою Вінто вивчили укладену росіянами угоду. У ній ідеться, що екіпажі двох із чотирьох кораблів стануть російськими, ще один перевозитиме військовий контингент ООН, за формування якого відповідатимуть, зокрема, росіяни, й тільки один буде за нами.

— Яка різниця, Леоне? Основне — у нас буде корабель.

Боканегра незворушно продовжив:

— По-друге, за минулі шість місяців росіяни мобілізували півтора мільйона чоловіків. Ви вже знаєте про обстріл України з далекобійних гармат. Щодня надходить дедалі більше відомостей про підготовку анексії Курильських островів, які згідно із Тяньцзіньськими статтями належать Японії. Я також отримую інформацію про формування ударних угруповань на кордоні з Казахстаном, що вказує на...

— Вважаєте, що Росія нападе на Казахстан? — перебив його Б'єрлінг.

— Це більш аніж імовірно, пане президенте. І не тільки на Казахстан. Вторгнення загрожує Алтаю, Башкортостану, Татарстану — всім республікам, які вийшли зі складу Російської Федерації 2081-го.

— Навіщо це Неделеяєву?

— Сумніваюся, що запитання «навіщо» тут має сенс. Це росіяни, пане президенте. Безглуздо оцінювати їхні рішення з раціонального погляду.

— Мені начхати, — Б'єрлінг знизав плечима.

— Перепрошую? — насупився Боканегра.

— Що мені до Казахстану? Вони впадуть за три дні.

— Ні.

— Ну, за тиждень.

— Не впадуть. Казахстан чинитиме опір.

— То й що?

— Загинуть люди.

— Окей, — Б'єрлінг розвів руками. — Якісь казахи. Кортить їм воювати, то нехай воюють. Ви ж не натякаєте мені, що ми повинні втрутитись у війну в дідька на рогах по інший бік планети?

Боканегра притих. Натомість не витримав Громер:

— Звісно, ми не втручатимемося. Проте ми не можемо укласти угоди з росіянами тоді, коли вони готують вторгнення в сусідні країни. Таким чином ми ніби виступаємо співучасниками.

— Громере, за стільки років у політиці ви повинні б навчитися відділяти зерно від половини. Ви та Боканегра торочите про Казахстан, Башкортостан, Татарстан. Навіщо мені це? Я — президент Сполучених Штатів Америки. Американський народ довірив мені дбати про інтереси цієї країни. США. Не України. Не Казахстану. Не Японії. На початку червня марсіани вбили трьох громадян США. Наступного дня я пообіцяв американському народові, що помщуся. Мене обрали президентом, зокрема, й завдяки цій обіцянці. І я волю її виконати. Якого біса ви мені перешкоджаєте?

Кроудер дивився на вікна за Б'єрлінговою спиною. Почалася злива. Цівки, що стікали з даху, розрізали нічний краєвид

вертикальними смугами. Громер, гамуючи роздратування, проказав:

— А як щодо Лексі Рівери? Те, що її вбили до того, як вас обрали президентом, не робить її меншою громадянкою.

Б'єрлінг скривився.

— Рівера полізла в лігво до наркоторговців. Ми не можемо реагувати на кожну навіжену, якій заманеться пхати голову в осине гніздо.

— Чого ми не можемо, то це використовувати російські кораблі, — відрізав Громер.

— Чому? — Б'єрлінгову посмішку було складно розшифрувати.

— Ось чому. — Громер розгорнув планшет, під'єднався до екрана на стіні з правого боку від «Резолюта» й вивів на нього третю та четверту статті Договору про космос 1967-го.

Стаття III

Держави-учасниці договору провадять діяльність із дослідження та використання космічного простору, зокрема Місяця й інших небесних тіл, відповідно до міжнародного права, включаючи Устав Організації Об'єднаних Націй, в інтересах підтримання міжнародного миру та безпеки й розвитку міжнародної співпраці та взаєморозуміння.

Стаття IV

Держави-учасниці договору зобов'язуються не виводити на орбіту довкола Землі будь-які об'єкти з ядерною зброєю або будь-якими іншими видами зброї масового знищення, не встановлювати таке озброєння на небесних тілах і не розміщувати таке озброєння в космічному просторі в який-небудь інший спосіб.

Б'єрлінг кинув швидкий погляд на екран. Громер правив далі:

— Ми не можемо використовувати ці кораблі, тому що росіяни фактично денонсували Договір про космос 1967-го. Вони наплювали на Устав ООН і на всі резолюції й меморандуми щодо контролю за космічними озброєннями за останні двісті років. У Договорі чітко вказано, що ніхто не має права порушувати мир у будь-якій частині космосу, підривати міжнародну співпрацю чи розміщувати в космосі зброю, яка може завдавати катастрофічних руйнувань.

— Але ж ніхто не порушує мир і не підриває міжнародну співпрацю. — Б'єрлінг, коли так посміхався, ставав схожим на китайського дракона.

Кроудер відчував, як Громер дедалі більше скипає.

— У них там чотири бойові кораблі, що можуть збивати супутники та висаджувати десант у будь-якій точці планети, — Ельм випростав руку над головою й потицяв пальцем у стелю. — Кораблі, які, чорт забирай, можуть нести ядерну зброю!

— Проте не несуть, — спокійно зауважив Б'єрлінг. — Я говорив про це із президентом Неделяєвим. Він запевнив мене, що на «Міногах» немає і не буде ядерної зброї. Президент Неделяєв також дещо інакше трактує статтю про збереження миру. Він, зокрема, зазначає, що в космічному просторі діє гарантоване Хартією ООН право на самооборону. Ніхто його не скасовував. Стосовно IV статті згаданої вами угоди президент Неделяєв наполягає, що розміщення на орбіті озброєння, що не є зброєю масового знищення, ніяк не суперечить Договору про космос.

Кроудер раптом збагнув, що несамохіть кривить губи: Б'єрлінг звучав, як пресекретар Неделяєва.

— Від кого він планує оборонятися? — запитав Громер.

— Пане Громер, ви втомлюєте мене. Ваші аргументи слабкі, а заперечення голослівні. Ви мислите вузьколобо та зашорено,

чого, зізнаюся, я від вас не очікував. Від кого завгодно, але не від вас. Спробуйте поглянути на проблему відсторонено, без емоцій. У росіян на орбіті чотири бойові десантні кораблі, здатні висаджувати штурмові групи й уражати ракетами цілі й у космосі, й на Землі. Чи це погано? Так. Чи це порушує Договір про космос 67-го? Ну, напевно. І яке наше з вами головне завдання? Прибрати ці кораблі з орбіти. А ще ми повинні розв'язати проблему Марса. То чому б не вбити двох пташок одним каменем: переправити наших морпіхів на Марс російськими кораблями? Ми наведемо лад на Червоній планеті й позбудемося російської армади на орбіті Землі.

Громер повільно повів головою з боку в бік. На мить зачепився поглядом за Кроудера. Той ніколи його таким не бачив: вирячені очі, обличчя червоне. З останніх сил зберігаючи самовладання, Громер узявся пояснювати:

— Неделяєв може шукати хай які завгодно лазівки, проте метою Договору про космос було недопущення мілітаризації космічного простору, і протягом двох сотень років жодна держава не ставила це під сумнів. Росія — перша країна, що відмовилась від виконання умов Договору та збудувала на орбіті бойові кораблі. Замість вести перемовини нам потрібно засудити росіян, потрібно припинити співпрацю з Роскосмосом, зібрати засідання Ради Безпеки й увести якнайжорсткіші санкції. Натомість ви пропонуєте скористатися незаконно збудованими кораблями, щоб полетіти на Марс. Ви не розумієте? Якщо ми так учинимо, це означатиме кінець епохи мирного космосу. Так ми легітимізуємо російські кораблі, продемонструємо, що не заперечуємо проти появи зброї в космосі, що прирівняє нас до росіян. Після цього будь-яка інша нація може почати нашпиговувати власні орбітальні станції ракетами з ядерними боеголовками, й ніхто не матиме жодних

підстав — ні моральних, ні юридичних — вимагати від неї роззброїтися.

— Мене нудить від вашого моралізаторства. Що ви пропонуєте натомість?

Утрутилася Глана Вінто:

— Навіщо взагалі споряджати кораблі? Марсіанська Рада впорається й без нас. Навіть якщо заколотники захоплять Ньюборн — що далі?

Електроенергію виробляють Роквейлі, запаси теломіду зберігають у Мідлдоні, воду доправляють з Ацидалійської рівнини, а більшість харчів — із Кам'янки. Вони приречені, достатньо просто почекати.

— Підібгати хвоста, як Доусон? — скорчив гримасу Б'єрлінг.
— Ви, напевно, дещо забули, панове, то я вам нагадую: йдеться не про заколотників, а про людоджерів. Маніяків, які їдять людей.

— Ми не можемо ні підтвердити, ні спростувати цю інформацію, — вставив Боканегра, та Б'єрлінг його не чув.

— Це ваша пропозиція? Забути про Марс і лишити російські кораблі на орбіті Землі? Бо як інакше ви їх звідти приберете? Санкціями? Резолюцією ООН? Рішучим засудженням? Чи, може, думаєте, що Неделяєв, наслуховавшись вашої маячні, сам поріже їх на брухт? Чого замовкли? — Обличчя Б'єрлінга спотворила акуляча посмішка, він нахилився вперед і заговорив придушеним від люті голосом: — Я не дозволю перетворити себе на посміховисько. З вами чи без вас каральна експедиція полетить на Марс. Якщо для цього треба російські військові кораблі — так тому й бути. Якщо для цього доведеться підтертися підписаним двісті років тому папірцем — невелика біда. Якщо для цього я мушу заплющити очі на порушення суверенітету чергового азійського Неспромостану — то й нехай. І якщо для цього мені знадобиться новий держсекретар... —

Хижа посмішка поширшала, Б'єрлінг розвів руками. — Та без проблем, Громере. Вас тут ніхто не тримає.

На чверть хвилини президент і держсекретар зчепилися один з одним поглядами у сповненій ворожості тиші, а потім їхні очі розчепилися, й Ельм Громер опустив голову. Ще за п'ять секунд Громер підвівся та мовчки рушив до виходу з Овального кабінету.

Коли за Ельмом зачинилися двері, Б'єрлінг подивився на Кроудера й запитав:

— Хочете його посаду?

Тайронові знадобилося трохи часу, щоб зрозуміти, що президент звертається до нього.

— Е.

— Хочете бути держсекретарем?

— Ні, — Кроудер мотнув головою.

— Я обіцяю підтримати будівництво фабрик для вловлювання CO₂. Зводитимете їх стільки, скільки душа забажає, поки не витратите всі гроші. Або поки не висмокчете з атмосфери останній атом вуглекислоти.

Кроудер німо вирячився на Б'єрлінга. Глана Вінто схилила голову й затисла перенісся пальцями. Боканегра мовчав.

— У мене достатньо голосів у Сенаті, працюватимете вже з наступного тижня.

Це було не зовсім так. Республіканцям належала більшість у верхній палаті Конгресу, та це не гарантувало Б'єрлінгові безумовної підтримки. Втім Кроудер припускав, що його кандидатура видасться компромісною, тож її цілком можуть затвердити.

— Я не маю досвіду в міжнародній політиці, — розгублено сказав він.

— Досвід? Хвилину тому найдосвідченіший із відомих мені політиків переконував мене, що я не повинен споряджати морпіхів, аби розібратися з тими канібалами на Марсі, — Б'єрлінг гмикнув. — Мені описували вас як людину дії, Кроудере. Це четверта за важливістю посада в країні, й мені справді невтямки, чому ви вагаєтеся.

— Я...

Кроудер потупив погляд. Він ніколи не оцінював кар'єру за тим, яку високу посаду обіймає. Після смерті доньки це тим паче втратило значення. Якби посаду адміністратора Управління з охорони довкілля запропонували йому місяць тому, Кроудер, не вагаючись, відмовився б. Він більше не уявляв себе суперменом-рятівником, який відвертає кліматичну катастрофу. Ось тільки це було до того, як Донна Доусон програла популістові, що сидів навпроти. Тепер усе змінилося. Раніше Кроудер міг піти, сподіваючись, що Лінч продовжуватиме робити свою справу. Повільно, та все ж робитиме. Тепер же він не сумнівався, що на Капітолійському пагорбі не залишилося нікого, хто знав би хоч соту частину того, що знає він. Хто розуміє, що в разі метангідратного виверження у Північному океані людській цивілізації загрожує колапс. «З іншого боку, — міркував Кроудер, — це Б'єрлінг». Він звик верзти казна-що. Як йому можна йняти віру? Облизавши губи, Кроудер спробував викрутитися:

— Я мушу все зважити, пане президенте.

— Так чи ні? — Б'єрлінг нетерпляче супився. — Відповідайте зараз або забирайтеся під три чорти!

Кроудер покосився на Боканегру. На обличчі керівника ЦРУ застиг вираз холодної неприязні. Вінто стискала перенісся так, наче ось-ось його розчавить. Кроудер гарячково міркував. У разі його згоди здаватиметься, ніби він зрадив Громера. Ніби він підтримав Б'єрлінгову божевільну пропозицію спорядити

каральну експедицію на Марс. Але що йому до Марса? Йому насправді байдуже, полетить хтось туди чи ні. Бойові кораблі на орбіті Землі? Окей, Громер має рацію, це неприпустимо, проте. вони вже на орбіті. Раніше треба було думати. Як слушно зазначив Б'єрлінг, прибрати їх звідти можна, лише скерувавши на Марс. А ще Кроудер відчув дещо. Підсвідомість обкочувала певну ідею, перш ніж видати її свідомості. Міжнародний кліматичний суд. Хто як не держсекретар ним опікуватиметься? Переконаватиме інші країни у потребі його заснування. Кроудер лукавив, говорячи, що не має досвіду в зовнішній політиці. Зміна клімату й міжнародні зв'язки ніколи не були відокремленими, а зараз узагалі переплелися як ніколи. Він, наприклад, передбачав, що цього літа кількість спричинених спекою смертей сягне десяти мільйонів, це більше, ніж від інфекцій за увесь минулий рік, і чверть із них припаде на Лаос, Таїланд і Камбоджу, зокрема через те, що впродовж 2141-го Китай розгорнув будівництво шести нових дамб у верхній течії Меконгу. Хтось мусить пояснити це Б'єрлінгові. Хтось зобов'язаний розтовкмачити, що чотири російські кораблі на орбіті — не найбільша проблема з Росією, бо росіяни пришвидшили освоєння талих земель на півночі Сибіру, наростили видобуток вугілля та почали розробляти метангідрати, що не тільки шкодить клімату, а й пришвидшує повернення Росії в клуб наддержав. Чого не варто допускати, бо щоразу, коли Росія «підводиться з колін», це завершується кривавою бійнею.

— Пане президенте,— Кроудер кахикнув. — Мені потрібні гарантії.

— Створимо спеціальну програму, куди я скерую кошти з резервного військового фонду. Зможете забудувати своїми станціями всю Північну Америку. Цього вам достатньо?

Чергова популістська обіцянка. Та ще до того, як Б'єрлінг закінчив, Кроудер збагнув, що погодиться. Напевно, він від початку, приставши на пропозицію Громера, обрав неправильний шлях, але тепер відступати не мав куди. Як там казав Громер? Мусить бути хтось дорослий за штурвалом. Кроудер виждав кілька секунд, удаючи, ніби обмізковує почуте, а тоді кивнув.

— Я згоден.

Білий дім
23 червня 2142-го
02:32 EST

Кроудер блукав Західним крилом у пошуках Громера. Волів пояснити, що все сталося само собою, а він не претендував на його місце. Втім держсекретаря — чи то пак уже колишнього держсекретаря — ніде не було. Натомість у галереї біля пресцентру стояв Леон.

— Ви не бачили Ельма? — гукнув йому Кроудер.

— Ні.

Тайрон рушив далі, проте директор ЦРУ покликав його:

— Кроудере, зачекайте. Хочу вас про дещо запитати.

Тайрон зупинився. Боканегра підійшов до нього.

— Що саме?

— Ви знайомі з Кентоном Дрейганом?

Кроудер очікував на що завгодно, тільки не на запитання про Ронниного програміста, а тому на кілька секунд завис.

— Молекулярний програміст, який працював із вашою сестрою, — пояснив Леон.

— Я знаю, хто це, проте не сказав би, що ми добре знайомі. Зустрічалися разів п'ять, не більше.

Леон кілька секунд обмізковував наступне запитання.

— А ваша сестра? Знає його добре?
— Гадаю, так. Чому ви цікавитесь?
— Ронна не заперечуватиме, якщо з нею поспілкуються мої люди?

— Гадаю, е, з цим не виникне проблем, просто я не зовсім розумію...

— Треба, щоб вона розповіла, що він за один.

— Але чому?

— Тому що це було перше, про що запитав мене Б'єрлінг після розмови з Неделеєвим.

Кроудер приголомшено витріщався на Боканегру.

— Власне, він не так запитував, як узявся читати нотації через те, що мої співробітники начебто вбивають російських громадян на території Сполучених Штатів, а потім безкарно вшиваються на Марс. — Пауза. — Ось тільки пан Дрейган не є та й ніколи не був співробітником ЦРУ.

— Ви впевнені, що ми говоримо про одну й ту саму особу? — уточнив Кроудер. — Кентон Дрейган, голомозий коротун, який страждає на прогерію?

— Так.

— І він когось убив?

— Мені про це нічого не відомо. Одначе, за словами Неделеєва, пан Дрейган отруїв пана Лазаря Чесельського, керівника інвестиційного фонду, підпорядкованого російському «Сбербанку». І на відміну від Дрейгана Чесельський був агентом. Він десять років працював на Службу зовнішньої розвідки Росії. Сім із цих десяти ми за ним стежили. Чесельський помер від передозування антидепресантами в ніч із 8 на 9 січня у першій клінічній лікарні при Джорджтаунському університеті. Я не маю даних на доказ причетності Дрейгана до цього. Утім я був би вдячний, якби ваша сестра допомогла з'ясувати, що такого скоїв

її програміст, що російський диктатор згадав про нього під час першої ж розмови зі щойно обраним президентом США.

Неспроможний хоч на якийсь коментар, Кроудер мовчки витріщався на Боканегру.

— І то скоїв він щось серйозне, — продовжував Леон, — бо Неделяєв запропонував Б'єрлінгові повний контроль над формуванням оонівського контингенту за обіцянку, що після прибуття на Марс ми передамо Дрейгана до рук росіян.

Кроудер не знайшовся з відповіддю. Він відвів очі, намагаючись зайвий раз не кліпнути, і зрештою мовив:

— Ви залишаєтеся?

Боканегра зиркнув у бік Овального кабінету.

— Так.

— Думаєте, зможете запобігти відправленню кораблів?

— Що? — Боканегра глипнув на нього. Потім мотнув головою.

— Російські кораблі? Ні.

— А чому тоді?

— Тому що Неделяєв не ідіот. Він не налаштований повторювати помилки, яких припустилися Путін 2022-го та Сечін 2079-го. — Леон примовк. — Місяць тому ми отримали дані про розгортання росіянами тактичного ядерного озброєння на підступах до України. Ракети, артилерійські снаряди, авіаційні бомби... все, що у них є.

— Б'єрлінг знає?

— Звісно.

— І?

— Це ж риторичне запитання, так? — Боканегра схилив голову набік, ніби до чогось прислухався. — Він готується скасувати санкції, впроваджені після вбивства Рівери. Саме тому я й залишаюся. А не через дурнуваті кораблі, яких за кілька тижнів уже не буде на орбіті.

Він кивнув, показуючи, що розмову завершено, і закрокував геть.

Кроудер якийсь час дивився під ноги, а тоді попрямував до виходу. Він опинився під колонадою перед Трояндовим садом і став. Зняв жакет, послабив краватку, задер голову. Дощ ущух. Повітря було, мов кисіль, і липнуло до обличчя. Дуже, аж до млості, пахло вологою. Важкі хмари порідшали, й у розривах зблискували зірки. Закинувши жакет на плече, Кроудер дослухався до ледь чутного дзюркотіння води в невидимих зливних жолобах.

Дзизнув смартлет. Кроудер дістав планшет і глянув на екран. Повідомлення було від Кіани:

> Ти не написав...

Він повів очима на годинник. Майже третя ночі. Намірівся надрукувати щось у відповідь, але затримав пальці над екраном. За мить з'явилося нове повідомлення:

> Невже так важко було зателефонувати та попередити?

Вологий задушливий туман загусав довкола Кроудера.

> Вибач, я так більше не можу.

Я багато думала про це, про нас із тобою.

Про все, що сталося, і.

Унизу діалогового вікна то спливали, то зникали анімовані крапки: Кіана набирала повідомлення. Набирала довго.

Стирала, набирала, видаляла набране. Кроудер очікував на довжелезне «полотно» зі звинуваченнями, проте, коли смартлет дзизнув, унизу екрана вискочили лише два слова:

> Я йду.

Іще довго після того, як планшет погас, Кроудер непорушно тупився в одну точку, кудись туди, де за пологом паркої пітьми, наче світлячки, мерехтіли вогні Вашингтона.

ФЕЛІКС x НЕРА

Харків, Україна
26 червня 2142-го

«Додж» виїжджав зі стоянки на Левадійський проспект. Седаном керував автопілот, і Фелікс замість стежити за дорогою затримав погляд на вервечці мідяків — півтора десятка жінок і з десяток чоловіків, які простували тротуаром. Він прилип поглядом до клунків у чоловіків за спинами, коли «Додж» загальмував, і то так різкщо Фелікса кинуло на пасок безпеки. Здоровань повернув голову й вирячився:

— Якого хріна, жінко!

Нера буквально матеріалізувалася з тіні над дорогою. Застигла перед капотом, уперши руки в боки.

— Ти хвора?! — Фелікс ухопився за кермо. — Якби не автогальмування, я б тебе зараз віддирав від асфальту!

Нера копнула носом черевика бампер.

— Ти чому не сказав мені, що звалюєш?

— Ти щойно копнула мою машину?

— Відповідай на запитання!

— А я мав щось казати?

Нера сердито відкопилила губу. За її спиною прогуркотіли два бронетранспортери з емблемами Сухопутних військ України на камуфляжних бортах. Назустріч їм рухався пікап. У кузові трусилася обмотана пакувальною плівкою гора дрібних домашніх речей. Іще мідяки. Біженці, що вшивалися якнайдалі від кордону з Росією.

— Так! — після кількасекундної паузи випалила Нера.

Вона шукала Фелікса, щоб домовитися про розквартирування чергової групи внутрішніх переселенців у «фронтексівському» таборі в Люботині, й випадково дізналася від Книша, що Фелікс чотири дні тому подав капітанові Русолу рапорт на звільнення й від сьогодні більше не працює на «Фронтекс». В'їдлива відповідь крутилася Феліксові на язиці, та він лише махнув рукою:

— Відійди з дороги.

Нера не рушила з місця. Сутеніло. Будівлі по той бік Левадійського поринали у пільму.

— Це нечесно! — вигукнула вона.

— Що нечесно?

— Ми дев'ять місяців гарували пліч-о-пліч. Не можна просто взяти та звалити, не попрощавшись. Це по-свинськи, Феліксе!

Здоровань мовчав, розглядаючи жінок у формі, що курили електронні сигарети на ґанку «Мирного». Після заходу сонця народу довкола готелю поменшало, та попри це, хтось постійно то виходив, то заходив до фое.

— Я розумію, як тебе гнітить бездіяльність «Фронтексу», — говорила Нера. — Гадаєш, я не бачу, як ти на них дивишся? — вона мотнула головою на бронетранспортери, що просувалися вулицею. Фелікс звів брови. — Гадаєш, я не розумію, що у твоїй голові? Я знаю тебе, як облупленого, Феліксе Куторай, і я здогадалася, що ти вирішив податися добровольцем до ЗСУ, ще до того, як ця думка викристалізувалася у твоїй голові. Я навіть зважувала, чи не піти з тобою. У мене мало досвіду, проте, сподіваюся, хороші медички ніколи не будуть зайвими. Особливо, якщо щось серйозне завариться. Я не нав'язуюся, я все розумію. Але там, — вона рубонула долонею на схід, — ось-ось почнеться війна. І ти можеш загинути. І це нечесно — взяти та піти, не сказавши...

— ЗСУ? — спантеличено морщачи лоба, перебив її Фелікс. — Війна?

— Га?

— Ти думаєш, я звільнився з «Фронтексу», щоб піти до ЗСУ?

— А хіба не. е... — Нера почервоніла. — Я вирішила, тобі набридло бути за няньку для біженців. Ти зрозумів, що «Фронтекс» незабаром. ну.

«Фронтекс» розпочав виведення своїх сил зі сходу України, лишаючи мінімум, потрібний, аби не допустити напливу біженців з-за Стіни.

— Я не збираюсь повертатися до армії. — Фелікс подумав, що це прозвучало боягузливо, і покvapливо додав: — Який у цьому сенс? Русня сюди не поткнеться. Це не 22-ий рік. Кожен клаптик землі звідси й до Дніпра перекопаний траншеями, і вони про це знають. Побрязкають зброєю та вгомоняться.

Нера так не вважала, особливо після обстрілу Краматорська. Фелікс провів долонею по обличчі, неначе розгладжуючи шрами:

— Ти все не так зрозуміла. — Він ковтнув слину: — Це через Зою.

Упродовж минулих трьох тижнів Фелікс разів із п'ятсот намагався зв'язатись із донькою. Нера двічі заводила мову про це, хотіла підтримати, та він щоразу обривав її. Й Нера більше не діймала розпитуваннями. Знала лише, що про Зою нічого достеменно невідомо. Марсіанська Рада офіційно вважала її зниклою безвісти. Неофіційно ж подейкували, що заколотники тримають її у «Фалконгерсті» полоненою. Це, звісно, якщо Зоя жива. Щодо цього певності не було.

Фелікс увімкнув задню передачу та відвів «Додж» углиб паркінгу. Погасив фари, лишивши самі габаритні вогні, та прочинив пасажирські дверцята:

— Сідай.

Нера прослизнула до салону, захряснула дверцята й утупилася у Фелікса, затиснувши долоні між колінами. Здоровань не повертав голови.

На проспекті один за одним гасли ліхтарі. Працівники «Мирного» затягували вікна ролетами. Зрештою він озвався:

— Я лечу на Марс.

Глухе торохтіння моторів. Бурмотіння кондиціонера на стіні «Мирного». Дзижчання комах. Віддалені слабкі звуки тільки підсилювали тишу, що запала поміж них.

— Вона жива, — м'язи на Феліксових вилицях напружилися.
— Навіть не смій мені нічого казати.

— Я й не кажу.

— Я собі місця не знаходжу. Весь час відтоді, як...

Як з'явилося відео ньюборнської бійні. Проте промовити це вголос Фелікс не здужав.

— Але як? — здивувалася Нера.

Він її не почув.

— Я мушу знайти її. Дізнатись, що сталося. — Феліксові було важко перетворювати слова на речення, проте він уперто нанизував їх одне на одне, і щойно речення закінчувалося, починав нове. — У мене приятель на Марсі. Ми разом служили в Сахелі. У нього охоронна фірма. На Марсі, не в Сахелі. Він допоможе. Ми все перевернемо, але знайдемо її. — Він кинув погляд на Неру й відвів запалені очі. — Знаєш, що найгірше? Це через мене вона полетіла на Марс. Спершу не хотіла. Це зараз вона крута блогерка, а перед відльотом ревіла так, що ледве заспокоїли. То було єдине місце, де я. Я не мав вибору. Лише на Марсі вона могла бути у безпеці. Але бач, як усе склалося. Хто б, сука, подумав. — Фелікс скривився так, наче власна шкіра йому тиснула. — Вона жива. Це точно. Їм потрібен тільки її канал. Вони нічого їй не заподіяли. А якщо заподіяли, то дуже про це пожалкують.

Нері кортіло дізнатись, чому Марс виявився єдиним місцем, де його донька почувалась у безпеці, та зрештою наважилась лише на коротке:

— Феліксе, як ти потрапиш на Марс?

Він кілька секунд ворухив губами, ніби перевіряв, чи спроможні ті озвучити притомну відповідь.

— Американці збирають добровольців. Буде чотири кораблі: два з російським екіпажем, один з американським, а один, типу, під егідою ООН. Міжнародний контингент. Я записався до останнього.

Нера чула про це, та мала на увазі інше.

— А як же аналіз на аполіпопротеїн?

— Він більше не потрібен. — Фелікс розсміявся, проте якимось гірким сміхом. — Їм треба зібрати дві сотні людей із бойовим досвідом, готових вирушати негайно. Мені зателефонували за пів хвилини після того, як заповнив анкету. Повідомили, що підходжу за всіма параметрами. Про медичну карту ніхто не згадував. Я сам сказав про АПОЕ. Ну, щоб потім не було проблем. Мене запевнили, що це не має значення, важливий лише досвід. — Він помовчав. — Такі ось справи, Франків: я лечу на Марс.

«Охрініти», — подумала Нера.

— А як же... — Вона затихла.

— Що? Я тобі не потрібен. Ти тут чудово вирулиш і без мене.

— Я не. — Нера так яскраво уявляла, як вони разом підуть до ЗСУ, що тепер почувалася трохи дурепою. А ще вона дивилася на Фелікса й розуміла, що заздрить йому. Навпроти неї сидів чоловік, який, не вагаючись, кинувся через пів світу рятувати доньку. І Нера раптом усвідомила, як це добре — мати мету. Фелікс тепер має мету. А вона? Яка мета її життя?

— Книш подбає про тебе.

— Я не про те. Це міжпланетний переліт, Феліксе. Не можна вирушати непідготовленим. Ти помиляєшся, якщо думаєш, що зразу після висадки побіжиш воювати. За щастя буде, якщо зможеш просто зіп'ястися на ноги без сторонньої допомоги.

Фелікс замовк на пів хвилини. Зрештою відчув, що Нера все ж чекає від нього на якісь слова, й мовив:

— Вибач, я справді мушу летіти. Я не пробачу собі, якщо не полечу.

Нера відчинила дверцята, поставила ногу на асфальт, а тоді озирнулася:

— Однаково міг би сказати. Хіба так важко попроситися?

Фелікс зажував губу. Нера похитала головою. Схоже, комусь таки важко.

— Безпечного перельоту. — І вона вийшла з машини.

Він дивився Нері вслід, поки та не зникла за дверима готелю, а тоді завів авто та виїхав на темну вулицю.

Готель «Мирний»
Кілька хвилин по тому

Нера сіла за барну стійку та замовила пиво. Вона була у повному екіпіруванні, вся в пилюці та страшенно втомлена, проте розуміла, що коли підніметься до кімнати, зійти назад не захоче. А їй треба було поміркувати, як діяти далі. За стійкою крутився власник «Мирного». Він відкоркував пляшку й потягнувся по високий пивний келих, але Нера жестом зупинила його. Забрала пляшку та кілька разів ковтнула з горлечка. Потім, спершись ліктями на стійку, повернулась обличчям до фое.

Поверхня пляшки вкривалася дрібними краплинами. У фое було повно людей. Двоє працівників готелю закінчували опускати жалюзі. Високий чоловік у формі Національної поліції

розмовляв із двома жінками, очевидно, матір'ю та дочкою. З десяток чоловіків і жінок у ділових костюмах, зсунувши два столи, щось обговорювали. За сусіднім столиком кілька нацгвардійців перевіряли вміст аптечки. Туди-сюди снували люди у військових одностроях. Нера поводила пальцем, стираючи з пляшки краплини конденсату, знову піднесла горлечко до губів і. застигла.

Щось завібрувало між грудьми, наче до її сонячного сплетіння під'єднали дроти й пустили ними струм. Нера затамувала подих. Горлечко завмерло за сантиметр від рота. Що це? Серцевий напад? Вона почула дзижчання, проте не пов'язала його з вібрацією і лише за другим разом усвідомила: спрацював її FRD. Камера на пристрої для розпізнавання щось зафіксувала.

Пальці, що стискали пляшку, напружилися, погляд заметався заломом. Працівники готелю, високий коп, ділові костюми, нацгвардійці, військові... Хтось із них? Дихання пришвидшилося. Стараючись не виказувати хвилювання, Нера відставила пляшку, видобула із розгрузки планшет, заклала навушник у вухо та набрала Фелікса. Він відповів одразу:

- Слухаю.
- Це я.
- Бачу.
- Спрацював мій FRD.

Пауза. Кілька секунд навушник видавав тільки шум із салону Феліксового «Доджа». Потім він запитав:

- Де ти?
- У «Мирному». Фосє.
- Узбек?
- Поруч зі мною, за барною стійкою.
- Опиши, що ти бачиш.

— Не знаю. Усе, як завжди останнім часом. Повно людей у формі: армійці, нацгвардія, «Фронтекс». Якісь чуваки в цивільному. — Зараз вони всі видавалися Нері підозрілими.

Фелікс замовк і не озивався так довго, що Нера його покликала:

— Феліксе?

— Я тут. Мені здається, це помилка розпізнавання.

— Пристрій спрацював двічі. З інтервалом у кілька секунд.

— Ну, FRD точні, проте не захищені від помилок. Особливо, коли довкола багато облич, або люди швидко рухаються, або тіні дуже контрастні.

Хол між рецепцією та баром заливало неяскраве, але рівномірне світло. Не було ніяких контрастних тіней. І тридцять чи сорок людей — це хіба так багато?

Фелікс продовжував:

— Це те саме, коли, наприклад, сталк-алгоритм повідомляє, ніби тебе позначили на фотографії, ти її відкриваєш, а там інша людина, геть на тебе не схожа. Чи взагалі якісь дурнуваті хмарки, і ти не відстрелюєш, що той алгоритм там побачив. Таке буває.

— Пристрій спрацював двічі, — повторила Нера.

— Фальшива тривога, — заспокоїв Фелікс. — Мабуть, хтось схожий. Не накручуй себе.

Нера збагнула, що її дзвінок має вигляд недолугої спроби змусити Фелікса повернутися, і, не попрощавшись, розірвала зв'язок. Якийсь час вона залишалася біля стійки, вдивляючись в обличчя довкола. FRD мовчав. Зрештою, прихопивши пляшку, Нера попрямувала до сходів.

Вона піднялася до свого номера, приклала картку до магнітного замка й увійшла. Ступила крок за поріг і... завмерла. Навпроти дверей висіло дзеркало на повен зріст, і Нера щоразу, коли опинялась у кімнаті, обводила поглядом власне

відображення. У номері панувала півтемрява, та все ж вона мала би розгледіти принаймні силует на тлі просвіту дверей. Силуету не було. Сама гола стіна. Дзеркало зникло. Нера опустила очі. На підлозі під тим місцем, де воно висіло, зблискували сріблясті уламки. Розбилося? Погляд ковзнув убік. Очі поволі при звичаювалися до півморочу, й Нера нарешті помітила, що кімнатою неначе пролетів ураган: на підлозі валялись уламки потрощених меблів, у повітрі кружляло пір'я з розпоротих подушок, стягнутий із ліжка матрац лежав під вікном, немов оббілована тварина.

Нера спробувала позадкувати, проте тихе дзижчання й вібрація, що струснула груди, спинили її. FRD. Знову! Тримавши пляшку з пивом в одній руці та готельну картку в іншій, Нера напружила зір. У кріслі по центру кімнати хтось сидів. Жінка. У білій сорочці із закасаними рукавами та двома смугами на грудях. Ні, не смугами. Плечовою кобурою. Жінка сиділа, відкинувшись і недбало заклавши ногу на ногу.

— Хто тут? — зронила Нера.

Поряд із кріслом вималювався ще один силует. Чоловік. Нера насилу розрізняла його постать на тлі темного вікна, та камері на її FRD, схоже, вистачало відсвітів із коридору, щоб ідентифікувати обличчя, бо вона знову спрацювала. Дзижчання. Вібрація. Дзижчання. Вібрація.

— Що ви тут робите? — Краєм ока Нера зауважила, як іще одна тінь відділилася від стіни з лівого боку. Жінка? Ні, знову чоловік. Плечистий. Руки, мовби корінням, обплетені товстими жилами. Узаявся обходити її ззаду. — Що вам потрібно?

FRD вібрував, не припиняючи. Нера впустила пляшку на підлогу та смикнулася до «Беретти» на поясі, проте чоловік, який опинився за спиною, схопив її за зап'ясток.

— Не варто. — Гарячий цибулевий віддих, російський акцент. Голос звучав так, ніби чоловік наперед просив вибачення за те,

що мусить завдати болю.

Нера все ж спробувала дістати зброю. Тієї самої миті отримала чимось важким по голові та, зойкнувши, повалилася на підлогу.

Опритомніла вона на вулиці. Зап'ястки скручені скотчем за спиною. Двоє чоловіків підхопили її попід лікті та кудись тягли. Нера підвела голову, спробувала роззирнутися. Було темно, та, схоже, її знесли пожежною драбиною на заднє подвір'я «Мирного». Нера спробувала щось сказати, й один із чоловіків грубо затулив їй рота.

Вони міцніше стиснули її з боків і поволокли у парку пійтьму по той бік вулиці.

Автошлях М 03
Харківська область, Україна
23:03 UTC +2

Hold on
I'll find a place to call our own
I'll find a place to call our home...

Фелікс крутнув коліщатко FM-тюнера, перемикаючи станцію. Три тижні тому він, напевно, вже підспівував би (мотив, що не кажи, був хорошим, чіпким), але після різанини на доньчиній віллі мало не тіпався від голосу Бенні Лоу. Фелікс узагалі не розумів, чому ці довбані Critters досі в ефірі. Хоча ні, насправді розумів. Після побиття флейтиста їхній дебютний альбом злетів до небес, про гурт заговорили, як про нових The Beatles, і на момент загибелі співробітників агенції Trustline Security «Божі тварі» набули такої популярності, що звістка про причетність кількох учасників до заколоту лише підлила оливи в огонь.

На наступній радіостанції звучала пісня Роско Вентури, і Фелікс, скривившись, узагалі вимкнув радіо. Він зупинився наприкінці валки машин, які вишикувались перед першим із блокпостів на виїзді з Харкова. Перед його «Доджем» світили стопами зо два десятки автівок. Трійку найближчих до блокпоста оглядали обвішані бронею та зброєю чоловіки у формі ЗСУ. На узбіччі, заклавши долоні за ремені бронежилета, чатувала жінка-офіцер із приладом нічного бачення на шоломі. Вона тримала на повідку чорну вівчарку. Ще одна жінка йшла вздовж колони, світила ліхтариком у салони й наказувала приготувати документи. Фелікс покосився на індикатор заряду батареї: 34 %, 168 кілометрів. До Полтави має вистачити, там можна перекусити та швидко підзарядитися на 360-кіловатній станції. Але й блокпостів попереду буде чимало. Фелікс вирішив не ризикувати. Сягнув рукою до панелі та відімкнув кондиціонер. Дальність одразу збільшилася до 184 кілометри, зате повітря в салоні немовби поважчало. За хвилину Феліксова шкіра почала вкриватися потом.

Він опустил вікна, показав жінці, що перевіряла документи, QR-перепустку від Русола та зважував, чи не ввімкнути назад кондиціонер, коли в центрі приладової панелі сплигло сповіщення про вхідний виклик. На екрані блимали тільки ініціали — МТ. Міріам Тайсаєва. Фелікс заляк у передчутті біди. Він підняв вікна та натиснув «Відповісти». На екрані постала жінка років тридцяти: чорні, як смородина, очі, мов із тіста виліплені вуста. У білій сорочці із закасаними рукавами. З кобури під рукою стирчало руків'я пістолета. Мішкуваті штани-джогери не приховували вигини її тіла.

— Давно не бачилися, Кутораю.

Переконавшись, що зв'язок налагодився, жінка відступила від планшета та випросталася. Наступної миті Феліксові здалося, що краплини поту замерзають на його шкірі: біля

Міріам стояв стілець, а на ньому, примотана скотчем до спинки, сиділа Нера Франків.

— Скажи щось, Феліксе. — Тайсаєва схопила Неру за волосся та повернула обличчям до камери. — Глянь, хто у нас тут.

— Навіщо ти її вплутуєш? — він вистрілив словами на одному подиху.

— Я її вплутую?

— Вона нічого не знала.

— Ти серйозно? — Тайсаєва насупилася, хоча Фелікс усвідомлював, що її подив нещирий.

Нера тим часом, шарпнувши головою, вигукнула:

— Що я не знала?

— Вона справді нічого не знала, Феліксе? — допитувалася Міріам. — У тебе якийсь пунктик — намахувати жінок, з якими працюєш?

— Я нікого не намахував, — буркнув той.

— Та невже?

Нера німо дивилася на Фелікса з екрана. За її тихою люттю ховалося заціпеніння від жаху.

— Чого тобі, Тайсаєва? — Фелікс узяв себе за підборіддя, так ніби стримував бажання відвернутися.

— Бачу, ти в авто. Кудись квапишся?

— Не твоя справа.

— Пів тонни теломіду, які ти у мене глісанув, також не моя справа?

Фелікс промовчав.

— Хочеш сказати, що не крав? — Тайсаєва нахилила голову. — Ні? Просто позичив? Богров попереджав, а я не вірила. Ми з тобою шість років працюємо, обороти росли, і ти ніколи не давав підстав у тобі сумніватися. Я так йому й сказала. Захищала тебе. А Богров сказав, що ми недораховуємося теломіду якраз відтоді, як зв'язалися з тобою. — Вона похитала головою. — Ми чотирьох людей замордували, намагаючись

з'ясувати, куди він щезає. Пам'ятаєш Риндіна? Халавку? Лугового?

Фелікс, не зморгуючи, витріщався на неї.

— Звісно, пам'ятаєш, — посміхнулася Тайсаєва. — То їх уже нема. Були, й не стало. І все через тебе. — Вона затихла, насолоджуючись ефектом від своїх слів. — Ми навіть до Цаля добралися. Ну не міг теломід просто випаровуватися, хтось же мав його комуніздити. Бідолаха плакав і божився, що нічого не знає. Не розуміє, про що я. Ось тільки я йому не повірила. Як думаєш, що ми з ним зробили? Спершу спалили обличчя на грилі, а потім розчинили всього в кислоті. Спочатку ноги, потім...

Фелікс випалив швидко, ніби волів позбутися слів:

— Ти так говориш, ніби хочеш, аби я став наступним.

— Феліксе.

— Я не знаю, де твій теломід.

— Знаєш, — Тайсаєва повільно похитала головою. — Як гадаєш, хто виявився наступним після Цаля? Один їбанько із шиномонтажу на виїзді з Горлівки. Гаюк його прізвище.

Фелікс відчув, як кров спливає з обличчя, і на кілька секунд заплющив очі, щоб не бачити півмісяць її посмішки.

— Ми ось буквально вчора підвісили його за ноги на гаражних воротах. Пан Гаюк дуже кричав, запевняв, що ні в чому не винен, але потім ми привели пані Гаюк і пригрозили, що розпиляємо її чоловіка навпіл бензопилою, від дупи й до голови, і вона показала нам сховок із теломідом. Сотні й сотні кілограмів. — Тайсаєва підійшла до крісла, на якому сиділа Нера. — Якщо тобі цікаво, то ми таки розпиляли його. А перед тим я його каструвала. А ще перед тим Гаюк у всьому зізнався. Отак я нарешті зрозуміла, куди дівається мій теломід.

Вона поводила пальцями по Нериній шиї. Нера сахнулася. Фелікс дивився на неї й відчував, як жаль затоплює його, наче

приплив.

— Кутораю, чому ти мовчиш?

— Що ти хочеш почути? — процідив він із максимальним презирством.

— Ну, наприклад, ти міг би запитати: як ми вийшли на Гаюка? Ні? Не цікаво? Та я все ж відповім. Богров випадково пробив колесо в одному з твоїх «крузаків». Зупинився, щоб поміняти запаску, й уяви його подив, коли виявив, що з колеса замість повітря витікає вода. Він нічого не зрозумів, але переповів мені, а вже мене осяяло.

Далі пояснювати не було потреби. Фелікс із Гаюком розробили схему, що діяла безвідмовно впродовж п'ятих років. «КРАЗи» з теломідом, які виїжджали із Каспійської пустелі, перетинали кордон між Росією та ДДМЗ на пункті пропуску Довжанський і далі прямували до Горлівки. Під Горлівкою теломід перевантажували до позашляховиків і меншими партіями переправляли за Стіну, на підконтрольну Україні територію. Теломіду було багато, і замість рахувати ампулами його відміряли на вагу: позашляховики зважували перед відправленням із Горлівки та після прибуття до пункту розвантаження з українського боку Стіни. У лісі перед Стіною Куторай і Гаюк облаштували місце, де частину позашляховиків потай зупиняли, Гаюк у темряві спускав із коліс повітря, замість нього напompовував воду і, знаючи точну вагу влитої рідини, вилучав із кузова відповідну кількість теломіду. У пункті розвантаження ваги під позашляховиками показували те саме значення, що й на виїзді, проте теломіду всередині було менше.

— Ти гробаний шматок лайна, Феліксе, — сказала Міріам. — Але ти також не з дурного десятка. Шкода, що все так склалося. — Вона поцокала язиком, чи то роздратовано, чи то від жалю. — Гаюк розповів, що ти продавав теломід аж в Америку, через

друзів у Детройті, й отримував за нього вчетверо більше, ніж отримую я.

Американці платили не набагато більше за сербів чи угорців, але Фелікс уже збагнув, куди вона хилить. Тайсаєва продовжила:

— Тож я хочу назад свої гроші. Ти розрахуєшся за вкрадений у мене теломід, ну й накинеш зверху ще, скажімо, відсотків триста. Компенсація за моральний збиток.

Фелікс не слухав її. Дивився на Неру. Вона оговталася від першого шоку, проте сиділа з виглядом зовсім прибитим. Вона дихала ніздрями, намагаючись утримати всередині відчай, що її переповнював, і прошивала Фелікса поглядом, у якому було мало прихильності. У нього через те серце стискалося. Все мало бути не так, трясця.

— Якщо грошей не буде за годину, я почну відрізати від неї по шматочку. — Міріам погладила Неру по голові. У її рухах було те, що Потап Дзєга, Феліксів тренер із боксу, називав вродженою важкістю. — Ступні, кисті, груди. Ти ж знаєш, я це люблю. Якщо грошей не буде за дві години, я зроблю з нею те саме, що ми зробили з Лексі Рівєрою. Пригадуєш таку? І навіть не думай здриснути, ми тебе з-під землі дістанемо.

Усвідомивши, що буквально потопає в Нериних очах, Фелікс тицьнув пальцем у панель і розірвав зв'язок. Коли екран погас, він відкинув голову на підголівник і сплів долоні над потилицею. Нєра вже мрець. Якщо за неї взялися «Шипи», її ніщо не врятує. Ні мідяки, ні «Фронтекс», ні навіть українська армія. Вони не повинні були за неї братися, а в тому, що таки взяли, винен тільки він, але... що вже тепер удієш?

Екран у центрі приладової панелі залишався чорним, але Феліксові здавалося, наче Нєра продовжує дивитися на нього, роз'їдаючи очима мозок. Він заплющився, щоб позбутися видіння, і перед поглядом постала інша картинка: Нєра з'являється наче з нізвідки перед його «Доджем», стукає ногою

по бампері й дорікає, що він не сказав їй «бувай». Фелікс похитав головою: вона гепнула по його бампері. Там, напевно, добряча вм'ятина тепер є.

Він розплющив очі. Приглушене світло ліхтарів над блокпостом було ніби якимось сірим і знищувало кольори на узбіччях. Офіцерка з вівчаркою та приладом нічного бачення блимала ліхтариком, наказуючи Феліксові під'їжджати. Попереду більше не було машин, лише шлагбаум. Арміїці перевірять його багажник, і все — він може рухатися далі. І більше не буде Тайсаєвої, «Шипів», караванів із нелегальним теломідом. Йому більше не треба цим морочитися — його донька за рік заробляє грошей більше, ніж він витратить за десять життів. Він полетить на Марс, урятує її та забуде про все це лайно. Ось тільки.

— Бляха. — Фелікс ляснув по кермі. На штучній шкірі в місці удару проступили вологі сліди. — Бляха! — Він ляснув ще раз. І ще раз. І ще раз. І щоразу бив дедалі сильніше, аж поки долоні не запекли, мовби від опіків. — Курва-а-а!

А тоді завів мотор і почав розвертатися в напрямку Харкова.

МЕЙНАРД

Перша клінічна лікарня при
Джорджтаунському університеті
Вашингтон, округ Колумбія
27 червня 2142-го

Бо Мейнард подивився у порожню чашку з-під кави — сьому чи восьму за день, він уже й лік утратив, — а тоді перевів погляд на годинник і невдоволено крекнув. Десята вечора, а він оце щойно дістався кабінету. Мейнард сів за стіл і ввімкнув монітор.

Від ранку він не мав коли й угору глянути. Більшу частину дня вони з Джейлін Гонкалою провели в ангарі компанії Lockheed Martin, що у Бетесді, північно-західному передмісті Вашингтона, де разом з інженерами локхідівського підрозділу Skunk Works працювали над універсальним зондом для збирання наукових даних за наперед невизначених фізичних умов.

За кілька тижнів до того інженери Skunk Works спроектували простіший і дешевший апарат — на випадок, якщо нейтринний спалах станеться до того, як універсальний зонд доведуть до пуття. То була фотокамера на коліщатках, яка надсилала зроблені фото на зовнішній носій за допомогою технології Bluetooth. Lockheed Martin виготовили сім таких. Через півкруглий корпус і zeiss'івський об'єктив, який стирчав, ніби черепащача голівка, Гонкала прозвала ці менші зонди «черепашками». «Черепашки» були готові до копіювання будь-якої миті й, що важливіше, не потребували зміни програмного

коду, який керував асемблерами, чи вдосконалення асемблерних камер.

Універсальний зонд повинен був стати зовсім інакшим — автономною дослідницькою станцією на восьмиколісній рамі з купою спеціального обладнання, як-от: панорамною камерою, сенсорами температури та тиску, радіо-, термoeмісійним і ультрафіолетовим спектрометрами, газоаналізатором, мінітелескопом тощо. Він також оснащувався рукою-маніпулятором із набором магнітів і свердел. Його розроблення вимагало часу. Не лише через те, що всі прилади потрібно було протестувати як поодинці, так і вкупі. Проблема полягала ще й у тім, що такий апарат потребував більшого молекулярного сканера, більшої асемблерної камери та серйозного перепрограмування асемблерів. Інженери завершили оновлення асемблерної камери сім днів тому, проте не змогли перенести на неї Кентонів код. Без Кентона Дрейгана, який не виходив на зв'язок від початку заворушень на Марсі, налагодити роботу асемблерів не вдавалося.

О пів на п'яту Мейнард повернувся із Бетесди до лікарні при Джорджтаунському університеті. Він перекусив і спустився до покійницької. Мейнард мало знався на проблемах, над якими ламали голови інженери у Бетесді, натомість тут, у похмурій тиші лікарняної трупарні, почувався на своєму місці. Тіла чотирьох жінок, які померли від зараження агентом під час першого спалаху, дістали з холодильників 2 червня. Відтоді минуло три з половиною тижні. Тіла змінювалися, проте не гнили. На початку другого тижня Мейнард зауважив, що небіжчиці схудли. Він досі сумнівався щодо того, чи доречно вживати слово «худнути» до беззаперечно мертвих істот, але ті таки худли. З огляду на це Мейнард припустив, що якісь метаболічні процеси всередині тіл усе ще тривають. Відтак професор примушував лаборантів двічі на день брати зразки

тканин, а раз на два дні тіла пропускали через томографи, й усе це пролило трохи світла на природу виявленої аномалії. Так, SDI-агенти більше не інфікували клітини, бо ті були мертві та не могли виробляти білки, а відтак — і нові SDI-агенти. Натомість вони розбирали клітини на амінокислоти. Частину вивільнених амінокислот агенти використовували для підтримання власної життєдіяльності, а з решти виплітали нові волокна — дивні ниткоподібні структури, що пронизували організм. Мейнард дослідив ці волокна під мікроскопом. Структурні одиниці, з яких вони складалися, нагадували клітини раку, що виростають із хрящової тканини, проте доволі умовно. Насправді нічого схожого ні Мейнард раніше не бачив. Якийсь час професор схилявся до думки, що SDI-агенти — це щось на кшталт мікробних паразитів, які пожирають мертві тіла, але зрештою зрозумів, що аналогія хибна. Агенти не жерли клітини. Вони акуратно розбирали міжклітинний матрикс і вивільнені в такий спосіб ресурси скеровували на підтримання гомеостазу ^[232] окремих органів і систем у тілах небіжчиць. Зокрема, центральної нервової системи. Мейнард спостерігав, як агенти повільно, але неухильно мігрують у мієлінові оболонки нервів, нашпиговують їх, як це було зі щуром на орбіті, й це незрозумілим чином підтримувало нейрони у більш-менш функціональному стані. Зомбігомеостаз — ось як Мейнард це називав. А тоді, підсміюючись, просив не згадувати це у присутності докторки Барретт, бо та повисмикує решту волосся на його голові. Сміх сміхом, але те, що робили SDI-агенти, видавалося справжнісіньким дивом: без дихання до нейронів не потрапляло кисню, без кисню нейрони не перетворювали глюкозу на енергію, а без енергії нервові клітини мали б загинути за лічені хвилини, ось тільки... чомусь не гинули.

Нейрони в тілах померлих від SDI-синдрому жінок перебували в якомусь проміжному стані між мертвим і живим.

Поза тим було дещо, чим Мейнард переймався більше за нейтринні спалахи та метаморфози з інфікованими небіжчицями. Відтоді, як Аріальдо Бенцоні виявив, що аргентинський штам змінює 2,5 % людського геному, Мейнард намагався зрозуміти, що ці зміни означають. Професор не знав, що виявить зонд, який будували у Бетесді. Він геть не уявляв, як саме агентам вдається робити з мертвими тілами те, що вони роблять. Але щось підказувало, що розгадка криється в генетичному коді немовлят, які народжувалися в Аргентині. Зміни в їхньому геномі здавалися безладними, проте той начебто безлад був ідентичним у всіх без винятку новонароджених. Це не лишало сумнівів у тому, що SDI-агенти — молекулярні машини. Ці машини намагалися щось зробити з людським тілом, і Мейнард з'ясувати, що саме. Тож коли його колеги вирушали додому, для нього справжня робота тільки починалася.

Мейнард поставив чашку на стіл і втупився у монітор. Він використовував спеціалізовану програму Snap Gene для моделювання експериментів із ДНК. Вона аналізувала геномну послідовність і видавала перелік білків, які можна створити на її основі. Протягом трьох останніх місяців Мейнард по черзі вводив у програму змінені агентом фрагменти з геному аргентинських малюків, і щоразу програма повідомляла, що розглянуті ділянки не придатні для створення білків. Утім учора вночі Мейнард зауважив дещо дивне. Наприкінці одного зі змінених фрагментів на дев'ятій хромосомі він натрапив на ділянку ДНК, що нагадувала двонаправлений промотор^[233] у геномі бактерій.

Мейнард почекав, доки програма завантажиться, повернувся до фрагмента на дев'ятій хромосомі, прогорнув його до кінця й насупився. Генетика — як мова. Геном — це запис, що містить інструкції для виробництва білків, і, як на письмі, цей запис треба читати у певному напрямі, умовно кажучи, «зліва направо», щоб він мав сенс. Зчитування запису починається з промотору та здійснюється полімеразою — ферментом, який приєднується до кодууючої нитки ДНК, сканує її та у процесі сканування створює молекулу РНК. Це схоже на переписування речення з великої книги на менший аркуш паперу. Далі цей аркуш передається рибосомі — клітинній органелі, що виробляє білки, — й у такий спосіб завершує «переклад» із мови ДНК на мову білків. Мейнард міркував про те, що так само, як і читання речення ззаду наперед, зчитування геному в зворотному напрямі породжує нісенітницю. Втім це не означає, що таке зчитування неможливе. Промотор — це просто послідовність нуклеотидів, яка показує полімеразі, куди їй сісти, щоб запустити зчитування генів. У геномах бактерій близько 20 % промоторів є двонаправленими, що означає: одна й та сама послідовність нуклеотидів присутня як на кодууючому, так і на некодууючому ланцюгах ДНК, лише на некодууючому вона є розвернутою на 180°. Тобто за наявності двонаправленого промотору полімераза може сісти як на кодууючий ланцюг, запустивши зчитування у прямому напрямі, так і на некодууючий, відповідно, розпочавши транскрипцію в зворотному напрямі. Здебільшого зворотне зчитування ні до чого не призводить. Сформована під час читання «справа наліво» РНК позбавлена сенсу, на її основі не може бути створено білків, і зрештою вона просто руйнується. Проте зрідка... зрідка трапляється інакше.

Мейнард удивлявся в екран. Фрагмент, на якому він сфокусувався, геть мав би вигляд двонаправленого промотора,

якби йшлося про геном якої-небудь бактерії. Ось тільки перед його очима був геном людини, і саме тому Snap Gene не виділяла промотор — у людському геномі не місце дво-направленим бактеріальним промоторам. Але що як. Мейнард пробігся пальцями по клавіатурі, змінивши у налаштуваннях параметр human на originun known, після чого натиснув на «Аналізувати». Картинка на екрані оновилася. Як Мейнард і думав, Snap Gene легко розпізнала промотор, виокремивши його нуклеотиди темнішим кольором і підкресливши ключові місця симетрії.

Професор насупився так, ніби забув, навіщо сюди прийшов. Отже, таки двонаправлений промотор. Як у бактерії. Майже напевно, це просто збіг. Навіть якщо не збіг, яка користь від бактеріального промотору в людській ДНК? Людська полімераза не розпізнає його, а отже, ніяк до нього не приєднається. З погляду людської полімерази це просто генетичне сміття. Звісно, якщо в клітинах людського тіла раптом звідкись з'являться бактеріальні полімерази, вони зможуть запустити.

Мейнард осмикнув сам себе. Маячня. Звідки їм там узятися?

Професор пожував губу.

А що як не маячня?

Промотор розташовувався наприкінці зміненої агентом ділянки. За ним — у прямому напрямі — починалася звичайна «сміттева» ДНК, яка нічого не кодувала. Припустимо, думав Мейнард, бактеріальна полімераза все ж звідкись узялася. Якщо вона приєднається до промотору на кодуючій гілці, нічого не станеться: сформована під час транскрипції молекула РНК не міститиме інформації і зрештою зруйнується. Але що як полімераза «сяде» на промотор на некодуєчій гілці й вирушить у зворотному напрямі — «справа наліво»? Що як спробувати прочитати згенероване агентом сміття задом наперед?

Професор відчув давно призабуте сум'яття, що огортало його у передчутті відкриття. Він неначе видивався драбиною в темряві, обережно намагаючи кожен щабель. Мейнард пригадав, що колись докторка Галеано-Кроудер казала йому: в агента є гени, що відповідають за будівництво білків. Про які конкретно білки йшлося, він не пам'ятав, однак припускав, що про бактеріальні. Якби це було не так, Ронна б уточнила. Професор утупився в екран та уявив, як на якомусь етапі життєвого циклу агент продукує бактеріальну полімеразу, приєднує її до двонаправленого бактеріального промотору наприкінці зміненої ділянки та запускає її зчитування «справа наліво». Snap Gene дозволяла змодельовати, що відбудеться в такому разі. Мейнард викликав контекстне меню на промоторі, із запропонованого переліку обрав одну з полімераз і наказав програмі змодельовати її рух у зворотному напрямі. Упродовж трьох останніх місяців він сотні разів запускав цей аналіз у прямому напрямі, й щоразу програма повідомляла, що створену на основі розглянутого фрагмента РНК не може бути трансльовано в жодний із відомих науці білків.

Але не цього разу.

Системний блок, що ховався під стільницею, заскрипів. Мейнард почув, як увімкнулися додаткові кулери, й Snap Gene

розгорнула на екрані довжелезний перелік білків. Тироксин, транстиретин, альбумін, тироксинозв'язувальний глобулін, РТТН, діоксифенілаланіндекарбоксилаза... У грудях неначе жмут гітарних струн розірвався. Тироксин — це гормон, який виробляють клітини щитоподібної залози. Навіщо агентові додаткове джерело тироксину в тілі? Транстиретин і альбумін — білки кров'яної плазми, які разносять тироксин організмом. Професор зупинив погляд на незнайомій аббревіатурі — РТТН. Перемкнувся на довідник, увів у нього аббревіатуру й витріщився на екран. Позначення РТТН відповідало проторокальнотропному гормонові, що його синтезують клітини мозку комах. Мейнард мусив перечитати двічі та подумки повторив по складах: комах.

Якого біса? Навіщо в тілі людини гормон із комашиного мозку?

Snap Gene продовжувала додавати наприкінці списку нові білки. Кров барабанила у вухах. Професор перевів у довідник наступну, абсолютно нестравну назву «діоксифенілаланіндекарбоксилаза». Цей білок відповідав за затвердіння захисної кутикули у членистоногих на кшталт раків, павуків і багатоніжок. Мейнард усе ще перетравлював цю інформацію, коли програма сповістила про завершення аналізу виокремленого фрагмента. Професор прогорнув усю послідовність. Snap Gene підсвічувала зеленим кольором нуклеотиди, що були задіяні у продукуванні білків, решту залишала сірими. Мейнард доскролив до початку зміненої агентом ділянки та не побачив жодної сірої плями: у зміненому фрагменті не виявилось невикористаних нуклеотидів.

— Сучий ти сину... — прошепотів він. Зміни в геномі аргентинських немовлят не були безладними. Агент сховав інструкції для виробництва сотень, а то й тисяч різноманітних білків, записавши їх у ДНК у зворотному порядку.

І ви лише погляньте, що це за білки!

Мейнард раптом подумав, що перед ним тільки одна невелика ділянка. Як щодо решти вісімдесяти мільйонів пар основ, які переписав агент? Він завантажив у програму змінений фрагмент із короткого плеча десятої хромосоми, перескочив до пункту *unknown origin* у налаштуваннях і натиснув «Аналізувати». Snap Gene підсвітила характерну ділянку наприкінці фрагмента. Вона дещо відрізнялася від тієї, яку Мейнард виявив на дев'ятій хромосомі, але, поза всяким сумнівом, була двонаправленим бактеріальним промотором. Професор клікнув по ньому мишею, у спадному меню вибрав потрібну полімеразу та запустив її у зворотному напрямі. Знову скрип, гудіння кулерів, а за ним — діалогове вікно, в якому одна за одною вигулькували назви білків. Екдизон, пролактин, колагеназа, фосфатаза. Про екдизон Мейнард ніколи не чув. Навіть не уявляв, що то може бути. Він звернувся до довідника, надрукував у рядку пошуку назву.

Екдизон був стероїдом, який стимулює линьку в членистоногих.

Мейнард дочекався, поки програма завершить аналіз, передивився послідовність, вишукуючи «сірі» нуклеотиди, і, не знайшовши жодного, узявся за наступний змінений фрагмент на десятій хромосомі. За ним опрацював іще два на одинадцятій. Далі повернувся до восьмої. Тоді взяв навмання кілька змінених фрагментів із третьої хромосоми. Він раз по раз запускав зворотне зчитування й усюди одержував один і той самий результат: жодного незадіяного нуклеотиду й довжелезний перелік білків в окремому діалоговому вікні.

Мейнард зупинився. Він проаналізував достатньо, щоб упевнитися: усі змінені фрагменти є функціональними, якщо читати їх «задом наперед». Від усвідомлення цього мозок наче вкривався павутиною тріщин. У голові не вкладається: варто

розмістити бактеріальну полімеразу на кінці змінених агентом ділянок і запустити її у зворотному напрямі, як вона ініціює процес створення незчисленної кількості білків. Що це за білки? Як вони вплинуть на організм? Що має трапитися для активації їхнього виробництва? Мейнард спохопився, що мусить поділитися щойно зробленим відкриттям із Ронною та Дагмарою. Вони повинні дізнатися про це.

Він відсунувся від стола та зиркнув на годинник. О пів на одинадцяту. Сонце сіло, надворі панувала темінь. Мейнард підвівся. Обмацав долонями кишені. Спершу передні, тоді задні. Закрутив головою, але планшета не помітив. Він невдоволено покректав, збагнувши, що забув його у покійницькій. Доведеться йти. Мейнард кинув останній погляд на монітор — на екрані все ще висіло вікно з переліком білків, закодованих у зміненому фрагменті третьої хромосоми — і почвалав до дверей із кабінету.

У коридорі нікого не було. Покійницька розташовувалася у патологоанатомічному відділенні трьома поверхами нижче. Мейнард спустився сходами та ступив до галереї з білими стінами. Датчики руху, зреагувавши на його появу, засвітили вервечку квадратних ламп, розташованих у шаховому порядку між стелевих панелей. Зовнішніх вікон у галереї не було, з боків виднілися сіро-блакитні двері з прямокутними вічками, зробленими із непрозорого скла. Як і коридор нагорі, патологоанатомічне відділення було безлюдним. Якась лампа здалеку тріскуче подзизкувала та не припиняла блимати.

Мейнард попрямував до важких двостулкових дверей наприкінці галереї, що мали напис *hospital mortuary*^[234]. Він узявся за хромовану ручку, потягнув її на себе та зіщулився від холодного повітря, що війнуло із просвіту. Після того, як університетський проректор дозволив йому дістати небіжчиць

із холодильників, Мейнард наказав підтримувати температуру в покійницькій такою низькою, як це тільки можливо. Відтак термостати скрутили до мінімуму, й навіть найспекотнішого дня температура у приміщенні не підіймалася вище за 15 °С.

Скулившись, Мейнард прослизнув досередини. Двері зачиняти не став. Збоку від нього на підлозі пролягла скошена смуга світла. За нею стіною стояла пільма, особливо щільна після яскравих ламп галереї. Мейнард проминув невеликий тамбур і, знайшовши вимикач, ввімкнув світло. Із тихим гудінням запрацювали лампи, пільма розсіялася, відкривши погляду найбільшу залу покійницької — похмуре приміщення без вікон, площею близько сотні квадратних метрів.

Половину стіни навпроти входу затуляли стелажі з холодильними камерами. Праворуч вишикувалися столи для автопсії із блискучими металевими раковинами в узголів'ях. Зі спеціальних консолей над ними звисали ваги для органів і маніпулятори з пилами для розрізання кісток. Ліворуч були шафи з інструментами, сушарки для зразків, стіл для бальзамування. Чотири візки з тілами жінок, вилучених із холодильників, стояли за стелажам.

Мейнард застиг на порозі й роззирнувся. У грудях закололо: після швидкої ходьби холодне повітря вдихати було боляче. Його планшет лежав на письмовому столі з нержавіючої сталі в іншому кінці зали. Професор оминув візки з тілами, наблизився до столу й активував планшет. Корпус обпік пальці холодом. Мейнард пробіг очима повідомлення на екрані. Два пропущені виклики від Ронни, поза тим — нічого термінового. Згорнувши планшет, він розвернувся до виходу, але з місця не зрушив. Погляд зачепився за візки з тілами. За три з половиною тижні Мейнард добре вивчив небіжчиць, із якими працював. Дві латиноамериканки, азійська метиска та височенна афроамериканка. Одна з латиноамериканок була тілистою,

друга — навпаки худю (за останній тиждень вона всохла ще більше, так, що тіло набуло подоби скелета). Шкіра метиски здавалася зів'ялою, наче одяг, який часто прали, однак обличчя мало умиротворений, позбавлений найменшого напруження вигляд. Афроамериканка була наймолодшою з усіх — на момент смерті їй не виповнилося й двадцяти двох — і такою високою, що ледве поміщалася на візку. Професор подумки нарік її Баскетболісткою. Її тіло найкраще збереглося. Ось тільки зараз його — тіла себто — на візку не було.

Мейнард зморгнув, аби переконатись, що йому не приверзлося. Візків на Х-подібних стійках, як і раніше, було чотири. Проте тіл на них лежало лише три. Височенна афроамериканка зникла. Блакитнувате простирадло, яким її накривали, валялося зіжмаканим під візком.

Пальці несамохіть міцніше стиснули планшет. Мейнард подумав про щура, що ожив на орбіті. Згадав дівчину, яка схопила Кроудера за руку в Катве. Втім обидві думки немовби ковзнули повз. Мейнард навіть усміхнувся сам до себе. Не те, щоб він не вірив у ці історії. Просто вони були неначе такими далекими. Середня близькоземна орбіта... берег озера Едвард... Навіть якщо припустити, що з афроамериканкою сталося щось схоже на те, що й із дівчиною з Катве, вона що — смикнулася так сильно, що випала з візка? А далі? Покотилася на галерею? Візки з тілами від виходу з покійницької відділяло десять метрів, а на яскраво освітленій галереї навіть тарганові ніде було сховатися.

Хіба що Баскетболістка причаїлася в темному тамбурі, коли він заходив...

Ця думка з'явилася й одразу кудись зникла, та попри це, Мейнарда мороз пробрав поза спиною. Він знову всміхнувся, тільки цього разу усмішкою нервовою. Дурня це все. Майже напевно, на шкірі Баскетболістки проступили ознаки

розкладання, й тіло помістили назад до холодильника. Ось тільки Мейнард не розумів, хто міг на таке наважитися, не повідомивши його. Ба більше, він добре пам'ятав, що коли йшов із покійницької сорок хвилин тому, Баскетболістка залишалася на місці, а з її тілом усе було гаразд (ну, як на жінку, що вже кілька місяців як мертва).

Зненацька щось змінилось у повітрі довкола Мейнарда. Йому знадобилося кілька секунд, щоб осягнути: з галереї більше не долинає подзизкування лампи, що не могла розгорітися. Мейнард кинув погляд на прохід до тамбура й усвідомив, що в галереї згасло світло. Тієї самої миті в тамбурі щось клацнуло. Мейнард вирішив, що то сенсор руху. Він ніколи не чув, щоб вони клацали так лунко, та ще й за кілька секунд після того, як світло згасло, але якщо це не сенсори, то.

Грюкнувши, захряснулися двері покійницької. Бо Мейнард від несподіванки впустив планшет. Після його удару об кахлі тиша запала така, що хрускіт хребця у власній шиї видався професорові пострілом.

Із того місця, де стояв, Мейнард не бачив тамбура. Тільки вхід до нього.

— Хто там? — Він застиг, як солдат, що наступив на міну: поворухнись — і вона вибухне.

Безглузде запитання. Там нікого немає. Він покинув двері відчиненими, і їх захряснуло протягом. Оце й усе.

Наче знущаючись із нього, скреготнув засув. Мейнард усвідомив, що хтось замикає двері зсередини.

Зсередини, трясця його бери!

— Це професор Мейнард, — Бо намагався надати голосу спокійної суворості, але вдавалось не дуже. — Назвіться негайно!

Мейнард зміркував, що мав би вийти назустріч, проте йому забракло сміливості.

— Хто ви? — Страх огортав його невидимою плівкою.

Прибиральник? Лаборант, котрий, як і він, щось забув у покійницькій?

Мейнард розрізнув човгання кроків і відчув спазм у ногах. Такий сильний, що мусив ухопитися за стіл, на якому забув планшет, аби не впасти.

Хтось наближався до нього тамбуром.

На мить стало тихо, а потім із темряви на світло виступила Баскетболістка. Секунд п'ять вона тупилася собі під ноги, неначе сновиди, що прокинулася на даху за крок від прірви, а тоді звела обличчя на Мейнарда. Її повіки були напівопущеними, під очима залягали озера чорної тіні.

Мейнард прокусив собі губу. Час немовби зупинився. Він спробував щось сказати, так ніби сподівався, що час відновить плин, варто розчепити щелепи, проте крізь зціплені зуби випорснули лише хрипкі надривні звуки, схожі на кашель, який тлумлять, не даючи йому розшматувати легені.

Цей звук вивів істоту із заціпеніння. Повіки розклепилися. Очі під ними виявилися цілковито білими, незрячими, та попри це, Мейнард фізично відчув на собі їхній погляд. Наступної миті жінка рушила вперед. І рухалася доволі зграбно, як на істоту, чиї груди не здійнялися й на міліметр, поки вона, схиливши голову, стриміла у проході.

Мейнардів рот нарешті розклинило, і професор заволав від жаху.

РОННА

Фоллз-Черч, західне передмістя
Вашингтона
27 червня 2142-го
22:58 EST

Аніта, склавши руки під грудьми, стояла перед ганком Кроудерового будинку. Щойно стихло шурхотіння гравію під шинами, Натан вискочив із Ронниного «лендровера». Хлопчак промчав повз няню, злетів сходами на ганок і зник у будинку. Ронна провела його поглядом. «Ну, хоч обійматися не почав». Вона вийшла з авто, зачинила за Натаном пасажирські дверцята та наблизилася до Аніти.

— Я могла би приїхати до вас сама, — сказала няня.

— Усе гаразд.

Півтори години тому Ронні зателефонувала Джейлін Гонкала та схвильовано повідомила, що детектор в Антарктиді зафіксував нейтринний спалах над кратером Нгоронгоро в Танзанії. Джейлін і Тельма Барретт уже в дорозі до Говардського університету. Ронна набрала Мейнарда, проте той не відповів. Потім зв'язалася з Дагмарою та Юнією, й вони домовилися зустрітись об одинадцятій у лабораторії. Ронна погодилася, хоч і розуміла, що до одинадцятої ніяк не встигне. Вона спершу мусила вирішити, що робити з Натаном. Найпростіше було викликати Аніту до Вашингтона, та це означало би, що няня перебуде з хлопцем ніч і на ранок поїде, а Ронна передчувала, що застрягне в лабораторії надовго. Можливо, на добу, а то й на довше. Крім того, у Натана були канікули, й вона не хотіла, повернувшись додому після напруженої ночі, сушити голову,

чим його зайняти, тож зателефонувала Аніті та попередила, що привезе сина до Фоллз-Черча. Ронна планувала, що Натан проведе з нянею весь наступний день, увечері четверга вона пожаліється на втому та попросить Аніту побути з ним ще й у п'ятницю, а після п'ятниці настануть вихідні, які Натан і так просиджує у Фоллз-Черчі. Відтак замість чекати на няню у Вашингтоні, Ронна витягла сина з ліжка та повезла до Кроудерового будинку.

Аніта забрала рюкзак із Натановими речима та кивнула на двері за спиною.

— Зайдете?

— Я й так уже спізнююся.

— Гаразд.

— Тайрон удома?

— Ні, ще не повернувся.

Ронна полегшено видихнула. Кроудер, безперечно, образиться, дізнавшись, що вона його не покликала, проте інакше Ронна не могла. Для неї виявилася шоком його згода очолити Управління з охорони довкілля у Б'єрлінгівій адміністрації, а після того, як на початку тижня Сенат затвердив Кроудера на посаді державного секретаря — державного секретаря, трясця! — Ронна взагалі почувалася Алісою в Задзеркаллі: її брат, інтелектуал і ліберал до мозку кісток, став однією з ключових фігур у команді найбільшого популіста й демагога від часів Дональда Трампа. Вона не знала, чи зможе заговорити з ним після такого, а працювати разом і поготів.

— Йому щось переказати? — запитала Аніта.

— Дякую, не треба.

Ронна якийсь час постояла ні в сих ні в тих, після чого попрямувала до авто. Сівши за кермо, вона продиктувала голосовій помічниці адресу кампусу Говардського університету й увімкнула автопілот. Коли «лендровер» рушив, Ронна ще раз

набрала Мейнарда. Прослухала серію довгих гудків і припинила виклик.

Вулиця стояла порожньою. Авто досягло максимально дозволеної швидкості, а Ронна втупилась у планшет. Після розмови з Гонкалою вона двічі телефонувала Мейнардові з інтервалом у кілька хвилин. Його профіль у месенджері був неактивним. На той момент професор востаннє виходив на зв'язок близько дев'ятої вечора, тож Ронна не дивувалася, що він не озвався. Напевно, десь поклав планшет і не чує викликів. Але тепер вона помітила, що напис угорі діалогового вікна змінився: Бо Мейнард востаннє був у мережі о 22:34, саме тоді, коли вона везла Натана до Фоллз-Черча.

Ронна зиркнула на годинник. Година до півночі. Мейнард — сова. Він працює допізна, літрами п'є каву й ніколи не спить о такій порі. І він був онлайн. Він не міг не побачити сповіщення про її виклики. І попри це, не перенабрав. Чому?

Ронна знову зателефонувала професорові. Вчетверте.

Відповіді не було.

Лабораторія біоінженерії Говардського університету
Вашингтон, округ Колумбія
23:43 EST

На молекулярних сканерах то спалахували, то згасали індикатори. Якби не вони та не пів десятка ввімкнених моніторів, у лабораторії панувала би пітьма. Ронна причинила за собою двері й обвела поглядом приміщення. Дагмара звідкись приволокла крісло-мішок і напівлежала на ньому, витягнувши ноги та заклавши руки за голову. Джейлін, залипнувши у монітор, скролила фрагмент програмного коду. Юнія сиділа на візку поряд із Джейлін, але дивилася кудись повз

екран. Ронні з тієї відстані, де вона стояла, здавалося, наче Юнія раз по раз морщить носа.

— Відколи це ми економимо на електроенергії? — поцікавилася Ронна.

— Га? — Джейлін випросталась і закрутила головою, ніби не усвідомлювала, де перебуває. Зауваживши Ронну, зупинила на ній погляд. — Ні, я лише... — Вона глянула на напівзатулене ролетою вікно. — Бля, я й не помітила, що вже стемніло.

— Камери герметичні. — Ронна показала на камери з темного пластику з лівого від Гонкали боку. — Світло не зашкодить асемблерам.

— Я знаю, просто. — У півтемряві очі Джейлін випромінювали дивне світло. Її думки витали десь далеко.

Клацнув вимикач. Спрацювали лампи, затопивши приміщення яскравим сяйвом. Ронна повернула голову в той бік, звідки долинуло клацання, і побачила Тельму Барретт.

— Нам просто затишніше потемки. — Докторка Барретт умостилася на кріслі біля вимикача: лікоть на бильці, голова манірно схилена на долоню, над випнутим підборіддям темніє презирливо скривлений рот.

— О, ви теж тут. — Ронна не зрозуміла, чи Тельма жартує, чи говорить серйозно.

— Не спиться, — відрізала докторка Барретт.

— Чого б то?

— Напевно, через спеку, докторко Галеано-Кроудер.

Ронна запитала Юнію та Джейлін:

— Хтось бачив Мейнарда?

— У сенсі, зараз? — перепитала Юнія. — Ні, його тут не було.

— Я весь день провела з ним у Бетесді, — сказала Джейлін. — Близько четвертої він поїхав до себе в Джорджтаун.

— Щось сталося? — утруtilася Дагмара.

— Не можу до нього добитися, — пояснила Ронна.

— Досі?

— Так.

— Може, заснув? — припустила Юнія.

— Навряд. — Ронна повагалася, але не додала, що Мейнард з'являвся у мережі після її викликів. Вона кивнула на монітор перед Гонкалою. — Що у нас тут? Усе готово? — Так ніби вона щось розуміла в нагромадженні операторів, змінних і функцій, які миготіли перед Джейлін на екрані.

— Усе готово, — підтвердила Джейлін. У її голосі відчувалися обережність і сумнів. — Ми думали починати без вас.

— Так рано?

Джейлін подивилася на докторку Барретт.

— На «Льодяному кубі» проспали спалах, — проскрипіла та. — У дата-центрі нікого не було, коли посипалися нейтрино. Янг побачив повідомлення на сервері за півтори години після того, як спалах закінчився.

— То коли він.

— О 20:10 за нашим часом, — промовила Тельма.

Ронна глянула на годинник на одному з екранів, приплюсувала до 20:10 три години та сорок хвилин і зрозуміла, що до запуску молекулярного сканера залишаються лічені хвилини. Дагмара простежила за її поглядом і відзвітувала:

— Перша «черепаша» вже у сканері. — Асемблерна камера для копіювання повнофункціонального зонда все ще не працювала, як належить, та й сам зонд зрештою також, і це означало, що сьогодні вони копіюватимуть самі Мейнардові «черепашки». — Чекаємо ще хвилину-дві та починаємо.

Ронна пересунула крісло на коліщатках ближче до моніторів над асемблерними камерами й опустила у нього. За хвилину по тому Юнія підкотила свій візок до циліндричного сканера, прибрала кришку на його контролері та повернулася до Джейлін. Та не відривала очей від смартлєта. Виждавши у

повній тиші ще з пів хвилини, Джейлін кивнула. Юнія прошепотіла «поїхали» й натиснула на кнопку запуску.

Наступні кілька секунд нічого не відбувалося, лише індикатори на сканері заблимали швидше. А тоді на першому з моніторів, розташованому над Ронниною головою, з'явилося тривимірне зображення радіомаяка, який вони копіювали місяць тому. Ронна звела брови. Та перш ніж устигла щось сказати, Джейлін пояснила:

— Я не стала міняти візуалізацію. Я просто не знаю як.

Тельма Барретт цокнула язиком.

— Може, краще взагалі її прибрати? — озвалася Дагмара.

— Хай буде, — хитнула головою Ронна. Без індикатора процесу якось тривожніше. Помовчавши, вона показала на два інші сканери. — А ці? Не запускаєте?

— «Черепеха» складніша за радіомаяк, — пояснила Джейлін, — а у нас тут не так багато обчислювальних потужностей. По одному буде швидше.

— І скільки це займе приблизно?

— Хвилин двадцять.

— Зі збиранням?

— Так, зі збиранням.

Після того запала тиша. Ронна якийсь час дивилася на монітор — корпус радіомаяка на екрані немовби роз'їдало кислотою, — а тоді озирнула жінок, що згуртувалися в лабораторії. Попри складність задуманого, на жодному з облич не було нервозності. Тельма сиділа з радше роздратованим, аніж занепокоєним виглядом, а всі решта були дивно спокійними.

— Помітили, як спокійніше без чоловіків? — ніби ненароком шепнула Юнія. — Був би тут Кентон, уже, напевно, скричався б до хрипу.

Джейлін пирхнула. Юнія всміхнулася, але, зиркнувши на Ронну, додала:

— Нічого не маю проти вашого брата...

Ронна відмахнулася. Їй зараз було не до Кроудера. Активувавши планшет, вона запустила месенджер і знайшла Мейнардів профіль. Після 22:34 професор більше не виходив у мережу. Ронна скрутила гучність до мінімуму та торкнулася кнопки виклику. Прослухала до кінця тихі гудки та згорнула планшет. Мейнард немолодий уже, міркувала вона. Їй останніми днями викладається понад силу. А раптом щось трапилося? Серцевий напад, наприклад. Чи інсульт. Або він упав зі сходів, зламав собі щось і тепер лежить серед вітальні, тягнучись до планшета, що випав із кишені. Ронна була певна, що все це не більше за тривожне навіювання... майже напевно, тривожне навіювання, та все ж.

— Я зараз. — Вона шкірою відчула спрямовані на неї погляди, але більше нічого не сказала та вислизнула з лабораторії.

У коридорі Ронна вставила у вуха навушники, прогорнула до початку вкладку «Контакти» й із переліку екстрених номерів обрала 911. Операторка озвалася після другого гудка:

— Дев'ять-один-один, що у вас за надзвичайна ситуація?

— Е-е, доброї ночі. Насправді нічого серйозного, ніякої надзвичайної ситуації. Я лише хочу повідомити, що мій літній колега не відповідає на виклики. Його звати Бо Мейнард, він мешкає на перетині Квінсі-стріт та авеню Нью-Гемпшир, будинок 829. Він проживає сам, а тому.

— Той самий Мейнард? — голос у навушниках поінакшав. Професора знали ще задовго до клодис-пандемії. — Науковець?

— Так, епідеміолог.

— Він страждає на хронічні захворювання?

— Якщо й так, то мені про них не відомо. Але зазвичай він не лягає так рано. — Збагнувши, як безглуздо звучить усе, що вона говорить, Ронна поморщилася. — Ну, й він постійно на зв'язку. Я телефонувала йому п'ять чи шість разів упродовж минулих півтори години.

— Телефонували на месенджер?

— Так.

— Можете надати ідентифікатор профілю?

Ронна по літерах продиктувала:

— @BoM8419. Це приватний акаунт.

— Секунду. — Якийсь час із навушників чулося клацання клавіатури. Потім операторка сказала: — Пан Мейнард востаннє був у мережі о 22:34.

— Так. Я телефонувала йому до того, й саме тому.

— І він не вдома. Принаймні планшет, з якого востаннє логінилися на акаунт @BoM8419, не перебуває за адресою, яку ви назвали.

— А де він? — Дивне хвилювання охопило Ронну.

— Я не маю права оприлюднювати цю інформацію.

— Школа медицини Джорджтаунського університету? — випалила Ронна. — Перша клінічна лікарня?

— Пані, це конфіденційна інформація, закон забороняє оголошувати її стороннім особам. Я можу надати її лише екстреним службам за надзвичайної ситуації.

— Гаразд. — Ронна зрозуміла. — Тоді, ем, гадаю, у мене є підозра на надзвичайну ситуацію, тож не скерували б ви, будь ласка, когось за тією адресою? До планшета. Перевірити, чи все там гаразд.

— Уже шукаю екіпаж.

— Дякую.

Ронна подумала, чи не попросити операторку, щоб її повідомили про результат перевірки, проте потім збагнула, що

Мейнард сам набере її після зустрічі з копами. Вона розірвала зв'язок і повернулася до лабораторії.

28 червня 2142-го
00:17 EST

Джейлін відвела погляд від смартлета та промовила:

— Уже час.

Ронна відчула, як її накриває хвиля адреналіну. У вухах запульсувала кров.

— Ви перевіряли фотокамеру перед тим, як класти її до сканера? — запитала вона.

Юнія та Джейлін відповіли в унісон, майже обурено:

— Звісно!

— Гарзд.

Спливла хвилина. Ронна жадібно, до різі в очах вдивлялася в асемблер-ну камеру, так ніби то був капелюх у руках ілюзійніста, а вона намагалася не прогавити момент, коли з нього вистрибне кролик. На моніторі над камерою оберталася модель радіомаяка, вже повністю сформована. Дагмара та Джейлін розташувались обабіч Ронни. Юнія вчепилася в колеса та виставила лікті, так наче готувалася до перегонів на візках. Навіть Тельма наблизилася. Зовні жінки залишалися спокійними, проте Ронна відчувала, що напруження росте, шириться між них, сковуючи рухи та приглушуючи думки. Лабораторію немовби заливало в'язкою желеподібною субстанцією.

— Сигнал, — зрештою прошепотіла Дагмара. — Якщо збирання завершилося, чому немає сигналу?

— Я не знаю, — зізналася Джейлін. — Можливо, асемблери щось дороблюють.

— Але раніше воно...

Дагмара недоговорила. Її шепіт перервало подвійне бемкання, що випорснуло з динаміків. П'ятеро жінок одночасно метнулися до асемблерної камери. Ронна здивовано відзначила, що Тельма штовхає її, силкуючись першою дістатися до кришки куба. Джейлін випередила їх усіх. Однак іще до того, як вона відкинула кришку, на моніторі над асемблерною камерою сплигло сповіщення: UNKNOWN ERROR. INVALID ASSEMBLY.

Джейлін зазирнула досередини, посвітила в камеру ліхтариком.

— «Черепahi» немає.

— Точно? — запитала Ронна.

— Немає її.

— А зв'язок? — Усі відчуття загострилися, шалено калатало серце.

Джейлін схопила до рук пульт — сенсорний екран завбільшки з долоню — і вп'ялась у нього поглядом. Кілька секунд нічого не відбувалося, а потім екран блимнув.

— Є сигнал, — промовила Джейлін.

Хтось просто над Ронним вухом оглушливо гикнув. Ронна озирнулася. За нею стояла Дагмара.

— Вибачте. — Полька затулила долонею рота. — Воно саме.

— Окей. — Ронна повернулася назад до Джейлін. — Що далі?

— Робимо фото та завантажуюмо його.

Джейлін натиснула на одну з кнопок на сенсорному пульті, трохи почекала, після чого смужка вгорі екрана спалахнула зеленим.

— Що ти щойно зробила? — Ронна не могла втихомирити зграю птахів, які плескали крильми в її грудях.

— Випустила шасі.

— Що?

— Ми так називаємо кришку об'єктива. Там спеціальний механізм, ми скопіювали його з механізму випуску шасі, який

використовують авіамодельєри. Він прибирає кришку.

— То все гаразд? — Ронна, суплячись, витріщалася на пульт.

— Так. — Джейлін натиснула на ще одну кнопку. Пульт видав характерне фотоапаратне «клац». — Я щойно зробила фото.

— І?

— Вивантажую файл.

На екрані з'явився індикатор процесу. Дагмара знову гикнула. Ніхто не звернув на неї увагу. Індикатор ледве посувався. Ронна нетерпляче покусувала губу.

— Чому так повільно? — вона глипнула на Джейлін. — Це через зв'язок?

— Можливо. Ну, й сам файл немалий.

Зрештою індикатор добіг до кінця та зник.

— Завантажилося, — прокоментувала Юнія.

— Де він тепер? — випалила Ронна.

Джейлін перейшла до монітора, за яким вивчала програмний код. Жінки обступили її. Вона згорнула вікно компілятора, відкрила якусь теку з графічним файлом формату .jpeg. Джейлін тицьнула в нього пальцем, розгортаючи на весь екран. Ронна затамувала подих, а наступної миті монітор потемнів. Екран став цілковито чорним.

Дагмара втретє гикнула. Тельма скривилася, так ніби віддирала мертву муху від липкої стрічки.

— Що це? — Ронна нахилилася до монітора зі змішаним виразом здивування та цікавості на обличчі. — Що трапилось?

— Це щось із монітором чи... — Юнія затихла на пів слові.

Джейлін торкнулася екрана пальцем. Унизу сплив рядок із назвою графічного файла.

— Ні, це такий файл, — сказала вона.

— Усе чорне? — запитала Дагмара.

Їй ніхто не відповів.

— Може, кришка об'єктива не відкрилася? — припустила Юнія.

— Але ж індикатор. — Джейлін продемонструвала їй сенсорний пульт.

— Тут якісь risks. — Дагмара вказала на тоненькі лінії, лише трохи світліші за нафтово-чорне тло.

Ронна й сама їх помітила. Risks нагадували подряпини на темній поверхні. Ронна відступила на крок і схилила голову. Образ постав перед очима та негайно зник. Лінії немовби окреслили щось, на коротку мить склалися в оманливо знайомий об'єкт. Так буває з кубом Неккера чи якою-небудь оптичною ілюзією: ти дивишся на чорно-біле зображення вази, а тоді у мозку щось ніби перемикається і перед очима постають контури облич, повернутих одне до одного.

— Це наче фото під водою зі слабким спалахом, — промовила Юнія.

— Ми можемо зробити ще один знімок? — схвильовано запитала Ронна.

— Так. — Джейлін покосилася на пульт. — Сигнал стійкий. Увімкнути спалах?

— Ні, постав довшу витримку.

Гонкала відкрила панель із налаштуваннями камери.

— Секунди вистачить?

— Став дві, — запропонувала Ронна.

— Є, дві секунди.

— І зменш розмір файла.

— 1920 на 1080 пікселів годиться?

— Так.

— Готово.

— Фоткай.

Джейлін натиснула на сенсорну кнопку, пролунало клацання. Ронна подумки порахувала до двох, після чого побачила на

сенсорному екрані індикатор процесу завантаження. Менший файл надійшов на комп'ютер за чверть хвилини.

— Відкривай, — звеліла Ронна.

Джейлін торкнулася пальцем файла. Екран знову потемнів, ось тільки цього разу чорнота не була суцільною. Відступивши на крок, Ронна опинилася позаду жінок і раптом зауважила, як і так вузьке обличчя Тельми видовжилося ще більше. Дагмара посіріла на лиці та мляво заворушила знекровленими губами. Джейлін, схоже, ледве дихала. У самої Ронни серце гупало в горлі. Судячи з того, що вони побачили, зонд опинився на схилі, всипаному камінням — чорним, гострим і блискучим, як вугілля. Праворуч здійсалося скупчення великих брил, також графітово-чорних. Удалині, нижче схилом, бовваніло покорчене та запилюжене громаддя з брудно-білого металу. Крізь чорний пил на металі виднівся якийсь напис. Цифри та латинські літери.

— Що це, в біса, таке? — прошепотіла Юнія.

Ронна втягнула повітря так різко, що їй стало холодно в зуби.

— Хороші новини, — на видиху мовила вона, — здається, ми знайшли рейс ТК43...

ХРОНОМЕТРІЯ

Для визначення марсіанських часу та дати у «Нових Темних Віках» використано схему, запропоновану американським письменником і аерокосмічним інженером Робертом Зубріном. Зубрін наводить її у книзі «Курс на Марс», написаній у співавторстві з Річардом Вагнером і вперше опублікованій 1996-го.

Тривалість сонячного дня на Марсі (сала) складає 24 години, 39 хвилин і 35,244 земні секунди. Відповідно, марсіанський сол у 1,0275 рази довший за земну добу. Американський фантаст Кім Стенлі Робінсон у знаменитій «Марсіанській трилогії» для вимірювання часу на Марсі використовує звичайні земні секунди, хвилини та години, але кожного сола рівно опівночі всі годинники на Марсі зупиняються на 39,5 хвилини. Натомість Зубрін запроваджує поняття марсіанської секунди, що дорівнює 1,0275 секунди земної. Введення коефіцієнта перерахунку зберігає звичний для землян поділ доби на 24 години, кожна з яких охоплює 60 хвилин і 3600 секунд. Оскільки різниця між марсіанською й земною секундами є незначною, за відчуттями марсіанський сол не відрізняється від доби на Землі.

Марсіанський стандартний час (MST) — це аналог земного Всесвітнього координованого часу (UTC), він відповідає сонячному часові на нульовому марсіанському меридіані. До 2051-го нульовим на Марсі був меридіан, що проходить крізь центр кратера Ейрі-О. За шість років до першої експедиції за нульовий прийняли меридіан запланованого місця приземлення першого «Глансера» (сьогодні це меридіан, який проходить через купол «Централдом» у Ньюборні; купол

збудовано на місці демонтованої польової станції, де мешкали шестеро перших колоністок).

Із календарем складніше. Марсіанський рік (час, протягом якого Марс завершує повне коло орбітою довкола Сонця) триває 668,6 солів. Через значний ексцентриситет орбіти тривалість пір року на Марсі є дуже неоднаковою, тож простим коефіцієнтом перерахунку тут не відбутися. Зубрін, попри все, наполягає на збереженні максимальної подібності із земним календарем. Марсіанський рік у нього триває 12 місяців. Назви останніх пов'язані із сузір'ями Зодіака, через які проходить Марс, якщо дивитися на нього із Сонця. «Розмір» сузір'їв визначає тривалість місяців: наприклад, місяць Терезів — це 60 солів, бо саме стільки солів потрібно Марсові, щоби перетнути сузір'я Терезів під час руху орбітою (табл. 1). Додаткова зручність такого календаря полягає в тому, що кожного сола близько півночі колоністи бачать у небі сузір'я, однойменне з поточним місяцем.

Таблиця 1. Марсіанський календар					
	Місяць	Кількість солів	Місяць починається із сола №	Примітки	Пора року у північній півкулі
1	Близнюки	61	i	Близнюки 1, весняне рівнодення (ВР)	весна
2	Рак	65	62		
3	Лев	66	127	Лев 24, Марс в афелії (А)	літо
4	Діва	65	193	Діва 1, літнє сонцестояння (ЛС)	
5	Терези	60	258		
6	Скорпіон	54	318		осінь
7	Стрілець	50	372	Стрілець 1, осіннє рівнодення	

				я (OP)	
8	Козеріг	47	422	Початок сезону пилових бур	
9	Водолій	46	469	Водолій 16, Марс у перигелії (П)	зима
10	Риби	48	515	Риби 1, зимове сонцестояння (ЗС)	
11	Овен	51	563	Закінчення сезону пилових бур	
12	Телець	55	614	Телець 56, новорічний вечір	весна

Марсіанський рік починається із весняного рівнодення у північній півкулі: Марс у цей час переходить із сузір'я Тельця до Близнюків (рис. 1). Рік, із якого починається відлік у «Нових Темних Віках», є роком висадки на Марс першої експедиції — 2057-ий за григоріанським календарем.

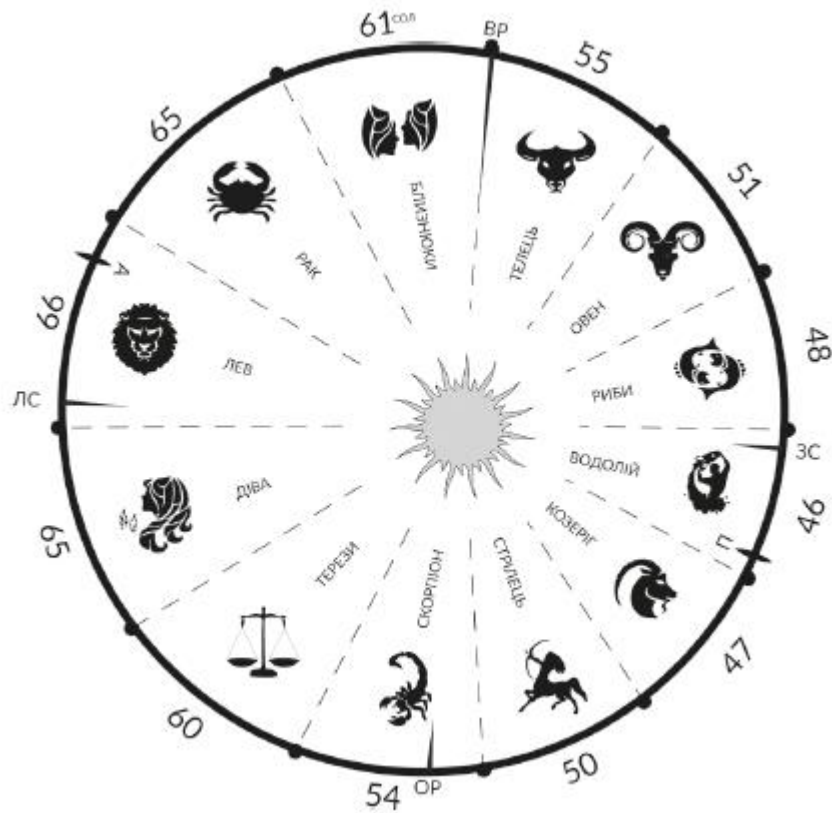

Рис. 1. Марсіанський календар

Марсіанські дати записують у такий спосіб: спочатку назва місяця, потім порядковий номер сола у місяці й насамкінець, через кому, марсіанський рік. Наприклад: Телець 17, 46. Читати це треба так: сімнадцятий сол місяця Тельця сорок шостого року за марсіанським календарем, або просто: телець сімнадцять, сорок шість.

Марсіанський тиждень, як і на Землі, містить сім солів. Назви солів у тижні відповідають назвам земних днів — від понеділка до неділі.

Оскільки орбіти Землі та Марса не перебувають у резонансі, а марсіанський сол і земний день хай не надто, та все ж відрізняються, конвертування дат із григоріанського у марсіанський календар є доволі нетривіальним завданням.

Скажімо, як визначити, на яку марсіанську дату припадає осіннє рівнодення на Землі (OP_3) 2142 року? Зважаючи на відсутність орбітального резонансу, Марс у цей час може перебувати буквально будь-де на своїй орбіті.

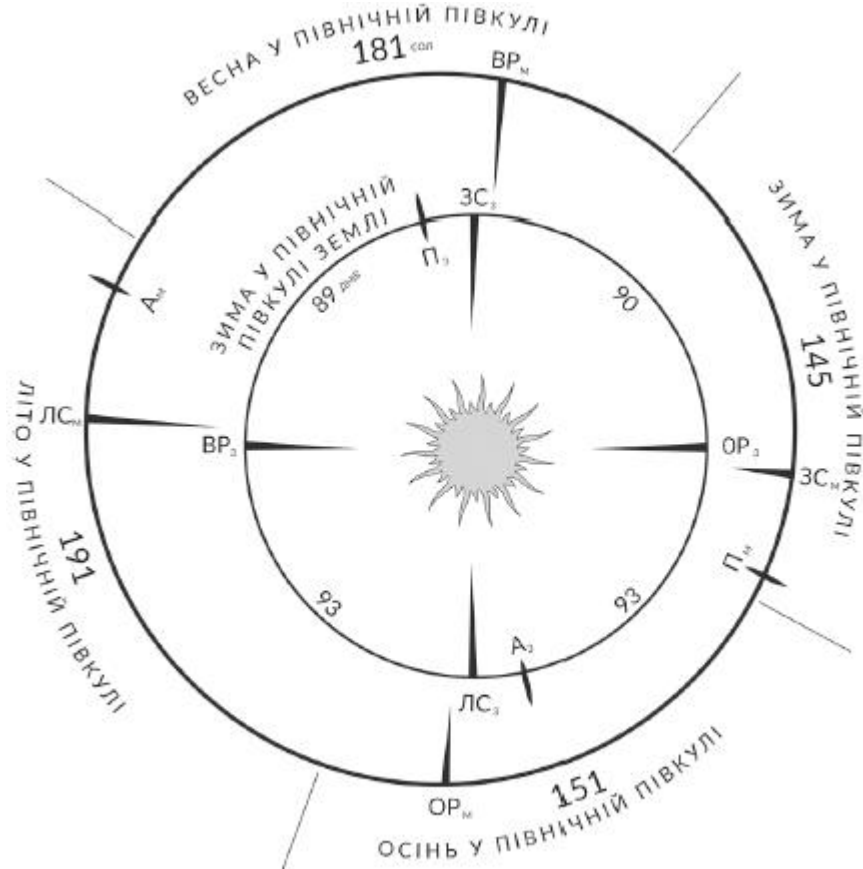

Рис. 2. Конвертація дат із григоріанського у марсіанський календар

Провести розрахунки можна вручну, проте простіше й швидше скористатися онлайн-конвертером із сайту The Mars Climate Database Projects

http://www.mars.lmd.jussieu.fr/mars/time/martian_time.html.

Конвертер

перекодує введену земну дату в марсіанську сонячну довготу L_s (тобто обчислює, де саме щодо Сонця перебуває Марс; $L_s = 0$ під час весняного рівнодення у північній півкулі) та визначає порядковий номер сола, що цій довготі відповідає. За номером

сола із наведеної вище таблиці місяців можна визначити дату. Єдиний нюанс: конвертер вважає першим роком марсіанського календаря 1955-ий на Землі. Це одна із загальновживаних точок відліку, введена Тоддом Кленсі, дослідником з Інституту космічної науки у Боулдері, штат Колорадо, в його науковій статті 2000 року. Тоді як у календарі, використаному у «Нових Темних Віках», марсіанський рік 1 відповідає земному 2057-му. Це означає, що для кожної дати від розрахованого конвертером року треба відняти кількість марсіанських років, які вмістилися між 1955 і 2057 земними роками (таких 54).

(Зверніть увагу: на рис. 2 видно, що через виражений ексцентриситет марсіанської орбіти літо у північній півкулі триває довше за зиму: 191 сол проти 145. Це ще одна причина, крім щільнішої атмосфери у низинах, через яку поселення на Марсі розташовуються здебільшого на північ від екватора. Тривале літо, а також порівняно тепліша та коротша зима роблять клімат північної півкулі більш помірним. Натомість у південній півкулі зима довга й холодна, адже планета в цей час проходить афелій, найвіддаленішу від Сонця точку орбіти. Температура може опускатися до -130°C , унаслідок чого височини на південь від екватора є майже непридатними для освоєння.)

Повернемося до прикладу вище та визначимо марсіанську дату, що відповідає осінньому рівноденню, 23 вересня, 2142 року на Землі. Для цього скануємо QR-код, переходимо за посиланням і у блоці Earth Date and Time вводимо дату: Year —

2142, Month — 9, Day — 23. Далі на панелі UTC Time обираємо 12:00:00 (це не обов'язково, час може бути довільний) і натискаємо на кнопку з довгелезною назвою Convert Earth Date and time to Martian Date and Solar Longitude. На панелі внизу з'являться результати (рис. 3).

Для нас важливі два параметри: Sol Number і Martian Year. Конвертер розрахував, що 23 вересня 2142 року відповідає 443-му солу 100 року за марсіанським календарем. Із таблиці 1 з'ясовуємо, що 443-ій сол від початку року — це 21-ий сол місяця Козерога (443 потрапляє у проміжок між 422-м солом, який відкриває місяць Козерога, та 469-м, першим солом наступного за Козерогом місяця Водолія). Від 100 року віднімаємо 54 й отримуємо 46 рік за календарем, який використано у «Нових Темних Віках». Зрештою отримуємо, що 23 вересня 2142-го за григоріанським календарем — це Козеріг 21, 46 за календарем марсіанським.

Earth Date and Time			
Date Year / Month / Day		UTC Time (hh:mm:ss)	
2142 / 9 / 23		12 : 0 : 0	
Some shortcuts to (re-)set Date to:		Some shortcuts to (re-)set Time to:	
Today		00:00:00 06:00:00 12:00:00 18:00:00 now (UTC)	
Use landing dates of:			
Insight Curiosity Phoenix			
Opportunity Spirit Beagle 2			
Pathfinder Viking Lander 2 Viking Lander 1			
Mars 6 Mars 3 Mars 2			
Earth date above corresponds to Julian Date: 2503675			
Convert Earth Date and time to Martian Date and Solar Longitude			
Martian Year:	100	Martian Month:	8
Solar longitude Ls:	223.5	Sol number:	443

**Рис. 3. Визначення марсіанської дати, що відповідає 23 вересня 2142 року на
Землі**

Загалом алгоритм конвертацій земних дат у марсіанські у світі «Нових Темних Віків» має такий вигляд:

- 1) уводимо обрану дату в онлайн-конвертер;
- 2) натискаємо на «Convert Earth Date and time to Martian Date and Solar Longitude»;
- 3) за допомогою таблиці місяців визначаємо, в який саме із марсіанських місяців потрапляє розрахований конвертером сол за номером Sol Number;
- 4) від обчисленого конвертером Martian Year віднімаємо 54, щоб одержати рік за календарем, який використано у «Нових Темних Віках».

ОРБІТИ

Основні типи навколоземних орбіт (рис. 4):

- низька — від 200 до 2000 км над поверхнею Землі;
- геосинхронна — орбітальний період дорівнює періоду обертання Землі (23 години, 56 хвилин і 4 секунди);
- середня близькоземна — діапазон орбіт між низькою навколоземною та геосинхронною орбітами.

Орбіту називають опорною, якщо апарат, що її зайняв, готується до виходу на іншу орбіту з більшою висотою чи інакшим кутом нахилу.

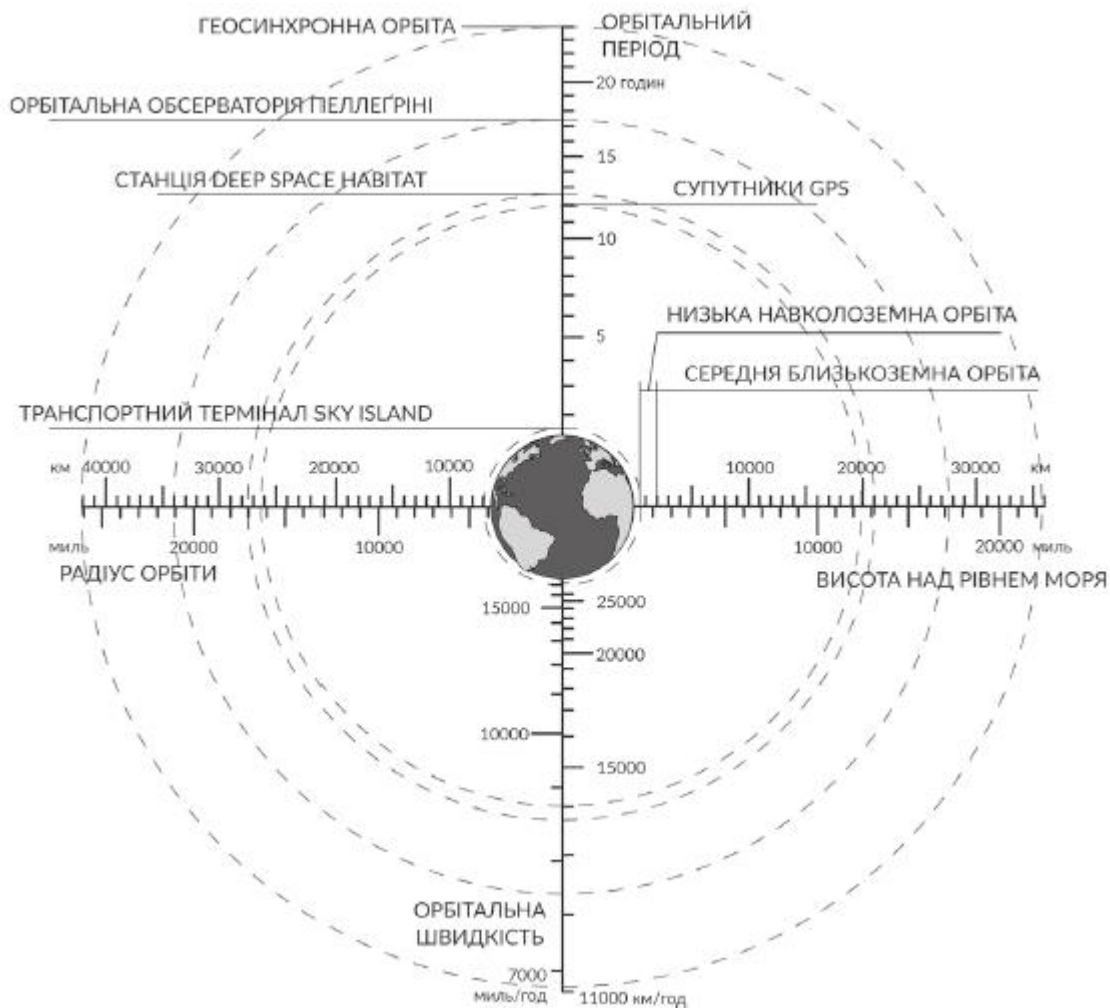

Рис. 4. Навколоземні орбіти

Окремий тип навколоземних орбіт — висока еліптична (рис. 5). Це орбіта, висота якої над поверхнею Землі в апогеї набагато перевищує висоту в перигеї. Космічний апарат під час руху такою орбітою пришвидшується, наближаючись від Землі, досягає найвищої орбітальної швидкості у перигеї, після чого, віддаляючись від планети, сповільнюється. Найнижча швидкість — в апогеї. На рис. 5 пронумерованими точками позначено відрізки високої еліптичної орбіти, які космічний

апарат проходить за однакові проміжки часу. Тобто $t_{1 \rightarrow 2} = t_{2 \rightarrow 3} = \dots = t_{12 \rightarrow 1}$.

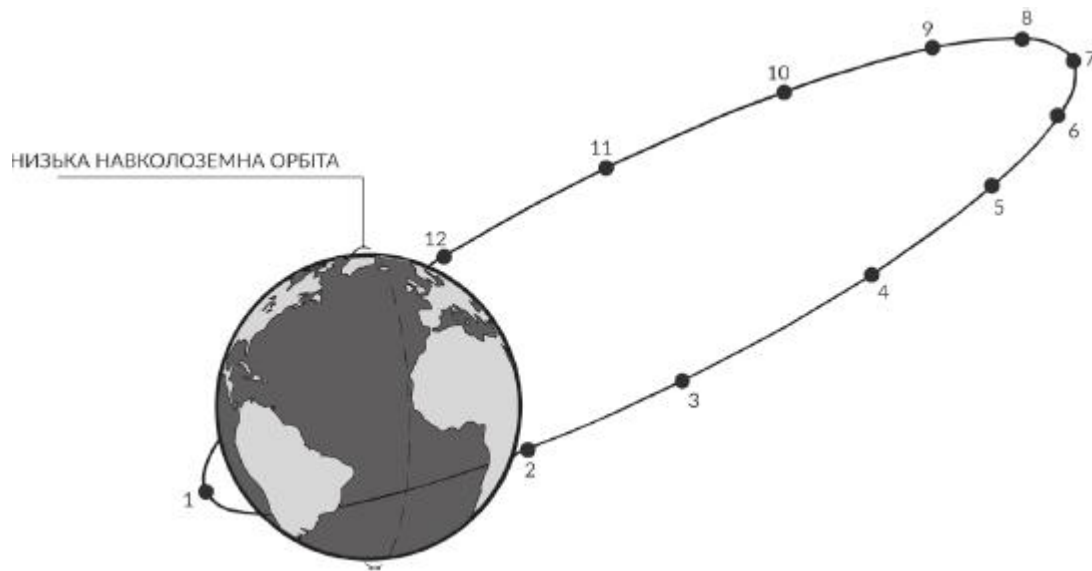

Рис. 5. Висока еліптична навколоземна орбіта

ТРАЄКТОРІЇ

Марс і Земля здебільшого перебувають надто далеко одне від одного для прямого перельоту, незалежно від потужності двигунів, якими оснащено космічний корабель. Можливість перельоту — стартове вікно — відкривається в середньому один раз на 780 земних діб, коли планети наближаються до точки протистояння. Середня відстань від Землі до Марса в цей час складає 100 млн км, за найсприятливіших умов — 56 млн км.

Переліт «навпростець» є неможливим, оскільки космічний корабель постійно відчуває гравітаційне притягання Сонця. З усіх припустимих траєкторій енергетично оптимальною для міжпланетного переходу є гоманівська. Це еліптична траєкторія, дотична до орбіт Землі та Марса (рис. 6). Для виходу на неї потрібен рушій зі значною тягою, який вмикається на короткий час на старті, надаючи кораблеві потрібний приріст швидкості Δv . Після вимкнення двигунів і корекції курсу корабель починає рух витягнутою навколосонячною орбітою до точки зустрічі з Марсом. Типовий гоманівський переліт триває близько 200 днів за стартової $\Delta v \sim 4$ км/с і закінчується плавним виходом корабля на навколomarсіанську орбіту.

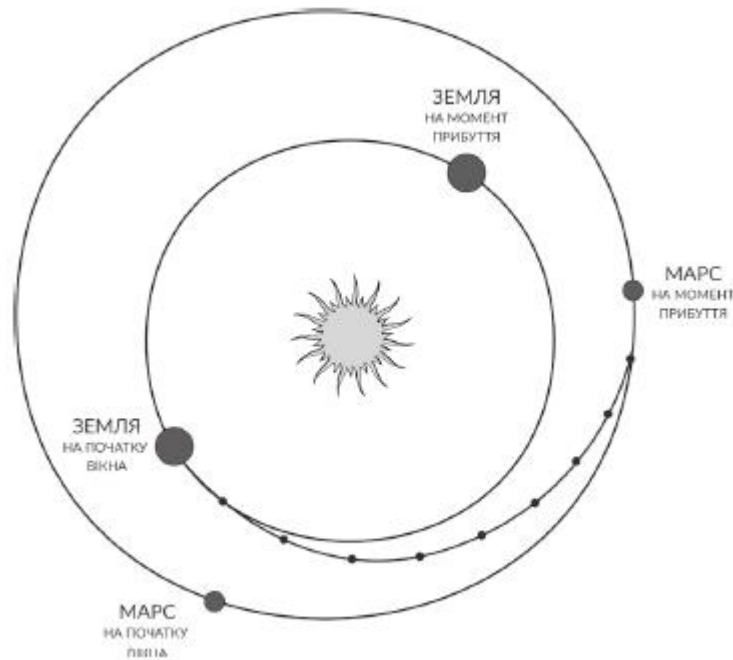

Рис. 6. Гоманівська траєкторія між Землею та Марсом (точки позначають кожні 20 діб польоту)

Долетіти швидше можна за умови використання більшої кількості палива. У книзі описано 86-денний перехід швидкісним міжпланетним кораблем (рис. 7, саме так дістається до Марса Кентон Дрейган), однак енергетичні затрати на розгін при цьому більші, ніж при перельоті гоманівською траєкторією. Окрім того, космічний корабель має нести з собою запаси палива для гальмування та сходження з гоманівської траєкторії на орбіту довкола Марса, що вкупі відчутно зменшує корисне навантаження.

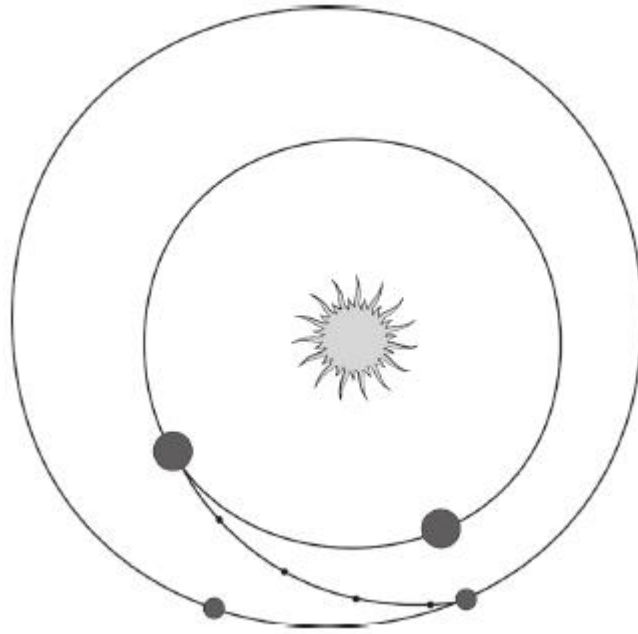

Рис. 7. Переліт до Марса швидкісним ВМК «Голіаф 498»

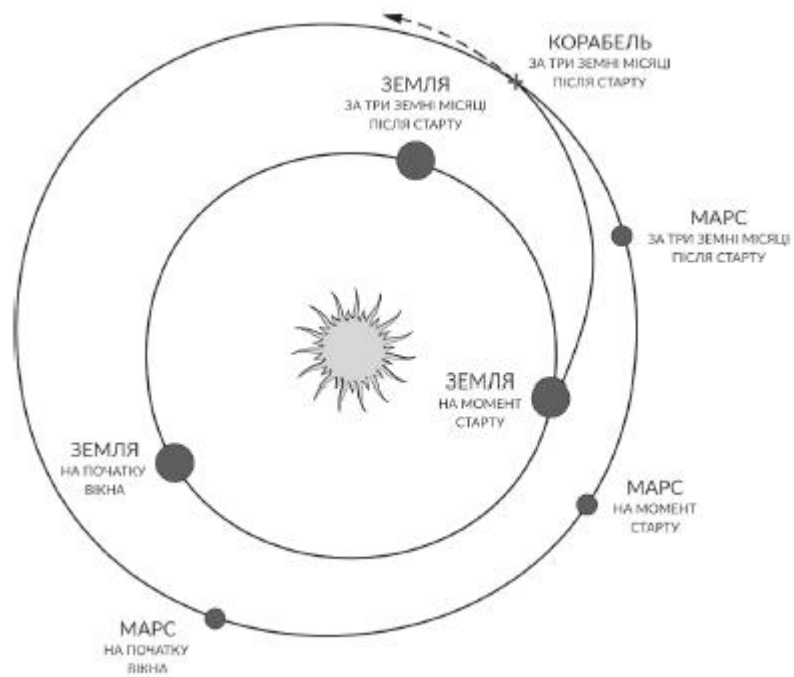

Рис. 8. Неможливість перельоту еліптичною траєкторією після закінчення протистояння

Після того, як планети пройшли точку протистояння, дістатися до Марса еліптичною траєкторією неможливо: швидкісний ВМК із «Нових Темних Віків» просто не розженеться до потрібної швидкості, щоби «влучити» у Марс, і відтак пролетить повз планету (рис. 8). Це, втім, не означає, що потрапити на Марс за такого розташування планет узагалі неможливо. Є траєкторії, що дозволяють завершити політ швидше, ніж за еліптичного переходу, ось тільки вони більш як у 4 рази енергозатратніші. Такі траєкторії називають гіперболічними.

За гіперболічного переходу швидкість космічного корабля щодо Сонця має сягнути третьої космічної, що означає приріст швидкості Δv на старті більший за 16,7 км/с. Іще важливіше, що наприкінці подорожі швидкість зустрічі з Марсом перевищуватиме 20 км/с. Корабель мчатиме назустріч планеті у 20 разів швидше за кулю, випущену зі штурмової гвинтівки, тож його екіпажу дуже не завадить мати якийсь план, як цю швидкість погасити. З хорошого — переліт гіперболічною траєкторією буде найкоротшим і триватиме лише півтора місяця (рис. 9).

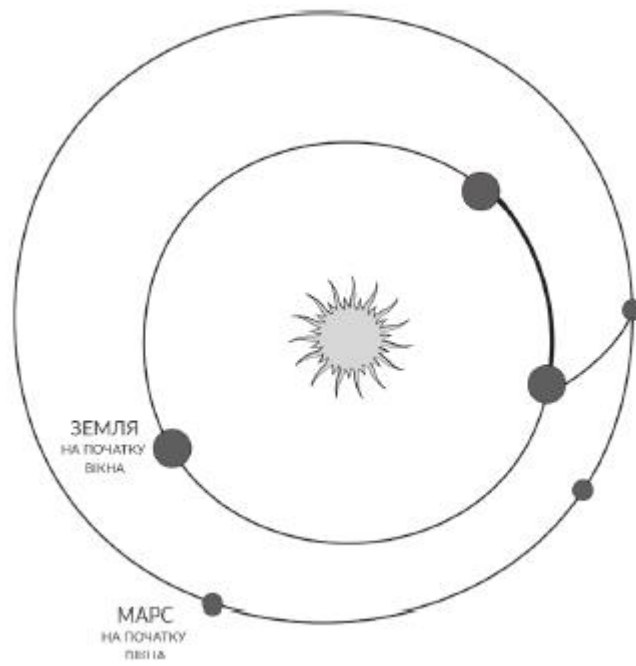

Рис. 9. Переліт на Марс гіперболічною траєкторією

ХРОНОЛОГІЯ

Таблиця 2. Стисла хронологія заселення Марса				
Дата прибуття на Марс першого корабля у стартовому вікні (без урахування швидкісних)		Населення Колоній		
за григоріанським календарем	за марсіанським календарем	загальне	іммігранти	емігранти
25 травня 2057-го	Діва 5, 1	6	6	0
13 червня 2059-го	Терези 1, 2	11	6	0
2 серпня 2061-го	Скорпіон 32, 3	14	6	3
25 вересня 2063-го	Козеріг 22, 4	26	24	12
9 листопада 2065-го	Риби 16, 5	41	24	7
11 грудня 2067-го	Овен 41, 6	50	24	15
28 лютого 2070-го	Близнюки 54, 8	77	48	21
6 квітня 2072-го	Лев 7, 9	103	48	19
20 червня 2074-го	Діва 56, 10	182	102	16
18 липня 2076-го	Скорпіон 2, 11	565	408	14
25 вересня 2078-го	Козеріг 6, 12	937	408	13
14 листопада 2080-го	Риби 4, 13	1310	408	31
5 грудня 2082-го	Риби 18, 14	1857	612	56
2 лютого 2085-го	Близнюки 12, 16	2385	612	72
8 березня 2087-го	Рак 26, 17	2929	668	107
17 травня 2089-го	Діва 6, 18	3613	812	122
22 червня 2091-го	Терези 18, 19	4620	1156	139
27 серпня 2093-го	Стрілець 11, 20	5719	1300	188

21 вересня 2095-го	Козеріг 27, 21	6885	1380	196
10 листопада 2097-го	Риби 26, 22	7796	1460	425
1 грудня 2099-го	Овен 40, 23	8831	1332	272
1 лютого 2102-го	Близнюки 36, 25	11 125	2584	251
3 квітня 2104-го	Лев 12, 26	13 528	2682	247
14 червня 2106-го	Діва 58, 27	15 956	2714	245
26 липня 2108-го	Скорпіон 17, 28	18 710	3036	238
12 вересня 2110-го	Козеріг 2, 29	22 281	3828	220
7 листопада 2112-го	Риби 5, 30	26 606	4620	270
16 грудня 2114-го	Овен 37, 31	31 465	5208	323
3 січня 2117-го	Телець 47, 32	35 654	4596	384
17 березня 2119-го	Рак 43, 34	39 425	4188	402
5 травня 2121-го	Діва 2, 35	43 204	4188	414
27 червня 2123-го	Терези 31, 36	47 029	4188	406
10 серпня 2125-го	Стрілець 3, 37	50 825	4188	519
30 вересня 2127-го	Козеріг 44, 38	54 460	3984	643

	%	Загиблі	Примітки
народжені	народжених		
0		0	
0		1	Заснування Ньюборна
0		0	
0		0	
0		2	
0		0	
0		0	
0		3	Перші помешкання у Мі

			длдоні та Роквейлі
0		7	Початок будівництва М ОС «Тортуга»
0		11	Заборона теломіду на Зе млі
0		23	Завершення будівництв а «Фалконгерста»
0		4	Прибуття Ольги та Горан а
0		9	Заснування «Томуто»
0		12	Заснування Нойнштадта
0		17	Російська експедиція до Патери Орк
0		6	Перший китайський ВМ К
0		10	Перший великий купол у Ньюборні
0		13	Створення марсіанської Ради
0		18	Одруження Торвіка й ел ь-Маттара
0		124	Катастрофа ВМК «Старга ммер»
0		25	Заснування Тулона
0		39	Початок будівництва Мі рафлореса
0		32	Одночасний старт 20-х «Левіафанів» ***
0		41	Паніка
0		44	Початок використання «Голіафів»
0		37	Будівництво Космічного центру Флемінга
1	0,004	26	Народження Еландона Т орндайка

5	0,02	31	Міграційний пік °
11	0,05	34	Перше розширення Ради (11 членів)
23	0,1	38	
48	0,2	43	Запуск перших модулів МОС «Старгейт»
98	0,4	55	
199	0,8	72	
405	1,5	111	Перехід лише на «Голіафи»

Дата прибуття на Марс першого корабля у стартовому вікні (без урахування швидкісних)		Населення Колоній		
за григоріанським календарем	за марсіанським календарем	загальне	іммігранти	емігранти
21 листопада 2129-го	Риби 45, 39	58 860	4482	779
29 грудня 2131-го	Телець 24, 40	64 473	4980	957
19 лютого 2134-го	Рак 2,42	72 649	4980	992
1 квітня 2136-го	Лев 19, 43	83 589	4980	890
3 червня 2138-го	Діва 56, 44	97 103	4980	1118
11 липня 2140-го	Скорпіон 11, 45	11 2484	4980	939
16 вересня 2142-го *	Козеріг 14, 46 *	128 153 **	4980 °°	1245

* очікувана дата прибуття першого корабля з основного каравану (швидкісний ВМК прилетів на орбіту раніше — 24 травня 2142 року)

** прогноз на кінець 46 марсіанського року

*** окрім двадцятьох «Левіафанів», із Землі стартували ще чотири європейські «Старгаммери» та два китайські кораблі

° до Марса водночас вирушили дванадцять 102-місних «Левіафанів» і вісім 498-місних «Голіафів»

°° 4482 особи з означеної кількості лише прямують до Марса курсивом виділено народжених на Марсі, старших за 13 земних років (загалом таких на початок 46 марсіанського року — 1613 осіб)

жирним виділено народжених на Марсі, старших за 18 земних років (загалом таких на початок 46 марсіанського року — 186 осіб)

	%	Загиблі	Примітки
народжені	народжених		
823	2,7	126	Спорудження «Астроном у»
1684	5,1	94	Друге розширення Ради (19 членів)
4271	10,4	83	
6928	17,3	78	Приліт Зої
9699	24,9	47	
11 362	31,6	22	
12 000 **	37,1 **	66	

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРИ

КОСМОС

1. Кеннет Коулз, Кеннет Танака, Філіп Крістенсен «Атлас Марса. Картографування географії та геології».
2. «Розроблення систем космічних апаратів» за редакцією Пітера Фортеск'ю, Джона Старка, Грема Суайнерда.
3. Мері Роуч «Пакуємося на Марс. Цікава наука про життя в порожнечі».
4. Роберт Зубрін «Жага космосу».
5. Роберт Зубрін, Ричард Вагнер «Курс на Марс».
6. Роберт Зубрін «Як вижити на Марсі. Надійна інструкція з виживання та процвітання на червоній планеті».
7. Олівія Коскі та Джана Грцевич «Сонячна система: путівник для туристів».
8. Тім Фернгольц «Космічні мільярдери. Ілон Маск, Джефф Безос та нові космічні перегони».
9. Кріс Гедфілд «Інструкція астронавта з життя на Землі. Чому мене навчили 4000 годин на орбіті».
10. Майк Маллейн «Верхи на ракеті. Обурливі історії астронавта шатла».
11. Скотт Келлі «Стійкість. Мій рік у космосі».
12. «Переїжджаємо на Марс. Дизайн для Червоної планети» за редакцією Джастіна МакГюрка, Ендрю Нагума та Елеанор Уотсон.
13. Джон Уїлліс «Усі ці світи — ваші. Наукові пошуки позаземного життя».
14. Чарльз Уолфорт, Аманда Гендрікс «За межами Землі. В пошуках нового дому в Сонячній системі».
15. Джуліан Гатрі «Як побудувати космічний корабель».

16. Джеффри Клугер «Аполлон-8».
17. Сергій Кирилюк, Олена Кирилюк «Природа Марса».
18. Ніл Деграсс Тайсон, Евіс Ленг «На службі у війни. Негласний союз астрофізики та армії».
19. Майк Массіміно «Астронавт. Незвичайна подорож у пошуках таємниць Усесвіту».
20. Алан Стерн, Девід Грінспун «За новими горизонтами. Перший політ до Плутона».
21. Елізабет Таскер «Фабрика планет. Екзопланети та пошуки другої Землі».
22. Ієн Стюарт «Математика космосу. Як сучасна наука розшифровує Всесвіт».

ЗМІНА КЛІМАТУ

23. Білл Гейтс «Як відвернути кліматичну катастрофу. Де ми зараз і що нам робити далі».
24. Джаред Даймонд «Колапс. Чому одні суспільства занепадають, а інші успішно розвиваються».
25. Джаред Даймонд «Зброя, мікроби і сталь. Витоки нерівностей між народами».
26. Гаральд Велцер «Кліматичні війни. Чому людей убиватимуть у 21-му столітті».
27. Льюїс Дартнелл «Як Земля сформувала історію людства».
28. Вільям Радимен «Плуг, мор і нафта. Як людство здобуло контроль над кліматом».
29. Браян Фейген «Велике потепління. Зміна клімату та піднесення й загибель цивілізацій».
30. Нік Лейн «Кисень. Молекула, що змінила світ».

МОЛЕКУЛЯРНА БІОЛОГІЯ, МЕДИЦИНА

31. Майкл Фоссел «Теломераза».

32. Дженніфер Дудна, Семюел Стернберг «Зламати ДНК. Редагування генома та контроль над еволюцією».

33. Роберт Пломін «Генплан. Як ДНК робить нас тими, ким ми є».

34. Девід Райх «Хто ми такі? Походження людини крізь призму ДНК».

35. Несса Кері «Сміттєва ДНК. Подорож у темну матерію генома».

36. Метт Рідлі «Геном. Автобіографія виду у 23 розділах».

37. Арман Марі Леруа «Мутанти. Про генетичне різноманіття в людському тілі».

38. Джессіка Снайдер Сакс «Мікроби. Гарні та не дуже».

39. Майкл Остергольм, Марк Олшейкер «Смертельний ворог. Людство проти мікробів-убивць».

40. Ед Йонг «Як мікроби управляють нами».

41. Френк Раян «Вірусосфера. Від застуди до ТОУТО — навіщо людству віруси».

42. Карін Мьоллінг «Віруси. Радше друзі, ніж вороги».

43. Карл Циммер «Мікрокосм: E.Coli та нова наука про життя».

44. Соня Шах «Пандемія. Всесвітня історія смертельних інфекцій».

45. Ніл Шубін «Риба всередині нас. Мандрівка 3,5-мільярдною історією людського тіла».

46. Артур К. Сінгх, Джон Генк «Твоє серце в моїх руках. Сходження іммігранта на вершину американської кардіохірургії».

47. Келлі та Зак Вейнерсміт «Уже незабаром. Десять новітніх технологій, які все покращать і/або зруйнують».

48. С'юзан Гокфілд «Час живих машин. Біологічна революція в технологіях».

49. Джим Аль-Халілі, Джонджо Макфадден «Життя на межі. Ваша перша книга з квантової біології».

50. Айдан Бен-Барак «Чому ми досі живі? Путівник імунною системою».

51. Пітер Еверетт «Прогнили наскрізь. Тіла та незаконні справи в головному морзі Великобританії».

52. Ричард Шеперд «Неприродні випадки. Нотатки судмедексперта в 34 розтинах».

СОЦІУМ, ПОЛІТИКА, ІНШЕ

53. Том Вейнрайт «Наркономіка. Як працює економіка картелів».

54. Джон Болтон «Кімната, де це сталося. Мемуари з Білого дому».

55. Боб Вудворд «Страх. Трамп у Білому домі».

56. Майкл Вулфф «Вогонь і лють. Всередині Білого дому Трампа».

57. Дейвид Патрикаракос «Війна у 140 знаках. Як соціальні медіа змінюють військовий конфлікт XXI століття».

58. Мері Роуч «Вояки. Цікава наука про людей на війні».

59. Джобі Уоррік «Чорні прапори. Близький Схід на межі тисячоліть».

60. Майкл Вайс, Хасан Хасан «Ісламська Держава. Армія терору».

61. «Що далі? Все, що наука знає про наше майбутнє» за редакцією Джима Аль-Халілі.

62. Лоуренс Ріс «Гітлер і Сталін. Тирани і Друга світова війна».

63. Адмірал Вільям Г. Макрейвен «Морські історії. Моє життя у спецопераціях».

64. Ерик Кляйнберг «Життя соло. Нова соціальна реальність».

65. Мартін Форд «Пришестя роботів. Техніка і загроза майбутнього безробіття».

66. Девід Роуз «Майбутнє речей».

67. Макс Тегмарк «Життя 3.0. Доба штучного інтелекту».

68. Джеймс Баррат «Останній винахід людства. Штучний інтелект і кінець ери Homo Sapiens».

69. Едвард Вілсон «Еусоціальність. Люди, мурахи, голі землекопи та інші соціальні тварини».

70. Франс де Вааль «Політика у шимпанзе. Влада та секс у приматів».

ПОДЯКИ

Створення такої великої книги неможливе без участі інших людей.

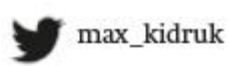
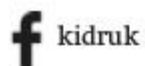
Я ціную підтримку та поради рідерів, які не пошкодували часу, щоби прочитати рукопис задовго до того, як мені вдалося довести його до пуття. Марк Оплачко, Тетяна Сапсай, Володимир Арєнєв, Елла Яцута, Олена Рибка та Анна Лисенко — дякую, що не втрачаєте віру і допомагаєте мені ставати кращим.

Окреме спасибі генетикині Оксані Півень, яка консультувала мене щодо двонаправлених промоторів. Я намагався якнайточніше припасувати її поради до художнього тексту. Якщо у процесі цього припасування виникли якісь неточності чи хиби, пам'ятайте — вони повністю на мені.

Дякую Мартинові Якубу за створення ілюстрації на обкладинці, Катерині Кошелевій — за сюжетні малюнки, Федорові Гонці — за реалістичні карти Колоній, а Володимирові Стаднику — за те, що незмінно виручає.

Як завжди, я вдячний за допомогу батькам і сестрі.

Ну й найважливіше — дякую дружині, найпершій читачці моїх романів, а тепер ще й моїй видавчині. Її підтримка — єдине, що не давало мені опускати руки в найчорніші дні 2022-го. Без неї нічого цього точно не було б.

Позначайте відгуки хештегом

#НовіТемніВіки

Діліться враженнями на сторінці роману на

goodreads

Примітки

[1] «Божі тварі» (англ.).

[2] Конвертоплан — літальний апарат, обладнаний поворотними двигунами, які у піднятому положенні забезпечують вертикальний зліт або посадку, а опущені горизонтально — рух апарата як літака.

[3] WIMP (скор. від англ. *Weakly Interacting Massive Particle* — масивна частинка, здатна до слабких взаємодій) — гіпотетична масивна елементарна частинка, що її у XXI столітті вважали кандидатом на роль основної компоненти темної матерії.

[4] NZST, New Zealand Standard Time — новозеландський стандартний час, який на 12 годин випереджає Всесвітній координований час (UTC) на Гринвіцькому меридіані. Оскільки вантажі та людей доправляють на станцію через місто Крайстчерч у Новій Зеландії, персонал Амундсена-Скотта живе за новозеландським часом.

[5] Зоя сходить на Олімп, частина 4 (англ.).

[6] Олімп (лат. *Olympus Mons*) — згаслий вулкан на Марсі, найвища планетарна гора Сонячної системи. Висота — 26 кілометрів над довколишньою рівниною.

[7] Ескарп — крутий уступ, який розмежовує ділянки поверхні з більш пологим нахилом.

[8] Кальдера — заглиблення з крутими стінками та рівним дном, що утворилося внаслідок провалу вершини вулкана.

[9] За атмосферного вони надто жорсткі та не придатні для довготривалих переходів.

[10] ДАТА — 19 вересня 2141;

ЧАС — 22:36:58.939251776, новозеландський стандартний час;

НОМЕР ПОДІЇ — 01;

ПРОГНОЗОВАНИЙ ТИП ПОДІЇ — космічне нейтрино;

ПРОМІЖОК ЧАСУ — 0...4000 наносекунд (англ.).

[11] Важка вода (D₂O) — вода, молекула якої замість двох атомів водню Н містить два атоми дейтерію D (стабільного ізотопу водню, до ядра якого, крім протона, належить один нейтрон). Зовні важка вода не відрізняється від звичайної: безколірна рідина без смаку та запаху.

[12] ПОМИЛКА 1608. Неможливо обробити дані (англ.).

[13] Неподалік міста Аресібо в Пуерто-Рико стоїть один із найбільших у світі радіотелескопів, на острові Пальма Канарського архіпелагу — Великий телескоп Канарських островів, призначений для спостереження за найвіддаленішими об'єктами Всесвіту, а в пустелі Атакама, Чилі — Надзвичайно великий телескоп, оптичний телескоп-рефлектор із діаметром дзеркала 39 метрів, також один із найбільших у світі.

[14] Радіан — одиниця вимірювання кутів. 1 радіан є кутом, довжина дуги якого дорівнює радіусу.

[15] Діва (лат.).

[16] Вóрон (лат.).

[17] Павич (лат.).

[18] Технічка (військ.) — джип або пікап, оснащений кулеметом; бойова машина у відсталих країнах.

[19] Пан-пан (від фр. *panne* — поломка) — голосовий сигнал радіотелефонного зв'язку, що позначає виникнення аварійної ситуації, за якої загрози життю пасажирів немає та негайна допомога не потрібна. Для оголошення надзвичайної ситуації використовують сигнал «мейдей».

[20] 33 тисячі футів, або 10,06 кілометра.

[21] ПЕРЕЗАПУСТИТЬ ДВИГ. 1,2 (англ.).

[22] 1 вузол = 1 морська миля за годину = 1,852 км/год.

[23] Кісангані — місто на північному сході Демократичної Республіки Конго, за триста кілометрів на захід від озера Едвард. Станом на 2141-й — покинуте.

[24] ПРИЗЕМЛІТЬСЯ ЯКНАЙШВИДШЕ (англ.).

[25] Звалювання! Звалювання! (англ.).

[26] Надмірна швидкість. Сповільнюйтеся!.. Надмірна швидкість. Сповільнюйтеся!.. (англ.).

[27] Спойлери (авіац.) — гальмівні щитки на крилах.

[28] Блядь! (тур.)

[29] 0,16 %.

[30] 0,0006 %.

[31] 26-й сол місяця Рака 46-го року за марсіанським календарем відповідає 23 вересня 2141-го за григоріанським календарем. Детальніше про визначення часу та дати на Марсі див. Додаток «Хронометрія» наприкінці книги.

[32] Марсіанський стандартний час. Детальніше про визначення часу та дати див. додаток «Хронометрія» наприкінці книги.

[33] Патера — елемент марсіанського рельєфу, великий кратер неправильної форми з фестончастими краями.

[34] Падді — жартівлива назва ірландців.

[35] 5 грудня 2082-го.

[36] Проблема в тім, що на низьких широтах Марса тиск насиченої пари над водяним льодом більший за парціальний тиск водяної пари у марсіанській атмосфері, через що водяний лід, який залягає близько до поверхні, випаровується (сублімується) і поверхневі породи стають сухими. Межа між мерзлими (тобто такими, що містять водяний лід) і морозними (тобто безльодовими) породами в екваторіальній зоні пролягає на глибині чотириста метрів. Усе, що вище, — це каміння й реголіт, у якому водяної криги менше за 4 %. Що далі на північ,

то ближче лід «добирається» до поверхні. На 30° пн. ш. крижані пласти вже залягають на глибинах близько двохсот метрів, і лише північніше за 60° пн. ш. водяний лід може бути на поверхні Марса.

[37] Запізніле серце (англ.).

[38] Ксенотрансплантація (від грец. ξενος — чужий), або міжвидова трансплантація, — трансплантація органа від представника іншого біологічного виду, наприклад, людині від тварини.

[39] *Clostridium difficile* — вид бактерій роду *Clostridium*, грам-позитивні анаеробні паличкоподібні бактерії.

[40] Одночасне запалення тонкого та товстого кишківників.

[41] Хвороба, спричинена клостридією (англ.).

[42] На всіх орбітальних станціях довкола Землі використовують Всесвітній координований час, UTC, який приблизно відповідає сонячному часу на Гринвіцькому меридіані.

[43] Глибокий космос (англ.).

[44] Frontex (скор. від фр. *frontieres extérieures* — зовнішні кордони) — агенція Європейського Союзу, що опікується охороною зовнішніх кордонів ЄС. Мета — координація діяльності національних прикордонних служб, а також допомога державам-сусідам ЄС у стримуванні біженців якнайдалі від кордонів Європейського Союзу.

[45] Ванкоміцин-резистентний ентерокок, ВРЕ — особливо вірулентна, резистентна до багатьох антибіотиків сферична бактерія з підкласу лактобактерій.

[46] 24 вересня 2141-го за григоріанським календарем.

[47] Вузький циліндричний отвір, який висвердлюють у гірських породах і наповнюють вибуховою речовиною під час вибухових робіт.

[48] Знайомий ландшафт. Наступний дім для людства. Новий рубіж свободи та процвітання (англ.).

[49] Апоптоз — запрограмована клітинна смерть.

[50] Восени 2141-го військовий контингент «Фронтексу» налічував п'ятнадцять бригад: по одній у Марокко, Єгипті й на Канарських островах, дві в Туреччині, по три в Алжирі та на Близькому Сході, чотири у Східній Європі. Із чотирьох східноєвропейських бригад 1-ша дислокувалася у Фінляндії, 2-га — у країнах Балтії, а 3-тя та 4-та — в Україні. За винятком Фінляндії всі бригади де-факто були приватними військовими компаніями.

[51] DRS-сервери (від англ. *data relay system* — система ретрансляції даних) — масив автономних космічних серверів, які обертаються довкола Сонця на п'яťох еліптичних орбітах між Марсом і Землею та через які реалізована так звана *interplanetary network* (IPN), міжпланетна мережа. Введені в експлуатацію 2135-го.

[52] Зоя Куторай (нар. 20 березня 2116-го) — українська ютуб-блогерка, яка на цей час проживає на Марсі. Відома як Зоя-з-Марса, ютуб-канал якої набрав понад трильйон переглядів, починаючи з 2137-го; загальноновизнана найуспішніша реаліті-блогерка цифрової епохи.

[53] Оксигемоглобін (від грец. *oxys* — кислий, *haima* — кров і лат. *globulus* — кулька) — сполука гемоглобіну з молекулярним киснем (HbO₂), яка забезпечує його транспортування від легень до тканин організму.

[54] 25 вересня 2141-го за григоріанським календарем.

[55] Тристасороківки — жорсткі (скляні) або напівжорсткі (надувні) оранжереї, розраховані на підтримання внутрішнього тиску на рівні 340 мілібарів (кисень — 200 мілібарів, азот — 120 мілібарів). Цього достатньо для роботи всередині без скафандра.

[56] Попри те, що екскременти багаті на мінеральні речовини, на Землі їх рідко застосовують як добрива. Переважно тому, що у відкритих вигрібних ямах фекалії швидко вивітрюються — утрачають той самий азот, такий потрібний рослинам для росту. На Марсі з герметичних баків нічого нікуди не вивітрюється, й за низьких марсіанських температур фекалії можна зберігати місяцями. Після вилучення їх треба підігріти до 50 °C, щоб знищити гельмінтів, і на тому все — добрива готові до застосування.

[57] Пилові бурі на Марсі зароджуються на початку літа у південній півкулі (відповідно, це зима у північній) неподалік Південного полюса. Замерзлий довкола південної полярної шапки вуглекислий газ нагрівається на сонці та виринається в атмосферу, здіймаючи у повітря тонни пилу. Цей пил поволі поширюється на північ. Із настанням осені (весни у північній півкулі) бурі затихають, а тому північні весна та літо є періодами ясної погоди. Раз на три-чотири роки пилові бурі стають глобальними, затягуючи всю планету.

[58] Наносна.

[59] Кондомініум, ОСББ.

[60] 25 вересня 2141-го за григоріанським календарем.

[61] Промислове та цивільне будівництво.

[62] Ця таблиця не враховує загиблих на Марсі. Наприклад, 2-го року за марсіанським календарем загальна кількість населення на Марсі — 11 осіб, хоча, зважаючи на 6 новоприбулих, мала би становити 12. Це означає, що один із колоністів загинув до прибуття другої експедиції. Повну таблицю з урахуванням смертності, а також детальними коментарями щодо етапів колонізації, наведено в додатку «Хронологія» наприкінці книги.

[63]Родій (*Rh*) — хімічний елемент, надзвичайно рідкісний сріблястий блискучий метал із групи платинових металів; у кілька разів дорожчий за золото.

[64]29 жовтня 2136-го за григоріанським календарем.

[65]Емпірей (англ. *Empyrean*, від дав.-гр. ἔμπερος— вогняний — в античній космології одна з верхніх частин небес сповнена вогнем(або ефіром в Арістотелевій натурфілософії).

[66]25 вересня 2141-го за григоріанським календарем.

[67]Маршрутизатор, або роутер, — пристрій, що надає доступ до мережі під'єднаним до нього пристроям.

[68]26 вересня 2141-го за григоріанським календарем.

[69]Земля — не мій дім (англ.).

[70]Обмеження зворотного ходу: наближення до критичної дальності. Запас кисню: 1 година 32 хвилини. Будьте пильні (англ.).

[71]Ідеться про столицю Нідерландів, яка наприкінці ХХІ століття перетворилася на острів унаслідок підняття рівня океану, а не про однойменний острів у Індійському океані.

[72]Обмеження зворотного ходу: критична дальність. Запас кисню: 1 година 6 хвилин. Поверніться до марсохода (англ.).

[73]Втрата головної батареї. Поверніться до марсохода якнайшвидше (англ.).

[74]Конвекція — перенесення тепла в рідинах або газах потоками самої речовини, тобто під час перемішування.

[75]Критична несправність. Прямуйте до найближчого помешкання негайно (англ.).

[76]Стрептобацильоз — украй рідкісне гостре інфекційне захворювання, що здебільшого передається через укуси пацюків. Його виявами є гарячка, інтоксикація, висип і ураження суглобів.

[77] *Air Force One* (Борт номер один) — позивний будь-якого літака ВПС США, на борту якого перебуває президент США. Зазвичай це один зі спеціально обладнаних широкофюзеляжних гігантів Boeing-747.

[78] PS (скор. від англ. *payload specialist* — спеціаліст із корисного навантаження) — технік, що працює з цільовим навантаженням космоплану чи ракети-носія.

[79] Вантаж загального призначення (англ.).

[80] Кінетози, або синдроми захитування, — патологічна реакція організму на незвичний рух (на кшталт морської хвороби абоощо). Післяпосадковий кінетоз — аналогічна за відчуттями недуга, на яку страждають астронавти, що повернулися на Землю після тривалого перебування в невагомості.

[81] Північноамериканський східний час, UTC -5.

[82] 3 жовтня 2141-го.

[83] Борозна (лат. *Fossa*, мн. *Fossae*) — термін, який використовують у планетній номенклатурі для позначення довгих вузьких неглибоких западин на поверхні будь-яких небесних тіл, окрім Землі. Ceraunius Fossae — буквально з лат. Керавнійські рови, або траншеї.

[84] Елізій — велика рівнина на Марсі, розташована на південь від вулканічного нагір'я Елізій. На сході рівнини розташований один із найзагадковіших кратерів Марса — Патера Орк.

[85] 10 жовтня 2141-го за григоріанським календарем.

[86] 11 жовтня 2141-го за григоріанським календарем.

[87] Карбамід, або сечовина — біла кристалічна речовина, продукт згоряння гідразину у вуглекислому газі. Хімічна формула $(\text{NH}_2)_2\text{CO}$.

[88] VTOL-апарат (скор. від англ. *vertical takeoff and landing* — вертикальний зліт і посадка) — літальний апарат із можливістю

вертикального зльоту та посадки.

[89] Автопілот вимкнений (англ.).

[90] Імпульс сходження з орбіти (англ.).

[91] Імпульс сходження з орбіти: неостаточний (сумнівний) вектор (англ.).

[92] Статус після сходження з орбіти: на курсі (англ.).

[93] Жінки легші, краще долають стрес під час роботи в замкнутих приміщеннях, споживають удвічі менше калорій і на 30 % менше кисню. Крім того, відсутність чоловіків позбавляє сексуального напруження, що позитивно впливає на продуктивність.

[94] Округ на півночі штату Вірджинія, південне передмістя Вашингтона.

[95] Потомак — річка на сході США.

[96] CDC (скор. від *Centers for Disease Control and Prevention* — Центр із контролю та профілактики хвороб) — федеральна агенція Міністерства охорони здоров'я США з контролю за інфекційними й іншими масовими хворобами.

[97] NIH (скор. від *National Institutes of Health* — Національні інститути охорони здоров'я) — федеральна агенція Міністерства охорони здоров'я США, відповідальна за медичні дослідження та дослідження проблем охорони здоров'я.

[98] Швидкий рідинний друк (англ.).

[99] Синапс — місце контакту між двома нейронами, через яке проходить нервовий імпульс.

[100] Нейромедіатори — хімічні речовини, які забезпечують передавання електрохімічного імпульсу між двома нервовими клітинами або між нейроном і клітиною м'язової тканини чи якої-небудь залози.

[101] Тромбоцитопенія — зниження кількості тромбоцитів порівняно з нормою; симптом багатьох хвороб.

[102] Еклампсія (лат. *eclampsia* від давньогр. ἑκλαμψις— спалах, раптове виникнення) — загрозливий стан, захворювання, яке виникає у вагітних через нездатність жіночого організму адаптуватися до вагітності.

[103] Бактеріємія — патологічний стан, наявність бактерій у крові.

[104] Індивідуальний протиінфекційний захист.

[105] 31 жовтня 2141-го за григоріанським календарем.

[106] Джон Ф. Горн. Земля мовчання: Падіння Ірану та що пішло не так після нього (англ.).

[107] Лінія наступності президентських повноважень у США визначає, хто виконуватиме обов'язки президента в разі смерті, відставки або відсторонення від посади чинного глави держави.

[108] Амір аль-мумінін (араб. نينمؤملا ريمأ — повелитель правовірних) — титул мусульманського правителя, що зосереджує в руках не лише політичну, а й духовну владу.

[109] Кафір (араб. رفاك — безбожник) — в ісламі невірний, іновірець.

[110] Ісфаган — місто в Ірані на березі річки Заянде, за 340 кілометрів на південь від Тегерана.

[111] Каді (араб. يضاق — суддя) — мусульманський суддя, що вершить правосуддя на основі шаріату.

[112] Даркнет — частина мережі, куди можна вийти лише через спеціальні браузері, які забезпечують цілковиту анонімність. На початку ХХІІ століття на Землі, по суті, функціонувало два інтернети: перший — легальний, юзери якого не мали нічого проти їхньої ідентифікації та відстеження, другий — даркнет, архітектура якого давала змогу користувачам залишатися немовби поза системою.

[113] 3 листопада 2141-го за григоріанським календарем.

[114]Ротонда — кругла або напівкругла в плані споруда, увінчана банею.

[115]Секвенування геному — встановлення послідовності нуклеотидів у ДНК організму.

[116]Фоггі-Боттом (англ. *Foggy Bottom* — Туманне Дно) — один із найстаріших кварталів у Вашингтоні

[117]Рейтинг недієздатних держав (англ. *Failed States Index*) — щорічний рейтинг, метою складання якого є оцінювання здатності держав контролювати цілісність своєї території, а також політичну, демографічну, економічну й соціальну ситуацію. Найбільш недієздатні країни набирають більше очок і посідають вищі місця в рейтингу, натомість успішні держави набирають менше балів і опиняються наприкінці списку.

[118]SDI, *Severe Disruption of Immunotolerance* — гостре порушення імунотолерантності (англ.).

[119]Рибосомний апарат, або рибосома, — клітинна органела, яка на основі матричної РНК синтезує потрібні для функціонування клітини білки. Матрична РНК (мРНК) — тип рибонуклеїнової кислоти, що переносить інформацію від ДНК в ядрі клітини до місця синтезу білків.

[120]Пара основ — у мікробіології пара азотистих основ двох нуклеотидів на протилежних ланцюжках ДНК, поєднаних водневими зв'язками. У молекулі ДНК аденін завжди формує пару з тиміном (А-Т), а гуанін — із цитозином (G-C). У молекулі РНК комплементарну пару з аденіном замість тиміну складає урацил (U).

[121]Домен, царство — найвищі таксономічні ранги в класифікації живого.

[122]Ганглій (від давньогр. Γάγγλιον — вузол) — нервовий вузол у тварин. В аплизії, крім перерахованих у тексті, є ще абдомінальний і буккальні ганглії.

[123]Штендер — мобільна рекламна конструкція, яку встановлюють на вулиці. Інша назва — спотикачка.

[124]25 листопада 2141-го за григоріанським календарем.

[125]26 листопада 2141-го за григоріанським календарем.

[126]Здається, він любить тусити (англ.).

[127]Краса порожнечі (англ.).

[128]Крихітко, пам'ятаєш час (англ.).

[129]П'яні пацани (англ.).

[130]Щоб ти знову повірив у кохання (англ.).

[131]Заколот (англ.).

[132]27 листопада 2141-го за григоріанським календарем.

[133]Вживані скафандри Довера. Продаж, купівля й ремонт. Будь-який бренд, будь-яка проблема (англ.).

[134]Це сталося зі мною, тому що я знімала те, чого не варто було знімати (рос.).

[135]Астероїди, що обертаються на близьких до марсіанської орбітах і, як правило, перетинають її.

[136]Навколomarсіанські астероїди не містять урану чи плутонію.

[137]28 квітня 2141-го за григоріанським календарем.

[138]Інтерцептор — космічний апарат для перехоплення астероїдів для переведення їх на іншу орбіту.

[139]Ронно, ми тебе любимо (англ.).

[140]Шоу має тривати (англ.).

[141]До мишей (англ.).

[142]Цитокіни — невеликі білки, які регулюють міжклітинні взаємодії в організмі, а також забезпечують узгодженість дії імунної та інших систем організму у відповідь на подразники.

[143]Гострий імунодефіцит (англ.).

[144]Ізоформа білка — одна з кількох різних форм одного й того самого білка. Більшість ізоформ спричинені так званим

однонуклеотидним поліморфізмом — однолітерними відмінностями між алелями одного й того самого гена, що кодує цей білок.

[145]Лог — спеціальний файл із накопиченою службовою та статистичною інформацією про події в системі.

[146]Гоманівська траєкторія — у небесній механіці еліптична траєкторія для перельоту між двома небесними тілами, що обертаються в одній площині. Планетарне захоплення — сходження космічного апарата з гоманівської траєкторії та перехід на стабільну паркувальну орбіту довкола небесного тіла лише під дією гравітаційних сил (без гальмівного імпульсу).

[147]10 січня 2142-го за григоріанським календарем; літнє сонцестояння в північній півкулі Марса.

[148]Сфероїд — тривимірна фігура, утворена обертанням еліпса навколо однієї з основних осей.

[149]Стривай / Я знайду місце, що ми назвемо своїм (англ.).

[150]Я знайду місце, що назвемо домівкою (англ.).

[151]12 січня 2142-го за григоріанським календарем.

[152]Купол Бібліди (*Biblis Tholus*) — згаслий вулкан у центрі Фарсида, приблизно за одну тисячу кілометрів на південний схід від гори Олімп.

[153]Депресія — у геоморфології будь-яке зниження земної поверхні; западина або улоговина.

[154]Поселення названо на честь однойменного містечка, яке заклали на півночі Канади в перші дні Клондайкської золотої лихоманки, а не на честь шістдесят дев'ятої президентки США Донни Доусон.

Клани йдуть проти закону,
Волинки награють мелодію війни,
Я знайду смерть або славу,
І лише заколот у мене на умі (англ.).

[155] Послухати оригінальну композицію можна за посиланням li.sten.to/rebellion

[156] 16 січня 2142-го за григоріанським календарем.

[157] 16 січня 2142-го за григоріанським календарем.

[158] 17 січня 2142-го за григоріанським календарем.

[159] Скор. від електричний газ.

[160] Дрин — те, що треба (англ.).

[161] Локус — місце розташування гена або фрагмента ДНК на хромосомі. Наприклад, у локусі 9p21.3 дев'ятка — це номер хромосоми, p — плече хромосоми, може бути p (фр. *Petit* — коротке) або q (фр. *Queue* — довге), останні три цифри позначають ділянку (2), бенд (1) і — через крапку — суббенд (.3).

[162] 6 лютого 2142-го за григоріанським календарем.

[163] СДП, «есдеп» — спеціаліст із динаміки польоту.

[164] (69230) Гермес — подвійний навколоземний астероїд, орбіта якого дуже витягнута, через що у процесі руху навколо Сонця він перетинає орбіти не лише Землі, а й Венери та Марса. Складається із двох приблизно однакових компонент радіусом 300—450 м, які розташовані на відстані 1,2 км одна від одної.

[165] Точки Лагранжа, або точки лібрації, — точки в системі двох масивних небесних об'єктів (у пропонованому контексті Сонця й Марса), у яких їхні гравітаційні сили врівноважуються. У цих точках будь-яке тіло з масою такою малою, що нею можна знехтувати, залишатиметься нерухомим (щодо цих масивних об'єктів) як завгодно довго.

[166] 9 лютого 2142-го за григоріанським календарем.

[167]Апогей — найвіддаленіша від центру Землі точка еліптичної навколоземної орбіти. Відповідно, перигей — найближча до центру Землі точка такої орбіти.

[168]5 березня 2142-го за григоріанським календарем.

[169]Силани, або кремневодні, — ряд сполук кремнію та водню із загальною формулою SiH_{2n+2} . Є проміжним продуктом у процесі виробництва чистого кремнію. За кімнатної температури найпростіший силан SiH_4 — це газ. Він горить у вуглекислому газі й у марсіанській атмосфері може виступати аналогом природного газу на Землі. На Марсі запаси SiH_4 зберігають для використання на газопоршневих електростанціях, які виробляють електроенергію в разі затяжної пилової бурі чи перебоїв у постачанні ядерного палива із Землі.

[170]МОС — марсіанська орбітальна станція.

[171]8 березня 2142-го за григоріанським календарем.

[172]Лабіринти Ночі — найбільший лабіринт Марса, комплекс численних каньйонів, що перетинаються один з одним і простягаються на 1200 км, з'єднуючи західний кінець долин Маринера з північним кінцем борозен Кларитас.

[173]Листопад 2144-го за григоріанським календарем.

[174]9 березня 2142-го за григоріанським календарем.

[175]Експериментальні дані про нейтрино, згенеровані в явищах незрозумілої природи поблизу поверхні Землі (англ.).

[176]11 березня 2142-го за григоріанським календарем.

[177]17 березня 2142-го за григоріанським календарем.

[178]19 березня 2142-го за григоріанським календарем.

[179]Каррантуїл (ірл. *Corrán Tuathail*) — гірська вершина в горах Макгіллікаддіс Рікс, найвища на острові Ірландія. Висота над рівнем моря — 1038 метрів.

[180]Невіглас (ірл.).

[181]Острів біля західного берега Чесапікської затоки, територіально належить до штату Мериленд, США.

[182]BSL, *biosafety level* — набір запобіжних заходів для утримання небезпечних біологічних агентів у закритому лабораторному приміщенні. Є розробленими Центром із контролю та профілактики захворювань США (CDC). Варіюють від найнижчого (BSL-1) до найвищого, четвертого (BSL-4) рівнів.

[183]Мієлінова оболонка — клітинна оболонка нервових волокон хребетних тварин, що забезпечує ізоляцію від потенціалів дії сусідніх клітин.

[184]Матрична рибонуклеїнова кислота (мРНК, рідше — інформаційна РНК, іРНК) — складна полімерна молекула, що утворюється в ядрі клітини під час транскрипції, тобто зчитування генетичної інформації, закодованої ДНК, та переносить цю інформацію від ДНК до місць синтезу білків (рибосом).

[185]Трансляція (біол.) — синтез білків у рибосомах на основі матричної РНК, див. мал. на стор. 251.

[186]Північне передмістя Буенос-Айреса.

[187]Пінг, пінгування (ІТ) — тестування за методом «запит-відповідь», продзвонювання.

[188]22 квітня 2142-го за григоріанським календарем.

[189]Мій друже (ірл.).

[190]23 квітня 2142-го за григоріанським календарем.

[191]20 травня 2142-го за григоріанським календарем.

[192]21 травня 2142-го за григоріанським календарем.

[193]24 травня 2142-го за григоріанським календарем.

[194]Відповідно Ascraeus Mons, Pavonis Mons та Arsia Mons.

[195]28 травня 2142-го за григоріанським календарем.

[196]Марсіанські системи та приладдя (англ.).

[197]29 травня 2142-го за григоріанським календарем.

[198] Попередження мережевої системи безпеки! Несанкціоноване використання пароля(-ів) (англ.).

[199] Амбліопія (від давньогр. ἀμβλῦς— ослаблений та ὀπός— око) — ослаблення зору, зумовлене розладами бінокулярної оптичної системи, яке не підлягає корекції за допомогою окулярів чи лінз.

[200] Бонóбо (лат. *Pan paniscus*) — вид людиноподібних мавп із роду шимпанзе.

[201] Говардський університет.

[202] Невідома помилка. Некоректне збирання (англ.).

[203] Місце початку транскрипції (англ. TSS, transcription start site) — нуклеотид у ланцюгу ДНК, з якого починається синтез РНК (транскрипція). Зміщення TSS хоча б на один нуклеотид за ходом або проти ходу транскрипції призводить до створення відмінної РНК, яка може й запустити генерацію нових білків, і виявитися «сміттєвою», тобто неспроможною продукувати жоден білок.

[204] 31 травня 2142-го за григоріанським календарем.

[205] 31 травня 2142-го за григоріанським календарем.

[206] 1 червня 2142-го за григоріанським календарем.

[207] Підставка для вогнепальної зброї.

[208] Пізньонойська епоха — завершальна з трьох епох Нойського періоду в геологічній історії Марса.

Нойський період тривав від 4,1 до приблизно 3,7 млрд років тому. Марс у цей час був вологою та теплою планетою.

[209] Адміністративний центр штату Мен.

[210] 2 червня 2142-го за григоріанським календарем.

[211] Lodestar-Virgin Science Tower.

[212] 2 червня 2142-го за григоріанським календарем.

[213] 2 червня 2142-го за григоріанським календарем.

[214] «Вепр» — штурмова гвинтівка українського виробництва калібру 5,45. «Вулкан-М», або «Малюк», — компактна версія автомата «Вепр» із 415-міліметровим стволом.

[215] 4 червня 2142-го за григоріанським календарем.

[216] Десфлуран — інгаляційний анестетик надшвидкої дії для загального наркозу.

[217] Десфлуран — інгаляційний анестетик надшвидкої дії для загального наркозу.

[218] White House Situation Room.

[219] Особа, відповідальна за брехню для преси.

[220] Від часу президентських виборів 2000 року червоним кольором на виборчих картах позначають штати, що голосують за представників Республіканської партії, синім — штати, які надають перевагу Демократичній партії.

[221] Каштановий штат (англ. *The Buckeye State*) — неформальна назва штату Огайо.

[222] Іржавий пояс (англ. *Rust Belt*) — частина Середнього Заходу та східного узбережжя США, де до 1970-х років зосереджувалися різні галузі американської важкої промисловості.

[223] 11 червня 2142-го за григоріанським календарем.

[224] Відмовлено в доступі: розгерметизація внутрішнього шлюзу (англ.).

[225] Електронний документ про право особи виходити на поверхню Марса без супроводу.

[226] Дія ракетних двигунів у реактивних ранцях заснована на реакції розпаду пероксиду водню H_2O_2 . Стиснутий азот виштовхує рідкий пероксид водню до газогенератора, в якому той контактує зі срібним каталізатором і розпадається на воду та кисень. Реакція є дуже екзотермічною, тобто проходить із виділенням великої кількості теплоти. Гаряча суміш кисню та

водяної пари подається трубами в сопла, де розширюється, створюючи реактивну тягу. Перед тим частина кисню відбирається, змішується з азотом і через спеціальний редуктор подається у скафандр. Це пов'язано з тим, що реактивний ранець громіздкий, його можна почепити на спину, лише знявши блок ПСЖЗ, а отже, він має перебирати на себе частину функцій життєзабезпечення.

[227] Холостий хід (англ.).

[228] Тут — політ (англ.).

[229] 12 червня 2142-го за григоріанським календарем.

[230] Див. додаток «Траєкторії» наприкінці книги.

[231] Характеристична швидкість орбітального маневру (позначають Δv і вимовляють «дельта-ве») — в астродинаміці є зміною швидкості космічного апарата, потрібною для виконання орбітального маневру, наприклад, запуску з планети, виходу на потрібну траєкторію тощо.

[232] Гомеостаз — відносна сталість внутрішнього складу та властивостей біологічної системи. Стан рівноваги між цією системою та зовнішнім середовищем.

[233] Промотор — послідовність нуклеотидів, яку молекули, що зчитують ДНК, розпізнають як стартовий майданчик для зчитування генів.

[234] Лікарняний морг (англ.).